

Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginis planas

CCI	2023LT06AFSP001
Pavadinimas nacionaline kalba	Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginis planas
Pavadinimas anglų kalba	Strategic plan 2023–2027 for Agriculture and Rural Development of Lithuania
Versija	5.2 (nuo 2025-03-03), su šioje versijoje atlikto pakeitimo aprašymu
Pirmieji metai	2023
Paskutiniai metai	2027
Tinkama finansuoti nuo	2023-01-01
Komisijos sprendimas	Pirminis sprendimas 2022-11-21 Nr. C(2022)8272 Paskutinis pakeitimas patvirtintas 2025-03-03 sprendimu Nr. C(2025)1253
Susiję fondai	EŽŪGF, EŽŪFKP

Turinys

Pakeitimo tipas.....	34
Bendra informacija apie pakeitimo prašymą	34
Pakeitimo rūšis.....	38
Išsami informacija apie konkrečius kiekvieno pakeitimo elementus	39
7 skyriaus „Valdymo ir koordinavimo sistema“ Bitininkystės sektoriaus 7.3.2.2 papunkčio 2 punkto keitimas	39
Pakeitimą pateisinančios priežastys.....	39
Numatomas pakeitimo poveikis.....	39
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	39
Pakeitimo poveikis finansavimo planui	39
7.4.1.1 Sąlygų vykdymo valdymo sistemos aprašymo tikslinimas atsižvelgiant į supaprastinimo reglamento 2024/1468 nuostatas.....	39
Pakeitimą pateisinančios priežastys.....	39
Numatomas pakeitimo poveikis.....	39
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	39
Pakeitimo poveikis finansavimo planui	39
7.4.2.1. Su Sąlygų vykdymu susijusių nuobaudų sistemos aprašymo tikslinimas atsižvelgiant į supaprastinimo reglamento 2024/1468 nuostatas	40
Pakeitimą pateisinančios priežastys.....	40
Numatomas pakeitimo poveikis.....	40
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	40
Pakeitimo poveikis finansavimo planui	40
7.5 skyriaus „Socialinis sąlygiškumas“ pakeitimas, patikslinant institucijas, renkančias ir teikiančias informaciją apie socialinių sąlygų nesilaikymą bei patikslinant nuostatas dėl administracinių nuobaudų sistemos	40
Pakeitimą pateisinančios priežastys.....	40
Numatomas pakeitimo poveikis.....	40
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	40
Pakeitimo poveikis finansavimo planui	40
Administracinio, redakcinio pobūdžio arba akivaizdžių klaidų taisymai (Reglamento (ES) 2021/2115 119 str. 12 d.) - KP08neg1	41
Pakeitimą pateisinančios priežastys.....	41
Numatomas pakeitimo poveikis.....	41
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	41
Pakeitimo poveikis finansavimo planui	41
Administracinio, redakcinio pobūdžio arba akivaizdžių klaidų taisymai (Reglamento (ES) 2021/2115 119 str. 12 d.) - KP16sav	41
Pakeitimą pateisinančios priežastys.....	41
Numatomas pakeitimo poveikis.....	42
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	42
Pakeitimo poveikis finansavimo planui	42
Administracinio, redakcinio pobūdžio arba akivaizdžių klaidų taisymai (Reglamento (ES) 2021/2115 119 str. 12 d.) - KP20vvg.....	42
Pakeitimą pateisinančios priežastys.....	42
Numatomas pakeitimo poveikis.....	42
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	42
Pakeitimo poveikis finansavimo planui	42
Dėl papildomos nacionalinės paramos skyrimo	42
Pakeitimą pateisinančios priežastys.....	42
Numatomas pakeitimo poveikis.....	43
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	43
Pakeitimo poveikis finansavimo planui	43
GAAB 4. Apsaugos ruožų išilgai vandentakių įrengimas.	43

Pakeitimą pateisinančios priemonės.....	43
Numatomas pakeitimo poveikis.....	44
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	44
Pakeitimo poveikis finansavimo planui.....	44
GAAB 5 standarto „Žemės dirbimo valdymas siekiant sumažinti dirvožemio degradacijos riziką ir eroziją, be kita ko, atsižvelgiant į šlaito nuolydį“ įgyvendinimo sąlygų keitimas.....	45
Pakeitimą pateisinančios priemonės.....	45
Numatomas pakeitimo poveikis.....	46
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	46
Pakeitimo poveikis finansavimo planui.....	46
GAAB 6. Minimali dirvožemio danga siekiant išvengti, kad dirvožemis bus tuščias pažeidžiamiausiu (-iais) laikotarpiu (-iais).....	47
Pakeitimą pateisinančios priemonės.....	47
Numatomas pakeitimo poveikis.....	47
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	47
Pakeitimo poveikis finansavimo planui.....	47
GAAB 7. Sėjomaina ariamojoje žemėje, išskyrus vandenyje auginamus pasėlius.....	47
Pakeitimą pateisinančios priemonės.....	47
Numatomas pakeitimo poveikis.....	48
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	48
Pakeitimo poveikis finansavimo planui.....	48
GAAB 8. Mažiausia ariamos žemės, skirtos negamybiniam plotams arba objektams, dalis, o visame žemės ūkio paskirties plote – kraštovaizdžio elementų išlaikymas ir draudimas pjauti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi ir jauniklių auginimo sezonu.....	49
Pakeitimą pateisinančios priemonės.....	49
Numatomas pakeitimo poveikis.....	49
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	49
Pakeitimo poveikis finansavimo planui.....	49
Kompleksinei ekologiškai sistemai „Veiklos ariamojoje žemėje“ taikomos metodikos, siekiant užtikrinti jos veiksmingumą ir efektyvumą, patikslinimas (nuo 2024 m.).....	50
Pakeitimą pateisinančios priemonės.....	50
Numatomas pakeitimo poveikis.....	50
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	50
Pakeitimo poveikis finansavimo planui.....	50
Kompleksinei ekologiškai sistemai „Veiklos ariamojoje žemėje“ taikomos metodikos, siekiant užtikrinti jos veiksmingumą ir efektyvumą, patikslinimas (nuo 2025 m.).....	50
Pakeitimą pateisinančios priemonės.....	50
Numatomas pakeitimo poveikis.....	51
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	51
Pakeitimo poveikis finansavimo planui.....	51
KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai.....	51
Pakeitimą pateisinančios priemonės.....	51
Numatomas pakeitimo poveikis.....	51
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	52
Pakeitimo poveikis finansavimo planui.....	52
KP14gra - Trumpos tiekimo grandinės.....	52
Pakeitimą pateisinančios priemonės.....	52
Numatomas pakeitimo poveikis.....	53
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	53
Pakeitimo poveikis finansavimo planui.....	53
KP20vvg „Bendruomenių inicijuota vietos plėtra (LEADER)“ suplanuotų rezultato rodiklių kiekybinių reikšmių įtraukimas į Strateginį planą.....	53
Pakeitimą pateisinančios priemonės.....	53
Numatomas pakeitimo poveikis.....	54
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	54

Pakeitimo poveikis finansavimo planui	54
KPmgt - Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose.....	54
Pakeitimą pateisinančios priežastys.....	54
Numatomas pakeitimo poveikis.....	54
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	54
Pakeitimo poveikis finansavimo planui	54
Platesnis fiksuotųjų vieneto įkainių taikymas investicijų intervencinėse priemonėse KP12vld, KP32svp, KP19sūp ir KP31tvi	55
Pakeitimą pateisinančios priežastys.....	55
Numatomas pakeitimo poveikis.....	56
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	56
Pakeitimo poveikis finansavimo planui	56
R.36 rezultato rodiklio ir susijusio R.37 rezultato rodiklio planuojamų reikšmių keitimai	56
Pakeitimą pateisinančios priežastys.....	56
Numatomas pakeitimo poveikis.....	57
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	57
Pakeitimo poveikis finansavimo planui	58
SP03med5 sektorinės intervencinės priemonės „Bitininkystės sektoriaus populiarinimas ir rinkos stebėseną“ produkto rodiklio O.37 reikšmės bei planuojamos vieneto sumos pakeitimas.....	58
Pakeitimą pateisinančios priežastys.....	58
Numatomas pakeitimo poveikis.....	58
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	58
Pakeitimo poveikis finansavimo planui	59
TI03sus01.5 - Dėl susietosios pajamų paramos uždaro grunto daržovių augintojams	59
Pakeitimą pateisinančios priežastys.....	59
Numatomas pakeitimo poveikis.....	60
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	60
Pakeitimo poveikis finansavimo planui	60
TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita	61
Pakeitimą pateisinančios priežastys.....	61
Numatomas pakeitimo poveikis.....	61
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	61
Pakeitimo poveikis finansavimo planui	61
TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai.....	61
Pakeitimą pateisinančios priežastys.....	61
Numatomas pakeitimo poveikis.....	62
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	62
Pakeitimo poveikis finansavimo planui	62
TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra.....	62
Pakeitimą pateisinančios priežastys.....	62
Numatomas pakeitimo poveikis.....	63
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	63
Pakeitimo poveikis finansavimo planui	63
TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos, TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos papildymo rezultato rodikliu R.34	63
Pakeitimą pateisinančios priežastys.....	63
Numatomas pakeitimo poveikis.....	64
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	64
Pakeitimo poveikis finansavimo planui	64
TI05eko2 - Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu, TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)	64
Pakeitimą pateisinančios priežastys.....	64
Numatomas pakeitimo poveikis.....	65
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	65
Pakeitimo poveikis finansavimo planui	65

TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema, TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas.....	65
Pakeitimą pateisinančios priežastys.....	65
Numatomas pakeitimo poveikis.....	66
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	66
Pakeitimo poveikis finansavimo planui.....	66
TI05eko9. Ekologinės sistemos „Gyvūnų gerovė“ keitimas.....	66
Pakeitimą pateisinančios priežastys.....	66
Numatomas pakeitimo poveikis.....	67
Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams.....	67
Pakeitimo poveikis finansavimo planui.....	67
Konsultavimasis su stebėsenos komitetu (Reglamento (ES) 2021/2115 124 straipsnio 4 dalies d punktas).....	67
Data.....	67
Stebėsenos komiteto nuomonė.....	67
1 strateginis pareiškimas.....	69
2. Poreikių ir intervencinių priemonių strategijos įvertinimas, įskaitant siektinų reikšmių planą ir konteksto rodiklius.....	73
2.1 Poreikių įvertinimas ir intervencijos strategija.....	73
2.1.SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje.....	93
2.1.SO1.1 SSGG analizės santrauka.....	93
2.1.SO1.1.1. Stiprybės.....	93
2.1.SO1.1.2. Silpnybės.....	93
2.1.SO1.1.3. Galimybės.....	93
2.1.SO1.1.4. Grėsmės.....	93
2.1.SO1.1.5. Kitos pastabos.....	93
2.1.SO1.2 Poreikių nustatymas.....	95
2.1.SO1.4. Intervencinių priemonių taikymo argumentai.....	95
2.1.SO1.5. Jei reikia, programos „InvestEU“ naudojimo pagrindimas, įskaitant sumą ir numatomą jos įnašą siekiant konkretaus arba kompleksinio tikslo.....	99
2.1.SO1.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas.....	99
2.1.SO1.9. Finansinio asignavimo pagrindimas.....	102
2.1.SO2 labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizacijai.....	105
2.1.SO2.1 SSGG analizės santrauka.....	105
2.1.SO2.1.1. Stiprybės.....	105
2.1.SO2.1.2. Silpnybės.....	105
2.1.SO2.1.3. Galimybės.....	105
2.1.SO2.1.4. Grėsmės.....	105
2.1.SO2.1.5. Kitos pastabos.....	105
2.1.SO2.2 Poreikių nustatymas.....	108
2.1.SO2.4. Intervencinių priemonių taikymo argumentai.....	108
2.1.SO2.5. Jei reikia, programos „InvestEU“ naudojimo pagrindimas, įskaitant sumą ir numatomą jos įnašą siekiant konkretaus arba kompleksinio tikslo.....	112
2.1.SO2.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas.....	112
2.1.SO2.9. Finansinio asignavimo pagrindimas.....	113
2.1.SO3 Gerinti ūkininko padėtį vertės grandinėje.....	116
2.1.SO3.1 SSGG analizės santrauka.....	116
2.1.SO3.1.1. Stiprybės.....	116
2.1.SO3.1.2. Silpnybės.....	116
2.1.SO3.1.3. Galimybės.....	116
2.1.SO3.1.4. Grėsmės.....	116

2.1.SO3.1.5. Kitos pastabos	116
2.1.SO3.2 Poreikių nustatymas	117
2.1.SO3.4. Intervencinių priemonių taikymo argumentai.....	117
2.1.SO3.5. Jei reikia, programos „InvestEU“ naudojimo pagrindimas, įskaitant sumą ir numatomą jos įnašą siekiant konkretaus arba kompleksinio tikslo	120
2.1.SO3.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas	120
2.1.SO3.9. Finansinio asignavimo pagrindimas	121
2.1.SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką.....	123
2.1.SO4.1 SSGG analizės santrauka	123
2.1.SO4.1.1. Stiprybės	123
2.1.SO4.1.2. Silpnybės.....	123
2.1.SO4.1.3. Galimybės	123
2.1.SO4.1.4. Grėsmės	123
2.1.SO4.1.5. Kitos pastabos	123
2.1.SO4.2 Poreikių nustatymas	125
2.1.SO4.3. Atitinkamų nacionalinių planų (arba jų elementų), parengtų pagal BŽŪP strateginio plano reglamento XI priede nurodytas teises priemones, į kurias buvo atsižvelgta atliekant BŽŪP planų poreikių vertinimą šiam konkrečiam tikslui, nustatymas.....	125
2.1.SO4.4. Intervencinių priemonių taikymo argumentai.....	126
2.1.SO4.5. Jei reikia, programos „InvestEU“ naudojimo pagrindimas, įskaitant sumą ir numatomą jos įnašą siekiant konkretaus arba kompleksinio tikslo	129
2.1.SO4.7. Ar planuojate BŽŪP įnašą į programą LIFE (tik SO4, SO5, SO6 atveju)	129
2.1.SO4.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas	129
2.1.SO4.9. Finansinio asignavimo pagrindimas	132
2.1.SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų.....	137
2.1.SO5.1 SSGG analizės santrauka	137
2.1.SO5.1.1. Stiprybės	137
2.1.SO5.1.2. Silpnybės.....	137
2.1.SO5.1.3. Galimybės	137
2.1.SO5.1.4. Grėsmės	137
2.1.SO5.1.5. Kitos pastabos	137
2.1.SO5.2 Poreikių nustatymas	139
2.1.SO5.3. Atitinkamų nacionalinių planų (arba jų elementų), parengtų pagal BŽŪP strateginio plano reglamento XI priede nurodytas teises priemones, į kurias buvo atsižvelgta atliekant BŽŪP planų poreikių vertinimą šiam konkrečiam tikslui, nustatymas.....	139
2.1.SO5.4. Intervencinių priemonių taikymo argumentai.....	139
2.1.SO5.5. Jei reikia, programos „InvestEU“ naudojimo pagrindimas, įskaitant sumą ir numatomą jos įnašą siekiant konkretaus arba kompleksinio tikslo	142
2.1.SO5.7. Ar planuojate BŽŪP įnašą į programą LIFE (tik SO4, SO5, SO6 atveju)	142
2.1.SO5.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas	142
2.1.SO5.9. Finansinio asignavimo pagrindimas	144
2.1.SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius	148
2.1.SO6.1 SSGG analizės santrauka	148
2.1.SO6.1.1. Stiprybės	148
2.1.SO6.1.2. Silpnybės.....	148
2.1.SO6.1.3. Galimybės	148
2.1.SO6.1.4. Grėsmės	148
2.1.SO6.1.5. Kitos pastabos	148
2.1.SO6.2 Poreikių nustatymas	150

2.1.SO6.3. Atitinkamų nacionalinių planų (arba jų elementų), parengtų pagal BŽŪP strateginio plano reglamento XI priede nurodytas teisines priemones, į kurias buvo atsižvelgta atliekant BŽŪP planų poreikių vertinimą šiam konkrečiam tikslui, nustatymas.....	150
2.1.SO6.4. Intervencinių priemonių taikymo argumentai.....	150
2.1.SO6.5. Jei reikia, programos „InvestEU“ naudojimo pagrindimas, įskaitant sumą ir numatomą jos įnašą siekiant konkretaus arba kompleksinio tikslo	154
2.1.SO6.7. Ar planuojate BŽŪP įnašą į programą LIFE (tik SO4, SO5, SO6 atveju)	154
2.1.SO6.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas	154
2.1.SO6.9. Finansinio asignavimo pagrindimas	157
2.1.SO7 Pritraukti jaunuosius ūkininkus ir kitus naujus ūkininkus, palaikyti jų veiklą ir palengvinti tvarią verslo plėtrą kaimo vietovėse	162
2.1.SO7.1 SSGG analizės santrauka	162
2.1.SO7.1.1. Stiprybės	162
2.1.SO7.1.2. Silpnybės.....	162
2.1.SO7.1.3. Galimybės	162
2.1.SO7.1.4. Grėsmės	162
2.1.SO7.1.5. Kitos pastabos	162
2.1.SO7.2 Poreikių nustatymas	163
2.1.SO7.4. Intervencinių priemonių taikymo argumentai.....	164
2.1.SO7.5. Jei reikia, programos „InvestEU“ naudojimo pagrindimas, įskaitant sumą ir numatomą jos įnašą siekiant konkretaus arba kompleksinio tikslo	164
2.1.SO7.6. Ar planuojate BŽŪP įnašą į programą „Erasmus“	165
2.1.SO7.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas	165
2.1.SO7.9. Finansinio asignavimo pagrindimas	165
2.1.SO8 skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę	167
2.1.SO8.1 SSGG analizės santrauka	167
2.1.SO8.1.1. Stiprybės	167
2.1.SO8.1.2. Silpnybės.....	167
2.1.SO8.1.3. Galimybės	167
2.1.SO8.1.4. Grėsmės	167
2.1.SO8.1.5. Kitos pastabos	167
2.1.SO8.2 Poreikių nustatymas	169
2.1.SO8.4. Intervencinių priemonių taikymo argumentai.....	169
2.1.SO8.5. Jei reikia, programos „InvestEU“ naudojimo pagrindimas, įskaitant sumą ir numatomą jos įnašą siekiant konkretaus arba kompleksinio tikslo	171
2.1.SO8.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas	171
2.1.SO8.9. Finansinio asignavimo pagrindimas	173
2.1.SO9 Gerinti Sąjungos žemės ūkio atsaką į visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, įskaitant aukštos kokybės, saugų ir maistingą maistą, pagamintą tvariu būdu, mažinti maisto atliekų kiekį, gerinti gyvūnų gerovę ir kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms	176
2.1.SO9.1 SSGG analizės santrauka	176
2.1.SO9.1.1. Stiprybės	176
2.1.SO9.1.2. Silpnybės.....	176
2.1.SO9.1.3. Galimybės	176
2.1.SO9.1.4. Grėsmės	176
2.1.SO9.1.5. Kitos pastabos	176
2.1.SO9.2 Poreikių nustatymas	178
2.1.SO9.4. Intervencinių priemonių taikymo argumentai.....	179
2.1.SO9.5. Jei reikia, programos „InvestEU“ naudojimo pagrindimas, įskaitant sumą ir numatomą jos įnašą siekiant konkretaus arba kompleksinio tikslo	182
2.1.SO9.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas	182
2.1.SO9.9. Finansinio asignavimo pagrindimas	184

2.1.XCO Horizontalusis tikslas – modernizuoti sektorių skatinant žemės ūkio ir kaimo vietovių žinias, inovacijas ir skaitmeninimą bei dalijimąsi jomis, taip pat skatinant jų diegimą	186
2.1.XCO.1 SSGG analizės santrauka.....	186
2.1.XCO.1.1. Stiprybės	186
2.1.XCO.1.2. Silpnybės	186
2.1.XCO.1.3. Galimybės.....	186
2.1.XCO.1.4. Grėsmės	186
2.1.XCO.1.5. Kitos pastabos.....	186
2.1.XCO.2 Poreikių nustatymas.....	189
2.1.XCO.4. Intervencinių priemonių taikymo argumentai	189
2.1.XCO.5. Jei reikia, programos „InvestEU“ naudojimo pagrindimas, įskaitant sumą ir numatomą jos įnašą siekiant konkretaus arba kompleksinio tikslo	192
2.1.XCO.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas.....	192
2.1.XCO.9. Finansinio asignavimo pagrindimas	194
2.2. Konteksto rodikliai ir kitos reikšmės, naudojamos skaičiuojant tikslus	197
2.3. Siektinų reikšmių planas	198
2.3.1. Apibendrinamoji lentelė.....	198
2.3.2. Planuojamos intervencinės priemonės ir produktai, tiesiogiai ir reikšmingai susiję su rezultatų rodikliais	208
2.3.3. Suderinamumas su 2030 m. Sąjungos tikslais, nustatytais strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“ ir 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijoje, ir indėlis į jų įgyvendinimą	208
3 Strategijos nuoseklumas ir papildomumas.....	212
3.1. Su aplinka ir klimatu susijusių struktūrinių elementų apžvalga	212
3.1.1. Bendro indėlio į 6 straipsnio 1 dalies d, e ir f punktuose nurodytus konkrečius su aplinka ir klimatu susijusius tikslus aprašas.....	212
3.1.2. Atitinkamų pagrindinių sąlygų, kaip nurodyta 31 straipsnio 5 dalyje ir 70 straipsnio 3 dalyje, paramos sąlygų sistemos ir įvairių intervencinių priemonių, kuriomis siekiama su aplinka ir klimatu susijusių tikslų, tarpusavio papildomumas	216
3.1.3. Paaiškinimas, kaip siekiama 105 straipsnyje nurodyto didesnio bendro indėlio.....	222
3.1.4. Paaiškinimas, kaip su aplinka ir klimatu susiję BŽŪP strateginio plano struktūriniai elementai turėtų padėti siekti jau patvirtintų ilgalaikių nacionalinių siektinų reikšmių, nurodytų XI priede išvardytuose teisės aktuose arba nustatytų pagal tuos teisės aktus	241
3.1.5. Kai aktualu, BŽŪP įnašas į LIFE projektus.....	248
3.2. Kartų kaitos strategijos apžvalga	248
3.2.1. Kai aktualu, BŽŪP įnašas į programos „Erasmus“ projektus.....	250
3.3. Paaiškinimas, kaip intervencinės priemonės pagal susietąją pajamų paramą, kaip nurodyta III antraštinės dalies II skyriaus 3 skirsnio 1 poskirsnyje, atitinka Vandens pagrindų direktyvą 2000/60/EB.	250
3.4. Teisingesnio paskirstymo ir veiksmingesnio bei efektyvesnio pajamų rėmimo tikslo apžvalga ...	252
3.5. Su sektoriais susijusių intervencinių priemonių apžvalga	256
3.5.1. Vaisiai ir daržovės.....	256
3.5.2. Bitininkystės produktai	259
3.5.3. Vynas	262
3.5.4. Apyniai.....	263
3.5.5. Alyvuogių aliejus ir valgomosios alyvuogės	263
3.5.6. Galvijiena.....	264
3.5.7. Pienas ir pieno produktai	266
3.5.8. Avys ir ožkos	268
3.5.9. Baltyminiai augalai	270
3.5.10. Cukriniai runkeliai	271
3.5.11. Kiti sektoriai.....	273
3.6. Intervencinių priemonių, padedančių užtikrinti nuoseklų ir integruotą rizikos valdymo metodą, apžvalga (kai aktualu).....	274
3.7. Nacionalinių ir regioninių intervencinių priemonių sąveika	276

3.7.1. Kai aktualu, nacionalinių ir regioninių intervencinių priemonių sąveika bei finansinių asignavimų paskirstymo pagal intervencines priemones ir fondus apibūdinimas	276
3.7.2. Kai aktualu, jei BŽŪP strateginio plano elementai nustatomi regioniniu lygmeniu, kaip intervencinių priemonių strategija užtikrinamas tų elementų nuoseklumas ir suderinamumas su BŽŪP strateginio plano elementais, kurie nustatyti nacionaliniu lygmeniu.....	276
3.8. Apžvalga, kaip BŽŪP strateginiu planu prisidedama prie 6 straipsnio 1 dalies i punkte išdėstyto tikslo pagerinti gyvūnų gerovę ir sumažinti atsparumą antimikrobinėms medžiagoms, įskaitant pagrindines sąlygas ir papildomumą.....	276
3.9. Paprastinimas ir mažesnė administracinė našta	279
3.10. Paramos sąlygos.....	283
3.10.1. Pagrindinis uždavinys. Klimato kaita (švelninimas ir prisitaikymas prie jos).....	283
3.10.1.1. GAAB 1. Daugiamečių žolynų išlaikymas, grindžiamas daugiamečių žolynų ir žemės ūkio paskirties žemės santykiu.....	283
3.10.1.1.1. Ūkio įsipareigojimų santrauka (pvz., išankstinio leidimo sistema ir pertvarkymo įsipareigojimas).....	283
3.10.1.1.2. Teritorinė taikymo sritis (nacionalinis, regioninis, ūkių lygmuo, ūkių grupė)	283
3.10.1.1.3. Pamatinio santykio reikšmė (įskaitant jo skaičiavimo metodą).....	283
3.10.1.1.4. Susijusių ūkininkų tipas (visi ūkininkai, turintys daugiamečių žolynų).....	284
3.10.1.1.5. Paaiškinimas apie indėlį siekiant pagrindinio GAAB standarto tikslo.....	284
3.10.1.2. GAAB 2. Šlapynių ir durpynų apsauga	284
3.10.1.2.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą praktiką santrauka.....	284
3.10.1.2.2. GAAB paraiškos metai	284
3.10.1.2.3. Teritorinė taikymo sritis ir paskirta teritorija.....	284
3.10.1.2.4. Susijusių ūkininkų tipas	284
3.10.1.2.5. Paaiškinimas apie indėlį siekiant pagrindinio GAAB standarto tikslo.....	284
3.10.1.3. GAAB 3. Draudimas deginti ariamąsias ražienas, išskyrus tais atvejais, kai tai būtina dėl augalų sveikatos priežasčių.....	285
3.10.1.3.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą praktiką santrauka.....	285
3.10.1.3.2. Teritorinė taikymo sritis.....	285
3.10.1.3.3. Susijusių ūkininkų tipas	285
3.10.1.3.4. Paaiškinimas apie indėlį siekiant pagrindinio GAAB standarto tikslo.....	285
3.10.2. Pagrindinis uždavinys. Vanduo	285
3.10.2.1. GAAB 4. Apsaugos ruožų išilgai vandentakių įrengimas	285
3.10.2.1.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą praktiką santrauka.....	285
3.10.2.1.2. Mažiausias apsaugos juostų plotis (metrais).....	285
3.10.2.1.3. Teritorinė taikymo sritis, įskaitant vandentakių apibrėžtį.....	285
3.10.2.1.4. Susijusių ūkininkų tipas	286
3.10.2.1.5. Paaiškinimas apie indėlį siekiant pagrindinio GAAB standarto tikslo.....	286
3.10.3. Pagrindinis uždavinys. Dirvožemis (apsauga ir kokybė).....	286
3.10.3.1. GAAB 5. Žemės dirbimo valdymas siekiant sumažinti dirvožemio degradacijos riziką ir eroziją, be kita ko, atsižvelgiant į šlaito nuolydį.....	286
3.10.3.1.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą praktiką santrauka.....	286
3.10.3.1.2. Teritorinė taikymo sritis (įskaitant erozijos rizikos plotus ir šlaito nuolydį).....	286
3.10.3.1.3. Susijusių ūkininkų tipas	286
3.10.3.1.4. Paaiškinimas apie indėlį siekiant pagrindinio GAAB standarto tikslo.....	286
3.10.3.2. GAAB 6. Minimali dirvožemio danga siekiant išvengti, kad dirvožemis bus tuščias pažeidžiamiausiu (-iais) laikotarpiu (-iais)	286
3.10.3.2.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą praktiką santrauka (įskaitant atitinkamą laikotarpį).....	286
3.10.3.2.2. Teritorinė taikymo sritis.....	287
3.10.3.2.3. Susijusių ūkininkų tipas	287
3.10.3.2.4. Paaiškinimas apie indėlį siekiant pagrindinio GAAB standarto tikslo.....	287
3.10.3.3. GAAB 7. Sėjomaina ariamojoje žemėje, išskyrus vandenyje auginamus pasėlius	287
3.10.3.3.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą sėjomainos praktiką santrauka.....	287
3.10.3.3.2. Informacijos apie ūkiuose taikomą pasėlių įvairinimo praktiką santrauka.....	287

3.10.3.3.3. Teritorinė taikymo sritis.....	287
3.10.3.3.4. Susijusių ūkininkų tipas	287
3.10.3.3.5. Paaiškinimas apie indėlių siekiant pagrindinio GAAB standarto tikslo (ypač jeigu VN pasirinko pasėlių įvairinimą).....	288
3.10.4. Pagrindinis uždavinys. Biologinė įvairovė ir kraštovaizdis (apsauga ir kokybė).....	288
3.10.4.1. GAAB 8. Mažiausia ariamos žemės, skirtos negamybiniam plotams arba objektams, dalis, o visame žemės ūkio paskirties plote – kraštovaizdžio elementų išlaikymas ir draudimas pjauti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi ir jauniklių auginimo sezonu.....	288
3.10.4.1.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą praktiką santrauka.....	288
3.10.4.1.2. Teritorinė taikymo sritis (taikoma mažiausios dalies standarto atveju).....	291
3.10.4.1.3. Susijusių ūkininkų tipas	291
3.10.4.1.4. Paaiškinimas apie įnašą siekiant pagrindinio praktikos ir (arba) standarto tikslo ...	291
3.10.4.2. GAAB 9. Draudimas keisti „Natura 2000“ teritorijose esančių daugiamečių žolynų, kurie nustatyti kaip aplinkos požiūriu pažeidžiami daugiamečiai žolynai, paskirti arba juos arti.....	292
3.10.4.2.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą praktiką santrauka.....	292
3.10.4.2.2. Teritorinė taikymo sritis.....	292
3.10.4.2.3. Susijusių ūkininkų tipas	292
3.10.4.2.4. Paaiškinimas apie indėlių siekiant pagrindinio GAAB standarto tikslo.....	292
3.10.5. Papildoma GAAB (jei taikoma).....	293
4. Kelių intervencinių priemonių bendras elementas.....	295
4.1 Apibrėžimas ir būtiniausi reikalavimai.....	295
4.1.1 Žemės ūkio veikla	295
4.1.1.1 Gamybos aprašymas	295
4.1.1.2 Žemės ūkio paskirties žemės išlaikymo apibrėžtis	295
4.1.1.2.1. Ariamosios žemės išlaikymo kriterijai.....	295
4.1.1.2.2. Daugiamečių pasėlių išlaikymo kriterijai	295
4.1.1.2.3. Daugiamečių žolynų išlaikymo kriterijai.....	295
4.1.2 Žemės ūkio naudmenos.....	295
4.1.2.1. Agrarinės miškininkystės sistemos elementai, kai ji sukuriama ir (arba) prižiūrima žemės ūkio paskirties plote	295
4.1.2.1.1. Agrarinės miškininkystės sistemų elementai, susiję su ariamąja žeme	295
4.1.2.1.2. Agrarinės miškininkystės sistemų elementai, susiję su daugiamečiais pasėliais.....	296
4.1.2.1.3. Agrarinės miškininkystės sistemų elementai, susiję su daugiamečiais žolynais	296
4.1.2.2. Ariamoji žemė.....	296
4.1.2.2.1. Kitos su ariamosios žemės apibrėžtimi susijusios pastabos	296
4.1.2.3. Daugiamečiai pasėliai	296
4.1.2.3.1. Daigynų apibrėžtis	296
4.1.2.3.2. Trumpos rotacijos želdinių apibrėžtis.....	296
4.1.2.3.3. Kitos su daugiamečių pasėlių apibrėžtimi susijusios pastabos	296
4.1.2.4. Daugiamečiai žolynai.....	296
4.1.2.4.1. Žolių ir kitų žolinių pašarų apibrėžtis	296
4.1.2.4.2. Sprendimas klasifikuojant daugiamečius žolynus naudoti arimo kriterijų	296
4.1.2.4.3. Sprendimas klasifikuojant daugiamečius žolynus naudoti žemės dirbimo kriterijų..	296
4.1.2.4.4. Sprendimas klasifikuojant daugiamečius žolynus taikyti sėjimo įvairių rūšių žolėmis kriterijų.....	297
4.1.2.4.5. Sprendimas dėl kitų rūšių, pvz., medžių ir (arba) krūmų, kurie gali būti panaudoti gyvūnams šerti, įtraukimo, jei toliau vyrauja žolė ir kiti žoliniai pašarai.....	297
4.1.2.4.6. Sprendimas dėl kitų rūšių, pvz., krūmų ir (arba) medžių, kurie gali būti panaudoti gyvūnams ganyti arba šerti, įtraukimo, kai žolės ir kiti žoliniai pašarai tradiciškai nėra vyraujantys arba ganyklose jų nėra.....	297
4.1.2.4.7. Kitos su daugiamečių žolynų apibrėžtimi susijusios pastabos	297
4.1.2.5. Kitos apskritai su žemės ūkio paskirties ploto apibrėžtimi susijusios pastabos	297
4.1.3 Reikalavimus atitinkantys hektarai	297
4.1.3.1. Kriterijai, kuriais vadovaujantis nustatomas žemės ūkio veiklos vyravimas, jei žemė naudojama ir ne žemės ūkio veiklai.....	297

4.1.3.2. Kriterijai, pagal kuriuos užtikrinama, kad žemė yra ūkininko.....	297
4.1.3.3. Laikotarpis, kuriuo plotas turi atitikti reikalavimus atitinkančių hektarų apibrėžtį.....	298
4.1.3.4. Sprendimas įtraukti plotus, žemės ūkio veiklai naudojamus tik kas antrus metus.....	298
4.1.3.5. Sprendimas dėl kitų kraštovaizdžio elementų (nesaugomų pagal GAAB) įtraukimo, jeigu jie nėra vyraujantys ir dėl jų ploto neatsiranda reikšmingų kliūčių vykdyti žemės ūkio veiklą. ...	298
4.1.3.6. Su atskirų netinkamų elementų turinčiais daugiamečiais žolynais susijęs sprendimas dėl nustatytų mažinimo koeficientų taikymo siekiant nustatyti plotą, kuris gali būti laikomas tinkamu finansuoti.....	298
4.1.3.7. Sprendimas toliau laikyti tinkamais finansuoti pirmiau tokiais laikytus plotus, jeigu jie nebeatitinka Strateginių planų reglamento 4 straipsnio 4 dalies a ir b punktuose nurodytos reikalavimus atitinkančių hektarų apibrėžties, dėl to, kad buvo naudojamos nacionalinėmis sistemomis, kurių sąlygos atitinka į Reglamento (ES) (Horizontaliojo reglamento) 63 straipsnio 2 dalyje nurodytą integruotą sistemą įtrauktas intervencines priemones, pagal kurias leidžiama gaminti į 1 priedą neįtrauktus produktus vykdant durpininkystę, jeigu jais prisidedama siekiant su aplinka ir klimatu susijusių Strateginių planų reglamento tikslų.....	298
4.1.4. Aktyvus ūkininkas.....	299
4.1.4.1. Kriterijai, pagal kuriuos nustatomi subjektai, vykdančys minimalaus dydžio žemės ūkio veiklą.....	299
4.1.4.2. Sprendimas kaip papildomą priemonę naudoti vengtiną ne žemės ūkio veiklos sąrašą.....	299
4.1.4.3. Sprendimas nustatyti ne didesnę kaip 5 000 EUR tiesioginių išmokų sumą, kurią gaunantys ūkininkai visais atvejais laikomi „aktyviais ūkininkais“.....	299
4.1.5 Jaunieji ūkininkai.....	299
4.1.5.1. Didžiausia amžiaus riba.....	299
4.1.5.2. Tapimo valdos valdytoju sąlygos.....	299
4.1.5.3. Reikiamas atitinkamas mokymas ir (arba) įgūdžiai.....	300
4.1.5.4. Kitos su jaunojo ūkininko apibrėžtimi susijusios pastabos.....	300
4.1.6. Naujas ūkininkas.....	300
4.1.6.1. Tapimo valdos valdytoju pirmą kartą sąlygos.....	300
4.1.6.2. Reikiamas atitinkamas mokymas ir įgūdžiai.....	300
4.1.7. Būtiniausi reikalavimai tiesioginėms išmokoms gauti.....	300
4.1.7.1. Riba.....	300
4.1.7.2. Paaiškinimas.....	300
4.1.8. Kitos BŽŪP plane naudojamos apibrėžtys.....	302
4.2 Elementas, susijęs su tiesioginėmis išmokomis.....	303
4.2.2. Tiesioginių išmokų sumažinimas.....	303
4.2.2.1. Tiesioginių išmokų sumažinimo ir (arba) viršutinės ribos nustatymo aprašymas.....	303
4.2.2.2. Darbo sąnaudų atėmimas.....	303
4.2.2.3. Apskaičiuotas tiesioginių išmokų sumažinimo ir viršutinės ribos nustatymo kiekvienais metais sandauga.....	304
4.2.3. Taikymas juridinių asmenų ar grupių narių arba susijusių juridinių asmenų grupių lygmeniu (110 straipsnis).....	304
4.2.4. Rizikos valdymo priemonėms skiriama suma.....	305
4.3 Techninė parama.....	305
4.3.1 Tikslai.....	305
4.3.2 Veiklos apimtis ir orientacinis veiklos planavimas.....	305
4.3.3 Naudos gavėjai.....	306
4.3.4. Norma.....	306
4.4 BŽŪP tinklas.....	306
4.4.1 Nacionalinio BŽŪP tinklo apžvalgos santrauka ir tikslai, įskaitant veiklą, kuria siekiama remti EIP ir žinių srautus AKIS.....	306
4.4.2. Nacionalinio BŽŪP tinklo struktūra, valdymas ir veikla.....	310
4.5. EŽŪFKP ir kitų Sąjungos fondų, veikiančių kaimo vietovėse, veiklos koordinavimo, veiklos sričių atskyrimo ir papildomumo apžvalga.....	311
4.6 Finansinės priemonės.....	318
4.6.1 Finansinės priemonės aprašas:.....	318

4.7 Bendrieji kaimo plėtros intervencijų tipų elementai	319
4.7.1 Neatitinkančių reikalavimų investicijų sąrašas	319
4.7.2 Kaimo vietovės apibrėžtis ir taikymas	320
4.7.3. Sektorinėms intervencinėms priemonėms, kaimo plėtros intervencinėms priemonėms arba ir sektorinėms, ir kaimo plėtros intervencinėms priemonėms būdingi papildomi elementai.....	320
4.7.4. Kaimo plėtros intervencinėms priemonėms taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	323
5 Tiesioginės išmokos, sektorinės ir kaimo plėtros intervencijos, nurodytos strategijoje.....	325
5.1. Tiesioginių išmokų intervencinės priemonės.....	331
BISS(21) - Bazinė pajamų parama tvarumui didinti.....	331
TI01baz - Bazinės tiesioginės išmokos.....	331
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	331
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	331
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė.....	331
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai).....	331
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	331
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas.....	332
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos.....	332
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	332
9. PPO reikalavimų laikymasis	332
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	334
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	334
CRISS(29) - Papildoma perskirstomoji pajamų parama tvarumui didinti.....	336
TI02per - Papildoma perskirstymo pajamų parama tvarumui didinti.....	336
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	336
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	336
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė.....	336
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai).....	336
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	336
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas.....	337
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos.....	337
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	338
9. PPO reikalavimų laikymasis	339
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	340
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	341
CIS-YF(30) - Papildomas pajamų rėmimas jaunesiems ūkininkams	344
TI04jūs - Papildoma tiesioginė pajamų parama jaunesiems ūkininkams	344
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	344
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	344
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė.....	344
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai).....	344
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	344
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas.....	346
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos.....	346
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	348
9. PPO reikalavimų laikymasis	349
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	350
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	350
Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	351
TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita.....	351
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	351
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	351
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė.....	351

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	352
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	352
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	353
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	354
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	354
9. PPO reikalavimų laikymasis	354
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	355
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	355
TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai.....	357
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	357
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	357
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	357
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	357
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	358
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	360
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	360
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	360
9. PPO reikalavimų laikymasis	360
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	362
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	363
TI05eko1.4 - Veiklos ariamojoje žemėje - Sertifikuotos sėklos naudojimas	365
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	365
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	365
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	365
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	365
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	366
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	367
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	368
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	368
9. PPO reikalavimų laikymasis	368
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	369
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	370
TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra.....	371
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	371
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	371
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	371
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	372
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	372
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	378
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	380
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	380
9. PPO reikalavimų laikymasis	380
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	381
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	383
TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos	385
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	385
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	385
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	385
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	386
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	386

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	387
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	388
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	388
9. PPO reikalavimų laikymasis	388
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	389
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	389
TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos	391
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	391
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	391
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė.....	391
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai).....	392
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	392
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	393
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	394
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	394
9. PPO reikalavimų laikymasis	394
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	395
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	395
TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos	397
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	397
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	397
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė.....	397
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai).....	397
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	398
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	399
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	399
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	399
9. PPO reikalavimų laikymasis	400
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	401
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	402
TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai) [nebegalioja].....	404
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	404
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	404
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė.....	404
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai).....	405
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	405
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	406
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	408
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	408
9. PPO reikalavimų laikymasis	408
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	409
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	410
TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra	411
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	411
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	411
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė.....	411
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai).....	412
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	412
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	413

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	414
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	414
9. PPO reikalavimų laikymasis	414
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	415
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	416
TI05eko2 - Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu.....	418
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	418
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	418
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	418
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	418
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	418
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	419
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	420
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	420
9. PPO reikalavimų laikymasis	420
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	421
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	421
TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP).....	423
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	423
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	423
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	423
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	424
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	424
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	426
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	427
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	427
9. PPO reikalavimų laikymasis	427
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	428
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	428
TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis	430
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	430
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	430
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	430
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	430
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	431
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	432
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	432
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	432
9. PPO reikalavimų laikymasis	432
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	433
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	433
TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis	435
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	435
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	435
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	435
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	435
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	436
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	437
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	437
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	437
9. PPO reikalavimų laikymasis	437

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	438
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	438
TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema	440
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	440
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	440
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	440
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	441
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	441
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	443
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	444
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	444
9. PPO reikalavimų laikymasis	444
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	445
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	447
TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas	449
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	449
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	449
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	449
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	449
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	450
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	451
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	451
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	452
9. PPO reikalavimų laikymasis	452
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	453
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	453
TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo [nebegalioja]	455
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	455
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	455
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	455
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	456
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	456
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	458
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	459
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	459
9. PPO reikalavimų laikymasis	459
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	461
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	463
TI05eko9 - Gyvūnų gerovė	465
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	465
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	465
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	465
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	465
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	465
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	469
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	474
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	474
9. PPO reikalavimų laikymasis	474
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	475
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	482
CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas	486

TI03sus01.1 - Susietoji pajamų parama baltyminių augalų augintojams	486
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	486
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	486
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	486
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	486
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	486
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	487
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	487
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	487
9. PPO reikalavimų laikymasis	489
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	490
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu	490
TI03sus01.2 - Susietoji pajamų parama vaisių augintojams	491
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	491
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	491
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	491
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	491
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	491
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	492
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	492
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	492
9. PPO reikalavimų laikymasis	499
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	500
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu	500
TI03sus01.3 - Susietoji pajamų parama uogų ir riešutų augintojams	501
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	501
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	501
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	501
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	501
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	501
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	502
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	502
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	502
9. PPO reikalavimų laikymasis	507
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	508
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu	508
TI03sus01.4 - Susietoji pajamų parama lauko daržovių augintojams	509
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	509
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	509
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	509
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	509
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	509
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	510
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	510
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	510
9. PPO reikalavimų laikymasis	516
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	517
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu	517
TI03sus01.5 - Susietoji pajamų parama uždaro grunto daržovių augintojams	518
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	518
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	518

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	518
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	518
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	518
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	519
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	519
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	519
9. PPO reikalavimų laikymasis	521
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	522
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	522
TI03sus01.6 - Susietoji pajamų parama cukrinių runkelių augintojams.....	523
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	523
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	523
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	523
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	523
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	523
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	524
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	524
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	524
9. PPO reikalavimų laikymasis	529
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	530
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	530
TI03sus01.7 - Susietoji pajamų parama sėklinių bulvių augintojams	531
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	531
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	531
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	531
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	531
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	531
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	532
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	532
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	532
9. PPO reikalavimų laikymasis	535
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	536
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	536
TI03sus02.1 - Susietoji pajamų parama pienių veislių karvių augintojams	537
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	537
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	537
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	537
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	537
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	537
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	538
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	539
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	541
9. PPO reikalavimų laikymasis	547
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	548
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	550
TI03sus02.2 - Susietoji pajamų parama mėsinių galvijų augintojams	552
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	552
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	552
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	552
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	552

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	552
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	553
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	553
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	554
9. PPO reikalavimų laikymasis	559
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	560
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	560
TI03sus02.3 - Susietoji pajamų parama avių augintojams	562
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	562
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	562
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	562
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	562
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	562
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	563
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	563
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	563
9. PPO reikalavimų laikymasis	565
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	567
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	567
TI03sus02.4 - Susietoji pajamų parama ožkų augintojams	568
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	568
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	568
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	568
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	568
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	568
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	569
7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos	569
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija	569
9. PPO reikalavimų laikymasis	573
11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	574
12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	574
5.2. Sektorinės intervencinės priemonės.....	575
Vaisiai ir daržovės.....	575
Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	576
Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	576
INVRE(47(1)(a)) - - investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą, moksliniai tyrimai ir eksperimentinės bei novatoriškos gamybos metodai ir kiti veiksmai.....	577
SP01vid1 - Investicijos į ilgalaikį turtą, tyrimus, eksperimentinę ir inovatyvią gamybą ir kitus veiksmus	577
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	577
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	577
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	577
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	578
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	578
6. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	581
7. Papildoma informacija apie intervencinės priemonės rūšį	581
8. PPO reikalavimų laikymasis	581
PROMO(47(1)(f)) - - populiarinimas, komunikacija ir rinkodara, įskaitant veiksmus ir veiklą, kuriais visų pirma siekiama didinti vartotojų informuotumą apie Sąjungos kokybės sistemas ir sveikos mitybos svarbą, taip pat įvairinti ir konsoliduoti rinkas	582
SP01vid5 - Produktų pardavimų skatinimas ir komercinės vertės didinimas.....	582

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	582
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	582
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	582
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	582
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	583
6. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	584
7. Papildoma informacija apie intervencinės priemonės rūšį	584
8. PPO reikalavimų laikymasis	584
TRACE(47(1)(h)) - - atsekamumo ir sertifikavimo sistemų įgyvendinimas, ypač galutiniams vartotojams parduodamų produktų kokybės stebėsena.....	585
SP01vid6 - Atsekamumo ir sertifikavimo sistemų įgyvendinimas, produktų kokybės stebėsena	585
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	585
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	585
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	585
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	585
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	585
6. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	587
7. Papildoma informacija apie intervencinės priemonės rūšį	587
8. PPO reikalavimų laikymasis	587
WITHD(47(2)(f)) - - išėmimas iš rinkos laisvam platinimui ar kitoms paskirties vietoms, įskaitant, jei reikia, apdorojimą, kad būtų palengvintas toks išėmimas	588
SP01vid7 - Produktų pašalinimas iš rinkos	588
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	588
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	588
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	588
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	588
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	588
6. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	589
7. Papildoma informacija apie intervencinės priemonės rūšį	589
8. PPO reikalavimų laikymasis	589
Bitininkystės produktai	590
ADVIBEES(55(1)(a)) - - bitininkams ir bitininkų organizacijoms teikiamos konsultavimo paslaugos, techninė parama, jų mokymas, informavimas ir keitimasis geriausios praktikos pavyzdžiais, be kita ko, pasitelkiant tinklaveiką.....	590
SP03med1 - Švietimas, mokymas ir techninė parama.....	590
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	590
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	590
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	590
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	590
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	590
6. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	591
7. Papildoma informacija apie intervencinės priemonės rūšį	591
8. PPO reikalavimų laikymasis	592
9. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	593
10. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktais	593
INVAPI(55(1)(b)) - - investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą, taip pat kiti veiksmai	594
SP03med2 - Bičių šeimų atnaujinimas, bitininkavimo inventoriaus įsigijimas, bičių ligų prevencija.....	594
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	594
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	594

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	594
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	594
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	594
6. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	595
7. Papildoma informacija apie intervencinės priemonės rūšį	596
8. PPO reikalavimų laikymasis	596
9. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	597
10. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktais	597
ACTLAB(55(1)(c)) - - veiksmai, kuriais siekiama remti bitininkystės produktų, bičių nykimo ar jų našumo sumažėjimo, taip pat bitėms potencialiai nuodingų medžiagų analizės laboratorijas	599
SP03med6 - Medaus ir kitų bičių produktų tyrimai.....	599
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	599
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	599
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	599
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	599
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	599
6. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	600
7. Papildoma informacija apie intervencinės priemonės rūšį	600
8. PPO reikalavimų laikymasis	600
9. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	601
10. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktais	601
COOPAPI(55(1)(e)) - - bendradarbiavimas su specializuotomis įstaigomis, vykdam bitininkystei ir bitininkystės produktams skirtų tyrimų programas;	602
SP03med4 - Moksliniai tyrimai bitininkystės sektoriuje.....	602
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	602
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	602
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	602
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	602
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	602
6. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	603
7. Papildoma informacija apie intervencinės priemonės rūšį	603
8. PPO reikalavimų laikymasis	603
9. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	604
10. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktais	604
PROMOBEES(55(1)(f)) - - populiarinimas, komunikacija ir rinkodara, įskaitant rinkos stebėsenos veiksmus ir veiklą, kuria siekiama visų pirma didinti vartotojų informuotumą apie bitininkystės produktų kokybę	605
SP03med5 - Bitininkystės sektoriaus populiarinimas ir rinkos stebėsen.....	605
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	605
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	605
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	605
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	605
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	605
6. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	606
7. Papildoma informacija apie intervencinės priemonės rūšį	606
8. PPO reikalavimų laikymasis	607
9. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	608
10. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktais	608
Vynas	609
INWINE(58(1)(b)) - - investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą ūkininkavimo sistemose vynuogių auginimo srityje, išskyrus veiksmus, susijusius su a punkte numatytais intervenciniais	609

priemonių rūšimis, į perdirbimo įrenginius ir vyno gamybos infrastruktūrą, taip pat prekybos struktūras ir priemones.....	609
SP02vyn - Investicijos į vyno sektorių	609
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	609
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	609
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	609
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai).....	609
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	609
6. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	611
7. Papildoma informacija apie intervencinės priemonės rūšį	611
8. PPO reikalavimų laikymasis	612
9. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	613
10. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktais	613
5.3. Kaimo plėtros intervencinės priemonės.....	613
ENVCLIM(70) - Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai.....	613
KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai.....	613
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	613
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	613
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	614
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai).....	614
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	614
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	616
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	618
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą.....	619
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	619
10. PPO reikalavimų laikymasis	620
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	620
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	621
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	629
KP03įmp - Miško priežiūra ir apsauga	637
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	637
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	637
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	637
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai).....	637
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	637
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	639
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	639
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą.....	641
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	641
10. PPO reikalavimų laikymasis	642
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	642
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	643
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	643
KP070untž - Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų	646
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	646
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	646
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	646
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai).....	646
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	646
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	647

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	648
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą.....	649
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	649
10. PPO reikalavimų laikymasis	649
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	649
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	651
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	651
KP09gen - Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas	653
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	653
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	653
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	653
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	653
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	653
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	655
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	656
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą.....	658
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	658
10. PPO reikalavimų laikymasis	658
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	658
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	659
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	663
KPmgt - Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose.....	668
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	668
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	668
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	668
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	668
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	668
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	673
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	673
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą.....	677
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	677
10. PPO reikalavimų laikymasis	677
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	677
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	678
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	678
ANC(71) - Gamtiniai ar kiti su teritorija susiję apribojimai.....	680
KP11ANCs - Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis	680
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	680
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	680
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	680
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	680
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	680
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	683
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	684
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą.....	687
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	687
10. PPO reikalavimų laikymasis	688
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	688
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	689
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	689
ASD(72) - Konkrečiai teritorijai būdingi tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumai	692
KP06ntm - Parama „Natura 2000“ miškuose	692

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	692
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	692
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	692
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	692
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	692
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	695
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma	696
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą	698
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	699
10. PPO reikalavimų laikymasis	699
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)	699
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	700
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu	700
KP07ntž - Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje	703
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	703
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	703
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	703
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	704
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	704
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	706
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma	707
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą	708
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	708
10. PPO reikalavimų laikymasis	708
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)	709
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	710
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu	710
INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą	712
KP02mva - Miško veisimas ir atkūrimas	712
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	712
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	712
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	712
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	712
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	712
Atrankos kriterijų nustatymo principai	714
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	714
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma	715
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą	716
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	717
10. PPO reikalavimų laikymasis	717
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)	717
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	718
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu	718
KP05mju - Jaunuolynų ugdymas	720
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	720
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	720
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	720
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	720
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	720
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	722
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma	722

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą.....	722
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	723
10. PPO reikalavimų laikymasis	723
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	723
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	724
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	724
KP08neg1 - Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu	726
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	726
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	726
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	726
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	726
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	726
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	728
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	728
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą.....	729
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	729
10. PPO reikalavimų laikymasis	729
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	730
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	731
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	731
KP08neg3 - Apsaugos priemonės nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos	733
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	733
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	733
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	733
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	733
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	733
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	735
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	735
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą.....	735
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	735
10. PPO reikalavimų laikymasis	736
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	736
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	738
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	738
KP08prev - Investicijos į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius	740
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	740
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	740
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	740
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	740
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	740
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	742
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	743
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą.....	743
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	743
10. PPO reikalavimų laikymasis	744
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	744
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	745
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	745
KP10mel - Investicijos į melioracijos sistemas	747
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	747

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	747
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	747
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	747
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	747
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	749
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma	749
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą	749
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	749
10. PPO reikalavimų laikymasis	750
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)	750
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	751
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu	752
KP12vld - Investicijos į žemės ūkio valdas	754
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	754
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	754
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	754
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	754
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	754
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	758
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma	758
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą	759
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	759
10. PPO reikalavimų laikymasis	760
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)	760
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	761
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu	761
KP14prd - Investicijos į bioekonomikos verslus	764
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	764
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	764
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	764
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	764
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	764
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	766
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma	766
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą	767
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	767
10. PPO reikalavimų laikymasis	768
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)	768
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	769
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu	769
KP19sūp - Labai smulkių ūkių plėtra	771
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	771
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	771
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	771
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	771
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	771
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	773
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma	773
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą	774
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	774
10. PPO reikalavimų laikymasis	775

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	775
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	776
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	776
KP30pfi - Investicijos į žemės ūkio produktų perdirbimą (finansinės priemonės)	778
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	778
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	778
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	778
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai).....	778
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	778
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	779
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	779
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą.....	780
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	780
10. PPO reikalavimų laikymasis	781
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	781
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	782
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	782
KP31tvi - Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas	784
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	784
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	784
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	784
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai).....	784
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	785
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	788
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	788
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą.....	789
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	789
10. PPO reikalavimų laikymasis	790
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	790
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	791
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	791
KP32svp - Smulkių-vidutinių ūkių plėtra	794
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	794
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	794
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	794
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai).....	794
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	794
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	797
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	798
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą.....	798
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	798
10. PPO reikalavimų laikymasis	799
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	799
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	800
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	800
INSTAL(75) - Jaunųjų ūkininkų ir naujų ūkininkų įsikūrimas ir kaimo verslo kūrimas	802
KP17jūs - Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas	802
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	802
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	802
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	802
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai).....	802

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	802
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	805
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma	805
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą	806
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	806
10. PPO reikalavimų laikymasis	806
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)	807
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	808
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu	808
RISK(76) - Rizikos valdymo priemonės	810
KP15riz - Pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimas	810
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	810
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	810
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	810
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	810
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	810
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	812
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma	812
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą	813
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	813
10. PPO reikalavimų laikymasis	814
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)	814
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	815
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu	816
KP16sav - Savitarpio pagalbos fondai	818
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	818
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	818
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	818
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	818
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	818
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	820
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma	820
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą	821
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	821
10. PPO reikalavimų laikymasis	822
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)	823
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	824
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu	825
COOP(77) - Bendradarbiavimas	827
KP14gra - Trumpos tiekimo grandinės	827
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	827
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	827
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	827
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	828
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	828
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	831
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma	831
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą	832
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	832
10. PPO reikalavimų laikymasis	832
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)	833

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	834
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	835
KP20vvg - Bendruomenių inicijuota vietos plėtra (LEADER)	838
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	838
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	838
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	838
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	838
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	838
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	843
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	843
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą.....	844
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	844
10. PPO reikalavimų laikymasis	846
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	847
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	848
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	848
KP21sum - Sumanieji kaimai	850
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	850
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	850
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	850
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	850
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	850
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	854
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	854
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą.....	855
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	855
10. PPO reikalavimų laikymasis	855
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	855
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	856
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	856
KP22eip - Europos inovacijų partnerystė žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje.....	858
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	858
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	858
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	858
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	858
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	858
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	860
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	861
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą.....	862
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	862
10. PPO reikalavimų laikymasis	862
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	862
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	864
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	865
KP26Tks - Tęstiniai įsipareigojimai – Žemės ir maisto produktų kokybės sistemos.....	867
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	867
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	867
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	867
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	867
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	867
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	869

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	869
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą.....	869
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	870
10. PPO reikalavimų laikymasis	870
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	870
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	871
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	872
KP27Tgo - Tęstiniai įsipareigojimai - Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas.....	875
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	875
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	875
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė.....	875
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai).....	875
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	875
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas.....	876
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	876
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą.....	877
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	877
10. PPO reikalavimų laikymasis	877
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	877
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	878
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	878
KNOW(78) - Keitimasis žiniomis ir informacijos sklaida	880
KP23ppi - Parodomieji projektai ir informavimo veikla	880
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	880
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	880
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė.....	880
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai).....	880
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	880
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas.....	882
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	882
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą.....	883
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	883
10. PPO reikalavimų laikymasis	883
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	883
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	885
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	885
KP24mjį - Mokymai ir įgūdžių įgijimas.....	887
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	887
2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	887
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė.....	887
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai).....	887
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	887
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas.....	890
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma.....	890
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą.....	890
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	891
10. PPO reikalavimų laikymasis	891
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os).....	891
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	892
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu.....	892
KP25kon - Konsultavimo paslaugos.....	894
1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo	894

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai	894
3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė	894
4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	894
5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos	894
6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas	897
7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma	897
8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą	898
9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį	899
10. PPO reikalavimų laikymasis	899
11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)	899
12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis	900
13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu	900
6. Finansinis planas	902
6.1. Apžvalginė lentelė	902
6.2. Išsami finansinė informacija ir paskirstymas pagal intervencines priemones bei produkto planavimas	905
6.2.1. Tiesioginės išmokos	905
6.2.2. Sektoriai	916
6.2.3. Kaimo plėtra	919
7. Valdymo ir koordinavimo sistema	950
7.1 Valdymo ir koordinavimo įstaigų ir kontrolės įstaigų nustatymas	950
7.2 Stebėsenos ir ataskaitų teikimo struktūros aprašymas	954
7.3 Informacija apie kontrolės sistemą ir nuobaudas	956
7.3.1. IAKS – integruota administravimo ir kontrolės sistema	956
7.3.1.1. Visi Reglamente [Horizontaliajame reglamente] aprašyti IAKS elementai nustatyti ir naudojami nuo 2023 m. sausio 1 d.	957
7.3.1.1.1. Žemės ūkio paskirties sklypų identifikavimo sistema (ŽSIS)	957
7.3.1.1.2. Geoerdvinės ir su gyvuliais susijusios taikomosios programos (GSA) sistema	957
7.3.1.1.3. Ar taikote automatinę prašymų sistemą (kaip tai suprantama Horizontaliojo reglamento 65 straipsnio 4 dalies f punkte)?	957
7.3.1.1.4. Žemės ūkio plotų stebėjimo sistema (ŽŪPSS)	957
7.3.1.1.5. Kontrolės ir nuobaudų sistema	957
7.3.1.1.5.1. IAKS intervencinių priemonių kontrolės ir nuobaudų sistemos (-ų) aprašymas	957
7.3.1.1.6. Teisių į išmokas nustatymo ir registravimo sistema, kai taikytina	957
7.3.1.1.7. Gyvulių identifikavimo ir registravimo sistema, kaip apibrėžta 65 straipsnio 4 dalies c punkte [Horizontaliojo reglamento 66 straipsnio 1 dalies g punkte]	957
7.3.2. be IAKS	958
7.3.2.1. Trumpas ne IAKS intervencinių priemonių nuobaudų sistemos, atitinkančios veiksmingumo, proporcingumo ir atgrasomumo principus, aprašymas	958
7.3.2.2. Trumpas kontrolės sistemos, kai IAKS netaikoma, aprašymas (kontrolės metodai, kryžminis tikrinimas, investicijų tvarumas, susiję ex post patikrinimai ir t. t.)	959
7.3.2.3. Viešųjų pirkimų taisyklės?	962
7.4 Sąlygų nustatymas	963
7.4.1. Sąlygų vykdymo kontrolės sistema	963
7.4.1.1. Sąlygų vykdymo valdymo sistemos aprašymas	963
7.4.1.2. Patikrinimų rūšys	965
7.4.2. Su sąlygų vykdymu susijusių nuobaudų sistema	967
7.4.2.1. Su Sąlygų vykdymu susijusių nuobaudų sistemos aprašymas	967
7.4.2.2. Sąvokos „pasikartojimas“ apibrėžtis ir taikymas (apskaičiavimas ir apimamas laikotarpis):	967
7.4.2.3. Sąvokos „sąmoningumas“ apibrėžtis ir taikymas	968
7.4.3. Nurodoma, kaip supaprastinta kontrolės sistema taikoma smulkiesiems ūkininkams	968
7.4.4. Kompetentingos kontrolės institucijos, atsakingos už sąlygų vykdymo praktikos, teisės aktų nustatytą valdymo reikalavimų patikrinimus	969

7.5. Socialinis sąlygiškumas	971
7.5.1. Socialinio sąlygiškumo valdymo sistemos aprašymas	971
7.5.2. Su socialiniu sąlygiškumu susijusių nuobaudų sistemos aprašymas	971
8. Modernizavimas. ŽŪŽIS ir skaitmeninė pertvarka	973
8.1. ŽŪŽIS	973
8.1. Bendra numatoma patobulintos ŽŪŽIS organizacinė struktūra	973
8.2. Aprašymas, kaip konsultavimo paslaugų teikėjai, tyrėjai ir BŽŪP tinklai bendradarbiaus pagal ŽŪŽIS (114 straipsnio a punkto ii papunktis)	975
8.3. Visų ūkio konsultantų darbo organizavimo pagal 15 straipsnio 2, 3 ir 4 dalyse nurodytus reikalavimus aprašymas	978
8.4. Aprašymas, kaip teikiama 114 straipsnio a punkto ii papunktyje nurodyta parama inovacijoms	979
8.5. Skaitmeninės pertvarkos strategija (114 straipsnio b punktas).....	981
Priedai	991
Direktyvoje 2001/42/EB nurodytas I priedas „Išankstinis vertinimas ir strateginis poveikio aplinkai vertinimas (SPAV)“	991
1. Išankstinio vertinimo proceso ir rezultatų suvestinė.....	991
2. Išankstinio vertinimo ir SPAV rekomendacijos ir kaip į jas atsižvelgta	1004
3. Išankstinio vertinimo ataskaita	1007
4. Strateginio poveikio aplinkai vertinimo ataskaita.....	1008
II priedas „SSGG analizė“	1008
III priedas „Konsultacijos su partneriais“	1008
IV priedas „Specialioji išmoka už medvilnę“ (kai aktualu).....	1008
V priedas „Papildomas nacionalinis finansavimas pagal BŽŪP strateginį planą“	1009
Nacionalinė finansinė parama vaisių ir daržovių sektoriuje pagal Reglamentą (ES) 2021/2115.....	1009
VI priedas „Pereinamojo laikotarpio nacionalinė pagalba“ (kai aktualu)	1010
a) metinis konkrečiam sektoriui skirtas finansinis paketas kiekvienam sektoriui, kuriam skiriama pereinamojo laikotarpio nacionalinė parama	1010
b) kai aktualu, didžiausia paramos norma vienetui kiekvienais laikotarpio metais.....	1010
c) kai aktualu, informacija apie atskaitinį laikotarpį, iš dalies pakeistą pagal 147 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą.....	1010
d) trumpas pereinamojo laikotarpio nacionalinės paramos papildomumo su intervencinėmis priemonėmis pagal BŽŪP strateginius planus aprašymas	1010
Kitas priedas. Suderinamumas su Sąjungos 2030 m. tikslais ir indėlis į jų įgyvendinimą.....	1010
Nacionalinis įnašas siekiant ES tikslo iki 2030 m. 50 % sumažinti maisto medžiagų praradimą, kartu užtikrinant, kad nepablogėtų dirvožemio derlingumas.....	1010
Nacionalinis įnašas siekiant ES tikslo, kad iki 2030 m. 10 % žemės ūkio paskirties žemės turėtų didelės įvairovės kraštovaizdžio elementų.....	1010
Nacionalinis įnašas siekiant ES tikslo, kad iki 2030 m. 25 % žemės ūkio paskirties žemės sudarytų ekologinio ūkininkavimo plotai	1010
Nacionalinis įnašas siekiant ES tikslo iki 2030 m. 50 % sumažinti bendrą cheminių pesticidų naudojimą ir jų keliamą riziką, įskaitant pavojingesnių pesticidų naudojimą	1010
Nacionalinis įnašas siekiant ES tikslo iki 2030 m. 50 % sumažinti ūkiniams gyvūnams ir akvakultūrai skirtų antimikrobinių medžiagų pardavimą	1011
Nacionalinis įnašas siekiant ES tikslo iki 2025 m. užtikrinti greitą plačiajuostį internetą kaimo vietovėse, kad būtų pasiektas šimtaprocentinės prieigos tikslas.....	1011
DOKUMENTAI	1012

Pakeitimo tipas

Pakeitimas

Bendra informacija apie pakeitimo prašymą

I. Siūlomi daliniai pakeitimai, jų priežastys ir svarba

Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano (toliau – Strateginis planas) keitimas parengtas dėl ES teisės aktų pasikeitimų. Taip pat pokyčiai yra reikalingi įvertinus 2023–2024 m. Strateginio plano įgyvendinimo ir deklaravimo rezultatus, atsižvelgus į žemės ūkio situaciją šalyje, paramos gavėjų poreikius ir išipareigojimus. Pakeitimais siekiama užtikrinti Strateginio plano įgyvendinimo supaprastinimą, gerinti paramos teikimo sąlygas, mažinti administracinę naštą, užtikrinti sklandų ir veiksmingą intervencinių priemonių taikymą.

Dėl atliekamų pakeitimų konkrečių intervencinių priemonių apimtyje (Strateginio plano 5 dalis), bus atlikti Strateginio plano intervencijos strategijos (2 dalis), Strategijos papildomumo ir nuoseklumo aprašo (3 dalis), Finansavimo plano (6 dalis), Valdymo ir koordinavimo sistemos (7 dalis) bei kitų Strateginio plano aprašomųjų dalių ir Strateginio plano priedų patikslinimai.

Strateginio plano keitimas buvo rengiamas ir derinamas aktyviai konsultuojantis su visomis suinteresuotomis pusėmis, socialiniais partneriais, visuomene ir, atsižvelgiant į išsakytas pastabas ir komentarus, buvo patobulintas. Strateginio plano pakeitimų projektai pristatyti ir nuodugniai aptarti Stebėsenos komiteto posėdžiuose, kuriuose komiteto nariai pritarė siūlomiems pakeitimams.

Žemiau pateikiamas siūlomų Strateginio plano pakeitimų numatomas (-i) pokytis (-iai) ir tikėtinas jo (jų) poveikis siekiant Europos Sąjungos Bendrosios žemės ūkio politikos (toliau – BŽŪP) tikslų.

II. Strateginio plano pakeitimų tikėtinas poveikis siekiant konkrečių Europos Sąjungos BŽŪP tikslų, nustatytų Reglamento (ES) 2021/2115 6 straipsnio 1 ir 2 dalyse:

1. Strateginio plano pakeitimų tikėtinas poveikis siekiant konkrečių BŽŪP tikslų, nustatytų Reglamento (ES) 2021/2115 6 straipsnio 1 dalies a, b, c punktuose (toliau – SO1, SO2 ir SO3)

1.1. Siūloma keisti susietosios pajamų paramos uždaro grunto daržovių augintojams (TI03sus01.5) išmokų ribas

Atsižvelgiant į didelius energetinius (elektros, dujų), darbo jėgos sąnaudų svyravimus uždaro grunto daržovių (šildomų šiltnamių) sektoriuje ir siekiant didesnio lankstumo nustatant paramos dydžius bei išvengti rizikos nepanaudoti paramos lėšas šiame sektoriuje, siūloma didinti ir numatyti galimą iki 50 proc. išmokos dydžio nuokrypį susietosios pajamų paramos uždaro grunto daržovių augintojams (TI03sus01.5). Siūlomas pakeitimas turės teigiamą poveikį siekiant SO1 tikslo.

1.2. Siūloma atnaujinti Socialinių paramos sąlygų sistemos aprašą

Keitimu nustatoma, kad Mokėjimo agentūrai reikalingą informaciją iš kompetentingų institucijų apie paramos gavėjų padarytus nusizengimus ar nusikalstamas veikas, susijusias su socialinėmis paramos sąlygomis, teiks Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. Atsižvelgiant į Komisijos pasiūlymus, atliekami keitimai su socialiniu sąlygiškumu susijusių nuobaudų sistemos dalyje, siekiant, kad administracinių nuobaudų, taikytinų už socialinių paramos sąlygų pažeidimus, apatinės ribos atitiktų Reglamento 2021/2116 85 str. nuostatas. Nors siūlomi keitimai susiję su rezultato rodikliu R4. „*Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis*“, tačiau jo nustatytai siektinai reikšmei tiesioginės įtakos neturės. Numatomi pakeitimai yra būtini sklandžiam naujos socialinių paramos sąlygų sistemos veikimui užtikrinti, todėl jie gali turėti tiesioginį teigiamą poveikį SO1 tikslo įgyvendinimui.

1.3. Siūloma tikslinti paramos sąlygų nuostatų taikymą

Į Strateginį planą perkeliama Reglamento (ES) 2024/1468 nuostatos dėl paramos sąlygų kontrolės ir nuobaudų netaikymo ūkininkams, kurių valdos maksimalus dydis neviršija 10 ha žemės ūkio paskirties žemės ploto ir atitinkamai tikslinama paramos sąlygų vykdymo valdymo sistema (7.4.1.1 d.) ir susijusių nuobaudų sistema (7.4.2.1 d.). Kadangi mažėja administracinė našta pareiškėjams ir administruojančioms institucijoms, todėl numatomas tiesioginis teigiamas poveikis.

1.4. Siūloma keisti kompleksinei ekologinei sistemai „Veiklos ariamojoje žemėje“ taikomą Veiksmingumo ir efektyvumo metodiką

Atkreiptinas dėmesys, kad siekiant teisinio tikrumo ir užtikrinti sklandų metodikos taikymą, teikiami metodikos keitimo pasiūlymai, kurie turės skirtingą įsigaliojimo datą t. y. – dalis keitimų galios 2024 metais, kiti keitimai pradės galioti nuo 2025 metų:

a) Pakeitimai taikomi 2024 metams:

Atsižvelgiant į 2024 m. vasario 12 d. Įgyvendinimo reglamente (ES) 2024/587 numatytą 2024 metais leidžiančią nukrypti nuostatą, taikant GAAB 8 standartą, Veiksmingumo ir efektyvumo metodika papildoma išlyga, kada nebūtų reikalaujama papildomai skirti 1 proc. savo deklaruotos ariamosios žemės GAAB 8 standarte išvardintoms negamybinėms veiksoms ir (ar) žaliajam pūdymui – kai pagal GAAB 8 standartą renkamasi deklaruoti ne mažiau kaip 4 proc. negamybinių elementų, įskaitant žaliąjį pūdymą, ir (ar) azotą kaupiančių augalų, ir (ar) tarpinių pasėlių.

b) Pakeitimai taikomi nuo 2025 metų:

Atsižvelgiant, į tai, kad 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2024/1468 panaikinama pareiga ūkininkams ariamosios žemės dalį skirti negamybinėms plotams ir objektams pagal GAAB 8 standartą, tikslinga atitinkamai koreguoti iš 7 veiklų susidedančios kompleksinės ekologinės sistemos „Veiklos ariamojoje žemėje“ Veiksmingumo ir efektyvumo metodiką, atsisakant šiuo metu taikomo gamybinių ir negamybinių veiklų susiejimo. Tačiau siūloma nauja nuostata, jog pareiškėjai, norėdami dalyvauti veikloje TI05eko1.4 – Veiklos ariamojoje žemėje – Sertifikuotos sėklos naudojimas, privalės pasirinkti ir dalyvauti dar bent 1 šios kompleksinės ekologinės sistemos veikloje (ši nuostata netaikoma pareiškėjams, deklaruojantiems mažiau nei 100 ha ariamosios žemės).

Atitinkamai būtina patikslinti kompleksinės ekologinės sistemos „Veiklos ariamojoje žemėje“ veiklų tinkamumo kriterijus („TI05eko1.1 – Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita“, „TI05eko1.2 – Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai“, „TI05eko1.4 – Veiklos ariamojoje žemėje – Sertifikuotos sėklos naudojimas“, „TI05eko1.8 – Veiklos ariamojoje žemėje – Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos“).

Dėl pakeitimo padidėtų ūkininkų veiklos gyvybingumas, nes jie galėtų lanksčiau naudoti plotus, tinkamus įpareigojimui tam tikrą ariamosios žemės dalį skirti biologinei įvairovei didinti. Taip būtų mažiau ribojami ariamosios žemės panaudojimo būdai, prarasta mažiau pajamų.

Siūlomi pakeitimai neturės neigiamo poveikio SO4, SO5, SO6 tikslų siekimui.

1.5. Siūlomas platesnis supaprastinto išlaidų apmokėjimo taikymas kaimo plėtros intervencinėse priemonėse

Siekiant mažinti administracinę naštą tiek pareiškėjams, tiek administruojančioms institucijoms intervencinėse priemonėse „Investicijos į žemės ūkio valdas“ (KP12vld), „Smulkių-vidutinių ūkių plėtra“ (KP32svp), „Labai smulkių ūkių plėtra“ (KP19sūp) ir „Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas“ (KP31tvi) numatyta papildyti supaprastinto apmokėjimo išlaidų sąrašą, įtraukiant tam tikros žemės ūkio technikos ir įrangos įsigijimo ir kitas išlaidas. Atlikti pakeitimai padės efektyviau įgyvendinti intervencines priemones, todėl tai turės teigiamą poveikį SO2 tikslo pasiekimui.

1.6. Siūloma skirti papildomą nacionalinį finansavimą kaimo plėtros intervencinėse priemonėse

Siekiant veiksmingai reaguoti į iššūkius, stiprinti ūkininkų konkurencingumą bei užtikrinti apsirūpinimą maistu, Strateginio plano įgyvendinimui skiriamas papildomas nacionalinis finansavimas. Siūlomu keitimu bus padidinta kaimo plėtros investicijų intervencinių priemonių finansavimo apimtis, kad parama pasiektų didesnę gavėjų skaičių, kas turės teigiamą poveikį tvariam Lietuvos žemės ir maisto ūkio produktyvumo augimui.

1.7. Siūlomi pakeitimai intervencinėje priemonėje „Trumpos tiekimo grandinės“

Siūloma praplėsti galimų trumpų tiekimo grandinių projekto partnerių ratą įtraukiant viešuosius juridinius asmenis (kaimo bendruomenes, asociacijas) turinčius didesnę patirtį, administracinių gebėjimų, įvairių kompetencijų įgyvendinant projektus ir galinčius padėti ūkininkams realizuojant produktus vietinėje rinkoje. Taip pat siūloma nustatyti 60 proc. paramos intensyvumą verslo plano įgyvendinimo išlaidoms visoms trumpų tiekimo grandinių schemoms. Siūlomais pakeitimais bus sustiprintos ambicijos paskatinti trumpų tiekimo grandinių plėtrą šalyje, suteiktos platesnės bendradarbiavimo galimybės, įtraukiant daugiau iniciatyvų iš apačios ir sukuriant ūkininkams bei juridiniams asmenims didesnes galimybes vystyti vietinę maisto tiekimo rinką, todėl numatomas teigiamas poveikis įgyvendinant SO3 bei SO9 tikslus.

2. Strateginio plano pakeitimų tikėtinas poveikis siekiant konkrečių BŽŪP tikslų, nustatytų Reglamente

(ES) 2021/2115 6 straipsnio 1 dalies d, e, f punktuose (toliau – SO4, SO5 ir SO6)

2.1. Siūloma keisti geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės (GAAB) standartų įgyvendinimo sąlygas

Strateginiame plane numatyta paramos sistema užtikrinama, kad vykdoma žemės ūkio veikla atitiktų esminius aplinkos apsaugos reikalavimus ir sumažintų jos daromą neigiamą poveikį aplinkai ir klimatui, todėl paramos reikalavimai tiesiogiai prisideda siekiant konkrečių tikslų SO4, SO5, SO6. Keitimu siūloma tikslinti šiuos GAAB reikalavimus:

- GAAB 4 standarto pakeitimais siekiama keisti reikalavimus dėl apsaugos juostų prie melioracijos griovių nustatymo, diferencijuojant reikalavimus pagal melioracijos griovių dydį ir vandeningumą. Nuo 2025 m. prie melioracijos griovių, kurių ilgis ne mažesnis kaip 3 kilometrai arba baseino plotas ne mažesnis kaip 5 kvadratiniai kilometrai arba yra hidrologinių duomenų, kad vidutinio vandeningumo metais juose būna vandens tėkmė ne mažiau kaip 6 mėn., paliekami pagrioviai mažiausiai 3 m pločio (neįskaitant griovio šlaito); prie kitų melioracijos griovių paliekami pagrioviai mažiausiai 1 m pločio (neįskaitant griovio šlaito), net jeigu nacionaliniai teisės aktai numato mažesni plotį.

- Vienas iš GAAB 5 ir GAAB 6 standartų reikalavimų yra kasmet užtikrinti bent minimalią žolinių augalų augmeniją arba palikti ražienų laukus per žiemą – laikotarpiu nuo lapkričio 15 d. iki kovo 15 d. Siūloma keisti reikalavimą dėl laikotarpio ir nustatyti, kad dangą turi būti užtikrinama laikotarpiu nuo lapkričio 15 d. iki kovo 1 d. Nauji terminai geriau atspindės gamtines sąlygas Lietuvoje, sudarys palankesnes sąlygas ūkininkams geriau pasirengti pavasario darbams. Dėl siūlomų pakeitimų numatomas neutralus poveikis siekiant GAAB 5 ir GAAB 6 tikslų, susijusių su dirvožemio apsauga ir jo būklės gerinimu.

- Siūloma keisti GAAB 7 „Sėjomaina ariamojoje žemėje, išskyrus vandenyje auginamus pasėlius“ standartą ir nuo 65 proc. iki 35 proc. sumažinti deklaruotos ariamosios žemės plotą, kuriame kasmet privaloma pakeisti pagrindinius pasėlius. Vietoje augalų keitimo, kasmet reikalavimus išpildyti ne mažiau kaip 6 sav. auginant antrinius pasėlius, t. y. išėlių, posėlių, tarpinius pasėlius per žiemą. Teikiamas pasiūlymas ir dėl ilgesnio laikotarpio trukmės taikymo – nuo 2 metų iki 3 metų, kiek galima auginti tas pačias kultūras toje pačioje vietoje. Siūlomi keitimai padidintų lankstumą ūkininkams, priimant sprendimus dėl auginamų kultūrų, padėtų didinti Lietuvos žemės ūkio sektoriaus konkurencingumą, o sėkmingai taikomos ekologinės sistemos leistų pasiekti visų dirvožemio apsaugos ir gerinimo tikslų.

- 2024 m. taikomas GAAB 8 pakeitimas siūlomas atsižvelgiant į 2024 m. vasario 12 d. Reglamentą (ES) 2024/587, kuriuo nustatomos lengvinančios reikalavimo įgyvendinimo sąlygos. 2024 m. ūkininkai bus laikomi atitinkantys GAAB 8 reikalavimo nuostatas, dėl mažiausios ariamosios žemės, skirtos negamybiniam plotams arba objektams, dalies, jeigu ne mažiau kaip 4 proc. ariamosios žemės ūkio lygmeniu skirs negamybiniam plotams ir objektams (kraštovaizdžio elementams), įskaitant pūdymui paliktą žemę, ir (arba) azotą kaupiantiems pasėliams, ir (arba) tarpiniams pasėliams. Tarpiniams pasėliams taikomas svertinis koeficientas, kuris yra lygus 1. Pareiškėjams sumažinti GAAB 8 reikalavimai leis geriau prisitaikyti prie naujų reikalavimų skirti negamybinius plotus ariamojoje žemėje. Be to, mažėja administracinė našta pareiškėjams ir įgyvendinančioms institucijoms.

Atsižvelgiant į Reglamentą (EU) 2024/1468 2025 m. siūloma atsisakyti reikalavimo dėl mažiausios ariamosios žemės, skirtos negamybiniam plotams arba objektams, dalies, t. y. ne mažiau kaip 4 proc. ariamosios žemės ūkio lygmeniu skirti negamybiniam plotams ir objektams (kraštovaizdžio elementams). Nuo 2025 m. reikalavimai paliekami tik dėl kraštovaizdžio elementų išlaikymo, draudimo pjauti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi ir jauniklių auginimo sezonu.

Atitinkamai dėl keičiamų GAAB 8 nuostatų koreguojami kompleksinės ekologinės sistemos „Veiklos ariamojoje žemėje“ veiklą („TI05eko1.1 – Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita“; „TI05eko1.2 – Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai“, „TI05eko1.5 – Veiklos ariamojoje žemėje – Kraštovaizdžio elementų priežiūra“) aprašymai.

Dėl siūlomų pakeitimų padidėtų ūkininkų veiklos gyvybingumas, būtų mažiau ribojami ariamosios žemės panaudojimo būdai, prarasta mažiau pajamų.

Siūlomi GAAB standartų pakeitimai neturės neigiamo poveikio SO4, SO5, SO6 tikslų siekimui.

2.2. Siūlomu keitimu numatoma keisti kompleksinių klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingų sistemų (ekologinių sistemų) įgyvendinimo sąlygas

Strateginiame plane nustatytos ekologinės sistemos taip pat prisideda siekiant konkrečių su aplinka ir klimatu susijusių tikslų SO4, SO5 ir SO6. Siekiant padidinti šių ekologinių sistemų (veiklų) teigiamą poveikį aplinkai ir klimatui, taip pat stiprinant ambicijas paskatinti ūkininkus rinktis aplinkai ir klimatui

naudingesnes žemės ūkio praktikas, siūlomi šie pakeitimai:

- Siūloma tikslinti ekologinių sistemų „Veiklos ariamojoje žemėje“ – „Trumpaamžių medingųjų augalų juostos“ (TI05eko1.6) ir „Daugiamečių žolių juostos“ (TI05eko1.7) nustatytus rezultato rodiklius, juos papildant nauju rezultato rodikliu R.34. Siūlomais pakeitimais bus sustiprintas SO4 tikslo įgyvendinimas.

- Veikloje „Augalų kaita“ (TI05eko1.1) pakeitimu siūloma patikslinti, kad tarpinių pasėlių plotai, kuriuose įgyvendinama ši intervencinė priemonė, yra tinkami užskaitai pagal GAAB 8 standarto išimtį 2024 metams (pagal GAAB 8 standartą deklaruojama ne mažiau kaip 4 proc. negamybinių elementų, įskaitant žaliąjį pūdymą, ir (ar) azotą kaupiančių augalų, ir (ar) tarpinių pasėlių). Taip pat siūlomas keitimas, kad žaliojo pūdymo plotų, kuriuose įgyvendinama ši veikla, tinkamumas užskaitai pagal GAAB 8 nebus taikomas nuo 2025 m.

- Veikloje „Tarpiniai pasėliai“ (TI05eko1.2) pakeitimu siūloma patikslinti, kad tarpinių pasėlių plotų, kuriuose įgyvendinama ši veikla, tinkamumas užskaitai pagal GAAB 8 nebus taikomas nuo 2025 m. Siūloma tikslinti tarpinių pasėlių per žiemą išlaikymo datą (iš kovo 15 d. į kovo 1 d.), siekiant datų suvienodinimo su GAAB 6 keičiamais dirvožemio dangos išlaikymo terminais.

- Ekologinėje sistemoje „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“ (TI05eko1.5) siūloma sumažinti mažiausią tinkamą paramai plotą, už kurį mokamos kompensacinės išmokos – ūkiams iki 50 ha nustatyti 0,1 ha tinkamą paramai plotą, o ūkiams, didesniems kaip 50 ha, nustatyti 0,5 ha tinkamą paramai plotą. Taip pat apraše nurodoma, kad kraštovaizdžio elementų plotai, kuriuose įgyvendinama ši intervencinė priemonė, yra tinkami pagal GAAB 8 standartą. Siūlomi keitimai turės teigiamą poveikį SO4 ir SO6 tikslų įgyvendinimui.

- Tikslinami intervencinių priemonių „Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu“ (TI05eko2) ir Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP) (TI05eko3) aprašymai, papildant intervencinių priemonių, kuriose galima dalyvauti su tais pačiais plotais, sąrašą. Siūloma sudaryti galimybę pareiškėjui pretenduoti į paramą su tais pačiais plotais pagal abi intervencines priemones (tiek pagal TI05eko2, tiek pagal TI05eko3).

- Siekiant aktyvesnio pareiškėjų dalyvavimo veikloje „Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema“ veiklą „EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas“ TI05eko6 ir ekologinėje sistemoje „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“ (TI05eko7) siūloma sumažinti mažiausią tinkamą paramai plotą iki 0,5 ha (vietoje nustatyto 1 ha). Siūlomi keitimai turės teigiamą poveikį SO4 ir SO6 tikslų įgyvendinimui.

2.3 Siūloma į Strateginį planą įtraukti naują intervencinę priemonę

Siūloma nauja intervencinė priemonė „Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose“ (KPMgt) siekiama palaikyti biologinę įvairovę agrarinėse ekosistemose ir skatinti ūkininkus aplinkai palankiais metodais tvarkyti biologinės įvairovės apsaugai svarbius plotus – melioracijos griovių šlaitus, prevenciškai prisidedant prie invazinių rūšių plitimo mažinimo. Numatoma reguliuoti invazinių rūšių gausą mechaniniais naikavimo būdais (iškasant, šienaujant, suariant) ir sustabdyti tolimesnį jų plitimą vandentakiais (cheminės priemonės nebus naudojamos). Ši intervencinė priemonė turės teigiamą poveikį BŽŪP tikslo SO6 kuriuo prisidedama prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo, gerinamos ekosistemų funkcijos ir išsaugomos buveinės bei kraštovaizdžiai, įgyvendinimui.

3. Strateginio plano pakeitimų tikėtinas poveikis siekiant konkrečių BŽŪP tikslų, nustatytų Reglamento (ES) 2021/2115 6 straipsnio 1 dalies g, h, i punktuose (toliau – SO7, SO8 ir SO9)

- Strateginio plano siektinų reikšmių planas (2.3 dalis) bus papildytas intervencinės priemonės „Bendruomenių inicijuota vietos plėtra (LEADER)“ (KP20vvg) suplanuotomis rezultato rodikliais R.3, R.37, R.38, R.39, R.41, R.42 kiekybinėmis reikšmėmis. Rengiant Strateginį planą, buvo suplanuota tik rezultato rodiklio R.38 kiekybinė reikšmė, tuo tarpu dėl kitų rezultato rodiklių kiekybinių reikšmių numatyta, kad jos bus suplanuotos ir įtrauktos į SP po vietos plėtros strategijų (VPS) patvirtinimo. Numatomas keitimas turės tiesioginį teigiamą poveikį konkrečių SO8 ir XCO tikslų įgyvendinimui, nes pakeitimu numatoma pagerinti (padidinti) su nurodytais tikslais susietų rezultato rodiklių reikšmių pasiekimą.

- Atsižvelgiant į tai, kad teisės aktuose, reglamentuojančiuose minimalius gyvūnų gerovės reikalavimus, yra nustatytas minimalus poilsio laikas broileriams, kalakutams ir vištoms dedeklėms be dirbtinio apšvietimo, *nenurodant paros laiko*, siūloma patikslinti šių reikalavimų aprašymus intervencinėje priemonėje „Gyvūnų gerovė“ (TI05eko9). Be to, intervencinėje priemonėje yra nustatytas baigtinis

kalakutų amžius, nustatant auginimo tankio reikalavimą, tačiau kalakutai gali būti auginami ilgiau. Siekiant nustatyti auginimo tankio reikalavimus vyresniems kalakutams, siūloma tikslinti šio reikalavimo aprašymą. Siūlomais keitimais yra veiksmingiau užtikrinami gyvūnų gerovės reikalavimai, todėl tai turės teigiamą poveikį SO9 tikslo pasiekimui.

- Intervencinėje priemonėje SP03med5 „Bitininkystės sektoriaus populiarinimas ir rinkos stebėseną“ siūloma keisti bendrąjį produkto rodiklį O.37 ir 2025–2027 m. laikotarpiui jį sumažinant nuo 25 iki 10 vnt. (planuojama gauti iki 10 paramos paraiškų didesnei sumai kompensuoti). Atitinkamai siūloma didinti planuojamą vieneto sumą 2025–2027 metų laikotarpiui nuo dabar esamos 5 600 Eur iki 14 000 Eur. Taip pat siūloma keisti Strateginio plano 7.3. dalį nenurodant bitininkystės sektoriuje konkretaus patikrų procento, o leisti procentą nustatyti Mokėjimo agentūrai, kaip ir kitų intervencinių priemonių atveju.

- Atsižvelgiant į EK atliktus rodiklio R.36 „Kartų kaita“ nustatymo ir skaičiavimo tvarkos pakeitimus siūloma tikslinti rezultato rodiklį R.36 ir R.37 siektinas reikšmes. Keitimas yra reikalingas, nes faktiniai rodiklio pasiekimai Strateginio plano metinėje veiklos rezultatų ataskaitoje turi būti vertinami pagal atnaujintą metodiką. Kadangi nurodyti rezultato rodikliai R.36 ir R.37 tiesiogiai ir reikšmingai prisideda SO7 tikslo, siūlomi pakeitimai turės teigiamą poveikį šio tikslo pasiekimui.

Strateginiame plane taip pat atlikti administracinio, redakcinio pobūdžio arba akivaizdžių klaidų taisymai pagal Reglamento (ES) 2021/2115 119 straipsnio 12 dalies nuostatas.

Visi aukščiau nurodyti pakeitimai neturės neigiamo tiesioginio ar netiesioginio poveikio Europos Sąjungos Bendrosios žemės ūkio politikos tikslų ir rodiklių pasiekimui.

Pakeitimo rūšis

Planuojamų rezultatų peržiūra arba sumažinimo koeficientų, nurodytų Reglamento (ES) 2021/2115 11 straipsnio 1 ir 5 dalyse, nustatymas ir (arba) peržiūra

Reglamento (ES) 2021/2115 12 ir 13 straipsniuose nurodytų paramos sąlygų pakeitimai

Lėšų perkėlimas, susijęs su išmokų dydžio proporcingu mažinimu ir apribojimu, kaip nurodyta Reglamento (ES) 2021/2115 17 straipsnio 5 dalyje

Reglamento (ES) 2021/2115 42 straipsnyje nurodytų tam tikrų sektorių intervencinių priemonių pakeitimai

Programai „InvestEU“ skirtos asignavimo lėšos, kaip nurodyta Reglamento (ES) 2021/2115 81 straipsnyje

Atlikus sprendimų panaudoti tiesioginėms išmokoms skirtus asignavimus intervencinėms priemonėms tam tikruose sektoriuose peržiūrą, nurodytą Reglamento (ES) 2021/2115 88 straipsnio 7 dalyje, padaryti pakeitimai

EŽŪFKP asignavimų perkėlimai tiesioginėms išmokoms, kaip nurodyta Reglamento (ES) 2021/2115 103 straipsnyje

Elementų, susijusių su Reglamento (ES) 2021/2115 III antraštinės dalies II skyriuje nustatytomis intervencinių priemonių rūšimis tiesioginių išmokų forma, pakeitimai

Trūkstančių elementų įterpimas į patvirtintą BŽŪP strateginį planą, kaip nurodyta Reglamento (ES) 2021/2115 118 straipsnio 5 dalyje

Pakeitimai, susiję su kaimo plėtros intervencinėmis priemonėmis, nustatytomis Reglamento (ES) 2021/2115 III antraštinės dalies IV skyriuje, išskyrus nurodytas to reglamento 119 straipsnio 9 dalyje

Pakeitimai, susiję su kaimo plėtros intervencinėmis priemonėmis, nustatytomis Reglamento (ES) 2021/2115 III antraštinės dalies IV skyriuje ir nurodytomis to reglamento 119 straipsnio 9 dalyje

Dėl Reglamento (ES) 2021/2115 120 straipsnyje nurodytos BŽŪP strateginių planų peržiūros padaryti pakeitimai

Kiti Reglamento (ES) 2023/370 4 straipsnio 1 dalyje nurodyti atvejai (galima pasirinkti vieną ar daugiau variantų)

Pakeitimai dėl neatidėliotinų priemonių, būtinų siekiant reaguoti į gaivalines nelaimes, katastrofinius įvykius ar nepalankius klimato reiškinius, kuriuos tokiais oficialiai pripažino kompetentinga nacionalinė valdžios institucija, arba pakeitimai dėl didelių ir staigių valstybės narės socialinių ir ekonominių sąlygų pokyčių

Pakeitimai, būtini dėl Sąjungos teisės aktų pakeitimų, išskyrus nurodytus Reglamento (ES) 2021/2115 120 straipsnyje, arba pakeitimai, būtini dėl Europos Sąjungos teismų sprendimų

- Pakeitimai dėl išskirtinių priemonių, priimtų pagal Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 219, 220 arba 221 straipsnius
- Pakeitimai, būtini dėl Reglamento (ES) 2021/1060 58 straipsnyje nurodytų finansinių priemonių nustatymo arba jų pakeitimų
- Dėl Reglamento (ES) 2021/2116 34 straipsnyje nurodyto BŽŪP strateginių planams taikomo automatinio įsipareigojimų panaikinimo padaryti pakeitimai
- Pakeitimai, susiję su intervencinėmis priemonėmis pagal Reglamento (ES) 2021/2115 III antraštinės dalies IV skyrių, nurodytomis to reglamento 119 straipsnio 9 dalyje
- Pakeitimas, apimantis kitus BŽŪP strateginių planų elementus, nei nustatytieji pirmesniuose punktuose

Išsami informacija apie konkrečius kiekvieno pakeitimo elementus

7 skyriaus „Valdymo ir koordinavimo sistema“ Bitininkystės sektoriaus 7.3.2.2 papunkčio 2 punkto keitimas

Pakeitimą pateisinančios priežastys

SP 7 dalies „Valdymo ir koordinavimo sistema“ 7.3.2.2 papunktyje buvo nurodyta, kad Mokėjimo agentūra turėtų atlikti bent 5 proc. paraiškų teikėjų pagal bitininkystės intervencines priemones patikrų vietoje. Šių patikrų metu tikrinama, ar paramos gavėjas laikosi priimtų įsipareigojimų, vykdo veiklą, turi įsigijęs įrangą / techniką ir pan.

Konkretus patikrų atrankos procentas nurodytas tik bitininkystės sektoriuje, tuo tarpu, kituose sektoriuose nėra numatyta, kiek procentų patikrų reikia atlikti. Todėl siūloma patikrų procentą, kaip ir kitų sektorių intervencijų atveju, nustatyti nacionaliniuose teisės aktuose.

Numatomas pakeitimo poveikis

Pakeitus SP 7.3.2.2 papunkčio 2 punktą nenurodant konkretaus patikrų procento, o leidus procentą nusistatyti Mokėjimo agentūrai sumažės apsilankymų ūkiuose skaičius ir bus sumažinta administracinė našta bitininkams ir Mokėjimo agentūrai.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Poveikio nėra.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

7.4.1.1 Sąlygų vykdymo valdymo sistemos aprašymo tikslinimas atsižvelgiant į supaprastinimo reglamento 2024/1468 nuostatas

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Pakeitimas sąlygotas Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2024/1468 nuostatų susijusių su paramos sąlygų kontrolės netaikymu ūkininkams, kurių valdos maksimalus dydis neviršija 10 ha žemės ūkio paskirties žemės ploto. Atsižvelgiant į tai 7.4.1.1 Sąlygų vykdymo valdymo sistemos aprašymas papildomas nuostata dėl paramos sąlygų kontrolės netaikymo pareiškėjams, deklaravusiems iki 10 ha žemės ūkio paskirties žemės ploto.

Numatomas pakeitimo poveikis

Mažėja administracinė našta pareiškėjams, kurie deklaruoja iki 10 ha žemės ūkio paskirties žemės ploto ir įgyvendinančioms institucijoms.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Poveikio nėra.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

7.4.2.1. Su Sąlygų vykdymu susijusių nuobaudų sistemos aprašymo tikslinimas atsižvelgiant į supaprastinimo reglamento 2024/1468 nuostatas

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Pakeitimas sąlygotas Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2024/1468 nuostatų susijusių su paramos sąlygų kontrolės netaikymu ūkininkams, kurių valdos maksimalus dydis neviršija 10 ha žemės ūkio paskirties žemės ploto. Atsižvelgiant į tai 7.4.2.1 Su Sąlygų vykdymu susijusių nuobaudų sistemos aprašymas papildomas nuostata dėl paramos sąlygų nuobaudų netaikymo pareiškėjams, deklaravusiems iki 10 ha žemės ūkio paskirties žemės ploto.

Numatomas pakeitimo poveikis

Mažėja administracinė našta pareiškėjams, deklaravusiems iki 10 ha žemės ūkio paskirties žemės ploto ir įgyvendinančioms institucijoms.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Poveikio nėra.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

7.5 skyriaus „Socialinis sąlygiškumas“ pakeitimas, patikslinant institucijas, renkančias ir teikiančias informaciją apie socialinių sąlygų nesilaikymą bei patikslinant nuostatas dėl administracinių nuobaudų sistemos

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Siūloma patikslinti 7.5. skyriaus dėl socialinio sąlygiškumo apraše nurodytų institucijų sąrašą, jį suderinant su pakeistu LRV 2023-04-05 nutarimu Nr. 218 „Dėl Valstybės institucijų ir įstaigų, savivaldybių ir kitų juridinių asmenų, atsakingų už Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano įgyvendinimą, paskyrimo“. Nustatoma, kad informaciją apie reikalavimų, susijusių su taikytinomis darbo ir įdarbinimo sąlygomis arba darbdavių pareigomis, nesilaikymą Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – NMA) teiks Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos.

Taip pat, atsižvelgiant į 2024-06-13 Europos Komisijos raštą Nr. Ares(2024)4288955, atliekami keitimai 7.5.2 „Su socialiniu sąlygiškumo susijusių nuobaudų sistemos aprašymas“ dalyje, siekiant, kad administracinių nuobaudų, taikytinų už socialinių paramos sąlygų pažeidimus, apatinės ribos atitiktų Reglamento 2021/2116 85 str. nuostatas.

Pastaba: LRV nutarimo pakeitimo projektas pateiktas LRV, tačiau dar nepatvirtintas, todėl siūloma nuostata gali būti patikslinta.

Numatomas pakeitimo poveikis

Nors siūlomi keitimai susiję su rezultato rodikliu R4. „*Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis*“, tačiau jo nustatytai siektinai reikšmei tiesioginės įtakos neturės. Numatomi pakeitimai yra būtini sklandžiam naujos socialinių paramos sąlygų sistemos veikimui užtikrinti, todėl jie gali turėti tiesioginį teigiamą poveikį SO1 tikslui įgyvendinimui.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Poveikio nėra.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

Administracinio, redakcinio pobūdžio arba akivaizdžių klaidų taisymai (Reglamento (ES) 2021/2115 119 str. 12 d.) - KP08neg1

Pakeitimą pateisinančios priežastys

KP08neg1 "Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu" aprašo 5 dalies redakcinio pobūdžio pataisymai:

1) 2-uoju SP keitimu buvo atsisakyta reikalavimo, kad pagal intervencinę priemonę pareiškėjais gali būti tik aktyvūs ūkininkai, tačiau intervencinės priemonės apraše liko galimų pareiškėjų ratą siaurinti formuluotė, todėl būtina pakoreguoti tekstą, kad aprašymas atitiktų patvirtintas nuostatas. Atitinkamai tikslinama intervencinės priemonės aprašo 5 dalies "Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos" lentelės "Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją" informacija 1-oje pastraipoje:

"Intervencinė priemonė skirta ~~žemės ūkio veikla užsiimančius subjektus~~ skatinti tvarkyti apleistas natūralias ir pusiau natūralias pievas bei šlapynes (teritorijas, kuriose ekstensyvi žemės ūkio veikla anksčiau vyko, tačiau šiuo metu yra nutraukta), atkuriant palankią jų būklę ir sudarant sąlygas saugomoms rūšims bei natūralioms buveinėms išlikti."

2) Pagal priemonę remiami plotai turi patekti į EB svarbos natūralių buveinių (miškapievės, kadagnai, melvenynai ir kt.) arba saugomų rūšių buveinių (meldinė nendrinukė, balinis vėžlys, stulgys ir kt.) plotus, kurie numatyti Strateginiame plane, tačiau į iki šiol galiojusią formuluotę dėl techninės klaidos buvo įtraukta neegzistuojanti sąvoka „pusiau natūralios saugomų rūšių buveinės“. Buveinių direktyvoje (Tarybos Direktyva 92/43/EEB 1992 m. gegužės 21 d. dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos) naudojamos sąvokos „natūralios buveinės“ ir „saugomų rūšių buveinės“, todėl Aplinkos ministerija pasiūlė patikslinti formuluotę. Atsižvelgiant į tai, koreguojamas intervencinės priemonės aprašo 5 dalies lentelės "Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus" 2-osios pastraipos "Tinkamumo kriterijai" 2 punktas. Keitimu atliekamas redakcinio pobūdžio pakeitimas pavadinime ištaisant neatitikimą. Atlikus pakeitimą remiami plotai nesikeičia:

"2. tinkamas finansuoti plotas – Aplinkos ministerijos ar jos įgaliotos institucijos nustatyti EB svarbos natūralių **buveinių** ir ~~pusiau natūralių~~ saugomų rūšių buveinių plotai;"

Numatomas pakeitimo poveikis

Neaktualu.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Neaktualu.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Neaktualu

Administracinio, redakcinio pobūdžio arba akivaizdžių klaidų taisymai (Reglamento (ES) 2021/2115 119 str. 12 d.) - KP16sav

Pakeitimą pateisinančios priežastys

KP16sav „Savitarpio pagalbos fondai“ aprašo administracinio pobūdžio taisymas dėl suplanuotos gauti metinės produktų reikšmės.

2026 metais yra suplanuotas 4 savitarpio pagalbos fondų steigimasis, tuo tarpu 2027–2028 metais papildomų savitarpio pagalbos fondų steigimosi nėra planuojama, tačiau planuojamas finansavimas anksčiau įsteigtų savitarpio pagalbos fondų paramai administracinėms išlaidoms (numatyta galimybė gauti paramą 3 metus) ir savitarpio pagalbos fondų narių patirtų nuostolių kompensavimui.

Įvertinus objektyvias aplinkybes, kad šiuo metu nėra įsteigto nei vieno savitarpio pagalbos fondo, taip pat, kad kol kas ūkininkai neskiria pakankamai dėmesio rizikų valdymui, planuojama, kad 2025–2028 metais kasmet bus įsteigta po 1 savitarpio pagalbos fondą ir bendra 2023–2029 metų planuojama produktų

reikšmė nesikeis ir liks 4 fondai. Atitinkamai yra koreguojamos intervencinės priemonės aprašo 12 ir 13 dalys.

Šie keitimai atliekami pagal Reglamento Nr. 2021/2115 119 str. 12 dalį, t. y. administracinio pobūdžio taisymai, kurie nedaro poveikio politikos įgyvendinimui ir intervencinių priemonių taikymui.

Numatomas pakeitimo poveikis

Neaktualu

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Neaktualu

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Neaktualu

Administracinio, redakcinio pobūdžio arba akivaizdžių klaidų taisymai (Reglamento (ES) 2021/2115 119 str. 12 d.) - KP20vvg

Pakeitimą pateisinančios priežastys

KP20vvg „Bendruomenių inicijuota vietos plėtra (LEADER)" aprašo administracinio pobūdžio taisymai:

1. Dėl suplanuotų gauti metinių produktų reikšmės

Intervencinėje priemonėje „Bendruomenių inicijuota vietos plėtra“ (LEADER) 2025 metais suplanuota gauti 49 metinius produktus (*remiamų vietos plėtros strategijų (LEADER) arba parengiamųjų veiksmų skaičius (Strategijas) (pagal bendrąjį produkto rodiklį O.31)*). Atsižvelgiant į tai, kad suplanuoti produktai (Strategijų skaičius) turi būti nurodyti tais metais, kuriais pradedami išmokėjimai, todėl produktų reikšmė (49 Strategijos) iš 2025 m. perkeliama į 2024 m. (koreguojama aprašo 13 dalis „Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu“).

Kadangi intervencinė priemonė, įgyvendinama pagal finansinio laikotarpio pradžioje patvirtintas vietos plėtros strategijas, todėl suplanuoti gauti produktai – 49 vietos plėtros strategijos nurodomos tik 2024 m., o likusiais finansiniais metais produktų (strategijų) skaičius yra 0. Paskesni išmokėjimai pagal intervencinę priemonę bus vykdomi pagal 2024 metais prisiimtus įsipareigojimus.

2. Dėl planuojamų vieneto sumų

Intervencinei priemonei yra suplanuota viena vidutinė vieneto suma – „Paramos vienai VPS vidurkis“ (KP20vvg01). Atsižvelgiant į tai, kad intervencinės priemonės atveju nėra nustatytų skirtingų vieneto sumų, todėl vieneto sumų grupės nustatymas nėra tikslingas.

Siekiant Strateginio plano įgyvendinimo tikslesnės duomenų analizės, intervencinės priemonės aprašo 12 ir 13 lentelėse pataisomas pirmasis stulpelis pavadinimu „Grupė“ ir jis paliekamas neužpildytu.

Šie keitimai atliekami pagal Reglamento Nr. 2021/2115 119 str. 12 dalį, t. y. administracinio pobūdžio taisymai, kurie nedaro poveikio politikos įgyvendinimui ir intervencinių priemonių taikymui.

Numatomas pakeitimo poveikis

Neaktualu.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Neaktualu.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Neaktualu.

Dėl papildomos nacionalinės paramos skyrimo

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Pakeitimu siūloma skirti papildomą nacionalinę paramą Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano (toliau – Strateginis planas) intervencinei priemonei – „Investicijos į žemės ūkio

valdas" (KP12vld).

Strateginiame plane išskirtas I prioritetas: Apsirūpinimas tvariais metodais užauginta žemės ūkio produkcija, sektoriaus pridėtinės vertės ir konkurencingumo didinimas. Atsižvelgiant į besitęsiantį Rusijos karą prieš Ukrainą, tvarus apsirūpinimas maistu tampa dar aktualesnis (tai pabrėžiama ir EK komunikate COM(2022) 133 Apsirūpinimo maistu užtikrinimas ir maisto sistemų atsparumo didinimas). Todėl Strateginio plano intervencinės priemonės, kuriomis prisidedama prie žemės ūkio produktų gamybos ir perdirbimo tvarumo užtikrinimo, tampa ypatingai reikšmingos Lietuvai. Tikslinga didinti šį Strateginio plano prioritetą atliepančios intervencinės priemonės finansavimo apimtį tam, kad parama pasiektų didesnę gavėjų skaičių ir padarytų reikšmingesnę poveikį tvariam Lietuvos žemės ir maisto ūkio produktyvumo augimui bei, atitinkamai, apsirūpinimui maistu.

40 mln. eurų papildomo nacionalinio finansavimo (teikiamo vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 146 straipsnio nuostatomis) leis pagal intervencinę priemonę KP12vld papildomai paremti 80 projektų (vidutinė paramos suma – 500 000 eurų).

Parama papildomo nacionalinio finansavimo lėšomis bus teikiama laikantis intervencinės priemonės KP12vld nuostatų. Kadangi KP12vld patenka į SESV 42 straipsnio taikymo sritį, papildomo nacionalinio finansavimo lėšomis teikiama parama taip pat yra priskiriama SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos nebus atliekamas valstybės pagalbos vertinimas.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 155(5) straipsniu, informacija apie valstybių narių teikiamą papildomą paramą, turi būti įtraukta į SP V priedą.

Atsižvelgiant į tai, atliekamos korekcijos šiose SP dalyse:

- SP V priede;
- KP12vld priemonės aprašo 13 skyriuje.

Numatomas pakeitimo poveikis

Papildomas nacionalinis finansavimas leis didesniai paramos gavėjų skaičiui pasinaudoti parama pagal Strateginio plano intervencinę priemonę KP12vld.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Poveikio nėra. Nors papildomos nacionalinės paramos lėšomis bus finansuota daugiau paramos gavėjų, tačiau tikėtina, kad šie gavėjai bus jau gavę arba iki laikotarpio pabaigos gaus paramą pagal kitas intervencines priemones, dėl to papildomos nacionalinės paramos poveikio intervencinėje priemonėje numatytų rezultatų rodiklių siektinoms reikšmėms nebus.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Finansinis planas nekeičiamas. Pagal Reglamento (ES) 2021/2115 101(1) straipsnio nuostatas, papildoma nacionalinė parama neįtraukiama į intervencinei priemonei skirtą preliminarų finansinių asignavimų planą.

GAAB 4. Apsaugos ruožų išilgai vandentakių įrengimas.

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Keičiamos dalys: „3.10.2. Pagrindinis uždavinys. Vanduo; 3.10.2.1. GAAB 4. Apsaugos ruožų išilgai vandentakių įrengimas; 3.10.2.1.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą praktiką santrauka“ ir „3.10.2.1.2. Mažiausias apsaugos juostų plotis (metrais)“.

GAAB4 nustato reikalavimus palikti mažiausiai 3 m pločio apsaugines juostas prie visų vandentakių, net jei nacionaliniai teisės aktai numato kitaip. Lietuvoje šiuo metu šis reikalavimas yra nustatytas prie upių ir melioracijos griovių – mažiausiai 3 metrai. Pakeitimais siekiama detalizuoti ir patikslinti reikalavimus dėl apsaugos juostų prie melioracijos griovių nustatymo. Šiuo metu Strateginiame plane numatyta, kad nuo 2024 m. prie visų, pareiškėjų laukuose esančių melioracijos griovių (grunte iškasti melioracijos sistemos vandentakiai, laikomi sausinimo ar drėkinimo reikmėms), privalo būti paliekamos (ir deklaruojamos) palaukės su žoline danga (neįskaitant griovio šlaito) – minimalus juostų plotis 3 metrai.

Atsižvelgiant į praktines deklaravimo problemas, dėl tikslų duomenų prieinamumo, socialinių partnerių pasiūlymus, Lietuvos hidrologines sąlygas ir galimybes valstybėms narėms (iš dalies) nustatyti

vandentakių apibūdinimą, nuo 2025 m. numatoma papildoma išlyga – apsaugos juostos neprivalo būti paliekamos (ir deklaruojamos) prie melioracijos griovių, kurie vidutinio vandeningumo metais būna be vandens ne mažiau kaip 6 mėn. – tokiems melioracijos grioviams Lietuvoje priskiriami mažesnio kaip 3 kilometrų ilgio arba mažesnio kaip 5 kvadratiniai kilometrai baseino ploto, arba melioracijos grioviai apie, kuriuos yra hidrologinių duomenų, kad vidutinio vandeningumo metais, jie būna be vandens ir neatlieka sausavimo ar drėkinimo funkcijų ne mažiau kaip 6 mėn.

Minimalūs kriterijai melioracijos grioviams (3 km ilgis ir 5 km² baseino plotas) nustatomi, tokie patys kokie yra nustatyti upėms, upių, ežerų ir tvenkinių kadastro nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. rugsėjo 19 d. nutarimu Nr. 1114 „Dėl Lietuvos Respublikos upių, ežerų ir tvenkinių kadastro steigimo ir jo nuostatų patvirtinimo“ – „11. Kadastro objektai yra: 11.1. upės, kurių ilgis ne mažesnis kaip 3 kilometrai arba baseino plotas ne mažesnis kaip 5 kvadratiniai kilometrai“. Remiantis šio kadastro reikalavimais, mažesni vandens telkiniai į kadastrą neįtraukiami, jiems pagal nacionalinius reikalavimus, nenustatomos paviršinių vandens telkinių pakrančių apsaugos juostos ir zonos.

Toks skirstymas nustatytas, kadangi pagal Lietuvos hidrologines sąlygas, mažesni nei nurodytų charakteristikų vandentakiai, didžiąją metų dalį būna išdžiūvę, vandens organizmų rūšinė įvairovė yra skurdi, bendrijos yra nestabilios ir sudarytos iš nepalankioms aplinkos sąlygoms itin atsparių vandens organizmų rūšių. Papildomai, tokie vandentakiai nėra išskiriami kaip „vandens telkiniai“ ir pagal Bendrąją vandens politikos direktyvą, juose nėra atliekamas biologinių, fizikinių–cheminių ir hidromorfologinių kokybės elementų monitoringas, jiems nėra nustatomi vandenssaugos tikslai – nėra siekiama užtikrinti ar išlaikyti gerą vandens telkinių ekologinę būklę ar potencialą.

Numatomi pasikeitimai apima tik melioracijos griovius, kurie yra dirbtinai suformuoti statiniai kaip jie apibrėžiami Melioracijos įstatyme; „Melioracijos statiniai – melioracijai naudojami įvairūs statiniai (grioviai, slenksčiai, greitvietės, vandens pralaidos, drenažo rinktuvai ir sausintuvai, siurblynės, tvenkinių žemės užtvankos, pylimai, drėkinimo vamzdiniai, šuliniai, vandens nuleistuvai ir kiti).“ Reikalavimai upėms, įskaitant ir pakeistas, ištiesintas ar kitaip sureguliuotas upes, nekeičiami.

Po pasikeitimų mažesniems melioracijos grioviams liks galioti reikalavimai nustatyti Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme, kurie numato, kad melioruotoje žemėje „<...> draudžiama <...> melioracijos grioviuose ir jų šlaituose ganyti gyvulius, kūrenti ugnį, sandėliuoti medieną ir kitas statybines medžiagas, pašarus, trąšas, pilti gruntą, atliekas, išleisti nuotekas į drenažo sistemas, arti žemę **mažesniu negu 1 metro atstumu nuo griovio šlaito viršutinės briaunos** (išskyrus atvejus, kai žemė ariama persėjant daugiametę žolę). Polderių pylimo vidinio šlaito papėdžių ir polderio kanalų juostų negalima užstatyti, jose neturi augti medžiai ir krūmai, jų negalima arti.“

Papildomų išlygų prie melioracijos griovių taikymui, reikalinga parengti specifinius erdvinių duomenų rinkinius, todėl atnaujintų reikalavimų įsigaliojimas numatomas nuo 2025 m., t. y. sąlygos būtų taikomos pareiškėjams deklaruojantiems 2025 m. ir vėlesniais metais. Be nurodytų viešai skelbiamų duomenų pareiškėjai ir kontrolę atliekančios institucijos neturėtų galimybių tiksliai nustatyti ar prie jų laukų turi būti paliekamos 3 metrų apsaugos juostos ar ne.

Europos Komisija iš dalies nesutiko su pasiūlymais ir pateikė pastabų. Atsižvelgiant į pastabas, pirminis keitimo pasiūlymas buvo pakoreguotas: pakeitime numatyta suvienodinti (taikymo teritorijos prasme) GAAB 4 ir nacionalinius reikalavimus, paliekant 1 metro pločio GAAB 4 apsaugos juostas prie mažesniųjų melioracijos griovių.

Numatomas pakeitimo poveikis

Mažėja administracinė našta pareiškėjams ir įgyvendinančioms institucijoms.

Pakeitimų įsigaliojimo data - 2025 m. kita diena po pranešimo apie Komisijos sprendimą, kuriuo patvirtinamas Strateginio plano pakeitimas.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Nėra

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

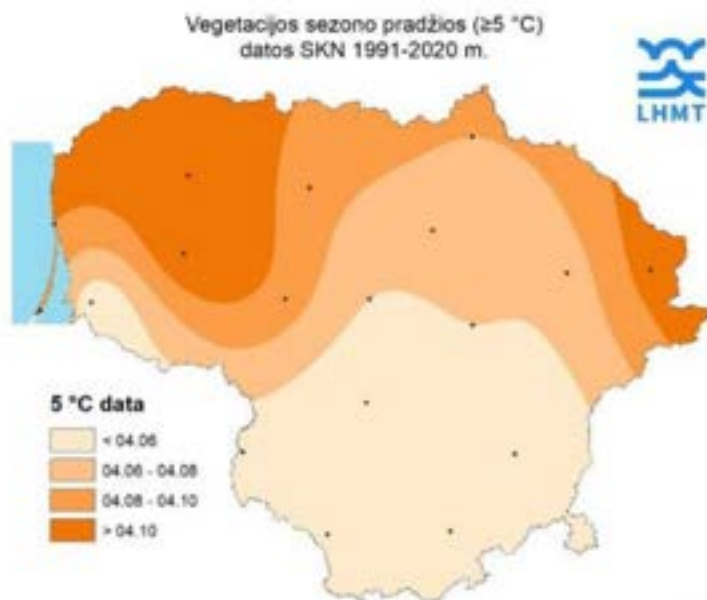
Nėra

GAAB 5 standarto „Žemės dirbimo valdymas siekiant sumažinti dirvožemio degradacijos riziką ir eroziją, be kita ko, atsižvelgiant į šlaito nuolydį“ įgyvendinimo sąlygų keitimas

Pakeitimą pateisinančios priežastys

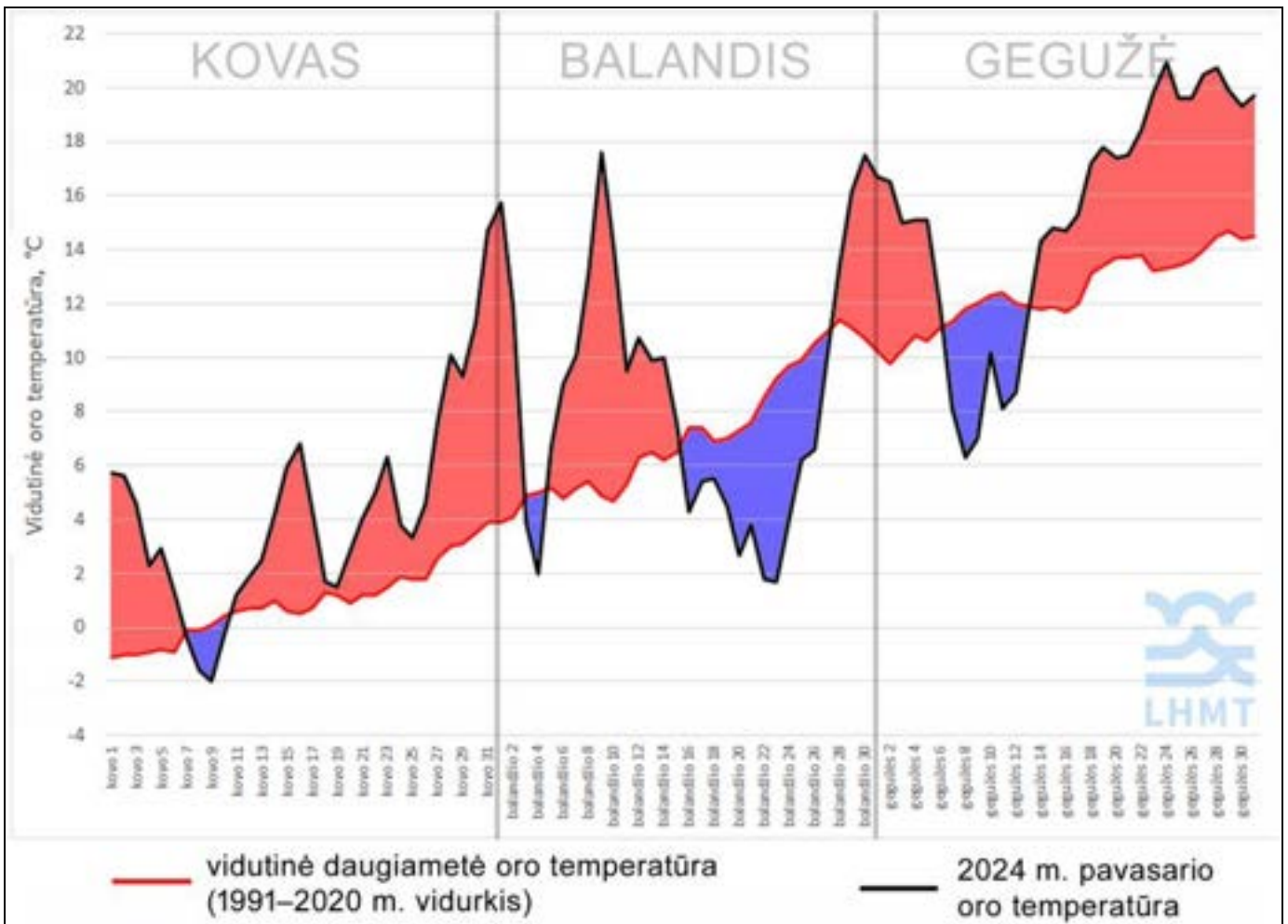
Keičiamos dalys: „3.10.3. Pagrindinis uždavinys. Dirvožemis (apsauga ir kokybė), 3.10.3.1. GAAB 5. Žemės dirbimo valdymas siekiant sumažinti dirvožemio degradacijos riziką ir eroziją, be kita ko, atsižvelgiant į šlaito nuolydį., 3.10.3.1.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą praktiką santrauka“.

GAAB 5. standarte „Žemės dirbimo valdymas siekiant sumažinti dirvožemio degradacijos riziką ir eroziją, be kita ko, atsižvelgiant į šlaito nuolydį“ yra numatyti reikalavimai, kuriais siekiama mažinti degradacijos riziką ir eroziją. Vienas iš šių reikalavimų yra kiekvienais metais užtikrinti bent minimalią žolinių augalų augmeniją, arba palikti ražienų laukus per žiemą - laikotarpiu nuo lapkričio 15 d. iki kovo 15 d. Šio reikalavimo esmė, kad per žiemą išlikusi augmenija ar jos liekanos mažintų vandens ir vėjo sukeltą eroziją ir maistmedžiagių išsiplovimą iš dirvožemio, ypač, esančio stačiuose šlaituose. Lietuvoje augalų vegetacijos sezono periodas 1991–2020 m. laikotarpiu vidutiniškai truko nuo balandžio 7 d. iki spalio 31 d. (1 pav.), tad pašalinus augmeniją ar jos liekanas, šiuo periodu jokia augalinė danga negalėtų susidaryti ir dirvožemis liktu neapsaugotas, o reikšmingiausias neigiamas poveikis tikėtinas stačiuose šlaituose.

1 pav. Vidutinės vegetacijos sezono pradžios datos Lietuvoje. Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos duomenys, <https://meteo.lt>

Lietuvoje 2024 m. buvo išskirtinai šiltas pavasaris (2 pav.), sniego danga nutirpo labai anksti, augalų vegetacijos periodas prasidėjo irgi gerokai anksčiau. Dėl tokių šiltų pavasario mėnesių augalai sužaliavo ~3 savaitėmis anksčiau nei įprastai. Kovo mėnuo buvo ketvirtas šilčiausias per visą modernių meteorologinių stebėjimų istoriją. 2024 m. Lietuvoje Standarto tikslų užtikrinimui - sumažinti dirvožemio degradacijos riziką ir eroziją, laikotarpis nuo lapkričio 15 d. iki kovo 15 d. buvo akivaizdžiai per ilgas ir jokios naudos nesudarė. Gamtinės sąlygos leido pradėti pasirošimo pavasario sėjai gerokai anksčiau nei kovo 15 d., tačiau jokie darbai negalėjo būti vykdomi praktikoje, dėl Strateginiame plane ir nacionaliniuose teisės aktuose nustatytų terminų.

2 pav. Vidutinių oro temperatūrų ir 2024 m. oro temperatūrų pavasario mėnesiais palyginimas Lietuvoje. Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos duomenys, <https://meteo.lt>

Dėl šių priežasčių, keičiama vieno iš standarto reikalavimo dalis, t. y. laikotarpio trukmė užtikrinti bent minimalią žolinių augalų augmeniją, arba palikti ražienų laukus per žiemą arba kitas augalų liekanas iš lapkričio 15 d. iki kovo 15 d. į nuo lapkričio 15 d. iki kovo 1 d. Remiantis 2024 m. meteorologinių sąlygų vertinimu, tai geriau atspindėtų gamtines sąlygas Lietuvoje, ir sudarytų prielaidas ūkininkams geriau pasirengti pavasario darbams, kai sniego danga nutirpsta labai anksti ir gerokai anksčiau prasideda augalų vegetacija, o dirvožemio degradacijos rizika ir erozija negali būti laikoma didesne nei kitais laikotarpiais (t. y. nuo kovo 16 d. iki lapkričio 14 d.), kai šis reikalavimas netaikomas visai. Tuo pačiu bus suvienodinamos skirtingos paramos sąlygų ir kitų įsipareigojimų, pagal ekologinių sistemų veiklas, datos.

Numatomas pakeitimo poveikis

Nauji terminai geriau atspindės gamtines sąlygas Lietuvoje ir sudarys prielaidas ūkininkams geriau pasirengti pavasario darbams.

Pakeitimų įsigaliojimo data - 2025 m. kita diena po pranešimo apie Komisijos sprendimą, kuriuo patvirtinamas Strateginio plano pakeitimas.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Poveikio nėra.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

GAAB 6. Minimali dirvožemio danga siekiant išvengti, kad dirvožemis bus tuščias pažeidžiamiausiu (-iais) laikotarpiu (-iais).

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Keičiamos dalys: „3.10.3. Pagrindinis uždavinys. Dirvožemis (apsauga ir kokybė), 3.10.3.2. GAAB 6. Minimali dirvožemio danga siekiant išvengti, kad dirvožemis bus tuščias pažeidžiamiausiu (-iais) laikotarpiu (-iais), 3.10.3.2.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą praktiką santrauka (įskaitant atitinkamą laikotarpį)“.

GAAB 6. standarte „Minimali dirvožemio danga siekiant išvengti, kad dirvožemis bus tuščias pažeidžiamiausiu (-iais) laikotarpiu (-iais)“ yra numatyti reikalavimai, kuriais siekiama mažinti degradacijos riziką ir eroziją, taip pat ir teritorijose kur nėra dideli nuolydžiai. Vienas iš standarto reikalavimų yra kiekvienais metais užtikrinti bent minimalią žolinių augalų augmeniją, arba palikti ražienų laukus per žiemą – laikotarpiu nuo lapkričio 15 d. iki kovo 15 d. Lietuvoje nustatytas pažeidžiamiausias laikotarpis buvo nuo lapkričio 15 d. iki kovo 15 d. Šio reikalavimo esmė, kad per žiemą išlikusi augmenija ar jos liekanos mažintų vandens ir vėjo sukeltą eroziją ir maistmedžiagių išsiplovimą iš dirvožemio. Šis reikalavimus papildė apsaugos sąlygas nustatytas GAAB 5, kur identiškas žolinių augalų ar jų liekanų išlaikymo principas taikomas šlaituose su dideliu nuolydžiu. Lietuvoje augalų vegetacijos sezono periodas 1991–2020 m. laikotarpiu vidutiniškai truko nuo balandžio 7 d. iki spalio 31 d., tad pašalinus augmeniją ar jos liekanas, šiuo periodu jokia augalinė danga negalėtų susidaryti ir dirvožemis liktu neapsaugotas.

2024 m. Lietuvoje buvo išskirtinai šiltas pavasaris, sniego danga nutirpo labai anksti, augalų vegetacijos periodas prasidėjo irgi gerokai anksčiau. Dėl tokių šiltų pavasario mėnesių augalai sužaliavo ~3 savaitėmis anksčiau nei įprastai. Kovo mėnuo buvo ketvirtas šilčiausias per visą modernių meteorologinių stebėjimų istoriją. Lietuvoje 2024 m. standarto tikslų užtikrinimui - kad dirvožemis nebūtų tuščias pažeidžiamiausiu laikotarpiu, periodas nuo lapkričio 15 d. iki kovo 15 d. buvo akivaizdžiai per ilgas ir jokios naudos nesudarė. Gamtinės sąlygos leido pradėti pasirošimą pavasario sėjai gerokai anksčiau nei kovo 15 d., tačiau jokie darbai negalėjo būti vykdomi praktikoje, dėl Strateginiame plane ir nacionaliniuose teisės aktuose nustatytų terminų.

Dėl šių priežasčių, keičiama vieno iš standarto reikalavimo dalis, t. y. laikotarpio trukmė užtikrinti bent minimalią žolinių augalų augmeniją, arba palikti ražienų laukus per žiemą arba kitas augalų liekanas iš lapkričio 15 d.–kovo 15 d. į lapkričio 15 d.–kovo 1 d. Remiantis 2024 m. meteorologinių sąlygų vertinimu, tai geriau atspindėtų gamtines sąlygas Lietuvoje, ir sudarytų prielaidas ūkininkams geriau pasirengti pavasario darbams, kai sniego danga nutirpsta labai anksti ir gerokai anksčiau prasideda augalų vegetacija, o dirvožemio degradacijos rizika ir reikšmingos erozijos pavojus negali būti laikoma didesnis nei kitais laikotarpiais, kai šis reikalavimas netaikomas visai (t. y. nuo kovo 16 d. iki lapkričio 14 d.). Tuo pačiu bus suvienodinamos skirtingos paramos sąlygų ir kitų įsipareigojimų, pagal ekologinių sistemų veiklas, datos.

Numatomas pakeitimo poveikis

Nauji terminai geriau atspindės gamtines sąlygas Lietuvoje ir sudarys prielaidas ūkininkams geriau pasirengti pavasario darbams.

Pakeitimų įsigaliojimo data - 2025 m. kita diena po pranešimo apie Komisijos sprendimą, kuriuo patvirtinamas Strateginio plano pakeitimas.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Poveikio nėra.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

GAAB 7. Sėjomaina ariamojoje žemėje, išskyrus vandenyje auginamus pasėlius.

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Keičiamos dalys: „3.10.3. Pagrindinis uždavinys. Dirvožemis (apsauga ir kokybė), 3.10.3.3. GAAB 7.

Sėjomaina ariamojoje žemėje, išskyrus vandenyje auginamus pasėlius, 3.10.3.3.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą sėjomainos praktiką santrauka“.

Dėl minimalios augalų kaitos.

Keičiami reikalavimai augalų kaitai. Keičiamas minimalus ariamosios žemės plotas, kuriame privaloma pakeisti pagrindinius pasėlius kasmet iš 65 proc. į 35 proc. Tokie pakeitimai vykdomi, kadangi įvertinus 2023 m., 2024 m. deklaravimo rezultatus yra manoma, kad pagrindiniai augalų kaitos tikslai (dirvožemio derlingumo palaikymas, piktžolių, ligų ir kenkėjų kontrolė, dirvožemio struktūros gerinimas, monokultūrų ploto mažinimas bei aplinkos apsauga ir ekonominė nauda) Lietuvoje bus pasiekti ir su mažesniu privalomu proc. kur būtina pakeisti pasėlius kasmet. Taip pat siekiama gražinti nuostatas, kad augalų kaitos reikalavimus būtų galima įgyvendinti ir auginant antrinius pasėlius. Šiuo metu galiojantys reikalavimai sudaro reikšmingų ir abejotinai pagrįstų sunkumų ypač smulkiems ir vidutiniams ūkiams, ūkiams, kurių ariamosios žemės plotai fragmentuoti, bei ūkiams, kuriems kultūrų auginimas ariamojoje žemėje yra ne pagrindinė ar ne vienintelė veikla.

Lietuvoje labai pasiteisino ir buvo sėkmingai įgyvendinamos ekologinės sistemos, kurios siekia tų pačių (ir net aukštesnių) tikslų nei GAAB 7 numatyti reikalavimai augalų kaitai. Ekologinės sistemos ariamojoje žemėje: „Augalų kaita“ ir „Tarpiniai pasėliai“ Lietuvoje buvo labai populiarios ir pvz., 2024 m. apima apie 50 proc. visos deklaruotos ariamos žemės ploto (deklaruotas dalyvaujančių Ekologinėse sistemose plotas 2024 m. – 1,1 mln. ha). Ekologinės sistemos „Augalų kaita“ numatytos papildomos išmokos ūkininkams, jei auginamos ne mažiau kaip 4 skirtingos kultūros ir jos keičiamos kasmet, o ekologinė sistema „Tarpiniai pasėliai“ sudaro galimybes gauti papildomas išmokas už tarpinius pasėlius per žiemą arba įsėlį, posėlį. Atsižvelgiant į ekologinių sistemų populiarumą, praktinius deklaravimo rodiklius, manoma, kad šiuo metu taikomi reikalavimai yra pertekliniai, o mažesnis proc. ploto kur reikalaujama keisti kultūras kasmet, bus visiškai pakankamas užkirsti kelią didelio masto monokultūrų plitimui.

2023 m. Lietuvoje buvo nustatyta galimybė vietoje augalų keitimo kasmet, reikalavimus išpildyti auginant antrinius pasėlius ir juos išlaikant ne mažiau kaip 6 sav., tokių galimybių 2024 m. buvo atsisakyta. Pakeitime nuo 2025 m. vėl numatyta galimybė vietoje augalų keitimo kasmet reikalavimus išpildyti auginant ir antrinius pasėlius.

2023 m. numatytas antrinių pasėlių išlaikymo 6 sav. reikalavimas buvo labai kritikuojamas socialinių partnerių kaip nepagrįstas, neturintis praktinės naudos ir nesuderinamas su Lietuvos agrometeorologinėmis sąlygomis bei efektyviausiais pasėlių valdymo metodais, kurie nusistovėję ir taikomi praktikoje, ko pasekoje tokia galimybė buvo panaikinta 2024 m. Tačiau visgi, manoma, kad taikyti antrinius pasėlius vietoje augalų keitimo bus tinkama alternatyva tam tikriems specializuotiems ūkiams ir ūkiams orientuotiems į gyvulininkystę arba pašarų gamybą, todėl tokią galimybę norima turėti ir vėl 2025 m.

Dėl reikalavimų kukurūzų augintojams.

Naikinamos specifinės išimties kukurūzų auginimui, kadangi po bendrųjų augalų kaitos reikalavimų pakeitimo, jiems specialūs reikalavimai tampa neaktualūs.

Numatomas pakeitimo poveikis

Mažėja administracinė našta pareiškėjams ir įgyvendinančioms institucijoms.

Pakeitimų įsigaliojimo data - 2025 m. kita diena po pranešimo apie Komisijos sprendimą, kuriuo patvirtinamas Strateginio plano pakeitimas.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Reikšmingas neigiamas poveikis nenumatomas.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

GAAB 8. Mažiausia ariamos žemės, skirtos negamybiniam plotams arba objektams, dalis, o visame žemės ūkio paskirties plote – kraštovaizdžio elementų išlaikymas ir draudimas pjauti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi ir jauniklių auginimo sezonu.

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Keičiamos dalys: „3.10.4. Pagrindinis uždavinys. Biologinė įvairovė ir kraštovaizdis (apsauga ir kokybė), 3.10.4.1. GAAB 8. Mažiausia ariamos žemės, skirtos negamybiniam plotams arba objektams, dalis, o visame žemės ūkio paskirties plote – kraštovaizdžio elementų išlaikymas ir draudimas pjauti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi ir jauniklių auginimo sezonu, 3.10.4.1.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą praktiką santrauka“.

Atsižvelgiama į 2024 m. vasario 12 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentą 2024/587, Lietuva nusprendė 2024 m. taikyti GAAB 8 lengvinančias sąlygas. 2024 m. ūkininkai bus laikomi atitinkantys GAAB 8 reikalavimus dėl negamybinių plotų skyrimo, jeigu ne mažiau kaip 4 proc. ariamosios žemės ūkio lygmeniu skirs negamybiniam plotams ir objektams (kraštovaizdžio elementams), įskaitant pūdymui paliktą žemę, ir (arba) azotą kaupiantiems pasėliams, ir (arba) tarpiniams pasėliams. Tarpiniams pasėliams taikomas svartinis koeficientas, kuris yra lygus 1. Tarpinių pasėlių (išėlio ir posėlio) ir azotą kaupiančių augalų plotuose draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus. Pakeitimai jau taikomi 2024 m. (pagal reglamentą 2024/587).

Kita pasikeitimų dalis - atsižvelgiant į 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1468, kuriuo dėl geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartų, klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingų sistemų, BŽŪP strateginių planų dalinių pakeitimų ir tų planų peržiūros, taip pat kontrolės ir nuobaudų netaikymo iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2021/2115 ir (ES) 2021/2116, siūloma atsisakyti reikalavimo dėl mažiausios ariamos žemės, skirtos negamybiniam plotams arba objektams, dalies, t. y. ne mažiau kaip 4 proc. ariamosios žemės ūkio lygmeniu skirti negamybiniam plotams ir objektams (kraštovaizdžio elementams). Nuo 2025 m. taikomi reikalavimai tik dėl saugomų kraštovaizdžio elementų išlaikymo bei draudimo pjauti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi ir jauniklių auginimo sezonu. Atsisakoma kraštovaizdžio elementų perskaičiavimo į plotinius objektus koeficientų, kadangi jie tampa nenaudojami.

Papildomai, pagal GAAB 8 standartą saugotini kraštovaizdžio elementai yra „miškeliai, ariamoje žemėje įsiterpę medžių ir krūmų grupės, žolinė danga, želdynai ir (ar) želdiniai (įskaitant apleistas sodybvietes ar apleistus ūkinius pastatus, kurie nėra vyraujantys, tačiau galintys teikti prieglobstį faunai ir naudą biologinei įvairovei taip prisidedant prie GAAB 8 tikslo)“ ir „vandens telkiniai (kūdras, tvenkiniai, ežerėliai)“. Abu minėti kraštovaizdžio elementai tiek pagal GAAB 8 (saugotini), tiek pagal TI05eko1.5 (remiami) yra ir ariamojoje žemėje, ir daugiametėse pievose. Atsižvelgiant į tai, reikalinga ištaisyti netikslumą pavadinime, išbraukiant žodžius „ariamojoje žemėje įsiterpę“.

Pakeitimų įsigaliojimo data - 2025 m. kita diena po pranešimo apie Komisijos sprendimą, kuriuo patvirtinamas Strateginio plano pakeitimas.

Numatomas pakeitimo poveikis

2024 m. pareiškėjams labai ženkliai sumažinti GAAB 8 reikalavimai. Mažėja administracinė našta pareiškėjams ir įgyvendinančioms institucijoms.

Pakeitimų įsigaliojimo data 2024 m. sausio 1 d. (keitimas pagal reglamentą 2024/587) ir 2025 m., pradedant kita diena po pranešimo apie Komisijos sprendimą, kuriuo patvirtinamas Strateginio plano pakeitimas, (keitimas pagal reglamentą (ES) 2024/1468).

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Poveikio nėra.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

Kompleksinei ekologinei sistemai „Veiklos ariamojoje žemėje“ taikomos metodikos, siekiant užtikrinti jos veiksmingumą ir efektyvumą, patikslinimas (nuo 2024 m.)

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Pakeitimas skirtas išimtinai 2024 m. vasario 12 d. EK įgyvendinimo reglamento (ES) 2024/587 nuostatų įgyvendinimui.

Įgyvendinimo reglamentas numato 2024 metais leidžiančią nukrypti nuostatą, taikant GAAB 8 standartą. Įgyvendinimo reglamente numatyta, kad GAAB 8 standarto pirmasis reikalavimas laikomas įvykdytu, jei įgyvendinama sąlyga ne mažiau kaip 4 proc. ariamosios žemės (ūkio lygiu) skirti negamybiniais elementams, įskaitant žaliąjį pūdymą, ir (ar) azotą kaupiantiems augalams, ir (ar) tarpiniams pasėliams.

Atsižvelgiant į tai, tikslinga papildyti ir Veiksmingumo ir efektyvumo metodiką dar viena išlyga, kada nebūtų reikalaujama papildomai skirti 1 proc. savo deklaruotos ariamosios žemės GAAB 8 standarte išvardintoms negamybinėms veikloms ir (ar) žaliajam pūdymui – kai pagal GAAB 8 standartą renkamasi deklaruoti ne mažiau kaip 4 proc. negamybinių elementų, įskaitant žaliąjį pūdymą, ir (ar) azotą kaupiančių augalų, ir (ar) tarpinių pasėlių.

Ši išlyga jau taikoma (tik 2024 metams).

Atitinkamai siūlomą naują Veiksmingumo ir efektyvumo metodikos išlygą tikslinga įtraukti į kompleksinės ekologinės sistemos „Veiklos ariamojoje žemėje“ veiklų aprašymus („TI05eko1.2 – Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai“, „TI05eko1.5 – Veiklos ariamojoje žemėje – Kraštovaizdžio elementų priežiūra“) ir tinkamumo kriterijus („TI05eko1.1 – Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita“, „TI05eko1.2 – Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai“, „TI05eko1.4 – Veiklos ariamojoje žemėje – Sertifikuotos sėklos naudojimas“, „TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos“).

Numatomas pakeitimo poveikis

Pareiškėjams, kurie pasirenka GAAB8 išlygą 2024 metais, sudaroma galimybė automatiškai dalyvauti kompleksinės ekologinės sistemos „Veiklos ariamojoje žemėje“ gamybinėse veiklose, tuo būdu ūkininkams sudarytos palankesnės sąlygos dalyvauti šioje kompleksinėje ekologinėje sistemoje.

2024 metais deklaruotiems plotams pagal TI05eko1.1, TI05eko1.2, TI05eko1.4, TI05eko1.5, TI05eko1.8 ekologines sistemas, pakeitimai, susiję su GAAB 8 standarto išimties ir Veiksmingumo ir efektyvumo metodikos išlygos taikymu, įsigalioja 2024 m. kovo 18 d. (notifikacijos data SFC sistemoje).

Pareiškėjas, teikdamas paraišką paramai gauti pagal intervencines priemones, kurioms taikoma Veiksmingumo ir efektyvumo metodika, pažymi, kad pareiškėjo nurodytu el. pašto adresu Žemės ūkio ministerija siųstų naujienlaiškius, susijusius su svarbiausiomis žemės ūkio sektoriaus naujienomis (Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei ūkinius gyvūnus paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklių, patvirtintų 2023-02-20 Žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-92, 1 priedas).

Apie pakeitimus pareiškėjai informuojami Žemės ūkio ministerijos interneto svetainėje bei jiems organizuotų pristatymų apie intervencinės priemonės nuostatas ir su jomis susijusiais pakeitimais metu.

Siekiant taikyti naujas nuostatas, buvo parengtos intervencinių priemonių įgyvendinimo taisyklės, kurios pateikiamos visuomenei ir suinteresuotoms institucijoms susipažinti bei pasiūlymams ir (arba) pastaboms pateikti.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Poveikio nėra.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

Kompleksinei ekologinei sistemai „Veiklos ariamojoje žemėje“ taikomos metodikos, siekiant užtikrinti jos veiksmingumą ir efektyvumą, patikslinimas (nuo 2025 m.)

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Atsižvelgiant į tai, kad 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2024/1468

panaikinama pareiga ūkininkams ariamosios žemės dalį skirti negamybiniams plotams ir objektams pagal GAAB 8 standartą, tikslinga atitinkamai koreguoti iš 7 veiklų susidedančios kompleksinės ekologinės sistemos „Veiklos ariamojoje žemėje“ Veiksmingumo ir efektyvumo metodiką, atsisakant šiuo metu taikomo gamybinių ir negamybinių veiklų susiejimo. Tačiau siūloma nauja nuostata, jog pareiškėjai, norėdami dalyvauti veikloje TI05eko1.4 – Veiklos ariamojoje žemėje – Sertifikuotos sėklos naudojimas, privalės pasirinkti ir dalyvauti dar bent 1 šios kompleksinės ekologinės sistemos veikloje (ši nuostata netaikoma pareiškėjams, deklaruojantiems mažiau nei 100 ha ariamosios žemės).

Atitinkamai būtina patikslinti kompleksinės ekologinės sistemos „Veiklos ariamojoje žemėje“ veiklų tinkamumo kriterijus („TI05eko1.1 – Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita“, „TI05eko1.2 – Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai“, „TI05eko1.4 – Veiklos ariamojoje žemėje – Sertifikuotos sėklos naudojimas“, „TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos“).

Numatomas pakeitimo poveikis

Pareiga skirti ariamosios žemės dalį negamybiniams plotams ir objektams pagal 8 GAAB standartą tam tikrais atvejais gali būti didelė finansinė našta atitinkamiems ūkininkams ir paramos gavėjams, visų pirma atsižvelgiant į tai, kad ariamojoje žemėje, skirtoje negamybiniams plotams ar objektams, kuriems taikomas 8 GAAB standartas, negalima užsiimti augalininkyste ar gyvulininkyste. Reglamentu (ES) 2024/1468 panaikinus šią pareigą, Veiksmingumo ir efektyvumo metodikos pakeitimu suteikiamas didesnis lankstumas dalyvauti kompleksinės ekologinės sistemos „Veiklos ariamojoje žemėje“ gamybinėse veiklose, tuo būdu ūkininkams sudarytos palankesnės sąlygos dalyvauti šioje kompleksinėje ekologinėje sistemoje. Dėl pakeitimo padidėtų ūkininkų (ypač smulkių ir vidutinių ūkių) veiklos gyvybingumas, nes jie galėtų lanksčiau naudoti plotus, tinkamus įpareigojimui tam tikrą ariamosios žemės dalį skirti biologinei įvairovei didinti. Taip būtų mažiau ribojami ariamosios žemės panaudojimo būdai, prarasta mažiau pajamų.

Pakeitimų įsigaliojimo data - 2025 m. kita diena po pranešimo apie Komisijos sprendimą, kuriuo patvirtinamas Strateginio plano pakeitimas.

Pareiškėjas, teikdamas paraišką paramai gauti pagal intervencines priemones, kurioms taikoma Veiksmingumo ir efektyvumo metodika, pažymi, kad pareiškėjo nurodytu el. pašto adresu Žemės ūkio ministerija siųstų naujienlaiškius, susijusius su svarbiausiomis žemės ūkio sektoriaus naujienomis (Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei ūkinius gyvūnus paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklių, patvirtintų 2023-02-20 Žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-92, 1 priedas).

Apie pakeitimus pareiškėjai informuojami Žemės ūkio ministerijos interneto svetainėje bei jiems organizuotų pristatymų apie intervencinės priemonės nuostatas ir su jomis susijusiais pakeitimais metu.

Siekiant taikyti naujas nuostatas, buvo parengtos intervencinių priemonių įgyvendinimo taisyklės, kurios pateikiamos visuomenei ir suinteresuotoms institucijoms susipažinti bei pasiūlymams ir (arba) pastaboms pateikti.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Poveikio nėra.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Pakeitimas susijęs su lėšų perskirstymu. Intervencinės priemonės „Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose“ (KPMgt) įgyvendinimui numatyta skirti 1 823 970 Eur iš intervencinės priemonės „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“ (KP01ekū) biudžeto. Šis keitimas Strateginiame plane numatytiems tikslams įtakos neturės.

Numatomas pakeitimo poveikis

Poveikio nėra.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Poveikio nėra.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Atsižvelgiant į tai, keičiamas priemonės KP01ekū aprašymas (priemonės aprašymo 13 punkto lentelė „Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu“), Strateginio plano finansavimo planas – perskirstomos lėšos tarp atskirų intervencinių priemonių (6.2.3 dalis).

KP14gra - Trumpos tiekimo grandinės

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Siūlomi pakeitimai:

1. Siekiant labiau paskatinti vietos ūkius kurti trumpas tiekimo grandines, sudaryti galimybes jiems realizuoti produktus ir viešajame sektoriuje, 2023 m. gruodžio 21 d. trumpųjų žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinių sąvoka apibrėžta Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme. Todėl intervencinės priemonės aprašymas papildomas nuostata, kad visos trys trumpų tiekimo grandinių vystymo paramos schemos atitinka minėtame įstatyme nustatytą trumposios žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinės sąvoką. Pagal šią sąvoką orientuojamasi į labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės statusą atitinkančius, žemės ūkio veiklą vykdančius, trumpų tiekimo grandinių partnerius.

2. Intervencinės priemonės aprašyme taip pat patikslinamas pareiškėjo ir partnerių vaidmuo, kurie bendrai apibrėžiami kaip trumpos tiekimo grandinės projekto partneriai t. y. – ūkininkai (fiziniai asmenys), užsiimantys žemės ūkio ir (ar) maisto produktų gamybos ir (ar) perdirbimo veikla, juridiniai asmenys (privatūs ir viešieji), užsiimantys žemės ūkio ir (ar) maisto produktų gamybos ir (ar) perdirbimo ir (ar) rinkodaros veikla ir (ar) maisto produktų realizavimo (prekybos jais) veikla. Atsižvelgiant į tai, kad trumpos tiekimo grandinės partneriai, siekdami įgyvendinti grandinių projektą, pasirašo jungtinės veiklos sutartį, šiuo keitimu aiškiai išdėstomos pagrindinės sutarties dalys, dėl kurių turi susitarti visi partneriai, t. y. – partnerių tarpusavio teisės, kiekvieno partnerio funkcijos, indėlis į projektą, veiklą, kurias vykdys kiekvienas partneris nustatymas, atsakomybės ir pareigos įgyvendinant projektą. Jungtinės veiklos sutartimi vienas iš trumpos tiekimo grandinės projekto partnerių paskiriamas pareiškėju (kuris po paramos gavimo tampa paramos gavėju).

3. Intervencinėje priemonėje plečiamas galimų trumpų tiekimo grandinių projektų partnerių ratas, papildomai įtraukiant viešuosius juridinius asmenis. Atsižvelgiant į žemą fizinių asmenų (ūkininkų) potencialą realizuoti savo užaugintus žemės ūkio ir maisto produktus vietinėje rinkoje, pasirenkant įvairesnių ir efektyvesnių realizavimo būdų, administracinių gebėjimų trūkumą dalyvauti viešųjų pirkimų sistemoje, siūloma praplėsti tinkamų trumpų tiekimo grandinių projektų partnerių ratą, įtraukiant viešuosius subjektus (kaimo bendruomenes, kitas asociacijas), kurie pasižymi didesne patirtimi bei įvairesniais administraciniais gebėjimais ir kompetencijomis įgyvendinti bendradarbiavimo projektus. Žemės ūkio sektoriuje ar kaimo plėtros srityje savo veiklą vykdančių asociacijų ar kaimo bendruomenių, kitų viešųjų subjektų, dalyvavimas trumpose teikimo grandinėse partnerystės pagrindais, t. y. tarp visų trumpos tiekimo grandinės projekto partnerių sudarius jungtinės veiklos sutartį, kurs didesnę trumpų grandinių projektų pridėtinę vertę, nes šios organizacijos nėra tiesiogiai orientuotos į asmeninio pelno siekimą, jų tikslai yra labiau nukreipti į visuomenės interesą, tvaraus ir ekonomiškai stabilaus žemės ūkio subjektų veikimą kaimo vietovėse, kitus socialinius aspektus, nukreipti į atsparios, įtraukios bei gebančios apsirūpinti vietoje pagamintu, sveiku ir šviežiu maistu bendruomenės sukūrimą. Žemės ūkio sektoriuje ar kaimo plėtros srityje veikiančios asociacijos ar kaimo bendruomenės įtraukimas į trumpos teikimo grandines ūkininkams, ypač smulkiems suteiks daugiau galimybių įsitraukti į maisto tiekimą vietinei rinkai ir platesnei visuomenei, sukuriant platesnes galimybes ūkininkams užmegzti kontaktus su valstybinėmis viešojo ir privataus sektoriaus maitinimo paslaugas teikiančiomis įstaigomis. Sudarytos lankstesnės galimybės vystyti ir plėtoti trumpos maisto tiekimo grandines, skatins trumpų tiekimo grandinių projektų partnerius išnaudoti įvairesnes bendradarbiavimo formas, siekiant ne tik ekonominės naudos, bet ir socialiai atsakingą kaimo gyventojų požiūrį.

Jungtinės veiklos sutartimi vienas iš trumpos tiekimo grandinės projekto partnerių paskiriamas pareiškėju

(kuris po paramos gavimo tampa paramos gavėju).

4. Atsižvelgiant į projektų administravimo patirtį, bei siekiant paramos skaidrumo, tikslinamas 9-asis tinkamumo kriterijus: „9. Parama skiriama investicijoms į žemės ūkio produktų, išvardytų Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede (išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus); gamybą ir (ar) perdirbimą ir (ar) rinkodarą, skatinant ir vykdant trumpos tiekimo grandinės veiklą. Apdorojimo ir perdirbimo proceso metu gautas galutinis produktas turi būti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priedo produktas“.

5. Įvertinus nepakankamą trumpų tiekimo grandinių plėtrą Lietuvoje, taip pat sudėtingą geopolitinę padėtį pasaulyje ir atsižvelgiant į socialinių partnerių, nevyriausybinių organizacijų rodomą iniciatyvą dėl intervencinės priemonės platesnio įgalinimo rinkoje pasitelkiant iniciatyvas iš apačios, taip pat siekiant glaudesnio bendradarbiavimo su vietos valdžia, siūloma padidinti intervencinės priemonės aprašo 7 dalyje nustatytą 3 (trečiąjį) paramos schemai intensyvumą nuo 40 proc. iki 60 proc. verslo plano įgyvendinimo išlaidoms, kuris glaudžiai koreliuotų su galimų trumpų tiekimo grandinių partnerių rato išplėtimu – t. y. viešųjų subjektų įtraukimu ir prisidėtų efektyvesnio intervencinės priemonės įgyvendinimo, suteikiant patrauklesnes paramos sąlygas, kurios buvo 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu.

Numatomas pakeitimo poveikis

Siūlomais pakeitimais bus sustiprintos ambicijos paskatinti trumpų tiekimo grandinių plėtrą šalyje, suteiktos platesnės bendradarbiavimo galimybės, įtraukiant daugiau iniciatyvų iš apačios ir sukuriant ūkininkams bei juridiniams asmenims didesnes galimybes vystyti vietinę maisto tiekimo rinką, taip pat siekiant didesnio teigiamo poveikio ir efektyvesnio indėlio įgyvendinant BŽŪP konkrečius S03 bei S09 tikslus, kuriais siekiama gerinti ūkininko padėtį vertės grandinėje bei prisidėti prie visuomenės poreikių, susijusių su maistu ir sveikata, įskaitant aukštos kokybės, saugų ir maistingą maistą, pagamintą tvariu būdu, mažinti maisto atliekų.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Poveikio nėra.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

KP20vvg „Bendruomenių inicijuota vietos plėtra (LEADER)“ suplanuotų rezultato rodiklių kiekybinių reikšmių įtraukimas į Strateginį planą

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Patvirtintame Strateginiame plane (SP) intervencinėje priemonėje „Bendruomenių inicijuota vietos plėtra (LEADER)“ KP20vvg (toliau – Intervencinė priemonė) numatyta prisidėti prie siekiamų 6 rezultato rodiklių (R.3, R.37, R.38, R.39, R.41, R.42) kiekybinių reikšmių. Rengiant SP, buvo suplanuota tik rezultato rodiklio R.38 kiekybinė reikšmė, tuo tarpu dėl kitų rezultato rodiklių kiekybinių reikšmių numatyta, kad jos bus suplanuotos ir įtrauktos į SP po vietos plėtros strategijų (toliau – VPS) patvirtinimo. Sprendimas suplanuoti siektinas rezultato rodiklio kiekybines reikšmes po VPS patvirtinimo priimtas vadovaujantis LEADER principu „iš apačios į viršų“, t. y. vietos veiklos grupės, rengdamos VPS pagal konkrečioje teritorijoje identifikuotus poreikius ir tikslus, pasirenka, kurių rezultato rodiklių bus siekiama, bei suplanuoja jų siektinas kiekybines reikšmes. Pažymėtina, kad visos VPS buvo patvirtintos 2023 m. pabaigoje, t. y. 2023 m. lapkričio 14 d.

Atitinkamai bus keičiami šie SP 2 dalies skyriai:

- 1) 2.1.SO2.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas. Koreguojama R.3 siektina reikšmė ir aprašymas.
- 2) 2.1.SO7.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas. Koreguojama R.37 siektina reikšmė ir aprašymas.
- 3) 2.1.SO8.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas. Koreguojamos R.37, R.39, R.41, R.42 siektinos reikšmės ir susijusių tarpinių reikšmių pagrindimas.
- 4) 2.1.XCO.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas. Koreguojama R.3 siektina reikšmė ir tarpinės reikšmės pagrindimas.

5) 2.1.S08.9, 2.1.XCO.4, 2.1.XCO.9 (susijusi informacija).

6) 2.3 Siekinių reikšmių planas 2.3.1 Apibendrinamoji lentelė. Koreguojamos R.3, R.37, R.39, R.41, R.42 siektinos rezultatų rodiklių reikšmės pamečiui ir bendra tikslinė vertė.

Numatomas pakeitimo poveikis

Siūlomas pakeitimas užtikrins Strateginio plano įgyvendinimo veiksmingumą.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

SP siekinių reikšmių planas bus papildytas Intervencinės priemonės suplanuotomis rezultato rodiklio kiekybinėmis reikšmėmis. Siektinos rezultato rodiklio reikšmės pateikiamos lentelėje, siektinos rezultatų rodiklių reikšmės išdėstytos pamečiui ir bendra tikslinė vertė:

Rodikliai/ Metai	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Viso
R.3	-	104	50	17	42	30	243
R.37	-	62,25	156,00	153,75	110,70	49,50	532,20
R.39	-	71	162	148	116	42	539
R.41	-	38 286	32 913	28 303	20 563	5 311	125 376
R.42	-	5 308	4 398	3 230	1 856	430	15 222

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

KPmgt - Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Siūloma nauja intervencinė priemonė siekiama palaikyti biologinę įvairovę agrarinėse ekosistemose ir skatinti ūkininkus aplinkai palankiais metodais (t. y. nenaudojant augalų apsaugos produktų, mineralinių ir organinių trąšų) tvarkyti biologinės įvairovės apsaugai svarbius plotus – melioracijos griovių šlaitus, taip prevenciškai prisidedant prie invazinių rūšių plitimo mažinimo.

2023 m. II pusėje pradėjo veikti Biologinės įvairovės informacinės sistemos Invazinių rūšių modulis (toliau – INVA), kurioje kaupiami ir viešinami duomenys apie invazines rūšis, jų biologiją, paplitimą Lietuvos teritorijoje. Naudojant šiuos duomenis, galima bus detalčiai nustatyti invazinių augalų rūšis ir jų užimamus plotus melioracijos grioviuose.

Ši intervencinė priemonė prisidės prie BŽŪP tikslo SO6, kuriuo prisidedama prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo, gerinamos ekosistemų funkcijos ir išsaugomos buveinės bei kraštovaizdžiai, įgyvendinimo.

Numatomas pakeitimo poveikis

Intervencinė priemonė bus prisidedama prie invazinių rūšių plitimo mažinimo, todėl numatomas teigiamas poveikis SO6 tikslo įgyvendinimui ir užtikrintas Strateginio plano įgyvendinimo veiksmingumas.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Bus sustiprintas rezultato rodiklių R.31 ir R.34 pasiekimas.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Naujos intervencinės priemonės įtraukimas į Strateginį planą turės įtakos finansinių lėšų perskirstymui tarp atskirų intervencinių priemonių (6 dalis). Lėšos (1823970 Eur) intervencinei priemonei „Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose“ skiriamos sumažinant intervencinės priemonės „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“ numatytas lėšas.

Platesnis fiksuotųjų vieneto įkainių taikymas investicijų intervencinėse priemonėse KP12vld, KP32svp, KP19sūp ir KP31tvi

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Šiuo pakeitimu, siekiant sumažinti administracinę naštą tiek pareiškėjams, tiek Nacionalinei mokėjimo agentūrai, numatoma išplėsti **supaprastinto išlaidų apmokėjimo taikymą** šiose Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano (toliau – Strateginis planas, SP) investicijų intervencinėse priemonėse:

- KP12vld – Investicijos į žemės ūkio valdas;
- KP32svp – Smulkių-vidutinių ūkių plėtra;
- KP19sūp – Labai smulkių ūkių plėtra;
- KP31tvi – Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas.

Strateginio plano intervencinėse priemonėse **KP12vld ir KP32svp** šalia paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimo jau yra taikomas ir vienas iš **supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų – fiksuotieji vieneto įkainiai** (vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 83(1)(b) straipsnio nuostatomis) naujos pieno ūkio fermos ir naujo plokščiadugnio grūdų saugojimo bokšto **statybai**.

Tuo tarpu SP intervencinėse priemonėse **KP19sūp ir KP31tvi** iki šiol nebuvo numatyta galimybė taikyti supaprastintą išlaidų apmokėjimą.

Įvertinus galimybę fiksuotuosius vieneto įkainius apskaičiuoti (taikant Reglamento (ES) 2021/2115 83(2)(a)(ii) straipsnyje numatytą metodą) naujoms išlaidų kategorijoms, bei galimybę taikyti kitų ES fondų lėšomis finansuojamuose panašaus pobūdžio veiksmuose taikomus fiksuotuosius vieneto įkainius (kaip numatyta Reglamento (ES) 2021/2115 83(2)(c) straipsnyje) Strateginiame plane numatoma atlikti šiuos pakeitimus:

1. Strateginio plano intervencinėse priemonėse **KP12vld ir KP32svp** išlaidų, kurios apmokamos taikant **fiksuotuosius vieneto įkainius** (pagal Reglamento (ES) 2021/2115 83(1)(b) straipsnį), sąrašas papildomas šiais punktais:

- **žemės ūkio technikos ir įrangos įsigijimui** (tam tikroms žemės ūkio technikos ir įrangos rūšims (porūšiams) taikomi skirtingi fiksuotieji vieneto įkainiai pagal konkrečiai apibrėžtus techninius parametrus) tuo atveju, kai fiksuotieji vieneto įkainiai yra nustatyti vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 83(2)(a)(ii) straipsniu, juos patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose;
- **energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių įsigijimui** (tam tikroms energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių rūšims (porūšiams) taikomi skirtingi fiksuotieji vieneto įkainiai pagal konkrečiai apibrėžtus techninius parametrus) tuo atveju, kai fiksuotieji vieneto įkainiai yra nustatyti vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 83(2)(c) straipsniu, juos patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose.

2. Strateginio plano intervencinėse priemonėse **KP19sūp ir KP31tvi** šalia paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimo, numatoma taikyti **supaprastintą išlaidų apmokėjimo būdą – fiksuotuosius vieneto įkainius** (pagal Reglamento (ES) 2021/2115 83(1)(b) straipsnį) šioms išlaidų kategorijoms:

- **žemės ūkio technikos ir įrangos įsigijimui** (tam tikroms žemės ūkio technikos ir įrangos rūšims (porūšiams) taikomi skirtingi fiksuotieji vieneto įkainiai pagal konkrečiai apibrėžtus techninius parametrus) tuo atveju, kai fiksuotieji vieneto įkainiai yra nustatyti vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 83(2)(a)(ii) straipsniu, juos patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose;
- **energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių įsigijimui** (tam tikroms energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių rūšims (porūšiams) taikomi skirtingi fiksuotieji vieneto įkainiai pagal konkrečiai apibrėžtus techninius parametrus) tuo atveju, kai fiksuotieji vieneto įkainiai yra nustatyti vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 83(2)(c) straipsniu, juos patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose.

Atsižvelgiant į tai, atliekamos korekcijos šiose Strateginio plano dalyse:

- Intervencinės priemonės KP12vld apraše (5 ir 7 skyriuose);
- Intervencinės priemonės KP32svp apraše (5 ir 7 skyriuose);

- Intervencinės priemonės KP19sūp apraše (5 ir 7 skyriuose);
- Intervencinės priemonės KP31tvi apraše (5 ir 7 skyriuose);
- SP 3.9 dalyje.

Be to, siekiant ištaisyti redakcinio pobūdžio klaidas:

1. Strateginio plano intervencinių priemonių **KP12vld ir KP32svp** aprašo 5 skyriuje patikslinama, kad:
  - naujų pieno ūkio fermų statyboms fiksuotieji vieneto įkainiai buvo nustatyti vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(2)(a)(ii) straipsnyje numatytais metodais;
  - naujų plokščiadugnių grūdų saugojimo bokštų statyboms fiksuotieji vieneto įkainiai buvo nustatyti vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(2)(a)(i) straipsnyje numatytais metodais;
2. **3.9 dalyje** atliekama korekcija nurodant, kad 2023–2027 m. laikotarpiu planuojama taikyti fiksuotuosius įkainius, vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83 str. 1(b) dalimi, fiksuotąsias sumas vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83 str. 1(c) dalimi ir fiksuotąsias normas, vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83 str. 1(d) dalimi.

Numatomas pakeitimo poveikis

Mažinama administracinė našta.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Poveikio nėra.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

R.36 rezultato rodiklio ir susijusio R.37 rezultato rodiklio planuojamų reikšmių keitimai

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Strateginio plano rengimo metu planuojant rezultato rodiklį R.36 „Kartų kaita“, kuriuo vertinamas Naujų jaunųjų ūkininkų, gaunančių paramą pagal BŽŪP, skaičius, buvo vadovautasi tuo metu galiojančia metodika ir į rodiklio reikšmę buvo įtraukti tik tie planuojami jaunieji ūkininkai, kurie BŽŪP paramą gaus pirmą kartą (t. y. kurie nebuvo gavę paramos pagal ankstesnio 2014–2022 laikotarpio BŽŪP, įskaitant ir tiesioginiais išmokomis).

EK atlikus keitimus rodiklių apskaičiavimo metodikoje (*Rezultato rodiklių aprašo 2024-03-07 redakcija*) bei EK tarnyboms pateikus papildomus išaiškinimus dėl rodiklio skaičiavimo pakeitimų, būtina tikslinti šio SP rodiklio tarpines ir galutinę reikšmes, įtraukiant ir tuos SP paramą gavusius jaunuosius ūkininkus:

- kuriems yra skirtos tiesioginės išmokos jaunesiems ūkininkams pagal 2023–2027 Strateginį planą (30 str. tiesioginių išmokų priemonė „TI04jūs“) ir kurie yra gavę tiesiogines išmokas jaunesiems ūkininkams iš ankstesnio (2014–2022 BŽŪP) laikotarpio (bet trumpiau nei 5 metus), kaip numatyta Regl. (ES) 2021/2115 30 str. 2 p. 2 pastraipoje;
- kurie anksčiau yra gavę paramą pagal 2014–2020 KPP 6.1 veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“.

Šis R.36 rodiklio planuojamų tarpinių reikšmių ir galutinės reikšmės keitimas yra reikalingas, nes faktiniai rodiklio pasiekimai SP metinėje veiklos rezultatų ataskaitoje turi būti vertinami pagal atnaujintą metodiką. Mokėjimo agentūros duomenimis 2024 metais rodiklio reikšmė sudarytų 7 210, įvertinus ir tuos jaunuosius ūkininkus, kuriems išmoka jaunesiems ūkininkams buvo skirta ankstesniame BŽŪP laikotarpyje ir tęsiama mokėti pagal Strateginio plano 30 str. Atsižvelgus į smarkiai išaugusią rodiklio reikšmę pagal atnaujintą rodiklio vertinimo metodiką, buvo peržiūrėtos ir pakoreguotos planuojamos rodiklio reikšmės nuo 2025 m. (galutinė R.36 rodiklio reikšmė sudarytų 11 200).

Jaunieji ūkininkai, kurie yra įtraukti į R.36 rodiklį, taip pat yra įskaitomi į naujų darbo vietų kūrimo rodiklį R.37, todėl rodiklio perskaičiavimas turės įtakos ir rezultato rodikliui R.37. Rodiklių skaičiavimo

metodikoje numatyta, kad 1 jaunas ūkininkas sukuria 1 darbo vietą, todėl tokių pat skaičiumi kaip R.36 nuo 2025 m. didinamas R.37 rodiklio planas.

Rodiklių reikšmės yra atnaujintos SP Siektinų rodiklių plano 2.3.1 punkto apibendrinamojoje lentelėje:

Rezultato rodiklis	Konkretus tikslas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Bendra tikslinė vertė
R.36^{CU PR} Kartų kaita Jaunųjų ūkininkų, kurie kuria ūkius naudojami pagal BŽŪP teikiama parama, skaičius, įskaitant pasiskirstymą pagal lytį	SO1, SO7		1 061	1 984 8 470	2 738 9 250	3 785 10 200	4 662 11 200	4 662 11 200	4 662 11 200
R.37^{CU} Ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas kaimo vietovėse BŽŪP projektais remiamas naujų darbo vietų kūrimas	SO7, SO8		1 063*	2 053* 8 539	2 968* 9 480	4 174* 10 589	5 163* 11 701	5 212* 11 750	5 212* 11 750

*Patikslinta R.37 reikšmė, įvertinus KP20vvg intervencinės priemonės indėlį.

Su rodiklių reikšmių pakeitimais susijusi informacija tikslinama ir kitose Strateginio plano dalyse (2.1.SO1.8, 2.1 SO7.8, 2.1.SO8.8).

Numatomas pakeitimo poveikis

Keitimo įsigaliojimo data 2025-01-01.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Kadangi rodiklių reikšmių keitimą (didinimą) nulėmė atnaujinimai EK rodiklių skaičiavimo metodikoje, šis keitimas turės teigiamą poveikį tikslesniam Strateginio plano įgyvendinimo planavimui ir faktinių pasiekimų atvaizdavimui. Bus tiksliau įvertintas naujų jaunųjų ūkininkų, kuriuos pasieks SP parama,

skaičius.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nenumatoma.

SP03med5 sektorinės intervencinės priemonės „Bitininkystės sektoriaus populiarinimas ir rinkos stebėseną“ produkto rodiklio O.37 reikšmės bei planuojamos vieneto sumos pakeitimas

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Rengiant Strateginio plano intervencinę priemonę „Bitininkystės sektoriaus populiarinimas ir rinkos stebėseną“ (SP03med5) paramos vieneto suma (vidutinė paramos paraiškos suma) (5 600 Eur) ir paraiškų skaičius (25 vnt.) buvo nustatyti atsižvelgiant į pagal paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020–2022 m. programos faktiškai teiktas paraiškas ir vidutinės projekto sumas.

Vykdytų konsultacijų metu buvo gauti bitininkų ir jų asociacijų atstovų bei socialinių partnerių pasiūlymai, kad reikia didinti bitininkystės ir bičių produktų populiarumą, taip pat buvo konsultuojamasi su socialiniais partneriais dėl planuojamo paraiškų teikimo aktyvumo bei lėšų poreikio. Buvo įvertinti suinteresuotų grupių siūlymai užtikrinti galimybę vykdyti daugiau veiklų šalies regionų mastu, t. y., kad paraiškas galėtų teikti ir nedidelės, mažai narių vienijančios regioninės asociacijos, individualūs bitininkai. Taip pat buvo tikimasi daugiau paramos gavėjų, ypač individualių bitininkų, aktyvumo teikiant paraiškas mažesnėms sumoms kompensuoti: rengti ir išleisti įvairius bitininkų el. leidinius (3 000 Eur), kurti ir transliuoti reportažus (2 000 Eur), viešinti straipsnius spaudoje (200 Eur) ir pan.

Tačiau 2023 m. pagal šią priemonę vietoje suplanuotų gauti 25 paraiškų buvo pateiktos 3 paraiškos, kuriose numatytos įgyvendinti veiklos yra platesnės apimties, jos skirtos didesniai bitininkų ir bitininkystės besidominčių asmenų ratui (vidutinė vienos paraiškos vertė siekė 13 375 Eur). Tokios paraiškos yra svarbios siekiant priemone užsibrėžtų tikslų, t. y. didinti bitininkystės ir bičių produktų populiarumą, organizuoti tarptautines parodas, dalyvauti tarptautiniuose renginiuose medaus ir kitų bičių produktų populiarinimui, siekiant rasti naujų rinkų medui realizuoti stebėti ir analizuoti bitininkystės rinką.

Paramos vieneto sumos (t. y. paraiškos vidutinės sumos) nuokrypius (viršijimą) lėmė ir tai, kad Lietuvoje 2022 m. vidutinis mėnesinis darbo užmokestis išaugo 13,3 proc., o 2023 m. užfiksuotas 12,6 proc. augimas. Vidutinė metinė infliacija 2022 m. Lietuvoje siekė 19,7 proc. 2023 m. infliacijos rodiklis išaugo dar 9,1 proc.

Įvertinus 2023–2024 m. paraiškų sektorinių intervencinių priemonių bitininkystės sektoriuje vertinimo rezultatus, esamus ekonominius pokyčius, atsižvelgiant į bitininkų poreikius ir į tai, kad ateityje planuojama remti didesnės apimties projektus, siūloma koreguoti intervencinės priemonės „Bitininkystės sektoriaus populiarinimas ir rinkos stebėseną“ produkto rodiklio O.37 siektiną reikšmę numatant įgyvendinti 10 veiksmų (paraiškų) ir planuojamą paramos vieneto sumą padidinti iki 14 000 Eur (ES dalis 7 000 Eur).

Numatomas pakeitimo poveikis

Siekiant, kad projektų rezultatai pagal šią priemonę būtų pasiekiami didesniai bitininkų ir bičių produktų vartotojų skaičiui, o taip pat, kad bitininkai galėtų organizuoti bitininkų tarptautines parodas, daugiau dalyvauti tarptautiniuose renginiuose medaus ir kitų bičių produktų populiarinimui, šiuo priemonės keitimu bus didinama vidutinė paraiškos suma, tačiau tai neužkirs kelio pareiškėjams teikti paraiškas ir mažesniems projektams, kas leis bitininkams lengviau organizuoti didesnius renginius, aktyviau dalyvauti parodose užsienyje, o taip pat rengti daugiau mokomųjų informacinių reportažų didesnei bitininkų bendruomenei.

Numatomi pakeitimai įsigalios 2025 m. kitą dieną po pranešimo apie Komisijos sprendimą, kuriuo patvirtinamas Strateginio plano pakeitimas.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Keičiama produkto rodiklio O.37 siektina reikšmė – vietoje buvusių 25 veiksmų (paraiškų) numatoma įgyvendinti po 10 veiksmų (paraiškų) kasmet nuo 2025 m iki 2027 m.

Poveikio nėra.

TI03sus01.5 - Dėl susietosios pajamų paramos uždaro grunto daržovių augintojams

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Strateginiame plane yra nustatytos susietosios pajamų paramos už uždaro grunto daržovių auginimą planuojamos metinės pastoviosios, mažiausios planuojamos metinės pastoviosios vieneto sumos ir didžiausios planuojamos metinės pastoviosios vieneto sumos. Nustatydamas didžiausias arba mažiausias planuojamas vieneto sumas, arba abi tas sumas, valstybės narės gali pagrįsti tas vertes tuo, kad būtinas lankstumas persikirstymo tikslais, kad būtų išvengta nepanaudotų lėšų.

Apsirūpinimas daržovėmis šalies vidaus reikmėms Lietuvoje išlieka žemas. 2023 m. apsirūpinimas siekė vos 64 proc. Lyginant su 2019 m., 2023 m. apsirūpinimas daržovėmis padidėjo vos 1 proc. Šildomuose šiltnamiuose auginama produkcija svariai prisideda prie apsirūpinimo daržovėmis, ypač pomidorais bei agurkais. Pagal Valstybės duomenų agentūros 2023 m. duomenis šiltnamiuose užauginama daugiau kaip 88 proc. lietuviškų pomidorų, ir apie 70 proc. agurkų. Likę pomidorai ir agurkai auginami lauke.

Nepaisant pastangų gerinti šiltnamių ūkių padėtį, derlius išlieka stabilus su mažėjimo tendencijomis, o plotas nepaisant supaprastintų paramos sąlygų (nuo 2023 m. ūkiai nuo 0,1 ha gali pretenduoti į susietąją paramą, buvo nuo 0,5 ha) sumažėjo (2023 m. lyginant su praėjusiais penkiais metais (2018-2023 m.)) 16,8 proc. – nuo vidutiniškai 47,36 ha (2018 – 2022 m.) iki 39,42 ha 2023 m.

Iš Mokėjimo agentūros pateiktos statistikos matyti, kad 2018–2022 m. periodu susietoji pajamų parama uždaro grunto daržovių augintojams buvo išmokėta žymiai didesnė nei 2023 m. (2023 m. išmokėta beveik 4 kartus mažesnė suma).

Susietoji pajamų parama uždaro grunto daržovių augintojams		
	Faktinis plotas	Išmokėta suma
2018	57,02	1 152 789,01
2019	45,08	1 170 333,96
2020	45,37	1 236 217,53
2021	43,49	1 380 175,85
2022	45,86	1 424 457,46
2023	39,42	362 486

Strateginiame plane numatytas šildomų šiltnamių plotas susietai paramai gauti sudarė 62,26 ha 2023 m. šis plotas ne tik kad nebuvo pasiektas, o sudarė tik 63,3 proc. plano.

Tai reiškia kad turimas 30 proc. lankstumas buvo nepakankamas ir esamiems šildomų šiltnamių savininkams nebuvo galimybės išmokėti sektoriui numatytų lėšų, o viršytą 30 proc. išmokų limitą teko persikirstyti kitoms susietosios paramos schemos, net ir toms kurių ekonominiai sunkumai nebuvo tokie ryškūs kaip šildomų šiltnamių. Minėtas sektorius ir toliau patiria itin stiprius sunkumus (padidėjusi konkurencija (padaugėjo importuojamų daržovių), smarkiai padidėję energetiniai kaštai (geopolitinė padėtis), , smarkiai padidėję kitos gamybos sąnaudos susijusios su viena didžiausia infliacija tarp visų ES šalių narių dėl pasikeitusios geopolitinės situacijos, griežtų sankcijų pasienio šalims (Rusijai ir Baltarusijai).

Šiltnamiuose gamybinė veikla vykdoma ne trumpiau kaip 8 mėnesius per kalendorinius metus, auginti produkciją. Lietuva yra priskiriama šiauriniam regionui, tad ypatingai didelės energetinės sąnaudos tinkamai temperatūrai šiltnamiuose palaikyti, ypač šaltuoju sezono metu, kuris Lietuvoje tęsiasi iki 7-8 mėn.

2022 m. žiemos, vasaros ir rudens sezonai buvo šiltesni, o pavasario šaltesnis už 1991–2020 m. standartinę klimato normą (toliau – SKN), kuri yra 7,4 °C. Žiemos vidutinė oro temperatūra buvo – 0,8 °C, pavasario 6,0 °C, vasaros 18,5 °C, o rudens 7,7 °C. Šilčiausias metų mėnuo buvo rugpjūtis 20,3 °C. Dažniausiai šalčiausias mėnuo Lietuvoje būna sausis arba vasaris, 2022 m. šalčiausias buvo gruodis -2,6

°C (1 lentelė).

1 lentelė. Vidutinė atskirų mėnesių oro temperatūra (°C) ir nuokrypis nuo SKN (°C) Lietuvoje 2022 m.

Mėnuo	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Temperatūra, °C	-0,2	1,2	1,5	5,7	10,7	17,3	17,7	20,3	10,6	9,8	2,8	-2,6
Nuokrypis, °C	2,7	3,7	0,6	-1,5	-1,8	1,4	-0,6	2,8	-2,2	2,5	2,5	-1,5

2023 m. visi sezonai (žiemos, pavasario, vasaros ir rudens) buvo šiltesni už 1991–2020 m. SKN. Žiemos (2022 m. gruodis–2023 m. vasaris) ir rudens vidutinė oro temperatūra buvo 1,3–1,4 °C, o pavasario ir vasaros 0,7 °C aukštesnė už SKN. Šilčiausias metų mėnuo buvo rugpjūtis 19,5 °C. Taip pat išskirtinai šiltas buvo rugsėjis (16,5 °C). Šalčiausias metų mėnuo Lietuvoje buvo vasaris (-0,2 °C), tuo pačiu tapęs vieninteliu metų mėnesiu su vidutine neigiama oro temperatūra (įprastai neigiama temperatūra būna dar ir sausį bei gruodį) (2 lentelė).

2 lentelė. Vidutinė atskirų mėnesių oro temperatūra (°C) ir nuokrypis nuo SKN (°C) Lietuvoje 2023 m. ir 2022 m. gruodį.

Mėnuo	2022 12	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Temperatūra, °C	-2,6	0,4	-0,2	2,5	8,1	12,3	17,1	17,6	19,5	16,5	8,0	2,2	0,1
Nuokrypis, °C	-1,5	3,3	2,3	1,6	0,9	-0,2	1,2	-0,7	1,9	3,7	0,7	-0,4	1,2

Šildomųjų šiltnamių ploto mažėjimą įtakoja energetiniai kaštai. Pagal žemės ūkio produkcijos gamybos reikmėms išgytų prekių ir paslaugų kainų indeksus 2020–2023 m. (2020 m. – 100 proc.) matyti, kad 2023 m. lyginant su 2020 m. elektros energija išaugo 84 proc., elektros energija ir naftos produktai išaugo 2,13 karto.

Atsižvelgiant į tai, remiantis deklaravimo duomenimis, tikslinga padidinti didžiausios ribos lankstumą nuo 30 iki 50 proc., tuomet tais metais, kai būtų deklaruojamas mažesnis šiltnamių plotas, negu nurodytas Strateginiame plane, išmoką būtų galima didinti iki 50 proc. nuo nurodytosios Strateginiame plane.

Šis pakeitimas suplanuotiems Strateginio plano tikslams ir finansavimo planui įtakos neturės, nes pakeitimu siekiama padidinti lankstumą (nustatyti ir didžiausias vieneto sumas), kad būtų išvengta nepanaudotų lėšų skirtų konkrečiam sektoriui

Numatomas pakeitimo poveikis

Nustačius didžiausią planuojamą vieneto sumą, bus padidintas lankstumas, siekiant išvengti nepanaudotų lėšų.

Pakeitimų įsigaliojimo data - 2025 m. kita diena po pranešimo apie Komisijos sprendimą, kuriuo patvirtinamas Strateginio plano pakeitimas.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Nėra

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Atsižvelgiant, į tai, kad 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2024/1468 panaikinama pareiga ūkininkams ariamosios žemės dalį skirti negamybiniais plotams ir objektams pagal GAAB 8 standartą (Lietuvoje ši nuostata bus taikoma nuo 2025 m.), tikslinga koreguoti šios intervencinės priemonės aprašymą, nustatant, kad žaliojo pūdymo plotų tinkamumas užskaitai pagal GAAB 8 nebus taikomas nuo 2025 m.

Pakeitimas susijęs su keičiama veiksmingumo ir efektyvumo metodika (pateikiamas atskiras pagrindimas „3.1.3. Paaiškinimas, kaip siekiama 105 straipsnyje nurodyto didesnio bendro indėlio; TI05eko1.1; TI05eko1.2; TI05eko1.4; TI05eko1.8“).

Numatomas pakeitimo poveikis

Žaliojo pūdymo plotai nebus taikomi užskaitai pagal GAAB 8 nuo 2025 m., kadangi pagal GAAB 8 standartą nebus reikalaujama ariamosios žemės dalies skirti negamybiniais plotams ir objektams.

Pakeitimų, susijusių su GAAB 8 standarto išimties ir Veiksmingumo ir efektyvumo metodikos išlygos taikymu 2024 metais deklaruotiems plotams, įsigaliojimo data – 2024 m. kovo 18 d. (notifikacijos data SFC sistemoje).

Visų likusių pakeitimų įsigaliojimo data - 2025 m. kita diena po pranešimo apie Komisijos sprendimą, kuriuo patvirtinamas Strateginio plano pakeitimas.

Pareiškėjas, teikdamas paraišką paramai gauti pagal šią intervencinę priemonę, pažymi, kad pareiškėjo nurodytu el. pašto adresu Žemės ūkio ministerija siųstų naujienlaiškius, susijusius su svarbiausiomis žemės ūkio sektoriaus naujienomis (Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei ūkinius gyvūnus paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklių, patvirtintų 2023-02-20 Žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-92, 1 priedas).

Apie pakeitimus, kurie įsigalios juos patvirtinus Europos Komisijai, pareiškėjai bus informuojami Žemės ūkio ministerijos interneto svetainėje bei jiems organizuotų pristatymų apie intervencinės priemonės nuostatas ir su jomis susijusiais pakeitimais metu.

Siekiant taikyti Strateginio plano nuostatas, turi būti parengtos intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklės, kurios teikiamos visuomenei ir suinteresuotoms institucijoms susipažinti bei pasiūlymams ir (arba) pastaboms pateikti.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Poveikio nėra.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Dėl to, kad Veiksmingumo ir efektyvumo metodikai 2024 metais taikoma išimtis, kada nebūtų reikalaujama papildomai skirti 1 proc. pareiškėjo deklaruotos ariamosios žemės GAAB 8 standarte išvardintoms negamybinėms veikloms ir (ar) žaliajam pūdymui (vadovaujantis 2024 m. vasario 12 d. Europos Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2024/587 nuostatomis, taikant GAAB 8 standartą 2024 metais), reikalinga atlikti tikslinamojo pobūdžio pakeitimą šios intervencinės priemonės aprašymo 5 dalyje papildant, kad tarpinių pasėlių plotai, kuriuose įgyvendinama ši intervencinė priemonė, yra tinkami užskaitai pagal GAAB 8 standarto išimtį 2024 metams (pagal GAAB 8 standartą deklaruojama ne mažiau kaip 4 proc. negamybinių elementų, įskaitant žaliajį pūdymą, ir (ar) azotą kaupiančių augalų, ir (ar) tarpinių pasėlių). Taip pat atsižvelgiant, į tai, kad 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2024/1468 panaikinama pareiga ūkininkams ariamosios žemės dalį skirti negamybiniais plotams ir objektams pagal GAAB 8 standartą (Lietuvoje ši nuostata bus taikoma nuo 2025 m.), tikslinga koreguoti šios intervencinės priemonės aprašymą, nustatant, kad tarpinių pasėlių plotų tinkamumas užskaitai pagal GAAB 8 nebus taikomas nuo 2025 m.

Tikslinama, kad tarpinių pasėlių per žiemą išlaikymo data suvienodinama su GAAB 6 reikalavimais (siūloma keisti iš kovo 15 d. į kovo 1 d.), nes šios datos tarpusavyje turi koreliuoti.

Pakeitimas susijęs su keičiama veiksmingumo ir efektyvumo metodika (pateikiamas atskiras pagrindimas „3.1.3. Paaiškinimas, kaip siekiama 105 straipsnyje nurodyto didesnio bendro indėlio; TI05eko1.1; TI05eko1.2; TI05eko1.4; TI05eko1.8“).

Numatomas pakeitimo poveikis

Bus papildytas intervencinės priemonės aprašymas, įtvirtinant, kad tarpinių pasėlių plotai, kuriuose įgyvendinama ši intervencinė priemonė, yra tinkami užskaitai pagal GAAB 8 standarto išimtį 2024 metams.

Tarpinių pasėlių plotai nebus taikomi užskaitai pagal GAAB 8 nuo 2025 m., kadangi pagal GAAB 8 standartą nebus reikalaujama ariamosios žemės dalies skirti negamybiniais plotams ir objektams.

Tarpinių pasėlių per žiemą išlaikymo datos koreliuos su GAAB 6 reikalavimais.

Pakeitimų, susijusių su GAAB 8 standarto išimties ir Veiksmingumo ir efektyvumo metodikos išlygos taikymu 2024 metais deklaruotiems plotams, įsigaliojimo data – 2024 m. kovo 18 d. (notifikacijos data SFC sistemoje).

Visų likusių pakeitimų įsigaliojimo data - 2025 m. kita diena po pranešimo apie Komisijos sprendimą, kuriuo patvirtinamas Strateginio plano pakeitimas.

Pareiškėjas, teikdamas paraišką paramai gauti pagal šią intervencinę priemonę, pažymi, kad pareiškėjo nurodytu el. pašto adresu Žemės ūkio ministerija siųstų naujienlaiškius, susijusius su svarbiausiomis žemės ūkio sektoriaus naujienomis (Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei ūkinis gyvūnus paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklių, patvirtintų 2023-02-20 Žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-92, 1 priedas).

Apie pakeitimus, kurie įsigalios juos patvirtinus Europos Komisijai, pareiškėjai bus informuojami Žemės ūkio ministerijos interneto svetainėje bei jiems organizuotų pristatymų apie intervencinės priemonės nuostatas ir su jomis susijusiais pakeitimais metu.

Siekiant taikyti Strateginio plano nuostatas, turi būti parengtos intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklės, kurios teikiamos visuomenei ir suinteresuotoms institucijoms susipažinti bei pasiūlymams ir (arba) pastaboms pateikti.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Poveikio nėra.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Atsižvelgiant į tai, kad 2023 m. pagal šią intervencinę priemonę deklaruotas plotas buvo labai nedidelis ir siekė tik 6,9 proc. nuo 2023 metams Strateginiame plane suplanuoto ploto, svarbu didinti šios intervencinės priemonės patrauklumą, siekiant kuo aktyvesnio pareiškėjų dalyvavimo ir įsitraukimo prisidedant prie BŽŪP tikslų (SO4 ir SO6) įgyvendinimo (prisidedant prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, mažinant išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, didinant anglies dioksido sekvestraciją, prisidedant prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo, gerinant ekosistemų funkcijas ir išsaugant buveines bei kraštovaizdžius). Šiuo pakeitimu siūloma sumažinti mažiausią tinkamą paramai plotą, už kurį mokamos kompensacinės išmokos – ūkiams iki 50 ha nustatyti 0,1 ha tinkamą paramai plotą, o ūkiams, didesniems kaip 50 ha, nustatyti 0,5 ha tinkamą paramai plotą (Strateginiame plane nustatyta: ūkiams iki 10 ha tinkamas paramai plotas 0,1 ha, ūkiams, didesniems nei 10 ha, tinkamas paramai plotas 0,5 ha) (siūloma keisti intervencinės priemonės aprašymo 5 d., 3 tinkamumo kriterijų).

Dėl to, kad Veiksmingumo ir efektyvumo metodikai 2024 metais taikoma išimtis, kada nebūtų reikalaujama papildomai skirti 1 proc. pareiškėjo deklaruotos ariamosios žemės GAAB 8 standarte išvardintoms negamybinėms veikloms ir (ar) žaliajam pūdymui (vadovaujantis 2024 m. vasario 12 d.

Europos Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2024/587 nuostatomis, taikant GAAB 8 standartą 2024 metais), taip pat dėl to, kad 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2024/1468 panaikinama pareiga ūkininkams ariamosios žemės dalį skirti negamybiniais plotams ir objektams pagal GAAB 8 standartą (Lietuvoje ši nuostata bus taikoma nuo 2025 m.), reikalinga atlikti tikslinamojo pobūdžio pakeitimą šios intervencinės priemonės aprašymo 5 dalyje patikslinant, kad kraštovaizdžio elementų plotai, kuriuose įgyvendinama ši intervencinė priemonė, yra tinkami ne pagal GAAB 8 standarto pirmąją *alternatyvą*, bet pagal GAAB 8 standartą (t. y. 2024 m. – pagal GAAB 8 pirmąją *reikalavimą*, įskaitant 2024 metams taikomą GAAB 8 standarto išimtį, o nuo 2025 metų – bus tinkami pagal GAAB 8 saugotini kraštovaizdžio elementai).

Pagal TI05eko1.5 yra remiami kraštovaizdžio elementai „miškeliai, ariamoje žemėje įsiterpę medžių ir krūmų grupės, žolinė danga, želdynai ir (ar) želdiniai (įskaitant apleistas sodybvietes ar apleistus ūkinius pastatus, kurie nėra vyraujantys, tačiau galintys teikti prieglobstį faunai ir naudą biologinei įvairovei taip prisidedant prie GAAB 8 tikslo)“ ir „vandens telkiniai (kūdros, tvenkiniai, ežerėliai)“. Šie kraštovaizdžio elementai yra saugotini pagal GAAB 8 standartą. Abu minėti kraštovaizdžio elementai tiek pagal GAAB 8 (saugotini), tiek pagal ekologinę sistemą TI05eko1.5 (remiami) yra ir ariamojoje žemėje, ir daugiamečiųse pievose. Atsižvelgiant į tai, TI05eko1.5 reikalinga ištaisyti netikslumą kraštovaizdžio elemento „miškeliai, ariamoje žemėje įsiterpę medžių ir krūmų grupės, žolinė danga, želdynai ir (ar) želdiniai (įskaitant apleistas sodybvietes ar apleistus ūkinius pastatus, kurie nėra vyraujantys, tačiau galintys teikti prieglobstį faunai ir naudą biologinei įvairovei taip prisidedant prie GAAB 8 tikslo)“ pavadinime, išbraukiant žodžius „ariamojoje žemėje įsiterpę“.

Numatomas pakeitimo poveikis

Bus sudarytos galimybės smulkesniems ūkiams skirti savo negamybinius plotus dalyvavimui šioje intervencinėje priemonėje.

Bus patikslintas intervencinės priemonės aprašymas, įtvirtinant, kad kraštovaizdžio elementų plotai, kuriuose įgyvendinama ši intervencinė priemonė, yra tinkami pagal GAAB 8 standartą.

Pakeitimų, susijusių su GAAB 8 standarto išimties taikymu 2024 metais deklaruotiems plotams, įsigaliojimo data – 2024 m. kovo 18 d. (notifikacijos data SFC sistemoje).

Visų likusių pakeitimų įsigaliojimo data - 2025 m. kita diena po pranešimo apie Komisijos sprendimą, kuriuo patvirtinamas Strateginio plano pakeitimas.

Pareiškėjas, teikdamas paraišką paramai gauti pagal šią intervencinę priemonę, pažymi, kad pareiškėjo nurodytu el. pašto adresu Žemės ūkio ministerija siųstų naujienlaiškius, susijusius su svarbiausiomis žemės ūkio sektoriaus naujienomis (Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei ūkinius gyvūnus paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklių, patvirtintų 2023-02-20 Žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-92, 1 priedas).

Apie pakeitimus, kurie įsigalios juos patvirtinus Europos Komisijai, pareiškėjai bus informuojami Žemės ūkio ministerijos interneto svetainėje bei jiems organizuotų pristatymų apie intervencinės priemonės nuostatas ir su jomis susijusiais pakeitimais metu.

Siekiant taikyti Strateginio plano nuostatas, turi būti parengtos intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklės, kurios teikiamos visuomenei ir suinteresuotoms institucijoms susipažinti bei pasiūlymams ir (arba) pastaboms pateikti.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Poveikio nėra.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos, TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos papildymo rezultato rodikliu R.34

Pakeitimą pateisinančios priežastys

BŽŪP tikslų pasiekimui intervencinėms priemonėms nustatyti rezultato rodikliai: TI05eko1.6, TI05eko1.7

– R.4, R.14, R.19, R.22, R.31.

Rezultato rodiklis R.34 (Kraštovaizdžio elementų išsaugojimas) nustatytas tik intervencinei priemonei TI05eko1.5 – Kraštovaizdžio elementų priežiūra.

Tuo tarpu intervencinėms priemonėms TI05eko1.6, TI05eko1.7 rezultato rodiklis R.34 nenustatytas, nors pagal Veiksmingumo ir efektyvumo metodiką, siekiant užtikrinti jos veiksmingumą ir efektyvumą, šios intervencinės priemonės taip pat priskiriamos prie negamybinių veiklų/kraštovaizdžio elementų.

Atsižvelgiant į tai, kad 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) (toliau – Reglamentas) 2024/1468, kuris keičia reglamentus 2021/2115 ir 2021/2116, nustatoma, kad paramos sąlygų sistema yra koreguojama išbraukiant geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės (GAAB) 8 standarto pareigą ariamosios žemės dalį skirti negamybiniams plotams ir objektams, taip pat siekiant daugiau lankstumo, pagalbos ūkininkams sprendžiant neeilinius sunkumus ir neapibrėžtumą (ekstremalių meteorologinių reiškinių, ekonominės situacijos, Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą), taip pat poreikio ariamojoje žemėje turėti negamybinių plotų klausimą, valstybės narės skatinamos skirti paramą negamybinių plotų išlaikymo praktikai.

Įvertinus į Reglamentu 2024/1468 įtvirtintus pakeitimus, rezultato rodiklį R.34 Lietuvai pasiekti bus sudėtingiau, todėl, siekiant geresnio šio rezultato rodiklio pasiekiamumo, pagal intervencines priemones TI05eko1.6, TI05eko1.7 deklaruotus negamybinius plotus siūloma įtraukti į rezultato rodiklio R.34 apskaičiavimą.

Atsižvelgiant į tai, reikalingi pakeitimai TI05eko1.6, TI05eko1.7 aprašymų 4 dalyje „Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)“, papildant nauju rezultato rodikliu R.34 ir Strateginio plano 2, 3 dalyse.

Numatomas pakeitimo poveikis

Minėtas intervencines priemones papildžius rezultato rodikliu R.34, bus pagerintas šio rodiklio pasiekiamumas.

Pakeitimų įsigaliojimo data - 2025 m. kita diena po pranešimo apie Komisijos sprendimą, kuriuo patvirtinamas Strateginio plano pakeitimas.

Pareiškėjas, teikdamas paraišką paramai gauti pagal šią intervencinę priemonę, pažymi, kad pareiškėjo nurodytu el. pašto adresu Žemės ūkio ministerija siųstų naujienlaiškius, susijusius su svarbiausiomis žemės ūkio sektoriaus naujienomis (Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei ūkinis gyvūnus paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklių, patvirtintų 2023-02-20 Žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-92, 1 priedas).

Apie pakeitimus, kurie įsigalios juos patvirtinus Europos Komisijai, pareiškėjai bus informuojami Žemės ūkio ministerijos interneto svetainėje bei jiems organizuotų pristatymų apie intervencinės priemonės nuostatas ir su jomis susijusiais pakeitimais metu.

Siekiant taikyti Strateginio plano nuostatas, turi būti parengtos intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklės, kurios teikiamos visuomenei ir suinteresuotoms institucijoms susipažinti bei pasiūlymams ir (arba) pastaboms pateikti.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Bus pagerintas R.34 rodiklio pasiekiamumas.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

TI05eko2 - Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu, TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Intervencine priemone TI05eko2 „Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu“ siekiama tvarkyti sodus ir uogynus gamtai palankiu būdu (įrengti vabzdžių-kenkėjų feromonų gaudykles, siekiant sumažinti augalų apsaugos produktų naudojimą; įrengti vabzdžių lizdus ir paukščių inkilus, siekiant prisidėti prie biologinės įvairovės išsaugojimo; sodų ir uogakrūmių tarpueiliuose išlaikyti žolinę dangą, siekiant sumažinti maistinių medžiagų išsiplovimą iš dirvožemio). Intervencine priemone TI05eko3 „Tausojanti

vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)“ siekiama paskatinti vaisių, uogų ir daržovių augintojus diegti aplinkai palankesnes gamybos technologijas, laikantis griežtesnių nei privalomieji agrarinės aplinkosaugos reikalavimų, taikant aplinką tausojančias technologines priemones (pvz. nenaudoti cheminių derliaus ilgaamžiškumo didinimo priemonių; vaisių ir (ar) daržovių apsaugai panaudojus augalų apsaugos produktus, derlių nuimti tik praėjus ilgesniam nei augalų apsaugos produktų techninėje dokumentacijoje numatytas išlaukos laikotarpis; antroje vegetacijos pusėje pasėliuose piktžolės naikinti mechaninėmis priemonėmis (išskyrus sodų ir uogynų pokrūmiuose po derliaus nuėmimo)). Kadangi šių intervencinių priemonių (TI05eko2 ir TI05eko3) įsipareigojimai skiriasi, nėra dvigubo finansavimo už tą patį įsipareigojimą tame pačiame hektare, todėl turėtų būti sudaryta galimybė pareiškėjui pretenduoti į paramą su tais pačiais plotais pagal abi intervencines priemones (tiek pagal TI05eko2, tiek pagal TI05eko3).

Intervencinėje priemonėje TI05eko2 vienas iš įsipareigojimų yra – nenaudoti augalų apsaugos produktų, kurių sudėtyje yra glifosato, intervencinėje priemonėje TI05eko3 vienas iš įsipareigojimų yra – vaisių ir (ar) daržovių apsaugai panaudojus augalų apsaugos produktus, nuimti derlių galima tik praėjus ne mažiau kaip 1,5 karto ilgesniam laikotarpiui, nei nustatytas specifikacijoje. Pareiškėjui su tuo pačiu plotu dalyvaujant tiek intervencinėje priemonėje TI05eko2, tiek intervencinėje priemonėje TI05eko3, jis turės laikytis griežtesnio reikalavimo (t. y. nenaudoti augalų apsaugos produktų, kurių sudėtyje yra glifosato).

Atsižvelgiant į tai, reikalingi pakeitimai TI05eko2 aprašymo 5 dalyje „Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos“ (intervencinę priemonę TI05eko3 įtraukiant į intervencinių priemonių, kuriose galima dalyvauti su tais pačiais plotais, sąrašą) ir TI05eko3 aprašymo 5 dalyje „Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos“ (intervencinę priemonę TI05eko2 įtraukiant į intervencinių priemonių, kuriose galima dalyvauti su tais pačiais plotais, sąrašą).

Numatomas pakeitimo poveikis

Pareiškėjams bus praplėstos galimybės su tais pačiais plotais pretenduoti į paramą pagal intervencines priemones TI05eko2 ir TI05eko3.

Pakeitimų įsigaliojimo data - 2025 m. kita diena po pranešimo apie Komisijos sprendimą, kuriuo patvirtinamas Strateginio plano pakeitimas.

Pareiškėjas, teikdamas paraišką paramai gauti pagal šią intervencinę priemonę, pažymi, kad pareiškėjo nurodytu el. pašto adresu Žemės ūkio ministerija siųstų naujienlaiškius, susijusius su svarbiausiomis žemės ūkio sektoriaus naujienomis (Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei ūkinius gyvūnus paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklių, patvirtintų 2023-02-20 Žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-92, 1 priedas).

Apie pakeitimus, kurie įsigalios juos patvirtinus Europos Komisijai, pareiškėjai bus informuojami Žemės ūkio ministerijos interneto svetainėje bei jiems organizuotų pristatymų apie intervencinės priemonės nuostatas ir su jomis susijusiais pakeitimais metu.

Siekiant taikyti Strateginio plano nuostatas, turi būti parengtos intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklės, kurios teikiamos visuomenei ir suinteresuotoms institucijoms susipažinti bei pasiūlymams ir (arba) pastaboms pateikti.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Poveikio nėra.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema, TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas

Pakeitimą pateisinančios priežastys

Pagal intervencinės priemonės TI05eko6 veiklą „EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas“ ir pagal intervencinę priemonę TI05eko7 mažiausias tinkamas paramai plotas yra po 1 ha, o ūkininkų, turinčių mažiau nei 1 ha, plotai negali būti įtraukti į deklaruojamą plotą pagal minėtas

intervencines priemones. Tačiau tokie plotai yra labai svarbūs, nes visi į Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių pievų ir joms artimų buveinių teritoriją ar ekstensyvaus šlapynių tvarkymo teritoriją patenkantys plotai turi ypatingą reikšmę biologinei įvairovei bei jos išsaugojimui. Siekiant aktyvesnio ūkininkų įsitraukimo ir dalyvavimo minėtose intervencinėse priemonėse, tinkamos šių teritorijų priežiūros, taip pat įvertinus ūkininkų, turinčių mažiau nei 1 ha daugiamečių pievų, kurie patenka į minėtas teritorijas, pateiktus pasiūlymus, kiekvienai intervencinei priemonei tikslinga sumažinti mažiausią tinkamą paramai plotą iki 0,5 ha.

Intervencinės priemonės TI05eko6 veiklai „Ekstensyvus daugiamečių pievų tvarkymas ganant gyvulius“ mažiausias tinkamas paramai plotas nekeičiamas.

Numatomas pakeitimo poveikis

Pareiškėjai, turintys mažesnius daugiamečių pievų plotus Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių pievų ir joms artimų buveinių teritorijoje ar ekstensyvaus šlapynių tvarkymo teritorijoje, galės įsitraukti ir dalyvauti intervencinės priemonės TI05eko6 veikloje „EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas“ ir intervencinėje priemonėje TI05eko7.

Pakeitimų įsigaliojimo data - 2025 m. kita diena po pranešimo apie Komisijos sprendimą, kuriuo patvirtinamas Strateginio plano pakeitimas.

Pareiškėjas, teikdamas paraišką paramai gauti pagal šią intervencinę priemonę, pažymi, kad pareiškėjo nurodytu el. pašto adresu Žemės ūkio ministerija siųstų naujienlaiškius, susijusius su svarbiausiomis žemės ūkio sektoriaus naujienomis (Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei ūkinius gyvūnus paraiškos ir tiesioginių išmokų administravimo bei kontrolės taisyklių, patvirtintų 2023-02-20 Žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-92, 1 priedas).

Apie pakeitimus, kurie įsigalios juos patvirtinus Europos Komisijai, pareiškėjai bus informuojami Žemės ūkio ministerijos interneto svetainėje bei jiems organizuotų pristatymų apie intervencinės priemonės nuostatas ir su jomis susijusiais pakeitimais metu.

Siekiant taikyti Strateginio plano nuostatas, turi būti parengtos intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklės, kurios teikiamos visuomenei ir suinteresuotoms institucijoms susipažinti bei pasiūlymams ir (arba) pastaboms pateikti.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Poveikio nėra.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

TI05eko9. Ekologinės sistemos „Gyvūnų gerovė“ keitimas

Pakeitimą pateisinančios priežastys

1. Ekologinės sistemos „Gyvūnų gerovė“ (TI05eko9) veiklos „Parama už geresnes naminių paukščių (broilerių, kalakutų ir vištų dedeklių) laikymo sąlygas ir sveikatingumo didinimą“ aprašyme vienas iš reikalavimų norint gauti paramą – sudaryti sąlygas, broileriams, kalakutams ir vištoms dedeklėms pailsėti be dirbtinio apšvietimo naktinio poilsio metu mažiausiai 8 val.

Pagal ekologinę sistemą „Gyvūnų gerovė“ (TI05eko9) yra mokama parama tiems gyvulių augintojams, kurie taiko aukštesnius gyvūnų gerovės reikalavimus Teisės aktuose, reglamentuojančiuose gyvūnų (paukščių) gerovės minimalius reikalavimus yra nustatytas minimalus poilsio laikas be dirbtinio apšvietimo, nenurodant paros laiko, todėl būtina patikslinti ekologinės sistemos „Gyvūnų gerovė“ (TI05eko9) veiklos „Parama už geresnes naminių paukščių (broilerių, kalakutų ir vištų dedeklių) laikymo sąlygas ir sveikatingumo didinimą“ reikalavimus. Pažymime, kad, kad frazė „naktinio poilsio metu“ yra abstrakti ir gali būti interpretuojama įvairiai, nes paukščių paros laikas yra reguliuojamas dirbtiniu apšvietimu ir su realiu paros laiku gali nesutapti. Be to, Lietuvoje vasarą naktis gali tęstis ir trumpiau nei 8 valandos. Todėl siūlome išbraukti šią frazę ir nustatyti reikalavimą, taip, kaip jis nustatytas minimaliuose paukščių laikymo reikalavimuose, tačiau pailginant tamsos periodą 2 valandomis, t. y. vietoje nustatytų 6 valandų tamsos periodo nustatyti 8 valandas tamsaus periodo.

Taip pat ekologinės sistemos „Gyvūnų gerovė“ (TI05eko9) veiklos „Parama už geresnes naminių

paukščių (broilerių, kalakutų ir vištų dedeklių) laikymo sąlygas ir sveikatingumo didinimą“ apraše nustatytuose reikalavimuose vištoms dedeklėms nėra nurodyta, kad 8 valandų poilsio laikas turi būti nepertraukiamas. Minimaliuose reikalavimuose yra nustatyta, kad: *apšvietimo režimas turi atitikti paros ritmą ir apimti nenutrūkstamą tamsos periodą, kuris užimtų apie trečdalį paros*. Todėl siūlomas keitimas papildomai įsirašant žodį „**nepertraukiamai** 8 valandas turi būti užtikrinamas tamsusis periodas“.

2. Ekologinės sistemos „Gyvūnų gerovė“(TI05eko9) veiklos „Parama už geresnes naminių paukščių (broilerių, kalakutų ir vištų dedeklių) laikymo sąlygas ir sveikatingumo didinimą“ apraše, siekiant pagerinti kalakutų gerovę II lygio išmokai gauti yra nustatytas baigtinis kalakutų amžius (patelių iki 16 sav., patinėliams iki 21 sav.) nustatant auginimo tankio reikalavimą (svoris į grindų ploto vienetą), tačiau neretai pasitaiko, kad dėl nenumatytų aplinkybių kalakutai gali būti auginami ilgiau. Šiuo metu SP nurodyta: „sudaryti geresnes sąlygas kalakutams judėti, užtikrinant, kad iki 6 savaičių patelių ir patinėlių skaičius 1 m² grindų plote neviršytų – 23 kg; 6–16 savaičių patelių skaičius – 51 kg; 6–21 savaitės patinėlių skaičius – 55 kg. Siekiant nustatyti auginimo tankio reikalavimus vyresniems kalakutams siūloma tikslinti šio reikalavimo aprašymą. Siekiant, kad neliktų baigtinio amžiaus, nepabloginant auginamų kalakutų gerovės siūloma įrašyti formuluotę: „**jei kalakutų amžius yra didesnis svoris kg į 1 m² grindų plote neturi viršyti aukščiau nustatytų reikšmių, t. y. 6–16 savaičių patelių skaičius – 51 kg; 6–21 savaitės patinėlių skaičius – 55 kg. Jei kalakutų patelės ir patinėliai nuo 6 savaičių yra laikomi kartu skaičius 1 m² grindų plote neviršytų 51 kg**“.

Numatomas pakeitimo poveikis

Pakeitimų įsigaliojimo data - 2025 m. kita diena po pranešimo apie Komisijos sprendimą, kuriuo patvirtinamas Strateginio plano pakeitimas.

Siekiant užtikrinti teisinį aiškumą, tiek paramos gavėjams, tiek administruojančioms institucijoms, kad nebūtų dviprasmybių, skirtingo sąvokų interpretavimo, ekologinės sistemos reikalavimų formuluotės bus suvienodintos su reikalavimais galiojančiuose teisės aktuose, reglamentuojančiuose minimalius gyvūnų gerovės reikalavimus, tuo pačiu išlaikant aukštesnius gyvūnų gerovės standartus (vietoje 6 valandų tamsaus periodo – 8 valandos tamsaus periodo broileriams ir dedeklėms vietoje „apie trečdalį paros“ – mažiausiai 8 valandos nepertraukiamo tamsaus periodo pailsėti. atlikus pakeitimus, pareiškėjams bus lengviau laikytis suvienodintų reikalavimų. Taip pat siekiant, kad neliktų baigtinio amžiaus, nepabloginant auginamų kalakutų gerovės, vyresnės nei 16 savaičių kalakutės ir vyresni nei 21 savaitės kalakutai galės būti laikomi užtikrinant, kad jų tankis į 1 m² grindų plote neviršytų 16 ir 21 savaitės kalakutų tankumo.

Pakeitimo poveikis siektinoms reikšmėms ir rodikliams

Poveikio nėra.

Pakeitimas yra susijęs su rezultato rodikliu R.44. Gyvūnų gerovės didinimas. Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami gyvūnų gerovės didinimo veiksmai, dalis. Tačiau šio rodiklio pasiekimo reikšmei įtakos neturės.

Pakeitimo poveikis finansavimo planui

Poveikio nėra.

Konsultavimasis su stebėsenos komitetu (Reglamento (ES) 2021/2115 124 straipsnio 4 dalies d punktas)

Data

2024-07-17

Stebėsenos komiteto nuomonė

Kaip numatyta Reglamento (ES) 2021/2115 124 straipsnio 4 dalies d punkte, Stebėsenos komitetas teikia savo nuomonę dėl bet kokių vadovaujančiosios institucijos pasiūlymų iš dalies pakeisti BŽŪP strateginį planą. Atsižvelgiant į tai, visi teikiami siūlymai iš dalies pakeisti Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginį planą (toliau – Strateginis planas, SP) buvo svarstomi Strateginio plano įgyvendinimo stebėsenos komitete (toliau – Stebėsenos komitetas) ir šiems pasiūlymams Stebėsenos

komitetas pritarė (Stebėsenos komiteto posėdžiuose aptartų klausimų sąrašas pateiktas žemiau). Stebėsenos komitetui buvo pristatytos siūlomų Strateginio plano keitimų priežastys ir pateikta keitimus pagrindžianti informacija. Pasiūlymų aptarimas yra užfiksuotas posėdžių protokoluose, kurie yra skelbiami Žemės ūkio ministerijos interneto svetainėje (<https://zum.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/bendroji-zemes-ukio-politika/lietuvos-zemes-ukio-ir-kaimo-pletros-2023-2027-m-strateginis-planas-1/stebesena-ir-vertinimas-3/stebesenos-komitetas-3/>). Stebėsenos komiteto posėdžiuose svarstyti klausimai dėl SP keitimų: 2024 m. liepos 17 d. Stebėsenos komiteto posėdis: 1. Dėl SP skyriaus 7.5. „Socialinis sąlygiškumas“ pakeitimo, patikslinant institucijas, renkančias ir teikiančias informaciją apie socialinių sąlygų nesilaikymą bei nuostatų dėl administracinių nuobaudų sistemos patikslinimo. 2. Dėl intervencinės priemonės KP20vvg „Bendruomenių inicijuota vietos plėtra (LEADER)“ suplanuotų rezultato rodiklių kiekybinių reikšmių įtraukimo į SP. 3. Dėl SP intervencinės priemonės TI05eko9 „Gyvūnų gerovė“ pakeitimo. 4. Dėl SP intervencinės priemonės SP03med5 „Bitininkystės sektoriaus populiarinimas ir rinkos stebėseną“ pakeitimo (O.37 rodiklio keitimas bei planuojamos vieneto sumos didinimas, SP 7.3 skyriuje tikslinamas bitininkystės sektoriaus kontrolės sistemos aprašymas). 5. Dėl GAAB reikalavimų keitimo (GAAB 5, GAAB 8). 6. Dėl SP intervencinių priemonių (ekosistemų) keitimo (TI05eko1.2 „Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai“, TI05eko1.5 „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“, TI05eko2 „Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu“, TI05eko3 „Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)“, TI05eko6 „Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema“). 7. Dėl naujos intervencinės priemonės KPmgt „Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose“ įtraukimo į SP. 2024 m. rugsėjo 11 d. Stebėsenos komiteto posėdis: 1. Dėl susietosios paramos uždaro grunto daržovių (šildomi šiltnamiai) augintojams maksimalių išmokų ribų keitimo (TI03sus01.5). 2. Dėl SP intervencinių priemonių (ekologinių sistemų) pakeitimo (TI05eko6 „Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema“, TI05eko7 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“). 3. Dėl papildomo rodiklio (R.34) nustatymo SP intervencinėms priemonėms (TI05eko1.1 „Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita“, TI05eko1.6 „Trumpaamžių medingųjų augalų juostos“, TI05eko1.7 „Daugiamečių žolių juostos“, KPmgt „Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose“). 4. Dėl SP kompleksinei ekologinei sistemai „Veiklos ariamojoje žemėje“ taikomos metodikos atsisakymo. 5. Dėl GAAB reikalavimų keitimo (GAAB 7). 6. Dėl GAAB reikalavimų keitimo (GAAB 4). 7. Dėl SP intervencinės priemonės KP14gra „Trumpos tiekimo grandinės“ pakeitimo. 8. Dėl paramos sąlygų (conditionality) kontrolės ir nuobaudų sistemos tikslinimo. 9. Dėl SP rezultato rodiklio R.36 „Kartų kaita“ tikslinimo (ir susijusio rodiklio R.37 tikslinimo). 10. Dėl platesnio fiksuotųjų vieneto įkainių taikymo intervencinėse priemonėse KP12vld „Investicijos į žemės ūkio valdas“, KP32sp „Smulkių-vidutinių ūkių plėtra“, KP19sūp „Labai smulkių ūkių plėtra“ ir KP31tvi „Tvartos investicijos į žemės ūkio valdas“. 11. Dėl papildomo nacionalinio finansavimo SP intervencinei priemonei KP12vld „Investicijos į žemės ūkio valdas“.

1 strateginis pareiškimas

Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginis planas (Strateginis planas) sieks tvarios Lietuvos žemės ir maisto ūkio plėtros, didinant sektoriaus pridėtinę vertę ir konkurencingumą, remiant perspektyvių ūkių (ypač smulkių ir vidutinių) pajamas, inovacijas, kartų kaitą, kuriant gyvybingą ūkininkavimui ir verslui patrauklų kaimą ir prisidedant prie aplinkos ir klimato tikslų įgyvendinimo. Formuodama Strateginio plano prioritetus, siekiamus pokyčius ir intervencines priemones, vadovaujančioji institucija vadovavosi Lietuvos nacionaliniais ilgalaikiais tikslais, LR Vyriausybės programos prioritetais, privalomais ES įpareigojimais ir BŽŪP tikslais, sektoriaus situacijos analize, atsižvelgė į socialinių partnerių poreikių reitingavimo rezultatus, EK rekomendacijas Lietuvai ir Europos žaliajo kurso tikslus.

Lietuvos Strateginio plano finansavimo struktūra

Iš viso penkerių metų laikotarpiu 2023–2027 m. Lietuvos žemės ūkiui ir kaimo plėtrai yra numatyta 3 998,1 mln. Eur ES paramos ir 282,4 mln. Eur nacionalinio biudžeto lėšų. Strateginis planas apima abu BŽŪP ramsčius: I ramstį, apimančią tiesioginę paramą, klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingas sistemas (ekologines sistemas), sektorines programas, kuriam skiriama 3 020,6 mln. Eur ES lėšų ir apie 2,7 mln. Eur nacionalinio finansavimo lėšų ir II ramstį, skirtą investicinėms, bendradarbiavimo, aplinkos apsaugos, klimato tikslų siekiančioms ir kitoms kaimo plėtros intervencinėms priemonėms, kuriam skiriama 977,5 mln. Eur ES lėšų ir 279,7 mln. Eur nacionalinio finansavimo lėšų. Strateginio plano biudžetas 2023–2027 m. iš viso sudaro 4 280,5 mln. Eur (įskaitant nacionalinį finansavimą). Planuojamas biudžetas užtikrina bendrųjų ir konkrečiųjų BŽŪP tikslų pasiekimą ir kartu išlaikomi ES reglamentuose nustatyti privalomieji įsipareigojimai.

Lietuvos Strateginio plano prioritetai, siekiami pokyčiai ir pasirinktos intervencijos

Strateginio plano intervencinės priemonės ir geros agrarinės būklės (GAAB) standartai parengti vadovaujantis ES pagrindinių teisių chartija, bendraisiais ES teisės principais ir nustatomi remiantis objektyviais ir nediskriminaciniais kriterijais ir yra suderinami su tinkamu vidaus rinkos veikimu ir neiškraipo konkurencijos.

I prioritetas. Apsirūpinimas tvariais metodais užauginta žemės ūkio produkcija, sektoriaus pridėtinės vertės ir konkurencingumo didinimas

Siekiant paremti ūkininkavimo veiklos tęstinumą, atitikti baziniams GAAB ir valdymo reikalavimams bei padėti ūkininkams tęsti vartotojų aprūpinimą tvariais metodais užauginta žemės ūkio produkcija apie 40 proc. tiesioginėms išmokoms skirtų lėšų bus skirta bazinėms išmokoms. Planuojant kitas tiesiogines išmokas bei kaimo plėtros intervencines priemones dėmesys telkiamas į gamybą – siekiama apsirūpinti vietoje užaugintais produktais, perdirbti daugiau vietoje pagamintos produkcijos, kuriant didesnę pridėtinę vertę, skatinti trumpąsias tiekimo grandines. Susietoji parama labiausiai auga ekonomiškai jautriems sektoriams, kurie fiziškai mažėja. Todėl, palyginti su ankstesniu finansiniu laikotarpiu, labiausiai parama augs pieninių veislių karvių, lauko daržovių, vaisių ir uogų sektoriams. Investicijas į žemės ūkio gamybą planuojama segmentuoti pagal ekonominį ūkio dydį, planuojamų investicijų mastą ir ambiciją bei tvarumo aspektą – tam yra sukurtos atskiros intervencinės priemonės. Siekiant užtikrinti geresnį finansinių išteklių prieinamumą investicijų į bioekonomikos verslus, investicijų į žemės ūkio valdas, tvarių investicijų į žemės ūkio valdas bei jaunųjų ūkininkų įsikūrimo intervencinėmis priemonėmis teikiamas subsidijas papildoma finansinės priemonės: lengvatinės paskolos investicijoms bei apyvartiniam kapitalui. Ir toliau bus remiamos rizikos valdymo priemonės. Be to, tikimasi plėsti naujas rizikos valdymo formas, remiant žemės ūkio rizikos valdymo fondų kūrimąsi bei veiklą.

II prioritetas. Prisitaikymas prie klimato kaitos ir gamtinių išteklių saugojimas

Atsižvelgiant į ambicingus BŽŪP aplinkosaugos užmojus, Lietuvos Strateginiame plane ypač daug dėmesio skiriama aplinkos apsaugos ir klimato srities veiksnių rėmimui ir su aplinka bei klimatu susijusių ES tikslų siekimui:

- **Valdymo reikalavimai ir GAAB standartai.** Strateginiame plane yra numatyta paramos sąlygų sistema, pagal kurią ūkininkai ir kiti paramos gavėjai yra įpareigoti laikytis valdymo reikalavimų ir GAAB standartų, nustatančių reikalavimus, susijusius su klimatu ir aplinka, visuomenės sveikata ir augalų sveikata bei gyvūnų gerove. Iš viso numatyta 11 valdymo reikalavimų, susijusių su vandens išteklių apsauga, biologinės įvairovės apsauga, maisto sauga, augalų apsaugos produktų naudojimu, gyvūnų gerove. GAAB standartai nustato minimalius reikalavimus, užtikrinančius, kad būtų išlaikoma visos žemės ūkio paskirties žemės, įskaitant žemę, kuri nebenaudojama gamybos tikslais, gera agrarinė ir aplinkosaugos būklė. Iš viso numatyti 9 GAAB standartai, numatantys veiksmus, užtikrinančius vandens išteklių, biologinės įvairovės bei dirvožemio apsaugą. Paramos sąlygų sistema užtikrina, kad vykdoma žemės ūkio veikla atitiktų esminius aplinkosaugos reikalavimus ir sumažintų jos daromą neigiamą poveikį aplinkai ir klimatui.
- **Ekologinės sistemos (I ramstis).** Siekiant konkrečių su aplinka, klimatu ir gyvūnų gerove susijusių BŽŪP tikslų, šalia paramos sąlygų sistemos, ypatingas vaidmuo tenka ekologinėms sistemoms, kurios leidžia pasiekti aukštesnį aplinkosaugos lygį. Ekologinėms sistemoms 2023–2027 m. Lietuva planuoja skirti ne mažiau 25 proc. I ramsčio lėšų. Pagal ekologines sistemas išmokos yra skiriamos už įsipareigojimus, viršijančius atitinkamus teisės aktais nustatytus valdymo reikalavimus ir GAAB standartus bei kitus nacionalinėje ir ES teisėje nustatytus privalomus reikalavimus. Lietuvoje numatytas platus spektras ekologinių sistemų, kuriomis bus siekiama tausoti vandenį, dirvožemį, mažinti ŠESD ir amoniako emisijas, saugoti bioįvairovę, puoselėti kraštovaizdį, didinti gyvūnų gerovę. Šios ekologinės sistemos skirtos visiems žemės ūkio naudmenų tipams (ariamoji žemė, daugiamečiai sodiniai ir daugiametės pievos bei šlapynės), kad jas galėtų rinktis kiekvienas ūkininkas ir tokiu būdu prisidėtų prie aplinkosaugos ir klimato tikslų siekimo.
- **Agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities intervencijos (II ramstis).** Didelis dėmesys skiriamas ekologiniam ūkininkavimui – iki laikotarpio pabaigos planuojama ekologinio ūkininkavimo plotus padidinti iki 50 proc. Kitos intervencinės priemonės – vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis, negamybinės investicijos (susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu, apsaugos priemonės nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos), Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir paukščių genofondo išsaugojimas, miškų atkūrimas ir plėtra, Natura 2000 teritorijų apsauga, laukinių paukščių apsauga – reikšmingai papildys ekologinių sistemų teikiamą aplinkosaugos naudą.

III prioritetas. Gyvybingo ir ūkininkavimui, verslui patrauklaus kaimo kūrimas

Siekiant kaimo vietovių gyvybingumo, ypatingas dėmesys tenka kartu kaitą užtikrinantiems jauniems ūkininkams, smulkių ir vidutinių ūkių palaikymui ir plėtrai bei vietos bendruomenių iniciatyvoms. Beveik dvigubai daugiau lėšų nei 2014–2020 m. planuojama skirti jauniems ūkininkams, teikiant papildomą pajamų paramą tiesioginėmis išmokomis bei paramą įsikūrimui. Smulkiems ir vidutiniams ūkiams perskirstoma penktadalis tiesioginių išmokų, teikiama investicinė parama, kuria skatinama šių ūkių plėtra. Tęsiama LEADER programa, sudaranti galimybes vietos lygiu spręsti aktualias užimtumo, socialinės atskirties ir kt. problemas. Pasitelkiant gerąją LEADER patirtį ir principus, pradedama įgyvendinti sumaniųjų kaimų intervencinė priemonė.

Horizontalusis prioritetas. Keitimasis žiniomis ir dėmesys inovacijoms

BŽŪP tikslams pasiekti būtinas efektyvus žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemos (ŽŪŽIS) funkcionavimas, todėl planuojama iš esmės peržiūrėti ŽŪŽIS organizacinę koncepciją, mažinti ŽŪŽIS fragmentaciją, padidinti žinių srautus tarp sistemos dalyvių ir sustiprinti ryšius tarp mokslinių tyrimų ir praktikos. Numatoma remti Europos inovacijų partnerystę, ūkininkų mokymus, konsultavimo paslaugas, demonstracines veiklas, atliepiančias žemės ūkio ir kaimo plėtros raidos poreikius, reikalingus prisitaikyti prie kintančios aplinkos, šiuolaikinių iššūkių ir galimybių.

Europos Komisijos rekomendacijų įgyvendinimas

Lietuvai buvo pateikta 14 rekomendacijų, kaip spręsti nustatytas problemas pagal konkrečius BŽŪP tikslus ir strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ užmojus. Strateginiame plane atsižvelgta į EK rekomendacijas, o planuojamos intervencinės priemonės padės spręsti nustatytas problemas. Taip iš esmės bus prisidedama prie visų EK teiktų rekomendacijų Lietuvai įgyvendinimo.

Lietuva planuoja naudotis ir kitais fondais bei tarptautinių programų galimybėmis, siekiant efektyviau ir didesne apimtimi įgyvendinti pokyčius konkrečiose srityse.

2. Poreikių ir intervencinių priemonių strategijos įvertinimas, įskaitant siektinų reikšmių planą ir konteksto rodiklius

2.1 Poreikių įvertinimas ir intervencijos strategija

Kodas	Pavadinimas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Poreikis yra įtrauktas į BŽŪP strateginį planą	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip	X									
a.2	Didinti mažų ir vidutinių ūkių gyvybingumą labiau remiant jų pajamas	Aukštas	Taip	X									
a.3	Palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį	Vidutinis	Taip	X									
a.4	Padidinti jaunųjų ūkininkų ūkių ekonominį pajėgumą	Aukštas	Taip	X						X			
a.5	Didinti žemės ūkio subjektų galimybes pasinaudoti alternatyviais finansiniais ištekliais	Žemas	Taip		X					X	X		
a.6	Skatinti rizikų valdymo priemonių taikymą ūkiuose	Žemas	Taip	X									
a.7	Palaikyti ūkių ekonominį ir aplinkosauginį tvarumą vietovėse, turinčiose gamtinių ir kt. kliūčių	Vidutinis	Taip	X									
b.1	Skatinti aukštesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų gamybą, visų pirma remiant perdirbimą	Vidutinis	Taip		X								
b.2	Didinti inovatyvių / pažangių technologijų diegimą ūkiuose	Aukštas	Taip		X								
b.3	Atnaujinti esamas melioracijos sistemas	Aukštas	Taip		X								
b.4	Skatinti beatliekė veiklą ūkiuose	Vidutinis	Taip		X						X		
b.5	Skatinti novatoriškų (naujoviškų) produktų iš biomasės gamybą	Vidutinis	Taip		X						X		
c.1	Skatinti ūkių bendradarbiavimą, įskaitant gamintojų organizacijų kūrimąsi	Vidutinis	Taip			X							
c.2	Didinti ūkininkų derybinę galią, ypač dalyvaujant trumpose tiekimo grandinėse	Aukštas	Taip			X							
c.3	Skatinti kooperatyvus teikti paslaugas savo nariams, pritaikant dalijimosi ekonomikos principus	Žemas	Iš dalies tinkami			X							

Kodas	Pavadinimas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Poreikis yra įtrauktas į BŽŪP strateginį planą	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
c.4	Skatinti ūkio subjektus gaminti aukštesnės pridėtinės vertės produkciją	Vidutinis	Taip			X							
d.1	Didinti ŠESD absorbciją skatinant miškų veisimą	Vidutinis	Taip				X						
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip				X						
d.3	Mažinti ŠESD emisijas nusausuose šlapynėse ir durpynuose	Žemas	Taip				X						
d.4	Didinti ūkių atsparumą dėl klimato kaitos kylančiai rizikai taikant modernias vandentvarkos sistemas	Žemas	Iš dalies tinkami				X						
d.5	Didinti gyvulių mėšlo ir kitų šalutinių žemės ūkio produktų panaudojimą energijos gamybai	Žemas	Iš dalies tinkami				X						
e.1	Taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose	Aukštas	Taip					X					
e.2	Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo technologijas	Aukštas	Taip					X					
e.3	Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenų teritorijose	Aukštas	Taip					X					
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip						X				
f.2	Gerinti su žemės ūkiu ir miškais susijusių buveinių būklę	Aukštas	Taip						X				
f.3	Saugoti biologinės įvairovės apsaugos požiūriu vertingus agrarinio kraštovaizdžio elementus	Vidutinis	Taip						X				
g.1	Pritraukti ir išlaikyti jaunus žmones, įskaitant jaunuosius ūkininkus, kaimo vietovėse	Aukštas	Taip							X			
g.2	Gerinti jaunųjų ūkininkų žinių ir įgūdžių lygį, sudarant galimybę jiems mokytis, gauti konsultacijas	Aukštas	Taip							X			
g.3	Skatinti verslų kūrimąsi kaime, žemės ūkio veiklos įvairinimą	Vidutinis	Iš dalies tinkami								X		

Kodas	Pavadinimas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Poreikis yra įtrauktas į BŽŪP strateginį planą	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
g.4	Didinti jaunųjų ūkininkų prieinamumą prie žemės ir finansinių išteklių	Aukštas	Iš dalies tinkami							X			
h.1	Skatinti kaimo gyventojų ir kaimo bendruomenių verslo iniciatyvas	Aukštas	Taip								X		
h.2	Didinti kaimo gyventojų užimtumą ir socialinę įtrauktį	Aukštas	Taip								X		
h.4	Modernizuoti kaimo vietoves didinant gyvenimo sąlygų jose patrauklumą	Vidutinis	Iš dalies tinkami								X		
h.5	Skatinti bioekonomikos verslus	Žemas	Taip								X		
h.7	Skatinti miškuose tvarią ūkinę veiklą	Žemas	Ne								X		
i.1	Skatinti saugių, ekologiškų, aukštos ir išskirtinės kokybės produktų vartojimą ir sveiką mitybą	Vidutinis	Iš dalies tinkami									X	
i.2	Skatinti ūkiuose taikyti integruotas kenksmingųjų organizmų kontrolės praktikas	Žemas	Taip									X	
i.3	Skatinti ūkinių gyvūnų laikytojus prisiimti aukštesnius gyvūnų gerovės standartus	Žemas	Taip									X	
i.4	Gerinti institucijų, atsakingų už augalų ir gyvūnų ligų prevenciją ir kontrolę, aprūpinimą įranga	Žemas	Ne									X	
i.5	Stiprinti prevencinių biosaugos priemonių taikymą, mažinant gyvulių infekcinių susirgimų riziką	Vidutinis	Taip		X							X	
k.1	Didinti žinių ir inovacijų sklaidą žemės ūkyje	Neprioritetizuojama	Taip										X
k.2	Didinti konsultavimo paslaugų formų įvairovę, geriau užtikrinti jų atitikimą ūkininkų poreikiams	Neprioritetizuojama	Taip										X
k.3	Užtikrinti aukštą konsultantų kompetenciją ir jų teikiamų konsultacijų kokybę	Neprioritetizuojama	Taip										X
k.4	Mažinti skaitmeninę atskirtį žemės ūkyje ir kaimo vietovėse	Neprioritetizuojama	Taip										X

a.1 - Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą

Lietuvoje vidutinės žemės ūkio pajamos yra žymiai mažesnės nei vidutinės kituose šalies ekonomikos sektoriuose: 2012–2019 m. vidutinės ūkio grynosios pajamos, tenkančios vienam šeimos SD, atėmus gautinas palūkanas už turtą ir sumokėtą rentą už žemę, vidutiniškai sudarė 46,2 proc. nuo darbo užmokesčio pramonės, statybos ir paslaugų sektoriuose. Be to, šios pajamos dėl gamybos nestabilumo, keičiantis klimatui, ir kainų nepastovumo pasižymi dideliais svyravimais. Tinkamo pajamų lygio ir bent dalinio jų stabilumo užtikrinimas didintų ūkių gyvybingumą ir konkurencingumą ilguoju laikotarpiu bei žemės ūkio veiklos patrauklumą pajamų atžvilgiu. Tai atitinkamai prisidėtų prie apsirūpinimo maistu Lietuvoje ir ES užtikrinimo, skatintų tolesnį žemės ūkio gamybos išteklių palaikymą nuolat juo prižiūrint, taip pat prisidėtų prie viešųjų gėrybių, tokių kaip aplinkosauga ir kraštovaizdžio priežiūra, kūrimo ir prie kaimo regionų gyvybingumo išlaikymo.

a.2 - Didinti mažų ir vidutinių ūkių gyvybingumą labiau remiant jų pajamas

Lietuvoje ūkių pajamos pagal ūkio dydį (ekonominį, fizinį) labai skiriasi. Mažų ūkių, kurių valdomas žemės plotas iki 50 ha, pajamos, tenkančios vienam šeimos sąlyginiam darbuotojui, nesiekia ne tik vidutinio šalies, tačiau ir sektoriaus darbo užmokesčio (neto) lygio, todėl šiems ūkiams, sudarantiems didžiausią visų šalies ūkių dalį, skiriama pajamų palaikymo parama būtų labai svarbi. Maži ir vidutiniai ūkiai pasižymi mažu produktyvumu, efektyvumu ir pelningumu, tiek lyginant su dideliais ūkiais, tiek absoliučiais dydžiais. Be tiesioginės paramos didelė dalis šių mažų ir vidutinių ūkių būtų negyvybingi, ko pasėkoje jie turėtų masiškai trauktis iš rinkos. Tai savo ruožtu pakenktų kaimo ekonomikai ir visam žemės ūkio ir maisto sektoriaus gyvybingumui bei galėtų paskatinti žemės ūkio paskirties žemės apleidimą. Tuo tarpu tikslingesnis paramos skyrimas mažiems ūkiams padėtų išsaugoti daugiau darbo vietų ūkiuose ir palaikyti ūkininkavimo veiklą visoje šalies teritorijoje, taip stiprinant socialinę ir ekonominę kaimo vietovių struktūrą. Svarbus ir psichologinis aspektas – kad parama bus teisingiau paskirstyta tarp mažų-vidutinių bei didelių ūkių.

a.3 - Palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį

Lietuvoje stebimos pienininkystės bei kitų žemės ūkio (sub)sektorių traukimosi tendencijos. Šias tendencijas būtina stabdyti, ypač sektoriuose, kurie yra svarbūs dėl ekonominių, socialinių ir aplinkosauginių priežasčių. Tinkamo pajamų lygio užtikrinimas ir jų stabilumas ūkiuose, kurie susiduria su ekonominiais sunkumais, o jų pajamos yra mažesnės nei kitų ūkininkavimo krypčių, padidintų žemės ūkio veiklos patrauklumą pajamų atžvilgiu. Tai savo ruožtu padėtų (pri)stabdyti sektorių traukimosi tendencijas, užsitikrinant aprūpinimo maistu saugumą. Tokiu būdu būtų išlaikytas kaimo vietovių gyvybingumas ir patrauklumas, išsaugotas kraštovaizdis ir biologinė įvairovė.

Tinkamo pajamų lygio užtikrinimas remtinuose žemės ūkio sektoriuose tampa ypač aktualiu karo Ukrainoje sutrikdytų maisto tiekimo grandinių kontekste, kadangi padėtų išlaikyti esamą gamybos lygį.

a.4 - Padidinti jaunųjų ūkininkų ūkių ekonominį pajėgumą

Jaunųjų ūkininkų valdomų ūkių struktūroje vyrauja maži ūkiai: 2019 m. vidutinis naujai įsikūrusių jaunųjų valdų valdytojų deklaruotas plotas siekė tik 9 ha. Šie ūkiai sukuria mažai pajamų ir gali egzistuoti tik kaip dalinio užimtumo ūkiai. Be paramos jie neturi pakankamai prielaidų tvariai ūkių veiklai ilgalaikėje perspektyvoje, todėl, siekiant sudaryti palankias sąlygas sklandžiai kartų kaitai žemės ūkyje ir ūkininkavimo tradicijų tęstinumui, svarbu didinti jaunųjų ūkininkų ūkių pajamas ir ekonominį pajėgumą.

a.5 - Didinti žemės ūkio subjektų galimybes pasinaudoti alternatyviais finansiniais ištekliais

Daugelis Lietuvos ūkių, siekdami diegti naujoves, susiduria su sunkumais, kylančiais dėl nepakankamų finansinių išteklių ir galimybių gauti išorinį finansavimą investicijoms bei apyvartinėms lėšoms. Kaip rodo FI-compass tyrimas (Šaltinis: Financial need in agriculture and agri-food sector in Lithuania, 2020), lyginant su situacija kitose ES šalyse, Lietuvoje yra juntamas didesnis išorinio finansavimo žemės ūkio sektoriuje poreikis: Lietuvoje išorinio finansavimo kreipiasi 45 proc. visų ūkininkų, o ES vidurkis – 30 proc. Lietuvoje yra matomas aukštas žemės ūkio veikla užsiimančių subjektų kreditavimo prašymų atmetimo rodiklis – 2021 m. kredito įstaigos nepatenkino 25 proc. paskolų prašymų. Kredito įstaigos žemės ūkio sektorių vertina kaip aukštesnės rizikos dėl veiklos sezoniškumo, kainų svyravimų, nepalankių klimatinių reiškinių rizikos. Su dar didesniais finansavimo rinkos trūkumais dėl užstato, kredito istorijos ir verslo istorijos trūkumo susiduria jaunieji ūkininkai. 2021 m. vidutinė nepatvirtintų jaunųjų ūkininkų paraiškų paskoloms dalis sudarė 37 proc.

Finansavimo rinkos sąlygomis nepakankamumas buvo išskirta kaip viena iš pagrindinių Lietuvos žemės ūkio ir kaimo ekonominės, socialinės ir aplinkosauginės situacijos vertinimo silpnųjų. SSGG analizėje išteklių žemės išsigijimui trūkumas bei kapitalo verslo pradžia stygius buvo nurodytos kaip pagrindinės silpnybės, siekiant SO2 ir SO7 tikslų. Poreikį plėsti finansinių priemonių taikymą, skatinant žemės ūkio ir maisto sektoriaus konkurencingumą bei sklandžią kartų kaitą kaime, patvirtino minėto FI-compass tyrimo (2020) ir Finansinių priemonių *ex-ante* vertinimo (Šaltinis: Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano finansinių priemonių išankstinis vertinimas, 2022) išvados. Žemės ūkio sektoriaus subjektų priėjimas prie išorinio finansavimo šaltinių gali būti pagerintas kuriant finansavimo rinkos trūkumams mažinti skirtas finansines priemones.

a.6 - Skatinti rizikų valdymo priemonių taikymą ūkiuose

Dėl ekstremalių meteorologinių reiškinių, naujų gyvulių ligų protrūkių bei globalių rinkų svyravimų Lietuvos ūkiams periodiškai kyla visam žemės ūkio sektoriui būdingos didelio masto rizikos (kai kuriais metais gana didelė dalis ūkių patiria didesnę nei 30 proc. grynosios pridėtinės vertės sumažėjimą, palyginti su 3-jų praėjusių metų vidurkiu), kurių valdymui nepakanka įprastų, atskirų ūkių iniciatyva taikomų rizikos mažinimo priemonių. Siekiant valdyti pajamų praradimo rizikas, būtina skatinti šiuo metu ūkininkams prieinamas, tačiau vis dar nepakankamai populiarias rizikos valdymo priemones – pasėlių ir gyvulių draudimą ūkiams, taip pat diegti naujas rizikos valdymo priemones, veikiančias savitarpio pagalbos principais ir padedančias kompleksiskai spręsti sektoriaus pajamų praradimo problemas. Lygiagrečiai minėtoms priemonėms, investuojant į žemės ūkio valdas, būtina stiprinti ūkių atsparumą, taikant prevencines priemones pavojingų ligų paplitimo rizikai valdyti bei panaudojant skaitmenines technologijas rizikų pasireiškimui ūkiuose prognozuoti.

a.7 - Palaikyti ūkių ekonominį ir aplinkosauginį tvarumą vietovėse, turinčiose gamtinių ir kt. kliūčių

Daugiau kaip pusė Lietuvos ūkių savo veiklą vykdo mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse. Šių ūkių sukuriama grynoji pridėtinė vertė, tenkanti vienam sąlyginiam darbuotojui, yra mažesnė nei ūkių, vykdančių veiklą palankiose ūkininkauti vietovėse, todėl išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, prisidėtų prie ūkių, vykdančių veiklą šiose vietovėse, pajamų užtikrinimo, kas savo ruožtu didins ūkininkavimo šiose teritorijose patrauklumą bei pristabdys traukimosi iš žemės ūkio veiklos tendencijas. Šiose vietovėse labai sudėtinga demografinė situacija – mažiausias kaimo gyventojų tankumas, neigiamas kaimo gyventojų natūralus prieaugis, daug pensinio amžiaus gyventojų, todėl ūkininkaujančių asmenų išlaikymas šiose teritorijose bei jų kaitos užtikrinimas itin svarbus ne tik ekonominiu, bet ir socialiniu požiūriu.

b.1 - Skatinti aukštesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų gamybą, visų pirma remiant perdirbimą

Lietuvos žemės ūkio bendrasis gamybos veiksnių produktyvumas, įstojus į ES 2004 m., sparčiai didėja dėl žemės ūkio restruktūrizavimo: nuolat mažėjant darbuotojų skaičiui žemės ūkyje, didėja kapitalo investicijų apimtys ir gerėja valdymo įgūdžiai. Lietuvos žemės ūkio produkcijos gamybos potencialas viršija vidaus paklausą, todėl perteklinė produkcija yra eksportuojama. Nors lietuviškos kilmės žemės ūkio ir maisto produktų eksportas 2012–2018 m. laikotarpiu padidėjo 27,9 proc., eksporto struktūroje palyginti didelę dalį sudaro žaliavos – javai, pienas ir pieno produktai yra pagrindinės eksporto prekės. Pagrindinė to priežastis – dauguma šalies ūkių užsiima tradicine žemės ūkio gamyba ir žaliavų pardavimu, o inovatyvių didesnės pridėtinės vertės produktų gamyba nėra pakankamai išplėta. SSGG analizėje nustatyta, kad plečiantis eksporto galimybėms ir mažėjant gyvulių skaičiui, kai kurios gaminamos žemės ūkio produkcijos gamybos apimtys tampa nepakankamos, dėl ko didėja užsienio šalyse mažomis sąnaudomis pagamintos žemės ūkio ir maisto produkcijos – žalio pieno, mėsos importo apimtys.

Siekiant didinti ūkiuose kuriamą pridėtinę vertę, būtina paskatinti juos pereiti prie naujų verslo modelių – ūkiuose užaugintų žemės ūkio produktų perdirbimo ir aukštesnės pridėtinės vertės produktų gamybos. Tokių verslo modelių plėtra ne tik užtikrintų geresnį naujų ir pažangių produktų patekimą į rinkas, bet ir sudarytų galimybes padidinti ūkių pelningumą, pagerinti gamybos ir perdirbimo technologijas ūkiuose. Aukštesnės pridėtinės vertės produktų didėjanti gamybos plėtra turi būti suderinta su geresnių jų prieinamumu vartotojams, trumpinant esamas tiekimo grandines ir kuriant naujas.

b.2 - Didinti inovatyvių / pažangių technologijų diegimą ūkiuose

Ankstesniais programavimo laikotarpiais Lietuvos ūkininkai pasinaudojo parama savo ūkiams modernizuoti. Nepaisant aktyvaus investavimo, didėjančio darbo ir žemės produktyvumo, didelės dalies ūkių, ypač smulkių ir vidutinių, modernizacijos lygis išliko žemas. Be to, technologijos nuolat keičiasi, todėl, siekiant padidinti ūkių efektyvumą, naujovių diegimas turi būti nenutrūkstamas procesas. Skaičiuojama, kad finansavimo trūkumas yra 962 mln. Eur – 2,2 mlrd. Eur (Šaltinis: Financial need in agriculture and agri-food sector in Lithuania, 2020). Ypač aktualu tęsti paramą gyvulininkystės sektoriui, kurio patrauklumas yra smarkiai sumažėjęs, lyginant su 2005 m. lygiu, nepaisant to, kad jis geriausiai atitinka šalies gamtinius pranašumus. Diegiant inovacijas ir pažangias technologijas, didelis dėmesys turi būti skiriamas jų galimam poveikiui aplinkai ir tvarumui.

SSGG analizė parodė, kad augant gamybos išteklių kainoms, trūkstant darbo jėgos kaimo vietovėse, ypatingai aktuali tampa naujų technologijų, įskaitant skaitmeninimą, taikymas siekiant žemės ūkio išteklių naudojimo efektyvumo. Lietuvoje yra didelis žemės ūkio skaitmeninimo potencialas dėl pakankamos profesionalių technologijų kūrėjų ir tiekėjų pasiūlos. Taikant pažangias technologijas, diegiant naujoves, įskaitant skaitmeninimą ūkiuose, būtų sudarytos galimybės padidinti išteklių naudojimo efektyvumą, mažinant ūkininkavimo poveikį aplinkai ir klimatui, didinant ūkių atsparumą, gerinant dirvožemio būklę, mažinant ūkių žemės ūkio gamybos išlaidas. Atkreiptinas dėmesys, kad platesniam pažangių technologijų ir skaitmeninimo taikymui pasiekti būtina, plėtojant ŽŪŽIS, lygiagrečiai kelti ūkininkų kvalifikaciją ir pritraukti naujus specialistus, taip pat skleisti žinias apie pažangių technologijų, įskaitant skaitmeninimą, teikiamas naudas.

b.3 - Atnaujinti esamas melioracijos sistemas

Lietuvoje drenažo sistemos yra viena iš svarbiausių infrastruktūros priemonių, kadangi Lietuva yra drėgmės pertekliaus zonoje. VĮ Valstybės žemės ūkio fondo duomenimis, drenažo sistemų nusidėvėjimas Lietuvoje 2021 m. siekė 71 proc. Skiriant nepakankamą finansavimą, lėšos naudojamos statinių remontui ir priežiūrai, o ne rekonstravimui, melioracijos inžinerinių statinių nusidėvėjimas kasmet didėja ir jas būtina atnaujinti. Atsižvelgiant į tai, kad šalyje dėl klimato kaitos dirvožemio drėgmės svyravimai tapo labai dideli, tikslinga atnaujinti (rekonstruoti) esamas melioracijos sistemas, o jau rekonstruotose – įvertinti galimybes įdiegti reguliuojamąjį drenažą, kuriuo būtų galima kontroliuoti vandens apsaugą nuo taršiųjų medžiagų išplovimo. Gerai veikiančios drenažo sistemos padėtų mažinti maisto medžiagų išsiplovimą į paviršinius ar gruntinius vandenis ir tokiu būdu leistų ūkininkams sumažinti nuostolius dėl nepalankių žemės ūkio veiklai hidrometeorologinių reiškinių, sudarytų galimybes gauti didesnę derlių ir mažinti naudojamų trąšų kiekius.

b.4 - Skatinti beatliekė veiklą ūkiuose

SSGG analizėje nustatyta, kad augant ekologiškų, autentiškų, aukštos kokybės žemės ūkio ir maisto produktų paklausai, nepakankamai plėtojama inovatyvių didesnės pridėtinės vertės produktų gamyba. Didelės pridėtinės vertės produkcijai priskiriama produkcija, pagaminta vadovaujantis žiedinės ekonomikos principais.

Lietuvos žemės ūkis stipriai atsilieka žiedinės ekonomikos įgyvendinimo srityje, todėl būtina paskatinti ūkininkus naudoti mažesnių atliekų ir beatliekės gamybos technologijas, žemės ūkio atliekas panaudoti ir perdirbti į naujus produktus. Šių veiklų plėtojimas sudarytų galimybes veiksmingai naudoti turimus išteklius ir efektyviai panaudoti atliekas kaip antrines žaliavas ar energiją, taip užtikrinant žiedinės ekonomikos principų įgyvendinimą šalies žemės ūkio sektoriuje. Prie didesnės pridėtinės vertės produktų gamybos gali prisidėti tiek ūkininkai, miškininkai, vystydami gaminius iš savo valdose išaugintos produkcijos, tiek bioekonomikos sektoriaus įmonės.

b.5 - Skatinti novatoriškų (naujoviškų) produktų iš biomasės gamybą

Mokslo išradimai ir inovacijos kuria galimybes žemės ūkio produkciją panaudoti įvairių novatoriškų produktų gamybai. Biotechnologijų dėka galima padidinti žemės ūkyje kuriamą vertę ir efektyvumą, tiek žemės ūkio gamybos atliekas perdirbant į rinkai skirtus produktus, tiek iš žemės ūkio žaliavos kuriant maistui alternatyvius produktus, tokiu būdu sukuriant papildomą paklausą žemės ūkio produkcijai. Nors šalies žemės ūkis turi didelį bioekonomikos potencialą, jis vis dar yra nepakankamai išnaudojamas. Lietuvos žemės ūkyje susidarantys likučiai (apie 8 mln. t per metus) nėra panaudojami arba panaudojami taip, kad sukuria nedidelę vertę, nors galėtų būti verčiami į biopramonės žaliavas ir panaudoti, gaminant bioetanolį, biodujas, maisto priedus, biologinės kilmės trąšas, proteino produktus, įvairias chemijos pramonei reikalingas medžiagas.

Pripažįstant, kad bioekonomika yra viena iš prioritetų žemės ūkio ir kaimo plėtros srityse, didesnis dėmesys turėtų būti skiriamas skatinti biomasės panaudojimą novatoriškų (naujoviškų) produktų gamybai. Inovatyvių produktų gamybos rėmimas paskatintų šiems produktams naudojamos žaliavos (pvz., pluoštinių augalų) paklausą, prisidėtų prie pasėlių įvairinimo ir sumažintų ūkių ekonominę riziką. Naujovių diegimas taip pat galėtų sumažinti atliekų mastą – perdirbant žemės ūkio gamybos atliekas į naujus produktus, būtų užtikrintas žiedinės ekonomikos principų įgyvendinimas.

c.1 - Skatinti ūkių bendradarbiavimą, įskaitant gamintojų organizacijų kūrimąsi

Bendradarbiavimo mastas tarp Lietuvos ūkininkų yra mažas. Tiek šalyje veikiančių žemės ūkio kooperatinių bendrovių (kooperatyvų), tiek jų veikloje dalyvaujančių narių skaičius yra palyginti nedidelis. Lietuvoje veikiantys kooperatyvai (200) jungia apie 12 proc. visų šalies ūkininkų. Be to, didžiosios daugumos kooperatyvų veikla apima tik žemės ūkio produktų gamybą ir pardavimą, o ne šių produktų perdirbimą, rinkodarą ir realizavimą. Lietuvos ūkiams, kurių didžioji dauguma yra smulkūs ir vidutiniai, kooperacija ir kitos bendradarbiavimo formos (trumpų tiekimo grandinių, gamintojų organizacijų kūrimasis) padėtų prisitaikyti prie kintančios aplinkos ir vykdyti savo veiklą efektyviai. Kooperacijos ir kitų bendradarbiavimo formų stiprinimas sudarytų galimybes ūkininkams išplėtoti veiklas, kurias dėl įvairių priežasčių (didėjančių reikalavimų, susijusių su žemės ūkio ir maisto produktų sanitarijos, aplinkos apsaugos standartų įgyvendinimu ir kt.) pavieniui įgyvendinti trūksta finansinių lėšų, patirties, žinių ir įgūdžių.

c.2 - Didinti ūkininkų derybinę galią, ypač dalyvaujant trumpose tiekimo grandinėse

Lietuvos žemės ūkyje vyrauja didelis skaičius smulkių ūkių. Maisto tiekimo grandinėje ūkininkų yra žymiai daugiau nei maisto perdirbėjų ir mažmenininkų, o maisto perdirbimo pramonei ir mažmeninės maisto produktų prekybos sektoriui yra būdinga didelė koncentracija. Didėjant koncentracijai Lietuvos maisto perdirbimo ir mažmeninės maisto produktų prekybos sektoriuose, šių sektorių atstovų derybinė galia stiprėjo, o žemės ūkio produkcijos gamintojų – silpnėjo. Derybose žemės ūkio produkcijos gamintojai tapo silpniausia grandimi. Pastaraisiais metais Lietuvos maisto tiekimo grandinėje žemės ūkio produkcijos gamintojams tenkanti pridėtinės vertės dalis mažėjo, palyginti 2012 m. sudarė 54 proc., o 2019 m. – 36,4 proc. Nuolat kintant žemės ūkio produkcijos supirkimo kainoms, dalis ūkių, ypač tų, kurių valdytojai yra jauni ir turintys aukštesnę profesinę išsilavinimą, siekdami išlikti gyvybingi ir rasti savo vietą rinkoje, ėmėsi savo ūkiuose užaugintos produkcijos perdirbimo ir pradėjo plėtoti tiesioginius pardavimus. Nepaisant šių iniciatyvų daugėjimo, tokių ūkių dalis išliko maža. Atsižvelgiant į naujas galimybes, kurias teikia besikeičiantys vartotojų poreikiai, susiję su šviežių ir natūralių žemės ūkio ir maisto produktų, užaugintų vietinių ūkininkų, paklausos augimu, būtina sustiprinti ūkininkų derybinę galią paskatinant ūkininkus perdirbti savo ūkiuose užaugintą produkciją ir labiau įsitraukti į vietinę maisto sistemą ir trumpas maisto tiekimo grandines. Tai leistų padidinti žemės ūkio ir maisto produkcijos gamintojų rinkos galią ir pakeisti pridėtinės vertės pasiskirstymo tarp maisto tiekimo grandinės dalyvių dalis ūkininkų naudai, sudarytų galimybes ūkininkams padidinti savo pajamas ir įvairinti pajamų šaltinius, taip pat paskatintų ūkininkų individualų verslumą, atvirumą naujoms idėjoms, taip pat padėtų ūkininkams sukurti ir stiprinti ryšius su vartotojais.

c.3 - Skatinti kooperatyvus teikti paslaugas savo nariams, pritaikant dalijimosi ekonomikos principus

Parama investicijoms pagerino ūkių apsirūpinimą turtu, tačiau pastaraisiais metais ilgalaikio turto panaudojimo efektyvumas mažėjo. Naujos verslo organizavimo formos, pagrįstos dalijimosi ekonomikos principais, sudaro galimybes ūkiuose sukauptą turtą panaudoti papildomai pridėtinei vertei kurti, teikiant paslaugas kitiems ūkininkams. Kooperatyvai turi sukauptą tam tikrą paslaugų teikimo ūkininkams patirtį, todėl gali būti naujų bendradarbiavimo organizavimo formų tarp ūkininkų iniciatoriais. Šio poreikio įgyvendinimas leistų sukurti daugiau pridėtinės vertės be papildomų investicijų.

c.4 - Skatinti ūkio subjektus gaminti aukštesnės pridėtinės vertės produkciją

Pastaruoju metu ryškėja tendencija tarp Lietuvos ir užsienio šalių vartotojų, renkantis produktus, didelį dėmesį skirti kokybei, kilmei ir autentiškumui. Taip pat didėja poreikis viešojo sektoriaus įstaigoms ir institucijoms aprūpinti vietiniais, sezoniniais ir ekologiškais žemės ūkio maisto produktais, todėl susidaro galimybės plėsti aukštesnės pridėtinės vertės produkcijos – ekologiškų produktų, produktų, gaminamų pagal nacionalinę kokybės sistemą, tautinio paveldo produktų rinką. Lietuvoje ūkininkų įsitraukimas į ekologiškų produktų gamybą yra mažas – ekologiniai ūkiai vis dar sudaro labai mažą visų šalies ūkių dalį (2020 m. ekologiškų ūkių plotas sudarė 8 proc. visų žemės ūkio naudmenų ploto). Augant ekologiškų produktų paklausai tiek vidaus, tiek užsienio rinkose, būtina skatinti vietos ūkininkus gaminti ekologišką produkciją. Gamintojų, gaminančių produktus pagal nacionalinę kokybės sistemą, skaičius kiekvienais metais didėja, tačiau išlieka palyginti mažas (2022 m. 323 ūkio subjektai buvo sertifikavę produktus pagal nacionalinę kokybės sistemą). Visi šie gamintojai užsiima tik šviežių uogų, vaisių, daržovių auginimu ir bičių produktų gamyba, todėl būtina paskatinti gamintojus imtis ir kitų rūšių maisto produktų (mėsos, pieno, grūdų ir kitų) gamybos.

d.1 - Didinti ŠESD absorbavimą skatinant miškų veisimą

Išmetamų ir sugertų (absorbuotų) ŠESD kiekių žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės (ŽNŽNPKM) sektoriuje apskaita rodo, kad didžiausią šio sektoriaus ŠESD dalį sugeria miškai. Nacionalinės ŠESD apskaitos duomenimis, 2019 m. miškuose buvo absorbuota 6 647,51 kt CO₂-e. Pastaraisiais metais ŽNŽNPKM sektoriaus bendrai absorbuotas ŠESD kiekis „padengė“ beveik 30 proc. bendro visų kitų sektorių išmesto ŠESD kiekio.

Kasmetinis CO₂ sugėrimas miškuose yra tiesiogiai proporcingas medienos tūrio prieaugiui. Miško galimybės absorbuoti CO₂ priklauso nuo jo augimo – kuo intensyviau miškas auga, tai yra didėja jo stiebų, šakų, šaknų, lapų/spyglių biomasė, tuo daugiau joje absorbuojama CO₂. Deja, pastaruoju laikotarpiu bendras ŽNŽNPKM sektoriuje absorbuojamas ŠESD kiekis dėl mažėjančios ŠESD absorbcijos miško žemėje šiek tiek mažėja. ŠESD absorbcijos mažėjimą miško žemėje didžiausia dalimi lemia mažėjantis Lietuvos miškų tūrio prieaugis – senstantys medynai kasmet priaugina mažesnę tūrį. Kad ŠESD absorbcija ŽNŽNPKM sektoriuje augtų, turi būti užtikrintas bendras Lietuvos miškų tūrio didėjimas, tad siekiant klimato tikslų ypatingai svarbu yra skatinti miško veisimą.

d.2 - Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje

Pastaraisiais metais dėl didėjančių ŠESD emisijų iš augalininkystės subsektoriaus bendras iš žemės ūkio veiklos (įskaitant emisijas iš ariamosios žemės, pievų ir ganyklų) išskiriamas ŠESD kiekis didėjo.

Vyraujant siaurai ūkių specializacijai, esant siauranarėms sėjomainoms, neauginant daugiamečių žolių, dirvožemio organinės anglies kiekis pastaraisiais metais mažėjo ir, palyginti su kitomis panašias gamtines sąlygas turinčiomis ES šalimis, buvo vienas mažiausių.

d.3 - Mažinti ŠESD emisijas nusausintuose šlapynėse ir durpynuose

Išmetamų ir sugertų (absorbuotų) ŠESD kiekių ŽNŽNPKM sektoriuje analizė rodo, kad dirbamos žemės kategorijoje didžiąją dalį ŠESD emisijų lemia žemės naudojimo paskirties keitimas, t. y. pievų ir ganyklų keitimas ariamosios žemės plotais. Prie bendro ŽNŽNPKM sektoriaus emisijų kiekio daug prisideda ir nusausintos pelkės.

d.4 - Didinti ūkių atsparumą dėl klimato kaitos kylančiai rizikai taikant modernias vandentvarkos sistemas

Šiltėjant klimatui ir dažnėjant ekstremalių meteorologinių reiškinių, didėja žemės ūkio naudmenų drėkinimo poreikis. Tačiau ūkiai vis dar menkai prisitaikę prie klimato kaitos – šalyje drėkinimo įrenginiais apsirūpinusi tik nedidelė dalis ūkių (0,2 proc. naudojamų ŽŪN, įskaitant šiltnamių plotą). Dalyje ŽŪN drėkinimo poreikį galėtų padėti spręsti esamų melioracijos sistemų pritaikymas drėkinimo funkcijai.

Daržovių auginimojams yra sudėtinga įsirengti drėkinimo sistemas, jie dažnai netaiko šiuolaikinių auginimo technologijų, todėl nepalankios klimatinės sąlygos (daržovių derlių ypač įtakoja sausros) gerokai sumažina jų auginamų daržovių derlingumą ir atitinkamai derlių. Todėl investicijas būtina nukreipti ir į kitų augalininkystės subsektoriams aktualių vandenį taupančių drėkinimo sprendimų diegimą.

d.5 - Didinti gyvulių mėšlo ir kitų šalutinių žemės ūkio produktų panaudojimą energijos gamybai

Iš visų atsinaujinančių energijos išteklių biomasės ištekliai dėl savo apimčių ir stabilių savybių Lietuvai yra vieni iš svarbiausių, tačiau šių išteklių potencialas biokuro gamybai yra neišnaudojamas. Taip pat mažai plėtojama biodujų gamyba iš gyvulių mėšlo ir kitų ūkyje susidarančių bioskaidžių atliekų, nors šalyje yra galimybių ją plėtoti, kadangi sukauptas pakankamas mėšlo kiekis. Poreikis bus atliepiamas įgyvendinant ir kitų ES fondų bei nacionalinėmis lėšomis finansuojamas programas, skirtas biodujų gamybai.

e.1 - Taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose

Pastaraisiais metais vykstant žemėnaudos pokyčiams, susijusiems su daugiamečių žolių keitimu erozijos požiūriu mažiau palankiais augalais ir juodojo pūdymo plotų didėjimu, erozijai jautriose teritorijose, vis daugiau dirvožemio buvo prarandama dėl vandens sukeltos erozijos.

e.2 - Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo technologijas

Didėja maisto medžiagų dirvožemyje - labiausiai tą lemia didėjantis mineralinių trąšų naudojimas. Augant tokiam maisto medžiagų kiekiui ir dažnėjant ekstremalių meteorologinių reiškinių, kai augalai didelės dalies maisto medžiagų neįsisavina, vis dažniau galima tikėtis didelio azoto pertekliaus dirvožemyje. Apie du trečdaliai amoniako teršalų išmetami iš gyvulių mėšlo juo tręšiant laukus, jį tvarkant ir paliekant ganyklose.

e.3 - Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenų teritorijose

Didinant gamybos intensyvumą ir dažnėjant ekstremaliems meteorologiniams reiškiniams, Lietuvoje blogėjo požeminio ir paviršinio vandens kokybė. Ateityje šiltėjant klimatui, gali didėti maisto medžiagų išplovimas ir greitėti vandenyje vykstantys biocheminiai procesai, lemiantys eutrofikaciją esant mažesnėms maisto medžiagų koncentracijoms

f.1 - Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas

Pastaraisiais metais tiek dėl žemės ūkio gamybos intensyvinimo, tiek dėl žemės apleidimo žemės ūkio naudmenose gyvenančių paukščių populiacijų būklė, atspindinti visos biologinės įvairovės būklę, blogėjo ir buvo viena prasčiausių ES.

f.2 - Gerinti su žemės ūkiu ir miškais susijusių buveinių būklę

Didelės gamtinės vertės ūkininkavimas vykdomas beveik viename ketvirtadalyje deklaruotų žemės ūkio naudmenų. Vis tik visų žemės ūkio buveinių pievose apsaugos būklė vertinama kaip nepalanki. Šalyje deklaruojama tik maža dalis Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms priskirtų žemės ūkio naudmenų ir miško paskirties žemės.

f.3 - Saugoti biologinės įvairovės apsaugos požiūriu vertingus agrarinio kraštovaizdžio elementus

Kraštovaizdžio elementai teikia naudą žemės ūkio ekosistemoms ir visai aplinkai, turi estetinę ir kultūrinę vertę. Pastaraisiais metais stebimos kraštovaizdžio mozaikiškumo didėjimo tendencijos, tačiau vidutinis kraštovaizdžio elementų skaičius išlieka mažesnis už ES vidurkį.

g.1 - Pritraukti ir išlaikyti jaunas žmones, įskaitant jaunuosius ūkininkus, kaimo vietovėse

Lietuvoje, kaip ir kitose ES-27 šalyse, daugiau kaip pusę ūkių valdytojų sudaro 55 m. amžiaus ir vyresni asmenys. Didėja jaunimo nenoras gyventi ir dirbti kaime iš dalies ir dėl ūkininkavimo, kaip ekonominės veiklos, nepatrauklumo: jos rutininio pobūdžio, nepertraukiamo gamybos ciklo, nenormuotos darbo dienos. Todėl išlieka grėsmės sklandžiai kartų kaitai žemės ūkyje ir ūkininkavimo tradicijų tęstinumui.

g.2 - Gerinti jaunųjų ūkininkų žinių ir įgūdžių lygį, sudarant galimybę jiems mokytis, gauti konsultacijas

Jauniesiems ūkininkams parama teikiama, tikintis, kad jauni ir išsilavinę žmonės bus pasirengę naujovių diegimo procesui ir sėkmingai taikys naujas technologijas ir verslo modelius. Didžioji jaunųjų ūkininkų dalis turi aukštąjį išsilavinimą, tačiau ne žemės ūkio srityje.

g.3 - Skatinti verslų kūrimąsi kaime, žemės ūkio veiklos įvairinimą

Ūkininkaujančių pajamų struktūra rodo, kad dalis jų mėgina ieškoti alternatyvos tradicinei intensyvaus ir specializuoto ūkininkavimo strategijai. Tokias galimybes ūkininkaujantiems suteikia daugiafunkcinis ūkininkavimas – tiesioginės veiklos žemės ūkyje derinimas su įvairiomis kitomis ne žemės ūkio veiklomis ar verslais, atitinkančiais konkretaus ūkininko ir jo šeimos narių sugebėjimus ir pomėgius, leidžiantis geriau realizuoti ūkininkų poreikius socialiniam bendravimui, karjeros siekimui. Būtent dėl to svarbu žemės ūkio subjektams sudaryti galimybes imtis ne žemės ūkio verslų ir taip ūkininkavimą derinti su kitomis veiklomis. Ne žemės ūkio veiklų derinimas su ūkininkavimu žemės ūkio veiklos subjektams leidžia užsitikrinti papildomą pajamų stabilumą bei prisideda prie kaimo vietovių plėtros ir užimtumo skatinimo.

g.4 - Didinti jaunųjų ūkininkų prieinamumą prie žemės ir finansinių išteklių

Didžiausia kliūtis, trukdanti plėsti turimos žemės plotą – asmeninių lėšų žemei įsigyti trūkumas. Tuo tikslu būtina palaikyti jaunųjų ūkininkų pajamas, gerinti prieigą prie žemės išteklių ir alternatyvių finansavimo šaltinių.

h.1 - Skatinti kaimo gyventojų ir kaimo bendruomenių verslo iniciatyvas

SSGG analizė rodo, kad Lietuvos kaimo vietovių gyventojų skaičius mažėja sparčiausiai ES. Išlienkanti didelė kaimo gyventojų priklausomybė nuo žemės ūkio veiklos, menkas verslumas ir prastos demografinės, išsilavinimo ir nedarbo charakteristikos lemia ir tai, kad vidutiniškai kaimo gyventojų pajamos yra 1,3 karto mažesnės nei miesto gyventojų. Ypač ši problema aktuali jaunimui, taip pat moterims, auginančioms mažus vaikus. Todėl verslumo, įskaitant socialinį verslumą, skatinimas yra vienas svarbiausių poreikių, prisidedančių prie gyvenimo kokybės kaime gerinimo. Kaimo bendruomenės turi patirties įgyvendinant įvairius ekonominius, socialinius ir aplinkosauginius projektus, į kuriuos įsitraukia kas trečias Lietuvos gyventojas. Didelė dalis kaime savarankiškai dirbančių asmenų turi verslo plėtojimo patirties, todėl gali prisidėti prie darbo vietų sau ir kitiems sukūrimo. Savanorystė, bendruomeninės iniciatyvos ir partnerystė, kurios aktyviai plėtojamos šalies kaimo vietovėse LEADER metodo dėka, didėjantis gyventojų išsilavinimo lygis gali turėti įtakos didinant kaimo gyventojų verslumo lygį, kuris yra ženkliai mažesnis nei mieste.

Ieškant daugiau galimybių ir novatoriškų (naujoviškų) būdų sustiprinti nevyriausybinių sektoriaus pajėgumus, Lietuvoje jau įgyvendinamos socialinio bei bendruomeninio verslo iniciatyvos, kurių potencialas rodo, kad šiai veiklai perspektyvos yra didelės, ypač viešųjų paslaugų teikimo srityje. Dar viena, besiplečianti sritis – sumanių, modernių, aktualių, reikšmingų, technologijomis grįstų sprendimų (skaitmeninimas, švietimas, mokymas, konsultavimas, bendradarbiavimas, žiedinė ekonomika, aplinkos apsauga ir klimato kaitos pokyčių švelninimu grįsti paslaugų ir verslo modeliai) diegimas kaimo vietovėse.

h.2 - Didinti kaimo gyventojų užimtumą ir socialinę įtrauktį

Užimtumas kaime didėja, tačiau išlieka mažesnis nei mieste ir nesiekia ES vidurkio. Asmenų, gyvenančių skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje, dalis kaimo vietovėse žymiai didesnė nei kitose Lietuvos vietovėse. Ilgalaikis pašalpų mokėjimas, socialinius įgūdžius, psichinę sveikatą ir emocinę kultūrą ugdančių priemonių trūkumas skatina visuomenės sluoksnio, nesuinteresuoto darbo paieškomis ar verslo kūrimu, formavimąsi. Išlienkanti didelė kaimo gyventojų priklausomybė nuo žemės ūkio veiklos, menkas verslumas ir prastos demografinės, išsilavinimo ir nedarbo charakteristikos lemia ir tai, kad vidutiniškai kaimo gyventojų pajamos vienu ketvirtadaliu mažesnės nei miesto gyventojų.

Būtina geriau panaudoti aktyviai plėtojamas kaimo bendruomenių verslumo iniciatyvas, partnerystę, socialinį verslumą, stiprėjančius kaimo ir miesto ryšius, ūkininkų ir kitų žemės ūkio subjektų įsitraukimą į verslo kaimo vietovėse įsikūrimą tam, kad būtų išlaikyta kaimo socialinė struktūra, sprendžiami kaimo gyventojų užimtumo ir socialinės įtraukties iššūkiai.

h.4 - Modernizuoti kaimo vietoves didinant gyvenimo sąlygų jose patrauklumą

Paskatas kurti verslą ir gyventi kaimo vietovėse reikšmingai lemia infrastruktūra. Lietuvoje dalies vietinių kelių būklė yra prasta, beveik du trečdalius sudaro žvyrkeliai, mažėja vietinio susisiekimo galimybės. Kita vertus, verslo sąlygas pagerino ir gyventojų prieinamumą prie paslaugų padidino plačiajuosčio interneto diegimo projektai. Daug dėmesio buvo skirta viešojo sektoriaus paslaugų skaitmeninimui. Plačiajuosčio ryšio aprėptis kaimiškose vietovėse siekia 98 proc.

SSGG analizė nustatė, kad kaimo gyventojų galimybės naudotis paslaugomis kaimo vietovėse, nutolusiose nuo miestų yra ribotos dėl mažų pajamų ir nepakankamos šių paslaugų pasiūlos. Būtina didinti tiek kaimo gyventojų kompiuterinį raštingumą, tiek kompleksiskai mažinti kaimo vietovių netolygumus, atsižvelgiant į poreikius stiprinti ekonominio, socialinio ir teritorinio glaudumo, aplinkos apsaugos ir klimato kaitos pokyčių.

h.5 - Skatinti bioekonomikos verslus

Didelės ekonomikos augimo ir užimtumo didinimo kaimo vietovėse galimybės, kartu išsaugant ekosistemas, yra siejamos su bioekonomika. 2018 m. pagrindinės žemės naudmenos (ŽŪN, miško žemė, vidaus vandenys, apleistos žemės), tinkamos biomasei auginti, sudarė 84 proc. šalies teritorijos, o žemės ūkyje nepanaudoti likučiai siekia net 8 mln. t per metus. 2012–2018 m. plėtėsi žemės ūkyje naudojami plotai, miško plotai bei kiti žemės plotai (pelkės, atskirieji želdynai, nenaudojama ir apleista žemė, pažeista žemė), tinkantys augalinei biomasei auginti, taip pat auganti bioekonomikos produktų paklausa rodo vis dar augantį biologinių išteklių gavybos / gamybos potencialą Lietuvoje.

Tiek biomasės gamybos sektoriai, tiek maisto pramonė nepasižymi dideliu darbo našumu. Siekiant suteikti postūmį kaimo regionų ekonomikai, būtina skirti prioritetą inovatyvių bioproduktų ir žaliavų gamybai ir joje pritaikyti šiuolaikinius mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros pasiekimus.

h.7 - Skatinti miškuose tvarią ūkinę veiklą

Vietos ekonomikos vystymui yra svarbus miškų sektorius, nes miškai užima vieną trečdalį šalies teritorijos. Lietuvoje formuojama ir įgyvendinama visuotinai pripažįstamais darnaus miškų ūkio principais paremta miškų politika, kuri sudaro prielaidas Lietuvos miškų išsaugojimui ir šių miškų potencialo nuolatiniui didinimui, kartu užtikrinant subalansuotą šiandieninės visuomenės poreikių miškams tenkinimą. Tvariu miškininkavimu laikomas toks valdymas, kuris užtikrina, kad miškuose vykdomos socialiai atsakingos, aplinkai palankios ir ekonomiškai efektyvios veiklos.

Miškų sektorius kuria darbo vietas kaimo vietovėse ir didina kaimo gyventojų pajamas. Lietuvos miškininkystė ir medienos ruoša reikšmingai prisideda prie bioekonomikos plėtros šalyje ir yra novatoriškų (naujoviškų) didesnės vertės bioproduktų gamybos, plėtojant vietos ekonomiką ateityje, šaltinis. Tačiau miškų valdytojams keliamas naujas iššūkis – užtikrint tvarų, palankų klimatui ir biologinei įvairovei miškų valdymą, kad būtų išsaugotos gyvybiškai svarbių ekosistemų funkcijos, o miškų biomasė naudojama neperžengiant tvarumo ribų.

i.1 - Skatinti saugių, ekologiškų, aukštos ir išskirtinės kokybės produktų vartojimą ir sveiką mitybą

Lietuvos gyventojų mityba keičiasi, vis daugiau vartotojų renkasi maitintis sveikiau, pirmenybę teikti ekologiškiems, gamtai draugiškomis technologijomis pagamintiems produktams. Higienos instituto atliekami sveikos gyvensenos tyrimai rodo, kad šie pokyčiai yra nepakankami, kad Lietuva sumažintų su mitybos įpročiais susijusių ligų riziką. Nepakankama mityba šeimose lemia tai, kad vaikų sveikos mitybos įpročių formavimui būtina pasitelkti valstybines ir savivaldybių institucijas. Sveikos mitybos įpročiai yra reikšmingas gyventojų sveikatos veiksnys, todėl siekiant pagerinti Lietuvos visuomenės sveikatos būklę, būtina įgyvendinti gyventojų švietimo priemones, ypač vaisių ir daržovių vartojimo srityse. Kartu siekiant patenkinti vartotojų poreikį gauti kokybišką maistą, būtina skatinti ekologiškų bei įvairiose aukštesnės kokybės užtikrinimo sistemose dalyvaujančių produktų gamybą, kurios mastai Lietuvoje kol kas yra santykinai maži. 2020 m. Lietuvoje ekologiniams plotams tenkanti ŽŪN dalis (8 proc.) buvo mažesnė nei vidutinė ES-27 šalyse (9,1 proc.). 2017 m. bendroji produkcijos vertė ekologinės gamybos ūkiuose siekė 26,5 tūkst. Eur, o 2019 m. sumažėjo iki 22,7 tūkst. Eur (šaltinis: Smart Continent (2021), „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įtaka ekologiniam ūkininkavimui). 2022 m. tik 323 ūkio subjektai buvo sertifikuavę produktus pagal nacionalinę kokybės sistemą EK atliktos studijos duomenimis, Lietuvoje produktų su saugoma geografine nuoroda (SKVN, SGN) vertė 2017 m. siekė 20 mln. Eur ir sudarė 0,5 proc. viso maisto ir gėrimų sektoriaus vertės (šaltinis: Directorate-General for Agriculture and Rural Development (2021), „Study on economic value of EU quality schemes, geographical indications (GIs) and traditional specialities guaranteed (TSGs)“).

i.2 - Skatinti ūkiuose taikyti integruotas kenksmingųjų organizmų kontrolės praktikas

Lietuvos žemės ūkio sektoriaus subjektai deda daug pastangų formuojant prielaidas, kad Lietuvos žemės ūkio sektorius atitiktų visuomenės lūkesčius apsirūpinti saugiais ir kokybiškais maisto produktais. Lietuvoje gaminamas maistas yra aukštos kokybės, nes yra naudojama mažai cheminių medžiagų (Lietuvoje augalų apsaugos produktų, tenkančių vienam žemės ūkio augalų pasėlių ha, buvo sunaudota mažiau nei vidutiniškai ES-27 šalyse (2019 m. – 3 kartus). Siekiant ir toliau užtikrinti, kad Lietuvoje užaugintame ir pagamintame maiste būtų naudojama mažai cheminių medžiagų, ypač atsižvelgiant į naujų augalų ligų atsiradimo ir plitimo grėsmes, būtina ūkius skatinti taikyti integruotas kenksmingųjų organizmų kontrolės praktikas, kurios leistų dar labiau sumažinti cheminių medžiagų naudojimą.

i.3 - Skatinti ūkinių gyvūnų laikytojus prisiimti aukštesnius gyvūnų gerovės standartus

Atsižvelgiant į didėjančius ES ir Lietuvos teisė aktų reikalavimus gyvūnų gerovei užtikrinti, Lietuvoje nepakankamai skatinami gyvūnų gerovės užtikrinimo veiksmai. Kiaulininkystės ūkiuose nepakankamai imamasi veikslių, užtikrinančių 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyvos 2008/120/EB įgyvendinimą, o dėl besikeičiančio visuomenės požiūrio į gyvūnų gerovę auga poreikis pakeisti ar modernizuoti vištų dedeklių laikymo sistemas (atsisakant ar mažinant narvuose laikomų vištų dalį). Lietuvoje, kaip ir kitose Europos Sąjungos šalyse narėse, melžiamos karvės ir penimi mėsiniai galvijai dažniausiai visus metus laikomi uždaroje patalpose, t. y. izoliuoti. Tai leidžia užtikrinti mažesnes darbo sąnaudas, bei didesnę produktyvumą (didesnę primilžį ar priesvorį), tačiau dėl didesnės galvijų koncentracijos uždaroje patalpose galvijai mažiau juda, patiria stresą, neturi sąlygų išreikšti natūralų rūšies elgesį, stresuoja dėl tvarto grindų savybių teikiamų nepatogumų. Dėl to kenčia galvijų sveikatingumas, silpsta imunitetas, trumpėja gyvenimo trukmė, auga ligų plitimo grėsmė. Siekiant užtikrinti gyvūnų gerovę, tenkinant galvijų prigimtinius instinktus bei gerinti sveikatingumą, reikalinga skatinti gyvulių augintojus sudaryti sąlygas jų ganymui ir/arba mocionui, teikiant paramą už sudaromas galvijams galimybes išeiti į atvirą erdvę.

i.4 - Gerinti institucijų, atsakingų už augalų ir gyvūnų ligų prevenciją ir kontrolę, aprūpinimą įranga

Svarbiausias Lietuvos, kaip ir ES, maisto saugos politikos uždavinys – užtikrinti kuo geresnę žmonių sveikatos ir vartotojų interesų apsaugą ir laisvą saugių ir kokybiškų produktų apyvartą vidaus rinkoje ir su trečiosiomis šalimis. Maisto sauga turi būti užtikrinta visuose maisto grandinės etapuose "nuo lauko iki stalo". Lietuva yra sukūrusi maisto kokybės, kontrolės ir rizikos vertinimo sistemą, kurios sėkmingam veikimui ir gebėjimui valdyti naują riziką yra būtinas institucijų laboratorijų atnaujinimas ir nuolatinis darbuotojų mokymas.

i.5 - Stiprinti prevencinių biosaugos priemonių taikymą, mažinant gyvulių infekcinių susirgimų riziką

Pasaulyje ir Lietuvoje nuolat susiduriama su naujų gyvūnų ligų atsiradimo ir paplitimo grėsmėmis. Šiuo metu Lietuvoje didžiausią grėsmę gamybai kelia afrikinis kiaulių maras. 2014–2020 metais ši liga užfiksuota 141 ūkyje, kuriuose sunaikinta per 75 tūkst. kiaulių. Per 2016–2018 m. buvo fiksuoti 57 enzootinės galvijų leukozės atvejai, dėl kurių teko sunaikinti per 200 galvijų. Jeigu iki šiol paukščių gripo atvejai buvo fiksuojami Europoje bei kaimyninėje Lenkijoje, tai 2021 m. Lietuvos paukštynams iškilo reali grėsmė. 2022 m. duomenimis, Lietuvoje fiksuoti 2 paukščių gripo protrūkiai naminių paukščių ūkiuose ir sunaikinti 1 265 naminiai paukščiai. Šių nuostolių galima būtų išvengti užtikrinant efektyvias ligų prevencijos priemones ūkiuose, bei sudarant ūkiams galimybes investuoti į šias priemones. Siekiant sumažinti ūkiniams gyvūnams ypatingai pavojingų infekcinių susirgimų pasireiškimo riziką, būtina toliau skatinti ūkius investuoti į prevencines biologinės saugos priemones. Poreikis aktualus ir SO2 tikslui, nes dėl ligų patiriami nuostoliai turi įtakos gyvulininkystės sektoriaus gamybos potencialui.

k.1 - Didinti žinių ir inovacijų sklaidą žemės ūkyje

Keičiantis ūkininkavimo reikalavimams, ūkininkams ir miško savininkams reikia naujų žinių ir gebėjimų spręsti specifines ūkininkavimo problemas, susijusias su ūkio valdymo reikalavimų laikymusi, klimatui ir aplinkai naudingos ūkininkavimo praktikos taikymu, aplinkos apsaugos standartų diegimu. Pastebima, kad dėl nepakankamų žinių apie naujausius pasiekimus ir jų praktinį pritaikomumą bei nusistovėjusių tradicijų laikymasis lemia nenorą priimti inovacijas ir skaitmeninimą. Atsižvelgiant į tai, būtina užtikrinti išvystytą konsultavimo ir keitimosi žiniomis tinklą, žinių ir informacijos sklaidos priemonių prieinamumą ir patrauklumą. Priemonės (mokymai, konsultacijos ir kt.) turi išlikti plačiai prieinamos bet kokios kvalifikacijos ar patirties turintiems ūkininkams ar miškininkams, tačiau tuo pat metu turi būti užtikrintas lankstumas, pritaikant skirtingiems jų poreikiams.

Bendradarbiavimo mastas tarp mokslo institucijų, ūkininkų ir konsultantų yra nepakankamas. Siekiant novatoriškų (naujoviškų) sprendimų ir naujovių žemės ir miškų ūkio srityse, svarbu plėsti bendradarbiavimą tarp mokslo institucijų, konsultantų ir ūkininkų, stiprinti jų tarpusavio ryšius, plėtoti interaktyvaus inovacijų diegimo modelį, įgyvendinant EIP projektus, į projektus greta mokslininkų ir ūkininkų ar miško savininkų įtraukiant tiek konsultantus, tiek kitus skirtingų sričių profesionalus. Būtina sukurti inovacijų kūrimui palankią ekosistemą, kuri padėtų atpažinti inovacijų kūrimu suinteresuotus asmenis, skatintų jų bendradarbiavimą tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu mastu, užtikrintų informacijos sklaidą apie pasiektus rezultatus.

k.2 - Didinti konsultavimo paslaugų formų įvairovę, geriau užtikrinti jų atitikimą ūkininkų poreikiams

Nors teritoriniu požiūriu Lietuvoje išplėtotas kaimo gyventojų ir ūkininkų konsultavimo paslaugų tinklas, vis dar maža ūkininkų dalis naudojami konsultavimo paslaugomis – ypač mažesnių (iki 50 ha) ūkių valdytojų. Siekiant padidinti konsultavimo paslaugų sklaidą, ypač tarp tų, kurie ankstesniu programavimo laikotarpiu nepasinaudojo konsultavimo paslaugomis, būtina į ŽŪŽIS pritraukti kuo daugiau kompetentingų konsultantų ir patyrusių ūkininkų ar miškininkų, taip pat užtikrinti, kad konsultacijos būtų teikiamos suinteresuotiems asmenimis prieinamomis ir patraukliomis formomis, tokiomis kaip interaktyvių konsultavimo paslaugų įgyvendinimas, kai konsultavimą, pavyzdžiui, galėtų teikti ūkininkai ūkininkams, plėsti teikiamų konsultavimo paslaugų tinklą, jo atvirumą ir prieinamumą, galimybę patiems identifikuoti poreikius, kokių konsultacijų jiems reikia, stiprinti ūkininkus vienijančių asociacijų vaidmenį, identifikuojant konsultavimo paslaugų poreikį.

k.3 - Užtikrinti aukštą konsultantų kompetenciją ir jų teikiamų konsultacijų kokybę

Viena svarbiausių konsultavimo veiklos dalių yra konsultantai ir jų konsultavimo kokybė. Atsižvelgiant į tai, 2023–2027 m. programavimo laikotarpiu būtina užtikrinti tinkamą konsultantų pasirengimą, mokymą ir kvalifikacijos kėlimą įgyvendinti tokią konsultavimo sistemą, kurios poreikiai kiltų iš apačios (t. y. iš ūkininkų, asociacijų poreikių), o ne iš Lietuvos konsultavimo institucijų ir konsultantų gebėjimų teikti konsultacijas vienoje ar kitoje srityje.

Didelę įtaką konsultantų kvalifikacijai turi jų aktyvus dalyvavimas įvairiuose projektuose, todėl turi būti skatinamas jų įsitraukimas į EIP veiklos grupių veiklą, parodomuosius projektus ar mokymų veiklas.

k.4 - Mažinti skaitmeninę atskirtį žemės ūkyje ir kaimo vietovėse

Lietuvoje plačiai įgyvendinamas žemės ūkio paslaugų skaitmeninimas, tačiau naujausių technologijų taikymas, inovacijų diegimas, įskaitant skaitmeninimą, dar nėra plačiai paplitę Lietuvos žemės ūkyje. Atlikti tyrimai rodo, kad naujoves linkę diegti dideli ūkiai, ekologiniai ūkiai, įtakos spartesniam skaitmenizavimui turi jaunesnis ūkininkų amžius. Būtina paskatinti visus (ypatingą dėmesį skiriant smulkiems ir vidutiniams ūkų valdytojams) šalies ūkininkus pasinaudoti inovacijų, įskaitant skaitmeninimą, nauda, didinant žinias apie tiesioginę inovacijų naudą, suteikiant „palydėjimo“ paslaugas ir savalaikes konsultacijas inovacijų diegimo metu, rengiant mokymus, padedančius užpildyti turimas skaitmeninimo įgūdžių ir žinių apie inovacijas spragas. Proveržiui pasiekti nepakanka finansuoti pažangių technologijų diegimą žemės ūkio valdose, jas turi papildyti žinių sklaida apie naujovių, įskaitant skaitmeninimą, naudą, turi būti demonstruojami konkretūs pavyzdžiai, kuriamos inovacijos. Prie atskirties mažinimo taip pat prisideda skaitmeninio raštingumo didinimas, įgūdžių ir gebėjimų stiprinimas šioje srityje.

Sumanūs, technologijomis grįsti sprendimai svarbūs ne tik žemės ūkiu besiverčiantiems, bet ir kitiems kaimo vietovių gyventojams. Tiek asmenų, tiek kaimo įmonių galimybes riboja kaimo gyvenviečių skaitmeninis atotrūkis bei atskirtis dėl patikimo gerai išplėto interneto ryšio trūkumo ar nepakankamų įgūdžių, įpročio juo naudotis. COVID-19 paspartino daugelio procesų perkėlimą į elektroninę erdvę. Nevienodos skirtingų teritorijų, socialinių grupių ir organizacijų galimybės pasinaudoti žaliosios ekonomikos, skaitmeninės transformacijos ir kitomis galimybėmis dėl trūkstamos interneto ryšio infrastruktūros arba kaimo gyventojų žemo elektroniniu paslaugų naudojimo lygio turi įtakos regionų socialinei atskirčiai ir viešųjų paslaugų prieinamumo netolygumams.

Konkrečių geografinių vietovių, pvz., atokiausių regionų, kalnuotų ir salų vietovių, poreikių įvertinimas.

Netaikoma Lietuvai.

Prioritetų nustatymo metodika ir kriterijai

Prioritetizuojant poreikius, taikomas daugiakriterinė analizės metodas.

Naudojamų kriterijų sąrašas:

1. Indėlis, siekiant Europos Sąjungos lygiu nustatytų tikslų. Europos Komisijos komunikate „Europos žaliasis kursas“, strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“, Biologinės įvairovės strategijoje nustatomos pagrindinės veiksmų, kurių turi būti imtasi, siekiant iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui, kryptys žemės ūkio sektoriuje. 2023–2027 m. BŽŪP lėšų naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pakete, ES strateginės nuostatos buvo konkretizuotos ir papildytos, nustatant reikalavimus ir apribojimus asignavimams – kiek

BŽŪP lėšų turi būti skiriama konkrečioms sritims. Jais vadovaujantis, BŽŪP bus labiau orientuota į aplinkos ir klimato tikslus – 25 proc. tiesioginių išmokų turės būti skirta klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingoms sistemoms (toliau – ekologinės sistemos), o 35 proc. kaimo plėtros lėšų – su aplinka, klimatu ir gyvūnų gerove susijusioms priemonėms; daugiau dėmesio skirs smulkiems ir vidutiniams ūkiams – ne mažiau kaip 10 proc. tiesioginių išmokų turės būti perskirstyta smulkiesiems ūkiams, ne mažiau kaip 3 proc. BŽŪP biudžeto bus skiriama jauniems ūkininkams; daugiau paskatų „iš apačios į viršų“ principu bendruomenių organizuojamai kaimo plėtrai – 5 proc. kaimo plėtros lėšų numatoma LEADER iniciatyvai.

2. Atitiktis nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose nustatytiems ilgalaikiams tikslams.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymu^[1], vienas iš 7 strateginio valdymo principų – veiksmingumo ir orientavimosi į rezultatus principas – apibrėžia, kad „priimant viešojo valdymo sprendimus, planuojant ir įgyvendinant planavimo dokumentus, pagrindinis dėmesys turi būti skiriamas strateginiams tikslams bei pažangos uždaviniams ir tęstinės veiklos uždaviniams nustatyti bei jiems įgyvendinti laiku, pasirenkant tam tinkamiausius būdus ir atsisakant vertės nekuriančios veiklos ar funkcijų“. Atsižvelgiant į šį ir kitus minėtame įstatyme nustatytus principus, BŽŪP lėšos turi būti planuojamos, vadovaujantis Valstybės pažangos strategijoje, Nacionalinio pažangos plane, nacionalinėse darbotvarkėse (t. y., Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų planas 2021–2030 m., Nacionalinė darnaus vystymosi strategija) nustatytais tikslais bei uždaviniais, numatomos finansuoti veiklos turi derėti su nacionalinėse plėtros programose, Vyriausybės programoje ir kituose programavimo lygmens planavimo dokumentuose nustatytais priemonėmis bei siekti nustatytų rezultatų.

3. Svarba socialiniams-ekonominiams partneriams.

Planuojant BŽŪP lėšomis finansuojamas intervencijas, kiekvienu finansiniu laikotarpiu vis intensyviau į pasirengimo procesą įtraukiami ir įsitraukia socialiniai-ekonominiai partneriai, taip užtikrinant planuojamų finansuoti priemonių atitikimą bei suderinamumą su jų poreikiais. 2020 m. kovo 18 d.– balandžio 17 d. organizuota anketinė apklausa „Nacionaliniai žemės ūkio ir kaimo plėtros politikos strateginiai tikslai ir poreikiai 2021–2027 m.“, kurios metu mokslo įstaigų, ūkininkų asociacijų bei kitų su žemės ūkio veikla ir kaimo plėtra susijusių organizacijų atstovai poreikius sureitingavo pagal svarbą – kokį prioritetą konkrečiam poreikiui teikia konkretaus ar kompleksinio BŽŪP tikslo lygiu.

4. Paramos kaimo plėtrai ir tiesioginių išmokų tęstinumas.

Lietuvos žemės ūkiui ES BŽŪP lėšos skiriamos nuo 2000 m. – pirmaisiais metais kaip priemonė, skatinanti vykdomą nacionalinę politiką palaipsniui priderinti prie ES kaimo plėtros politikos, o nuo 2004 m. – įgyvendinti bendruosius ES ir nacionalinius žemės ūkio ir kaimo plėtros tikslus. Didelė dalis BŽŪP priemonių (finansuojamų veiklų) yra tęstinės, todėl per šį laikotarpį žemės ūkio subjektams susiformavo tam tikri lūkesčiai – jie planuoja savo pajamas, į jas įtraukdami ateities išmokas, gaunamas iš BŽŪP, todėl paramos sąlygų keitimas ar finansavimo nutraukimas gali turėti ženklų padarinių žemės ūkio sektoriui. Poreikių, kuriems tenkinti buvo naudojamos ankstesnių laikotarpių BŽŪP lėšos, tolesnis finansavimas turi būti užtikrinamas 2023–2029 m.; planuojant išmokas / skiriamą finansavimą mažinti ar sustabdyti, šis procesas turi būti planuojamas laipsniškai, iš anksto ir suderintai su kitomis priemonėmis, kurios galėtų sumažinti pajamų praradimų poveikį žemės ūkiui.

5. Alternatyvios intervencijos ir finansavimo šaltiniai.

Taikant šį kriterijų, atsižvelgiama į žemės ūkiui prieinamus viešųjų lėšų šaltinius. Vertinama, ar konkretus poreikis gali būti finansuojama kitais ES (ESF, ERPF, Sanglaudos fondo, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės, Modernizavimo fondo, kitų tarptautinių programų) ar nacionaliniais šaltiniais (sukurtos ir ne mažiau kaip 3 metus įgyvendinamos nacionalinės programos, finansiniai instrumentai, per kuriuos investuojamos grįžusios ES lėšos); vertinama, ar poreikis gali būti sprendžiamas pakeičiant teisės aktus ar mokestinę aplinką.

^[1] 2020 m. birželio 25 d. Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymas Nr. XIII-3096. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/90386d20bab711ea9a12d0dada3ca61b>

Poreikių reitingavimo metodika:

Kriterijus	Apibrėžimas	Skiriamas balas
1. Indėlis, siekiant Europos Sąjungos lygiu nustatytų tikslų	Poreikis visiškai atitinka vieną ar kelis ES tikslus – visos jam tenkinti skiriamos lėšos gali būti įtrauktos, kaip prisidedančios prie SPR reglamento preambulės 59 ir 91 punktuose, 92 straipsnio 1 punkte, 93 straipsnio 1 punkte arba 97 straipsnio 1 punkte nustatytų reikalavimų finansiniams asignavimams vykdymą.	5
	Poreikis iš esmės atitinka vieną ar kelis ES tikslus – didžioji dalis (70 proc. ir daugiau) jam tenkinti skiriamų lėšų gali būti įtrauktos, kaip prisidedančios prie SPR reglamento preambulės 59 ir 91 punktuose, 92 straipsnio 1 punkte, 93 straipsnio 1 punkte arba 97 straipsnio 1 punkte nustatytų reikalavimų finansiniams asignavimams vykdymą.	4
	Poreikis iš dalies atitinka vieną ar kelis ES tikslus – dalis (31–69 proc.) jam tenkinti skiriamų lėšų gali būti įtrauktos, kaip prisidedančios prie SPR reglamento preambulės 59 ir 91 punktuose, 92 straipsnio 1 punkte, 93 straipsnio 1 punkte arba 97 straipsnio 1 punkte nustatytų reikalavimų finansiniams asignavimams vykdymą.	3
	Poreikis labiau atitinka, nei neatitinka ES tikslų – mažesnioji dalis (30 proc. ir mažiau) jam tenkinti skiriamų lėšų gali būti įtrauktos, kaip prisidedančios prie SPR reglamento preambulės 59 ir 91 punktuose, 92 straipsnio 1 punkte, 93 straipsnio 1 punkte arba 97 straipsnio 1 punkte nustatytų reikalavimų finansiniams asignavimams vykdymą.	2
	Poreikis neatitinka ES tikslų – jam tenkinti skiriamos lėšos negali būti įtrauktos, kaip prisidedančios prie SPR reglamento preambulės 59 ir 91 punktuose, 92 str. 1 punkte, 93 str. 1 punkte arba 97 straipsnio 1 punkte nustatytų reikalavimų finansiniams asignavimams vykdymą arba poreikiui tenkinti BŽŪP lėšos nėra skiriamos.	1
2. Atitiktis nacionaliniuose ir strateginiuose dokumentuose nustatytiems ilgalaikiams tikslams	Poreikis yra tiesiogiai susijęs su NPP ir Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano, ir (arba) kitoje nacionalinėje darbotvarkėje nustatytais uždaviniais (t. y. poreikio tenkinimas tiesiogiai prisideda prie dokumentuose nustatyto rezultato pasiekimo), jį tenkinančios priemonės įtrauktos į LR Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planą ir (arba) nacionalinių darbotvarkių planus.	5
	Poreikis yra tiesiogiai susijęs su NPP (t.y. poreikio tenkinimas tiesiogiai prisideda prie rezultato pasiekimo), jį tenkinančios priemonės įtrauktos į LR Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planą.	4
	Poreikis yra netiesiogiai susijęs su NPP ir (arba) Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano, ir (arba) kitoje nacionalinėje darbotvarkėje nustatytais uždaviniais (t.y. poreikio tenkinimas netiesiogiai prisideda prie rezultato pasiekimo), tačiau jį tenkinančios priemonės nėra įtrauktos į LR Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planą.	3
	Poreikis yra susijęs su Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano, ir (arba) kitoje nacionalinėje darbotvarkėje nustatytais uždaviniais, tačiau nėra susijęs su NPP uždaviniais.	2
	Poreikis nėra susijęs su NPP, Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano ar kitoje nacionalinėje darbotvarkėje nustatytais uždaviniais.	1

3. Svarba socialiniams-ekonominiams partneriams	Poreikis dominuoja (surinko daugiau kaip 25 proc.) tarp mokslo įstaigų atstovų ir tarp ūkininkų asociacijų bei kitų su žemės ūkio veikla ir kaimo plėtra susijusių organizacijų atstovų.	3
	Poreikis dominuoja (surinko daugiau kaip 25 proc.) tik vienoje socialinių-ekonominių partnerių grupėje (tarp mokslo įstaigų atstovų arba tarp ūkininkų asociacijų bei kitų su žemės ūkio veikla ir kaimo plėtra susijusių organizacijų atstovų).	2
	Mokslo įstaigų, ūkininkų asociacijų bei kitų su žemės ūkio veikla ir kaimo plėtra susijusių organizacijų atstovai poreikio nenurodė kaip dominuojančio (surinko mažiau kaip 25 proc.).	1
4. Paramos kaimo plėtrai ir tiesioginių išmokų tęstinumas	Poreikiui tenkinti suplanuota (-os) priemonė (-s) buvo finansuojama (-os) 2014–2020 m. finansinio laikotarpio BŽŪP ar kitomis viešosiomis lėšomis, ir pasiekė teigiamų rezultatų.	5
	Poreikiui tenkinti suplanuota (-os) priemonė (-s) buvo finansuojama (-os) 2014–2020 m. finansinio laikotarpio BŽŪP lėšomis.	4
	Poreikiui tenkinti suplanuota (-os) priemonė (-s) nebuvo finansuojama (-os) 2014–2020 m. finansinio laikotarpio BŽŪP lėšomis, tačiau jai finansuoti buvo skiriamos nacionalinės (valstybės biudžeto) lėšos.	3
	Kai kurios poreikiui tenkinti suplanuotos priemonės arba, jei suplanuota tik viena priemonė, - dalis joje numatytų veiklų anksčiau buvo finansuojamos BŽŪP arba kitomis nacionalinėmis (VB) lėšomis.	2
	Poreikiui tenkinti suplanuota (-os) priemonė (-s) nebuvo finansuojama (-os) 2014–2020 m. finansinio laikotarpio BŽŪP ar kitomis viešosiomis lėšomis, tačiau jai buvo skiriamos kitos tarptautinės paramos (įskaitant ES struktūrinių fondų) lėšas.	1
5. Alternatyvios intervencijos ir finansavimo šaltiniai	Poreikiui tenkinti suplanuota (-os) priemonė (-s) negali būti finansuojama (-os) iš kitų ES ir (ar) nacionalinių lėšų šaltinių (nėra ne mažiau kaip 3 metus įgyvendinamų nacionalinių programų, finansinių instrumentų, kurių lėšos galėtų būti naudojamos poreikiui tenkinti).	5
	Poreikis gali būti finansuojamas iš nacionalinių lėšų šaltinių.	4
	Dalis poreikiui tenkinti suplanuotų priemonių arba dalis suplanuotos priemonės veiklų negali būti finansuojamas iš kito ES fondo / programos, tačiau finansavimo galimybės yra apribotos nacionaliniu lygiu.	3
	Poreikis gali būti finansuojamas iš kito ES fondo/programos arba finansinių instrumentų, tačiau gali būti nustatyti finansavimo galimybių apribojimai nacionaliniu lygiu.	2
	Poreikis gali būti sprendžiamas, pakeičiant teisės aktus, koreguojant mokestinę aplinką ar kitomis priemonėmis, nereikalaujančiomis papildomų investicijų.	1

Poreikių vertinimo rezultatai

Įvertinus visus konkrečių tikslų poreikius pagal nustatytus kriterijus ir suteikus jiems konkrečius balus, poreikiai buvo sugrupuoti pagal tris tikslų temas: į ekonominius, socialinius ir klimato arba aplinkosauginius poreikius. Tuomet poreikiai buvo paskirstyti pagal svarbą (pagal surinktų balų sumą) į tris – aukšto, vidutinio ir žemo prioriteto grupes. Tokiu būdu poreikiai buvo sureitinguoti, juos lyginant tik su tos pačios tematikos poreikiais. Kompleksinio tikslo poreikiai reitinguojami nebuvo, kadangi jie yra susiję su visais konkrečiais tikslais ir jų įgyvendinimas yra būtina sąlyga konkrečių tikslų sėkmingam pasiekimui.

Ekonominiams tikslams priskirta 16 poreikių. Aukštas prioritetas atiteko poreikiams, skirtiems

jauniesiems ūkininkams ir kitiems ūkininkaujantiems, siekiant išlaikyti jų ekonominę pajėgumą ir mažų bei vidutinių ūkių gyvybingumą (a.1, a.2, a.4 poreikiai), pažangių technologijų diegimui (b.2 poreikis), melioracijos sistemų atnaujinimui (b.3 poreikis) ir ūkininkų derybinės galios, ypač dalyvaujant trumpose tiekimo grandinėse, didinimui (c.2 poreikis). Vidutinis prioritetas suteiktas poreikiams, susijusiems su aukštesnės pridėtinės vertės produktų gamybos (b.1, b.5, c.4 poreikiai), ūkių bendradarbiavimo (c.1 poreikis), beatliekinės veiklos ūkiuose skatinimu (b.4 poreikis) ir ekonominio bei aplinkosauginio tvarumo palaikymu (a.3 ir a.7 poreikiai). Žemas prioritetas suteiktas poreikiams, susijusiems su kooperatyvų skatinimu teikti paslaugas savo nariams, pritaikant dalijimosi ekonomikos principus (c.3 poreikis), žemės ūkio subjektų galimybių pasinaudoti alternatyviais finansiniais ištekliais didinimu (a.5 poreikis) ir skatinimu ūkiuose taikyti rizikų valdymo priemones (a.6 poreikis).

Socialiniams tikslams priskirta 14 poreikių. Aukštas prioritetas suteiktas poreikiams, orientuotiems į jaunosius ūkininkus (g.1, g.2, g.4 poreikiai) ir bendruomenių iniciatyvas (h.1 ir h.2 poreikiai). Vidutinis prioritetas suteiktas poreikiams, kurie susiję su biosaugos priemonių taikymu (i.5 poreikis), saugių, ekologiškų, aukštos ir išskirtinės kokybės žemės ūkio ir maisto produktų vartojimo skatinimu (i.1 poreikis), taip pat kaimo vietovių modernizavimu (h.4 poreikis) bei žemės ūkio veiklos įvairinimu (g.3 poreikis). Žemo prioriteto grupei priskirti su tvarios ūkinės veiklos miškuose skatinimu (h.7 poreikis), bioekonomikos verslų skatinimu (h.5 poreikis), integruotų kenksmingųjų organizmų kontrolės praktikų ir aukštesnių gyvūnų gerovės standartų taikymu ūkiuose (i.2 ir i.3 poreikiai) ir institucijų, atsakingų už augalų ir gyvūnų ligų prevenciją ir kontrolę, aprūpinimu įranga (i.4 poreikis) susiję poreikiai.

Klimato arba aplinkosauginiams tikslams priskirta 11 poreikių. Aukšto prioriteto grupei priskirti poreikiai, apimantys su žemės ūkiu ir miškais susijusių buveinių būklės gerinimą (f.2 poreikis) ir tvaresnių ūkininkavimo praktikų taikymo skatinimą (e.1, e.2 ir e.3 poreikiai). Vidutinio prioriteto grupei priskirti su biologinės įvairovės būklę apsauga ir gerinimu (f.1 ir f.3 poreikiai), technologijų, mažinančių ŠESD emisijas ir didinančių organinės anglies kiekį dirvožemyje, taikymu (d.2 poreikis) ir su ŠESD absorbuojamomis galimybėmis didinimą, veisiant miškus (d.1 poreikis), susiję poreikiai. Žemo prioriteto poreikiai nukreipti į gyvulių mėšlo ir kitų šalutinių žemės ūkio produktų panaudojimą energijos gamybai didinimą (d.5 poreikis), ŠESD emisijų nusaustuose šlapynėse ir durpynuose mažinimą (d.3 poreikis) ir ūkių atsparumo dėl klimato kaitos kylančiais rizikais taikant modernias vandentvarkos sistemas didinimą (d.4 poreikis).

Sprendimo neatsižvelgti į BŽŪP strateginiame plane nustatytus poreikius arba atsižvelgti į juos iš dalies pagrindimas

Į dalį SP nustatytų poreikių nuspręsta neatsižvelgti arba su jais susietos intervencijos tenkina tik dalį su poreikiu susijusių aspektų. Žemiau nurodomi argumentai, kodėl poreikiai nebus tenkinami arba tik iš dalies tenkinami BŽŪP lėšomis.

Strateginiame plane nuspręsta neatsižvelgti šiuos poreikius:

i.4 – Gerinti institucijų, atsakingų už augalų ir gyvūnų ligų prevenciją ir kontrolę, aprūpinimą įranga

BŽŪP lėšos nėra skiriamos valstybės institucijų įgyvendinamiems investiciniams projektams, tačiau jos gali įsitraukti į projektų vykdymą kaip reikalingų paslaugų teikėjai. Šis poreikis bus tenkinamas nacionalinėmis ir ES fondų investicijų lėšomis.

h.7 – Skatinti miškuose tvarią ūkinę veiklą

Siekiant išlaikyti prioritetinį dėmesį apsirūpinimo maistu tikslui ir mažėjant bendrai BŽŪP lėšų, skiriamų Lietuvai, apimčiai, atsisakoma investicinės paramos, tiesiogiai nesusijusios su žemės ūkio veikla. Strateginiame plane numatytos intervencinės priemonės, susijusios su miškininkystės sektoriumi prisideda tik prie poreikių (d.1, f.2), susijusių su aplinkosauga, tenkinimo. Intervencinėmis priemonėmis miškininkystės sektoriuje daugiausiai skatinamas miškų veisimas siekiant didinti ŠESD absorbuojamumą.

Į šiuos poreikius Strateginiame plane nuspręsta atsižvelgti tik iš dalies:

c.3 – Skatinti kooperatyvus teikti paslaugas savo nariams, pritaikant dalijimosi ekonomikos principus

Strateginiame plane numatoma skirti paramą gamintojų organizacijoms vaisių ir daržovių sektoriuje. Gamintojų organizacijoms gavus paramą gamybos procesų optimizavimui, inovatyvių technikų ir technologijų naudojimui, modernių derliaus nuėmimo ir saugojimo įrenginių, produkcijos apdorojimo įrangos įsigijimui, bus sudarytos sąlygos jų nariams naudotis nauja įranga ar įrenginiais bei paslaugomis, todėl iš dalies bus tenkinamas poreikis c.3. Atsižvelgiant į tai, kad šalyje veikiančių žemės ūkio kooperatinių bendrovių (kooperatyvų), tiek jų veikloje dalyvaujančių narių skaičius yra palyginti nedidelis, platesnę dalijimosi ekonomikos principų taikymo sklaidą planuojama pasiekti BŽŪP lėšas nukreipiant ne į kooperatyvų ir jų narių, o pavienių ūkių (dėmesį koncentruojant į smulkius ūkius) bendradarbiavimo skatinimą (įgyvendinama per poreikius b.1, c.1, c.2). Atkreiptinas dėmesys, kad kooperatyvai, siekdami modernizuotis, pritaikyti dalijimosi ekonomikos principus ir taip paskatinti prie jų jungtis daugiau narių, gali pasinaudoti atskiromis intervencinėmis priemonėmis (pvz., investicijomis į žemės ūkio valdas ir kt.).

d.1 – Didinti ŠESD absorbuojamumą skatinant miškų veisimą

Net kelios SP priemonės tenkina šį poreikį, tačiau skiriamų lėšų nepakanka nacionaliniam tikslui programavimo laikotarpiu pasiekti. BŽŪP lėšas ir numatytas veiklas papildys Aplinkos ministerijos šiam tikslui skiriamos ir administruojamos valstybės biudžeto lėšos.

d.4 – Didinti ūkių atsparumą dėl klimato kaitos kylančiais rizikais, taikant modernias vandentvarkos sistemas

Poreikis tenkinamas iš dalies, kadangi investicijos pasieks tik vaisių ir daržovių sektoriaus gamintojų organizacijų narius (šiam sektoriui itin aktualus žemės ūkio naudmenų drėkinimas). Platesniu matu, SP numatoma remti investicijas į reguliuojamojo drenažo įdiegimą ir rekonstruotas melioracijos sistemas (įgyvendinama per poreikį b.3).

d.5 – Didinti gyvulių mėšlo ir kitų šalutinių žemės ūkio produktų panaudojimą energijos gamybai

Nedidelės galios biokuro kogeneracinių jėgainių, įtrauktų į centralizuotos šilumos ir vėsumos tiekimo sektorių, statybai bus skiriamos 2021– 2027 m. ES fondų investicijos, o juridiniai asmenys bus skatinami diegti AEI technologijas iš EGADP (angl. EU Recovery and Resilience Facility), o fiziniai asmenys – iš nacionalinės Klimato kaitos programos. SP apimtyje bus remiamas tik biodujų jėgainių įrengimas gyvulininkystės ūkiuose, kai biodujos gaminamos iš gyvulininkystės ūkyje susidarantių atliekų (mėšlo ir(arba) kitų biologiškai skaidžių atliekų) ir naudojamos tik valdos reikmėms.

g.3 – Skatinti verslų kūrimąsi kaime, žemės ūkio veiklos įvairinimą

Mažėjant bendrai BŽŪP lėšų, skiriamų Lietuvai, apimčiai, atsisakoma investicinės paramos, tiesiogiai nesusijusios su žemės ūkio veikla. Tačiau numatoma, kad prie šio poreikio tenkinimo galės prisidėti vietos veiklos grupės, rengdamos ir įgyvendinamos vietos plėtros strategijas, pagal kurias galės būti remiami verslų kūrimosi kaime projektai bei skatinamas žemės ūkio veiklos įvairinimas.

g.4 – Didinti jaunųjų ūkininkų prieinamumą prie žemės ir finansinių išteklių

Poreikis didinti jaunųjų ūkininkų prieinamumą prie žemės ir finansinių išteklių bus iš dalies tenkinamas, jaunesiems ūkininkams teikiant papildomą tiesioginę pajamų paramą. Tačiau papildomos tiesioginės išmokos nėra pakankama priemonė, padidinanti jaunųjų ūkininkų prieinamumą prie žemės ir finansinių išteklių, todėl prie šio poreikio tenkinimo prisidės ir nacionalinės priemonės. XVIII Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane yra numatyta nustatyti pirmenybę jaunesiems ūkininkams nuomotis valstybinę žemės ūkio paskirties žemę, taip pat numatytas poreikis išnagrinėti galimybes nacionalinėmis lėšomis įgyvendinti papildomas finansines priemones, kurios padėtų spręsti skolinimosi apyvartinėms lėšoms problemas bei palengvintų jauniems žmonėms galimybes gauti ilgalaikes paskolas,

skirtas viso veikiančio ūkio (įskaitant žemę) įsigijimui.

h.4 – Modernizuoti kaimo vietoves didinant gyvenimo sąlygų juse patrauklumą

Poreikis bus tenkinamas iš dalies skatinant sumaniųjų kaimų plėtrą. Taip pat numatoma, kad prie šio poreikio tenkinimo galės prisidėti vietos veiklos grupės, rengdamos ir įgyvendinamos vietos plėtros strategijas. Plačiajuosčio interneto aprėpties, spartos, susisiekimo ir kt. paslaugų prieinamumo didinimo klausimai nebus sprendžiami BŽŪP parama. Šiems tikslams bus skiriamos Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės, ES fondų struktūrinių ir investicijų bei nacionalinės lėšomis.

i.1 – Skatinti saugių, ekologiškų, aukštos ir išskirtinės kokybės žemės ūkio ir maisto produktų vartojimą ir sveiką mitybą

Poreikis SP priemonėmis bus tenkinamas iš dalies siekiant užtikrinti vartotojų poreikius atitinkančių saugių, ekologiškų, aukštos ir išskirtinės kokybės žemės ūkio ir maisto produktų pasiūlos užtikrinimą. Pakankamos pasiūlos užtikrinimas yra labai svarbus veiksnys, siekiant paskatinti vartojimą, tačiau nėra pakankamas. Pagal SP taip pat bus remiamos rinkodaros priemonės vaisių ir daržovių bei bitininkystės sektoriuose bei teikiama parama trumpų tiekimo grandinių kūrimui siekiant paskatinti vietinės produkcijos vartojimą, kuriant tokios produkcijos realizacijos vietas, esančias arčiau vartotojų.

Prie poreikio tenkinimo (per vartojimo skatinimo aspektą) taip pat prisidės ir kitos (ne SP) priemonės.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. liepos 21 d. nutarimo Nr. 1133 „Dėl žaliųjų pirkimų tikslų nustatymo ir įgyvendinimo“ (toliau – Nutarimas) 2021 m. birželio 21 d. pakeitimu Nr. 478 įtvirtinta, kad perkančiosios organizacijos ir perkantieji subjektai, atlikdami visus pirkimus nuo 2022 m. ne mažiau kaip 50 proc. pirkimų, skaičiuojant pagal vertę nuo visų pirkimų, turi taikyti žaliųjų pirkimų reikalavimus, o kiekvienais metais nuo 2023 m. – ne mažiau kaip 100 proc. pirkimų turi būti žalieji. Tai reiškia, kad nuo 2023 metų visos perkančiosios organizacijos, perkančios maistą, turės pirkti mažiausiai 30 proc. ekologiškų, pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą (toliau – NKP) pagamintų produktų ar produktų su saugomomis nuorodomis.

Pagal Ekologiškų ir pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų maisto produktų vartojimo skatinimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose paramos taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2019 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-267, teikiama parama vaikų ugdymo įstaigoms, kurios įsipareigoja vaikams maitinti pagal kokybės sistemas pagamintų produktų įsigyti ne mažiau kaip 60 proc. (maksimalus paramos dydis vienam vaikui per mėnesį yra 20 eurų) arba ne mažiau kaip 50 proc. (maksimalus paramos dydis vienam vaikui per mėnesį yra 17 eurų) pagal kokybės sistemas pagamintų produktų viso vaikų maitinimui skirto maisto kiekio. Parama kompensuojamas kainų skirtumas tarp įprastinės produkcijos maisto prekių ir ekologiškų bei NKP produktų.

Skatinant ekologiškų ir aukštos kokybės produktų vartojimą, vykdoma vaisių ir daržovių bei pieno ir pieno produktų populiarinimo vaikų ugdymo įstaigose programa. Pagal programą vaisių ir daržovių augintojai turi galimybę tiesiogiai tiekti vaikų ugdymo įstaigoms ekologiškus produktus ir NKP (vaisius ir daržoves) bei ekologiškus pieno produktus.

Sveikatos apsaugos ministerija, Higienos institutas ir savivaldybių visuomenės sveikatos biurai vykdo informuotumo apie sveiką mitybą priemonės, teikia rekomendacijas gyventojams apie sveiką ir tvarią mitybą bei metodines rekomendacijas specialistams, vykdo mokymus, paskaitas, seminarus, skelbia naudingą informaciją internetinėse svetainėse, socialiniuose tinkluose ir kitose visuomenės informavimo priemonėse.

2.1.SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

2.1.SO1.1 SSGG analizės santrauka

2.1.SOI.1.1. Stiprybės

1. Susiformavę stambūs ūkiai, turintys finansinių pajėgumų vykdyti veiklą efektyviai rinkos sąlygomis
2. Spartus javų sektoriaus augimas

2.1.SOI.1.2. Silpnybės

1. Žemės ūkio verslo pajamos – mažesnės nei darbo užmokestis visuose šalies ekonomikos sektoriuose
2. Dideli pajamų skirtumai mažuose ir dideliuose ūkiuose
3. Mažas rizikos priemonių taikymas ūkiuose
4. Tiesioginių išmokų netolygus pasiskirstymas tarp ūkių pagal dydį
5. Mažos ūkių pajamos bei kiti ekonominiai sunkumai, dėl kurių tam tikruose sektoriuose stebimos traukimosi (arba traukimosi rizikos didėjimo) tendencijos
6. Dideli metiniai ūkių pajamų svyravimai
7. Dideli ūkių pajamų skirtumai tarp regionų pagal vietovės palankumą ūkininkauti

2.1.SOI.1.3. Galimybės

1. Naujų technologijų, įskaitant skaitmeninimą siekiant sumažinti ūkių išlaidas ir padidinti efektyvumą, taikymas
2. Naujų rizikos priemonių atsiradimas ir plėtra
3. Konsultacijų ir mokymų, didinančių ūkininkų žinių lygį, platesnis prieinamumas

2.1.SOI.1.4. Grėsmės

1. Augantis darbo užmokestis kituose ekonomikos sektoriuose, mažinantis ūkininkavimo patrauklumą
2. Dažnėjantys ekstremalūs gamtos reiškiniai, didinantys ūkių pajamų nestabilumą
3. Dideli žemės ūkio produkcijos kainų svyravimai pasaulinėse rinkose

2.1.SOI.1.5. Kitos pastabos

Lietuvoje ūkių skaičius išlaiko spartaus mažėjimo tendenciją: 2012m.–2019 m. laikotarpiu žemės ūkio valdų valdytojų sumažėjo 22,5 proc. Tai rodo, kad mažėja gyventojų suinteresuotumas užsiimti žemės ūkio veikla, kuri, palyginti su kitomis veiklomis, yra labiau veikiama neapibrėžtumo, susijusio su klimatinėmis sąlygomis, rinkos nepastovumu ir kainų svyravimais. Mažėjant žemės ūkio veiklos patrauklumui, kyla grėsmė, kad blogės šalies apsirūpinimas maistu.

Viena pagrindinių ūkių traukimosi iš veiklos priežasčių – finansinė. Ūkininkai, apsisprendami dėl veiklos tęstinumo, žemės ūkio pajamas lygina su pajamomis kitose ekonominėse veiklose. 2012–2019 m. vidutinės ūkio grynosios pajamos, tenkančios vienam šeimos SD, atėmus gautinas palūkanas už turtą ir sumokėtą rentą už žemę, vidutiniškai per metus siekė 7 071 Eur ir sudarė 46,2 proc. nuo darbo užmokesčio pramonės, statybos ir paslaugų sektoriuose (C.26 konteksto rodiklis). Mažesnės pajamos žemės ūkyje nei kituose ekonomikos sektoriuose daro didelį neigiamą poveikį žemės ūkio sektoriaus plėtrai ir jo patrauklumui pajamų atžvilgiu. Realiųjų gamybos išteklių pajamų indeksas žemės ūkyje (C.25 konteksto rodiklis) 2012–2019 m. Laikotarpiu mažėjo vidutiniškai po 1,9 proc. per metus, o kituose

Lietuvos ekonomikos sektoriuose – augo (darbo užmokestis, kai 2010 = 100, paslaugų sektoriuje – vidutiniškai po 10,4 proc. Per metus, statybos sektoriuje – vidutiniškai po 9,4 proc. Per metus ir pramonės sektoriuje – vidutiniškai po 8,7 proc. Per metus). Kitaip tariant, patrauklumas dirbti žemės ūkio sektoriuje, palyginti su kitais sektoriais, mažėjo.

Mažas ūkių pajamas daugiausia lemia mažas ūkių efektyvumas ir produktyvumas, taip pat dideli pagaminamos produkcijos apimčių svyravimai. 2015 – 2019 m. laikotarpiu, ŪADT duomenimis, 10–50 ha ūkiai kasmet dirbo nuostolingai (neskaitant subsidijų), o 51 – 150 ha ūkiai didžiąją šio laikotarpio dalį dirbo nuostolingai. Situaciją gelbėjo teikiama parama, be kurios didžioji dalis ūkių būtų priversti trauktis iš veiklos. Net didžiausi ūkiai (virš 150 ha), kurie yra modernūs ir produktyvūs, turintys finansinių pajėgumų vykdyti veiklą efektyviai rinkos sąlygomis ir yra viena stipriųjų Lietuvos žemės ūkio pusių, kai kuriuos metus baigia nuostoliu. Situaciją iš dalies gelbėjo teikiama parama, be kurios didelė dalis ūkių būtų priversti trauktis iš veiklos.

Itin sunki mažų ir vidutinių ūkių situacija – jų pajamos iš žemės ūkio verslo, tenkančios vienam šeimos sąlyginiam darbuotojui, įskaitant subsidijas, 2015 – 2019 m. sudarė mažiau kaip pusę darbo užmokesčio (neto) darbuotojams visuose šalies ekonomikos sektoriuose ir buvo ženkliai mažesnės nei stambesniųjų ūkių, pvz.: 2015-2019 m. Vidutinis 10-50 ha ploto ūkių bendrasis pelnas su subsidijomis 1 sutartiniam šeimos darbuotojui buvo 3 kartus mažesnis nei 50-100 ha ūkiuose. Atitinkamai šiems ūkiams skiriama pajamų palaikymo parama yra labai svarbi.

Visgi paramos efektyvumas mažiems ir vidutiniams ūkiams 2015-2019 m. buvo ribotas, kadangi didžiąją sektoriui skiriamos paramos dalį gavo stambieji ūkiai. Didžiausi ūkiai (virš 100 ha ploto), sudarantys tik 4,6 proc. visų ūkių, gavo beveik 47 proc. visų tiesioginių išmokų išmokamos sumos, tuo tarpu smulkesni ūkiai (iki 50 ha), sudarantys 91 proc. visų Lietuvos ūkių, gauna nepilnai 40 proc. (2019 m. duomenimis).

Sektoriniu požiūriu taip pat išryškėja ženklūs skirtumai tarp skirtingos ūkinės specializacijos ūkių. Nors visi sektoriai susiduria su tam tikrais sunkumais, santykinai geriausia situacija javininkystės sektoriuje, ką rodo ir šio sektoriaus plėtra. Nuo išmokų labiausiai priklauso žolėdžių gyvulių ir pienininkystės ūkiai, kurių sukuriama grynoji pridėtinė vertė, tenkanti vienam sąlyginiam darbuotojui, (be išmokų) – viena mažiausių tarp skirtingų ūkininkavimo krypčių ūkių, o pienininkystės ūkių traukimosi tendencijos sparčiausios šalyje. Tačiau ir kituose šalies sektoriuose stebimos traukimosi (arba traukimo rizikos didėjimo) tendencijos, susijusios tiek su žemu pajamų lygiu, tiek su kitais sunkumais.

Šalyje vieną trečdalį (33,2 proc.) naudojamų ŽŪN užima didelių gamtinių kliūčių ir specifinių kliūčių turinčios vietovės (C.20 konteksto rodiklis), kuriose savo veiklą vykdo daugiau kaip pusė Lietuvos ūkių. Šių ūkių sukuriama grynoji pridėtinė vertė, tenkanti vienam sąlyginiam darbuotojui, yra beveik dvigubai mažesnė nei ūkių, vykdančių veiklą palankiose ūkininkauti vietovėse (2019 m. ŪADT duomenimis), todėl išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, ir kitos išmokos prisideda prie ūkių, vykdančių veiklą šiose vietovėse, pajamų užtikrinimo ir ūkių šiose vietovėse išlaikymo.

Lietuvoje ūkių pajamos labai nestabilios. 2015–2019 m. vidutinis ūkių bendrojo pelno (neskaitant subsidijų) variacijos koeficientas labai didelis – atskiroms ūkių grupėms viršijantis 50 proc. Per 2012–2018 m. laikotarpį ūkininkų ūkių, patyrusių didesnę nei 30 proc. grynosios pridėtinės vertės kritimą, dalis 2014 – 2018 m. varijavo nuo 15 iki 42 proc. Todėl ūkių pajamų palaikymas itin svarbus: jis ne tik prisideda prie pajamų lygio padidėjimo, tačiau ir prie dalinio pajamų stabilumo užtikrinimo. Iš kitos pusės dideli pajamų svyravimai suponuoja, kad Lietuvoje ūkiai nepakankamai valdo riziką, kurią ypač didina nuspėjamos klimatinės-meteorologinės sąlygos bei kainų svyravimai. Su didžiausiu pajamų nepastovumu susiduria augalininkystės krypčių ūkiai. Nors rizika patirti nuostolius dėl nepalankių klimato reiškinių, kurie pastaruoju metu šalyje ypač dažni, turėtų paskatinti ūkininkus drausti pasėlius, tačiau apdraustas pasėlių plotas Lietuvoje 2018 m., sudarė tik apie 9,2 proc. nuo draustino deklaruoto ploto. Atsižvelgiant į prognozes, kad ekstremalūs gamtos reiškiniai artimojoje ateityje dažnės ir intensyvės, taip pat į didelius žemės ūkio produkcijos kainų svyravimus pasaulinėse rinkose, kas savo ruožtu didins ūkių

pajamų nestabilumą, rizikos valdymo priemonės ūkiams yra itin reikalingos. Siekiant padidinti ūkių, dalyvaujančių rizikos valdymo priemonėse, skaičių, būtina didinti ir tobulinti jau esamų rizikos valdymo priemonių patrauklumą, taip pat diegti naujas ir efektyvias rizikos valdymo priemones, kurios sudarytų galimybes padidinti ūkių atsparumą neigiamiems išorės veiksniams bei užtikrintų jų gyvybingumą ilguoju laikotarpiu.

Tinkamo pajamų lygio užtikrinimas ir jų stabilumas visuose ūkiuose padidintų žemės ūkio veiklos patrauklumą pajamų atžvilgiu ir suteiktų aprūpinimo maistu saugumą. Siekiant didinti ūkių gyvybingumą, būtina tiksliau skirti paramą mažiems ir vidutiniams ūkiams, kurie sudaro didžiausią visų šalies ūkių dalį, skirti papildomą paramą tam tikriems sektoriams (gyvulininkystei), kurie yra svarbūs dėl ekonominių, socialinių ir aplinkosauginių priežasčių, ir ūkiams, vykdančiams veiklą mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse, tam, kad būtų išlaikytas šių vietovių gyvybingumas ir patrauklumas, išsaugotas kraštovaizdis ir biologinė įvairovė.

2.1.SO1.2 Poreikių nustatymas

Kodas	Pavadinimas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Poreikis yra įtrauktas į BŽŪP strateginį planą
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
a.2	Didinti mažų ir vidutinių ūkių gyvybingumą labiau remiant jų pajamas	Aukštas	Taip
a.3	Palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį	Vidutinis	Taip
a.4	Padidinti jaunųjų ūkininkų ūkių ekonominį pajėgumą	Aukštas	Taip
a.6	Skatinti rizikų valdymo priemonių taikymą ūkiuose	Žemas	Taip
a.7	Palaikyti ūkių ekonominį ir aplinkosauginį tvarumą vietovėse, turinčiose gamtinių ir kt. kliūčių	Vidutinis	Taip

Kitos su poreikių vertinimu susijusios pastabos.

neaktuali

2.1.SO1.4. Intervencinių priemonių taikymo argumentai

Intervencijos forma	Priemonės rūšis	Intervencijos kodas (VN) – pavadinimas	Bendrasis produkto rodiklis
DPdecoupled	BISS(21) - Bazinė pajamų parama tvarumui didinti	TI01baz - Bazinės tiesioginės išmokos	O.4. Hektarų, už kuriuos skiriama bazinė pajamų parama, skaičius
DPdecoupled	CRISS(29) - Papildoma perskirstomoji pajamų parama tvarumui didinti	TI02per - Papildoma perskirstymo pajamų parama tvarumui didinti	O.7. Hektarų, už kuriuos skiriama papildoma perskirstomoji pajamų parama, skaičius
DPdecoupled	CIS-YF(30) - Papildomas pajamų rėmimas jauniems ūkininkams	TI04jūs - Papildoma tiesioginė pajamų parama jauniems ūkininkams	O.6. Hektarų, už kuriuos skiriama papildoma pajamų parama jauniems ūkininkams, skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkininkų gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkininkų gyvūnų skaičius

DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.4 - Veiklos ariamojoje žemėje - Sertifikuotos sėklos naudojimas	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai) [nebegalioja]	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko2 - Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo [nebegalioja]	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko9 - Gyvūnų gerovė	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPcoupled	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas	TI03sus01.1 - Susietoji pajamų parama baltyminių augalų augintojams	O.10. Susietosios pajamų paramos hektarų skaičius
DPcoupled	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas	TI03sus01.2 - Susietoji pajamų parama vaisių augintojams	O.10. Susietosios pajamų paramos hektarų skaičius
DPcoupled	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas	TI03sus01.3 - Susietoji pajamų parama uogų ir riešutų augintojams	O.10. Susietosios pajamų paramos hektarų skaičius
DPcoupled	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas	TI03sus01.4 - Susietoji pajamų parama lauko daržovių augintojams	O.10. Susietosios pajamų paramos hektarų skaičius
DPcoupled	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas	TI03sus01.5 - Susietoji pajamų parama uždaro grunto daržovių augintojams	O.10. Susietosios pajamų paramos hektarų skaičius

DPcoupled	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas	TI03sus01.6 - Susietoji pajamų parama cukrinių runkelių augintojams	O.10. Susietosios pajamų paramos hektarų skaičius
DPcoupled	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas	TI03sus01.7 - Susietoji pajamų parama sėklinių bulvių augintojams	O.10. Susietosios pajamų paramos hektarų skaičius
DPcoupled	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas	TI03sus02.1 - Susietoji pajamų parama pieninių veislių karvių augintojams	O.11. Gyvūnų, už kuriuos skiriama susietoji pajamų parama, skaičius
DPcoupled	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas	TI03sus02.2 - Susietoji pajamų parama mėsinių galvijų augintojams	O.11. Gyvūnų, už kuriuos skiriama susietoji pajamų parama, skaičius
DPcoupled	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas	TI03sus02.3 - Susietoji pajamų parama avių augintojams	O.11. Gyvūnų, už kuriuos skiriama susietoji pajamų parama, skaičius
DPcoupled	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas	TI03sus02.4 - Susietoji pajamų parama ožkų augintojams	O.11. Gyvūnų, už kuriuos skiriama susietoji pajamų parama, skaičius
Sectoral - Vaisiai ir daržovės	WITHD(47(2)(f)) - išėmimas iš rinkos laisvam platinimui ar kitoms paskirties vietoms, įskaitant, jei reikia, apdorojimą, kad būtų palengvintas toks išėmimas	SP01vid7 - Produktų pašalinimas iš rinkos	O.35. Remiamų veiksmų programų skaičius
RD	ANC(71) - Gamtiniai ar kiti su teritorija susiję apribojimai	KP11ANCs - Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis	O.12. Hektarų, už kuriuos skiriama parama už vietoves, kuriose esama gamtinių ar specifinių kliūčių, skaičius, įskaitant lėšų suskirstymą pagal vietovių tipą
RD	ASD(72) - Konkrečiai teritorijai būdingi tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumai	KP06ntm - Parama „Natura 2000“ miškuose	O.13. Hektarų, už kuriuos skiriama parama pagal „Natura 2000“ arba Direktyvą 2000/60/EB, skaičius
RD	ASD(72) - Konkrečiai teritorijai būdingi tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumai	KP07ntž - Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje	O.13. Hektarų, už kuriuos skiriama parama pagal „Natura 2000“ arba Direktyvą 2000/60/EB, skaičius
RD	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą	KP08prev - Investicijos į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius	O.20. Remiamų ūkiuose vykdomų gamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
RD	RISK(76) - Rizikos valdymo priemonės	KP15riz - Pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimas	O.9. Vienetų, kuriems taikomos remiamos BŽŪP rizikos valdymo priemonės, skaičius
RD	RISK(76) - Rizikos valdymo priemonės	KP16sav - Savitarpio pagalbos fondai	O.9. Vienetų, kuriems taikomos remiamos BŽŪP rizikos valdymo priemonės, skaičius

Apžvalga

Kaip atskleidžia SSGG analizė, Lietuvoje vidutinės žemės ūkio pajamos yra ženkliai mažesnės nei kitose ekonominėse veiklose. 2012-2019 m. vidutinės ūkio grynosios pajamos, tenkančios vienam šeimos sąlyginiam darbuotojui, sudaro mažiau kaip pusę darbo užmokesčio darbuotojams visuose šalies ekonomikos sektoriuose. Be to, šios pajamos dėl didelių rizikų, ypač susijusių su klimatinėmis-meteorologinėmis sąlygomis bei kainų nepastovumu, pasižymi dideliais svyravimais.

Šiame Strateginiame plane identifikuoti 5 poreikiai, kurie yra susiję su pirmuoju konkrečiu tikslu - remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje. Šiuos poreikius numatoma patenkinti per 37 skirtingas intervencines priemones (tiek I tiek II ramsčio).

Siekiant **palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą (poreikis a.1)**, pirmiausia reikia užtikrinti

tam tikrą pajamų lygį ir jų stabilumą, ko bus siekiama tiesioginių išmokų intervencinių priemonių rūšių „Bazinė pajamų parama tvarumui didinti“ (21 str.), „Susietoji pajamų parama“ (32 str.), „Papildoma pajamų perskirstymo parama tvarumui didinti“, „Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos“ (31 str.) (toliau - ekologinės sistemos) bei kaimo plėtros priemonių rūšių: „Nepalankios specifinės su vietove susijusios sąlygos, susidariusios dėl tam tikrų privalomų reikalavimų laikymosi“ (72 str.), „Investicijos“ (73-74 str.), „Rizikos valdymo priemonės“ 76 str.) deriniu.

Bazinė pajamų parama (TI01baz) yra pagrindinė ir bendriausia iš šių intervencinių priemonių, nes jos tinkamumo kriterijai apima praktiškai visus žemės ūkio produkcijos gamintojus. Kitos intervencinės priemonės yra labiau tikslinės, orientuotos į tikslines grupe, kurioms reikia didesnės paramos, siekiant palaikyti jų žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą. Įgyvendinant šias intervencines priemones (tokios kaip TI02per), bus siekiama užtikrinti ūkių pajamų stabilumą, didinti žemės ūkio veiklos patrauklumą pajamų atžvilgiu ir žemės ūkio veikla užsiimančios bendruomenės pragyvenimo lygį. Numatomomis įgyvendinti ekologinėmis sistemomis (TI05eko1.1, TI05eko1.2, TI05eko1.4, TI05eko1.5, TI05eko1.6, TI05eko1.7, TI05eko1.8, TI05eko2, TI05eko3, TI05eko4, TI05eko5, TI05eko6, TI05eko7, TI05eko8, TI05eko9, TI05eko10, TI05eko11) skatinama diegti aplinkai palankesnes gamybos technologijas ir mažinti aplinkos taršą, kompensuojant dėl šių įsipareigojimų sumažėjusias pajamas. Prie tinkamo ūkių pajamų lygio palaikymo prisidės ir 11 susietosios pajamų paramos priemonių (TI03sus01.1, TI03sus01.2, TI03sus01.3, TI03sus01.4, TI03sus01.5, TI03sus01.6, TI03sus01.7, TI03sus02.1, TI03sus02.2, TI03sus02.3, TI03sus02.4), nukreiptų į sunkumus patiriančius žemės ūkio sektorius. Be to kaimo plėtros intervencinės priemonės, kompensuos prarastas pajamas dėl privalomų reikalavimų laikymosi „Natura 2000“ teritorijoms priklausančiuose miškų ir žemės ūkio naudmenų plotuose (KP06ntm ir KP07ntž), o taip pat suteiks paramą investicijoms į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius (KP08prev). Pajamų kitimui dėl gamybos nestabilumo, kainų nepastovumo ir nepalankių klimatinų reiškinių stabilizuoti, numatyta įgyvendinti rizikos valdymo priemonės – t.y., tęsti pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimo kompensavimą (KP5riz) ir paskatinti kurtis naujus rizikos valdymo instrumentus – savitarpio pagalbos fondus (KP16sav).

Siekiant **didinti mažų ir vidutinių ūkių gyvybingumą labiau remiant jų pajamas (poreikis a.2)**, bus pasitelkta tiesioginių išmokų intervencinių priemonių rūšis „Papildoma perskirstomoji pajamų parama tvarumui didinti“ (26 str.). Įgyvendinant intervencinę priemonę TI02per, parama bus perskirstoma taip, kad didėtų gyvybingiems smulkiems ir vidutiniams ūkiams, ir mažėtų pajamų skirtumai tarp skirtingo dydžio ūkių. Taip bus siekiama pristabdyti sparčius per pastaruosius 5 metus stebimus mažų ūkių traukimosi iš rinkos tempus bei didinti mažų ir vidutinių ūkių gyvybingumą. Papildomai mažus ir vidutinius ūkius, kuriuos valdo jaunieji ūkininkai, pasieks į jaunuosius ūkininkus nukreipta parama pagal intervencinių priemonių rūšį „Papildomas pajamų rėmimas jauniems ūkininkams“ (30 str.) (TI04jūs), kadangi tarp jaunųjų ūkininkų valdomų ūkių vyrauja smulkūs ir vidutiniai ūkiai.

Siekiant **palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį (poreikis a.3)**, bus pasitelkta tiesioginių išmokų intervencinių priemonių rūšis „Susietoji pajamų parama“ (32 str.), kuria bus teikiama papildoma pagalba įvairiems sunkumus patiriantiems ir dėl to besitraukiantiems ar turintiems riziką pradėti trauktis (sub)sektoriams. Kadangi įvairūs šalies žemės ūkio sektoriai susiduria su įvairiomis, tačiau skirtingomis problemomis ir iššūkiais, siekiant tikslingiau ir efektyviau paskirstyti susietąją paramą, kartu atsižvelgiant į Pasaulio prekybos organizacijos susitarimus, sektoriai buvo sureitinguoti pagal paramos jiems būtinumą. Susietoji pajamų parama, skiriama augalininkystės (TI03sus01.1, TI03sus01.2, TI03sus01.3, TI03sus01.4, TI03sus01.5, TI03sus01.6, TI03sus01.7 ir gyvulininkystės (TI03sus02.1, TI03sus02.2, TI03sus02.3, TI03sus02.4) subsektoriams padės palaikyti pakankamą juose veikiančių ūkių pajamų ir, atitinkamai, produkcijos gamybos lygį.

Susietąją pajamų paramą, numatytą atviro grunto daržovių augintojams (TI03sus01.4), uždaro grunto daržovių augintojams (TI03sus01.5), vaisių (kaulavaisių ir sėklavaisių) augintojams (TI03sus01.2) bei uogų ir riešutų augintojams (TI03sus01.3), papildys sektorinės intervencinės priemonės vaisių ir daržovių augintojų grupėms. Nors skiriasi sektorių priemonių ir susietosios paramos pareiškėjai (sektorių priemonių atveju – tai pripažintos vaisių ir daržovių gamintojų organizacijos ir jų asociacijos, o susietosios paramos atveju – žemės ūkio produkcijos gamintojai, deklaruojant tam tikros rūšies augalų

plotus), tačiau abi intervencinių priemonių rūšys prisideda prie viena kitos pagrindinių tikslų siekimo: sektorinė parama, nukreipta į ūkių konkurencingumo bei tvarumo didinimą per inovatyvių technikų ir technologijų diegimą, modernios derliaus nuėmimo ir saugojimo, augalų priežiūros technikos, produkcijos apdorojimo įrangos naudojimą, aplinkosauginių priemonių įgyvendinimą ir pan., prisidės prie sąlygų gamintojams gauti didesnes pajamas ilguoju laikotarpiu sudarymo, o susietoji pajamų parama padės ją gaunantiems subsektoriams palaikyti pajamų lygį trumpuoju laikotarpiu.

Siekiant **padidinti jaunųjų ūkininkų ūkių ekonominį pajėgumą (poreikis a.4)**, bus teikiamos atsietosios tiesioginės išmokos „Papildoma pajamų parama jauniems ūkininkams“ (30 str.). Tiesioginės išmokos bus nukreiptos į jaunųjų ūkininkų ekonominio pajėgumo didinimą (TI04jūs). Papildomos pajamų paramos teikimas jauniems valdų valdytojams sudarys sąlygas didinti savo veiklos gyvybingumą ir atsparumą didesniai skaičiui mažo ir vidutinio dydžio jaunųjų valdų valdytojų.

Siekiant **skatinti rizikų valdymo priemonių taikymą ūkiuose (poreikis a.6)**, bus įgyvendinamas kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšių „Investicijos“ (73 – 74 str.) ir „Rizikos valdymo priemonės“ (76 str.) bei sektoriinių intervencinių priemonių rūšies „Parama sektoriui – Vaisiai ir daržovės“ (47 str.) – derinys. Investicijų rūšies intervencine priemone KP08prev žemės ūkio subjektai bus skatinami investuoti į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius. Įgyvendinant rizikos valdymo priemones, ūkininkai bus skatinami naudotis šiuo metu prieinamomis, tačiau vis dar nepakankamai populiariomis rizikos valdymo priemonėmis – pasėlių, augalų ir gyvulių draudimu ūkiams (KP15riz), taip pat diegti naujas rizikos valdymo priemones, veikiančias savitarpio pagalbos principais (KP16sav). Vaisių ir daržovių sektoriuje numatyta paramos sektoriui priemonė SP01vid7, kuria bus švelninami ar šalinami krizinės situacijos padariniai vaisių ir daržovių sektoriuje.

Siekiant **palaikyti ūkių ekonominį ir aplinkosauginį tvarumą vietovėse, turinčiose gamtinių ir kt. kliūčių (poreikis a.7)**, bus įgyvendinama kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšis „Gamtinės ar kitokios specifinės su vietove susijusios kliūtys“ (71 str.). Įgyvendinant intervencinę priemonę KP11ANCs, bus skiriama kompensacinė išmoka ūkiams, veikiantiems vietovėse, kuriose yra gamtinių kliūčių, dėl kurių šie ūkiai negali sukurti santykinai panašios grynosios pridėtinės vertės vienam sąlyginiam darbuotojui iš žemės ūkio veiklos, nei palankiose ūkininkauti vietovėse veiklą vykdančios ūkiai. Šios išmokos prisidės prie ūkių, vykdančių veiklą šiose vietovėse, pajamų užtikrinimo, kas savo ruožtu didins ūkininkavimo šiose teritorijose patrauklumą bei pristabdys traukimosi iš žemės ūkio veiklos tendencijas.

2.1.SO1.5. Jei reikia, programos „InvestEU“ naudojimo pagrindimas, įskaitant sumą ir numatomą jos įnašą siekiant konkretaus arba kompleksinio tikslo

neaktualu

2.1.SO1.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas

Konkretaus tikslo rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas

Rezultatų rodikliai [rekomenduojamas šio konkretaus tikslo rezultato rodiklis pateikiamas paryškintu šriftu]	Siektina reikšmė
R.4 - Pajamų rėmimo susiejimas su standartais ir gerąja praktika Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis	95,69 %
R.5 - Rizikos valdymas Ūkių, remiamų pagal BŽŪP rizikos valdymo priemones, dalis	0,59 %
R.6^{PR} - Persikirstymas smulkesniems ūkiams Papildomų tiesioginių išmokų, skiriamų už ploto hektarą reikalavimus atitinkantiems ūkiams, kurių dydis mažesnis už vidutinį, procentinė dalis (palyginti su vidurkiu)	116,09 %
R.7^{PR} - Paramos vietovėse, kuriose esama specialių poreikių, esantiems ūkiams	104,12 %

didinimas Papildomos paramos už vietovėse, kuriose esama didesnių poreikių (palyginti su vidurkiu), esančio ploto hektarą procentinė dalis	
R.8 - Tikslinė parama ūkiams konkrečiuose sektoriuose Ūkių, kuriems suteiktas pajamų rėmimas konkurencingumui, tvarumui ar kokybei didinti, dalis	30,93 %
R.36^{CU PR} - Kartų kaita Jaunųjų ūkininkų, kurie kuria ūkius naudodamiesi pagal BŽŪP teikiama parama, skaičius, įskaitant pasiskirstymą pagal lytį	11 200,00

Siektinų reikšmių ir susijusių tarpinių reikšmių pagrindimas

SO1 konkrečiam tikslui priskirti 6 rezultato rodikliai, prie kurių pasiekimo tiesiogiai ir reikšmingai prisideda tikslo poreikius tenkinančių intervencinių priemonių veiklos.

R.4: pajamų paramos susiejimas su standartais ir gerąja praktika. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis.

Bendra siektina rezultato rodiklio R.4 reikšmė yra 95,7 %. Bendras plotas, įtrauktas į kiekvieną intervenciją, jau yra įtrauktas ir į bazinės išmokos aprėptį, todėl bazinės išmokos dengiamas plotas yra skaitiklio reikšmė, įtraukta į R.4 skaičiavimą. Nustatant siektiną rodiklio reikšmę, vadovautasi istoriniais duomenimis, taip pat prognozėmis dėl deklaruojamų plotų dalies, galimai neatitikiančios griežtėjančių reikalavimų bei patikrų.

R.4 rodiklis priskirtas daugiausia poreikią. 1 (Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą), kylantį iš SSGG analizės metu nustatytos silpnybės „Vidutinės žemės ūkio verslo pajamos – mažesnės nei darbo užmokestis visuose šalies ekonomikos sektoriuose“ tenkinančioms intervencinėms priemonėms. Šių priemonių, susijusių su parama pajamoms, rinkinys apima:

1. Bazinę pajamų paramą tvarumui didinti (TI01baz);
2. Papildomą perskirstymo pajamų paramą tvarumui didinti (TI02per);
3. Susietąją pajamų paramą, skiriamą augalininkystės sub(sektoriams): TI03sus01.1; TI03sus01.2; TI03sus01.3; TI03sus01.4; TI03sus01.5; TI03sus01.6; TI03sus01.7);
4. Ekologines sistemas: TI05eko1.1; TI05eko1.2; TI05eko1.4; TI05eko1.5; TI05eko1.6; TI05eko1.7; TI05eko1.8; TI05eko2; TI05eko3; TI05eko4; TI05eko5; TI05eko6; TI05eko7; TI05eko8, TI05eko9, TI05eko10, TI05eko11;
5. Kaimo plėtros intervencines priemones: KP07ntž; KP070untž.

Be to, šis rezultato rodiklis numatytas kaimo plėtros intervencinei priemonei KP11ANCs, kuri tenkina kitą SO1 tikslui priskirtiną poreikį a.7 (Palaikyti ūkių ekonominį ir aplinkosauginį tvarumą vietovėse, turinčiose gamtinių ir kt. kliūčių), kylantį iš SSGG analizės metu nustatytos silpnybės – “Dideli ūkių pajamų skirtumai tarp regionų pagal vietovės palankumą ūkininkauti”. Svarbu paminėti, kad prie rezultato rodiklio R.4 siektinos reikšmės prisidės intervencinė priemonė TI04jūs, kuri įgyvendina ne tik SO1 tikslą (tenkindama poreikį a.4 “Padidinti jaunųjų ūkininkų ūkių ekonominį pajėgumą) bet ir SO7 tikslą.

Rodiklis R.4 leis įvertinti, koku mastu intervencinės priemonės prisidės palaikant žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą, įskaitant papildomą paramą vietovėms, turinčioms gamtinių ir kt. kliūčių (poreikiai a.1 ir a.7), ir didinant jaunųjų ūkininkų ūkių ekonominį pajėgumą (poreikis a.4).

R.5: Rizikos valdymas. Ūkių, remiamų pagal BŽŪP rizikos valdymo priemonės, dalis.

Bendra siektina rezultato rodiklio R.5 reikšmė yra 0,59 %. Ji apskaičiuota, atsižvelgus į Lietuvos kaimo plėtros 2014 – 2020m. programos įgyvendinimo patirtį. Prie R.5 siekimo prisideda 2 kaimo plėtros intervencinės priemonės: KP15riz ir KP16sav ir sektorinės paramos priemonė SP01vid7. Įvertinant intervencinės priemonės KP15riz indėlį, buvo atsižvelgta į Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos „Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos“ įgyvendinimo patirtį, taip pat prognozuota, kad pasėlių draudimo įmokų kompensacijomis besinaudojančių ūkių skaičius kasmet augs maždaug po 6 proc., o gyvūnų draudimo įmokų kompensacijomis besinaudojančių ūkių skaičius išliks stabilus. Ūkių, taikančių BŽŪP remiamas rizikos valdymo priemones, dalis bendroje ūkių struktūroje bus stebima

kasmet.

Numatant intervencinės priemonės KP16sav siektiną reikšmę, planuota, kad per Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpį Lietuvoje įsikurs 4 nauji BŽŪP remiami savitarpio pagalbos fondai, kuriuose dalyvaujančių ūkių skaičius nuosekliai augs. Be to, daryta prielaida, kad apie 10 proc. savitarpio pagalbos fonduose dalyvaujančių ūkių dalyvaus ir kitose rizikos valdymo priemonėse (KP15riz). Įgyvendinant intervencinę priemonę SP01vid7, numatoma, kad 9 gamintojų organizacijų nariai pasinaudos rizikos valdymo priemone, finansuojama BŽŪP lėšomis. Kadangi R.5 rodiklis yra nekaupiamasis, siektina reikšmė imama didžiausia prognozuojama (2028 m.) reikšmė.

Pasiekta rodiklio R.5 reikšmė leis įvertinti, koku mastu intervencinės priemonės prisidės skatinant rizikų valdymo priemonių taikymą ūkiuose (poreikis a.6, kylantis iš SSGG analizės metu nustatytų silpnybių „Mažas rizikos priemonių taikymas ūkiuose“ ir „Dideli metiniai ūkių pajamų svyravimai“ bei grėsmių „Dažnėjantys ekstremalūs gamtos reiškiniai, didinantys ūkių pajamų nestabilumą“ ir „Dideli žemės ūkio produkcijos kainų svyravimai pasaulinėse rinkose“).

R.6: Perskirstymas mažesniems ūkiams. Papildomų tiesioginių išmokų, skiriamų už ploto hektarą reikalavimus atitinkantiems ūkiams, kurių dydis mažesnis už vidutinį, procentinė dalis (palyginti su vidurkiu).

Rezultato rodiklio R.6 reikšmė bus matuojama kasmet, o laikotarpio pabaigoje planuojama pasiekti R.6 reikšmę, lygią 116,09%. Siektina reikšmė yra pagrįsta vidutine tiesiogine išmoka ūkiams, kurių deklaruojamas plotas mažesnis nei vidutinis, palyginti su visų žemės ūkio subjektų gaunama vidutine išmoka. R.6 vertės nustatymas pagrįstas prognozuojamais ūkių struktūros kitimo duomenimis, paremtais ankstesnio penkmečio tendencijomis, taip pat prognozėmis dėl mažų ir vidutinių ūkių traukimosi tempų kitimo, kurį turėtų paveikti numatytos didesnės perskirstymo išmokos.

Šio rezultato rodiklio yra siekiama tiesioginių išmokų intervencinėmis priemonėmis TI02per ir KP04jūs, kadangi absoliuti dauguma naujai besikuriančių jaunųjų ūkininkų deklaruoja mažesnę plotą nei vidutinis šalies ūkio dydis. Rezultato rodiklis R.6 leis įvertinti, kiek tiesioginių išmokų intervencinės priemonės prisidės didinant mažų ir vidutinių ūkių gyvybingumą labiau remiant jų pajamas (poreikis a.2, kylantis iš SSGG analizės metu nustatytos silpnybės – „Dideli pajamų skirtumai mažuose ir dideliuose ūkiuose“).

R.7: Paramos vietovėse, kuriose esama specialių poreikių, esantiems ūkiams didinimas. Papildomos paramos už vietovėse, kuriose esama didesnių poreikių (palyginti su vidurkiu), esančio ploto hektarą procentinė dalis.

Rezultato rodiklio R.7 siektina reikšmė – 104,12%. Rodiklis yra nekaupiamasis, siektina reikšmė imama didžiausia prognozuojama (2028 m.) reikšmė. Kasmetinės rodiklio reikšmės nustatytos, vadovaujantis istoriniais duomenimis bei prognozėmis dėl ploto bei pareiškėjų skaičiaus kitimo, atsižvelgiant į modifikuotas paramos sąlygas.

Prie rezultato rodiklio R.7 prisideda trys kaimo plėtros intervencinės priemonės: KP11ANCs, KP06ntm ir KP07ntž.

Rodiklio R.7 reikšmės padės įvertinti, koku mastu jo siekiančios intervencinės priemonės prisidės prie žemės ūkio veiklos, įskaitant veiklą, vykdomą vietovėse, turinčiose gamtinių ir kt. kliūčių, tęstinumo ir tvarumo palaikymo (poreikis a.1) ir a7, kylantys iš SSGG analizės metu nustatytos silpnybės – „Dideli ūkių pajamų skirtumai tarp regionų pagal vietovės palankumą ūkininkauti“).

R.8: Konkretiems sektoriams priklausančių ūkių rėmimas. Ūkių, kuriems teikiama susietoji pajamų parama konkurencingumui ar tvarumui didinti ar kokybei gerinti, dalis.

Bendra rezultato rodiklio R.8 siektina reikšmė yra 30,93%. Siektina reikšmė atspindi numatomą susietosios pajamų paramos gavėjų skaičių, kaip dalį nuo visų Lietuvos žemės ūkio subjektų, gaunančių ir yra pagrįsta prognozuojamu susietąja parama paremiamų ūkių skaičiumi, atsižvelgiant į 2014–2020 m. vyravusias tendencijas, bei prognozuojamu paramos sąlygų modifikacijų joms poveikiu. Rodiklis yra nekaupiamasis, todėl siektina reikšmė imama didžiausia prognozuojama (2024 m.) reikšmė.

Rodiklis R.8 atspindi bendrą susietosios pajamų paramos priemonių (TI03sus01.1, TI03sus01.2,

TI03sus01.3, TI03sus01.4, TI03sus01.5, TI03sus01.6, TI03sus01.7, TI03sus02.1, TI03sus02.2, TI03sus02.3, TI03sus02.4) įgyvendinimo rezultata. Jo reikšmė leis įvertinti, kiek susietoji pajamų parama prisideda palaikant ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį (poreikis a.3, kylantis iš SSGG analizės metu nustatytos silpnybės „Mažos ūkių pajamos bei kiti ekonominiai sunkumai, dėl kurių tam tikruose sektoriuose stebimos traukimosi (arba traukimo rizikos didėjimo) tendencijos“).

R.36 - Kartų kaita. Jaunųjų ūkininkų, kurie kuria ūkius naudodamiesi pagal BŽŪP teikiama parama, skaičius, įskaitant pasiskirstymą pagal lytį

R.36 rodiklio siektinos reikšmės siekiama teikiant paramą jaunųjų ūkininkų įsikūrimui (KP17jūs) ir teikiant papildomą pajamų paramą jaunesiems ūkininkams (TI04jūs). Sektina rodiklio R.36 reikšmė yra 11 200 jaunųjų ūkininkų, kurie gaus paramą pagal intervencinę priemonę TI04jūs. Dalis jų gaus paramą ūkių įkūrimui (intervencinė priemonė KP17jūs): 1 251 bus skirta dotacija, 500 – paskola. Nustatant rodiklio reikšmę vadovautasi istoriniais 2014–2020 m. laikotarpio duomenimis, demografinės raidos prognozėmis, vertinti reikalavimų žemės ūkio veiklai pokyčiai ir jų įtaka jaunų žmonių sprendimams rinktis ūkininkavimo veiklą. Į rodiklio reikšmę įskaičiuojami tik tie jaunesni ūkininkai, kurie pirmą kartą gaus BŽŪP paramą pagal priemonę TI04jūs ir/arba KP17jūs, jų nedubliuojant.

R.36 rodiklis leis įvertinti koku mastu SP parama prisidės prie jaunųjų ūkininkų ūkių ekonominio pajėgumo padidinimo (poreikis a.4).

2.1.SO1.9. Finansinio asignavimo pagrindimas

Lėšų krepšelio dydis, skiriamas SO1 konkrečiam tikslui, numatytas pagal šio tikslo poreikių prioritetiškumą bei šiems poreikiams patenkinti reikalingų intervencinių priemonių finansavimo pagrindimą.

Pagal intervencines priemones planuojamos vykdyti veiklos ir skirti finansiniai asignavimai buvo aptarti su socialiniais partneriais, ministerijomis, kurių įgyvendinamos priemonės yra susijusios su BŽŪP finansuojamomis priemonėmis, taip pat pristatyti ir aptarti su LR Vyriausybės atstovais, Seimo nariais.

Toliau pateikiamas finansavimo pagrindimas pagal konkrečias priemones, kurios aprašytos Strateginio plano dalyje SO1.8, kaip tiesiogiai prisidedančios prie SO1 tikslo rezultatų rodiklių siektinų reikšmių.

TI01baz - Bazinės tiesioginės išmokos

Intervencinei priemonei įgyvendinti skirta 1,135 mlrd. EUR 2023–2027 m. laikotarpiui arba apie 227 mln. Eur per metus. Bendra paramos suma grindžiama prognozuojamų deklaruojamų ŽŪN plotu bei išmokos už 1 ha ŽŪN dydžiu. Orientacinis vidutinis išmokos dydis už 1 ha pagal šią intervenciją yra 81,45 Eur/ha. Prognozuojamas deklaruojamas ŽŪN plotas kasmet didės nuo 2 728 tūkst. ha 2023 m. iki 2 847 tūkst. ha 2027 m. Pagal šią priemonę paremti ūkiai prisidės prie rodiklio R.4 reikšmės pasiekimo. Bendras 1,135 mlrd. Eur finansinis asignavimas, remiantis istoriniais duomenimis, yra pakankamas tikslui pasiekti (R.4 reikšmė yra 95,7% visų ŽŪN), turint omenyje, kad prie šios siektinos reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

TI02per - Papildoma persikirstymo pajamų parama tvarumui didinti

Šiai intervencinei priemonei skirta 20% visų Lietuvai numatytų tiesioginių išmokų, t. y. 602,45 mln. Eur finansinį asignavimą 2023–2027 m. laikotarpiui arba po vidutiniškai 120 mln. Eur per metus. Remiantis prognostiniais duomenimis, šia parama paremtas plotas turėtų pasiekti 1,43 mln. ha (2027 m.). Šiai priemonei skiriamas 602,45 mln. Eur finansinis asignavimas yra pakankamas rodiklio R.6 siektinai reikšmei (116,09%) pasiekti. Ši priemonė taip pat prisidės prie rodiklio R.4 siektinos reikšmės.

TI04jūs - Papildoma tiesioginė pajamų parama jaunesiems ūkininkams

Bendras finansinis asignavimas intervencinei priemonei yra 69,81 mln. Eur 2023–2027 m. laikotarpiui arba vidutiniškai po 13,96 mln. Eur per metus. Jaunojo ūkininko išmokos dydis sudarys apie 140-150 Eur už reikalavimus atitinkantį hektarą, subsidijuojant iki 70 ha ploto. Nors pagrindinis šios intervencijos tikslas – pritraukti į sektorių jaunosius ūkininkus ir taip išspręsti senėjančios ūkininkų populiacijos

Lietuvoje problemą, kartu ši intervencija prisideda prie jaunųjų ūkininkų ekonominio pajėgumo ir atsparumo didinimo. 69,81 mln. EUR finansinių asignavimų pakanka, kad būtų prisidėta prie rezultato rodiklių R.36, R.4 ir R.6 siektinų reikšmių pasiekimo.

Susietoji pajamų parama (TI03sus01.1, TI03sus01.2, TI03sus01.3, TI03sus01.4, TI03sus01.5, TI03sus01.6, TI03sus01.7, TI03sus02.1, TI03sus02.2, TI03sus02.3, TI03sus02.4)

Susietajai pajamų paramai skirta 15% visų Lietuvai numatytų tiesioginių išmokų, t. y. tai 451,84 mln. Eur finansinį asignavimą 2023–2027 m. laikotarpiui arba vidutiniškai po 90 mln. per metus. Parama, teikiama pagal 11 schemų, parengtų atskirai kiekvienam iš didžiausius sunkumus patiriančių Lietuvos žemės ūkio (sub)sektorių, tiesiogiai prisideda palaikant ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį ir žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą. 451,84 mln. EUR finansinių asignavimų pakanka siektinai rezultato rodiklio R.8 reikšmei (30,93%) pasiekti, taip pat bus reikšmingai prisidėta prie rezultato rodiklio R.4 siektinos reikšmės pasiekimo.

Ekologinės sistemos (TI05eko1.1; TI05eko1.2; TI05eko1.4; TI05eko1.5; TI05eko1.6; TI05eko1.7; TI05eko1.8; TI05eko2; TI05eko3; TI05eko4; TI05eko5; TI05eko6; TI05eko7; TI05eko8, TI05eko9, TIeko10, TIeko11)

Ekologinėms sistemoms skirta 25% visų Lietuvai numatytų tiesioginių išmokų, t. y. tai 753,07 mln. Eur finansinį asignavimą 2023–2027 m. laikotarpiui arba vidutiniškai po 150,61 mln. EUR per metus. Parama, teikiama pagal 17 ekologinių sistemų, parengtų atliepian skirtingus aplinkosauginius poreikius, prisidedančius prie žemės ūkio veiklos tvarumo didinimo (siekiama didesnio ekologinio ūkininkavimo patrauklumo bei užtikrinant stabilumą ir aiškumą ne vienerius metus ekologiškai ūkininkaujantiems, nuo 2024 m. pagal ekoschemas TIeko8 ir TIeko10 remtos veiklos apjungtos ir finansuojamos per kaimo plėtros intervencinę priemonę KP01ekū). Šios intervencinės priemonės tiesiogiai prisideda prie žemės ūkio veiklos tęstinumo ir tvarumo palaikymo. Ekologinėms sistemoms numatytų finansinių asignavimų pakanka rezultato rodiklio R.4 siektinai reikšmei (95,7%) pasiekti, turint omenyje, kad prie šio tikslo pasiekimo prisidės ir kitos intervencinės priemonės.

KP11ANCs - Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis

Metinis orientacinis finansinis asignavimas šiai intervencinei priemonei yra 26,1 mln. Eur ir tai sudaro 104,6 mln. Eur 2023–2027 m. laikotarpiui. Parama pagal šią intervencinę priemonę teikiama ūkininkams, užsiimantiems žemės ūkio veikla, kuriuose yra specifinių (natūralių) apribojimų. Parama teikiama ūkininkams, naudojančioms keturių skirtingų kategorijų žemę (mažesnio bei didesnio intensyvumo gamtinių kliūčių charakterizuojamą žemę, taip pat už karsto bei potvynių užliejamas vietoves), kurių kiekvienai nustatytas skirtingas išmokos už hektarą tarifas. Finansinis paskirstymas pagrįstas ploto, kuris pasižymi gamtinėmis ar kitokiomis kliūtimis, ir siūlomų mokėjimo tarifų (kurie suteikia dalinę kompensaciją ūkininkams už patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas, kad galėtų tęsti veiklą ūkininkauti žemėje) deriniu. Parama pagal MPŪV yra skirta poreikiui a7 (Palaikyti ūkių ekonominį ir aplinkosauginį tvarumą vietovėse, turinčiose gamtinių ir kt. kliūčių) tiesiogiai patenkinti. Finansiniai asignavimai yra pakankami siektinai rezultato rodiklio R.7 reikšmei (104,42%) pasiekti; taip pat bus prisidėta prie rezultato rodiklio R.4 siektinos reikšmės (95,7%) pasiekimo, turint omenyje, kad prie šių tikslų pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

KP07ntž - Parama "Natura 2000" žemės ūkio paskirties žemėje

Metinis orientacinis finansinis asignavimas šiai intervencinei priemonei yra 1,92 mln. Eur, išskyrus 2024 m., kuomet jis mažesnis – 1,86 mln. Eur, ir tai sudaro 9,54 mln. Eur 2023–2027 m. laikotarpiui. Parama teikiama už natūralias ar pusiau natūralias pievas žemės ūkio paskirties žemėje, esančią „Natura 2000“ tinkle teritorijose, kurioms suteiktas paukščių apsaugai svarbių teritorijų statusas (PAST) pagal Paukščių direktyvą 2009/147/EB ir buveinių apsaugai svarbių teritorijų statusas (BAST) pagal Buveinių direktyvą 92/43/EEB.

Finansinis vokas nustatytas remiantis bendru žemės ūkio paskirties žemės, esančios „Natura 2000“ teritorijoje, plotu bei ekspertų apskaičiuotos kompensacijos už patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas dydžiu. Parama pagal šią priemonę yra skirta poreikiams a.1 (Palaikyti žemės ūkio veiklos

tęstinumą ir tvarumą) bei a.7 (Palaikyti ūkių ekonominį ir aplinkosauginį tvarumą vietovėse, turinčiose gamtinių ir kt. kliūčių) tiesiogiai patenkinti. 9,3 mln. EUR finansinis asignavimas yra pakankamas siektinai rezultato rodiklio R.7 reikšmei (104,42%) pasiekti; taip pat bus prisidėta prie rezultato rodiklio R.4 siektinos reikšmės (95,7%) pasiekimo, turint omenyje, kad prie šių tikslų pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

KP06ntm - Parama "Natura 2000" miškuose

Metinis orientacinis finansinis asignavimas šiai intervencinei priemonei yra 1,65 mln. Eur, t.y. 8,24 mln. Eur 2023–2027 m. laikotarpiui. Parama pagal šią intervencinę priemonę teikiama miško valdytojams už miško plotą vietovėse, kuriose ūkininkavimui taikomos specifinės sąlygos, susidariusios dėl Paukščių direktyvos 2009/147/EEB ir (ar) Buveinių direktyvos 92/43/EEB įgyvendinimo. Parama teikiama pagal 4 skirtingus tarifus, priklausomai nuo miško kirtimų ribojimo pobūdžio. Finansinis vokas pagrįstas minėtomis sąlygomis pasižyminčio ploto ir siūlomų mokėjimo tarifų (kurie suteikia dalinę kompensaciją paramos subjektams už patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas) deriniu. Parama pagal šią priemonę, be kitų, yra skirta poreikiams a.1 (Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą) bei a.7 (Palaikyti ūkių ekonominį ir aplinkosauginį tvarumą vietovėse, turinčiose gamtinių ir kt. kliūčių) tiesiogiai patenkinti. Metinis 1,65 mln. Eur dydžio finansinis asignavimas yra pakankamas, kad būtų pasiekta rezultato rodiklio R7 siektina reikšmė 104,42%, turint omenyje, kad prie šio tikslo pasiekimo prisidės ir kitos intervencinės priemonės.

SP01vid7 - Produktų pašalinimas iš rinkos

Intervencinei priemonei *SP01vid1*, *SP01vid5*, *SP01vid7* skirta beveik 5,4 mln. Eur. Parama skaičiuojama atsižvelgiant į patvirtintų veiklos programų skaičių ir didžiausią leistiną paramos ribą – 60 proc. veiklos programos išlaidų (52 str. (e), neviršijant 4,1 proc. gamintojų organizacijos parduodamos produkcijos vertės). Šiuo metu yra veikiančios 2 gamintojų organizacijos, kurių metinė finansinė parama siekia 750 000 EUR. Numatoma pripažinimą suteikti dar dviem gamintojų organizacijoms – vieną 2024 m., kuriai metinė finansinė parama gali siekti iki 402 000 EUR, ir kitą 2025 m., kurios metinė finansinė parama galėtų siekti 218 000 EUR. Numatoma paramos suma gali kisti, kadangi ji apskaičiuojama remiantis gamintojų organizacijų parduodamos produkcijos verte. Intervencinei priemonei SP01vid7 numatytas finansavimas yra pakankamas rezultato rodiklio R.5 reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie R.5 pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

KP15riz - Pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimas

Bendras finansinis asignavimas intervencinei priemonei yra 11,95 mln. Eur 2023–2027 m. laikotarpiui. Bendra paramos suma grindžiama planuojamu draudžiamų pasėlių plotų ir gyvulių skaičiumi bei nustatytais kompensacijos už jų draudimą tarifais. Kompensuojama draudimo įmokos suma ūkininkui siekia 70 proc. nuo sumokėtos pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos sumos. Parama pagal šią priemonę yra tiesiogiai skirta poreikiams a.6 (Skatinti rizikų valdymo priemonių taikymą ūkiuose) bei a.1 (Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą) tenkinti, o bendras skiriamos 11,95 mln. EUR dydžio finansinis asignavimas, yra pakankamas siektinai rezultato rodiklio R.5 reikšmei (0,59%) pasiekti, turint omenyje, kad prie šio tikslo pasiekimo prisideda ir kita intervencinė priemonė - KP16sav.

KP16sav - Savitarpio pagalbos fondai

Bendras finansinis asignavimas intervencinei priemonei sudaro 1,5 mln. Eur 2025–2029 m. laikotarpiui. Planuojama, kad per šį laikotarpį bus įkurti 4 savitarpio pagalbos fondai, kuriems bus teikiama administracinių išlaidų bei fondo nariams išmokėtų žalos išmokų dalinė kompensacija, taip pat kompensuojama dalis įnašo į pradinį pasirašytąjį kapitalą. Parama pagal šią priemonę yra tiesiogiai skirta poreikiams a.6 (Skatinti rizikų valdymo priemonių taikymą ūkiuose) bei a.1 (Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą) tenkinti, o bendras 1,5 mln. EUR finansinis asignavimas, yra pakankamas siektinai rezultato rodiklio R.5 reikšmei (0,59%) pasiekti, turint omenyje, kad prie šio tikslo pasiekimo prisideda ir kita intervencinė priemonė - KP15riz.

2.1.SO2 labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizacijai

2.1.SO2.1 SSGG analizės santrauka

2.1.SO2.1.1. Stiprybės

1. Reikšminga žemės ūkio ir maisto produkcijos dalis Lietuvos eksporto struktūroje
2. Auganti geografiniu ir produktų požiūriu žemės ūkio ir maisto produktų eksporto diversifikacija
3. Didėjantis darbo ir žemės produktyvumas

2.1.SO2.1.2. Silpnybės

1. Mažėjantis kapitalo produktyvumas.
2. Nepakankamai plėtojama inovatyvių didesnės pridėtinės vertės produktų gamyba.
3. Gyvulininkystės, kaip geriausiai atitinkančios šalies gamtinius pranašumus šakos, patrauklumo mažėjimas.
4. Pasenusios ir nusidėvėjusios melioracijos sistemos.
5. Mažas smulkių ir vidutinių ūkių bei jaunųjų ūkininkų valdomų ūkių mokumo lygis.

2.1.SO2.1.3. Galimybės

1. Ekologiškų, autentiškų, aukštos kokybės žemės ūkio ir maisto produktų paklausos augimas.
2. Naujų technologijų, įskaitant skaitmeninimą, siekiant žemės ūkio išteklių naudojimo efektyvumo, taikymas.
3. Esamų ir naujų užsienio rinkų plėtra.
4. Augantis biomasės ir kitos žaliavos, reikalingos pagal bioekonomikos ar žiedinės ekonomikos principus veikiančioms įmonėms, naudojimas.
5. Paslaugų sektoriaus žemės ūkyje plėtra.

2.1.SO2.1.4. Grėsmės

1. Gamybos išteklių kainų augimas.
2. Naujų augalų ir gyvūnų ligų atsiradimas ir paplitimas.
3. Darbo jėgos, ypač kvalifikuotos, kaimo vietovėse trūkumas.
4. Politinis ir ekonominis nestabilumas trečiojoje šalyse, įtakojantis užsienio prekybos žemės ūkio bei maisto produktais apimtį.
5. Didėjančios užsienio šalyse mažomis sąnaudomis pagamintos žemės ūkio ir maisto produkcijos importo apimtys.

2.1.SO2.1.5. Kitos pastabos

Lietuvos žemės ūkio gebėjimą konkuruoti su kitomis šalimis parodo bendras gamybos veiksmų produktyvumas, kuris, šaliai įstojus į ES, sparčiai augo, nuolat mažėjant darbuotojų skaičiui žemės ūkyje, didėjant kapitalo investicijoms ir gerėjant valdymo įgūdžiams. Lietuvoje darbo produktyvumo augimas buvo svarbiausias bendrojo gamybos veiksmų produktyvumo augimo veiksnys. Darbuotojų skaičiaus mažėjimas (2016 m., palyginti su 2005 m., pirminiame sektoriuje dirbančių asmenų skaičius sumažėjo 45,7 proc., ūkių darbuotojų skaičius – 52,4 proc.) ir perėjimas prie didelėmis kapitalinėmis investicijomis pagrįsto žemės ūkio skatino bendrąjį gamybos veiksmų produktyvumo augimą.

Vertinant šalies žemės ūkio bendrojo gamybos veiksmų produktyvumo sudėtinių dalių – darbo, kapitalo ir žemės produktyvumo – pokyčius, matyti, kad darbo ir žemės produktyvumas didėjo, o kapitalo produktyvumas – mažėjo. Kapitalo produktyvumo mažėjimas rodo, kad investicijų, kaip

konkurencingumo skatinimo veiksnio, potencialas mažėja.

Nepaisant didelio bendro gamybos veiksnių produktyvumo augimo tempo, bendroji žemės ūkio produkcija, tenkanti vienam naudojamų ŽŪN ha, Lietuvoje išliko žymiai – 2,7 karto mažesnė (880 EUR 2018 m.) nei vidutinė ES-28 šalyse (2 410 Eur2018 m. – 2,7 karto). Remiantis ŪADT duomenimis, visų ekonominio dydžio grupių Lietuvos ūkių žemės produktyvumo rodikliai buvo mažesni nei atitinkamų to paties ekonominio dydžio grupių ES-28 šalių ūkių.

Nuo Lietuvos įstojimo į ES šalies žemės ūkio konkurencingas buvo didinimas, teikiant paramą investicijoms. Ūkius geriau aprūpinant kapitalu, buvo siekiama bendrosios žemės ūkio produkcijos didėjimo, tikintis, kad tai sudarys prielaidas žemės ūkio subjektų pajamų augimui. Parama investicijoms skatino ūkius aktyviai investuoti. 2018 m., palyginti su 2005 m., žemės ūkio bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo (BPKF) išlaidos padidėjo nuo 280,1 iki 640,4 mln. Eur, arba 2,3 karto. 2010–2018 m. didžiausią visų BPKF išlaidų dalį (vidutiniškai 50,9 proc. per metus) sudarė investicijos į žemės ūkio techniką ir įrengimus. Investavimo procesas vyko visų ekonominio dydžio grupių ūkiuose. Tačiau ŪADT duomenys rodo, kad 2012–2017 m. Lietuvos ir ES šalių ūkio turtas vidutiniškai skyrėsi 2,8 karto. Visų ekonominio dydžio grupių ES šalių ūkiai, išskyrus mažiausio (ekonominis dydis nuo 2 iki 8 tūkst. Eur) ir didžiausio ekonominio dydžio (500 tūkst. EUR ir daugiau) grupių ūkius, yra geriau apsirūpinę turtu nei atitinkamų to paties ekonominio dydžio grupių Lietuvos ūkiai. Todėl nepaisant spartaus investicijų į ūkius augimo, Lietuvoje vis dar išlieka didelis nepatenkintas paramos investicijoms į žemės ūkio ir maisto produktų sektorių poreikis. Apskaičiuota, kad finansavimo trūkumas yra 962 mln. EUR – 2,2 mlrd. Eur.

Nuo pat įstojimo į ES iki šiol, didinant Lietuvos žemės ūkio konkurencingumą, daugiausia buvo taikoma mažų kaštų strategija, siekiant pagaminti kuo daugiau žemės ūkio produkcijos ir aprūpinti pigia žaliava į eksportą orientuotą maisto perdirbimo pramonę. Atsižvelgiant į augančią ekologiškų, autentiškų, aukštos kokybės žemės ūkio ir maisto produktų paklausą, siekiant padidinti Lietuvos ūkių konkurencingumą, būtina didinti ūkiuose kuriamą pridėtinę vertę, skatinant juos pereiti prie naujų verslo modelių – ūkiuose užaugintų žemės ūkio produktų perdirbimo ir inovatyvių, aukštesnės pridėtinės vertės produktų gamybos. Tokių verslo modelių plėtra ne tik užtikrintų geresnį naujų ir pažangių produktų patekimą į rinkas, bet ir sudarytų galimybes padidinti ūkių pelningumą, pagerinti gamybos ir perdirbimo technologijas ūkiuose.

Žemės ūkio produkcijos apimčių didinimas Lietuvai tampa nevienareikšmiu iššūkiu, nes, iš vienos pusės, tai sąlygoja geresnį kapitalo panaudojimą, iš kitos pusės – tai gresia gamyboje naudojamų gamtinių išteklių pereikvojimu. Atsižvelgiant į tai, gamybos apimčių didinimą būtina sieti su lietuviškos produkcijos paklausos vietinėje ir užsienio rinkose augimu, trumpų tiekimo grandinių kūrimu ir ūkių ekonominio efektyvumo rodikliais, kas tapo ypač aktualu konflikto Ukrainoje kontekste.

Nuo 2007 m. pradėjus taikyti tiesioginių išmokų modelį, pagal kurį ūkiams mokama tiesioginių išmokų suma nebuvo susieta nei su gaminamos produkcijos apimtimis, nei su jos rūšimis ir priklausė tik nuo deklaruojamų ŽŪN ha skaičiaus, Lietuvos ūkininkai pradėjo sparčiai keisti savo specializaciją, t. y. mažino gyvulių skaičių ir rinkosi auginti javus ir rapsus. Nepaisant to, kad gyvulininkystė yra tradicinė ir geriausiai atitinkanti šalies gamtinius pranašumus šaka, 2015 m., palyginti su 2005 m., bendrosios žemės ūkio produkcijos struktūroje gyvulininkystei tenkanti dalis sumažėjo nuo 49 iki 32 proc. Šiam sektoriui numačius susietąją paramą, kitas paskatas, stebimi nežymūs teigiami poslinkiai.

Gyvulininkystės sektoriaus konkurencingumui įtakos turi pasaulyje plintančios tiek gyvūnams, tiek žmonėms pavojingos infekcinės ligos, kurios stabdo laisvą prekybą gyvūnais ir gyvūniniais produktais. Lietuvoje pastaruoju metu aktualiausias ūkinių gyvūnų ligos yra afrikinis kiaulių maras ir paukščių gripas. Afrikinis kiaulių maras Lietuvoje pirmą kartą nustatytas 2014 m. ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos duomenimis iki 2020 m. vien komerciniuose kiaulių ūkiuose buvo nustatyta 13 afrikinio kiaulių maro židinių ir sunaikinta virš 75 tūkst. kiaulių. Paukščių gripas laukinėje faunoje Lietuvoje pirmą kartą nustatytas 2017 m., o 2021 m. pirmasis protrūkis šalyje patvirtintas paukščių ūkyje. 2022 m. duomenimis, Lietuvoje fiksuoti 2 paukščių gripo protrūkiai naminių paukščių ūkiuose ir sunaikinti 1 265 naminiai paukščiai. Šių nuostolių sumažinimui galėtų turėti įtakos platesnis prevencinių biosaugos priemonių

taikymas.

Atskirų sektorių, tokių kaip vaisių ir daržovių, bitininkystės, vyno ir kt., bendra apžvalga ir konkurencingumo problemos detalizuotos Strateginio plano 3.5 dalyje.

Lietuvos žemės ūkio produkcijos gamybos potencialas viršija vidaus paklausą, todėl perteklinė produkcija yra eksportuojama. 2018 m., palyginti su 2012 m., šalies žemės ūkio ir maisto produktų eksportas padidėjo 15,5 proc. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas užima svarbią vietą visame Lietuvos prekių eksporte: 2012–2018 m. žemės ūkio ir maisto produktų eksportas vidutiniškai sudarė 18,7 proc. viso šalies prekių eksporto per metus. Augant šios produkcijos eksporto apimtims, šalies žemės ūkio konkurencingumas didėja. Pastaruoju metu, plečiant esamas ir atrandant naujas rinkas, lietuviškos kilmės žemės ūkio ir maisto produktų eksportas nuolat auga. Žemės ūkio ir maisto produktų eksporto struktūroje palyginti didelę dalį sudaro žaliavos – javų, pieno ir pieno produktų, žuvų ir vėžiagyvių bei mėsos ir mėsos subproduktų. Pokyčiai eksporto struktūroje pagal produktus ir šalis rodo, kad eksporto rizika yra diversifikuota, nes eksportuojama įvairi produkcija, plečiasi eksporto apimtys ir geografija.

Maisto produktų ir gėrimų gamyba Lietuvoje yra viena didžiausių apdirbamosios gamybos šakų, o palyginti su ES-28 šalimis, Lietuva patenka į pirmą trejetuką šalių, kurių specializacija – maisto produktų ir gėrimų gamyba. Tai rodo šiai gamybai tenkanti bendrosios pridėtinės vertės dalis šalies bendrojoje pridėtinėje vertėje (2018 m. – 3,8 proc.). Nors nuo 2014 m. ši dalis Lietuvoje nuolat mažėja, tačiau išlieka 2 kartus didesnė nei vidutinė ES-28 šalyse. Per 2012–2018 m. laikotarpį Lietuvos maisto produktų ir gėrimų gamyboje sukurta bendroji pridėtinė vertė, tenkanti vienam užimtajam, padidėjo nuo 34,0 iki 36,7 tūkst. EUR, arba 7,8 proc. Nepaisant to, darbo našumas šalies maisto produktų ir gėrimų gamyboje išliko žemas – 1,5 karto mažesnis nei vidutinis ES-28 šalyse.

Pažangių technologijų ir skaitmeninimo taikymas dar nėra plačiai paplitęs Lietuvos žemės ūkyje, nors šios naujovės galėtų būti taikomos įvairiais gamybos ir pardavimų aspektais. Dažniausiai naudojamos šios technologijos: tiksliojo ūkininkavimo sistemos, verslo valdymo sistemos, sandėlių valdymo sistemos, gamybos procesų automatizavimas ir robotizavimas, daiktų interneto sprendimų įdarbinimas (pvz. išmanieji jutikliai, sensoriai) ir analitika. Tačiau šiuos sprendimus taiko dideli ar ekologiniai ūkiai (tiek augalininkystės, tiek gyvulininkystės sektoriuje) bei didesnių miškų plotų (nuo 100 ha) savininkai (*Šaltinis: Rekomendacijos dėl pasirengimo administruoti ES paramą kaimo plėtrai po 2020 m. (Lietuvos žemės ūkio skaitmeninimas), 2021*). Pastebimas didėjantis atotrūkis tarp smulkių ir vidutinių bei didelių ūkių, diegiant pažangias technologijas ir įmonių, kurios teiktų žemės ūkio technikos nuomos, žemės ūkio konsultacijas, naudojant skaitmenines technologijas, trūkumas.

Žemės ūkio konkurencingumas turėtų būti didinamas ne tik taikant technologines naujoves žemės ūkio ir maisto produktų gamyboje. Pastaruoju metu kaip viena iš prioritetinių vystymosi kryptių yra įvardijama bioekonomika. Lietuvos žemės ūkyje susidaro apie 8 mln. tonų likučių per metus, vien miškininkystės sektoriuje – apie 270 tūkst. tonų likučių per metus (*Šaltinis: Europos biopramonės konsorciavimo ataskaita apie Lietuvos bioekonomiką, 2020*), kurie galėtų būti verčiami į biopramonės žaliavas ir panaudoti, gaminant bioetanolį, biodujas, maisto priedus, biologinės kilmės trąšas, proteino produktus, įvairias chemijos pramonei reikalingas medžiagas. Lietuvos žemės ūkis dar stipriai atsilieka bioekonomikos ir žiedinės ekonomikos įgyvendinimo srityje, todėl ypatingą dėmesį būtina skirti didelės pridėtinės vertės produktų, panaudojant biomasę, gamybai.

Ūkininkavimo konkurencingumui didelę reikšmę turi drenažas ir kiti melioracijos statiniai ir jų būklė, kadangi Lietuva yra drėgmės pertekliaus zonoje. VĮ Valstybės žemės ūkio fondo duomenimis, drenažo sistemų nusidėvėjimas Lietuvoje 2021 m. siekė 71 proc. Skiriant nepakankamą finansavimą, melioracijos inžinerinių statinių nusidėvėjimas kasmet didėja, didėja užliejimo, rimtų gedimų pavojus. Melioracijos sistemų atnaujinimas ar naujų įrengimas turi įtakos ūkių konkurencingumui ir tvarumui, kadangi padeda sumažinti maisto medžiagų išsiplovimą į paviršinius ar gruntinius vandenis, naudojamų trąšų kiekius, taip pat padidinti produkcijos apimtį ir atsparumą klimato veiksniams.

Lietuvos žemės ūkio sektoriaus subjektų poreikis išoriniam finansavimo šaltiniams yra didesnis, lyginant su situacija ES. Pavyzdžiui, 2017 m. duomenimis Lietuvoje išorinio finansavimo kreipėsi 45 proc. visų ūkininkų, o ES vidurkis buvo 30 proc. Poreikis pasiskolinti lėšų tiek investicijoms, tiek apyvartiniam kapitalui pastaraisiais metais dar labiau išaugo. Finansinių priemonių ex-ante vertinimo metu atliktos ūkininkų apklausos rezultatai rodo, kad per pastaruosius 3 metus (2019–2021 m.) išorinio finansavimo kreipėsi 54 proc. respondentų. Vidutinė nepatvirtintų ūkininkų paraiškų paskoloms dalis sudarė 25 proc., o jaunųjų ūkininkų grupėje – 37 proc. (Šaltinis: Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano finansinių priemonių išankstinis vertinimas, 2022). Negalėjimas pasiskolinti lėšų rinkoje riboja kai kurių tikslinių grupių dalyvavimą investicinėse Lietuvos Kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonėse, o ribota viešoji parama, augančios veiklos sąnaudos ir finansavimo rinkos trūkumai, su kuriais susiduria jaunesni ūkininkai, mažina galimybes Lietuvos žemės ūkio sektoriuje siekti sklandžios kaitų kartos.

2.1.SO2.2 Poreikių nustatymas

Kodas	Pavadinimas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Poreikis yra įtrauktas į BŽŪP strateginį planą
a.5	Didinti žemės ūkio subjektų galimybes pasinaudoti alternatyviais finansiniais ištekliais	Žemas	Taip
b.1	Skatinti aukštesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų gamybą, visų pirma remiant perdirbimą	Vidutinis	Taip
b.2	Didinti inovatyvių / pažangių technologijų diegimą ūkiuose	Aukštas	Taip
b.3	Atnaujinti esamas melioracijos sistemas	Aukštas	Taip
b.4	Skatinti beatliekė veiklą ūkiuose	Vidutinis	Taip
b.5	Skatinti novatoriškų (naujoviškų) produktų iš biomasės gamybą	Vidutinis	Taip
i.5	Stiprinti prevencinių biosaugos priemonių taikymą, mažinant gyvulių infekcinių susirgimų riziką	Vidutinis	Taip

Kitos su poreikių vertinimu susijusios pastabos.

neaktuali

2.1.SO2.4. Intervencinių priemonių taikymo argumentai

Intervencijos forma	Priemonės rūšis	Intervencijos kodas (VN) – pavadinimas	Bendrasis produkto rodiklis
DPcoupled	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas	TI03sus02.1 - Susietoji pajamų parama pieninių veislių karvių augintojams	O.11. Gyvūnų, už kuriuos skiriama susietoji pajamų parama, skaičius
DPcoupled	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas	TI03sus02.2 - Susietoji pajamų parama mėsinių galvijų augintojams	O.11. Gyvūnų, už kuriuos skiriama susietoji pajamų parama, skaičius
Sectoral - Vaisiai ir daržovės	INVRE(47(1)(a)) - investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą, moksliniai tyrimai ir eksperimentinės bei novatoriškos gamybos metodai ir kiti veiksmai	SP01vid1 - Investicijos į ilgalaikį turtą, tyrimus, eksperimentinę ir inovatyvią gamybą ir kitus veiksmus	O.35. Remiamų veiksmų programų skaičius
Sectoral - Vaisiai ir daržovės	PROMO(47(1)(f)) - populiarinimas, komunikacija ir rinkodara, įskaitant veiksmus ir veiklą, kuriais visų pirma siekiama didinti vartotojų informuotumą apie Sąjungos kokybės sistemas ir sveikos mitybos svarbą, taip pat įvairinti ir	SP01vid5 - Produktų pardavimų skatinimas ir komercinės vertės didinimas	O.35. Remiamų veiksmų programų skaičius

	konsoliduoti rinkas		
Sectoral - Vaisiai ir daržovės	TRACE(47(1)(h)) - atsekamumo ir sertifikavimo sistemų įgyvendinimas, ypač galutiniams vartotojams parduodamų produktų kokybės stebėseną	SP01vid6 - Atsekamumo ir sertifikavimo sistemų įgyvendinimas, produktų kokybės stebėseną	O.35. Remiamų veiksmų programų skaičius
Sectoral - Bitininkystės produktai	INVAPI(55(1)(b)) - investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą, taip pat kiti veiksmai	SP03med2 - Bičių šeimų atnaujinimas, bitininkavimo inventorius išsigijimas, bičių ligų prevencija	O.37. Veiksmų arba vienetų, skirtų bitininkystei išsaugoti arba tobulinti, skaičius
Sectoral - Vynas	INVWINE(58(1)(b)) - investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą ūkininkavimo sistemose vynuogių auginimo srityje, išskyrus veiksmus, susijusius su a punkte numatytais intervencinių priemonių rūšimis, į perdirbimo įrenginius ir vyno gamybos infrastruktūrą, taip pat prekybos struktūras ir priemones	SP02vyn - Investicijos į vyno sektorių	O.36. Remiamų veiksmų ar vienetų skaičius vyno sektoriuje
RD	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą	KP08prev - Investicijos į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius	O.20. Remiamų ūkiuose vykdomų gamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
RD	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą	KP10mel - Investicijos į melioracijos sistemas	O.22. Remiamų infrastruktūros investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
RD	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą	KP12vld - Investicijos į žemės ūkio valdas	O.20. Remiamų ūkiuose vykdomų gamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
RD	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą	KP19sūp - Labai smulkių ūkių plėtra	O.20. Remiamų ūkiuose vykdomų gamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
RD	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą	KP31tvi - Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas	O.20. Remiamų ūkiuose vykdomų gamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
RD	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą	KP32svp - Smulkių-vidutinių ūkių plėtra	O.20. Remiamų ūkiuose vykdomų gamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
RD	COOP(77) - Bendradarbiavimas	KP14gra - Trumpos tiekimo grandinės	O.32. Kitų remiamų bendradarbiavimo veiksmų ar vienetų (išskyrus O.1 punkte nurodytas EIP grupes) skaičius

Apžvalga

Šiame Strateginiame plane identifikuoti 7 poreikiai, kurie yra susiję su antruoju konkrečiu tikslu - labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizacijai. Šiuos poreikius numatoma patenkinti per 13 skirtingų intervencinių priemonių (tiek I tiek II ramsčio).

Siekiant **didinti žemės ūkio subjektų galimybes pasinaudoti alternatyviais finansiniais ištekliais (poreikis a.5)**, bus teikiama parama pagal kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšis „Investicijos“ (73 – 74 str.) bei „Jaunųjų ūkininkų ir naujų ūkininkų įsikūrimas ir kaimo verslo kūrimas“ (75 str.). Didžioji dalis investicinės paramos ūkiams modernizuoti bus skiriamos subsidijų forma, tačiau siekiant efektyvesnio EŽŪFKP lėšų panaudojimo, ūkiai, kurių įregistruotos žemės ūkio valdos ekonominis dydis,

išreikštas standartinės produkcijos (SP) verte, yra didesnis kaip 30 001 Eur (KP12vld ir KP31tvi), šalia dotacijų bus teikiamos ir paskolos investicijoms į žemės ūkio produktų gamybą (įskaitant valdoje užaugintų žemės ūkio produktų apdorojimą, perdirbimą) bei lengvatinės paskolos apyvartiniam kapitalui. Sudarant papildomas galimybes ūkiams skolintis, gerinamos žemės ūkio subjektų galimybės pasinaudoti išoriniais finansiniais ištekliais.

Poreikis a.5 yra susijęs ne tik su 2 konkrečiais tikslais, bet ir 7 bei 8 konkrečių tikslų įgyvendinimu, nes sudarytos galimybės skolintis ne tik žemės ūkių valdytojams, įskaitant jaunuosius ūkininkus, bet ir juridinius asmenis. Įgyvendinant 8 tikslą, paskolos taip pat bus teikiamos juridiniams asmenims, investuojantiems į aukštesnės pridėtinės vertės žemės ir maisto ūkio produktų kūrimą (KP30pfi). Ši išskirtinai vien tik per finansines priemones paramą teikianti intervencinė priemonė yra skirta paskatinti perdirbėjų investicijas į materialųjį ir nematerialųjį turtą, taip pat apyvartinį kapitalą. Ypatingas dėmesys Strateginiame plane skiriamas jaunesiems ūkininkams - juos parama pasieks, įgyvendinant 7 tikslą. Jaunesiems ūkininkams yra sudaryta galimybė pasinaudoti alternatyviais finansiniais ištekliais, t.y., šalia dotacijos jie gali gauti paskolas investicijoms ir (arba) apyvartiniam kapitalui.

Siekiant **skatinti aukštesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų gamybą, visų pirma remiant perdirbimą (poreikis b.1)** numatyta teikti paramą kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšių „Investicijos“ (73-74 str.) bei „Bendradarbiavimas“ (78 str.), sektorialių intervencinių priemonių rūšių „Vaisiai ir daržovės“ (47 str.), „Bitininkystės produktai“ (55 str.) ir „Vynas“ (58 str.) bei tiesioginių išmokų intervencinių priemonių rūšies „Susietoji pajamų parama“ (32 str.) deriniu. Investuojant į ūkių modernizavimą intervencinėse priemonėse KP32svp ir KP12vld, prioritetas bus teikiamas pridėtinę vertę kuriantiems projektams, kuriuose vykdomas žemės ūkio produktų perdirbimas, ir/arba ekologinių ūkių projektams, o KP19sūp - projektams, jungiantiems subjektus, kurie kuria didesnę pridėtinę vertę (ekologiniams ūkiams, ūkiams, dalyvaujantiems maisto kokybės sistemose, užsiimantiems ūkyje užaugintos produkcijos apdorojimu, perdirbimu valdoje). Siekiant palengvinti žemės ūkio ir maisto produkcijos realizavimą bei sustiprinti smulkių ir vidutinių ūkininkų vaidmenį tiekimo grandinėje, kuriant trumpo tiekimo grandines bus steigiamos naujos produkcijos realizavimo vietos, regioninio lygmens logistikos centrai(KP14gra).

Prie aukštesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų gamybos prisidės sektorinė parama, nes ji finansuos intervencines priemones, padedančias pasiekti ir išlaikyti vaisių ir daržovių sektoriuje gaminamų produktų kokybę, atitinkančią vartotojų ir rinkos reikalavimus (SP01vid1), padedančias paskatinti produktų pardavimą ir komercinės vertės padidinimą (SPvid5) bei užtikrinančias produktų atsekamumą ir tinkamą gamybos sertifikavimą (SP01vid6). Sektorinė parama taip pat padės padidinti Lietuvoje gaminamo vyno gamybą ir konkurencingumą. Parama pagal intervencinę priemonę SP02vyn bus teikiama vyninių veislių vynuogių augintojams ir (ar) vyno gamintojams vykdyti investicijoms į vynuogynų įkūrimą, vyninių vynuogių veislių auginimą, derliaus nuėmimą ir saugojimą, perdirbimo įrenginius ir vyno gamybos infrastruktūrą, kas prisidės prie aukštesnės pridėtinės vertės produktų vynininkystės sektoriuje gamybos.

Prie *poreikio b.1* tenkinimo ir paramos ūkiams modernizuoti prisidės susietoji pajamų parama, teikiama pienuogių veislių karvių augintojams (TI03sus02.1) ir mėšinių galvijų augintojams (TI03sus02.2), kuria užtikrinamas kokybės bei produktyvumo didinimas ūkiuose, kurie taiko galvijų produktyvumo kontrolę. Ši kontrolė yra viena svarbiausių priemonių, lemiančių sėkmingą gyvūnų selekcijos procesą, racionalų ir pelningą jų veisimą, gerinant bandų sudėtį, produktyvumo ir sveikatingumo rodiklius, didinant pieno bei mėsos gamybos efektyvumą. Šie elementai prisideda prie aukštesnės pridėtinės vertės gyvulininkystės produktų gamybos.

Taikant pažangias technologijas, diegiant naujoves (įskaitant skaitmeninimą) tiesiogiai didinamas ūkių konkurencingumas. Siekiant **didinti inovatyvių / pažangių technologijų diegimą ūkiuose (poreikis b.2)** numatyta teikti paramą pagal kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšis „Investicijos“ (73 – 74 str.) ir „Bendradarbiavimas“ (77 str.) bei sektorialių intervencinių priemonių rūšis „Vaisiai ir daržovės“ (47 str.), „Bitininkystės produktai“ (55 str.) ir „Vynas“ (58 str.).

Intervencinėmis priemonėmis KP19sūp, KP32svp, KP31tvi ir KP12vld investuojama į ūkių modernizavimą. Skiriant paramą pagal intervencines priemones KP32svp ir KP12vld, prioritetas bus teikiamas tiems projektams, kuriuose bus diegiamos inovacijos, investuojama į gamybinių procesų

skaitmeninimą. Be to, parama inovatyvioms / pažangioms technologijoms numatyta melioracijos sistemų plėtros intervencinėje priemonėje (KP10mel), kadangi sudarytos galimybės diegti reguliuojamą drenažą ir jau rekonstruotas melioracijos sistemas.

Minėtas ūkių modernizavimą finansuojančias priemones, kurios nukreiptos į žemės ūkio produktų gamybą, perdirbimą ir apdorojimą ir kuriomis siekiama didinti inovatyvių / pažangių technologijų diegimą ūkiuose, papildys investicijos, padedančios efektyviau realizuoti pagamintą produkciją, kuriant ir plėtojant trumpo tiekimo grandines (KP14gra), kas ypač aktualu smulkiems ir vidutiniams ūkiams.

Gamintojų organizacijoms vaisių ir daržovių sektoriuje numatytas finansavimas gamybos procesų planavimui optimizuoti, inovatyvioms technikoms ir technologijoms taikyti, moderniai derliaus nuėmimo ir saugojimo, augalų priežiūros technikai, produkcijos apdorojimo įrangai naudoti (SP01vid1). Bitininkystės sektoriuje numatoma finansuoti turto, kuriuo didinamas produktyvumas ir konkurencingumas bei diegiamos inovacijos, įsigijimą (SP03med2). Vyno sektoriuje (SP02vyn) planuojama investuoti į vynuogynų įkūrimą, vyninių vynuogių veislių auginimą, derliaus nuėmimą ir saugojimą, perdirbimo įrenginius ir vyno gamybos infrastruktūrą, o ypatingas dėmesys bus skiriamas projektams, kuriuose investuojama į gamybinių procesų skaitmeninimą.

Siekiant **atnaujinti esamas melioracijos sistemas (poreikis b.3)** įgyvendinama kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšis „Investicijos“ (73 – 74 str.). Intervencinės priemonės KP10mel pagalba bus siekiama, kad ūkininkai turėtų gerai veikiančias žemės ūkio veiklai naudojamas drenažo sistemas, kurios leistų išvengti nuostolių dėl nepalankių žemės ūkio veiklai hidrometeorologinių reiškinių bei sudarytų galimybes gauti didesnę derlių. Parama bus skiriama investicijoms į žemės ūkio veiklai naudojamų melioracijos sistemų atnaujinimą (rekonstrukciją) bei reguliuojamojo drenažo diegimą ir jau rekonstruotas melioracijos sistemas.

Modernios beatliekės technologijos padeda žemės ūkio subjektams didinti konkurencingumą dėl veiksmingo turimų išteklių panaudojimo bei taupymo pakartotinai panaudojant veikloje susidarantį atliekas. Siekiant **skatinti beatliekinę veiklą ūkiuose (poreikis b.4)** įgyvendinama kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšis „Investicijos“ (73 – 74 str.). Įgyvendinant šią intervencinių priemonių rūšį, parama skiriama investicijoms į biodujų jėgainių įrengimą gyvulininkystės ūkiuose (KP31tvi) bus prisidedama prie ūkiuose susidarantį biologiškai skaidžių atliekų (pvz., mėšlo, srutų ir kt.) panaudojimo. Šias intervencines priemones papildys 8 tikslą įgyvendinanti intervencinė priemonė - KP14prd. Ją įgyvendinant bioekonomikos sektoriuje, ypatingas dėmesys bus skiriamas projektams, kurie sudarys galimybes gamybos procesuose pritaikyti žiedinės ekonomikos principus.

Inovatyvių produktų gamyba (tiek žemės ūkio gamybos atliekas perdirbant ir rinkai skirtus produktus, tiek iš žemės ūkio žaliavos kuriant maistui alternatyvius produktus) tiesiogiai prisideda prie ūkių orientacijos ir rinką ir jų konkurencingumo didinimo. Siekiant **skatinti novatoriškų (naujoviškų) produktų iš biomasės gamybą (poreikis b.5)** įgyvendinama kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšis „Investicijos“ (73 – 74 str.). Modernizuojant ūkius (intervencinės priemonės KP32syp ir KP12vld), planuojama teikti prioritetą pridėtinę vertę kuriantiems projektams, kuriuose vykdomas žemės ūkio produktų perdirbimas. Šias investicijas papildys 8 tikslo priemonė KP14prd, pagal kurią bioekonomikos sektoriuje numatyta finansuoti žemės ūkio produktų perdirbimą ir aukštos pridėtinės vertės produktus.

Siekiant **stiprinti prevencinių biosaugos priemonių taikymą, mažinant gyvulių infekcinių susirgimų riziką (poreikis i.5)** bus įgyvendinama kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšis „Investicijos“ (73 – 74 str.). Intervencinės priemonės KP08prev pagalba bus stiprinamas prevencinių biosaugos priemonių taikymas, kas savo ruožtu prisidės prie gyvulininkystės ūkių konkurencingumo stiprinimo ir gamybos potencialo išlaikymo. Šia intervencine priemone numatoma skatinti gyvulininkystės ūkius investuoti į prevencines biologines saugos priemones, kurios leis sumažinti gyvuliams ypatingai pavojingų infekcinių susirgimų pasireišimo riziką ir su tuo susijusius nuostolius.

2.1.SO2.5. Jei reikia, programos „InvestEU“ naudojimo pagrindimas, įskaitant sumą ir numatomą jos įnašą siekiant konkretaus arba kompleksinio tikslo

neaktuali

2.1.SO2.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas

Konkreto tikslo rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas

Rezultatų rodikliai [rekomenduojamas šio konkretaus tikslo rezultato rodiklis pateikiamas paryškintu šriftu]	Siektina reikšmė
R.3^{CU} - Žemės ūkio skaitmeninimas Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis	0,49 %
R.9^{CU PR} - Ūkio modernizavimas Ūkininkų, gaunančių investicinę paramą restruktūrizavimui ir modernizavimui, įskaitant išteklių naudojimo efektyvumo didinimą, dalis	1,27 %
R.15^{CU} - Atsinaujinančiųjų išteklių energija iš žemės ūkio ir miškininkystės bei iš kitų atsinaujinančiųjų išteklių Remiamos investicijos į atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos pajėgumus, įskaitant biologinius (megavatai)	1,60 MW

Siektinų reikšmių ir susijusių tarpinių reikšmių pagrindimas

SO2 konkrečiam tikslui priskirti 2 rezultato rodikliai, prie kurių pasiekimo tiesiogiai ir reikšmingai prisideda tikslo poreikius tenkinančių intervencijų veiklos.

R.3. Žemės ūkio sektoriaus skaitmeninimas. Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis

Siektina rodiklio R.3 reikšmė yra 0,49 proc. ūkių, gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti.

Prie šio rodiklio pasiekimo prisideda 5 SO2 siekiančios intervencinės priemonės: KP12vld, KP32svp, KP31tvi, KP14gra, KP19sūp.

2014-2020 m. programavimo laikotarpiu statistika, kokią dalį modernizavimo projektų sudaro su skaitmeninėmis ūkininkavimo technologijomis susiję projektai, nebuvo renkama. Nustatant rodiklio reikšmę, vadovautasi paramos gavėjų apklausa, įgyvendintų projektų analize. Atlikti tyrimai parodė, kad skaitmenines ūkininkavimo technologijas dažniau taiko didesni ūkiai. Taip pat įvertintos tipinės investicijos, kurios atliekamos pagal panašias priemones – kiek jos gali būti susijusios su skaitmeninimu. Atsižvelgus į tai planuojama, kad iš ūkių, kurių ekonominis dydis viršija 30 tūkst. EUR, įgyvendinamų modernizavimo projektų (intervencinė priemonė KP12vld) 40 proc. bus susiję su skaitmeninimu, ūkių, kurių ekonominis dydis yra tarp 16 ir 30 tūkst. EUR, įgyvendinamų modernizavimo projektų (intervencinė priemonė KP32svp) – 30 proc. Atsižvelgus į finansuotinių veiklų pobūdį, ūkių, kurių ekonominis dydis yra tarp 8 ir 16 tūkst. EUR, įgyvendinami modernizavimo projektai (intervencinė priemonė KP19sūp) ir tvarias investicijas diegiantys projektai (intervencinė priemonė KP31tvi) rečiau diegia skaitmenines ūkininkavimo technologijas, todėl daroma prielaida, kad 10 proc. jų prisidės prie siektinos rodiklio R.3 reikšmės. Įgyvendinant intervencinę priemonę KP14gra, kuriant trumpo tiekimo grandines, žemės ūkio ir maisto produktus tiekiančias viešąsias paslaugas teikiantiems subjektams, ir kuriant regioninės logistikos centrus, 15 projektų numatoma galimybė taikyti skaitmeninius sprendimus paslaugoms ir (arba) procesams.

Pažymėtina, kad į rodiklio R.3 siektiną reikšmę įtraukti ir kompleksinio tikslo siekiančių intervencinių priemonių pasiekimai: KP23ppi, KP24mji, KP25kon, KP22eip, ir SO8 tikslo siekiančios intervencinės priemonės KP20vvg pasiekimai. Planuojama, kad prie R.3 prisidės intervencinė priemonė KP21sum, tačiau konkretus intervencinės priemonės indėlis siekiant rodiklio reikšmės bus įvertintas po sumanių kaimų strategijų atrankos.

Rodiklis R.3 padės nustatyti, kokią dalį visų ūkių konkurencingumo didinimą nukreiptų investicijų sudaro investicijos į skaitmenines ūkininkavimo technologijas (*poreikis b.2*).

R.9 „Ūkio modernizavimas. Ūkio modernizavimas: ūkininkų, gaunančių investicinę paramą

restruktūrizavimui ir modernizavimui, įskaitant išteklių naudojimo efektyvumą, dalis“.

Siektina rodiklio R.9 reikšmė yra 1,27 proc. ūkių, gaunančių investicinę paramą restruktūrizavimui ir modernizavimui, įskaitant išteklių naudojimo efektyvumą, dalis. Prie šio rodiklio pasiekimo prisideda šios priemonės: KP08prev, KP12vld, KP32svp, KP31tvi, KP10mel, KP19sūp, SP02vyn.

Nustatant rezultato rodiklio reikšmę buvo atsižvelgiama į praėjusio programavimo laikotarpio patirtį ir potencialių pareiškėjų apklausas, taip pat mokslinės ir taikomosios literatūros analizės, statistinių duomenų analizės metodus. Daroma prielaida, kad pagal priemonę KP12vld dotacijas gaus apie 400 valdų, paskolas - apie 400. Rodiklio reikšmei apskaičiuoti laikoma, kad 50% projektų gaunančių paskolą bus finansuojami ir dotacijos forma, todėl šia priemone numatoma paremti 600 ūkių. Įgyvendinant priemonę KP12tvi tikimasi, kad dotacijas gaus apie 205 valdos, paskolas - apie 67. Rodiklio reikšmei apskaičiuoti naudojamas bendras skaičius - tikimasi kad bus paremta 272 ūkiai. Pagal priemonę KP10mel planuojama finansuoti 220 projektus. Kadangi apie 30 proc. projektų įgyvendins individualūs ūkiai (kitus įgyvendins melioracijos sistemų naudotojų asociacijos, savivaldybės ir kt. fiziniai bei juridiniai asmenys), viso priemonės investicijos turėtų pasiekti apie 69 ūkius. Planuojant priemonės KP19sūp biudžetą, numatyta paremti 600 ūkių, kiekvienam jų skiriant 25 tūkst. EUR. Įgyvendinant priemonę KP08prev, numatoma paremti 125 ūkius, atsižvelgiant į 2014-2020 m. programavimo laikotarpio lėšomis finansuotų panašių projektų vertę. Pagal priemonę KP32svp numatoma finansuoti 225 ūkius. Pagal priemonę SP02vyn planuojama paremti 20 ūkių.

R.9 rodiklis padės įvertinti, kokia dalis visų ūkių pasinaudos prie SO2 įgyvendinimo prisidedančiomis priemonėmis, modernizuodami savo ūkius ir taip didindami savo konkurencingumą (*poreikiai b.1, b.4, b.5*).

Kadangi gamybinių investicijų priemonėse gali dalyvauti tik ekonomiškai gyvybingi ūkiai, t.y. ūkiai, kurių standartinės produkcijos vertė > 4000 Eur per metus, R.9 rodiklio vardiklis galėtų būti patikslintas - 62 510 ūkiai (Eurostat duomenys), tokiu būdu šio rodiklio siektina reikšmė - 3,06 proc.

R.15: Atsinaujinančioji energija iš žemės ir miškų ūkio išteklių ir iš kitų atsinaujinančiųjų išteklių. Remiamos investicijos į atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos pajėgumus, įskaitant biologinius (megavatai). Numatyta siektina rodiklio R.15 reikšmė 1,6 MW. Šio rodiklio sieks trys kaimo plėtros intervencinės priemonės - KP31tvi, kuria planuojama investuoti į biudujų jėgainių (ūkio reikmėms) statybą – planuojama, kad šių jėgainių bendra galia sieks 1MW. Investicinėse priemonėse KP12vld ir KP32svp planuojama, kad bent 40 remiamų projektų (po 20 kiekvienoje intervencinėje priemonėje) bus investuojama į: saulės baterijas, kolektorius, saulės modulius, geoterminį šildymą, oras-oras, oras-vanduo šildymo sistemas, kai jos susijusios su statomo ar rekonstruojamo gamybinio statinio poreikiais siekiant panaudoti visą savo valdoje pagamintą energiją. Planuojama, kad bendras visų šių energijos gamybos įrengimų pajėgumas sieks 0,6 MW. Rodiklis R.15 leis įvertinti, koku mastu SP prisidės prie inovatyvių / pažangių technologijų diegimo ūkiuose didinimo (*poreikis b.2*).

2.1.SO2.9. Finansinio asignavimo pagrindimas

Konkrečiai priemonei skiriamo lėšų krepšelio dydis nustatytas, atsižvelgus į penkis prioritetizuojant poreikius taikytus kriterijus: (i) indėlis, siekiant Europos Sąjungos lygiu nustatytų tikslų, (ii) atitiktis nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose nustatytiems ilgalaikiams tikslams, (iii) svarba socialiniams – ekonominiams partneriams, (iv) paramos kaimo plėtrai ir tiesioginių išmokų tęstinumas, (v) alternatyvios intervencijos ir finansavimo šaltiniai.

Pagal priemones planuojamos vykdyti veiklos ir skirti finansiniai asignavimai buvo aptarti su socialiniais – ekonominiais partneriais, ministerijomis, kurių įgyvendinamos priemonės yra susijusios su BŽŪP finansuojamomis priemonėmis, taip pat pristatyti ir aptarti su LR Vyriausybei, Seimo nariais.

Toliau pateiktas finansavimo pagrindimas pagal konkrečias priemones, kurios aprašytos Strateginio plano dalyje 2.1.SO2.8, kaip tiesiogiai prisidedančios prie SO2 tikslo rezultatų rodiklių siektinų reikšmių.

KP08prev - Investicijos į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių,

nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius

Intervencinei priemonei KP08prev skirta 5 mln. EUR. Finansavimo poreikis buvo nustatytas, įvertinus analogiškos 2014-2020 m. programavimo laikotarpio priemonės įgyvendinimo patirtį. Vidutinė paramos vieneto suma 40 000 EUR, mažiausia paramos suma yra 4 000 EUR, ir ji didinama, taikant 200 EUR už 1 SG. Numatoma paremti 125 ūkius, visi šie ūkiai bus įskaičiuoti į rodiklio R.9 reikšmę.

KP12vld - Investicijos į žemės ūkio valdas

Intervencinei priemonei KP12vld skirta 230 mln. Eur, iš kurių 30 mln. Eur bus skirta paskoloms. Vidutinė paramos suma vienam projektui siekia 0,5 mln. Eur, atsižvelgiant į 2014–2020 metų Lietuvos kaimo plėtros programos veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ įgyvendinimo patirtį 2021–2022 metais, potencialių pareiškėjų investicinius poreikius bei kainų lygio pokyčius. Vidutinis paskolos dydis – 75 tūkst. Eur. Šis dydis nustatytas, remiantis Lietuvos BŽŪP SP finansinių priemonių ex-ante vertinime (2021) apskaičiuota vidutine nacionalinės plėtros įstaigos „Žemės ūkio paskolų ir garantijų fondas“ 2020-2021 m. suteiktų lengvatinių paskolų verte. Skaiciuojama, kad dotacijas gaus apie 400 valdų, paskolas - dar apie 400. Rodiklio R.9 reikšmei apskaičiuoti laikoma, kad 50% projektų gaunančių paskolą bus finansuojami ir dotacijos forma, todėl šia priemone numatoma paremti 600 ūkių. Rodiklio R.3 sieks apie 20 proc. visų projektų. Į R.15 rodiklio reikšmę planuojama įskaičiuoti 5 proc. (t.y. 10 projektų), kurių bendras energijos gamybos pajėgumas sieks 0,3 MW.

KP32svp - Smulkių-vidutinių ūkių plėtra

Intervencinei priemonei KP32svp skirta 45 mln. EUR. Planuojama vieneto suma – 200 tūkst. EUR nustatyta kaip vidutinė paramos suma vienam projektui, atsižvelgiant į 2014–2020 metų Lietuvos kaimo plėtros programos įgyvendinimo patirtį, potencialių pareiškėjų investicinius poreikius bei kainų lygio pokyčius. KPP įgyvendinimo 2014–2020 m. pažangos vertinimo ataskaitoje (2021 m.) buvo konstatuota, kad pagal priemonę „Parama smulkiems ūkiams“ parama smulkiems ūkiams teikiama kaip išmoka (maksimali paramos suma vienam pareiškėjui – 15 tūkst. Eur) neatitinka paramos gavėjų poreikių, nes dažnai smulkių ūkių investicijos reikalauja didesnių lėšų. Didesnius smulkių investicijų poreikius patvirtina panašių investicinių priemonių paramos duomenys bei potencialių pareiškėjų apklausos. Numatyta paremti 225 ūkius. Visi jie bus įskaičiuoti į rodiklio R.9 reikšmę ir 30 proc. (72 ūkiai) – į rodiklio R.3 reikšmę. Į R.15 rodiklio reikšmę planuojama įskaičiuoti 10 proc. (t.y. 20 projektų), kurių bendras energijos gamybos pajėgumas sieks 0,3 MW.

KP31tvi - Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas

Intervencinei priemonei KP31tvi skirta 56,3 mln. EUR. Nustatant vidutinę paramos vieneto sumą - 250 tūkst. EUR vienam projektui vadovautasi panašių projektų, įgyvendintų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, patirtimi ir duomenimis. Vidutinis paskolos dydis – 75 000 EUR. Šis dydis nustatytas, remiantis Lietuvos BŽŪP SP finansinių priemonių ex-ante vertinime (2021) apskaičiuota vidutine nacionalinės plėtros įstaigos „Žemės ūkio paskolų ir garantijų fondas“ 2020-2021 m. suteiktų lengvatinių paskolų verte. Dotacijas gaus apie 200 valdų, paskolas - apie 67. Rodiklio R.9 reikšmei apskaičiuoti naudojamas didesnis - ūkių, gausiančių subsidijas, skaičius. Rodiklio R.3 sieks apie 10 proc. visų projektų.

KP10mel - Investicijos į melioracijos sistemas

Intervencinei priemonei KP10mel skirta 40 mln. EUR, iš jų – 36 mln. EUR skiriama esamų melioracijos sistemų rekonstrukcijai, o 4 mln. EUR – reguliuojamojo drenažo įdiegimui į jau rekonstruotas melioracijos sistemas. Šių veiklų paramos vieneto dydžiai nustatyti nepriklausomų ekspertų, kurie atliko Lietuvos ir užsienio (Europos ir Šiaurės Amerikos bei Kanados) šaltinių bei melioracijos darbais užsiimančių Lietuvos įmonių pateiktos praktinės informacijos analizę. Vidutinis paramos dydis projektams, kurių veikla yra reguliuojamo drenažo įdiegimas į rekonstruotas melioracijos sistemas – 40 000 Eur, o projektams, kurių veikla yra melioracijos sistemų rekonstrukcija – 300 000 Eur, Viso planuojama, kad paramą gaus 220 projektų. Apie 30 proc. jų įgyvendins individualūs ūkiai - visi jie yra įskaičiuojami į rodiklio R.9 reikšmę.

KP19sūp - Labai smulkių ūkių plėtra

Intervencinei priemonei KP19sūp skirta 15 mln. EUR. Finansavimo poreikis buvo nustatytas, atsižvelgiant į 2014-2020 m. programavimo laikotarpio patirtį. Įvertinus pagal priemonę „Parama smulkiesiems ūkiams“ įgyvendinamiems projektams skirtų paramos lėšų sumą, kainų lygio pokyčius, apskaičiuota, kad vidutinė paramos suma vienam žemės ūkio subjektui sudarys 50 000 Eur. Už 15 mln. Eur ketinama paremti 300 žemės ūkio subjektų. Visi jie bus įskaičiuoti į rodiklio R.9 reikšmę ir 20 proc. (60 ūkių) – į rodiklio R.3 reikšmę.

KP14gra - Trumpos tiekimo grandinės

Intervencinei priemonei KP14gra skirta 10 mln. EUR. Pagal priemonę planuojama remti trijų tipų trumpas tiekimo grandines, todėl kiekvienai iš jų yra numatytos skirtingos paramos vieneto sumos: 1) numatyta paramos suma projektui, kuriuo remiamas žemės ūkio subjektų bendradarbiavimas kuriant tiekimo grandines ir (ar) imantis naujų veiklų bei jas populiarinant, yra 150 tūkst. EUR, 2) projektui, kuriuo kuriamos trumpo tiekimo grandinės, orientuotos į ūkiuose pagamintos produkcijos tiekimą viešąsias paslaugas teikiantiems subjektams – 250 tūkst. EUR, 3) projektais, kuriais kuriami regioninės logistikos centrai (realizavimo tinklai) – 1 mln. EUR. Paramos vieneto sumos šiai priemonei nustatytos atsižvelgiant į istorinius KPP 2014–2020 m. paramos panaudojimo duomenis, tikslinės grupės poreikius, bendrą kainų augimo lygį bei siekį, kad viename projekte dalyvautų didesnis grandinės dalyvių skaičius. Priemonė prisidės prie rodiklio R.3 pasiekimo - pagal ją planuojama paremti 15 projektų, kuriuose bus taikomi skaitmeniniai sprendimai paslaugoms ir (arba) procesams.

SP02vyn - Investicijos į vyno sektorių

Intervencinei priemonei SP02vyn skirta 172 tūkst. EUR. Atsižvelgiant į pastarųjų metų vyno sektoriaus tendencijas ir plėtrą, planuojama, kad 2024-2027 m. dėl paramos kreipsis po 5 pareiškėjus kasmet, todėl pagal intervencinę priemonę planuojama paremti 20 vyno gamintojų. Visi jie bus įskaičiuoti į rodiklio R.9 siektiną reikšmę.

Finansiniai ištekliai yra pakankami, siekiant rezultato rodiklių R.9 ir R.3, nes produkto ir rezultato rodiklių reikšmės yra susietos su skiriamų lėšų dydžiu.

2.1.S03 Gerinti ūkininko padėtį vertės grandinėje

2.1.S03.1 SSGG analizės santrauka

2.1.S03.1.1. Stiprybės

1. Ūkininkų iniciatyvų plėtoti tiesioginius pardavimus daugėjimas.
2. Jaunųjų ir aukštesnį profesinį pasirengimą turinčių ūkininkų įsitraukimas į tiesioginius pardavimus.

2.1.S03.1.2. Silpnybės

1. Maža žemės ūkio produkcijos gamintojų derybinė galia.
2. Mažėjanti pridėtinės vertės dalis, tenkanti žemės ūkio produkcijos gamintojams.
3. Mažas bendradarbiavimo tarp ūkininkų mastas – tiek kooperatyvų, tiek jų veikloje dalyvaujančių ūkininkų skaičius, palyginti su kitomis ES šalimis, yra nedidelis.
4. Nedidelė ūkininkų, perdirbančių užaugintą žemės ūkio ir maisto produkciją savo ūkiuose, dalis.

2.1.S03.1.3. Galimybės

1. Vyriausybės programoje įtvirtintos nuostatos paramą teikti mažiems ir vidutiniams ūkiams, skatinti ūkininkus jungtis į kooperatyvus, dalyvauti trumpose maisto tiekimo grandinėse.
2. Vietoje užaugintų žemės ūkio ir maisto produktų paklausos didėjimas vidaus rinkoje, keičiantis vartotojų prioritetams.
3. Žemės ūkio ir maisto produkcijos gamintojų ir vartotojų tinklų kūrimasis.
4. Didėjantis viešojo sektoriaus įstaigų ir institucijų apsirūpinimas vietiniais, sezoniniais ir ekologiškais žemės ūkio ir maisto produktais.
5. Veiksmingų priemonių, siekiant apsaugoti žemės ūkio produkcijos gamintojus nuo nesąžiningos prekybos praktikos ir padidinti skaidrumą rinkoje, taikymas.

2.1.S03.1.4. Grėsmės

1. Koncentracijos maisto perdirbimo pramonėje ir mažmeninės prekybos sektoriuje didėjimas.
2. Didėjantys reikalavimai, susiję su žemės ūkio ir maisto produktų sanitarijos, aplinkos apsaugos standartų įgyvendinimu.
3. Teisinės kliūtys ir reikalavimai gamintojų organizacijų ir kooperatyvų steigimuisi.

2.1.S03.1.5. Kitos pastabos

Lietuvoje žemės ūkio produkcijos gamybos sektorius, kuriame vyrauja smulkūs gamintojai, yra susiskaidęs, o maisto perdirbimo pramonė ir mažmeninė prekyba – labai koncentruotos. Didėjant koncentracijai Lietuvos maisto perdirbimo ir mažmeninės maisto produktų prekybos sektoriuose, šių sektorių atstovų derybinė galia stiprėjo, o žemės ūkio produkcijos gamintojų – silpnėjo. Derybose žemės ūkio produkcijos gamintojai paprastai yra silpniausia grandis, todėl jiems nustatomos mažos produkcijos supirkimo kainos.

Pastaraisiais metais, nepaisant taikomų priemonių, siekiant apsaugoti žemės ūkio produkcijos gamintojus nuo nesąžiningos prekybos praktikos ir padidinti skaidrumą rinkoje, pridėtinės vertės pasidalijimo tarp maisto grandinės dalyvių dalys keitėsi ne žemės ūkio produkcijos gamintojų, o maisto perdirbėjų ir mažmenininkų naudai. 2008–2019 m. žemės ūkio produkcijos gamintojams iš visų maisto grandinės dalyvių teko didžiausia pridėtinės vertės dalis, tačiau 2013–2019 m. ji nuolat ir gana sparčiai mažėjo. 2012 m. ši dalis sudarė 54 proc., o 2019 m. – 36,4 proc. (C.11 konteksto rodiklis).

Siekiant sustiprinti ūkininkų derybinę galią, sudaryti galimybes išplėtoti veiklas, kurias dėl įvairių

priežasčių (didėjančių reikalavimų, susijusių su žemės ūkio ir maisto produktų sanitarijos, aplinkos apsaugos standartų įgyvendinimu ir kt.) pavieniams ūkiams įgyvendinti sudėtinga, Vyriausybės programoje įtvirtintos nuostatos paramą teikti mažiems ir vidutiniams ūkiams, skatinti ūkininkus jungtis į kooperatyvus, dalyvauti trumpose maisto tiekimo grandinėse. Pastaraisiais metais ūkininkai buvo aktyviai skatinami kooperuotis, tačiau bendradarbiavimo mastas tarp jų išliko mažas. Žemės ūkio rūmų duomenimis, Lietuvoje veikiančios kooperatyvai (200) jungia apie 12 proc. visų šalies ūkininkų. Tiek šalyje veikiančių žemės ūkio kooperatinių bendrovių (kooperatyvų), tiek jų veikloje dalyvaujančių narių skaičius, palyginti su kitomis ES šalimis, yra nedidelis. Pagrindinės kliūtys kooperacijos plėtrai yra susijusios su ūkininkų nepakankamomis žiniomis apie kooperatyvų naudą, nenoru arba galimybių neturėjimu finansiškai prisidėti prie kooperatyvų kūrimo, pasitikėjimo trūkumu, noru patiems priimti sprendimus, nesugebėjimu susitarti ir dirbti kartu. Svarbiomis laikomos ir teisinės kliūtys bei reikalavimai gamintojų organizacijų ir kooperatyvų steigimuisi.

Pastaruoju metu, atsižvelgdami į augantį gyventojų susidomėjimą vietinių ūkininkų užaugintais aukštos kokybės produktais bei didėjančią viešojo sektoriaus įstaigų ir institucijų poreikį apsirūpinti vietiniais, sezoniniais ir ekologiškais žemės ūkio ir maisto produktais ir siekdami pagerinti savo padėtį vertės grandinėje, dalis ūkininkų, ypač jaunieji, aukštesnį išsilavinimą turintys ūkininkai, ėmėsi savo ūkiuose užaugintos produkcijos perdirbimo ir šios produkcijos pardavimo tiesiogiai vartotojams, plėtojo ekologiškų, pripažintų ES mastu, pagamintų pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą produktų gamybą. Ūkininkai taip pat jungėsi į besikuriančius žemės ūkio ir maisto produkcijos gamintojų ir vartotojų tinklus (pavyzdžiui, Sūrininkų namai, "Kaimas į namus"). Tačiau nepaisant šių iniciatyvų daugėjimo, ūkininkų, vykdančių pirminį arba antrinį savo gaminamos produkcijos perdirbimą, dalyvaujančių vietinio maisto sistemoje ir trumpose maisto tiekimo grandinėse bei kokybės sistemose, skaičius reikšmingai nepadidėjo, o jų dalis nuo visų ūkininkų išliko maža. 2020 m. duomenimis, 15,3 proc. visų šalies ūkių nurodė tiesiogiai parduodantys daugiau kaip 50 proc. produkcijos.

Siekiant pagerinti Lietuvos ūkininkų padėtį vertės grandinėje, būtina stiprinti įvairias jų bendradarbiavimo formas, remti gamybos modelių, orientuotų į rinką, plėtrą, skatinti mokslinius tyrimus ir inovacijas, didinti rinkos skaidrumą ir užtikrinti veiksmingas priemones nuo nesąžiningos prekybos praktikos.

2.1.SO3.2 Poreikių nustatymas

Kodas	Pavadinimas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Poreikis yra įtrauktas į BŽŪP strateginį planą
c.1	Skatinti ūkių bendradarbiavimą, įskaitant gamintojų organizacijų kūrimąsi	Vidutinis	Taip
c.2	Didinti ūkininkų derybinę galią, ypač dalyvaujant trumpose tiekimo grandinėse	Aukštas	Taip
c.3	Skatinti kooperatyvus teikti paslaugas savo nariams, pritaikant dalijimosi ekonomikos principus	Žemas	Iš dalies tinkami
c.4	Skatinti ūkio subjektus gaminti aukštesnės pridėtinės vertės produkciją	Vidutinis	Taip

Kitos su poreikių vertinimu susijusios pastabos.

neaktualu

2.1.SO3.4. Intervencinių priemonių taikymo argumentai

Intervencijos forma	Priemonės rūšis	Intervencijos kodas (VN) – pavadinimas	Bendrasis produkto rodiklis
Sectoral -	INVRE(47(1)(a)) - investicijos į materialųjį ir	SP01vid1 - Investicijos į	O.35. Remiamų veiksmų

Vaisiai ir daržovės	nematerialųjį turtą, moksliniai tyrimai ir eksperimentinės bei novatoriškos gamybos metodai ir kiti veiksmai	ilgalaikį turtą, tyrimus, eksperimentinę ir inovatyvią gamybą ir kitus veiksmus	programų skaičius
Sectoral - Vaisiai ir daržovės	PROMO(47(1)(f)) - populiarinimas, komunikacija ir rinkodara, įskaitant veiksmus ir veiklą, kuriais visų pirma siekiama didinti vartotojų informuotumą apie Sąjungos kokybės sistemas ir sveikos mitybos svarbą, taip pat įvairinti ir konsoliduoti rinkas	SP01vid5 - Produktų pardavimų skatinimas ir komercinės vertės didinimas	O.35. Remiamų veiksmų programų skaičius
Sectoral - Vaisiai ir daržovės	TRACE(47(1)(h)) - atsekamumo ir sertifikavimo sistemų įgyvendinimas, ypač galutiniams vartotojams parduodamų produktų kokybės stebėseną	SP01vid6 - Atsekamumo ir sertifikavimo sistemų įgyvendinimas, produktų kokybės stebėseną	O.35. Remiamų veiksmų programų skaičius
Sectoral - Vaisiai ir daržovės	WITHD(47(2)(f)) - išėmimas iš rinkos laisvam platinimui ar kitoms paskirties vietoms, įskaitant, jei reikia, apdorojimą, kad būtų palengvintas toks išėmimas	SP01vid7 - Produktų pašalinimas iš rinkos	O.35. Remiamų veiksmų programų skaičius
Sectoral - Bitininkystės produktai	ACTLAB(55(1)(c)) - veiksmai, kuriais siekiama remti bitininkystės produktų, bičių nykimo ar jų našumo sumažėjimo, taip pat bitėms potencialiai nuodingų medžiagų analizės laboratorijas	SP03med6 - Medaus ir kitų bičių produktų tyrimai	O.37. Veiksmų arba vienetų, skirtų bitininkystei išsaugoti arba tobulinti, skaičius
RD	COOP(77) - Bendradarbiavimas	KP14gra - Trumpos tiekimo grandinės	O.32. Kitų remiamų bendradarbiavimo veiksmų ar vienetų (išskyrus O.1 punkte nurodytas EIP grupes) skaičius
RD	COOP(77) - Bendradarbiavimas	KP26Tks - Tęstiniai įsipareigojimai – Žemės ir maisto produktų kokybės sistemos	O.29. Paramos gavėjų, gaunančių paramą, skirtą oficialiose kokybės sistemose dalyvauti, skaičius
RD	COOP(77) - Bendradarbiavimas	KP27Tgo - Tęstiniai įsipareigojimai - Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas	O.28. Remiamų gamintojų grupių ir organizacijų skaičius

Apžvalga

Šiame Strateginiame plane identifikuoti 4 poreikiai, kurie yra susiję su trečiuoju konkrečiu tikslu - gerinti ūkininkų padėtį vertės grandinėje. Šiuos poreikius numatoma patenkinti per 10 skirtingų intervencinių priemonių (tiek I tiek II ramsčio). Poreikis c.3 bus tenkinamas iš dalies (daugiau informacijos pateikiama SP 2.1 dalyje “Sprendimo neatsižvelgti į BŽŪP strateginiame plane nustatytus poreikius arba atsižvelgti į juos iš dalies pagrindimas”).

Kaip atskleidžia SSGG analizė, Lietuvoje ūkių bendradarbiavimo mastas nėra didelis. Siekiant **skatinti ūkių bendradarbiavimą, įskaitant gamintojų organizacijų kūrimąsi (poreikis c.1)**, bus įgyvendinamos sektoringų intervencinių priemonių rūšių „Vaisiai ir daržovės“ (47str.) ir kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšies „Bendradarbiavimas“ (77 str.) derinys. Gamintojų organizacijų kūrimasis pirmiausia bus skatinamas teikiant paramą gamintojų organizacijoms vaisių ir daržovių sektoriuje (SP01vid1, SP01vid7). Suvienijus įvairaus dydžio ūkių ekonomines galimybes, racionaliai pasidalijant produktų gamybą, investavus į ilgalaikį turtą, tyrimus, eksperimentinę gamybą ir kitus veiksmus bei teikiant paramą siekiant sušvelninti ir pašalinti krizinės situacijos padarinius bus patenkinami prekybos poreikiai ir sustiprinta vaisių ir daržovių augintojų derybinė pozicija.

Skatinant trumpų tiekimo grandinių kūrimo projektus (KP14gra) bus siekiama sudaryti galimybes padidinti žemės ūkio ir maisto produkcijos gamintojų rinkos galią ir pakeisti pridėtinės vertės pasiskirstymo tarp maisto tiekimo grandinės dalyvių dalis ūkininkų naudai. Įgyvendinant intervencinę priemonę KP27Tgo bus tęsiamas įsipareigojimų vykdymas pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ veiklos sritį „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas žemės ūkio sektoriuje“.

Siekiant **didinti ūkininkų derybinę galią, ypač dalyvaujant trumpose tiekimo grandinėse (poreikis c.2)**, bus įgyvendinamas sektorinių intervencinių priemonių rūšies „Vaisiai ir daržovės“ (47 str.) ir kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšies „Bendradarbiavimas“ (77 str.) derinys. Įgyvendinant intervencinę priemonę KP14gra ūkininkai, galės įsitraukti į vietinę maisto sistemą ir trumpas maisto tiekimo grandines, galės pereiti iš rinkų, kuriose jiems nustatomos kainos, į rinkas, kuriose jie patys nustatys kainas ir taip sustiprins savo derybinę galią. Remiant trumpas maisto tiekimo grandines didelis dėmesys bus skiriamas ūkininkų bendradarbiavimui su viešuoju sektoriumi, aprūpinant viešojo sektoriaus įstaigas vietiniais žemės ūkio ir maisto produktais bei regioninių logistikos centrų (realizavimo tinklų) kūrimui. Teikiant paramą gamintojų organizacijoms vaisių ir daržovių sektoriuje (SP01vid1, SP01vid5, SP01vid6), planuojama teikti paramą modernių auginimo sistemų įrengimui, gamybos procesų optimizavimui, transportavimo įrangos įsigijimui, modernių derliaus saugojimo patalpų ir įrangos naudojimui, gamintojų organizacijų produktų rinkodaros plėtrai, naujų produktų kūrimui ir jų rinkos tyrimams, gamintojų organizacijų produktų atpažįstamumo didinimui, gamybos ar produktų sertifikavimo sistemoms, produktų atsekamumo didinimui ir kt. Ūkininkų jungimasis į gamintojų organizacijas pagerins jų padėtį vertės grandinėje, nes padės optimizuoti gamybos procesus, sukcentruoti pasiūlą, padės pagerinti rinkodarą, produkciją labiau pritaikyti rinkos poreikiams, taip pat padės optimizuoti produkcijos kainas bei suvaldyti rizikas ir taip sustiprins jų derybinę galią.

Siekiant **skatinti kooperatyvus teikti paslaugas savo nariams, pritaikant dalijimosi ekonomikos principus (iš dalies poreikis c.3)** bus įgyvendinama sektorinių intervencinių priemonių rūšis „Vaisiai ir daržovės“ (47 str.). Teikiant paramą pagal intervencinę priemonę SP01vid1 taip pat bus prisidedama prie gamintojų organizacijų skatinimo teikti paslaugas savo nariams, pritaikant dalijimosi ekonomikos principus Gamintojų organizacijoms gavus paramą gamybos procesų optimizavimui, inovatyvių technikų ir technologijų naudojimui, modernių derliaus nuėmimo ir saugojimo įrenginių, produkcijos apdorojimo įrangos įsigijimui, bus sudarytos sąlygos jų nariams naudotis nauja įranga ar įrenginiais bei paslaugomis.

Siekiant **skatinti ūkio subjektus gaminti aukštesnės pridėtinės vertės produkciją (poreikis c.4)**, bus įgyvendinamas tiesioginių išmokų intervencinių priemonių rūšies „Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos“ (31 str.), sektorinių intervencinių priemonių rūšių „Vaisiai ir daržovės“ (47 str.) ir „Bitininkystės produktai“ (55 str.) bei kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšių „Valdymo išpareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo išpareigojimai“ (70 str.) ir „Bendradarbiavimas“ (77 str.) derinys. Įgyvendinant šių intervencinių priemonių rūšių derinį, bus siekiama užtikrinti aukštesnės pridėtinės vertės produkcijos gamybą. Ūkininkai, gamindami aukštesnės pridėtinės vertės produkciją, turės galimybę gauti žymiai didesnę pridėtinę vertę, nei gamindami tradicinius produktus. Įgyvendinant kaimo plėtros priemonę KP14gra prioritetą planuojama teikti projektams, užtikrinantiems pagal kokybės sistemas užaugintos produkcijos (ekologiškų, NKP sistemos produktų) tiekimą. Įgyvendinant sektorines intervencines priemones (SP01vid1 ir SP03med6) bus prisidedama prie aukštesnės pridėtinės vertės produktų gamybos vaisių ir daržovių bei bitininkystės sektoriuose. Daugiausiai produktų pagal NKP sistemą yra sertifikuojama būtent vaisių ir daržovių bei bitininkystės sektoriuose. Teikiant paramą bus siekiama užtikrinti kokybiškų vaisių ir daržovių, bitininkystės produktų tiekimą rinkai, didinti jų vertę. Įgyvendinant priemonę KP26Tks, bus tęsiami mokėjimai už ankstesniu programavimo laikotarpiu prisiimtus išpareigojimus (pagal šią priemonę remiami pirmą kartą į žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemas (ekologiškų produktų gamybos sistemos, ES kokybės sistemos, NKP) įsitraukę ūkininkai ar jų grupės, kompensuojant papildomas su dalyvavimu kokybės sistemoje susijusias išlaidas.

Planuojant paramą vaisių ir daržovių sektoriui, siekiama skirtingų intervencinių priemonių, kuriomis galės pasinaudoti vaisių ir daržovių sektoriaus gamintojai, suderinamumo ir papildomumo. Sektorinė parama yra nukreipta į ūkių konkurencingumo didinimą, jų orientaciją į rinką ir jų padėties vertės grandinėje gerinimą. Paramą pagal šias intervencines priemones galės gauti pripažintos vaisių ir daržovių gamintojų organizacijos ir jų asociacijos. Šioms organizacijoms taip pat yra sudaromos galimybės įgyvendinti projektus, finansuojamus pagal SO3 tikslą įgyvendinančią intervencinę kaimo plėtros priemonę KP14gra, bei kitus tikslus įgyvendinančias intervencines priemones, pavyzdžiui, KP12vld, KP32svp. Taip siekiama papildomai paskatinti vaisių ir daržovių sektoriaus gamintojus burtis į gamintojų organizacijas, ir tokiu

būdu didinti savo konkurencingumą bei derybinę galią maisto grandinėje. Visus atviro grunto daržovių, uždaro grunto daržovių, vaisių (kaulavaisių ir sėklavaisių) bei uogų ir riešutų augintojus, įskaitant tuos, kurie nepriklauso vaisių ir daržovių gamintojų organizacijoms ir jų asociacijoms, pasieks susietoji pajamų parama, kurios tikslas išlaikyti minėtų subsektorių gamybos lygį, didinti jų atsparumą ir priartinti augintojų pajamas 1 šeimos sutartiniam darbuotojui iki vidutinio šalies darbo užmokesčio.

Paramą pagal sektorines intervencines priemones vaisių ir daržovių bei bitininkystės sektoriuose gaunantys paramos gavėjai turi galimybę gauti paramą pagal kitas intervencines priemones. Siekiant suvaldyti dvigubo finansavimo rizikas, pareiškėjas, teikdamas paraišką, turės įsipareigoti, kad išlaidos, kurioms finansuoti prašoma paramos, nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų nacionalinių programų ir Europos Sąjungos fondų. Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėja, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.

2.1.SO3.5. Jei reikia, programos „InvestEU“ naudojimo pagrindimas, įskaitant sumą ir numatomą jos įnašą siekiant konkretaus arba kompleksinio tikslo

neaktuali

2.1.SO3.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas

Konkreto tikslo rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas

Rezultatų rodikliai [rekomenduojamas šio konkretaus tikslo rezultato rodiklis pateikiamas paryškintu šriftu]	Siektina reikšmė
R.10^{CU PR} - Geresnis tiekimo grandinės organizavimas Ūkių, dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose gamintojų grupėse, gamintojų organizacijose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir kokybės sistemose, dalis	0,15 %
R.11/Vaisiai ir daržovės - Pasiūlos koncentravimas Gamintojų organizacijų arba gamintojų grupių, vykdančių veiksmų programas tam tikruose sektoriuose, parduodamos produkcijos vertės dalis	25,04 %

Siektinų reikšmių ir susijusių tarpinių reikšmių pagrindimas

SO3 konkrečiam tikslui priskirti 2 rezultato rodikliai, prie kurių pasiekimo tiesiogiai ir reikšmingai prisideda tikslo poreikius tenkinančių intervencinių priemonių veiklos.

R.10 - Geresnis tiekimo grandinės organizavimas. Ūkių, dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose gamintojų grupėse, gamintojų organizacijose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir kokybės sistemose, dalis

Siektina rodiklio R.10 reikšmė yra 0,15 proc. ūkių, dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose gamintojų grupėse, gamintojų organizacijose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir kokybės sistemose. Prie šio rodiklio pasiekimo prisideda 7 SO3 tikslo siekiančios intervencinės priemonės: KP14gra, SP01vid1, SP01vid5, SP01vid6, SP01vid7, KP26Tks, KP27Tgo. Nustatant siektiną rezultato rodiklio reikšmę buvo atsižvelgta į ankstesnio programavimo laikotarpio patirtį. Vadovautasi prielaida, kad pagal priemonę KP14gra įgyvendinat vieną projektą bus vidutiniškai paremti 3 ūkiai, o iš viso planuojama paremti 43 trumpų grandinių tiekimo projektus. Taip pat planuojama paremti 4 gamintojų organizacijas vaisių ir daržovių sektoriuje (atsižvelgiant į jau įsikūrusių gamintojų organizacijų narių skaičių, prognozuojama, kad bus paremta 30 žemės ūkių, priklausančių gamintojų organizacijoms vaisių ir daržovių sektoriuje). Įgyvendinant tęstinius įsipareigojimus pagal priemones KP26Tks ir KP27Tgo planuojama paremti 65 žemės ūkio valdas (40 pagal KP26Tks ir 25 pagal KP27Tgo).

R.10 rodiklis leis įvertinti, koku mastu prie SO3 įgyvendinimo prisidedančios priemonės prisidės prie bendradarbiavimo skatinimo ir ūkininkų derybinės galios sustiprinimo siekiant pagerinti jų padėtį vertės grandinėje (*poreikiai c.1 ir c.2*).

R.11 Vaisiai ir daržovės - Pasiūlos koncentravimas. Gamintojų organizacijų arba gamintojų grupių,

vykdančių veiksmų programas tam tikruose sektoriuose, parduodamos produkcijos vertės dalis Siektina rodiklio R.11 reikšmė yra 25,04 proc. gamintojų organizacijų, vykdančių veiksmų programas vaisių ir daržovių sektoriuje, parduodamos produkcijos. Prie šio rodiklio įgyvendinimo prisideda 4 intervencinės priemonės vaisių ir daržovių sektoriuje (SP01vid1, SPvid5, SP01vid6, SP01vid7). Naujuoju programavimo laikotarpiu planuojama paremti dvi naujas (be jau veikiančių dviejų) gamintojų organizacijas vaisių ir daržovių sektoriuje ir planuojama, kad visų šių gamintojų organizacijų produkcijos dalis sudarys kiek daugiau nei 25 proc. R.11 rodiklis leis įvertinti, koku mastu prie SO3 įgyvendinimo prisidedančios priemonės vaisių ir daržovių sektoriuje prisidės prie siekio sustiprinti ūkininkų derybinę galią ir padidinti pirminės produkcijos gamintojų dalį vertės grandinėje (*poreikis c.2*).

2.1.SO3.9. Finansinio asignavimo pagrindimas

Konkrečiai priemonei skiriamo lėšų krepšelio dydis nustatytas, atsižvelgus į penkis prioritetizuojant poreikius taikytus kriterijus: (i) indėlis, siekiant Europos Sąjungos lygiu nustatytų tikslų, (ii) atitiktis nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose nustatytiems ilgalaikiams tikslams, (iii) svarba socialiniams – ekonominiams partneriams, (iv) paramos kaimo plėtrai ir tiesioginių išmokų tęstinumas, (v) alternatyvios intervencijos ir finansavimo šaltiniai.

Pagal priemones planuojamos vykdyti veiklos ir skirti finansiniai asignavimai buvo aptarti su socialiniais – ekonominiais partneriais, ministerijomis, kurių įgyvendinamos priemonės yra susijusios su BŽŪP finansuojamomis priemonėmis, taip pat pristatyti ir aptarti su LR Vyriausybei, Seimo nariais.

Toliau pateiktas finansavimo pagrindimas pagal konkrečias priemones, kurios aprašytos Strateginio plano dalyje 2.1.SO3.8, kaip tiesiogiai siekiančios SO3 tikslo rezultatų rodiklių siektinų reikšmių.

KP14gra - Trumpos tiekimo grandinės

Intervencinei priemonei skirta 10 mln. Eur. Pagal intervencinę priemonę planuojama remti trijų tipų trumpas tiekimo grandines, todėl kiekvienai iš jų yra numatytos skirtingos paramos vieneto sumos: 1) numatyta paramos suma projektui, kuriuo remiamas žemės ūkio subjektų bendradarbiavimas kuriant trumpo tiekimo grandines ir (ar) imantis naujų veiklų bei jas populiarinant, yra 150 tūkst. EUR, 2) projektui, kuriuo kuriamos trumpo tiekimo grandinės, orientuotos į ūkiuose pagamintos produkcijos tiekimą viešąsias paslaugas teikiantiems subjektams – 250 tūkst. EUR, 3) projektais, kuriais kuriami regioninės logistikos centrai – 1 mln. EUR. Paramos vieneto sumos šiai intervencinei priemonei nustatytos atsižvelgiant į istorinius KPP 2014–2020 m. paramos panaudojimo duomenis, tikslinės grupės poreikius, bendrą kainų augimo lygį bei siekį, kad viename projekte dalyvautų didesnis grandinės dalyvių skaičius. Intervencinė priemonė reikšmingai prisidės prie rodiklio R.10 pasiekimo (pagal ją planuojama paremti 129 paramos gavėjus, beveik 60 proc. siektinos reikšmės). Intervencinei priemonei numatytas finansavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio tikslo pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

Sektorinė parama vaisių ir daržovių sektoriuje - SP01vid1, SP01vid5, SP01vid6, SP01vid7

Intervencinėms priemonėms *SP01vid1, SP01vid5, SP01vid6, SP01vid7* skirta beveik 5,4 mln. EUR. Parama skaičiuojama atsižvelgiant į patvirtintų veiklos programų skaičių ir didžiausią leistiną paramos ribą – 60 proc. veiklos programos išlaidų (52 str. (e), neviršijant 4,1 proc. gamintojų organizacijos parduodamos produkcijos vertės). Šiuo metu yra veikiančios 2 gamintojų organizacijos, kurių metinė finansinė parama siekia 750 000 EUR. Numatoma pripažinimą suteikti dar dviem gamintojų organizacijoms – vieną 2024 m., kuriai metinė finansinė parama gali siekti iki 402 000 EUR, ir kitą 2025 m., kurios metinė finansinė parama galėtų siekti 218 000 EUR. Numatoma paramos suma gali kisti, kadangi ji apskaičiuojama remiantis gamintojų organizacijų parduodamos produkcijos verte. Intervencinėms priemonėms numatytas finansavimas yra pakankamas rezultato rodiklių R.10 ir R.11 reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie R.10 pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

KP26Tks - Tęstiniai įsipareigojimai - Žemės ir maisto produktų kokybės sistemos

Intervencinei priemonei skirta 200 tūkst. EUR. Kadangi pagal priemonę bus finansuojami tik tęstiniai įsipareigojimai, finansavimo poreikis buvo nustatytas atsižvelgiant į 2014-2022 m. priimtų įsipareigojimų mastą. Priemonei numatytas finansavimas yra pakankamas rezultato rodiklio R.10 reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

KP27Tgo - Tęstiniai įsipareigojimai - Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas

Intervencinei priemonei skirta 100 tūkst. EUR. Kaip ir priemonės KP26Tks atveju, finansavimo poreikis buvo nustatytas atsižvelgiant į 2014-2022 m. priimtų įsipareigojimų mastą. Priemonei numatytas finansavimas yra pakankamas rezultato rodiklio R.10 reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

2.1.SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

2.1.SO4.1 SSGG analizės santrauka

2.1.SO4.1.1. Stiprybės

1. Didelę dalį Lietuvos teritorijos užimantys miškai yra pagrindinis ŠESD absorbentas.
2. Mažos energijos sąnaudos ir didelis jos vartojimo efektyvumas žemės ir miškų ūkyje.

2.1.SO4.1.2. Silpnybės

1. Išaugęs ŠESD emisijų kiekis augalininkystėje dėl padidėjusio mineralinių trąšų naudojimo ir pasėlių ploto.
2. Didelės ŠESD emisijos iš nusausintų ir dirbamų organinių dirvožemių bei eksploatuojamų durpynų plotų.
3. Mažas ūkių apsirūpinimas drėkinimo įrenginiais.
4. Mažas žemės ūkio biomasės, ypač atliekinės, panaudojimas energijos gamybai.
5. Nedidelės gyvulių mėšlo dalies panaudojimas biodujų gamybai.

2.1.SO4.1.3. Galimybės

1. Tarptautinių politinių susitarimų, nacionalinių įsipareigojimų dėl klimato kaitos ir energetikos įgyvendinimas.
2. Pasiekimai, išvedant naujas augalų rūšis ir gyvūnų veisles, pritaikytas prie besikeičiančio klimato.
3. Efektyvesnių energijos gamybos technologijų iš atsinaujinančių išteklių atsiradimas.
4. Augantys vartotojų reikalavimai taikyti neutralaus poveikio klimatui gamybos būdus.

2.1.SO4.1.4. Grėsmės

1. Gamybos intensyvumo ir ŠESD emisijų didėjimas, augant maisto poreikiui pasaulyje.
2. Naujų augalų ir gyvūnų ligų bei kenkėjų atsiradimas ir plitimas, keičiantis klimatui.
3. Dėl klimato kaitos dažnėjantys ir intensyvėjantys ekstremalūs meteorologiniai reiškiniai.

2.1.SO4.1.5. Kitos pastabos

Lietuvoje pastaraisiais metais mažėjant gyvulių skaičiui, gyvulininkystės poveikis klimato kaitai mažėjo. Tačiau dėl didėjančių ŠESD emisijų iš augalininkystės, bendras iš žemės ūkio veiklos (įskaitant emisijas iš ariamosios žemės, pievų ir ganyklų) išskiriamas ŠESD kiekis (C.44 konteksto rodiklis) didėjo nuo 3,353 mln. t CO₂ ekv. 2010 m. iki 4,610 mln. t CO₂ ekv. 2020 m. arba 37,5 proc. Lyginant su 2005 m., šis didėjimas mažesnis: nuo 3,621 mln. t CO₂ ekv. 2005 m. iki 4,610 mln. t CO₂ ekv. 2020 m. arba 27,3 proc [1].

Žemės ūkio sektorius yra atsakingas už didžiąją dalį N₂O (azoto suboksido) ir CH₄ (metano) dujų emisijų. Didžioji N₂O dalis išsiskiria iš dirvožemių tiesioginiu (sintetinių ir organinių trąšų, gyvulių mėšlo ir šlapimo, liekančio ganyklose, pasėlių likučių, organinių dirvožemių valdymo ir azoto mineralizacijos, susijusios su organinės anglies netekimu dėl žemės naudojimo pokyčių) ir netiesioginiu (azoto išgaravimas ir azoto išplovimas/nutekėjimas) būdu, o CH₄ – gyvulių žarnyne vykstant fermentacijai. Lyginant augalininkystės ir gyvulininkystės sektorių išmetamus ŠESD kiekius matyti, kad dėl augančio mineralinių trąšų naudojimo ir didėjančio pasėlių ploto augalininkystės sektoriaus išmetamas ŠESD kiekis pastaraisiais metais didėjo, o gyvulininkystės sektoriuje dėl mažėjančio ūkinių gyvūnų skaičiaus buvo matomos priešingos tendencijos. Tai rodo, kad augalininkystės sektoriuje slypi pagrindinis ŠESD mažinimo rezervas. Atsisakius dirvos apvertimo ir kultivavimo būtų galima ne tik sumažinti iš dirvožemio

ŠESD emisijas iš dirvožemio, bet ir dėl mažesnio energetinių išteklių (kuro) naudojimo.

Per 2014–2018 m. laikotarpį 11,3 proc. padidėjo durpžemiuose deklaruoti ariamosios žemės plotai. Tikėtina, kad išarti durpžemiai anksčiau buvo padengti žoline augmenija, ir dėl arimo išaugo ŠESD emisijos [2]. Pagal Lietuvos gamtos fondo atliktą pelkininkystės plėtros galimybių studiją, iš viso apie 20 tūkst. ha žemės ūkyje naudojamų nusausintų durpynų galėtų būti naudojami tausiau, auginant užmirkusioms teritorijoms būdingus pelkinius augalus, taip išsaugant durpžemius bei užauginant produkciją.

Didžiausią ŠESD dalį šiame žemės naudojimo, žemės naudojimo paskirties keitimo ir miškininkystės sektoriuje sugeria miškai, mažiau – pievos ir ganyklos, taip pat didelis absorbuotų ŠESD kiekis išlaikomas ir nukirsto medžio produktuose. Tačiau absorbuojamas ŠESD kiekis mažėja: nuo 11,4 mln. t CO₂ ekv 2014 m. iki 8,3 mln. t CO₂ ekv. 2019 m. Dirbamos žemės kategorijoje didžiąją dalį ŠESD emisijų lemia žemės naudojimo paskirties keitimas, t. y. pievų ir ganyklų keitimas ariamosios žemės plotais, taip pat prisideda ir nusausintos pelkės.

Lietuvoje pastaraisiais metais išaugęs ekstremalių meteorologinių reiškinių skaičius, naujos augalų ligos ir kenkėjai, dažnėjantys gyvūnų ligų epidemijų protrūkiai didino ūkių patiriamus nuostolius, mažino gamybos stabilumą, suinteresuotumą užsiimti žemės ūkio veikla ir norą prisidėti prie šio sektoriaus plėtros ir modernizavimo. Kita vertus, galimybę prisitaikyti prie klimato kaitos teikia naujų augalų rūšių ir gyvūnų veislių išvedimas.

Šiltėjant klimatui ir dažnėjant ekstremalių meteorologinių reiškinių, didėja ne tik sausinimo, bet ir drėkinimo poreikis. Tačiau Lietuvos ūkiai vis dar menkai prisitaikę prie klimato kaitos: 2016 m. žemės ūkio struktūros tyrimo duomenimis, šalyje buvo 9,0 tūkst. ūkių, turimais įrenginiais ir vandens kiekiu galinčių drėkinti 4,5 tūkst. ha žemės ūkio augalų pasėlių plotą (įskaitant šiltnamių plotą), t. y. 0,2 proc. naudojamų ŽŪN. Dėl to ateityje ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas technologijoms, leidžiančioms geriau prisitaikyti prie klimato kaitos, diegiant vandenį taupančius drėkinimo sprendinius. Taip pat reikalinga didinti ūkininkų kompetencijas, susijusias su prie kintančių klimato sąlygų pritaikytų augalų rūšių ir gyvūnų veislių naudojimu, atsparumo kenkėjams didinimu.

Diegiant naujas technologijas, Lietuvoje didėja žemės ir miškų ūkio veiklos energijos efektyvumas. 2019 m. Lietuvoje galutinis energijos suvartojimas žemės ir miškų ūkyje vienam ha ŽŪN ir miško žemės buvo apie 4,0 kartus mažesnis nei vidutiniškai ES-28 šalyse. 2019 m. Lietuvoje, panaudojus vieną toną energijos (naftos ekvivalentu), sukurta 13,4 tūkst. EUR žemės ir miškų ūkio bendrosios pridėtinės vertės (C.43 konteksto rodiklis), ir tai yra gerokai daugiau nei ES-28 šalyse. Svarbu paminėti, kad šiuos skirtumus lemia šalyje vyraujanti ūkių specializacija auginti grūdinius augalus.

Šalyje pastaraisiais metais žemės ūkyje iš atsinaujinančių išteklių pagaminamos energijos dalis visoje pirminėje energijos iš atsinaujinančių išteklių gamyboje didėjo (nuo 105 tūkst. t tne 2010 m. iki 168 tūkst. tne 2018 m., C.42 konteksto rodiklis), tačiau pagal šios energijos gamybą, tenkančią vienam ha ŽŪN, Lietuva vis dar gerokai atsiliko nuo ES vidurkio. Iš visų atsinaujinančių energijos išteklių biomasės ištekliai dėl savo apimčių ir stabilių savybių Lietuvai yra vieni iš svarbiausių, tačiau šių išteklių potencialas biokuro gamybai yra neišnaudojamas. Lietuvoje taip pat mažai plėtojama biodujų gamyba iš gyvulių mėšlo, nors šalyje sukaupiamas pakankamas mėšlo kiekis sudaro palankias galimybes ją plėtoti.

Poreikis ir įsipareigojimai mažinti išmetamą šiltnamio dujų kiekį, skatinti naudoti atsinaujinančių išteklių energiją ir energijos vartojimo efektyvumą yra atspindėti Reglamente (ES) 2018/841 dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų, išmetamų ir absorbuojamų dėl žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės, kiekio įtraukimo į 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategiją, Reglamente (ES) 2018/842, kuriuo, prisidedant prie klimato politikos veiksmų, kad būtų vykdomi įsipareigojimai pagal Paryžiaus susitarimą, valstybėms narėms nustatomi įpareigojimai 2021–2030 m. laikotarpiu sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų metinį kiekį, Direktyvoje (ES) 2018/2001 dėl skatinimo

naudoti atsinaujinančių išteklių energiją ir Direktyvoje 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo. Jie perkelti į Nacionalinę klimato kaitos valdymo darbotvarkę (NKKVD), Nacionalinį energetikos ir klimato srities veiksmų planą (NEKSVP) bei Nacionalinę energetinės nepriklausomybės strategiją (NENS).

NKKVD nurodoma, jog pagrindinis Lietuvos žemės ūkio sektoriui keliamas tikslas klimato švelninimo srityje yra pasiekti, kad diegiant inovatyvias technologijas ir plėtojant tvarų ūkininkavimą visose žemės ūkio šakose išmetamas ŠESD kiekis iki 2030 m. sumažėtų mažiausiai 11 proc., palyginti su 2005 m. ŽŪŽŪNM sektoriuje numatyta iki 2030 m. didinti absorbcinį potencialą, jį efektyviausiai panaudoti, pasiekti, kad būtų absorbuojamas daug didesnis išmetamų ŠESD kiekis už šio sektoriaus išmetamą kiekį ir sudarytų ne mažiau kaip 6,5 mln. t CO₂-e per 2021–2030 m. laikotarpį. Atsinaujinančių energijos išteklių srityje nustatytas tikslas iki 2040 m. atsisakyti iškastinio kuro naudojimo.

Specifinės priemonės klimato švelninimo tikslams pasiekti yra nurodytos NEKSVP. Jame numatyta, kad ŠESD mažinimo tikslas žemės ūkio sektoriuje turėtų būti pasiektas 15 proc. sumažinant mineralinių azoto trąšų naudojimą ir skatinant biodujų gamybą bei susidariusio mėšlo tvarkymą aplinkai draugiškesniais metodais. Aptartų rodiklių teigiami pokyčiai taip pat prisidės prie tarptautinių įsipareigojimų ir tikslų, numatytų JT darnaus vystymosi darbotvarkėje iki 2030 m., Europos žaliajame kurse, strategijose „Švari mūsų visų planeta. Strateginė klestinčios, modernios ir konkurencingos neutralizuoto poveikio klimatui Europos ekonomikos ateities vizija“, „Dėl išmetamo metano kiekio mažinimo ES strategijos“, „Klimato kaitai atsparios Europos kūrimas. Naujoji ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija“, „Tvari Europos bioekonomika. Ekonomikos, visuomenės ir aplinkos sąsajų stiprinimas“, „Nuo ūkio iki stalo“ ir ES biologinės įvairovės strategijoje iki 2030 m., susijusių su klimato kaitos švelninimu bei prisitaikymu prie jos ir tvariosios energetikos plėtojimu, įgyvendinimo.

[1] Aplinkos apsaugos agentūra. 2020. Nacionalinė šiltnamio efektą sukeliančių dujų apskaitos ataskaita.

[2] Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įtakos gamtinei aplinkai analizė ir aplinkosauginių rodiklių identifikavimas 2016–2018 m., 2019.

2.1.SO4.2 Poreikių nustatymas

Kodas	Pavadinimas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Poreikis yra įtrauktas į BŽŪP strateginį planą
d.1	Didinti ŠESD absorbciją skatinant miškų veisimą	Vidutinis	Taip
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
d.3	Mažinti ŠESD emisijas nusaustuose šlapynėse ir durpynuose	Žemas	Taip
d.4	Didinti ūkių atsparumą dėl klimato kaitos kylančiais rizikai taikant modernias vandentvarkos sistemas	Žemas	Iš dalies tinkami
d.5	Didinti gyvulių mėšlo ir kitų šalutinių žemės ūkio produktų panaudojimą energijos gamybai	Žemas	Iš dalies tinkami

Kitos su poreikių vertinimu susijusios pastabos.

neaktualu

2.1.SO4.3. Atitinkamų nacionalinių planų (arba jų elementų), parengtų pagal BŽŪP strateginio plano reglamento XI priede nurodytas teises priemones, į kurias buvo

atsižvelgta atliekant BŽŪP planų poreikių vertinimą šiam konkrečiam tikslui, nustatymas.

neaktualu

2.1.SO4.4. Intervencinių priemonių taikymo argumentai

Intervencijos forma	Priemonės rūšis	Intervencijos kodas (VN) – pavadinimas	Bendrasis produkto rodiklis
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.4 - Veiklos ariamojoje žemėje - Sertifikuotos sėklos naudojimas	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai) [nebegalioja]	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo [nebegalioja]	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai	TI05eko9 - Gyvūnų gerovė	O.8. Ekologinėms sistemoms

	ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos		priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
Sectoral - Vaisiai ir daržovės	INVRE(47(1)(a)) - investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turta, moksliniai tyrimai ir eksperimentinės bei novatoriškos gamybos metodai ir kiti veiksmai	SP01vid1 - Investicijos į ilgalaikį turta, tyrimus, eksperimentinę ir inovatyvią gamybą ir kitus veiksmus	O.35. Remiamų veiksmų programų skaičius
RD	ENVCLIM(70) - Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai	KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai	O.17. Hektarų arba kitų vienetų, už kuriuos skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui, skaičius
RD	ENVCLIM(70) - Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai	KP03jnp - Miško priežiūra ir apsauga	O.16. Hektarų arba kitų vienetų, dėl kurių prisiimti miško įveisimui ir agrarinei miškininkystei skirti palaikymo įsipareigojimai, skaičius
RD	ENVCLIM(70) - Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai	KP070untž - Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų	O.14. Hektarų (išskyrus miškų ūkio paskirties žemę) arba kitų vienetų, dėl kurių prisiimti privalomuosius reikalavimus viršijantys įsipareigojimai aplinkos apsaugos arba klimato srityse, skaičius
RD	ASD(72) - Konkrečiai teritorijai būdingi tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumai	KP06ntm - Parama „Natura 2000“ miškuose	O.13. Hektarų, už kuriuos skiriama parama pagal „Natura 2000“ arba Direktyvą 2000/60/EB, skaičius
RD	ASD(72) - Konkrečiai teritorijai būdingi tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumai	KP07ntž - Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje	O.13. Hektarų, už kuriuos skiriama parama pagal „Natura 2000“ arba Direktyvą 2000/60/EB, skaičius
RD	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą	KP02mva - Miško veisimas ir atkūrimas	O.23. Remiamų ne ūkiuose vykdomų negamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
RD	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą	KP05mju - Jaunuolynų ugdymas	O.23. Remiamų ne ūkiuose vykdomų negamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
RD	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą	KP31tvi - Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas	O.20. Remiamų ūkiuose vykdomų gamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius

Apžvalga

Šiame Strateginiame plane identifikuoti 5 poreikiai, kurie yra susiję su ketvirtuoju konkrečiu tikslu - prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką. Šiuos poreikius numatoma patenkinti per GAAB ir VR standartus bei 24 skirtingas intervencines priemones (tiek I tiek II ramsčio). Dalis poreikių (poreikiai d.1, d.4 ir d.5) dėl ribotų lėšų apimčių bus tenkinami tik iš dalies, tačiau BŽŪP lėšas, nukreiptas minėtiems poreikiams tenkinti, papildys lėšos iš kitų šaltinių: valstybės biudžeto, 2021– 2027 m. ES fondų investicijų programos, EGADP (daugiau informacijos pateikiama SP 2.1 dalyje “Sprendimo neatsižvelgti į BŽŪP strateginiame plane nustatytus poreikius arba atsižvelgti į juos iš dalies pagrindimas”).

GAAB ir VR standartai nustato minimalius aplinkosauginius reikalavimus siekiant prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją dirvožemyje. Prie minėtų tikslų įgyvendinimo prisideda šie GAAB ir VR standartai: GAAB1, kuriuo reikalaujama išlaikyti daugiametes pievas, GAAB2, kuriuo nustatyti durpžemių ir šlapynių apsaugos reikalavimai, GAAB3, draudžiantis deginti ražienas, GAAB6, numatantis dirvos apsaugą jautriausiu periodu, GAAB7, nustatantis minimalios augalų kaitos reikalavimus, GAAB8, nustatantis reikalavimą dėl minimalios žemės ūkio paskirties žemės, skirtos negamybiniams plotams arba objektams, GAAB9, kuriuo siekiama apsaugoti bioįvairovę turtingas daugiametes pievas, VR2, kuriuo užtikrinama vandens apsauga nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių, VR3 ir VR 4, kurie apima draudimus arti ir sausinti pievas nurodytose paukščiams svarbiose teritorijose bei natūralių buveinių ir

laukinės faunos bei floros apsaugos plotuose. Siekiant labiau prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą ŠESD kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, numatoma skirti išmokas dalyvaujantiems ekologinėse sistemose ir išsipareigojantiems pasiekti aukštesnius aplinkosaugos apsaugos lygi, viršijantį minimaliuosius GAAB ir VR standartus bei atitinkamus minimaliuosius trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo, gyvūnų gerovės reikalavimus, taip pat kitus atitinkamus nacionalinėje ir ES teisėje nustatytus privalomus reikalavimus.

Miškininkystės sektorius turi didžiausią potencialą absorbuoti ŠESD. Siekiant **didinti ŠESD absorbavimą skatinant miškų veisimą (poreikis d.1)**, numatyta įgyvendinti kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšių „Valdymo išsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo išsipareigojimai“ (70 str.), „Nepalankios specifinės su vietove susijusios sąlygos, susidariusios dėl tam tikrų privalomų reikalavimų laikymosi“ (72 str.) ir „Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą“ (73–74 str.) – derinį. Pirmiausia, parama bus skiriama skatinti miško veisimą ir atkūrimą (KP02mva). Atsižvelgiant į tai, kad ŠESD absorbcija gerėja, didėjant miškų biomasei, taip pat bus remiamas jaunuolynų ugdymas (KP05mju), miško priežiūra ir apsauga (KP03jimp), siekiant pasodintuose miškuose suformuoti stabilią ir gyvybingą miško ekosistemą - be nepageidaujamos augalijos ar miško kenkėjų. Prie miško biomasės išlaikymo prisidės privačių miškų valdytojams ir (ar) privačių miškų valdytojų asociacijoms nustatyti miško kirtimų apribojimai plotuose, esančiuose „Natura 2000“ teritorijoje arba kitoje gamtiniu požiūriu vertingoje teritorijoje, ir dėl šių apribojimų valdytojų patiriamas išlaidas ar prarastas pajamas kompensuojančios išmokos (KP06ntm).

Siekiant augalininkystės subsektoriuje **taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje (poreikis d.2)**, skatinamas augalinių liekanų įnešimo į dirvožemį didinimas bei dirvožemio organinės anglies mineralizacijos mažinimas. Šis poreikis bus patenkintas, įgyvendinant tiesioginių išmokų intervencinių priemonių rūšies „Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos“ (31 str.), sektorinės paramos investicinių priemonių „Vaisiai ir daržovės“ (47 str.) bei kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšių „Valdymo išsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo išsipareigojimai“ (70 str.), „Nepalankios specifinės su vietove susijusios sąlygos, susidariusios dėl tam tikrų privalomų reikalavimų laikymosi“ (72 str.) ir „Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą“ (73–74 str.) – derinį.

Parama pirmiausia teikiama veiksams ariamojoje žemėje, kuriomis prisidedama prie ŠESD emisijų mažinimo ir organinės anglies kiekio dirvožemyje didinimo: skatinama augalų kaita (TI05eko1.1), tarpinių ir daugianarių pasėlių auginimas (TI05eko1.2), sertifikuotos sėklos naudojimas (TI05eko1.4), neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijų taikymas (TI05eko1.8), kitoms praktikoms, turinčioms poveikį išmetamam šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekiui: kraštovaizdžio elementų priežiūrai (TI05eko1.5), trumpaamžių medingųjų augalų ir daugiamečių žolių juostų įrengimui ir priežiūrai (TI05eko1.6 ir TI05eko1.7), ariamųjų durpžemių ir eroduotos žemės keitimui pievomis (TI05eko4 ir TI05eko5), pievų ir šlapynių priežiūrai (TI05eko6), ekstensyviai šlapynių tvarkymui (TI05eko7), pievoms išlaikyti ir plėsti (TI05eko11). Ekologinį ūkininkavimą skatinančios intervencinės priemonės (TI05eko8 ir TI05eko10, taip pat kaimo plėtros intervencinė priemonė KP01ekū) prie ŠESD emisijų mažinimo ir organinės anglies kiekio dirvožemyje didinimo prisidės, įpareigodamos paramos gavėjus atsisakyti pesticidų bei mineralinių trąšų, dėl ko paremtuose ūkiuose bus sumažintas azoto balansas, lyginant su įprastais ūkininkavimo praktikas taikančiais ūkiais, ir sumažintos jų išskiriamos ŠESD emisijos. Dalyvavimas tausojančioje vaisių, uogų ir daržovių programoje (TI05eko3) įpareigos ūkininkus ariamosios žemės plotuose laikyti griežtesnių nei privalomieji agrarinės aplinkosaugos reikalavimų, taikyti aplinką tausojančias technologines priemones, kas sudarys prielaidas siekti mažesnio mineralinių trąšų ir (arba) cheminės kilmės augalų apsaugos priemonių kiekio naudojimo.

Paramą pagal intervencines priemones, skirtas laukinių paukščių apsaugai už „Natura 2000“ teritorijos ribų (KP070untž) ir buveinių saugojimui "Natura 2000" žemės ūkio paskirties žemėje (KP07ntž) gaunantys ūkininkai bus įpareigoti išlaikyti natūralių ir pusiau natūralių ganyklų ir pievų plotus „Natura 2000“ teritorijose arba laukinių paukščių apsaugos plotuose už „Natura 2000“ teritorijos ribų, ir taip potencialiai prisidės prie anglies sekvestracijos dirvožemyje didinimo, žemės ūkio veikla „Natura 2000“ teritorijose bus ekstensyvi ir tai turės teigiamos įtakos maistinių medžiagų balansui žemės ūkio paskirties

žemėje.

Parama ŠESD emisijoms mažinti, įgyvendinant ekologines sistemas, numatyta ir gyvulininkystės sektoriui: intervencine priemone KP31tvi bus investuojama į mėšlo ir srutų tvarkymo sistemų įrengimą ir gerinimą ūkyje, taip pat į biodujų jėginių, utilizuojančių mėšlą, srutas ir (arba) kitas biologiškai skaidžias atliekas įrengimą, skatinant gyvulių ganymą lauke (TI05eko9), aktyviau judantys ir šviežios žolės gaunantys galvijai išskirs mažiau ŠESD emisijų. Pievų priežiūra, plėtra bei galvijų gerovės užtikrinimas, ganant gyvulius lauke (TI05eko6, TI05eko9, TI05eko11) taip pat prisidės prie ŠESD emisijų mažinimo, nes sumažės mineralinių trąšų naudojimo poreikis, bus išvengta ŠESD emisijų, kurios susidarytų pievas verčiant ariama žeme.

Investicijas į ŠESD emisijų mažinimo ir (ar) organinės anglies kiekį dirvožemyje didinimo technologijas vaisių ir daržovių sektoriuje gali papildyti sektorinė intervencinė priemonė SP01vid1 sektorinių intervencinių priemonių rūšis „Vaisiai ir daržovės“ (47 str.), kurioje numatytos lėšos inovatyvioms technikoms ir technologijoms, kurios turės teigiamą poveikį aplinkai, finansuoti.

Siekiant **mažinti ŠESD emisijas nusaustose šlapynėse ir durpynuose (poreikis d.3)**, bus įgyvendinama tiesioginių išmokų intervencinių priemonių rūšis „Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos“ (31 str.). Parama bus skatinamas ariamųjų durpžemių keitimas pievomis (TI05eko4) ir atkurtų šlapynių priežiūra (TI05eko7). Numatytos SP intervencijos yra suderintos su intervencijomis, finansuojamomis iš kitų ES fondų ir nacionalinių lėšų. Pagal 2021–2027 m. ES fondų investicijų programą planuojama įgyvendinti potvynių rizikos valdymo planus, kurie prisidės prie hidrologinio režimo atkūrimo šlapynėse. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšos bus skiriamos priemonei, skirtai sumažinti ŠESD išmetimus iš buvusių nusaustų degradavusių durpynų, atkuriant šiuose plotuose pelkėdaros procesus ir padidinant jų ŠESD absorbcinį potencialą, kartu vykdamas ekstensyvią ūkinę veiklą bei sudarant palankias prielaidas biologinės įvairovės buveinėms.

Siekiant **didinti ūkių atsparumą dėl klimato kaitos kylančiai rizikai taikant modernias vandentvarkos sistemas** (iš dalies **poreikis d.4**), bus įgyvendinama sektorinių intervencinių priemonių rūšis „Vaisiai ir daržovės“ (47 str.). Priemonės SP01vid1 lėšomis numatyta finansuoti vaisių ir daržovių gamintojų organizacijų veiklas, susijusias su vandenį taupančių drėkinimo sistemų įrengimu, lietaus vandeniui nuo šiltnamių stogų surinkti ir jam panaudoti šiltnamiuose auginamiems augalams drėkinti sistemų įrengimu ir pan.

Siekiant **didinti gyvulių mėšlo ir kitų šalutinių žemės ūkio produktų panaudojimą energijos gamybai** (iš dalies **poreikis d.5**), bus įgyvendinama kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšis „Investicijos įskaitant investicijas į drėkinimą“ (73–74 str.). SP rėmuose parama bus skiriama investicijoms į biodujų gamybą iš gyvulininkystės ūkiuose susidarančių atliekų (KP31tvi). Šiomis investicijomis bus taip pat prisidėta prie paramą gavusių ūkių energetinės nepriklausomybės užtikrinimo. BŽŪP lėšas šiam poreikiui patenkinti papildys investicijos iš kitų viešųjų šaltinių. Nedidelės galios biokuro kogeneracinių jėginių, įtrauktų į centralizuotos šilumos ir vėsumos tiekimo sektorių, statybai bus skiriamos ERPF lėšos, o bendruomenės ir juridiniai asmenys bus skatinami diegtis AEI technologijas iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir Klimato kaitos programos

2.1.SO4.5. Jei reikia, programos „InvestEU“ naudojimo pagrindimas, įskaitant sumą ir numatomą jos įnašą siekiant konkretaus arba kompleksinio tikslo

neaktualu

2.1.SO4.7. Ar planuojate BŽŪP įnašą į programą LIFE (tik SO4, SO5, SO6 atveju)

: Ne

2.1.SO4.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas

Konkretaus tikslo rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas

Rezultatų rodikliai [rekomenduojamas šio konkretaus tikslo rezultato rodiklis pateikiamas paryškintu]	Siektina
---	----------

šriftu]	reikšmė
R.12 - Prisitaikymas prie klimato kaitos Naudojamų žemės ūkio naudmenų dalis pagal remiamus įsipareigojimus, skirtus prisitaikymui prie klimato kaitos gerinti	13,59 %
R.13^{PR} - Išmetamųjų teršalų kiekio mažinimas gyvulininkystės sektoriuje Sutartinių ūkinių gyvūnų, dėl kurių įsipareigota skirti paramą išmetamam šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir (arba) amoniako kiekiui mažinti, be kita ko, tvarkant mėšlą, dalis	17,02 %
R.14^{PR} - Anglies dioksido kaupimas dirvožemyje ir biomasėje Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemonės (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis	28,21 %
R.15^{CU} - Atsinaujinančiųjų išteklių energija iš žemės ūkio ir miškininkystės bei iš kitų atsinaujinančiųjų išteklių Remiamos investicijos į atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos pajėgumus, įskaitant biologinius (megavatai)	1,60 MW
R.16^{CU} - Su klimatu susijusios investicijos Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą investicijoms, kuria prisidedama prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, taip pat prie atsinaujinančiosios energijos ar biologinių medžiagų gamybos, dalis	0,14 %
R.17^{CU PR} - Mišku apželdinta žemė Plotas, kuriam skiriama parama miško įveisimui, agrarinės miškininkystės atkūrimui, įskaitant suskirstymą	3 500,00 ha
R.18^{CU} - Parama investicijoms į miškų sektorių Bendros investicijos miškininkystės sektoriaus veiklai gerinti	13 050 000,00 EUR
R.22^{PR} - Tvarus maistinių medžiagų valdymas Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai, susiję su geresniu maisto medžiagų valdymu, dalis	18,51 %
R.27^{CU} - Aplinkos arba klimato srities veiklos rezultatų gerinimas investicijomis į kaimo vietoves Veiksmų, kuriais prisidedama siekiant aplinkos tvarumo, klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos tikslų kaimo vietovėse, skaičius	1 000,00
R.29^{PR} - Ekologinio ūkininkavimo plėtra Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kuriuos pagal BŽŪP skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui, dalis, atskirai nurodant dalį ekologiniam ūkininkavimui išlaikyti ir prie jo pereiti	12,84 %

Siektinų reikšmių ir susijusių tarpinių reikšmių pagrindimas

SO4 konkrečiam tikslui priskirti rezultato rodikliai, prie kurių pasiekimo prisideda planuojamų intervencijų veiklos.

R.12: Prisitaikymas prie klimato kaitos. Naudojamų žemės ūkio naudmenų dalis pagal remiamus įsipareigojimus, skirtus prisitaikymui prie klimato kaitos gerinti

Numatyta siektina rodiklio R.12 reikšmė – 13,59proc. R.5 rodiklis yra nekaupiamasis, siektina reikšmė imama didžiausia prognozuojama (2028 m.) reikšmė. Planuojama, kad 404 tūkst. ha naudojamų žemės ūkio naudmenų plote bus prisiimti įsipareigojimai, skirti prisitaikymui prie klimato kaitos gerinti.

Šio rodiklio siekia ekologinė sistema - TI05eko1.4. Apskaičiuojant šios priemonės indėlį, buvo atsižvelgta į ankstesnio laikotarpį patirtį ir pasiekimus.

Rodiklis R.12 leis įvertinti, koku mastu SP intervencinės priemonės prisidės prie technologijų, mažinančių ŠESD emisijas ir didinančių organinės anglies kiekį dirvožemyje, taikymo (poreikis d.2).

R.13: Išmetamųjų teršalų kiekio mažinimas gyvulininkystės sektoriuje. Sutartinių ūkinių gyvūnų, dėl kurių įsipareigota skirti paramą išmetamam šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir (arba) amoniako kiekiui mažinti, be kita ko, tvarkant mėšlą, dalis

Numatyta siektina rodiklio R.13 reikšmė – 17,02 proc. Ji parodo kokia sąlyginių gyvulių dalis prisideda

prie ŠESD ir/ar amoniako teršalų kiekio mažinimo, įskaitant mėšlo tvarkymą. Numatyta, kad 122 268 SG prisidės prie R.13 pasiekimo.

Rezultato rodiklio R.13 sieks ekologinė sistema TI05eko9. Tikslinė šio rodiklio reikšmė numatyta atsižvelgus į dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas, ir į tam tikslui skirtų lėšų dydį.

Rodiklis R.13 leis įvertinti, koku mastu intervencinė priemonė prisidės siekiant taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje (*poreikis d.2*).

R.14: Anglies dioksido kaupimas dirvožemyje ir biomasėje. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemonės (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis

Numatyta siektina rodiklio R.14 reikšmė – 28,21 proc. Planuojama, kad 839 tūkst. ha naudojamų žemės ūkio naudmenų bus prisiimta įsipareigojimų, skirtų mažinti emisijas ar išlaikyti/padidinti anglies kaupimą dirvožemyje ir biomasėje.

Rodiklio R.14 sieks ekologinės sistemos (TI05eko4, TI05eko1.2, TI05eko7, TI05eko6, TI05eko5, TI05eko1.5, TI05eko1.1, TI05eko1.6, TI05eko1.7, TI05eko3, TI05eko1.8, TI05eko8, TI05eko10, TI05eko11) ir kaimo plėtros intervencinės priemonės (KP070untž ir KP01ekū). Siektina šio rodiklio reikšmė numatyta, atsižvelgus į ankstesnio laikotarpį patirtį, strateginiuose ES bei nacionaliniuose dokumentuose numatytus tikslus, skaičiuojant eliminuoti galimai besidubliuojantys plotai.

Rodiklis R.14 leis įvertinti, koku mastu ekologinės sistemos ir intervencinės priemonės prisidės prie technologijų, mažinančių ŠESD emisijas ir didinančių organinės anglies kiekį dirvožemyje, taikymo (*poreikis d.2*), ir ŠESD emisijų nusaustose šlapynėse ir durpynuose mažinimo (*poreikis d.3*).

R.15: Atsinaujinančioji energija iš žemės ir miškų ūkio išteklių ir iš kitų atsinaujinančiųjų išteklių. Remiamos investicijos į atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos pajėgumus, įskaitant biologinius (megavatai)

Numatyta siektina rodiklio R.15 reikšmė 1 MW. Šio rodiklio sieks kaimo plėtros intervencinė priemonė KP31tvi. Tikimasi investuoti į 5 jėgainių statybą, kurios kiekvienos vidutinė galia – apie 200 KW.

Rodiklis R.15 leis įvertinti, koku mastu SP prisidės prie gyvulių mėšlo ir kitų šalutinių žemės ūkio produktų panaudojimo energijos gamybai (*poreikis d.5*).

R.16: Su klimatu susijusios investicijos. Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą investicijoms, kuria prisidedama prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, taip pat prie atsinaujinančiosios energijos ar biologinių medžiagų gamybos, dalis

Numatyta siektina rodiklio R.16 reikšmė – 0,14 proc. Planuojama, kad 205 ūkiai pasinaudos BŽŪP investicine parama ir prisidės prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo bei atsinaujinančiosios energijos ar biomedžiagų gamybos. Rodiklio sieks kaimo plėtros intervencinė priemonė KP31tvi. Tikslinė šio rodiklio reikšmė apskaičiuota, atsižvelgus į ankstesnio laikotarpį patirtį.

Rodiklis R.16 leis įvertinti, koku mastu intervencinės priemonės prisidės prie technologijų, mažinančių ŠESD emisijas ir didinančių organinės anglies kiekį dirvožemyje, taikymo (*poreikis d.2*), ir prie gyvulių mėšlo ir kitų šalutinių žemės ūkio produktų panaudojimo energijos gamybai (*poreikis d.5*).

R.17: Mišku apželdinta žemė. Plotas, kuriam skiriama parama miško įveisimui, agrarinės miškininkystės atkūrimui, įskaitant suskirstymą

Numatyta siektina rodiklio reikšmė – 3 500 ha. Rodiklio R.17 reikšmės sieks kaimo plėtros intervencinės priemonės KP02mva ir KP03jimp. Tikslinė šio rodiklio reikšmė nustatyta, atsižvelgus į ankstesnio laikotarpį patirtį ir eliminavus galimai besidubliuojančius miškų plotus.

Rodiklis R.17 leis įvertinti, koku mastu SP prisidės skatinant miškų veisimą (*poreikis d.1*).

R.18 - Parama investicijoms į miškų sektorių. Bendros investicijos miškininkystės sektoriaus veiklai gerinti

Numatyta siektina rodiklio reikšmė – 13,05 tūkst. Eur. Rodiklio R.18 reikšmės sieks kaimo plėtros

intervencinės priemonės KP02mva ir KP05mju. Kadangi šių priemonių finansavimo intensyvumas yra 100 proc., privačių lėšų pritraukti nenumatoma ir į rodiklio reikšmę įtraukiamas tik SP finansavimas. Rodiklis R.18 leis įvertinti, koku mastu šios priemonės prisidės skatinant miškų veisimą (poreikis d.1).

R.22: Tvarus maistinių medžiagų valdymas. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami išsipareigojimai, susiję su geresniu maisto medžiagų valdymu, dalis

Numatyta siektina rodiklio reikšmė – 18,51 proc. Planuojama, kad beveik 551 tūkst. ha plote Jbus prisiimti išsipareigojimai, padedantys užtikrinti geresnį maisto medžiagų valdymą.

Rodiklio R.22 sieks ekologinės sistemos: TI05eko3, TI05eko1.8, TI05eko6, TI05eko1.6, TI05eko1.7, TI05eko1.1, TI05eko1.2. Siektina šio rodiklio reikšmė numatyta atsižvelgus į ankstesnio laikotarpį patirtį ir strateginiuose ES ir nacionaliniuose dokumentuose numatytus tikslus, skaičiuojant eliminuoti galimai besidubliuojantys plotai.

Rodiklis R.22 leis įvertinti, koku mastu intervencinės priemonės prisidės prie technologijų, mažinančių ŠESD emisijas ir didinančių organinės anglies kiekį dirvožemyje, taikymo (poreikis d.2).

R.27: Aplinkosaugos ar su klimatu susiję veiksmai investuojant į kaimo vietoves. Veiksmų, kuriais prisidedama siekiant aplinkos tvarumo, klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos tikslų kaimo vietovėse, skaičius

Numatyta siektina rodiklio R.27 reikšmė – 1000 projektų. Ji parodo paramos gavėjų, prisidedančių prie aplinkos tvarumo ir klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos tikslų kaimo vietovėse, skaičių.

Šio rodiklio sieks kaimo plėtros intervencinė priemonė KP05mju. Siektina šio rodiklio reikšmė numatyta atsižvelgus į ankstesnio laikotarpį patirtį. Rodiklis R.27 leis įvertinti, koku mastu ši priemonė prisidės skatinant miškų veisimą ir medienos tūrio prieaugį (poreikis d.1). Prie šio rodiklio pasiekimo prisideda ir kita SO6 tikslą įgyvendinanti priemonė KP08neg1.

R.29: Ekologinio ūkininkavimo plėtra. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kuriuos pagal BŽŪP skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui, dalis, atskirai nurodant dalį ekologiniam ūkininkavimui išlaikyti ir prie jo pereiti.

Numatyta siektina rodiklio reikšmė – 12,84 proc. Planuojama, kad 382 100 ha žemės ūkio naudmenų plote bus prisiimta išsipareigojimų pereiti prie ekologinės gamybos ir ją išlaikyti. Numatyta, kad perėjimas prie ekologinės gamybos ir jos išlaikymas bus vykdomi 382 100 ha plote.

Rodiklio R.29 sieks ekologinės sistemos (TI05eko8 ir TI05eko10) ir kaimo plėtros intervencinė priemonė (KP01ekū). Siektina šio rodiklio reikšmė numatyta, atsižvelgus į ankstesnio laikotarpį patirtį ir strateginiuose ES bei nacionaliniuose dokumentuose numatytus tikslus. Rodiklis R.29 leis įvertinti, koku mastu intervencinės priemonės prisidės prie technologijų, mažinančių ŠESD emisijas ir didinančių organinės anglies kiekį dirvožemyje, taikymo (poreikis d.2).

2.1.SO4.9. Finansinio asignavimo pagrindimas

Konkrečiai priemonei skiriamo lėšų krepšelio dydis nustatytas, atsižvelgus į penkis prioritetizuojant poreikius taikytus kriterijus: (i) indėlis, siekiant Europos Sąjungos lygiu nustatytų tikslų, (ii) atitiktis nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose nustatytiems ilgalaikiams tikslams, (iii) svarba socialiniams – ekonominiams partneriams, (iv) paramos kaimo plėtrai ir tiesioginių išmokų tęstinumas, (v) alternatyvios intervencijos ir finansavimo šaltiniai.

Pagal priemones planuojamos vykdyti veiklos ir skirti finansiniai asignavimai buvo aptarti su socialiniais – ekonominiais partneriais, ministerijomis, kurių įgyvendinamos priemonės yra susijusios su BŽŪP finansuojamomis priemonėmis, taip pat pristatyti ir aptarti su LR Vyriausybei, Seimo nariais.

Toliau pateiktas finansavimo pagrindimas pagal konkrečias priemones, kurios aprašytos Strateginio plano dalyje 2.1.SO4.8 kaip tiesiogiai siekiančios SO4 tikslo rezultatų rodiklių siektinų reikšmių.

TI05eko1.1 Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita. Šiai ekologinei sistemai įgyvendinti skirta 140,7

mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis 57 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.14 ir R.22. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko1.2 Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai. Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta 161,3 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos už tarpinius pasėlius per žiemą dydis 139 Eur/ha, už įsėlio/posėlio auginimą - 50 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.14 ir R.22. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko1.4 Sertifikuotos sėklos naudojimas - Veiklos ariamojoje žemėje. Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta 31,7 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis 16 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklio R.12. Skiriamas finansinis asignavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti.

TI05eko1.5 Kraštovaizdžio elementų priežiūra. Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta 39,73 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis už esamų kraštovaizdžio elementų priežiūrą – 150 Eur/ha, už naujų žolinių elementų įkūrimą ir priežiūrą – 206 Eur/ha, už naujų medėjančių elementų sodinimą – 1 329 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklio R.14. Skiriamas finansinis asignavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko1.6 Trumpaamžių medingųjų augalų juostos. Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta 5,8 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis už trumpaamžių medingųjų augalų juostų įrengimą 180 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.14 ir R.22. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko1.7 Daugiamečių žolių juostos. Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta 5,4 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis 170 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.14 ir R.22. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko1.8 Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos. Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta 158,1 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis už tiesioginės sėjos taikymą 66 Eur/ha, už kitų neariminių žemės dirbimo būdų taikymą 20 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.14 ir R.22. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko3 Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP). Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta 8,3 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis 337 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.14 ir R.22. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko4 Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis. Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta 7,4 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis 225 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklio R.14. Skiriamas finansinis asignavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko5 Erodotos žemės keitimas pievomis. Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta 1,3 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis 187 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklio R.14.

Skiriamas finansinis asignavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko6 Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema. Šiai ekologinei sistemai įgyvendinti skirta 34,4 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis už ekstensyvų pievų tvarkymą ganant gyvulius – 192 Eur/ha, už EB svarbos natūralių pievų tvarkymą – 297 Eur/ha, už EB svarbos šlapynių tvarkymą – 330 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklio R.14. Skiriamas finansinis asignavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas. Šiai ekologinei sistemai įgyvendinti skirta 10,8 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis 242 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklio R.14. Skiriamas finansinis asignavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo. Šiai ekologinei sistemai įgyvendinti skirta 15,5 mln. Eur. 2023 m. kompensacinės išmokos dydis daugiamečių žolių augintojams yra 206 Eur/ha, už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus, auginamus pereinamojo į ekologinės gamybos būdą ūkyje - 652 Eur/ha, už javus, javus pašarams, javus sėklai ir daugiameses žoles sėklai, auginamus pereinamojo į ekologinės gamybos būdą ūkyje - 280 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.14 ir R.29. Priemonė įgyvendinta tik 2023 m. Siekiant didesnio ekologinio ūkininkavimo patrauklumo bei aiškumo ne vienerius metus ekologiškai ūkininkaujantiems, perskaičiavus kompensacinių išmokų dydžius, nuo 2024 m. ši priemonė (kompensacinės išmokos) integruota į intervencinę priemonę KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“.

TI05eko9 - Gyvūnų gerovė. Intervencinei priemonei skirta 75 mln. EUR. Kiekvienai iš 4 intervencinės priemonės veiklų planuojamos paramos vieneto sumos – mokamos kompensacinės išmokos už sutartinius gyvūnus, kurios apskaičiuotos nepriklausomai įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis, galvijų, kiaulių ir naminių paukščių auginimo gamybinius ir ekonominius rodiklius ir įvertinant dėl priimtų įsipareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Pagal šią intervencinę priemonę paremti sutartiniai gyvūnai prisideda prie rezultato rodiklio R.13. Intervencinei priemonei numatytas finansavimas yra pakankamas rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti.

TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai). Šiai ekologinei sistemai įgyvendinti skirta 5,8 mln. Eur. 2023 m. kompensacinės išmokos dydis 560 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.14 ir R.29. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės. Priemonė įgyvendinta tik 2023 m. Siekiant didesnio ekologinio ūkininkavimo patrauklumo bei aiškumo ne vienerius metus ekologiškai ūkininkaujantiems, perskaičiavus kompensacinių išmokų dydžius, nuo 2024 m. ši priemonė (kompensacinės išmokos) integruota į intervencinę priemonę KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“.

TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra. Intervencinei priemonei skirta 50,2 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis už ariamosios žemės plotų pavertimą daugiamečiais pievomis yra 202 Eur/ha, už daugiamečių pievų išlaikymą ir priežiūrą – 72,7 Eur/ha. Ši intervencinė priemonė prisideda prie rezultato rodiklio R.14. Intervencinei priemonei numatytas finansavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai. Šiai intervencinei priemonei įgyvendinti skirta 315,8 mln. EUR. Suplanuotos kompensacinės išmokos už

javus, javus pašarams, javus ir daugiameses žoles sėklai, daugiameses žoles, vaisius, uogas, daržoves, vaistažoles bei prieskoninius augalus. Planuojamos vieneto sumos apskaičiuotos nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas.

Intervencinė priemonė prisidės siekiant rodiklių R.14 ir R.29. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

KP03jnp - Miško priežiūra ir apsauga. Šiai kaimo plėtros intervencinei priemonei įgyvendinti skirta 11,0 mln. Eur, iš kurių 6,5 mln. Eur skirta tęstiniais įsipareigojimams už prarastas pajamas, miško priežiūrą, apsaugą, jaunuolynų ugdymą vykdyti. Likusios lėšos skiriamos kasmetinėms miško želdinių ir žėlinių priežiūros ir apsaugos išmokoms, kurių didžiausias dydis 504 Eur/ha. Intervencinė priemonė prisidės siekiant rodiklio R.17. Skiriamas finansinis asignavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

KP070untž - Laukinių paukščių apsauga už Natura 2000 teritorijos ribų. Šiai kaimo plėtros intervencinei priemonei įgyvendinti skirta 5,7 mln. Eur. Planuojama vieneto suma – 74 Eur/ha. Intervencinė priemonė prisidės siekiant rodiklio R.14. Skiriamas finansinis asignavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

KP02mva - Miško veisimas ir atkūrimas. Šiai kaimo plėtros intervencinei priemonei įgyvendinti skirta 7,0 mln. Eur. Planuojama vieneto suma – 10 000 Eur/projektui. Šis dydis nustatytas, atsižvelgiant į skirtingus 1 ha įkainius pagal atskiras medžių rūšis ir istorinius miško veisimo priemonių duomenis, Intervencinė priemonė prisidės siekiant rodiklių R.17 ir R.18. Skiriamas finansinis asignavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

KP05mju - Jaunuolynų ugdymas. Šiai kaimo plėtros intervencinei priemonei įgyvendinti skirta 6,1 mln. Eur. Planuojama vieneto suma – 6 100 Eur/projektui. Šis dydis nustatytas, atsižvelgiant į apskaičiuotą jaunuolyno ugdymo įkainį (365 Eur/ha) ir istorinius jaunuolynų ugdymo priemonių duomenis, Intervencinė priemonė prisidės siekiant rodiklio R.18. Skiriamas finansinis asignavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

KP08neg1 - Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu. Šiai intervencinei priemonei įgyvendinti skirta 4,0 mln. EUR. Planuojama vieneto suma – 35 tūkst. Eur/projektui, kuri buvo apskaičiuota įvertinus sumedėjusios augalijos (įskaitant ir invazinius augalus) pašalinimo ir sutvarkymo darbus, žolinės augalijos (įskaitant ir invazinius augalus) pašalinimo ir sutvarkymo darbus, pašalintos sumedėjusios ir žolinės augalijos išvežimo darbus, ganyklų tvorą įrengimą plotuose, kuriuose iki šiol nebuvo ganyklų arba ganyklų statiniai yra sunykę ir naujų seklių kūdrų vėžlių buveinėse pievose ir ganyklose iki 0,1 ha ploto įrengimo išlaidas vienam hektarui ir padauginus iš vidutinio ūkio, kuriame prižiūrimos buveinės, dydžio. Intervencinė priemonė prisidės siekiant rodiklio R.27. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėto rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kita intervencinė priemonė.

KP31tvi Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas. Šiai kaimo plėtros intervencinei priemonei įgyvendinti skirta 556,3 mln. Eur. Nustatant vidutinę paramos vieneto sumą - 250 tūkst. EUR vienam projektui vadovautasi panašių projektų, įgyvendintų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, patirtimi ir duomenimis. Vidutinis paskolos dydis – 100 000 EUR. Šis dydis nustatytas, remiantis Lietuvos BŽŪP SP finansinių priemonių ex-ante vertinime (2021) apskaičiuota vidutine nacionalinės plėtros įstaigos „Žemės ūkio paskolų ir

garantijų fondas“ 2020-2021 m. suteiktų lengvatinių paskolų verte. Dotacijas gaus apie 200 valdų, paskolas - apie 67. Daroma prielaida, kad visi, gavę paskolą, bus kreipęsi ir dotacijos, todėl rezultato rodiklio R.16 reikšmei apskaičiuoti naudojamas didesnis - ūkių pagal dotacijas rodiklis. Skiriamas finansinis asignavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti

2.1.SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų

2.1.SO5.1 SSGG analizės santrauka

2.1.SO5.1.1. Stiprybės

1. Gera požeminio vandens kokybė

2.1.SO5.1.2. Silpnybės

1. Nepalankūs žemėnaudos pokyčiai erozijai jautriose teritorijose, dėl kurių padidėjo dirvožemio praradimas
2. Sumažėjęs organinės anglies kiekis ariamojoje žemėje dėl siauros ūkių specializacijos, siauranarių sėjomainų netaikymo, daugiamečių žolių neauginimo.
3. Netausios žemės ūkio praktikos, lemiančios azoto perviršį žemės ūkio paskirties žemėje ir dėl to pablogėjusi paviršinio vandens kokybė
4. Augantis gamybos intensyvumas ir mineralinių trąšų sunaudojimas, dėl kurių padidėjo amoniako emisijos
5. Didelis amoniako teršalų kiekis iš gyvulių mėšlo

2.1.SO5.1.3. Galimybės

1. Tarptautinių politinių susitarimų, nacionalinių įsipareigojimų dėl tvaraus gamtos išteklių valdymo įgyvendinimas
2. Žemės ūkyje naudojamų technologijų, padėsiančių veiksmingai valdyti gamtos išteklius, tobulėjimas
3. Ekosisteminių paslaugų, tokių kaip švarus oras, vanduo, dirvožemis, paklausos augimas ir vartotojų pasirengimas mokėti už šias paslaugas
4. Augantys vartotojų reikalavimai taikyti gamybos būdus, darant kuo mažesnę neigiamą poveikį gamtos ištekliams

2.1.SO5.1.4. Grėsmės

1. Intensyvus gamtos išteklių naudojimas, augant maisto poreikiui pasaulyje
2. Šiltėjant klimatui, dažnėjantys ir intensyvėjantys ekstremalūs meteorologiniai reiškiniai, lemsiantys didesnę maistinių medžiagų išsiplovimą iš dirvožemio į vandens telkinius

2.1.SO5.1.5. Kitos pastabos

Lietuvoje daugelis gamtos išteklius apibūdinančių rodiklių yra geresni nei vidutiniškai ES, tačiau pastaraisiais metais aiškiai išsiskyrė keletas neigiamų tendencijų. Vykstant žemėnaudos pokyčiams, vis daugiau dirvožemio buvo prarandama dėl vandens sukeltos erozijos: 2014–2018 m. laikotarpiu erozija žemės ūkio teritorijose padidėjo nuo 5,4 iki 5,8 mln. t arba 8,1 proc. 2016 m. Lietuvoje žemės ūkio paskirties žemės, kuriai būdinga vidutinio sunkumo ir stipri vandens erozija, (dirvožemio praradimas >11 t) buvo 0,8 tūkst. Ha (C.41 konteksto rodiklis). Vandens sukeltos erozijos padidėjimą lėmė žemėnaudos pokyčiai erozijai jautriose teritorijose: eroziją stabdančios daugiamečių žolės buvo keičiamos erozijos požiūriu mažiau palankiais augalais – vasariniais javais, ankštiniais, grikiais. Taip pat išaugo juodojo pūdymo plotai, kurie yra ypač jautrūs vandens sukeltam erozijai. Dirvožemio praradimas dėl vandens sukeltos erozijos 2018 m. siekė 2,0 t/ha deklaruotų ŽŪN. Lyginant su 2014 m., šis rodiklis išaugo 0,11 t/ha. Vandens erozijos paveiktas plotas 2018 m. sudarė 12,4 proc. nuo deklaruotų ŽŪN ploto (0,9 proc. punkto padidėjimas, lyginant su 2014 m.).

Dar vienas nepageidaujamas reiškinys šalyje yra susijęs su dirvožemio organinės anglies mažėjimu – vyraujant siaurai ūkių specializacijai, esant siauranarėms sėjomainoms, neauginant daugiamečių žolių, dirvožemio organinės anglies kiekis pastaraisiais metais mažėjo ir, palyginti su kitomis panašias gamtines sąlygas turinčiomis ES šalimis, buvo vienas mažiausių (24,9 g/kg 2015 m., C.40 konteksto rodiklis). Net du trečdaliai dirvožemio organinės anglies kiekio buvo susikaupę pievose, tačiau jos sudarė tik apie ketvirtadalį visų ŽŪN.

Lietuvoje stebimas ilgalaikis gausus ir nesubalansuotas tręšimas mineralinėmis trąšomis, lėmęs kai kurių maisto medžiagų perteklių dirvožemyje. 2014–2018 m. laikotarpiu žemės ūkio paskirties žemėje buvo stebimas azoto (vidutiniškai 27,2 kg/ha) perviršidirvožemyje (C.39 konteksto rodiklis). Svarbu paminėti, kad dirvožemiui įtakos taip pat turi augalų apsaugos produktų perteklinis naudojimas: jis neigiamai veikia dirvožemio funkcijas, jo biologinę įvairovę ir maisto saugą. Nesilaikant Žemės ūkio ministro įsakymu patvirtintų IKOK principų, yra taikomos administracinės nuobaudos.

Lietuvos teritorijoje iš žemės ūkio veiklos išmetamas amoniako (NH₃) teršalų kiekis 2019 m., palyginti su 2005 m., sumažėjo nuo 37 400 iki 34 780 t arba 7,0 proc. (C.47 konteksto rodiklis). Tačiau šalyje didėjo amoniako teršalų kiekis naudojant mineralines trąšas. Lietuvoje iš žemės ūkio veiklos 2019 m. daugiausia amoniako (NH₃) teršalų buvo išmesta naudojant mineralines trąšas (33,9 proc.), tręšiant gyvulių mėšlu (33,3 proc.), tvarkant mėšlą (27,6 proc.) ir liekant ganyklose gyvulių mėšlui ir šlapimui (5,2 proc.).

Poreikis mažinti į atmosferą išmetamų teršalų kiekį yra atspindėtas Direktyvoje 2008/50/EB dėl aplinkos oro kokybės ir švaresnio oro Europoje ir Direktyvoje (ES) 2016/2284 dėl tam tikrų valstybėse narėse į atmosferą išmetamų teršalų kiekio mažinimo nuostatų įgyvendinimu ir perkeltas į Nacionalinę aplinkos apsaugos strategiją ir Nacionalinį oro taršos mažinimo planą. Šiais dokumentais siekiama užtikrinti, kad iki 2030 m., palyginti su 2005 m., būtų pasiektas 10 proc. išmetamo NH₃ kiekio sumažėjimas, išmetamą smulkiųjų dalelių (KD_{2,5}) kiekį sumažinti 36 proc., išmetamą azoto oksidų (NO_x) kiekį sumažinti 51 proc., išmetamą nemetaninių lakiųjų organinių junginių (NMLOJ) kiekį sumažinti 47 proc.

Lietuvoje didinant gamybos intensyvumą ir dažnėjant ekstremaliems reiškiniams blogėjo paviršinio vandens kokybė. Trečiojo Bendrosios vandens politikos direktyvos (2000/60/EB) įgyvendinimo ciklo metu įvertinus vandens telkinių būklę, nustatyta, kad Lietuvoje 63 proc. upių ir 64 proc. ežerų kategorijų vandens telkinių priskirti rizikos vandens telkiniams ir neatitinka geros būklės kriterijų. Paviršinius vandens telkinius neigiamai veikia pasklidoji tarša, hidromorfologiniai paviršinių vandens telkinių pokyčiai, antrinė tarša, sutelktoji tarša, tarša pavojingomis medžiagomis ir tarptautinė tarša. Palyginti su ankstesniu BVPD įgyvendinimo ciklu, naujų, reikšmingą poveikį paviršiniams vandenims darančių veiksnių nenustatyta, o jau identifikuotų poveikis yra panašus, išskyrus pasklidąją taršą, kurios poveikis išaugo – reikšmingai šio veiksnio paveiktų vandens telkinių skaičius padidėjo nuo 331 iki 501. Nemaža dalis upių vandens telkinių yra rizikos dėl hidromorfologinių pakeitimų melioracijos tikslais. Lietuvoje 45 procentai upių kategorijos vandens telkinių morfologiškai reguliuoti sausinamosios melioracijos tikslais.

Svarbus vaidmuo pasklidajai taršai - azoto ir fosforo junginių krūviams – tenka ir vertinant Baltijos jūros vandens būklę. Pagal žmogaus sukeltos eutrofikacijos kokybinį deskriptorių Baltijos jūros vandens būklė yra bloga. Apskaičiuota, kad bendrojo azoto prietaka iš Lietuvos į centrinę Baltijos jūros dalį ir Rygos įlanką yra beveik dvigubai didesnė už siektiną vertę, be to, per pastarąjį dešimtmetį stebimas prietakos didėjimas. Bendrojo fosforo prietaka į centrinę Baltijos jūros dalį taip pat didesnė už siektiną vertę.

Įgyvendinant aukščiau išvardintų dokumentų nuostatas, t. y., mažinant mineralinių trąšų naudojimą ir maistinių medžiagų išsiplovimą, mažinant amoniako emisijas, prisidedama prie visų trijų poreikių patenkinimo: mažinti dirvožemio eroziją, amoniako emisijas ir gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenų teritorijose.

Aukščiau aptartų rodiklių teigiami pokyčiai prisidėsne tik prie nacionalinių, bet ir tarptautinių įsipareigojimų ir tikslų, numatytų JT darnaus vystymosi darbotvarkėje iki 2030 m., Baltijos jūros veiksmų

plane, atnaujintame 2021 m. spalio mėn. (HELCOM),

Europos žaliajame kurse, strategijose „Švari mūsų visų planeta. Strateginė klestinčios, modernios ir konkurencingos neutralizuoto poveikio klimatui Europos ekonomikos ateities vizija“, „Klimato kaitai atsparios Europos kūrimas. Naujoji ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija“, „Tvari Europos bioekonomika. Ekonomikos, visuomenės ir aplinkos sąsajų stiprinimas“, „Nuo ūkio iki stalo“ ir ES biologinės įvairovės strategijoje iki 2030 m., pasiekimo.

[1] HELCOM Baltic Sea Action Plan 2021 update, October 2021, <https://helcom.fi/baltic-sea-action-plan/>.

[2] 2017 m. vasario 1 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 88 „Dėl vandenų srities plėtros 2017–2023 m. programos patvirtinimo“.

[3] Lietuvos Respublikos aplinkos ministro, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. gegužės 5 d. įsakymas Nr. D1-375/3D-312 „Dėl vandenų srities plėtros 2017–2023 m. programos įgyvendinimo veiksmų plano patvirtinimo“.

2.1.SO5.2 Poreikių nustatymas

Kodas	Pavadinimas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Poreikis yra įtrauktas į BŽŪP strateginį planą
e.1	Taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose	Aukštas	Taip
e.2	Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo technologijas	Aukštas	Taip
e.3	Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenų teritorijose	Aukštas	Taip

Kitos su poreikių vertinimu susijusios pastabos.

neaktualu

2.1.SO5.3. Atitinkamų nacionalinių planų (arba jų elementų), parengtų pagal BŽŪP strateginio plano reglamento XI priede nurodytas teises priemones, į kurias buvo atsižvelgta atliekant BŽŪP planų poreikių vertinimą šiam konkrečiam tikslui, nustatymas.

neaktualu

2.1.SO5.4. Intervencinių priemonių taikymo argumentai

Intervencijos forma	Priemonės rūšis	Intervencijos kodas (VN) – pavadinimas	Bendras produkto rodiklis
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.4 - Veiklos ariamojoje žemėje - Sertifikuotos sėklos naudojimas	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei	TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba

	naudingos sistemos		sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.7 - Daugjamečių žolių juostos	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai) [nebegalioja]	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko2 - Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo [nebegalioja]	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPcoupled	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas	TI03sus01.1 - Susietoji pajamų parama baltyminių augalų augintojams	O.10. Susietosios pajamų paramos hektarų skaičius
RD	ENVCLIM(70) - Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai	KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai	O.17. Hektarų arba kitų vienetų, už kuriuos skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui, skaičius
RD	ASD(72) - Konkrečiai teritorijai būdingi tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumai	KP07ntž - Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje	O.13. Hektarų, už kuriuos skiriama parama pagal „Natura 2000“ arba Direktyvą 2000/60/EB, skaičius
RD	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą	KP10mel - Investicijos į melioracijos sistemas	O.22. Remiamų infrastruktūros investicinių veikslių arba vienetų skaičius
RD	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą	KP31tvi - Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas	O.20. Remiamų ūkiuose vykdomų gamybinių investicinių veikslių arba vienetų skaičius

Apžvalga

Šiame Strateginiame plane identifikuoti 3 poreikiai, kurie yra susiję su penktuoju konkrečiu tikslu - skatinti darnų vystymąsi ir veiksmingą tokių gamtos išteklių kaip vanduo, dirvožemis ir oras, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų. Šiuos poreikius numatoma patenkinti per GAAB ir VR standartus bei 23 skirtingas intervencines priemones (tiek I tiek II ramsčio).

GAAB ir VR standartai nustato minimalius aplinkosauginius reikalavimus, siekiant prisidėti prie tvaraus

vystymosi ir veiksmingo gamtos išteklių valdymo, be kita ko mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų. Prie minėtų tikslų įgyvendinimo prisideda šie GAAB ir VR standartai: GAAB1, kuriuo reikalaujama išlaikyti daugiamečius pievas, GAAB2, draudžiantis sausinti šlapynes, GAAB3, nustatantis draudimą deginti ražienas, GAAB4, kuriuo užtikrinama paviršinio vandens apsauga, GAAB5, numatantis apsaugoti dirbamus šlaitus, GAAB6, numatantis dirvos apsaugą jautriausiu periodu, GAAB7, nustatantis minimalios augalų kaitos reikalavimus, GAAB8, nustatantis reikalavimą dėl minimalios žemės ūkio paskirties žemės, skirtos negamybiniais plotams arba objektams, GAAB9, nustatantis arimo ir veiklos apribojimus aplinkosaugos atžvilgiu pažeidžiamose daugiamečiuose ganyklose arba pievose, VR1, nustatantis veiksmingą požeminio ir paviršinio vandens paėmimo valdymą, VR2, kuriuo užtikrinama vandens apsauga nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių, VR7, nustatantis augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimus, VR8, nustatantis tausaus augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimus.

Siekiant labiau prisidėti prie tvaraus vystymosi ir veiksmingo gamtos išteklių valdymo, be kita ko mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų, numatoma skirti išmokas dalyvaujantiems ekologinėse sistemose ir įsipareigojantiems pasiekti aukštesnius aplinkosaugos standartus, viršijančius minimaliuosius GAAB ir VR standartus.

Siekiant taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose (*poreikis e.1*), bus įgyvendinamas intervencinių priemonių rūšių – „Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos“ (31 str.), Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai“ (70 str.) ir „Konkrečiai teritorijai būdingi tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumai“ (72 str.) – derinys. Parama pagal ekologines sistemas, skirtas veikloms ariamojoje žemėje, siekiama skatinti auginti dirvožemio kokybei išsaugoti palankius augalus, taikyti neariminį žemės dirbimą, didinti/išlaikyti augalinę dirvožemio dangą: skatinama augalų kaita (TI05eko1.1), tarpinių ir daugianarių pasėlių auginimas (TI05eko1.2), kraštovaizdžio elementų priežiūra (TI05eko1.5), trumpaamžių medingųjų augalų ir daugiamečių žolių juostų įrengimas ir priežiūra (TI05eko1.6 ir TI05eko1.7), neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijų taikymas (TI05eko1.8). Šias ekologines sistemas papildo priemonės, aktualios vaisių, uogų ir daržovių auginimo, taikantiems praktikas, mažinančias maistinių medžiagų išsiplovimą iš dirvožemio (TI05eko3), taip pat paramos gavėjams, atsisakantiems aktyvios žemdirbystės ariamuosiuose durpžemiuose (TI05eko4), eroduotoje žemėje (TI05eko5), pievose ir šlapynėse (TI05eko6, TI05eko11). Ekologinės sistemos ir kaimo plėtros intervencinė priemonė, skatinančios pereiti prie ekologinio ūkininkavimo (TI05eko8, TI05eko10 ir KP01ekū), dėl taikomo tvaraus tręšimo ir augalų apsaugos produktų naudojimo, užtikrins geresnę dirvožemio apsaugą ir prisidės mažinant maisto medžiagų išsiplovimą. Ūkininkaujantiems „Natura 2000“ teritorijoje esančioje žemės ūkio paskirties žemėje ir gaunantiems išmokas pagal intervencinę priemonę KP07ntž, taikomi skirtingi apribojimai (draudžiama naudoti trąšas ir augalų apsaugos produktus ar kalkinti žemės ūkio naudmenas ir (arba) draudžiama sausinti arba kitaip keisti teritorijos hidrologinį režimą ir (arba) apribojamas ganomųjų gyvulių skaičius (ne intensyviau kaip 1SG/ha) ir (arba) nustatyti ganymo ar šienavimo terminai), tačiau kiekvienas jų taip pat prisideda prie dirvožemio erozijos mažinimo.

Siekiant mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo technologijas (*poreikis e.2*), bus įgyvendinamas intervencinių priemonių rūšių – „Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos“ (31 str.), „Susietasis pajamų rėmimas“ (32 str.), „Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai“ (70 str.), „Konkrečiai teritorijai būdingi tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumai“ (72 str.), „Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą“ (73–74 str.) – derinys. Parama pagal ekologines sistemas bus skiriama paskatinti auginti augalus, praturtinančius dirvožemį azotu ir mažinančius po jų auginamų augalų tręšimo poreikį (TI05eko1.1, TI05eko1.2), naudoti daigesnes ir derlingesnes sėklas (TI05eko1.4), išsaugoti arba atkurti ir prižiūrėti dirvožemio derlingumą išsaugančius kraštovaizdžio elementus (TI05eko1.5), trumpaamžių medingųjų augalų ir daugiamečių žolių juostas (TI05eko1.6 ir TI05eko1.7) ir pievų bei šlapynių buveines (TI05eko6, TI05eko11). Prie dirvožemio derlingumo prisideda neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijų taikymas (TI05eko1.8), kuomet didėja dirvožemio mitybos elementų kiekis (ir anglis), dirvožemio bioaktyvumas ir fizikinės savybės, vaisių, uogų ir daržovių auginimas, taikant tausenes ir aplinkai palankesnes žemės ūkio praktikas (TI05eko2 ir TI05eko3). Paramos gavėjai, siekiantys gauti

išmokas pagal ekologines sistemas ir kaimo plėtros intervencinę priemonę, skatinančias pereiti prie ekologinio ūkininkavimo (TI05eko8, TI05eko10 ir KP01ekū), išpareigos mažinti mineralinių trąšų naudojimą. Siekiant paskatinti auginti baltymingus augalus, kurie užtikrina labiau subalansuotų maistingų medžiagų išsaugojimą dirvožemyje, mažina dirvožemio rūgštėjimą, didina pasėlių atsparumą ligoms, gerina dirvožemio struktūrą ir leidžia sumažinti herbicidų naudojimą, šių augalų augintojams numatyta susietoji pajamų parama (TI03sus01.1). Minėtas priemonės papildys kaimo plėtros intervencinę priemonę, skirta ūkininkaujantiems „Natura 2000“ teritorijose, laikantis aplinkosauginių reikalavimų (KP07ntž). Prie amoniako emisijų mažinimo gyvulininkystės sektoriuje reikšmingai prisidės intervencinė priemonė KP31tvi, kuria investuojama į mėšlo ir srutų tvarkymo sistemų įrengimą ir gerinimą, taip pat į gyvulininkystės ūkiuose susidariusių atliekų panaudojimą energijai ar šilumai pagaminti.

Siekiant gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenų teritorijose (*poreikis e.3*), bus įgyvendinamas intervencinių priemonių rūšių – „Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos“ (31 str.), „Valdymo išpareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo išpareigojimai“ (70 str.), „Konkrečiai teritorijai būdingi tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumai“ (72 str.), „Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą“ (73–74 str.) – derinys. Parama pagal ekologines sistemas bus skiriama skatinti praktikas, mažinančias tręšimą mineralinėmis trąšomis ir taip mažinančioms azoto iššiplovimo į paviršinius ir požeminius vandenis riziką: skatinti augalų kaitą (TI05eko1.1), tarpinių ir daugianarių pasėlių auginimą (TI05eko1.2), sertifikuotos sėklos naudojimą (TI05eko1.4), trumpaamžių medingųjų augalų ir daugiamečių žolių juostų įrengimą ir priežiūrą (TI05eko1.6 ir TI05eko1.7), neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijų taikymą (TI05eko1.8), dalyvavimą tausojančiose vaisių, uogų ir daržovių programose (TI05eko3). Prie paviršinio vandens kokybės gerinimo prisidės priemonės, kurių paramos gavėjams draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus: kraštovaizdžio elementų priežiūra (TI05eko1.5), sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu (TI05eko2), kompleksinė pievų ir šlapynių buveinių priežiūra (TI05eko6), ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra (TI05eko11). Ekologinės sistemos, pagal kurias ariamieji durpžemiai ir eroduota žemė bus keičiami pievomis (TI05eko4 ir TI05eko5), o „Natura 2000“ teritorijose tvarkomos natūralios ir pusiau natūralios pievos (KP07ntž), prisidės prie poreikio tenkinimo, nes remiamuose plotuose sumažės mechanizuotų darbų apimtys, trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimas. Ekologinės sistemos ir kaimo plėtros intervencinė priemonė, skatinančios pereiti prie ekologinio ūkininkavimo (TI05eko8, TI05eko10 ir KP01ekū), dėl taikomo tvaraus tręšimo ir augalų apsaugos produktų naudojimo, prisidės mažinant maisto medžiagų išplovimą.

Išvardintas priemonės papildys investicijos, skirtos diegti reguliuojamojo drenažo sistemas į renovuotas melioracijos sistemas (KP10mel), kurios pirmiausia bus nukreipiamos į teritorijas, kuriose didelė pasklidoji žemės ūkio tarša, bloga paviršinių vandenų kokybė, ir prisidės mažinant azoto junginių išplovą į vidaus vandenį.

2.1.SO5.5. Jei reikia, programos „InvestEU“ naudojimo pagrindimas, įskaitant sumą ir numatomą jos įnašą siekiant konkretaus arba kompleksinio tikslo

neaktualu

2.1.SO5.7. Ar planuojate BŽŪP įnašą į programą LIFE (tik SO4, SO5, SO6 atveju) : Ne

2.1.SO5.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas

Konkretaus tikslo rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas

Rezultatų rodikliai [rekomenduojamas šio konkretaus tikslo rezultato rodiklis pateikiamas paryškintu šriftu]	Siektina reikšmė
R.19^{PR} - Dirvožemio gerinimas ir apsauga Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių priiimti remiami dirvožemį tvarkyti padedantys išpareigojimai, kuriais siekiama pagerinti dirvožemio kokybę ir biotą (pvz., sumažinti žemės dirbimą, apsėti dirvas kultūriniais augalais, taikyti sėjomainą, be kita ko, ankštiniais augalais), dalis	37,42 %

R.21^{PR} - Vandens kokybės apsauga Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami vandens telkinių kokybę užtikrinti padedantys įsipareigojimai, dalis	24,85 %
R.22^{PR} - Tvarus maistinių medžiagų valdymas Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai, susiję su geresniu maisto medžiagų valdymu, dalis	18,51 %
R.24^{PR} - Tausus ir sumažintas pesticidų naudojimas Naudojamų žemės ūkio naudmenų, kurių atžvilgiu prisiimti remiami konkretūs įsipareigojimai, kad būtų užtikrintas tausus pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti pesticidų keliamą riziką ir poveikį, pvz., pesticidų nutekėjimą, dalis	20,99 %
R.26^{CU} - Su gamtiniais ištekliais susijusios investicijos Ūkių, gaunančių BŽŪP paramą gamybinėms ir negamybinėms investicijoms, susijusioms su gamtos išteklių priežiūra, dalis	0,02 %
R.29^{PR} - Ekologinio ūkininkavimo plėtra Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kuriuos pagal BŽŪP skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui, dalis, atskirai nurodant dalį ekologiniam ūkininkavimui išlaikyti ir prie jo pereiti	12,84 %

Siekinių reikšmių ir susijusių tarpinių reikšmių pagrindimas

Pasirinkti visi konkrečiam tikslui priskirti rezultato rodikliai ir kitų tikslų rezultato rodikliai, prie kurių pasiekimo prisideda planuojamų intervencinių priemonių veiklos.

R.19: Dirvožemio gerinimas ir apsauga. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami dirvožemį tvarkyti padedantys įsipareigojimai, kuriais siekiama pagerinti dirvožemio kokybę ir biotą (pvz., sumažinti žemės dirbimą, apsėti dirvas kultūriniais augalais, taikyti sėjomainą, be kita ko, ankštiniais augalais), dalis

Numatyta siektina šio rodiklio reikšmė – 37,42 proc. Planuojama, kad 1 113 tūkst. ha naudojamų žemės ūkio naudmenų plote bus prisiimti dirvožemiui palankūs įsipareigojimai, padedantys gerinti jo kokybę ir biotą.

Prie rezultato rodiklio R.19 siekimo prisidės ekologinės sistemos (TI05eko1.5, TI05eko1.6, TI05eko1.7, TI05eko4, TI05eko1.1, TI05eko1.2, TI05eko1.8, TI05eko5, TI05eko8, TI05eko10 ir TI05eko6), susietoji pajamų parama (TI03sus01.1) ir kaimo plėtros intervencinė priemonė KP01ekū. Siektina šio rodiklio reikšmė numatyta atsižvelgus į ankstesnio laikotarpį patirtį, strateginiuose ES ir nacionaliniuose dokumentuose numatytus tikslus, skaičiuojant eliminuoti galimai besidubliuojantys plotai.

Rodiklis R.19 leis įvertinti, koku mastu SP finansuojamos intervencinės priemonės prisidės prie žemės ūkio praktikų, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose, taikymo (poreikis e.1), tręšimo mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijų, taikant tvarias mėšlo tvarkymo technologijas, mažinimo (poreikis e.2) ir paviršinio vandens kokybės, ypač rizikos vandenų teritorijose, gerinimo (poreikis e.3).

R.21: Vandens kokybės apsauga. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami vandens telkinių kokybę užtikrinti padedantys įsipareigojimai, dalis

Numatyta siektina šio rodiklio reikšmė – 24,85 proc. Planuojama, kad 739 tūkst. ha naudojamų žemės ūkio naudmenų plote bus vykdomi vandens telkiniams palankūs įsipareigojimai, padedantys gerinti jų kokybę.

Prie rezultato rodiklio R.21 siekimo prisidės ekologinės sistemos (TI05eko3, TI05eko6, TI05eko4, TI05eko1.2, TI05eko1.8, TI05eko5, TI05eko8 ir TI05eko10) ir kaimo plėtros intervencinė priemonė KP01ekū. Siektina šio rodiklio reikšmė nustatyta, atsižvelgus į ankstesnio laikotarpį patirtį, strateginiuose ES ir nacionaliniuose dokumentuose numatytus tikslus, skaičiuojant eliminuoti galimai besidubliuojantys plotai.

Rodiklis R.21 leis įvertinti, koku mastu SP finansuojamos intervencinės priemonės prisidės prie tręšimo mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijų, taikant tvarias mėšlo tvarkymo technologijas, mažinimo (poreikis e.2) ir paviršinio vandens kokybės, ypač rizikos vandenų teritorijose, gerinimo (poreikis e.3).

R.22: Tvarus maistinių medžiagų valdymas. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai, susiję su geresniu maisto medžiagų valdymu, dalis

Numatyta siektina rodiklio reikšmė – 18,51 proc. Planuojama, kad beveik 551 tūkst. ha plote bus prisiimti įsipareigojimai, padedantys užtikrinti geresnį maisto medžiagų valdymą.

Rodiklio R.22 sieks ekologinės sistemos: TI05eko3, TI05eko1.8, TI05eko6, TI05eko1.6, TI05eko1.7, TI05eko1.1, TI05eko1.2. Siektina šio rodiklio reikšmė nustatyta, atsižvelgus į ankstesnio laikotarpį patirtį, strateginiuose ES ir nacionaliniuose dokumentuose numatytus tikslus, skaičiuojant eliminuoti galimai besidubliuojantys plotai.

Rodiklis R.22 leis įvertinti, koku mastu SP finansuojamos intervencinės priemonės prisidės prie tręšimo mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijų, taikant tvarias mėšlo tvarkymo technologijas, mažinimo (poreikis e.2) ir paviršinio vandens kokybės, ypač rizikos vandenų teritorijose, gerinimo (poreikis e.3).

R.24: Tausus ir sumažintas pesticidų naudojimas. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, kurių atžvilgiu prisiimti remiami konkretūs įsipareigojimai, kad būtų užtikrintas tausus pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti pesticidų keliamą riziką ir poveikį, pvz., pesticidų nutekėjimą, dalis

Numatyta siektina šio rodiklio reikšmė – 20,99 proc. Planuojama, kad 624,6 tūkst. ha žemės ūkio naudmenų plote bus remiamas tvarus pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti rizikas ir neigiamą poveikį.

Rezultato rodiklio R.24 sieks ekologinės sistemos (TI05eko3, TI05eko2, TI05eko1.4, TI05eko1.2, TI05eko8, TI05eko10) ir kaimo plėtros intervencinė priemonė (KP01ekū). Rodiklio sieks ir kitų SP tikslų siekianti ekologinė sistema TI05eko7. Siektina šio rodiklio reikšmė numatyta atsižvelgus į ankstesnio laikotarpį patirtį, strateginiuose ES ir nacionaliniuose dokumentuose numatytus tikslus, skaičiuojant eliminuoti galimai besidubliuojantys plotai.

Rodiklis R.24 leis įvertinti, koku mastu SP finansuojamos intervencinės priemonės prisidės prie paviršinio vandens kokybės, ypač rizikos vandenų teritorijose, gerinimo (poreikis e.3).

R.26: Su gamtiniais ištekliais susijusios investicijos. Ūkių, gaunančių BŽŪP paramą gamybinėms ir negamybinėms investicijoms, susijusioms su gamtos išteklių priežiūra, dalis

Numatyta siektina rodiklio R.26 reikšmė – 0,02 proc. Planuojama, kad 33 šūkliai pasinaudos BŽŪP parama gamybinėms ir negamybinėms investicijoms, susijusioms su gamtos išteklių priežiūra.

Rodiklio R.26 sieks kaimo plėtros intervencinė priemonė KP10mel. Siektina šio rodiklio reikšmė numatyta atsižvelgus į ankstesnio laikotarpį patirtį - planuojama, kad apie 30 proc. visų reguliuojamo drenažo projektų įgyvendins ūkliai.

Rodiklis R.26 leis įvertinti, koku mastu SP finansuojamos intervencinės priemonės prisidės prie paviršinio vandens kokybės, ypač rizikos vandenų teritorijose, gerinimo (poreikis e.3).

R.29: Ekologinio ūkininkavimo plėtra. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kuriuos pagal BŽŪP skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui, dalis, atskirai nurodant dalį ekologiniam ūkininkavimui išlaikyti ir prie jo pereiti.

Numatyta siektina rodiklio reikšmė – 12,84 proc. Planuojama, kad 382 100 ha žemės ūkio naudmenų plote bus prisiimti įsipareigojimai pereiti prie ekologinės gamybos ir ją išlaikyti.

Rodiklio R.29 sieks ekologinės sistemos (TI05eko8 ir TI05eko10) ir kaimo plėtros intervencinė priemonė (KP01ekū). Siektina šio rodiklio reikšmė numatyta, atsižvelgus į ankstesnio laikotarpį patirtį ir strateginiuose ES bei nacionaliniuose dokumentuose numatytus tikslus. Rodiklis R.29 leis įvertinti, koku mastu SP finansuojamos intervencinės priemonės prisidės prie tręšimo mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijų, taikant tvarias mėšlo tvarkymo technologijas, mažinimo (poreikis e.2) ir paviršinio vandens kokybės, ypač rizikos vandenų teritorijose, gerinimo (poreikis e.3).

2.1.SO5.9. Finansinio asignavimo pagrindimas

Konkrečiai priemonei skiriama lėšų krepšelio dydis nustatytas, atsižvelgus į penkis prioritetizuojant poreikius taikytus kriterijus: (i) indėlis, siekiant Europos Sąjungos lygiu nustatytų tikslų, (ii) atitiktis nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose nustatytiems ilgalaikiams tikslams, (iii) svarba socialiniams – ekonominiais partneriams, (iv) paramos kaimo plėtrai ir tiesioginių išmokų tęstinumas, (v) alternatyvios intervencijos ir finansavimo šaltiniai.

Pagal priemones planuojamos vykdyti veiklos ir skirti finansiniai asignavimai buvo aptarti su socialiniais – ekonominiais partneriais, ministerijomis, kurių įgyvendinamos priemonės yra susijusios su BŽŪP finansuojamomis priemonėmis, taip pat pristatyti ir aptarti su LR Vyriausybei, Seimo nariais.

Toliau pateiktas finansavimo pagrindimas pagal konkrečias priemones, kurios aprašytos Strateginio plano dalyje 2.1.SO5.8, kaip tiesiogiai prisidedančios prie SO5 tikslo rezultatų rodiklių siektinų reikšmių pasiekimo.

TI05eko1.1 Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita.

Šiai ekologinei sistemai įgyvendinti skirta 140,7 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis 57 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.19 ir R.22. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko1.2 Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai.

Šiai ekologinei sistemai įgyvendinti skirta 161,3 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos už tarpinius pasėlius per žiemą dydis 139 Eur/ha, už įsėlio/posėlio auginimą - 50 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.19, R.21, R.22 ir R.24. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių siektinoms reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko1.4 - Veiklos ariamojoje žemėje - Sertifikuotos sėklos naudojimas. Šiai ekologinei sistemai įgyvendinti skirta 31,7 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis 16 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklio R.24. Skiriamas finansinis asignavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti.

TI05eko1.5 Kraštovaizdžio elementų priežiūra.

Šiai ekologinei sistemai įgyvendinti skirta 39,73 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis už esamų kraštovaizdžio elementų priežiūrą – 150 Eur/ha, už naujų žolinių elementų įkūrimą ir priežiūrą – 206 Eur/ha, už naujų medėjančių elementų sodinimą – 1 329 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklio R.19, Skiriamas finansinis asignavimas yra pakankamas siektinai rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko1.6 Trumpaamžių medingųjų augalų juostos.

Šiai ekologinei sistemai įgyvendinti skirta 5,8 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis už trumpaamžių medingųjų augalų juostų įrengimą 180 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.19 ir R.22. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko1.7 Daugiamečių žolių juostos.

Šiai ekologinei sistemai įgyvendinti skirta 5,4 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis 170 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.19 ir R.22. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių siektinoms reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko1.8 Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos.

Šiai ekologinei sistemai įgyvendinti skirta 158,1 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis už tiesioginės sėjos taikymą 66 Eur/ha, už kitų neariminių žemės dirbimo būdų taikymą 20 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.19, R.21 ir R.22. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių siektinoms reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių

pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko2 - Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu. Šiai ekologinei sistemai įgyvendinti skirta 1,4 mln. EUR. Planuojama vieneto suma – 102 EUR/ha, kuri buvo apskaičiuota nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklio R.24. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėto rezultato rodiklio reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko3 Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP). Šiai ekologinei sistemai įgyvendinti skirta 8,3 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis 337 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.21, R.22 ir R.24. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių siektinoms reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko4 Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis. Šiaiekologinei sistemai įgyvendinti skirta 7,4 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis 225 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklio R.19 ir R. 21. Skiriamas finansinis asignavimas yra pakankamas rezultato rodiklių siektinoms reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko5 Eroduotos žemės keitimas pievomis. Šiai ekologinei sistemai įgyvendinti skirta 1,3 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis 187 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.19 ir R.21. Skiriamas finansinis asignavimas yra pakankamas rezultato rodiklių siektinoms reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema. Šiai ekologinei sistemai įgyvendinti skirta 34,4 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis už ekstensyvų pievų tvarkymą ganant gyvulius – 192 Eur/ha, už EB Svarbos natūralių pievų tvarkymą – 297 Eur/ha, už EB Svarbos šlapynių tvarkymą – 330 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklio R.19, R.21 ir R.22. Skiriamas finansinis asignavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko8 Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo. Šiai ekologinei sistemai įgyvendinti skirta 15,5 mln. Eur. Kompensacinės išmokos dydis daugiamečių žolių augintojams yra 206 Eur/ha, už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus, auginamus pereinamojo į ekologinės gamybos būdą ūkyje - 652 Eur/ha, už javus, javus pašarams, javus sėklai ir daugiametes žoles sėklai, auginamus pereinamojo į ekologinės gamybos būdą ūkyje - 280 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.19, R.21, R.24 ir R.29. Priemonė įgyvendinta tik 2023 m. Siekiant didesnio ekologinio ūkininkavimo patrauklumo bei aiškumo ne vienerius metus ekologiškai ūkininkaujantiems, perskaičius kompensacinių išmokų dydžius, nuo 2024 m. ši priemonė (kompensacinės išmokos) integruota į intervencinę priemonę KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“.

TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai).

Šiai ekologinei sistemai įgyvendinti skirta 5,8 mln. Eur. Kompensacinės išmokos dydis 560 Eur/ha. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.19, R.21, R.24 ir R.29. Priemonė įgyvendinta tik 2023 m. Siekiant didesnio ekologinio ūkininkavimo patrauklumo bei aiškumo ne vienerius metus ekologiškai ūkininkaujantiems, perskaičius kompensacinių išmokų dydžius, nuo 2024 m. ši priemonė (kompensacinės išmokos) integruota į intervencinę priemonę KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“.

KP01ekū Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai.

Šiai intervencinei priemonei įgyvendinti skirta 315,8 mln. EUR. Suplanuotos kompensacinės išmokos už javus, javus pašarams, javus ir daugiametes žoles sėklai, daugiametes žoles, vaisius, uogas, daržoves, vaistažoles bei prieskoninius augalus. Planuojamos vieneto sumos apskaičiuotos nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas.

Intervencinė priemonė prisidės siekiant rodiklių R.19, R.21, R.24 ir R.29. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

KP10mel - Investicijos į melioracijos sistemas.

Intervencinei priemonei KP10mel skirta 40 mln. EUR, iš jų 4 mln. EUR skiriama vienai veiklai - reguliuojamojo drenažo įdiegimui į jau rekonstruotas melioracijos sistemas. Šios veiklos paramos vieneto dydžiai nustatyti nepriklausomų ekspertų, kurie atliko Lietuvos ir užsienio (Europos ir Šiaurės Amerikos bei Kanados) šaltinių bei melioracijos darbais užsiimančių Lietuvos įmonių pateiktos praktinės informacijos analizę. Vidutinis paramos dydis projektams, kurių veikla yra reguliuojamo drenažo įdiegimas į rekonstruotas melioracijos sistemas – 40 000 Eur. Viso planuojama, kad paramą pagal šią veiklą gaus 100 projektų. Apie 30 proc. jų įgyvendins individualūs ūkiai - jie yra įskaičiuojami į rodiklio R.26 reikšmę.

2.1.SO6 Prisdėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

2.1.SO6.1 SSGG analizės santrauka

2.1.SO6.1.1. Stiprybės

1. Didelės gamtinės vertės teritorijos užima ketvirtadalį žemės ūkio naudmenų.

2.1.SO6.1.2. Silpnybės

1. Nepalanki su žemės ūkiu susijusios biologinės įvairovės būklė
2. Nepalanki pievų ir miškų buveinių būklė
3. Mažas kraštovaizdžio elementų skaičius

2.1.SO6.1.3. Galimybės

1. Tarptautinių politinių susitarimų, nacionalinių įsipareigojimų dėl biologinės įvairovės apsaugos, įgyvendinimas
2. Augantis gyventojų susidomėjimas biologinės įvairovės apsauga ir augančios jų pajamos, tikėtina, didinsiančios pasirengimą mokėti už ekosistemines paslaugas
3. Vartotojų elgsenos pokyčiai, lemiantys gamybos būdų, darančių kuo mažesnę neigiamą poveikį biologinei įvairovei ir su ja susijusioms buveinėms, taikymą

2.1.SO6.1.4. Grėsmės

1. Bioįvairovei palankių teritorijų panaudojimas intensyviai žemės ūkio veiklai, augant maisto ir pramonės žaliavų poreikiui pasaulyje
2. Invazinių augalų ir gyvūnų rūšių plitimas

2.1.SO6.1.5. Kitos pastabos

Lietuvoje didelės gamtinės vertės ūkininkavimas vykdomas beveik ketvirtadalyje deklaruotų ŽŪN (2018 m. duomenimis – 24,9 proc.). Pastaraisiais metais tiek dėl žemės ūkio gamybos intensyvavimo (ariamiosios žemės plotų didėjimo, didesnio trąšų ir augalų apsaugos produktų kiekių naudojimo, gilaus arimo taikymo ir augalų kaitos visiško arba dalinio atsisakymo), tiek dėl žemės apleidimo (pievų nešienavimo ir neganyimo) ŽŪN gyvenančių paukščių populiacijų būklė, atspindinti visos biologinės įvairovės būklę, blogėjo ir buvo viena prasčiausių ES. 2021 m., palyginti su 2000 m., ŽŪN gyvenančių paukščių populiacijos indeksas (konteksto rodiklis C.36) sumažėjo 53,6 proc. punktais ir buvo vienas žemiausių ES. Pastaraisiais metais (2015–2021 m.) agrarinio kraštovaizdžio biologinės įvairovės būklė blogėjo sparčiau, nei 2000–2014 m.

Lietuvoje visų pievų ir beveik visų miškų buveinių šalyje apsaugos būklė buvo nepalanki. 2013–2018 m. daugiausia žemės ūkio buveinių pievose apsaugos būklė buvo įvertinta kaip „nepalanki-bloga stabili“ (77,8 proc., palyginimui 2007–2012 m. sudarė 55,6 proc.), gerokai mažiau – kaip „nepalanki-nepakankama stabili“ (22,2 proc., palyginimui 2007–2012 m. sudarė 44,4 proc.). 2013–2018 m. tik 7,7 proc. miško buveinių buvo geros būklės, 46,1 proc. miško buveinių apsaugos būklė buvo įvertinta kaip „nepalanki-nepakankama stabili“, 23,1 proc. – kaip „nepalanki-bloga stabili“ ir 23,1 proc. – kaip „nepalanki-bloga blogėjanti“.

Lietuvoje kraštovaizdžio elementų skaičius 2015 m. buvo mažesnis už ES vidurkį. Taip pat biologinės įvairovės apsaugai svarbiose teritorijose buvo stebima grėsminga tendencija – 2014–2018 m. buvo suarta net 9,0 proc. pievų ir joms artimų buveinių.

Biologinė įvairovė yra būtina žmonių gerovei, nes teikia ūkiui ir visuomenei būtinas paslaugas – tai susiję su augalų apdulkinimu, klimato reguliavimu, apsauga nuo potvynių, dirvos derlingumu ir maisto, kuro, pluošto bei vaistų gamyba. Kai kurias ekosistemines paslaugas ir jų teikiamą naudą galima vertinti pasinaudojant rinkos verte, tačiau didelė ekosisteminių paslaugų teikiama nauda nėra rinkos objektas, t. y. nėra kainos, kuri signalizuotų visuomenei apie ekosisteminių paslaugų keitimąsi (gerėjimą ar prastėjimą). Tokios ekosisteminės paslaugos gali būti įvertintos tik naudojantis neparemtais rinka metodais. Lietuvoje atliktos tik kelios ne rinkos ekosisteminių paslaugų piniginiu vertinimo studijos, tačiau jų rezultatų palyginimas leidžia teigti, jog gyventojų ryžtas mokėti už ekosistemines paslaugas auga. Pavyzdžiui, prieš daugiau nei 20 metų (1998 m.) atliktoje studijoje vieno namų ūkio nario ryžtas mokėti už Nemuno deltos atnešamą naudą 2018 m. kainomis buvo maždaug 76 Eur/ha/metus, o 2017 m. Tyrulių pelkės ekosistemų paslaugų įvertinimo studijoje pelkių atnešama nauda 2018 m. kainomis buvo įvertinta maždaug 980 Eur/ha/metus. Tai yra maždaug 13 kartų daugiau nei prieš dvidešimt metų. Nors vertinami objektai kiek skirtingi, tačiau 13 kartų išaugęs ryžtas mokėti rodo padidėjusį namų ūkių aplinkosauginį sąmoningumą ir finansinį pajėgumą [1].

Poreikis palaikyti ar atstatyti gerą natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros rūšių apsaugos būklę yra atspindėtas SP reglamento 13 priede [2] nurodytoje Direktyvoje 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos ir Direktyvoje 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos ir perkeltas į Nacionalinį pažangos planą (NPP) [3] ir Prioritetinių veiksmų programą (PVP) [4].

Įgyvendinant NPP siekiama užtikrinti aplinkos, tinkamos darniai gyventi visų formų gyvybei, kokybę. Šis siekis apima ekosistemų stabilumo, bioįvairovės išsaugojimo problemas, o žemės ūkio plėtros kontekste šis tikslas apima aplinkai darnių ūkininkavimo metodų plėtros uždavinius.

PVP yra nustatyti tiesiogiai su „Natura 2000“ teritorijoms nustatytomis specialiomis išsaugojimo priemonėmis susiję finansavimo poreikiai ir prioritetai, kuriais siekiama įgyvendinti tų rūšių ir buveinių tipų, kurių apsaugai teritorijos buvo įsteigtos, išsaugojimo tikslus. PVP taip pat apima papildomas su žaliaja infrastruktūra susijusias priemones ir jų finansavimo poreikius, nes jomis padedama užtikrinti ekologinę „Natura 2000“ teritorijų tinklo darną, įskaitant tarpvalstybiniu mastu, ir įgyvendinti tikslą palaikyti arba atkurti gerą ES svarbos rūšių ir buveinių išsaugojimo būklę.

Aptartų rodiklių teigiami pokyčiai taip pat prisidės prie tarptautinių įsipareigojimų ir tikslų, numatytų JT darnaus vystymosi darbotvarkėje iki 2030 m., Biologinės įvairovės konvencijoje, Europos žaliajame kurse, strategijose „Švari mūsų visų planeta. Strateginė klestinčios, modernios ir konkurencingos neutralizuoto poveikio klimatui Europos ekonomikos ateities vizija“, „Tvari Europos bioekonomika. Ekonomikos, visuomenės ir aplinkos sąsajų stiprinimas“, „Nuo ūkio iki stalo“ ir ES biologinės įvairovės strategijoje iki 2030 m., Europos Parlamento rezoliucijoje „Dėl ES iniciatyvos dėl apdulkinotųjų“.

[1] LR aplinkos ministerija, 2019. 2014-2020 m. gamtos apsaugos priemonių įgyvendinimo pažangos vertinimas. <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai//2014-2020-m-gamtos-apsaugos-priemoniu-igyvendinimo-pazangos-vertinimas>

[2] *Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES) 2021/2115 2021 m. gruodžio 2 d. kuriuos nustaomos valstybių narių pagal bendrą žemės ūkio politiką rengtinų strettinių planų (BŽŪP strateginių planų), finansuotinių iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), rėmimo taisyklės ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1305/2013 ir (ES) Nr. 1307/2013*

[3] *2020 m. rugsėjo 20 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas “Dėl 2021-2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo”*

[4] „NATURA 2000“ prioritetinių veiksmų programa (PVP). https://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/saugom_teritorijos_kra%C5%A1tov/natura_2000/PAF-2019-03-27.pdf.

2.1.SO6.2 Poreikių nustatymas

Kodas	Pavadinimas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Poreikis yra įtrauktas į BŽŪP strateginį planą
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip
f.2	Gerinti su žemės ūkiu ir miškais susijusių buveinių būklę	Aukštas	Taip
f.3	Saugoti biologinės įvairovės apsaugos požiūriu vertingus agrarinio kraštovaizdžio elementus	Vidutinis	Taip

Kitos su poreikių vertinimu susijusios pastabos.

neaktualu

2.1.SO6.3. Atitinkamų nacionalinių planų (arba jų elementų), parengtų pagal BŽŪP strateginio plano reglamento XI priede nurodytas teisinės priemonės, į kurias buvo atsizvelgta atliekant BŽŪP planų poreikių vertinimą šiam konkrečiam tikslui, nustatymas.

neaktualu

2.1.SO6.4. Intervencinių priemonių taikymo argumentai

Intervencijos forma	Priemonės rūšis	Intervencijos kodas (VN) – pavadinimas	Bendrasis produkto rodiklis
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai) [nebegalioja]	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko2 - Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius

DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo [nebegalioja]	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
Sectoral - Bitininkystės produktai	INVAPI(55(1)(b)) - investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą, taip pat kiti veiksmai	SP03med2 - Bičių šeimų atnaujinimas, bitininkavimo inventoriaus įsigijimas, bičių ligų prevencija	O.37. Veiksmų arba vienetų, skirtų bitininkystei išsaugoti arba tobulinti, skaičius
RD	ENVCLIM(70) - Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai	KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo testiniai įsipareigojimai	O.17. Hektarų arba kitų vienetų, už kuriuos skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui, skaičius
RD	ENVCLIM(70) - Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai	KP070untž - Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų	O.14. Hektarų (išskyrus miškų ūkio paskirties žemę) arba kitų vienetų, dėl kurių prisiimti privalomuosius reikalavimus viršijantys įsipareigojimai aplinkos apsaugos arba klimato srityse, skaičius
RD	ENVCLIM(70) - Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai	KP09gen - Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas	O.19. Operacijų arba vienetų, remiančių genetinius išteklius, skaičius
RD	ENVCLIM(70) - Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai	KPmgt - Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose	O.14. Hektarų (išskyrus miškų ūkio paskirties žemę) arba kitų vienetų, dėl kurių prisiimti privalomuosius reikalavimus viršijantys įsipareigojimai aplinkos apsaugos arba klimato srityse, skaičius
RD	ASD(72) - Konkrečiai teritorijai būdingi tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumai	KP06ntm - Parama „Natura 2000“ miškuose	O.13. Hektarų, už kuriuos skiriama parama pagal „Natura 2000“ arba Direktyvą 2000/60/EB, skaičius
RD	ASD(72) - Konkrečiai teritorijai būdingi tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumai	KP07ntž - Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje	O.13. Hektarų, už kuriuos skiriama parama pagal „Natura 2000“ arba Direktyvą 2000/60/EB, skaičius
RD	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą	KP08neg1 - Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu	O.21. Remiamų ūkiuose vykdomų negamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
RD	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą	KP08neg3 - Apsaugos priemonės nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos	O.21. Remiamų ūkiuose vykdomų negamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius

Apžvalga

Šiame Strateginiame plane identifikuoti 3 poreikiai, kurie yra susiję su šeštuoju konkrečiu tikslu - prisidėti stabdant biologinės įvairovės nykimą ir ją didinant, gerinti ekosistemines paslaugas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius. Šiuos poreikius numatoma patenkinti per GAAB ir VR standartus bei 21 skirtingą intervencinę priemonę (tiek I tiek II ramsčio).

GAAB ir VR standartai nustato minimalius aplinkosauginius reikalavimus siekiant prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo, ekosistemų funkcijų gerinimo ir buveinių bei kraštovaizdžių

išsaugojimo. Prie minėtų tikslų įgyvendinimo tiesiogiai prisideda 2 valdymo reikalavimai ir 2 GAAB standartai. **VR3** ir **VR4** leis išsaugoti ir apsaugoti laukinius paukščius bei natūralias buveines jiems svarbiose teritorijose. Šie reikalavimai apsaugos nuo biologinės įvairovės nykimo bei prisidės prie kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo. **GAAB8** standarte numatytas reikalavimas pareiškėjams išlaikyti neproduktyvius kraštovaizdžio elementus deklaruojamoje ariamoje žemėje tiesiogiai prisidės prie biologinės įvairovės žemės ūkio naudmenose išlaikymo ir didinimo, kraštovaizdžio mozaikiškumo palaikymo ir didinimo. **GAAB9**, kuriuo nustatomi arimo ir žemės ūkio veiklos apribojimai į Natura 2000 teritorijas patenkančiose daugiamečiose ganyklose arba pievose, užtikrins biologinės įvairovės požiūriu vertingų pievų ir joms artimų buveinių, pelkių ir medžiais apaugusių natūralių buveinių išlaikymą. Netiesiogiai prie biologinės įvairovės prisidės ir **GAAB5** bei **GAAB6** standartai, kurių dėka didės dirvožemio padengimas augaline danga, o žiemos laikotarpiu dirvožemį dengiantys žemės ūkio augalai arba paliktos neapartos ražienos ar kitos augalų liekanos sukurs palankią mitybinę bazę laukiniams žolėdžiams žinduoliams ir agrarinio kraštovaizdžio paukščiams.

Siekiant labiau prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo, ekosistemų funkcijų gerinimo ir buveinių bei kraštovaizdžių išsaugojimo, numatoma skirti išmokas dalyvaujantiems ekologinėse sistemose ir įsipareigojantiems pasiekti aukštesnius aplinkosaugos standartus, viršijančius minimaliuosius GAAB standartus ir VR.

Siekiant gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio **praktikas (poreikis f.1)** bus įgyvendinamas intervencinių priemonių rūšių – „Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos“ (31 str.), „Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai“ (70 str.), „Nepalankios specifinės su vietove susijusios sąlygos, susidariusios dėl tam tikrų privalomų reikalavimų laikymosi“ (72 str.), „Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą“ (73–74 str.) ir sektorinės paramos – derinys.

Parama pagal intervencinių priemonių rūšį „Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos“ (31 str.) bus skiriama skatinti augalų kaitą (TI05eko1.1), kraštovaizdžio elementų priežiūrą (TI05eko1.5), trumpaamžių medingųjų augalų ir daugiamečių žolių juostų įrengimą ir priežiūrą (TI05eko1.6 ir TI05eko1.7), ariamųjų durpžemių ir eroduotos žemės keitimą pievomis (TI05eko4 ir TI05eko5), daugiamečių pievų plotų didinimą ir daugiamečių pievų priežiūrą (TI05eko11), perėjimą prie ekologinio ūkininkavimo (TI05eko8), ekologinį ūkininkavimą (TI05eko10), auginti vaisius, uogas ir daržoves pagal tausojančią vaisių, uogų ir daržovių programą (TI05eko3), sodų ir uogynų tvarkymą gamtai palankiu būdu (TI05eko2), pievų priežiūrą ganant gyvulius, EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymą (TI05eko6) ir ekstensyvų šlapynių tvarkymą (TI05eko7).

Parama pagal intervencinių priemonių rūšį „Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai“ (70 str.) bus skiriama skatinti laukinių paukščių apsaugą už „Natura 2000“ teritorijos ribų (KP070untž), nykstančių Lietuvos senųjų veislių ir naminių paukščių išsaugojimą (KP09gen) bei remti ekologinį ūkininkavimą (KP01ekū).

Skatinant bičių šeimų atnaujinimą, bus teikiama sektorinė parama siekiant pakeisti nežinomos kilmės mažo produktyvumo bičių šeimų motinas didelio produktyvumo, aukštos veislinės vertės, atsparioms bičių ligoms ir kitomis teigiamomis savybėmis pasižyminčiomis bičių motinomis, atkurti ir plėsti bitynus kokybiškomis bičių motinomis (SP03med2).

Parama pagal intervencinių priemonių rūšį „Nepalankios specifinės su vietove susijusios sąlygos, susidariusios dėl tam tikrų privalomų reikalavimų laikymosi“ (72 str.) bus skiriama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje (KP07ntž).

Pagal intervencinių priemonių rūšį „Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą“ (73–74 str.) bus remiamos negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu (KP08neg1) ir investicijos apsaugos priemonėms nuo didžiųjų gyvūnų daromos žalos (KP08neg3).

Dalis intervencinių priemonių (TI05eko1.5, TI05eko1.6, TI05eko4, TI05eko5, TI05eko6, TI05eko7, KP07ntž, KP070untž, KP08neg1), tenkinančių **poreikį f.1**, prisidės prie kraštovaizdžio elementų, kurie įsiterpę žemės ūkio naudmenose ir suformuoja biologinei įvairovei gyvybiškai svarbias mitybos, poilsio ir veisimosi vietas, palaikymo, didinimo ir tvarkymo aplinkai palankiais metodais. Dalis intervencinių

priemonių (TI05eko6, TI05eko7, KP07ntž, KP070untž, KP08neg1) prisidės prie pievų ir šlapynių, „Natura 2000“ teritorijoje esančios biologinės įvairovės palaikymo, tinkamai prižiūrint šias teritorijas, laikantis aplinkosauginių reikalavimų, jas ekstensyviai naudojant. Kita dalis intervencinių priemonių (TI05eko1.1, TI05eko1.7, TI05eko2, TI05eko3, TI05eko8, TI05eko10, KP01ekū) prisidės prie taršos mineralinėmis trąšomis ir augalų apsaugos produktais mažinimo, nes tręšimas mineralinėmis trąšomis ir augalų apsaugos produktų naudojimas tiesiogiai neigiamai veikia biologinę įvairovę, o pagal intervencinę priemonę TI05eko2 prie biologinės įvairovės išsaugojimo papildomai bus prisidedama įrengiant biologinę įvairovę palaikančius elementus (vabzdžių namelius, paukščių inkilus). Įgyvendinant intervencinę priemonę KP08neg3 bus diegiamos prevencinės priemonės siekiant ūkinius gyvūnus apsaugoti nuo vilkų daromos žalos, kartu išsaugant biologinę įvairovę (vilkas yra Europos Bendrijos svarbos gyvūnų rūšis, kuri įtraukta į Tarybos direktyvą 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos ir floros apsaugos) ir subalansuotą ekosistemų funkcionavimą. Įgyvendinant intervencinę priemonę KP09gen bus prisidedama prie nykstančių vietinių senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimo.

Siekiant **gerinti su žemės ūkiu ir miškais susijusių buveinių būklę (*poreikis f.2*)** bus teikiama parama kraštovaizdžio elementų priežiūrai (TI05eko1.5), ekstensyviai šlapynių tvarkymui (TI05eko7) bei bus skiriama parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje (KP07ntž) ir miškuose (KP06ntm). Teikiant paramą pagal intervencinę priemonę TI05eko1.5 siekiama atkurti ir išsaugoti tradicinį mozaikišką kraštovaizdį, būtent tokiose didelio mozaikiškumo teritorijose sudaromos sąlygos (nišos) gyventi ir daugintis įvairioms augalų ir gyvūnų rūšims. Intervencine priemone TI05eko7 siekiama tvarkyti aplinkosauginiu požiūriu svarbias šlapynes su tikslu jose išsaugoti susiformavusią florą ir fauną, o šlapynių ekosistemos yra vienos iš svarbiausių ir didžiausių biologinės įvairovės buveinių Lietuvoje. Pagal intervencines priemones KP07ntž ir KP06ntm mokamos kompensacinės išmokos siekiant kompensuoti „Natura 2000“ teritorijoje dėl Paukščių direktyvos 2009/147/EB ir Buveinių direktyvos 92/43/EEB privalomų reikalavimų įgyvendinimo patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas. Laikantis šių reikalavimų sudaromos sąlygos „Natura 2000“ teritorijose palaikyti gerą natūralių buveinių ar saugomų rūšių radaviečių būklę, kuri reikalinga bioįvairovės palaikymui.

Siekiant **saugoti biologinės įvairovės apsaugos požiūriu vertingus agrarinio kraštovaizdžio elementus (*poreikis f.3*)** bus teikiama parama kraštovaizdžio elementų priežiūrai (TI05eko1.5), daugiamečių žolių juostoms (TI05eko1.7), pievų ir šlapynių priežiūrai (TI05eko6, TI05eko11), ekstensyviai šlapynių tvarkymui (TI05eko7), laukinių paukščių apsaugai už „Natura 2000“ teritorijos ribų (KP070untž) taip pat bus remiamos negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu (KP08neg1). Teikiant paramą pagal intervencinę priemonę TI05eko1.5 siekiama atkurti ir išsaugoti tradicinį mozaikišką kraštovaizdį, nes tokiose didelio mozaikiškumo teritorijose sudaromos sąlygos gyventi ir daugintis įvairioms augalų ir gyvūnų rūšims. Parama bus teikiama už esamų kraštovaizdžio elementų priežiūrą, už naujų žolinių elementų įkūrimą bei už naujų medėjančių elementų sodinimą. Pagal intervencinę priemonę TI05eko1.7 parama teikiama už daugiamečių žolių juostų įrengimą, kurios yra svarbios biologinės įvairovės apsaugai. Suformuoti daugiamečių žolių plotai ariamosios žemės plotuose yra svarbūs vabzdžių, varliagyvių, smulkių žinduolių bei laukinių paukščių išlikimui, jiems sukuriant trumpalaikes maitinimosi ir veisimosi buveines, nes žemės ūkio technika ariamojoje žemėje mechaniškai sutraiško daug dirvos paviršiuje gyvenančių vabzdžių, varliagyvių, paukščių ir smulkių žinduolių, kurie palaipsniui visiškai išnyksta. Intervencinės priemonės TI05eko6 veiklomis siekiama daryti teigiamą įtaką įvairioms pievų ir šlapynių, įskaitant ir EB svarbos natūralių pievų ir šlapynių, buveinėms, išlaikant ir tinkamai prižiūrint pievas. Intervencine priemone TI05eko7 siekiama tvarkyti aplinkosauginiu požiūriu svarbias šlapynes su tikslu jose išsaugoti susiformavusią florą ir fauną, o šlapynių ekosistemos yra vienos iš svarbiausių ir didžiausių biologinės įvairovės buveinių Lietuvoje. Intervencine priemone KP070untž siekiama išsaugoti laukinius paukščius, kurių skaičius mažėja ir dėl jų skaičiaus mažėjimo kyla didelė grėsmė natūralios aplinkos, ypač biologinės pusiausvyros, apsaugai. Intervencine priemone KP08neg1 siekiama žemės ūkio veikla užsiimančius subjektus skatinti tvarkyti apleistas natūralias ir pusiau natūralias pievas bei šlapynes (teritorijas, kuriose ekstensyvi žemės ūkio veikla anksčiau vyko, tačiau šiuo metu yra nutraukta), atkuriant palankią jų būklę ir sudarant sąlygas saugomoms rūšims bei natūralioms buveinėms išlikti.

2.1.SO6.5. Jei reikia, programos „InvestEU“ naudojimo pagrindimas, įskaitant sumą ir numatomą jos įnašą siekiant konkretaus arba kompleksinio tikslo

neaktualu

2.1.SO6.7. Ar planuojate BŽŪP įnašą į programą LIFE (tik SO4, SO5, SO6 atveju)

: Ne

2.1.SO6.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas

Konkreto tikslo rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas

Rezultatų rodikliai [rekomenduojamas šio konkretaus tikslo rezultato rodiklis pateikiamas paryškintu šriftu]	Siektina reikšmė
R.22^{PR} - Tvarus maistinių medžiagų valdymas Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai, susiję su geresniu maisto medžiagų valdymu, dalis	18,51 %
R.24^{PR} - Tausus ir sumažintas pesticidų naudojimas Naudojamų žemės ūkio naudmenų, kurių atžvilgiu prisiimti remiami konkretūs įsipareigojimai, kad būtų užtikrintas tausus pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti pesticidų keliamą riziką ir poveikį, pvz., pesticidų nutekėjimą, dalis	20,99 %
R.25 - Aplinkosauginis veiksmingumas gyvulininkystės sektoriuje Sutartinių ūkinių gyvūnų, dėl kurių prisiimti įsipareigojimai gerinti ekologinį tvarumą, dalis	0,40 %
R.27^{CU} - Aplinkos arba klimato srities veiklos rezultatų gerinimas investicijomis į kaimo vietas Veiksmų, kuriais prisidedama siekiant aplinkos tvarumo, klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos tikslų kaimo vietovėse, skaičius	1 000,00
R.29^{PR} - Ekologinio ūkininkavimo plėtra Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kuriuos pagal BŽŪP skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui, dalis, atskirai nurodant dalį ekologiniam ūkininkavimui išlaikyti ir prie jo pereiti	12,84 %
R.31^{PR} - Buveinių ir rūšių išsaugojimas Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai remti biologinės įvairovės išsaugojimą arba atkūrimą, dalis, įskaitant didelės gamtinės vertės ūkininkavimo praktiką	18,27 %
R.32^{CU} - Su biologine įvairove susijusios investicijos Ūkių, gaunančių BŽŪP investicinę paramą ir prisidedančių prie biologinės įvairovės išsaugojimo, dalis	0,44 %
R.34^{PR} - Kraštovaizdžio elementų išsaugojimas Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai tvarkyti kraštovaizdžio elementus, įskaitant gyvatvores ir medžius, dalis	2,90 %
R.35^{CU} - Avilių išsaugojimas Avilių, remiamų pagal BŽŪP, dalis	69,30 %

Siektinų reikšmių ir susijusių tarpinių reikšmių pagrindimas

SO6 konkrečiam tikslui priskirti 9 rezultato rodikliai, prie kurių pasiekimo prisideda planuojamų intervencinių priemonių veiklos.

R.22 Tvarus maistinių medžiagų valdymas. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai, susiję su geresniu maisto medžiagų valdymu, dalis

Siektina rodiklio R.22 reikšmė yra 18,51 proc. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti įsipareigojimai, susiję su geresniu maisto medžiagų valdymu. Numatyta, kad maistinės medžiagos bus tvariai valdomos 550 643 ha plote. Prie šio rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda 5 SO6 tikslo siekiančios intervencinės priemonės: TI05eko1.1, TI05eko1.6, TI05eko1.7, TI05eko3 ir TI05eko6. Siektina šio rodiklio reikšmė nustatyta atsižvelgus į 2014–2020 m. laikotarpio patirtį, strateginiuose ES bei nacionaliniuose dokumentuose numatytus tikslus ir įvertinus plotų dubliavimąsi pagal skirtingas intervencines priemones.

Rodiklis R.22 leis įvertinti, koku mastu intervencinės priemonės prisidės prie geresnio maisto medžiagų valdymo žemės ūkio naudmenose, kuris susijęs su biologinės įvairovės išsaugojimu ir gerinimu žemės ūkio naudmenose (*poreikis f.1*). Pažymėtina, kad prie R.22 siektinos reikšmės prisideda ir SO4 bei SO5 tikslų siekiančios intervencinės priemonės TI05eko1.2 ir TI05eko1.8.

R.24 Tausus ir sumažintas pesticidų naudojimas. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, kurių atžvilgiu prisiimti remiami konkretūs įsipareigojimai, kad būtų užtikrintas tausus pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti pesticidų keliamą riziką ir poveikį, pvz., pesticidų nutekėjimą, dalis.

Siektina rodiklio R.24 reikšmė yra 20,99 proc., kurių atžvilgiu prisiimti įsipareigojimai, kuriais užtikrinamas tausus pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti pesticidų keliamą riziką ir poveikį. Numatyta, kad šie įsipareigojimai bus vykdomi 624 567 ha plote. Prie šio rodiklio pasiekimo prisideda 6 SO6 tikslo siekiančios intervencinės priemonės: TI05eko2, TI05eko3, TI05eko7, TI05eko8, TI05eko10, KP01ekū. Siektina šio rodiklio reikšmė nustatyta atsižvelgus į 2014–2020 m. laikotarpio patirtį, strateginiuose ES bei nacionaliniuose dokumentuose numatytus tikslus ir įvertinus plotų dubliavimąsi pagal skirtingas intervencines priemones.

Rodiklis R.24 leis įvertinti, koku mastu intervencinės priemonės prisidės prie tausesnio pesticidų vartojimo žemės ūkio naudmenose, kuris susijęs su biologinės įvairovės išsaugojimu ir gerinimu žemės ūkio naudmenose (*poreikis f.1*). Pažymėtina, kad prie R.24 siektinos reikšmės prisideda ir kitų tikslų siekiančios intervencinės priemonės TI05eko1.2 ir TI05eko1.4.

R.25 Aplinkosauginis veiksmingumas gyvulininkystės sektoriuje. Sutartinių ūkinių gyvūnų, dėl kurių prisiimti įsipareigojimai gerinti ekologinį tvarumą, dalis.

Siektina rodiklio R.25 reikšmė yra 0,40 proc. sąlyginių ūkinių gyvūnų, dėl kurių prisiimti įsipareigojimai gerinti ekologinį tvarumą. Numatyta, kad 2 872 SG paremtų pagal SO6 tikslo siekiančią intervencinę priemonę KP09gen prisidės prie R.25 pasiekimo. Siektina šio rodiklio reikšmė nustatyta atsižvelgiant į 2014–2020 m. laikotarpio patirtį ir gyvulininkystės srities ekspertų įžvalgas. Rodiklis R.25 leis įvertinti, koku mastu intervencinė priemonė KP09gen prisidės prie *poreikio f.1* patenkinimo.

R.27: Aplinkosaugos ar su klimatu susiję veiksmai investuojant į kaimo vietoves. Veiksmų, kuriais prisidedama siekiant aplinkos tvarumo, klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos tikslų kaimo vietovėse, skaičius.

Numatyta siektina rodiklio R.27 reikšmė – 1000 projektų. Ji parodo paramos gavėjų, prisidedančių prie aplinkos tvarumo ir klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos tikslų kaimo vietovėse, skaičių.

Šio rodiklio sieks kaimo plėtros intervencinės priemonės KP05mju ir KP08neg1. Siektina šio rodiklio reikšmė numatyta atsižvelgus į ankstesnio laikotarpio patirtį. Rodiklis R.27 leis įvertinti, koku mastu ši priemonė prisidės gerinant biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose ir saugant vertingus agrarinio kraštovaizdžio elementus (*poreikiai f.1 ir f.3*). Pažymėtina, kad prie R.27 siektinos reikšmės prisideda ir SO4 tikslo siekianti intervencinė priemonė KP05mju.

R.29 Ekologinio ūkininkavimo plėtra. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kuriuos pagal BŽŪP skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui, dalis, atskirai nurodant dalį ekologiniam ūkininkavimui išlaikyti ir prie jo pereiti.

Siektina rodiklio R.29 reikšmė yra 12,84 proc. žemės ūkio naudmenų ploto, kuriam skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui. Numatyta, kad perėjimas prie ekologinės gamybos ir jos išlaikymas bus vykdomi 382 100 ha plote. Prie šio rodiklio pasiekimo prisideda 3 intervencinės priemonės: TI05eko8, TI05eko10 ir KP01ekū. Nustatant rezultato rodiklio reikšmę buvo atsižvelgta į 2014–2020 m. laikotarpio patirtį, Žaliojo kurso tikslą, kad iki 2030 m. bent 25 proc. ES žemės ūkio paskirties žemės būtų naudojama ekologiniam ūkininkavimui. Taip pat įvertintas pagal skirtingas intervencines priemones paremtų plotų dubliavimasis.

Rodiklis R.29 leis įvertinti, koku mastu ekologinio ūkininkavimo priemonės prisidės prie *poreikio f.1* patenkinimo. Taip pat pažymėtina, kad rodiklis priskirtas ir SO4, SO5, SO9 tikslų rezultatų stebėsenai.

R.31 Buveinių ir rūšių išsaugojimas. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai remti biologinės įvairovės išsaugojimą arba atkūrimą, dalis, įskaitant didelės gamtinės vertės ūkininkavimo praktiką.

Siektina rodiklio R.31 reikšmė – 18,27 proc. Ji parodo kokioje naudojamų žemės ūkio naudmenų dalyje prisiimami įsipareigojimai saugoti ir atkurti biologinę įvairovę įskaitant didelės gamtinės vertės ūkininkavimą. Numatyta, kad šie įsipareigojimai bus vykdomi 543 464 ha plote. Prie R.31 siektinos reikšmės pasiekimo prisideda šios SO6 tikslo siekiančios intervencinės priemonės: TI05eko1.5, TI05eko1.6, TI05eko1.7, TI05eko2, TI05eko4, TI05eko5, TI05eko6, TI05eko7, TI05eko8, TI05eko10, TI05eko11, KP01ekū, KP070untž, KPmgt. Siektina šio rodiklio reikšmė numatyta atsižvelgus į 2014–2020 m. laikotarpio patirtį, strateginiuose ES ir nacionaliniuose dokumentuose numatytus tikslus bei įvertinus plotų, paremtų pagal skirtingas intervencines priemones, dubliavimąsi.

Rodiklis R.31 leis įvertinti koku mastu intervencinės priemonės prisidės prie biologinės įvairovės išsaugojimo ir gerinimo žemės ūkio naudmenose (*poreikiai f.1, f.2 ir f.3*).

R.32 Su biologine įvairove susijusios investicijos. Ūkių, gaunančių BŽŪP investicinę paramą ir prisidedančių prie biologinės įvairovės išsaugojimo, dalis.

Siektina rodiklio R.32 reikšmė – 0,44 proc. Ji parodo kokia ūkių dalis gaus BŽŪP investicinę paramą prisidedančią prie biologinės įvairovės išsaugojimo. Numatyta, kad tokią paramą gaus 633 ūkiai. Prie šio rodiklio siektinos reikšmės prisideda dvi SO6 tikslo siekiančios intervencinės priemonės: KP08neg1 ir KP08neg3. Siektina šio rodiklio reikšmė numatyta atsižvelgus į 2014–2020 m. laikotarpio patirtį ir ekspertų įžvalgas.

Rodiklis R.32 leis įvertinti koku mastu intervencinės priemonės prisidės prie investicijų, susijusių su biologinės įvairovės išsaugojimu, diegimo (*poreikiai f.1 ir f.3*).

R.34 Kraštovaizdžio elementų išsaugojimas. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai tvarkyti kraštovaizdžio elementus, įskaitant gyvatvores ir medžius, dalis.

Siektina rodiklio R.34 reikšmė – 2,9 proc. Ji parodo kokioje naudojamų žemės ūkio naudmenų dalyje remiami įsipareigojimai tvarkyti kraštovaizdžio elementus. Numatyta, kad šie įsipareigojimai bus vykdomi 86 200 ha plote. Prie šio rodiklio siektinos reikšmės prisideda SO6 tikslo siekiančios intervencinės priemonės TI05eko1.5; TI05eko1.6, TI05eko1.7, KPmgt. Siektina šio rodiklio reikšmė numatyta atsižvelgus į 2014–2020 m. laikotarpio patirtį ir strateginiuose ES bei nacionaliniuose dokumentuose numatytus tikslus.

Rodiklis R.34 leis įvertinti, koku mastu intervencinė priemonė prisideda prie kraštovaizdžio elementų išsaugojimo (*poreikis f.3*).

R.35 Bičių avilių išsaugojimas. Avilių, remiamų pagal BŽŪP, dalis

Siektina rodiklio R.35 reikšmė – 69,30 proc. Ji parodo kokia bičių avilių dalis remiama pagal BŽŪP. Numatyta, kad įgyvendinant intervencines priemones SP03med2 ir KP09gen per visą laikotarpį bus paremta 140 625 bičių avilių, o 2023 m. - 130 115 bičių avilių, nes remiantis istorine patirtimi planuojama, kad jau pirmaisiais metais pareiškėjai aktyviai naudosis parama kovojant su bičių kenkėjais ir ligomis, ypač varoze (preparatų bičių ligų gydymo priemonėms ir medžiagoms įsigijimas). Pareiškėjai gali gauti paramą ir pagal intervencinių priemonių rūšį „Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai“ (70 str.) ar "Investicijos" (73 str.), tačiau neplanuojama didelio pareiškėjų skaičiaus pagal šias intervencinių priemonių rūšis (prognozuojama, kad didžioji dauguma pareiškėjų naudosis sektorinėmis intervencijomis bitininkystės sektoriuje), dėl šios priežasties (o taip pat siekiant išvengti dvigubo skaičiavimo) šios intervencinių priemonių rūšys į R.35 reikšmės skaičiavimą nėra įtrauktos. Siektina šio rodiklio reikšmė numatyta į atsižvelgus į ankstesnio laikotarpio patirtį ir ekspertų įžvalgas.

R.35 rodiklis leis įvertinti koku mastu intervencinė priemonė prisidės prie bičių avilių, o kartu ir bioįvairovės išsaugojimo (*poreikis f.1*).

2.1.SO6.9. Finansinio asignavimo pagrindimas

Konkrečiai priemonei skiriamo lėšų krepšelio dydis nustatytas, atsižvelgus į penkis prioritetizuojant poreikius taikytus kriterijus: (i) indėlis, siekiant Europos Sąjungos lygiu nustatytų tikslų, (ii) atitiktis nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose nustatytiems ilgalaikiams tikslams, (iii) svarba socialiniams – ekonominiams partneriams, (iv) paramos kaimo plėtrai ir tiesioginių išmokų tęstinumas, (v) alternatyvios intervencijos ir finansavimo šaltiniai.

Pagal priemones planuojamos vykdyti veiklos ir skirti finansiniai asignavimai buvo aptarti su socialiniais – ekonominiiais partneriais, ministerijomis, kurių įgyvendinamos priemonės yra susijusios su BŽŪP finansuojamomis priemonėmis, taip pat pristatyti ir aptarti su LR Vyriausybei, Seimo nariais.

Toliau pateiktas finansavimo pagrindimas pagal konkrečias intervencines priemones, kurios aprašytos Strateginio plano dalyje 2.1.SO6.8, kaip tiesiogiai siekiančios SO6 tikslo rezultato rodiklių siektinų reikšmių.

TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita

Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta 140,7 mln. EUR. Planuojama vieneto suma – 57 EUR/ha, kuri buvo nustatyta nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų išpareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Įgyvendinant SO6 tikslą, parama pagal šią intervencinę priemonę prisidės prie *poreikio f.1* tenkinimo. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklio R.22. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėto rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra

Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta 39,73 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis už esamų kraštovaizdžio elementų priežiūrą – 150 Eur/ha, už naujų žolinių elementų įkūrimą ir priežiūrą – 206 Eur/ha, už naujų medėjančių elementų sodinimą – 1 329 Eur/ha. Planuojamos vieneto sumos buvo apskaičiuotos nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų išpareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Įgyvendinant SO6 tikslą, parama pagal šią intervencinę priemonę prisidės prie *poreikių f.1, f.2 ir f.3* tenkinimo. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.31 ir R.34. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos

Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta beveik 5,8 mln. EUR. Planuojama vieneto suma – 180 EUR/ha, kuri buvo apskaičiuota nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų išpareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Įgyvendinant SO6 tikslą, parama pagal šią intervencinę priemonę prisidės prie *poreikio f.1* tenkinimo. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.22, R.31, R.34. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos

Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta 5,4 mln. EUR. Planuojama vieneto suma – 170 EUR/ha, kuri buvo apskaičiuota nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų išpareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Įgyvendinant SO6 tikslą, parama pagal šią intervencinę priemonę prisidės prie *poreikių f.1 ir f.3* tenkinimo. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.22, R.31, R.34. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko2 - Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu

Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta 1,4 mln. EUR. Planuojama vieneto suma – 102 EUR/ha., kuri buvo apskaičiuota nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų išpareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Įgyvendinant SO6 tikslą, parama pagal šią intervencinę priemonę prisidės prie *poreikio f.1* tenkinimo. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.24 ir R.31. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)

Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta 8,3 mln. EUR. Planuojama vieneto suma – 337 EUR/ha, kuri buvo apskaičiuota nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų išpareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Įgyvendinant SO6 tikslą, parama pagal šią intervencinę priemonę prisidės prie *poreikio f.1* tenkinimo. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.22 ir R.24. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos priemonės.

TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis

Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta 7,4 mln. EUR. Planuojama vieneto suma – 225 EUR/ha, kuri buvo apskaičiuota nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų išpareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Įgyvendinant SO6 tikslą, parama pagal šią intervencinę priemonę prisidės prie *poreikio f.1* tenkinimo. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklio R.31. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėto rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis

Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta 1,3 mln. EUR. Planuojama vieneto suma – 187 EUR/ha, kuri buvo apskaičiuota nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų išpareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Įgyvendinant SO6 tikslą, parama pagal šią intervencinę priemonę prisidės prie *poreikio f.1* tenkinimo. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklio R.31. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėto rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

TI05eko6 - Kompleksinė pievų priežiūros schema

Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta 34,4 mln. EUR. Planuojama vieneto suma už ekstensyvų pievų tvarkymą ganant gyvulius – 192 EUR/ha, už EB svarbos natūralių pievų tvarkymą – 297 EUR/ha, už EB svarbos šlapynių tvarkymą – 330 EUR/ha. Planuojamos vieneto sumos buvo apskaičiuotos nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų išpareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Įgyvendinant SO6 tikslą, parama pagal šią intervencinę priemonę prisidės prie *poreikių f.1 ir f.3* tenkinimo. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.22 ir R.31. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėto rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

TI05eko7 Ekstensyvus šlapynių tvarkymas

Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta 10,8 mln. EUR. Planuojama vieneto suma – 242 EUR/ha, kuri buvo apskaičiuota nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų išpareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Įgyvendinant SO6 tikslą, parama pagal šią intervencinę priemonę prisidės prie *poreikių f.1, f.2 ir f.3* tenkinimo. Ekologinė sistema

prisidės siekiant rodiklių R.24 ir R.31. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

TI05eko8 Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo.

Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta 15,5 mln. EUR. Vieneto suma už daugiamečių žolės – 206 EUR/ha, už javus, javus pašarams, javus sėklai ir daugiamečių žolės sėklai – 280 EUR/ha, daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus – 652 Eur/ha. Planuojamos vieneto sumos buvo apskaičiuotos nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Įgyvendinant SO6 tikslą, parama pagal šią intervencinę priemonę prisidės prie *poreikio f.1* tenkinimo. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.24, R.29 ir R.31.

Priemonė įgyvendinta tik 2023 m. Siekiant didesnio ekologinio ūkininkavimo patrauklumo bei aiškumo ne vienerius metus ekologiškai ūkininkaujantiems, perskaičiavus kompensacinių išmokų dydžius, nuo 2024 m. ši priemonė (kompensacinės išmokos) integruota į intervencinę priemonę KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“.

TI01eko10 - Parama už ekologiškai auginamas daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus

Šiai ekologiškai sistemai skirta 5,8 mln. EUR. Pagal šią priemonę mokama kompensacinė metinė 560 EUR išmoka už plotą, kuriame auginamos ekologiškos daržovės, bulvės, uogynai, sodai, vaistažolės, aromatiniai ir prieskoniniai augalai. Kompensacinė išmoka apskaičiuota nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Įgyvendinant SO6 tikslą, parama pagal šią intervencinę priemonę prisidės prie *poreikio f.1* tenkinimo. Ekologinė sistema prisidės siekiant rodiklių R.24, R.29 ir R.31.

Priemonė įgyvendinta tik 2023 m. Siekiant didesnio ekologinio ūkininkavimo patrauklumo bei aiškumo ne vienerius metus ekologiškai ūkininkaujantiems, perskaičiavus kompensacinių išmokų dydžius, nuo 2024 m. ši priemonė (kompensacinės išmokos) integruota į intervencinę priemonę KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“.

TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra. Intervencinei priemonei skirta 50,2 mln. Eur. Planuojamas kompensacinės išmokos dydis už ariamosios žemės plotų pavertimą daugiamečiais pievomis yra 202 Eur/ha, už daugiamečių pievų išlaikymą ir priežiūrą – 72,7 Eur/ha. Įgyvendinant SO6 tikslą, parama pagal šią priemonę prisidės prie *poreikio f.1 ir f.3* tenkinimo. Intervencinė priemonė prisidės siekiant rezultato rodiklio R.31. Intervencinei priemonei numatytas finansavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

SP03med2 - Bičių šeimų atnaujinimas, bitininkavimo inventorius išsigijimas, bičių ligų prevencija

Šiai intervencinei priemonei įgyvendinti skirta 3,2 mln. EUR. Planuojama vieneto suma grynarasių bičių motinų išsigijimui – 500 EUR (ES dalis – 350 EUR), kuri buvo nustatyta atsižvelgiant į paramos „Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020 – 2022 m. programos faktiškai teiktas paraiškas ir vidutines projekto sumas. Įgyvendinant SO6tikslą, parama pagal šią intervencinę priemonę prisidės prie *poreikio f.1* tenkinimo. Intervencinė priemonė prisidės siekiant rodiklio R.35. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėto rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai

Šiai intervencinei priemonei įgyvendinti skirta 315,8 mln. EUR. Suplanuotos kompensacinės išmokos už javus, javus pašarams, javus ir daugiamečių žolės sėklai, daugiamečių žolės, vaisius, uogas, daržoves, vaistažoles bei prieskoninius augalus. Planuojamos vieneto sumos apskaičiuotos nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtas papildomas

sąnaudas ir prarastas pajamas. Įgyvendinant SO6 tikslą, parama pagal šią intervencinę priemonę prisidės prie *poreikio f.1* tenkinimo. Intervencinė priemonė prisidės siekiant rodiklių R.24, R.29 ir R.31. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šių rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

KP070untž - Laukinių paukščių apsauga už Natura 2000 teritorijos ribų

Šiai intervencinei priemonei įgyvendinti skirta 5,7 mln. EUR. Planuojama vieneto suma – 74 EUR/ha, kuri buvo apskaičiuota nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Įgyvendinant SO6 tikslą, parama pagal šią priemonę prisidės prie *poreikių f.1 ir f.3* tenkinimo. Intervencinė priemonė prisidės siekiant rodiklio R.31. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėto rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

KP09gen - Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas

Šiai intervencinei priemonei įgyvendinti skirta 4,9 mln. EUR. Planuojama vieneto suma už Lietuvos vietines kiaules – 2 088 EUR/SG, už Žemaitukų ir Stambijų žemaitukų veislės arklius – 302 EUR/SG, už Lietuvos juodgalves avis – 974 EUR/SG, už vištines žąsis – 2 306 EUR/SG, už Lietuvos sunkuosius arklius – 231 EUR/SG, už Lietuvos šėmuosius galvijus – 309 EUR/SG, už Lietuvos baltnugarius galvijus – 378 EUR/SG, už Lietuvos juodmargius galvijus – 291 EUR/SG, už Lietuvos žaluosius galvijus – 410 EUR/SG, už baltąsias kiaules – 1 269 EUR/SG, už Lietuvos šurkščiavilnes avis – 1 390 EUR/SG, už Lietuvos vietines bites – 177 EUR/ šeimai. Vieneto sumos buvo apskaičiuotos nepriklausomos įstaigos palyginus ūkininkų patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas auginant šių nykstančių veislių gyvulius lyginant su įprastomis veislėmis. Įgyvendinant SO6 tikslą, parama pagal šią intervencinę priemonę prisidės prie *poreikio f.1* tenkinimo. Intervencinė priemonė prisidės siekiant rodiklio R.25. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėto rezultato rodiklio reikšmei pasiekti.

KP08neg1 - Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu

Šiai intervencinei priemonei įgyvendinti skirta 4,0 mln. EUR. Planuojama vieneto suma – 35 443,48 EUR/projektui, kuri buvo apskaičiuota įvertinus sumedėjusios augalijos (įskaitant ir invazinius augalus) pašalinimo ir sutvarkymo darbus, žolinės augalijos (įskaitant ir invazinius augalus) pašalinimo ir sutvarkymo darbus, pašalintos sumedėjusios ir žolinės augalijos išvežimo darbus, ganyklų tvorų įrengimą plotuose, kuriuose iki šiol nebuvo ganyklų arba ganyklų statiniai yra sunykę ir naujų seklių kūdrų vėžlių buveinėse pievose ir ganyklose iki 0,1 ha ploto įrengimo išlaidas vienam hektarui ir padauginus iš vidutinio ūkio, kuriame prižiūrimos buveinės, dydžio. Įgyvendinant SO6 tikslą, parama pagal šią intervencinę priemonę prisidės prie *poreikių f.1 ir f.3* tenkinimo. Intervencinė priemonė prisidės siekiant rodiklio R.27 ir R.32. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėtų rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie rodiklių reikšmių pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

KP08neg3 - Apsaugos priemonės nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos

Šiai intervencinei priemonei įgyvendinti skirta 3,0 mln. EUR. Planuojama vieneto suma – 5 456 EUR, kuri buvo apskaičiuota atsižvelgiant į istorinius 2014–2020 m. KPP įgyvendinimo duomenis bei į tai, kad 2023–2027 m. laikotarpiu bus praplėstas tinkamų finansuoti išlaidų sąrašas (įtrauktos išlaidos aviganiams šunims įsigyti, apsaugoms nuo prasikasimo įrengti ir pan.). Įgyvendinant SO6 tikslą, parama pagal šią intervencinę priemonę prisidės prie *poreikio f.1* tenkinimo. Intervencinė priemonė prisidės siekiant rodiklio R.32. Skiriamas finansavimas yra pakankamas minėto rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio rodiklio reikšmės pasiekimo prisideda ir kita intervencinė priemonė.

KPmgt - Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose

Šiai intervencinei priemonei įgyvendinti skirta 1,82 mln. EUR. Suplanuotos kompensacinės išmokos:

kompensacinė išmoka už melioracijos griovio šlaito sutvarkymą ir kompensacinė išmoka už melioracijos griovio šlaito sutvarkymą (kai vykdoma jungtinė veikla). Planuojamos vieneto sumos apskaičiuotos nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Įgyvendinant SO6 tikslą, parama pagal šią intervencinę priemonę prisidės prie *poreikio f.1* tenkinimo. Intervencinė priemonė prisidės siekiant rodiklių R.31, R.34.

2.1.SO7 Pritraukti jaunuosius ūkininkus ir kitus naujus ūkininkus, palaikyti jų veiklą ir palengvinti tvarią verslo plėtrą kaimo vietovėse

2.1.SO7.1 SSGG analizės santrauka

2.1.SO7.1.1. Stiprybės

1. Didėjanti jaunųjų ūkininkų dalis nuo visų ūkininkų.
2. Didelės dalies jaunųjų ūkininkų įgytas aukštasis išsilavinimas.
3. Jaunųjų ūkininkų žemės ūkio veiklos derinimas su kita mokama veikla, leidžiančia užtikrinti pajamų stabilumą.

2.1.SO7.1.2. Silpnybės

1. Jaunųjų ūkininkų nenoras kurtis regionuose, nutolusiuose nuo didžiųjų miestų.
2. Dėl išteklių žemės įsigijimui trūkumo ir laisvos žemės ūkio plėtrai nebuvimo maži jaunųjų ūkininkų kuriami ūkiai.
3. Kapitalo verslo pradžia trūkumas, jauniems ūkininkams įsteigiant naujus ūkius.

2.1.SO7.1.3. Galimybės

1. Informacinių technologijų ir socialinių naujovių taikymas, skatinantis jaunus žmones imtis žemės ūkio verslo, derinant jį su kitomis profesinėmis veiklomis.
2. Augantis kaimo vietovių kaip gyvenamosios vietos rezidentinis ir rekreacinis patrauklumas.

2.1.SO7.1.4. Grėsmės

1. Blogėjanti kaimo vietovių infrastruktūra ir paslaugų prieinamumas, nesudarantys galimybių sklandžiai kartu kaitai.
2. Augantis darbo užmokestis kituose ekonomikos sektoriuose, mažinantis jauniems ūkininkams ūkininkavimo patrauklumą.

2.1.SO7.1.5. Kitos pastabos

Ūkių valdytojų amžiaus struktūroje atsispindi agrarinės visuomenės senėjimo problemos mastas. Lietuvoje, kaip ir kitose ES šalyse, daugiau kaip pusę ūkių valdytojų sudaro 55 m. amžiaus ir vyresni asmenys. Dėl vykstančios žemės ūkių struktūros transformacijos ir ES paramos, skirtos jaunųjų ūkininkų įsikūrimui bei išskirtinai jauniems ūkininkams mokamų tiesioginių išmokų, per 2010–2016 m. laikotarpį Lietuvoje jaunųjų ūkininkų dalis nuo visų ūkių valdytojų padidėjo nuo 5,9 iki 7,3 proc. ir viršijo ES vidurkį.

ŪADT duomenys rodo, kad 2012–2018 m. jaunojo ūkininko ūkyje pagaminama standartinė produkcija, tenkanti vienam ha ŽŪN, buvo mažesnė nei kitų amžiaus grupių ūkininkų ūkiuose. 2018 m., palyginti su 2012 m., šis rodiklis jaunojo ūkininko ūkyje padidėjo beveik 1,5 karto ir augo sparčiau nei kitų amžiaus grupių ūkininkų ūkiuose. Mažesnes standartinės žemės ūkio produkcijos, tenkančios vienam ha ŽŪN, apimtis lėmė jaunųjų ūkininkų pasirinkta ūkininkavimo kryptis (tarp jaunųjų ūkininkų labai populiarus buvo javų, rapsų auginimas) ir mažesnis ūkininkavimo intensyvumas (gaunami mažesni derliai, taikomi aplinkai draugiški ūkininkavimo metodai ir kt.). Šie ūkiai sukuria mažiau pajamų, todėl pasižymi daliniu užimtumu. Parama jaunųjų ūkininkų ūkiams yra viena iš svarbių prielaidų tvariai ūkių veiklai ilgalaikėje perspektyvoje.

Didėja jaunimo nenoras gyventi ir dirbti kaime iš dalies ir dėl ūkininkavimo, kaip ekonominės veiklos, nepatrauklumo (jos rutininio pobūdžio, nepertraukiamo gamybos ciklo, nenormuotos darbo dienos). Didžiausios kliūtys, su kuriomis susiduria jaunieji ūkininkai, yra susijusios su galimybėmis naudotis žeme ir galimybėmis gauti finansavimą veiklos pradžia bei plėtrai. Steigdami ūkius, jaunieji ūkininkai susiduria

su laisvos žemės, kurią būtų galima įsigyti ir išsinuomoti, trūkumu ir augančia žemės kaina. 2018 m., palyginti su 2014 m., ŽŪN vieno ha įsigijimo kaina išaugo 107,6 proc., nors ir šiek tiek sumažėjo po 2015 ir 2016 m. šuolio, kai kainos augimas, palyginti su 2014 m., siekė apie 1,5 karto. Per 2014–2018 m. laikotarpį nuosekliai augo ir vieno ha ŽŪN nuomos kaina. Šis augimas buvo tolydus ir sudarė 125 proc. Žemės trūkumas ir su tuo susiję sunkumai plėsti ūkį lėmė tai, kad tarp jaunųjų ūkininkų ūkių vyrauja ūkiai, turintys mažiau kaip 10 ha naudojamų ŽŪN. Todėl siekiant toliau didinti jaunųjų ūkininkų skaičių ir jų valdų dydžius būtina palaikyti jaunųjų ūkininkų pajamas, gerinti prieigą prie žemės išteklių bei galimybes pasinaudoti išorinio finansavimo šaltiniais. Jaunųjų ūkininkų ūkių ekonominiai rodikliai rodo, kad jie aktyviau investuoja ir daugiau skolinasi nei kitų amžiaus grupių ūkininkai, tačiau šie skirtumai nėra žymūs. Investicijos ir pastangos plėsti ūkius lemia tai, kad jaunųjų ūkininkų ūkiai, labiau nei kitų amžiaus grupių ūkiai, susiduria su apyvartinių lėšų trūkumu. Didelė dalis jaunųjų ūkininkų nėra linkę kreiptis į bankus ir plėtoja ūkį asmeninėmis lėšomis arba su šeimos finansine parama. To priežastis – bankai nelinkę teikti paskolų mažiems ūkiams, rizikingiems naujiems ūkio verslams ir ūkiams, neturintiems kredito istorijos. Šios priežastys yra svarbi kliūtis jauniems ūkininkams gauti finansavimą.

Jauniesiems ūkininkams parama teikiama, tikintis, kad jauni ir išsilavinę žmonės bus pasirengę inovacijų diegimo procesui ir sėkmingai taikys naujas technologijas ir verslo modelius (bioekonomika, žiedinė ekonomika ir kt.). Nors trečdalis jaunųjų ūkininkų turi aukštąjį išsilavinimą, tačiau tik dalies jų aukštasis išsilavinimas žemės ūkio srityje. Didžiausią jaunųjų ūkininkų ūkių valdytojų dalį (daugiau kaip 50 proc.) sudaro ūkių valdytojai, turintys tik praktinės ūkininkavimo patirties.

Jaunųjų ūkininkų pajamų struktūra rodo, kad dalis tų jaunų žmonių, kurie nusprendžia ūkininkauti, mėgina ieškoti alternatyvos tradiciniam intensyviai ir specializuotam ūkininkavimui. Tokias galimybes jauniesiems ūkininkams suteikia mišrus ir daugiafunkcinis ūkininkavimas – tiesioginės veiklos žemės ūkyje derinimas su įvairiomis kitomis veiklomis, atitinkančiomis konkretaus ūkininko ir jo šeimos narių sugebėjimus ir pomėgius, ir leidžiantis daug geriau realizuoti ūkininkų poreikius socialiniam bendravimui, karjeros darymui.

Lietuvoje būtina stabdyti demografinės situacijos kaime blogėjimą ir keisti gyventojų migracijos kryptį. Labai svarbu užtikrinti, kad kaime liktų gyventi jaunimas, ir pritraukti naujų gyventojų. Todėl, pirmiausia jaunimui ir norintiems kurtis kaimo regionuose, turi būti sudarytos sąlygos užsiimti norima veikla ir iš jos gauti pakankamas pajamas.

2.1.SO7.2 Poreikių nustatymas

Kodas	Pavadinimas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Poreikis yra įtrauktas į BŽŪP strateginį planą
a.4	Padidinti jaunųjų ūkininkų ūkių ekonominį pajėgumą	Aukštas	Taip
a.5	Didinti žemės ūkio subjektų galimybes pasinaudoti alternatyviais finansiniais ištekliais	Žemas	Taip
g.1	Pritraukti ir išlaikyti jaunos žmones, įskaitant jaunuosius ūkininkus, kaimo vietovėse	Aukštas	Taip
g.2	Gerinti jaunųjų ūkininkų žinių ir įgūdžių lygį, sudarant galimybę jiems mokytis, gauti konsultacijas	Aukštas	Taip
g.4	Didinti jaunųjų ūkininkų prieinamumą prie žemės ir finansinių išteklių	Aukštas	Iš dalies tinkami

Kitos su poreikių vertinimu susijusios pastabos.

netaikoma

2.1.SO7.4. Intervencinių priemonių taikymo argumentai

Intervencijos forma	Priemonės rūšis	Intervencijos kodas (VN) – pavadinimas	Bendrasis produkto rodiklis
DPdecoupled	CIS-YF(30) - Papildomas pajamų rėmimas jauniems ūkininkams	TI04jūs - Papildoma tiesioginė pajamų parama jauniems ūkininkams	O.6. Hektarų, už kuriuos skiriama papildoma pajamų parama jauniems ūkininkams, skaičius
RD	INSTAL(75) - Jaunųjų ūkininkų ir naujų ūkininkų įsikūrimas ir kaimo verslo kūrimas	KP17jūs - Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas	O.25. Įsikūrimo paramą gaunančių jaunųjų ūkininkų skaičius

Apžvalga

Šiame Strateginiame plane identifikuoti 5 poreikiai, kurie yra susiję su septintuoju konkrečiu tikslu - pritraukti ir išlaikyti jaunuosius ūkininkus bei naujus ūkininkus ir sudaryti palankesnes sąlygas tvariai verslo plėtrai kaimo vietovėse. Šiuos poreikius numatoma patenkinti per 2 intervencines priemones (viena I, kita - II ramsčio). Poreikis g.4 bus tenkinamas tik iš dalies (daugiau informacijos pateikiama SP 2.1 dalyje “Sprendimo neatsižvelgti į BŽŪP strateginiame plane nustatytus poreikius arba atsižvelgti į juos iš dalies pagrindimas”).

Siekiant **padidinti jaunųjų ūkininkų ūkių ekonominį pajėgumą (poreikis a.4)** bus įgyvendinamas tiesioginių išmokų rūšies „Papildoma pajamų parama jauniems ūkininkams“ ir kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšies „Jaunųjų ūkininkų ir naujų ūkininkų įsikūrimas ir kaimo verslų kūrimas“ derinys. Intervencine priemone KP17jūs teikiama parama jaunųjų ūkininkų pradiniam įsikūrimui (), o pagal TI04jūs jauniems ūkininkams penkerius metus mokamos išmokos, gerinančios jaunųjų ūkininkų finansinę situaciją.

Siekiant **didinti žemės ūkio subjektų galimybes pasinaudoti alternatyviais finansiniais ištekliais (poreikis a.5)** bus įgyvendinama kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšis „Jaunųjų ūkininkų ir naujų ūkininkų įsikūrimas ir kaimo verslų kūrimas“. Intervencine priemone KP17jūs jauniems ūkininkams šalia subsidijos, parama taip pat bus teikiama finansinių priemonių forma: kaip paskolos investicijoms ir (arba) apyvartiniam kapitalui.

Siekiant **pritraukti ir išlaikyti jaunas žmones, įskaitant jaunuosius ūkininkus, kaimo vietovėse (poreikis g.1)** bus įgyvendinamas tiesioginių išmokų rūšies „Papildoma pajamų parama jauniems ūkininkams“ ir kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšies „Jaunųjų ūkininkų ir naujų ūkininkų įsikūrimas ir kaimo verslų kūrimas“ derinys. Finansinės paskatos investicijoms dotacijų arba paskolų forma (KP17jūs) bei pajamų palaikymas įsikūrus (pagal KP04jūs) motyvuos jaunas žmones kurti žemės ūkio verslą kaimo vietovėse.

Siekiant **gerinti jaunųjų ūkininkų žinių ir įgūdžių lygį, sudarant galimybę jiems mokytis, gauti konsultacijas (poreikis g.2)**, bus įgyvendinama kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšis „Jaunųjų ūkininkų ir naujų ūkininkų įsikūrimas ir kaimo verslų kūrimas“. KP17jūs priemonėje šalia kitų veiklų remiami mokymai bei konsultacijos.

Poreikis **didinti jaunųjų ūkininkų prieinamumą prie žemės ir finansinių išteklių (poreikis g.4)** bus tenkinamas iš dalies tiesioginių išmokų rūšies „Papildoma pajamų parama jauniems ūkininkams“ pagalba. KP04jūs išmokos padės jauniems ūkininkams suformuoti finansinį pagrindą, tačiau to nepakanka žemės įsigijimui. Daugiau informacijos pateikiama SP 2.1 dalyje “Sprendimo neatsižvelgti į BŽŪP strateginiame plane nustatytus poreikius arba atsižvelgti į juos iš dalies pagrindimas”).

2.1.SO7.5. Jei reikia, programos „InvestEU“ naudojimo pagrindimas, įskaitant sumą ir numatomą jos įnašą siekiant konkretaus arba kompleksinio tikslo

neaktuali

2.1.SO7.6. Ar planuojate BŽŪP įnašą į programą „Erasmus“

: Ne

2.1.SO7.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas

Konkreto tikslo rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas

Rezultatų rodikliai [rekomenduojamas šio konkreto tikslo rezultato rodiklis pateikiamas paryškintu šriftu]	Siektina reikšmė
R.36^{CU PR} - Kartų kaita Jaunųjų ūkininkų, kurie kuria ūkius naudodamiesi pagal BŽŪP teikiama parama, skaičius, įskaitant pasiskirstymą pagal lytį	11 200,00
R.37^{CU} - Ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas kaimo vietovėse BŽŪP projektais remiamas naujų darbo vietų kūrimas	11 750,00

Siektinų reikšmių ir susijusių tarpinių reikšmių pagrindimas

SO7 konkrečiam tikslui priskirti du rezultato rodikliai, prie kurių pasiekimo tiesiogiai ir reikšmingai prisideda tikslo poreikius tenkinančių intervencinių priemonių veiklos.

R.36 Kartų kaita. Jaunųjų ūkininkų, kurie kuria ūkius naudodamiesi pagal BŽŪP teikiama parama, skaičius, įskaitant pasiskirstymą pagal lytį.

R.36 rodiklio siektinos reikšmės siekiama teikiant paramą jaunųjų ūkininkų įsikūrimui pagal intervencinę priemonę KP17jūs ir teikiant papildomą pajamų paramą jauniems ūkininkams (intervencinė priemonė TI04jūs). Siektina rodiklio R.36 reikšmė yra 11 200 jaunųjų ūkininkų, kurie gaus paramą pagal intervencinę priemonę TI04jūs. Dalis jų gaus paramą ūkių įkūrimui (intervencinė priemonė KP17jūs): 1 251 bus skirta dotacija, 500 – paskola. Nustatant rodiklio reikšmę vadovautasi istoriniais 2014–2020 m. laikotarpio duomenimis, demografinės raidos prognozėmis, vertinti reikalavimų žemės ūkio veiklai pokyčiai ir jų įtaka jaunų žmonių sprendimams rinktis ūkininkavimo veiklą. Į rodiklio reikšmę įskaičiuojami tik tie jaunieji ūkininkai, kurie pirmą kartą gaus BŽŪP paramą pagal priemonę TI04jūs ir/arba KP17jūs, jų nedubliuojant.

R.36 rodiklis leis įvertinti koku mastu intervencinės priemonės prisidės prie jaunųjų ūkininkų ūkių ekonominio pajėgumo padidinimo (*poreikis a.4*) bei jaunų žmonių, įskaitant jaunuosius ūkininkus, pritraukimo ir išlaikymo kaimo vietovėse (*poreikis g.1*).

R.37. Ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas kaimo vietovėse. BŽŪP projektais remiamas naujų darbo vietų kūrimas

Siektina rodiklio R.37 reikšmė yra 11 750 sukurtų naujų darbo vietų.

Prie šio rodiklio pasiekimo prisideda abi SO7 tikslo siekiančios intervencinės priemonės TI04jūs ir KP17jūs. Nustatant intervencinių priemonių indėlį siekiant R.37 siektinos reikšmės buvo vadovautasi prielaida, kad suteikus paramą vienam jaunajam ūkininkui bus sukurta 1 darbo vieta (1 FTE – full time equivalent). Planuojama, kad įgyvendinus šias intervencines priemones bus sukurtos 11 200 darbo vietų.

Pažymėtina, kad prie siektinos rodiklio reikšmės prisideda SO8 tikslo siekiančios intervencinės priemonės: KP14gra, KP20vvg ir KP21sum (kadangi intervencinė priemonė KP21sum įgyvendinama vadovaujantis LEADER principais, priemonės indėlis siekiant R.37 bus nustatytas po sumanių kaimų strategijų atrankos).

Rodiklis R.37 leis įvertinti, koku mastu intervencinė priemonė prisidės prie darbo vietų kūrimo siekiant pritraukti ir išlaikyti jaunus žmones, įskaitant jaunuosius ūkininkus, kaimo vietovėse (*poreikis g.1*)

2.1.SO7.9. Finansinio asignavimo pagrindimas

Konkrečiai priemonei skiriamo lėšų krepšelio dydis nustatytas, atsižvelgus į penkis prioritetizuojant poreikius taikytus kriterijus: (i) indėlis, siekiant Europos Sąjungos lygiu nustatytų tikslų, (ii) atitiktis nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose nustatytiems ilgalaikiams tikslams, (iii) svarba socialiniams – ekonominiams partneriams, (iv) paramos kaimo plėtrai ir tiesioginių išmokų tęstinumas, (v) alternatyvios intervencijos ir finansavimo šaltiniai.

Pagal priemones planuojamos vykdyti veiklos ir skirti finansiniai asignavimai buvo aptarti su socialiniais – ekonominiais partneriais, ministerijomis, kurių įgyvendinamos priemonės yra susijusios su BŽŪP finansuojamomis priemonėmis, taip pat pristatyti ir aptarti su LR Vyriausybei, Seimo nariais.

Toliau pateiktas finansavimo pagrindimas pagal konkrečias intervencines priemones, kurios aprašytos Strategini plano dalyje 2.1.SO7.8, kaip tiesiogiai siekiančios SO7 tikslo rezultato rodiklio siektinų reikšmių.

KP17jūs - Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas

Šiai intervencinei priemonei numatoma skirti 95 mln. EUR. 20 proc. (19,940 mln. EUR) numatytos sumos bus išmokama kaip paskolos, o 80 proc. (75,060 mln. EUR) kaip dotacija. Atsižvelgiant į 2014–2020 m. laikotarpio patirtį, konsultacijų su socialiniais-ekonominiais partneriais rezultatus bei tikslinės grupės poreikius, nustatyta maksimali paskolos suma - 40 tūkst. EUR, o dotacijos – 60 tūkst. EUR. Remiantis 2014-2020 m. finansinio laikotarpio duomenimis, kai jaunųjų ūkininkų aktyvumas, siekiant paramos įsikūrimui (40 tūkst. EUR), buvo vienas iš aukštesnių, galima daryti prielaidą, kad 2023-2027 m. laikotarpiui numatytas finansavimas yra pakankamas, kad būtų pasiektos rodiklių R.36 ir R.37 siektinos reikšmės.

TI04jūs - Papildoma tiesioginė pajamų parama jaunesiems ūkininkams

Šiai intervencinei priemonei numatytas finansavimas siekia 69,81 mln. EUR 2023–2027 m. laikotarpiui arba vidutiniškai po 13,96 mln. EUR per metus. Siūloma vidutinė 139 EUR/ha parama už reikalavimus atitinkantį hektarą, subsidijuojant iki 70 ha ploto. Nors pagrindinis šios intervencinės priemonės tikslas - pritraukti į sektorių jaunuosius ūkininkus ir taip išspręsti senėjančios ūkininkų populiacijos Lietuvoje problemą (*poreikis g.1*), kartu ši intervencinė priemonė prisideda ir prie *poreikio a.1* (palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą) patenkinimo. 69,81 mln. EUR finansinių asignavimų pakanka rodiklių R.36 ir R.37 siektinų reikšmių pasiekimui.

2.1.SO8 skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę

2.1.SO8.1 SSGG analizės santrauka

2.1.SO8.1.1. Stiprybės

1. Aktyviai plėtojamos kaimo bendruomenių iniciatyvos ir partnerystė, socialinis verslumas, palaikantis kaimo socialinę struktūrą.
2. Didėja aukštąjį išsilavinimą turinčių gyventojų dalis.
3. Palyginti didelė dalis savarankiškai dirbančių asmenų, turinčių verslo plėtojimo patirties ir galinčių prisidėti prie alternatyvių žemės ūkiui veiklų vystymo.
4. Spartus ir patikimas plačiajuostis ryšys kaimiškose vietovėse.

2.1.SO8.1.2. Silpnybės

1. Spartus kaimo gyventojų skaičiaus mažėjimas ir senėjimas.
2. Ryškėjantys užimtumo tendencijų skirtumai tarp lyčių, ypač palankios kurti šeimai ir virš pensinio amžiaus grupėse.
3. Didelė ir didesnė nei mieste dalis kaimo gyventojų, kurie patiria skurdą ir socialinę atskirtį.
4. Didesnis nei mieste jaunimo nedarbas.
5. Ribotos kaimo gyventojų galimybės naudotis paslaugomis kaimo vietovėse, nutolusiose nuo miestų, dėl mažų pajamų ir nepakankamos šių paslaugų pasiūlos.

2.1.SO8.1.3. Galimybės

1. Kaimo ir miesto ryšių stiprėjimas, leidžiantis geriau panaudoti kaimo ir miesto išteklius kaimo gyventojų užimtumui ir socialinei įtraukčiai didinti.
2. Emigrantų sugrįžimas į kaimo vietoves bei jų patirties ir įgūdžių pritaikymas vietos ekonomikoje.
3. Ūkininkų ir kitų žemės ūkio subjektų įsitraukimas į dalijimosi ekonomikos principais pagrįstą verslų kaimo vietovėse kūrimą.
4. Kaimo turizmo ir rekreacijos, sveikatinimo paslaugų paklausos augimas.
5. Mokslo ir technologinė pažanga, bioekonomikos produktų paklausos augimas leidžia plėtoti naujų bioproduktų gamybą, panaudojant vietos biomasės išteklius.
6. Augantis dėmesys tvariam miškininkavimui.

2.1.SO8.1.4. Grėsmės

1. Didėjantys skirtumai tarp kaimo ir miestų bei užsienio gyvenamųjų vietovių įsidarbinimo galimybių, pajamų ir gyvenimo kokybės požiūriu.
2. Kaimo gyvenviečių, kurios nepajėgios pritraukti jaunų žmonių, išnykimas.

2.1.SO8.1.5. Kitos pastabos

Lietuvos kaimo vietovėse gyvenančių gyventojų dalis yra didžiausia ES (56,2 proc. gyventojų), o jos vidutinio gyventojų tankio rodiklis yra vienas iš mažiausių (2018 m. 44,7 gyventojų vienam kvadratiniam kilometrui – 2,6 karto mažiau nei vidutiniškai ES). 2020 m. Lietuvos kaimo vietovėse užimtų aktyvių 15–64 m. amžiaus gyventojų dalis sudarė 66,4 proc.). Nuo 2012 m. užimtumas augo sparčiau tarp vyrų, nei tarp moterų. Kaime išlieka aktuali ir nedarbo problema: 2020 m. kaimo gyventojų nedarbo lygis 3,2 proc. punkto viršijo vidutinį nedarbo lygį šalyje. Sparčiai kintančiomis ekonominėmis ir visuomenės raidos sąlygomis vienas iš veiksnių, galinčių turėti įtakos užimtumui, gaunamoms pajamoms, verslumui, socialinei atskirčiai, yra išsilavinimas ir mokymosi visą gyvenimo lygis, kuris kaime išlieka 1,6 karto mažesnis nei mieste, nors jo augimo tempas tarp 25–64 m. gyventojų yra spartesnis nei mieste.

Nepakankamas profesinis pasirengimas, kvalifikacijos ir verslumo stoka yra vienos pagrindinių Lietuvos kaimo gyventojų ilgalaikio nedarbo priežasčių.

Kaimo regionuose išlieka didelė gyventojų pajamų priklausomybė nuo žemės ūkio veiklos. Užimtųjų žemės ūkyje bei miškininkystėje ir medienos ruošoje, maisto pramonėje dalys žymiai viršija ES vidurkius, o turizme, priešingai – mažesnė nei vidutinė ES šalyse. Lietuvoje 47,1 proc. ūkininkaujančių asmenų sudaro moterys, o tai 17,1 proc. punkto daugiau nei vidutiniškai ES. Savarankiškai dirbančių asmenų dalis nuo visų užimtųjų dėl palyginti didelės šių kaimo regionų gyventojų priklausomybės nuo žemės ūkio veiklos yra didesnė nei miesto ir tarpiniuose regionuose. Nors skurdo lygis Lietuvos kaimo vietovėse mažėja, tačiau išlieka žymiai didesnis nei vidutiniškai ES. Ilgalaikis pašalpų mokėjimas, socialinius įgūdžius, psichinę sveikatą ir emocinę kultūrą ugdančių priemonių trūkumas skatina visuomenės sluoksnio, nesuinteresuoto darbo paieškomis ar verslo kūrimu, formavimąsi. Išliekanti didelė kaimo gyventojų priklausomybė nuo žemės ūkio veiklos, menkas verslumas ir prastos demografinės, išsilavinimo ir nedarbo charakteristikos lemia ir tai, kad vidutiniškai kaimo gyventojų pajamos yra 1,3 karto mažesnės nei miesto gyventojų.

Mažos gyventojų pajamos kaime – vienas iš svarbiausių veiksnių, lemiančių gyventojų emigraciją iš kaimo. 2015–2020 m. Lietuvos kaimo vietovių gyventojų skaičius sumažėjo 8,7 proc. – tai didžiausias rodiklis ES. Dėl šių demografinių pokyčių keičiasi gyventojų struktūra kaime: visuomenė sensta, mažėja jauno ir darbingo amžiaus gyventojų skaičius. Tai rodo, kad menksta kaimo bendruomenių potencialas ir mažėja jų galimybės atsinaujinti.

Kaimo gyventojų pajamų ir užimtumo augimui labai svarbi yra verslo plėtra. Lietuvos kaimo vietovėse labai mažų, mažų ir vidutinių įmonių (LMMVĮ) skaičius nuolat auga, ypač paslaugų sektoriuje, tačiau LMMVĮ plėtra yra netolygi, daugiausia jų veikia kaimo vietovėse prie didžiųjų miestų: Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos. Tai rodo, kad smulkaus ir vidutinio verslo plėtrą ribojantys veiksniai, tokie, kaip nepakankama vidaus rinka ir maža vartotojų perkamoji galia, kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas, pasireiškia dažniau ir intensyviau būtent atokių regionų kaimo vietovėse.

Potencialą spręsti kaimo gyventojų užimtumo, socialinės įtraukties problemas Lietuvoje turi savanorystė, bendruomeninės iniciatyvos ir partnerystė, kurios aktyviai plėtojamos šalies kaimo vietovėse LEADER metodo dėka. Vietos veiklos grupių veikla apima visas Lietuvos kaimiškas vietas, ir į vietas iniciatyvas įtraukia 33 proc. Lietuvos gyventojų. Kaimo bendruomenės turi patirties įgyvendinti įvairius ekonominius, socialinius ir aplinkosauginius projektus. Ieškant daugiau galimybių ir inovatyvių būdų sustiprinti nevyriausybinių sektoriaus pajėgumus, Lietuvoje jau įgyvendinamos ir socialinio bei bendruomeninio verslo iniciatyvos, kurių potencialas rodo, kad šiai veiklai perspektyvos yra didelės, ypač viešųjų paslaugų teikimo srityje. Dalis šių iniciatyvų atsiranda, įgyvendinant bendrus kaimo ir miesto bendruomenių projektus.

Turizmas – viena sparčiausiai vystomų alternatyviųjų žemės ūkiui veiklų kaime, ypač tose vietovėse, kurios mažiau tinka žemės ūkio veiklai. Kaimo turizmo paslaugų teikėjai, siekdami išlaikyti savo veiklą ir didinti teikiamų paslaugų įvairovę, turėtų daugiau dėmesio skirti bendradarbiavimui su vietos ūkininkais ir kaimo bendruomenėmis, kurie turi vis daugiau gebėjimų išnaudoti vietos potencialą ir pritraukti lankytojus į kaimo turizmo sodybas.

Paskatas kurti verslą ir gyventi kaimo vietovėse įtakoja esama infrastruktūra. Lietuvoje dalies vietinių kelių būklė yra prasta, beveik du trečdalius sudaro žvyrkeliai, mažėja vietinio susisiekimo galimybės. Kita vertus, verslo sąlygas pagerino ir gyventojų prieinamumą prie paslaugų padidino plačiajuosčio interneto diegimo projektai. Daug dėmesio buvo skirta viešojo sektoriaus paslaugų skaitmeninimui. Plačiajuosčio ryšio aprėptis kaimiškose vietovėse siekia 98 proc. Vertinant Lietuvos investicijas į elektroninės valdžios projektus, galima teigti, kad daugiausia orientuojamasi į nacionalinio, o ne vietos lygmens paslaugų teikimą. Gyventojams skirtų pagrindinių viešųjų ir administracinių paslaugų perkėlimas į elektroninę erdvę vyksta lėčiau nei paslaugų, skirtų verslui. Nors vis daugiau kaimo vietovėse gyvenančių asmenų

kasdien naudojasi kompiuteriu (2019 m. – 52 proc.), tačiau palyginti su kitomis Lietuvos vietovėmis, ši dalis yra 20 proc. punktų mažesnė nei Lietuvos miestuose ir 5 proc. punktais mažesnė nei vidutiniškai ES šalių kaimo vietovėse.

Vietos ekonomikos vystymui yra svarbus miškų sektorius, nes miškai užima vieną trečdalį šalies teritorijos, o šiame sektoriuje užimta apie 12 tūkst. darbuotojų, iš kurių didelė dalis gyvena kaimo vietovėse. Lietuvos miškininkystė ir medienos ruošą reikšmingai prisideda prie bioekonomikos plėtros šalyje. Ekonomikos augimo ir užimtumo didinimo kaimo vietovėse galimybės yra siejamos su bioekonomika, kuri apima biomasės gamybą, maisto pramonę ir kitus bioišteklius perdirbančią pramonę. Lietuvos bioekonomikoje sukuriama bendroji pridėtinė vertė nuolat auga: per 2010–2017 m. laikotarpį vidutiniškai po 7 proc. per metus. Visgi, šio sektoriaus potencialas nėra visiškai išnaudojamas.

Miškininkystės sektoriuje, skaičiuojama, susidaro apie 270 tūkst. tonų likučių per metus. Šie likučiai nėra panaudojami arba panaudojami taip, kad sukurtų nedidelę vertę, nors galėtų būti verčiami į biopramonės žaliavas ir panaudoti, gaminant bioetanolį, biodujas, maisto priedus, biologinės kilmės trąšas, proteino produktus, įvairias chemijos pramonei reikalingas medžiagas. Siekiant suteikti postūmį kaimo regionų ekonomikai, būtina skirti prioritetą inovatyvių bioproduktų ir žaliavų gamybai, pasinaudojant šiuolaikiniais mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros pasiekimais. Inovatyvių produktų gamybos rėmimas paskatintų šiems produktams naudojamos žaliavos paklausą, prisidėtų prie pasėlių įvairinimo ir sumažintų žemės ūkio ekonominę riziką. Naujovių diegimas taip pat galėtų sumažinti atliekų mastą – perdirbant žemės ūkio gamybos atliekas į naujus produktus, būtų užtikrintas žiedinės ekonomikos principų įgyvendinimas. Taip pat tikėtina, kad bioekonomikos vystymasis turės teigiamą įtaką tarpsektorinio bendradarbiavimo skatinimui, nes norint užtikrinti biomasės išteklių panaudojimą aukštesnės pridėtinės vertės produktų gamybai, reikalinga kurti ekosistemą, vienijančią biomasės gamybos ir jos perdirbimo bei mokslo sektoriaus atstovus.

2.1.SO8.2 Poreikių nustatymas

Kodas	Pavadinimas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Poreikis yra įtrauktas į BŽŪP strateginį planą
a.5	Didinti žemės ūkio subjektų galimybes pasinaudoti alternatyviais finansiniais ištekliais	Žemas	Taip
b.4	Skatinti beatliekė veiklą ūkiuose	Vidutinis	Taip
b.5	Skatinti novatoriškų (naujoviškų) produktų iš biomasės gamybą	Vidutinis	Taip
g.3	Skatinti verslų kūrimąsi kaime, žemės ūkio veiklos įvairinimą	Vidutinis	Iš dalies tinkami
h.1	Skatinti kaimo gyventojų ir kaimo bendruomenių verslo iniciatyvas	Aukštas	Taip
h.2	Didinti kaimo gyventojų užimtumą ir socialinę įtrauktį	Aukštas	Taip
h.4	Modernizuoti kaimo vietoves didinant gyvenimo sąlygų jose patrauklumą	Vidutinis	Iš dalies tinkami
h.5	Skatinti bioekonomikos verslus	Žemas	Taip
h.7	Skatinti miškuose tvarią ūkinę veiklą	Žemas	Ne

Kitos su poreikių vertinimu susijusios pastabos.

netaikoma

2.1.SO8.4. Intervencinių priemonių taikymo argumentai

Intervencijos	Priemonės rūšis	Intervencijos kodas (VN) –	Bendrasis produkto rodiklis
---------------	-----------------	----------------------------	-----------------------------

forma		pavadinimas	
RD	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą	KP14prd - Investicijos į bioekonomikos verslus	O.24. Remiamų ne ūkiuose vykdomų gamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
RD	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą	KP30pfi - Investicijos į žemės ūkio produktų perdirbimą (finansinės priemonės)	O.24. Remiamų ne ūkiuose vykdomų gamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
RD	COOP(77) - Bendradarbiavimas	KP14gra - Trumpos tiekimo grandinės	O.32. Kitų remiamų bendradarbiavimo veiksmų ar vienetų (išskyrus O.1 punkte nurodytas EIP grupes) skaičius
RD	COOP(77) - Bendradarbiavimas	KP20vvg - Bendruomenių inicijuota vietos plėtra (LEADER)	O.31. Remiamų vietos plėtros strategijų (LEADER) arba parengiamųjų veiksmų skaičius
RD	COOP(77) - Bendradarbiavimas	KP21sum - Sumanieji kaimai	O.32. Kitų remiamų bendradarbiavimo veiksmų ar vienetų (išskyrus O.1 punkte nurodytas EIP grupes) skaičius

Apžvalga

Kaip rodo situacijos analizė, Lietuvos kaimo vietovių gyventojų skaičius sparčiai mažėja, nors užimtumas didėja, tačiau išlieka mažesnis nei mieste ir nesiekia ES vidurkio. Asmenų, gyvenančių skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje, dalis kaimo vietovėse žymiai didesnė nei kitose Lietuvos vietovėse. Taip pat egzistuoja didelė kaimo gyventojų priklausomybė nuo žemės ūkio veiklos, menkas verslumas ir prastos demografinės, išsilavinimo ir nedarbo charakteristikos lemia tai, kad vidutiniškai kaimo gyventojų pajamos yra 1,3 mažesnės nei miesto gyventojų.

Šiame Strateginiame plane identifikuoti 9 poreikiai, kurie yra susiję su aštuntuoju konkrečiu tikslu - skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę. Šiuos poreikius numatoma patenkinti per 5 intervencines priemones (II ramsčio). Dalis poreikių (poreikiai g.3 ir h.4) dėl ribotų lėšų apimčių bus tenkinami tik iš dalies, o poreikis h.7 nebus tenkinamas (daugiau informacijos pateikiama SP 2.1 dalyje "Sprendimo neatsižvelgti į BŽŪP strateginiame plane nustatytus poreikius arba atsižvelgti į juos iš dalies pagrindimas").

Siekiant **didinti žemės ūkio subjektų galimybes pasinaudoti alternatyviais finansiniais ištekliais (poreikis a.5)**, bus teikiama parama pagal kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšis „Investicijos“ (73 – 74 str.). Siekiant efektyvesnio EŽŪFKP lėšų panaudojimo, parama bioekonomikos skatinimui vyks ir finansinių priemonių forma - pagal priemonę KP30pfi paskolos bus teikiamos juridiniams asmenims, investuojantiems į aukštesnės pridėtinės vertės žemės ir maisto ūkio produktų kūrimą. Ši išskirtinai vien tik per finansines priemones paramą teikianti intervencinė priemonė yra skirta paskatinti perdirbėjų investicijas į materialųjį ir nematerialųjį turtą, taip pat apyvartinį kapitalą.

Siekiant **skatinti beatliekinę veiklą ūkiuose (poreikis b.4)** įgyvendinama kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšis „Investicijos“ (73 – 74 str.). Intervencinėje priemonėje KP14prd investuojant į bioekonomikos verslus ypatingas dėmesys bus skiriamas projektams, kurie sudarys galimybes procesuose pritaikyti žiedinės ekonomikos principus.

Siekiant **skatinti novatoriškų (naujoviškų) produktų iš biomasės gamybą (poreikis b.5)** įgyvendinama kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšis „Investicijos“ (73 – 74 str.). Įgyvendinant intervencinę priemonę KP14prd bus remiamas žemės ūkio produktų perdirbimas į aukštos pridėtinės vertės produktus. Siekiant skatinti kurti aukštos pridėtinės vertės produktus, plėtoti pridėtinės vertės kūrimo grandinių įvairovę, inovatyvių sprendimų, leidžiančių efektyviau panaudoti vietines žaliavas atsiradimą, bei reaguojant į nepakankamo apsirūpinimo maistu grėsmes, bus teikiamos subsidijos gamybinėms investicijoms į inovatyvius bioekonomikos verslus jau veikiančių produktų gamybinių pajėgumų modernizavimui ir visiškai naujų produktų kūrimui, perdirbant žemės ūkio produktus į maistui skirtus produktus, pašarus bei tarpinius produktus, kurie gali būti panaudojami tolesnėse gamybos grandyse

maisto ar kituose pramonės sektoriuose.

Siekiant **skatinti verslų kūrimąsi kaime, žemės ūkio veiklos įvairinimą** (iš dalies *poreikis g.3*) bus įgyvendinamas intervencinių priemonių rūšis „Bendradarbiavimas“ (77 str.). SP rėmuose prie šio poreikio tenkinimo prisidės vietos veiklos grupės (KP20vvg), rengdamos ir įgyvendinamos vietos plėtros strategijas, pagal kurias galės būti remiami verslų kūrimosi kaime projektai bei skatinamas žemės ūkio veiklos įvairinimas.

Siekiant **Skatinti kaimo gyventojų ir kaimo bendruomenių verslo iniciatyvas** (*poreikis h.1*) bus įgyvendinamas intervencinių priemonių rūšis „Bendradarbiavimas“ (77 str.). Parama bus skiriama vietos poreikius atitinkančių iniciatyvų plėtojimui pagal vietos veiklos grupių parengtas vietos plėtros strategijas (KP20vvg). Intervencine priemone KP20vvg siekiama skatinti bendruomenės inicijuotą kaimo plėtrą iniciatyvos “iš apačios į viršų” principo pagrindu finansuojant vietos plėtros strategijas, kuriomis siekiama spręsti vietos iššūkius ir tenkinti poreikius. Įgyvendinant intervencinę priemonę KP21sum bus siekiama skatinti kaimo vietovių plėtrą, bendradarbiauti diegiant aplinkos apsauga ir klimato kaitos pokyčių švelninimu grįstus paslaugų ir verslo modelius. Įgyvendinat priemonę KP14gra taip pat bus prisidedama prie kaimo gyventojų verslo iniciatyvų rėmimo – kuriant trumpas tiekimo grandines gali būti kuriamos naujos prekybos vietos (kartu ir sukuriant naujas darbo vietas).

Siekiant **didinti kaimo gyventojų užimtumą ir socialinę įtrauktį** (*poreikis h.2*) bus įgyvendinamas intervencinių priemonių rūšis „Bendradarbiavimas“ (77 str.). KP20vvg intervencinė priemonė yra pagrindinė kaimo plėtros priemonė, skirta stiprinti ekonominį ir socialinį kaimo bendruomenių vystymąsi, suteikiant bendruomenėms išteklius, reikalingus jų pačių vystymuisi remti ir vietos lygmens pajėgumams kurti. Įgyvendinant vietos plėtros strategijas, visų pirma, turėtų būti siekiama didinti ekonominę vietos plėtrą, kaimo gyventojų užimtumą, atliepti socialinius poreikius vietos lygmeniu (didinti socialinę įtrauktį, mažinti skurdą ir kt.). Pagal KP21sum intervencinę priemonę bus remiamos sumanaus kaimo strategijos, kuriomis naudojant vietos išteklius ir galimybes bus sprendžiamos kaimo vietovių problemos, siekiant mažinti jų netolygumus ir stiprinti ekonominį, socialinį ir teritorinį glaudumą.

Siekiant **modernizuoti kaimo vietas didinant gyvenimo sąlygų juse patrauklumą** (iš dalies *poreikis h.4*) bus įgyvendinamas intervencinių priemonių rūšis „Bendradarbiavimas“ (77 str.). SP rėmuose pagal KP20vvg intervencinę priemonę galės būti remiami (priklausomai nuo patvirtintų vietos plėtros strategijų turinio) verslo, viešųjų paslaugų (įskaitant socialinio ir bendruomeninio verslo projektus) projektai, investicijos į viešąją infrastruktūrą, kai jos susijusios su savivaldybių pagrindinių pareigų rėmimu (pavyzdžiui, kelių tvarkymą, gatvių apšvietimą ir kt.). Taip pat kaimo vietovių patrauklumas ir gyvenimo kokybė bus gerinama skaitmeninimo ir kitomis technologijomis grįstais sprendimais ir veiksmais per KP21sum intervencinę priemonę.

Siekiant **skatinti bioekonomikos verslus** (*poreikis h.5*) bus įgyvendinama kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšių „Investicijos“ (73 – 74 str.) ir „Bendradarbiavimas“ (77 str.) deriniu. Investicijos į stambius bioekonomikos plėtros projektus, skirtus kurti aukštos pridėtinės vertės produkciją, bus remiamos per KP14prd intervencinę priemonę, o palyginti nedidelės apimties kaimo bendruomenių inicijuoti bioekonomikos verslų projektai galės būti remiami per KP20vvg ir KP21sum.

2.1.SO8.5. Jei reikia, programos „InvestEU“ naudojimo pagrindimas, įskaitant sumą ir numatomą jos įnašą siekiant konkretaus arba kompleksinio tikslo

neaktualu

2.1.SO8.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas

Konkretaus tikslo rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas

Rezultatų rodikliai [rekomenduojamas šio konkretaus tikslo rezultato rodiklis pateikiamas paryškintu šriftu]	Siektina reikšmė
--	------------------

R.37^{CU} - Ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas kaimo vietovėse BŽŪP projektais remiamas naujų darbo vietų kūrimas	11 750,00
R.38^{CU} - LEADER aprėptis Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, dalis	100,00 %
R.39^{CU} - Kaimo ekonomikos vystymas Kaimo įmonių, įskaitant bioekonomikos įmones, sukurtų naudojantis BŽŪP parama, skaičius	564,00
R.40^{CU} - Pažangus perėjimas prie kaimo ekonomikos Remiamų pažangiųjų kaimų strategijų skaičius	25,00
R.41^{CU PR} - Europos kaimo infrastruktūros tinklų kūrimas Kaimo gyventojų, kuriems BŽŪP parama pagerino galimybes naudotis paslaugomis ir infrastruktūra, dalis	13,79 %
R.42^{CU} - Socialinės įtraukties skatinimas Asmenų, įtrauktų į remiamus socialinės įtraukties projektus, skaičius	15 222,00

Siekinių reikšmių ir susijusių tarpinių reikšmių pagrindimas

SO8 konkrečiam tikslui priskirti 6 rezultato rodikliai, prie kurių pasiekimo tiesiogiai ir reikšmingai prisideda planuojamų intervencinių priemonių veiklos.

R.37. Ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas kaimo vietovėse. BŽŪP projektais remiamas naujų darbo vietų kūrimas

Siektina rodiklio R.37 reikšmė yra 11 750 sukurtų naujų darbo vietų. Prie šio rodiklio pasiekimo prisidės 3 SO8 tikslo siekiančios intervencinės priemonės: KP14gra, KP20vvg, KP21sum. Įvertinant priemonės KP14gra indėlį buvo atsižvelgta į ankstesnio laikotarpio patirtį ir daroma prielaida, kad projektuose, kuriais kuriamos trumpos grandinės tiekti žemės ūkio ir maisto produkciją viešąsias paslaugas teikiantiems subjektams (planuojama įgyvendinti 12 tokių projektų) bus sukurta po 1 darbo vietą, o kuriant logistikos centrus (realizavimo tinklus) (planuojama įgyvendinti 2 tokius projektus) – po 2 darbo vietas.

Vadovaujantis atrinktų vietos plėtros strategijų rezultatais, visos vietos veiklos grupės patvirtintose strategijose nusimatė kurti darbo vietas. Intervencine priemone KP20vvg planuojama sukurti 532 darbo vietas.

Intervencinė priemonė KP21sum taip pat sieks rodiklio R.37, tačiau šios intervencinės priemonės indėlis bus nustatytas po sumanių kaimų strategijų atrankos (intervencinė priemonė įgyvendinama LEADER principu, todėl kol neparengti šie dokumentai, nėra žinoma, kokie konkretūs projektai bus remiami).

Pažymėtina, kad prie R.37 siektinos reikšmės prisideda ir SO7 tikslo siekiančios intervencinės priemonė TI04jūs.

Rodiklis R.37 leis įvertinti, koku mastu intervencinės priemonės prisidės prie darbo vietų kūrimo siekiant padidinti užimtumą kaimo vietovėse (*poreikis h.2*), bei iš dalies leis įvertinti kaimo gyventojų ir kaimo bendruomenių verslų iniciatyvų mastą (*poreikiai h.1 ir g.3*)

R.38. LEADER iniciatyvos aprėptis. Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, dalis

Siektina rodiklio R.38 reikšmė yra 100 proc. kaimo gyventojų, kuriems taikomos Vietos plėtros strategijos. Šis rodiklis yra susietas su intervencine priemone KP20vvg. Lietuvoje veikia 49 kaimo vietovių VVG, todėl planuojama, kad bus parengtos 49 vietos plėtros strategijos, kurios bus taikomos visiems kaimo gyventojams.

R.39. Kaimo ekonomikos plėtojimas. Kaimo verslo įmonių, įskaitant bioekonomikos įmones, kurių naudojantis pagal BŽŪP skiriama parama, skaičius

Siektina rodiklio reikšmė yra 564 paremtos įmonės. Prie šio rodiklio pasiekimo prisidės 3 SO8 tikslo siekiančios intervencinės priemonės: KP14prd, KP30pfi ir KP20vvg. Įvertinus ankstesnio laikotarpio patirtį bei remiantis ekspertinės apklausos rezultatais, pagal intervencinę priemonę KP14prd planuojama paremti 10 verslo projektų, tačiau kadangi viena įmonė subsidiją galės gauti keletą kartu programiniu

laikotarpiu, daroma prielaida, kad bus paremtos 5 įmonės. Pagal intervencinę priemonę KP30pfi planuojama paremti 20 projektų, o kadangi vienam paramos gavėjui programiniu laikotarpiu gali būti suteikta viena paskola, todėl bus paremta 20 įmonių.

Pagal intervencinę priemonę KP20vvg planuojama paremti 539 įmones.

Rodiklis R.39 leis įvertinti, koku mastu intervencinės priemonės prisidės prie bioekonomikos verslų plėtros ir kūrimo (*poreikis h.5*).

R.40. Kaimo ekonomikos pažangioji pertvarka. Remiamų pažangiųjų kaimų strategijų skaičius Siektina rodiklio reikšmė – 25 paremtos sumanių kaimų strategijos. Šis rodiklis susietas su intervencine priemone KP21sum. Atsižvelgiant į atlikto tyrimo „Dėl sumaniųjų kaimų koncepcijos įgyvendinimo Lietuvoje“ rezultatus, užsienio šalių patirtį, skiriamą finansavimą, planuojama paremti 25 sumaniųjų kaimų strategijas.

R.41. Europos kaimo tinklų kūrimas. Kaimo gyventojų, kuriems, naudojantis BŽŪP parama, sudarytos palankesnės sąlygos naudotis paslaugomis ir infrastruktūra, dalis

Siektina rodiklio reikšmė yra 13,79 proc. kaimo gyventojų, kuriems, naudojantis BŽŪP parama, bus sudarytos palankesnės sąlygos naudotis paslaugomis ir infrastruktūra.

Planuojama, kad šio rodiklio sieks dvi intervencinės priemonės: KP20vvg ir KP21sum. Pagal intervencinę priemonę KP20vvg planuojama siektina reikšmė 13,79 proc. kaimo gyventojų (arba 125 376 gyventojai), kuriems, naudojantis BŽŪP parama, bus sudarytos palankesnės sąlygos naudotis paslaugomis ir infrastruktūra.

Intervencinės priemonės KP21sum rodiklio siektina reikšmė bus nustatyta tik po sumanių kaimų strategijų atrankos (intervencinė priemonė įgyvendinama LEADER principu, todėl kol neparengti šie dokumentai, nėra žinoma, kokie konkretūs projektai bus remiami).

Rodiklis R.41 leis įvertinti, koku mastu intervencinės priemonės prisidės modernizuojant kaimo vietas didinant gyvenimo sąlygų jose patrauklumą (*poreikis h.4*).

R.42. Socialinės įtraukties skatinimas. Asmenų, kuriems taikomi remiami socialinės įtraukties projektai, skaičius

Siektina rodiklio reikšmė yra 15 222 asmenys, kuriems taikomi remiami socialinės įtraukties projektai.

Planuojama, kad šio rodiklio sieks dvi intervencinės priemonės: KP20vvg ir KP21sum. Pagal atrinktų vietos plėtros strategijų duomenis intervencinės priemonės KP20vvg siektina reikšmė yra 15 222 asmenys.

Intervencinės priemonės KP21sum siektina reikšmė bus nustatyta tik po sumanių kaimų strategijų atrankos (intervencinė priemonė įgyvendinama LEADER principu, todėl kol neparengti šie dokumentai, nėra žinoma, kokie konkretūs projektai bus remiami).

Rodiklis R.42 leis įvertinti, koku mastu intervencinės priemonės prisidės didinant kaimo gyventojų socialinę įtrauktį (*poreikis h.2*).

2.1.SO8.9. Finansinio asignavimo pagrindimas

Konkrečiai priemonei skiriamo lėšų krepšelio dydis nustatytas, atsižvelgus į penkis prioritetizuojant poreikius taikytus kriterijus: (i) indėlis, siekiant Europos Sąjungos lygiu nustatytų tikslų, (ii) atitiktis nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose nustatytiems ilgalaikiams tikslams, (iii) svarba socialiniams – ekonominiams partneriams, (iv) paramos kaimo plėtrai ir tiesioginių išmokų tęstinumas, (v) alternatyvios intervencijos ir finansavimo šaltiniai.

Pagal priemones planuojamos vykdyti veiklos ir skirti finansiniai asignavimai buvo aptarti su socialiniais – ekonominiais partneriais, ministerijomis, kurių įgyvendinamos priemonės yra susijusios su BŽŪP finansuojamomis priemonėmis, taip pat pristatyti ir aptarti su LR Vyriausybei, Seimo nariais.

Toliau pateiktas finansavimo pagrindimas pagal konkrečias intervencines priemones, kurios aprašytos Strateginio plano dalyje 2.1.SO8.8, kaip tiesiogiai siekiančios SO8 tikslo rezultatų rodiklių siektinų

reikšmių.

KP14prd - Investicijos į bioekonomikos verslus

Intervencinei priemonei skirta 50 mln. EUR. Planuojama paramos suma – 5 mln. EUR vienam projektui, kuri buvo nustatyta atsižvelgiant į istorinius Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programos veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ duomenis bei ekspertinės apklausos rezultatus. Pagal šią intervencinę priemonę paremtos įmonės prisidės prie rodiklio R.39 pasiekimo. Intervencinei priemonei numatytas finansavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio tikslo pasiekimo prisidės ir kitos intervencinės priemonės.

KP30pfi - Investicijos į žemės ūkio produktų perdirbimą (finansinės priemonės)

Intervencinei priemonei skirta 10 mln. EUR. Planuojama paramos suma – 300 tūkst. EUR, kuri buvo nustatyta atsižvelgiant į istorinius Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programos veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ duomenis ir įvertinant bendrą kainų augimo lygį. Pagal šią intervencinę priemonę paremtos įmonės prisidės prie rodiklio R.39 pasiekimo. Intervencinei priemonei numatytas finansavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio tikslo pasiekimo prisidės ir kitos intervencinės priemonės.

KP14gra - Trumpos tiekimo grandinės

Intervencinei priemonei skirta 10 mln. EUR. Pagal priemonę planuojama remti trijų tipų trumpas tiekimo grandines, todėl kiekvienai iš jų yra numatytos skirtingos paramos vieneto sumos: 1) numatyta paramos suma projektui, kuriuo remiamas žemės ūkio subjektų bendradarbiavimas kuriant trumpo tiekimo grandines ir (ar) imantis naujų veiklų bei jas populiarinant, yra 150 tūkst. EUR, 2) projektui, kuriuo kuriamos trumpo tiekimo grandinės, orientuotos į ūkiuose pagamintos produkcijos tiekimą žemės ūkio ir maisto produktus viešąsias paslaugas teikiantiems subjektams – 250 tūkst. EUR, 3) projektais, kuriais kuriami regioninės logistikos centrai – 1 mln. EUR. Paramos vieneto sumos šiai intervencinei priemonei nustatytos atsižvelgiant į istorinius KPP 2014–2020 m. paramos panaudojimo duomenis, tikslinės grupės poreikius, bendrą kainų augimo lygį bei siekį, kad viename projekte dalyvautų didesnis grandinės dalyvių skaičius. Intervencinė priemonė prisidės prie rodiklio R.37 pasiekimo (pagal ją planuojama sukurti 18 darbo vietų). Intervencinei priemonei numatytas finansavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio tikslo pasiekimo prisidės ir kitos intervencinės priemonės, kurių indėlis bus nustatytas po vietos plėtros strategijų ir sumanių kaimų planų projektų atrankos.

KP20vvg - Bendruomenių inicijuota vietos plėtra (LEADER)

Intervencinei priemonei skirta beveik 74,9 mln. EUR. Planuojama paramos suma – 1,5 mln. EUR (paramos vienai vietos plėtros strategijai vidurkis). Parama vienai vietos plėtros strategijai apskaičiuojama pagal metodiką, vertinant gyventojų skaičių teritorijoje, kuriai rengiama vietos plėtros strategija, taip pat pagal vietovės nedarbo ir skurdo rizikos rodiklio lygį. Apskaičiuojant paramos sumą kiekvienai vietos plėtros strategijai skiriamas bazinis (vienodas) paramos dydis. Paramos vienai vietos plėtros strategijai vidurkis apskaičiuotas pagal istorinius duomenis, t. y. 2014–2020 m. veikiančių VVG skaičių. Planuojama, kad ši intervencinė priemonė prisidės prie rodiklių R.3, R.37, R.38, R.39, R.41 ir R.42 pasiekimo. Laikoma, kad intervencinei priemonei numatytas finansavimas yra pakankamas rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, nes rezultatų rodiklių reikšmės nustatytos, atsižvelgus į patvirtintose vietos plėtros strategijose suplamuotus rezultatus.

KP21sum - Sumanieji kaimai

Intervencinei priemonei skirta 15 mln. EUR. Planuojama paramos suma – 600 tūkst. EUR. Apskaičiuojant paramos sumą buvo atsižvelgta į projektų sudėtingumą, projekto partnerių skaičių, teritorinę aprėptį, galimas investicijas bei įvertinta užsienio šalių patirtis. Planuojama, kad ši intervencinė priemonė prisidės prie rodiklių R.37, R.40, R.41 ir R.42 pasiekimo. Laikoma, kad intervencinei priemonei numatytas

finansavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmėms pasiekti, nes konkretus intervencinės priemonės indėlis siekiant rodiklių reikšmių, išskyrus R.40, bus įvertintas po sumanių kaimų strategijų atrankos.

2.1.SO9 Gerinti Sąjungos žemės ūkio atsaką į visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, įskaitant aukštos kokybės, saugų ir maistingą maistą, pagamintą tvarių būdu, mažinti maisto atliekų kiekį, gerinti gyvūnų gerovę ir kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms

2.1.SO9.1 SSGG analizės santrauka

2.1.SO9.1.1. Stiprybės

1. Mažesnis nei ES vidutinis augalų apsaugos produktų ir antimikrobinėms medžiagoms naudojimas žemės ūkyje.
2. Sukurta pripažinta maisto kokybės, kontrolės ir rizikos vertinimo sistema.
3. Daugėja ūkininkų iniciatyvų plėtoti tiesioginius pardavimus, mažinančius perteklinės produkcijos gamybą ir maisto švaistymą.

2.1.SO9.1.2. Silpnybės

1. Mažos ekologiškų produktų gamybos ir perdirbimo apimtys.
2. Mažas maisto produktų, kuriems taikomos ES kokybės sistemos, skaičius.
3. Nepakankami gyvūnų gerovės užtikrinimo veiksmai kiaulininkystės, paukštininkystės ir galvijininkystės sektoriuose.
4. Nepakankamas naujų augalų ir gyvūnų ligų prognozavimo ir stebėsenos užtikrinimas, siekiant sumažinti pesticidų ir antimikrobinėms medžiagoms naudojimą žemės ūkyje.
5. Neatitinkantys sveikatai palankios mitybos rekomendacijų Lietuvos gyventojų mitybos įpročiai.
6. Patikimų duomenų apie maisto nuostolius ir atliekas trūkumas.

2.1.SO9.1.3. Galimybės

1. Aukštos ir išskirtinės kokybės, ekologiškų produktų ir produktų, pagamintų, taikant tvarius gamybos būdus, paklausos augimas.
2. Augantys vartotojų reikalavimai taikyti gamybos būdus, laikantis aukštesnių gyvūnų gerovės standartų.
3. Pagerinti gyvulininkystės ūkių atsparumą užkrečiamoms ligoms investuojant į biosaugos priemones bei stiprinant žinių sklaidą.

2.1.SO9.1.4. Grėsmės

1. Naujų augalų ir gyvūnų ligų atsiradimas ir paplitimas.
2. Didelės rizikos besikartojančių užkrečiamų gyvūnų ligų sukeliama žala.
3. Ūkininkams didėjantys ES ir Lietuvos teisės aktų reikalavimai aplinkosaugai, klimato kaitos mažinimui, gyvūnų gerovei ir išlaidos jų įgyvendinimui.
4. Maisto atliekų kiekio didėjimas, augant vartojimui.

2.1.SO9.1.5. Kitos pastabos

Svarbiausias Lietuvos, kaip ir ES, maisto saugos politikos uždavinys – užtikrinti kuo geresnę žmonių sveikatos ir vartotojų interesų apsaugą ir laisvą saugių ir kokybiškų produktų apyvartą vidaus rinkoje ir su trečiosiomis šalimis. Maisto sauga turi būti užtikrinta visuose maisto grandinės etapuose nuo lauko iki stalo. Lietuva yra sukūrusi maisto kokybės, kontrolės ir rizikos vertinimo sistemą, kurios sėkmingam veikimui ir gebėjimui valdyti naują riziką yra būtinas institucijų, atsakingų už augalų ir gyvūnų ligų prevenciją ir kontrolę, laboratorijų atnaujinimas ir nuolatinis darbuotojų mokymas.

Lietuvos gyventojų mityba keičiasi, vis daugiau vartotojų renkasi maitintis sveikiau, pirmenybę teikia ekologiškiems, geresnės kokybės ir gamtai draugiškomis technologijomis pagamintiems produktams.

Visgi, gyventojų mitybos tyrimų duomenys rodo, kad daugumos suaugusių Lietuvos gyventojų mityba yra nesubalansuota ir neatitinka sveikatai palankios mitybos rekomendacijų: maisto racione vyrauja riebalų perteklius – riebalinės kilmės kalorijos sudaro 41,7 proc. viso raciono energinės vertės (norma 15–30 proc.) ir paprastųjų angliavandenių (cukraus) perteklius (12,2 proc. paros energijos vietoj 10 proc.), nepakankamai vartojama vaisių ir daržovių, žuvų ir jų produktų. Vidutinis Lietuvos gyventojas vidutiniškai daržovių suvalgo tik 260 gramų (Pasaulinės sveikatos organizacijos rekomendacija – 400 g per dieną). Nesubalansuota mityba šeimose lemia tai, kad vaikų sveikos mitybos įpročių formavimui būtina pasitelkti valstybines ir savivaldybių institucijas. Sveikos mitybos įpročiai yra reikšmingas gyventojų sveikatos veiksnys, todėl siekiant pagerinti Lietuvos visuomenės sveikatos būklę, būtina sudaryti galimybes vartotojams pasirinkti ir pirkti sveikatai palankesnius maisto produktus bei toliau įgyvendinti Sveikatos apsaugos ir Žemės ūkio ministerijų vykdomas priemones gyventojų švietimui ir skatinimui rinktis sveikatai palankesnius maisto produktus. Svarbu tęsti Sveikatos apsaugos ministerijos, Higienos instituto ir savivaldybių visuomenės sveikatos biurų vykdomas informuotumo apie sveiką mitybą priemones, teikiant rekomendacijas gyventojams apie sveiką ir tvarią mitybą, metodines rekomendacijas specialistams, vykdant mokymus, paskaitas, seminarus, skelbiant naudingą informaciją internetinėse svetainėse, socialiniuose tinkluose ir kitose visuomenės informavimo priemonėse. Taip pat svarbu tinkamai įgyvendinti nacionaliniuose teisės aktuose numatytus reikalavimus, susijusius su žaliaisiais pirkimais, vaikų maitinimo organizavimu bei tęsti kitas Žemės ūkio ministerijos iniciatyvas, kuriomis skatinamas ekologiškų ir pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų maisto produktų vartojimas ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir kt.

Lietuvoje gaminami maisto produktai yra saugūs ir atitinka ES reikalavimus, tačiau, augant visuomenės sąmoningumui dėl aplinkosaugos ir gyvūnų gerovės, susirūpinimui sveikata ir mityba, gamintojams tenka prisitaikyti prie naujų iššūkių ir užtikrinti pakankamą pasiūlą vartotojų poreikiams patenkinti. Lietuvoje vis daugiau ūkininkaujama ekologiškai, tačiau ekologiškos produkcijos apimtys yra nedidelės. 2020 m., palyginti su 2012 m., šalyje sertifikuotas ekologiškos produkcijos gamybos plotas padidėjo nuo 156,5 iki 235,5 tūkst. ha, arba 1,5 karto, tačiau ŽŪN ploto dalis, skirta ekologiniam ūkininkavimui sudarė 8 proc. (C.33 konteksto rodiklis). 2017 m. bendroji produkcijos vertė ekologinės gamybos ūkiuose siekė 26,5 tūkst. Eur, o 2019 m. sumažėjo iki 22,7 tūkst. Eur (C.35 konteksto rodiklis). Daugiausia gaminami ekologiški augalininkystės produktai, o ekologiškų gyvulininkystės produktų gamyba plėtojama mažai. Mažai maisto produktų, pripažintų ES mastu. Lietuvoje yra gaminami 9 maisto produktai, pažymėti SKVN, SGN ir GTG ženklais, o dar vienas maisto produkto pavadinimas laukia patvirtinimo. EK atliktos studijos duomenimis, Lietuvoje produktų su saugoma geografine nuoroda (SKVN, SGN) vertė 2017 m. siekė 20 mln. Eur ir sudarė 0,5 proc. viso maisto ir gėrimų sektoriaus vertės (C.35 konteksto rodiklis). 2022 m. duomenimis, tik 323 ūkio subjektai buvo sertifikavę produktus pagal nacionalinę kokybės sistemą

Lietuvos žemės ūkio sektoriaus subjektai deda daug pastangų, kad Lietuvos žemės ūkio sektorius atitiktų visuomenės lūkesčius saugiams ir kokybiškiems maisto produktams. Lietuvoje gaminamas maistas yra aukštos kokybės, nes yra gaminamas naudojant mažai cheminių medžiagų. Lietuva yra viena iš mažiausiai antibiotikų ūkiniams gyvūnams sunaudojančių Europos šalių. 2020 m. antimikrobinų medžiagų sunaudojimas Lietuvoje pagal mg/kg biomasės maistui auginamiems gyvūnams (20,5 mg/kg) buvo žymiai mažesnis nei vidutinis Europoje (31 šalyje) (89 mg/kg) (C.48 konteksto rodiklis). Lietuvoje augalų apsaugos produktų naudojimas taip pat yra mažesnis nei ES šalyse. 2019 m. duomenimis, Lietuvoje augalų apsaugos produktų, tenkančių vienam žemės ūkio augalų pasėlių ha (1,03 kg/ha), buvo sunaudota 3 kartus mažiau nei vidutiniškai ES šalyse (3,13 kg/ha) (C.49 rodiklis). Tačiau ateityje, trūkstant naujų ligų prognozavimo ir monitoringo metodikų, gali pasireiški augalų ligų proveržiai, kurių suvaldymui gali tekti intensyviau naudoti chemines augalų apsaugos priemones, o antimikrobinų medžiagų maistui auginamiems gyvūnams sunaudojimo augimą gali lemti plintančios naujos gyvūnų ligos.

Atsižvelgiant į vis didėjančius ES ir Lietuvos teisės aktų reikalavimus, susijusius su gyvūnų gerove, bei augančius vartotojų reikalavimus taikyti gamybos būdus, laikantis aukštesnių gyvūnų gerovės standartų, Lietuvoje ūkinių gyvūnų laikytojai nepakankamai aktyviai imasi veiksmų, kad padidintų ūkinių gyvūnų gerovę, įgyvendindami aukštesnius gyvūnų gerovės standartus. Kiaulininkystės, paukštininkystės ir

galvijininkystės ūkiuose kai kuriose srityse, susijusiose su ūkinių gyvūnų gerove, dar išlieka trūkumų. Po 2020 m. COVID-19 pandemijos, kai stipriai krito kiaulienos suvartojimas, Lietuvos kiaulininkystės sektorius ir toliau patiria nuostolius. Juos lemia Europos Sąjungos (ES) rinkoje susidaręs 30 proc. kiaulienos perteklius, o tai įtakoja lietuviškos kiaulienos supirkimo kainų sumažėjimą, nors savikaina stipriai išaugo: 60 proc. pabrango pašarai, pašariniai grūdai ir kiti sudėtiniai komponentai, elektra pabrango 4,5 karto, dujos – 3,5 karto, dyzelinis kuras – 50 proc. Todėl kiaulininkystės ūkiai savo lėšomis nėra pajėgūs įgyvendinti aukštesnius gyvūnų gerovės standartus. Lietuvoje didžioji dalis broilerių, kalakutų yra auginami intensyviai, uždaroje patalpose, todėl mažiau juda, patiria stresą, neturi sąlygų išreikšti natūralų rūšies elgesį, dėl ko nukenčia jų sveikatingumas ir gerovė. Nors pastaraisiais metais vištų dedeklių, laikomų narvuose dalis mažėja, tačiau vis dar sudaro 80 proc. Kaip rodo situacijos analizė, naminių paukščių auginimoje pastaraisiais metais, siekiami patenkinti vartotojų poreikį be antibiotikų užaugintai paukštienai ir ant kraiko arba laisvai laikomų vištų kiaušiniams, vis daugiau dėmesio skiria naminių paukščių auginimui be antibiotikų bei aukštesnių gyvūnų gerovės standartų užtikrinimui. Tačiau paukštininkystės, kaip ir kiaulininkystės, sektorius dėl COVID-19 pandemijos, vykstančio karo Ukrainoje ir išaugusių elektros kainų patiria didelių sunkumų, dėl kurių nėra pajėgus įgyvendinti aukštesnius gyvūnų gerovės standartus bei plėsti jų taikymo mastą. Lietuvoje, kaip ir kitose Europos Sąjungos šalyse narėse, melžiamos karvės ir penimi mėsiniai galvijai dažniausiai visus metus laikomi uždaroje patalpose t. y. izoliuoti. Tai leidžia užtikrinti mažesnes darbo sąnaudas, bei didesnę produktyvumą (didesnį primilžį ar priesvorį). Dėl didesnės galvijų koncentracijos uždaroje patalpose galvijai mažiau juda, patiria stresą, neturi sąlygų išreikšti natūralų rūšies elgesį, stresuoja dėl tvarto grindų savybių teikiamų nepatogumų. Dėl to kenčia galvijų sveikatingumas, silpsta imunitetas, trumpėja gyvenimo trukmė, auga ligų plitimo grėsmė.

Pasaulyje plinta tiek gyvūnams, tiek žmonėms pavojingos infekcinės ligos, atsiranda naujų gyvūnų ligų, kurios stabdo laisvą prekybą gyvūnais ir gyvūniniais produktais. Lietuvoje pastaruoju metu aktualiausias ūkinių gyvūnų ligos yra afrikinis kiaulių maras ir paukščių gripas. 2014–2020 m. ši liga užfiksuota 141 ūkyje, kuriuose sunaikinta per 75 tūkst. kiaulių. 2021 m. užfiksuotas pirmasis paukščių gripo protrūkis paukščių ūkyje. 2022 m. duomenimis, Lietuvoje fiksuoti 2 paukščių gripo protrūkiai naminių paukščių ūkiuose ir sunaikinti 1 265 naminiai paukščiai. Siekiant sumažinti ūkiniams gyvūnams ypatingai pavojingų infekcinių susirgimų pasireiškimo riziką (ypač Afrikinio kiaulių maro), būtina toliau skatinti ūkius investuoti į prevencines biologines saugos priemones.

Lietuva, kaip ir daugelis ES ir kitų šalių, susiduria su maisto praradimo arba iššvaistymo mažinimo klausimais, kurie reikalauja inovatyvaus požiūrio į jų sprendimą. Pirminėje žemės ūkio produkcijos gamyboje prarandama apie 21 proc. visų maisto praradimų. Maistas daugiausia prarandamas dėl nepalankių oro sąlygų, kenkėjų, ligų gyvūnų traumų bei nelaimingų atsitikimų ir pan. Tikėtina, kad augant vartojimui, gali ir toliau augti maisto atliekų kiekiai, ypač namų ūkiuose. Todėl būtina sukurti maisto švaistymo stebėsenos sistemą, leidžiančią analizuoti esamą situaciją ir įvertinti pokyčius. Siekiant sumažinti produkcijos praradimus žemės ūkyje būtina ir toliau skatinti tiesioginių pardavimų plėtrą. Taip pat būtina užtikrinti ir vartotojų švietimą, atsakingo vartojimo skatinimą, maisto aukojimo labdarai mechanizmų parengimą ir jų viešinimą.

2.1.SO9.2 Poreikių nustatymas

Kodas	Pavadinimas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Poreikis yra įtrauktas į BŽŪP strateginį planą
i.1	Skatinti saugių, ekologiškų, aukštos ir išskirtinės kokybės produktų vartojimą ir sveiką mitybą	Vidutinis	Iš dalies tinkami
i.2	Skatinti ūkiuose taikyti integruotas kenksmingųjų organizmų kontrolės praktikas	Žemas	Taip
i.3	Skatinti ūkinių gyvūnų laikytojus prisiimti	Žemas	Taip

	aukštesnius gyvūnų gerovės standartus		
i.4	Gerinti institucijų, atsakingų už augalų ir gyvūnų ligų prevenciją ir kontrolę, aprūpinimą įranga	Žemas	Ne
i.5	Stiprinti prevencinių biosaugos priemonių taikymą, mažinant gyvulių infekcinių susirgimų riziką	Vidutinis	Taip

Kitos su poreikių vertinimu susijusios pastabos.

Neaktualu

2.1.SO9.4. Intervencinių priemonių taikymo argumentai

Intervencijos forma	Priemonės rūšis	Intervencijos kodas (VN) – pavadinimas	Bendrasis produkto rodiklis
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko1.4 - Veiklos ariamojoje žemėje - Sertifikuotos sėklos naudojimas	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai) [nebegalioja]	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo [nebegalioja]	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
DPdecoupled	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos	TI05eko9 - Gyvūnų gerovė	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius
Sectoral - Vaisiai ir daržovės	INVRE(47(1)(a)) - investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą, moksliniai tyrimai ir eksperimentinės bei novatoriškos gamybos metodai ir kiti veiksmai	SP01vid1 - Investicijos į ilgalaikį turtą, tyrimus, eksperimentinę ir inovatyvią gamybą ir kitus veiksmus	O.35. Remiamų veiksmų programų skaičius
Sectoral - Vaisiai ir daržovės	PROMO(47(1)(f)) - populiarinimas, komunikacija ir rinkodara, įskaitant veiksmus ir veiklą, kuriais visų pirma siekiama didinti vartotojų informuotumą apie Sąjungos kokybės sistemas ir sveikos mitybos svarbą, taip pat įvairinti ir konsoliduoti rinkas	SP01vid5 - Produktų pardavimų skatinimas ir komercinės vertės didinimas	O.35. Remiamų veiksmų programų skaičius
Sectoral - Bitininkystės produktai	PROMOBEES(55(1)(f)) - populiarinimas, komunikacija ir rinkodara, įskaitant rinkos stebėsenos veiksmus ir veiklą, kuria siekiama visų pirma didinti vartotojų informuotumą apie bitininkystės produktų kokybę	SP03med5 - Bitininkystės sektoriaus populiarinimas ir rinkos stebėseną	O.37. Veiksmų arba vienetų, skirtų bitininkystei išsaugoti arba tobulinti, skaičius
RD	ENVCLIM(70) - Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai	KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai	O.17. Hektarų arba kitų vienetų, už kuriuos skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui, skaičius
RD	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą	KP08prev - Investicijos į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius	O.20. Remiamų ūkiuose vykdomų gamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius

RD	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą	KP31tvi - Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas	O.20. Remiamų ūkiuose vykdomų gamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
RD	COOP(77) - Bendradarbiavimas	KP14gra - Trumpos tiekimo grandinės	O.32. Kitų remiamų bendradarbiavimo veiksmų ar vienetų (išskyrus O.1 punkte nurodytas EIP grupes) skaičius

Apžvalga

Šiame Strateginiame plane identifikuoti 5 poreikiai, kurie yra susiję su devintuoju konkrečiu tikslu - gerinti Sąjungos žemės ūkio atsaką į visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, įskaitant aukštos kokybės, saugų ir maistingą maistą, pagamintą tvariu būdu, mažinti maisto atliekų kiekį, gerinti gyvūnų gerovę ir kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms. Šiuos poreikius numatoma patenkinti per 12 skirtingų intervencinių priemonių (tiek I tiek II ramsčio). Poreikis i.1 bus tenkinamas iš dalies, tačiau Strateginio plano intervencines priemones papildys kitos saugių ekologiškų, aukštos ir išskirtinės kokybės žemės ūkio ir maisto produktų vartojimą skatinančios priemonės, įgyvendinamos Žemės ūkio ministerijos ir Sveikatos apsaugos ministerijos. Poreikis i.4 intervencinėmis priemonėmis tenkinamas nebus (daugiau informacijos pateikiama SP 2.1 dalyje "Sprendimo neatsižvelgti į BŽŪP strateginiame plane nustatytus poreikius arba atsižvelgti į juos iš dalies pagrindimas").

Siekiant skatinti saugių, ekologiškų, aukštos ir išskirtinės kokybės žemės ūkio ir maisto produktų vartojimą ir sveiką mitybą (iš dalies poreikis i.1), bus įgyvendinamas tiesioginių išmokų rūšies „Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei skirtos sistemos“ (31 str.), sektoriinių intervencinių priemonių rūšių „Vaisiai ir daržovės“ ir „Bitininkystės produktai“ bei kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšių „Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai“ (70 str.) ir „Bendradarbiavimas“ (77 str.) derinys. Įgyvendinant šių intervencinių priemonių rūšių derinį, bus siekiama pasiūlyti vartotojams jų lūkesčius atitinkančių ekologiškų, aukštos ir išskirtinės kokybės maisto produktų užtikrinant paramą šių maisto produktų gamybai ir tiekimui į rinką (pakankamos pasiūlos užtikrinimui), taip pat bus remiamos rinkodaros priemonės.

Siekiant patenkinti poreikį i.1 bus remiamas ekologinis ūkininkavimas (TI05eko08, TI05eko10, KP01ekū), teikiama parama išskirtinės kokybės vaisių, uogų ir daržovių, sertifikuotų pagal nacionalinę maisto kokybės sistemą, auginimui (TI05eko3). Prie poreikio tenkinimo taip pat prisidės ir intervencinė priemonė KP14gra. Trumpų tiekimo grandinių kūrimas leis paskatinti vietinės produkcijos vartojimą, nes bus kuriamos naujos produkcijos realizacijos vietos, esančios arčiau vartotojų. Taip pat vietinė produkcija, pasitelkiant trumpas tiekimo grandines, bus teikiama viešąsias paslaugas teikiančioms įmonėms ir įstaigoms ir taip užtikrinama, kad šių įmonių ir įstaigų klientai vartotų daugiau kokybiškos vietinės produkcijos. Įgyvendinant intervencinę priemonę SP03med5 parama bus teikiama bitininkystės produktų rinkodarai skatinti ir vartotojams informuoti apie bitininkystės produktų kokybę siekiant padidinti bitininkystės ir bičių produktų populiarumą, o įgyvendinant intervencines priemones SP01vid1 ir SP01vid5 parama bus teikiama gamintojų organizacijoms vaisių ir daržovių sektoriuje, siekiant skatinti aukštos kokybės produktų gamybą, plėsti jų rinkodarą bei didinti gamintojų organizacijų produktų atpažįstamumą.

Pažymėtina, kad prie poreikio i.1 patenkinimo prisidės kitos priemonės numatytos 1) Vyriausybės nutarime Nr. 1133 „Dėl žaliųjų pirkimų tikslų nustatymo ir įgyvendinimo“ (nuo 2023 m. ne mažiau kaip 100 proc. pirkimų turi būti žalieji, o tai reiškia, kad visos perkančiosios organizacijos, perkančios maistą, turės pirkti mažiausiai 30 proc. ekologiškų, pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų produktų ar produktų su saugomomis nuorodomis), 2) žemės ūkio ministro 2019 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-267 patvirtintose Ekologiškų ir pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų maisto produktų vartojimo skatinimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose paramos taisyklėse (vadovaujantis taisyklėmis, parama teikiama vaikų ugdymo įstaigoms, kurios įsipareigoja vaikams maitinti pagal kokybės sistemas pagamintų produktų įsigyti ne mažiau kaip 60 proc. arba ne mažiau kaip 50 proc. viso vaikų maitinimui skirto maisto kiekio) bei 3) vaisių ir daržovių bei pieno ir pieno produktų populiarinimo vaikų ugdymo įstaigose programa (pagal programą vaisių ir daržovių

augintojai turi galimybę tiesiogiai tiekti vaikų ugdymo įstaigoms ekologiškus produktus ir NKP (vaisius ir daržoves) bei ekologiškus pieno produktus.) bei 4) Sveikatos apsaugos ministerijos, Higienos instituto ir savivaldybių visuomenės sveikatos biurų vykdomos gyventojų informuotumo apie sveiką mitybą priemonės.

Siekiant **skatinti ūkiuose taikyti integruotas kenksmingųjų organizmų kontrolės praktikas** (*poreikis i.2*), bus įgyvendinamas tiesioginių išmokų rūšies „Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei skirtos sistemos“ (31 str.), sektorinių intervencinių priemonių rūšies „Vaisiai ir daržovės“ bei kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšies „Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai“ (70 str.) derinys. Mokant išmokas pagal ekologines sistemas TI05eko1.4, TI05eko3, skatinant ekologinį ūkininkavimą (TI05eko08, TI05eko10 ir KP01ekū) ir teikiant paramą gamintojų organizacijoms vaisių ir daržovių sektoriuje (SP01vid1) (remiant biologinių augalų apsaugos produktų ir priemonių ir (arba) kenkėjų natūralių priešų išsigijimą ir naudojimą pagal paskirtį (feromonai, feromoniniai spąstai, vabzdžiai ir kt.) bei naujos purškimo įrangos arba jos komponentų, pakeičiančių esamą, kurios naudojimas turi teigiamą poveikį aplinkai, išsigijimą) bus siekiama, kad ūkininkai kuo tausiai naudotų cheminės kilmės augalų apsaugos produktus. Taip pat bus siekiama stiprinti augalų ligų ir kenkėjų prevencijos ir kontrolės priemones.

Siekiant **didinti gyvūnų gerovę, skatinant ūkiniu gyvūnų laikytojus laikytis aukštesnių gyvūnų gerovės standartų** (*poreikis i.3*) bus įgyvendinamas tiesioginių išmokų rūšies „Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei skirtos sistemos“ (31 str.) bei kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšių „Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai“ (70 str.) ir „Investicijos“ (73-74 str.) derinys. Mokant išmokas pagal ekologinę sistemą TI05eko9 bus remiamas: 1) galvijų gerovės didinimas, užtikrinant ganymą atviroje erdvėje (ganyklose, mociono aikštelėse), 2) penimų kiaulių gerovės didinimas, užtikrinant 20 proc. didesnę nei nustatyti minimalūs reikalavimai laikymo plotą ir 3) naminių paukščių (broilerių, vištų dedeklių ir kalakutų) gerovės didinimas, užtikrinant poilsį nuo dirbtinio apšvietimo naktinio poilsio metu, sudarant geresnes sąlygas judėti (užtikrinant didesnę plotą ar išėjimą į aptvarus) bei įsipareigojant broilerius ir kalakutus auginti nenaudojant antibiotikų, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas būtinas ligų protrūkių ar epizootijų atvejais, ir juos skiria veterinarijos gydytojas įvertinęs naudą ir riziką, o vištų dedeklių atveju nenaudoti antibiotikų profilaktiškai, antibiotikai gali būti naudojami tik atitinkamos (-ų) ligos (-ų) atveju, kai būtina užtikrinti paukščių sveikatingumą. Įgyvendinant intervencinę priemonę KP31tvi bus remiamos investicijos, skirtos gyvulių gerovės užtikrinimo technologijoms (pavyzdžiui, pirminio aušinimo ir rekuperacijos sistemos, automatinės šėrimo sistemos ir kt.) bei gyvulių ir paukščių tankumą mažinančių sprendimų diegimui ir laikymo sąlygų gerinimui (užtikrinant ūkininkams gyvūnams laikymo ir auginimo sąlygas, viršijančias minimalius privalomuosius standartus). Taip pat bus remiami veiksmai, dėl kurių padidinamas kiaulių laikymo plotas, užtikrinamas vištų dedeklių laikymas alternatyviose laikymo sistemose, veršelių ir paršavedžių nelaikymas individualiuose garduose bei kuriais prisidedama prie kitų ūkiniu gyvūnų gerovės užtikrinimo problemų sprendimo. Skatinant ekologinį ūkininkavimą (TI05eko08 ir KP01ekū), bus siekiama, kad ūkiniu gyvūnų laikytojai didintų gyvūnų gerovę, užtikrindami aukštesnius gyvūnų gerovės standartus (gerintų ūkiniu gyvūnų laikymo vietas, užtikrintų ganymą atviroje erdvėje, veistų labiausiai prie Lietuvos sąlygų prisitaikiusių gyvūnų veisles ir kt.). Skatinant aukštesnių gyvūnų gerovės standartų laikymąsi taip pat kartu bus kovojama ir su antimikrobiniu atsparumu, nes gerėjant gyvulių laikymo sąlygoms gerėja jų sveikata, mažėja sergamumas, todėl mažėja poreikis naudoti antimikrobines medžiagas.

Siekiant **stiprinti prevencinių biosaugos priemonių taikymą, mažinant gyvulių infekcinių susirgimų riziką** (*poreikis i.5*), bus įgyvendinama kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšis – „Investicijos“ (74-73 str.). Įgyvendinant intervencinę priemonę KP08prev ūkiams bus kompensuojama dalis lėšų, investuotų į prevencines biologinės saugos priemones. Intervencine priemone bus siekiama ūkius paskatinti diegti prevencijos priemones bei mažinti gyvuliams ypatingai pavojingų infekcinių susirgimų pasireiškimo riziką ir tuo pačiu kovoti su antimikrobiniu atsparumu mažinant poreikį naudoti antimikrobines medžiagas. Parama bus skiriama tiems į prevencines biologinės saugos priemones investavusiems ūkininkams, kurie yra parengę biologinio saugumo priemonių taikymo planą dėl biologinio saugumo priemonių visumos gyvulių laikymo vietose nustatytų reikalavimų įvykdymo ir šį planą yra suderinę su

Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba.

SSGG analizėje minimas ir maisto švaistymo klausimas, tačiau poreikis identifikuotas nebuvo, nes poreikių formulavimo ir Strateginio plano rengimo metu šioje srityje dar buvo vykdomi tyrimai. Žemės ūkio ministerija užsakė tyrimą „Maisto švaistymo ir maisto praradimų visoje maisto tiekimo grandinėje lygio ir priežasčių nustatymas bei rekomendacijų parengimas“. Šio tyrimo rezultatus planuojama naudoti kuriant kitas priemones, mažinančias maisto nuostolius ir maisto švaistymą pirminėje gamyboje ir maisto pramonėje. Dar vienas mokslinis tyrimas „Maisto praradimų ir maisto atliekų pirminėje maisto produktų gamyboje mažinimo mokslinių rekomendacijų parengimas“ užsakytas 2022 m. Juo siekiama toliau tęsti praktinius tyrimus ir kurti praktines, technologines rekomendacijas. Šį tyrimą planuojama užbaigti 2023 m.

Pažymėtina, kad Strateginio plano rengimo metu Vyriausybės 2022 m. birželio 1 d. nutarimu Nr. 573 buvo patvirtintas Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų planas. Planas be kitų priemonių, apima maisto švaistymo prevencijos priemones – priemones, skatinančias paramos ir labdaros, maisto dalijimosi ar maisto dovanojimo iniciatyvas, viešinimo priemones maisto švaistymo mažinimo ir maisto atliekų prevencijos, gyventojų maisto vartojimo įgūdžių ugdymo temomis. Žemės ūkio ministerija taip pat teikia finansinę paramą labdaros organizacijoms už maisto, surinkto iš maisto tvarkymo subjektų, tvarkymą. Paramos suma siekia iki 0,5 EUR už kilogramą maisto produktų, surinktų iš pirminės gamybos ir maisto pramonės subjektų ir vėliau paaukotų labdarai.

2.1.SO9.5. Jei reikia, programos „InvestEU“ naudojimo pagrindimas, įskaitant sumą ir numatomą jos įnašą siekiant konkretaus arba kompleksinio tikslo

neaktualu

2.1.SO9.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas

Konkretaus tikslo rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas

Rezultatų rodikliai [rekomenduojamas šio konkretaus tikslo rezultato rodiklis pateikiamas paryškintu šriftu]	Siektina reikšmė
R.24^{PR} - Tausus ir sumažintas pesticidų naudojimas Naudojamų žemės ūkio naudmenų, kurių atžvilgiu prisiimti remiami konkretūs įsipareigojimai, kad būtų užtikrintas tausus pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti pesticidų keliamą riziką ir poveikį, pvz., pesticidų nutekėjimą, dalis	20,99 %
R.29^{PR} - Ekologinio ūkininkavimo plėtra Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kuriuos pagal BŽŪP skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui, dalis, atskirai nurodant dalį ekologiniam ūkininkavimui išlaikyti ir prie jo pereiti	12,84 %
R.43^{PR} - Antimikrobinių medžiagų naudojimo ribojimas Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami veiksmai, kuriais siekiama apriboti antibiotikų naudojimą (prevencija / ribojimas), dalis	16,24 %
R.44^{PR} - Gyvūnų gerovės didinimas Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami gyvūnų gerovės didinimo veiksmai, dalis	49,33 %

Siektinų reikšmių ir susijusių tarpinių reikšmių pagrindimas

SO9 konkrečiam tikslui priskirti 4 rezultato rodikliai, prie kurių pasiekimo tiesiogiai ir reikšmingai prisideda planuojamų intervencinių priemonių veiklos.

R.24 Tausus pesticidų naudojimas ir naudojamo jų kiekio mažinimas. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, kurių atžvilgiu prisiimti remiami konkretūs įsipareigojimai, kad būtų užtikrintas tausus pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti pesticidų keliamą riziką ir poveikį, pvz., pesticidų nutekėjimą, dalis.

Siektina rodiklio R.24 reikšmė yra 20,99 proc. žemės ūkio naudmenų, kurių atžvilgiu prisiimti įsipareigojimai, kuriais užtikrinamas tausus pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti pesticidų keliamą riziką ir poveikį. Prie šio rodiklio pasiekimo prisideda šios su SO9 tikslu susietos intervencinės priemonės: TI05eko1.4, TI05eko3, TI05eko8, TI05eko10, KP01ekū.

Nustatant rezultato rodiklio reikšmę buvo atsižvelgta į praėjusio programavimo laikotarpio patirtį bei planuojamus paremti plotus pagal kiekvieną iš intervencinių priemonių, siekiančių rezultato rodiklio R.24. Nustatant siektinas reikšmes buvo įvertintas galimas remiamų plotų dubliavimasis pagal skirtingas intervencines priemones. Pažymėtina, kad rodiklio R.24 sieks ir kitus tikslus (SO5 ir SO6) įgyvendinančios priemonės: TI05eko1.2, TI05eko2, TI05eko7.

Rodiklis R.24 leis įvertinti, koku mastu SO9 priskirtos priemonės prisidės prie *poreikio i.2* patenkinimo.

R.29 Ekologinio žemės ūkio plėtra. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kuriuos pagal BŽŪP skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui, dalis, atskirai nurodant dalį ekologiniam ūkininkavimui išlaikyti ir prie jo pereiti.

Siektina rodiklio R.29 reikšmė yra 12,84 proc. žemės ūkio naudmenų ploto, kuriam skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui. Prie šio rodiklio pasiekimo prisideda 3 su SO9 tikslu susietos intervencinės priemonės: TI05eko8, TI05eko10 ir KP01ekū.

Nustatant rezultato rodiklio reikšmę buvo atsižvelgta į Žaliojo kurso tikslą, kad iki 2030 m. bent 25 proc. ES žemės ūkio paskirties žemės būtų naudojama ekologiniam ūkininkavimui, taip pat į praėjusio programavimo laikotarpio patirtį.

Rodiklis R.29 leis įvertinti, koku mastu ekologinio ūkininkavimo priemonės prisidės prie *poreikio i.1* patenkinimo. Taip pat pažymėtina, kad rodiklis priskirtas ir SO4, SO5, SO6.

R.43. Antimikrobinių medžiagų naudojimo ribojimas. Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami veiksmai, kuriais siekiama apriboti antimikrobinių medžiagų naudojimą (prevencija / ribojimas), dalis

Siektina rodiklio R.43 reikšmė yra 16,24 proc. sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami veiksmai, kuriais siekiama apriboti antimikrobinių medžiagų naudojimą. Prie šio rodiklio pasiekimo prisideda šios su SO9 tikslu susietos intervencinės priemonės: TI05eko8, TI05eko9, KP01ekū ir KP08prev.

Nustatant rezultato rodiklio reikšmę buvo atsižvelgta į planuojamą paremti ūkinių gyvūnų skaičių (SG) pagal kiekvieną iš intervencinių priemonių, siekiančių rezultato rodiklio R.43. Nustatant siektinas reikšmes pagal ekologinio ūkininkavimo priemones (TI05eko8 ir KP01ekū) buvo įvertintas galimas remiamų ūkinių gyvūnų dubliavimasis, pagal šias intervencines priemones planuojama kasmet paremti po kiek daugiau nei 55 tūkst. SG. Pagal intervencinės priemonės TI05eko9 veiklą „Parama už geresnes naminių paukščių (broilerių, kalakutų ir vištų dedeklių) laikymo sąlygas ir sveikatingumo didinimą“ kasmet planuojama paremti apie 48-50 tūkst. SG (broilerių ir kalakutų). Pagal intervencinę priemonę KP08prev visu strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu planuojama paremti 15 tūkst. SG.

Rodiklis R.43 leis įvertinti, koku mastu intervencinės priemonės prisidės siekiant sumažinti antimikrobinių medžiagų naudojimą (*poreikiai i.3 ir i.5*).

R.44. Gyvūnų gerovės didinimas. Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami gyvūnų gerovės didinimo veiksmai, dalis

Siektina rodiklio R.44 reikšmė yra 49,33 proc. Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami gyvūnų gerovės didinimo veiksmai. Prie šio rodiklio pasiekimo prisideda 4 su SO9 tikslu susietos intervencinės priemonės: TI05eko8, TI05eko9, KP01ekū, KP31tvi.

Nustatant rezultato rodiklio reikšmę buvo atsižvelgta į planuojamą paremti ūkinių gyvūnų skaičių (SG) pagal kiekvieną iš intervencinių priemonių, siekiančių rezultato rodiklio R.44. Pagal ekologinio ūkininkavimo priemones (TI05eko8 ir KP01ekū) buvo įvertintas galimas remiamų ūkinių gyvūnų dubliavimasis, pagal šias intervencines priemones planuojama kasmet paremti po kiek daugiau nei 55 tūkst. SG. Pagal intervencinės priemonės TI05eko9 veiklas kasmet planuojama paremti nuo 245 iki 296 tūkst. SG. Pagal intervencinę priemonę KP31tvi visu strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu

planuojama paremti kiek daugiau nei 16 tūkst. SG.

Rodiklis R.44 leis įvertinti, koku mastu priemonės prisidės siekiant gyvūnų gerovės didinimo (*poreikis i.3*).

2.1.SO9.9. Finansinio asignavimo pagrindimas

Konkrečiai priemonei skiriamo lėšų krepšelio dydis nustatytas, atsižvelgus į penkis prioritetizuojant poreikius taikytus kriterijus: (i) indėlis, siekiant Europos Sąjungos lygiu nustatytų tikslų, (ii) atitiktis nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose nustatytiems ilgalaikiams tikslams, (iii) svarba socialiniams – ekonominiams partneriams, (iv) paramos kaimo plėtrai ir tiesioginių išmokų tęstinumas, (v) alternatyvios intervencijos ir finansavimo šaltiniai.

Pagal priemones planuojamos vykdyti veiklos ir skirti finansiniai asignavimai buvo aptarti su socialiniais – ekonominiais partneriais, ministerijomis, kurių įgyvendinamos priemonės yra susijusios su BŽŪP finansuojamomis priemonėmis, taip pat pristatyti ir aptarti su LR Vyriausybei, Seimo nariais.

Toliau pateiktas finansavimo pagrindimas pagal konkrečias priemones, kurios aprašytos Strateginio plano dalyje 2.1.SO9.8, kaip tiesiogiai siekiančios SO9 tikslo atitinkamų rezultatų rodiklių siektinų reikšmių.

TI05eko1.4 - Veiklos ariamojoje žemėje - Sertifikuotos sėklos naudojimas

Intervencinei priemonei skirta 31,7 mln. EUR. Planuojama paramos vieneto suma – mokama kompensacinė metinė 16 EUR išmoka už plotą. Kompensacinė išmoka apskaičiuota nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Pagal šią priemonę paremtas plotas prisideda prie rodiklio R.24 pasiekimo. Intervencinei priemonei numatytas finansavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio rezultato rodiklio siektinos reikšmės pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)

Intervencinei priemonei skirta 8,3 mln. EUR. Planuojama paramos vieneto suma – mokama kompensacinė metinė 337 EUR išmoka už plotą. Kompensacinė išmoka apskaičiuota nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Pagal šią priemonę paremtas plotas prisideda prie rodiklio R.24 pasiekimo. Intervencinei priemonei numatytas finansavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio tikslo pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

TI05eko9 - Gyvūnų gerovė

Intervencinei priemonei skirta 75 mln. EUR. Kiekvienai iš 4 intervencinės priemonės veiklų planuojamos paramos vieneto sumos – mokamos kompensacinės išmokos už sutartinius gyvūnus, kurios apskaičiuotos nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis, galvijų, kiaulių ir naminių paukščių auginimo gamybinius ir ekonominius rodiklius ir įvertinant dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Pagal šią intervencinę priemonę paremti sutartiniai gyvūnai prisideda prie rezultato rodiklių R.43 ir R.44 pasiekimo. Intervencinei priemonei numatytas finansavimas yra pakankamas rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio tikslo pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo

Šiai ekologiškai sistemai įgyvendinti skirta 15,5 mln. EUR. Pagal šią intervencinę priemonę mokamos kompensacinės metinės išmokos už plotą (priklausomai nuo auginamų kultūrų). Kompensacinės išmokos apskaičiuotos nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Pagal šią intervencinę priemonę paremti plotai prisideda prie rodiklių R.24 ir R.29 pasiekimo, o pagal intervencinę priemonę

paremti sutartiniai gyvūnai prisideda prie rodiklių R.43 ir R.44 pasiekimo. Priemonė įgyvendinta tik 2023 m. Siekiant didesnio ekologinio ūkininkavimo patrauklumo bei aiškumo ne vienerius metus ekologiškai ūkininkaujantiems, perskaičius kompensacinių išmokų dydžius, nuo 2024 m. ši priemonė (kompensacinės išmokos) integruota į intervencinę priemonę KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“.

TI01eko10 - Parama už ekologiškai auginamas daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinis ir prieskoninius augalus

Šiai ekologicinei sistemai skirta 5,8 mln. EUR. Pagal šią priemonę mokama kompensacinė metinė 560 EUR išmoka už plotą, kuriame auginamos ekologiškos daržovės, bulvės, uogynai, sodai, vaistažolės, aromatiniai ir prieskoniniai augalai. Kompensacinė išmoka apskaičiuota nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl priimtų įsipareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Pagal šią priemonę paremti plotai prisideda prie rodiklių R.24 ir R.29 pasiekimo.

Priemonė įgyvendinta tik 2023 m. Siekiant didesnio ekologinio ūkininkavimo patrauklumo bei aiškumo ne vienerius metus ekologiškai ūkininkaujantiems, perskaičius kompensacinių išmokų dydžius, nuo 2024 m. ši priemonė (kompensacinės išmokos) integruota į intervencinę priemonę KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“.

KP01ekū Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai

Intervencinei priemonei skirta 315,8 mln. EUR. Pagal šią intervencinę priemonę mokamos kompensacinės metinės išmokos už plotą (priklausomai nuo auginamų kultūrų). Kompensacinės išmokos apskaičiuotos nepriklausomos įstaigos atsižvelgiant į istorinius statistinius duomenis ir įvertinant dėl priimtų įsipareigojimų patirtas papildomas sąnaudas ir prarastas pajamas. Pagal šią intervencinę priemonę paremti plotai prisideda prie rodiklių R.24 ir R.29 pasiekimo, o pagal intervencinę priemonę paremti sutartiniai gyvūnai prisideda prie rodiklių R.43 ir R.44 pasiekimo. Intervencinei priemonei numatytas finansavimas yra pakankamas rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio tikslo pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

KP31tvi – Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas

Intervencinei priemonei skirta 56,3 mln. EUR. Nustatant vidutinę paramos vieneto sumą - 250 tūkst. EUR vienam projektui vadovautasi panašių projektų, įgyvendintų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“, patirtimi ir duomenimis. Vidutinis paskolos dydis – 100 000 EUR. Šis dydis nustatytas, remiantis Lietuvos BŽŪP SP finansinių priemonių ex-ante vertinime (2021 m.) apskaičiuota vidutine nacionalinės plėtros įstaigos „Žemės ūkio paskolų ir garantijų fondas“ 2020-2021 m. suteiktų lengvatinių paskolų verte. dotacijas gaus 205 valdos, paskolas - 67. Pagal šią intervencinę priemonę paremti sutartiniai gyvūnai prisideda prie rodiklio R.44 pasiekimo. Intervencinei priemonei numatytas finansavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio tikslo pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

KP08prev - Investicijos į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius

Intervencinei priemonei KP08prev skirta 5 mln. EUR. Finansavimo poreikis buvo nustatytas, įvertinus analogiškos 2014-2020 m. programavimo laikotarpio priemonės įgyvendinimo patirtį. Vidutinė paramos vieneto suma – 40 000 EUR, mažiausia paramos suma yra 4000 EUR, ir ji didinama, taikant 200 EUR už 1 SG. Pagal šią intervencinę priemonę paremti sutartiniai gyvūnai prisideda prie rodiklio R.43 pasiekimo. Intervencinei priemonei numatytas finansavimas yra pakankamas rezultato rodiklio reikšmei pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad prie šio tikslo pasiekimo prisideda ir kitos intervencinės priemonės.

2.1.XCO Horizontalusis tikslas – modernizuoti sektorių skatinant žemės ūkio ir kaimo vietovių žinias, inovacijas ir skaitmeninimą bei dalijimąsi jomis, taip pat skatinant jų diegimą

2.1.XCO.1 SSGG analizės santrauka

2.1.XCO.1.1. Stiprybės

1. Stiprios mokslo ir studijų institucijos, gebančios kurti žinias ir inovacijas tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygiu.
2. Teritoriniu požiūriu išplėtotas kaimo gyventojų ir ūkininkų konsultavimo paslaugų tinklas.
3. Nustatyti reikalavimai konsultantams nuolat kelti kvalifikaciją.
4. Sukurti konsultavimo, mokymų ir administracinių paslaugų teikimo IT įrankiai, įgalinantys teikti paslaugas nuotoliniu būdu.

2.1.XCO.1.2. Silpnybės

1. ŽŪŽIS fragmentiškumas, nesukuriantis prielaidų įgyvendinti tęstines bendras veiklas.
2. Nepakankamas ūkininkų organizacijų (asociacijų ir kooperatyvų) įsitraukimas į žinių ir inovacijų kūrimo ir sklaidos procesus.
3. Nepakankama konsultavimo paslaugų paklausa tarp mažesnių (iki 50 ha) ūkių valdytojų.
4. Ribotas EIP ir parodomuosius projektus įgyvendinusių subjektų suinteresuotumas tęsti projektų metu pradėtas veiklas.

2.1.XCO.1.3. Galimybės

1. Nacionalinis BŽŪP tinklas, stiprinantis visų ŽŪŽIS veikėjų sąveiką ir gerinantis visos ŽŪŽIS veikimą.
2. Tarptautinio interaktyvaus inovacijų modelio diegimo patirties perėmimas.
3. Skaitmeninių inovacijų centrų potencialo panaudojimas, plėtojant skaitmenines technologijas žemės ūkyje.
4. Konkrečių BŽŪP tikslų įgyvendinimas, taikant skaitmenines inovacijas žemės ūkyje.

2.1.XCO.1.4. Grėsmės

1. Barjerai, sukuriantys apribojimus teikti konsultacijas konsultantams, turintiems specifinių žinių ir tarptautinės patirties.
2. Skaitmeninio technologijų taikymui dalies kaimo gyventojų nepakankami kompiuterinio raštingumo įgūdžiai, galintys nulemti mažesnę technologinę pažangą.

2.1.XCO.1.5. Kitos pastabos

2016 m. Lietuvoje 38,6 proc. visų ūkių valdytojų turėjo bazinį arba visišką pasirengimą ūkininkauti, ir tai atitinka ES šalių vidurkį. Pasirengimas ūkininkauti Lietuvoje yra geresnis tarp jaunųjų ūkininkų (ūkių valdytojų iki 35 m. amžiaus) ir didesnių ūkių valdytojų (virš 50 ha). Svarbu paminėti, kad į bazinį ar kitokį pasirengimą ūkininkauti įtraukiamas tik profesinis pasirengimas ir išsilavinimas žemės ūkio srityje. Tačiau ekonominis, vadybinis ar kitoks pasirengimas ūkininkams gali būti ne mažiau svarbus. Todėl mokymai ir profesinis pasirengimas yra būtini ir svarbūs visiems ūkių valdytojams, nepriklausomai nuo jų valdomo žemės ploto, lyties ar amžiaus, o ypatingą dėmesį būtina skirti mažesniems ūkiams. Lietuvoje sėkmingai veikia konsultavimo ir mokymo institucijos, teikiančios paslaugas žemės ūkio subjektams. Šios konsultacijos yra prieinamos visoje šalies teritorijoje. Pastebėta, kad parama konsultavimo paslaugoms aktyviausiai naudojasi ūkininkai, valdantys 50–99,9 ha ūkius, o mažesnių, t. y. iki 50 ha, ūkių valdytojai, kuriems ypač aktualūs ūkio modernizavimo ir produktyvumo didinimo klausimai, nėra linkę konsultuotis. Dėl to būtina didinti šios priemonės žinomumą, įgyvendinti tikslines viešinimo priemones, siekiant

įtraukti mažesnių žemės ūkių valdytojus į ŽŪŽIS. Atsižvelgiant į ūkininkų poreikius, didesnis dėmesys turėtų būti skiriamas temų įvairovei, konsultantų kvalifikacijos kėlimui, naujų mokymo metodų taikymui. Taip pat būtina sudaryti galimybes, kad ūkininkai galėtų konsultuoti ir mokyti ūkininkus, o į konsultacijų ir mokymo organizavimo procesą būtų įtraukti kooperatyvai, gamintojų organizacijos, ūkininkų organizacijos ir asociacijos.

2014–2020 m. laikotarpiu taikytos paramos konsultavimo paslaugoms taisyklės įpareigoja konsultantus kelti kvalifikaciją bent vieną kartą per metus projekto įgyvendinimo metu. Atliktos konsultavimo įstaigų apklausos rezultatai parodė, kad akredituotų konsultavimo įstaigų konsultantai kvalifikaciją kėlė vidutiniškai 27 dienas per metus, tačiau skirtumai skirtingose konsultavimo įstaigose yra labai dideli – nuo skirtų 5 iki 80 dienų per metus [1]. Pastebima, kad nepriklausomi konsultantai atsiduria nelygioje konkurencijoje su žemės ūkio produkcijos gamintojų konsultantais (komerciniais), kurie savo srityje reguliariai kelia profesinę ir darbo su klientu vadybinę kvalifikaciją, siekiant parduoti jo atstovaujamą produktą klientui. Be to, nėra konsultantų vertinimo sistemos, kuri leistų išskirti labai gerai dirbančius konsultantus, taip pat konsultantus, kurių teikiamų paslaugų kokybė yra nepakankama.

Šalyje egzistuoja sukurti pagrindiniai IT įrankiai konsultuoti ūkiams: ūkio valdymo, Integruotosios kenksmingųjų organizmų kontrolės (IKOK) ir e-mokymų platformos, kurios turi sąsają su valstybiniais registrais, kontrolės institucijomis.

2014–2020 m. laikotarpiu pagal priemonę „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ parama skirta 61 parodomajam projektui ir informavimo veikloms, kurie apėmė beatliekių technologijų, aplinką tausojančių, gamybos procesų valdymo, veislininkystės gerinimo, žemės ūkio produktų kokybės gerinimo, šiltnamio efektą sukeliančių dujų mažinimo ir daugybę kitų temų. Iki 2021 m. kovo mėn. surengta 1 937 parodomųjų ir informavimo renginių, kuriuose dalyvavo 21 277 dalyviai, iš kurių unikalų dalyvių skaičius renginiuose buvo 9 472. Analizuojant parodomųjų projektų dalyvių pasiskirstymą pagal savivaldybes, matyti, kad pasiskirstymas yra tolygus, t. y. visose savivaldybėse suinteresuotieji veikėjai dalyvauja žinių sklaidos veiklose.

Lietuvos ŽŪŽIS analizė atskleidė, kad dauguma mokslo ir mokymų institucijų yra pajėgios ir noriai įsijungia į inovacijų kūrimą, vykdydamos mokslines ir eksperimentines veiklas, plėtodamos naujus įrankius ir metodikas, pritaikytas kaimo plėtros, žemės ir miškų ūkio sektoriaus plėtrai. Mokslininkų sukurtos žinios, produktai ir paslaugos daugeliu atveju yra aktualios ir pagrįstos ūkininkų bei žemės ūkio verslo poreikiais. Į žinių kūrimą ir sklaidą ypač plėtojant skaitmenines technologijas žemės ūkyje, įsitraukia skaitmeninių inovacijų centrai.

Europos inovacijų partnerystės iniciatyva sulaukė didelio Lietuvos ŽŪŽIS dalyvių dėmesio, tačiau projektų rengėjai susidūrė su tam tikrų temų pasirinkimo ribojimais, taip pat su trukdžiais, susijusiais su pertekliniais reikalavimais. Ateityje svarbu užtikrinti, kad EIP būtų sudarytos galimybės diegti ne tik technologines, bet ir socialines inovacijas, plačiau panaudojamos interaktyvaus inovacijų modelio sudaromos galimybės. Be to, žinios ir inovacijos, sukurtos EIP, turėtų būti panaudojamos profesiniam rengimui, mokymui ir konsultavimui. Tačiau būtina pažymėti, kad pasibaigus itin sėkmingų EIP ir parodomųjų projektų įgyvendinimui, kuriamų inovacijų fragmentacija nekuria sektoriui pridėtinės vertės, o projektus įgyvendinę subjektai nesuinteresuoti tęsti projektų metu pradėtas veiklas, todėl neužtikrinamas inovatyvaus projekto tęstinumas, nesukuriamas poreikis naujoms strateginėms priemonėms ar didesniams joms skiriamam biudžetui. Pasyvi inovacijų sklaida, jų paieška, kūrimas ir diegimas šalies ūkiuose nekuria efektyvios žinių ir inovacijų perdavimo sistemos.

Lietuvos kaimo vietovėse, įgyvendinus RAIN–2 projektą, plačiajuosčio ryšio aprėptis pasiekė 98 proc. Nors nuo 2014 m. prieigą prie plačiajuosčio interneto turinčių namų ūkių dalis kaime išaugo 20,7 proc. punkto, tačiau, palyginti su miestu, išliko mažesnė. Lietuva viršija ES šalių vidurkį, naudojantis labai didelės spartos internetu. Tačiau naujos kartos interneto naudojimas Lietuvoje atsilieka nuo ES šalių vidurkio 16,4 proc. punkto, o kaimo vietovėse šis atotrūkis siekia net 30,6 proc. punkto, todėl ateityje nemažiau svarbu užtikrinti naujos kartos interneto prieigos ir labai didelės spartos interneto plėtrą tiek

mieste, tiek kaimo vietovėse.

Nors nuo 2015 m. iki 2019 kaime asmenų, turinčių bazinio ir aukštesnio lygio skaitmeninius įgūdžius, dalis padidėjo nuo 42 proc. iki 46 proc., atotrūkis nuo miesto gyventojų turimų skaitmeninių įgūdžių išlieka didelis: 2019 m. siekė 20 procentinių punktų kaimo gyventojų nenaudai ir buvo vienas didžiausių tarp ES-28 šalių (ES-28 šalyse vidutiniškai šis skirtumas siekė 15 proc. punktų). Skaitmeninių įgūdžių trūkumas trukdo vystyti skaitmeninei ekonomikai ir visuomenei, todėl kaimo vietovėse skaitmeniniai įgūdžiai turėtų būti ugdomi ir vystomi labiau.

Lietuvos žemės ūkyje skaitmeninimas nėra plačiai taikomas, jį labiau linkę taikyti didelių ūkių, ekologinių ūkių valdytojai ir jaunesnio amžiaus ūkininkai ar miškininkai. Pastebima, kad lėtą skaitmeninių technologijų ūkiuose plėtrą stabdo tokie veiksniai kaip vyresnis ūkininkų amžius, skaitmeninių įgūdžių trūkumas bei žemesnis vyresnių ūkininkų išsilavinimas. Skaitmeninimą žemės ūkyje skatina vis didėjantis skaičius žemės ūkio technologijas parduodančių įmonių, kurios siūlo ūkininkams ir žemės ūkio įmonėms naujus sprendimus, didėja sprendimų įvairovė ir konkurencija šioje srityje. Modernizuojant ūkius ir diegiant aplinką tausojančias technologijas, būtina teikti prioritetą skaitmeninimo sprendimams (tiek žinių sklaidos priemonėse, tiek investicijoms ūkiuose).

Lietuvos ŽŪŽIS analizė atskleidė, kad ryšiai tarp atskirų ŽŪŽIS dalyvių yra fragmentiški, todėl ateityje būtina stiprinti jų tarpusavio ryšius, kurti tinklaveikos principais pagrįstą bendradarbiavimą visose ŽŪŽIS grandyse. Siekiant kurti pažangų, inovacijas ir skaitmeninius sprendimus diegiantį žemės ūkį Lietuvoje, didelis dėmesys turėtų būti skiriamas informacijos srautų tarp ŽŪŽIS dalyvių gerinimui ir veiklos koordinavimui, taip pat šalies ŽŪŽIS įsitraukimui į Europos mokslo, žinių ir inovacijų tinklus.

Į žinių sklaidos procesus yra įsitraukęs Lietuvos kaimo tinklas (LKT), kuriam pavesta organizuoti ŽŪŽIS dalyvių bendradarbiavimą tinkle, teikti paramą EIP veiklos grupėms, viešinant jų veiklą, skatinti inovacijas žemės ūkyje, maisto gamyboje, miškininkystėje, kaimo vietovėse. Visgi, metinių planų analizė rodo, kad darbo grupių susitikimai, posėdžiai, EIP veiklos grupių projektų pristatymo renginiai organizuojami nepakankamai dažnai, kad tarp ūkininkų, mokslininkų ir konsultantų užsimegztų bendradarbiavimas, būtų palaikomi ir plėtojami ryšiai. Atliktas LKT veiklos vertinimas parodė, kad esminis LKT veiklos trūkumas yra susijęs su nepakankamai intensyvia tinklaveika. Tai lemia kelios priežastys: nepakankami LKT sekretoriato žmogiškieji ištekliai vykdyti visas LKT pavestas funkcijas ir užtikrinti sklandų LKT veiksmų planų įgyvendinimą; mažas LKT narių, ypač bendruomenių, įsitraukimas LKT veiklas; silpnas tinklaveikos, kaip veiksmingos politikos įgyvendinimo ir tobulinimo priemonės, palaikymas sprendimų priėmėjų tarpe. Tokį patį vertinimą pateikia ir tarptautiniai lyginamieji tyrimai.

Naujame BŽŪP laikotarpyje ypatingas dėmesys bus skiriamas su tinklaveika ir bendradarbiavimu susijusioms iniciatyvoms remti. Lietuvos ŽŪŽIS dalyviai ir jų sukurta mokslo ir konsultavimo paslaugų infrastruktūra, patirtis EIP projektuose ir kituose tarptautiniuose projektuose, dalyvavimas teminiuose tinkluose, galėtų būti pritaikoma naujiems partnersčių projektams šalyje ir tarptautiniu mastu, taip pat kelti reikalavimus visiems sistemos dalyviams ir jų kuriamų paslaugų, inovacijų kokybei. Naujos partnersčių formos ir tinklai, kuriuose sukauptas žinių ir patirties rezervuaras, gali paskatinti naujų konsultavimo būdų ir paslaugų, kokybinių su konsultacinėmis paslaugomis susijusių sprendimų atsiradimą. Tačiau tam reikalingas ŽŪŽIS veiklų koordinavimas, integruotas visų jos dalyvių įsitraukimas ir įgalinimas kryptingai veikti. BŽŪP tinklo, EIP veiklos grupių tinklo kūrimas ir esamų tinklų, tokių kaip Lietuvos kaimo tinklas, VVG tinklas, KBO tinklas ir kitų tinklų aktyvinimas gali prisidėti kuriant konkurencingą, integraciją ir įtraukią ŽŪŽIS.

[1] Matusevičiūtė, E., Petraitis R., Šakickienė A., Titiškytė L., Urbanavičienė S. (2021). *AKIS and advisory services in Lithuania. Report for the AKIS inventory (Task 1.2) of the i2connect project*. P. 31-32.

2.1.XCO.2 Poreikių nustatymas

Kodas	Pavadinimas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Poreikis yra įtrauktas į BŽŪP strateginį planą
k.1	Didinti žinių ir inovacijų sklaidą žemės ūkyje	Neprioritetizuojama	Taip
k.2	Didinti konsultavimo paslaugų formų įvairovę, geriau užtikrinti jų atitikimą ūkininkų poreikiams	Neprioritetizuojama	Taip
k.3	Užtikrinti aukštą konsultantų kompetenciją ir jų teikiamų konsultacijų kokybę	Neprioritetizuojama	Taip
k.4	Mažinti skaitmeninę atskirtį žemės ūkyje ir kaimo vietovėse	Neprioritetizuojama	Taip

Kitos su poreikių vertinimu susijusios pastabos.

Neaktualu.

2.1.XCO.4. Intervencijų priemonių taikymo argumentai

Intervencijos forma	Priemonės rūšis	Intervencijos kodas (VN) – pavadinimas	Bendrasis produkto rodiklis
Sectoral - Vaisiai ir daržovės	INVRE(47(1)(a)) - investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą, moksliniai tyrimai ir eksperimentinės bei novatoriškos gamybos metodai ir kiti veiksmai	SP01vid1 - Investicijos į ilgalaikį turtą, tyrimus, eksperimentinę ir inovatyvią gamybą ir kitus veiksmus	O.35. Remiamų veiksmų programų skaičius
Sectoral - Bitininkystės produktai	ADVICEES(55(1)(a)) - bitininkams ir bitininkų organizacijoms teikiamos konsultavimo paslaugos, techninė parama, jų mokymas, informavimas ir keitimasis geriausios praktikos pavyzdžiais, be kita ko, pasitelkiant tinklaveiką	SP03med1 - Švietimas, mokymas ir techninė parama	O.37. Veiksmų arba vienetų, skirtų bitininkystei išsaugoti arba tobulinti, skaičius
Sectoral - Bitininkystės produktai	COOPAPI(55(1)(e)) - bendradarbiavimas su specializuotomis įstaigomis, vykdam bitininkystei ir bitininkystės produktams skirtų tyrimų programas;	SP03med4 - Moksliniai tyrimai bitininkystės sektoriuje	O.37. Veiksmų arba vienetų, skirtų bitininkystei išsaugoti arba tobulinti, skaičius
RD	COOP(77) - Bendradarbiavimas	KP20vvg - Bendruomenių inicijuota vietos plėtra (LEADER)	O.31. Remiamų vietos plėtros strategijų (LEADER) arba parengiamųjų veiksmų skaičius
RD	COOP(77) - Bendradarbiavimas	KP21sum - Sumanieji kaimai	O.32. Kitų remiamų bendradarbiavimo veiksmų ar vienetų (išskyrus O.1 punkte nurodytas EIP grupes) skaičius
RD	COOP(77) - Bendradarbiavimas	KP22eip - Europos inovacijų partnerystė žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje	O.1. Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupės projektų skaičius
RD	KNOW(78) - Keitimasis žiniomis ir informacijos sklaida	KP23ppi - Parodomieji projektai ir informavimo veikla	O.33. Mokymų, konsultacijų ir informuotumo didinimo veiksmų arba vienetų, už kuriuos skiriama parama, skaičius
RD	KNOW(78) - Keitimasis žiniomis ir informacijos sklaida	KP24mji - Mokymai ir įgūdžių įgijimas	O.33. Mokymų, konsultacijų ir informuotumo didinimo veiksmų arba vienetų, už kuriuos skiriama parama, skaičius
RD	KNOW(78) - Keitimasis žiniomis ir informacijos sklaida	KP25kon - Konsultavimo paslaugos	O.33. Mokymų, konsultacijų ir informuotumo didinimo

Apžvalga

Strateginiame plane identifikuoti 4 (*keturi*) poreikiai, kurie yra susiję su kompleksiniu tikslu modernizuoti žemės ūkį bei kaimo vietovės puoselėjant žinias, inovacijas bei skaitmenizavimo galimybes ir dalijantis jomis žemės ūkyje bei kaimo vietovėse, ir skatinant ūkininkus jomis naudotis, sudarant geresnes galimybes naudotis moksliniais tyrimais, inovacijomis, žinių mainais ir mokymu. Šiuos poreikius numatoma patenkinti per 9 (*devynias*) skirtingas intervencines priemones (I ir II ramsčio).

Siekiant **didinti žinių ir inovacijų sklaidą žemės ūkyje (*poreikis k.1*)** bus įgyvendinamas kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšių „Bendradarbiavimas“ (77 str.), „Keitimasis žiniomis ir informacijos sklaida“ (78 str.) ir sektoriinių intervencinių priemonių rūšių „Bitininkystės produktai“ (55 str.) ir „Vaisiai ir daržovės“ (47 str.) derinys. Įgyvendinant šių intervencinių priemonių rūšių derinį, bus siekiama modernizuoti žemės ūkio sektorių, diegti inovacijas ir skaitmeninimą žemės ūkyje ir kaimo vietovėse.

Parama pagal intervencinę priemonę KP22eip bus skiriama bendradarbiavimui tarp žemės ūkio veiklos subjektų, mokslinių tyrimų įstaigų, konsultantų ir kitų suinteresuotų subjektų plėtoti bei žemės ūkio ir miško valdose pritaikyti pažangią patirtį, mokslinius ir technologinius pasiekimus, susijusius, pavyzdžiui, teigiamu poveikiu aplinkai ir klimatui, žemės ir maisto ūkio konkurencingumo didinimu, su žemės ūkio produktų perdirbimu ir aukštesnės pridėtinės vertės produktų gamyba, beatliekinių ir mažų atliekų technologijų taikymu ir žemės ūkio gamybos atliekų perdirbimu, pažangiomis technologijomis, skaitmeninimu. Intervencinės priemonės KP22eip investicijos bus nukreiptos į inovacijų kūrimą ir diegimą, skleidžiant praktinius problemų sprendimo būdus, įgyvendinant bandomuosius ir pažangius projektus, į juos įtraukiant kuo daugiau suinteresuotų šalių, turinčių skirtingą viena kitą papildančią patirtį. Siekiant paskatinti EIP veiklos grupes tęsti įgyvendintų inovacinių projektų metu pradėtas veiklas, bus siekiama sudaryti sąlygas gautus rezultatus plėtoti programos „Europos horizontas“ ir kitose iniciatyvose, taip pat jų rezultatai bus viešinami per Lietuvos kaimo tinklą, ES EIP tinklą, būsimą ŽŪŽIS platformą. Siekiant skleisti žinias ir inovacijas, kartu atsižvelgiant į individualius žemės ūkio subjektų poreikius, parama bus skiriama konkurencingomis, naujausiomis mokslo žiniomis, inovacijomis ir pažangia patirtimi grįstų konsultavimo paslaugų prieinamumui didinti, pasitelkiant priemonę KP25kon. Intervencinėmis priemonėmis KP24mij ir KP23ppi atitinkamai bus remiama žinių ir inovacijų sklaida mokymo bei parodomųjų projektų įgyvendinimo metu. Parama pagal intervencinę priemonę KP23ppi bus skiriama žemės ūkio veiklos subjektų keitimuisi geriausia patirtimi, siekiant, kad jie įgytų technologinių žinių ir įgūdžių. Projektų įgyvendinimo metu ūkiuose realiomis sąlygomis bus demonstruojamos praktinės galimybės diegti inovacijas, pristatoma jų praktinė nauda veiklos rezultatams. Parama pagal intervencinę priemonę KP24mij bus skirta žemės ūkio veiklos subjektų, mokymui ir būtinų įgūdžių įgijimui, keitimuisi geriausia patirtimi. Parama pagal šią intervencinių priemonių rūšį bus teikiama formuojant ir finansuojant žinių rinkinius aktualiais klausimais, pavyzdžiui, ekonomikos žalinimas, tvarus ūkininkavimas, bioekonomikos vystymo praktika, naujausi moksliniai tyrimai ir inovacijų, aktualių žemės ūkio veikloms, apžvalga ir kt. Kaimo plėtros žinių ir inovacijų sklaidos intervencines priemones papildys ir pagal sektorines intervencines priemones finansuojamos konsultacijos ir mokymai specifinėmis bitininkams bei vaisių ir daržovių organizacijoms aktualiomis temomis (SP01vid1, SP03med1, SP03med4). Sektoriinių intervencinių priemonės SP03med1 pagalba numatoma remti švietimo ir mokymo, o SP03med4 – mokslinių tyrimų bitininkystės sektoriuje veiklas.

Siekiant **didinti konsultavimo paslaugų formų įvairovę, geriau užtikrinti jų atitikimą ūkininkų poreikiams (*poreikis k.2*)**, bus įgyvendinamas pasitelkiant kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšį „Keitimasis žiniomis ir informacijos sklaida“ (78 str.). Poreikis bus tenkinamas per intervencinę priemonę KP25kon, kurios pagalba ūkininkams teikiamos kvalifikuotos ir specializuotos individualios konsultacinės paslaugos jiems aktualiomis tematikomis (*pvz., kaip ūkio ir žemės valdymas siejasi su tam tikrais standartais ir reikalavimais, konsultacijos dėl beatliekių ir mažų atliekų technologijų, didelės pridėtinės vertės produktų iš biomasės gamybos, rizikų valdymo, pažangių technologijų, skaitmeninimo, inovacijų ir kitais aktualiais klausimais*). Planuojama teikti konsultacijas, ne tik apimančias temas, nurodytas Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 15 str. 2 ir 4 dalyse, bet ir konsultacijos, kurių temos bus nustatytos

analizuojant naujus tikslinių grupių poreikius dėl jiems aktualių konsultacijų tematikų. Ūkininkų, miškininkų ir EIP veiklos grupių susikūrimą ir inovacinį projektą planuojančių inicijuoti subjektų poreikių vertinimas bus atliekamas apklausų, anketų, klausimynų pagalba, siekiant išsiaiškinti paslaugų gavėjų nuomonę apie jiems svarbias tematikas, paslaugų formas, kitus poreikius, taip pat bus atsižvelgiama į asociacijų pateiktus pasiūlymus. Teikiant konsultavimo paslaugas (tiek tiesiogiai, tiek nuotoliniu būdu) bus siekiama užtikrinti individualių poreikių vertinimą, paslaugos turės būti susijusios su konkrečia konsultavimo paslaugų gavėjo situacija ir spręsti tik jam būdingas specifines problemas. Siekiant geriau užtikrinti paslaugų atitikimą ūkininkų poreikiams bus taikomi nauji konsultavimo būdai.

Siekiant **užtikrinti aukštą konsultantų kompetenciją ir jų teikiamų konsultacijų kokybę (poreikis k.3)** bus įgyvendinamas kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšių „Bendradarbiavimas“ (77 str.) ir „Keitimasis žiniomis ir informacijos sklaida“ (78 str.) derinys.

Didelę įtaką konsultantų kompetencijai ir jų teikiamų paslaugų kokybei turi jų aktyvus dalyvavimas įvairiuose projektuose, todėl bus skatinamas aktyvus visų nešališkų konsultantų įsitraukimas į žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemą, į EIP veiklos grupių veiklą, parodomuosius projektus ar mokymų veiklas. Intervencine priemone KP22eip bus siekiama plėtoti aktyvų bendradarbiavimą tarp žemės ūkio, miškų ūkio ir maisto sektoriaus dalyvių, mokslinių tyrimų įstaigų, konsultantų ir kitų suinteresuotų subjektų dalinantis žiniomis ir sprendimais. Parama teikiama pagal šią intervencinę priemonę teiks prioritetą projektams, užtikrinantiems EIP veiklos grupių sudėties tikslingumą ir konsultantų įsitraukimą. Teikiant mokymus (KP24mji) aukšta kokybė užtikrinama skiriant prioritetinius balus projektams, kuriuose lektoriai turi atitinkamas kompetencijas, žinias, įgūdžius, ilgesnę žinių sklaidos ir (ar) pažangaus ūkininkavimo patirtį ir pan. Intervencinėse priemonėse KP23ppi ir KP25kon prie aukštos mokymo ir konsultavimo kokybės prisidedama teikiant paslaugas įvairiais ūkininkui priimtinais būdais: pvz., dalyvaujant lauko dienoje, stebint demonstracijas ūkiuose realiomis sąlygomis, konsultuojantis nuotoliniu būdu, mokantis iš patirties ir t.t.

Siekiant **mažinti skaitmeninę atskirtį žemės ūkyje ir kaimo vietovėse (poreikis k.4)** bus įgyvendinamas sektorinių intervencinių priemonių rūšies „Vaisiai ir daržovės“ bei kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšių „Bendradarbiavimas“ (77 str.) ir „Keitimasis žiniomis ir informacijos sklaida“ (78 str.) derinys. Intervencine priemone KP22eip bus remiami projektai susiję su pažangiomis technologijomis, skaitmeninimu bei kitais išmaniaisiais verslo valdymo sprendimais, įskaitant netechnologinių inovacijų plėtrą. Prie poreikio tenkinimo prisidės intervencinė priemonė KP20vvg, pagal kurią įgyvendinamose vietos plėtros strategijose suplanuotos žemės ūkiams skaitmenizuoti skirtos priemonės ir skaitmeninius gebėjimus ugdantys mokymai. Planuojama, kad prie skaitmeninės atskirties žemės ūkyje ir kaimo vietovėse mažinimo prisidės kita LEADER principais įgyvendinama intervencinė priemonė KP21sum, tačiau kadangi ši intervencinė priemonė įgyvendinama vadovaujantis LEADER principais, šios priemonės indėlis į kompleksinį tikslą gali būti tikslinamas po sumanių kaimų strategijų atrankos. Sektorine priemone SP01vid1 remiamos veiklos susijusios su gamybos ir rinkodaros skaitmeninimu vaisių ir daržovių sektoriuje. Intervencinėje priemonėje KP25kon teikiant konsultacijas nuotoliniu ar kitu skaitmeniniu būdu, prisidedama prie skaitmeninės atskirties mažinimo. Parama demonstracinėms bei informavimo veikloms (KP23ppi) yra skirta žemės ūkio veiklos subjektams keistis geriausia patirtimi, įgyti naujų technologinių žinių ir įgūdžių ir diegti šias naujoves savo ūkiuose, tuo tarpu skiriant paramą mokymo ir įgūdžių įgijimo projektams (KP24mji) ypatingas dėmesys skiriamas skaitmeninių įgūdžių ugdymui ir tobulinimui.

Pagal intervencines priemones KP22eip, KP23ppi, KP24mji, KP25kon ypatingas dėmesys bus skiriamas žinių sklaidai, konsultacijų teikimui, dalijimuisi gerosios praktikos pavyzdžiais, patirtimi apie pažangias technologijas, skaitmeninimą ir jų teikiamą naudą. Šios intervencinės priemonės turėtų suteikti didesnę informuotumą apie pažangias technologijas ir skaitmeninius sprendimus ir taip paskatinti juos diegti ūkiuose (poreikis k.4), o investicinę paramą tokių sprendimų diegimui (poreikis b.2) žemės ūkio veiklos subjektai galės gauti pagal SO2 intervencines priemones KP12vld, KP19sūp, KP31tvi, KP32svp. Kartu šios XCO ir SO2 tikslų siekiančios intervencinės priemonės sudarys palankią aplinką naujų technologijų diegimui ir skaitmenizavimo plėtrai žemės ūkyje.

Igyvendinant išvardintas intervencines priemones, bus siekiama užtikrinti geresnes sąsajas tarp ŽŪŽIS priemonių, jungiant jų veiklas į vieningą sistemą. Pavyzdžiui, inovacijų diegimo srityje bus sudarytos galimybės EIP veiklos grupių susikūrimą ir inovacinį projektą planuojantiems inicijuoti subjektams pagal priemonę KP25kon konsultuotis dėl inovacijų kūrimo ir jų metu gauti praktinę pagalbą, kaip novatorišką idėją transformuoti į interaktyvų inovacinį projektą. Igyvendinusios tokį projektą, EIP veiklos grupės galės tęsti bendradarbiavimą, panaudodamos BŽŪP lėšas naujiems inovaciniams projektams įgyvendinti. Formuojant BŽŪP lėšomis finansuojamas mokymo programas, parodomuosius projektus, konsultavimo veiklas bus reikalaujama paslaugų teikėjų atsižvelgti į EIP projektų įgyvendinimo patirtį ir, pagal poreikį, ją aptarti įgyvendinamų projektų metu. Jei SP priemonė finansuoja Lietuvos teritorijoje vykdomus projektus, tai programa „Europos Horizontas“ atveria galimybes įsitraukti į tarptautinius projektus, apjungiančius skirtingas šalis atstovaujančius partnerius.

Kompleksinį tikslą įgyvendinančių intervencinių priemonių populiarumas ir tęstinumas reikšmingai priklausys nuo ŽŪŽIS dalyvių įsitraukimo į tinklaveiką: skirtingos patirties turinčių ūkininkų bendradarbiavimo, skirtingų sričių atstovų partnerystės, mokymosi vieniems iš kitų, visoms dalyvaujančioms pusėms naudingo keitimosi žiniomis ir gerąja patirtimi. Įvairūs veiksmai, kuriais bus siekiama panaikinti atotrūkį tarp mokslo ir praktikos bei pagerinti visų mokslinių tyrimų ir inovacijų poveikį šioje srityje, interaktyvūs susitikimai, kuriuose keičiamasi ir dalijamasi poreikiais tarp ūkininkų ir kitų ŽŪŽIS veikėjų (t. y., mokslininkų, konsultantų ir inovacijų tarpininkų) užtikrins prieinamumą prie žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemos ir įtinklins visas ŽŪŽIS dalis. Nuo ŽŪŽIS tinklaveikos neatsiejami kitų sėkmingai veikiančių tinklų – Vietos veiklos grupių tinklo, Kaimo bendruomeninių organizacijų tinklo – indėlis ir patirtis. Siekiant koncentruoti ŽŪŽIS aktualią informaciją, ji bus kaupiama ir viešinama naujai kuriamoje ŽŪŽIS platformoje (tinklapyje) vieno langelio principu.

Siekiant išspręsti Lietuvos ŽŪŽIS fragmentacijos ir efektyvumo problemas, planuojama įgyvendinti šiuos sisteminius pokyčius: optimizuoti mokslo ir inovacijų plėtros įgyvendinimą žemės ūkio srityje, užtikrinant šio proceso koordinavimą ir valdymą, nustatyti vieną ŽŪŽIS strategijos įgyvendinimą koordinuojančią instituciją, sukurti ir palaikyti bendrą viešai prieinamą ŽŪŽIS platformą (įskaitant konsultantų tinklą), kuri geriau atitiktų ūkininkų poreikius, padėtų teikti sistemingas, kvalifikuotas inovacijų paramos, mokymo ir konsultavimo paslaugas. Numatyti pokyčiai gali sumažinti ŽŪŽIS fragmentaciją, kad ši geriau tenkintų identifikuotus poreikius, nedidinant šiam tikslui skirtų lėšų sumos.

2.1.XCO.5. Jei reikia, programos „InvestEU“ naudojimo pagrindimas, įskaitant sumą ir numatomą jos įnašą siekiant konkretaus arba kompleksinio tikslo

Neaktualu.

2.1.XCO.8. Rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas

Konkretaus tikslo rezultato rodiklio (-ių) pasirinkimas

Rezultatų rodikliai [rekomenduojamas šio konkretaus tikslo rezultato rodiklis pateikiamas paryškintu šriftu]	Siektina reikšmė
R.1^{CU PR} - Veiklos rezultatų gerinimas pasitelkiant žinias ir inovacijas Asmenų, gaunančių naudą iš pagal BŽŪP remiamų konsultacijų, mokymų, keitimosi žiniomis arba dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupėse siekiant gerinti tvarius ekonominius, socialinius, aplinkosaugos, klimato srities ir efektyvaus išteklių naudojimo veiklos rezultatus, skaičius	45 223,00
R.2^{CU} - Konsultavimo ir žinių sistemų susiejimas Patarėjų, gaunančių paramą, kad jie būtų integruoti į žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemas (AKIS), skaičius	17 574,00
R.3^{CU} - Žemės ūkio skaitmeninimas Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis	0,49 %

R.28^{CU} - Aplinkos arba klimato srities veiklos rezultatų gerinimas naudojantis žiniomis ir inovacijomis Asmenų, gaunančių naudą iš pagal BŽŪP remiamų konsultacijų, mokymų, keitimosi žiniomis arba dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupėse, kiek tai susiję su aplinkos / klimato srities veiklos rezultatais, skaičius	13 537,00
--	-----------

Siekinių reikšmių ir susijusių tarpinių reikšmių pagrindimas

Kompleksiniam tikslui priskirti 4 rezultato rodikliai, prie kurių pasiekimo tiesiogiai ir reikšmingai prisideda tikslo poreikius tenkinančių intervencinių priemonių veiklos.

R.1 - Geresnių veiklos rezultatų siekimas pasitelkiant žinias ir inovacijas. Asmenų, gaunančių naudą iš pagal BŽŪP remiamų konsultacijų, mokymų, keitimosi žiniomis arba dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupėse siekiant gerinti tvarius ekonominius, socialinius, aplinkosaugos, klimato srities ir efektyvaus išteklių naudojimo veiklos rezultatus, skaičius.

Siektina rodiklio R.1 reikšmė yra 45,2 tūkst. asmenų, gaunančių naudą iš pagal BŽŪP remiamų konsultacijų, mokymų, keitimosi žiniomis arba dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupėse. Prie šio rodiklio pasiekimo prisideda 4 kaimo plėtros intervencinės priemonės: KP22eip, KP23ppi, KP24mij, KP25kon.

Nustatant rodiklio reikšmę, vadovautasi panašių priemonių, įgyvendintų pagal 2014-2020 m. Kaimo plėtros programą, patirtimi, planuojamais taikyti reikalavimais gauti paramą, didžiausia galima skirti finansavimo lėšų suma projektui, taip pat atsižvelgta į tikslinės grupės dydį. Numatoma, kad parodomiesiems projektams (intervencinė priemonė KP23ppi) bus taikomas reikalavimas į parodomąjį bandymo sklaidos veiklas įtraukti ne mažiau kaip 200 galutinių naudos gavėjų. Asmenų, gaunančių paramą konsultacijoms (intervencinė priemonė KP25kon), skaičius apskaičiuotas, atsižvelgus į nustatytą didžiausią paramos projektui ir paramos gavėjui sumą. Nustatant asmenų, dalyvaujančių EIP veiklos grupėse (intervencinė priemonė KP22eip), vadovaujamosi 2014-2020 m. programavimo laikotarpiu patirtimi, kuomet EIP veiklos grupėse, įgyvendinusiuose inovacijų projektus, vidutiniškai dalyvavo po 9 asmenis. Vertinant intervencinės priemonės KP24mij indėlį į rodiklio R.1 reikšmę, atsižvelgta į tikslinės grupės dydį ir analogiškos priemonės patirtį. Kadangi planuojama stiprinti mokymų kokybę ir pasiūlyti naujų, tikslinei grupei aktualių temų, tikimasi užtikrinti pakankamą paklausą ir apmokyti virš 36 tūkst. asmenų.

Rodiklio R.1 reikšmė padės nustatyti žinių sklaidos aktualiais klausimais apimtis.

R.2 - Konsultavimo ir žinių sistemų susiejimas. Patarėjų, gaunančių paramą, kad jie būtų integruoti į žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemas (AKIS), skaičius

Siektina rodiklio R.2 reikšmė yra 17,6 tūkst. į ŽŪŽIS įsitraukusių konsultantų. Prie šio rodiklio pasiekimo prisideda šios kaimo plėtros intervencinės priemonės: KP22eip, KP23ppi, KP24mij, KP25kon.

Nustatant rodiklio reikšmę, buvo atsižvelgta į analogiškų projektų, įgyvendintų 2014–2020 finansiniu laikotarpiu, patirtį. Intervencinės priemonės KP25kon atveju, atsižvelgta į analogiškų projektų, įgyvendintų 2014–2020 m. finansiniu laikotarpiu, patirtį, kuomet vienam paramos gavėjui buvo sudarytos galimybės, įgyvendinant projektą, konsultuotis su keliais konsultantais. Individualios konsultacijos vidutinė trukmė 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiu svyravo nuo 4,4 iki 5 val. Atsižvelgus į konsultavimo teikimo paslaugų valandos fiksuotąjį įkainį 58 Eur/val. be PVM tikėtina vienos individualios konsultacijos kaina 290 EUR. Intervencinės priemonės KP22eip atveju bus toliau skatinamas konsultantų įsitraukimas į EIP veiklos grupių projektus. Iki šiol nebuvo reglamentuotas jų skaičius. Siekiant išlaikyti kuo paprastesnį EIP veiklos grupių projektų rengimą, įgyvendinimą ir patį reglamentavimą, ir toliau šis skaičius nebūtų reglamentuojamas, o planuojant R.2 rodiklio reikšmę daroma prielaida, kad viename EIP veiklos grupės projekte dalyvauja vienas konsultantas. Intervencinės priemonės KP23ppi atveju atsižvelgta į analogiškų projektų, įgyvendintų 2014–2020 m. finansiniu laikotarpiu, patirtį, kuomet 23 proc. parodomųjų projektų (16 projektų iš viso 71 paramą gavusio projekto) įgyvendino konsultavimo įstaigos. Daroma prielaida, kad viename projekte dalyvauja vienas konsultantas. Intervencinės priemonės KP24mij atveju R.2 rodiklio reikšmė apskaičiuota, atsižvelgiant į konsultavimo įstaigų įgyvendinamų projektų skaičių ir vidutinį konsultantų, dalyvaujančių viename projekte, skaičių. Pagal priemonę „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ 2014–2020 m. laikotarpiu iš 29

projektų, kuriems buvo skirta parama iki 2021 m. pabaigos, 12 projektų (41 proc.) įgyvendino konsultavimo įstaigos. Vidutiniškai į vieną projektą įsitraukė 26 konsultantai.

R.3 - Žemės ūkio sektoriaus skaitmeninimas. Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis.

Siektina rodiklio R.3 reikšmė yra 0,49 proc. ūkių, gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti. Prie šio rodiklio pasiekimo prisideda 4 kompleksinio tikslo siekiančios intervencinės priemonės: KP22eip, KP23ppi, KP24mji, KP25kon.

2014–2020 m. programavimo laikotarpiu statistika, kokią dalį modernizavimo projektų sudaro su skaitmeninėmis ūkininkavimo technologijomis susiję projektai, nebuvo renkama. Todėl nustatant rodiklio reikšmę, vadovautasi prielaida, kad 10 proc. visų asmenų, pasinaudojusių konsultacijų, mokymų, keitimosi žiniomis galimybėmis arba dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupėse, domėtis skaitmeninio ūkininkavimo technologijų plėtra.

Po vietos plėtros strategijų patvirtinimo nustatyta, kad prie R.3 prisidės intervencinė priemonė KP20vvg, jos siektina reikšmė 0,16 proc. ūkių, gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti.

Planuojama, kad prie R.3 prisidės intervencinė priemonė KP21sum, tačiau konkretus intervencinės priemonės indėlis siekiant rodiklio reikšmės bus įvertintas po sumanių kaimų strategijų atrankos.

Pažymėtina, kad į rodiklio R.3 siektiną reikšmę įtraukti ir kitus tikslus įgyvendinančių priemonių pasiekimai: KP12vld, KP32svp, KP31tvi, KP14gra, KP19sūp.

R.28 - Aplinkos arba klimato srities veiklos rezultatų gerinimas naudojantis žiniomis. Asmenų, gaunančių naudą iš pagal BŽŪP remiamų konsultacijų, mokymų, keitimosi žiniomis arba dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupėse, kiek tai susiję su aplinkos / klimato srities veiklos rezultatais, skaičius.

Siektina rodiklio R.28 reikšmė yra 13,5 tūkst. asmenų gaunančių naudą iš BŽŪP remiamų konsultacijų, mokymų, keitimosi žiniomis arba dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupėse, kiek tai susiję su aplinkos / klimato srities veiklos rezultatais. Prie šio rodiklio pasiekimo prisideda 4 intervencinės priemonės: KP23ppi, KP25kon, KP22eip, KP24mji.

Nustatant siektiną rodiklio reikšmę buvo atsižvelgta į 2014–2020 m. laikotarpio patirtį bei intervencinėms priemonėms nustatytus reikalavimus. 2014–2020 m. įgyvendinant parodomuosius projektus ir informavimo veiklas, 23 proc. jų buvo susiję su aplinkosaugos ir klimato kaitos klausimais. Tikimasi, kad iš 30 suplanuotų projektų, 7 (23 proc.) bus susiję su aplinkosaugos ir klimato kaitos klausimais. Įgyvendinant parodomąjį bandymo sklaidos priemones turėtų dalyvauti ne mažiau kaip 200 galutinių naudos gavėjų viename projekte. 2014–2020 m. laikotarpiu, įgyvendinant konsultavimo veiklas, 60 proc. jų buvo susiję su aplinkosaugos ir klimato kaitos klausimais, todėl tikimasi, kad 2023–2027 m. iš visų besikonsultuojančių asmenų (R.1 rodiklio reikšmė), bent 60 proc. konsultuosis aplinkosaugos ir klimato kaitos srityse. 2014–2020 m. laikotarpiu, įgyvendinant EIP inovacinius projektus, nei vienas jų nebuvo tiesiogiai susijęs su aplinkosaugos ir klimato kaitos klausimais. Tikimasi, kad po 2023 m. poreikis tokiems projektams atsiras, ir bent 10 EIP inovacinių projektų bus susiję su minėtais klausimais. 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiu EIP veiklos grupėse, įgyvendinusiuose inovacijų projektus, vidutiniškai dalyvavo po 9 asmenis (254 asmenys 28 EIP grupių įgyvendintuose projektuose). 2014–2020 m. laikotarpiu, įgyvendinant profesinio mokymo ir įgūdžių įgyjimo veiklas, 29 proc. jų buvo susiję su aplinkosaugos ir klimato kaitos klausimais. Tikimasi, kad 2023–2027 m. iš visų atėjusių mokyti (R.1 rodiklio reikšmė), 29 proc. mokysis ir įgūdžius tobulins aplinkosaugos ir klimato kaitos srityse.

2.1.XCO.9. Finansinio asignavimo pagrindimas

Konkrečiai priemonei skiriamo lėšų krepšelio dydis nustatytas, atsižvelgus į penkis prioritetizuojant poreikius taikytus kriterijus: (i) indėlis, siekiant Europos Sąjungos lygiu nustatytų tikslų, (ii) atitiktis nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose nustatytiems ilgalaikiams tikslams, (iii) svarba socialiniams – ekonominiams partneriams, (iv) paramos kaimo plėtrai ir tiesioginių išmokų tęstinumas, (v) alternatyvios intervencijos ir finansavimo šaltiniai.

Pagal priemones planuojamos vykdyti veiklos ir skirti finansiniai asignavimai buvo aptarti su socialiniais – ekonominiais partneriais, ministerijomis, kurių įgyvendinamos priemonės yra susijusios su BŽŪP finansuojamomis priemonėmis, taip pat pristatyti ir aptarti su LR Vyriausybei, Seimo nariais.

Toliau pateiktas finansavimo pagrindimas pagal konkrečias priemones, kurios aprašytos Strategini plano dalyje 2.1.XCO.8, kaip tiesiogiai prisidedančios prie XCO tikslo rezultatų rodiklių siektinų reikšmių pasiekimo.

KP22eip - Europos inovacijų partnerystė žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje

Intervencinei priemonei KP22eip skirta 8 mln. Eur. Atsižvelgiant į poreikį didinti žinių ir inovacijų sklaidą žemės ūkyje, išlaikoma dabartinė projektams taikoma 200 tūkst. EUR dydžio paramos suma. Numatyta įgyvendinti 40 projektų. Priemonės indėlis į rodiklio R.1 siektiną reikšmę yra 360 asmenų (vidutiniškai po 9 asmenis vienoje EIP veiklos grupėje), į rodiklio R.2 siektiną reikšmę yra 40 konsultantų (po 1 konsultantą viename projekte), į rodiklio R.3 siektiną reikšmę - 36 ūkiai, kurie gaus paramą susijusią su skaitmeninių ūkininkavimo technologijų plėtote, į rodiklio R.28 siektiną reikšmę - 90 asmenų, kurie dalyvaus įgyvendinant EIP projektą, susijusį su aplinkosaugos / klimato kaitos sritimis

KP23ppi - Parodomieji projektai ir informavimo veikla

Intervencinei priemonei KP23ppi skirta 3 mln. Eur. Paramos vieneto sumos vertė nustatyta atsižvelgiant į istorinius paramos naudojimo duomenis ir mažėjančias intervencinei priemonei skiriamų lėšų apimtis. Pagal 2014–2020 m. įgyvendintų analogiškų projektų statistinius duomenis, vidutiniškai projektui skirta paramos už 136 tūkst. EUR. Siekiant įgyvendinti daugiau projektų ir pasiekti didesnės žinių sklaidos, nustatyta paramos projektui suma siekia 100 tūkst. EUR. Numatyta įgyvendinti 30 projektų. Intervencinės priemonės indėlis į rodiklio R.1 siektiną reikšmę yra 6 tūkst. asmenų (ne mažiau kaip 200 asmenų pagal 1 projektą įgyvendinto parodomą bandymo sklaidos veiklose), į rodiklio R.2 siektiną reikšmę yra 7 konsultantai (23 proc. visų projektų), į rodiklio R.3 siektiną reikšmę - 600 ūkių, kurie gaus paramą susijusią su skaitmeninių ūkininkavimo technologijų plėtote, o į rodiklio R.28 siektiną reikšmę - 1,4 tūkst. asmenų, kurie dalyvaus parodomųjų projektų ir informavimo veiklose, susijusiose su aplinkosaugos / klimato kaitos sritimis.

KP24mij - Mokymai ir įgūdžių įgijimas

Intervencinei priemonei KP24mij skirta 4 mln. Eur. Paramos vieneto kaina skaičiuojama, atsižvelgiant į 2014–2020 m. KPP įgyvendinimo patirtį ir į didėjančius reikalavimus teikiamų paslaugų kokybei bei nagrinėjamų temų įvairovei. 2014–2020 m. KPP priemonės „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžių įgijimui“ įgyvendinimo patirtis rodo, kad vidutiniškai projektui skirta beveik 152 tūkst. EUR paramos. Atsižvelgiant į ribotą dalyvių pasitenkinimą suteiktų profesinio mokymo paslaugų kokybe, nustatoma paramos projektui suma – 150 tūkst. EUR, tačiau didesnis dėmesys kreipiamas į teikiamų paslaugų kokybę – peržiūrimos siūlomos mokymų temos, į šį procesą įtraukiant asociacijas, vienijančias fizinius ir (ar) juridinius asmenis, užsiimančius žemės ūkio ir miškininkystės veikla, įvairinami mokymo metodai, keliami papildomi reikalavimai paslaugų teikėjams ir projektams. Numatyta įgyvendinti 27 projektus. Priemonės indėlis į rodiklio R.1 siektiną reikšmę yra 36,4 tūkst. asmenų, į rodiklio R.2 siektiną reikšmę yra 286 konsultantai (po 26 konsultantus viename projekte, iš visų projektų apie 40 proc. įgyvendins konsultavimo įstaigos), į rodiklio R.3 siektiną reikšmę - 3,6 tūkst. ūkių, kurie gaus paramą, susijusią su skaitmeninių ūkininkavimo technologijų plėtote, į R.28 - 10,5 tūkst. asmenų, kurie dalyvaus mokymuose, susijusiuose su aplinkosaugos / klimato kaitos sričių klausimais.

KP25kon - Konsultavimo paslaugos

Intervencinei priemonei KP25kon skirta 5 mln. Eur. Paramos vieneto suma skaičiuojama, atsižvelgiant į 2014–2020 m. KPP įgyvendinimo patirtį ir į didėjančius reikalavimus teikiamų paslaugų kokybei bei nagrinėjamų temų įvairovei. Konsultavimo teikimo paslaugų valandos fiksuotasis įkainis buvo apskaičiuotas, vadovaujantis 2018 m. kainomis jam pritaikius indeksavimą pagal infliaciją. Nustatytas konsultavimo teikimo paslaugų valandos fiksuotasis įkainis – 58 Eur/val. be PVM, kuris yra taikomas kaip paramos suma konsultacijai. Numatyta suteikti 86,2 tūkst. val. trukmės konsultacijų. Didžiausia

galima skirti finansavimo lėšų suma vienam konsultavimo paslaugų gavėjui – 2000 EUR be PVM. Priemonės indėlis į rodiklio R.1 siektiną reikšmę yra 2,5 tūkst. asmenų, į rodiklio R.2 siektiną reikšmę yra 17,2 tūkst. konsultantų (atsižvelgiant į individualios konsultacijos vidutinę trukmę 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiu (nuo 4,4 iki 5 val., vienos individualios konsultacijos vidutinė kaina yra 290 EUR), į rodiklio R.3 siektiną reikšmę - 250 ūkių, kurie gaus paramą susijusių su skaitmeninių ūkininkavimo technologijų plėtote, į rodiklio R.28 siektiną reikšmę - 1500 asmenų, kurie gaus konsultacijas aplinkosaugos / klimato kaitos sričių klausimais.

KP20vvg - Bendruomenių inicijuota vietos plėtra (LEADER)

Intervencinei priemonei KP20vvg skirta beveik 74,9 mln. Eur. Planuojama paramos suma – 1,5 mln. Eur (paramos vienai vietos plėtros strategijai vidurkis). Parama vienai vietos plėtros strategijai apskaičiuojama pagal metodiką, vertinant gyventojų skaičių teritorijoje, kuriai rengiama vietos plėtros strategija, taip pat pagal vietovės nedarbo ir skurdo rizikos rodiklio lygį. Apskaičiuojant paramos sumą kiekvienai vietos plėtros strategijai skiriamas bazinis (vienodas) paramos dydis. Paramos vienai vietos plėtros strategijai vidurkis apskaičiuotas pagal istorinius duomenis, t. y. 2014–2020 m. veikiančių VVG skaičių. Ši intervencinė priemonė prisidės prie rodiklio R.3 pasiekimo ir parems 243 ūkius ir (arba) ūkininkus, besidominčius galimybėmis, diegiančiais arba plėtojančiais skaitmenines ūkininkavimo technologijas.

KP21sum - Sumanieji kaimai

Intervencinei priemonei skirta 15 mln. Eur. Planuojama paramos suma – 600 tūkst. Eur. Apskaičiuojant paramos sumą buvo atsižvelgta į projektų sudėtingumą, projekto partnerių skaičių, teritorinę aprėptį, galimas investicijas bei įvertinta užsienio šalių patirtis. Ši intervencinė priemonė prisidės prie rodiklio R.3 pasiekimo, tačiau po sumanių kaimų strategijų atrankos priemonės indėlis, siekiant rodiklio reikšmės, gali būti tikslinamas.

Finansiniai ištekliai yra pakankami, siekiant rezultato rodiklių R.1, R.2, R.3 ir R.28, nes produkto ir rezultato rodiklių reikšmės yra susietos su skiriamų lėšų dydžiu.

2.2. Konteksto rodikliai ir kitos reikšmės, naudojamos skaičiuojant tikslus

Konteksto rodikliai (PMEF kodas)	Pradinė reikšmė	Pradiniai metai	Atnaujinti dydžiai	Atnaujinti metai	Pagrindimas ir (arba) pastabos	Duomenų šaltinis
C.01 Iš viso kaimo gyventojų – LEADER atveju (R.38) (Asmuo)	228 493,00	2020	909 258,00	2021	Atnaujinta pagal oficialią statistiką - 2021 m. kaimo gyventojų skaičiaus rodiklį	https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S3R778#/
C.01b Iš viso kaimo gyventojų – paslaugoms ir infrastruktūrai (R.41) (Asmuo)	228 493,00	2020	909 258,00	2021	Atnaujinta pagal oficialią statistiką - 2021 m. kaimo gyventojų skaičiaus rodiklį	https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S3R778#/
C.05 Bendras miškų plotas (Hektarai)	2 266 600,00	2018				
C.12 Bendras ūkių skaičius (Ūkis)	150 320,00	2016				
C.17 Bendras naudojamų žemės ūkio naudmenų plotas (Hektarai)	2 974 990,00	2019				
C.19 Bendras žemės ūkio naudmenų ir miškų plotas „Natura 2000“ teritorijose (Hektarai)	175 258,00	2018	656 088,00	2019	Atnaujinta reikšmė pagal 2023 m. vasario 14 d. BŽŪP strateginių planų reglamento įgyvendinimo ekspertų grupės posėdyje pateiktą medžiagą	https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/document-library/natura-2000/natura-2000-network-statistics/natura-2000-barometer-statistics/statistics/
C.23 Bendras sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius (Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	849 990,00	2016	718 295,00	2020	Iš LT oficialiosios statistikos portalo: Žemės ūkis, medžioklė, miškininkystė ir žuvininkystė -> ŽŪ struktūra ir surašymai -> Ūkiniai gyvūnai	https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/
D.35 Bendras bitynų, apie kuriuos pranešta ES Komisijai, skaičius: paskutinių trejų metų vidurkis, turimas plano sudarymo metu. (Bičių aviliai)	202 926,00	2020				

2.3. Siektinų reikšmių planas

2.3.1. Apibendrinamoji lentelė

Rezultato rodiklis	Konkretus tikslas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Bendra tikslinė vertė
R.1^{CU PR} Veiklos rezultatų gerinimas pasitelkiant žinias ir inovacijas Asmenų, gaunančių naudą iš pagal BŽŪP remiamų konsultacijų, mokymų, keitimosi žiniomis arba dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupėse siekiant gerinti tvarius ekonominius, socialinius, aplinkosaugos, klimato srities ir efektyvaus išteklių naudojimo veiklos rezultatus, skaičius	XCO		413	7 140	16 902	26 482	35 862	45 223	45 223
R.2^{CU} Konsultavimo ir žinių sistemų susiejimas Patarėjų, gaunančių paramą, kad jie būtų integruoti į žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemas (AKIS), skaičius	XCO		1 013	3 014	6 647	10 308	13 968	17 574	17 574
R.3^{CU} Žemės ūkio skaitmeninimas Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis	SO2, XCO	%	0,01 %	0,13 %	0,23 %	0,31 %	0,41 %	0,49 %	0,49 %
R.3 Skaitiklis: Atitinkamos išmokėtos paramos gavėjų skaičius		farm	13 farm	193 farm	351 farm	473 farm	618 farm	744 farm	744 farm
R.3 Vardiklis: Bendras ūkių skaičius		150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm
R.4 Pajamų rėmimo susiejimas su standartais ir gerąja praktika Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis	SO1	%	91,70 %	92,72 %	93,67 %	94,69 %	95,69 %	%	95,69 %
R.4 Skaitiklis: Hektarų, už kuriuos sumokėta, skaičius		ha	2 728 058 ha	2 758 321 ha	2 786 581 ha	2 817 109 ha	2 846 860 ha	ha	2 846 860 ha
R.4 Vardiklis: Bendras naudojamų žemės ūkio naudmenų plotas		2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha

Rezultato rodiklis	Konkretus tikslas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Bendra tikslinė vertė
R.5 Rizikos valdymas Ūkių, remiamų pagal BŽŪP rizikos valdymo priemonės, dalis	SO1	%	0,45 %	0,48 %	0,52 %	0,56 %	0,59 %	0,10 %	0,59 %
R.5 Skaitiklis: Atitinkamą paramą gaunančių ūkių skaičius		farm	673 farm	719 farm	775 farm	842 farm	889 farm	153 farm	889 farm
R.5 Vardiklis: Bendras ūkių skaičius		150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm
R.6^{PR} Perskirstymas smulkesniems ūkiams Papildomų tiesioginių išmokų, skiriamų už ploto hektarą reikalavimus atitinkantiems ūkiams, kurių dydis mažesnis už vidutinį, procentinė dalis (palyginti su vidurkiu)	SO1	%	115,12 %	115,31 %	115,58 %	115,85 %	116,09 %	%	116,09 %
R.6 Skaitiklis: Vidutinė DP už hektarą, mokama paramos gavėjams, kurių ūkio dydis mažesnis už vidutinį		EUR/ha	252 EUR/ha	253 EUR/ha	253 EUR/ha	254 EUR/ha	252 EUR/ha	EUR/ha	252 EUR/ha
R.6 Vardiklis: Vidutinė visiems paramos gavėjams mokama DP už hektarą		EUR/ha	219 EUR/ha	219 EUR/ha	219 EUR/ha	219 EUR/ha	217 EUR/ha	EUR/ha	217 EUR/ha
R.7^{PR} Paramos vietovėse, kuriose esama specialių poreikių, esantiems ūkiams didinimas Papildomos paramos už vietovėse, kuriose esama didesnių poreikių (palyginti su vidurkiu), esančio ploto hektarą procentinė dalis	SO1	%	104,12 %	104,05 %	104,00 %	103,94 %	103,95 %	%	104,12 %
R.7 Skaitiklis: Vidutinis pajamų rėmimas už hektarą paramos gavėjams vietovėse su specifiniais poreikiais		EUR/ha	228 EUR/ha	228 EUR/ha	228 EUR/ha	227 EUR/ha	225 EUR/ha	EUR/ha	228 EUR/ha
R.7 Vardiklis: Vidutinės visiems paramos gavėjams mokamos paramos pajamos už hektarą		EUR/ha	219 EUR/ha	219 EUR/ha	219 EUR/ha	219 EUR/ha	217 EUR/ha	EUR/ha	219 EUR/ha
R.8 Tikslinė parama ūkiams konkrečiuose sektoriuose Ūkių, kuriems suteiktas pajamų rėmimas konkurencingumui, tvarumui ar kokybei didinti, dalis	SO1	%	30,93 %	29,86 %	28,71 %	27,70 %	26,76 %	%	30,93 %
R.8 Skaitiklis: Susietojo pajamų rėmimo gavėjų skaičius		farm	46 493 farm	44 880 farm	43 162 farm	41 643 farm	40 224 farm	farm	46 493 farm
R.8 Vardiklis: Bendras ūkių skaičius		150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm

Rezultato rodiklis	Konkretus tikslas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Bendra tikslinė vertė
R.9^{CU PR} Ūkio modernizavimas Ūkininkų, gaunančių investicinę paramą restruktūrizavimui ir modernizavimui, įskaitant išteklių naudojimo efektyvumo didinimą, dalis	SO2	%	0,15 %	0,38 %	0,65 %	0,91 %	1,14 %	1,27 %	1,27 %
R.9 Skaitiklis: Atitinkamą paramą gaunančių gavėjų skaičius		farm	229 farm	577 farm	970 farm	1 362 farm	1 718 farm	1 911 farm	1 911 farm
R.9 Vardiklis: Bendras ūkių skaičius		150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm
R.10^{CU PR} Geresnis tiekimo grandinės organizavimas Ūkių, dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose gamintojų grupėse, gamintojų organizacijose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir kokybės sistemose, dalis	SO3	0,01 %	0,03 %	0,05 %	0,12 %	0,14 %	0,15 %	0,15 %	0,15 %
R.10 Skaitiklis: Atitinkamos paramos gavėjų skaičius		14 farm	38 farm	75 farm	182 farm	209 farm	224 farm	224 farm	224 farm
R.10 Vardiklis: Bendras ūkių skaičius		150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm
R.11 /Vaisiai ir daržovės Pasiūlos koncentravimas Gamintojų organizacijų arba gamintojų grupių, vykdančių veiksmų programas tam tikruose sektoriuose, parduodamos produkcijos vertės dalis	SO3	13,33 %	13,33 %	20,74 %	25,04 %	25,04 %	%	%	25,04 %
R.11 Skaitiklis: Bendra gamintojų organizacijų, vykdančių veiklos programą, parduotos produkcijos vertė		18 000 000 EUR	18 000 000 EUR	28 000 000 EUR	33 800 000 EUR	33 800 000 EUR	EUR	EUR	33 800 000 EUR
R.11 Vardiklis: Bendra atitinkamų sektorių produkcijos vertė		135 000 000 EUR	135 000 000 EUR	135 000 000 EUR	135 000 000 EUR	135 000 000 EUR	EUR	EUR	135 000 000 EUR
R.12 Prisitaikymas prie klimato kaitos Naudojamų žemės ūkio naudmenų dalis pagal remiamus įsipareigojimus, skirtus prisitaikymui prie klimato kaitos gerinti	SO4	%	13,06 %	13,24 %	13,26 %	13,54 %	13,59 %	%	13,59 %
R.12 Skaitiklis: Hektarų, už kuriuos sumokėta, skaičius		ha	388 530 ha	393 769 ha	394 397 ha	402 723 ha	404 282 ha	ha	404 282 ha
R.12 Vardiklis: Bendras naudojamų žemės ūkio naudmenų plotas		2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha
R.13^{PR} Išmetamųjų teršalų kiekio mažinimas gyvulininkystės sektoriuje	SO4	%	17,02 %	16,13 %	15,24 %	14,35 %	13,46 %	%	17,02 %

Rezultato rodiklis	Konkretus tikslas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Bendra tikslinė vertė
Sutartinių ūkinių gyvūnų, dėl kurių įsipareigota skirti paramą išmetamam šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir (arba) amoniako kiekiui mažinti, be kita ko, tvarkant mėšlą, dalis									
R.13 Skaitiklis: Sutartinių galvijų, už kuriuos išmokėta susijusi išmoka, skaičius		LU	122 268 LU	115 872 LU	109 478 LU	103 084 LU	96 690 LU	LU	122 268 LU
R.13 Vardiklis: Bendras sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius		718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU
R.14^{PR} Anglies dioksido kaupimas dirvožemyje ir biomasėje Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemonės (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis	SO4	%	26,07 %	26,49 %	27,25 %	27,87 %	28,21 %	%	28,21 %
R.14 Skaitiklis: Hektarų, už kuriuos sumokėta, skaičius		ha	775 634 ha	788 119 ha	810 676 ha	829 094 ha	839 111 ha	ha	839 111 ha
R.14 Vardiklis: Bendras naudojamų žemės ūkio naudmenų plotas		2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha
R.15^{CU} Atsinaujinančiųjų išteklių energija iš žemės ūkio ir miškininkystės bei iš kitų atsinaujinančiųjų išteklių Remiamos investicijos į atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos pajėgumus, įskaitant biologinius (megavatai)	SO2, SO4	MW	0 MW	1 MW	1 MW	1 MW	2 MW	2 MW	2 MW
R.16^{CU} Su klimatu susijusios investicijos Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą investicijoms, kuria prisidedama prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, taip pat prie atsinaujinančiosios energijos ar biologinių medžiagų gamybos, dalis	SO4	%	0,03 %	0,05 %	0,08 %	0,11 %	0,14 %	0,14 %	0,14 %
R.16 Skaitiklis: Ūkių, gaunančių BŽŪP investicinę paramą, kuria prisidedama prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos		farm	41 farm	82 farm	123 farm	164 farm	205 farm	205 farm	205 farm

Rezultato rodiklis	Konkretus tikslas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Bendra tikslinė vertė
bei atsinaujinančiosios energijos ar biomedžiagų gamybos, skaičius									
R.16 Vardiklis: Bendras ūkių skaičius		150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm
R.17^{CU PR} Mišku apželdinta žemė Plotas, kuriam skiriama parama miško įveisimui, agrarinės miškininkystės atkūrimui, įskaitant suskirstymą	SO4	ha	250 ha	950 ha	1 700 ha	2 500 ha	3 150 ha	3 500 ha	3 500 ha
R.18^{CU} Parama investicijoms į miškų sektorių Bendros investicijos miškininkystės sektoriaus veiklai gerinti	SO4	EUR	984 000 EUR	3 836 000 EUR	6 788 000 EUR	9 840 000 EUR	12 350 000 EUR	13 050 000 EUR	13 050 000 EUR
R.19^{PR} Dirvožemio gerinimas ir apsauga Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami dirvožemį tvarkyti padedantys įsipareigojimai, kuriais siekiama pagerinti dirvožemio kokybę ir biotą (pvz., sumažinti žemės dirbimą, apsėti dirvas kultūriniais augalais, taikyti sėjomainą, be kita ko, ankštiniais augalais), dalis	SO5	%	35,32 %	35,73 %	36,48 %	37,09 %	37,42 %	%	37,42 %
R.19 Skaitiklis: Hektarų, už kuriuos sumokėta, skaičius		ha	1 050 829 ha	1 063 079 ha	1 085 394 ha	1 103 562 ha	1 113 323 ha	ha	1 113 323 ha
R.19 Vardiklis: Bendras naudojamų žemės ūkio naudmenų plotas		2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha
R.21^{PR} Vandens kokybės apsauga Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami vandens telkinių kokybę užtikrinti padedantys įsipareigojimai, dalis	SO5	%	22,77 %	23,18 %	23,92 %	24,53 %	24,85 %	%	24,85 %
R.21 Skaitiklis: Hektarų, už kuriuos sumokėta, skaičius		ha	677 434 ha	689 519 ha	711 676 ha	729 694 ha	739 311 ha	ha	739 311 ha
R.21 Vardiklis: Bendras naudojamų žemės ūkio naudmenų plotas		2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha
R.22^{PR} Tvarus maistinių medžiagų valdymas Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai, susiję su geresniu maisto medžiagų valdymu, dalis	SO4, SO5, SO6	%	17,62 %	17,70 %	18,00 %	18,39 %	18,51 %	%	18,51 %

Rezultato rodiklis	Konkretus tikslas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Bendra tikslinė vertė
R.22 Skaitiklis: Hektarų, už kuriuos sumokėta, skaičius		ha	524 131 ha	526 514 ha	535 468 ha	547 234 ha	550 643 ha	ha	550 643 ha
R.22 Vardiklis: Bendras naudojamų žemės ūkio naudmenų plotas		2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha
R.24^{PR} Tausus ir sumažintas pesticidų naudojimas Naudojamų žemės ūkio naudmenų, kurių atžvilgiu prisiimti remiami konkretūs įsipareigojimai, kad būtų užtikrintas tausūs pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti pesticidų keliamą riziką ir poveikį, pvz., pesticidų nutekėjimą, dalis	SO5, SO6, SO9	%	19,35 %	19,91 %	20,47 %	20,79 %	20,99 %	%	20,99 %
R.24 Skaitiklis: Hektarų, už kuriuos sumokėta, skaičius		ha	575 626 ha	592 224 ha	608 851 ha	618 548 ha	624 567 ha	ha	624 567 ha
R.24 Vardiklis: Bendras naudojamų žemės ūkio naudmenų plotas		2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha
R.25 Aplinkosauginis veiksmingumas gyvulininkystės sektoriuje Sutartinių ūkinių gyvūnų, dėl kurių prisiimti įsipareigojimai gerinti ekologinį tvarumą, dalis	SO6	%	0,36 %	0,37 %	0,38 %	0,39 %	0,40 %	%	0,40 %
R.25 Skaitiklis: Sutartinių ūkinių gyvūnų, už kuriuos išmokėta susijusi išmoka, skaičius		LU	2 581 LU	2 654 LU	2 726 LU	2 799 LU	2 872 LU	LU	2 872 LU
R.25 Vardiklis: Bendras sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius		718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU
R.26^{CU} Su gamtiniais ištekliais susijusios investicijos Ūkių, gaunančių BŽŪP paramą gamybinėms ir negamybinėms investicijoms, susijusioms su gamtos išteklių priežiūra, dalis	SO5	%	0,00 %	0,01 %	0,01 %	0,01 %	0,02 %	0,02 %	0,02 %
R.26 Skaitiklis: Atitinkamą paramą gaunančių ūkių skaičius		farm	3 farm	9 farm	15 farm	21 farm	27 farm	33 farm	33 farm
R.26 Vardiklis: Bendras ūkių skaičius		150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm	150 320 farm
R.27^{CU} Aplinkos arba klimato srities veiklos rezultatų gerinimas investicijomis į kaimo vietas Veiksmų, kuriais prisidedama siekiant aplinkos tvarumo, klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos tikslų kaimo vietovėse, skaičius	SO4, SO6		80	320	560	800	1 000	1 000	1 000

Rezultato rodiklis	Konkretus tikslas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Bendra tikslinė vertė
R.28^{CU} Aplinkos arba klimato srities veiklos rezultatų gerinimas naudojantis žiniomis ir inovacijomis Asmenų, gaunančių naudą iš pagal BŽŪP remiamų konsultacijų, mokymų, keitimosi žiniomis arba dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupėse, kiek tai susiję su aplinkos / klimato srities veiklos rezultatais, skaičius	XCO		106	1 993	4 979	7 965	10 751	13 537	13 537
R.29^{PR} Ekologinio ūkininkavimo plėtra Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kuriuos pagal BŽŪP skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui, dalis, atskirai nurodant dalį ekologiniam ūkininkavimui išlaikyti ir prie jo pereiti	SO4, SO5, SO6, SO9	%	10,79 %	11,36 %	12,17 %	12,51 %	12,84 %	%	12,84 %
R.29 Skaitiklis: Hektarų, už kuriuos sumokėta, skaičius		ha	320 990 ha	337 990 ha	361 990 ha	372 090 ha	382 100 ha	ha	382 100 ha
R.29 Vardiklis: Bendras naudojamų žemės ūkio naudmenų plotas		2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha
R.31^{PR} Buveinių ir rūšių išsaugojimas Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai remti biologinės įvairovės išsaugojimą arba atkūrimą, dalis, įskaitant didelės gamtinės vertės ūkininkavimo praktiką	SO6	%	15,52 %	16,27 %	17,25 %	17,76 %	18,27 %	%	18,27 %
R.31 Skaitiklis: Hektarų, už kuriuos sumokėta, skaičius		ha	461 798 ha	483 936 ha	513 075 ha	528 313 ha	543 464 ha	ha	543 464 ha
R.31 Vardiklis: Bendras naudojamų žemės ūkio naudmenų plotas		2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha
R.32^{CU} Su biologine įvairove susijusios investicijos Ūkių, gaunančių BŽŪP investicinę paramą ir prisidedančių prie biologinės įvairovės išsaugojimo, dalis	SO6	%	0,09 %	0,17 %	0,26 %	0,35 %	0,41 %	0,44 %	0,44 %
R.32 Skaitiklis: Atitinkamą paramą gaunančių ūkių skaičius		farm	130 farm	260 farm	390 farm	520 farm	621 farm	663 farm	663 farm
R.32 Vardiklis: Bendras ūkių skaičius		150 320	150 320	150 320	150 320	150 320	150 320	150 320	150 320 farm

Rezultato rodiklis	Konkretus tikslas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Bendra tikslinė vertė	
		farm	farm	farm	farm	farm	farm	farm		
R.34^{PR} Kraštovaizdžio elementų išsaugojimas Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai tvarkyti kraštovaizdžio elementus, įskaitant gyvatvores ir medžius, dalis	SO6	%	2,90 %	2,90 %	2,90 %	2,90 %	2,90 %	%	2,90 %	
R.34 Skaitiklis: Žemės ūkio paskirties žemė, dėl kurios prisiimti įsipareigojimai tvarkyti kraštovaizdžio elementus, įskaitant gyvatvores ir medžius		ha	86 200 ha	86 200 ha	86 200 ha	86 200 ha	86 200 ha	86 200 ha	ha	86 200 ha
R.34 Vardiklis: Bendras naudojamų žemės ūkio naudmenų plotas		2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha	2 974 990 ha
R.35^{CU} Avilių išsaugojimas Avilių, remiamų pagal BŽŪP, dalis	SO6	64,12 %	64,12 %	64,12 %	64,13 %	69,30 %	%	%	69,30 %	
R.35 Skaitiklis: Avilių, už kuriuos išmokėta susijusi išmoka, skaičius		130 115 beehives	130 120 beehives	130 125 beehives	130 130 beehives	140 625 beehives	beehives	beehives	140 625 beehives	
R.35 Vardiklis: Bendras bitynų, apie kuriuos pranešta ES Komisijai, skaičius: paskutinių trejų metų vidurkis, turimas plano sudarymo metu.		202 926 beehives	202 926 beehives	202 926 beehives	202 926 beehives	202 926 beehives	202 926 beehives	202 926 beehives	202 926 beehives	
R.36^{CU PR} Kartų kaita Jaunųjų ūkininkų, kurie kuria ūkius naudodamiesi pagal BŽŪP teikiama parama, skaičius, įskaitant pasiskirstymą pagal lytį	SO1, SO7		1 061	8 470	9 250	10 200	11 200	11 200	11 200	
R.37^{CU} Ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas kaimo vietovėse BŽŪP projektais remiamas naujų darbo vietų kūrimas	SO7, SO8		1 063	8 539	9 480	10 589	11 701	11 750	11 750	
R.38^{CU} LEADER aprėptis Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, dalis	SO8	%	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	
R.38 Skaitiklis: Programavimo laikotarpiu pagal LEADER finansuoti vietos veiklos grupėse dalyvaujantys kaimo gyventojai		person	909 258 person	909 258 person	909 258 person	909 258 person	909 258 person	909 258 person	909 258 person	
R.38 Vardiklis: Iš viso kaimo gyventojų – LEADER atveju (R.38)		909 258 person	909 258 person	909 258 person	909 258 person	909 258 person	909 258 person	909 258 person	909 258 person	

Rezultato rodiklis	Konkretus tikslas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Bendra tikslinė vertė
R.39^{CU} Kaimo ekonomikos vystymas Kaimo įmonių, įskaitant bioekonomikos įmones, sukurtų naudojančių BŽŪP paramą, skaičius	SO8		5	81	247	399	519	564	564
R.40^{CU} Pažangus perėjimas prie kaimo ekonomikos Remiamų pažangiųjų kaimų strategijų skaičius	SO8		2	7	15	23	25		25
R.41^{CU PR} Europos kaimo infrastruktūros tinklų kūrimas Kaimo gyventojų, kuriems BŽŪP parama pagerino galimybes naudotis paslaugomis ir infrastruktūra, dalis	SO8	%	%	4,21 %	7,83 %	10,94 %	13,20 %	13,79 %	13,79 %
R.41 Skaitiklis: Kaimo gyventojai, kurie gauna naudos iš atitinkamų patobulinimų		person	person	38 286 person	71 199 person	99 502 person	120 065 person	125 376 person	125 376 person
R.41 Vardiklis: Iš viso kaimo gyventojų – paslaugoms ir infrastruktūrai (R.41)		909 258 person	909 258 person	909 258 person	909 258 person	909 258 person	909 258 person	909 258 person	909 258 person
R.42^{CU} Socialinės įtraukties skatinimas Asmenų, įtrauktų į remiamus socialinės įtraukties projektus, skaičius	SO8			5 308	9 706	12 936	14 792	15 222	15 222
R.43^{PR} Antimikrobinų medžiagų naudojimo ribojimas Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami veiksmai, kuriais siekiama apriboti antibiotikų naudojimą (prevencija / ribojimas), dalis	SO9	%	14,45 %	15,17 %	15,53 %	16,07 %	16,24 %	%	16,24 %
R.43 Skaitiklis: Sutartinių ūkinių gyvūnų, už kuriuos išmokėta susijusi išmoka, skaičius		LU	103 775 LU	108 976 LU	111 570 LU	115 450 LU	116 679 LU	LU	116 679 LU
R.43 Vardiklis: Bendras sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius		718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU
R.44^{PR} Gyvūnų gerovės didinimas Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami gyvūnų gerovės didinimo veiksmai, dalis	SO9	%	49,33 %	48,58 %	47,19 %	46,94 %	44,01 %	%	49,33 %
R.44 Skaitiklis: Sutartinių ūkinių gyvūnų, už kuriuos išmokėta susijusi išmoka, skaičius		LU	354 364 LU	348 960 LU	338 928 LU	337 165 LU	316 149 LU	LU	354 364 LU

Rezultato rodiklis	Konkretus tikslas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Bendra tikslinė vertė
R.44 Vardiklis: Bendras sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius		718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU	718 295 LU

2.3.2. Planuojamos intervencinės priemonės ir produktai, tiesiogiai ir reikšmingai susiję su rezultatų rodikliais

Žr. lentelę SFC2021 sistemoje.

2.3.3. Suderinamumas su 2030 m. Sąjungos tikslais, nustatytais strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“ ir 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijoje, ir indėlis į jų įgyvendinimą

Strateginiame plane numatyti poreikiai ir juos tenkinančios intervencijos prisideda prie Žaliojo kurso tikslų pasiekimo.

Atsparumas antimikrobinėms medžiagoms. Nors antimikrobinų medžiagų naudojimas Lietuvoje yra žemas (2020 m. duomenimis, antimikrobinų medžiagų sunaudojimas Lietuvoje pagal mg/kg biomasės maistui auginamiems gyvūnams (20,5 mg/kg) buvo žymiai mažesnis nei vidutinis Europoje (30-ye šalių) (89 mg/kg)), tačiau siekiant išlaikyti žemą antimikrobinų medžiagų lygį ir taip mažinti atsparumo antimikrobinėms medžiagoms riziką, planuojama įgyvendinti intervencines priemones, prisidedančias prie gyvūnų gerovės užtikrinimo bei kompensuojant dalį investicijų į biologinio saugumo priemones. Prie gyvūnų gerovės užtikrinimo prisidės intervencinės priemonės TI05eko9 - Gyvūnų gerovė, TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo, KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai, KP31tvi - Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas bei TI05eko6 - Kompleksinė pievų priežiūros schema (Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius). Įgyvendinant šias priemones siekiama pagerinti ūkinių gyvūnų laikymo sąlygas (sukuriant sąlygas ganytis lauke, modernizuojant šėrimo, vėdinimo sistemas, užtikrinant didesnę gyvūnų laikymo plotą nei numatyta pagal privalomus reikalavimus ir kt.). Geresnių ūkinių gyvūnų laikymo sąlygų užtikrinimas lemia geresnę gyvūnų sveikatą ir tai, kad gyvūnai mažiau serga ir todėl sumažėja poreikis naudoti antimikrobines medžiagas (vaistus). Kompensuojant dalį investicijų į biologinio saugumo priemones (priemonė KP08prev - Investicijos į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius) ūkiai bus skatinami diegti biologinio saugumo priemones, kurios padės apsaugoti gyvūnus nuo užkrečiamųjų ligų sukėlėjų ir taip prisidės mažinant poreikį naudoti antimikrobines medžiagas gyvūnų gydymui.

Pesticidai. Geresnių klimato ir aplinkos apsaugos rezultatų, atsparumo klimato kaitai ir mažėjančio pesticidų naudojimo bus, pirmiausia, siekiama, nustatant bendruosius geros ūkininkavimo praktikos standartus ūkininkams ir kitiems paramos gavėjams. Jie bus įpareigoti laikytis valdymo reikalavimų ir GAAB standartų, t. y., reikalavimų susijusių su klimatu ir aplinka (įskaitant vandenį, dirvožemį ir biologinę įvairovę), visuomenės sveikata ir augalų sveikata bei gyvūnų gerove. Prie cheminių pesticidų naudojimo mažinimo prisidės intervencijos, draudžiančios arba ribojančios augalų apsaugos produktų naudojimą (t. y., 4 GAAB „Paviršinio vandens apsauga“, 8 GAAB „Minimali žemės ūkio paskirties žemės, skirtos negamybiniam plotams arba objektams, dalis“, ekologinės sistemos TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa, TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas, TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo, TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai), TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra, intervencinė priemonė KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai, ekologinių sistemų veiklos, dėl kurių įgyvendinimo mažesnis poreikis pesticidų naudojimui (t. y., tarpiniai pasėliai (TI05eko1.2), sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu (TI05eko2), sertifikuotos sėklos naudojimas (TIeko1.4)).

Įgyvendinant skirtingas priemones, iki 2030 m. ketinama naudojamų žemės ūkio naudmenų, kuriose užtikrinamas tausūs pesticidų naudojimas, dalį padidinti iki 20,99 proc. 2028 m.

Maisto medžiagų praradimas. Prie maistinių medžiagų valdymo gerinimo ir vandens telkinių taršos mažinimo prisidės ekologinės sistemos, kurios įpareigos paramos gavėjus riboti tręšimą ir augalų apsaugos produktų naudojimą: „TI05eko 1.1 - Augalų kaita, „TI05eko1.2 - Tarpiniai pasėliai“.

„TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos“, „TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos“, „TI05eko1.8 - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos“, „TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa“, „TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra“. Numatyta, kad nuo 2023 m. ŽŪN plotas, kuriame užtikrinamas tvarus maisto medžiagų valdymas pagal įsipareigojimus, prisiimtus gavus BŽŪP paramą, padidės iki beveik 551 tūkst. ha ir 2028 m. pasieks 18,51 proc. viso ŽŪN ploto.

Įgyvendinant skirtingas priemones, iki 2030 m. ketinama 15 proc. sumažinti mineralinių azoto trąšų naudojimą žemės ūkio naudmenose.

Prie geresnių klimato ir aplinkos apsaugos rezultatų prisidės ir II ramsčio (kaimo plėtros) agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities intervencinės priemonės: investicijos į melioracijos sistemas (*KP10mel*), tvarios investicijos į žemės ūkio valdas (*KP31tvi*), laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ ribų (*KP070untž*), „Natura 2000“ (*KP06ntm* ir *KP07ntž*) bei miškų priemonės (*KP03jimp*, *KP02mva*, *KP05mju*), negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu (*KP08neg1*), tęstiniai ekologinio ūkininkavimo bei miškų įsipareigojimai, rizikos valdymo priemonės (*KP15riz*, *KP16sav*).

Ekologinis ūkininkavimas. SP numatytas platus spektras kompensacinių išmokų, skatinančių ekologiškai ūkininkaujančius arba siekiančius ekologiškai ūkininkauti ūkių valdytojus (*KP01ekū*, *TI05eko8*, *TI05eko10*). Ekologiškai ūkininkaujantiems suplanuota mokėti išmokas, kompensuojančius dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas, tiek pagal ekologines sistemas, tiek pagal II ramsčio (kaimo plėtros) intervencinę priemonę. Taip pat jiems parama teikiama, finansuojant ekologiškų (aukštesnės pridėtinės vertės) produktų gamybą, skatinant ekologiškų žemės ūkio ir maisto produktų vartojimą ir maisto produktus, kurių gamybai naudojama mažai cheminių medžiagų. Iki 2027 m. numatoma ekologinio ūkininkavimo aprėptį padidinti iki beveik 13 proc., o iki 2030 m. – iki 16 proc.

Didelės įvairovės kraštovaizdžio elementai. Šiam tikslui pasiekti SP lėšos bus skiriamos įgyvendinti žemės ūkio paskirties paukščių apsaugos priemonės, buveinių valdymo priemonės ir stiprinti buveinių atkūrimą, pasinaudojant žaliosios architektūros teikiamomis galimybėmis. Numatoma, kad 2030 m. bent 10 proc. žemės ūkio paskirties žemės sudarys biologine įvairove turtingi kraštovaizdžio elementai, trečdalis jų bus tvarkoma pagal įsipareigojimus, prisiimtus gavus BŽŪP paramą (TI05eko1.5). Prie biologinės įvairovės išsaugojimo prisidės priemonės, skatinančios išlaikyti didelės įvairovės kraštovaizdžio elementus (TI05eko6, TI05eko7, TI05eko11), kurios skatins prižiūrėti pievas ir joms artimas buveines, pelkes ir medžiais apaugusias natūralias buveines, taip pat priemonė (*KP08neg1*), pagal kurią bus tvarkomos apleistos natūralios ir pusiau natūralios pievos bei šlapynės (teritorijos, kuriose ekstensyvi žemės ūkio veikla anksčiau vyko, tačiau šiuo metu yra nutraukta), atkuriant palankią jų būklę ir sudarant sąlygas saugomoms rūšims bei natūralioms buveinėms išlikti. BŽŪP paramą papildys RRF investicijos, skirtos sumažinti ŠESD išmetimus iš buvusių nusausintų degradavusių durpynų, atkuriant šiuose plotuose pelkėdaros procesus, didinti jų ŠESD absorbcinį potencialą, kartu vykdant ir ekstensyvią ūkinę veiklą bei sudarant palankias prielaidas biologinės įvairovės buveinėms, taip pat investicijos pagal 2021–2027 m. ES fondų investicijų programą, kuriomis plečiama tinklo „Natura 2000“ aprėptis, palaikoma ir atkuriamą rūšių ir buveinių gera būklė ne tinklo „Natura 2000“ teritorijose, plėtojama žalioji infrastruktūra urbanizuotose teritorijose.

Plačiajuostis ryšys kaimo vietovėse. Viena iš būtinų sąlygų kaimo vietovių ir žemės ūkio sektoriaus plėtrai – spartus ir patikimas internetas. Šiuo metu įgyvendinamo projekto „Naujos kartos interneto prieigos infrastruktūros plėtra“ metu planuojama pakloti apie 1200 km. šviesolaidinių linijų ir pastatyti apie 25 ryšio bokštus. Taip pat paminėtinos ir naujos priemonės, kurios bus pradėtos įgyvendinti artimiausioje ateityje. Pagrindiniai tikslai, priemonės ir finansavimo šaltiniai numatyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtintame 2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane[1] ir Lietuvos Respublikos itin spartaus plačiajuosčio ryšio plėtros 2021–2027 m. plane[2].

Investuodama RRF ir ES fondų lėšas, Lietuva didins sparčiojo plačiajuosčio interneto kaimo vietovėse aprėptį, mažindama atotrūkį nuo Žaliojo kurso tikslo iki 2025 m. užtikrinti šimtaprocentinę prieigą, didindama ryšio spartą ir diegdama 5G. Iki 2025 m. pabaigos tikimasi pasiekti apie 5000 socialinę ir ekonominę pažangą skatinančių subjektų, tarp kurių ir žemės ūkio veiklą vykdančius subjektus (ūkininkus, bendroves, įmones ir pan.), sudarant galimybę naudotis gigabitinės spartos plačiajuosčio ryšio infrastruktūra. ERPF lėšas numatyta investuoti į itin didelio pralaidumo plačiajuosčio ryšio tinklų plėtrą (šviesolaidinių linijų ir (arba) 5G tinklų diegimui reikalingų bokštų statybą), siekiant užpildyti nepakankamai (netolygiai) išvystytos itin didelio pralaidumo elektroninių ryšių infrastruktūros spragas. ERPF lėšomis finansuojamu projektu planuojama pakloti apie 450 km šviesolaidinių linijų ir pastatyti apie 70 ryšio bokštų kaimiškose šalies vietovėse. Įgyvendinant priemonę „Plėtoti itin spartaus plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą baltosiose šalies teritorijose, statant ryšio bokštus ir tiesiant šviesolaidines kabelių linijas“ iš ERPF numatyta skirti 1 169 900 Eur – Sostinės regionui ir 23 830 100 Eur – Vidurio ir vakarų Lietuvos regionui.

Vadovaujantis 2021–2030 metų Nacionaliniu pažangos planu:

- Namų ūkių, turinčių galimybę naudoti 100 Mbps spartos interneto ryšį, dalis iki 2025 m. sudarys 100 proc. (2025 m. 100 proc. yra siektina reikšmė. Rodiklį įgyvendinus ne pilna apimtimi, jo reikšmė bus matuojama ir vėlesniais 2027 ir 2030 metais, su tikslu pasiekti 100 proc.);
- 5G ryšio aprėptyje esančių namų ūkių miestų ir miestelių teritorijose dalis iki 2025 m. sudarys 95 proc. ir iki 2030 m. turi sudaryti 100 proc.

Kiti strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ ir 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijos tikslai, prie kurių įgyvendinimo prisidės SP priemonės:

Tikslas „Apsirūpinimo maistu užtikrinimas“

Tvariai maisto sistemai sukurti SP numatytos intervencijos, kuriomis skatinama sustiprinti žemės ūkio ir maisto produkcijos gamintojų rinkos galią ir paskatinti maisto tiekimo grandinėse nedalyvaujančius ar ribotai įsitraukusius ūkininkus labiau įsitraukti į vietinę maisto sistemą ir trumpas maisto tiekimo grandines (*KP14gra*).

Tampriai su tikslo gyvendinimu susijusios investicijos, kuriomis didinamas smulkių ir vidutinių ūkių modernizacijos lygis (*KP32syp*, *KP19sūp*), siekiant efektyviau panaudoti turimus išteklius ir didinti jų pelningumą. Taip pat ypatingas dėmesys skiriamas kaitų kartos keliamiems iššūkiams įveikti. Numatoma tęsti pagalbą jaunųjų ūkininkų įsikūrimui (*KP17jūs*), prioritetizuojant ūkius, kuriančius didesnę pridėtinę vertę, diegiančius inovacijas, mišrios specializacijos ūkius, gyvulininkystės ūkius, taip pat ūkius vietovėse, turinčiose gamtinių ar kitų specifinių kliūčių. Jaunuosius ūkininkus BŽŪP lėšos pasieks išmokų (*TIO1baz*), papildomos tiesioginės pajamų paramos (*TIO4jūs*), dotacijų forma (*KP17jūs*), jiems taip pat bus sudarytos sąlygos lengvatinėmis sąlygomis skolintis (*KP12vld*), taip pat dalyvauti mokymuose bei konsultuotis su ekspertais.

Tikslas „Tvaraus maisto perdirbimo, didmeninės ir mažmeninės prekybos, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų skatinimas“

Strategijoje akcentuojamas maisto perdirbėjų, maitinimo paslaugų teikėjų ir mažmenininkų indėlis į tvaresnes maisto sistemas. Nors bendros BŽŪP lėšų, skiriamų Lietuvai, apimtyms mažėja, ir SP lėšomis atsisakoma remti tiesiogiai su žemės ūkiu nesusijusias veiklas, SP intervencijos prisidės prie šio tikslo įgyvendinimo per investicijų į bioekonomikos verslus priemonę (*KP14prd*), kuria prioritetas bus teikiamas projektams, taikantiems žiedinės ekonomikos principus, efektyviai ir tvariai naudojantiems Lietuvoje užaugintus, pageidautina – ekologiškus ir (arba) pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą užaugintus – išteklius.

Prie tikslo pasiekimo netiesiogiai prisidės projektai, kuriais bus trumpinamos ir optimizuojamos tiekimo grandinės, taip sumažinant transportavimo poveikį aplinkai (*KP14gra*).

Tikslas „Tvaresnis maisto produktų vartojimas ir palankesnės sąlygos pereiti prie sveikos, tvarios mitybos“

Nors strategijoje akcentuojamos reikiamos sąlygos, patraukliai pateikiama informacija – priemonės, leidžiančios vartotojams lengviau pasirinkti sveiką ir tvarią mitybą, tačiau, pirmiausia, reikia užtikrinti tvarių maisto produktų prieinamumą ir pasiūlą. Dėl to dalis SP intervencinių priemonių yra nukreipiamos ekologiniam ūkininkavimui (*TI05eko8*, *TI05eko10*, *KP01ekū*), tausėsių ir aplinkai palankesnių žemės ūkio praktikų taikymui (*TI05eko3*) skatinti. Jomis siekiama užtikrinti pakankamą saugių, ekologiškų, aukštos ir išskirtinės kokybės žemės ūkio ir maisto produktų pasiūlą vartotojų poreikiams atliepti. Trumpų tiekimo grandinių kūrimas (*KP14gra*) leis paskatinti vietinės produkcijos vartojimą, nes bus kuriamos naujos produkcijos realizacijos vietos, esančios arčiau vartotojų. Taip pat vietinė produkcija, pasitelkiant trumpas tiekimo grandines, bus teikiama viešąsias paslaugas teikiančioms įmonėms ir įstaigoms ir taip užtikrinama, kad šių įmonių ir įstaigų klientai vartotų daugiau kokybiškos vietinės produkcijos. SP intervencinėmis priemonėmis dėmesys bus skiriamas ir rinkodaros veiklų rėmimui. Įgyvendinant intervencinę priemonę SP03med5 parama bus teikiama bitininkystės produktų rinkodarai skatinti ir vartotojams informuoti apie bitininkystės produktų kokybę siekiant padidinti bitininkystės ir bičių produktų populiarumą, o įgyvendinant intervencinę priemonę SP01vid5parama bus teikiama gamintojų organizacijoms vaisių ir daržovių sektoriuje siekiant plėsti produktų rinkodarą ir padidinti gamintojų organizacijų produktų atpažįstamumą.

Tinklo „Natura 2000“ teritorijų apsauga

BŽŪP lėšos „Natura 2000“ teritorijose veiklas vykdančius paramos gavėjus pasieks pagal kelias tam tikslui suformuotas priemones: Natura 2000 miškuose (*KP06ntm*), Natura 2000 žemės ūkio paskirties žemėje (pievose) (*KP07ntž*) ir mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse (*KP11ANCs*). Jomis siekiama sušvelninti ES teisės aktuose nustatytų aplinkos apsaugos standartų laikymosi padarinius bei atlyginti už tam tikrų reikalavimų, kurie viršija geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartus vietovėse, kuriose nustatyti aplinkosaugos apribojimai yra susiję su Paukščių direktyvos 2009/147/EB ir Buveinių direktyvos 92/43/EEB įgyvendinimu, vykdymą.

Planuojamos BŽŪP investicijos yra suderintos su „Natura 2000“ prioritetinių veiksmų programa – plečiamas nykstančių rūšių ir buveinių, kuriems taikoma biologinės įvairovės apsauga, sąrašas; skatinamos aplinkai draugiškos ūkininkavimo sistemos (*TI05eko6*, *TI05eko7*, *TI05eko8*, *KP01ekū*), remiamas miško veisimas ir atkūrimas (*KP02mva*), neapribojamos galimybės prie šio tikslo prisidėti ir VVG, rengiant ir įgyvendinant vietos plėtros strategijas (*KP20vvg*, *KP21sum*).

„Natura 2000“ teritorijų steigimas bus finansuojamas Europos regioninės plėtros fondo lėšomis pagal 2021–2027 m. ES fondų investicijų programą.

[1] <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5/asr>

[2] <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d22baca024de11eca51399bc661f78e7>

3 Strategijos nuoseklumas ir papildomumas

3.1. Su aplinka ir klimatu susijusių struktūrinių elementų apžvalga

3.1.1. Bendro indėlio į 6 straipsnio 1 dalies d, e ir f punktuose nurodytus konkrečius su aplinka ir klimatu susijusius tikslus aprašas

Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginiame plane yra numatyta paramos sąlygų sistema, pagal kurią ūkininkai ir kiti paramos gavėjai yra įpareigoti laikytis valdymo reikalavimų (VR) ir geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės (GAAB) standartų, nustatančių reikalavimus, susijusius su klimatu ir aplinka (įskaitant vandenį, dirvožemį ir biologinę įvairovę), visuomenės sveikata ir augalų sveikata bei gyvūnų gerove. Už paramos sąlygų nesilaikymą yra taikomos sankcijos arba gali būti neskiriama parama.

Paramos sąlygų sistemą sudaro **valdymo reikalavimai**, susiję su vandens išteklių apsauga (VR1, VR2), biologinės įvairovės apsauga (VR3, VR4), maisto sauga (VR5, VR6), augalų apsaugos produktų naudojimu (VR7, VR8), gyvūnų gerove (VR9, VR10, VR11) bei **9 GAAB standartai**, numatantys veiksmus, skirtus klimato kaitos švelninimui ir prisitaikymui prie klimato kaitos (GAAB1, GAAB2, GAAB3), vandens išteklių būklės apsaugai (GAAB4), dirvožemio apsaugai ir būklės gerinimui (GAAB5, GAAB6, GAAB7) bei biologinės įvairovės apsaugai (GAAB8, GAAB9).

GAAB standartai parengti laikantis SP reglamento nuostatų ir nustato minimalius reikalavimus, užtikrinančius, kad būtų išlaikoma visos žemės ūkio paskirties žemės, įskaitant žemę, kuri nebenaudojama gamybos tikslais, gera agrarinė ir aplinkos būklė.

Sustiprinta paramos sąlygų sistema

2023–2027 m. laikotarpiu galios 11 VR (9 ankstesniojo 2014–2022 m. paramos laikotarpio ir 2 nauji) ir išliks galioti visi ankstesniojo laikotarpio GAAB standartų reikalavimai, o paramos sąlygų indėlį siekiant aplinkos ir klimato srities tikslų padidins į GAAB perkeliama ir sustiprinama ankstesniojo paramos laikotarpio žalinimo reikalavimai (į GAAB1, GAAB7 ir GAAB8) bei nustatytos papildomos paramos sąlygos.

Valdymo reikalavimai

Valdymo reikalavimų taikymas 2023–2027 m. laikotarpiu buvo peržiūrėtas ir yra planuojami šių VR2, VR3 ir VR4 reikalavimų papildymai:

- VR2 bus stiprinamas įtraukiant reikalavimą dėl mineralinių trąšų naudojimo normų. Esami tręšimo apribojimai papildomi draudimais: tręšti mineralinėmis trąšomis šaltuoju metų laikotarpiu, tręšti mėšlu ir (ar) srutomis tam tikras žemės ūkio naudmenas šiltuoju metų laikotarpiu, skleisti skystąjį mėšlą ir (ar) srutas nustatytais atstumais iki melioracijos griovių. VR2 planuojamas papildyti reikalavimu dėl tręšimo planų sudarymo tręšiant žemės ūkio naudmenas mineralinėmis trąšomis.
- VR3 reikalavimų taikymas šiame laikotarpyje buvo apribotas tik „Natura 2000“ teritorijomis. Naujuoju laikotarpiu (2023–2027 m.) šio reikalavimo taikymas bus praplečiamas ir už „Natura 2000“ teritorijos ribų, tuo tikslu yra rengiamas paukščių apsaugos sluoksnis, kuriame, priklausomai nuo paukščių rūšies, yra nustatomi ūkinės veiklos apribojimai apimantys draudimus arti ar persėti pievas, pievas keisti kitomis žemės ūkio naudmenomis, tačiau leidžiant jas persėti, naikinti krūmų, įsiterpusių tarp ariamų laukų, juostas, sausinti pievas.
- VR4 reikalavimų taikymas planuojamas papildyti naujais ūkinės veiklos apribojimais plotams, kurie patenka į „Natura 2000“ teritorijas. Šių reikalavimų tinkamam taikymui yra rengiamas natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos sluoksnis, kuriame konkrečiam plotui yra nustatyti tam tikri apribojimai, draudžiantys arti, naudoti augalų apsaugos produktus, mineralines trąšas, organines trąšas, sausinti pievas, įveisti mišką, įrengti poilsiavietes, persėti daugiametes pievas, intensyviai ganyti.

Paramos sąlygos yra griežtinamos ir Europos Sąjungos lygiu įtraukiant Bendrosios vandens politikos (VR1) bei Tausaus pesticidų naudojimo (VR8) direktyvų nuostatas:

- VR1 apima paviršinio ir požeminio vandens paėmimui taikomus reikalavimus bei jo išgavimui reikalingus leidimus. Siekiant išvengti pasklidusios taršos, yra nustatyti ūkinės veiklos apribojimai jautriose teritorijose, įtraukti reikalavimai dėl leidimo turėjimo išleidžiant nuotekas į gamtinę aplinką.
- VR8 nustato reikalavimus augalų apsaugos produktų laikymo vietoms (pastatams ar jų patalpoms), pačių produktų bei beicuotos sėklos tinkamam laikymui, tuščių augalų apsaugos produktų ir beicuotos sėklos pakuočių laikymui ir jų tvarkymui, augalų apsaugos produktų likučių tvarkymui, augalų apsaugos produktų tirpalų ruošimui, apdorojimo įrangos plovimui, draudžiančius naudoti augalų apsaugos produktus tam tikrose teritorijose. Į VR8 yra įtraukiami ir reikalavimai, susiję su pažymėjimų turėjimu naudojant profesionaliajam naudojimui skirtus augalų apsaugos produktus bei purškimui naudojami apdorojimo įrangai.

GAAB

- Ankstesniojo paramos laikotarpio žalinimo reikalavimas dėl daugiamečių pievų išlaikymo yra perkeliamas į GAAB1, o su jautrių pievų apsauga susiję reikalavimai išskiriami į atskirą GAAB9 standartą. Tai užtikrina šio žalinimo reikalavimo poveikio tęstinumą bei sudaro prielaidas efektyvesnei jautrių pievų apsaugai.
- Vandensaugos tikslų įgyvendinimo pasiekiamumą dar labiau sustiprins GAAB4 standartas. Numatoma, kad paviršinio vandens telkinių apsaugos pakrančių apsaugos juostų sluoksnyje nuo šiol bus draudžiama paskleisti ne tik mėšlą ir (ar) srutas, o ir mineralines trąšas bei augalų apsaugos produktus. Be to, minėtose juostose bus draudžiamas ir žemės dirbimas. Be to, yra nustatomas papildomas reikalavimas dėl 3 m pločio juostų su žoline danga įrengimo šalia melioracijos griovių, kuris sustiprina GAAB4 poveikį mažinant paviršinių vandens telkinių taršą ir siekiant vandensaugos tikslų.
- Žalinimo reikalavimą dėl pasėlių įvairinimo naujame paramos laikotarpyje keičia augalų kaitos reikalavimus nustatantis GAAB7 standartas. GAAB7 nustato reikalavimą užtikrinti kasmetinę bent dviejų augalų kaitą. Laikantis standarto, minimali augalų kaita turi būti užtikrinta bent 35 proc. deklaruotos ariamosios žemės ploto. Plotai, kuriuose per pastaruosius trejus metus pasėliai nebuvo pakeisti, ketvirtaisiais metais turi būti naudojami kitiems pasėliams auginti. Lyginant su žalinimo reikalavimu, pagal kurį vienas pasėlis galėjo sudaryti iki 75 proc. deklaruoto ariamos žemės ploto, įgyvendinant GAAB7 standartą bus pasiekta didesnė augalų kaita, leisianti pagerinti dirvožemio būklę, užtikrinti tvaresnę trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimą.
- 2023–2027 m. laikotarpio paramos sąlygos papildytos nauju standartu GAAB2, skirtu durpžemių ir šlapynių apsaugai, kuris užkirs kelią jų sausinimui ir arimui bei ŠESD emisijų susidarymui ir reikšmingai prisidės siekiant klimato švelninimo tikslų.
- Lyginant su ankstesniu paramos laikotarpiu, dirvožemio apsaugai nuo erozijos skirtas GAAB5 papildytas reikalavimais, taikomais statesniuose nei 12 proc. šlaituose: draudžiamas horizontalus šlaitų dirbimas, laikotarpiu nuo lapkričio 15 d. iki kovo 1 d. būtina užtikrinti bent minimalią žolinių augalų augmeniją, arba palikti ražienų laukus per žiemą, arba kitas augalų liekanas (ražienų ar augalų liekanų dirbimas minimu laikotarpiu yra draudžiamas); vaismedžių ir vaiskrūmių plotuose ir jų tarpueiliuose draudžiamas žemės dirbimas ir purenimas. Lyginant su ankstesniu paramos laikotarpiu, GAAB5 papildymas naujais reikalavimais leis veiksmingiau apsaugoti dirvožemį nuo praradimo dėl erozijos.
- Dirvos apsaugai skirtu GAAB6 naujajam paramos laikotarpiui nustatomas naujas, ankstesniu paramos laikotarpiu netaikytas reikalavimas, jog kiekvienais metais lapkričio 15 d. – kovo 1 d. ūkiuose iki 50 ha ne mažesnis nei 50 proc. žemės plotas turi būti užimtas žemės ūkio augalais arba paliekamos ražienos, arba kitos augalų liekanos, o ūkiuose nuo 50 ha 65 proc. žemės plotas turi būti užimtas žemės ūkio augalais arba paliekamos ražienos arba kitos augalų liekanos (žemės dirbimas deklaruotuose plotuose su augaline danga ar augalų liekanomis yra draudžiamas). Šis reikalavimas užtikrins geresnę dirvožemio apsaugą nuo erozijos, prisidės prie vandens telkinių

taršos mažinimo.

Paramos sistema užtikrinama, kad vykdoma žemės ūkio veikla atitiktų esminius aplinkos apsaugos reikalavimus ir sumažintų jos daromą neigiamą poveikį aplinkai ir klimatui, todėl paramos reikalavimai tiesiogiai prisidės siekiant SP reglamento 6(1) straipsnyje nurodytų konkrečių tikslų d, e, ir f.

Paramos sąlygų indėlis siekiant SP reglamento 6 straipsnio 1 dalies d punkto tikslo „*prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką*“.

Lietuvoje klimato srities tikslų padės siekti 3 valdymo reikalavimai ir 4 GAAB standartai, kuriuos įgyvendinus didės anglies dioksido sekvestracija dirvožemyje bei bus užkirstas kelias ŠESD emisijų augimui.

VR2 reikalavimas dėl vandens apsaugos nuo taršos nitratais, nustatantis organinių ir mineralinių trąšų naudojimo apribojimus (t.y. didžiausią leistiną į dirvožemį įnešamo azoto kiekį), skatins darnesnę tręšimą, tausensnį mineralinių trąšų naudojimą ir neleis toliau didėti pastaraisiais metais Lietuvoje augusioms su tręšimu susijusioms ŠESD emisijoms. Biologinės įvairovės apsaugai skirti **VR3** ir **VR4** apims draudimus arti ir sausinti pievas, nurodytose paukščiams svarbiose teritorijose bei natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos plotuose, tad šių reikalavimų įgyvendinimas tiesiogiai prisidės prie dirvožemio organinės anglies kiekio išsaugojimo ir didinimo bei padės išvengti ŠESD emisijų susidarymo, jei minėti ribojimai nebūtų nustatyti.

GAAB1, kuriame nustatytas reikalavimas išlaikyti daugiamečių pievų plotus leidžiant ne didesnę kaip 5 proc. sumažėjimą lyginant su referenciniais 2018 m. metais, užkirs kelią reikšmingam dirvožemio organinės anglies kiekio mažėjimui ir ŠESD augimui, kuris būtų stebimas daugiameses pievas verčiant ariama žeme. Kadangi ariamos žemės ploto didėjimas įprastai yra susijęs ir su mineralinių trąšų naudojimo augimu, GAAB1 taip pat apsaugos ir nuo galimo mineralinių trąšų naudojimo didėjimo bei su tręšimu susijusio ŠESD emisijų augimo. Analogišką poveikį turės ir **GAAB9**, nustatantis arimo ir veiklos apribojimus į Natura 2000 teritoriją patenkančiose aplinkosaugos atžvilgiu pažeidžiamose daugiametėse pievose arba ganyklose.

GAAB2 nustatytas draudimas sausinti šlapynes ir paversti jas durpžemiais leis išvengti šlapynėse sukauptos organinės anglies praradimo ir ŠESD emisijų didėjimo, kuris būtų stebimas toliau tęsiant šlapynių sausinimą ir vykdant jose žemės ūkio veiklą. Emisijos iš dirbamų organinių dirvožemių pastaraisiais metais Lietuvoje didėjo, todėl, lyginant su ankstesniu metu paramos laikotarpiu, kai apribojimai dėl šlapynių sausinimo nebuvo nustatyti, GAAB2 padės užkirsti kelią tolesniam emisijų augimui. Prie to taip pat prisidės ir durpžemių plotų arimo draudimas. Lietuvoje dar nėra atliktas tinkamas šlapynių ir durpynų plotų vertinimas, todėl GAAB2 standarto įgyvendinimas numatomas nuo 2025 m. Iki to laiko bus parengta šlapynių nustatymo metodika, sukurtas informacinis ir skaitmeninis žemėlapis, atlikti kiti parengiamieji darbai.

Paramos sąlygų indėlis siekiant SP reglamento 6 straipsnio 1 dalies e punkto tikslo „*skatinti darnų vystymąsi ir veiksmingą tokių išteklių kaip vanduo dirvožemis ir oras valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų*“.

4 valdymo reikalavimų ir visų 9 GAAB standartų įgyvendinimas padės siekti vandens telkinių, dirvožemio ir oro kokybės apsaugos tikslų. Taip bus užtikrinamas tvaresnis maistinių medžiagų ir augalų apsaugos produktų naudojimas, mažinamas jų išsiplovimas į vandens telkinius, dirvožemio praradimas dėl erozijos bei išvengta organinės anglies kiekio dirvožemyje praradimo.

Pagal **VR1** turi būti užtikrinamas veiksmingas požeminio ir paviršinio vandens paėmimo valdymas. Taikant priemones, susijusias su užteršto vandens išleidimu, ūkinės veiklos apribojimu žmogaus veiklos poveikiui jautriame karstiniame regione bus prisidedama prie vandens išteklių tinkamo naudojimo bei jų apsaugos nuo taršos. **VR2** užtikrins tinkamą organinių ir mineralinių trąšų naudojimą, tręšimo normų ir nustatytų apribojimų laikymąsi, aplinkai palankų mėšlo ir srutų laikymą. Šie reikalavimai tiesiogiai prisidės prie vandens taršos nitratais iš žemės ūkio veiklos mažinimo bei būklės gerinimo, tausaus dirvožemio naudojimo bei jo praturtinimo organinėmis medžiagomis. **VR7** ir **VR8** skatins tinkamą ir tausų augalų apsaugos produktų naudojimą, įgijus tam reikalingų žinių, naudojant patikrintą apdoravimo augalų apsaugos produktais įrangą, laikantis naudojimo apribojimų augalų apsaugos produktams jautriose

teritorijose, tinkamai tvarkant bei saugant augalų apsaugos produktus, jų likučius ir pakuotes. Šiais paramos sąlygų reikalavimais bus mažinama priklausomybė nuo cheminių medžiagų bei kartu saugomi vandenys bei dirvožemis nuo augalų apsaugos produktų naudojimo keliamos taršos.

Ariamos žemės plotų didėjimas daugiamečių pievų ploto mažėjimo sąskaita neigiamai veikia vandens telkinių ir dirvožemio būklę dėl didėjančio mineralinių trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo, augančio maistinių medžiagų išsiplovimo, dirvožemio erozijos intensyvėjimo ir organinės anglies praradimo. Todėl daugiamečių pievų išlaikymo reikalavimą nustatantis **GAAB1** standartas bei arimo ir veiklos apribojimus aplinkosaugos atžvilgiu pažeidžiamose daugiamečiose ganyklose arba pievose nustatantis **GAAB9** standartas tiesiogiai prisidės prie vandens telkinių ir dirvožemio būklės gerinimo. Vandens telkinių būklės apsaugai skirto **GAAB4** standarto reikalavimai, numatantys mažiausiai 3 m pločio apsauginių juostų, kuriose nustatyti tręšimo, arimo ir sklaidos apribojimai, įrengimą šalia paviršinių vandens telkinių, papildomai sustiprinti reikalavimu įrengti apsaugines juostas su žoline danga šalia melioracijos griovių.

Prie dirvožemio erozijos mažinimo prisidės **GAAB5** standartas, nustatantis kaupiamųjų augalų auginimo apribojimus bei reikalavimą užtikrinti bent minimalią dirvožemio dangą laikotarpiu nuo lapkričio 15 d. iki kovo 1 d. erozijai jautriausiuose, statesniuose nei 12 proc., šlaituose. Prie dirvožemio apsaugos prisidės ir **GAAB6** standartas, nustatantis reikalavimą jautriausiu laikotarpiu (nuo lapkričio 15 d. iki kovo 1 d.) užtikrinti dirvožemio augalinę dangą bent 50 proc. ūkio žemės. Augalinės dirvožemio dangos didinimas bus aktualus ne tik apsaugant dirvožemį nuo praradimo dėl erozijos, tačiau ir mažinant maistinių medžiagų (ypatingai fosforo, kuris įprastai yra surištas su dirvožemio dalelėmis) išsiplovimą į vandens telkinius. Taip pat ir **GAAB3**, dėl nustatyto draudimo deginti ražienas, padės sudaryti sąlygas dirvožemio organinės medžiagos bei bioįvairovės išsaugojimui.

GAAB7 nustatyti augalų kaitos reikalavimai mažins dirvožemį alinantį monokultūrinį ūkininkavimą, sudarys sąlygas mažinti trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimą ir tiesiogiai prisidės prie dirvožemio ir vandens telkinių būklės gerinimo. Mažėjant mineralinių trąšų naudojimui mažės ir NH₃ emisijos į orą.

GAAB2 nustatytas draudimas sausinti šlapynes leis išvengti didelio dirvožemio organinės medžiagos kiekio mineralizacijos – taip bus išsaugotos organinių dirvožemio savybės, išvengta padidėjusio mineralinio azoto išsiplovimo į vandens telkinius.

Tręšimo ir augalų apsaugos produktų naudojimo apribojimus numatantys biologinės įvairovės apsaugai skirti **GAAB8** ir **GAAB9** standartai taip pat turės teigiamos įtakos siekiant vandens, dirvožemio ir oro apsaugos tikslų.

Paramos sąlygų indėlis siekiant SP reglamento 6 straipsnio 1 dalies f punkto tikslo „prisidėti stabdant biologinės įvairovės nykimą ir ją didinant, gerinti ekosistemines paslaugas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius“.

Siekiant biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsaugos tikslų svarbiausią vaidmenį vaidins tiesiogiai į šį tikslą orientuoti 2 valdymo reikalavimai ir 2 GAAB standartai.

Taikant tam tikrus ūkinės veiklos apribojimus, apimančius draudimą arti, sausinti pievas, persėti natūralias pievas, naudoti trąšas bei augalų apsaugos produktus, **VR3** ir **VR4** leis išsaugoti ir apsaugoti laukinius paukščius bei natūralias buveines jiems svarbiose teritorijose. Šie reikalavimai apsaugos nuo biologinės įvairovės nykimo bei prisidės prie kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo.

GAAB8 standarte numatytas reikalavimas pareiškėjams išlaikyti neproduktyvius kraštovaizdžio elementus deklaruojamoje žemėje tiesiogiai prisidės prie biologinės įvairovės žemės ūkio naudmenose išlaikymo ir didinimo, kraštovaizdžio mozaikiškumo palaikymo ir didinimo. **GAAB9**, kuriuo nustatomi arimo ir žemės ūkio veiklos apribojimai į Natura 2000 teritorijas patenkančiose daugiamečiose ganyklose arba pievose, užtikrins biologinės įvairovės požiūriu vertingų pievų ir joms artimų buveinių, pelkių ir medžiais apaugusių natūralių buveinių išlaikymą.

Netiesiogiai prie biologinės įvairovės prisidės ir **GAAB5** bei **GAAB6** standartai, kurių dėka didės dirvožemio padengimas augaline danga, o žiemos laikotarpiu dirvožemį dengiantys žemės ūkio augalai arba paliktos neapartos ražienos ar kitos augalų liekanos sukurs palankią mitybinę bazę laukiniams žolėdžiams žinduoliams ir agrarinio kraštovaizdžio paukščiams.

3.1.2. Atitinkamų pagrindinių sąlygų, kaip nurodyta 31 straipsnio 5 dalyje ir 70 straipsnio 3 dalyje, paramos sąlygų sistemos ir įvairių intervencinių priemonių, kuriomis siekiama su aplinka ir klimatu susijusių tikslų, tarpusavio papildomumas

Siekiant konkrečių su aplinka ir klimatu susijusių Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano tikslų, šalia paramos sąlygų (valdymo reikalavimų ir GAAB standartų), užtikrinančių bazinių aplinkosauginių reikalavimų įgyvendinimą, ypatingas vaidmuo teks ekologinėms sistemoms, ir Kaimo plėtros intervencinėms priemonėms, kurios leis pasiekti aukštesnį aplinkos apsaugos lygį.

Ekologinės sistemos (31 str.)

Pagal ekologines sistemas išmokos bus skiriamos už įsipareigojimus, viršijančius atitinkamus teisės aktais nustatytus valdymo reikalavimus ir GAAB standartus bei atitinkamus minimaliuosius trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo, gyvūnų gerovės reikalavimus, taip pat kitus atitinkamus nacionalinėje ir ES teisėje nustatytus privalomus reikalavimus.

Lietuvoje yra numatyta 10 ekologinių sistemų:

- Kompleksinė ekologinė sistema veikloms ariamojoje žemėje, apimanti 7 veiklas:
  - TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita. Įgyvendinant intervencinę priemonę turės būti užtikrinta ne mažiau kaip 4 narių augalų kaita, bent vienas iš augalų kaitos narių privalės būti dirvą gerinančių augalų rūšies (ankštinių javų, aliejinių augalų, daugiamečių žolių, kaupiamųjų augalų, sideracinių augalų, kitų prekinių augalų grupės) arba pūdymas. Siekiant sustiprinti priemonės poveikį aplinkai, nuo 2025 m. nustatomas ir minimalus visų augalų kaitos narių plotas (pagrindiniam augalų kaitos nariui – ne daugiau kaip 50 proc. veikloje dalyvaujančio ploto). Įgyvendinant intervencinę priemonę bus viršijamas paramos sąlygų reikalavimas dėl minimalios augalų kaitos (GAAB7);
  - TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai. Šia intervencine priemone skatinamas tarpinių pasėlių auginimas ir jų išlaikymas per žiemą bei nustatomi apribojimai tarpinių pasėlių tręšimui. Įgyvendinant intervencinę priemonę bus viršijami paramos sąlygų reikalavimai dėl trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo (VR2, VR7 ir VR8), taip pat dėl minimalios augalų kaitos (GAAB7), dirvožemio būklės gerinimo (GAAB6) bei minimalios negamybiniam plotams arba objektams skiriamos žemės ūkio paskirties žemės dalies (GAAB8);
  - TI05eko1.4 - Veiklos ariamojoje žemėje - Sertifikuotos sėklos naudojimas. Pagal šią intervencinę priemonę bus skiriama parama už sertifikuotos sėklos naudojimą ūkiuose. Sertifikuotos sėklos ūkiuose naudojimas lems mažesnę augalų apsaugos produktų naudojimą (papildys IKOK), mažins aplinkos taršą, ŠESD emisijas, didins ūkių prisitaikymą prie klimato kaitos (t.y. prisidės įgyvendinant Nacionalinėje klimato kaitos valdymo darbotvarkėje (*Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. birželio 30 d. nutarimas Nr. XIV – 490 „Dėl nacionalinės klimato kaitos valdymo darbotvarkės patvirtinimo“*) ir Nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane (*Lietuvos Respublikos nacionalinis energetikos ir klimato srities veiksmų planas 2021–2030 m.*) nustatytus tikslus);
  - TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra. Intervencinė priemonė skirta paskatinti ūkininkus atkurti ir išsaugoti tradicinį mozaikišką kraštovaizdį. Parama bus skiriama už kraštovaizdžio elementų tvarkymą ir naujų elementų įkūrimą. Intervencine priemone bus viršijami paramos sąlygų reikalavimai dėl minimalios negamybiniam plotams arba objektams skiriamos žemės ūkio paskirties žemės dalies (GAAB8); intervencinė priemonė prisidės įgyvendinant *Nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane (Lietuvos Respublikos nacionalinis energetikos ir klimato srities veiksmų planas 2021–2030 m. 2020)* nustatytus tikslus;
  - TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos. Įgyvendinant intervencinę priemonę nustatomas reikalavimas išėti medingųjų augalų mišinį, susidedantį iš ne mažiau kaip 3 rūšių augalų (pupinių ir nepupinių). Intervencinė priemonė viršija paramos sąlygų reikalavimus dėl tręšimo bei augalų apsaugos produktų naudojimo (VR2, VR7, VR8);

- TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos. Įgyvendinant intervencinę priemonę nustatomas reikalavimas įsėti žolių mišinį, susidedantį iš ne mažiau kaip 3 rūšių pupinių ir varpinių žolių rūšių. Intervencinėje priemonėje keliami reikalavimai viršija paramos sąlygų reikalavimus dėl tręšimo bei augalų apsaugos produktų naudojimo (VR2, VR7, VR8);
- TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos. Šia intervencine priemone yra skatinamas neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijų naudojimas. Įgyvendinant intervencinę priemonę bus viršijami su dirvožemio būklės gerinimu susijusių paramos sąlygų (GAAB6) reikalavimai.

Norėdami dalyvauti kompleksinėje ekologinėje sistemoje, pareiškėjai privalės pasirinkti ir dalyvauti bent 2 veiklose, iš kurių viena – geriausiai ūkio poreikius atitinkanti negamybinė veikla. Šiai negamybinei veiklai prie ariamosios žemės dalies, skiriamos kraštovaizdžio elementams pagal GAAB 8, pareiškėjai įsipareigoja (išskyrus tam tikrus išimtinius atvejus) papildomai skirti ne mažiau kaip 1 proc. savo deklaruotos ariamosios žemės. Toks ekologinės sistemos įgyvendinimo mechanizmas skatins aplinkai palankių iniciatyvų įgyvendinimą, mažins neigiamus ūkininkavimo padarinius ir turės teigiamos įtakos siekiant strateginių tikslų klimato, vandens, dirvožemio, biologinės įvairovės apsaugos srityse.

- TI05eko2 - Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu. Intervencinė priemonė skirta žemės ūkio veikla užsiimančius subjektus skatinti tvarkyti sodus ir uogynus gamtai palankiu būdu, jos tikslas – mažinti augalų apsaugos produktų naudojimą. Intervencinėje priemonėje keliami reikalavimai viršija paramos sąlygų reikalavimus dėl augalų apsaugos produktų naudojimo (VR7, VR8 ir IKOK);
- TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP). Įgyvendinant intervencinę priemonę bus privaloma laikytis Nacionalinėse maisto kokybės sistemos taisyklėse (patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-524 2007 m. lapkričio 29 d.), pagal nacionalinę maisto kokybės sistemą užaugintų šviežių vaisių ir daržovių, taip pat jų perdirbtų produktų specifikacijoje nustatytų reikalavimų. Intervencinėje priemonėje keliami reikalavimai viršija paramos sąlygų reikalavimus dėl tręšimo bei augalų apsaugos produktų naudojimo (VR2, VR7, VR8);
- TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis. Intervencinė priemonė numato paramą už ariamųjų durpžemių vertimą pievomis. Įgyvendinant intervencinę priemonę bus viršijami paramos sąlygų reikalavimai dėl durpžemių ir šlapynių apsaugos (GAAB2);
- TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis. Šia intervencine priemone numatoma parama už eroduotųjų ariamųjų žemių vertimą pievomis. Įgyvendinus priemonę bus viršijami paramos sąlygų reikalavimai dėl dirvožemio apsaugos (GAAB5);
- TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros sistema. Įgyvendinant šią intervencinę priemonę bus teikiama parama už pievų priežiūrą ekstensyviai ganant gyvulius. Intervencinės priemonės įgyvendinimui keliami reikalavimai viršija paramos sąlygų reikalavimus dėl tręšimo ir augalų apsaugos produktų naudojimo (VR2 IKOK);
- TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas. Intervencine priemone bus siekiama šlapynių palaikymo, buveinių ir saugomų rūšių išsaugojimo, gyvulininkystės skatinimo. Tam numatoma taikyti vėlyvesnį šienavimą, ekstensyvų ganymą (0,3–1 SG/ha) ir neribojamą ganiavos laiką. Intervencinė priemonė viršija paramos sąlygų reikalavimus dėl tręšimo bei augalų apsaugos produktų naudojimo (VR2 ir VR7, VR8);
- TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo. Intervencinė priemonė skirta skatinti ekologinio ūkininkavimo plėtrą. Ją įgyvendinant bus viršijami paramos sąlygų reikalavimai dėl trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo ir maisto saugos (VR1, VR2, VR5, VR6, VR7, VR8);
- TI05eko9 - Gyvūnų gerovė. Šios intervencinės priemonės tikslas – užtikrinti aukštesnius gyvūnų gerovės standartus. Parama bus skiriama už galimybę galvijams laisvai išeiti į atvirą erdvę ar ganyklas, įtraukiant ir galvijų ganymą laukuose šiltuoju metų laiku, geresnes paukščių laikymo sąlygas ir t. t. Įgyvendinant intervencinę priemonę bus viršijami gyvūnų gerovės ir sveikatingumo reikalavimai (VR9, VR10, VR11), intervencinė priemonė prisidės siekiant Nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane (*Lietuvos Respublikos nacionalinis energetikos ir klimato srities veiksmų planas 2021–2030 m. 2020. Prieiga per internetą:*

<https://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/KLIMATO%20KAITA/Integruotas%20planas/Final%20NECP.pdf>) nustatytų ŠESD mažinimo tikslų;

- TI05eko10 – Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai). Intervencinė priemonė skirta skatinti ekologinį ūkininkavimą, remiant aukštos kokybės maisto produktų gamybą (vaisių, uogų, daržovių, vaistažolių ir prieskoninių augalų) ir tuo pačiu aprūpinant gyventojus kokybiškais maisto produktais, mažinti neigiamą poveikį aplinkai, saugoti biologinę įvairovę ir palaikyti ekosistemų stabilumą. Ši intervencinė priemonė prisideda prie Žaliojo kurso tikslų, pvz., kad iki 2030 m. bent 25 proc. ES žemės ūkio paskirties žemės būtų naudojama ekologiniam ūkininkavimui, kad sumažėtų maistinių, antimikrobinų medžiagų ir pesticidų naudojimo apimtis ir būtų išsaugota biologinė įvairovė;
- TI05eko11 – Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra:
  - TI05eko11.1 – Ariamosios žemės keitimas daugiametėmis pievomis. Intervencinė priemonė, numatanti paramą už ariamos žemės vertimą pievomis, prisidės prie pievų ploto didinimo nacionaliniu lygiu, neigiamo žemdirbystės poveikio aplinkai mažinimo ir klimato srities išipareigojimų vykdymo. Priemonės įgyvendinimo sąlygose numatyti tręšimo bei augalų apsaugos produktų naudojimo apribojimai viršija paramos sąlygų reikalavimus (VR2, VR7 bei IKOK);
  - TI05eko11.2 - Daugiamečių pievų išlaikymas ir priežiūra. Teikiant paramą už daugiamečių pievų išlaikymą ir priežiūrą, siekiama išvengti ariamos žemės plotų didėjimo ir su tuo susijusių neigiamų padarinių aplinkai ir klimatui. Intervencinė priemonė viršija paramos sąlygų reikalavimus dėl tręšimo bei augalų apsaugos produktų naudojimo (VR2, VR7 bei IKOK).

Kaimo plėtros intervencinės priemonės

Siekti konkrečių aplinkosaugos ir klimato srities tikslų taip pat padės skirtingų rūšių kaimo plėtros intervencinės priemonės, papildysiančios paramos sąlygų ir ekologinių sistemų teikiamą aplinkosauginę naudą. Žemiau pateikiamos prie šių tikslų prisidedančios skirtingų rūšių kaimo plėtros intervencinės priemonės.

„Valdymo išipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo išipareigojimai“ (70 str.):

- KP01ekū – Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai išipareigojimai. Intervencinę priemonę sudaro dvi veiklos: „Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo“ ir „Ekologinis ūkininkavimas“, pagal kurias parama skiriama ir pereinantiems prie ekologinės gamybos, ir jau ją vykdančioms. Šia intervencine priemone, dėl tvaraus tręšimo ir augalų apsaugos produktų naudojimo, bus mažinamas ūkininkavimo poveikis aplinkai, taip papildant paramos sąlygų bei ekologinių sistemų teikiamą naudą;
- KP03įmp – Miško priežiūra ir apsauga. Intervencinė priemonė, pagal kurią bus remiama įveisto, atkurto miško bei savaimė apaugusio miško ploto priežiūra ir apsauga, didins miškų plotus ir organinės anglies sekvestraciją biomasėje bei papildys paramos sąlygų ir ekologinių sistemų teikiamą naudą mažinant šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį atmosferoje, prisitaikant prie klimato kaitos ir siekiant naujoje 2030 m. ES miškų strategijoje, Nacionalinėje klimato kaitos valdymo darbotvarkėje, Nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane numatytų tikslų įgyvendinimo;
- KP070untž – Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų. Intervencine priemone siekiama išsaugoti laukinius paukščius, kurių skaičius mažėja ir dėl jų skaičiaus mažėjimo kyla didelė grėsmė natūralios aplinkos, ypač biologinės pusiausvyros, apsaugai;
- KP09gen – Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas. Intervencinė priemonė padės įgyvendinti Biologinės įvairovės konvenciją ir per tvaresnį tręšimą papildys paramos sąlygų teikiamą naudą;
- KPmgt – Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose. Intervencinė priemonė palaikys biologinę įvairovę agrarinėse ekosistemose ir skatins ūkininkus aplinkai palankiais metodais tvarkyti biologinės įvairovės apsaugai svarbius plotus – melioracijos griovių šlaitus,

prevenciškai prisidedant prie invazinių rūšių plitimo mažinimo.

„Gamtinės ar kitokios specifinės su vietove susijusios kliūtys“ (71 str.)

- KP11ANCs – Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis. Intervencinė priemonė padės palaikyti aplinkosauginį tvarumą vietovėse, turinčiose gamtinių ir kt. kliūčių (pvz., karsto ir potvynių užliejamose vietose), taip prisidedama prie savitos karsto regiono geologinės sandaros, geologinių reiškinių, būdingo karstinio kraštovaizdžio išsaugojimo ir per smegduobes į požeminį vandenį lengvai patenkančių organinių ir mineralinių trąšų, pesticidų ir kt. prevencijos; taip pat ir Nemuno deltos regiono, kuris yra paukščių perėjimo vieta, per kurį eina Arkties–Europos–Afrikos paukščių migracijos kelias, migruoja įvairios šikšnosparnių bei drugių rūšys, išsaugojimo.

„Nepalankios specifinės su vietove susijusios sąlygos, susidariusios dėl tam tikrų privalomų reikalavimų laikymosi“ (72 str.):

- KP06ntm – Parama „Natura 2000“ miškuose ir KP07ntž - Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje. Pagal šias intervencines priemones bus mokamos kompensacinės išmokos už paramos sąlygas viršijančių įsipareigojimų įgyvendinimą vietovėse, kuriose nustatyti aplinkosaugos apribojimai yra susiję su Paukščių direktyvos 2009/147/EB ir Buveinių direktyvos 92/43/EEB įgyvendinimu. Intervencinės priemonės papildys paramos sąlygų ir ekologinių sistemų teikiamą naudą biologinės įvairovės išsaugojimui ir jos geros apsaugos būklės užtikrinimui, prisidės prie „NATURA 2000“ prioritetinių veiksmų programos įgyvendinimo. Taip pat jos papildys paramos sąlygų bei ekologinių sistemų teikiamą naudą ir per didesnę organinės anglies absorbciją bei ŠESD emisijų mažinimą, taip prisidedant prie ES ir nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose nustatytų klimato srities tikslų pasiekimo.

„Investicijos“ (73–74 str.):

- KP02mva - Miško veisimas ir atkūrimas. Ši intervencinė priemonė didins organinės anglies sekvestraciją miško biomasėje ir papildys paramos sąlygų ir ekologinių sistemų teikiamą naudą mažinant ŠESD emisijas ir švelninant klimato kaitą;
- KP05mju - Jaunuolynų ugdymas. Ši intervencinė priemonė, kaip ir ankstesnė, skirta klimato kaitos švelninimui (ŠESD išmetimų mažinimui). Jaunuolynų ugdymu formuojami tikslinės rūšinės sudėties medynai, reguliuojama medyno struktūra ir tankis, didinamas medynų produktyvumas, formuojami neigiamam aplinkos poveikiui atsparūs medynai (didinamas medynų atsparumas vėjavartoms, vėjalausoms, sniegalaužoms, sniegavartoms ir kitiems nepalankiems aplinkos veiksniams);
- KP08neg1 - Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu. Įgyvendinant intervencinę priemonę numatyta teikti paramą apleistų natūralių ir pusiau natūralių pievų bei šlapynių tvarkymui. Intervencinė priemonė papildys paramos sąlygų ir ekologinių sistemų teikiamą naudą saugant biologinę įvairovę ir kraštovaizdį – prisidės atkuriant palankią buveinių būklę ir sudarant sąlygas saugomoms rūšims bei natūralioms buveinėms išlikti.
- KP08neg3 - Apsaugos priemonės nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos. Pagal šią intervencinę priemonę skiriama parama gyvulininkystės ūkiams vilkų daromai žalai sumažinti papildys paramos sąlygų ir ekologinių sistemų teikiamą naudą saugant biologinę įvairovę bei užtikrinant subalansuotą ekosistemų funkcionavimą;
- Viena iš intervencinės priemonės KP10mel - Investicijos į melioracijos sistemas veiklų skatina į esamas jau renovuotas melioracijos sistemas diegti reguliuojamojo drenažo sistemas, prisidedančias prie mineralinių trąšų naudojimo mažinimo, taršos išplovos į paviršinius vandens telkinius mažėjimo, bei ženkliai prisideda prie azoto junginių išplovimo į vidaus vandenį mažėjimo;
- KP31tvi - Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas. Pagal šią intervencinę priemonę teikiama parama tvariams mėšlo ir srutų tvarkymo sprendimams įgyvendinti, biodujų jėgainėms įrengti, gyvulių gerovės užtikrinimo technologijoms diegti mažins gyvulininkystės sektoriaus ŠESD

emisijas bei oro taršą ir papildys paramos sąlygų ir ekologinių sistemų teikiamą naudą siekiant klimato švelninimo tikslų.

Paramos sąlygų, ekologinių sistemų ir kaimo plėtros intervencinių priemonių sąveika ir papildomumas siekiant SP reglamento 6 straipsnio 1 dalies d punkto tikslo „prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką“.

Valdymo reikalavimai ir GAAB standartai, padėsiantys įgyvendinti šį tikslą, detaliam apibūdinti 3.1.1. dalyje. Paramos sąlygų indėlis siekiant šio tikslo papildys ekologinių sistemų ir kaimo plėtros intervencinės priemonės, kurios:

- **mažins mineralinių trąšų naudojimą ir su tręšimu susijusias ŠESD emisijas** (TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita, TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai, TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos, TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos, TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema, TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP), TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo, taip pat iš dalies (per vieną iš veiklų) TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra, KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinis ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai ir KP10mel - Investicijos į melioracijos sistemas (veikla - Drenažo diegimas į rekonstruotas melioracijos sistemas));
- **mažins gyvulininkystės sektoriaus ŠESD emisijas** (TI05eko9 - Gyvūnų gerovė, KP31tvi - Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas);
- **didins augalinių liekanų įnešimą į dirvožemį bei mažins dirvožemio organinės anglies mineralizaciją taip didindamos organinės anglies sekvestraciją dirvožemyje** (TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita, TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai, TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos, TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra, TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos, TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis, TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis, TI05eko6 - Kompleksinė pievų priežiūros sistema, TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas, TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo, TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra, KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai, KP07ntž - Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje);
- **užtikrins miškų biomasės didėjimą ir ŠESD absorbcijos miškų biomasėje augimą** (KP03jimp - Miško priežiūra ir apsauga, KP06ntm - Parama „Natura 2000“ miškuose, KP02mva - Miško veisimas ir atkūrimas, KP05mju - Jaunuolynų ugdymas);
- **didins ūkių atsparumą klimato iššūkiams** (TI05eko1.4 - Veiklos ariamojoje žemėje - Sertifikuotos sėklos naudojimas).

Paramos sąlygų, ekologinių sistemų ir kaimo plėtros intervencinių priemonių sąveika ir papildomumas siekiant SP reglamento 6 straipsnio 1 dalies e punkto tikslo „skatinti darnų vystymąsi ir veiksmingą tokių išteklių kaip vanduo, dirvožemis ir oras valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų“.

Valdymo reikalavimai ir GAAB standartai, padėsiantys įgyvendinti šį tikslą, apibūdinti 3.1.1. dalyje. Paramos sąlygų indėlis papildys ekologinių sistemų ir kaimo plėtros intervencinės priemonės, kurios:

- **mažins dirvožemio eroziją, didins organinės anglies kiekį dirvožemyje, mažins dirvožemio taršą augalų apsaugos produktais** (TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai, TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos, TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros sistema, TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis, TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis, TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita, TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos, TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra, TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio

ūkininkavimo, TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra, KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas, Ekologinio ūkininkavimo testiniai įsipareigojimai, TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP), KP07ntž - Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje, KP070untž - Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų);

- **mažins mineralinių trąšų naudojimą** (TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita, TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai, TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos, TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos, TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP), TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros sistema, TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo, TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra, KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo testiniai įsipareigojimai, KP07ntž - Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje, KP070untž - Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų);
- **mažins maistinių medžiagų išsiplovimą į vandens telkinius** (TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos, KP10mel - Investicijos į melioracijos sistemas, TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos, TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos, TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra);
- **mažins gyvulininkystės sektoriaus amoniako emisijas ir oro taršą** (TI05eko9 - Gyvūnų gerovė, KP31tvi - Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas).

Paramos sąlygų, ekologinių sistemų ir kaimo plėtros intervencinių priemonių sąveika ir papildomumas siekiant SP reglamento 6 straipsnio 1 dalies f punkto tikslo „prisidėti stabdant biologinės įvairovės nykimą ir ją didinant, gerinti ekosistemines paslaugas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius“.

Valdymo reikalavimai ir GAAB standartai, padėsiantys įgyvendinti šį tikslą, apibūdinti 3.1.1. dalyje.

Paramos sąlygų indėlių papildys ekologinių sistemų ir kaimo plėtros intervencinės priemonės, kurios:

- **didins ir palaikys esamus kraštovaizdžio elementus**, kurie įsiterpę žemės ūkio naudmenose suformuoja biologinei įvairovei gyvybiškai svarbius elementus – mitybinę bazę, poilsio ir veisimosi vietas (TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra, TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos, TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos, TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis, TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis, TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema, TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas, TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra, KP07ntž - Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje, KP070untž - Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų, KP08neg1 - Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu, KPmgt – Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose);
- **palaikys žolynų (pievų ir šlapynių) biologinę įvairovę, jas ekstensyviai naudojant**, įvairinant augaliją ir jos funkcinę struktūrą ir taip sudarant palankias sąlygas veisimosi sėkmingumui, geresnei mitybinei bazei, palaikant palankias sąlygas plėtotis biologinės įvairovės natūralių ekosisteminių ryšių sąveikai (TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema, TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas, KP07ntž - Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje, KP070untž - Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų, KP08neg1 - Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu);
- **mažins taršą mineralinėmis trąšomis ir augalų apsaugos produktais**, kurie tiesiogiai neigiamai veikia biologinę įvairovę, didina vandens telkinių taršą ir dirvos eroziją (TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita, TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai, TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos, TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos, TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP), TI05eko2 - Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu, TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo, TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra, KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo testiniai įsipareigojimai);

- **padės atkurti apleistus agrarinio kraštovaizdžio gamtinius kompleksus**, sudarant palankias sąlygas saugomoms rūšims ir buveinėms (*TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra, KP08neg1 - Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu*);
- **diegs prevencines priemones didžiųjų plėšrūnų daromai žalai**, tokiu būdu gerinant sugyvenimo su šia gyvūnų grupe sąlygas ir prisidedant prie jų apsaugos (*KP08neg3 - Apsaugos priemonės nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos*);
- **padės išsaugoti nykstančių vietinių senųjų veislių gyvulius ir naminius paukščius** (*KP09gen - Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas*).

3.1.3. Paaiškinimas, kaip siekiama 105 straipsnyje nurodyto didesnio bendro indėlio

Esamos aplinkos būklės situacijos analizė rodo, kad atotrūkis nuo strateginių aplinkos apsaugos ir klimato srities tikslų dar gana didelis, o EŽŪGF ir EŽŪFKP paramos 2014–2020 m. laikotarpiu įgyvendintos priemonės nekompensavo neigiamo žemės ūkio poveikio aplinkai ir klimatui. SSGG analizė rodo, kad dėl žemdirbystės intensyvėjimo ir plėtros bei nepakankamo tausių praktikų taikymo aplinkos būklės (pvz., paviršinių vandenų, dirvožemio) rodikliai prastėja, auga ŠESD emisijos.

Naujojo 2023–2027 m. laikotarpio Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. SP aplinkos ir klimato priemonių architektūra, kurią sudaro paramos sąlygos (valdymo reikalavimai ir GAAB standartai), ekologinių sistemų bei kaimo plėtros intervencinės priemonės, turėtų užtikrinti didesnę bendrą indėlį į SP reglamento 6 straipsnio 1 dalies d, e ir f punktuose nustatytų konkrečių tikslų įgyvendinimą, palyginti su bendru indėliu siekiant Reglamento (ES) Nr. 1306/2013 110 straipsnio 2 dalies pirmosios pastraipos b punkte nustatyto tikslo paramos iš EŽŪGF ir EŽŪFKP 2014–2020 m. laikotarpiu. Prielaidas pasiekti geresnių rezultatų sudarys užtikrintas su aplinka ir klimatu susijusių reikalavimų įgyvendinimo tęstinumas, sustiprintos paramos sąlygos, papildomai numatytos naujos intervencinės priemonės bei išplečiamos ankstesniuoju paramos laikotarpiu įgyvendintų ir pasiteisinusių aplinkai ir klimatui palankių priemonių įgyvendinimo apimtys.

Galioja 2024-iems deklaravimo metams:

[Pradžia]

Ekologinės sistemos (31 str.)

SP numatytos ekologinių sistemų intervencinės priemonės atitinka visų aplinkos aspektų būklės gerinimo, klimato švelninimo bei prisitaikymo prie klimato kaitos, gyvūnų gerovės didinimo poreikius ir gali tiesiogiai bei reikšmingai prisidėti, siekiant nustatytų konkrečių SP tikslų.

Iš 7 veiklų susidedančiai kompleksinei ekologinių sistemų grupei „Veiklos ariamojoje žemėje“ taikoma metodika, siekiant užtikrinti jos veiksmingumą ir efektyvumą pagal Strateginių planų reglamento 31 str. 8 dalį. Pareiškėjai, norėdami dalyvauti šioje kompleksinėje ekologinėje sistemoje, privalės pasirinkti ir dalyvauti bent 2 veiklose, mažiausiai viena iš jų – negamybinė veikla, geriausiai atitinkanti ūkio poreikius (pasirinktinai iš negamybinių veiklų *ir (arba) žaliajo pūdymo pagal GAAB 8*) ir šiai negamybinei veiklai prie reikalaujamos ariamosios žemės dalies, skiriamos kraštovaizdžio elementams pagal GAAB 8, papildomai skirti ne mažiau kaip 1 proc. savo deklaruotos ariamosios žemės, o likusi mažiausiai viena – gamybinė veikla (pasirinktinai iš *TI05eko1.1 – Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita, TI05eko1.2 – Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai, TI05eko1.4 – Veiklos ariamojoje žemėje – Sertifikuotos sėklos naudojimas, TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos*). Tačiau negamybinei veiklai papildomai skirti ne mažiau kaip 1 proc. savo deklaruotos ariamosios žemės nereikia:

- pareiškėjams, pagal GAAB 8 deklaruojantiems ne mažiau kaip 4 proc. negamybinių elementų, įskaitant žaliajį pūdymą, ir (ar) azotą kaupiančių augalų, ir (ar) tarpinių pasėlių (taikoma tik 2024 metams);
- pareiškėjams, pagal GAAB 8 standartą deklaruosiantiems 4 proc. kraštovaizdžio elementų arba 3 proc. kraštovaizdžio elementų ir 4 proc. azotą fiksuojančių augalų;
- pareiškėjams, iš 4 proc. GAAB 8 standarto negamybinių elementų 1 proc. punktą skirsiantiems

kraštovaizdžio elementų priežiūrai;

- pareiškėjams, kurie naujai įkuria 3 proc. daugiamečių pievų nuo savo deklaruoto žemės ūkio naudmenų ploto.

Pareiškėjų, pasirinkusių dalyvauti kompleksinės ekologinės sistemos „Veiklos ariamojoje žemėje“ tik negamybinėse veiklose, nebus reikalaujama dalyvauti gamybinėse veiklose.

Skatinant ekologinių ūkių plėtrą, ekologiniai ūkiai turės galimybę dalyvauti visose gamybinėse kompleksinės ekologinės sistemos veiklose.

Kompleksinei ekologicinei sistemai „Veiklos ariamojoje žemėje“ taikoma metodika, siekiant užtikrinti jos veiksmingumą ir efektyvumą (pagal Strateginių planų reglamento 31 str. 8 dalį)

PAGRINDINĖ SĄLYGA:	1 blokas. GAMYBINĖS VEIKLOS	
<p>Pareiškėjai, norėdami dalyvauti kompleksinėje ekologinėje sistemoje, privalo pasirinkti bent 2 veiklas, mažiausiai viena iš jų – negamybinė veikla, jei netaikomos išimtys (2 blokas).</p> <p>Ši sąlyga dėl 2 veiklų netaikoma, jeigu pareiškėjas renka tik negamybinę veiklą (-as) – Kraštovaizdžio elementų priežiūra, Trumpaamžių medingųjų augalų juostos, Daugiamečių žolių juostos.</p>	Augalų kaita	Pareiškėjas laisvanoriškai renka bent 1 veiklą iš 1 bloko, joms skiriamas minimalus ariamos žemės plotas nenustatomas.
	Tarpiniai pasėliai	
	Sertifikuotos sėklos naudojimas	
	Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos	
	2 blokas. NEGAMYBINĖS VEIKLOS ar ŽALIASIS PŪDYMAS	Negamybinės veiklos ir (arba) žaliasis pūdymas

Ši metodika netaikoma pareiškėjams:

- deklaruojantiems mažiau nei 10 ha ariamosios žemės;
- jeigu daugiau kaip 75 proc. ūkio ariamosios žemės naudojama žolei ar žoliniams pašarams auginti, pūdymui palikta žemė arba yra naudojama ankštiniais augalams auginti, arba naudojama keliais minėtais tikslais;
- jeigu daugiau kaip 75 proc. paramai tinkamo ploto yra daugiametės pievos, yra naudojama žolei ar

kitiems žoliniams pašarams auginti arba naudojama keliais minėtais tikslais;

- jeigu daugiau kaip 40 proc. paramai tinkamo ploto yra daugiametės pievos;
- jei pasirenkama tik negamybinė veikla.

[Pabaiga]

Galioja nuo 2025-ų deklaravimo metų:

[Pradžia]

Ekologinės sistemos (31 str.)

SP numatytos ekologinių sistemų intervencinės priemonės atitinka visų aplinkos aspektų būklės gerinimo, klimato švelninimo bei prisitaikymo prie klimato kaitos, gyvūnų gerovės didinimo poreikius ir gali tiesiogiai bei reikšmingai prisidėti, siekiant nustatytų konkrečių SP tikslų.

Siekiant užtikrinti ekologinių sistemų veiksmingumą ir efektyvumą pagal Strateginių planų reglamento 31 str. 8 dalį, sukurta iš 7 veiklų susidedanti kompleksinė ekologinė sistema „Veiklos ariamojoje žemėje“ (veiklos *TI05eko1.1 – Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita*, *TI05eko1.2 – Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai*, *TI05eko1.4 – Veiklos ariamojoje žemėje – Sertifikuotos sėklos naudojimas*, *TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra*, *TI05eko1.6 – Trumpaamžių medingųjų augalų juostos*, *TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos*, *TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos*). Pareiškėjai, norėdami dalyvauti veikloje *TI05eko1.4 – Veiklos ariamojoje žemėje – Sertifikuotos sėklos naudojimas*, privalės pasirinkti ir dalyvauti dar bent 1 šios kompleksinės ekologinės sistemos veikloje (ši nuostata netaikoma pareiškėjams, deklaruojantiems mažiau nei 100 ha ariamosios žemės).

[Pabaiga]

Iš viso ekologinėms sistemoms suplanuota kasmet skirti bent 25 proc. tiesioginių išmokų voko lėšų (o pereinamuoju 2023–2024 m. laikotarpiu faktiškai bus skiriama bent 22,5 proc. tiesioginių išmokų lėšų).

Ekologinės sistemos leis veiksmingiau pasiekti konkrečių SP reglamento 6 straipsnio 1 dalies d, e ir f punktuose nustatytų tikslų, nes per jas bus užtikrintas pasiteisinusių 2014–2020 m. laikotarpio priemonių tęstinumas, padidintos šių priemonių įgyvendinimo apimtys, į paramos mechanizmą įtrauktos naujos veiksmingos priemonės, o aktualios priemonės nukreipiamos į tikslines teritorijas:

- Numatyta, kad naujuoju 2023–2027 m. paramos laikotarpiu reikšmingai didės pasiteisinusių ir į ekologines sistemas perkeltų ankstesniojo paramos laikotarpio agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonių plotai intervencinės priemonės *TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai* plotai didės 2 kartus, *TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos ir TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos* plotai augs apie 30 kartų, *TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)* plotai didės 19 proc., *TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas* plotai didės 2 kartus. Tai užtikrins didesnę jų indėlį siekiant aplinkos ir klimato srities tikslų;
- Planuojama, kad lyginant su ankstesniuoju paramos laikotarpiu padidės pievomis paverstos ariamos žemės plotas. Numatyta, kad įgyvendinant intervencinę priemonę *TI05eko11.1 - Ariamosios žemės keitimas daugiametėmis pievomis*, pievomis bus paversta tris kartus daugiau ariamos žemės nei įgyvendinant rizikos vandens telkinių būklės gerinimo priemonę ankstesniu paramos laikotarpiu; naujoji intervencinė priemonė *TI05eko11.2 - Daugiamečių pievų išlaikymas ir priežiūra* skatins ūkininkus išlaikyti daugiameses pievas ir tinkamai jas tvarkyti, užtikrins pievų įkūrimui teikiamos paramos tvarumą;
- Dvi ariamos žemės vertimą pievomis numatančios ekologinių sistemų intervencinės priemonės *TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis* ir *TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis* naujuoju paramos laikotarpiu bus nukreiptos į tikslines (jautrias) teritorijas, o tai leis pasiekti maksimalaus rezultatyvumo mažinant durpžemių ŠESD emisijas, didinant anglies sekvestraciją bei mažinant eroziją;
- Intervencinės priemonės *TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo* dėka kartu su kitomis ekologinį ūkininkavimą skatinančiomis intervencinėmis priemonėmis bus prisidėta prie ekologinių ūkių plotų Lietuvoje didinimo. Planuojama, kad per penkerius metus ekologiniai plotai Lietuvoje padidės nuo 8 proc. iki 13 proc. žemės ūkio naudmenų, vadinasi, bus pasiekta didesnė pažanga nei 2020–2014 metais, kai ekologinių ūkių plotai išliko beveik tokie patys. Išaugęs ekologinių ūkių plotas prisidės prie aplinkos būklės rodiklių gerėjimo, ŠESD emisijų mažinimo. Numatoma, kad

bendras tiesioginių N₂O emisijų iš dirvožemio sumažėjimas dėl ekologinių ūkių plėtros gali siekti apie 2 proc.;

- Nauja intervencinė priemonė *TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita*, nustato aukštesnius nei GAAB7 reikalavimus dėl minimalios mažiausiai 4 narių augalų kaitos, tad, lyginant su ankstesniu paramos laikotarpiu (kai didesnę augalų kaitą nei nustatyta žalinimo reikalavimuose skatinančių iniciatyvų nebuvo), ji leis užtikrinti didesnę augalų kaitą ir įtraukti į rotacijas dirvožemį gerinančius augalus. Didesnė augalų kaita didins organinės anglies sekvestraciją dirvožemyje, mažins trąšų ir augalų apsaugos produktų poreikį ir prisidės prie dirvožemio bei vandens telkinių būklės gerinimo;
- Nauja intervencinė priemonė *TI05eko1.4 - Veiklos ariamojoje žemėje - Sertifikuotos sėklos naudojimas* bus skatinamas sertifikuotos sėklos naudojimas ūkiuose. Tai leis užauginti sveikesnius, stipresnius ir neigiamiems klimato veiksniams bei ligoms atsparesnius pasėlius, mažins augalų apsaugos produktų naudojimo poreikį. Taip pat, tikėtina, mažės nuostolių, kuriuos gali sukelti ekstremalūs meteorologiniai reiškiniai, rizika. Įgyvendinus intervencinę priemonę geresnis prisitaikymas prie klimato iššūkių bus užtikrintas beveik trečdalyje ariamos žemės ploto;
- Įgyvendinant intervencinę priemonę *TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra* bus ne tik užtikrintas ankstesniu paramos laikotarpiu vykdytos kraštovaizdžio elementų priežiūros tęstinumas, tačiau ir reikšmingai išplečiamos jos apimtys; bus įkurta 11 200 ha naujų žolinių ir medėjančių kraštovaizdžio elementų. Didėjant kraštovaizdžio elementų plotams bus sukurtos sąlygos biologinei įvairovei ir kraštovaizdžio būklei gerėti;
- Naujoji intervencinė priemonė *TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos* bus viena reikšmingiausių ekologinių sistemų intervencinių priemonių tiek pagal numatytą finansavimą (5,25 proc. viso tiesioginių išmokų voko), tiek pagal įgyvendinimo apimtį (24 proc. visos ariamos žemės ploto). Ankstesniu paramos laikotarpiu parama neariminiam žemės dirbimui nebuvo skiriama, todėl 2023–2027 metais dėl naujos intervencinės priemonės turėtų augti organinės anglies sekvestracija dirvožemyje ir mažėti dirvožemio praradimas dėl erozijos. Planuojama, kad intervencinės priemonės įgyvendinimas leis kiekvienais metais dirvožemyje papildomai sukaupti apie 200 kt organinės anglies;
- Intervencinė priemonė *TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema* bus išplėtos pievų tvarkymo apimtys, skatinamas pievų išlaikymas mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse;
- *TI05eko9 - Gyvūnų gerovė* – nauja iniciatyva, kuria, ūkinių gyvūnų laikytojai bus skatinami laikytis aukštesnių gyvūnų gerovės standartų nei numatyti minimalūs reikalavimai, o tuo pačiu bus prisidedama prie gyvulininkystės sektoriaus ŠESD emisijų mažinimo.

Ambicingesnių biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsaugos tikslų padės siekti šios ekologinių sistemų intervencinės priemonės: *TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai*, *TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra*, *TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos*, *TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos*, *TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis*, *TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis*, *TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema*, *TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas*, *TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo*, *TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra*, *TI05eko9 - Gyvūnų gerovė ir TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai, KPmgt - Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose).*

Ambicingesnių klimato srities tikslų, didinant anglies dvideginio sekvestraciją dirvožemyje ir mažinant ŠESD emisijas, skatinant prisitaikymą prie klimato kaitos, padės siekti šios ekologinių sistemų intervencinės priemonės: *TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita*, *TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai*, *TI05eko1.4 - Veiklos ariamojoje žemėje - Sertifikuotos sėklos naudojimas*, *TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra*, *TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos*, *TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos*, *TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos*, *TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis*, *TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis*, *TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema*, *TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas*, *TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio*

ūkininkavimo, TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra, TI05eko9 – Gyvūnų gerovė ir TI05eko10 – Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai).

Ambicingesnių dirvožemio apsaugos tikslų, didinant anglies sankaupas dirvožemyje, mažinant eroziją, maistinių medžiagų ir augalų apsaugos priemonių naudojimą, padės siekti šios ekologinių sistemų intervencinės priemonės: TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita, TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai, TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos, TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis, TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema, TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas, TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo, TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra ir TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai).

Ambicingesnių vandens išteklių apsaugos tikslų, mažinant maistinių medžiagų išsiplovimą į vandens telkinius, padės siekti šios ekologinių sistemų intervencinės priemonės: TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita, TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai, TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra, TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos, TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos, TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos, TI05eko2 - Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu, TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP), TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis, TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis, TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema, TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo, TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra ir TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai).

Ambicingesnių oro kokybės tikslų, mažinant NH₃ ir KD_{2,5} emisijas, padės siekti šios ekologinių sistemų intervencinės priemonės: TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai, TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos, TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos, TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos, TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP), TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema, TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo, TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra ir TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai).

Kaimo plėtros intervencinės priemonės

Siekiant ambicingesnių aplinkos ir klimato srities tikslų prisidės ir kaimo plėtros intervencinės priemonės. 2014–2020 m. paramos laikotarpiu (be pereinamojo laikotarpio lėšų) KP agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonėms buvo skirta 29,7 proc. EŽŪFKP lėšų, **33,52 proc.** – viso kaimo plėtrai skirto viešojo finansavimo (įskaitant papildomą nacionalinį finansavimą) arba **70,6 mln. Eur per metus**. Kaimo plėtros prie aplinkos ir klimato apsaugos tikslų prisidedančioms intervencinėms priemonėms (70 str., 71 str., 72 str., 73 str., 74 str.) 2023-2027 m. paramos laikotarpiu planuojama skirti **45,48 proc.** viso kaimo plėtrai skirto ES finansavimo (EŽŪFKP), o visame KP biudžete su nacionaliniu finansavimu (1 317 569 269,93 Eur) šių intervencinių priemonių dalis sudarys **40,9 proc.** KP agrarinėms aplinkosaugos ir klimato intervencinėms priemonėms iš EŽŪFKP lėšų bus skiriama **402,2 mln. Eur** arba **80,4 mln. Eur** per metus, o iš viso su nacionaliniu finansavimu suplanuota **485,6 mln. Eur** arba vidutiniškai **97,1 mln. Eur** per metus.

Biudžeto detalizacija pagal atskiras kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšis:

„Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai“ (70 str.)

- KP01ekū – Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai.
Didžiausia visų KP lėšų dalis (25 proc. viso KP su nacionaliniu finansavimu voko) bus skirta

ekologiniam ūkininkavimui, Ankstesniu paramos laikotarpiu tam buvo skirta tik 11 proc. KP voko. Pagal SP Lietuvoje nuo 8 iki 13 proc. išaugsiantys ekologinio ūkininkavimo plotai bus vienas svarbiausių aplinkos būklę gerinančių veiksnių;

- *KP03imp – Miško priežiūra ir apsauga.* Šiai intervencinei priemonei skirta 11 mln. Eur arba 0,84 proc. viso KP voko. Dėl didelio anglies sekvestracijos potencialo miškai Lietuvoje yra pagrindinis CO2 absorbcijos šaltinis, pastaraisiais metais biomaseje sulaikantis apie 7 Mt CO2-e. Todėl ši intervencinė priemonė tiesiogiai teigiamai veiks miško biomasės prieaugį ir didins CO2 absorbciją;
- *KP09gen – Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas.* Šiai intervencinei priemonei skirta 0,38 proc. visų KP lėšų. Senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių genofondo išsaugojimas prisidės prie istorinių kraštovaizdžio elementų apsaugos;
- *KP070untž – Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų.* Šiai intervencinei priemonei skirta 5,7 mln. Eur arba 0,43 proc. viso KP voko. Ši intervencinė priemonė, pagal kurią bus kompensuojama už VR3 viršijančius įsipareigojimus, per laukinių paukščių skaičiaus mažėjimo prevenciją padės saugoti biologinę įvairovę;
- *KPmgt – Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose.* Šiai intervencinei priemonei skirta 1,82 mln. Eur arba 0,15 proc. viso KP voko.

„Gamtinės ar kitokios specifinės su vietove susijusios kliūtys“ (71 str.)

- *KP11ANCs - Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis.* Šiai intervencinei priemonei iš viso skirta 104,6 mln. Eur. Šia intervencine priemone bus palaikomas aplinkosauginis tvarumas vietovėse, turinčiose gamtinių ir kt. kliūčių (pvz., karsto ir potvynių užliejamose vietose), taip pat savita karsto regiono geologinė sandara, būdingas karstinis kraštovaizdis. Taip pat bus prisidedama prie per smegduobes į požeminį vandenį lengvai patenkančių organinių ir mineralinių trąšų, pesticidų ir kt. prevencijos ir Nemuno deltos regiono, kuris yra paukščių perėjimo vieta, per kurią eina Arkties–Europos–Afrikos paukščių migracijos kelias, migruoja įvairios šikšnosparnių bei drugių rūšys, išsaugojimo.

„Nepalankios specifinės su vietove susijusios sąlygos, susidariusios dėl tam tikrų privalomų reikalavimų laikymosi“ (72 str.)

- *KP06ntm - Parama „Natura 2000“ miškuose.* Šiai intervencinei priemonei numatyta 8,24 mln. Eur arba 0,63 proc. viso KP voko. Pagal šią intervencinę priemonę bus mokamos kompensacinės išmokos už paramos sąlygas viršijančių įsipareigojimų įgyvendinimą vietovėse, kuriose nustatyti aplinkosaugos apribojimai yra susiję su Paukščių direktyvos 2009/147/EB ir Buveinių direktyvos 92/43/EEB įgyvendinimu. Taip bus prisidedama prie biologinės įvairovės išsaugojimo ir jos geros apsaugos būklės užtikrinimo bei „Natura 2000“ prioritetinių veiksmų programos įgyvendinimo. Taip pat bus gauta didesnė nauda per padidėjusią organinės anglies absorbciją bei ŠESD emisijų mažinimą.
- *KP07ntž - Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje.* Šiai intervencinei priemonei numatyta 9,5 mln. Eur arba 0,71 proc. viso KP voko. Pagal šią intervencinę priemonę taip pat bus mokamos kompensacinės išmokos už paramos sąlygas viršijančių įsipareigojimų įgyvendinimą vietovėse, kuriose nustatyti aplinkosaugos apribojimai yra susiję su Paukščių direktyvos 2009/147/EB, Buveinių direktyvos 92/43/EEB ir „Natura 2000“ prioritetinių veiksmų programos įgyvendinimu.

Prie žemės ūkio sektoriaus tvarumo ir poveikio aplinkai mažinimo prisidės ir „*Investicijų*“ (73–74 str.) kaimo plėtros intervencinės priemonės:

- *KP02mva - Miško veisimas ir atkūrimas.* Šiai intervencinei priemonei, kuri didins organinės anglies sekvestraciją miško biomaseje ir papildys paramos sąlygų ir ekologinių sistemų teikiamą naudą mažinant ŠESD emisijas ir švelninant klimato kaitą, iš viso numatyta 7 mln. Eur; tai sudaro 0,53 proc. viso KP lėšų voko.
- *KP05mju - Jaunuolynų ugdymas.* Ši intervencinė priemonė, kaip ir ankstesnė, skirta klimato kaitos

švelninimui (ŠESD išmetimų mažinimui). Jai numatyta 6,05 mln. Eur arba 0,46 proc. KP lėšų.

- *KP08neg1 - Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu* prisidės prie strateginių biologinės įvairovės apsaugos tikslų įgyvendinimo, kadangi bus tikslingai nukreiptos į labiausiai nykstančių rūšių ir buveinių atkūrimą. Šių buveinių atkūrimas sustiprins įvairaus teritorinio lygmens kraštovaizdžio arealų ir gamtinio karkaso elementų būklę bei jungtis. Šiai intervencinei priemonei skirta 4 mln. Eur; tai yra 0,3 proc. viso KP lėšų voko. Lyginant su ankstesniuoju paramos laikotarpiu intervencinei priemonei numatytas 521 tūkst. Eur didesnis finansavimas.
- *KP08neg3 - Apsaugos priemonės nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos.* Šia intervencine priemone, per teikiamą paramą gyvulininkystės ūkiams vilkų daromai žalai sumažinti bus prisidedama saugant biologinę įvairovę ir užtikrinant subalansuotą ekosistemų funkcionavimą. Šiai intervencinei priemonei skiriama 3 mln. Eur paramos ir tai yra 3 kartus daugiau nei praeitu laikotarpiu.
- Įgyvendinant intervencinę priemonę *KP31tvi - Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas* parama bus skiriama veikslo, susijusioms su ŠESD išmetimų mažinimu, oro kokybės gerinimu, atsinaujinančiais energijos ištekliais ir kitomis aplinkai draugiškomis praktikomis žemės ūkyje, susijusiomis su gyvulių auginimo valdymu ir mėšlo tvarkymu, kurių įgyvendinimui reikalingos investicijos gyvulininkystės sektoriuje. Iš viso tam numatyta skirti 4,27 proc. KP voko (56,3 mln. Eur dotacijų ir paskolų forma). Ankstesniuoju paramos laikotarpiu tikslinė parama tvarioms investicijoms nebuvo skiriama.
- Viena iš intervencinės priemonės *KP10mel - Investicijos į melioracijos sistemas* veiklų skatina į esamas jau renovuotas melioracijos sistemas diegti reguliuojamojo drenažo sistemas, prisidedančias prie mineralinių trąšų naudojimo mažinimo, taršos išplovos į paviršinius vandens telkinius mažėjimo, bei ženkliai prisideda prie azoto junginių išplovimo į vidaus vandenį mažėjimo. Šiuo metu reguliuojamojo drenažo plotas Lietuvoje sudaro tik kiek daugiau kaip 1 000 ha; intervencinės priemonės dėka reguliuojamasis drenažas bus įrengtas dar maždaug 6 000 ha plote. Reguluojamas drenažas azoto išplovą į vandens telkinius gali papildomai potencialiai sumažinti 45–60 t per metus. Kadangi šiai veiklai (reguluojamojo drenažo įdiegimas į rekonstruotas melioracijos sistemas) skirta 4 mln. (t. y. 10 proc. viso intervencinės priemonės KP10mel biudžeto), ši intervencinė priemonė nepriskirta „žaliosioms“ intervencinėms priemonėms.

Sektorinės intervencinės priemonės

Prie aplinkos apsaugos tikslų įgyvendinimo prisidės ir vaisių ir daržovių, vyno ir bitininkystės sektoriams planuojamos sektorinės intervencinės priemonės, kadangi jose visose numatomi papildomi aplinkosauginiai reikalavimai:

- *SP01vid1 – Investicijos į ilgalaikį turtą, tyrimus, eksperimentinę ir inovatyvią gamybą ir kitus veiksmus, SP01vid5 - Produktų pardavimų skatinimas ir komercinės vertės didinimas ir SP01vid7 - Produktų pašalinimas iš rinkos.* Šioms intervencinėms priemonėms numatyta 5,4 mln. Eur prisidės prie vandens ir oro kokybės gerinimo taikant aplinką tausojančių gamybos būdų diegimą, inovatyvias technikas ir technologijas, naudojant modernią augalų priežiūros techniką, produkcijos apdorojimo įrangą bei įgyvendinant aplinkosaugines priemones – tam bus skirta ne mažiau kaip 15 proc. kiekvienos gamintojų organizacijos veiksmų programos išlaidų;
- *SP03med2 – Bičių šeimų atnaujinimas, bitininkavimo inventorius įsigijimas, bičių ligų prevencija.* Šiai intervencinei priemonei numatytas 3,2 mln. Eur biudžetas (ES dalis – 1,60 mln. Eur). Ši intervencinė priemonė prisidės gerinant biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, ekosistemines paslaugas ir išsaugant buveines bei kraštovaizdį;
- *SP02vyn – Investicijos į vyno sektorių.* Šia investicine intervencine priemone siekiama didinti inovatyvių / pažangių technologijų diegimą ūkiuose, skatinti tvarią gamybą ir taip prisidėti prie taupaus išteklių naudojimo. Pagal intervencinę priemonę bent 5 proc. išlaidų bus skiriama bent vienam veiksmui, padedančiam apsaugoti aplinką, prisitaikyti prie klimato kaitos, gerinti gamybos sistemų ir procesų tvarumą, mažinti Sąjungos vyno sektoriaus poveikį aplinkai, taupyti energiją ir gerinti visuotinį energijos vartojimo efektyvumą vyno sektoriuje. Intervencinei priemonei

numatyta 172 tūkst. Eur ES lėšų.

Toliau pateikiamas 2014–2020 m. ir 2023–2027 m. rezultatų rodiklių ir tęstinių bei naujų intervencinių priemonių plotų bei joms skiriamų lėšų palyginimas rodo kiek naujuoju laikotarpiu sustiprintos ambicijos siekti Žaliojo kurso tikslų.

2014–2020 m. ir 2023–2027 m. rezultatų rodiklių palyginimas pagal tikslus

Siekiant išmetamo ŠESD ir amoniako kiekio mažinimo, **2014–2020 m.** laikotarpiu buvo numatytas tikslo rodiklis **T18** „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu, procentinė dalis“ (suplanuota 70 tūkst. ha arba 2,55 %). 2014–2020 m. buvo paremtas 33 097 ha žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdytos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu ir kuris sudarė 1,21 proc. viso Lietuvoje tuo metu registruoto žemės ūkio paskirties žemės ploto (2 742 560 ha). Šis plotas buvo paremtas dviejų priemonių – Ražienų laukai per žiemą ir Specifinių pievų tvarkymas – lėšomis. 2020 m. buvo pasiekta 47,3 proc. suplanuoto tikslo.

Siekiant skatinti anglies dioksido išlaikymą ir sekvestraciją žemės ūkyje ir miškininkystėje, buvo numatytas tikslo rodiklis **T19** „Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu, procentinė dalis“. Iki 2021 m. buvo paremtas 27 796 ha žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės plotas, kuriame tiesiogiai buvo prisidedama prie anglies dioksido sekvestracijos ir išsaugojimo ir kuris sudarė 0,56 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto (4 991 560 ha). Šis plotas buvo paremtas keturių priemonių – Ekstensyvus šlapynių tvarkymas; Tarpinių pasėlių auginimas ariamoje žemėje; Miško veisimas (įveisimas); Miško veisimas (palaikymas) – lėšomis. Pažymėtina, jog 2020 m. pasiekta rodiklio reikšmė viršijo siektiną tikslo reikšmę (21 300 ha arba 0,43 proc. žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto) 130 proc.

Taip pat praeitu laikotarpiu, siekiant palengvinti atsinaujinančių energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimą ir naudojimą, buvo numatytas tikslo rodiklis **T16** „Bendros investicijos į atsinaujinančios energijos gamybą“, kuris siejamas su priemone „Ūkio ir verslo plėtra“. Iki 2021 m. šios tikslinės srities tikslo rodiklis siekė 1 578 948 Eur ir sudarė 7,8 proc. siektino tikslo (20 260 872 Eur).

2023–2027 m., įgyvendinant 4 konkrečių tikslų - *prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką*, išmetamo ŠESD kiekio mažinimui ir anglies dioksido sekvestracijos didinimui vertinti numatyta 10 rodiklių, kurių reikšmes sudarys prie rodiklių prisidedančių intervencinių priemonių įgyvendinimo plotai, remiami SG ar projektų skaičius:

R.12 „Prisitaikymas prie klimato kaitos. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai gerinti prisitaikymą prie klimato kaitos, dalis“ (ekologinė sistema TI05eko1.4 - Veiklos ariamojoje žemėje - Sertifikuotos sėklos naudojimas). Šio rodiklio siektina reikšmė - 13,59 proc. arba 404 282 ha.

R.13 „Išmetamųjų teršalų kiekio mažinimas gyvulininkystės sektoriuje“ (ekologinė sistema TI05eko9 - Gyvūnų gerovė). Numatyta siektina šio rodiklio reikšmė – 122 268 SG arba 17,02 proc. visų SG.

R.14 „Anglies dioksido saugojimas dirvožemyje ir biomasėje. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemones (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis“ (ekologinės sistemos: TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis; TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai; TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas; TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros ekologinė sistema (veiklos „Ekstensyvus daugiamečių pievų tvarkymas ganant gyvulius“, „EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas“); TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis; TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra: esamų kraštovaizdžio elementų priežiūra; naujų žolinių elementų įkūrimas ir priežiūra; naujų medėjančių elementų sodinimas; TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita; TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos; TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos; TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP); TI05eko1.8 -

Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos; TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai); TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo; TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra; Kaimo plėtros intervencinės priemonės KP070untž - Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų; KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai. Šio rodiklio siektina reikšmė yra 28,21 proc. žemės ūkio naudmenų arba 839 111 ha.

R.15 „Atsinaujinančioji energija iš žemės ir miškų ūkio išteklių ir iš kitų atsinaujinančiųjų išteklių. Remiamos investicijos į atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos pajėgumus, įskaitant biologinius (megavatai)“ (intervencinė priemonė KP31tvi - Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas). Šio rodiklio siektina reikšmė – 1 MW.**R.16** „Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą investicijoms, kuria prisidedama prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, taip pat prie atsinaujinančiosios energijos ar biologinių medžiagų gamybos, dalis“ (intervencinė priemonė KP31tvi - Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas). Šio rodiklio siektina reikšmė – 0,14 proc. arba 205 ūkiai.

R.17 „Mišku apželdinta žemė. Plotas, kuriam skiriama parama miško įveisimui, agrarinės miškininkystės atkūrimui, įskaitant suskirstymą“ (intervencinės priemonės KP02mva - Miško veisimas ir atkūrimas ir KP03jimp - Miško priežiūra ir apsauga). Šio rodiklio siektina reikšmė – 3 500 ha.

R.18 „Parama investicijoms į miškų sektorių. Bendros investicijos miškininkystės sektoriaus veiklai gerinti“ (intervencinės priemonės KP02mva - Miško veisimas ir atkūrimas ir KP05mju - Jaunuolynų ugdymas). Šio rodiklio siektina reikšmė yra 13,05 tūkst. Eur.

R.22 „Tvarus maistinių medžiagų valdymas“. Prie R.22 siekimo prisidės ekologinės sistemos TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP), TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos, TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos, TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema, TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos, TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita, TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai. Šio rodiklio siektina reikšmė – 18,51 proc. arba 550 643 ha.

R.27 „Aplinkosaugos ar su klimatu susiję veiksmai investuojant į kaimo vietas. Paramos gavėjų, prisidedančių prie aplinkos tvarumo ir klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos tikslų kaimo vietovėse, skaičius“ (intervencinė priemonė KP05mju - Jaunuolynų ugdymas, KP08neg1 - Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu). Šio rodiklio siektina reikšmė – 1 000 projektų (paraiškų).

R.29 „Ekologinio ūkininkavimo plėtra“ (intervencinės priemonės TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo, KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai ir TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai)). Numatyta tikslinė šio rodiklio reikšmė – 12,84 proc. arba 382 100 ha.

Priėmus prielaidas dėl kai kuriais atvejais besidubliuojančių intervencinių priemonių, su rodikliu R.12 susijusių intervencinių priemonių naujuoju laikotarpiu numatomas remti plotas sudaro 13,59 proc. žemės ūkio naudmenų (2 974 990 ha), su rodikliu R.14 susijusių intervencinių priemonių – 28,21 proc. žemės ūkio naudmenų, su rodikliu R.27 - 1 000 projektų (paraiškų) skaičius. Rodiklio R.17 siektina reikšmė - 3500 ha mišku apželdinto ploto. Rodiklio R.16 siektina reikšmė yra 342 ūkiai (arba 0,23 proc. visų ūkių), tačiau pastarasis rodiklis apima ne tik su atsinaujinančiosios energijos išteklių naudojimo projektus. Minėtų projektų skaičius, tikimasi, bus panašus kaip ir 2014-2020 m. laikotarpiu.

Bendras intervencinių priemonių, kurių rezultato rodikliai R.12, R.13, R.14, R.17, R. 22, R.27 ir R.29, numatomas remti plotas – apie 1,67 mln. ha arba 56 proc. žemės ūkio naudmenų ploto ir 122 268 SG arba 17,02 proc. visų SG.

Siekiant *vandentvarkos gerinimo*, 2014–2020 m. numatytas tikslo rodiklis **T10** „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis“. 2020 m. buvo paremtas **6 216 ha** plotas, kuriame vykdytos su vandentvarkos gerinimu susijusios sutartys ir kuris sudarė 0,23 proc. viso Lietuvoje registruoto žemės ūkio paskirties žemės ploto. Šį plotą sudarė dviejų priemonių – Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje; Programa „Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas“ – paremtas plotas. 2020 m. buvo pasiekta tik 39,5 proc. suplanuotos 2025 m. reikšmės. Siekiant *dirvožemio erozijos prevencijos ir dirvožemio valdymo gerinimo*, praeitu laikotarpiu buvo suplanuotas tikslo rodiklis **T12** „Žemės ūkio paskirties žemės ploto,

kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis“. 2020 m. buvo paremtas **196 866 ha** žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos veiklos, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimo ir dirvožemio erozijos prevencija ir kuris sudarė 7,18 proc. viso Lietuvoje tuo metu registruoto žemės ūkio paskirties žemės ploto (2 742 560 ha). Minimą plotą apėmė trijų priemonių – Programa „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“; Programa „Dirvožemio apsauga“; „Parama ekologiniam ūkininkavimui“ – paremtas plotas. 2020 m. buvo pasiekta 70,4 proc. 2025 m. suplanuotos reikšmės.

Minėtą su vandentvarka ir dirvožemio valdymu bei atsinaujinančios energijos išteklių naudojimo skatinimu susijusį tikslą naujuoju **2023–2027 m.** laikotarpiu iš dalies atitinka 5-asis konkretus tikslas – **skatinti darnų vystymąsi ir veiksmingą tokių gamtos išteklių kaip vanduo, dirvožemis ir oras valdymą.** Su šiuo tikslu susiję 6 rodikliai, kurių reikšmės sudarys prie rodiklių prisidedančių intervencinių priemonių įgyvendinimo plotai:

R.19 „Dirvožemio gerinimas ir apsauga. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami dirvožemį tvarkyti padedantys išsipareigojimai, kuriais siekiama pagerinti dirvožemio kokybę ir biotą (pvz., sumažinti žemės dirbimą, apsėti dirvas kultūriniais augalais, taikyti sėjomainą, be kita ko, ankštiniais augalais), dalis“ (intervencinės priemonės: TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos; TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos; TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis; TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita; TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai; TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos; TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis; TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo; KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai išsipareigojimai; TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra: esamų kraštovaizdžio elementų priežiūra, naujų žolinių elementų įkūrimas ir priežiūra, ir naujų medėjančių elementų sodinimas). Šio rodiklio siektina reikšmė, priėmus tam tikras dubliavimo vengimo prielaidas 1,113 mln. ha; tai sudaro 37,42 proc. žemės ūkio naudmenų.

R.21 „Vandens kokybės apsauga. Žemės ūkio paskirties žemės, dėl kurios prisiimti išsipareigojimai vandens telkinių kokybei, dalis“ (intervencinės priemonės: TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa; TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis; TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai; TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos; TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis; TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo; KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai išsipareigojimai). Numatyta šio rodiklio siektina reikšmė – 739 311 ha arba 24,85 proc. žemės ūkio naudmenų.

R.22 „Tvarus maistinių medžiagų valdymas. Žemės ūkio paskirties žemės, dėl kurios prisiimti išsipareigojimai, padedantys užtikrinti geresnį maisto medžiagų valdymą, dalis“ (intervencinės priemonės: TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP); TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos; TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros ekologinė sistema (veiklos „Ekstensyvus daugiamečių pievų tvarkymas ganant gyvulius“, „EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas“); TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos; TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos; TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita; TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai; . Šio rodiklio siektina reikšmė 550 643 ha, tai sudaro 18,51 proc. žemės ūkio naudmenų;

R.24 „Tausus pesticidų naudojimas ir naudojamo jų kiekio mažinimas. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, kurių atžvilgiu prisiimti remiami konkretūs išsipareigojimai, kad būtų užtikrintas tausūs pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti pesticidų keliamą riziką ir poveikį, pvz., pesticidų nutekėjimą, dalis“ (intervencinės priemonės: TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP); TI05eko2 - Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu; TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas; TI05eko1.4 - Veiklos ariamojoje žemėje - Sertifikuotos sėklos naudojimas; TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai; TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos; TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo; TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai); KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai išsipareigojimai). Šio rodiklio siektina reikšmė 624 567 ha, tai sudaro 20,99 proc. žemės ūkio naudmenų.

R.26 „Investicijos, susijusios su gamtos ištekliais. Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą gamybinėms ir negamybinėms investicijoms, susijusių su rūpinimusi gamtos ištekliais, dalis“ (intervencinė priemonė

KP10mel - Investicijos į melioracijos sistemas). Numatyta siektina šio rodiklio reikšmė – 33 ūkiai arba 0,02 proc. visų ūkių.

R.29 „Ekologinio ūkininkavimo plėtra. Ekologiniam ūkininkavimui skirtos BŽŪP remiamų žemės ūkio paskirties žemės, padalintos tarp išlaikymo ir perėjimo prie ekologinės gamybos, dalis“ (intervencinės priemonės: TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo; TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai); KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai). Numatyta siektina šio rodiklio reikšmė – 382 100 ha arba 12,84 proc. žemės ūkio naudmenų.

Bendras intervencinių priemonių, kurių rezultato rodikliai R.19, R.21, R.22, R.24 ir R.29, numatomas remti plotas, išvengus plotų dubliavimo – 1,77 mln. ha arba 59,4 proc. žemės ūkio naudmenų ploto ir 33 ūkiai, pagal BŽŪP gaunantys paramą gamybinėms ir negamybinėms investicijoms, susijusioms su rūpinimusi gamtos ištekliais, pagal intervencinę priemonę KP10mel - Investicijos į melioracijos sistemas, **kuriuos rezultato rodiklis R.26.**

2014–2020 m. Siekiant *biologinės įvairovės atkūrimo, išsaugojimo ir didinimo* numatytas tikslo rodiklis **T9** „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės ir (arba) kraštovaizdžio apsauga, procentinė dalis“. 2020 m. buvo paremtas **50 492 ha** žemės ūkio paskirties žemės plotas, kuriame vykdomos su biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsauga susijusios valdymo sutartys ir kuris sudarė 1,84 proc. viso Lietuvoje tuo metu esančio žemės ūkio paskirties žemės ploto. Šį plotą sudarė keletas priemonių lėšomis paremti plotai: Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius; Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose; Meldinės nendrinukės išsaugojimas šlapynėse; Medingųjų augalų juostos arba laukai ariamoje žemėje; Melioracijos griovių šlaitų priežiūra; Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas; Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje. 2020 m. buvo pasiekta 54,1 proc. 2025 m. suplanuotos rodiklio reikšmės (3,4 proc. žemės ūkio paskirties žemės ploto). Biologinės įvairovės išsaugojimo sričiai taip pat buvo numatytas tikslo rodiklis **T8** „Miškų arba kitų miškingų plotų, kuriuose vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga, procentinė dalis“. 2021 m. buvo paremtas **22 175 ha** miško paskirties žemės plotas, kuriame vykdytos su biologinės įvairovės apsauga susijusios valdymo sutartys ir kuris sudarė 0,99 proc. viso Lietuvoje esančio miško ploto (2 249 000 ha). Šį plotą sudarė keturių priemonių lėšomis paremti plotai: Parama „Natura 2000“ miškuose; Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas (prevencija); Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas (atlyginimas); Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė. Suplanuota rodiklio reikšmė (0,51 proc. miško ploto) buvo viršyta jau penktaisiais įgyvendinimo metais.

2023–2027 m. biologinės įvairovės išsaugojimui vertinti numatyti 8 rezultato rodikliai, kurių reikšmes sudarys prie rodiklių prisidedančių intervencinių priemonių įgyvendinimo plotai ir sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius:

R.22 „Tvarus maistinių medžiagų valdymas“. Prie R.22 siekimo prisidės ekologinės sistemos ir pora kaimo plėtros intervencinių priemonių: TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema (ekstensyvus daugiamečių pievų tvarkymas ganant gyvulius, EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas), TI05eko3 - Tausojanti vaisų, uogų ir daržovių programa (NKP), TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos, TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros ekologinė sistema (veiklos „Ekstensyvus daugiamečių pievų tvarkymas ganant gyvulius“, „EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas“), TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos, TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos, TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita ir “TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai. Numatyta tikslinė šio rodiklio reikšmė – 18,51 proc. žemės ūkio naudmenų arba 550 643 ha.

R.24 „Tausus ir sumažintas pesticidų naudojimas“. Siektina šio rodiklio reikšmė – 624 567 ha arba 20,99 proc. žemės ūkio naudmenų. Ji parodo kokioje naudojamų žemės ūkio naudmenų dalyje remiamas tvarus pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti rizikas ir neigiamą poveikį. Prie šio rodiklio prisidės intervencinės priemonės TI05eko3 - Tausojanti vaisų, uogų ir daržovių programa (NKP), TI05eko2 - Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu, TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas, TI05eko1.4 - Veiklos ariamojoje žemėje - Sertifikuotos sėklos naudojimas, TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje -

Tarpiniai pasėliai, TI05eko8 -Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo, TI05eko10 -Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai), KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai.

R.25 „Aplinkosauginis veiksmingumas gyvulininkystės sektoriuje. Sąlyginių gyvulių, dėl kurių prisiimti įsipareigojimai gerinti ekologinį tvarumą, dalis” (intervencinė priemonė KP09gen - Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas). Siektina šio rodiklio reikšmė – 2 872 SG arba 0,40 proc. visų SG. Tikėtina, kad šio rodiklio reikšmė per laikotarpį didės ir kaimo plėtros intervencinės priemonės Lietuvos genofondinių gyvūnų išsaugojimas bus veiksmingas.

R.29 „Ekologinio ūkininkavimo plėtra. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kuriuos pagal BŽŪP skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui, dalis, atskirai nurodant dalį ekologiniam ūkininkavimui išlaikyti ir prie jo pereiti“ (intervencinės priemonės TI05eko8 -Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo; KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai ir TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai). Siektina šio rodiklio reikšmė – 382 100 ha arba 12,84 proc. žemės ūkio naudmenų.

R.31 „Buveinių ir rūšių išsaugojimas. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai remti biologinės įvairovės išsaugojimą arba atkūrimą, dalis, įskaitant didelės gamtinės vertės ūkininkavimo praktiką“ (intervencinės priemonės: TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros ekologinė sistema („EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas“); TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos; TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos; TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis; TI05eko2 - Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu; TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis; TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas; TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo; TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra; KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai, TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai), TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra (esamų elementų priežiūra, naujų žolinių elementų priežiūra, naujų medėjančių elementų priežiūra), KP070untž - Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų, KPmgt - Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose). Numatyta siektina šio rodiklio reikšmė – 543 464 ha arba 18,27 proc. žemės ūkio naudmenų. Ji parodo kokioje naudojamų žemės ūkio naudmenų dalyje prisiimami įsipareigojimai saugoti ir atkurti biologinę įvairovę įskaitant didelės gamtinės vertės ūkininkavimą.

R.32 „Su biologine įvairove susijusios investicijos. Ūkių, gaunančių BŽŪP investicinę paramą ir prisidedančių prie biologinės įvairovės išsaugojimo, dalis”. Intervencinės priemonės KP08neg1 - Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės kraštovaizdžių atkūrimu ir saugojimu ir KP08neg3 - Apsaugos priemonės nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos. Šio rodiklio siektina reikšmė – 663 ūkiai arba 0,44 proc. visų ūkių.

R.34 „Kraštovaizdžio elementų išsaugojimas. Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai tvarkyti kraštovaizdžio elementus, įskaitant gyvatvores ir medžius, dalis“ (intervencinės priemonės TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra (esamų kraštovaizdžio elementų priežiūra; naujų žolinių elementų įkūrimas ir priežiūra; naujų medėjančių elementų sodinimas); TI05eko1.6 – Trumpaamžių medingųjų augalų juostos; TI05eko1.7 – Daugiamečių žolių juostos; KPmgt - Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose). Numatyta siektina šio rodiklio reikšmė – 86 200 ha arba 2,90 proc. žemės ūkio naudmenų.

R.35 „Bičių avilių išsaugojimas”. Intervencinė priemonė SP03med2 - Bičių šeimų atnaujinimas, bitininkavimo inventoriaus įsigijimas, bičių ligų prevencija. Numatyta siektina šio rodiklio reikšmė – 140 625 bičių avilių, o tai sudaro 69,30 proc. visų Lietuvos bičių avilių.

Bendras intervencinių priemonių, kurių rezultato rodikliai R.22, R.24, R.25, R.29, R.31, R.32, R.34 ir R.35, numatomas remti plotas, išvengus dubliavimo, c 1,28 mln. ha, o tai sudaro 43,1 proc. žemės ūkio naudmenų ploto, ir 2 872 SG, o tai sudaro 0,40 proc. bendro sutartinių ūkinių gyvūnų skaičiaus.

2014–2020 m. (12 v.) ir 2023–2027 m. Žaliaji kursą skatinančių tęstinių ar pasikartojančių priemonių remiamų plotų ir lėšų palyginimas

Tiesiogiai lyginti 2023–2027 m. ir 2014–2020 m. skirtingiems SP tikslams pasiekti numatytus plotus nėra visiškai korektiška dėl skirtingos rezultatų rodiklių sandaros ir dėl neidentiško žalinimo reikalavimų perkėlimo į naująjį laikotarpį, tačiau abiem atvejais pasikartojančių priemonių plotų bei joms skirtų/skiriamų lėšų palyginimas iš dalies atskleidžia, kiek naujasis laikotarpis ambicingesnis Žaliojo kurso atžvilgiu. Taip pat ir naujos intervencinės priemonės, detaliau aprašytos šio SP 3.1.3. skyriuje, rodo naujas ambicijas. Be to, būtina pabrėžti, kad naujasis 2023–2027 m. laikotarpis dvejomis metais trumpesnis už praėjusį, taigi toks pat lėšų kiekis praėjusiu ir būsimoju laikotarpiu intervencinei priemonei reiškia 40 proc. didesnę lėšų kiekį vieneriems metams 2023–2027 m. laikotarpiu.

- Ekologiniam ūkininkavimui 2014–2020 m. Paramos laikotarpiu buvo numatyta skirti 215,4 mln. Eur paremiant 218 000 ha plotą. Tuo tarpu naujuoju 2023–2027 m. laikotarpiu ekologiniam ūkininkavimui (kartu su perėjimu prie ekologinio ūkininkavimo) numatoma skirti 1,5 karto daugiau lėšų, t. y. 315,8 mln. Eur, paremiant iki 382 100 ha ekologiniam ūkininkavimui ir perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo skirtą plotą, kuris bus 1,7 karto didesnis už ankstesniuoju laikotarpiu paremtą plotą ir sudarys beveik 13 proc. žemės ūkio naudmenų (2 974 990 ha).
- Tarpinių pasėlių auginimui ariamoje žemėje 2014–2020 m. buvo suplanuota skirti 9,6 mln. Eur, o paremtas plotas sudarė apie 35 549 ha. 2023–2027 m. numatoma paremti iki 337,8 tūkst. ha plotą tam skiriant 161 mln. Eur. Taigi naujam laikotarpiui skirta paramos suma yra didesnė beveik 17 kartų, o remtinis plotas – beveik 10 kartų (sudarytų 11 proc. žemės ūkio naudmenų).
- 2014–2020 m. ariamosios žemės vertimui pievomis ir ganyklomis gerinant rizikos vandens telkinių būklę buvo suplanuota skirti 4,9 mln. Eur. Priemonės įgyvendinimo plotas laikotarpio pabaigoje pasiekė 7,5 tūkst. ha. Naujuoju laikotarpiu paramą ariamos žemės keitimui daugiamečiais pievomis numatyta skirti neapsiribojant rizikos vandens telkinių teritorijomis. Tam planuojama skirti 15,85 mln. Eur ir pievomis paversti 21,6 tūkst. ha ariamosios žemės. Tai reiškia, kad pievomis bus paversta beveik tris kartus daugiau ariamos žemės nei 2014–2020 m. paramos laikotarpiu.
- Negamybinėms investicijoms, susijusioms su biologinės įvairovės, buveinių išsaugojimu ankstesniu laikotarpiu suplanuota 1,975 mln. Eur, o šiuo laikotarpiu – 7 mln. Eur. Tai yra 3,5 karto didesnė suma.
- Tausojančiam aplinką vaisių ir daržovių auginimui 2014–2020 m. buvo numatyta skirti 13,4 mln. Eur. 2023–2027 m. numatoma finansuoti 4,4 tūkst. ha vaisių, uogų ir daržovių plotą tam skiriant 8,3 mln. Eur. Naujuoju laikotarpiu tausojančiam aplinką vaisių ir daržovių auginimui skiriama suma mažėja beveik 40 proc. Tačiau šio sektoriaus aplinkosauginė veikla bus remiama ir per sektorines intervencines priemones.
- Ekstensyviam šlapynių tvarkymui 2014–2020 m. buvo numatyta skirti 9,3 mln. Eur. 2023–2027 m. šios intervencinės priemonės lėšomis numatoma remti iki 8,7 tūkst. ha plotą tam skiriant 10,76 mln. Eur. Naujuoju laikotarpiu ekstensyviam šlapynių tvarkymui skiriama paramos suma bus 14 proc. didesnė nei ankstesniuoju.
- Ekstensyviam daugiamečių pievų tvarkymui ganant gyvulius senuoju laikotarpiu suplanuota 8,1 mln. Eur, o naujuoju ambicija didėja iki 26,5 mln. Eur. Specifinių pievų tvarkymui 2014–2020 m. buvo numatyta 3,24 mln. Eur, o naujuoju laikotarpiu EB svarbos pievų tvarkymui suplanuota 6,3 mln. Eur. Visos kompleksinės pievų priežiūros sistemos plotas išplečiamas iki 36,5 tūkst. ha tam skiriant 34,4 mln. Eur, t. y. maždaug 3,5 kartus daugiau nei praėjusiu laikotarpiu.

2023–2027 m. žaliąjį kursą įgyvendinančios naujos intervencinės priemonės

Prie visų aplinkos sektorių tikslų pasiekimo taip pat labai prisidės **naujos** SP intervencinės priemonės:

- *KP070untž - Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų.* Šios intervencinės priemonės lėšomis planuojama paremti 12 838 – 17 973 ha plotą, tam skiriant 5,7 mln. Eur;
- *KP3Itvi - Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas.* Šia intervencine priemone remiamos veiklos, susijusios su ŠESD išmetimo mažinimu, oro kokybės gerinimu, atsinaujinančiais energijos išteklių ir kitomis aplinkai draugiškomis praktikomis žemės ūkyje, susijusiomis su gyvulių auginimo valdymu ir mėšlo tvarkymu, kurių įgyvendinimui reikalingos investicijos gyvulininkystės sektoriuje. Šios intervencinės priemonės įgyvendinimui suplanuota skirti 56,25

mln. Eur paramą, o produkto rodiklis lygus 267 sąlyginiais gyvuliams;

- *TI05eko1.1 – Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita.* Šios intervencinės priemonės lėšomis numatoma paremti iki 554 tūkst. ha plotą (6,5 proc. žemės ūkio naudmenų) tam skiriant 141 mln. Eur;
- *TI05eko1.4 - Veiklos ariamojoje žemėje - Sertifikuotos sėklos naudojimas.* Šia intervencine priemone prisidedama prie Žaliojo kurso tikslų mažinti augalų apsaugos produktų ir trąšų kiekį žemės ūkyje. Šios intervencinės priemonės lėšomis numatoma paremti 388 530 – 404 282 ha, kuris sudarytų daugiau kaip 23 proc. Žemės ūkio naudmenų, tam skiriant 31,74 mln. Eur;
- *TI05eko1.5 – Kraštovaizdžio elementų priežiūra.* Tai nauja intervencinė priemonė, susidedanti iš trijų dalių (esamų kraštovaizdžio elementų priežiūra, naujų žolinių elementų įkūrimas ir naujų medėjančių elementų sodinimas). Ja iš viso bus remiamas 41,8 tūkst. ha plotas, o jai skirta 40 mln. Eur;
- *TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos.* Šia intervencine priemone siekiama mažinti ŠESD ir gerinti dirvožemio būklę. Šios intervencinės priemonės lėšomis numatoma paremti iki 1 mln. ha, kuris sudarytų beveik 34 proc. žemės ūkio naudmenų, tam skiriant 158,12 mln. Eur;
- *TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis.* Šia intervencine priemone siekiama mažinti dirvožemio eroziją bei ŠESD emisijas, padidinti organinės medžiagos kiekį dirvožemyje ir biomasėje. Šios intervencinės priemonės lėšomis numatoma paremti 3 968 – 9 258 ha, kuris sudarytų 0,3 proc. Žemės ūkio naudmenų, tam skiriant 7,44 mln. Eur;
- *TI05eko5 – Eroduotos žemės keitimas pievomis.* Šia intervencine priemone siekiama mažinti dirvožemio eroziją bei ŠESD emisijas, padidinti organinės medžiagos kiekį dirvožemyje ir biomasėje. Šios intervencinės priemonės lėšomis numatoma paremti 840 – 1 960 ha, kuris sudarytų 0,07 proc. žemės ūkio naudmenų, tam skiriant 1,3 mln. Eur;
- *TI05eko11.2 – Daugiamečių pievų išlaikymas ir priežiūra.* Ši intervencinės priemonės TI05eko11 veikla yra skirta daugiamečių pievų išsaugojimui ir tinkamos jų priežiūros užtikrinimui, kad būtų pasiektas organinės anglies sekvestracijos dirvožemyje augimas, biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio būklės gerėjimas. Įgyvendinant šią intervencinę priemonę numatoma paremti 123 tūkst. ha daugiamečių pievų išsaugojimą ir tvarkymą;
- *TI05eko9 - Gyvūnų gerovė.* Šia intervencine priemone siekiama skatinti ūkinių gyvūnų laikytojus užtikrinti aukštesnius gyvūnų gerovės standartus (numatomos 4 finansuotinos veiklos). Šios intervencinės priemonės lėšomis numatoma paremti 244 919-295 950 sąlyginių gyvulių tam skiriant 75,1 mln. Eur;
- *TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai).* Šiai intervencinei priemonei suplanuota 5,8 mln. Eur, o bus paremta 10 283 ha.

Iš viso 2023-2027 m. „žaliosioms“ intervencinėms priemonėms numatoma skirti beveik **1,3 mlrd. Eur** arba **258,2 mln. Eur per metus vidutiniškai**. Ankstesniu laikotarpiu “žaliosioms” intervencinėms priemonėms buvo suplanuota 790,3 mln. Eur arba 113 mln. Eur per metus. Iš viso naujuoju laikotarpiu skirta **500 mln. Eur daugiau** nei praėjusiu, o per metus planuojama suma yra 145 mln. Eur didesnė nei 2014-2020 m.

Tęstines „žaliąsias“ intervencines priemones papildys naujos intervencinės priemonės, **kurioms suplanuota virš 556 mln. Eur**. Detalus praeito ir šio laikotarpio “žaliųjų” iš dalies tęstinių ir naujų intervencinių priemonių palyginimas pateiktas lentelėje:

2014–2020			2023–2027		
	Finansavimas (pagal KPP 12 v.), Eur	per metus		Finansavimas, Eur	per metus
M04. Investicijos į	975 440	139 349	KP08neg1 - Negamybinės	3 999 000	799 800

materialų turtą. Parama negamybinėms investicijoms, susijusioms su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities tikslais. M04.4.1 Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas.			investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu		
M04. Investicijos į materialų turtą. Parama negamybinėms investicijoms, susijusioms su agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities tikslais. M04.4.2 Prevencinių priemonių taikymas prieš vilką daromą žalą	1 000 000	142 857	KP08neg3 - Apsaugos priemonės nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos	3 000 540	600 108
M08. Parama miško įveisimui / miškingų plotų kūrimui	42 692 508	6 098 930	KP02mva - Miško veisimas ir atkūrimas	7 000 000	1 400 000
M08. Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas	2 588 235	369 748			
M08. Parama investicijoms, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė	10 084 801	1 440 686			
M08. Investicijos į miškininkystės technologijas	17 584 801	2 512 114			
M10. Ekstensyvus	8 142 264	1 163 181	TI05eko6 1 - Kompleksinė	26 530 560	5 306 112

pievų tvarkymas ganant gyvulius			pievų ir šlapynių priežiūros schema. TI05eko 1 Ekstensyvus daugiamečių pievų tvarkymas ganant gyvulius		
M.10. Specifinių pievų tvarkymas	3 239 200	462 743	TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema. TI05eko 2.1 - Už EB svarbos natūralių pievų tvarkymą	6 307 241	1 261 448
			TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema. TI05eko 2.2 - Už EB svarbos šlapynių tvarkymą	1 524 930	304 986
M10. Ekstensyvus šlapynių tvarkymas	9 300 000	1 328 571	TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas	10 761 740	2 152 348
M10. Nykstančios meldinių nendrinukių populiacijos buveinių saugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose	5 013 672	716 239			
M10. Nykstančios meldinių nendrinukių populiacijos buveinių saugojimas šlapynėse	2 917 492	416 785			
M10. Medingųjų augalų arba daugiamečių žolių juostos ar	1 134 464	162 066	TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos	5 760 000	1 152 000

laukai ariamojoje žemėje					
			TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos	5 440 000	1 088 000
M10. Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamojoje žemėje	1 530 049	218 578			
M10. Melioracijos griovių šlaitų priežiūra	4 863 391	694 770			
M10. Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas	4 868 860	695 551	TI05eko11.1 - Ariamosios žemės keitimas daugiametėmis pievomis	15 853 600	3 170 720
M10. Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema	9 386 960	1 340 994	TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)	8 342 604	1 668 521
			TI05eko2 - Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu	1 409 742	281 948
M10. Dirvožemio apsauga	2 270 980	324 426			
M10. Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas	5 784 819	826 403	KP09gen - Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas	4 944 135	988 827
M10. Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas. Tęstiniai įsipareigojimai	510 260	72 894			
M10. Tarpinių pasėlių	9 552 675	1 364 668	TI05eko1.2 - Veiklos	161 318 505,83	32 263 701

auginimas ariamojoje žemėje			ariamajoje žemėje - Tarpiniai pasėliai		
M10. „Ražienų laukai per žiemą“	15 000 000	2 142 857			
M10. kiti tęstiniai įsipareigojimai	11 817 391	1 688 199			
M11.1. Išmokos ekologinio ūkininkavimo praktikai ir metodams taikyti	22 000 000	3 142 857	TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo	15 537 000	15 537 000*
M11.2. Išmokos ekologinio ūkininkavimo praktikai ir metodams išlaikyti	193 369 677	27 624 240	KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai	315 779 917,11	63 155 983,42
M12. Kompensacinės išmokos už „Natura 2000“ žemės ūkio teritorijas	10 842 151	1 548 879	KP07ntž - Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje	9 542 220	1 908 444
M12. Kompensacinės išmokos už „Natura 2000“ miško teritorijas	8 205 430	1 172 204	KP06ntm Natura 2000 - Parama „Natura 2000“ miškuose	8 238 210	1 647 642
M13. Išmoka ūkininkaujantiesiems vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių	332 266 220	47 466 603	KP11ANCs - Vietovės su gamtinėmis ir kitomis specifinėmis kliūtėmis	104 576 000	20 915 200
M13. Išmoka ūkininkaujantiesiems vietovėse, kuriose esama specifinių kliūčių	52 122 847	7 446 121			
M15. Miškų aplinkosaugos ir klimato	1 274 332	182 047	KP03įmp - Miško priežiūra ir apsauga	11 000 000	2 200 000

paslaugos ir miškų išsaugojimas (34 straipsnis)					
			KP05mju - Jaunuolynų ugdymas	6 050 000	1 210 000
NAUJOS INTERVENČINĖS PRIEMONĖS					
			TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita	140 740 719,51	28 148 144
			TI05eko1.4 - Sertifikuotos sėklos naudojimas	31 739 233	6 347 847
			TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra. Esamų kraštovaizdžio elementų priežiūra	39 727 242	7 945 448
			KP070untž - Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų	5 699 998	1 140 000
			KP31tvi - Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas	56 250 000	11 250 000
			TI05eko9 - Gyvūnų gerovė	75 091 835	15 018 367
			TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis	7 439 400	1 487 880
			TI05eko5 - Erodotos žemės keitimas pievomis	1 309 000	261 800
			TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje	158 124 219,1	31 624 848

			žemėje- Neariminės tausojamios žemdirbystės technologijos		
			TI01eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai)	5 758 480	5 758 480*
			TI05eko11.2 - Daugiamečių pievų išlaikymas ir priežiūra	34 350 750	6 870 150
			KPmgt - Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose	1 823 970	364 794
			iš viso naujos intervencinės priemonės	558 054 846	111 610 969
IŠ VISO 2014– 2020 (12 v.)	790 338 919	112 905 560	IŠ VISO 2023– 2027	1 290 970 791	258 194 158
* Veiklos vykdytos tik 2023 m.					

3.1.4. Paaiškinimas, kaip su aplinka ir klimatu susiję BŽŪP strateginio plano struktūriniai elementai turėtų padėti siekti jau patvirtintų ilgalaikių nacionalinių siektinų reikšmių, nurodytų XI priede išvardytuose teisės aktuose arba nustatytų pagal tuos teisės aktus

Strateginio plano intervencinės priemonės prisidės prie šių SPR (Strateginių planų reglamento) XIII priedo ir nacionaliniuose aplinkos ir klimato srities teisės aktuose nustatytų aplinkos apsaugos ir klimato sričių tikslų įgyvendinimo:

1. Paukščių ir natūralių buveinių apsaugos
2. Vandenių apsaugos
3. Aplinkos oro apsaugos
4. Klimato kaitos mažinimo
5. Atsinaujinančios energijos plėtros ir energijos efektyvumo didinimo
6. Tausaus pesticidų naudojimo

1. Paukščių ir natūralių buveinių apsauga

2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos;

1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos

ES biologinės įvairovės strategija iki 2030 m. „Gamtos gražinimas į savo gyvenimą“ yra svarbiausias strateginis dokumentas, reglamentuojantis su žemės ūkio sektoriumi susijusius biologinės įvairovės apsaugos siekius, kurių pagrindinis užtikrinti, jog biologinė įvairovė būtų apsaugota, o iki 2030 m. pradėtų atsigausti.

Lietuvos nacionalinis strateginis dokumentas - „NATURA 2000“ prioritetinių veiksmų programa (PVP) - skirta įgyvendinti Lietuvoje pagal Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (Buveinių direktyvos) 8 straipsnį 2021–2027 m. daugiametės finansinės programos laikotarpiu.

Ši PVP parengta visai Lietuvos Respublikos valstybės teritorijai. Lietuvoje „Natura 2000“ tinklas susijęs su žaliaja infrastruktūra, kuri šalyje iš dalies įgyvendinama per vientisą gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklą, vadinamą gamtiniu karkasu, jungiančiu gamtinio pobūdžio saugomas teritorijas ir kitas ekologiškai svarbias vandenių, miškų, žemės ūkio ir kitos paskirties teritorijas, taip pat ir urbanizuotose teritorijose, kuriose žaliosios infrastruktūros sukūrimas yra ypač svarbus ir reikalingas. Gamtinis karkasas dengia apie 60 proc. šalies teritorijos ir užima apie 40 560,7 km² plotą.

Nemažai veiksmų, pasiūlytų PVP, ir atitinkamai numatytų rezultatų yra susiję su žemės ūkiu: bus pasiūlytos naujos mokslinės žinios, tinkamos taikyti praktikoje, leisiančios švelninti bioįvairovės apsaugos interesų konfliktą plėtojant vėjo energetiką ir darnų žemės ūkį; atvirų pievų buveinių palaikymas pagerins visų pievose ir ekotoninėse (pamiškių, miško aikščių ir pan.) buveinėse aptinkamų rūšių (augalų, vabzdžių, paukščių) būklę, tuo pačiu užtikrinant susijusių ekosisteminių paslaugų tiekimą, ypatingai žemės ūkio kultūrų ir kitų augalų apdulkinimą; palankios sąlygos migruojantiems paukščiams (saugomų rūšių žąsys, gulbės giesmininkės, gervės) apsistojimo migracijos keliuose, mažėjantis visuomeninis konfliktas tarp produkcinio žemės ūkio ir gamtos saugos interesų, didesnis kaimo vietovių atraktyvumas turistams.

Šiuo metu faktiškai visų su žemės ūkio sektoriumi susijusių EB svarbos buveinių apsaugos būklė yra vertinama kaip nepakankama ar bloga, tendencija yra ženkliai blogėjanti. Jei 2013 m. šių buveinių apsaugos būklės vertinime bloga būkle įvertinta 50 proc. buveinių, tai 2019 m. blogos būklės įvertinimas buvo pateiktas net 79 proc. šių buveinių. Bendriau vertinant su žemės ūkio sektoriumi susijusių biologinės įvairovės ir saugomų teritorijų problematiką išskirtini šie neigiamą įtaką darantys veiksniai: intensyvėjanti žemės ūkio veikla, ūkių stambėjimas ir specializacija (grūdinininkystėje ir intensyvioje gyvulininkystėje (intensyvioje gyvulininkystėje galvijai daugiausia auginami fermose, šeriami ne žole, bet ariamoje žemėje užaugintais pašarais); tradicinių žemės ūkio technologijų praradimas, mišrių bei nedidelių ūkių mažėjimas ir demografinės padėties blogėjimas kaimiškose vietovėse; augalų apsaugos produktų ir mineralinių trąšų naudojimas; bioįvairovei vertingų kraštovaizdžio elementų mažėjimas; durpžemių sausinimas; pievų ir ekstensyviai ganomų ganyklų mažėjimas.

Siekiant išspręsti su žemės ūkio sektoriumi susijusias buveinių apsaugos problemas, sukurtos šios SP intervencinės priemonės:

- paramos sąlygų įgyvendinimas: valdymo reikalavimai VR3 ir VR4, nustatantys privalomuosius laukinių paukščių, natūralių buveinių, laukinės augalijos bei gyvūnijos apsaugos reikalavimus; GAAB standartai – GAAB5, nustatantis reikalavimą užtikrinti bent minimalią žolinių augalų augmeniją, arba palikti ražienų laukus per žiemą arba kitas augalų liekanas; GAAB6, nustatantis reikalavimus dirvos apsaugai jautriausiu periodu; GAAB8, nustatantis reikalavimą išlaikyti neproduktyvius kraštovaizdžio elementus deklaruojamoje ariamoje žemėje; GAAB9, nustatantis reikalavimus dėl jautrių pievų apsaugos;
- ekologinės sistemos: TI05eko1.1, TI05eko1.5, TI05eko1.6, TI05eko1.7, TI05eko2, TI05eko3, TI05eko4, TI05eko5, TI05eko6, TI05eko7, TI05eko8, TI05eko10;
- susietoji pajamų parama pieninių veislių karvių, mėsinių galvijų, avių ir ožkų augintojams (teigiamas aspektas susietoje paramoje yra tas, jog taip remiama ir ekstensyvi gyvulininkystė su pievose ganomais gyvuliais);
- parama bitininkystės sektoriui;
- kaimo plėtros intervencinės priemonės: KP01ekū; KP070untž, KP09gen, KP08neg1, KP08neg3, KPmgt.

Strateginiame plane numatytos intervencinės priemonės leis padidinti natūralių ir pusiau natūralių teritorijų plotą, gerins agrarinių ekosistemų gamtinę būklę. Reikšmingiausiomis biologinei įvairovei bus

intervencinės priemonės, orientuotos į pievų ir šlapynių (įskaitant ir jose aptinkamas natūralias buveines) priežiūrą ir atkūrimą, eroduotos žemės keitimą pievomis, kraštovaizdžio elementų priežiūrą.

VR3 reikalavimai taikomi visiems žemės ūkio veiklos subjektams, kurių valdos patenka į paukščiams svarbių teritorijų sluoksnį. Veiklos apribojimai šiame sluoksnyje taikomi konkrečiam plotui priklausomai nuo paukščio rūšies. Apribojimai apima draudimą arti, sausinti, persėti pievas, ar naikinti krūmų juostas, kurios įsiterpusios tarp ariamų laukų.

VR4 reikalavimai taikomi visiems žemės ūkio veiklos subjektams, kurių valdos patenka į natūralių buveinių ir laukinės floros bei faunos sluoksnį. Veiklos apribojimai šiame sluoksnyje taikomi konkrečiam plotui priklausomai nuo saugomo objekto rūšies. Apribojimai apima draudimą arti, sausinti, persėti pievas, naudoti augalų apsaugos produktus, mineralines trąšas ir t.t.

2. Vandenių apsauga

2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus;

1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva 91/676/EEB dėl vandenių apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių

Lietuva įgyvendina Bendrosios vandenių politikos, Jūrų strategijos pagrindų, Nitratų direktyvų nuostatas per Vandenių srities plėtros 2017–2023 metų programą bei jos įgyvendinimo veiksmų planą (toliau – Planas). Vieni iš pagrindinių Plano tikslų yra gerinti paviršinių ir požeminių vandens telkinių būklę, efektyviau įgyvendinti apsaugos ir naudojimo reikalavimus. Šalyje žemės ūkio tarša yra vienas iš pagrindinių veiksnių, neleidžiančių pasiekti geros ekologinės upių kategorijos vandens telkinių būklės. Remiantis 2014–2020 m. UBR valdymo ciklo duomenimis, šiuo metu dėl žemės ūkio poveikio nitratų ir/arba bendrojo azoto koncentracijos geros ekologinės būklės reikalavimų neatitinka 42 % upių kategorijos vandens telkinių. Su mėšlu į dirvožemį įnešama palyginti nedidelė azoto dalis ir ji nuolat mažėja. Tuo tarpu su mineralinėmis trąšomis į dirvožemį įnešamo azoto kiekis pastaraisiais metais augo. Tai rodo, kad didžiausią poveikį vandens telkinių būklei daro mineralinių trąšų naudojimas. Kitas svarbus vandens telkinių taršos šaltinis yra tradicinės drenažo sistemos, paspartinančios azoto junginių pernešimą į vandens telkinius. Reguluojamo drenažo sistemų dalis šalyje vis dar yra labai nedidelė. 2022 m. buvo patvirtintas naujas 2022–2027 m. Vandenių srities plėtros planas, kuriame, tarp kitų svarbių prioritetų, didelis dėmesys skiriamas pasklidajai žemės ūkio taršai mažinti: numatyta reglamentuoti tręšiamųjų produktų ir augalų apsaugos produktų naudojimą, taip siekiant sumažinti azoto, fosforo ir kitų cheminių medžiagų išsiplovimus į vandens telkinius; siekiama sudaryti palankesnes sąlygas ūkininkams vykdyti tvarumo iniciatyvas, nustatyti reikalavimus tvaresnei žemės ūkio veiklai norint gauti paramą bei vykdyti mokymų programas ir griežtinti pažeidimų kontrolę.

Su žemės ūkio sektoriaus veiklomis susijusias vandens telkinių būklės problemas spręsti padės šios SP intervencinės priemonės:

- paramos sąlygų įgyvendinimas: valdymo reikalavimai VR1 ir VR2, nustatantys privalomuosius vandenių apsaugos ir vandenių apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių reikalavimus; VR7 ir VR8, nustatantys tinkamo augalų apsaugos produktų naudojimo, tvarkymo bei laikymo reikalavimus; GAAB standartai – GAAB1, nustatantis reikalavimą daugiamečių pievų išlaikymui; GAAB4, nustatantis reikalavimus paviršinio vandens apsaugai; GAAB6, nustatantis reikalavimus dirvos apsauga jautriausiu periodu; GAAB7, nustatantis reikalavimus minimaliai augalų kaitai;
- ekologinių sistemų intervencinės priemonės: TI05eko1.1; TI05eko1.2, TI05eko1.4, TI05eko1.5, TI05eko1.6, TI05eko1.7, TI05eko1.8, TI05eko2, TI05eko3, TI05eko4, TI05eko5, TI05eko6, TI05eko8, TI05eko10.
- susietoji pajamų parama baltyminių augalų augintojams;
- kaimo plėtros intervencinės priemonės: KP01ekū, KP10mel.

Šių veiklų dėka bus mažinamas tręšimo poreikis, dėl to mažės maistinių medžiagų perteklius dirvožemyje ir jų išsiplovimas į vandens telkinius. Didžiausią teigiamą poveikį turės ekologinių sistemų priemonės, kuriomis bus remiamas ariamos žemės išėmimas iš gamybos ir keitimas pievomis. Dėl sumažėjusių tręšimo mineralinėmis trąšomis apimčių prie vandens išteklių būklės gerinimo prisidės susietoji parama baltyminių augalų augintojams, tarpinių ir daugianarių pasėlių auginimas, ekologinis ūkininkavimas.

Iš kaimo plėtros intervencinių priemonių reikšmingiausių tiesioginį poveikį turės investicijos į melioracijos sistemas, tvarios investicijos į žemės ūkio valdas (skirtos tvariems mėšlo ir srutų tvarkymo technologiniams sprendimams), parama tęstiniam ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimams.

Reikšmingi bus ir valdymo reikalavimai VR1, apibrėžiantis trąšų bei augalų apsaugos produktų naudojimo, žemės sausinimo ar drėkinimo kt. reikalavimus Šiaurės Lietuvos karstiniame regione ir VR2, nustatantis organinių ir mineralinių trąšų tręšimo normas ir tręšimo bei mėšlo ir srutų laikymo reikalavimus. Taip pat svarbūs bus VR7 ir VR8, nustatantys tinkamo augalų apsaugos produktų naudojimo bei laikymo reikalavimus, bei GAAB standartai, nustatantys daugiamečių pievų išlaikymo, vandens telkinių pakrančių apsaugos juostų įrengimo, dirvos apsaugos jautriausiu periodu bei minimalios augalų kaitos reikalavimus ir užkirsiantys kelią tolesniam vandens telkinių būklės prastėjimui.

3. Aplinkos oro apsauga

2008 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/50/EB dėl aplinkos oro kokybės ir švaresnio oro Europoje;

2016 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/2284 dėl tam tikrų valstybėse narėse į atmosferą išmetamų teršalų kiekio mažinimo, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/35/EB ir panaikinama Direktyva 2001/81/EB

ES nuostatos oro srityje yra perkeltos į Nacionalinį oro taršos mažinimo planą, kuriame žemės ūkis yra įvardijamas kaip pagrindinis sektorius, kurio tarša NH₃ turėtų būti mažinama siekiant oro taršos mažinimo tikslų įgyvendinimo, oro kokybės gerėjimo ir neigiamo oro taršos poveikio žmonių sveikatai ir ekosistemoms mažinimo.

Nuo 2011 m. Lietuvoje augantis neorganinių azoto trąšų suvartojimas yra pagrindinis veiksnys, keliantis didžiausią susirūpinimą NH₃ emisijų sumažinime. Žemės ūkyje sunaudotų neorganinių azoto trąšų NH₃ emisijos sudaro daugiau kaip 30 % visų šalies NH₃ emisijų. Dėl išaugusio neorganinių azoto trąšų sunaudojimo 2020 m. metinės NH₃ emisijos, lyginant su 2005 m., padidėjo daugiau kaip 2 tūkst. tonų.

Siekiant spręsti su aplinkos oro tarša susijusias problemas, SP numatytos šios intervencinės priemonės:

- paramos sąlygų įgyvendinimas: valdymo reikalavimai VR1, nustatantys mineralinių trąšų naudojimo apribojimus tam tikrose teritorijose ir VR2, nustatantys mineralinių trąšų naudojimo normas ir prievolę ūkio subjektams, tręšiantiems mineralinėmis ir organinėmis trąšomis turėti tręšimo planus; GAAB standartas – GAAB4, nustatantis draudimą paskleisti mineralines trąšas vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose;
- ekologinės sistemos: TI05eko1.2, TI05eko1.6, TI05eko1.7, TI05eko3, TI05eko4, TI05eko6, TI05eko7, TI05eko8;
- sektorinė parama vaisių ir daržovių augintojams;
- kaimo plėtros intervencinės priemonės: KP01ekū, KP31tvi.

Didžiausią įtaką NH₃ emisijų mažinimui augalininkystės sektoriuje turės tiesiogiai organinių ir mineralinių trąšų naudojimą draudžiančios ekologinių sistemų intervencinės priemonės, tokios kaip kompleksinė pievų priežiūros schema, trumpaamžių medingųjų augalų ir daugiamečių žolių juostos, ekstensyvus šlapynių tvarkymas. Kita intervencinių priemonių grupė, t.y. tarpinių pasėlių auginimas, tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa, ariamųjų durpžemių keitimas pievomis, prisidės prie NH₃ emisijų didėjimo prevencijos dėl sumažėjusio trąšų poreikio arba ribojimo jas naudoti. Labai svarbi bus kaimo plėtros intervencinė priemonė, skirta tvarioms investicijoms į žemės ūkio valdas, kuriomis bus remiamas pažangių mėšlo ir srutų tvarkymo technologijų taikymas, padėsiantis sumažinti NH₃ emisijas. Taip pat daug reikšmės turės valdymo reikalavimai VR1 ir VR2, nustatantys mineralinių trąšų naudojimo reikalavimus.

4. Klimato kaitos mažinimas

2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/841 dėl šiltnamio efekto sukeliančių dujų, išmetamų ir absorbuojamų dėl žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės, kiekio įtraukimo į 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategiją, kuriuo iš dalies

keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 525/2013 ir Sprendimas Nr. 529/2013/ES;

2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/842, kuriuo, prisidedant prie klimato politikos veiksmų, kad būtų vykdomi įsipareigojimai pagal Paryžiaus susitarimą, valstybėms narėms nustatomi įsipareigojimai 2021–2030 m. laikotarpiu sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų metinį kiekį, ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 525/2013

Nacionaliniai klimato kaitos švelninimo tikslai ir uždaviniai nustatyti Nacionalinėje klimato kaitos valdymo darbotvarkėje, patvirtintoje LR Seimo 2021 m. birželio 30 d. nutarimu Nr. XIV-490.

Klimato darbotvarkėje žemės ūkio sektoriui keliamas tikslas klimato švelninimo srityje – iki 2030 m. išmetamų ŠESD kiekį sumažinti ne mažiau kaip 11 proc., palyginti su 2005 m.

Žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės (toliau – ŽNŽNKM) sektoriuje numatyta iki 2030 m., darniai naudojant žemės ūkio naudmenas ir miško žemę, saugant ir atkuriant organinę anglį kaupiančias gamtines buveines (miškus, pievas, pelkes, šlapžemes) ir užtikrinant gerą jų ekologinę būklę, didinant medienos panaudojimą statyboje ir ilgaaamžių produktų gamyboje nekeliant papildomo neigiamo poveikio ekosistemoms, didinti absorbcinį potencialą, jį efektyviausiai panaudoti, pasiekti, kad būtų absorbuojamas daug didesnis išmetamų ŠESD kiekis už šio sektoriaus išmetamą kiekį ir sudarytų ne mažiau kaip 6,5 mln. t CO₂-e per 2021–2030 m. laikotarpį.

Nacionalinės ŠESD apskaitos rezultatai rodo, jog su augalininkystės veikla susijusios emisijos nuo 2005 m. reikšmingai augo. 2005–2020 m. laikotarpiu N₂O emisijos iš dirvožemių išaugo 42 proc. Pagrindiniai veiksniai, lemiantys žemės ūkio sektoriaus ŠESD emisijų augimą, yra didėjantis mineralinių trąšų sunaudojimas, augantis javų plotas ir derlingumas bei intensyvėjantis organinių dirvožemių kultivavimas. ŽNŽNPKM sektoriuje ŠESD emisijų augimą lėmė ariamos žemės plotų didėjimas pievų ir ganyklų sąskaita bei nusausintų organinių dirvožemių dirbimas. Norint pasiekti šaliai užsibrėžtą 2030 m. klimato kaitos švelninimo tikslą, SP numatomos įvairios priemonės prieš klimato kaitos švelninimo iššūkių sprendimo prisidedančios SP intervencinės priemonės:

- paramos sąlygų įgyvendinimas: GAAB standartai – GAAB2 dėl šlapynių ir durpynų apsaugos, GAAB3, nustatantis draudimą deginti ražienas, GAAB6 dėl minimalios dirvožemio dangos pažeidžiamiausiaisiais laikotarpiais ir GAAB8 dėl negamybinių objektų ir ploto išlaikymo;
- ekologinės sistemos: TI05eko1.1, TI05eko1.2, TI05eko1.4, TI05eko1.5, TI05eko1.6, TI05eko1.7, TI05eko1.8, TI05eko1.11, TI05eko3, TI05eko4, TI05eko5, TI05eko6, TI05eko7, TI05eko8, TI05eko9;
- susietoji pajamų parama baltyminių augalų augintojams;
- kaimo plėtros intervencinės priemonės: KP01ekū, KP03įmp, KP070untž, KP06ntm, KP07ntž, KP02mva, KP05mju, KP31tvi.

Prie ŠESD mažinimo augalininkystės sektoriuje intervencinės priemonės prisidės mažindamos mineralinių trąšų naudojimą, o gyvulininkystės sektoriuje – mažindamos dėl mėšlo ir srutų tvarkymo atsirandančius ŠESD išmetimus. Tai įgyvendinti padės ir Nacionalinėje klimato darbotvarkėje numatytas tikslas užtikrinti taupų, ekonomiškai efektyvų ir aplinkai nekenksmingą trąšų naudojimą ir ne mažiau kaip 15 proc. sumažinti azotinių mineralinių trąšų naudojimą žemės ūkyje, palyginti su 2020 m.

Didžiausias teigiamas poveikis anglies sekvestracijos požiūriu yra tikėtinas dėl neariminės tausojamosios žemdirbystės bei ekologinio ūkininkavimo plėtros pagal SP numatytas intervencines priemones. Taip pat ir Klimato darbotvarkėje numatyta padvigubinti ekologinio ūkininkavimo plotą, palyginti su 2020 m. o iki 2024 m. plotus, kuriuose taikomos neariminės technologijos, padidinti 1,5 karto, iki 2030 m. – 3 kartus. Sausinamų organinių dirvožemių keitimui pievomis taip pat gali reikšmingai prisidėti prie ŠESD emisijų mažinimo. Klimato darbotvarkėje įsipareigota ne mažiau kaip 8 000 ha padidinti daugiamečių pievų plotus; iki 2024 m. ne mažiau kaip 4 proc., 2030 m. – 10 proc. žemės ūkio naudmenų panaudoti biologine įvairove turtingiems kraštovaizdžio elementams; atkurti ne mažiau kaip 8 000 ha daug anglies turinčių ekosistemų plotų, užtikrinti jų tvarų naudojimą. Be to, nuo 2021 m. Žemės ūkio ministerija įgyvendina Modernizavimo fondo priemonę, skirtą energetinio efektyvumo didinimui žemės ūkyje ir kuro sąnaudų mažinimui plėtojant neariminį žemės dirbimą. Pagal šią priemonę remiamas neariminės technikos įsigijimas. SP lėšomis numatoma sustiprinti neariminio žemės dirbimo patrauklumą, ūkininkams pasiūlant ekologinę sistemą „Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos“, pagal kurią mokamos išmokos kompensuos papildomas išlaidas ir pajamų praradimą, kurį patirs ūkininkas, naudodamas neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijas, lyginant su tradiciniu ūkininkavimu. Šių priemonių

sinergija siekiama mažinti žemės ūkyje išmetamų ŠESD kieki.

SP investicijos į tvarius mėšlo ir srutų tvarkymo sprendimus sudarys prielaidas mažinti gyvulininkystės sektoriaus ŠESD emisijas. Svarbu paminėti, kad Klimato darbotvarkėje taip pat numatyta skatinti inovatyvias, taršą mažinančias gyvulininkystės, galvijų šėrimo technologijas ir praktiką, skaitmenizavimą gyvulininkystės ūkiuose, vykdyti produktyvumo tyrimus; siekiant mažinti išmetamo metano, azoto suboksido ir amoniako kiekį gyvulininkystėje, Numatyta pasiekti, kad tvariai būtų tvarkoma ne mažiau kaip 70 proc. susidarančio mėšlo ir srutų kiekio, įgyvendinti priemonės, mažinančias tiesioginį ir netiesioginį azoto junginių išsiskyrimą į aplinką dėl žemės ūkio veiklos. Taip pat 50 proc. kiaulių ir galvijų mėšlo turės būti naudojama biodujoms gaminti; skatinti naudoti moksliskai pagrįstus saugius alternatyvius būdus apsaugoti derlių nuo kenkėjų ir ligų, mažinant cheminių pesticidų ir plečiant integruotos kenkėjų kontrolės sistemą; maisto produktų tiekimo grandinę priartinti prie vartotojų, skatinti urbanizuotų vietovių žemės ūkį, siekiant mažinti transportavimo poreikį ir atstumus; vėliausiai iki 2025 m. sukurti ir pradėti taikyti ŠESD apskaitos sistemą ūkių lygiu. Iki 2040 m. numatyta atsisakyti iškastinio kuro naudojimo žemės ūkio sektoriuje.

Pagal Klimato darbotvarkėje suplanuotus uždavinius bus didinamos miškuose ir medienos produktuose kaupiamos organinės anglies atsargos, intensyvinamas kasmetinis organinės anglies absorbavimas plėtojant darnią miškininkystę, plačiau naudojamos vietinės žaliavos medienos produktuose. Iki 2024 m. šalies miškingumas bus padidintas ne mažiau kaip iki 35 proc., prioritetą teikiant plotams, savaimė apaugusiems medžiais ir krūmais, laikantis ekologinių principų. Iki 2024 m. numatoma sustabdyti naujų natūralių pelkių eksploatavimą; skatinti vartojimo įpročių pokyčius didinant iš atsinaujinančių medienos išteklių pagamintų gaminių ir energijos naudojimą, mažinti taršesnių neatsinaujinančių išteklių naudojimą; užtikrinti ir nuolat stebėti atsinaujinančių medienos produktų gamybos tvarumo reikalavimus, kad nebūtų papildomo neigiamo poveikio ekosistemoms; skatinti pramonei tinkamų augalų (pluoštinių ir kt.) auginimą, jų ir medienos panaudojimą pramonės šakose, didinant kaupiamos organinės anglies atsargas ilgaamžiuose produktuose, užtikrinant, kad tai neturės papildomo neigiamo poveikio ekosistemoms; plėtoti į aukštą pridėtinę vertę orientuotą ir į žiedinę pereinančią bioekonomiką, padidinti jos indėlį į šalies BVP. ŠESD absorbciniams pajėgumams padidinti skirtos SP intervencinės priemonės, nukreiptos į privačius miškus ir savivaldybių patikėjimo teise valdomus miškus, yra suderintos su valstybės biudžeto lėšomis finansuojamomis priemonėmis bendrosioms miškų ūkio reikmėms ir gamtotvarkai.

Be to, prie ŠESD išmetimų mažinimo prisideda ir kitos (ne SP) priemonės:

SP numatytos veiklos „Natura2000“ teritorijose, susijusios su biologinės įvairovės atkūrimu ar išsaugojimu yra suderintos su veiksmy rūšimis, numatytomis ES fondų investicijų programoje. Jeigu SP intervencinės priemonės skirtos žemės ūkio veikloms remti ir pareiškėjai yra ūkininkai, privačių miškų valdytojai ir (ar) privačių miškų valdytojų asociacijos, tai galimi projektų, finansuojamų iš ES struktūrinių fondų, pareiškėjai yra savivaldybės, savivaldybių ir valstybės įmonės. Prie biologinės įvairovės atkūrimo ir išsaugojimo ne žemės ūkio valdose prisideda ir LIFE programa. Vandens telkinių biologinių išteklių išsaugojimas, remiant priemonėmis, nukreiptas į ekonominiu, socialiniu ir aplinkosaugos požiūriu darnią žvejybos veiklą, bus skatinamas EJŖŽAF lėšomis.

Siekiant sumažinti durpynų ŠESD išmetimus, derinami keli finansavimo šaltiniai. Pagal ES fondų investicijų programą planuojamas potvynių rizikos valdymo planų įgyvendinimas, kuris prisidės prie hidrologinio režimo atkūrimo šlapynėse. Iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (RRF) bus finansuojama investicija, skirta sumažinti ŠESD išmetimus iš buvusių nusaustų degradavusių durpynų, atkuriant šiuose plotuose pelkėdaros procesus, didinti jų ŠESD absorbcinį potencialą, kartu vykdant ir ekstensyvią ūkinę veiklą bei sudarant palankias prielaidas biologinės įvairovės buveinėms. Šias investicijas papildys SP ekologinė sistema „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“, pagal kurią pareiškėjams bus mokamos kompensacinės išmokos už prisiimtus tęstinius įsipareigojimus prižiūrėti atkurtas šlapynes.

Energijos iš atsinaujinančių šaltinių gamyba skatinama pagal Klimato kaitos programos priemonę „Investicinė parama biometano dujų gamybai ir (ar) biodujų valymo įrenginiams įrengti“, kuria galės pasinaudoti ir žemės ūkio subjektai. Parama pagal priemonę skiriama naujai statomai biodujų jėgainei, kartu su biodujų valymo įrenginiais, leidžiančiais išvalytą biometaną tiekti į gamtinių dujų tinklus, panaudoti transporto sektoriuje arba naudoti savo elektros ir šilumos energijos poreikiams aprūpinti. Taip pat naujai statomiems biodujų valymo įrenginiams prie esamų biodujų jėgainių, leidžiantiems išvalytą biometaną tiekti į gamtinių dujų tinklus arba panaudoti transporto sektoriuje. SP intervencinė priemonė „Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas“ skatins biodujų gamybą iš ūkyje susidarančių atliekų, kai

pagaminta energija naudojama tik ūkio reikmėms.

Pagal ES fondų investicijų programą suplanuotos veiklos, skirtos prisitaikyti prie klimato kaitos, nukreiptos į projektus horizontaliai klimato kaitos keliamų sąlygų prevencijai ir atsparumui nelaimėms didinti: miško gaisrų aptikimo sistemos įdiegimą, gyventojų perspėjimo ir informavimo infrastruktūros plėtrą; meteorologinių ir hidrologinių stebėjimų, klimato kaitos poveikio vertinimo, rizikos ir galimų padarinių prognozavimo sistemos tobulinimą. Tuo tarpu SP papildys minėtas priemones remiant miškų po gamtinių nelaimių atkūrimą ir priežiūrą, ūkio rizikos valdymo priemones (pasėlių ir gyvulių draudimą, savitarpio pagalbos fondų kūrimą).

Įgyvendinant ES mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo programos „Europos horizontas“ projektus, finansuojamus pagal veiksmų grupę „Maistas, bioekonomika, gamtos ištekliai, žemės ūkis ir aplinka“, prisidedama prie mokslinių tyrimų, inovacijų ir naujų sprendimų, skatinančių tausų gamtos išteklių naudojimą. SP bus įgyvendinamas siekiant tų pačių aplinkosauginių tikslų kaip ir programos „Europos horizontas“ misijos „Sveikas dirvožemis ir maistas“ (angl. Soil health and food), „Atkurkime mūsų vandenyną, jūrą ir vandenį“ (angl. Restore our Ocean and Waters by 2030) bei „Prisitaikymas prie klimato kaitos“ (angl. Adaptation to Climate Change) ir prisidės prie praktinio jų įgyvendinimo per sustiprintą žaliają architektūrą, remiant tvarią ūkininkavimo praktiką, ir paramą žinioms bei inovacijoms, finansuojant EIP projektus.

*Lietuva jau pradėjo Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano (NEKSVP) 2021-2030 metams atnaujinimo procesą, kuris apima visų dabartinių ir planuojamų priemonių, įskaitant SP intervencines priemones, poveikio įvertinimą. Kai šis įvertinimas bus baigtas (planuojama iki 2022 m. pabaigos), tikimasi, kad bus kiekybiškai išmatuotas (t CO₂-e) ir SP prisidėjimas prie nacionalinių ŠESD mažinimo tikslų žemės ūkio ir ŽŪŪK sektoriuose.

5. Atsinaujinančios energijos plėtra ir energijos efektyvumo didinimas

2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją;

2012 m. spalio 25 d. Direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2009/125/EB ir 2010/30/ES bei kuria panaikinamos direktyvos 2004/8/EB ir 2006/32/EB

Laikantis reglamente (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos valdymo nurodytų reikalavimų, Lietuva parengė Nacionalinį energetikos ir klimato srities veiksmų planą (NEKSVP) 2021–2030 metams, kuriuo skatinama ES atsinaujinančių energijos šaltinių ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo subalansuota plėtra.

Pagrindinis strateginis dokumentas, nustatantis ilgalaikius tikslus energetikos srityje, ir integruotas į Nacionalinį planą, yra Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija (NENS). Vadovaujantis NENS, Lietuvoje numatoma: iki 2030 m. pasiekti 45 proc. atsinaujinančių energijos išteklių galutiniame energijos suvartojime; užtikrinti, kad iki 2030 metų pirminės ir galutinės energijos intensyvumas būtų 1,5 karto mažesnis negu 2017 metais, o iki 2050 metų – apie 2,4 karto mažesnis negu 2017 metais; pasiekti, kad 15 proc. transporto sektoriaus suvartojamos energijos sudarytų energija iš atsinaujinančių energijos išteklių.

Siekiant didinti energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybą ir naudojimą bei energijos vartojimo efektyvumą, prisidės intervencinė priemonė „KP31tvi - Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas“, kuria bus finansuojamas biodujų jėgainių įrengimas gyvulininkystės ūkiuose. Planuojama, kad naujai įrengiamos jėgainės panaudos valdoje susidarančias atliekas (t. y., mėšlas ir (arba) kitos biologiškai skaidžios atliekos), o gaminant energiją ar šilumą iš atsinaujinančių išteklių bus prisidedama prie oro kokybės gerinimo, klimato kaitos švelninimo bei energetinės nepriklausomybės užtikrinimo.

Prie direktyvos tikslų įgyvendinimo gali prisidėti ir kitos kaimo plėtros intervencinės priemonės, pagal kurias įgyvendinamų projektų dalis gali būti susiję su atsinaujinančių išteklių gamyba, naudojimu bei energijos vartojimo efektyvumu. Įgyvendinant sumanių kaimų strategijas (KP21sum), viena iš galimų projektų temų yra atsinaujinančioji energetika. BŽŪP lėšomis finansuojamos konsultacijų, mokymų temos (KP25kon, KP24mij) taip pat gali būti susijusios su AEI gamyba, su energijos vartojimo efektyvumu susijusių technologijų diegimu. Jų populiarumas priklausys nuo besikreipiančių ūkininkų, miškininkų ir EIP veiklos grupių poreikių. Taip pat netiesiogiai prisidės paramos verslui intervencinės priemonės

(KP14prd, KP12vld, KP32svp), kurių veiklos nėra nukreiptos į AIE gamybą, tačiau atrenkant projektus paramai gauti, bus prioritetizuojami tie pareiškėjai, kurie naudos arba investuos į įrangą, energiją gaminančią iš atsinaujinančių šaltinių, naudojant kitų fondų ar nuosavas lėšas.

SP išskirta kaimo plėtros intervencinė priemonė „Europos inovacijų partnerystė žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje“, kurios temos, susijusios su aplinkos apsauga, tvaria gamyba, beatliekinių ir mažų atliekų technologijų taikymu, novatoriškų bioproduktų iš biožaliavų vystymu ir gamyba yra numatytos kaip prioritetinės. Taigi, ši intervencinė priemonė prisidės prie aktualių direktyvų nuostatų įgyvendinimo žemės ūkio sektoriuje.

Nedidelės galios biokuro kogeneracinių jėgainių, įtrauktų į centralizuotos šilumos ir vėsumos tiekimo sektorių, statybai bus skiriamos 2021–2027 m. ES fondų investicijos, bendruomenės ir juridiniai asmenys bus skatinami diegti AEI technologijas iš EGADP (angl. EU Recovery and Resilience Facility) ir nacionalinės Klimato kaitos programos, fiziniai asmenys gyvenamuosiuose namuose – iš nacionalinės Klimato kaitos programos.

6. Tausus pesticidų naudojimas

2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo.

Lietuvoje direktyvos 2009/128/EB nuostatos yra perkeltos į Augalų apsaugos planą, patvirtintą žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 29 d. įsakymu 3D-535 „Dėl Augalų apsaugos plano patvirtinimo“, kurio paskirtis yra nustatyti tausų, racionalų, saugų ir atsakingą augalų apsaugos produktų naudojimą.

Pagal Planą, Lietuvoje visi profesionalieji augalų apsaugos produktų (toliau – AAP) naudotojai savo veikloje turi taikyti Integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės (toliau – IKOK) principus, nustatytus direktyvoje 2009/128/EB. Planu yra patvirtinti IKOK principų taikymo reikalavimai, kuriais vadovaujantis įvertinama, ar šie principai žemės ūkio veikloje yra taikomi tinkamai. Taip pat vienas iš Plane nustatytų uždavinių yra užtikrinti, kad visiems AAP profesionaliesiems naudotojams, AAP platintojams ir augalų apsaugos konsultantams būtų suteiktos reikiamos žinios.

Prie tausaus augalų apsaugos produktų naudojimo prisidės šios SP intervencinės priemonės:

- paramos sąlygos: valdymo reikalavimai VR7 ir VR8, nustatantys reikalavimus profesionaliam augalų apsaugos produktų naudotojui, reikalavimus apdorojimo įrangai, teritorijas, kuriose augalų apsaugos produktų naudojimas yra ribojamas arba draudžiamas, augalų apsaugos produktų ir jų likučių tvarkymą ir laikymą, bei tinkamą augalų apsaugos produktų pakuočių tvarkymą, reikalavimus augalų apsaugos produktų laikymo patalpoms; GAAB standartas – GAAB8, nustatantis draudimą naudoti AAP aplink tam tikrus žemės ūkio paskirties žemėje esančius objektus;
- ekologinių sistemų intervencinės priemonės: tarpinių ir daugianarių pasėlių auginimas; trumpaamžių medingųjų augalų ir daugiamečių žolių juostos; sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu; tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa; ariamų durpžemių keitimas pievomis; kompleksinė pievų priežiūros schema; ekstensyvus šlapynių tvarkymas; perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo; aukštesnio standarto sėjomainos;
- kaimo plėtros intervencinė priemonė: ekologinis ūkininkavimas.

Šiomis veiklomis bus draudžiamas arba ribojamas augalų apsaugos produktų naudojimas arba mažinamas jų poreikis.

3.1.5. Kai aktualu, BŽŪP įnašas į LIFE projektus

3.2. Kartų kaitos strategijos apžvalga

Gyvybingam žemės ūkio sektoriui reikalingi kvalifikuoti ir novatoriški jauni ūkininkai, kad būtų galima reaguoti į visuomenės poreikius – nuo kokybiško maisto iki aplinkos viešųjų gėrybių, tačiau Lietuvoje, kaip ir visoje ES, žemės ūkio sektoriuje ryški ūkininkų senėjimo problema. Remiantis naujausiais Žemės ūkio ir kaimo verslo registro duomenimis^[4], Lietuvoje 32 proc. ūkių savininkų yra pensinio amžiaus ir tik 17 proc. jaunesni nei 40 metų. Daugiau nei pusę (55 proc.) žemės ūkio veiklai reikalingos žemės jaunieji

ūkininkai naudoja nuomos pagrindais^[2]. Siekiant pritraukti jaunuosius ūkininkus ir sudaryti palankesnes sąlygas verslo plėtrai kaimo vietovėse, įgyvendinant 2023–2027 m. Lietuvos BŽŪP strateginį planą, bus sprendžiama kartų kaitos problema žemės ūkyje, skatinant jaunus žmones užsiimti žemės ūkio veikla bei didinti jų dalį tarp visų ūkininkaujančiųjų. Remiantis SSGG analize, Lietuvoje jauniems ūkininkams yra sunku gauti reikiamų finansinių išteklių naujai ekonominei veiklai pradėti ir plėtoti žemės ūkio sektoriuje, todėl į tai atsižvelgta kuriant 2023–2027 m. BŽŪP strateginio plano intervencijos strategiją. Strateginiame plane yra suplanuotos dvi specialios intervencijos jauniems ūkininkams remti: „Papildoma tiesioginė pajamų parama jauniems ūkininkams“ ir „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“. Be to, įgyvendinant kai kurias kitas intervencijas jauniems ūkininkams yra numatytos palankesnes paramos sąlygos.

Siekiant užtikrinti tvarią kartų kaitą, jaunųjų ūkininkų pritraukimui į žemės ūkio veiklą bus skirta 164,9 mln. Eur, tai sudaro 5,5 proc. tiesioginių išmokų finansinio voko ir viršija Reglamente Nr. (ES) 2021/2115 nustatytą privalomą 3 proc. tiesioginių išmokų skyrimą šiam tikslui. Jaunųjų ūkininkų pajamų rėmimui suplanuota skirti 69,8 mln. Eur. Išmoka jaunajam ūkininkui bus skiriama kasmet vienam pareiškėjui ne ilgesnį nei penkerių metų laikotarpį, kai jis einamaisiais metais deklaruoja naudmenų plotus, atitinkančius pagrindinės tiesioginės išmokos reikalavimus. Lyginant su 2014–2020 m. programiniu laikotarpiu, išmokos dydis didėja nuo 70 Eur/ha iki 140 Eur/ha, o bendras ŽŪN plotas, už kurį mokamos išmokos jauniems ūkininkams, sumažėja nuo 90 ha iki 70 ha. Šiomis korekcijomis siekiama užtikrinti didesnę paramą mažesnio ir vidutinio dydžio (iki 70 ha) jaunųjų valdų valdytojų valdoms.

Be to, siekiant nuoseklios kartų kaitos, remiantis SPR 155 straipsniu bus vykdomi tęstiniai įsipareigojimai, prisiimti pagal 2007–2013 metu KPP programos priemonę „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“. Planuojama išmokėti suma – 500 000 Eur.

Kaip rodo Lietuvos bendrosios žemės ūkio politikos po 2020 m. strateginio plano finansinių priemonių išankstinis vertinimas (2021), jauniems ūkininkams ir naujiems ūkininkams vis dar kyla nemažai sunkumų, siekiant įsigyti žemės bei gauti kreditą. Atliktos konsultacijos su socialiniais-ekonomiais partneriais ir jaunųjų ūkininkų apklausa^[3] atskleidė, kad 2014–2020 m. programiniu laikotarpiu teiktos įsikūrimo išmokos suma – 40 000 Eur, atsižvelgiant į sparčiai augančias veiklos sąnaudas ir ribotas jaunųjų ūkininkų galimybes papildomų lėšų pasiskolinti rinkoje, yra nebeapankama, nes vidutinė pradinių investicijų suma sudaro 100 000 Eur. Todėl įgyvendinant 2023–2027 m. BŽŪP strateginio plano intervencinę priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, bus sudaryta galimybė pasinaudoti maksimalia Reglamento Nr. (ES) 2021/2115 75 str. nustatyta paramos suma – 100 000 Eur, jauniems ūkininkams skiriant iki 60 000 Eur dydžio įsikūrimo išmoką ir, esant papildomo finansavimo poreikiui, gauti iki 40 000 Eur dydžio lengvatinę paskolą. Planuojama, kad intervencinei priemonei „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ įgyvendinti bus skirta 95 mln. Eur, iš jų – 20 mln. Eur lengvatinėms paskoloms. Tikimasi, kad 2023–2027 m. BŽŪP parama įsikūrimui pasinaudos ne mažiau kaip 1250 jaunųjų ūkininkų.

SSGG analizėje buvo pastebėta, kad jauniems ūkininkams ypač reikia modernizuoti savo ūkius, kad jie taptų gyvybingi ilguoju laikotarpiu. Tačiau pirmaisiais veiklos metais jie neretai susiduria su nedidele apyvarta. Atsižvelgiant į tai, 2023–2027 m. BŽŪP strateginiame plane numatytos palankesnės sąlygos ar pirmenybės teikimas jaunųjų ūkininkų vykdomoms investicinėms intervencinėms priemonėms. Be to, vertinami poreikiai ir galimybės nacionalinėmis lėšomis įgyvendinti papildomas finansines priemones, kurios padėtų spręsti skolinimosi apyvartinėms lėšoms problemas bei palengvintų jauniems žmonėms galimybes gauti ilgalaikes paskolas, skirtas viso veikiančio ūkio (įskaitant žemę) įsigijimui. Poreikis išnagrinėti pastarosios finansinės priemonės kūrimo galimybes yra numatytas XVIII Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane^[4].

Be to, įgyvendinant kai kurias kitas intervencines priemones, jauniems ūkininkams yra numatytos palankesnes paramos sąlygos, papildomos paskatos jauniems ūkininkams: pagal intervencines priemones KP12vld, KP32svp ir KP31tvi taikomas didesnis paramos intensyvumas pirmą kartą besikreipiantiems paramos jauniems ūkininkams, pagal intervencines priemones KP12vld, KP 32svp, KP24mij jaunųjų ūkininkų teikiamoms paraiškoms teikiamas prioritetas, pagal intervencinę priemonę KP12vld remiamas žemės įsigijimas paskolos lėšomis.

Siekiant nuoseklios kartų kaitos, remiantis SPR 155 straipsniu, bus vykdomi tęstiniai įsipareigojimai, prisiimti pagal 2007–2013 metu KPP programos priemonę „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“. Planuojama išmokėti suma – 500 000 Eur.

[1] Žemės ūkio ir kaimo verslo registro ir Ūkininkų ūkių registro duomenys apie ūkininkų ūkių skaičių pagal ūkininkų amžių; Duomenų formavimo data: 2021 m. spalio 1 d.

[2] 2019 m. ŪADT tyrimo duomenys. Palyginimui, ūkininkai, kurių amžius daugiau nei nuo 40 m., vidutiniškai veikai nuomoja 45 proc. žemės.

[3] Atlikta 2021 m. gegužę–birželį, rengiant Lietuvos bendrosios žemės ūkio politikos po 2020 m. strateginio plano finansinių priemonių ex-ante vertinimą.

[4] Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“

3.2.1. Kai aktualu, BŽŪP įnašas į programos „Erasmus“ projektus

Netaikoma.

3.3. Paaiškinimas, kaip intervencinės priemonės pagal susietąją pajamų paramą, kaip nurodyta III antraštinės dalies II skyriaus 3 skirsnio 1 poskirsnyje, atitinka Vandens pagrindų direktyvą 2000/60/EB.

Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginiame plane yra numatyta 11 (vienuolika) susietosios pajamų paramos schemų ekonomiškai jautriems sektoriams, siekiant užtikrinti jų veiklos tęstinumą, didesnę konkurencingumą, kokybę ir tvarumą. 7 (septynios) susietosios pajamų paramos schemos yra skirtos vykdantiems veikalams augalininkystės srityje ir apima išmokas už lauko daržovių, uždaro grunto daržovių, vaismedžių sodų, uogynų ir riešutmedžių bei cukrinių runkelių plotus. Dar 4 (keturios) susietosios pajamų paramos schemos yra skirtos gyvulininkystės veikloms ir apima išmokas už pienines karves, mėsinius galvijus, avis bei ožkas. Susietąją paramą gaunančiųjų sektorių veiklos suderinamumą su Direktyva 2000/60/EB, nustatančia Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (toliau – BVPD), apsprendžia šių sektorių daromas poveikis vandens telkinių būklei dėl vandens paėmimo drėkinimui bei pasklidusios taršos apkrovų.

Didžioji dalis susietąją paramą gaunančiųjų sektorių UBR planuose nėra įvardijami kaip svarbūs taršos šaltiniai. Lietuvos upių baseinų rajonų (toliau – UBR) valdymo planuose nėra identifikuota vandens telkinių, kurių būklei neigiamą poveikį darytų vandens paėmimas drėkinimui. Nacionalinių teisės aktų (LR vandens įstatymo, LR žemės gelmių įstatymo) reikalavimai dėl leidimų vandens paėmimui iš paviršinių ir požeminio vandens telkinių, atitinkantys BVPD 11 straipsnio 3 dalies e punkto nuostatas dėl vandens paėmimo ir naudojimo kontrolės priemonių, yra integruoti į SP paramos valdymo reikalavimus VR1: užtikrinti veiksmingą požeminio ir paviršinio vandens paėmimo valdymą (Paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniu išgauti tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. D1-302 „Dėl Paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniu išgauti tvarkos aprašo patvirtinimo“). Apskritai, viena iš pagrindinių galimų ir daugelyje pietų Europos šalių problemų keliančių vandens naudojimo žemės ūkyje sričių – drėkinimas – nėra labai paplitęs Lietuvoje. Remiantis Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, 2019 m. vandenį drėkinimui naudojo 8 Nemuno UBR ir 1 Lielupės UBR veikiantys ūkiai, kurių bendras sunaudoto vandens kiekis buvo lygus 570 tūkst. m³ ir tai sudarė tik 0,014 proc. viso žemės ūkyje sunaudoto vandens. 257 tūkst. m³ (45 proc.) drėkinimui skirtas vandens buvo paimta iš paviršinių vandens telkinių, likusioji dalis – iš gręžinių.

Tačiau pasklidoji žemės ūkio tarša yra vienas svarbiausių veiksnių, neleidžiančių pasiekti BVPD tikslų. Daugiausia rizikos vandens telkinių dėl pasklidusios taršos yra tose teritorijose, kur vyrauja lygumos, daugiausia užsiimama grūdininkyste (1 pav.) ir tręšiama mineralinėmis trąšomis. Daugiausiai tokių rizikos vandens telkinių šiose teritorijose yra Lielupės upių baseinų rajone (UBR) – 105 vandens telkiniai. Nemuno UBR šiose grūdininkystei palankiose teritorijose daugiausiai yra Nevėžio, Šešupės ir Nemuno mažųjų intakų pabaseinių vandens telkinių. Dėl pasklidusios žemės ūkio taršos šiuose pabaseiniuose atitinkamai nustatyta 60, 49 ir 46 rizikos vandens telkiniai. Tokiose teritorijose labai svarbi pasklidusios taršos riziką mažinanti susietosios paramos priemonė TI03sus01.1 Susietoji pajamų parama baltyminių

augalų augintojams.

Labai sudėtinga išvengti visų rizikos vandens telkinius veikiančių intervencinių priemonių būtent žemės ūkio teritorijose, tačiau pasklidusios žemės ūkio taršos kontrolės priemonės, atitinkančios BVPD 11 straipsnio 3 dalies h punkto nuostatas, yra integruotos į SP paramos valdymo reikalavimus VR2: užtikrinti tinkamą organinių ir mineralinių trąšų naudojimą, tręšimo normų laikymąsi, trąšų naudojimo apribojimus tam tikrais laikotarpiais, buferinių zonų apsaugą, ir VR8: užtikrinti tausų augalų apsaugos produktų naudojimą, turint tam reikalingų žinių, naudojant patikrintą apdorojimo augalų apsaugos produktais įrangą, laikantis naudojimo apribojimų augalų apsaugos produktams jautriose teritorijose, tinkamai tvarkant bei saugant augalų apsaugos produktus jų likučius ir pakuotes.

1 pav. Rizikos vandens telkiniai dėl pasklidusios žemės ūkio taršos.

Pagal susietosios paramos priemonę TI03sus01.1 Susietoji pajamų parama baltyminių augalų augintojams vykstantis baltyminių augalų auginimas leis praturtinti dirvožemį azotu ir sumažinti tręšimo mineralinėmis trąšomis poreikį. Susietosios išmokos leis ūkininkams, kurie specializuojasi baltyminių augalų auginimo srityje, investuoti į baltyminių augalų auginimo metodų tobulinimą ir taip didinti produkcijos kokybę. Parama, teikiama baltyminių augalų auginimui, turėtų sumažinti pajamų iš šių kultūrų skirtumus, lyginant su grūdais bei rapsais, ir padidinti šio sektoriaus patrauklumą. Baltyminiai augalai reikalauja minimalaus tręšimo azotinėmis trąšomis, kai tuo tarpu grūdinių kultūrų tręšimui įprastai sunaudojama 100–200 kg N/ha. Be to, su baltyminių augalų liekanomis dirvožemyje paliekamas azotas,

kuri gali įsisavinti vėliau auginamos kultūros. Nustatyta, kad po baltyminių augalų auginamų kultūrų tręšimo azotu poreikis gali būti sumažintas iki 20 kg/ha^[1]. Pastaraisiais metais azotą kaupiančiųjų augalų plotai ariamojoje žemėje mažėjo (2021 m. sudarė 229 tūkst. ha, o 2017 m. – 293 tūkst. ha), todėl siekimas šia intervencija kasmet paremti 283 tūkst. ha plotą, turės teigiamų pasekmių mažinant priklausomybę nuo mineralinių trąšų. Remiantis azoto balanso skaičiavimų rezultatais^[2], su mėšlu į dirvožemį įnešama palyginti nedidelė azoto dalis ir ji nuolat mažėja, o su mineralinėmis trąšomis į dirvožemį įnešamo azoto kiekis pastaraisiais metais augo. Tai rodo, kad didžiausią poveikį vandens telkinių būklei daro mineralinių trąšų naudojimas. Taigi, priemonė Susietoji pajamų parama baltyminių augalų augintojams turės teigiamų pasekmių vandens ištekliams ir leis efektyviau siekti BVPD tikslų. Tiesa, faktinis intervencijos poveikis vandens telkiniams labai priklausys nuo ūkininkų kompetencijų ir sąmoningumo – turi būti atitinkamas sėjomainos ir tręšimo planavimas, kad baltyminiai augalai nepadidintų azoto iššiplovimų.

Susietoji pajamų parama atskiriems žemės ūkio (sub)sektoriams (TI03sus02.1 – TI03sus02.4) taip pat prisidės prie BVPD įgyvendinimo, jei remiami ūkiai bent dalį laiko savo gyvulius ganyklose. Tokiu būdu ne tik būtų išsaugomi ganyklų plotai, taip prisidedant prie vandenių būklės gerinimo, bet ir skatinama bioįvairovė juose.

Susietąją paramą gaunantys sektoriai prie BVPD tikslų taip pat prisidės įgyvendindami GAAB standartus, dalyvaudami ekologinėse sistemose ir įgyvendindami II ramsčio agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities veiklas. Pagal GAAB4 pareiškėjams draudžiama dirbti žemę ir paskleisti mineralines trąšas, augalų apsaugos produktus vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, pažymėtose Paviršinio vandens telkinių apsaugos pakrančių apsaugos juostų sluoksnyje.

Įgyvendinant ekologinės sistemos „Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema“ veiklas, bus teigiamai paveiktos pievų ir šlapynių buveinės, ne tik išsaugant laukinius paukščius, bet ir mažinant dirvožemio praradimą dėl erozijos, mineralinių trąšų naudojimą, ir atitinkamai – maistingųjų medžiagų iššiplovimą į vandens telkinius.

Visa Lietuvos teritorija yra paskelbta jautria teritorija pagal Nitratų direktyvą, todėl mėšinių galvijų, pienučių veislių karvių, avių ir ožkų augintojai, siekiantys susietosios paramos, turi įgyvendinti aplinkos apsaugos reikalavimus, susijusius su mėšlo tvarkymu visoje šalyje. Prie vandenių būklės gerinimo prisideda ir reikalavimai pagal Paukščių ir Buveinių direktyvas.

[1] The Environmental Role of Protein Crops in the New Common Agricultural Policy. 2013. Directorate General for Internal Policies, Policy Department B: Structural and Cohesion Policies. Agriculture and Rural Development.

[2] Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įtakos gamtinei aplinkai analizė ir aplinkosauginių rodiklių identifikavimas 2016–2018 metais. Galutinė ataskaita. Aplinkos apsaugos politikos centras, 2019.

3.4. Teisingesnio paskirstymo ir veiksmingesnio bei efektyvesnio pajamų rėmimo tikslo apžvalga

Tiesioginių išmokų paramos pasiskirstymas 2015–2020 m. buvo šiek tiek geresnis nei pagal 80/20 Pareto principą, kas buvo nulemta minėtu laikotarpiu jau taikytos perskirstymo paramos, kuriai buvo skiriama 15 proc. viso tiesioginėms išmokoms skiriamo voko. 2023–2027 m. laikotarpiu, siekiant dar labiau mažinti atotrūkį tiek tarp skirtingo dydžio ūkių pajamų, tiek tarp vidutinių pajamų dirbančiam šeimos darbuotojui bei vidutinio šalies darbo užmokesčio, Lietuvoje nuspręsta taikyti išmokų ribojimą, perskirstymo paramai skirtą finansinių asignavimų dalį didinti iki 20 proc., ribojant jos gavimą patiems didžiausiems ūkiams (virš 500 ha). Taip pat nuspręsta perskirstymo išmoką diferencijuoti pagal ploto režius į 4 lygmenis, mažiausiai skiriant už pirmuosius 10 ha, ir palaiptiui išmokas didinant. Šia diferenciacija (kartu su kitomis pajamų paramos priemonėmis) siekiama sukcentruoti paramą sunkumus patiriantiems, tačiau perspektyviems ir gyvybingiems ūkiams.

Remiantis ŪADT duomenimis, mažiausiai pajamų 1 SŠD gauna patys smulkiausi (iki 10 ha ūkiai), kelis kartus atsilikdami ne tik nuo šalies, tačiau ir nuo darbo užmokesčio žemės ūkio sektoriuje vidurkio (SSGG analizė, 2.1.16 pav.). Tačiau vidutiniai smulkių ūkių rodikliai maskuoja ryškius skirtumus tarp skirtingų šio ploto ūkių grupių. Pirmiausia, smulkių ūkių ekonominiai rodikliai labai ženkliai skiriasi priklausomai nuo ūkio specializacijos, kas bendrame agreguotame rodiklyje neatsispindi. Maži ūkiai, siekdami gyvybingumo, turi specializuotis tokiose žemės ūkio veiklose, kaip, pvz., daržininkystė (lauko ar šiltnamių), sodininkystė, bitininkystė, kiaulininkystė, paukštininkystė, ekologinis įvairių kryptių ūkininkavimas ir pan. Pelningai ūkininkauti užsiimant šiomis veiklomis, reikalingas santykinai nedidelis žemės plotas. Remiantis ŪADT duomenimis, šiose žemės ūkio veiklose besispecializuojantys ūkiai yra vieni pelningiausių tarp įvairių žemės ūkio veiklos sričių.

Kita vertus, mažą plotą naudojantys ūkiai, nesispecializuojantys anksčiau minėtose ar panašiose srityse, o užsiimantys mišriu ūkininkavimu arba kitomis veiklomis, kurios mažame plote negali būti pelningos, yra santykinai negyvybingi, ir, nekeisdami verslo modelio, negalės konkuruoti rinkoje ilguoju laikotarpiu – turės trauktis iš žemės ūkio veiklos arba liks joje ūkininkauti kaip, pvz., hobio, o ne pakankamas pajamas nešančios ūkinės veiklos požiūriu. Taip pat būtina pažymėti, kad, remiantis ŽŪIKVC duomenimis, beveik pusė ūkių iki 10 ha ploto užsiima tik pievų (be gyvulių arba itin mažu gyvulių kiekiu) laikymu, kas leidžia daryti prielaidą, kad pagrindines pajamas jie generuoja ne iš žemės ūkio veiklos, todėl šių ūkių pajamų palaikymo svarba santykinai mažesnė nei ūkių, kurių visas pajamas arba didžiąją jų dalį sudaro pajamos iš žemės ūkio veiklos.

Kita vertus, būtina atsižvelgti į tai, kad tarp mažo ploto (iki 10 ha) ūkių patenka ir perspektyvūs ūkiai, užsiimantys anksčiau minėtomis pelningomis veiklomis (daržininkystė ir pan.). Jų palaikymas yra prioritetas, kadangi tai yra gyvybingi ir perspektyvūs ūkiai, svarbūs tiek socialiniu, tiek aplinkosauginiu, tiek ekonominiu požiūriais. Be to, mažo ŽŪN ploto reikalaujančios veiklos gali būti puiki alternatyva persiorientuoti mažiems ūkiams, veikiantiems nepelningai dėl savo specializacijos; taip pat tai perspektyvi kryptis žemės ūkio veikla norintiems užsiimti jaunesiems ūkininkams, kurių pritraukimą į žemės ūkio veiklą stabdo santykinai mažas šios veiklos pelningumas ir žemės ūkio paskirties žemės trūkumas. Todėl, siekiant efektyviau paskirstyti paramą, t. y. labiau paremti gyvybingus prekinis smulkius ūkius, siūloma paramą diferencijuoti. Tai leidžia padaryti keleto paramos priemonių sutelktinis diferencijavimas, t. y. atsižvelgiant į faktą, kad 1) didelės dalies smulkiausių ūkių (iki 10 ha) pajamos iš ūkininkavimo nėra reikšmingos ir kad 2) didelė dalis ūkių yra santykinai mažai gyvybingi, mažesniems nei 10 ha ūkiams skiriama perskirstymo paramos suma 1 ha yra santykinai mažiausia. Tačiau kartu užtikrinama, kad bendras BISS ir CRISS paramos lygis visiems ūkiams iki 10 ha nebus mažesnis nei 2021 m., taip prisidedant prie kaimo vietovių socialinio tvarumo užtikrinimo. Be to, siekiant labiau paremti perspektyvius ir gyvybingus smulkius ūkius, numatoma santykinai didelė parama atitinkamų specializacijų ūkiams, t. y. didelė dalis prekinis ūkių, užsiimančių aktyvia žemės ūkio produkcijos (atviro ir uždaro grunto daržovių, vaisių, uogų bei riešutų) gamyba, yra paremiami santykinai didele susietąja parama, pvz.: 2023 m. išmokos dydis už lauko daržovių plotus turėtų siekti 417 Eur/ha, už vaisių plotus – 411 Eur/ha, uogų ir riešutų – 265 Eur/ha.

Mažiausiu efektyvumu pasižymi 10–30 ha ploto ūkiai (SSGG analizė, 2.1.17 pav.), todėl veikia labiausiai nuostolingai (neskaitant paramos).

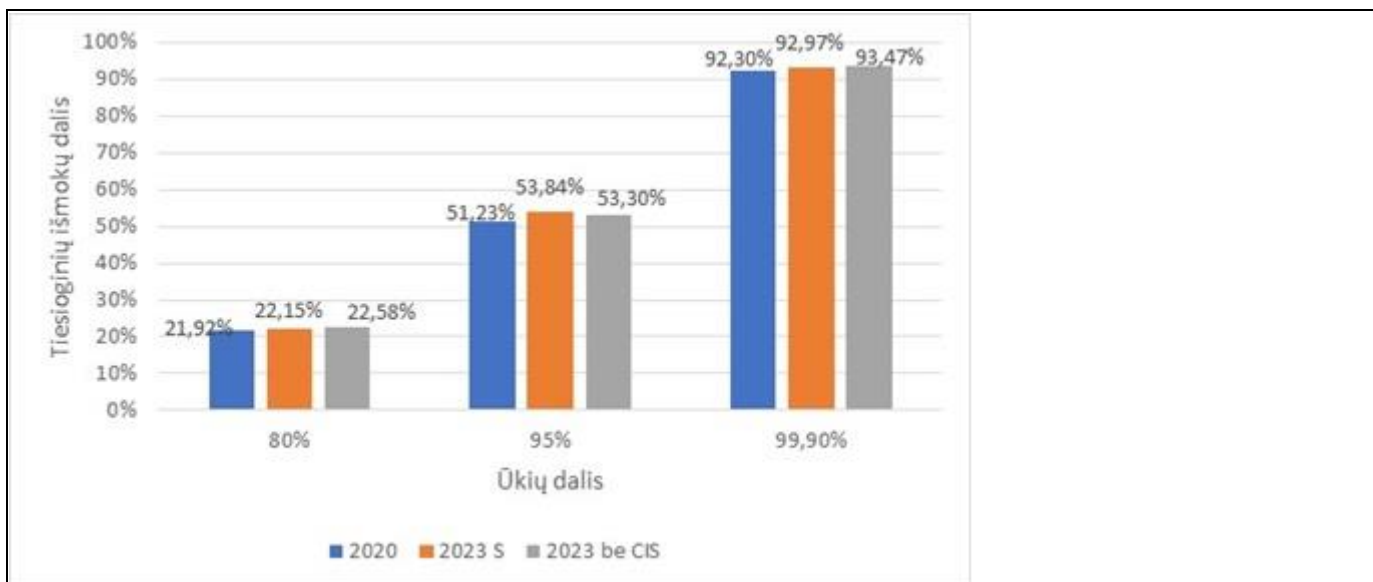
Prasti kasmečiai rezultatai leidžia daryti išvadas dėl prasto šių ūkių produktyvumo bei patiriamų sunkumų valdant išlaidas; tai neleidžia efektyvinti finansinių kriterijų tiek trumpalaikėje, tiek ilgalaikėje perspektyvoje ir savo ruožtu signalizuoja apie ribines šių ūkių galimybes išlikti rinkoje. Viena pagrindinių šių grupių ūkių veiklos nuostolingumo priežasčių, ekspertų manymu, gali būti netinkamas veiklos modelis. Nors dalis 10–30 ha pločio ūkių specializuojasi daržininkystės ir sodininkystės srityje, taip pat dalis kiaulininkystėje ir paukštininkystėje, visgi didžioji dalis ūkių užsiima mišriu ūkininkavimu, susitelkiant į javų gamybą, pienininkystę bei mėsinių galvijų auginimą.

ŪADT duomenimis, 2019 m. 10–20 ha ploto ūkiuose javais užsėtas plotas užėmė vidutiniškai 5,6 ha, o

20-30 ha ūkiuose – 9 ha. Šie ūkiai laikė vidutiniškai atitinkamai 3,5 ir 6 sutartinius gyvulius. Tokios mažos veiklų, kurios sudaro pagrindinę visos produkcijos dalį, apimtys negali užtikrinti ūkiams pelningos veiklos dėl pernelyg mažų rinkai pateikiamų produkcijos kiekių, ypač atsižvelgiant į tai, kad absoliuti dauguma ūkių Lietuvoje nesikooperuoja. Remiantis tendencijomis, prognozuojama, kad dalis šių ūkių per artimiausius 5 metus trauksis iš rinkos. Be to, ekspertų teigimu, tarp šios ūkių grupės dar santykinai nemažą dalį sudaro dalinio užimtumo ūkiai. Šalia jų, nemaža dalis (apie 14 proc., ir ši dalis kasmet didėja) šios grupės ūkių deklaruoja tik pievas (be gyvulių), kas leidžia suponuoti, jog šių ūkių vykdomos žemės ūkio veiklos pajamos bendroje tokių ūkių pajamų struktūroje yra nereikšmingos. Nuspręsta, kad išmokos lygis 10–30 ha ūkiams naujuoju finansiniu periodu, lyginant su 2021 m., ženkliai didinamas nebus: bendras BISS ir CRISS šiems ūkiams 2023 m. turėtų būti atitinkamai 4 ir 6 proc. didesnis nei 2021 m. Siekiant efektyvaus šios grupės ūkių gyvybingumo didėjimo, itin svarbus jų specializacijos modifikavimas, plėtra, modernizacija ir efektyvumo didinimas, kam didžiausios įtakos turėtų turėti investicinė parama, prieinamumas prie kreditų ir pan.

Iš smulkių ir vidutinių ūkių grupės 30–50 ha ploto ūkius galima laikyti santykinai gyvybingais ir perspektyviais. Tarp šios grupės ūkių jau aiški specializacija. Pagal esamą produkcijos struktūrą šie ūkiai jau galėtų generuoti pakankamus produkcijos kiekius, kad užsitikrintų didesnes supirkimo kainas bei didesnę efektyvumą. Visgi, toks ūkio plotas pagal esamą specializaciją (daugiausia pieninių karvių ir mėsinių galvijų bei javų auginimas) yra ribinis ir be subsidijų šie ūkiai vis dar veikia nuostolingai. Šiuos ūkius itin svarbu išlaikyti veikloje dėl jų didelio indėlio į atitinkamos produkcijos pasiūlos apimčių generavimą bei darbo vietų kūrimą, kaimo vietovių gyvybingumo palaikymą ir pan. Todėl šiai ūkių grupei paramą tiesioginėmis išmokomis siekiama didinti, tai darant didesnių persikirstomosios paramos išmokų šiai ūkių grupei pagalba. Persikirstymo paramos išmokų lygių didėjimas pagal plotą, manoma, kartu paskatins mažesnius ūkius plėsti savo veiklos apimtį bei užkirs kelią galimiems negatyviems šalutiniams reiškiniais, tokiems kaip dirbtinis ūkių skaldymas siekiant pasinaudoti parama.

Naujuoju laikotarpiu siūloma tiesioginių išmokų paramos (BISS, CRISS bei CIS) sistema turėtų (remiantis prognostiniais 2023 m. ūkių struktūros pokyčiais, kai patys smulkiausi ūkiai toliau traukiasi iš rinkos, o likę ūkiai po truputį plečia savo naudojamus plotus) išlaikyti praeitu laikotarpiu pasiektą tolygesnę tiesioginių išmokų paramos paskirstymo efektą ir net jį šiek tiek viršyti (1 pav.), kartu koncentruojant paramą būtent gyvybingų ir perspektyvių ūkių rėmimui. Pagal siūlomą tiesioginės paramos paskirstymo modelį 80 proc. visų Lietuvos ūkių (išskyrus 20 proc. stambiausiųjų) turėtų gauti 22,15 proc. visų tiesioginių išmokų (palyginti su 21,92 proc., gautais 2020 m.). 95 proc. visų Lietuvos ūkių turėtų gauti 53,84 proc. (palyginti su atitinkamai 51,23 proc.). Santykinai mažiausiai šis paramos modelis palankus patiems didžiausiems ūkiams, sudarantiems 0,01 proc. visų ūkių, tačiau valdantiems 8,4 proc. visų deklaruotų ŽŪN. Taip pat reikia atkreipti dėmesį, kad susietąją paramą gauna išimtinai žemės ūkio produktų gamyba užsiimantys ūkiai, kurių vidutinis ūkio plotas didesnis nei visų pareiškėjų (2020 m. atitinkamai 23,57 ir 50,98 ha), todėl, techniškai žiūrint, modelis be susietosios paramos patiems mažiausiems ūkiams būtų iš dalies vertesnis; visgi 95 proc. visų ūkių (išskyrus 5 proc. stambiausių) siūlomas paramos modelis, net ir su susietąja parama, turėtų būtų naudingesnis nei ankstesniu laikotarpiu taikytasis.

1 pav. Tiesioginių išmokų pasiskirstymas (kaupiamoji dalis) pagal 2020 m. faktinius duomenimis bei 2 prognostinius scenarijus 2023 m. (2023 S – siūlomasis scenarijus bei 2023 be CIS – scenarijus, kai susietoji parama neteikiama), proc.

Šaltinis: EKVI skaičiavimai, remiantis NMA ir ŪADT duomenimis

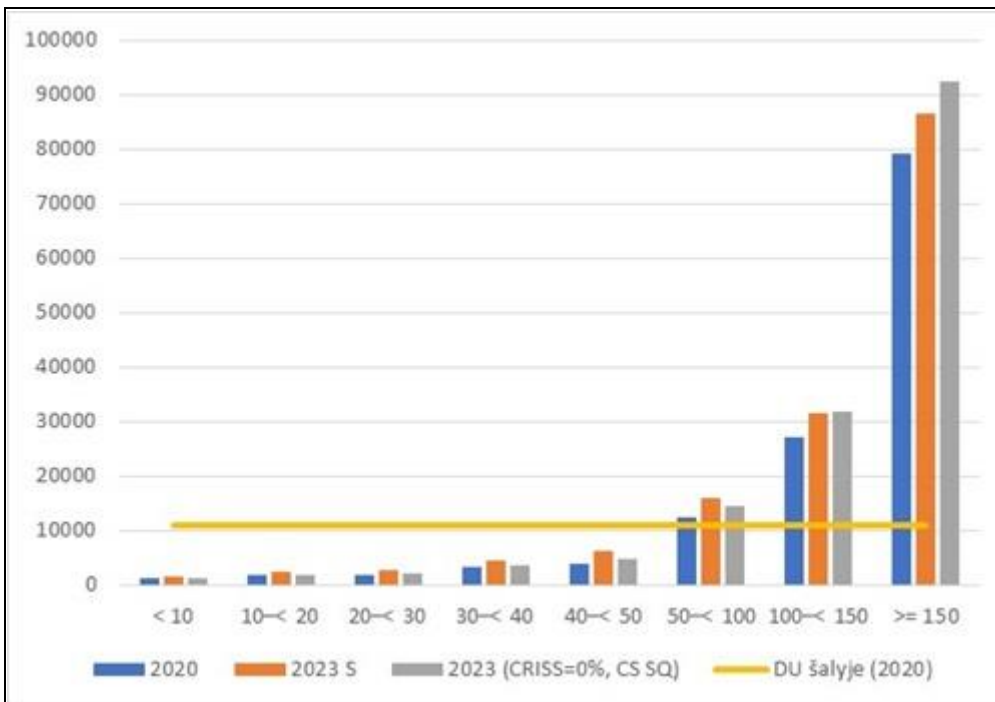
Vertinant visas ūkių gaunamas tiesiogines išmokas, ūkiai, mažesni nei vidutinis Lietuvos ūkis, turėtų gauti 15-16 proc. didesnes tiesiogines išmokas, lyginant su vidurkiu (1 lentelė). Reikia pažymėti, kad R6 rodiklis prognozuojamas vertinant tik perskirstymo poveikį, tačiau jį reikšmingai gali įtakoti ir kitos paramos schemos (pvz.: jaunųjų ūkininkų pajamų parama ir pan.), todėl dabartiniame laikotarpyje pagal faktą R6 rodiklis yra nežymiai didesnis nei prognozuojamas. Taip pat itin svarbu pabrėžti, kad 2023-2027 m. laikotarpiu siekiama labiau koncentruoti paramą gyvybingiems perspektyviems komerciniams ūkiams, ko R6 rodiklis neatspindi. Didėjant paramai didesniems ūkiams, o patiems mažiausiems išlaikant stabilia, R6 rodiklis yra santykinai mažesnis. Be to, remiantis ŪADT duomenimis, komercinių ūkių ŽŪN ploto vidurkis 2019 m. buvo 47 ha, nors vidutinis tiesioginių išmokų gavėjų ŽŪN ploto vidurkis (vertinamas R6 rodikliu) siekė tik 23,3 ha, t.y. buvo 2 kartus mažesnis. Atitinkamai R6 yra santykinai mažesnis, nei būtų tuo atveju, kai būtų vertinami tik komerciniai gyvybingi ūkiai.

1 lentelė. Papildomų tiesioginių išmokų, skiriamų ūkiams, kurių dydis mažesnis už vidutinį, procentinė dalis (palyginti su vidurkiu)

Metai	2023	2024	2025	2026	2027
R.6.	115,32 %	115,52 %	115,66 %	115,79 %	115,96 %

Šaltinis: EKVI

Gaunamos paramos pokyčiai įtakoja ūkių ekonominius rodiklius bei šeimos darbuotojų gaunamas pajamas (2 pav.). Lyginant su 2020 m., dėl bendro tiesioginių išmokų voko didėjimo, pajamos 1 sutartiniam šeimos darbuotojui (SŠD) didėja visuose ūkiuose, tačiau didžiausias padidėjimas (dėl paramos struktūros pokyčių) yra numatomas 30–50 ha ploto ūkiams. Lyginant su scenarijumi, kai perskirstymo schema visai netaikoma (ceteris paribus), labiausiai didėja 20–50 ha ūkių bendrasis pelnas – 1 SŠD apie 30 proc. Patiems smulkiausiems ūkiams šis rodiklis auga apie 10 proc., o mažėja virš 100 ha.

2 pav. Ūkių bendrasis pelnas su subsidijomis (neskaitant žalinimo / ekologinių sistemų bei jaunųjų ūkininkų išmokų) 1 SŠD pagal ūkio dydį bei vidutinis darbo užmokestis Lietuvoje, EUR*

*2020 – 2020 m. taikytas paramos scenarijus, 2023 S – siūlomas taikyti paramos scenarijus nuo 2023 m., 2023 (CRISS=0%, SC SQ) – hipotetinis scenarijus, kai 2023 m. CRISS parama netaikoma, o CIS paramos struktūra, lyginant su 2020 m., nekinta; lyginant scenarijus neatsižvelgta į ūkių dydžių pokyčius

Šaltinis: EKVI, remiantis ŪADT, NMA ir Lietuvos statistikos duomenimis

Paramos pokyčiai leis sumažinti pajamų atotrūkį tiek tarp skirtingų ūkių, tiek ir mažų bei vidutinių ūkių gaunamo pelno 1 dirbančiam šeimos nariui atotrūkį nuo vidutinio darbo užmokesčio šalyje, o kartu neprisidės prie stipresnio sektoriaus restruktūrizacijos tempų lėtinimo. Labiau remiant gyvybingus ir perspektyvius ūkius, bus prisidėta prie geresnių galimybių šiems ūkininkams užsitikrinti bent minimalias pragyvenimo pajamas ir motyvaciją bei galimybes didinti ir tęsti šią veiklą. Parama turėtų paskatinti ir sudaryti palankesnes galimybes ūkiams plėstis, siekiant sumažinti su mažu dydžiu susijusius neigiamus efektus: mažą efektyvumą, nepakankamą produkcijos kokybę, didesnes gamybos sąnaudas bei mažas kainas, turinčias įtakos ūkių nuostolingumui; didesnis pinigų srautas sudarytų geresnes sąlygas kaupti atsargas nenumatytiems negatyviems atvejams ir gerinti ūkių atsparumą bei tvarumą.

Su 29 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir 98 straipsniu susijusios leidžiančios nukrypti nuostatos pagrindimas

Neaktualu

3.5. Su sektoriais susijusių intervencinių priemonių apžvalga

3.5.1. Vaisiai ir daržovės

Bendra sektoriaus apžvalga. Lietuvoje 2022 m. buvo deklaruota 67,04 ha šildomų šiltnamių, 6915,78 ha lauko daržovių, 13264,11 ha vaisių sodų bei uogynų ir 1794,68 ha riešutmedžių plotų. Tai sudaro atitinkamai 0,002 proc., 0,238 proc., 0,457 proc. ir 0,062 proc. viso tais metais šalyje deklaruoto ploto. Susietąją paramą 2021 m. už remiamus sodų, uogynų plotus gavo 4107, o už uždaro ir atviro lauko daržovių plotus – 1 724 ūkiai.

Pakankamas vaisių, uogų ir daržovių vartojimas yra itin svarbus gyventojų geros sveikatos palaikymui, tačiau Higienos institutas, remdamasis gyventojų faktinės mitybos ir mitybos įpročių tyrimu, konstatuoja, kad Lietuvos gyventojai jų suvartoja bemaž dvigubai mažiau nei rekomenduojama^[1].

Susirūpinimą kelia ir tai, kad Lietuvos apsirūpinimas vietiniais vaisiais ir daržovėmis jau keletą metų tendencingai mažėja. Didele dalimi tokia tendencija nulemta sunkumų, su kuriais susiduria šalies vaisių ir daržovių sektorius. Viena iš opių problemų – derlingumas, kuris yra vienas mažiausių tarp visų ES šalių. Antra, derlius ne tik mažas, tačiau ir labai nestabilus, daugiausia dėl didelio sektoriaus jautrumo klimatinėms sąlygoms. Galima prognozuoti, kad ateityje dėl klimato kaitos bei jo atnešamų pokyčių derliaus svyravimai bus dar didesni. Dėl kasmet stipriai svyruojančių derlių, vaisių, uogų bei daržovių augintojams sudėtinga prognozuoti produkcijos apimtį, dėl ko atsiranda neužtikrintumas dėl pajamų bei pelno lygio trumpuoju laikotarpiu. Nestabilios pajamos mažina investavimo į ūkio plėtrą galimybes bei motyvaciją. Dar viena itin opi problema, su kuria susiduria šio sektoriaus atstovai – trumpas produkcijos realizacijos terminas. Daržovės, vaisiai, ypač uogos, yra greitai gendantys produktai, todėl ūkininkai turi realizuoti didelius kiekius produkcijos iš karto po nuėmimo, t. y. tuo pačiu metu kaip ir visi kiti ūkininkai. Dėl išaugusios pasiūlos stipriai nukrenta supirkimo kainos ir ūkininkų pajamos. Tinkamas nuimto derliaus saugojimas leistų žymiai prailginti šios produkcijos realizavimo laikotarpį ir įgalintų ūkininkus realizuoti produkciją pasibaigus sezonui vietos rinkoje aukštesnėmis kainomis, tačiau gerų saugyklų daržovėms / vaisiams Lietuvoje labai stinga. Dėl šios priežasties prarandama produkcijos kokybė ir reikšmingai mažėja augintojų konkurencingumas. Daržovių ir vaisių sektoriaus plėtrą ir modernizavimą stabdo tai, kad dauguma sektoriaus ūkių yra labai maži, o dėl mažų pajamų neturi galimybių investuoti į ilgesniam vaisių / daržovių sandėliavimui tinkamų patalpų ir įrangos įsigijimą / įrengimą ir išlaikymą, jiems sunkiau išaugintą produkciją tinkamai paruošti ir pateikti vartotojui. Mažas šio sektoriaus ūkių dydis taip pat labai smarkiai apriboja jų galimybes siekti masto ekonomijos. Padėti leistų pagerinti kooperacija, tačiau tarp sektoriaus augintojų ji labai menka. Nesusikooperavę smulkūs daržovių / vaisių augintojai negali užtikrinti nuolatinio pakankamo geros kokybės produkcijos tiekimo supirkėjams, taip prarasdami didesnes produkcijos realizavimo galimybes.

Daržovių ir vaisių augintojus ypač neigiamai veikia klimato kaita ir dažnėjantys bei intensyvėjantys neigiami meteorologiniai reiškiniai, sausrų periodai. Didėja poreikis įrengti laistymo sistemas, o tai reikalauja investicijų, kurių smulkiems ūkiams stinga. Iš kitos pusės, galimybės dėl didėjančio laistymo poreikio yra ribojamos aplinkosaugos teisės aktu, dėl ko daržovių ir uogų augintojams vis sudėtingiau gauti reikiamus leidimus naudoti laistymui vandens telkinius. Be to, labai brangios augalų apsaugos priemonės. Kadangi dėl aplinkosauginių reikalavimų purškimų skaičius klimatinėje zonoje, kurioje yra Lietuva, labai apribotas (keletą kartų mažesnis nei piečiau esančiose šalyse), o pati rinka maža (augalų apsaugos priemonių Lietuvoje registruojama labai mažai), augalų apsaugos priemonės labai išbrangsta. Taikant mažiau purškimų, kartu didėja ligų bei kenkėjų rizika, savo ruožtu didinanti pajamų netekimo riziką.

Dėl įvairių anksčiau minėtų sunkumų bei pajamų nestabilumo, tikėtina, kad daržoves, vaisius ir / ar uogas auginantys asmenys gali ilgai trauktis iš šio sektoriaus, o naujų asmenų atėjimas dėl minėtų priežasčių bei didelių pradinėlių investicijų (ypač uždaro grunto daržovių atveju) ar ilgo pradinio periodo negaunant pajamų (kol naujai įvesti sodai, uogynai ar riešutynai ima duoti derlių), tikėtina, nebus pakankamas. Jau dabar stebimos sektoriaus traukimosi tendencijos. Net su teikiama susietąja parama einamuoju programavimo laikotarpiu remiamų sodų, uogynų bei šiltnamio daržovių plotai traukiasi. Per pastarąjį penkmetį deklaruojamų sodų plotas sumažėjo 7 proc., tačiau ypatingą nerimą kelia tai, kad kasmet sodų traukimosi tempai didėja: nuo -0,6 proc. 2018 – 2019 m. iki -3,3 proc. 2021–2022 m. Remiamų uogynų plotas 2018–2022 m. sumažėjo 12 proc., remiamų šiltnamių – beveik 21 proc., o pastarųjų traukimosi tempai taip pat linkę didėti.

Sektoriumi numatytos intervencinės priemonės. Vaisių ir daržovių sektoriumi numatyta parama, kuria siekiama keletu pagrindinių tikslų: palaikyti ūkių ekonominį tvarumą, siekiant juos išlaikyti rinkoje, didinti šių ūkių konkurencingumą bei skatinti jų aplinkosauginio tvarumo augimą. Šiems tikslams pasiekti taikomas intervencinių priemonių kompleksas: susietoji pajamų parama, sektorinės intervencinės priemonės, ekologinės sistemos, rizikos valdymo bei kaimo plėtros priemonės.

Ūkių ekonominio tvarumo palaikymas. Susietosios pajamų paramos pagrindinis tikslas – didinti ūkių ekonominį tvarumą, taip prisidedant prie ūkių veiklos tęstinumo užtikrinimo bei esamo gamybos lygio palaikymo. Šiam sektoriumi numatytos 4 susietosios paramos schemas: atviro grunto daržovių augintojams (priemonė TI03sus01.4), uždaro grunto daržovių augintojams (priemonė TI03sus01.5) vaisių (kaulavaisių ir sėklavaisių) augintojams (priemonė TI03sus01.2) bei uogų ir riešutų augintojams (priemonė TI03sus01.3). Susietoji parama teikiama visiems numatytų rūšių daržovių, vaisių, uogų bei riešutų

augintojams, atitinkantiems paramos taisyklėse keliamus reikalavimus. Visoms 4 schemoms bus skirta 1,277 proc. viso tiesioginių išmokų voko (arba 8,51 proc. visos susietosios paramos). Susietoji parama turėtų leisti maksimaliai priartinti vidutinio šio sektoriaus ūkio vieno sutartinio šeimos darbuotojo pajamas iki vidutinio šalies darbo užmokesčio lygio, kas, ekspertų nuomone, turėtų būti pakankama siekiant išlaikyti šio sektoriaus ūkius veikloje. Susietoji parama daržovių ir vaisių / uogų / riešutų augintojams prisideda prie poreikių a.1 „Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą“ ir a.3 „Palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį“ tenkinimo. Planuojama, kad parama turėtų pasiekti apie 1 300 daržovių, 3 200 vaisių bei 3 900 uogų ir riešutų augintojų.

Susietoji parama leis užtikrinti vaisių ir daržovių sektoriaus ūkių tam tikrą pajamų lygį bei jų stabilumą – esminius faktorius didinant ūkių ekonominį tvarumą bei išlaikant juos rinkoje. Gaunamas finansų srautas įgalins ūkius kaupti atsargas nenumatytiems neigiamiems atvejams ir taip gerinti savo atsparumą bei didinti jų ekonominį tvarumą. Susietoji pajamų parama taip pat gali būti panaudojama investicijoms į produkcijos kokybės gerinimą, sandėliavimą, laistymą ar paruošimą rinkai kaupti. Dėl investicijų didėjantis produktyvumas, efektyvumas ir / ar produkcijos kokybė padeda didinti ūkių konkurencingumą. Investicijos taip pat gali teigiamai įtakoti pelningumą, dėl ko didės ūkių gyvybingumas ir ekonominis tvarumas. Dėl investicijų didėjantis ūkis gali paskatinti masto ekonomijos pasiekimą, didesnes supirkimo kainas ir kitus teigiamus pokyčius, susijusius su ūkio konkurencingumu ir gyvybingumu. Visgi pagrindinė priemonė šio sektoriaus ūkių konkurencingumui didinti yra sektorinė parama.

Siekiant valdyti pajamų praradimo rizikas, vaisių ir daržovių sektoriaus atstovai skatinami taikyti rizikos valdymo priemones. Jie gali gauti paramą pagal intervencinių priemonių rūšį „Rizikos valdymo priemonės“ (76 str.): priemones „KP15riz – Pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimas“ ir „KP16sav – Savitarpio pagalbos fondai“.

Ūkių konkurencingumo didinimas. Vaisių ir daržovių sektoriui suplanuotų sektorinių intervencijų tikslas – didinti sektoriaus konkurencingumą ir rinkodaros bei gamybos procesų optimizavimą, skatinti naujų gamintojų organizacijų steigimą ir jų veiklą. Numatytos įgyvendinti priemonės taip pat prisidės prie klimato kaitos švelninimo, produktų kokybės, populiarumo ir suvartojimo kiekio didinimo. Parama teikiama pripažintoms gamintojų organizacijoms ir jų asociacijoms. Numatytos šios intervencinės priemonės:

- Investicijos į ilgalaikį turtą, tyrimus, eksperimentinę ir inovatyvią gamybą ir kitus veiksmus (SP01vid1);
- Produktų pardavimų skatinimas ir komercinės vertės didinimas (SP01vid5);
- Atsekamumo ir sertifikavimo sistemų įgyvendinimas, produktų kokybės stebėseną (SP01vid6);
- Produktų pašalinimas iš rinkos (SP01vid7).

Pagal minėtas priemones remiamos veiklos, susijusios su gamybos planavimu, produktų kokybės gerinimu, produktų komercinės vertės didinimu, gamybos ar produktų sertifikavimo sistemomis, ar produktų atsekamumu, tyrimais ir eksperimentine gamyba, aplinkosauga ir klimato kaitos švelninimu, produktų rinkodaros plėtra ir gamintojų organizacijų produktų atpažįstamumo didinimu, krizinės situacijos padarinių vaisių ir daržovių sektoriuje švelninimu.

Sektorinėms priemonėms vaisių ir daržovių sektoriui skirta 5,4 mln. EUR BŽŪP lėšų arba 65 proc. visos sektorinės paramos. Parama pasieks 4 gamintojų organizacijas (GO) – 2 veikia šiuo metu, numatoma, kad programavimo laikotarpiu pripažinimas bus suteiktas dar 2 GO.

Vaisių ir daržovių sektoriaus atstovams, gamintojų organizacijoms sudarytos galimybės įgyvendinti projektus, finansuojamus pagal investicines paramos verslui priemones, pavyzdžiui, „KP19sūp – Labai smulkių ūkių plėtra“, „KP32svp – Smulkių-vidutinių ūkių plėtra“, „KP12vld – Investicijos į žemės ūkio valdas“, „KP17jūs – Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, taip pat dalyvauti naujai kuriamose trumpose tiekimo grandinėse pagal priemonę „KP14gra – Trumpos tiekimo grandinės“.

Vaisių ir daržovių sektoriaus atstovams, kurie augina ekologiškus žemės ūkio ir maisto produktus, ES lygmeniu pripažintus produktus su saugoma kilmės vietos nuoroda, saugoma geografine nuoroda arba garantuotu tradiciniu gaminiu, žemės ūkio ir maisto produktus, pripažintus pagal nacionalinės maisto kokybės sistemos reikalavimus, bus teikiama kompensacija už patiriamas papildomas su dalyvavimu kokybės sistemoje susijusias išlaidas pagal priemonę „KP26Tks – Žemės ir maisto produktų kokybės sistemos“.

Taip pat vaisių ir daržovių sektoriaus atstovai gali dalyvauti mokymuose, gauti individualias konsultacijas, dalyvauti EIP veiklos grupėse, įgyvendinančiose EIP projektus, arba įgyvendinti

parodomuosius projektus.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo arba kompensacijų permokų, investicijoms, remiamoms pagal vaisių ir daržovių sektorines priemones, nebus teikiama parama pagal kaimo plėtros priemones. Teikdamas paraišką pareiškėjas įsipareigoja, kad išlaidos, kurioms finansuoti prašoma paramos, nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų nacionalinių programų ir Europos Sąjungos fondų. Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.

Aplinkosauginio tvarumo didinimas. Siekiant didinti vaisių ir daržovių sektoriaus aplinkosauginį tvarumą, suplanuotos atitinkamos ekologinės sistemos pagal intervencinių priemonių rūšį „Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos“ (31 str.). Į šias kompensacines išmokas gali pretenduoti ūkiai, viršijantys GAAB ir valdymo reikalavimus. Parama skiriama skatinti sertifikuotos sėklos naudojimą, sodų ir uogynų tvarkymą gamtai palankiu būdu, tausojantį vaisių uogų ir daržovių auginimą, perėjimą prie ekologinio ūkininkavimo. Parama prisideda prie poreikio d.2 “Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje” tenkinimo.

Skatinant vaisių ir daržovių ūkių aplinkosauginio tvarumo didėjimą, ekologines sistemas papildo priemonės pagal intervencinių priemonių rūšį „Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai“ (70 str.). Parama pagal šią intervencinių priemonių rūšį skiriama ekologiniam ūkininkavimui. Parama tenkina poreikį d.2 (taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje).

[1] Skrobotovas R., Petrauskaitė I., Želvienė A. Netinkamos mitybos padariniai Lietuvos gyventojų sveikatai. – http://hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Informaciniai/Mitybos_leidinys.pdf

3.5.2. Bitininkystės produktai

Bendra sektoriaus apžvalga. Lietuvoje bitininkystė turi senas tradicijas. 2018 m. pagrindinis bitininkystės produktas – medus – sudarė apie 0,55 proc. Lietuvos bendrosios žemės ūkio produkcijos. Šios veiklos plėtojimas yra svarbus kaimo gyventojų papildomų pajamų šaltinis, derinamas su įvairia profesine veikla bei puiki pradinė ar pagalbinė žemės ūkio veikla, kartu diversifikuojant gamybą ir valdant ūkio finansinę riziką. Bitininkystė gali būti ir viena iš priemonių, padedančių jauniems ūkininkams įsitvirtinti kaime. Jaunimo pritraukimo aktualumą didina ir tai, kad 2016–2018 m. Lietuvoje vidutinis bitininkų amžius buvo 59 m.

Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenimis, bičių laikytojų 2019 m. sausio 1 d. buvo 8 950 (per penkmetį padidėjo beveik 5 proc.). Laikomų bičių šeimų skaičius taip pat augo. Nuo 2015 m. iki 2021 m. šis skaičius išaugo 20 proc. nuo 174 tūkst. iki 209 tūkst., kas įtakojo ir ženklų surenkamo medaus kiekio didėjimą. Vis dėlto bičių šeimų produktyvumas, kuris yra vienas iš svarbiausių veiksnių, siekiant padidinti bitininkystės konkurencingumą, 2012–2017 m. keitėsi itin nežymiai, ir išliko santykinai nedidelis – apie 20,7 kg vienai bičių šeimai. Tik 2018 m. buvo fiksuotas ženklus bičių produktyvumo augimas. Tiesa, šis ženklus medaus gamybos padidėjimas per vienerius metus paaiškinamas tiek su palankiais bitininkyste orais, tiek ir su patikslinta statistinio tyrimo metodika.

Absoliuti dauguma bičių laikytojų – ūkininkų bei šeimos ūkiai. Viena iš opių bitininkystės problemų – mažas vidutinis bitininkystės ūkio dydis: 2018 m. bitininkystės ūkio vidutinis ekonominis dydis siekė 9 787 EUR, palyginti su 2017 m., 13,2 proc. mažesnis. Žemės ūkio struktūros tyrimo duomenimis, 2013 m. ūkiuose, didesniuose nei 1 ha, vidutiniškai buvo 12,9, o 2016 m. – 14,8 bičių šeimos. Profesionalių bitininkų (laikančių daugiau nei 150 bičių šeimų) 2018 m. buvo tik 69, t. y. 0,8 proc. visų bičių laikytojų, o jų ūkiuose laikomos bičių šeimos 2018 m. spalio 1 d. sudarė 8,4 proc. visų bičių šeimų. 2018 m. bitininkystės ūkiai vidutiniškai turėjo 6,7 ha žemės ūkio naudmenų. Iš kitos pusės, nemažai bičių laikytojų (daugiau nei 36 proc. 2022 m.) dalyvauja bitininkų asociacijų veikloje. Lietuvoje veikia 4 bičių laikytojų vienijančios asociacijos, iš kurių 1 vienija 45 mažesnes bitininkų sąjungas. Asocijuotų narių bičių šeimų skaičius 2022 m. viršijo 143 tūkst., t. y. daugiau nei 66 proc. visų laikomų bičių šeimų.

Bitininkystės sektorius susiduria ir su kitomis problemomis, tarp kurių: žinių ir informacijos apie naujus bitininkavimo metodus trūkumas, bičių ligų plitimas (neišspręstos bičių varozės bei kitų ligų ir kenkėjų plitimo problemos) bei didėjantis augalų apsaugos produktų naudojimas, kenkiantis bičių populiacijoms.

Šalyje taip pat nepakankamai panaudojamos natūralios bičių ganyklos, vežiojant bites prie žydinčių augalų, per mažai išnaudojamos galimybės stiprinti bičių šeimas aukštos veislinės vertės bičių motinomis. Lietuvos bitininkų pagrindinis pranašumas – medaus kokybė, kadangi kaina konkuruoti su ženkliai pigesniais medaus gaminiais iš Kinijos ar Ukrainos lietuviškas medus negali. Lietuvoje vietinis medus vertinamas kaip kokybiškesnis už importuotą, tačiau kitose Europos šalyse toks pripažinimas dar nepasiektas. Užsienio rinkose labiausiai vertinamas ekologiškas arba pagal kokybės sistemas pagamintas medus, tačiau 2018 m. Lietuvoje ekologiškas medus sudarė tik 1,1 proc., o pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintas medus – 5,5 proc. viso surinkto medaus kiekio, kuris 2018 m. sudarė 4 207 t, o jo vertė – 13 mln. EUR (viso surenkamo medaus kiekis, lyginant su 2012 m. išaugo 2,3 karto, o vertė – daugiau nei 16 kartų (lyginant to meto kainomis). VŠĮ „Ekoagros“ duomenimis, 2018 m. sertifikuotų bitininkystės ūkių, užsiimančių ekologine bitininkyste, buvo tik 25 ūkiai (o jų laikomų bičių šeimų skaičius – 1019). Bitininkystės ūkių, užsiimančių bičių produktų gamyba pagal Nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą (NKP), 2018 m. buvo 127, t. y., 4 mažiau nei 2017 m. (2019 m. jų sumažėjo iki 107). Didesnė ekologiško ar nacionalinės kokybės schemomis sertifikuojamo medaus gamyba, taip pat kitos medaus ir kitų bičių produktų kokybei kelti svarbios priemonės padėtų kelti Lietuvos bitininkystės ūkių konkurencingumą.

Sektoriumi numatytos intervencinės priemonės. Bitininkystės sektoriui numatyta parama siekiama gerinti bendrąsias bitininkystės produktų gamybos ir prekybos jais sąlygas, užtikrinti bitininkystės sektoriaus tvarumą ir plėtrą. Šio tikslo siekiama bitininkystės sektoriui numatyta sektorine parama, kuria galės pasinaudoti bitininkų asociacijos, bendradarbiavimo sutartis pasirašiusios bitininkų asociacijos, kooperatyvai, bičių laikytojai, veisliniai bitynai ir kt. (detalus pareiškėjų sąrašas pagal intervencines priemones bus nustatytas nacionalinėse įgyvendinimo taisyklėse). Nors sektorinės intervencinės priemonės bus pagrindinės, siekiant užsiibrėžtų tikslų bitininkystės sektoriuje, jas papildys rizikos valdymo, investicinės kaimo plėtros priemonės bei ekologinės sistemos, kuriomis galės pasinaudoti ir bitininkai.

Ūkių konkurencingumo didinimas. Bitininkystės sektoriuje investicijos nukreipiamos į bičių ūkių produktyvumo didinimą, finansuojant bitininkavimo inventoriaus įsigijimą, didelio produktyvumo, aukštos veislinės vertės, atsparumu bičių ligoms ir kitomis teigiamomis savybėmis pasižyminčių bičių motinų įsigijimą, taip pat į bičių sveikatingumo didinimą (SP03med2). Atsižvelgiant į tai, kad didelė dalis bitininkystėje užsiimančių asmenų yra mėgėjai, kuriems trūksta informacijos ir žinių apie naujus bitininkavimo metodus, bitininkams sudaromos galimybės investicijas į materialųjį turtą derinti su parama aktualiems mokymams ar žinioms gilinti (SP03med1).

Sektorinę paramą papildė BŽŪP parama pagal kaimo plėtros priemones. Bitininkystės sektoriaus atstovams sudarytos galimybės įgyvendinti projektus, finansuojamus pagal investicines paramos verslui priemones, pavyzdžiui, „KP19sūp – „Labai smulkių ūkių plėtra“, „KP32svp – Smulkių-vidutinių ūkių plėtra“, „KP31tvi – Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas“, „KP12vld – Investicijos į žemės ūkio valdas“, „KP17jūs – Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“.

Bitininkystės sektoriaus atstovai skatinami taikyti rizikos valdymo priemones. Jie gali kreiptis ir gauti paramą pagal intervencinių priemonių rūšį „Rizikos valdymo priemonės“ (76 str.): priemonės „KP15riz – Pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimas“ ir „KP16sav – Savitarpio pagalbos fondai“.

Padėties vertės grandinėje gerinimas. Siekiant paskatinti rinkai teikti aukštesnės pridėtinės vertės produkciją, numatyta kompensuoti išlaidas, kurias bitininkai patiria atlikdami medaus ir bičių produktų laboratorinius tyrimus ir taip užtikrinti kokybiškų bitininkystės produktų tiekimą rinkai, didinti jų vertę, gerinti bičių produktų tvarkymą ir apdorojimą (SP03med6). Siekiant priartinti galutinius žemės ūkio produkcijos vartotojus prie gamintojų, bitininkystės sektoriaus atstovams sudarytos galimybės įsitraukti į kuriamas trumpas tiekimo grandines (KP14gra). Bitininkystės sektoriaus atstovams, kurie gamina ekologišką produkciją, ES lygmeniu pripažintus produktus su saugoma kilmės vietos nuoroda, saugoma geografinė nuoroda arba garantuotu tradiciniu gaminiu, žemės ūkio ir maisto produktus, pripažintus pagal nacionalinės maisto kokybės sistemos reikalavimus, bus teikiama kompensacija už papildomas su dalyvavimu kokybės sistemoje susijusias išlaidas (KP26Tks).

Biologinės įvairovės būklės gerinimas. Bičių ligų plitimas, didėjantis augalų apsaugos produktų naudojimas turi įtakos mažam bičių šeimų produktyvumui. Šiai problemai spręsti numatyta finansuoti veiklas, didinančias bičių sveikatingumą ir mažinančias bitininkų patiriamas išlaidas gydymui. Ketinama kompensuoti išlaidas, susijusias su preparatų bičių ligų gydymo priemonėms ir medžiagoms įsigijimu, grynarasių bičių motinų įsigijimu (SP03med2).

Bitininkystės sektoriui numatyta parama pagal intervencinių priemonių rūšį „Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos“ (31 str.), pagal kurią parama skiriama skatinti kraštovaizdžio elementų priežiūrą, trumpaamžių medingųjų augalų ir daugiamečių žolių juostų įrengimą ir priežiūrą, pievų priežiūrą, ariamųjų durpžemių ir eroduotos žemės keitimą pievomis, sodų ir uogynų tvarkymą gamtai palankiu būdu. Bitininkystės sektorius remiamas pagal intervencinių priemonių rūšį „Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai“ (70 str.), pagal kurią parama skiriama skatinti nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių išsaugojimą, tarp kurių įtrauktos ir Lietuvos tamsiosios bitės (*A.m. mellifera*).

Saugių, ekologiškų, aukštos ir išskirtinės kokybės žemės ūkio ir maisto produktų vartojimo skatinimas. Siekiant padidinti bitininkystės ir Lietuvoje pagamintų bičių produktų populiarumą, rasti naujų rinkų medui realizuoti, numatyta organizuoti bitininkų tarptautines parodas, dalyvauti tarptautiniuose renginiuose medaus ir kitų bičių produktų populiarinimui (SP03med5). Į šias veiklas greta bitininkų ir jų asociacijų, galės įsitraukti mokslo ir studijų institucijos bei viešosios įstaigos.

Žinių apie bitininkystę gilinimas ir tinklaveika. Siekiant į sektorių pritraukti naujų dalyvių, taip pat pagilinti bitininkų turimas žinias apie naujus bitininkavimo metodus, numatyta įgyvendinti net kelias sektorines priemones. Viena jų nukreipta visuomenės (ypač jaunimo) susidomėjimui bitininkyste skatinti, stiprinti bitininkų atstovavimą Lietuvai ir užsieniui, pagerinti informacijos perdavimą tobulinant ir administruojant interneto svetainę bitininkams, remti Lietuvos ir kitų šalių jaunųjų bitininkų bendravimą bei pačių bitininkų aktyvų dalyvavimą tiek šalies, tiek užsienio bitininkų veikloje (SP03med1). Kita priemone skatinama bitininkystės sektoriaus pažanga, sudaromos sąlygos mokslo įstaigų ir bitininkų atstovų glaudžiam bendradarbiavimui (SP03med4).

Kartu su kitais žemės ūkio sektorių atstovais bitininkai gali dalyvauti mokymuose, gauti individualizuotas konsultacijas, dalyvauti EIP veiklos grupėse, įgyvendinančiose EIP projektus, arba įgyvendinti parodomuosius projektus.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo arba kompensacijų permokų, investicijoms, remiamoms pagal bitininkystės sektorines priemones, nebus teikiama parama pagal kaimo plėtros priemones. Teikdamas paraišką, pareiškėjas įsipareigo, kad išlaidos, kurioms finansuoti prašoma paramos, nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų nacionalinių programų ir Europos Sąjungos fondų. Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.

2023–2027 m. laikotarpiu sektorinėms priemonėms bitininkystės sektoriui skirta 5,5 mln. Eur finansinės paramos, iš jų 2,75 mln. EUR arba 50 proc. sudaro BŽŪP lėšos ir 50 proc. – nacionalinis finansavimas. Bendri 2023 finansinių metų asignavimai (visos viešosios išlaidos) bus panaudoti tik Strateginio plano intervencinėms priemonėms, įgyvendinamoms ir apmokėtoms nuo 2023 m. sausio 1 d. iki 2023 m. spalio 15 d., finansuoti. Dabartinės Paramos Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020–2022 metų programos priemonės nebus įgyvendinamos pratęsimo laikotarpiu nuo 2022 m. rugpjūčio 1 d. iki 2022 m. gruodžio mėn. ir bus apmokėtos iki 2022 m. spalio 15 d.

Nustatyto patikimo metodo, skirto valstybių narių teritorijoje nuo kiekvienų metų rugsėjo 1 d. iki gruodžio 31 d. žiemoti paruoštų avilių skaičiui nustatyti, aprašymas

Ūkinių gyvūnų laikymo vietų registravimas yra reglamentuojamas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. birželio 16 d. įsakymu Nr. 3D-234 „Dėl Ūkinių gyvūnų laikymo vietų registravimo ir jose laikomų ūkinių gyvūnų ženklavimo ir apskaitos tvarkos aprašo patvirtinimo“. Vadovaujantis šiuo įsakymu, kiekvienas bičių laikytojas privalo registruoti laikomų bičių šeimų skaičių Ūkinių gyvūnų

registre. Informacija apie laikomų bičių šeimų skaičių turi būti atnaujinama kasmet nuo rugsėjo 1 d. iki gruodžio 31 d. laikotarpiu.

3.5.3. Vynas

Bendra sektoriaus apžvalga. Iki šiol Lietuvos vyno sektoriuje buvo įgyvendinama trečioje šalyje vykdomo skatinimo intervencinė priemonė. 2021 m. gruodžio 6 d. Lietuva buvo įtraukta į Bendrąjį Europos Sąjungos Parlamento ir Tarybos reglamentą 1308/2013 ir mūsų šalis priskirta šiaurinei vynuogių auginimo klimatinei zonai (A vynuogių auginimo zonos C pogrupis). Gavus šį patvirtinimą, Lietuvoje galima oficialiai auginti vyninių vynuogių veisles ir iš jų gaminti vynuogių vyną. Lietuvoje ruošiamasi gaminti kokybišką ekologišką vyną, nes gamtinės sąlygos leidžia vynuogių auginimui nenaudoti cheminių augalų apsaugos priemonių, be kurių sunkiai išsiverčiama pietinėse tradicinėse vyno gamybos šalyse. Tačiau vynuogių augintojai ir potencialūs vyno gamintojai Lietuvoje yra smulkūs, šalyje nėra gilių vynuoginio vyno gamybos tradicijų ir patirties, tad vyno rinkoje Lietuvos vyno gamintojai būtų visiškai naujokai.

Kaip galimybės SSGG analizėje įvardytos:

- dėl klimato kaitos vis labiau vynuogių auginimui tinkantis Lietuvos klimatas;
- vynuogių auginimui tinkamas Lietuvos dirvožemis;
- ekologiško neputojančio vyno, kurį planuojama gaminti Lietuvoje, paklausos augimas.

Lietuvoje vynuogių augintojai, auginantys vynuoges nedideliuose plotuose, yra susibūrę į veiklią Lietuvos vynuogininkų asociaciją, kuri dėjo pastangas, kad Lietuva būtų įtraukta į ES vynuogių auginimo zonų sąrašą. Lietuvos vynuogininkų asociacijos duomenimis, Lietuvoje vynuogynų plotai užima apie 35 ha, vyndarystę profesionaliai praktikuoja apie 50 vyndarių, vynuogynų yra apie 100. Komercinė vyndarystė šiai dienai yra pasirengę užsiimti 10 asociacijos narių. Lyginant su kitomis augalų kultūromis, vynuogininkystės naudojamos žemės efektyvumo koeficientas ženkliai aukštesnis, nes iš vieno hektaro galima užauginti iki 15 t sulčių, sukuriama papildoma darbo vieta, vienas darbuotojas hektarui, o pačios žemės našumo rodiklis gali būti žemas, nes vynuogės puikiai auga skurdžioje žemėje. Pateikiami duomenys yra susiję su galimybe gaminti, t. y. turima kasmetine žaliava ir vyno gamybos technologiniais bandymais, kuriuos didelė dalis vynuogininkų atlieka jau 10-metį. Kalbant apie vynuogių žaliavos ir vyno kiekius, vynuogės daugiausia buvo auginamos sultims gaminti, o vinas gaminamas tik savo reikmėms, iki 300 litrų vienam ūkiui. Tačiau yra planuojama, kad iš Lietuvoje užauginamos vynuogių žaliavos būtų galima pagaminti iš viso apie 80 t vyno. Vidutiniškai vienas vyno ūkis pagamintų 2,5–10 t vyno. Akivaizdžiai kinta vynuogių vyno kokybė: nuo saldaus, pusiau saldaus raudonųjų vietinių vynuogių veislių link sauso. Tuo pačiu keitėsi ir vynuogės. Atsirado veislės su dominuojančiais *vitis vinifera* genais. Pradžioje: Solaris, Rondo, Regent, o pastaruoju metu ir Pinot Noir, Siegerrebe.

Vynuogių auginimas ir perdirbimas į vyną yra perspektyvi Lietuvoje žemdirbystės šaka, kuri sėkmingai gali tapti trumpa maisto gamybos grandine. Vynuogių ūkiai būtų maži ekonominiai vienetai, siūlantys vartoti paruoštą produktą tiesiai iš ūkių. Tokių veiklų skatinimas yra būtinas ekonominei regionų plėtrai, kuriant darbo vietas ar vystant kaimo turizmo paslaugas.

Lietuvos vynuogininkų asociacijos patirtis rodo, kad vynuogės Lietuvos teritorijoje auga ir yra tinkamos vynuogininkystės pramonės plėtrai. Nors vynuogynų plotai Lietuvoje dar tik plečiami, yra vystymosi pradžioje, bet tai reali galimybė paskatinti didesnes investicijas į vynuogynų plėtrą Lietuvoje, sukurti palankią terpę vynuogių auginimo bei perdirbimo veiklai vystyti.

Šiuo metu augantis vyno sektorius susiduria ir su keliais reikšmingais sunkumais. Viena iš pagrindinių problemų – mažas Lietuvos vynuogių augintojų ir potencialių vyno gamintojų dydis. Antra, šalyje nėra gilių vynuoginio vyno gamybos tradicijų ir patirties, todėl trūksta žinių bei praktikos jas taikant.

Sektoriumi numatyta sektorinė intervencinė priemonė. Atsižvelgiant į patiriamus sunkumus, vyno sektoriui planuojama skirti intervencinę priemonę, kurios tikslas – didinti žemės ir maisto ūkio sektoriaus

konkurencingumą skatinant didesnės pridėtinės vertės žemės ir maisto ūkio produktų gamybą, didinant pažangių technologijų diegimą, tvarią gamybą, ją skaitmenizuojant. Pagal šią intervencinę priemonę parama teikiama fiziniams ir juridiniams asmenims, kurie augina vyninių vynuogių veisles ir (ar) gamina vyną arba ketina užsiimti šia veikla.

Numatyta finansuoti šias veiklas:

- nekilnojamojo turto statyba, plėtra ar atnaujinimas (derliaus auginimas, nuėmimas, perdirbimas, sandėliavimas, degustacijos patalpos, vyno gamyba, analizės laboratorijos);
- įrenginių, įrangos ar medžiagų pirkimas (vynuogių auginimo valdose, vyno gamyboje);
- analizei skirta įranga ir medžiagos, leidžiančios kontroliuoti produktų kokybę;
- kompiuterių programinės įrangos, susijusios su auginimu ir (ar) gamyba pirkimas arba tobulinimas;
- studijų, inžinerijos ir architekto išlaidos: honorarai architektams, atlygis inžinieriams ir konsultantams, galimybių studijų išlaidos.

Tinkamos finansuoti išlaidos bus nustatytos priemonės įgyvendinimo taisyklėse. Pareiškėjas bus įpareigotas investicijomis prisidėti prie tikslų, nurodytų Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 60 str. 4 dalyje, t. y., bent 5 % išlaidų skirti bent vienam veiksmui, padedančiam apsaugoti aplinką, prisitaikyti prie klimato kaitos, gerinti gamybos sistemų ir procesų tvarumą, mažinti Sąjungos vyno sektoriaus poveikį aplinkai, taupyti energiją ir gerinti visuotinį energijos vartojimo efektyvumą vyno sektoriuje.

Iš viso sektorinei priemonei vyno sektoriui skirta 0,2 mln. EUR BŽŪP lėšų. Planuojama, jog parama pasieks 20 ūkių.

Kitos sektoriui aktualios intervencinės priemonės. Minėtą priemonę papildo BŽŪP parama pagal kaimo plėtros priemones. Vyno gamintojams sudarytos galimybės įgyvendinti projektus, finansuojamus pagal investicines paramos verslui priemones, pavyzdžiui, „KP19sūp – Labai smulkių ūkių plėtra“, „KP32svp – Smulkių–vidutinių ūkių plėtra“, „KP12vld – Investicijos į žemės ūkio valdas“, „KP17jūs – Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“.

Kaip ir kiti ūkininkai, vyno sektoriaus atstovai skatinami taikyti rizikos valdymo priemones. Jie gali kreiptis ir gauti paramą pagal intervencinių priemonių rūšį „Rizikos valdymo priemonės“ (76 str.): priemones „KP15riz – Pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimas“ ir „KP16sav – Savitarpio pagalbos fondai“.

Vynininkystės sektoriaus atstovams, kurie gamina ekologišką produkciją, ES lygmeniu pripažintus produktus su saugoma kilmės vietos nuoroda, saugoma geografine nuoroda arba garantuotu tradiciniu gaminiu, žemės ūkio ir maisto produktus, pripažintus pagal nacionalinės maisto kokybės sistemos reikalavimus bus teikiama kompensacija už papildomas su dalyvavimu kokybės sistemoje susijusias išlaidas pagal priemonę „KP26Tks – Žemės ir maisto produktų kokybės sistemos“.

Taip pat vyno gamintojai gali dalyvauti mokymuose, gauti individualizuotas konsultacijas, dalyvauti EIP veiklos grupėse, įgyvendinančiose EIP projektus, arba įgyvendinti parodomuosius projektus.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo arba kompensacijų permokų, investicijoms, remiamoms pagal vyno sektorinę priemonę, nebus teikiama parama pagal kaimo plėtros priemones. Teikdamas paraišką pareiškėjas įsipareigo, kad išlaidos, kurioms finansuoti prašoma paramos, nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų nacionalinių programų ir Europos Sąjungos fondų. Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.

3.5.4. Apyniai

Netaikoma.

3.5.5. Alyvuogių aliejus ir valgomosios alyvuogės

Netaikoma.

3.5.6. Galvijiena

Bendra sektoriaus apžvalga. Galvijininkystė yra svarbus žemės ūkio sektorius Lietuvoje. Jo plėtrai šalyje yra palankios gamtinės sąlygos, pakankama pašarų bazė, sukaupta patirtis, išvystytos modernios skerdyklos ir mėsos perdirbimo įmonės. Plėtojant šį sektorių, ūkininkavimą galima išsaugoti ir vietovėse su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis, kuriose augalininkystė sukuria mažą pridėtinę vertę. Galvijienos gamyba 2019 m. sudarė apie 19 proc. visos pagamintos mėsos ir mėsos subproduktų. 2022 m. sausio 1 d. šalyje buvo registruota 193 tūkst. mėšinių ir mišrūnų veislių galvijų.

Vis dėlto Lietuvoje konstatuojamas kokybiškos mėsos trūkumas, o jautienos ir veršienos gamyba netenkina nei mėsos perdirbėjų, nei šalies vartotojų. Skerdimų skaičius Lietuvos įmonėse mažėja: 2020 m., lyginant su 2015 m., paskerstų galvijų sumažėjo 15 proc. Nėgana to, apie 60 proc. galvijienos gaunama iš paskerstų karvių bei telyčių, kurios neužtikrina aukštos skerdenų ir mėsos kokybės. Pagal SEUROP klasifikaciją ES šalyse U ir R raumeningumo klasėms priskiriama didžioji dalis skerdenų, tuo tarpu Lietuvoje – tik 17 proc. visų galvijų skerdenų (2020 m. skerdimu duomenimis). S ir E kategorijos skerdenų Lietuvoje iš viso nėra. Situaciją dar labiau blogina tai, kad smulkiems gamintojams, kurių yra dauguma, už mėšinių veislių galvijieną mokama bazinė kaina yra beveik tokia pat, kaip ir prastesnės kokybės pieninių veislių galvijienos. Tokią situaciją nulemia mažos šių ūkių siūlomos produkcijos apimtys – kokybiškos jautienos pagamina per mažai, kad perdirbėjai diferencijuotų kainas. Atitinkamai vidutinė galvijienos supirkimo kaina Lietuvoje yra viena žemiausių ES šalyse. Mažos skerdenų supirkimo kainos lemia mažas galvijų augintojų pajamas ir neskatina kokybiškos galvijienos gamybos didinimo.

Be to, mėšinių galvijų užauginimo sąnaudos yra didelės. Mėšinių galvijų (grynaveislių ir / arba mišrūnų) augintojai, kol priaugina galviją iki tinkamo svorio ir gauna už jį pajamas, t. y. apie 1,5 metus, patiria daug išlaidų. Didžiąją dalį mėšinės galvijininkystės sąnaudų sudaro pašarai. Pašarai labai svarbūs auginant mėšinius galvijus, o taupymas jų sąskaita gresia sumažėjusiais priesvoriais ir heterozės pasireiškimu. Taip pat šie ūkiai privalo atlikti ir nemažai investicijų, kurios tiesiogiai nesusijusios su gamyba, kad atitiktų aplinkosaugos, visuomenės, gyvūnų sveikatos ir gerovės reikalavimus (į mėšlides, mėšlo šalinimo, paskleidimo įrangą, gyvulių laikymo vietų įrengimą, pašarų gamybą, elektros, vandentiekio įvedimą ir panašiai). Be to, itin brangus ir mėšinių galvijų veislės palaikymas. Todėl galvijininkystės išlaidos dažnai viršija pajamas iš produkcijos realizacijos ir atitinkamai šios specializacijos ūkių nuostolingumas (neskaitant gaunamos paramos) yra vienas didžiausių, lyginant su kitais sektoriais. Be to, mėšiniams galvijams auginti būtini specialūs pastatai, o tam reikia didelių investicijų. Šių investicijų atsipirkimo laikas ilgas (keli dešimtmečiai), jos didina ūkio gamybos išlaidas ir produkcijos savikainą ir mažina susidomėjimą šiuo sektoriumi.

Sektoriaus situaciją sunkina tai, kad nepaisant stambėjimo tendencijų, vidutinis mėšinių galvijų ūkis išlieka sąlyginai mažas ir nesiekia 8 galvijų viename ūkyje. Smulkūs ūkiai sudaro absoliučią galvijų augintojų daugumą. Mažuose gyvulininkystės ūkiuose nepasiekama masto ekonomika, dėl lėšų stokos naudojamos dažniausiai neefektyvios šėrimo technologijos, nesubalansuoti pašarai. Kadangi kooperacija tarp ūkių labai maža, šie ūkiai nesugeba užtikrinti produkcijos kiekių, todėl už savo mėšinius galvijus gauna labai mažas supirkimo kainas, kas savo ruožtu labai neigiamai veikia šių ūkių pelningumą.

Balansuodami ant gyvybingumo ribos, dauguma mėšinės galvijininkystės ūkių stokoja tiek lėšų, tiek motyvacijos savo ūkių modernizacijai, laikomų gyvulių veislių tobulinimui bei plėtrai, dėl ko patenka į uždara ydingąjį ratą, iš kurio dažnai išėina arba keisdami ūkininkavimo, arba traukdamiesi iš žemės ūkio veiklos apskritai. Be to, gyvulininkystės verslas, lyginant su augalininkyste, yra mažiau patrauklus, kadangi jam reikia daugiau darbo išteklių, darbo procesas nepertraukiamas.

Galvijininkystės sektoriui numatytos intervencinės priemonės. Galvijininkystės sektoriui numatyta parama, kuria siekiama palaikyti ūkių ekonominį tvarumą, siekiant juos išlaikyti rinkoje, didinti šių ūkių konkurencingumą bei skatinti jų aplinkosauginio tvarumo augimą. Šiems tikslams pasiekti taikomas intervencinių priemonių kompleksas: susietoji pajamų parama, ekologinės sistemos, rizikos valdymo bei kaimo plėtros priemonės.

Ūkių ekonominio tvarumo palaikymas. Atsižvelgiant į sektoriaus patiriamus sunkumus, jam numatyta skirti susietąją paramą (priemonė TI03sus02.2). Pagrindinis paramos tikslas – kokybės gerinimas, kurio siekiama dviem būdais. Pirmiausia, diferencijuojama išmoka pagal auginamo galvijų mėšinės veislės kraujo laipsnio dalį. Didesnė parama skiriama grynaveisliams mėšiniams galvijams (įskaitant mėšinių veislių mišrūnus) bei pieninių ir mėšinių veislių mišrūnams, kurių mėšinės veislės kraujo laipsnis ne

mažesnis nei 51 proc. Tai turėtų paskatinti galvijų laikytojus gerinti auginamų mišrūnų veislę mėsinės veislės kryptimi, kas susiję ir su geresne mėsos kokybe, ir su didesniais priesvoriais. Paramos diferencijavimas taip pat leidžia užkirsti kelią dviem negatyviems reiškiniais. Pirmiausia, mėsininių mišrūnų veislės blogėjimo pieninės veislės kryptimi. Lietuvoje 2015–2020 m. didžiąją dalį (95 proc.) sudaro mišrūnai, kurių mėsinės veislės kraujo dalis yra mažesnė nei 51 proc. Tarp jų augančią dalį sudaro mišrūnai, kurių kraujo laipsnis mažesnis už 51 proc. – 2015–2020 m. laikotarpiu ši dalis padidėjo beveik per pusę – nuo 19 proc. iki 29 proc. Be to, nediferencijuojant išmokos, sudaroma galimybė laikytojams gauti dvigubą išmoką: už pieninę karvę (mišrūno motiną) bei už patį mišrūną per mėsinį galvijų paramos schemą. Ekspertų nuomone, paramos diferencijavimas apytiksliai santykiu 2:1 leistų užtikrinti pakankamo masto ir spartumo sektoriaus kokybinių parametrų gerėjimą. Šioms išmokoms numatyta skirti 3,1 proc. viso tiesioginių išmokų voko, o ja pasinaudoti, prognozuojama, turėtų apie 14,5 tūkst. mėsinų galvijų ūkių.

Antra, bus mokama papildoma išmoka už kiekvieną ne jaunesnį nei 12 mėn. amžiaus galviją, kuriam taikoma produktyvumo kontrolė. Produktyvumo kontrolė yra viena svarbiausių priemonių, lemiančių sėkmingą gyvūnų selekcijos procesą, racionalų ir pelningą jų veisimą, gerinant bandų sudėtį, produktyvumo ir sveikatingumo rodiklius, didinant pieno gamybos efektyvumą, ūkių stiprėjimą. Šioms išmokoms numatyta skirti 0,02 proc. viso tiesioginių išmokų voko, o ja pasinaudoti, remiantis optimistinėmis prognozėmis, turėtų apie 1 200 mėsinų galvijų ūkių.

Iš viso jautienos ir veršienos sektoriui skiriamos susietosios paramos dydis sudarys 3,12 proc. viso tiesioginių išmokų voko (arba 20,8 proc. visos susietosios paramos). Susietoji parama mėsinų galvijų prisideda ne tik prie poreikio b.1 „Skatinti aukštesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų gamybą, visų pirma remiant perdirbimą, tačiau ir prie poreikių a.1 „Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą“ ir a.3 „Palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį) tenkinimo“.

Jautienos ir veršienos sektorius remiamas pagal intervencinių priemonių rūšį „Valdymo išipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo išipareigojimai“ (70 str.). Parama skiriama skatinti nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių išsaugojimą, tarp kurių įtraukti Lietuvos šemieji galvijai, Lietuvos baltnugariai galvijai, Lietuvos juodmargiai galvijai (senasis genotipas) ir Lietuvos žalieji galvijai (senasis genotipas). Ši parama prisideda prie poreikio f.1 (gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas) įgyvendinimo.

Jautienos ir veršienos sektoriaus atstovai skatinami taikyti rizikos valdymo priemonės. Jie gali kreiptis ir gauti paramą pagal intervencinių priemonių rūšį „Rizikos valdymo priemonės“ (76 str.): priemonės „KP15riz - Pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimas“ ir „KP16sav – Savitarpio pagalbos fondai“.

Aplinkosauginio tvarumo didinimas. Siekiant gauti susietąją paramą, būtina laikytis GAAB ir valdymo reikalavimų. Minėtus reikalavimus viršijantys ūkiai gali pretenduoti į papildomas kompensacines išmokas pagal intervencinių priemonių rūšį „Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos“ (31 str.). Parama skiriama skatinti gyvūnų gerovę, pievų ir šlapynių priežiūrą, ariamųjų durpžemių ir eroduotos žemės keitimą pievomis. Parama gyvūnų gerovei prisideda prie poreikio f.1 „Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas“ tenkinimo. Parama pievų ir šlapynių priežiūrai, ariamųjų durpžemių ir eroduotos žemės keitimui pievomis prisideda prie poreikio e.2 „Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant tvarias mėšlo tvarkymo technologijas“ tenkinimo.

Ūkių konkurencingumo didinimas. Minėtas priemonės papildo BŽŪP parama pagal kaimo plėtros priemonės. Jautienos ir veršienos sektoriaus atstovams sudaromos galimybės įgyvendinti projektus, finansuojamus pagal investicines paramos verslui priemonės, pavyzdžiui, „KP19sūp – Labai smulkių ūkių plėtra“, „KP32svp – Smulkių-vidutinių ūkių plėtra“, „KP12vld – Investicijos į žemės ūkio valdas“, „KP17jūs – Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, „KP31tvi – Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas“, taip pat dalyvauti kuriamose trumpose tiekimo grandinėse pagal priemonę „KP14gra – Trumpos tiekimo grandinės“. Taip pat gali būti remiamos negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu (KP08neg1).

Jautienos ir veršienos sektoriaus atstovams, kurie gamina ekologišką produkciją, ES lygmeniu pripažintus produktus su saugoma kilmės vietos nuoroda, saugoma geografinė nuoroda arba garantuotu tradiciniu gaminiu, žemės ūkio ir maisto produktus, pripažintus pagal nacionalinės maisto kokybės sistemos reikalavimus, bus teikiama kompensacija už papildomas su dalyvavimu kokybės sistemoje susijusias

išlaidas pagal priemonę „KP26Tks – Žemės ir maisto produktų kokybės sistemos”.

Šiam sektoriui aktuali parama pagal priemonę „KP08prev – Investicijos į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius”, kuria ūkiams kompensuojama dalis lėšų, investuotų į prevencines biologinės saugos priemones, siekiant sumažinti gyvuliams ypatingai pavojingų infekcinių susirgimų (epizootijos) pasireiškimo riziką. Taip pat galvijų augintojai gali kreiptis paramos skirtingoms priemonėms, apsaugančioms nuo vilkų darančios žalos, įgyvendinti pagal priemonę „KP08neg3 – Apsaugos priemonės nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos”.

Jautienos ir veršienos sektoriaus atstovai gali dalyvauti mokymuose, gauti individualizuotas konsultacijas, dalyvauti EIP veiklos grupėse, įgyvendinančiose EIP projektus, arba įgyvendinti parodomuosius projektus.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo arba kompensacijų permokų, investicijoms, remiamoms pagal vaisių ir daržovių sektorines priemones, nebus teikiama parama pagal kaimo plėtros priemones. Teikdamas paraišką, pareiškėjas įsipareigoja, kad išlaidos, kurioms finansuoti prašoma paramos, nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų nacionalinių programų ir Europos Sąjungos fondų. Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą

3.5.7. Pienas ir pieno produktai

Bendra sektoriaus apžvalga. Pieno gamyba ir perdirbimas Lietuvoje yra vienas iš labiausiai išplėtotų žemės ūkio ir maisto sektorių. Natūralaus riebumo pienas 2019 m. sudarė 16,8 proc. Lietuvos žemės ūkio produkcijos ir pagal dydį tai buvo antras didžiausias sektorius po javų. Pieno produktų gamyba yra viena stipriausių ir labiausiai išvystytų maisto pramonės šakų Lietuvoje, o pieno produktai yra strateginiai šalies eksporto produktai, generuojantys 26 proc. maisto ir gėrimų gamybos įmonių eksporto vertės. Kadangi gamybos ir perdirbimo grandys yra labai susijusios ir sektoriaus sėkmė priklauso nuo abiejų konkurencingumo, pieno gamybos sektoriaus gyvybingumas ir konkurencingumas yra strategiškai reikšmingas. Tačiau bemaž visą pastarąjį dešimtmetį šis sektorius nuolat traukiasi. Gamyba mažėja, todėl Lietuvos pieno gamintojai nebegali patenkinti pieno perdirbimo pramonės įmonių, kurios apie pusę pardavimo pajamų gauna iš eksporto, žaliavos poreikių. Trūkstant žaliavos, jos kasmet vis daugiau importuojama iš kaimyninių šalių. Gamybos mažėjimą didžiąja dalimi lemia spartus pieno ūkių traukiamasis iš veiklos: 2020 m. pieno sektoriuje veikė beveik per pusę mažiau ūkių nei 2016 m., o laikomų pieninių karvių skaičius per šį laikotarpį sumažėjo 22 proc. Nors smulkių pieno ūkių pasitraukimas ir užimtųjų pirminėje gamyboje yra neišvengiamas ir atitinka tendencijas, vykstančias kitose Europos Sąjungos šalyse, tačiau Lietuvoje šis mažėjimas yra vienas sparčiausių tarp ES šalių, ir dėl didelio užimtųjų skaičiaus šiame sektoriuje keliantis grėsmę socialiniam bei ekonominiam stabilumui šalies kaimo regionuose.

Nepaisant spartaus smulkių ūkių mažėjimo, pieną parduodančių ūkių struktūroje vis dar dominuoja smulkūs, 1–5 karves laikantys ūkiai, sudarantys 64 proc. visų pieno ūkių, ir tai yra vienas mažiausių dydžių ES. Mažas ūkio dydis lemia mažą efektyvumą, nepakankamą pieno kokybę, didesnes gamybos sąnaudas, didelius surinkimo kaštus bei mažas kainas, o tai savo ruožtu įtakoja ūkių nuostolingumą.

Kita didelė problema – karvių produktyvumas, kuris, nors ir didėja, išlieka vienas mažiausių ES. Pagal kokybės rodiklį – baltymingumą, kuris svarbus gaminant sūrius (viena iš svarbiausių Lietuvos pieno pramonės specializacijų), Lietuva taip pat atsilieka nuo ES vidurkio.

Lyginant pienininkystės ūkius su kitos specializacijos ūkiais, akivaizdu, kad pienininkystė yra viena mažiausiai pelningų (įskaitant subsidijas) veiklų. Mažas pelningumas yra viena svarbiausių priežasčių, lemianti tai, kad pienininkystės verslas tampa vis mažiau patrauklus, kuo ir būtų galima didžiąja dalimi paaiškinti šių ūkių spartų mažėjimą. Mažus pieno ūkių bendruosius pelnus / nuostolį bei nestabilumą didėle dalimi lemia mažos (vidutinė žalio pieno supirkimo kaina Lietuvoje yra viena mažiausių tarp ES šalių) ir dideliais svyravimais pasižyminčios superkamo pieno kainos. Dėl nepastovumo lemiamų problemų, kurios kyla dėl didelių kapitalo išlaidų, nestabilių pieno produktų kainų ir svyruojančių sunaudojamų išteklių bei energijos kainų gamybai, naudojami ištekliai yra labai pažeidžiami.

Sektoriui numatytos intervencinės priemonės. Strategiškai svarbus Lietuvos pienininkystės sektorius yra atsidūręs labai pavojingoje situacijoje. Todėl pagrindinis paramos tikslas – palaikyti ūkių ekonominių

tvarumą, siekiant juos išlaikyti rinkoje; to siekiama šiam sektoriui numatyta papildoma parama susietosios paramos forma (priemonė TI03sus02.1). Šios paramos keletas pagrindinių tikslų: pirmiausia, šio sektoriaus ūkių pajamų palaikymo ir dalinio jų stabilizavimo (taip didinant ūkių ekonominę tvarumą), siekiant išlaikyti ūkius pienininkystės veikloje ir pristabdyti itin sparčias ūkių traukimosi iš jos tendencijas. Parama mokama už visas laikomas atitinkamus kriterijus deklaruotas pienines karves, tačiau diferencijuojant išmokų dydžius pagal 4 laiptus, priklausomai nuo laikomų karvių skaičiaus. Diferencijuota išmoka siekiama sukcentruoti paramą sunkumus patiriantiems, tačiau gyvybingiems ir perspektyviems pieno ūkiams, kartu skatinti spartesnę mažesnių pieno ūkių plėtrą. Šioms išmokoms numatyta skirti apie 7,14 proc. viso tiesioginių išmokų voko, o ja pasinaudoti, prognozuojama, turėtų apie 18 tūkst. pieno ūkių.

Kitas susietosios pajamų paramos tikslas – kooperacijos skatinimas, mokant išmokos priedą už karves laikomas pripažintų kooperatyvų narių. Kooperuodamiesi pieno gamintojai gali pasinaudoti masto ekonomijos teikiama nauda ir sumažinti savo kaštus įsigyjant žaliavas bei kitas gamybai reikalingas medžiagas bei paslaugas, pvz. saugojimo, transportavimo, tyrimų ir pan. Taip pat dėl padidėjusios derybinės galios kooperatyvų nariai gali gauti palankesnes sąlygas bei didesnę supirkimo kainą parduodamai produkcijai. Kooperuojantis galima pasiekti daugiau pirkėjų bei užsitikrinti geresnę priėjimą prie finansinių išteklių. Kooperacija itin svarbi Lietuvoje dėl santykinai labai mažo vidutinio pienininkystės ūkio dydžio. Tačiau nepaisant kooperacijos teikiamų privalumų, kooperacijos lygis Lietuvoje labai mažas – kooperuojasi tik apie 8 proc. visų pienines karves laikančių ūkių, kuriuose laikoma 16 proc. visų karvių. Susietosios pajamų paramos priedas už pienines karves kooperatinių bendrovių nariams turėtų paskatinti spartesnę kooperacijos plėtrą Lietuvoje. Šioms išmokoms numatyta skirti vidutiniškai apie 0,18 proc. viso metinio tiesioginių išmokų voko.

Be susietosios pajamų paramos už pienines karves kooperatinių bendrovių nariams, paskatinti kooperacijos plėtrą Lietuvoje turėtų ir skiriami papildomi atrankos balai pripažintų žemės ūkio kooperatyvų nariams vykdant projektų atranką pagal šias intervencines priemones: KP12vld „Investicijos į žemės ūkio valdas“; KP32svp „Smulkių – vidutinių ūkių plėtra“ ir KP19 sup „Labai smulkių ūkių plėtra“. Nurodytos intervencinės priemonės papildo vieną kitą, užtikrina didesnę sinergiją ir skatina pieno gamintojų bendradarbiavimą ir kooperavimąsi, siekiant pagerinti ūkininkų padėtį vertės grandinėje.

Dar vienas susietosios pajamų paramos tikslas – šių ūkių produkcijos kokybės gerinimas ir jų konkurencingumo didinimas. Šiuo tikslu numatyta mokėti papildomą išmoką už kiekvieną pieninę karvę, kuriai taikoma produktyvumo kontrolė. Produktyvumo kontrolė yra viena svarbiausių priemonių, lemiančių sėkmingą gyvūnų selekcijos procesą, racionalų ir pelningą jų veisimą, gerinant bandų sudėtį, produktyvumo ir sveikatingumo rodiklius, didinant pieno gamybos efektyvumą, ūkių stiprėjimą. Ši parama labiausiai prisideda prie kokybės bei konkurencingumo gerinimo tiek ūkio, tiek viso sektoriaus lygiu. Šiai paramai numatyta skirti apie 0,22 proc. viso tiesioginių išmokų voko. Prognozuojama, kad parama pasinaudos apie 2 500 ūkių.

Iš viso pienuių karvių sektoriui skiriamos susietosios paramos dydis sudarys 7,54 proc. viso tiesioginių išmokų voko (arba apie 50 proc. visos susietosios paramos).

Taip pat susietą parama remiamos pieninės ožkos bei pieninės avys. Kadangi tiek pieninėms, tiek ir nepieninėms ožkoms bei avims teikiama parama pagal tas pačias schemas, jų aprašas pateikiamas prie avienos ir ožkienos sektorių aprašymo.

Siekiant gauti susietą paramą, būtina laikytis GAAB ir valdymo reikalavimų. Minėtus reikalavimus viršijantys ūkiai gali pretenduoti į papildomas kompensacines išmokas pagal intervencinių priemonių rūšį „Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos“ (31 str.). Parama skiriama skatinti gyvūnų gerovę, pievų ir šlapynių priežiūrą, ariamųjų durpžemių ir eroduotos žemės keitimą pievomis. Parama gyvūnų gerovei prisideda prie poreikio f.1 (gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas) įgyvendinimo. Parama pievų ir šlapynių priežiūrai, ariamųjų durpžemių ir eroduotos žemės keitimui pievomis prisideda prie poreikio e.2 (mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant tvarias mėšlo tvarkymo technologijas) įgyvendinimo.

Pieno sektorius remiamas pagal intervencinių priemonių rūšį „Valdymo išipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo išipareigojimai“ (70 str.). Parama skiriama skatinti nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių išsaugojimą, tarp kurių įtraukti Lietuvos šemieji galvijai, Lietuvos baltnugariai galvijai, Lietuvos juodmargiai galvijai (senasis genotipas) ir Lietuvos žalieji galvijai (senasis genotipas). Ši parama

prisideda prie poreikio f.1 (gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas) įgyvendinimo.

Pieno sektorius remiamas pagal intervencinių priemonių rūšį „Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą“ (73–74 str.) – tvarios investicijos į žemės ūkio valdas ir negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu. Parama tvarioms investicijoms į žemės ūkio valdas prisideda prie poreikio d.5 (didinti gyvulių mėšlo ir kitų šalutinių žemės ūkio produktų panaudojimą energijos gamybai) įgyvendinimo; negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu, – f.1 (gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas).

Minėtas priemonės papildo BŽŪP parama pagal kaimo plėtros priemonės. Pieno sektoriaus atstovams sudaromos galimybės įgyvendinti projektus, finansuojamus pagal investicines paramos verslui priemones, pavyzdžiui, „KP19sūp – Labai smulkių ūkių plėtra“, „KP32svp – Smulkių-vidutinių ūkių plėtra“, „KP12vld – Investicijos į žemės ūkio valdas“, „KP17jūs – Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, „KP31tvi – Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas“, taip pat dalyvauti kuriamose trumpose tiekimo grandinėse pagal priemonę „KP14gra – Trumpos tiekimo grandinės“.

Pieno sektoriaus atstovai skatinami taikyti rizikos valdymo priemonės. Jie gali kreiptis ir gauti paramą pagal intervencinių priemonių rūšį „Rizikos valdymo priemonės“ (76 str.): priemonės „KP15riz – Pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimas“ ir „KP16sav – Savitarpio pagalbos fondai“.

Pieno sektoriaus atstovams, kurie gamina ekologišką produkciją, ES lygmeniu pripažintus produktus su saugoma kilmės vietos nuoroda, saugoma geografinė nuoroda arba garantuotu tradiciniu gaminiu, žemės ūkio ir maisto produktus, pripažintus pagal nacionalinės maisto kokybės sistemos reikalavimus, bus teikiama kompensacija už papildomas su dalyvavimu kokybės sistemoje susijusias išlaidas pagal priemonę „KP26Tks – Žemės ir maisto produktų kokybės sistemos“. Pieno sektoriaus atstovai gali dalyvauti mokymuose, gauti individualizuotas konsultacijas, dalyvauti EIP veiklos grupėse, įgyvendinančiose EIP projektus, arba įgyvendinti parodomuosius projektus.

Šiam sektoriui aktuali parama pagal priemonę „KP08prev – Investicijos į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius“, kuria ūkiams kompensuojama dalis lėšų, investuotų į prevencines biologinės saugos priemones, siekiant sumažinti gyvuliams ypatingai pavojingų infekcinių susirgimų (epizootijos) pasireiškimo riziką. Taip pat galvijų augintojai gali kreiptis paramos skirtingoms priemonėms, apsaugančioms nuo vilkų darančios žalos, įgyvendinti pagal priemonę „KP08neg3 – Apsaugos priemonės nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos“.

3.5.8. Avys ir ožkos

Bendra sektoriaus apžvalga. Ožkininkystė ir avininkystė yra vieni silpniausių Lietuvos gyvulininkystės sektorių. Vidutinis avių bei ožkų skaičius, tenkantis 1 000 ha žemės ūkio naudmenų, Lietuvoje keliolika kartų mažesnis už ES vidurkį. 2022 m. sausio 1 d. šalyje buvo 9 076 avių ūkiai, kurie laikė 136 tūkst. avių bei 3712 ožkų ūkiai, kurie laikė 14,7 tūkst. ožkų.

Avininkystės bei ožkininkystės sektorių plėtra Lietuvoje galėtų prisidėti prie pagrindinės veiklos – augalininkystės arba gyvulininkystės – rizikos diversifikavimo, ja galima užsiimti vietovėse su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis, kur augalininkystės veiklos sukuria mažą vertę, taip pat ja galėtų būti palanku užsiimti dalinio užimtumo ūkiuose ir mažuose ūkiuose, gaminant didelės pridėtinės vertės produktus, skirtus nišinėms rinkoms. Deja, šiuose sektoriuose fiksuojamos traukimosi tendencijos. Nuo 2017 m. iki 2021 m. avių laikytojų skaičius sumažėjo beveik 15 proc., o avių skaičius beveik 20 proc. Šalia šios neigiamos tendencijos ypač didelį nerimą kelia tai, kad iš rinkos traukiasi ne tik patys mažiausi gamintojai, ką rodo vidutinio avių skaičiaus ūkyje mažėjimas – nuo 15,9 avių ūkiui 2017 m. jis nukrito iki 15 avių ūkiui 2021 m. Ožkas laikančių ūkių skaičius taip pat mažėjo: 2017–2020 m. laikotarpiu beveik 10 proc.

Vienas svarbiausių sunkumų, su kuriais susiduria šie sektoriai – mažas veiklos pelningumas, paskatinantis didžiąją dalį išeinančiųjų atsisakyti veiklos. Kita opi šių abiejų sektorių problema, lemiantį veiklos nerentabilumą – labai mažas laikomos bandos dydis. Mažos produkcijos apimtys neleidžia užsitikrinti masto ekonomijos, nulemia mažą veiklos efektyvumą, nepakankamą produkcijos kokybę, didesnes gamybos sąnaudas, bei mažas kainas, kas savo ruožtu įtakoja ūkių nuostolingumą.

Būtina pažymėti, kad šių sektorių situacija per pastaruosius dvejus metus dar labiau pablogėjo dėl COVID-19 pandemijos. Tiek avių, tiek ožkų sektorių didelę produkcijos paklausos dalį generavo HoReCa (angl. *hotel, restaurant, catering*) sektorius, kuris ypatingai nukentėjo nuo COVID-19 pandemijos. Itin ryškus šio sektoriaus pajamų sumažėjimas bei dalies jo veikėjų pasitraukimas iš verslo labai neigiamai paveikė vietinę avienos bei ožkų produkcijos paklausą bei atitinkamai šių gyvulių augintojų pajamas. Kita didelė avių / ožkų produkcijos paklausos dalis būdavo generuojama dėl aukštesnio sluoksnio gyventojų individualių pirkimų, o kadangi per pandemiją labai sumažėjo dalies šio sluoksnio atstovų pajamos, ženkliai sumažėjo ir avių bei ožkų produkcijos suvartojimas. Dėl šių faktorių, avių ir ožkų sektorių pelningumas dar labiau krito.

Be to, anot ekspertų, nėra kitų avininkystės produktų, tokių kaip vilna ir kailiai, paklausos, sunku juos realizuoti. Mažos pajamos neleidžia skirti reikalingų lėšų vartotojų informavimui bei pardavimų skatinimui, kad būtų didinama avių produkcijos paklausa. Didelė problema, su kuria susiduria ožkų augintojai, anot ožkų augintojų asociacijos vadovės, yra įtakotos ir klimato kaitos. Pvz., dėl didesniais karšćiais pasižyminčių vasarų ožkos nebegali dieną ganytis lauke, todėl ganiava buvo perkeliama į naktį, kai orai atvėsta. Tačiau galimybės ganytis naktimis, prasidėjus vilkų invazijai, ypatingai sumažėjo, dėl ko didžiąją dalį laiko ožkos turi praleisti prastai ventiliuojamuose tvartuose, ėsdamos šieną. Tai kelia įvairių problemų. Visų pirma, ženkliai mažėja ožkų primilžiai ir / ar prieaugiai, kurie, palyginti su kitomis Europos šalimis, yra nedideli. Be to, dėl per didelių karšćių ožkos tvartuose ima dvėsti. Tai vėlgi neigiamai įtakoja šių ūkininkų pajamas bei motyvaciją tęsti veiklą.

Sektoriumi numatytos intervencinės priemonės. Dėl patiriamų sunkumų avių ir ožkų sektorius remiamas susietąja parama. Pagrindinis šios paramos tikslas – šio sektoriaus ūkių pajamų palaikymas ir dalinio jų stabilumo užtikrinimas, siekiant prisidėti prie jų ekonominio tvarumo bei atsparumo didinimo, o kartu veiklos tęstinumo užtikrinimo, stabdant ryšćias sektorių traukimosi tendencijas. Tai savo ruožtu padės palaikyti esamą gamybos lygį Lietuvoje. Taip pat ši parama prisidės siekiant išspręsti ūkininkų išlaikymo vietovėse su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis problemą.

Iš kitos pusės, gaunamas finansų srautas įgalins ūkius kaupti atsargas nenumatytiems neigiamoms atvejams ir taip gerinti savo atsparumą. Parama taip pat gali būti panaudojama kapitalui, būtinam investicijoms į produktyvumo didinimą, rinkodarą, ūkio plėtrą, kaupti. Tai savo ruožtu didintų šių ūkių konkurencingumą.

Išmokos dydžio skaičiavimo pagrindas – avis / ožkas auginančio ūkio pajamos, tenkančios 1 sutartiniam šeimos darbuotojui. Išmoka siekiama sumažinti atotrūkį tarp šių pajamų ir vidutinio darbo užmokesćio šalies žemės ūkio sektoriuje. Dėl labai mažo pelningumo, vidutinio darbo užmokesćio lygmens žemės ūkyje visišćkas pasiekimas negalimas dėl biudžeto apribojimų, todėl siekiama užtikrinti, kad būtų pasiektas bent 90 proc. lygis.

Numatytos dvi susietosios pajamų paramos schemos atskirai avių ir ožkų sektoriams (atitinkamai priemonės TI03sus02.3 ir TI03sus02.4), remiant šių gyvulių auginimą tiek pienui, tiek mėšai. Šiems sektoriams skiriama paramos suma sudaro 0,52 proc. (0,47 proc. avims ir 0,05 proc. ožkoms) viso tiesioginių išmokų voko (arba 3,5 proc. visos susietosios paramos). Parama mokama visiems augintojams už valdoje einamaisiais metais nepertraukiamai išlaikytas ne mažiau nei 30 kalendorinių dienų iki paskutinės laikymo dienos savo ir (ar) valdos partnerio (-ių) ir (ar) šeimos narių vardu nustatyta tvarka Ūkinių gyvūnų registre įregistruotas ir suženklintas ne jaunesnes kaip 60 kalendorinių dienų amžiaus pieninių ir mėšinių veislių bei šių veislių mišrūnes avis, ožkas bei ožius. Planuojama, kad parama pasinaudos apie 7 800 avių ir apie 2 100 ožkų augintojų.

Susietoji parama avių ir ožkų sektoriumi prisideda prie poreikių a.1 „Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą“ ir a.3 „Palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį“ tenkinimo.

Siekiant gauti susietąją paramą, būtina laikytis GAAB ir valdymo reikalavimų. Minėtus reikalavimus viršijantys ūkiai gali pretenduoti į papildomas kompensacines išmokas pagal intervencinių priemonių rūšį „Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos“ (31 str.). Parama skiriama skatinti pievų priežiūrą ir prisideda prie poreikio e.2 (mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant tvarias mėšlo tvarkymo technologijas) įgyvendinimo.

Avių ir ožkų sektorius remiamas pagal intervencinių priemonių rūšį „Valdymo išsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo išsipareigojimai“ (70 str.). Parama skiriama skatinti nykstančių Lietuvos

senųjų veislių gyvulių išsaugojimą, tarp kurių įtrauktos Lietuvos šiuurkščiavilnės ir Lietuvos juodgalvės avys. Ši parama prisideda prie poreikio f.1 (gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas) įgyvendinimo.

Minėtas priemonės papildo BŽŪP parama pagal kaimo plėtros priemones. Avių ir ožkų augintojams sudaromos galimybės įgyvendinti projektus, finansuojamus pagal investicines paramos verslui priemones, pavyzdžiui, „KP19sūp – Labai smulkių ūkių plėtra“, „KP32svp – Smulkių-vidutinių ūkių plėtra“, „KP12vld – Investicijos į žemės ūkio valdas“, „KP17jūs – Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“, „KP31tvi – Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas“, taip pat dalyvauti kuriamose trumpose tiekimo grandinėse pagal priemonę „KP14gra – Trumpos tiekimo grandinės“.

Pieno sektoriaus atstovai skatinami taikyti rizikos valdymo priemones. Jie gali kreiptis ir gauti paramą pagal intervencinių priemonių rūšį „Rizikos valdymo priemonės“ (76 str.): priemones „KP15riz – Pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimas“ ir „KP16sav – Savitarpio pagalbos fondai“.

Taip pat galvijų augintojai gali kreiptis paramos skirtingoms priemonėms, apsaugančioms nuo vilkų darančios žalos, įgyvendinti pagal priemonę „KP08neg3 – Apsaugos priemonės nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos“.

Avių ir ožkų sektoriaus atstovams, kurie gamina ekologišką produkciją, ES lygmeniu pripažintus produktus su saugoma kilmės vietos nuoroda, saugoma geografinė nuoroda arba garantuotu tradiciniu gaminiu, žemės ūkio ir maisto produktus, pripažintus pagal nacionalinės maisto kokybės sistemos reikalavimus, bus teikiama kompensacija už papildomas su dalyvavimu kokybės sistemoje susijusias išlaidas pagal priemonę „KP26Tks – Žemės ir maisto produktų kokybės sistemos“.

Avių ir ožkų sektoriaus atstovai gali dalyvauti mokymuose, gauti individualizuotas konsultacijas, dalyvauti EIP veiklos grupėse, įgyvendinančiose EIP projektus, arba įgyvendinti parodomuosius projektus.

3.5.9. Baltyminiai augalai

Bendra sektoriaus apžvalga. Baltyminiai augalai yra svarbi pašarų gamybos sektoriaus tiekimo grandinės dalis. Baltyminių augalų sektoriaus susitraukimas gali lemti situaciją, kai vietiniai kombinuotųjų pašarų gamintojai taps visiškai priklausomi nuo importo iš trečiųjų šalių. Rinkos kainų svyravimai ir neapibrėžtumas dėl importuojamų žaliavinių baltyminių augalų kokybės neigiamai veikia kombinuotųjų pašarų gamybos sektorių ir savo ruožtu mažina gyvulių augintojų konkurencingumą dėl didelės priklausomybės nuo baltymingo pašaro. Be to, baltymingų augalų auginimas, kaip ūkio ariamos žemės sėjomainos sistemos dalis, užtikrina labiau subalansuotą maistinių medžiagų išsaugojimą dirvožemyje, mažina dirvožemio rūgštėjimą, didina pasėlių atsparumą ligoms, gerina dirvožemio struktūrą, leidžia sumažinti herbicidų naudojimą, taip pat apdulkinimui palanki biologinė įvairovė. Be to, mokslškai įrodyta, kad baltyminių augalų įtraukimas į sėjomainos sistemą bent kartą per ketverius metus turi reikšmingos įtakos CO2 emisijų ir ozono susidarymo mažinimui (10–15 %).

Lietuvoje 2022 m. deklaruoti baltyminių augalų bei jų mišinių (neskaitant mišinių, kuriuose baltyminiai žoliniai augalai yra vyraujantys) plotai sudarė 7 proc. visų tais metais deklaruotų plotų. Tačiau baltyminių augalų auginimas konkuruoja su javų ir rapsų auginimu, kylant grūdų kainoms ir, atitinkamai, tokios veiklos pelningumui, baltyminių augalų sąskaita didinami javų ir rapsų plotai. Tai atsispindi ir baltyminių augalų plotų kaitoje: lyginant su 2017 m., 2022 m. deklaruotų baltyminių augalų bei jų mišinių plotas sumažėjo 33 proc. Be to, baltyminių augalų plotai pasižymi labai didele variacija.

Sektoriumi numatytos intervencinės priemonės. Siekiant stabdyti baltyminių augalų plotų mažėjimo tendenciją, šiam sektoriui numatyta susietoji pajamų parama (priemonė TI03sus01.1). Skiriamos išmokos turėtų sumažinti pajamų skirtumus, lyginant su kitais sektoriais, ir taip padidintų šio sektoriaus patrauklumą, išlaikant ūkius šioje veikloje. Paramos lygis nustatytas remiantis standartinio gamybinio pelno (SGP) reikšmių palyginimu tarp vidutinio baltyminių augalų SGP bei vasarinių kviečių (didžiausius deklaruotus plotus tarp visų javų užimančios kultūros). Baltyminių augalų SGP lyginamas su javų SGP todėl, kad daugiausia visų baltyminių augalų plotų šalyje deklaruoja būtent javininkystės ūkiai. Numatomas paramos lygis leis priartinti vidutinį baltyminių augalų SGP iki 80 proc. kviečių SGP. Tai, ekspertų nuomone, turėtų būti pakankama paskata išlaikyti esamus baltyminių augalų plotus Lietuvoje. Atitinkamai baltyminių augalų bei jų mišinių augintojams numatyta skirta 2,255 proc. visų tiesioginėms išmokoms (arba 15 proc. visų susietajai paramai) skirtų finansinių asignavimų. Susietoji parama padėtų

padidinti šia veikla užsiimančių ūkių ekonominį tvarumą, o kartu galėtų prisidėti prie galimybių ūkininkams, kurie specializuojasi baltyminių augalų auginimo srityje, investuoti į baltyminių augalų auginimo metodų tobulinimą ir taip didinti produkcijos kokybę bei savo konkurencingumą, sudarymo. Pagerėjusi vietinių baltymingų augalų kokybė sudarys sąlygas vietos pašarų gamintojams naudoti ne importuotus, o vietinius baltymingus augalus, taip gerinant šios tiekimo grandinės tvarumą.

Parama mokama pareiškėjams, deklaruojantiems ne mažesnę kaip 0,5 ha plotą, apšodintą azotą kaupiančiais augalais ir / ar jų mišiniais, kuriuose azotą kaupiantys augalai yra vyraujantys, t. y., kuriuose šių augalų lauke yra daugiau nei 50 proc., neįskaičiuojant baltyminių augalų mišinių su azoto nekaupiančiais žoliniais augalais, ploto. Prognozuojama, kad susietą parama baltyminių augalų auginimui pasinaudos apie 16 tūkst. ūkių.

Susietoji parama baltyminių augalų sektoriui prisideda prie poreikių a.1 „Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą“, a.3 „Palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį“ bei e.2 „Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis“ tenkinimo.

Siekiant gauti susietą paramą, būtina laikytis GAAB ir valdymo reikalavimų. Minėtus reikalavimus viršijantys ūkiai gali pretenduoti į papildomas kompensacines išmokas pagal intervencinių priemonių rūšį „Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos“ (31 str.). Pagal šią priemonių rūšį parama skiriama pagal priemones: „TI05eko1.1 – Augalų kaita“, kuria siekiama išsaugoti dirvožemį ir gerinti jo kokybę, „TI05eko1.2 – Tarpiniai pasėliai“, kuri skirta žemės ūkio veikla užsiimančius subjektus skatinti auginti dirvožemio kokybei išsaugoti palankius augalus, bei „TI05eko1.4 – Sertifikuotos sėklos naudojimas“, kuria siekiama paskatinti ūkius naudoti sertifikuotą sėklą.

Šios priemonės prisideda prie poreikių a.1 „Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą“, d.2 „Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje“, e.1 „Taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose“, e.2 „Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir didinti tvarių mėšlo tvarkymo technologijų naudojimą“, e.3 „Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenų teritorijose“, taip pat dalis prie poreikių i.2 „Skatinti ūkiuose taikyti integruotas kenksmingųjų organizmų kontrolės praktikas“.

Minėtas išmokas papildo BŽŪP parama pagal kaimo plėtros priemones. Baltyminių augalų augintojams sudaromos galimybės įgyvendinti projektus, finansuojamus pagal investicines paramos verslui priemones, pavyzdžiui, „KP19sūp – Labai smulkių ūkių plėtra“, „KP32svp – Smulkių-vidutinių ūkių plėtra“, „KP12vld – Investicijos į žemės ūkio valdas“, „KP17jūs – Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“.

Baltyminių augalų sektoriaus atstovai skatinami taikyti rizikos valdymo priemones. Jie gali kreiptis ir gauti paramą pagal intervencinių priemonių rūšį „Rizikos valdymo priemonės“ (76 str.): priemonės – KP15riz – Pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimas“ ir KP16sav – Savitarpio pagalbos fondai“.

Baltyminių augalų augintojai gali dalyvauti mokymuose, gauti individualizuotas konsultacijas, dalyvauti EIP veiklos grupėse, įgyvendinančiose EIP projektus, arba įgyvendinti parodomuosius projektus.

3.5.10. Cukriniai runkeliai

Bendra sektoriaus apžvalga. Cukraus kainos pastarąjį dešimtmetį pasižymėjo itin dideliu nestabilumu ir mažėjimo tendencija. Supirkimo kainos nukritusios iki ribos, kai auginti šią kultūrą tampa ekonomiškai nebenaudinga. Pastaraisiais metais du šalyje veikiantys cukraus fabrikai vos surenka ribinį cukraus runkelių kiekį, būtiną fabriko veiklai užtikrinti. 2014–2020 m. finansiniam programavimo laikotarpiui buvo numatyta, kad palaikomas cukrinių runkelių gamybos lygis taip, kad šio sektoriaus plotas nemažėtų, tačiau palyginti su EK patvirtintu plotu –19,2 tūkst. ha (2012 m.) – cukrinių runkelių plotai Lietuvoje 2021 m. yra sumažėję 18 proc. (ir 2021 m. sudarė vos 0,4 proc. visų deklaruotų plotų). Nesurinkus reikiamų žaliavos kiekių, fabriko veiklą reikia stabdyti, o ją atnaujinti itin sudėtinga ir dažnu atveju ekonomiškai nebenaudinga. Nesurinkdami pakankamų žaliavos kiekių, abu cukraus fabrikai jau keletą metų veikia ant bankroto ribos.

Kita problema, su kuria susiduria Lietuvos cukraus sektorius, – santykinai mažas šios kultūros derlingumas. Lietuvoje cukrinių runkelių derlingumas 10–30 proc. mažesnis nei Vakarų Europoje. Be to, cukrinių runkelių derlingumas ir kokybė labai priklauso nuo nestabilių ir neprognozuojamų oro sąlygų. Nepalankiais, t. y. drėgnais metais, cukrinių runkelių cukringumas reikšmingai sumažėja, o nešvarumas padidėja, dėl ko ženkliai didėja nuoskaitos nuo bazinės kainos, fabriku mokamos augintojams.

Taip pat būtina atkreipti dėmesį, kad cukrinių runkelių augintojai patiria ne tik tiesioginių išlaidų. Dėl

sunkiasvorės technikos, reikalingos runkeliams nuimti, šlapiais metais labai suslegiamas dirvožemis, dėl ko žymiai pablogėja jo kokybinės charakteristikos. Po šlapiais metais suslėgto dirvožemio, kitais metais kitos kultūros derlingumas tame plote labai sumažėja.

Cukrinių runkelių auginimo ūkiams reikia labai specializuotos ir brangios cukrinių runkelių auginimo ir derliaus nuėmimo technikos. Norint užtikrinti tinkamas laikymo sąlygas, taip pat reikalingos investicijos. Didelės negrįžtamosios sąnaudos apsunkina tiek specializacijos keitimą, tiek naujų rinkos dalyvių atėjimą.

Parama cukrinių runkelių augintojams jau kartą buvo sustabdyta 2015 m., tačiau dėl sunkios ekonominės situacijos, 2017 m. ji buvo atnaujinta. Paramos tęstinumas yra labai svarbus, siekiant užtikrinti ūkininkams galimybes prognozuoti ūkio veiklos rodiklius bei garantuoti tam tikrą stabilumą, kuris savo ruožtu būtinas siekiant užtikrinti ūkių gyvybingumą bei atsparumą. Nesant stabilumo paramos srityje, ženkliai sulėtėja ilgalaikės investicijos, reikalingos derlingumui ir produkcijos kokybei gerinti.

Sektoriumi numatytos intervencinės priemonės. Sektoriaus patiriamų sunkumų svarbą atspindi ryškios šio sektoriaus traukimosi tendencijos: cukrinius runkelius auginančių ūkių skaičius 2016–2020 m. sumažėjo net 36 proc. Siekiant stabdyti šias tiek ekonominiu, tiek aplinkosauginiu požiūriu (cukriniai runkeliai yra sėjomainoje auginami augalai, padedantys išsaugoti žemės ūkio biologinę įvairovę ir taip išvengti neigiamo monokultūros poveikio; dėl besisukančių šaknų runkeliai pagerina dirvožemio struktūrą ir sumažina dirvožemio tankėjimą bei eroziją) negatyvias tendencijas, sektoriui numatyta tęsti susietosios pajamų paramos teikimą. Pagrindinis šios paramos (priemonė TI03sus01.6) tikslas – cukrinių runkelių augintojų pajamų palaikymas bei dalinis jų stabilizavimas, siekiant prisidėti prie šių ūkių veiklos tęstinumo užtikrinimo, tokiu būdu palaikant tiek ekonominius sunkumus patiriančio sektoriaus gamybos lygį, tiek sprendžiant užimtumo neurbanizuotose vietovėse problemas. Lietuvoje, kaip ir visoje ES, cukraus pramonė turi labai svarbų socialinį aspektą, užtikrinant gyventojų pajamas. Jau 2004–2006 m. buvo pastebėtas didelis neigiamas poveikis užimtumui, kai buvo uždarytos dvi iš keturių cukraus fabrikų, kurie yra priklausomi nuo vietinės žaliavos augintojų dėl santykinai itin didelių cukrinių runkelių transportavimo kaštų

Susietoji parama taip pat prisideda prie ūkių galimybių naudoti aukštos kokybės sėklas ir trąšas palaikymo. Tai labai svarbu produkcijos kokybei, kadangi taupymas jų sąskaita (kas galėtų būti nesant paramos) turėtų įtakos cukrinių runkelių cukraus kiekiui šaknyse bei derliaus sumažėjimui, ir tai stipriai paveiktų ūkininkų pajamas iš produkcijos realizavimo.

Tinkamumo paramai gauti kriterijuose numatytas reikalavimas būti sudarius su baltojo cukraus gamintoju ar žemės ūkio kooperatyvu cukrinių runkelių pirkimo–pardavimo sutartį, galiojančią einamųjų metų produkcijai parduoti. Numatyta sutartis netiesiogiai, tačiau reikšmingai įtakoja ūkių konkurencingumą: norint, kad cukriniai runkeliai būtų supirkti, būtina priduoti atitinkamą kiekį bei atitinkamos kokybės, t. y. ūkiai, taikantis prie rinkos sąlygų, turėtų būti priversti gerinti rinkai patiekiamų cukrinių runkelių kokybę, kas ilguoju laikotarpiu prisidėtų prie jų konkurencingumo didėjimo. Taip pat empiriniai tyrimai rodo, kad tiesioginės išmokos gali paskatinti investicijas, kurios taip pat prisidėtų didinant ūkių konkurencingumą, taip pat pelningumą, dėl ko didėtų ir ūkių gyvybingumas bei tvarumas.

Be to, susietosios paramos teikimo nutraukimas antrą kartą per dešimtmetį, visiškai pakirstų ūkininkų pasitikėjimą valdžia ir jos sprendimais. O tai, kartu su dideliu kainų nepastovumu, didėjančia neigiamų meteorologinių įvykių rizika ir augančiu neapibrėžtumu gali labai padidinti išėjimo iš šio verslo riziką. Turint omenyje, kad naujųjų atėjimas į šį sektorių dėl didelių pradinių investicijų bei kitų minėtų veiksnių, mažinančių šios veiklos patrauklumą, yra labai ribotas (cukraus pramonė priklauso išimtinai nuo vietinės žaliavos); ūkininkų traukimas iš cukrinių runkelių gamybos sužlugdytų visą sektorių.

Susietajai pajamų paramai cukrinių runkelių augintojams skiriama 0,275 proc. viso tiesioginių išmokų voko (arba 1,8 proc. visos susietosios paramos). Remiami visų dydžių cukrinių runkelių augintojai, deklaruojantys ne mažesnę kaip 0,5 ha cukrinių runkelių plotą bei turintys su baltojo cukraus gamintoju ar žemės ūkio kooperatyvu sudarę cukrinių runkelių pirkimo–pardavimo sutartį, galiojančią einamųjų metų produkcijai parduoti. Susietoji parama cukrinių runkelių sektoriui prisideda prie poreikių a1 (palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą) ir a3 (Palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį) tenkinimo. Planuojama, kad šia parama pasinaudos apie 230 ūkių.

Siekiant gauti susietąją paramą, būtina laikytis GAAB ir valdymo reikalavimų. Minėtus reikalavimus viršijantys ūkiai gali pretenduoti į papildomas kompensacines išmokas pagal intervencinių priemonių rūšį „Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos“ (31 str.). Pagal šią priemonių rūšį parama

skiriama pagal priemones: „TI05eko1.1 – Augalų kaita”, kuria siekiama išsaugoti dirvožemį ir gerinti jo kokybę, „TI05eko1.2 – Tarpiniai pasėliai”, kuri skirta žemės ūkio veikla užsiimančius subjektus skatinti auginti dirvožemio kokybei išsaugoti palankius augalus, bei „TI05eko1.4 – Sertifikuotos sėklos naudojimas”, kuria siekiama paskatinti ūkius naudoti sertifikuotą sėklą. Šios priemonės prisideda prie poreikių a.1 „Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą”, d.2 „Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje”, e.1 „Taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose”, e.2 „Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir didinti tvarių mėšlo tvarkymo technologijų naudojimą”, e.3 „Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenų teritorijose”, taip pat dalis prie poreikių i.2 „Skatinti ūkiuose taikyti integruotas kenksmingųjų organizmų kontrolės praktikas”.

Minėtas priemones papildoma BŽŪP parama pagal kaimo plėtros priemones. Cukrinių runkelių augintojams sudaromos galimybės įgyvendinti projektus, finansuojamus pagal investicines paramos verslui priemones, pavyzdžiui, „KP19sūp – Labai smulkių ūkių plėtra“, „KP32svp – Smulkių-vidutinių ūkių plėtra”, „KP12vld – Investicijos į žemės ūkio valdas”, „KP17jūs – Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas”.

Cukrinių runkelių sektoriaus atstovai skatinami taikyti rizikos valdymo priemones. Jie gali kreiptis ir gauti paramą pagal intervencinių priemonių rūšį „Rizikos valdymo priemonės” (76 str.): priemones „KP15riz – Pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimas” ir „KP16sav – Savitarpio pagalbos fondai”.

Cukrinių runkelių augintojai gali dalyvauti mokymuose, gauti individualizuotas konsultacijas, dalyvauti EIP veiklos grupėse, įgyvendinančiose EIP projektus, arba įgyvendinti parodomuosius projektus.

3.5.11. Kiti sektoriai

Bendra sektoriaus apžvalga. Sėklinių bulvių subsektorius yra labai svarbus užtikrinant sertifikuotos bulvių sėklos pasiūlą bulvių augintojams. Sektoriuje sukaupta daug žinių bei patirties, įgytas didelis technologinis potencialas, tačiau eilę metų šis subsektorius traukėsi. Paruoštų sėklinių bulvių kiekio pakanka apšodinti tik 2,5–5,0 proc. visų Lietuvoje auginamų bulvių ploto. Sėklinių bulvių auginimas dėl savo specifikos yra gerokai sudėtingesnis nei kitų rūšių sėklų (pvz., javų) ar tuo labiau kitų augalų kultūrų (ne sėklų). Šie ūkiai turi specializuotis vienoje veikloje (jos nediversifikuojant) dėl reikalingų atitinkamų patalpų ir įrangos, būtinų karantino sąlygų aukštos kokybės sėklai užauginti, sanitarinių apsaugos zonų ir pan., kas didina pajamų svyravimų riziką bei labai apriboja galimų pajamų lygį. **Sektoriui numatytos intervencinės priemonės.** Dėl veiklos imlumo darbui, bulvių sėklininkystės ūkių darbo sąnaudos itin didelės. Mažas pelningumas (nuostolingumas) bei sunkiai prognozuojamos ateities perspektyvos gali paskatinti šiuos specializuotus ūkius trauktis iš veiklos, o naujų atėjimas dėl labai didelių reikalingų pradinių investicijų bei sėklininkystės ūkiams taikomų reikalavimų, yra mažai tikėtinas, kas kelia grėsmę sėklinių bulvių subsektoriaus išlikimui. Šiam subsektoriui numatyta teikti susietąją pajamų paramą (priemonė TI03sus01.7).

Pagrindinis susietosios paramos tikslas – gamintojų pajamų palaikymas, siekiant prisidėti prie jų atsparumo didinimo bei veiklos tęstinumo užtikrinimo, kartu tokiu būdu palaikant ekonominius sunkumus patiriančio sektoriaus gamybos lygį, išvengiant neigiamų padarinių visam bulvių auginimo sektoriui.

Susietosios tiesioginės išmokos už sėklai auginamų bulvių plotus mokamos tik nuo 2017 m., kai buvo pastebėtos ryškios šio sektoriaus traukimosi tendencijos. Paramos tęstinumas yra labai svarbus, siekiant užtikrinti ūkininkams galimybes prognozuoti ūkio veiklos rodiklius bei garantuoti tam tikrą stabilumą. Atsižvelgiant į paramos efektyvumą praėjusiu laikotarpiu, taip pat remiantis tęstinumo principu, sėklinių augintojams numatyta mokėti apie 600 Eur/ha išmokas už sėklinių bulvių pasėlius, tam skiriant 0,013 proc. visų tiesioginėms išmokoms skirtų finansinių asignavimų (arba 0,09 proc. visos susietosios paramos).

Paramos gavėjai gali būti fiziniai ir juridiniai asmenys, kurie: 1) yra įtraukti į Augalininkystės tarnybos administruojamą atestuotų dauginamosios medžiagos tiekėjų sąrašą; 2) deklaruoja ne mažesnę kaip 0,5 ha plotą, kuriame auginamos sėklinės bulvės; bei 3) įsipareigoja Augalininkystės tarnybos nustatyta tvarka aprobuoti deklaruojamus sėklinių bulvių plotus ir sertifikuoti išaugintas sėklinės bulves. Susietoji parama sėklinių bulvių sektoriui prisideda prie poreikių a.1 „Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą” ir a.3 „Palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį” tenkinimo.

Kadangi parama pagal kaimo plėtros priemones teikiama pareiškėjams, jų neapribojant konkrečiais

sektoriams, visų sektorių atstovams yra sudaromos galimybės įgyvendinti projektus, finansuojamus pagal investicines paramos verslui priemones (pvz., „KP19sūp – Labai smulkių ūkių plėtra“, „KP32svp – Smulkių-vidutinių ūkių plėtra“, „KP12vld – Investicijos į žemės ūkio valdas“, „KP17jūs – Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“), taikyti rizikos valdymo priemones (priemonės „KP15riz – Pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimas“ ir „KP16sav – Savitarpio pagalbos fondai“), dalyvauti mokymuose, gauti individualizuotas konsultacijas, dalyvauti EIP veiklos grupėse, įgyvendinančiose EIP projektus, arba įgyvendinti parodomuosius projektus.

3.6. Intervencinių priemonių, padedančių užtikrinti nuoseklų ir integruotą rizikos valdymo metodą, apžvalga (kai aktualu)

Rizikos pasireiškimas žemės ūkio sektoriuje yra siejamas su žemės ūkio sektoriui aktualiais veiksniais, tokiais kaip sezoniškumas, nepakankamas verslo lankstumas, žaliavų kainų kintamumas, ilgas gamybos ciklas ir lėtas kapitalo apyvartumas, žemės ūkio produktų gendamas bei kt. Vadovaujantis Lietuvos žemės ūkio produktų gamintojų apklausos, atliktos 2013 m. rezultatais, Lietuvos žemės ūkio produktų gamintojams svarbiausi rizikos veiksniai yra gamtos reiškinių nuspėjamumas ir gamtos išteklių naudojimo galimybės. Didžiausią susirūpinimą jiems kelia naudojamos žemės trūkumai, sunkumai įsigyti (išsinuomoti) papildomos žemės, melioracinės sistemos gedimai, gyvūnų ir / ar augalų ligos ir kenkėjai. Orų nuspėjamumo svarba, nors ir aukšta, tačiau žemesnė nei rizika, susijusi su žemės ištekliais. Juridinė aplinka (netikėti, nepalankūs įstatymai, norminiai aktai, didelė supirkimo kainų kaita) – antras pagal svarbą tarp visų analizuojamų rizikos veiksnių. Tai rodo, kad veikiančios įstatymai ir norminiai aktai, nors nuolat tobulinami, nepakankamai tenkina ūkininkų interesus. Žemės ūkio produktų gamintojų nuomone, mažiausia rizika kyla iš vidinės aplinkos rizikos veiksnių (trūkumai gauti investicinę paramą, veiklos vystymas mažesnio palankumo teritorijoje, investicinių lėšų trūkumas). Pastebėta, kad skirtingo dydžio ir veiklos rūšies ūkiai patiria skirtingas problemas.

Situacijos analizė parodė, kad dėl ekstremalių meteorologinių reiškinių, naujų gyvulių ligų protrūkių bei globalių rinkų svyravimų Lietuvos ūkiams periodiškai kyla visam žemės ūkio sektoriui būdingos didelio masto rizikos, kurių valdymui nepakanka įprastų, atskirų ūkių iniciatyva taikomų rizikos mažinimo priemonių. Valstybė, kompensuodama nuostolius dėl nepalankių klimato reiškinių poveikio augalams ir pasėliams bei gyvūnų ligų protrūkio, patiria didelių išlaidų, o sumažinti lėšų poreikį šiam tikslui galima paskatinant ūkininkus plačiau naudoti rizikos valdymo priemones.

Siekiant valdyti pajamų praradimo dėl nepalankių klimato reiškinių bei gyvūnų ligų rizikas, ūkininkai ir toliau bus skatinami naudotis šiuo metu prieinamomis, tačiau vis dar nepakankamai populiariomis rizikos valdymo priemonėmis, kompensuojant dalį ūkininkų mokamų draudimo įmokų (intervencinės priemonės KP15riz pagalba). Augalų ir pasėlių draudimo atveju numatoma kompensuoti sausras ir iššalimo rizikas, gyvūnų draudimo atveju – nuo gyvūnų užkrečiamų ligų, nurodytų Pasaulinės gyvūnų sveikatos organizacijos nustatytame gyvūnų ligų sąraše arba 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 2016/429 prieduose, rizikas.

Šalia nepalankių klimato reiškinių bei gyvūnų ligų, žemės ūkio subjektai Lietuvoje susiduria ir su supirkimo kainų svyravimu, kuris taip pat turi neigiamos įtakos jų pajamų stabilumui. Pastaraisiais metais pieno gamybos sektorius susidūrė su dideliais kainų svyravimais, pieno gamintojai pateko į ilgalaikį 2014–2016 m. krizinį laikotarpį. Analizuojant pienininkystės ūkių bendrąsias pajamas, matome, kad 2015 m. jos sumažėjo 36 proc. (neįskaitant gautų kompensacinių išmokų dėl rinkos veikimo sutrikdymo), palyginti su trejų paskutiniųjų metų bendrųjų pajamų vidurkiu. Dideli žemės ūkio veiklos subjektų pajamų svyravimai pastebimi ir kituose sektoriuose – augalininkystės sektoriuje: grūdų sektoriaus pajamų sumažėjimas buvo stebimas dėl 2006 m., 2010 m. buvusių nepalankių meteorologinių reiškinių; 2009 m. javų grūdai buvo supirkti 35,5 proc. pigiau, lyginant su ankstesniais metais dėl grūdų pertekliaus rinkoje; 2017 m. didelius derliaus nuostolius sąlygojo šalyje užsitęsusi liūtys, dėl kurių žuvo arba buvo nepasėti 291 772 ha žieminių pasėlių. 2018–2019 m. žemdirbių pajamas mažino sausra. 2020 m. žemės ūkis kaip ir kiti ekonomikos sektoriai susidūrė su COVID iššūkiais, todėl žemės ūkio rizikos valdymo fondas yra aktualus visiems žemės ūkio sektoriams.

Kaip alternatyva draudimo įmonių siūlomiems rizikos valdymo produktams, numatoma paskatinti žemės ūkio sektoriuje taikyti naujas rizikos valdymo priemones, – žemės ūkio rizikos valdymo fondus, – veikiančias savitarpio pagalbos principais ir padedančias kompleksiskai spręsti pajamų praradimo problemas. Numatoma, kad žemės ūkio rizikos valdymo fondai kompensuos platesnį spektrą ūkininkams aktualių rizikų, nei tos, kurias draudžia draudimo įmonės (ypač tai aktualu siekiant stabilizuoti pajamų svyravimus, atsirandančius dėl supirkimo kainų pokyčių). BŽŪP lėšas numatoma skirti žemės ūkio rizikos valdymo fondams, kompensuojant dalį jų išmokų pajamas praradusiems ūkininkams. Intervencinės priemonės KP16sav pagalba, naujai įsteigtiems fondams bus taip pat kompensuojamos administracinės įsikūrimo išlaidos (ne ilgiau kaip 3 metus) ir narių mokami įnašai į fondo pradinį kapitalą (pirmaisiais veiklos metais). Priemonė suderinta su nacionaliniais reguliaciniais veiksmais, kuriais tikslinami esami ir rengiami nauji teisės aktai, būtini sklandžiam žemės ūkio rizikos valdymo fondų kūrimuisi.

Be to, SP numatytos kelios į konkrečius žemės ūkio sektorius nukreiptos intervencinės priemonės, skatinančios taikyti rizikos valdymo priemones. Šių intervencinių priemonių suderinamumas užtikrinamas veiklų lygiu: sektorinė intervencinė priemonė SP01vid7 skirta kompensuoti išlaidas, patirtas krizinės situacijos padariniams vaisių ir daržovių sektoriuje švelninti ar pašalinti. Prevencinių biologinės saugos priemonių finansavimas gyvulininkystės sektoriuje numatytas pagal intervencinę priemonę KP08prev.

BŽŪP lėšomis finansuojamas intervencines priemones papildo nacionalinės lėšos, skirtos nuostoliams dėl vienokių ar kitokių neigiamų rinkos veiksnių kompensuoti žemės ūkio veiklą vykdančioms ūkio subjektams. Per 2014–2020 m. laikotarpį buvo taikytos aštuonios priemonės (pvz., „Nuostolių dėl galvijų tuberkuliozės, galvijų bruceliozės, enzootinės galvijų leukozės įvertinimas ir atlyginimas“, „Nuostolių, vykdančių gyvūnų užkrečiamųjų ligų židinių likvidavimą ir šių ligų prevencijos priemones, kompensavimas“, „Parama, kompensuojant nuostolius dėl fitosanitarinės priemonių naudojimo“). Šias priemones papildė kitos priemonės, nukreiptos į įvairius žemės ūkio sektorius, nukentėjusius nuo COVID. Nacionalinę paramą, skirtą nuostoliams dėl vienokių ar kitokių neigiamų rinkos veiksnių kompensuoti, priklausomai nuo poreikio, numatoma tęsti. Siekdamas suvaldyti dvigubo finansavimo rizikas, prieš skirdamas paramą pagal BŽŪP priemonę, paramą administruojančios institucijos įsitikins, kad tos pačios tinkamos finansuoti išlaidos nebuvo finansuotos pagal kitus finansavimo šaltinius.

Būtina pastebėti, kad rizikos valdymo būdai apima daugiau priemonių nei draudimas ir patirtų nuostolių kompensavimas. Inovatyvūs technologiniai sprendimai ūkiuose, įskaitant skaitmeninimą, leidžia ūkiams optimizuoti veiklą, padidinti ūkio produktyvumą ir efektyvumą ir atitinkamai užtikrina stabilesnes ūkio pajamas. Tikslusis ūkininkavimas, ekologinis ūkininkavimas, maistinių medžiagų naudojimo valdymas, agroekologija, strateginis valdymas ir veiklos planavimas taip pat yra įrankiai, naudojami rizikai valdyti ir ūkių atsparumui didinti. Todėl netiesiogiai prie skirtingų rizikų valdymo prisideda daugiau SP intervencinių priemonių, pavyzdžiui, ekologinės sistemos, kuriomis prisidedama prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, investicijos į melioracijos sistemas (KP10mel), padedančios sumažinti ekstremalių meteorologinių reiškinių poveikį derliui, investicijos (KP12vld, KP32svp), kuriomis finansuojami skaitmeniniai sprendimai, padedantys tobulinti prognozavimo sistemas ir jas integruoti į žemės ūkio veiklos rizikos valdymą, biodujų jėgainių įrengimas (KP31tvi), didinantis nepriklausomybę nuo didėjančių kuro kainų.

Didelį poveikį rizikos valdymo priemonių patrauklumui didinti daro susijusių žinių sklaida per ŽŪŽIS. Dalis numatytų mokymų ir, žemės ūkių valdytojams pageidaujant, konsultacijų skirs dėmesio tokiems rizikos valdymo būdams, kaip prognozavimas, strateginis valdymas ir veiklos planavimas. Be to, inovacijų, geriausios praktikos taikymas, į kurių skatinimą nukreiptos kompleksinio tikslo intervencinės priemonės, prisidės švelninant didėjančių išlaidų trąšoms, kuriai poveikį ir išlaikant tą patį ūkių produktyvumo lygį.

3.7. Nacionalinių ir regioninių intervencinių priemonių sąveika

3.7.1. Kai aktualu, nacionalinių ir regioninių intervencinių priemonių sąveika bei finansinių asignavimų paskirstymo pagal intervencines priemones ir fondus apibūdinimas

Nėra taikoma Lietuvai.

3.7.2. Kai aktualu, jei BŽŪP strateginio plano elementai nustatomi regioniniu lygmeniu, kaip intervencinių priemonių strategija užtikrinamas tų elementų nuoseklumas ir suderinamumas su BŽŪP strateginio plano elementais, kurie nustatyti nacionaliniu lygmeniu

Nėra taikoma Lietuvai.

3.8. Apžvalga, kaip BŽŪP strateginiu planu prisidedama prie 6 straipsnio 1 dalies i punkte išdėstyto tikslo pagerinti gyvūnų gerovę ir sumažinti atsparumą antimikrobinėms medžiagoms, įskaitant pagrindines sąlygas ir papildomumą

Paramos sąlygos (angl. Conditionality)

Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginiame plane yra numatyta paramos sąlygų sistema, pagal kurią ūkininkai ir kiti paramos gavėjai yra įpareigoti laikytis valdymo reikalavimų (VR), susijusių su ūkinių gyvūnų gerove.

VR9, VR10 ir VR11 numato ūkinių gyvūnų gerovės bazinius reikalavimus. VR9 nustato būtiniausius veršelių apsaugos standartus pagal 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyvą 2008/119/EB. Šio reikalavimo tikslas – užtikrinti veršelių (galvijų iki šešių mėnesių amžiaus) gerovę, laikantis minimalių jų priežiūros ir auginimo standartų. Šie reikalavimai yra susiję su veršelių judėjimo laisvės užtikrinimu, laikymo sąlygomis, šėrimu ir yra taikomi veršelius laikantiems asmenims.

VR10 nustato būtiniausius kiaulių apsaugos standartus pagal 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyvą 2008/120/EB. Šio reikalavimo tikslas – užtikrinti kiaulių gerovę laikantis minimalių jų priežiūros ir auginimo standartų. Šie reikalavimai yra susiję su tinkamomis kiaulių laikymo sąlygomis, jų šėrimu ir yra taikomi kiaules laikantiems asmenims.

VR11 nustato ūkyje laikomų ūkinių gyvūnų apsaugos standartus pagal 1998 m. liepos 20 d. Tarybos direktyvą 98/58/EB. Šio reikalavimo tikslas – užtikrinti ūkyje auginamų ūkinių gyvūnų gerovę, laikantis minimalių jų priežiūros ir auginimo standartų. Šie reikalavimai taikomi visiems subjektams, kurie ūkiniais tikslais laiko ūkinius gyvūnus. Reikalavimai numato ūkinių gyvūnų apskaitos, judėjimo laisvės, pastatų, apšvietimo, šėrimo veisimo procedūrų kontrolės ir kitus ūkinių gyvūnų gerovės standartus.

Veiksmingas VR9, VR10 ir VR11 valdymo reikalavimų įgyvendinimas prisidės prie bendros gyvūnų sveikatos gerinimo ir sumažins poreikį naudoti antimikrobines medžiagas. Reikalavimas saugoti gyvūnų gydymo priemonių įrašus pagal VR6 ir laikymasis išlaukos po gydymo laikotarpį, padės ūkininkams pateikti reikiamą informaciją apie atliktus gydymo veiksmus gyvūnams gydyti, iš jų ir apie antimikrobinų medžiagų naudojimą. Toks informacijos teikimas ir įrašų tvarkymas bei kontrolė padės sumažinti antimikrobinų medžiagų naudojimą ir su tuo susijusią atsparumo antimikrobinėms medžiagoms riziką.

Intervencinės priemonės, prisidedančios prie gyvūnų gerovės gerinimo ir atsparumo antimikrobinėms medžiagoms rizikos mažinimo

Strateginiame plane numatytos 3 ekologinės sistemos ir 8 kaimo plėtros priemonės, kurios prisidės prie gyvūnų gerovės gerinimo ir atsparumo antimikrobinėms medžiagoms rizikos mažinimo. Jos remiasi ir papildoma paramos teikimo sąlygų (angl. conditionality) reikalavimus.

Ekologinės sistemos

Pagal intervencinės priemonės T105eko9 – Gyvūnų gerovė veiklą „Parama už galimybę galvijams

išeiti į ganyklas, įtraukiant galvijų ganymą laukuose šiltuoju metų laiku“ parama bus teikiama už pieninių galvijų ganymą ganyklose, nepertraukiamai ne trumpiau nei 140 dienų per metus. **Pagal intervencinės priemonės TI05eko9 veiklą „Parama už galimybę galvijams laisvai išeiti į atvirą erdvę / ganyklas”** bus teikiama parama už tvarte ištikus metus laikomų galvijų išleidimą į atvirą erdvę (mociono aikštelės, ganyklas), nepertraukiamai 120 dienų per metus bei melžiamų užtrūkusių karvių ganymą nepertraukiamai, ne trumpiau kaip 60 dienų per metus. Teikiant paramą pagal šias veiklas, bus gerinama gyvūnų gerovė ir mažinamas atsparumas antimikrobinėms medžiagoms. Sąlygų sudarymas galvijams laisvai išeiti į atvirą erdvę / ganyklas bei gyvulių ganymas laukuose šiltuoju metų laiku skatina aktyvesnę gyvulių judėjimą. Gyvuliams judant, gerėja medžiagų apykaita, virškinimas, kvėpavimas, kraujotaka, stiprėja sveikata, dėl to mažinamas vaistų naudojimas. Judant tvirtėja raumenys, kaulai, gerėja nagų būklė, atitinkamai mažėja nagų susirgimų, naudojama mažiau vaistinių preparatų. Atvirame ore gyvuliai grūdinaisi, pasipildo vitamino D atsargos organizme, atitinkamai mažėja susirgimų. Su šviežia žole gyvuliai gauna lengvai virškinamą maisto medžiagų. Laisvas judėjimas ir ganymasis yra natūrali galvijų elgsena, todėl teigiamai veikia bendrą galvijų organizmo būklę. Intervencinės priemonės veiklomis bus sukurtos prielaidos mažinti gyvūnų gydymo poreikį ir mažins atsparumo antimikrobinėms medžiagoms riziką. Įgyvendinant šią intervencinę priemonę, bus viršijami gyvūnų gerovės reikalavimai, numatyti VR 9 ir VR11 ir sveikatingumo reikalavimai numatyti VR 6. Šios intervencinės priemonės veiklos prisidės prie rodiklio *R.44 Gyvūnų gerovės didinimas. Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami gyvūnų gerovės didinimo veiksmai, dalis* pasiekimo. Pagal šias intervencinės priemonės veiklas kasmet planuojama pagerinti nuo 122 tūkst. iki 96,7 tūkst. SG gerovę.

Pagal intervencinės priemonės TI05eko9 – Gyvūnų gerovė veiklą „Parama už 20 proc. didesnio laikymo ploto užtikrinimą penimoms kiaulėms” parama kiaulių laikytojams bus teikiama už penimų kiaulių gerovės reikalavimų taikymą, kurie viršija atitinkamus būtiniausius privalomus kiaulių apsaugos standartus, nustatytus 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyvoje 2008/120/EB (viršijamas VR10). Šia parama siekiama kompensuoti papildomas išlaidas ir prarastas pajamas dėl penimų kiaulių veisimo praktikos, susijusios su geresne gyvūnų gerove, taikymo, užtikrinant 20 proc. didesnę penimų kiaulių laikymo plotą nei nustatyti minimalūs reikalavimai. Pradėjus taikyti veisimo praktiką, kuri viršija atitinkamus privalomus minimalius laikymo ploto standartus, penimoms kiaulėms bus suteikta galimybė patenkinti savo elgsenos poreikius, užkertant kelią kiaulių agresijai ir abipusiam žalojimui. Ši intervencinės priemonės veikla taip pat prisidės prie rodiklio *R.44 Gyvūnų gerovės didinimas. Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami gyvūnų gerovės didinimo veiksmai, dalis* pasiekimo – kasmet planuojama pagerinti nuo 109,9 tūkst. iki 82,6 tūkst. SG gerovę.

Pagal intervencinės priemonės TI05eko9 – Gyvūnų gerovė veiklą „Parama už geresnes naminių paukščių (broilerių, vištų dedeklių ir kalakutų) laikymo sąlygas ir sveikatingumo didinimą” parama bus teikiama už naminių paukščių (broilerių, vištų, dedeklių ir kalakutų) gyvūnų gerovės reikalavimų, kurie viršija privalomus teisės aktuose nustatytus standartus, laikymąsi (taip pat viršijamas VR11). Šia parama siekiama kompensuoti papildomas išlaidas ir prarastas pajamas dėl naminių paukščių (broilerių, vištų dedeklių ir kalakutų) laikymo ir auginimo praktikos, susijusios su aukštesne gyvūnų gerove. Naminių paukščių laikytojai, priklausomai nuo naminių paukščių rūšies ir prisiimtų įsipareigojimų lygio (bus teikiamos I ir II lygio išmokos), sudarys sąlygas naminiams paukščiams naktinio poilsio metu pailsėti be dirbtinio apšvietimo, sudarys geresnes sąlygas judėti (užtikrinant didesnę laikymo plotą, sudarant galimybę išeiti į aptvarus ir kt.) bei įsipareigos broilerius ir kalakutus auginti nenaudojant antibiotikų, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas būtinas ligų protrūkių ar epizootijų atvejais ir juos skiria veterinarijos gydytojas, įvertinęs naudą ir riziką. Vištų dedeklių atveju nenaudoti antibiotikų profilaktiškai, antibiotikai gali būti naudojami tik atitinkamos (-ų) ligos (-ų) atveju, kai būtina užtikrinti paukščių sveikatingumą. Gyvūnų gerovės ir sveikatingumo didinimas auginant ir laikant naminius paukščius, prisidės prie atsparumo antimikrobinėms medžiagoms rizikos mažinimo ir turės teigiamą poveikį iš paukštienos pagamintų produktų kokybei, tuo pačiu ir žmonių sveikatai. Ši intervencinės priemonės veikla taip pat prisidės prie rodiklių *R.43 Antimikrobinė medžiagų naudojimo ribojimas. Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami veiksmai, kuriais siekiama apriboti antibiotikų naudojimą (prevencija / ribojimas), dalis* pasiekimo – planuojama kasmet paremti apie 48–50 tūkst. SG (broilerių ir kalakutų) bei *R.44 Gyvūnų gerovės didinimas. Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami gyvūnų gerovės*

didinimo veiksmai, dalis pasiekimo – planuojama kasmet apremti apie 64–67,6 tūkst. SG.

Pagal TI05eko6 – Kompleksinės pievų ir šlapynių priežiūros schemos veiklą „Ekstensyvus daugiamečių pievų tvarkymas ganant gyvulius“ bus siekiama pievų palaikymo, pievų buveinių ir saugomų rūšių išsaugojimo bei paskatinti ūkininkus, laikančius gyvulius, mažinti pievų ir ganyklų ganiavos apkrovą. Ši veikla netiesiogiai prisideda ir prie gyvūnų gerovės užtikrinimo. Siekiant gauti kompensaciją pagal šią veiklą yra numatyti reikalavimai, susiję su gyvulių ganymo tankumu (vidutiniškai ganiavos laikotarpiu ganyti ne mažesniu intensyvumu kaip 0,1 SG / ha ir ne didesniu intensyvumu kaip 1 SG / ha).

Investicinės priemonės

Investicijoms į gyvūnų gerovę yra skirta viena iš naujos intervencinės priemonės **KP31tvi – Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas veiklą**. Pagal šią intervencinę priemonę skiriama parama investicijoms, į ūkinių gyvūnų gerovės užtikrinimo technologijas, tokias kaip: modernios melžimo aikštelės, pirminio aušinimo ir energijos rekuperacijos sistemos, automatinės šėrimo sistemos, klimato valdymo sistemos. Šios investicijos ne tik prisideda prie gyvūnų gerovės ir jų sveikatos gerinimo bei ir leidžia sumažinti energijos sąnaudas ir atitinkamai ŠESD išmetimus į aplinką. Taip pat pagal šią intervencinę priemonę remiamas ūkinių gyvūnų tankumą mažinančių sprendimų diegimas ir laikymo sąlygų gerinimas (užtikrinant ūkiniams gyvūnams laikymo ir auginimo sąlygas, viršijančias minimalius privalomuosius standartus). Intervencine priemone taip pat bus remiami veiksmai, dėl kurių padidinamas kiaulių laikymo plotas, užtikrinamas vištų dedeklių laikymas alternatyviose laikymo sistemose, veršelių ir paršavedžių nelaikymas individualiuose garduose bei kuriais prisidedama prie kitų ūkinių gyvūnų gerovės užtikrinimo problemų sprendimo. Pareiškėjai, investuojantys į kiaulininkystės sektorių, privalo įsipareigoti laikyti kiaules bent 20 proc. didesniame plote nei minimalus privalomas plotas. Investuojant į paukštynus reikalaujama įsipareigoti laikyti vištas dedekles laisvai arba ant kraiko, o investuojant į galvijininkystę – nelaikyti veršelių individualiuose garduose. Intervencinė priemonė taip pat prisidės prie rodiklio *R.44 Gyvūnų gerovės didinimas. Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami gyvūnų gerovės didinimo veiksmai, dalis* pasiekimo. Pagal šią intervencinę priemonę planuojama pagerinti 16 tūkst. SG gerovę.

Kitų intervencinių priemonių – **KP12vld – Investicijos į žemės ūkio valdas, KP32svp – Smulkių-vidutinių ūkių plėtra ir KP19sūp – Labai smulkių ūkių plėtra** lėšomis (subsidijos, o *KP12vld* atveju – ir lengvatinių paskolų forma) taip pat galės būti įrengiamos naujos gyvūnų laikymo vietos. Nauji ir modernizuoti tvartai suteikia daugiau erdvės, vėdinimo ir komforto, mažina gyvūno patiriamą stresą. Dėl tokių investicijų gyvūnai bus sveikesni, todėl jiems reikės mažiau gydymo. Investicinių priemonių pagalba įsigytos naujos arba patobulintos esamos ūkinių gyvūnų šėrimo sistemos leis tikslingai tiekti pašarus ar vandenį. Taip bus sukurtos prielaidos mažinti gyvūnų gydymo poreikį ir mažins atsparumo antimikrobinėms medžiagoms riziką. Kokybiškai įrengtos patalpos leis padidinti profilaktinį gydymą taip sumažinant antimikrobinio gydymo poreikį.

Pagal intervencinę priemonę **KP08prev – Investicijos į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius** kompensuojant dalį investicijų į biologinio saugumo priemones, ūkiai bus skatinami diegti biologinio saugumo priemones, kurios padės apsaugoti ūkinius gyvūnus nuo užkrečiamųjų ligų sukėlėjų ir taip prisidės mažinant poreikį naudoti antimikrobines medžiagas gyvūnų gydymui. Intervencinė priemonė prisidės prie rodiklio *R.43 Antimikrobinų medžiagų naudojimo ribojimas. Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami veiksmai, kuriais siekiama apriboti antibiotikų naudojimą (prevencija / ribojimas) dalis, pasiekimo* – planuojama paremti 15 tūkst. SG

Ekologinio ūkininkavimo priemonės

SP taip pat yra numatytos trys ekologinio ūkininkavimo priemonės (ekologinė sistema *TI05eko8 – Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo, TI05eko10 – Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai)* ir kaimo plėtros priemonė *KP01ekū – Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai*). Intervencinės priemonės turės teigiamą poveikį ir

gyvūnų gerovei bei mažins atsparumo antimikrobinėms medžiagoms riziką. Ekologinio ūkininkavimo priemonės pareiškėjai turės laikytis ES ekologinio žemės ūkio reikalavimų. Sertifikuoti ekologiniai ūkiai įgyvendins aukštus gyvūnų gerovės standartus ir padės tenkinti specifinius gyvūnų rūšiai būdingus elgsenos poreikius pagal ES reglamento nuostatas. Ekologiškų gyvulių augintojai turi laikytis specifinių reikalavimų, susijusių su geresnėmis gyvūnų laikymo sąlygomis, galimybe gyvuliams ganytis, dėl kurių gerėja gyvūnų gerovė.

Dėl atsparumo antimikrobinėms medžiagoms mažinimo, ekologiniuose ūkiuose griežtai reglamentuojamas cheminių alopacinių veterinarinių vaistų, įskaitant antibiotikus, naudojimas. Jie gali būti naudojami tik esant būtinybei ir griežtomis sąlygomis jei fitoterapinių, homeopatinių ir kitų produktų naudojimas yra netinkamas arba nepakankamas. Nustatomos griežtos gydymo sąlygos ir išlaukos apribojimai. Šie reikalavimai bei ekologinio ūkininkavimo sistemos plėtra sumažins atsparumo antimikrobinėms medžiagoms riziką. Šios intervencinės priemonės prisidės prie rodiklių *R.43 Antimikrobinų medžiagų naudojimo ribojimas. Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami veiksmai, kuriais siekiama apriboti antibiotikų naudojimą (prevencija / ribojimas), dalis* pasiekimo – planuojama kasmet paremti 55,2 tūkst. SG ir *R.44 Gyvūnų gerovės didinimas. Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami gyvūnų gerovės didinimo veiksmai, dalis* pasiekimo – planuojama kasmet paremti 55,2 tūkst. SG

Mokymai, konsultavimas

Įgyvendinant intervencines priemones *KP24mji – Mokymai ir įgūdžių įgijimas* ir *KP25kon – Konsultavimo paslaugos* finansavimas bus skiriamas mokymams ar (ir) konsultacijoms gyvūnų sveikatos ir gerovės temomis. Ūkinių gyvūnų laikytojams dalyvaujant mokymuose ir gaunant konsultacijas, susijusias su gyvūnų sveikata ir gerove, bus praplėstos jų žinios šioje srityje ir tai turėtų paskatinti ūkinių gyvūnų laikytojus imtis veiksmų, gerinančių gyvūnų gerovę ir padėsiančių mažinti antimikrobinų vaistų ir antibiotikų naudojimą

3.9. Paprastinimas ir mažesnė administracinė našta

Administracinės naštos mažinimo tikslas – efektyvinti ir supaprastinti Strateginio plano (SP) įgyvendinimo sistemą. Administracinės naštos mažinimo priemonės numatytos tiek strateginiuose ir planavimo dokumentuose (intervencijų dizaine), tiek SP įgyvendinimo, administravimo, stebėsenos ir vertinimo sistemoje.

Administracinės naštos mažinimo priemonės, susijusios su technologijomis ir duomenimis

Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – NMA), administruodama paramos žemės ūkiui priemonės, daug dėmesio skiria informacinių technologijų naujovėms, įgalinančioms atlikti pavestas funkcijas pačiu efektyviausiu būdu, žmogiškuosius, administracinius išteklius keičiant automatizuotais procesais.

Dokumentų teikimo sistemos. Pareiškėjai, naudodamiesi Žemės ūkio ministerijos informacine sistema (toliau – ŽŪMIS), NMA teikia paraiškas, mokėjimo prašymus bei projekto įgyvendinimo ataskaitas. ŽŪMIS funkcionalumas yra nuolat tobulinamas, nuolat didinamas intervencinių priemonių, pagal kurias paraiškas galima teikti per ŽŪMIS, skaičius, tobulinamos sistemos techninės galimybės siekiant išvengti techninių problemų (pavyzdžiui, sistemos strigimai, dėl kurių pareiškėjai ar paramos gavėjai negali įkelti dokumentų ir kt.). Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei gyvulius paraiškos yra priimamos per paraiškų priėmimo informacinę sistemą (toliau – PPIS). Ši sistema taip pat yra nuolat atnaujinama ir tobulinama.

Informacinių sistemų naudojimas NMA leidžia iš anksto įspėti pareiškėjus netinkamai užpildytas paraiškas, mokėjimo prašymus ar ataskaitas bei apie deklaravimo klaidas. Dar deklaravimo metu NMA pagal aerofotografinius vaizdus atlieka išankstinį paraiškų tikrinimą, įvertinant deklaruotų laukų ribas ir dangas, o apie nustatytus neatitikimus informuoja atitinkamų savivaldybių žemės ūkio skyrius ir seniūnijas, kad pareiškėjai galėtų ištaisyti klaidas iki numatyto deklaravimo termino pabaigos. Paraiškos

bus kuriamos NMA administravimo duomenų pagrindu. LPIS atnaujinimas bus integruotas.

Bendradarbiavimas tarp institucijų. Siekiant sumažinti pareiškėjams ir paramos gavėjams tenkančią administracinę naštą, NMA ir kitos institucijos jau keletą pastarųjų metų kryptingai dirba užtikrindami, kad pareiškėjams reikėtų pateikti kuo mažiau dokumentų gaunant juos iš atitinkamų institucijų duomenų bazių ar registų.

Pareiškėjams ir paramos gavėjams tenkanti administracinė našta taip pat mažinama vykdant mokymus, rengiant informacinius renginius aktualijoms, susijusioms su paramos teikimu, pristatyti, vykdant tiesiogines transliacijas, konsultacijas, kuriant vaizdo instrukcijas priemonių paraiškų pildymui. Vykdamas informacines kampanijas, kilus neaiškumams pareiškėjai ir paramos gavėjai skatinami kreiptis į NMA, nelaukiant tam tikrų įsipareigojimų atlikimo ar dokumentų pateikimo termino pabaigos. Siekiant sumažinti paklausimų raštu skaičių, dėl kylančių klausimų vertintojai skambina pareiškėjui, o pokalbis yra įrašomas ir pridodamas prie pareiškėjo bylos. Toks būdas leidžia sutaupyti laiko ne tik vertintojui, bet ir pareiškėjui, nereikia gaišti laiko atsakant į užklausas raštu.

Siekiant optimizuoti NMA paramos administravimo procesus nuo 2017 m. dalį administracinių veiksmų atlieka robotas (Robis NeMigA). Robotas administruoja keletą paramos priemonių ir atlieka kitus, su paramos administravimu susijusius, veiksmus. Paramos administravimo procesų robotizavimas leidžia ne tik padidinti šių procesų efektyvumą ir operatyvumą, bet ir mažinti administravimo kaštus. 2020 m. buvo robotizuoti šie administravimo ir veiklos procesai: paraiškų atmetimas dėl lėšų trūkumo, patobulintas robotizuotų užklausų Valstybinio socialinio draudimo fondui formavimas, duomenų apie suteiktą valstybės ir de minimis pagalbą pateikimas į Konkurencijos tarybos prižiūrimą Suteiktos valstybės pagalbos registrą, pažeidimų nustatymas iš patikros aktų, bandos laikymo adreso nustatymas, pradėtas robotizuoti teisių suteikimas naudotojams NMA informacinėse sistemose. NMA taip pat daug dėmesio skiria ir informacinių technologijų, padedančių efektyviau administruoti ES paramą, kūrimui bei tobulinimui (pvz., vykdo Žemės ūkio paramos administravimo sistemos plėtrą, sukuriant naujus modulius ir kt.). ES paramos žemės ūkiui procesų optimizavimas ir automatizavimas padeda efektyviau administruoti BŽŪP lėšas, ją sparčiau išmokėti bei sumažinti administracinę naštą paramos gavėjams.

Automatinė laukų nuolatinės stebėsenos informacinė sistema. Nuo 2017 m. NMA pradėjo pasiruošimo darbus, skirtus automatinės laukų nuolatinės stebėsenos informacinė sistemos (toliau – ALNSIS) diegimui. ALNSIS reguliariai nuotoliniu būdu stebi ir vertina žemės ūkio veiklas deklaruotuose žemės ūkio plotuose, naudodama ES programos „Copernicus“ palydovinius duomenis, Lietuvos institucijų turimus ortofotografinius vaizdus, valstybės registruose esančius duomenis bei ūkininkų teikiamą informaciją per programėlę „NMA AGRO“. ALNSIS leis sumažinti atliekamų patikrų vietoje skaičių ir dar labiau automatizuoti administravimo ir kontrolės procesus. Pastebėjus neatitikimų, ūkininkai būtų iš anksto informuojami apie prisiimtus įsipareigojimus, būtinus atlikti darbus, artėjančių nustatytos veiklos pabaigos terminą. ALNSIS naudojimas padės užtikrinti efektyvias, tikslines patikras, kuriomis bus orientuojamasi į rizikos grupes, o tikrieji ūkininkai bus tikrinami kur kas rečiau. Jau nuo 2020 m. NMA laukus tikrinti dėl pievų šienavimo, ganymo ir pūdymo įdirbimo vyko tik išskirtiniais atvejais, kai pasėliai, pievų šienavimas ar ganymas, pūdymo įdirbimas negalėjo būti matomi remiantis palydoviniais vaizdais arba negavus nuotraukų per „NMA AGRO“.

Plotų stebėjimo sistema bus naudojama *force majeure* atvejais, kaip nustatyta Reglamento (ES) 2021/2116 3 straipsnyje. Pagal Copernicus Senetinel palydovinius duomenis *force majeure* atvejus galima peržiūrėti vizualiai interpretuojant vaizdą arba naudojantis Europos Komisijos sukurta paslauga <https://emergency.copernicus.eu/>. Taip pat įrodymo faktui bus naudojamos pareiškėjų atsiųstos nuotraukos su geolokacijos žyme (*geotag photos*) per „NMA AGRO“ mobiliąją programėlę. Šiuo metu ūkininkai taip pat gali siųsti nuotraukas iš laukų, kuriuos užklupo stichinės nelaimės (potvyniai, užmirkimai, išdžiūvusios vietos).

NMA AGRO. Nuo 2018 m. NMA sukūrė „NMA AGRO“ mobiliąją aplikaciją, kuri yra svarbus ALNSIS elementas. Naudodamiesi programėle ūkininkai gali siųsti fotonuotraukas apie atliktas žemės ūkio veiklas su tiksliais nuotraukų koordinatėmis, o visuomenė gali stebėti ir informuoti NMA apie tai, ar skaidriai yra skirstoma ES ir nacionalinė parama. „NMA AGRO“ mobiliosios programėlės funkcionalumas yra nuolat plečiamas. Nuo 2020 m. „NMA AGRO“ palydoviniai vaizdai atnaujinami didesniu periodiškumu (kas 5 dienas), ūkininkai gali matyti erozijos, šlapynių ir Natura2000 teritorijas, gali atlikti paiešką pagal vietovės pavadinimą ir koordinatas, veiklų tipai turi pasirenkamus potipius. „NMA AGRO“ programėlė gali padėti ūkininkams išvengti pažeidimų, susijusių su gaunama parama, suteikti galimybę nuolat stebėti savo laukų būklę, atitikimą paramos sąlygoms bei taikomus veiklos apribojimus. Programėlė taip pat gali padėti ūkininkams tvariau ir efektyviau ūkininkauti, suteikti galimybę sudaryti tikslesnius tręšimo ir laistymo planus, tiksliau prognozuoti būsimą derliaus kiekį bei jo kokybę. Svarbu tai, kad „NMA AGRO“ programėlė aktuali ne tik paramos gavėjams pagal plotines intervencines priemones, bet ir pagal investicines intervencines priemones. Investicinius projektus įgyvendinantys paramos gavėjai „NMA AGRO“ programėle gali pranešti apie patikrų metu nustatytų neatitikimų pašalinimą, įsigytas/sumontuotas investicijas, organizuojamus renginius ir mokymus, viešinimo priemones ir kitas veiklas. Taip pat pasitelkiant „NMA AGRO“ apie atliktas veiklas arba pažeidimus galima tiesiogiai informuoti ne tik NMA, bet ir VšĮ „Ekoagros“, Valstybinę maisto ir veterinarijos tarnybą, Valstybinę augalininkystės tarnybą, Valstybinę saugomų teritorijų tarnybą, Aplinkos ministeriją. 2021 m. 2500 patikrų atlikta naudojantis „NMA AGRO“ programėle pateiktais duomenimis.

Patikrų kiekio ir proceso optimizavimas. NMA patikrų skaičių mažina ne tik taikydama naujas technologijas, tokias kaip palydoviniai vaizdai, bepiločiai orlaiviai, „NMA AGRO“ programėlė, bet ir vykdydama tarpinstitucinį patikrų optimizavimą. Siekiant užtikrinti, kad būtų išvengta perteklinių ir besidubliuojančių patikrų bei sumažintas patikrų skaičius, 2020 m. patvirtintas Patikrų kiekio mažinimo ir optimizavimo planas [1], kuriame numatyti veiksmai, leisiantys institucijoms efektyviau dalintis turima informacija, susijusia su patikrų rezultatais.

Lietuvos kaimo tinklo veiklos siekiant supaprastinimo ir administracinės naštos mažinimo

Prie administracinės naštos mažinimo Lietuvos kaimo tinklas prisideda pasitelkdamas ir įgyvendindamas įvairias komunikacijos priemones, t. y. organizuojant teminius seminarus ir kitokio formato renginius (įskaitant nuotolinius), skirtus skirtingoms suinteresuotoms šalims, vykdamas informacijos, susijusios su žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemos aktualijomis ir galimybėmis, sklaidą įvairiais komunikacijos kanalais (pvz., per svetainę ar naujienlaiškio pagalbą), taip pat organizuojant apklausas suinteresuotų šalių poreikiams nustatyti ir pan. Minėtais veiksmais Lietuvos kaimo tinklas prisideda prie aktualios informacijos, susijusios su SP įgyvendinimu ir jo tobulinimu, prieinamumo elektroninėje erdvėje (t. y. internetinėje svetainėje ir pasitelkiant kitus elektroninės komunikacijos kanalus) didinimu, taip pat prie laiko sąnaudų mažinimo, sudarant galimybę suinteresuotoms šalims gauti išsamesnę savalaikę informaciją apie SP teikiamas galimybes ir įgyvendinimo eigą.

Administracinės naštos mažinimo priemonės, susijusios su intervencijų modeliavimu (dizainu)

Administracinės naštos mažinimo priemonės numatytos ir rengiant intervencines priemones. Tos pačios rūšies intervencinių priemonių (pvz., kaimo plėtos investicinių intervencinių priemonių, ekologinių sistemų intervencinių priemonių) dizainas turi bendrus elementus (žr. SP 4 dalį) ir tai prideda aiškumo pareiškėjui bei mažina administracinę naštą. Strateginiame plane siekiama vartoti vieningą terminiją (SP 4.1 dalis), tos pačios rūšies intervencinių priemonių aprašuose vartojamos vieningos formuluotės aprašant tikslą, paramos gavėją, atrankos principus, tinkamumo kriterijus ir kitus elementus. Remiantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 79 str., investicijų intervencinėms priemonėms, kurios aiškiai skirtos aplinkosaugos reikmėms arba kurios įgyvendinamos vykdamas atkūrimo veiklą (pvz. KP31tvi) atrankos kriterijai gali būti netaikomi.

Siekiant sumažinti administracinę naštą, tenkančią tiek paramos gavėjams, tiek NMA, pagal dalį

intervencinių priemonių bus taikomas **supaprastintų išlaidų apmokėjimas**. Pagrindinis supaprastintai apmokamų išlaidų taikymo privalumas yra mažėjanti veiksmų ir projektų administravimo našta. Administravimo naštos mažėjimas pasireiškia paramos gavėjui planuojant veiklas ir atsiskaitant už šių veiklų įgyvendinimą, kadangi nereikia jų grįsti faktiniais patyrimą ir apmokėjimą įrodančiais dokumentais, o institucijoms prižiūrinčioms veiklų vykdymą paprasčiau patikrinti patirtas išlaidas pagal iš anksto nustatytą fiksuotąjį dydį. Taikant tokį supaprastintą apmokėjimo būdą mažinama ir galimų klaidų tikimybė ir suteikiama galimybė daugiau dėmesio skirti rezultatų pasiekimui. Dar vienas svarbus supaprastintai apmokamų išlaidų taikymo privalumas yra spartesnė teikiamų dokumentų patikra – dėl supaprastintai apmokamų išlaidų sutrumpėja mokėjimų prašymo rengimas, patikrinimas ir sprendimo dėl finansavimo skyrimo priėmimas.

Supaprastintų išlaidų taikymo galimybės buvo įvertintos rengiant kiekvieną intervencinę priemonę. 2023–2027 m. laikotarpiu planuojama taikyti fiksuotuosius įkainius, fiksuotąsias sumas ir fiksuotąsias normas:

1) Fiksuotieji įkainiai (Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83 str. 1(b) dalis) bus taikomi išlaidoms, tokioms kaip projektą vykdančio personalo darbo užmokesčiui, lektorių darbo užmokesčiui, renginio (konferencijos, seminaro, susitikimo ir pan., skirto projekto rezultatams sukurti ar viešinti) organizavimo išlaidoms, dalyvių maitinimo, transporto išlaidoms. Šios išlaidos daugiausiai aktualios bendradarbiavimo intervencinėms priemonėms (pvz., KP22eip) ir keitimosi žiniomis ir informacijos sklaidos intervencinėms priemonėms (pvz., KP23ppi). Fiksuotieji įkainiai taip pat bus taikomi ir tam tikrų gyvūnų ar gyvulių įsigijimui / laikymui (pvz., pagal priemonę KP08neg3 taikant fiksuotuosius įkainius bus remiamas aviganiaus šuns įsigijimas), naujų technologinių statinių (pieno ūkio fermų, plokščiadugnių grūdų saugojimo bokštų) statyboms bei žemės ūkio technikos ir įrangos įsigijimui pagal intervencines priemones KP12vld, KP32svp, KP19sūp ir kt. Taip pat investicijų intervencinėse priemonėse tam tikrų žemės ūkio technikos ir įrangos bei energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių įsigijimui taikomi fiksuotieji vieneto įkainiai juos patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose.

2) Fiksuotosios sumos (Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83 str. 1(c) dalis) bus taikomos finansuojant EIP projekto plano parengimą (intervencinėje priemonėje KP22eip). Taip pat fiksuotoji suma taikoma intervencinėje priemonėje KP17jūs jaunojo ūkininko įsikūrimo išlaidoms padengti.

3) Finansavimas taikant fiksuotąją normą (Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83 str. 1(d) dalis) bus taikomas apmokant netiesiogines projektų išlaidas (intervencinėse priemonėse KP14gra ir KP20vvg (taikoma tiek vietos projektų ir VPS administravimo išlaidoms apmokėti), Sumaniųjų kaimų projektuose).

Šalia dotacijų, dalis paramos yra teikiama ir finansinių priemonių forma. Intervencinėse priemonėse KP12vld, KP31tvi, KP17jūs ir KP30pfi yra numatomos finansinės priemonės lengvatinių paskolų forma. Šių priemonių dizainas yra supaprastintas: atsižvelgiant į KPP 2014–2020 patirtį, lengvatinėms paskoloms šiose intervencinėse priemonėse bus taikoma tik dalis tinkamumo kriterijų, taikomų dotacijai, netinkamų finansuoti išlaidų sąrašas taip pat yra trumpesnis (supaprastintas). Be to, vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 79 str. 3 d. nuostatomis finansinėms priemonėms gali būti netaikomi atrankos kriterijai.

Siekiant supaprastinimo, SP numatytų finansinių priemonių įgyvendinimas Lietuvoje vyks per kontroliuojantįjį fondą, tokiu būdu užtikrinant paprastesnę administravimą ir efektyvų grįžtančių lėšų panaudojimą. Pagal intervencines priemones, turinčias ir dotacijas, ir finansinės priemonės elementus (t. y. KP17jūs, KP12vld ir KP31tvi), remiantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 52 (2) str. nuostatomis, paraišką finansų priemonei pareiškėjas galės pateikti pagal „vieno langelio“ principą kartu su paraiška dotacijai.

[1] Žemės ūkio ministro 2020 m. balandžio 22 d. įsakymas Nr. 3D-315 „Dėl Patikrų kiekio mažinimo ir optimizavimo veiksmų plano ir Sankcijų mažinimo ir prevencijos veiksmų plano patvirtinimo”. Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/5a10d950848211eab005936df725feed>

3.10. Paramos sąlygos

3.10.1. Pagrindinis uždavinys. Klimato kaita (švelninimas ir prisitaikymas prie jos)

3.10.1.1. GAAB 1. Daugiamečių žolynų išlaikymas, grindžiamas daugiamečių žolynų ir žemės ūkio paskirties žemės santykiu

3.10.1.1.1. Ūkio įsipareigojimų santrauka (pvz., išankstinio leidimo sistema ir pertvarkymo įsipareigojimas)

Pagrindinis reikalavimas: pareiškėjams draudžiama suarti ar kitaip pakeisti jiems priklausančius daugiamečių pievų plotus.

Apskaičiavimo, nustatymo ir atkūrimo tvarka

Jeigu einamaisiais metais daugiamečių pievų plotas Lietuvoje sumažėjo daugiau nei leidžiama (daugiau nei 5 proc. lyginant referencinius 2018 ir einamuosius metus), NMA identifikuoja pareiškėjus, kurie suarė arba kitaip pakeitė daugiamečių pievų plotus ir juos informuoja iki einamųjų metų gruodžio 31 d. Šiems pareiškėjams nustatoma asmeninė pareiga atkurti išartą daugiametės pievos plotą iki kitų metų paraiškos pateikimo dienos ir išlaikyti jį ne mažiau kaip 5 metus. Atkurti daugiametės pievas turi pareiškėjai, kurie pagal paraiškų (neatsižvelgiant į jas pateikusį pareiškėją) duomenis deklaravo plotus, kuriuose vietoj daugiametės pievos vykdoma kita veikla. Pareiškėjas, neišlaikęs daugiamečių pievų, jas privalės atkurti tame pačiame arba kitame plote. Pareiškėjai, kurie įpareigoti atkurti išartus ar kitaip pakeistus anksčiau buvusius daugiamečių pievų plotus, informuojami, kiek tiksliai jie turi pertvarkyti plotų atgal į pievą. Atkūrimo reikalavimas taikomas plotams, kurie yra 0,1 ha arba didesni. Pareiškėjai privalės atkurti tik tą pakeistos paskirties anksčiau buvusios pievos ploto dalį, kuri pakeista į žemės ūkio paskirties. Jei ateinančiais metais daugiamečių pievų plotas Lietuvoje sumažėja daugiau nei leidžiama, už neatkurtus suartus daugiamečių pievų plotus taikomos paramos sąlygų pažeidimo sankcijos.

Daugiamečių pievų atkūrimo reikalavimas netaikomas, jei:

- daugiametės pievos buvo pakeistos į kitus žemės plotus, nepatenkančius į b11 bloką (namų valda, komercinės, visuomeninės paskirties žemė);
- valstybės nuosavybėn paimta žemė, kuri panaudota viešajam interesui ar visuomeniniams tikslais;
- daugiametės pievos apsodinamos mišku (išskyrus trumpos rotacijos želdinius, kalėdines eglutes ar energetinius medžius).

3.10.1.1.2 Teritorinė taikymo sritis (nacionalinis, regioninis, ūkių lygmuo, ūkių grupė)
nacionaliniu

3.10.1.1.3. Pamatinio santykio reikšmė (įskaitant jo skaičiavimo metodą)

Santykis **21.22**

Paaiškinimas

2018 m. Daugiamečių ganyklų arba pievų referencinio ir kasmetinio santykio skaičiavimas		
Skaitiklis	Plotas, ha	Pastabos
Daugiametės ganyklos arba pievos, deklaruotos 2018 m. +	612 270	Naudmenų kodai iš 6 grupės: DGP, EPT, NPT, SPT, 5PT-2, MNP, MNŠ
Vardiklis		
Deklaruotas Bendras žemės ūkio paskirties žemės plotas 2018m. -	2 884 679,48	Deklaruotų laukų sluoksnis. Atmetama 7 naudmenų klasifikatoriaus grupė

Referencinis rodiklis – 21,22 %

Daugiamečių žolynų referencinis rodiklis ir einamųjų metų rodiklis yra apskaičiuojamas remiantis

Komisijos deleguotojo reglamento Nr. 2022/126 48 straipsniu.

Referencinis rodiklis apskaičiuojamas daugiamečių žolynų plotus dalijant iš bendro žemės ūkio paskirties žemės ploto.

Einamųjų metų rodiklis nustatomas kiekvienais metais remiantis tais metais paramos gavėjų, gaunančių tiesiogines išmokas arba kitas išmokas deklaruotais plotais.

3.10.1.1.4. Susijusių ūkininkų tipas (visi ūkininkai, turintys daugiamečių žolynų)

Pareiškėjai, kurių deklaruotose plotuose yra nustatytos daugiamečių pievos.

3.10.1.1.5. Paaiškinimas apie indėlį siekiant pagrindinio GAAB standarto tikslo

Daugiamečių pievos ir jų išlaikymas prisideda prie klimato kaitos mažinimo, absorbuojant šiltnamio efektą sukeliančias dujas.

3.10.1.2. GAAB 2. Šlapynių ir durpynų apsauga

3.10.1.2.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą praktiką santrauka

Nustatytuose šlapynių ir durpžemių plotuose, kurie patenka į pareiškėjo deklaruojamus plotus, draudžiama:

1. šlapynių ir durpžemių plotus sausinti. Naujų drenažo sistemų įrengimas draudžiamas, tačiau senų sistemų remontas ir rekonstravimas galimas, tik jei tai nepakenks durpžemių aplinkosauginei būklei;
2. deginti durpžemių plotus;
3. durpžemių plotuose draudžiamas arimas.

Siekiant sumažinti pareiškėjų ir administruojančių institucijų administracinę naštą, numatoma minimali tolerancija – jei durpžemių plotai lauke yra mažesni nei 10 %, bet ne daugiau kaip 1 ha, sankcija netaikoma.

3.10.1.2.2. GAAB paraiškos metai

Pasirinkite metus: **2025**

Pagrindimas

Numatomas įgyvendinimas nuo 2025 m., kadangi Lietuvoje nėra atliktas tinkamas šlapynių ir durpžemių plotų vertinimas. Numatomuose darbuose yra šlapynių ir durpžemių nustatymo metodikos parengimas, informacinio ir skaitmeninio žemėlapio sukūrimas ir kiti darbai. Visi išvardyti ir planuojami veiksmai reikalauja didelių laiko, žmogiškųjų ir finansinių išteklių. Numatoma, kad baigus visus parengiamuosius darbus, bus sukurtas detalus ir visus reikalavimus atitinkantis geoerdvinis duomenų rinkinys, kurio pagalba pareiškėjai galės susipažinti su jų valdose esančiais nustatytais šlapynių ir durpžemių plotais (informacija bus pateikiama ir paraiškų priėmimo informacinėje sistemoje), o kontroliuojančios institucijos tą pačių duomenų pagalba galės atlikti kontrolės ir monitoringo darbus.

3.10.1.2.3. Teritorinė taikymo sritis ir paskirta teritorija

Taikoma visos Lietuvos teritorijoje. Detalūs žemėlapiai bus parengti po to, kai bus atlikti 3.10.1.2.2. dalyje minimi darbai.

3.10.1.2.4. Susijusių ūkininkų tipas

Pareiškėjai, kurių deklaruojami plotai patenka į nustatytus durpžemių ir šlapynių plotus.

3.10.1.2.5. Paaiškinimas apie indėlį siekiant pagrindinio GAAB standarto tikslo

Sausinimo, deginimo ir arimo ribojimas jautriausiuose plotuose apsaugo dirvožemį, kuriame gausu anglies, ir tokiu būdu leidžia sumažinti ŠESD emisijas iš šlapynių ir durpžemių.

3.10.1.3. GAAB 3. Draudimas deginti ariamąsias ražienas, išskyrus tais atvejais, kai tai būtina dėl augalų sveikatos priežasčių

3.10.1.3.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą praktiką santrauka

Ražienos negali būti deginamos, išskyrus atvejus, numatytus Aplinkos apsaugos reikalavimuose lauko sąlygomis deginant augalus ar jų dalis, patvirtintuose Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. 269 „Dėl Aplinkos apsaugos reikalavimų lauko sąlygomis deginant augalus ar jų dalis patvirtinimo“.

3.10.1.3.2. Teritorinė taikymo sritis

Taikoma nacionaliniu lygmeniu visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

3.10.1.3.3. Susijusių ūkininkų tipas

Visi pareiškėjai.

3.10.1.3.4. Paaiškinimas apie indėlį siekiant pagrindinio GAAB standarto tikslo

Prisideda prie dirvožemio organinių medžiagų išsaugojimo tikslo, o tai skatina dirvožemio organinių medžiagų kiekio padidėjimą, ko pasėkoje į atmosferą tiesiogiai neišleidžiamas CO₂.

3.10.2. Pagrindinis uždavinys. Vanduo

3.10.2.1. GAAB 4. Apsaugos ruožų išilgai vandentakių įrengimas

3.10.2.1.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą praktiką santrauka

Pareiškėjams draudžiama dirbti žemę ir skleisti mineralines trąšas, augalų apsaugos produktus, mėšlą ir (ar) srutas paviršinio vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose ir melioracijos griovių (grunte iškasti melioracijos sistemos vandentakiai, laikomi sausinimo ar drėkinimo reikmėms) pagrioviuose. Detalesnės sąlygos numatytos Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo Nr. XIII-2166 specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose.

Prie upių mažiausias paviršinio vandens telkinių pakrančių apsaugos juostos plotis 3 m, net jeigu nacionaliniai teisės aktai numato mažesnę plotį. Prie melioracijos griovių, kurių ilgis ne mažesnis kaip 3 kilometrai arba baseino plotas ne mažesnis kaip 5 kvadratiniai kilometrai arba yra hidrologinių duomenų, kad vidutinio vandeningumo metais juose būna vandens tėkmė ne mažiau kaip 6 mėn., paliekami pagrioviai mažiausiai 3 m pločio (neįskaitant griovio šlaito); prie kitų melioracijos griovių paliekami pagrioviai mažiausiai 1 m pločio (neįskaitant griovio šlaito), net jeigu nacionaliniai teisės aktai numato mažesnę plotį.

Paviršinio vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose ir melioracijos griovių pagrioviuose leidžiama ganyti ir mulčiuoti. Melioracijos griovių pagrioviai gali būti naudojami žemės ūkio technikos eismui, tačiau pareiškėjas privalo užtikrinti, kad žolinė danga išliks vyraujanti.

3.10.2.1.2 Mažiausias apsaugos juostų plotis (metrais)

1

3.10.2.1.3. Teritorinė taikymo sritis, įskaitant vandentakių apibrėžtį

Šio standarto aprašymas apima nitratų veiksmų programos reikalavimus nitratų pažeidžiamose zonose (NVZ), nurodytus Nitratų direktyvoje.

Taikoma nacionaliniu lygmeniu. Konkrečios teritorijos yra nustatytos ir pateikiamos Paviršinio vandens telkinių apsaugos pakrančių apsaugos juostų sluoksnyje (skaitmeninis žemėlapis).

Vandens telkinius (waterbodies) sudaro upės, ežerai, tvenkiniai ir rekultivuoti į vandens telkinius karjerai, natūralios ir sureguliuotos upės, drėkinimo ir nusausinimo kanalai.

Vandens telkinių apsaugos juostų pločiai nustatomi įvertinus jų daugiafunkcinę paskirtį, teritorijų gamtines sąlygas, antropogeninių procesų pobūdį.

3.10.2.1.4. Susijusių ūkininkų tipas

Pareiškėjai, kurių deklaruojami plotai patenka į Paviršinio vandens telkinių apsaugos pakrančių apsaugos juostas.

3.10.2.1.5. Paaiškinimas apie indėlį siekiant pagrindinio GAAB standarto tikslo

Reikalavimas padeda apsaugoti paviršinius vandens telkinius nuo žemės ūkio veiklos taršos. Buferinių juostų sukūrimas padeda sumažinti vandens telkinių užterštumą ir pagerinti vandens kokybę. Be to, tai suteikia daug naudos biologinei įvairovei – padeda susidaryti floros ir faunos buveinėms.

3.10.3. Pagrindinis uždavinys. Dirvožemis (apsauga ir kokybė)

3.10.3.1. GAAB 5. Žemės dirbimo valdymas siekiant sumažinti dirvožemio degradacijos riziką ir eroziją, be kita ko, atsižvelgiant į šlaito nuolydį.

3.10.3.1.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą praktiką santrauka

Erozijai jautriose teritorijose (šlaitų, statesnių nei 12 proc. sluoksnis) privaloma:

- neauginti bulvių, pašarinių ir cukrinių runkelių, kitų šakniavaisių ir šakniagumbių;
- laikotarpiu nuo lapkričio 15 d. iki kovo 1 d. užtikrinti bent minimalią žolinių augalų augmeniją, arba palikti ražienų laukus per žiemą arba kitas augalų liekanas. Ražienų ar augalų liekanų dirbimas minimumu laikotarpiu yra draudžiamas;
- vaismedžių ir vaiskrūmių plotuose ir jų tarpueiliuose draudžiamas žemės dirbimas ir purenimas;
- taikyti dirbimo skersai šlaito technologiją.

3.10.3.1.2. Teritorinė taikymo sritis (įskaitant erozijos rizikos plotus ir šlaito nuolydį)

Taikoma nacionaliniu lygmeniu nustatytuose erozijai jautriose teritorijose (šlaitų, statesnių nei 12 proc.).

3.10.3.1.3. Susijusių ūkininkų tipas

Pareiškėjai, kurių deklaruojami plotai patenka į nustatytas erozijai jautrias teritorijas.

3.10.3.1.4. Paaiškinimas apie indėlį siekiant pagrindinio GAAB standarto tikslo

Reikalavimas padeda apsaugoti šlaitus nuo žemės ūkio veiklos sukeltos erozijos. Užkerta kelią tolesniam dirvožemio potencialo praradimui, padeda išlaikyti geros kokybės dirvožemį ūkininkavimui.

3.10.3.2. GAAB 6. Minimali dirvožemio danga siekiant išvengti, kad dirvožemis bus tuščias pažeidžiamiausiu (-iais) laikotarpiu (-iais)

3.10.3.2.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą praktiką santrauka (įskaitant atitinkamą laikotarpį)

Kiekvienais metais lapkričio 15 d. – kovo 1 d., pareiškėjams deklaruojantiems iki 50 ha taikomas reikalavimas, kuomet ne mažesnis nei 50 proc. pareiškėjo deklaruotos ariamosios žemės plotas, sodų ir uogynų plotas turi būti užimtas žemės ūkio augalais arba paliekamos neapartos ražienos arba kitos augalų liekanos.

Kiekvienais metais lapkričio 15 d. – kovo 1 d., pareiškėjams deklaruojantiems daugiau nei 50 ha taikomas reikalavimas, kuomet ne mažesnis nei 65 proc. pareiškėjo deklaruotos ariamosios žemės plotas, sodų ir uogynų plotas turi būti užimtas žemės ūkio augalais arba paliekamos neapartos ražienos, arba kitos augalų liekanos.

Žemės dirbimas deklaruotuose plotuose su augaline danga ar augalų liekanomis nurodytu laikotarpiu yra draudžiamas.

Juodąjį pūdymą (išskyrus juodąjį pūdymą ekologinių laukų apsaugos juostose) iki kiekvienų metų lapkričio 1 d. būtina apsėti arba apsodinti žemės ūkio augalais.

Sodų ir uogynų plotuose, kurie einamaisiais metais yra įveisiami arba atnaujinami netaikomas aukščiau išdėstytas dangos reikalavimas.

Pirmiau išdėstytas minimalus dirvos dangos reikalavimas neprivalomas po daržovių, bulvių ir runkelių.

3.10.3.2.2. Teritorinė taikymo sritis

Taikoma nacionaliniu lygmeniu visoje Lietuvos teritorijoje.

3.10.3.2.3. Susijusių ūkininkų tipas

Taikoma visiems pareiškėjams.

3.10.3.2.4. Paaiškinimas apie indėlį siekiant pagrindinio GAAB standarto tikslo

Apsaugoma dirva jautriausiu periodu (žiema). Apsaugoma dirvožemio fizinė struktūra, gerinamas dirvožemio organinių medžiagų kiekis, mažinama maistinių medžiagų išplovimo rizika.

Išimčių plotai sudaro:

Iš viso 80 692 ha (1,12 proc. nuo viso deklaruoto ploto)

- Bulvės – 9 711 ha (0,33 bendro ploto)
- Pašariniai runkeliai – 30 ha
- Cukriniai runkeliai – 15 760 ha (0,53 bendro ploto)
- Daržovės – 6 056 ha (0,2 bendro ploto)

Išvardintų augalų derliaus nuėmimas dažniausiai vyksta nuo rugsėjo antros pusės iki spalio vidurio, o kai kuriais atvejais ir ilgiau. Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos duomenimis rugsėjo 29-30 dienomis temperatūra nukrenta žemiau +10 oC. Augalų vegetacija sustoja, kai vidutinė paros oro temperatūra nukrinta žemiau +5 °C, o tai dažniausiai įvyksta spalio pabaigoje ar lapkričio pradžioje. Todėl žieminių ar tarpinių pasėlių augalų sėja spalio mėnesį yra rizikinga – augalai gali nespėti sudygti.

Lietuva įsipareigoja užtikrinti, kad tokių plotų pokytis nepadarys didelės įtakos standarto įgyvendinimo tikslams.

3.10.3.3. GAAB 7. Sėjomaina ariamojoje žemėje, išskyrus vandenyje auginamus pasėlius

3.10.3.3.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą sėjomainos praktiką santrauka

Pareiškėjai privalo laikytis šių minimalios augalų kaitos reikalavimų:

- pareiškėjai privalo laikytis minimalios augalų kaitos reikalavimo bent 35 proc. deklaruotos ariamosios žemės plote, t. y. tas pats pasėlis negali būti auginamas ilgiau nei vieneri metai tame pačiame lauko plote;
- pirmos sąlygos įgyvendinimui antriniai pasėliai (įsėlis, posėlis, tarpiniai pasėliai per žiemą), auginami ne kaip pagrindinė kultūra, gali būti traktuojami kaip pasėlio pakeitimas. Antriniai pasėliai turi būti nepertraukiamai išlaikomi dirvoje bent 6 savaites. Antriniai pasėliai negali būti naudojami ganymui ar derliui gauti;
- plotai, kuriuose per pastaruosius trejus metus pasėliai nebuvo pakeisti, ketvirtaisiais metais turi būti naudojami kitiems pasėliams auginti.

Minimalios augalų kaitos reikalavimas netaikomas daugiamečių augalų plotams, žolėms ir kitiems žoliniam augalams bei pūdymui.

Standartas netaikomas plotuose, kuriuose auginami daugiamečiai sodiniai (uogynai įskaitytinai).

Standartas netaikomas pareiškėjams deklaruojantiems daugiamečius augalus ir sertifikuotiems ekologiniams ūkiams pagal 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą Nr. 2018/848.

Atsižvelgiama į 2022 m. liepos 27 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentą NR. 2022/1317 ir reikalavimas netaikomas 2023 pasėlių deklaravimo metais.

3.10.3.3.2. Informacijos apie ūkiuose taikomą pasėlių įvairinimo praktiką santrauka

Neplanuojama įgyvendinti.

3.10.3.3.3. Teritorinė taikymo sritis

Taikoma nacionaliniu lygmeniu visoje Lietuvos teritorijoje.

3.10.3.3.4. Susijusių ūkininkų tipas

Visi ūkininkai, kurie turi ariamąją žemę (netaikoma išimtis)

Taikomos išimtys

Kuriose ariamoji žemė neviršija 10 hektarų (III priedo 5 išnaša, 1 punkto c papunktis)

Kuriose daugiau kaip 75 % reikalavimus atitinkančios žemės ūkio paskirties žemės yra daugiametis žolynas (III priedo 7 išnaša, 1 punkto b papunktis)

Kuriose daugiau kaip 75 % ariamosios žemės naudojama žolei ar kitiems žoliniams pašarams auginti, yra pūdymui palikta žemė arba yra naudojama ankštiniais augalams auginti, arba naudojama keliais minėtais tikslais (III priedo 7 išnaša, 1 punkto a papunktis)

3.10.3.3.5. Paaiškinimas apie indėlių siekiant pagrindinio GAAB standarto tikslo (ypač jeigu VN pasirinko pasėlių įvairinimą)

Prisidedama prie dirvožemio potencialo išsaugojimo. Augalų kaita naudinga dirvožemio fizinei struktūrai, dirvožemio derlingumui, dirvožemio organinės medžiagos ir mikrofloros, dirvožemio cheminės sudėties aspektais.

3.10.4. Pagrindinis uždavinys. Biologinė įvairovė ir kraštovaizdis (apsauga ir kokybė)

3.10.4.1. GAAB 8. Mažiausia ariamos žemės, skirtos negamybiniam plotams arba objektams, dalis, o visame žemės ūkio paskirties plote – kraštovaizdžio elementų išlaikymas ir draudimas pjauti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi ir jauniklių auginimo sezonu

3.10.4.1.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą praktiką santrauka

Minimalios dalies standartas:

Ariamosios žemės ūkio lygmeniu, skirtos negamybiniam plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, dalis – bent 4 %.

Ariamosios žemės, skirtos negamybiniam plotams ir objektams, dalis (%) : **4.0%**

Bent 3 % ariamosios žemės ūkio lygmeniu, skirtos negamybiniam plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, kai ūkininkas įsipareigoja ne mažiau kaip 7 % ariamosios žemės skirti negamybiniam plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, taikant sustiprintą ekologinę sistemą laikantis 31 straipsnio 5a dalies.

Bent 7 % ariamosios žemės ūkio lygmeniu, skirtos negamybiniam plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, tarpinius pasėlius ir azotą kaupiančius pasėlius, auginamus nenaudojant augalų apsaugos produktų, iš kurių 3 % turi būti negamybiniai plotai ir objektai, įskaitant pūdymui paliktą žemę. Tarpiniams pasėliams valstybės narės turėtų taikyti 0,3 svorinį koeficientą.

Ariamosios žemės, skirtos negamybiniam plotams ir objektams, tarpiniams pasėliams arba azotą kaupiantiems pasėliams, dalis (%) : **7.0%**

Objektų sąrašas (orientacinis objektų ir negamybinių plotų, atitinkančių reikalavimus minimaliai daliai apskaičiuoti, sąrašas)

Apsauginės juostos

Piramidės iš akmenų

Paaiškinimas

Akmenynai, akmenų, šakų, kelmų krūvos

Specifikacija

- Taškinis objektas ariamų laukų pakraščiuose;
- Krūva, kurios aukštis yra minimaliai 1 m, minimalus plotas 2 m², atitinka 8 m² kraštovaizdžio elemento ploto;
- krūva, kurios aukštis yra daugiau nei 1 m, plotas daugiau 2 m², atitinka 15 m² kraštovaizdžio

elemento ploto.

kultūriniai elementai

Grioviai

Paaiškinimas

Vandens telkinių pakrantės, pagrioviai (įskaitant apsaugines vandens juostas)

Specifikacija

Vandens telkiniai gali būti natūralūs arba dirbtiniai, tačiau paramai netinka telkiniai, turintys betonuotas pakrantes. Dirbtiniai vandens telkiniai – techninėmis priemonėmis žmogaus įrengti paviršiniai vandens telkiniai (tvenkinys, kūdra, kanalas ir kt.), atliekantys neproduktyvias kraštovaizdžio funkcijas, naudojami asmeninėms reikmėms ir kuriuose nėra vykdoma žemės ūkio ar žuvininkystės veikla (gamyba).

- Plotis 1–20 m;
- Juostų, kurių plotis yra 1–3 m, 1 ilgio metras atitinka 10 m² kraštovaizdžio elemento ploto;
- Juostų, kurių plotis yra 3–6 m, 1 ilgio metras atitinka 13 m² kraštovaizdžio elemento ploto;
- Juostų, kurių plotis yra 6–10 m, 1 ilgio metras atitinka 16 m² kraštovaizdžio elemento ploto;
- Juostų, kurių plotis yra 10–15 m, 1 ilgio metras atitinka 20 m² kraštovaizdžio elemento ploto;

Juostų, kurių plotis yra 15–20 m, 1 ilgio metras atitinka 25 m² kraštovaizdžio elemento ploto.

Laukų pakraščiai, nedideli žemės plotai, apsauginės juostos

Paaiškinimas

Ežios (ribinės juostos), palaukės

Specifikacija

- Žolinių augalų juostos (be medžių ir krūmų);
- Juosta tarp dviejų ariamų laukų, skirianti žemės sklypus arba deklaruojamus laukus (paramai netinka juosta, esanti tarp pievos ir ariamo lauko) arba juosta, esanti lauko pakraštyje;
- Prisiimtų įsipareigojimų metu juostos vietos keisti negalima;
- Plotis 1–6 m.:
  - juostų, kurių plotis yra 1–3 m, 1 ilgio metras atitinka 6 m² kraštovaizdžio elemento ploto;
  - juostų, kurių plotis yra 4–6 m, atitinka 9 m² kraštovaizdžio elemento ploto.

Gyvatvorės, pavieniai medžiai ar jų grupės

Paaiškinimas

Apsauginės medžių ir krūmų juostos

Specifikacija

- Juostos prie ariamos žemės laukų, įskaitant tas, kurios auga prie vandens telkinių. Visos besiribojančių laukų kombinacijos yra leistinos;
- Minimalus ilgis 10 m;
- Plotis 1–20 m:
  - juostų, kurių plotis yra 1–10 m, 1 ilgio metras atitinka 5 m² kraštovaizdžio elemento ploto;
  - juostų, kurių plotis yra 11–20 m, 1 ilgio metras atitinka 10 m² kraštovaizdžio elemento ploto.

Pavieniai medžiai ar krūmai

Specifikacija

- Taškinis elementas ariamuose laukuose, įskaitant prie el. stulpų/atramų augančius krūmus;
- Pavieniais medžiais laikomi tie medžiai, kurių lajos nesiliečia;
- Medis/krūmas, kurio aukštis yra 1–3 m, atitinka 10 m² kraštovaizdžio elemento ploto;

- Medis/krūmas, kurio aukštis yra daugiau nei 3 metrai, atitinka 100 m² kraštovaizdžio elemento ploto.

Miškeliai, medžių ir krūmų grupės, žolinė danga, želdynai ir (ar) želdiniai (įskaitant apleistas sodybvietes ar apleistus ūkinius pastatus, kurie nėra vyraujantys, tačiau galintys teikti prieglobstį faunai ir naudą biologinei įvairovei taip prisidedant prie GAAB 8 tikslo).

Specifikacija

- Paramai tinka iki 0,5 ha (netaisyklingos formos, išbraižomas konkretus plotas pagal lajų projekciją) ariamoje žemėje.
- 1 m² atitinka 2 m² kraštovaizdžio elemento ploto.
- Minimalus plotas 100 m².

Reikalavimai kraštovaizdžio elementui "Miškeliai, medžių ir krūmų grupės, žolinė danga, želdynai ir (ar) želdiniai (įskaitant apleistas sodybvietes ar apleistus ūkinius pastatus, kurie nėra vyraujantys, tačiau galintys teikti prieglobstį faunai ir naudą biologinei įvairovei taip prisidedant prie GAAB 8 tikslo)." taikomi ir 2025 m., reikalavimai įsigalioja kitą dieną po pranešimo apie Komisijos sprendimą, kuriuo patvirtinamas Strateginio plano pakeitimas.

Pūdymui palikta žemė

Paaiškinimas

Pareiškėjai privalo užtikrinti, kad nuo einamųjų metų sausio 1 d. iki rugpjūčio 1 d.:

- Žaliajame pūdyme nebūtų vykdoma žemės ūkio gamyba (t. y. ganomi gyvuliai, šienaujama žolė, išskyrus žaliosios masės susmulkinimą ir įterpimą į dirvą) einamųjų metų produkcijai gauti. Žaliajame pūdyme auginami žemės ūkio augalai ne vėliau kaip iki einamųjų metų rugsėjo 1 d. turi būti įterpiami į dirvą, o prieš įterpiant į dirvą nuimti augalų derlių draudžiama;
- Pūdymo plotuose draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus.

Kita

Paaiškinimas

Kasmet užmirkančios vietos ariamojoje žemėje

Specifikacija

- Plotinis objektas ariamame lauke ar jo pakraštyje, kur dėl prastai veikiančios melioracijos kultūra negali būti pasėta;
- Minimalus plotas 100 m²;
- Maksimalus plotas 0,5 ha.;
- 1 m² atitinka 2 m² kraštovaizdžio elemento ploto;

Nedideli tvenkiniai

Paaiškinimas

Vandens telkiniai (kūdras, tvenkiniai, ežerėliai)

Specifikacija

- Paramai tinka iki 0,5 ha (netaisyklingos formos, išbraižomas konkretus plotas);
- Minimalus plotas 100 m²;
- 1 m² atitinka 2 m² kraštovaizdžio elemento ploto.

Reikalavimai kraštovaizdžio elementui "Vandens telkiniai (kūdras, tvenkiniai, ežerėliai)" taikomi ir 2025 m., reikalavimai įsigalioja kitą dieną po pranešimo apie Komisijos sprendimą, kuriuo patvirtinamas Strateginio plano pakeitimas.

Nedidelės šlapynės

Akmens sienos

Upeliai

Terasos

Objektų sąrašas (išsaugoti)

- Gyvatvorės, pavieniai medžiai ar jų grupės

- Nedideli tvenkiniai

Draudimas pjauti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi ir jauniklių auginimo sezonu (privaloma)

Draudžiama kirsti ir genėti medžius ir gyvatvores paukščių jauniklių perėjimo ir augimo metu, t. y. nuo kovo 1 d. iki rugpjūčio 1 d.

Apsaugos nuo invazinių augalų rūšių priemonės

Apsaugos nuo invazinių augalų rūšių priemonės netaikomos.

3.10.4.1.2. Teritorinė taikymo sritis (taikoma mažiausios dalies standarto atveju)

Taikoma nacionaliniu lygmeniu.

Atsižvelgiama į 2022 m. liepos 27 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentą NR. 2022/1317 ir reikalavimas netaikomas 2023 m. pasėlių deklaravimo metais.

2024 m. ūkininkai bus laikomi atitinkantys GAAB 8 reikalavimo nuostatas, dėl mažiausios ariamos žemės, skirtos negamybiniam plotams arba objektams, dalies, jeigu ne mažiau kaip 4 proc. ariamosios žemės ūkio lygmeniu skirs negamybiniam plotams ir objektams (kraštovaizdžio elementams), įskaitant pūdymui paliktą žemę, ir (arba) azotą kaupiantiems pasėliams, ir (arba) tarpiniams pasėliams. Tarpiniams pasėliams taikomas svertinis koeficientas, kuris yra lygus 1. Tarpinių pasėlių (įsėlio ir posėlio) ir azotą kaupiančių augalų plotuose draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus.

Pradedant 2025 m., reikalavimai įsigalioja kitą dieną po pranešimo apie Komisijos sprendimą, kuriuo patvirtinamas Strateginio plano pakeitimas, pareiškėjai privalo išlaikyti saugomų kraštovaizdžio elementų sluoksnyje išskirtus ir pareiškėjų deklaruotus, į pareiškėjų valdoje esantį plotą įsiterpusius kraštovaizdžio elementus. Draudžiama kirsti ir genėti medžius ir gyvatvores paukščių jauniklių perėjimo ir augimo metu, t. y. nuo kovo 1 d. iki rugpjūčio 1 d.

3.10.4.1.3. Susijusių ūkininkų tipas

Visi ūkininkai, kurie turi ariamąją žemę (netaikoma išimtis)

Taikomos išimties

Non Applicable

Kuriose ariamoji žemė neviršija 10 hektarų (III priedo 5 išnaša, 1 punkto c papunktis)

Kuriose daugiau kaip 75 % reikalavimus atitinkančios žemės ūkio paskirties žemės sudaro daugiametis žolynas (III priedo 5 išnaša, 1 punkto b papunktis)

Kuriose daugiau kaip 75 % ariamosios žemės naudojama žolei ar kitiems žoliniam pašarams auginti, yra pūdymui palikta žemė arba yra naudojama ankštiniam augalams auginti, arba naudojama keliais minėtais tikslais (III priedo 7 išnaša, 1 punkto a papunktis)

III priedo 1 išnašos 2 punkte nustatyta išimtis

3.10.4.1.4. Paaiškinimas apie įnašą siekiant pagrindinio praktikos ir (arba) standarto tikslo

Pagrindinis standarto tikslas yra neproduktyvių vietovių ir teritorijų priežiūra, siekiant pagerinti ūkių biologinę įvairovę. Kraštovaizdžio ypatybės taip pat suteikia daug svarbios aplinkosauginės vertės dirvožemiui, vandens kokybei ir klimato kaitai (ypač anglies sekvestracijai). Pagerinus žemės ūkio ekosistemų būklę ir įvairovę, padidės sektoriaus atsparumas klimato kaitai, aplinkos rizikai ir socialiniams bei ekonominiams sukrėtimams.

Tarpiniai ir azotą fiksuojantys augalai, ypač žydyntys (dobilai, gargždeniai, ožiarūčiai, barkūnai, lubinai, pupos, žirniai ir kt.) puikiai pasitarnauja bitėms ir kitiems vabzdžiams. Skatina jų dauginimąsi ir užtikrina bioįvairovės sklaidą.

3.10.4.2. GAAB 9. Draudimas keisti „Natura 2000“ teritorijose esančių daugiamečių žolynų, kurie nustatyti kaip aplinkos požiūriu pažeidžiami daugiamečiai žolynai, paskirtį arba juos arti

3.10.4.2.1. Informacijos apie ūkiuose taikomą praktiką santrauka

Aplinkosaugos atžvilgiu pažeidžiamas daugiametės ganyklas arba pievas, t. y. patenkančias į pievų ir joms artimų buveinių, pelkių ir medžiais apaugusių natūralių buveinių teritoriją „Natura 2000“, draudžiama arti ar jose vykdyti ne žemės ūkio veiklą. Tokias pievas galima atnaujinti – suarti ir atsėti, jeigu tai leidžiama gamtotvarkos plane. Detalesnės gamtotvarkos priemonės (galimas pievų atnaujinimas, atsėjimas) pateikiamos saugomų teritorijų įstatyme bei Aplinkos ministerijos ir Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos strateginio planavimo dokumentuose. Pievų atnaujinimas ir atsėjimas gali būti vykdomas tik gavus kompetentingos gamtos apsaugos institucijos sutikimą.

3.10.4.2.2. Teritorinė taikymo sritis

Bendras orientacinis aplinkosaugos požiūriu pažeidžiamų daugiamečių žolynų plotas tinklo „Natura 2000“ teritorijose, kuriose taikoma GAAB, hektarais: **26591.0**

3.10.4.2.3. Susijusių ūkininkų tipas

Pareiškėjai, kurių deklaruojami plotai patenka į Aplinkosaugos atžvilgiu pažeidžiamų daugiamečių ganyklų arba pievų sluoksnį.

3.10.4.2.4. Paaiškinimas apie indėlį siekiant pagrindinio GAAB standarto tikslo

Reikalavimu apsaugomos bioįvairove turtingos daugiametės pievos. Prisidedama prie vertingų buveinių ir rūšių, įskaitant paukščių lizdavietes ir veisimosi vietas, apsaugos. Tokios pievos taip pat prisideda prie anglies sekvestracijos, taip pat vandens ir dirvožemio kokybės gerinimo.

3.10.5. Papildoma GAAB (jei taikoma)

Kodas	Pavadinimas	Aprašas
GAEC10	Netaikoma	Netaikoma.

4. Kelių intervencinių priemonių bendras elementas

4.1 Apibrėžimas ir būtiniausi reikalavimai

4.1.1 Žemės ūkio veikla

4.1.1.1 Gamybos aprašymas

Taikomas Reglamento (ES) Nr. 1307/2013 4 straipsnio 1 dalies c punkto i papunktyje nustatytas žemės ūkio veiklos apibrėžimas: „žemės ūkio produktų gamyba, kultivavimas arba auginimas, įskaitant derliaus nuėmimą, melžimą, gyvulių veisimą ir laikymą ūkininkavimo tikslais“.

4.1.1.2 Žemės ūkio paskirties žemės išlaikymo apibrėžtis

4.1.1.2.1. Ariamosios žemės išlaikymo kriterijai

Pievas, žolinius azotą kaupiančius augalus ariamojoje žemėje (pagal visus klasifikatoriaus III grupės kodus) būtina nušienauti bent 1 kartą per metus vadovaujantis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu nustatytais tvarka (terminais ir sąlygomis).

Pareiškėjai privalo laikytis papildomų žemės ūkio veiklos vykdymo kriterijų:

- žemės ūkio augalų plotuose ariamojoje žemėje iki derliaus nuėmimo užtikrinti, kad žemės ūkio augalai dominuotų;
- juodajame pūdyme nebūtų vykdoma jokia žemės ūkio gamyba (t. y. sėja, auginimas ir derliaus nuėmimas) einamųjų metų produkcijai gauti. Juodasis pūdymas taip pat turi būti periodiškai įdirbamas taip, kad jame nebūtų subrendusių ir žydėjimo stadiją pasiekusių piktžolių;
- žaliajame pūdyme nebūtų vykdoma žemės ūkio gamyba (t. y. ganomi gyvuliai, šienaujama žolė, išskyrus žaliosios masės susmulkinimą ir įterpimą į dirvą) einamųjų metų produkcijai gauti. Žaliajame pūdyme auginami žemės ūkio augalai ne vėliau kaip iki einamųjų metų rugsėjo 1 d. turi būti įterpiami į dirvą ar kitaip sutvarkomi pareiškėjo pasirinktu būdu, o prieš įterpiant ar sutvarkant nuimti augalų derlių draudžiama.

4.1.1.2.2. Daugiamečių pasėlių išlaikymo kriterijai

Taikomi priežiūros ir atitikimo kriterijai:

1. Sodų ir uogynų plotai turi būti palaikomi tokios būklės, kad iš jų būtų galima gauti derlių.
2. Sodų ir uogynų tarpueilius (išskyrus tuos tarpueilius, kuriuose yra pieva) reikia periodiškai įdirbti taip, kad juose būtų sunaikintos piktžolės. Sodų ir uogynų tarpueilius, kuriuose yra pieva, nušienauti ne mažiau kaip 1 kartą per metus taip pat būtina pašalinti negyvus vaismedžius ir (arba) vaiskrūmius arba jų liekanas atskiru žemės ūkio ministro įsakymu nustatytais terminais ir sąlygomis.

4.1.1.2.3. Daugiamečių žolynų išlaikymo kriterijai

Daugiametės pievas būtina nušienauti bent 1 kartą per metus atskiru žemės ūkio ministro įsakymu nustatytais terminais ir sąlygomis.

Daugiamečių pievų priežiūra ir išlaikymas taip pat turi būti suderinamas su GAAB 1 standarto įgyvendinimo sąlygomis.

4.1.2 Žemės ūkio naudmenos

4.1.2.1. Agrarinės miškininkystės sistemos elementai, kai ji sukuriama ir (arba) prižiūrima žemės ūkio paskirties plote

4.1.2.1.1. Agrarinės miškininkystės sistemų elementai, susiję su ariamąja žeme

Agrarinės miškininkystės sistemų elementais laikomi plotai kuriuose:

- 1 ha yra ne daugiau nei 100 medžių;
- Medžiai susodinti juostomis arba grupėmis ne mažesniais nei 3 m. tarpais;
- Sudaro tik vietinės rūšys, kurios atitinka vietos edafines (maistingumo ir drėgnumo) sąlygas;
- Medžiai tinkamai prižiūrimi ir saugomi.

4.1.2.1.2. Agrarinės miškininkystės sistemų elementai, susiję su daugiamečiais pasėliais

Taip pat kaip 4.1.2.1.1.

4.1.2.1.3. Agrarinės miškininkystės sistemų elementai, susiję su daugiamečiais žolynais

Taip pat kaip 4.1.2.1.1.

4.1.2.2. Ariamoji žemė

4.1.2.2.1. Kitos su ariamosios žemės apibrėžtimi susijusios pastabos

Ariamajai žemei taip pat prilyginami žemės plotai, kuriuose žemės ūkio augalai auginami naudojant bearimes technologijas.

4.1.2.3. Daugiamečiai pasėliai

4.1.2.3.1. Daigynų apibrėžtis

Plotai, kuriuose auginami vaismedžių, vaiskrūmių, uogų ar kitų žemės ūkio augalų daigai, kurie skirti vėlesniam persodinimui.

4.1.2.3.2. Trumpos rotacijos želdinių apibrėžtis

Trumpos rotacijos plantaciniai želdiniai – ne daugiau kaip dviejų greitai augančių medžių ar krūmų rūšių želdiniai.

Gluosnių, tuopų arba baltalksnių plotuose, draudžiama naudoti mineralines trąšas.

Maksimalus atstumas tarp medžių turi būti ne didesnis nei 5 metrai, išskyrus atvejus kai nacionaliniais teisės aktais nustatyti mažesni atstumai.

Trumpos rotacijos plantaciniai želdiniai turi būti kertami ne rečiau kaip kas 8 metus, išskyrus atvejus, kai nacionaliniais teisės aktais nustatyti trumpesni terminai.

4.1.2.3.3. Kitos su daugiamečių pasėlių apibrėžtimi susijusios pastabos

Nėra.

4.1.2.4. Daugiamečiai žolynai

4.1.2.4.1. Žolių ir kitų žolinių pašarų apibrėžtis

Daugiametė ganykla arba pieva – užsėtas daugiametėmis žolėmis arba natūralus žemės plotas gyvuliams ganyti, žolei ar žolės produkcijai gauti. Taip pat visi žoliniai augalai, tradiciškai aptinkami natūraliose ganyklose, arba paprastai įmaišomi į ganyklų ar pievų sėklų mišinius, kurie skirti pašarų gamybai.

4.1.2.4.2. Sprendimas klasifikuojant daugiamečius žolynus naudoti arimo kriterijų

: **Taip**

4.1.2.4.3. Sprendimas klasifikuojant daugiamečius žolynus naudoti žemės dirbimo kriterijų

: **Taip**

Pievos, kurioms netaikomas daugiametės pievos statusas (iki 5 metų) ir kuriose pievų augalai sunyko ir (arba) vyrauja piktžolės, einamaisiais metais gali būti atnaujintos (persėtos). Pievos, kurioms netaikomas daugiametės pievos statusas, tampa daugiametėmis pievomis, jeigu per penkerius metus iš eilės nei karto nebuvo atnaujintos.

Daugiametės pievos, kuriose pievų augalai sunyko ir (arba) vyrauja piktžolės, einamaisiais metais gali būti atnaujintos (persėtos jų nesuarinant). Daugiamečių pievų atnaujinimas nekeičia daugiametės pievos statuso.

4.1.2.4.4. Sprendimas klasifikuojant daugiamečius žolynus taikyti sėjimo įvairių rūšių žolėmis kriterijū : **Ne**

4.1.2.4.5. Sprendimas dėl kitų rūšių, pvz., medžių ir (arba) krūmų, kurie gali būti panaudoti gyvūnams šerti, įtraukimo, jei toliau vyrauja žolė ir kiti žoliniai pašarai. : **Ne**

4.1.2.4.6. Sprendimas dėl kitų rūšių, pvz., krūmų ir (arba) medžių, kurie gali būti panaudoti gyvūnams ganyti arba šerti, įtraukimo, kai žolės ir kiti žoliniai pašarai tradiciškai nėra vyraujantys arba ganyklose jų nėra.

Sprendimas dėl kitų rūšių, pvz., krūmų ir (arba) medžių, kurie gali būti panaudoti gyvūnams ganyti arba šerti, įtraukimo, kai žolės ir kiti žoliniai pašarai tradiciškai nėra vyraujantys arba ganyklose jų nėra. : **Ne**

a) Jeigu atsakymas teigiamas, ar taikoma visoms VN / visam regionui? : **Ne**

b) Jeigu atsakymas į a klausimą neigiamas, ar taikoma tik žemei, kuri yra nusistovėjusios vietos praktikos dalis? : **Ne**

c) Jeigu atsakymas į a klausimą neigiamas, neapribojama ar taikoma kitoms sritims, išskyrus nusistovėjusią vietos praktiką? : **Ne**

4.1.2.4.7. Kitos su daugiamečių žolynų apibrėžtimi susijusios pastabos

Daugiametės pievos, kuriose pievų augalai sunyko ir (arba) vyrauja piktžolės, einamaisiais metais gali būti atnaujintos (persėtos jų nesuarinant). Daugiamečių pievų atnaujinimas nekeičia daugiamečių pievos statuso.

4.1.2.5. Kitos apskritai su žemės ūkio paskirties ploto apibrėžtimi susijusios pastabos

Nėra.

4.1.3 Reikalavimus atitinkantys hektarai

4.1.3.1. Kriterijai, kuriais vadovaujantis nustatomas žemės ūkio veiklos vyravimas, jei žemė naudojama ir ne žemės ūkio veiklai

Reikalavimus atitinkantys hektarai – valdoje esantis žemės ūkio paskirties plotas, už kurį einamaisiais metais prašoma tiesioginių išmokų ir kuris yra naudojamas žemės ūkio veiklai. Plotas gali būti naudojamas ne tik žemės ūkio veiklai, tačiau žemės ūkio veikla turi išlikti dominuojanti. Deklaruojamuose naudmenų plotuose turi būti auginami žemės ūkio augalai (įskaitant pievas) arba laikomas pūdymas. Jeigu žemės ūkio augalai deklaruojamame plote apskritai neauginami (jame nėra vykdoma žemės ūkio veikla), parama už tokius plotus neskiriama.

Vertinamoje teritorijoje žemės ūkio veikla turi būti dominuojanti veikla. Kai vykdoma ir ne žemės ūkio veikla, laikoma, kad tas plotas daugiausia naudojamas žemės ūkio veiklai, jei žemės ūkio veikla gali būti vykdoma be didelių kliūčių dėl ne žemės ūkio veiklos intensyvumo, pobūdžio, trukmės ir laiko.

Taip pat, nuotolinės stebėsenos sistemos pagalba galima nustatyti ar pasėlis lauke dominuoja. Iškilus klausimams atliekamos patikros vietoje, kurių metu nustatomas dominavimas (pvz. ne žemės ūkio veiklos vykdymas ar piktžolėtumas).

Jeigu žemė naudojama ir ne žemės ūkio veiklai, laikoma, kad žemės ūkio veikla dominuoja kai:

- ne žemės ūkio veikla netrukdo pasėlių ir kitų žemės ūkio augalų vegetacijai;
- žemės plotai, kuriuose buvo vykdoma ne žemės ūkio veikla gali būti atstatomi ar pritaikomi žemės ūkio veiklai be didelių investicinių kaštų.

4.1.3.2. Kriterijai, pagal kuriuos užtikrinama, kad žemė yra ūkininko

Ūkininkams suteikiamos visos galimybės įrodyti, žemės valdymo teisėtumą taip, kaip tai numato LR įstatymai.

Pareiškėjo, kaip valdos valdytojo, valda turi būti įregistruota Valdų registre.

Pareiškėjas paraiškoje privalo deklaruoti visus valdomus naudmenų ir kitus plotus, už kuriuos jis prašo paramos, ir visus valdomus naudmenų plotus, nors už juos paramos neprašo. Parama skiriama tik už

Lietuvos Respublikos teritorijoje esančius naudmenų ir kitus plotus. Pareiškėjui, atskiru žemės ūkio ministro įsakymu nustatyta tvarka ir laikotarpiais, suteikiama galimybė įrodyti, kad jo deklaruojami plotai yra valdomi teisėtai pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus. Žemės valdymo teisė gali būti įrodoma pateikiant nuosavybės, nuomos ar panaudos juridinius santykius patvirtinančius dokumentus.

Laikoma, kad yra deklaruojami didesni naudmenų plotai, nei deklaruoti reikalavimus atitinkantys plotai, kai Mokėjimo agentūrai atsitiktinės atrankos, rizikos analizės būdu ar dėl kitų priežasčių atrinkus pareiškėją patikrai nepateikiami žemės valdymo teisės patvirtinimo dokumentai:

- įtarus, kad pareiškėjas keitė deklaruotą plotą, siekdamas gauti didesnę paramos sumą ar išvengti reikalavimų vykdymo;
- gavus informacijos (skundą, pranešimą ar kt.) apie pareiškėją iš sklypo (-ų) savininko (su nurodytu kadastriniu arba unikaliu numeriu) arba iš anoniminio asmens apie valstybinės žemės plotą dėl netiksliai ir (arba) neteisėtai deklaruotų plotų (t. y. plotų, kuriuos pareiškėjas deklaravo neturėdamas šių plotų teisėto valdymo teisės ir (arba) šiuose plotuose nevykdo žemės ūkio veiklos).

Be to, pareiškėjas arba jo atstovas per kasmetinį paraiškų rinkimo laikotarpį privalo pateikti žemės valdymo teisės (nuosavybės, nuomos ar panaudos pagrindais) patvirtinimo dokumentus (kartu su kadastro žemėlapiais (žemės sklypų planais), kai pareiškėjas praėjusiais metais neteikė paraiškos, kai pareiškėjas deklaruoja per praėjusius dvejus metus visiškai nedeklaruotus didesnius nei 2 ha naudmenų ir kitus plotus, taip pat kai pareiškėjo nurodytoje vietoje jau yra įbraižyti kito pareiškėjo laukai ir nepavyksta išspręsti dvigubo deklaravimo.

Patikros vietoje metu, Mokėjimo agentūros darbuotojams pareikalavus, pareiškėjas privalo pateikti įrodymus, kad jo deklaruojami plotai yra valdomi teisėtai pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus.

4.1.3.3. Laikotarpis, kuriuo plotas turi atitikti reikalavimus atitinkančių hektarų apibrėžtį

Nuo paraiškos teikimo dienos iki visų įsipareigojimų pabaigos.

4.1.3.4. Sprendimas įtraukti plotus, žemės ūkio veiklai naudojamus tik kas antrus metus

: Ne

4.1.3.5. Sprendimas dėl kitų kraštovaizdžio elementų (nesaugomų pagal GAAB) įtraukimo, jeigu jie nėra vyraujantys ir dėl jų ploto neatsiranda reikšmingų kliūčių vykdyti žemės ūkio veiklą.

: Ne

4.1.3.6. Su atskirų netinkamų elementų turinčiais daugiamečiais žolynais susijęs sprendimas dėl nustatytų mažinimo koeficientų taikymo siekiant nustatyti plotą, kuris gali būti laikomas tinkamu finansuoti

: Ne

4.1.3.7. Sprendimas toliau laikyti tinkamais finansuoti pirmiau tokiais laikytus plotus, jeigu jie nebeatitinka Strateginių planų reglamento 4 straipsnio 4 dalies a ir b punktuose nurodytos reikalavimus atitinkančių hektarų apibrėžties, dėl to, kad buvo naudojamos nacionalinėmis sistemomis, kurių sąlygos atitinka į Reglamento (ES) (Horizontaliojo reglamento) 63 straipsnio 2 dalyje nurodytą integruotą sistemą įtrauktas intervencines priemones, pagal kurias leidžiama gaminti į 1 priedą neįtrauktus produktus vykdant durpininkystę, jeigu jais prisidedama siekiant su aplinka ir klimatu susijusių Strateginių planų reglamento tikslų.

: Ne

4.1.4. Aktyvus ūkininkas

4.1.4.1. Kriterijai, pagal kuriuos nustatomi subjektai, vykdantys minimalaus dydžio žemės ūkio veiklą

Aktyviu ūkininku laikomas subjektas, kuris, nepriklausomai nuo vykdomos veiklos pobūdžio, už praėjusius metus gavo bendrą tiesioginių išmokų sumą, neviršijančią 2 000 Eur. Jeigu už praėjusius metus subjektas gavo bendrą tiesioginių išmokų sumą, viršijančią 2 000 Eur, jis laikomas aktyviu ūkininku, jeigu einamaisiais metais atitinka bent vieną iš šių kriterijų:

- subjekto ūkis registruotas Ūkininkų ūkių registre;
- subjekto pagrindinė žemės ūkio valdos ekonominė veikla yra žemės ūkis, miškininkystė, žuvininkystė (veikla patenka į Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus A sekciją „Žemės ūkis, miškininkystė, žuvininkystė“);
- subjektas turi bent 1 sąlyginį gyvūną (SG) valdoje, kuris (-ie) einamaisiais metais nuo sausio 1 d. iki gegužės 31 d. yra registruoti Ūkinių gyvūnų registre. Vertinamas nurodytu laikotarpiu laikytų ūkinių gyvūnų, perskaičiuotų į SG, vidurkis. SG gali turėti pats subjektas, jo valdos partneriai, valdoje registruoti šeimos nariai;
- subjektas turi registruotas žemės ūkio technikas (traktorių, savaeigių ir žemės ūkio mašinų), kuri einamaisiais metais, bet ne vėliau kaip iki liepos 1 d. įskaitytinai nepertraukiamai registruota ir neišregistruota Lietuvos Respublikos traktorių, savaeigių ir žemės ūkio mašinų ir jų priekabų registre. Žemės ūkio technikos gali turėti pats asmuo, jo valdos partneriai, valdoje registruoti šeimos nariai, kai pareiškėjas yra viešasis juridinis asmuo, techniką gali turėti pats pareiškėjas, jo dalyviai bei darbuotojai;
- subjektas yra mokslo ir studijų institucija arba profesinio mokymo įstaiga, vykdanči formalią ir neformalią švietimą ir (arba) mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą žemės ūkio srityje;
- subjektas yra žemės ūkio bendrovė, žemės ūkio kooperatinė bendrovė (kooperatyvas);
- subjektas dalyvauja intervencinėse priemonėse, kuriomis siekiama aplinkosaugos ir klimato tikslų pagal Reglamento 2021/2115 70, 72 str., išskyrus intervencines priemones, kuriomis siekiama vykdyti miškų priežiūrą ir atkūrimą.

4.1.4.2. Sprendimas kaip papildomą priemonę naudoti vengtiną žemės ūkio veiklos sąrašą

: Ne

4.1.4.3. Sprendimas nustatyti ne didesnę kaip 5 000 EUR tiesioginių išmokų sumą, kurią gaunantys ūkininkai visais atvejais laikomi „aktyviais ūkininkais“.

: Taip

Tiesioginių išmokų suma, kurią gaunantys subjektai visais atvejais laikomi „aktyviais ūkininkais“ yra 2 000 Eur. Ši suma pasirinkta vadovaujantis Reglamento 2021/2115 4 str. 5 dalimi, siekiant supaprastinimo ir administracinės naštos mažinimo, visų pirma, mažesniems ūkiams. Taikant 2 000 Eur ribą, „aktyviais ūkininkais“ galės būti laikomi subjektai, kurie preliminariai deklaruoja iki 10 ha žemės ūkio naudmenų ploto. Tokių subjektų valdomas plotas Lietuvoje sudaro 10,4 proc. nuo viso deklaruojamo žemės ūkio naudmenų ploto.

4.1.5 Jaunieji ūkininkai

4.1.5.1. Didžiausia amžiaus riba

Maksimali amžiaus riba: 40

4.1.5.2. Tapimo valdos valdytoju sąlygos

Valdos valdytoju laikomas ūkio savininkas, t. y. fizinis asmuo, kurio vardu registruotas ūkininko ūkis ir

(arba) žemės ūkio valda, kuris priima sprendimus dėl ūkio valdymo, vykdo ilgalaikę ūkio kontrolę, yra finansiškai atsakingas bei prisiima su ūkio veikla susijusias rizikas. Juridinio asmens atveju valdos valdytoju laikomi juridinio asmens dalyviai, vienasmenis valdymo organas, kolegialaus valdymo organo nariai.

4.1.5.3. Reikiamas atitinkamas mokymas ir (arba) įgūdžiai

Paraišką teikiantis jaunas ūkininkas turi būti pasirengęs ūkininkauti, t. y. turėti žinių ir (arba) patirties žemės ūkio srityje. Tuo atveju, kai jaunas ūkininkas yra juridinis asmuo, žemės ūkio srities žinių ir (arba) patirties turi turėti vienasmenis valdymo organas, taip pat ne mažiau kaip 50 proc. kolegialaus valdymo organo narių ir ne mažiau kaip 50 proc. juridinio asmens dalyvių (akcininkų, pajininkų, kt.).

Jaunojo ūkininko kompetenciją, įrodančią pasirengimą ūkininkauti pagrindžia:

1. įgytas žemės ūkio ir (arba) veterinarijos srities išsilavinimas ar kvalifikacija (kriterijų atitiks ir ne žemesnio kaip 3 kurso žemės ūkio ir (arba) veterinarijos sričių studentai),
2. kompetencija, įgyta išklausus su žemės ūkio veikla susijusius mokymus, kursus,
3. praktinė ūkininkavimo patirtis.

Atsižvelgiant į tai, kad pagal Lietuvos Respublikos Ūkininko ūkio įstatymo 7 str., žemės ūkio veiklos subjektas, siekiantis registruoti ūkį Ūkininkų ūkių registre, turi pateikti dokumentus, patvirtinančius asmens profesinį pasirengimą ūkininkauti, laikoma, kad fizinis asmuo (taip pat juridinių asmenų dalyviai, vienasmeniai valdymo organai, valdymo organų nariai), turintis savo vardu Ūkininko ūkio registre registruotą ūkį ir teikiantis paraišką jaunųjų ūkininkų paramai gauti, atitinka šį reikalavimą.

4.1.5.4. Kitos su jaunojo ūkininko apibrėžtimi susijusios pastabos

Kai jaunas ūkininkas yra juridinis asmuo, jo dalyviai, vienasmenis valdymo organas, visi kolegialaus valdymo organo nariai turi būti ne vyresni kaip 40 m. amžiaus fiziniai asmenys.

4.1.6. Naujas ūkininkas

4.1.6.1. Tapimo valdos valdytoju pirmą kartą sąlygos

Netaikoma.

4.1.6.2. Reikiamas atitinkamas mokymas ir įgūdžiai

Netaikoma.

4.1.7. Būtiniausi reikalavimai tiesioginėms išmokoms gauti

4.1.7.1. Riba

Riba (ha): 1

Riba (EUR): 100

4.1.7.2. Paaiškinimas

Mažiausias valdos žemės ūkio naudmenų plotas, už kurį mokama bazinė pajamų parama, yra 1 ha. 1 ha riba paramai gauti naudojama užtikrinant paramos reikalavimų tęstinumą, kartu atsižvelgiant į tai, kad nustatytos 1 ha minimalios ribos pasiteisino ankstesniais programavimo laikotarpiais. 1 ha riba leidžia į paramos sistemą įtraukti smulkius šalies ūkius, kurie yra labai svarbūs socialiniu ir / ar ekonominiu aspektu (tam tikros specializacijos, ypač medicininių, aromatinių augalų, uždaro grunto daržovių ir pan., ūkiams reikalingas santykinai labai mažas ŽŪN plotas). Kartu 1 ha riba nesudaro itin didelės administracinės naštos, kurią daugiausia sudaro Nacionalinės mokėjimo agentūros (NMA) patiriamos sąnaudos 1 pareiškėjo patikrai, susidedančios iš NMA darbuotojų darbo užmokesčio, mokėjimų už

paslaugas, susijusias su informacinių sistemų aptarnavimo užtikrinimu, mokėjimų už panaudotus medžiagų ir energijos pirkimus ir kitų kaštų. Taip pat 1 ha riba įgalina tikslingesnę paramos koncentravimą gyvybingiems perspektyviems ūkiams. Mažesnės ribos nustatymas neskatintų ūkių stambėjimo bei į paramos gavėjų ratą pritrauktų daug nekomercinių neaktyvių valdų valdytojų, siekiančių ne tiek gaminti žemės ūkio produkciją ar teikti žemės ūkio paslaugas, kiek pasipelnyti iš paramos, kas stabdytų šalies žemės ūkio sektoriaus konkurencingumo ir atsparumo didėjimą.

100 EUR riba nustatyta tuo atveju, jei ūkyje laikomi gyvuliai, tačiau deklaruojama mažiau nei 1 ha žemės ūkio naudmenų ploto. Tai reikštų, kad pareiškėjui reikėtų laikyti nemažiau kaip 6–10 avių, arba bent vieną karvę, arba bent 3–6 ožkas, arba bent 1–2 mėšinius galvijus. Ši riba nustatyta kaip minimali administracinės naštos atžvilgiu, atsižvelgiant į NMA patiriamus 1 pareiškėjo patikros kaštus.

Prognozuojama, kad paramos sistemoje dėl minimalių apribojimų negalės dalyvauti apie 10 proc. visų šalies žemės ūkio valdų valdytojų. Remiantis istoriniais duomenimis, prognozuojama, kad tiesioginėmis išmokomis bus paremiama apie 120 tūkst. Lietuvos žemės ūkio subjektų.

4.1.8. Kitos BŽŪP plane naudojamoms apibrėžtys

Pavadinimas	Aprašas
-------------	---------

4.2 Elementas, susijęs su tiesioginėmis išmokomis

4.2.2. Tiesioginių išmokų sumažinimas

4.2.2.1. Tiesioginių išmokų sumažinimo ir (arba) viršutinės ribos nustatymo aprašymas

Ar taikote išmokų sumažinimą? : **Ne**

Ar taikote viršutinės ribos nustatymą (t. y. 100 % sumažinimą)? : **Taip**

Paaškinimai

Pareiškėjo bazinių išmokų sumoms virš 100 000 EUR bus taikomas išmokų ribojimas 100 proc. su galimybe išskaičiuoti darbo užmokesčius ir su jais susijusius mokesčius. Jei tokie sumažinimai būtų, nuskaityta suma būtų naudojama kitoms tiesioginių išmokų intervencijoms, t. y. remiant jaunos ūkiaus.

4.2.2.2. Darbo sąnaudų atėmimas

Ar taikote darbo sąnaudų atėmimą? : **Taip**

Paaškinimai

Pareiškėjas iš sumų, viršijančių 100 000 EUR bazinių išmokų (išmokų ribojimo atveju), galės išskaičiuoti faktinius per metus su vykdoma veikla sumokėtus atlyginimus ir su jais susijusius mokesčius, pagal profesijų klasifikatorių, kuris bus patvirtintas nacionaliniais teisės aktais.

Pagrįsti atvejai, dėl kurių ūkininkai gali prašyti naudoti ne faktines, o standartines išlaidas:

1. Elektroninės deklaravimo sistemos, administruojamos mokesčių administratoriaus, gedimai;
2. Informacinės deklaravimo sistemos administruojamos Valstybinio socialinio draudimo valdybos, gedimai;
3. Tyčiniai ūkininko apskaitą tvarkančio apskaitos darbuotojo veiksmai (neperduodami duomenys ūkininkui, išeinant iš darbo neperduodami dokumentai, duomenys apie apskaičiuotą atlyginimą ir sumokėtus mokesčius nepateikiami atsakingoms institucijoms).

Standartinės išlaidos bus apskaičiuojamos remiantis prieinama statistine informacija iš oficialių statistinių šaltinių ar registrų. Detalus standartinių išlaidų apskaičiavimo metodas bus nustatytas nacionalinėse teisės aktuose.

4.2.2.3 Apskaičiuotas tiesioginių išmokų sumažinimo ir viršutinės ribos nustatymo kiekvienais metais sandauga

Paraiškų teikimo metai	2023	2024	2025	2026	2027	Paaiškinimai
Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	
Bendras numatomas metinis produktas (EUR)	300000	300000	300000	300000	300000	
- panaudojimas perskirstomajam mokėjimui (EUR)	0	0	0	0	0	
- naudoti kitoms tiesioginių išmokų intervencijoms (EUR)	300000	300000	300000	300000	300000	visų pirma tiesioginėms išmokoms jaunesiems ūkininkams
- pervedimas į EŽŪFKP (EUR)						

4.2.3. Taikymas juridinių asmenų ar grupių narių arba susijusių juridinių asmenų grupių lygmeniu (110 straipsnis)

– [Strateginių planų reglamente] arba [horizontaliajame reglamente] nustatytų ribinių verčių (ribų) taikymas juridinių asmenų ar grupių narių lygmeniu:

[Strateginių planų reglamento] 17 straipsnio 4 dalis. Išmokų mažinimas

Taikyti ribinę vertę : **Ne**

[Strateginių planų reglamento] 29 straipsnio 6 dalies pirmą pastraipą. Papildoma perskirstomoji pajamų parama

Taikyti ribinę vertę : **Ne**

[Strateginių planų reglamento] 30 straipsnio 4 dalis. Papildoma pajamų parama jaunesiems ūkininkams

Taikyti ribinę vertę : **Ne**

[Strateginių planų reglamento] 17 straipsnio 1 dalis. Finansinė drausmė

Taikyti ribinę vertę : **Ne**

– **Kai valstybės narės nustato ribines vertes (ribas), šių ribinių verčių (ribų) taikymas juridinių asmenų ir (arba) grupių narių lygmeniu:**

[Strateginių planų reglamento] 28 straipsnis. Išmokos smulkiesiems ūkininkams

Taikyti ribinę vertę : **Ne**

[Strateginių planų reglamento] 31 straipsnis. Ekologinės sistemos

Taikyti ribinę vertę : **Ne**

[Strateginių planų reglamento] 32–34 straipsniai. Susietoji pajamų parama

Taikyti ribinę vertę : **Ne**

[Strateginių planų reglamento] 70 straipsnis. Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai

Taikyti ribinę vertę : **Ne**

[Strateginių planų reglamento] 71 straipsnis. Gamtinės ar kitokios specifinės su vietai būdingos kliūtys

Taikyti ribinę vertę : **Ne**

[Strateginių planų reglamento] 72 straipsnis. Nepalankios specifinės su vieta susijusios sąlygos, susidariusios dėl tam tikrų privalomų reikalavimų laikymosi

Taikyti ribinę vertę : **Ne**

[Strateginių planų reglamento] 73 straipsnis. Investicijos

Taikyti ribinę vertę : **Ne**

[Strateginių planų reglamento] 75 straipsnis. Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas ir kaimo verslo kūrimas

Taikyti ribinę vertę : **Ne**

– [Strateginių planų reglamente] nustatytų ribinių verčių (ribų) taikymas susijusių juridinių asmenų grupės lygmeniu:

[Strateginių planų reglamento] 29 straipsnio 6 dalies antra pastraipa. Papildoma perskirstomoji pajamų parama

Taikyti ribinę vertę : **Ne**

4.2.4. Rizikos valdymo priemonėms skiriama suma

Ar taikote galimybę nurodyti, kad iki 3 % tiesioginių išmokų bus skirta rizikos valdymo priemonei? : **Ne**

Kokia jos dalis procentais?

Pagrindiniai elementai

--

4.3 Techninė parama

4.3.1 Tikslai

Techninė parama skiriama veiksams, būtiniams veiksmingam Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano administravimui ir įgyvendinimui, įskaitant nacionalinio BŽŪP tinklo – Lietuvos kaimo tinklo – veikimą. Techninės paramos lėšomis finansuojami veiksmai gali būti susiję su ankstesniais programavimo laikotarpiais ir vėlesniais BŽŪP strateginio plano laikotarpiais.

Techninės paramos lėšų poreikis ir struktūra 2023–2027 m. kinta atsižvelgiant į naują Strateginio plano struktūrą, platesnę (nei 2014–2020 metų kaimo plėtros programos) teminę aprėptį, apimančią I ir II BŽŪP ramsčių, įskaitant sektorines intervencijas bei su tuo susijusį administravimo ir kontrolės funkcijų išsiplėtimą. Taigi techninės paramos lėšų poreikis ir struktūra turi būti atitinkamai adaptuoti, visų pirma, užtikrinant išaugusį administravimo išlaidų poreikį, prisitaikymą prie naujos valdymo ir kontrolės sistemos.

Pagrindiniai techninės paramos tikslai:

1. Užtikrinti efektyvų ir veiksmingą Strateginio plano administravimą ir įgyvendinimą (kuris apima šiuos procesus: rengimą, valdymą, kontrolę, stebėseną, vertinimą, skundų nagrinėjimą, kt.);
2. Užtikrinti Strateginio plano viešinimą, informacijos, gerųjų pavyzdžių sklaidą;
3. Skatinti žemės ūkio ir kaimo plėtros dalyvių tinklaveiką, keitimąsi žiniomis, ypatingą dėmesį teikiant inovatyvumui, partnerių įsitraukimui į visus Strateginio plano procesus.
4. Šiems tikslams naudojama techninė parama sudaro sąlygas efektyviau ir kokybiškiau įgyvendinti Strateginį planą, stiprinti jo poveikį Lietuvoje.

Su Reglamento (ES) 2021/2116 12 straipsnyje nurodytomis tvirtinančiosiomis įstaigomis susijusios išlaidos nėra tinkamos finansuoti iš techninės paramos lėšų.

4.3.2 Veiklos apimtis ir orientacinis veiklos planavimas

Techninės paramos veiklos sritys:

1. **Strateginio plano administravimas ir įgyvendinimas;**
2. **Strateginio plano viešinimas, informacijos sklaida;**
3. **Lietuvos kaimo tinklas.**

1. Pagal veiklos sritį „Strateginio plano įgyvendinimas“ finansuojami veiksmai:

- 1.1. finansinių ir žmogiškųjų resursų užtikrinimas Strateginio plano rengimui, valdymui, įgyvendinimui, administravimui, bei tinkamam kontrolės, priežiūros, stebėsenos, vertinimo, auditų, skundų nagrinėjimo procesams įgyvendinti;
- 1.2. darbuotojų esamų administracinių gebėjimų palaikymas ir stiprinimas, keitimasis gerąja patirtimi, motyvaciją skatinančių ir stiprinančių priemonių taikymas;
- 1.3. kuriais siekiama mažinti administracinę naštą paramos gavėjams ir įstaigoms, kurios dalyvauja valdant ir administruojant Strateginį planą, įskaitant veiksmus, nurodytus Strateginio plano 3.9 skyriuje;
- 1.4. Informacinių sistemų, skirtų užtikrinti tinkamą Strateginio plano valdymą, administravimą, stebėseną ir vertinimą, diegimas ir palaikymas;
- 1.5. Žemės ūkio ir kaimo plėtros politikos tęstinumą ir sklandų perėjimą iš vieno programinio laikotarpio į kitą užtikrinantys veiksmai, susiję su ankstesniais programiniais laikotarpiais ir vėlesniais BŽŪP strateginio plano laikotarpiais;
- 1.6. Lietuvos kaimo tinklo sekretoriato funkcionavimas.

2. Pagal veiklos sritį „Strateginio plano viešinimas, informacijos sklaida“ finansuojami veiksmai:

- 2.1. plačiosios visuomenės informavimas apie Strateginį plano rengimą, įgyvendinimą, ir pasiekimus žemės ūkyje, miškų ūkyje ir kaimo plėtroje;
- 2.2. galimų ir esamų paramos gavėjų informavimas apie Strateginio plano teikiamas paramos galimybes, reikalavimus paramai gauti, paramos administravimo tvarką;
- 2.3. Informavimas apie Strateginio plano įgyvendinimo patirtį, pasiektus rezultatus, gerosios patirties sklaida bei efektyvių prevencinių priemonių taikymas;
- 2.4. Viešinimas ir informacijos sklaida, susijusi su ankstesniais programiniais laikotarpiais ir vėlesniais BŽŪP strateginio plano laikotarpiais.

4.3.3 Naudos gavėjai

1. Paramos gavėjai pagal veiklos sritį „Strateginio plano administravimas ir įgyvendinimas“:

- 1.1. Vadovaujančioji institucija;
- 1.2. Mokėjimo agentūra;
- 1.3. Žemės ūkio duomenų centrui pavestoms Strateginio plano administravimo funkcijoms atlikti.

2. Paramos gavėjai pagal veiklos sritį „Strateginio plano viešinimas, informacijos sklaida“:

- 2.1. Vadovaujančioji institucija;
- 2.2. Mokėjimo agentūra.

3. Paramos gavėjai pagal veiklos sritį „Lietuvos kaimo tinklas“:

- 3.1. Vadovaujančioji institucija;
- 3.2. Lietuvos kaimo tinklo nariai (projektinė veikla).

4.3.4. Norma

Nurodykite viso EŽŪFKP įnašo į BŽŪP strateginį planą, kuris bus panaudotas techninės paramos veiksams finansuoti, dalį procentais. Viena dalis procentais visu laikotarpiu (iki 4 % / iki 6 % BE, DK, EE, CY, LV, LT, LU, MT, NL, SI, SE) 5

4.4 BŽŪP tinklas

4.4.1 Nacionalinio BŽŪP tinklo apžvalgos santrauka ir tikslai, įskaitant veiklą, kuria siekiama remti EIP ir žinių srautus AKIS

Nacionalinis BŽŪP tinklas kuriamas Lietuvos kaimo tinklo, veikiančio nuo 2008 m., pagrindu (toliau – Tinklas). Tinklo tikslas – plėsti suinteresuotųjų subjektų įsitraukimą į BŽŪP ir skatinti jų tinklaveiką, dalyvavimą rengiant ir įgyvendinant Strateginį planą, bendradarbiavimą, mokymąsi vieniems iš kitų, keitimąsi žiniomis ir gerąja patirtimi. Tinklas, kaip platforma žemės ūkio ir kaimo plėtros dalyvių

tinklaveikai, prisideda prie Strateginio plano sklandaus ir veiksmingo įgyvendinimo, BŽŪP teikiamos pridėtinės vertės atskleidimo ir viešinimo, inovacijų skatinimo, visų suinteresuotų pusių įsitraukimo į numatytas veiklas ir sąveikos tarp jų didinimo.

Tęsiant ankstesnių programinių laikotarpių praktiką, Tinklo veikla vykdoma remiantis Tinklo veiksmų programa ir ją detalizuojančiais metiniais veiksmų planais. Atsižvelgiant į platesnę 2023–2027 m. BŽŪP Strateginio plano teminę aprėptį (t. y. ne tik BŽŪP II ramstį, bet ir BŽŪP I ramstį bei sektorines programas), taip pat nacionaliniams BŽŪP tinklams Strateginių planų reglamento 126 str. 3-4 p. keliamus tikslus ir deleguojamas užduotis, Lietuvos kaimo tinklo veikla praplečiama, kad aprėptų ne tik kaimo plėtrą, bet ir naujus Strateginio plano elementus – BŽŪP I ramsčio intervencijas, įskaitant ekologines sistemas ir sektorines programas, su tuo susijusias aktualijas, taip pat su Strateginiu planu susijusius strateginius dokumentus (Europos Žaliąjį kursą, komunikatą „Nuo lauko iki stalo“, „Bioįvairovės strategiją 2030“, „Ilgalaikę kaimo vietovių viziją“ ir kt.).

Ypatingas dėmesys Tinklo veikloje skiriamas veiksmams, kuriais stiprinama žinių ir inovacijų sklaida tiek informuojant apie įgyvendintų EIP veiklos grupių projektų geruosius pavyzdžius, tiek suteikiant praktinę pagalbą bendradarbiavimo iniciatyvoms, prisidedančioms prie Europos inovacijų partnerystės plėtojimo – pagalba ieškant partnerių Lietuvoje ir ES, informavimas apie finansavimo ir dalyvavimo tarptautiniuose EIP ir „Europos horizontas“ projektuose ir tematinuose tinkluose galimybes.

Atlikus situacijos analizę, identifikuoti ŽŪŽIS aktualūs poreikiai yra susiję su didesne žinių ir inovacijų sklaida tarp žemės ūkio subjektų, būtinybe didinti konsultantų kompetenciją, kad konsultavimo paslaugos būtų kokybiškos, įvairesnės ir geriau atitiktų ūkininkų poreikius. Atsižvelgus į šiuos poreikius, planuojama plėsti BŽŪP tinklo veiklą. Planuojama, kad BŽŪP tinklas rinks informaciją apie skirtingas projektų/iniciatyvų finansavimo (įskaitant „Europos horizonto“, tarptautinio bendradarbiavimo projektus) galimybes, potencialius partnerius ir taip užtikrins, kad ši informacija suinteresuotiems asmenims būtų pateikiama ŽŪŽIS platformoje vieno langelio principu. Tinklas aktyviai įsitrauks į žinių sklaidą tarp visų Tinklo narių, į Tinklo veiklą įtrauks visus suinteresuotus asmenis, įskaitant potencialius pareiškėjus, vietos veiklos grupes ir bendruomenes, konsultantus, mokslininkus, verslo ir valstybinių institucijų atstovus.

Tinklas organizacinėje ŽŪŽIS struktūroje atlikdamas šios sistemos veiklą, susijusių su jos dalyvių integracija, palaikymo vaidmenį, prie ŽŪŽIS veiklų įgyvendinimo prisideda vykdydamas komunikacines veiklas (pvz., seminarai, teminės dirbtuvės, informaciniai straipsniai, apklausos ir kt.), kurios skatina ŽŪŽIS dalyvių veiksmingesnę integraciją keitimosi žiniomis, konsultavimo paslaugų, mokslo tyrimų, inovacijų skatinimo ir tarpusavio mokymosi procesuose.

Nacionalinio BŽŪP tinklo tikslai:

1. didinti visų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą rengiant ir įgyvendinant Strateginį planą;
2. padėti įgyvendinti Strateginį planą, padėti pereiti prie veiklos rezultatais grindžiamo įgyvendinimo modelio;
3. prisidėti prie Strateginio plano įgyvendinimo kokybės gerinimo;
4. prisidėti prie visuomenės ir galimų paramos gavėjų informavimo apie BŽŪP ir finansavimo galimybes;
5. skatinti inovacijas žemės ūkio ir kaimo plėtros srityse ir remti tarpusavio mokymąsi ir visų suinteresuotųjų subjektų įtraukimą į keitimosi žiniomis ir žinių kaupimo procesą bei jų tarpusavio sąveiką;
6. prisidėti prie stebėsenos ir vertinimo pajėgumų bei veiklos;
7. prisidėti prie BŽŪP strateginių planų įgyvendinimo rezultatų sklaidos.
8. prisidėti prie aktyvesnio suinteresuotų šalių tarpusavio bendradarbiavimo iniciatyvų skatinimo ir užtikrinti bendradarbiavimo Tinkle organizavimą.

Nacionalinio BŽŪP tinklo tikslų siekiama įgyvendinant Tinklo veiklas ir atliekant numatytus veiksmus (veiksmų sąrašas indikatyvus, gali būti koreguojamas, pildomas):

I veikla – Informacijos apie gerąją praktiką ir veiksmus, įgyvendinamus arba remiamus pagal Strateginį planą, rinkimas, analizė ir sklaida. Žemės ūkio ir kaimo plėtros pokyčių, svarbių siekiant konkrečių

Strateginių planų reglamento 6 straipsnio 1 dalyje išdėstytų BŽŪP tikslų, analizė.

Veiksmai:

1. Gerųjų Strateginio plano projektų pavyzdžių atranka, viešinimas;
2. Informacinių skilčių apie geruosius Strateginio plano projektų pavyzdžius Tinklo svetainėje sukūrimas ir palaikymas, sąsajų su socialinės žiniasklaidos kanalais užtikrinimas;
3. Teminių, su Strateginio plano įgyvendinimu susijusių renginių, įskaitant skirtų gerosios patirties viešinimui, organizavimas (pvz., geriausių projektų rinkimas ir nominavimas), dalyvavimo tarptautiniuose renginiuose, kuriuose dalinamasi gerąja projektų įgyvendinimo patirtimi, organizavimas ir koordinavimas;
4. Tyrimų, analizių, apklausų, susijusių su Strateginio plano tikslų įgyvendinimu ir Tinklo veiklomis, įskaitant jų tobulinimą, poreikio nustatymas ir atlikimo organizavimas;
5. Tinklo narių inicijuotų projektų ir iniciatyvų pristatymui skirtų ir kitų susijusių tikslinių renginių organizavimas.

II veikla – Strateginį planą administruojančių institucijų ir kitų subjektų, dalyvaujančių įgyvendinant Strateginį planą, administracinių gebėjimų stiprinimas, įskaitant stebėsenos ir vertinimo proceso pajėgumų stiprinimą.

Veiksmai:

1. Informacijos apie Strateginio plano stebėsenos komiteto veiklą, stebėsenos ir vertinimo rezultatus sklaida, pasitelkiant Tinklo vykdomos komunikacijos priemones ir būdus (pvz., papildant aktualia informacija ir nuorodomis Tinklo interneto svetainės skiltis, rengiant informacinius straipsnius, organizuojant įvairaus formato teminius renginius);
2. Vertinimo gebėjimų stiprinimui skirtų mokymų ir seminarų organizavimas bei su stebėsenos ir vertinimo procesų tobulinimu susijusios informacijos sklaida;
3. Informacijos apie Tinklo nariams ir suinteresuotiems žemės ūkio ir kaimo plėtros dalyviams numatytas konsultacijas ir galimybes konsultuotis, sklaida.

III veikla – Informacinių, Tinklo vykdomos komunikacijos priemonėms įgyvendinti skirtų platformų kūrimas, forumų ir renginių organizavimas, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas suinteresuotiems subjektams keistis patirtimi ir mokytis tarpusavyje, be kita ko, kai aktualu, keistis informacija su trečiųjų valstybių tinklais.

Veiksmai:

1. Galimybių organizuoti teminius mokymus tikslinėms grupėms (pvz., konsultantams, Vietos veiklos grupėms (VVG)) sudarymas;
2. VVG tarpusavio mokymosi skatinimas, įskaitant galimybių organizuoti mokymus sudarymas (pvz., remiant Tinklo narių projektus);
3. Bendradarbiavimo ir tinklaveikos su ES šalių skatinimas bei keitimasis informacija su trečiųjų šalių tinklais.

IV veikla – Informacijos apie bendradarbiavimo galimybes rinkimas ir palankesnių sąlygų jos sklaidai sudarymas, taip pat finansuojamų struktūrų ir projektų, pavyzdžiui, Reglamento (ES) 2021/1060 33 straipsnyje nurodytų vietos veiklos grupių, Europos inovacijų partnerystės (EIP) žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje veiklos grupių, taip pat lygiaverčių struktūrų ir projektais vystomos tinklaveikos bei bendradarbiavimo iniciatyvų tarp minėtų struktūrų skatinimas.

Veiksmai:

1. Tinklo narių, įskaitant VVG ir VVG tinklo, taip pat Europos BŽŪP tinklo ir kitų ES nacionalinių tinklų ar suinteresuotų šalių organizuojamų aktualių renginių viešinimas;
2. Informacijos apie VVG ir EIP veiklos grupių vykdomą veiklą skelbimas Tinklo svetainėje;
3. Teminių renginių (pvz., skirtų aptarti bendradarbiavimo galimybes, projektų rezultatus), aktualių VVG arba panašioms vietos plėtros struktūroms, taip pat EIP veiklos grupėms, organizavimas ir viešinimas;
4. Gerųjų pavyzdžių, įgyvendinant minėtų struktūrų (pvz., VVG ar EIP tinklo) projektų rezultatus, sklaidos užtikrinimas;

5. VVG ir EIP veiklos grupių projektų rezultatų viešinimas;

6. Informacijos apie konsultacijas, skirtas gebėjimų, reikalingų inovacijoms formuoti ir jas diegti, stiprinimui teikimas.

V veikla – Inovacijų skatinimas ir pagalba įtraukiant visas suinteresuotąsias šalis į keitimosi žiniomis ir žinių kūrimo procesą (ŽŪŽIS).

Veiksmai:

1. Teminių dirbtuvių, kuriose pristatomos mokslo, žemės ūkio atstovų ir konsultantų bendradarbiavimo galimybės (pvz., per EIP bendradarbiavimo priemonę), organizavimas, taip pat ŽŪŽIS dalyvių veiksmingesnės integracijos skatinimas, pasitelkiant kitas komunikacines priemones (pvz., teminius naujienlaiškius, skirtus tikslinei Tinklo auditorijai, kontaktų mugės, skirtas idėjų apsikeitimui ir pan.);

2. Komunikacijos veiklų vykdymas (pvz., seminarų, teminių dirbtuvių organizavimas, informacinių straipsnių, aktualios informacijos talpinimas Tinklo interneto svetainėje, apklausų atlikimas), siekiant inicijuoti, palaikyti ir plėtoti ŽŪŽIS dalyvių bendradarbiavimą bei paskatinti naudojamasi konsultavimo paslaugomis;

3. Mokslinių tyrimų rezultatų pritaikymo praktikoje galimybių pristatymų organizavimas, taip pat inovacijų skatinimo ir tarpusavio mokymosi veiklų pristatymai;

4. Tarpininkavimas rengiant bendradarbiavimo projektus tarp EIP veiklos grupių, pagalba ieškant partnerių, aktualios informacijos rinkimas ir sklaida.

VI veikla – Sąsajų su kitomis Sąjungos finansuojamomis strategijomis ar tinklais kūrimas.

Veiksmai:

1. Tinklo atstovavimas renginiuose ir iniciatyvose, kuriose pristatomos kitos ES finansuojamos strategijos, programos ir tinklaveikos plėtros galimybės;

2. Teminių renginių organizavimas, įskaitant virtualius renginius;

3. Ryšių su kitų ES šalių tinklais užmezgimas, partnerių inicijuojamoms veikloms paieška.

VII veikla – Prisidėjimas prie tolesnio BŽŪP plėtojimo ir pagalbos teikimas rengiant būsimą BŽŪP strateginį planą finansiniam laikotarpiui po 2027 m.

Veiksmai:

1. BŽŪP tinklo teminių darbo grupių, skirtų BŽŪP įgyvendinimo klausimų nagrinėjimui, kūrimas;

2. Teminių renginių ir diskusijų organizavimas.

VIII veikla – Dalyvavimas Europos BŽŪP tinklo veikloje ir prisidėjimas prie jos.

Veiksmai:

1. Atstovavimas Europos BŽŪP tinkle ir EIP–AGRI veikloje (Tinklo atstovavimas posėdžiuose, darbo grupės, renginiuose ir įvairiose iniciatyvose);

2. Gerosios praktikos pavyzdžių teikimas Europos BŽŪP tinklui;

3. Informacijos pagal Europos BŽŪP tinklo sekretoriato pateiktus paklausimus teikimas.

Nacionalinio BŽŪP tinklo veiklų organizavimas

Už Tinklo veiklų ir veiksmų įgyvendinimą yra atsakingas Tinklo sekretoriatas. Tinklo tikslus, struktūrą, narys, valdymą, finansavimą, veiklos kryptis ir kitus su Tinklo veikimu susijusius aspektus reglamentuoja Tinklo veiksmų programa, kuri patvirtinama ir pradeda įgyvendinti per 12 mėn. nuo Strateginio plano patvirtinimo, ir apima visą programinį laikotarpį. Veiksmų programa detalizuojama Tinklo sekretoriato rengiamuose kasmetiniuose veiksmų planuose.

Tinklo veiksmų programoje ir metiniuose veiksmų planuose numatytas veiklas įgyvendina Tinklo sekretoriatas kartu su Tinklo nariais. Tinklo nariai konkrečias veiklas (pvz., projektinę veiklą) įgyvendina remdamiesi vadovaujančiosios institucijos nustatyta tvarka. Pagal vadovaujančiosios institucijos nustatytas tinkamumo sąlygas ir atrankos kriterijus, numatyta galimybė remti Tinklo narių projektus, kurie

prisideda prie sklandesnio Strateginio plano tikslų įgyvendinimo. Atsižvelgiant į skirtingas Tinklo veiklas, jų formatą ir pobūdį numatyta galimybė remti tiek nacionaliniu lygiu veikiančio Tinklo nario, tiek kelių Tinklo narių bendrai įgyvendinamus projektus.

Bendradarbiavimo iniciatyvų skatinimas ir bendradarbiavimo Tinkle organizavimas

Tinklo įgyvendinami bendradarbiavimo iniciatyvų palaikymo ir stiprinimo veiksmai apima tiek nacionalinių bendradarbiavimo renginių, vizitų, tiek tarptautinių bendradarbiavimo projekto partnerių susitikimų inicijavimą ir organizavimą, rekomendacinės medžiagos rengimą (siekiant padėti geriau suprasti įvairias procedūras, įskaitant bendrą atitinkamų taisyklių, susijusių su SP nuostatomis, taikymą ir esamas paramos galimybes VVG, rengiant bendradarbiavimo projektus), taip pat informacinių bazių, skirtų partnerių, reikalingų bendradarbiavimo projektams inicijuoti ir vystyti bei kitoms bendradarbiavimo iniciatyvoms ir veikloms atlikti, kūrimą. Tinklo sekretoriatas, įgyvendindamas bendradarbiavimo skatinimui numatytas veiklas ir veiksmus, prisideda prie aktyvesnio suinteresuotų šalių tarpusavio bendradarbiavimo iniciatyvų skatinimo, užtikrina bendradarbiavimo Tinkle organizavimą bei tokiu būdu remia Reglamento (ES) 2021/1060 33 straipsnyje nurodytų vietos veiklos grupių (VVG) arba panašių vietos plėtros struktūrų, taip pat SPR 127 straipsnio 3 dalyje nurodytų EIP veiklos grupių bendradarbiavimo projektus.

4.4.2. Nacionalinio BŽŪP tinklo struktūra, valdymas ir veikla

Tinklas aktyviai veikė ankstesniais programiniais laikotarpiais, taip pat 2021–2022 m. pereinamuoju laikotarpiu. Tinklo veiklos reikšmingai prisidėjo prie Tinklo, kaip organizacinės struktūros, žinomumo ir atpažįstamumo, taip pat paskatino Tinklo narių dalykinių ir socialinių ryšių stiprinimo procesus bei prisidėjo prie žemės ūkio subjektų ir kaimo plėtros dalyvių veiksmingesnės tinklaveikos. Siekiant efektyviai panaudoti Tinklo atpažįstamumą ir jo veiklų žinomumą bei stiprinti Tinklo dalyvių tinklaveiką, 2023–2027 m. programiniu laikotarpiu bus tęsiamas Lietuvos kaimo tinklo identifikacinių elementų (t. y. pavadinimo, santrumpos, logotipo) naudojimas.

Už Tinklo valdymą yra atsakinga Vadovaujančioji institucija. Tinklo sekretoriato funkcijas atlieka Vadovaujančiosios institucijos atsakingas padalinys. Kadangi nacionalinio BŽŪP tinklo (t. y. Lietuvos kaimo tinklo) veikla bus tęsiama, siekiama, kad nacionalinio BŽŪP tinklo veiklų pradžia sutaptų su naujo programinio laikotarpio pradžia (t. y. 2023 m.). 2023-2027 m. laikotarpiu Tinklui numatoma skirti 4,94 mln. Eur techninės paramos lėšų.

Tinklo organizacinę struktūrą sudaro:

- 1. Tinklo nariai.** Narystė tinkle yra atvira, grindžiama bendradarbiavimu, savanoriškumu, reprezentatyviu atstovavimu, socialine atsakomybe. Tinklo narystės kriterijus ir tvarką nustato VI, kuri taip pat ją koreguoja programinio laikotarpio eigoje (sprendžiant klausimus, susijusius su galimybėmis tapti Tinklo nariais; nustatant narystės procedūras, jų tobulinimo galimybes ir pan.). Narystės Tinkle kriterijai skirti įsitikinti: ar nariu ketinantis tapti subjektas yra veikiantis; ar jo veikla susijusi su SP tikslais ir jų įgyvendinimu. Tinklo nariu tampama užpildžius narystės Tinkle prašymo formą ir gavus VI patvirtinimą. Tinklo narių sąrašas skelbiamas Tinklo interneto svetainėje. Narystės kriterijai sudaro vienodas sąlygas visoms suinteresuotoms šalims prisidėti prie SP tikslų ir jų įgyvendinimo bei prie Tinklo veiklų vykdymo. Narystė Tinkle suteikia galimybę bendradarbiauti, keistis patirtimi, idėjomis, taip pat spręsti kilusias problemas ir dalintis gerąja praktika su kitais Tinklo nariais bei Tinklo sekretoriatu. Tinklo nariai turi galimybę įgyvendinti Tinklo inicijuojamas komunikacijos priemones, taip pat gauti naujienlaiškius ir vieni iš pirmųjų sužinoti aktualijas, susijusias su Tinklo veiklomis, įskaitant informaciją apie Tinklo organizuojamus renginius ir kitas iniciatyvas.
- 2. Tinklo sekretoriatas.** Tinklo sekretoriatas yra pagrindinis Tinklo veiklas inicijuojantis ir koordinuojantis subjektas. Sekretoriatas yra atsakingas už veiksmų programos, metinių veiksmų planų rengimą ir įgyvendinimą, taip pat Tinklo veiklos administravimą.
- 3. Tinklo patariamoji taryba.** Tinklo patariamąsios tarybos paskirtis – teikti strateginio pobūdžio siūlymus dėl Lietuvoje įgyvendinamos BŽŪP tinklaveikos. Tinklo patariamąją tarybą sudaro su

4.5. EŽŪFKP ir kitų Sąjungos fondų, veikiančių kaimo vietovėse, veiklos koordinavimo, veiklos sričių atskyrimo ir papildomumo apžvalga.

Lietuvos ir ES prioritetinių sričių plėtros poreikių finansavimo iš skirtingų ES ir kitų finansavimo šaltinių suderinamumas bus užtikrintas nuosekliu konkrečios srities vystymu ir pokyčio nacionaliniu mastu siekimu, įvertinus programų ir / ar priemonių tinkamumo reikalavimus bei pritaikius naujus strateginio valdymo ir pokyčių finansavimo principus. Prielaidas efektyviam skirtingų finansavimo šaltinių koordinavimui ir papildomumui atveria Lietuvoje baigiama įgyvendinti strateginio valdymo ir biudžeto reforma: parengti į rezultatus orientuotą strateginio valdymo sistemą reglamentuojantys teisės aktai – Strateginio valdymo įstatymas ir Strateginio valdymo metodika, patvirtinti pagrindiniai strateginio lygmens planavimo dokumentai.

2021–2030 m. Nacionaliniame pažangos plane (NPP) nustatytos esminės intervencijų kryptys bei siektini rezultatai. ES fondų ir kitų finansavimo šaltinių įgyvendinimo priemonės turi atitikti NPP priemones. Jų suderinamumas užtikrinamas rengiant iš skirtingų finansavimo šaltinių finansuojamas plėtros programas konkrečiai sričiai. Tokiu būdu strateginio valdymo ir biudžeto reforma integruoja strateginio planavimo, regionų plėtros ir teritorijų planavimo procesus, užtikrina finansavimo šaltinių subalansavimą, nustatydamas, kad visos „pokyčių“ išlaidos (investicijos) yra planuojamos tik plėtros programose pagal vienodas taisykles.

Veiksmai investicijų suderinamumui užtikrinti ir takoskyroms nustatyti. NPP tikslams pasiekti naudojamų skirtingų finansavimo šaltinių koordinavimu bus siekiama didinti investicijų sinergiją ir kartu mažinti dubliavimo riziką. Investicijų suderinamumas bus užtikrinamas skirtingais lygmenimis.

Pirmiausia, rengiant plėtros programą konkrečiai sričiai ir formuojant priemones, per finansuojamas veiklas, tinkamas teritorijas ir pareiškėjus užtikrinama priemonių sinergija, identifikuojamos takoskyros tarp skirtingų finansavimo šaltinių ir įsitikinama finansavimo spragų nebuvimu. Strateginio valdymo metodika įpareigoja ministerijas, atsakingas už atitinkamai valstybės veiklos sričiai priskirtus NPP pažangos uždavinius, į plėtros programų rengimą įtraukti visas suinteresuotas ir susijusias ministerijas, taip pat socialinių ir ekonominių partnerių atstovus.

Priemonių įgyvendinimo metu, rengiantis skelbti kvietimus ir tvirtinant projektų atrankos kriterijus, užtikrinama, kad priemonės tarpusavyje nekonkuruos. ŽŪM atstovai įtraukti į 2021–2027 m. ES fondų investicijų programos stebėsenos komitetą, ES fondų investicijas administruojančių institucijų atstovai – į SP stebėsenos komitetą.

Projektų vertinimo metu, siekiant užtikrinti, kad projekte numatytos išlaidos, kurioms finansuoti prašoma paramos, nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų ES fondų, kitų viešosios paramos lėšų, tikrinama informacija apie pareiškėją portaluose www.esparama.lt; www.esinvesticijos.lt. Nustačius, kad pareiškėjas kreipėsi paramos pagal kitą ES programą Nacionalinė mokėjimo agentūra, siekdama įsitikinti, ar nėra finansuojamų investicijų dubliavimo, raštu kreipiasi į kitą agentūrą, klausiant, kokios investicijos buvo finansuotos.

BŽŪP ekonominių tikslų (SO1, SO2 ir SO3) siekiančios SP priemonės turi sąsają su 2021–2027 m. ES fondų investicijų programos, apimančios ERPF, SaF, ESF+ (toliau – Investicijų programa) Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemone (RRF), grįžusiomis lėšomis finansuojamomis priemonėmis. Dalį SP priemonių papildo ir tikslinės valstybės biudžeto lėšos.

Melioracijos sistemos rekonstrukcijai ir reguliuojamo drenažo įdiegimui numatytas BŽŪP lėšas papildo kasmet šiam tikslui skiriamos nacionalinės valstybės biudžeto lėšos ir kai kurių savivaldybių savanoriškai skiriamos nuosavos lėšos. Nepaisant kelių finansavimo šaltinių, skiriamų toms pačioms veikloms finansuoti, ES ir nacionalinės lėšos patenkins tik apie trečdalį reikalingų investicijų vertės.

Investicijų programos lėšomis siekiama padidinti pradedančiųjų SVV subjektų kūrimąsi, MVĮ tarptautiškumą, aukštos pridėtinės vertės produktų kūrimą ir jungimąsi į trumpas vertės grandines, kad įmonės būtų geriau pasirengusios eksportuoti savo gaminamą produkciją užsienio rinkose. Šiomis investicijomis tikimasi ir antrinio efekto – kad MVĮ bus paskatintos labiau tausoti išteklius, ilginti jų tarnavimo laiką, gerinti MVĮ absorbcinius technologinius – inovacinius gebėjimus.

Investicijų programos lėšos taip pat nukreipiamos į pramonės įmonių, atitinkančių sumanios specializacijos sritis, ir jų gamybos procesų skaitmeninimą. SP numatytos įgyvendinti veiklos papildo ES investicinių fondų (ESIF) finansavimą, spręsdamos problemas, susijusias su žemės ūkio sektoriaus subjektų konkurencingumo didinimu, remiant specializuotus, visų pirma smulkius ir vidutinius ūkius, didesnės pridėtinės vertės ir aukštesnės kokybės produktų gaminimą. Kaip ir ESIF atveju ypatingas dėmesys yra skiriamas inovacijoms, skaitmenizacijai. Daugeliu atveju į konkurencingumo didinimą ir verslo plėtrą nukreiptos SP intervencijos nuo veiklų, suplanuotų Investicijų programoje, atsiskiria per pareiškėjus ir vietas, kuriose investuojama, tačiau dviejose srityse siekiama sukurti sinergiją, toms pačioms pareiškėjų grupėms pasiūlant viena kitą papildančias galimybes.

Siekiantiems investuoti į žemės ūkio valdas numatoma pasiūlyti lengvatinės paskolos ir subsidijos derinį, finansuojamą SP lėšomis. Kadangi finansavimo trūkumas investicijoms į žemės ūkio valdas siekia 962 mln. Eur, o BŽŪP šiam tikslui, įskaitant tvarias investicijas, numatytos lėšos sudaro 30 proc. šios sumos, siekiant užpildyti finansavimo trūkumą, ūkininkams (įskaitant smulkių ir vidutinių ūkių valdytojus, taip pat jaunuosius ūkininkus) yra sudarytos papildomos galimybės kreiptis finansavimo pagal šias finansines priemones: individualias garantijas (INVEGA, valstybės biudžeto lėšos), portfelines garantijas (INVEGA, ERPF ir grįžtančios lėšos), palūkanų kompensavimą (INVEGA, valstybės biudžeto lėšos), lengvatines paskolas (INVEGA, valstybės biudžeto lėšos, grįžusios lėšos).

Žemės ūkio produktų perdirbimo sričiai numatytos dvi SP priemonės: „Investicijos į bioekonomikos verslus“ (parama teikiama subsidijos forma) ir „Investicijos į žemės ūkio produktų perdirbimą“ (lengvatinės paskolos). Įmonės, siekiančios investuoti į mokslinius tyrimus, eksperimentinę plėtrą ir inovacijas sumanios specializacijos srityse „Saugus maistas ir tvarūs agrobiologiniai išteklių“ ir „Atsinaujinančiųjų energijos išteklių panaudojimas“ taip pat gali kreiptis į INVEGA valdomų rizikos kapitalo ir portfelinių garantijų fondus (ERPF, grįžusios lėšos). Platesnis finansinių priemonių spektras, tikimasi, paskatins juridinius asmenis, užsiimančius žemės ūkio produktų perdirbimu, nukreipti investicijas į sumanios specializacijos sritis.

BŽŪP lėšomis skatinamas žemės ūkio sektoriaus gamybos pajėgumų didinimas ir pridėtinę vertę kuriančių veiklų finansavimas yra suderintas su EJRŽAF finansuojamomis veiklomis, siekiančiomis tų pačių „Nuo ūkio iki stalo“ strategijos tikslų. Programų investicijos viena kitos nedubliuos, nes jos nukreiptos į skirtingas veiklas ir pareiškėjus.

2021–2027 m. finansiniu laikotarpiu skiriamas ypatingas dėmesys inovatyviems projektams, tame tarpe ir žemės ūkio skaitmenizacijai. SP intervencinės priemonės daugiausia remia skaitmeninių sprendimų taikymą žemės ūkio veiklose žemės ūkio subjektų lygmeniu (konkrečios intervencinės priemonės nurodytos SP 8.5 dalyje). Proveržiu šiame srityje pasiekti nepakanka finansuoti pažangių technologijų diegimo žemės ūkio valdose, todėl jų įgyvendinimo prielaidos ir įveiksimas (tiek iš pasiūlos, tiek iš paklausos pusės) didele dalimi priklausys nuo kitų intervencijų, kurios nėra finansuojamos SP ir patenka už BŽŪP ribų, ir remia pažangią elektroninių ryšių technologijų ir naujos kartos ryšio tinklų (įskaitant 5G ryšio), valstybės duomenų prieinamumo ir atvėrimo, laisvos prieigos prie aukštos kokybės palydovinių vaizdų plėtrą Lietuvoje. Šios investicijos bus finansuojamos Investicijų programos (ERPF), Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (RRF), Skaitmeninės Europos programos, Europos infrastruktūros tinklų priemonės skaitmeninės dalies bei valstybės biudžeto lėšomis. Pagal SP suplanuotų remti žemės ūkio skaitmenizacijos veiklų finansavimas nepersidengs su kitomis investicijomis skaitmeninimo srityje, nes planavimo dokumentuose yra nustatytos takoskyros pagal investicijų rūšį, jų mastą ir tinkamus pareiškėjus. Sėkmingam skaitmeninio sprendinių diegimui žemės ūkio srityje ypač svarbi Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (RRF) lėšomis finansuojama reforma „Duomenų valdymo efektyvumo užtikrinimas ir atviri duomenys“. Valstybės duomenų valdymo reformos, konsoliduojant duomenis iš administracinių šaltinių, centralizuojant jų atvėrimą ir įsisavinant didžiuosius verslo duomenis, tikslas — užpildyti finansavimo spragą ir įgalinti valstybės duomenų valdymo informacinę sistemą, kuri leistų greitai ir veiksmingai analizuoti reikalingus duomenis. Reforma sukurs valstybės duomenų ekosistemą, apimančią visus duomenų valdymo procesus, bendrą viešojo sektoriaus subjektų duomenų mainų, dalijimosi jais ir analizės erdvę. VI Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras (ŽŪIKVC) ir Nacionalinė mokėjimo agentūra (NMA) dalyvavo I duomenų atvėrimo etapo metu vykdytame projekte „Atvirų duomenų platformos, įgalinančios efektyvų viešojo sektoriaus informacijos pakartotinį panaudojimą verslui, ir jos valdymo įrankių sukūrimas“, kurio metu NMA atvėrė 153 rinkinius, ŽŪIKVC – 28. II duomenų atvėrimo etapo metu planuojama, kad NMA papildomai atvers

53 rinkinius; ŽŪIKVC – 30 rinkinių; ŽT – 2 rinkinius; NŽT – 22 duomenų rinkinį; VMVT – 3 rinkinius; LŽŪKT – 3 rinkinius; VAAT – 35 rinkinius; GIS-Centras atvers Georeferencinio pagrindo kadastro ir Žemėlapių nomenklatūrinių lapų tinklelių duomenis.

BŽŪP Klimato arba aplinkosauginių tikslų (SO4, SO5 ir SO6) siekiančios SP priemonės yra tiesiogiai susijusios su Europos žaliojo kurso tikslų įgyvendinimu, kuriam skiriamas ypatingas dėmesys, todėl jos taip pat susijusios su kitomis Europos žaliojo kurso tikslų siekiančiomis Investicijų programos, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (RRF), Modernizavimo fondo (MF), Klimato kaitos programos, ES mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo programos “Europos horizontas” bei valstybės biudžeto lėšomis finansuojamomis priemonėmis.

Nuo 2021 m. ŽŪM įgyvendina Modernizavimo fondo (MF) priemonę, skirtą energetinio efektyvumo didinimui žemės ūkyje ir kuro sąnaudų mažinimui plėtojant neariminį žemės dirbimą. Jos tikslas – padidinti energijos vartojimo efektyvumą, pereinant prie aplinkai draugiškesnių augalininkystės technologijų, kurios leidžia žymiai sumažinti kuro sąnaudas ir išmetamų ŠESD kiekius. Pagal šią priemonę remiamas neariminės technikos įsigijimas. SP lėšomis numatoma sustiprinti neariminio žemės dirbimo patrauklumą, ūkininkams pasiūlant ekologinę sistemą „Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos“, pagal kurią mokamos išmokos kompensuos papildomas išlaidas ir pajamų praradimą, kurį patirs ūkininkas, naudodamas neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijas, lyginant su tradiciniu ūkininkavimu. Šių priemonių sinergija siekiama mažinti žemės ūkyje išmetamų ŠESD kieki.

SP numatytos veiklos „Natura 2000“ teritorijose, susijusios su biologinės įvairovės atkūrimu ar išsaugojimu yra suderintos su veiksmų rūšimis, numatytomis Investicijų programoje: investicijos nukreiptos į skirtingas veiklas ir pareiškėjus. Jeigu SP priemonės skirtos žemės ūkio veikloms remti ir pareiškėjai yra ūkininkai, privačių miškų valdytojai ir (ar) privačių miškų valdytojų asociacijos, tai galimi projektų, finansuojamų iš ES struktūrinių fondų, pareiškėjai yra savivaldybės, savivaldybių ir valstybės įmonės. Prie biologinės įvairovės atkūrimo ir išsaugojimo ne žemės ūkio valdose prisideda ir LIFE programa. Vandens telkinių biologinių išteklių išsaugojimas, remiant priemonėmis, nukreiptas į ekonominiu, socialiniu ir aplinkosaugos požiūriu darnią žvejybos veiklą, bus skatinamas EJŖŽAF lėšomis.

Siekiant sumažinti durpynų ŠESD išmetimus, derinami keli finansavimo šaltiniai. Pagal Investicijų programą planuojamas potvynių rizikos valdymo planų įgyvendinimas, kuris prisidėtų prie hidrologinio režimo atkūrimo šlapynėse. Iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (RRF) bus finansuojama investicija, skirta sumažinti ŠESD išmetimus iš buvusių nusausintų degradavusių durpynų, atkuriant šiuose plotuose pelkėdaros procesus, didinti jų ŠESD absorbcinį potencialą, kartu vykdant ir ekstensyvią ūkinę veiklą bei sudarant palankias prielaidas biologinės įvairovės buveinėms. Šias investicijas papildys ekologinė sistema „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“, pagal kurią pareiškėjams bus mokamos kompensacinės išmokos už prisiimtus tęstinius įsipareigojimus prižiūrėti atkurtas šlapynes.

ŠESD absorbciniams pajėgumams padidinti skirtos SP priemonės, nukreiptos į privačius miškus ir savivaldybių patikėjimo teise valdomus miškus, yra suderintos su valstybės biudžeto lėšomis finansuojamomis priemonėmis bendrosioms miškų ūkio reikmėms ir gamtotvarkai. Finansavimo takoskyros užtikrinamos per pareiškėjus, taip pat per veiklas. Valstybės biudžeto lėšomis finansuojamos veiklos privačiuose ir savivaldybių patikėjimo teise valdomuose miškuose – kelių tiesimas ir remontas, valstybinės miško priešgaisrinės apsaugos sistemos privačiuose miškuose, miškininkystės populiarinimo renginiai ir radijo laidos, savivaldybių patikėjimo teise valdomų miškų, esančių miestuose ir tvarkomų pagal miškotvarkos projektus (t. y., Vilniaus m., Kauno m. ir Varėnos raj. savivaldybės), priežiūra – iš SP nėra finansuojamos.

Šalies miškingumo didinimo tikslo bus siekiama derinant SP priemones, taikomas privatiems miško valdytojams, su valstybės biudžeto lėšomis remiamu valstybinių miškų veisimu, taip pat planuojama į miškų plotus įtraukti savaime užaugusius miškus.

Energijos iš atsinaujinančių šaltinių gamybos skatinimui skirtos kelių finansavimo šaltinių priemonės. Žemės ūkio subjektai gali pasinaudoti parama biometano dujų gamybai ir (ar) biodujų valymo įrenginiams įrengti pagal Klimato kaitos programos (toliau – KKP) priemonę „Investicinė parama biometano dujų gamybai ir (ar) biodujų valymo įrenginiams įrengti“ (parama teikiama pagal paraiškas, gautas iki 2021 m. pabaigos) ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (RRF) papriemonę „Skatinti biometano dujų gamybą ir naudojimą transporte“ (nuo 2022 m.). Parama pagal priemones skiriama naujai statomai biodujų jėgainei, kartu su biodujų valymo įrenginiais, leidžiančiais išvalytą biometaną tiekti į gamtinių dujų tinklus, panaudoti transporto sektoriuje arba naudoti savo elektros ir šilumos energijos

poreikiams aprūpinti. Taip pat naujai statomiems biodujų valymo įrenginiams prie esamų biodujų jėgainių, leidžiantiems išvalytą biometaną tiekti į gamtinių dujų tinklus arba panaudoti transporto sektoriuje. SP priemonė „Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas“ skatins biodujų gamybą iš ūkyje susidarančių atliekų, kai pagaminta energija naudojama tik ūkio reikmėms. Saulės ir vėjo energiją sausumoje naudojančių elektrinių ir kaupimo įrenginių įsigijimui ir įrengimui juridiniai asmenys ir ūkininkai galės pasinaudoti Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (RRF) „Daugiau šalyje tvariai pagamintos elektros energijos“ papriemonės „Parama AEI (saulės ir vėjo) elektrinių sausumoje ir individualių kaupimo įrenginių statybai“ paramą. SP pareiškėjai skatinami naudoti atsinaujinančius energijos išteklius: priemonėse KP12vld, KP14prd, KP32svp nustatytas projektų atrankos kriterijus nustatant, kad vykdant projektų atranką prioritetą bus teikiamas projektams, kuriuose pareiškėjai naudoja arba investuoja (kitų ES fondų ar nuosavas lėšas) į įrangą, energiją gaminančią iš atsinaujinančių šaltinių. Tais atvejais, kai investicijos į atsinaujinančius energijos gamybos šaltinius yra susijusios su statomo ar rekonstruojamo gamybinio pastato poreikiais, jos gali būti remiamos SP lėšomis, neremiant pardavimui skirtos energijos gamybos. Pagal Investicijų programos planuojamos veiklos, skirtos prisitaikyti prie klimato kaitos, nukreiptos į projektus horizontaliai klimato kaitos keliamų sąlygų prevencijai ir atsparumui nelaimėms didinti: miško gaisrų aptikimo sistemos įdiegimą, gyventojų perspėjimo ir informavimo infrastruktūros plėtrą; meteorologinių ir hidrologinių stebėjimų, klimato kaitos poveikio vertinimo, rizikos ir galimų padarinių prognozavimo sistemos tobulinimą. Tuo tarpu SP papildys minėtas priemones remiant miškų po gamtinių nelaimių atkūrimą ir priežiūrą, ūkio rizikos valdymo priemones (pasėlių ir gyvulių draudimą, savitarpio pagalbos fondų kūrimą).

Įgyvendinant ES mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo programos „Europos horizontas“ projektus, finansuojamus pagal veiksmų grupę „Maistas, bioekonomika, gamtos ištekliai, žemės ūkis ir aplinka“, prisidedama prie mokslinių tyrimų, inovacijų ir naujų sprendimų, skatinančių tausų gamtos išteklių naudojimą. SP bus įgyvendinamas siekiant tų pačių aplinkosauginių tikslų kaip ir programos „Europos horizontas“ „ES sveiko dirvožemio sričiai“ skirta misija (angl. *A Soil Deal for Europe*), „Atkurkime mūsų vandenyną, jūrą ir vandenį“ (angl. *Restore our Ocean and Waters by 2030*) bei „Prisitaikymas prie klimato kaitos“ (angl. *Adaptation to Climate Change*) ir prisidės prie praktinio jų įgyvendinimo per sustiprintą žaliąją architektūrą, remiant tvarią ūkininkavimo praktiką, ir paramą žinioms bei inovacijoms, finansuojant EIP projektus.

BŽŪP socialinių tikslų (SO7, SO8 ir SO9) siekiančios SP priemonės turi sąsają su Investicijų programos veiklomis, EGADF, EŽŪFKP priemonėmis.

Siekiant spręsti vietos bendruomenėms aktualias problemas, visų pirma, skurdo, socialinės atskirties klausimus, kaimo vietovėse, miestuose ir žuvininkystės regionuose bus remiamas bendruomenės inicijuotų vietos plėtros strategijų įgyvendinimas. Kadangi Lietuva nepasirinko daugiafondžio Bendruomenės inicijuotos vietos plėtros (BIVP) modelio, vietos plėtros strategijų, finansuojamų skirtingų ES fondų lėšomis (EŽŪFKP, ERPF, ESF+, EŽJRF) koordinavimą užtikrins teritorijų atskyrimo ir projektų koordinavimo principai:

- Kaimo vietovių vietos plėtros strategijos bus įgyvendinamos kaimo vietovių VVG atstovaujamos teritorijose – kaimo vietovėse, kurių bendras gyventojų skaičius yra nuo 6 tūkst. iki 150 tūkst. Kaimo vietovė laikoma gyvenamoji vietovė, apimanti viensėdžius, kaimus, miestelius ir miestus, kurios gyventojų skaičius neviršija 6 tūkst., išskyrus savivaldybių centrus (savivaldybių centrai, nepriklausomai nuo gyventojų skaičiaus nepatenka į kaimo vietovių VVG vietos plėtros strategijų įgyvendinimo teritoriją);
- Miestų vietos plėtros strategijos bus įgyvendinamos miestuose, kurie yra savivaldybių centrai ir (arba) kuriuose gyvena daugiau nei 6 tūkst. gyventojų, ir anksčiau nurodytų miestų apylinkėse;
- Žuvininkystės regionų vietos plėtros strategijos bus įgyvendinamos:
- Priekrantės teritorijose – savivaldybėse, (Klaipėdos r., Neringos, Palangos m. ir Šilutės r.), kurios ribojasi su Baltijos jūros pakrante arba Kuršių mariomis, kuriose dominuoja su žvejybos verslu Baltijos jūros priekrantėje ir Kuršių mariose susijusios bendruomenės, labai smulkūs žvejybos verslai bei įrengta žvejybos produktų iškrovimui reikalinga infrastruktūra (teritorijoje veikia 10 ir daugiau žvejybos ir / ar akvakultūros įmonių, metinės sužvejotos ir / ar užaugintos žuvininkystės produkcijos apimtys 60 t ir daugiau). Priekrantės teritorijose galės būti nustatomi vienos

savivaldybės ribose ir / arba jungiantys kelias besiribojančias savivaldybes Žuvininkystės regionai;

- Vidaus teritorijose – savivaldybėse su dideliu rekreaciniu natūralių vandens išteklių potencialu arba su išplėtotu akvakultūros sektoriumi, t. y. kuriuose vandens telkiniais užimta teritorija sudaro ne mažiau kaip 5 proc. regiono teritorijos ploto; plėtojama akvakultūra, verslinės žūklės įrankiais žvejojama ežeruose (teritorijoje veikia ne mažiau kaip 7 tokio tipo subjektai), teritorijoje yra ne mažiau kaip 30 darbuotojų, dirbančių akvakultūros / verslinės žvejybos įmonėse, o per metus sugauta / užauginta ir realizuota ne mažiau kaip 300 t žuvininkystės produkcijos.

Kadangi dalis Žuvininkystės VVG teritorijų gali sutapti su Kaimo vietovių VVG teritorijomis, siekiant išvengti dvigubo finansavimo rizikos, bus taikomas projektų koordinavimo mechanizmas tikrinant, kokiose priemonėse dalyvauja pareiškėjas, kokios numatytos projekte investicijos, taip pat tikrinant, ar atskiruose fonduose nesidubliuoja sąskaitos faktūros.

Teikiant paramą BIVP (iš visų fondų – EŽŪFKP, ERPF, ESF+, EJŖŽF) bus užtikrinama teminė sinergija, nes iš esmės bus siekiama tų pačių tikslų – bendruomenių plėtros, socialinės ir ekonominės plėtros, gyvenimo sąlygų gerinimo:

- Kaimo vietovėse LEADER intervencija sudarys galimybes vietos lygiu spręsti aktualias problemas, visų pirma, užimtumo, socialinės atskirties, verslumo skatinimo, taip pat kurti trumpąsias tiekimo grandines, įgyvendinti veiklas, prisidedančias prie aplinkosaugos ir klimato tikslų. Siekiant modernizuoti kaimo vietoves, visų pirma, skatinant skaitmeninių sprendimų paiešką, numatyta parama „Sumaniųjų kaimų“ priemonei, kuri bus įgyvendinama pasitelkiant kaimo vietovių VVG ir LEADER principus. Šios intervencijos prisidės prie Ilgalaikės ES kaimo vietovių vizijos tikslų įgyvendinimo.
- Įgyvendinant miestų vietos plėtros strategijas bus investuojama į vietos bendruomenei aktualias gyventojų skurdo ir socialinės atskirties problemų sprendimą (prevencinių priemonių socialiai pažeidžiamiesiems ir socialinę riziką patiriantiems asmenims taikymą, pagalbos šiems asmenims įsitraukti į visavertį visuomenės gyvenimą ir darbo rinką teikimą, socialinio verslo, padedančio vietoje spręsti pažeidžiamų grupių atskirties problemas, kūrimosi ar plėtros skatinimą).
- Žuvininkystės regionuose įgyvendinamomis vietos plėtros strategijomis bus siekiama verslo mėlynojo augimo sektoriuose plėtros, ypatingą dėmesį skiriant inovacijoms, mėlynosioms biotechnologijoms, atsinaujinančiam energetikai, žvejybos ir akvakultūros veiklos įvairinimui remiant turizmo ir kitų paslaugų derinimą su žvejyba ir akvakultūra. Taip pat bus siekiama plėtoti tvarias maisto sistemas, pasitelkiant inovacijas ir skaitmeninimą visoje vertės grandinėje, skatinant mėlynosios bioekonomikos integravimą į vietos bendruomenių ekonomines veiklas, vietos laimikio rinkodarą ir vertės didinimą, bendradarbiavimą; klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo, biologinės įvairovės išsaugojimo bei bendruomenių gyvybingumo stiprinimo investuojant į saugių ir kokybiškų darbo vietų kūrimą, socialinės įtraukties didinimą, jaunimo pritraukimą.

Siekiant stiprinti kaimo ir miesto vietovių ryšius, numatomos galimybės remti miesto ir kaimo vietovių bendradarbiavimo projektus įgyvendinant BIVP vietos plėtros strategijas. Bendradarbiavimo projekte nurodytos partnerių veiklos užtikrins veiksmų papildomumą ir dvigubo finansavimo rizikos valdymą.

LEADER priemonė turėtų prisidėti atliepiant Strateginio plano socialinius – ekonominius poreikius: poreikius „Skatinti verslų kūrimąsi kaime, žemės ūkio veiklos įvairinimą“ (g.3) ir „Didinti kaimo gyventojų užimtumą ir socialinę įtrauktį“ (h.2). Greta BŽŪP lėšų, investuojamų per LEADER priemonę, kaimo vietovėse besikuriantis verslas gali gauti finansavimą iš kitų ES fondų ir valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų veiklų. Pagal 2021–2027 m. ES investicijų veiksmų programos veiklą „Skatinti trumpų vertės kūrimo grandinių formavimąsi ir plėtrą tarp MVĮ Vidurio ir Vakarų Lietuvos regionuose“ numatoma teikti paramą trumposioms tiekimo grandinėms derinant finansinių priemonių su dotacijomis. Regionuose besikuriančiam verslui, orientuotam į skaitmeninę, žaliąją transformaciją bei žiedinės ekonomikos skatinimą, kurį pradeda bedarbiai ir dirbantys asmenys, kuriuos paveikė veiklos pokyčiai įmonėse, vykdomų veiklų nutraukimas dėl pandemijos sukeltos krizinės situacijos, planuojama skirti 25,1 mln. ES lėšų pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę. Pagal 2021–2027 m. ES fondų investicijų programos veiklą „Skatinti pradedančiųjų SVV subjektų kūrimąsi, augimą ir plėtrą“ numatyta galimybė jau pradėjusiems verslų mokytis, individualiai konsultuotis arba dalyvauti mentorystės programose (finansuojamos tik VVL regione veikiančios įmonės). Taip pat šios programos lėšomis bus

investuojama į startuolių, kurių vykdomos veiklos atitinka sumanios specializacijos prioritetus, vystymą, akceleravimą ir plėtrą.

Asmenys, norintys keisti kvalifikaciją ar persiorientuoti iš žemės ūkio į kitus užimtumo sektorius ir gauti paramą darbo vietai (-oms) steigti, gali pasinaudoti aktyviomis darbo rinkos politikos priemonėmis. Jas numatyta finansuoti iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (tikslinės grupės – įvairiuose sektoriuose dirbantys asmenys, taip pat ieškantys darbo ir besimokantys asmenys, norintys įgyti aukštą pridėtinę vertę kuriančias kompetencijas; šiam tikslui numatyta skirti beveik 77 mln. Eur ES lėšų), ESF+ (tikslinė grupė – nedirbantis jaunimas, nekvalifikuoti asmenys, vyresnio amžiaus asmenys, neįgalieji, migrantai) ir nacionalinių (Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir 2021–2027 m. ES fondų investicijų programos lėšomis nefinansuojamos tikslinės grupės ir/ar veiklos) lėšų. Sumaniosios specializacijos sričių darbuotojų kompetencijos ir įgūdžiai, kurie yra reikalingi MVI prisitaikyti prie ekonomikos technologinių pokyčių ir pramonės pertvarkos, bus stiprinami per įvairių formų ir lygių mokymus

LEADER priemonėmis „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas“ ir „Sumanieji kaimai“ siekiama kaimo vietovių modernizavimo, gyvenimo sąlygų kaimuose gerinimo, kaimo vietovių patrauklumo didinimo (SP h.4 poreikis). Šios priemonės prisidės prie Nacionaliniame pažangos plane 2021–2030 m. įtvirtinto regionų plėtros politikos tikslo – skatinti ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą. Regionų plėtros politika Lietuvoje grindžiama regioninio planavimo principu – Regionų plėtros tarybos, kurių atstovaujama teritorija dengia visą Lietuvą, įskaitant kaimo vietoves, rengia ir įgyvendina individualius – regiono problematika ir potencialu grįstus – regionų plėtros planus. Regionų plėtros planuose ypatingas dėmesys skiriamas pagrindinėms regionų problemoms spręsti – užimtumo, socialinės įtraukties, paslaugų prieinamumo, mobilumo didinimui. Regionų plėtros planai rengiami atsižvelgiant į Regionų plėtros programoje patvirtintas priemones, finansuojamas ES fondų lėšomis (ERFP, ESF+, SaF) lėšomis. Šie planai turi būti parengti per 2022 m. Kadangi, kaip jau minėta, regionų plėtros planų atstovaujama teritorija apima ir kaimo vietoves, įgyvendinant juos bus, be kita ko, prisidedama prie Strateginio plano poreikių, visų pirma, h.4 poreikio tenkinimo. Kaimo vietovėms ypatingai svarbi Regionų plėtros programoje numatyta priemonė, skirta geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumui didinti, kuri bus įgyvendinama gyvenamosiose vietovėse nuo 200 iki 2000 gyventojų.

EGADF lėšomis taip pat prisidedama prie h.4 poreikio, kuriant itin spartaus ryšio infrastruktūrą. VŠĮ „Plačiajuostis internetas“ rengia 49 mln. Eur vertės investicijų projektą „Itin spartaus ryšio infrastruktūra“, kurio pagrindu planuojama teikti paraišką finansavimui iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (RRF) lėšų. Projektu siekiama užtikrinti itin sparčios infrastruktūros (ne mažesnės kaip 1 Gb/s greitaveikos) plėtrą tose šalies vietovėse, kur analogiškos ryšio paslaugos nebūtų teikiamos komerciniais pagrindais. Projektas orientuotas tik į kaimiškąsias vietoves. Potencialūs subjektai, kuriuos tikimasi šia infrastruktūra pasiekti – žemės ūkio veiklą vykdančios subjektai (ūkininkai, bendrovės, įmonės ir pan.). Projekte numatomi itin spartaus ryšio technologiniai sprendimai iki pat objektų pastatų, t. y. įskaitant paskutinės mylios (angl. *last mile*) sprendimus. Planuojama, kad projekto metu sukurta infrastruktūra papildomai pasieks apie 5 tūkst. objektų bei sudarys galimybes jungtis visiems, esantiems aplink šiuos objektus. Siekiant tinkamai parengti investicijų projektą šiuo metu atliekamas rinkos tyrimas skirtas nustatyti objektus, turinčius poreikį prisijungti prie itin spartaus ryšio infrastruktūros. Šiems objektams bus išnagrinėti ir parinkti tinkamiausi techniniai sprendimai ir sumodeliuoti tinklo elementai, užtikrinantys planuojamų prijungti objektų prijungimą prie itin spartaus ryšio infrastruktūros. Pažymėtina tai, kad investicijų projekto metu bus planuojami itin spartaus ryšio technologiniai sprendimai iki pat objektų pastatų, t. y. įskaitant paskutinės mylios sprendimus. Objektų, įtrauktų į projekto „Itin spartaus ryšio infrastruktūra“ apimtį, prijungimas bus finansuojamas projekto lėšomis, o objektų valdytojais galės patys rinktis galutines paslaugas teikiančių operatorių ir konkrečias teikiamas paslaugas.

IV. Kompleksinį tikslą įgyvendinančios priemonės turi sąsają su planuojamomis Investicijų programos veiklomis ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (RRF) priemonėmis bei ES programa „Europos horizontas“.

Priemonės „Mokymai ir įgūdžių įgijimas“ lėšomis ketinama organizuoti mokymo kursus ir seminarus ūkininkams ir kitiems paramos gavėjams. Tarp planuojamų mokymų temų įtrauktas žemės ūkyje dirbančių asmenų poreikiams pritaikytas skaitmeninių įgūdžių ugdymas, taip pat gamybos procesų automatizavimas, robotizacijos plėtra. SP priemonės veiklos yra suderintos su veiklomis, planuojamomis finansuoti Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (RRF) lėšomis: pastarosiomis

planuojama kurti naujas arba atnaujinti esamas mokymo programas, taip pat sukurti vieningą mokymosi visą gyvenimą sistemos veikimo ir valdysenos modelį, kurio veikimui išbandyti numatoma suorganizuoti kokybės užtikrinimo sistemos mokymus 18–65 metų amžiaus asmenims. Jų metu bus tobulinamos skaitmeninės kompetencijos, reikalingos bet kuriame sektoriuje, prioritetą teikiant žemos kvalifikacijos ar žemų skaitmeninių įgūdžių asmenims. Finansavimo takoskyras užtikrinant per pareiškėjų tinkamumo ir projektų atrankos kriterijus, SP priemonė papildo ESIF investicijas ir taip užtikrina integruotą požiūrį.

Pagal Investicijų programą bus prisidedama MVĮ darbuotojų ir verslumo galimybių paieškos procese dalyvaujančių subjektų įgūdžių ugdymo pagal sumanios specializacijos prioritetus (žemės ūkio sektoriui aktualios sritys: „Saugus maistas ir tvarūs agrobiologiniai išteklių“, „Atsinaujinančiųjų energijos išteklių panaudojimas“, „Daiktų internetas“). Planuojama investuoti ne tik į skaitmeninių įgūdžių ugdymą ir tobulinimą, bet į įvairesnių įgūdžių rinkinį, apimančių visą inovacijų vadybos ciklą (nuo planavimo iki kontrolės). Investicijų programos veiklos SP nedubliuos, kadangi priemonės „Mokymai ir įgūdžių įgijimas“ tikslinės grupės – ūkininkai ir miško valdytojai.

Kita SP priemonė, turinti sąsajų su ERPF finansuojamomis veiklomis – „Konsultavimo paslaugos“. 2021–2027 m. ES fondų investicijų programoje ERPF lėšomis numatyta finansuoti konsultavimo paslaugas, skirtas produkto idėjos išgryninimui, vystymui ir komercializavimui, pardavimų ir rinkodaros veikloms bei darbo erdvės suteikimui; naujų užsienio rinkų paieškai ir esamų rinkų plėtrai, įskaitant rinkų tyrimus, rinkodaros veiksmus, ryšių su strateginiais partneriais vystymą, galimybių pristatymą užsienyje, MVĮ produktų ir paslaugų sertifikavimą, eksporto vadybininko paslaugas. Prioritetą numatoma skirti MVĮ, gaminančioms inovatyvius produktus. Nors dalis temų, kuriomis bus teikiamos konsultacijos, yra panašios į priemonės „Konsultavimo paslaugos“ temas, tačiau priemonės atsiskiria pagal pareiškėjus: SP priemonės pareiškėjai – ūkininkai, miško valdytojai ir Europos inovacijų partnerystės grupės – nefinansuojami ESIF lėšomis.

Investicijų programos veiklas, susijusias su MTEPI veiklų aktyvinimu, kuriant partnerystes, didinant verslo inovatyvumą, technologijų perdavimą sumanios specializacijos srityse papildo priemonė „Europos inovacijų partnerystė žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje“, pagal kurią įgyvendinami bandomųjų ir naujų produktų, procesų ir technologijų plėtros projektai, susiję su žemės ūkio ir miškų sektoriumi. Ūkininkų, miško valdytojų ir žemės ūkio, maisto ir miškų sektoriuose veikiančių įmonių dalyvavimas EIP veiklos grupių veikloje prisideda prie aktualių žemės ūkio ir miškininkystės problemų sprendimo ir naujovių sklaidos. Programavimo lygiu BŽŪP ir ERPF prioritetai papildo vienas kitą, tačiau priemonių lygiu finansavimo takoskyra bus užtikrinta per pareiškėjus (EIP veiklos grupės nefinansuojamos ESIF lėšomis) ir finansuojamas sritis.

Siekiant sparčiau diegti inovacijas Lietuvos žemės ūkio sektoriuje ir kaimo vietovėse įgyvendinant SP bus skatinama priemonės „Europos inovacijų partnerystė žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje“ ir ES mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo programos „Europos horizontas“ sinergija. SP priemonė finansuos Lietuvos teritorijoje vykdomus projektus, o programa „Europos horizontas“ – tarptautinius projektus, apjungiančius skirtingas šalis atstovaujančius partnerius. Įgyvendinant priemonę „Europos inovacijų partnerystė žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje“ EIP veiklos grupės bus skatinamos naudoti mokslinių tyrimų ir inovacijų rezultatus, gautus įgyvendinant projektus, finansuotus pagal programą „Europos horizontas“. Lietuva šiuo metu yra įsitraukusi į šias programos „Europos horizontas“ misijas ir partnerystes, susijusias su žemės ūkio sektoriumi: ES sveiko dirvožemio sričiai skirta misija (angl. A Soil Deal for Europe), „Žemės ūkio sistemų perėjimo spartinimas“ (angl. *Accelerating Farming Systems Transitions*), „Tvarios maisto sistemos žmonėms, planetai ir klimatui“ (angl. *Sustainable Food Systems for People, Planet & Climate*), „Gyvūnų sveikata ir gerovė“ (angl. *Animal Health & Welfare*). Siekiant paskatinti aktyvesnį Lietuvos įsitraukimą į programos „Europos horizontas“ misijas bei partnerystes bei šios programos rezultatų sklaidą ir inovacijų diegimą, įgyvendinant SP remiamas veiklas, Lietuvos kaimo tinklas, bendradarbiaudamas su Lietuvos mokslo taryba (programos koordinatore Lietuvoje), informuos EIP veiklos grupes ir kitas suinteresuotąsias puses apie galimybes dalyvauti „Europos horizontas“ programos misijose ir partnerystėse, viešins informaciją, rengs renginius, skatins dalyvauti projektų rezultatų pristatymuose (pavyzdžiui, gerosios dirvožemių valdymo patirties demonstravimo gyvosiose laboratorijose (realiose laboratorijose, kuriose vykdomi eksperimentai ir kuriamos inovacijos) ir kelrodžiuose centruose (kuriuose demonstruojama geroji patirtis), vykdys kitas aktyvinimo veiklas.

4.6 Finansinės priemonės

4.6.1 Finansinės priemonės aprašas:

Lietuvos ekonomika pasižymi mažai išvystyta kapitalo rinka, taip pat griežtais finansavimo reikalavimais, kuriuos kelia kredito įstaigos SVV subjektams, siekiamo užstato trūkumais bei didele finansavimo įgijimo kaina (įskaitant administracines išlaidas, garantijų teikimo išlaidas, palūkanų normas). Lietuvos banko duomenimis, dėl neigiamų COVID-19 pasekmių ekonomikai, 2020 m. paskolos įmonėms sumažėjo 15,2 proc. lyginant su 2019 m., ir nors 2021 m. naujų paskolų srautas vėl augo, tačiau nepasiekė priešpandeminio lygio. Pagrindinė nuosmukio Lietuvos verslo kreditavimo rinkoje priežastis – sumažėjęs bankų rizikos apetitas ir konkurencijos Lietuvos bankų sektoriuje stoka. Tai skatina bankus fokusuotis į stambius verslo klientus, tuo pat metu ribojant finansavimą SVV. 2019 m. Lietuva užėmė antrą vietą visoje Euro zonoje pagal naujų paskolų verslui pabrangimo tempą. Dėl veiklos sezoniskumo, kainų svyravimų, nepalankių klimatinėlių reiškinių rizikos žemės ūkio, miškininkystės ir maisto pramonės sektorių kredito įstaigos vertina kaip aukštesnės rizikos, todėl jame veikiančys fiziniai ir juridiniai asmenys susiduria su dar didesniais išorinio finansavimo sunkumais.

Žemės ūkio sektoriaus subjektų priėjimas prie išorinio finansavimo šaltinių gali būti pagerintas kuriant rinkos trūkumams mažinti skirtas finansines priemones, iš dalies finansuojamas nacionalinėmis ar EŽŪFKP lėšomis. Šiuo metu Lietuvoje finansines priemones, skirtas finansavimo trūkumui žemės ūkio sektoriuje mažinti, nacionalinėmis lėšomis ir iš 2007–2013 m. KPP finansinės inžinerijos priemonių grįžusių lėšų bei 2014–2020 m. KPP finansinės priemonės įgyvendina nacionalinė plėtros įstaiga „Žemės ūkio paskolų garantijų fondas“. Tačiau vykdomos priemonės yra ribotos finansinės apimties ir pilnai netenkina rinkos dalyvių poreikių. Finansavimo rinkos sąlygomis nepakankamumas buvo išskirta kaip viena iš pagrindinių Lietuvos žemės ūkio ir kaimo ekonominės, socialinės ir aplinkosauginės situacijos vertinimo silpnųjų (*Šaltinis: Lietuvos žemės ūkio ir kaimo ekonominės, socialinės ir aplinkosauginės situacijos vertinimas, 2021*). SSGG analizėje išteklį žemės ūkio išigijimui trūkumas bei kapitalo verslo pradžia stygius buvo nurodytos kaip pagrindinės silpnybės, siekiant SO2 ir SO7 tikslų. Poreikį plėsti finansinių priemonių taikymą, skatinant žemės ūkio ir maisto sektoriaus konkurencingumą bei sklandžią kartų kaitą kaime, patvirtino FI-compass tyrimo (*Šaltinis: Financial need in agriculture and agri-food sector in Lithuania, 2020*) ir Lietuvos BŽŪP SP finansinių priemonių ex-ante vertinimo (*Šaltinis: Lietuvos bendrosios žemės ūkio politikos po 2020 m. strateginio plano finansinių priemonių išankstinis vertinimas, 2021*) išvados. Abiejuose tyrimuose akcentuojamas didesnis išorinio finansavimo žemės ūkio sektoriuje poreikis Lietuvoje, lyginant su situacija ES. Pavyzdžiui, 2017 m. duomenimis Lietuvoje išorinio finansavimo kreipėsi 45 proc. visų ūkininkų, o ES vidurkis buvo 30 proc. Poreikis pasiskolinti lėšų tiek investicijoms, tiek apyvartiniam kapitalui pastaraisiais metais dar labiau išaugo. Finansinių priemonių ex-ante vertinimo metu atliktos ūkininkų apklausos rezultatai rodo, kad per pastaruosius 3 metus (2019–2021 m.) išorinio finansavimo kreipėsi 54 proc. respondentų. Vidutinė nepatvirtintų ūkininkų paraiškų paskoloms dalis sudarė 25 proc., o jaunųjų ūkininkų grupėje – 37 proc. Finansinių priemonių ex-ante vertinimo ataskaitoje pažymima, kad negalėjimas pasiskolinti lėšų rinkoje riboja kai kurių tikslinių grupių dalyvavimą investicinėse Lietuvos Kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonėse. Finansinių priemonių ex-ante vertinime taip pat daroma išvada, kad ribota viešoji parama, augančios veiklos sąnaudų ir finansavimo rinkos trūkumai, su kuriais susiduria jaunesni ūkininkai, mažina galimybes Lietuvos žemės ūkio sektoriuje siekti sklandžios kaitų kartos. Todėl siekiant paskatinti kartų kaitą ir padėti jaunesiems ūkininkams sėkmingiau įsitvirtinti žemės ūkio sektoriuje tikslinga išplėsti finansinių priemonių pasiūlą, remiantis SPR 73 ir 75 str. nuostatomis, ir užtikrinti SP paramos prieinamumą didesniai jaunųjų ūkininkų skaičiui.

Finansinių priemonių ex-ante vertinime išanalizavus šiuo metu finansų rinkoje ir nacionalinių plėtros įstaigų siūlomus finansinius produktus, jų apimtis ir prieinamumą BŽŪP SP tikslinėms grupėms, taip pat įvertinus preliminaras BŽŪP lėšas, kurias planuojama skirti subsidijų forma atskirų tikslinių grupių projektams finansuoti, buvo apskaičiuota, kad BŽŪP SP įgyvendinimo laikotarpiu rinkoje ir nacionalinėmis finansinėmis priemonėmis nepadengiamas finansavimo trūkumas sudarys:

- investicijoms į žemės ūkio valdas, įskaitant tvarias investicijas – 546 mln. Eur; didžiausias finansavimo trūkumas priskiriamas mažesnio nei 20 ha ploto ūkiams, kurie sudaro daugiau nei 80 proc. viso žemės ūkio sektoriaus Lietuvoje;
- investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą – 20 mln. Eur; beveik 60 proc. viso finansavimo

trūkumo priskiriama mažoms įmonėms, o pradedančios įmonės (angl. *start up*) patiria ypatingų sunkumų; „jaunųjų ūkininkų įsikūrimui ir investicijoms –316 mln. Eur.

Nustatytam finansavimo trūkumui mažinti ir vadovaujantis SPR 80 str. 2023–2027 m. laikotarpiu parama finansinių priemonių forma bus teikiama pagal BŽŪP SP reglamento 73 ir 75 str. įgyvendinant šias intervencines priemones: „KP 12vld *Investicijos į žemės ūkio valdas*“, „KP31tvi *Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas*“, „KP30pfi *Investicijos į žemės ūkio produktų perdirbimą (finansinės priemonės)* ir „KP17 jūs *Jaunųjų ūkininkų pradinis įsisteigimas*“. Parama finansinėmis priemonėmis yra skirta užtikrinti veiksmingą kaimo plėtros intervencijų įgyvendinimą, siekiant, kad rinkos nepakankamumas būtų iš dalies pašalintas ir finansiniai ištekliai būtų prieinami tikslinėms grupėms, ypač jauniems ūkininkams, smulkiems ūkiams ir mažoms bei jaunoms įmonėms.

Pagal intervencines priemones „KP12 vld *Investicijos į žemės ūkio valdas*“, „KP31tvi *Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas*“ ir „KP17jūs *Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas*“ siūlomas finansinis produktas – lengvatinė paskola, kuri gali būti derinama su subsidija projekto lygiu, kaip numatyta Reglamento (ES) Nr. 1060/2021 58 (4) str. Pagal priemonę „KP30pfi *Investicijos į žemės ūkio produktų perdirbimą (finansinės priemonės)*“, kuri yra programuojama vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 73 str., tipiniams žemės ūkio produktų perdirbimo veiklos projektams – lengvatinė paskola, kuri gali būti derinama su subsidija – daliniu paskolos nurašymu (angl. *capital rebate*), kaip numatyta Reglamento (ES) Nr. 1060/2021 58 (5) str. Visais atvejais derinant lengvatinę paskolą su subsidijos elementu skaičiuojamas bendrasis subsidijos ekvivalentas, o paramos sumos turi neviršyti maksimalių paramos sumų, taikomų atskiroms intervencinėms priemonėms.

Finansinių priemonių lėšomis gali būti finansuojamos materialios ir nematerialios investicijos, biologinis turtas, apyvartinis kapitalas ir, kai leidžia ES reglamentai, žemės įsigijimo išlaidos. Teikiant paramą finansinių priemonių forma paramos lygis reiškia paramos bendrąjį subsidijos ekvivalentą, kaip apibrėžta Komisijos reglamento (ES) Nr. 2022/2472 2 straipsnio 30 punkte. Visais atvejais paramos sumos turi neviršyti maksimalių paramos sumų, taikomų atskiroms intervencinėms priemonėms, išskyrus apyvartinio kapitalo, kuris pats vienas sudaro išlaidas, finansavimui, kaip nustatyta Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 80 (4) str. Visais atvejais bendra galutiniam naudos gavėjui suteiktos paramos apyvartiniam kapitalui suma turi neviršyti 200 000 Eur bendrojo subsidijos ekvivalento per 3 fiskalinių metų laikotarpį.

Galutiniai naudos gavėjai, kuriems gali būti teikiama finansinių priemonių parama yra fiziniai ir (ar) juridiniai asmenys, užsiimantys ir (ar) ketinantys užsiimti žemės ir maisto ūkio veikla. Galutiniai naudos gavėjai turi atitikti intervencijų aprašyme nustatytus tinkamumo kriterijus.

Finansinės priemonės gali būti įgyvendinamos visoje Lietuvos teritorijoje. Jos įgyvendinamos per Kontroliuojantįjį fondą, kurio paskirtis – finansinių priemonių žemės ūkio sektoriuje įgyvendinimas. Kontroliuojančiojo fondo valdytojo funkcijas, laikantis Reglamento (ES) Nr. 1060/2021 59 (3) str. nuostatų, vykdys nacionalinė plėtros įstaiga, kuriai pagal Lietuvos Respublikos nacionalinių plėtros įstaigų įstatymą ir 2018 m. spalio 17 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą Nr. 1046 „Dėl pavedimo vykdyti nacionalinės plėtros įstaigos veiklą“ pavesta funkcija vykdyti skatinamojo finansavimo veiklą žemės ūkio produktų gamybos ir perdirbimo srityse. Kontroliuojančiojo fondo valdytojas gali įgyvendinti finansines priemones tiesiogiai arba joms įgyvendinti atrinkti finansų tarpininkus, kurie išskolins lėšas galutiniams naudos gavėjams pagal sutartyje su Kontroliuojančiojo fondo valdytoju nustatytas sąlygas ir terminus. Laikantis BŽŪP SP reglamento 86 str. nustatytų išlaidų tinkamumo finansuoti nuostatų, finansinių priemonių skolinimo laikotarpis baigsis ne vėliau kaip 2029 m. gruodžio 31 d. Valdymo išlaidos ir mokesčiai, mokami Kontroliuojančiojo fondo valdytojui ir specialiuosius fondus įgyvendintiems subjektams už finansinių priemonių įgyvendinimą, bus laikomi tinkamomis finansuoti išlaidomis, kaip tai numatyta BŽŪP SP reglamento 80 str. ir neviršijant jame nustatytų normų. Vadovaujantįjį institucija rengdama SP metines veiklos ataskaitas Komisijai teikia informaciją apie kiekvieną finansinę priemonę, kaip numatyta Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 134 straipsnio 10 dalies nuostatose.

4.7 Bendrieji kaimo plėtros intervencijų tipų elementai

4.7.1 Neatitinkančių reikalavimų investicijų sąrašas

Netinkamų finansuoti investicijų ir išlaidų kategorijų sąrašas:

1. žemės ūkio gamybos teisių pirkimas;
2. teisių į išmokas pirkimas;
3. žemės pirkimas, jei intervencinės priemonės apraše nenumatyta kitaip;
4. gyvūnų pirkimas, vienmečių augalų pirkimas ir jų sodinimas, vykdomas kitu tikslu nei:
  - žemės ūkio arba miškininkystės potencialo atkūrimas po gaivalinės nelaimės, pavojingų meteorologinių reiškinių ar katastrofinio įvykio,
  - gyvulių apsauga nuo didžiųjų plėšrūnų arba užtikrinimas, kad jie nebūtų naudojami miškininkystėje vietoj mašinių;
  - nykstančių veislių, kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/1012 2 straipsnio 24 punkte, auginimas pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 70 straipsnyje nurodytus išipareigojimus, arba
  - augalų veislių, kurioms gresia genetinė erozija, išsaugojimas pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 70 straipsnyje nurodytus išipareigojimus;
5. skolos palūkanos, išskyrus susijusias su dotacijomis, suteiktomis kaip palūkanų subsidija ar garantinio mokesčio subsidija;
6. investicijos į didelio masto infrastruktūrą, kuri nėra įtraukta į bendruomenės inicijuotas vietos plėtros strategijas, kaip išdėstyta Reglamento (ES) 2021/1060 32 straipsnyje, išskyrus plačiajuosčio ryšio apsaugos ir apsaugos nuo potvynių arba kranto apsaugos prevencinius veiksmus, kuriais siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, pavojingų meteorologinių reiškinių ar katastrofinių įvykių padarinius;
7. investicijos į miško veisimą, kurios yra nesuderinamos su aplinkos ir klimato tikslais pagal tvarios miškotvarkos principus, nustatytus Europos miškų veisimo ir atkūrimo gairėse;
8. sąnaudos, susijusios su išperkamosios (finansinės) nuomos sutartimi, pavyzdžiui, nuomotojo pelnas, palūkanų refinansavimo, pridėtinės išlaidos, draudimo įmokos.

1, 2, 4, ir 6 punktai netaikomi, jei parama teikiama naudojant finansines priemones.

4.7.2 Kaimo vietovės apibrėžtis ir taikymas

Kaimo vietovė – viensėdis, kaimas, miestelis, miestas ar kita gyvenamoji vietovė, kurios gyventojų skaičius neviršija 6 tūkst., jei intervencinės priemonės aprašyme ir (arba) įgyvendinimo taisyklėse nenurodyta kitaip.

4.7.3. Sektorinėms intervencinėms priemonėms, kaimo plėtros intervencinėms priemonėms arba ir sektorinėms, ir kaimo plėtros intervencinėms priemonėms būdingi papildomi elementai

I. Bendrosios nuostatos kaimo plėtros intervencinėms priemonėms

Bendrosios administravimo nuostatos

1. Strateginio plano intervencinių priemonių įgyvendinimą reglamentuoja šis Strateginis planas, jo administravimo taisyklės, intervencinių priemonių įgyvendinimo taisyklės, kiti susiję teisės aktai.
2. Parama skiriama projektui, atitinkančiam nustatytas tinkamumo sąlygas ir reikalavimus paramai gauti.
3. Projektų atranka (kai taikoma) vykdoma taikant projektų atrankos kriterijus, naudojant balų sistemą. Projektų atrankos kriterijai ir mažiausias privalomas projektų atrankos balų skaičius (kai taikoma) nustatomi konkrečios priemonės įgyvendinimo taisyklėse. Projektų atrankos kriterijai gali būti netaikomi investicijų priemonėms, kurios aiškiai skirtos aplinkosaugos ir klimato tikslams arba kurios įgyvendinamos vykdant atkūrimo veiklą.
4. Prieš kiekvieną kvietimą teikti paraiškas numatomos lėšos priemonėms.
5. Didžiausia paramos suma 2023–2027 m. laikotarpiu vienam projektui, vienam paramos gavėjui, partnerių ir /ar susijusioms įmonėms ir (arba) asmenims nustatoma Strateginio plano priemonių

- aprašuose ir (arba) įgyvendinimo taisyklėse.
6. Įgyvendinant priemones gali būti taikomos finansinės priemonės, atsižvelgiant į išankstinio (ex ante) vertinimo rezultatus.
  7. Tinkamos finansuoti išlaidos (kai taikoma) nustatomos priemonės įgyvendinimo taisyklėse.
  8. Projekte numatytos prekės, paslaugos ir darbai turi būti įsigyti pagal Viešųjų pirkimų įstatymą. Subjektas, kuriam Viešųjų pirkimų įstatymas netaikytinas, vadovaujasi VI nustatyta pirkimų tvarka (kai taikoma).
  9. Nepiniginis įnašas galimas priemonėse „Leader“ bei „Lietuvos kaimo tinklas“. Nepiniginis įnašas laikomas atitinkančiu paramos skyrimo reikalavimus, jeigu įvykdomos Reglamento (ES) Nr. 2021/1060 67 str. 1 p. sąlygų. Prisdėjimo nepiniginį įnašų tvarka ir detalūs reikalavimai nustatyta priemonės įgyvendinimo taisyklėse.
  10. Avanso mokėjimas gali būti atliktas, jei laikomasi Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 44 str. sąlygų. Avanso mokėjimas gali būti taikomas šių rūšių intervencinėms priemonėms: investicijoms ir bendradarbiavimui.
  11. Parama veikloms, kurios nepatenka į ES steigimo sutarties 42 str., negali būti teikiama, jei yra gautas Komisijos sprendimas išieškoti neteisėtą paramą, nesuderinamą su vidaus rinka, išskyrus atvejus, nurodytus taikomose valstybės pagalbos taisyklėse.

Tinkamumo sąlygos ir reikalavimai

1. Pareiškėjo atitiktis nustatytoms tinkamumo sąlygoms vertinama pagal paraiškos pateikimo datai pareiškėjo pateiktus, dokumentais pagrįstus bei viešuosiuose registruose esančius duomenis.
2. Pareiškėjas užtikrina tinkamą ir pakankamą projekto finansavimo šaltinį (kai taikoma).
3. Pareiškėjas tvarko buhalterinę apskaitą pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus (kai taikoma).
4. Pareiškėjas neturi įsiskolinimų Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir Valstybiniam socialinio draudimo fondui prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, jeigu priemonės ar veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse nenustatyta kitaip.
5. Pareiškėjas užtikrina, kad projekte numatytos išlaidos nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų ES fondų ir kitų viešųjų lėšų.
6. Pareiškėjas atitinka ekonominio gyvybingumo kriterijus ir jų reikšmes, kaip nurodyta priemonės įgyvendinimo taisyklėse (kai taikoma). Ekonominio gyvybingumo kriterijai ir jų reikšmės yra nustatomos VI teisės aktais ir taikomos priemonėms, kurios nurodytos šiuose teisės aktuose.
7. Projektas turi atitikti priemonės aprašyme nurodytą (-us) Bendrosios žemės ūkio politikos tikslą (-us), prisidėti prie nacionalinių žemės ūkio ir kaimo plėtros poreikių įgyvendinimo, pasiekti projekte nurodytus rezultatus.
8. Parama teikiama projektams, vykdomiems Strateginio plano įgyvendinimo teritorijoje. Išimtis taikoma tarptautinio bendradarbiavimo projektams ir veiksams, finansuojamiems techninės pagalbos lėšomis.
9. Parama neteikiama: a) jei nustatomos dirbtinai sukurtos sąlygos paramai gauti; b) finansinių sunkumų turintiems ūkio subjektams (bankrutuojantiems, likviduojamiems); c) kitais atvejais, nurodytais įgyvendinimo taisyklėse (kai taikoma).
10. Projekte numatytos investicijos atitinka aplinkosaugos, gyvūnų gerovės, veterinarijos, higienos, maisto kokybės reikalavimus, kai jos turi įtakos minėtų reikalavimų laikymuisi.
11. Išankstinis investicinių veikslių poveikio aplinkai vertinimas turi būti atliktas ir patvirtintas įgaliotos institucijos (kai taikoma). MA, atlikdama projekto vertinimą, įsitikina ar projektui būtinas poveikio aplinkai vertinimas ir, jeigu kyla abejonių, reikalauja pareiškėjo pateikti kompetentingos institucijos atitinkamą dokumentą.
12. Projekte numatytos investicijos turi atitikti taikytinus ES ir nacionalinius standartus.
13. Nekilnojamasis turtas, į kurį investuojama paramos lėšomis, pareiškėjo ir (arba) partnerio valdomas teisėtais pagrindais.

14. Tinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos išlaidos, patirtos ne anksčiau kaip nuo paraiškos pateikimo MA, išskyrus bendrąsias išlaidas, kurios gali būti patirtos ne anksčiau kaip nuo Strateginio plano pateikimo EK datos. Tinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos išlaidos, patirtos ir apmokėtos ne vėliau kaip 2029 m. gruodžio 31 d.
15. Tinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos išlaidos, būtinos projektui įgyvendinti, realiai suplanuotos ir pagrįstos.

Įsipareigojimai pareiškėjui ir paramos gavėjui

1. Įgyvendindamas veiklas, apimančias investicijas į infrastruktūrą arba gamybą, pareiškėjas ir (arba) partneris, jei pagal priemonę leidžiama jungtinė veikla, įsipareigoja mažiausiai 5 metus arba kitą įgyvendinimo taisyklėse nustatytą laikotarpį nuo galutinio paramos lėšų išmokėjimo: a) nenutraukti ar neperkelti gamybinės veiklos už Strateginio plano įgyvendinimo teritorijos ribų; b) nepakeisti infrastruktūros objekto ar jo dalies nuosavybės teisių; c) nepakeisti veiklos pobūdžio, tikslų ar įgyvendinimo sąlygų, kai tokie veiksmai pakenkia pradiniam projekto tikslams.
2. Pareiškėjas ir paramos gavėjas įsipareigoja tvarkyti buhalterinę apskaitą pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus (kai taikoma).
3. Pareiškėjas ir paramos gavėjas įsipareigoja apdrausti turtą, kuriam įsigyti ar sukurti panaudota parama, ne trumpesniam nei nustatytas kontrolės laikotarpiui: projekto įgyvendinimo laikotarpiu didžiausiu turto atkuriamosios vertės draudimu nuo visų galimų rizikos atvejų, o įgyvendinus projektą – likutinei vertei, atsižvelgiant į atitinkamos rūšies turto naudojimo laiką ir taikomas turto nusidėvėjimo normas (kai taikoma).
4. Pareiškėjas ir paramos gavėjas įsipareigoja sudaryti sąlygas asmenims, turintiems teisę audituoti ir (arba) kontroliuoti, tikrinti, kaip yra vykdoma veikla, laikomasi sąlygų, už ką buvo skirta kompensacinė išmoka, kaip yra vykdomas projektas ir (arba), kaip vykdoma veikla po lėšų projektui įgyvendinti skyrimo ir (arba) projekto įgyvendinimo pabaigos.
5. Išperkamoji (finansinė) nuoma įsigytas turtas turi tapti paramos gavėjo nuosavybe iki projekto įgyvendinimo pabaigos. Įsigyjamojo turto dalis, pagal finansinės išperkamosios nuomos sutartį, neapmokėta iki projekto įgyvendinimo pabaigos, paramos lėšomis nefinansuojama.
6. Paramos gavėjai įsipareigoja teikti visą informaciją ir duomenis, reikalingus statistikos tikslams ir programos įgyvendinimo stebėsenai bei reikalingiems vertinimams atlikti.

4.7.4. Kaimo plėtros intervencinėms priemonėms taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Nacionalinio įnašo norma (-os)

Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
155(2)(c) - Ankstyvo pasitraukimo priemonės	43,00%	20,00%	43,00%
91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
91(2)(b) - Atokiausiuose regionuose ir mažosiose Egėjo jūros salose		20,00%	80,00%
91(2)(c) - Pertvarkos regionai, kaip tai suprantama Reglamento (ES) 2021/1060 108 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos b punkte		20,00%	60,00%
91(2)(d) - Kiti regionai	43,00%	20,00%	43,00%
91(3)(a) - Išmokos už gamtines ar kitokias vietai būdingas kliūtis pagal 71 straipsnį	65,00%	20,00%	65,00%
91(3)(b) - Išmokos pagal 70 straipsnį, išmokos pagal 72 straipsnį, parama 73 straipsnyje nurodytoms negamybinėms investicijoms, parama EIP veiklos grupių vykdomiems projektams pagal 77 straipsnio 1 dalies a punktą ir LEADER iniciatyvai pagal 77 straipsnio 1 dalies b punktą	80,00%	20,00%	80,00%
91(3)(c) - Veiksmai, finansuojami iš lėšų, perkeltų į EŽŪFKP pagal 17 ir 103 straipsnius		20,00%	100,00%
91(3)(b) - 70 - Išmokos pagal 70 straipsnį		20,00%	80,00%
91(3)(b) - 72 - Išmokos pagal 72 straipsnį		20,00%	80,00%
91(3)(b) - 73 - Parama 73 straipsnyje nurodytoms negamybinėms investicijoms		20,00%	80,00%
91(3)(b) - 77(1)(a) - Parama Europos inovacijų partnerystei pagal 77 straipsnio 1 dalies a punktą		20,00%	80,00%
91(3)(b) - 77(1)(b) - LEADER iniciatyva pagal 77 straipsnio 1 dalies b punktą		20,00%	80,00%
91(3)(c) - 70 - Veiksmai pagal 70 straipsnį, finansuojami iš lėšų, perkeltų į EŽŪFKP pagal 17 ir 103 straipsnius		20,00%	100,00%
91(3)(c) - 71 - Veiksmai pagal 71 straipsnį, finansuojami iš lėšų, perkeltų į EŽŪFKP pagal 17 ir 103 straipsnius		20,00%	100,00%
91(3)(c) - 72 - Veiksmai pagal 72 straipsnį, finansuojami iš lėšų, perkeltų į EŽŪFKP pagal 17 ir 103 straipsnius		20,00%	100,00%
91(3)(c) - 73-74 - Veiksmai pagal 73–74 straipsnius, finansuojami iš lėšų, perkeltų į EŽŪFKP pagal 17 ir 103 straipsnius		20,00%	100,00%
91(3)(c) - 75 - Veiksmai pagal 75 straipsnį, finansuojami iš lėšų, perkeltų į EŽŪFKP pagal 17 ir 103 straipsnius		20,00%	100,00%
91(3)(c) - 76 - Veiksmai pagal 76 straipsnį, finansuojami iš lėšų, perkeltų į EŽŪFKP pagal 17 ir 103 straipsnius		20,00%	100,00%
91(3)(c) - 77 - Veiksmai pagal 77 straipsnį, finansuojami iš lėšų, perkeltų į EŽŪFKP pagal 17 ir 103 straipsnius		20,00%	100,00%
91(3)(c) - 78 - Veiksmai pagal 78 straipsnį, finansuojami iš lėšų, perkeltų į EŽŪFKP pagal 17 ir 103 straipsnius		20,00%	100,00%

Regioninio įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
----------	------------	-----------------	-----------------	------------------

5 Tiesioginės išmokos, sektorinės ir kaimo plėtros intervencijos, nurodytos strategijoje

Fondas	Intervencijos forma	Priemonės rūšis	Intervencijos kodas (VN) – pavadinimas	Perkėlimas į kitą laikotarpį	Bendrasis produkto rodiklis	Gen. Renewal	Env.	Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema	PROGRAMA „LEADER“
EŽŪGF	Atsietosios tiesioginės išmokos	BISS(21)	TI01baz - Bazinės tiesioginės išmokos		0.4				
EŽŪGF	Atsietosios tiesioginės išmokos	CRISS(29)	TI02per - Papildoma perskirstymo pajamų parama tvarumui didinti		0.7				
EŽŪGF	Atsietosios tiesioginės išmokos	CIS-YF(30)	TI04jūs - Papildoma tiesioginė pajamų parama jauniems ūkininkams		0.6				
EŽŪGF	Atsietosios tiesioginės išmokos	Eco-scheme(31) / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos	TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita	Neapima	0.8				
EŽŪGF	Atsietosios tiesioginės išmokos	Eco-scheme(31) / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos	TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai	Neapima	0.8				
EŽŪGF	Atsietosios tiesioginės išmokos	Eco-scheme(31) / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos	TI05eko1.4 - Veiklos ariamojoje žemėje - Sertifikuotos sėklos naudojimas	Neapima	0.8				
EŽŪGF	Atsietosios tiesioginės išmokos	Eco-scheme(31) / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos	TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra	Neapima	0.8				
EŽŪGF	Atsietosios tiesioginės išmokos	Eco-scheme(31) / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos	TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos	Neapima	0.8				
EŽŪGF	Atsietosios tiesioginės išmokos	Eco-scheme(31) / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos	TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos	Neapima	0.8				

EŽŪGF	Atsietosios tiesioginės išmokos	Eco-scheme(31) / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos	TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos	Neapima	O.8				
EŽŪGF	Atsietosios tiesioginės išmokos	Eco-scheme(31) / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos	TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai) [nebegalioja]	Neapima	O.8				
EŽŪGF	Atsietosios tiesioginės išmokos	Eco-scheme(31) / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos	TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra	Neapima	O.8				
EŽŪGF	Atsietosios tiesioginės išmokos	Eco-scheme(31) / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos	TI05eko2 - Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu	Neapima	O.8				
EŽŪGF	Atsietosios tiesioginės išmokos	Eco-scheme(31) / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos	TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)	Neapima	O.8				
EŽŪGF	Atsietosios tiesioginės išmokos	Eco-scheme(31) / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos	TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis	Neapima	O.8				
EŽŪGF	Atsietosios tiesioginės išmokos	Eco-scheme(31) / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos	TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis	Neapima	O.8				
EŽŪGF	Atsietosios tiesioginės išmokos	Eco-scheme(31) / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos	TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema	Neapima	O.8				
EŽŪGF	Atsietosios tiesioginės išmokos	Eco-scheme(31) / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos	TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas	Neapima	O.8				
EŽŪGF	Atsietosios tiesioginės išmokos	Eco-scheme(31) / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos	TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo [nebegalioja]	Neapima	O.8				

EŽŪGF	Atsietosios tiesioginės išmokos	Eco-scheme(31) / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos	TI05eko9 - Gyvūnų gerovė	Neapima	O.8				
EŽŪGF	Susietosios tiesioginės išmokos	CIS(32)	TI03sus01.1 - Susietoji pajamų parama baltyminių augalų augintojams		O.10				
EŽŪGF	Susietosios tiesioginės išmokos	CIS(32)	TI03sus01.2 - Susietoji pajamų parama vaisių augintojams		O.10				
EŽŪGF	Susietosios tiesioginės išmokos	CIS(32)	TI03sus01.3 - Susietoji pajamų parama uogų ir riešutų augintojams		O.10				
EŽŪGF	Susietosios tiesioginės išmokos	CIS(32)	TI03sus01.4 - Susietoji pajamų parama lauko daržovių augintojams		O.10				
EŽŪGF	Susietosios tiesioginės išmokos	CIS(32)	TI03sus01.5 - Susietoji pajamų parama uždaro grunto daržovių augintojams		O.10				
EŽŪGF	Susietosios tiesioginės išmokos	CIS(32)	TI03sus01.6 - Susietoji pajamų parama cukrinių runkelių augintojams		O.10				
EŽŪGF	Susietosios tiesioginės išmokos	CIS(32)	TI03sus01.7 - Susietoji pajamų parama sėklinių bulvių augintojams		O.10				
EŽŪGF	Susietosios tiesioginės išmokos	CIS(32)	TI03sus02.1 - Susietoji pajamų parama pieninių veislių karvių augintojams		O.11				
EŽŪGF	Susietosios tiesioginės išmokos	CIS(32)	TI03sus02.2 - Susietoji pajamų parama mėsinių galvijų augintojams		O.11				
EŽŪGF	Susietosios tiesioginės išmokos	CIS(32)	TI03sus02.3 - Susietoji pajamų parama avių augintojams		O.11				
EŽŪGF	Susietosios tiesioginės išmokos	CIS(32)	TI03sus02.4 - Susietoji pajamų parama ožkų augintojams		O.11				
EŽŪGF	Parama sektoriui - Vaisiai ir daržovės	INVRE(47(1)(a))	SP01vid1 - Investicijos į ilgalaikį turtą, tyrimus, eksperimentinę ir inovatyvią gamybą ir kitus veiksmus		O.35				

EŽŪGF	Parama sektoriui - Vaisiai ir daržovės	PROMO(47(1)(f))	SP01vid5 - Produktų pardavimų skatinimas ir komercinės vertės didinimas		0.35				
EŽŪGF	Parama sektoriui - Vaisiai ir daržovės	TRACE(47(1)(h))	SP01vid6 - Atsekamumo ir sertifikavimo sistemų įgyvendinimas, produktų kokybės stebėseną		0.35				
EŽŪGF	Parama sektoriui - Vaisiai ir daržovės	WITHD(47(2)(f))	SP01vid7 - Produktų pašalinimas iš rinkos		0.35				
EŽŪGF	Parama sektoriui - Bitininkystės produktai	ADVIBEES(55(1)(a))	SP03med1 - Švietimas, mokymas ir techninė parama		0.37				
EŽŪGF	Parama sektoriui - Bitininkystės produktai	INVAPI(55(1)(b))	SP03med2 - Bičių šeimų atnaujinimas, bitininkavimo inventoriaus įsigijimas, bičių ligų prevencija		0.37				
EŽŪGF	Parama sektoriui - Bitininkystės produktai	ACTLAB(55(1)(c))	SP03med6 - Medaus ir kitų bičių produktų tyrimai		0.37				
EŽŪGF	Parama sektoriui - Bitininkystės produktai	COOPAPI(55(1)(e))	SP03med4 - Moksliniai tyrimai bitininkystės sektoriuje		0.37				
EŽŪGF	Parama sektoriui - Bitininkystės produktai	PROMOBEES(55(1)(f))	SP03med5 - Bitininkystės sektoriaus populiarinimas ir rinkos stebėseną		0.37				
EŽŪGF	Parama sektoriui - Vynas	INWINE(58(1)(b))	SP02vyn - Investicijos į vyno sektorių		0.36				
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	ENVCLIM(70)	KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai	Taip, visiškai	0.17	Ne	Taip	Ne	Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	ENVCLIM(70)	KP03jnp - Miško priežiūra ir apsauga	Iš dalies apima	0.16	Ne	Taip	Ne	Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	ENVCLIM(70)	KP070untž - Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų	Neapima	0.14	Ne	Taip	Ne	Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	ENVCLIM(70)	KP09gen - Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas	Neapima	0.19	Ne	Taip	Ne	Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	ENVCLIM(70)	KPmgt - Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose	Neapima	0.14	Ne	Taip	Ne	Ne

EŽŪFKP	Kaimo plėtra	ANC(71)	KP11ANCs - Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis	Neapima	O.12	Ne	Taip	Ne	Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	ASD(72)	KP06ntm - Parama „Natura 2000“ miškuose	Neapima	O.13	Ne	Taip	Ne	Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	ASD(72)	KP07ntž - Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje	Neapima	O.13	Ne	Taip	Ne	Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	INVEST(73-74)	KP02mva - Miško veisimas ir atkūrimas	Neapima	O.23	Ne	Taip	Ne	Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	INVEST(73-74)	KP05mju - Jaunuolynų ugdymas	Neapima	O.23	Ne	Taip	Ne	Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	INVEST(73-74)	KP08neg1 - Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu	Neapima	O.21	Ne	Taip	Ne	Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	INVEST(73-74)	KP08neg3 - Apsaugos priemonės nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos	Neapima	O.21	Ne	Taip	Ne	Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	INVEST(73-74)	KP08prev - Investicijos į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius	Neapima	O.20	Ne	Ne		Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	INVEST(73-74)	KP10mel - Investicijos į melioracijos sistemas	Neapima	O.22	Ne	Ne		Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	INVEST(73-74)	KP12vld - Investicijos į žemės ūkio valdas	Neapima	O.20	Ne	Ne		Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	INVEST(73-74)	KP14prd - Investicijos į bioekonomikos verslus	Neapima	O.24	Ne	Ne		Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	INVEST(73-74)	KP19sūp - Labai smulkių ūkių plėtra	Neapima	O.20	Ne	Ne		Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	INVEST(73-74)	KP30pfi - Investicijos į žemės ūkio produktų perdirbimą (finansinės priemonės)	Neapima	O.24	Ne	Ne		Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	INVEST(73-74)	KP31tvi - Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas	Neapima	O.20	Ne	Taip	Ne	Ne

EŽŪFKP	Kaimo plėtra	INVEST(73-74)	KP32svp - Smulkių-vidutinių ūkių plėtra	Neapima	O.20	Ne	Ne		Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	INSTAL(75)	KP17jūs - Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas	Neapima	O.25	Taip	Ne		Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	RISK(76)	KP15riz - Pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimas	Neapima	O.9	Ne	Ne		Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	RISK(76)	KP16sav - Savitarpio pagalbos fondai	Taip, visiškai	O.9	Ne	Ne		Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	COOP(77)	KP14gra - Trumpos tiekimo grandinės	Neapima	O.32	Ne	Ne		Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	COOP(77)	KP20vvg - Bendruomenių inicijuota vietos plėtra (LEADER)	Neapima	O.31	Ne	Ne		Taip
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	COOP(77)	KP21sum - Sumanieji kaimai	Neapima	O.32	Ne	Ne		Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	COOP(77)	KP22eip - Europos inovacijų partnerystė žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje	Neapima	O.1	Ne	Ne		Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	COOP(77)	KP26Tks - Tęstiniai įsipareigojimai – Žemės ir maisto produktų kokybės sistemos	Taip, visiškai	O.29	Ne	Ne		Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	COOP(77)	KP27Tgo - Tęstiniai įsipareigojimai - Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas	Taip, visiškai	O.28	Ne	Ne		Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	KNOW(78)	KP23ppi - Parodomieji projektai ir informavimo veikla	Neapima	O.33	Ne	Ne		Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	KNOW(78)	KP24mij - Mokymai ir įgūdžių įgijimas	Neapima	O.33	Ne	Ne		Ne
EŽŪFKP	Kaimo plėtra	KNOW(78)	KP25kon - Konsultavimo paslaugos	Neapima	O.33	Ne	Ne		Ne

5.1. Tiesioginių išmokų intervencinės priemonės

BISS(21) - Bazinė pajamų parama tvarumui didinti

TI01baz - Bazinės tiesioginės išmokos

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI01baz
Intervencijos pavadinimas	Bazinės tiesioginės išmokos
Priemonės rūšis	BISS(21) - Bazinė pajamų parama tvarumui didinti
Bendrasis produkto rodiklis	O.4. Hektarų, už kuriuos skiriama bazinė pajamų parama, skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje. Šios paramos diferencijavimas regioniniu lygiu nėra prasmingas nei poveikio efektyvumo atžvilgiu, nei dėl padidėjusios administracinės naštos. Veiklos sąlygų skirtumų skirtingose šalies teritorijose veikiančiams ūkiams mažinimui skiriamos kitos priemonės.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Ūkio grynosios pajamos (įskaitant darbo užmokestį ir socialinio draudimo mokesčius) 1 sutartiniam darbuotojui (konteksto rodiklis C.26) vidutiniškai 2015–2019 m. siekė vos 59 proc. Pramonės, statybų ir paslaugų sektorių darbo kaštų. Dėl ženkliai mažesnių pajamų iš žemės ūkio verslo bei greičiau augančio darbo užmokesčio kituose ekonomikos sektoriuose labai mažėja ūkininkavimo, kaip ekonominės veiklos patrauklumas. Todėl išmokos reikšmingai didina žemės ūkio subjektų motyvaciją likti šiame sektoriuje bei naujiems subjektams ateiti į jį. Tiesioginių išmokų būtinumą atspindi SSGG analizė, kuri rodo, kad vidutiniškai per pastaruosius 5 metus apie 70 proc. Lietuvos komercinių ūkių bendrojo pelno sudarė atsietosios tiesioginės išmokos. Be paramos, didžioji dalis ūkių Lietuvoje dirba nepelningai arba balansuoja ant nuostolio ribos, todėl finansiškai yra itin pažeidžiami. Mažas pelningumas bei didelė veiklos rizika dėl dažnėjančių ir intensyvėjančių neigiamų meteorologinių reiškinių stabdo ir investicijų, galinčias padėti jam tapti konkurencingesniam, pritraukimą.

Parama skiriama žemės ūkio valdų valdytojams (ir fiziniams, ir juridiniams asmenims), deklaruojantiems žemės ūkio naudmenas ir atitinkančius šiai paramai gauti keliamus reikalavimus.

Šia priemone siekiama palaikyti absoliučios Lietuvos ūkių daugumos pajamas bei užtikrinti dalinį jų stabilumą, kas savo ruožtu turėtų teigiamai paveikti ilgalaikį ūkių gyvybingumą, atsparumą bei tvarumą.

O tai atitinkamai įgalins ūkininkus ir toliau užtikrinti nepertraukiamą maisto tiekimą. Šios išmokos taip pat prisidės prie apsirūpinimo maistu Lietuvoje ir ES užtikrinimo, skatins tolesnę žemės ūkio gamybos išteklių palaikymą nuolat juo prižiūrint, taip pat prisidės prie viešųjų gėrybių, tokių kaip aplinkosauga ir kraštovaizdžio priežiūra, kūrimo. Pastarasis aspektas yra aktualus dėl būsimą programavimo laikotarpio sąsajų su Žaliuoju kursu.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Pareiškėjams taikomi reikalavimai bazinei pajamų paramai tvarumui didinti gauti:

1. Pareiškėjo, kaip valdos valdytojo, valda turi būti įregistruota Valdų registre.
2. Asmuo, besikreipiantis dėl paramos, turi būti aktyvus ūkininkas.
3. Žemė, už kurią prašoma paramos, yra žemės ūkio paskirties žemė ir atitinka reikalavimus paramai gauti.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Siekiant padidinti pajamas 1 sutartiniam darbuotojui iš žemės ūkio verslo iki kitų ekonomikos sektorių lygio, bendroji parama (įskaitant visas paramos gamybai priemonių rūšis) vidutiniam komerciniam ūkininko ūkiui 1 ha turėtų siekti apie 257 Eur/ha. Atsižvelgiant į tai, kad prie šio lygio pasiekimo prisideda kitos tiesioginių išmokų priemonės (persikirstymo išmoka, išmoka jauniems ūkininkams bei susietoji parama), taip pat ekologinio ūkininkavimo, vietovių su gamtinėmis kliūtimis išmokos, ekologinių sistemų išmokos ir pan., taip pat atsižvelgiant į privalomuosius įsipareigojimus („ring-fencing“ ekologinėms sistemoms, persikirstymo išmokoms ir kt.) bei biudžeto, patvirtinto 2021–2027 m. DFP, ribojimus, šiai išmokai 2023 m. numatytas 81,09 Eur/ha dydis yra pagrįstas. Atitinkamai šiai paramos priemonei skiriama vidutiniškai 37,7 proc. viso TI finansavimo per 2023–2027 m. laikotarpį. Parama mokama už kiekvieną reikalavimus atitinkantį hektarą.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Ar ši bazinė pajamų paramos intervencinė priemonė yra išmokos smulkiesiems ūkininkams? (28 straipsnis)

Taip Ne

Kokios rūšies paramą naudojate išmokoms smulkiesiems ūkininkams? (28 straipsnis)

Fiksuotoji (-osios) suma (-os) Išmoka (-os) už hektarą

Kokia yra didžiausia išmokų smulkiesiems ūkininkams suma? (28 straipsnis)

Ar turite kitų pastabų ar paaiškinimų dėl išmokų smulkiesiems ūkininkams?

Teritoriškumo principas (22 straipsnio 2 dalis)

Taip Ne

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 5 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Bazinė parama ūkiui atitinka bendrąsias PPO žaliosios dėžės 1 straipsnio nuostatas, kadangi ji teikiama pagal valstybės finansuojamą programą, pervedimai nėra susiję su pervedimais iš vartotojų (jiems mokant

didesnes kainas) ir neprisideda prie kainų rėmimo gamintojams. Ūkio parama, negrindžiama teisėmis į išmokas, taip pat atitinka su pagalba susijusius kriterijus, nustatytus PPO žaliosios dėžutės 5 straipsnyje, kuris atitinka 6b–6e dalyse nurodytus kriterijus, t. y. šios paramos gavimas nesiejamas su gaminamos produkcijos rūšimi, gamybos apimtimi, produkcijos kainomis ar gamybos veiksmų panaudojimu. Taip pat nėra keliami gamybos reikalavimai pagalbai gauti.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI01baz - Bazinė tiesioginė išmoka	Vienoda		R.4

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI01baz - Bazinė tiesioginė išmoka

Išmokos dydis nustatomas visos valstybės mastu. Jei tam tikrais metais, deklaruoti plotai, atitinkantys paramos skyrimo sąlygas paramai pagal šią paramos priemonę gauti, būtų didesni arba mažesni už prognozuojamus (O.4), atitinkamai bus koreguojamas išmokos dydis. Planuojama, kad išmokos dydis gali varijuoti dėl 3 veiksnių:

1. Kasmetinio ŽŪN plotų variacijų (kurie, remiantis EUROSTAT duomenimis, 2015–2019 m. skyrėsi virš 70 tūkst. ha, t. y. apie 2,4 proc. nuo minėto laikotarpio ŽŪN vidurkio). Skaičiuojant planinį išmokos dydį, buvo prognozuojama, kad dėl bendro didėjančio išmokų (bazinės ir perskirstomosios) dydžio, motyvacija deklaruoti maksimalų ŽŪN plotą, atitinkantį reikalavimus, bus pakankamai didelė, kad paskatintų faktinį išmokas gaunančių ŽŪN plotų didėjimą potencialiai maksimalaus link. Kita vertus, reikia atsižvelgti į didėjančius reikalavimus bei patikrų intensyvumo didėjimą, dėl ko faktinių plotų, atitinkančių reikalavimus, ir gaunančių bazinės išmokas gali būti mažiau nei ankstesniu laikotarpiu.
2. Išmokos dydžio variacija taip pat priklauso nuo paramos, skirtos ekologinėms sistemoms, finansinių asignavimų kasmetinių panaudojimų. Pasikeitus paramos skyrimo sąlygoms, daroma prielaida, kad prasidėjus naujam laikotarpiui, dalyvavimas ekologinėse sistemose, kol įsibėgės, gali būti santykinai vangus, dėl ko gali būti panaudojami ne visi numatyti finansiniai fondai. Numatyta ekologinėse sistemose nepanaudotus fondus perkelti į bazinės pajamų paramos tvarumui didinti fondą. Kita vertus, jei dalyvavimas ekologinėse sistemose bus aktyvesnis nei numatyta, trūkstami ištekliai bus bent iš dalies dengiami bazinės paramos sąskaita, kadangi ekologinės sistemos laikomos prioritetine kryptimi. Dėl šios priežasties numatoma galima bazinės išmokos dydžio variacija.
3. Taip pat reikia atsižvelgti į kitų veiksnių pasireiškimo riziką, ypač Rusijos invazijos į Ukrainą kontekste, kas gali turėti svarbios įtakos žemės ūkio subjektų elgsenai, jų deklaruojamo ploto pokyčiams bei atitinkamai išmokos dydžiui. Lietuvai esant itin arti karo Ukrainoje epicentro, nestabilumas žemės ūkio sektoriuje gali būti labai didelis. Bendrai paėmus, išmokų dydžio variacija gali siekti iki 25 proc.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI01baz - Bazinė tiesioginė išmoka	Planuojama vieneto suma	81,09	81,37	81,70	81,96	81,10	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	60,82	61,03	61,28	61,47	60,83	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	101,36	101,71	102,13	102,45	101,38	
	O.4 (vienetas: Hektarai)	2 728 058,36	2 758 321,72	2 786 581,25	2 817 109,39	2 846 860,49	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	221 218 252,41	224 444 638,36	227 663 688,13	230 890 285,60	230 880 385,74	1 135 097 250,24
IŠ VISO	O.4 (vienetas: Hektarai)	2 728 058,36	2 758 321,72	2 786 581,25	2 817 109,39	2 846 860,49	Suma:

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
							13 936 931,21 Didžiausia suma: 2 846 860,49
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	221 218 252,41	224 444 638,36	227 663 688,13	230 890 285,60	230 880 385,74	1 135 097 250,24
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						

CRISS(29) - Papildoma perskirstomoji pajamų parama tvarumui didinti

TI02per - Papildoma perskirstymo pajamų parama tvarumui didinti

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI02per
Intervencijos pavadinimas	Papildoma perskirstymo pajamų parama tvarumui didinti
Priemonės rūšis	CRISS(29) - Papildoma perskirstomoji pajamų parama tvarumui didinti
Bendrasis produkto rodiklis	O.7. Hektarų, už kuriuos skiriama papildoma perskirstomoji pajamų parama, skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
a.2	Didinti mažų ir vidutinių ūkių gyvybingumą labiau remiant jų pajamas	Aukštas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

R.6 Papildomų tiesioginių išmokų, skiriamų už ploto hektarą reikalavimus atitinkantiems ūkiams, kurių dydis mažesnis už vidutinį, procentinė dalis (palyginti su vidurkiu)

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Mažiems ir vidutiniams ūkiams tiesioginių išmokų parama itin svarbi dėl mažesnio jų produktyvumo, efektyvumo ir pelningumo, lyginant su dideliais ūkiais (SSGG analizė, 2.1.17–2.1.23 pav.). Be tiesioginės paramos didelė dalis šių mažų ir vidutinių ūkių būtų negyvybingi ir turėtų masiškai trauktis iš rinkos. Tai savo ruožtu pakenktų kaimo ekonomikai ir visam žemės ūkio ir maisto sektoriaus gyvybingumui bei galėtų paskatinti žemės ūkio paskirties žemės apleidimą.

Siekiant pristabdyti sparčius per pastaruosius 5 metus stebimus mažų ūkių traukimosi iš rinkos tempus bei padidinti mažų ir vidutinių ūkių gyvybingumą, teikiama Papildoma perskirstomoji pajamų parama tvarumui didinti. Ši parama prisidės artinant ūkių, valdančių iki 50 ha, generuojamas pajamas (įskaitant gaunamas subsidijas gamybai), tenkančias 1 sutartiniam šeimos darbuotojui prie vidutinio užmokesčio žemės ūkyje, kartu prie vidutinio Lietuvos darbo užmokesčio lygio. Kartu bus prisidedama ir prie pajamų atotrūkio tarp skirtingų specializacijų ūkių mažinimo Svarbus ir psichologinis aspektas – kad parama bus teisingiau paskirstyta tarp mažų-vidutinių bei didelių ūkių.

Šios paramos dizainas užtikrina dalies išmokų perkėlimą nuo didžiųjų valdų valdytojų mažiems ir vidutiniams.

Parama mokama visiems ūkiams iki 500 ha ŽŪN ploto. Didžiausi šalies ūkiai (virš 500 ha) dirba pelningai

ir yra gyvybingi, net be paramos. Be to, dėl išskirtinai didelių valdomų plotų, jų gaunamos atsietosios išmokos daug kartų didesnės už mažesnių ūkių gaunamas subsidijas, kas dar labiau didina pajamų atotrūkį tarp skirtingų ūkių. Iš kitos pusės, paramos už pirmuosius 50 ha netekimas šiems ūkiams neturėtų ženklios ekonominės žalos. Todėl, siekiant sutelkti kuo daugiau paramos mažiems ir vidutiniams ūkiams, ūkiai, ar atsižvelgiant į minimalias šios paramos netekimo pasekmes, deklaruojantys daugiau nei 500 ha, perskirstomosios pajamų paramos negauna.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

- Paramos gavėjas yra fizinis ar juridinis asmuo ir atitinka visus reikalavimus, reikalingus bazinei pajamų paramai tvarumui didinti gauti.
- Paramos gavėjo deklaruojamas žemės ūkio naudmenų plotas yra ne didesnis kaip 500 ha.
- Subsidijuojami pirmieji 50 ha (tuo atveju jei deklaruojamas plotas iki 50 ha, mokama už faktiškai deklaruotą plotą, o kai plotas didesnis nei 50 ha – mokama tik už pirmus 50 ha, tačiau tik tiems paramos gavėjams kurie deklaruoja ne daugiau kaip 500 ha).

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Maksimalios ploto ribos išmokų mokėjimui nustatymo kriterijumi pasirinktas vidutinis bendrojo pelno (su subsidijomis gamybai) lygis 1 sutartinio šeimos darbuotojui (SŠD) ir jo palyginimas su vidutiniu darbo užmokesčio (DU) šalies žemės ūkio sektoriuje. Šis dydis yra pradinis ir minimalus lygis, kuris turėtų būti užtikrintas, siekiant išlaikyti mažiau gaunančius, tačiau perspektyvius ūkius šiame sektoriuje. Ūkiai, kurių vidutinis 1 SŠD gaunamas pajamų lygis (įskaitant subsidijas) viršija vidutinį sektoriaus darbo užmokesčio lygį, laikomi kaip reikalingi santykinai mažiau paramos didinimo. Tokiais ūkiais identifikuoti ūkiai, kurių plotas viršija 50 ha (SSGG analizė, 2.1.16 pav.). Kita vertus, vidutinis šalies darbo užmokesčio dydis yra pagrindinė riba ir siekiamybė. Siekiant išlaikyti asmenis žemės ūkyje, reikia sudaryti jiems sąlygas gauti pajamas, bent jau panašias į vidutinį šalies DU. Jei gaunamos pajamos žemės ūkyje yra reikšmingai mažesnės nei gaunamos pajamos kituose sektoriuose, tikimybė, kad bus pereita į kitus ekonomikos sektorius, didėja. Atitinkamai daroma prielaida, kad išmokos, susietos su tam tikro pajamų lygio pasiekimu, efektyviai padėtų siekti išsikeltos tikslo – išlaikyti perspektyvius ūkius žemės ūkyje bei didinti jų tvarumą ir atsparumą. Pagal šį kriterijų, atsižvelgiant į prognozuojamą darbo užmokesčio visuose šalies sektoriuose didėjimą, ūkių, reikalingų paramos didinimo (lyginant su ankstesniu periodu), ratas išsiplečia iki ūkių, dirbančių mažiau nei 100 ha plotą. Didesnių ūkių gaunamas pelnas su subsidijomis gamybai 1 SŠD 2015–2020 m. kasmet ženkliai viršijo šalies darbo užmokesčio lygį, todėl perskirstomosios paramos šiems ūkiams didinimas, net atsižvelgiant į darbo užmokesčio visuose šalies sektoriuose prognozuojamą didėjimą, nėra tikslingas. Atitinkamai, papildomos perskirstymo pajamų paramos schemą siekta suprojektuoti taip, kad ja labiausiai būtų paremti ūkiai iki 50 ha, tačiau ji būtų naudinga ūkiams iki 100 ha ploto (lyginant su scenarijumi, kai perskirstomoji parama netaikoma).

Pabrėžtina, kad remiantis šia parama siekiamu konkrečiuoju tikslu – remti perspektyvių ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu, prioritetas skiriamas gyvybingų ir perspektyvių smulkių ir vidutinių komercinių ūkių rėmimui. Šis siekis paskatino išmokų diferencijavimo poreikį.

Atsižvelgiant į šia parama siekiamus tikslus, taip pat į galimus neigiamus šalutinius padarinius (pateikiami toliau tekste), išmoka diferencijuojama pagal 4 režius. Skirtingi paramos režiai nustatyti remiantis daugiakriteriniu metodu SAW, leidžiančiu integruoti kelis kriterijus į vieną. Pagrindiniai du kriterijai: ūkių patiriami sunkumai ir ūkių gyvybingumas. Patiriami sunkumai atspindėti per rodiklį Bendrasis pelnas su subsidijomis 1 ha (EUR), o ūkių gyvybingumas – per 3 rodiklius: bendrąją produkciją

1 sutartiniam darbuotojui (EUR), išlaidų ir pajamų santykį (proc.) ir bendrąsias investicijas 1 sutartiniam darbuotojui (EUR). Visiems rodikliams suteiktas vienodas svoris. Toks daugiakriterinis vertinimas leidžia tiksliau nustatyti lėšų poreikį labiau patiriančių sunkumų, tačiau perspektyvių ūkių grupei, bei efektyviau atliepti į daugialypius tikslus. Sujungus šiuos 4 rodiklius ir įvedus vidutinį šalies darbo užmokesčio lygį, kaip siekiamybę 1 sąlyginiam šeimos ūkio nariui, buvo nustatyta, kad perskirstymo išmokos dydžiai turi būti diferencijuojami kas 10 ha didėjančiu lygiu su kiekvienu 10 ha. Skaičiavimai atliekami atsižvelgiant į 2020 m. mokamą perskirstymo išmokos dydį, kaip minimalią ribą. Kadangi išmokos dydžiai 30–40 ir 40–50 ha režiams skyrėsi minimaliai, jie suvienodinti. Mažiausią išmoką gausiantiems iki 10 ha ūkiams paramos lygis (bazinės ir perskirstymo paramos kartu), nebus mažesnis nei 2021 m. Išsamesnis ūkių grupių pagal paramos režius aprašymas pateikiamas 11 šios paramos aprašo dalyje.

Perskirstomoji išmoka mokama visiems ūkiams iki 500 ha, neeliminuojuant didesnių nei 100 ha ūkių, nors jų gaunamas pelnas su subsidijomis 1 ŠSD ir viršija vidutinį šalies darbo užmokestį. Tokį pasirinkimą nulėmė keletas priežasčių. Pirmiausia, vertinant pelnus be subsidijų, ūkiai iki 500 ha balansuoja ant nuostolingumo ribos, todėl jiems parama taip pat svarbi. Antra, didelę dalį gaunamų pajamų (įskaitant subsidijas) šie ūkiai investuoja į savo ūkių plėtrą, dėl ko realios pajamos 1 ŠSD yra ženkliai mažesnės. Siekiant nemažinti investicijų tempų šiuose gyvybinguose, perspektyviuose ir itin ženkliai prie žemės ūkio produkcijos pasiūlos generavimo prisidedančiuose ūkiuose, ekspertų manymu, itin ženkliai mažinti gaunamų paramos sumų nevertėtų. Trečia, mokant daugumai ūkių (išskyrus didesnius nei 500 ha), galima išvengti įvairių negatyvių šios išmokos mokėjimo padarinių, tokių kaip, pavyzdžiui, dirbtinis valdų skaidymas ir pan. Kitas neigiamas šalutinis efektas yra galimas dėl greitai ir ženkliai didinamų paramos sumų: jei perskirstymo parama (20 proc.) būtų mokama tik ūkiams iki 50 ha, ji, lyginant su 2021 m., padidėtų 40 proc., kas potencialiai labai stabdytų marginalių ūkių bei pensijinio amžiaus asmenų valdomų ūkių traukimąsi iš veiklos ir taip apsunkintų sektoriaus restruktūrizaciją. Taigi perskirstomoji pajamų parama bus mokama visiems ūkiams iki 500 ha, tačiau tik už pirmuosius 50 ha.

Šios schemos įvedimas naudingas ūkiams iki 106 ha. Jai skiriama 20 proc. visų asignavimų tiesioginėms išmokoms.

Galima išmokų variacija priklausys nuo keleto veiksnių. Pirma, nuo skirtingo dydžio ūkių skaičiaus mažėjimo / didėjimo tempų. Taip pat reikia atsižvelgti į kitų veiksnių pasireiškimo riziką, ypač COVID-19 pandemijos bei Rusijos invazijos į Ukrainą kontekste, kas gali turėti svarbios įtakos žemės ūkio subjektų elgsenai. Jei skirtingo dydžio ūkių skaičiaus mažėjimo / didėjimo tempai skirsis nuo prognozuojamų, atitinkamai didės / mažės išmokos dydis. Planuojama, kad tikėtinas išmokų dydžių nuokrypis nuo numatytų neturėtų viršyti 20 proc. Santykinai didelių minimumo ir maksimumo nustatymu neįsipareigojama tiek ir mokėti, tačiau tai leidžia, poreikiui esant, turėti daugiau lankstumo.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Ar taikote papildomos perskirstomosios pajamų paramos teritoriškumo principą?

Taip Ne

Ar taikote skirtingas sumas skirtingiems hektarų intervalams? (29 straipsnio 3 dalis)

Taip Ne

Jei taip, koks yra hektarų skaičius? (29 straipsnio 3 dalis)

Sumos	
81,00	10,00 ha to 20,00 ha
108,00	30,00 ha to 50,00 ha
75,00	1,00 ha to 10,00 ha
95,00	20,00 ha to 30,00 ha

Koks yra didžiausias vienam ūkininkui tenkantis hektarų, už kuriuos mokama papildoma perskirstomoji pajamų parama, skaičius? (29 straipsnio 3 dalis)

50,00

- Ar neįtraukiate ūkių valdų į papildomos perskirstomosios pajamų paramos sistemą dėl jų fizinio dydžio?

Taip Ne

Ūkiai, deklaruojantys daugiau nei 500 ha, šios paramos negauna. Pagrindinės jų neįtraukimo į paramos gavėjus priežastys:

- Ženkliai kitų dydžių ūkius lenkiantis pelningumas, užtikrinantis pajamas 1 sutartiniam šeimos

darbuotojui didesnes nei vidutinis šalies darbo užmokestis.

- Neproporcingai didelės gaunamos atsietųjų išmokų apimtys – didesni nei 500 ha ūkiai 2020 m. sudarė 0,4 proc. visų ūkių, tačiau gavo 16 proc. visų tiesioginių išmokų ir 19 proc. visų bazinių išmokų sumos. Toks netolygus paramos pasiskirstymas didina pajamų atskirtį tarp skirtingo dydžio ūkių.
- Nedidelis šios paramos negavimo šių ūkių ekonominiams rodikliams poveikis: negaudami perskirstymo paramos šie ūkiai praras vidutiniškai po 4 650 Eur per metus, t. y. po mažiau nei 7 proc. gaunamos vien tik bazinės išmokos sumos (remiantis 2020 m. duomenimis). Sumažėjus išmokai, šių ūkių pajamos 1 ŠSD išlieka daugiau nei 4 kartus didesnės nei vidutinis šalies darbo užmokesčio dydis.

Viršutinės ribos ploto nustatymas leidžia efektyviau perskirstyti paramą smulkiems ir vidutiniams ūkiams, kas ir yra pagrindinis šios paramos tikslas, bet tuo pačiu leidžia palaiptiui (lanksčiau), didėjant plotui iki 500 ha, gauti santykinai mažesnę išmoką už ha. Be to, ūkiai iki 500 ha Lietuvoje tam tikru mastu taipogi patiria finansinių sunkumų, todėl santykinai aukšta 500 ha riba parinkta siejant ir su tuo, kad sumažintų tikimybę dirbtiniam ūkių skaidymui.

- Papildomos taisyklės ir (arba) paaiškinimai, susiję su papildoma perskirstomąja pajamų parama

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 5 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Perskirstomoji parama atitinka bendrąsias PPO žaliosios dėžės 1 straipsnio nuostatas, kadangi ji teikiama pagal valstybės finansuojamą programą, pervedimai nėra susiję su pervedimais iš vartotojų (jiems mokant didesnes kainas) ir nepriprieša prie kainų rėmimo gamintojams. Ūkių parama, negrindžiama teisėmis į išmokas, taip pat atitinka su pagalba susijusius kriterijus, nustatytus PPO žaliosios dėžutės 5 straipsnyje, kuris atitinka 6b–6e dalyse nurodytus kriterijus, t. y. šios paramos gavimas nesiejamas su gaminamos produkcijos rūšimi, gamybos apimtimi, produkcijos kainomis ar gamybos veiksmų panaudojimu. Taip pat nėra keliami gamybos reikalavimai pagalbai gauti.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI02per1-10 - Papildoma pajamų perskirstymo parama tvarumui didinti už pirmuosius 10 ha.	Vienoda		R.4; R.6
TI02per10-20 - Papildoma pajamų perskirstymo parama tvarumui didinti už antruosius 10 ha	Vienoda		R.4; R.6
TI02per20-30 - Papildoma pajamų perskirstymo parama tvarumui didinti už trečiuosius 10 ha	Vienoda		R.4; R.6
TI02per30-50 - Papildoma pajamų perskirstymo parama tvarumui didinti už ketvirtuosius ir penktuosius 10 ha	Vienoda		R.4; R.6

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI02per1-10 - Papildoma pajamų perskirstymo parama tvarumui didinti už pirmuosius 10 ha.

Komerciniai gyvybingi smulkūs ūkiai iki 10 ha, nors vidutiniškai ir yra labai produktyvūs bei efektyvūs, tačiau absoliutinis jų iš veiklos gaunamų pajamų lygis yra santykinai mažas, ne visada užtikrinantis veiklos tęstinumą. Be to, šie ūkiai dėl mažo ploto gauna itin mažą nuo ploto priklausančios paramos (bazinės, perskirstymo, jaunųjų ūkininkų) dalį, kas didina nepasitenkinimą dėl tiesioginės paramos paskirstymo. Kita vertus, didelė dalis ūkių iki 10 ha ploto (ypač, kurie nesispecializuoja nišinių produktų, daržovių, uogų, vaisių, aromatinių ir vaistinių augalų auginime, bitininkystėje ir panašiose veiklose, pelningai veiklai užtikrinti nereikalaujančiose didesnių žemės plotų), nėra gyvybingi ir perspektyvūs, todėl ilguoju laikotarpiu turės trauktis iš rinkos. Be to, būtina pažymėti, kad beveik pusė smulkių ūkių iki 10 ha ploto 2017–2019 m. užsiėmė tik pievų be gyvulių laikymu (arba ne mažiau nei 90 proc. jų deklaruotų ŽŪN sudarė pievos), kas leidžia daryti prielaidą, kad jų žemės ūkio veikla yra santykinai nereikšminga tiek žemės ūkio produkcijos pasiūlos, tiek pajamų generavime. Dėl santykinai labai mažų pajamų, gaunamų iš žemės ūkio veiklos, galima daryti prielaidą, kad didžioji dalis smulkių ūkių neturi visiško užimtumo. Dalį pajamų jie generuoja iš kitų šaltinių, todėl šių ūkių pajamų palaikymo svarba santykinai mažesnė nei ūkių, kurių visas pajamas arba didžiąją jų dalį sudaro pajamos iš žemės ūkio veiklos. Remiantis šiais argumentais, grupės iki 10 ha ploto ūkiams paramą siekiama išlaikyti 2021 m. lygyje (įvertinus bazinę bei perskirstymo išmokas kartu), tačiau jos nedidinti. Siekiant labiau paremti smulkius, tačiau perspektyvius ūkius (komercinius ūkius besispecializuojančius specifinėse pelningai veiklai mažai ploto reikalaujančiose veiklose, tokiose kaip daržininkystė, uogininkystė ir pan.), kurių tarp visų šios grupės ūkių yra santykinai nedidelė dalis ir kurie dėl mažo naudojamo ploto gauna itin mažas tiesioginės paramos sumas, atitinkamoms veikloms bus didinama susietoji pajamų parama.

TI02per10-20 - Papildoma pajamų perskirstymo parama tvarumui didinti už antruosius 10 ha

Ūkiai nuo 10 iki 20 ha patiria didelių finansinių sunkumų, jų gaunamo pelno lygis 1 sutartiniam šeimos darbuotojui ženkliai atsilieka nuo vidutinio darbo užmokesčio žemės ūkio sektoriuje. Todėl, siekiant palaikyti šių ūkių gyvybingumą ir veiklos tęstinumą, perskirstymo išmokos už antruosius 10 ha yra būtinos. Kita vertus, šios grupės ūkiai, remiantis ŪADT duomenimis, yra santykinai neefektyvūs ir neproduktyvūs, be subsidijų vieni nuostolingiausių tarp visų ūkių grupių, kas rodo, kad santykinai nemaža dalis šių ūkių yra negyvybingi ir neperspektyvūs ir bus priversti trauktis iš rinkos ilguoju laikotarpiu. Taip pat reikia pažymėti, kad nemaža dalis (15–20 proc.) šių ūkių laiko tik pievas be gyvulių (arba laikomi gyvuliai sudaro ne daugiau nei 0,1 sąlyginio gyvulio 1 ha), dėl ko jų indėlis į produkcijos generavimą yra santykinai nedidelis. Ekspertų nuomone, nemaža dalis 10–20 ha ūkių yra dalinio užimtumo, todėl jų pajamų palaikymo svarba yra santykinai mažesnė nei tų ūkių, kurie pajamas generuoja vien tik (arba pagrinde) iš žemės ūkio veiklos. Remiantis ūkių gyvybingumo bei patiriamų sunkumų rodiklių daugiakriteriniu vertinimu, nustatyta, kad parama 10–20 ha ploto ūkiams turėtų būti didesnė nei ūkiams iki 10 ha ploto. Bendras bazinės ir perskirstymo išmokų lygis 10–20 ha ploto ūkiams, 2023 m. lyginant su 2021 m., turėtų padidėti apie 4 proc. Be to, kaip ir smulčiausių ūkių atveju, didžioji dalis šios grupės produktyvių komercinių ūkių bus paremta susietąja parama.

TI02per20-30 - Papildoma pajamų perskirstymo parama tvarumui didinti už trečiuosius 10 ha

Ūkiai nuo 20 iki 30 ha taip pat patiria didelių finansinių sunkumų, o jų gaunamo pelno lygis 1 sutartiniam šeimos darbuotojui ženkliai atsilieka nuo vidutinio darbo užmokesčio žemės ūkio sektoriuje. Šios grupės ūkiai, remiantis ŪADT duomenimis, kaip ir 10-20 ha ūkiai yra santykinai neefektyvūs ir neproduktyvūs, be subsidijų vieni nuostolingiausių tarp visų ūkių grupių, kas signalizuoja apie santykinai mažą šių ūkių gyvybingumą ir perspektyvumą. Visgi didelė dalis šių ūkių turi potencialo tęsti ūkinę veiklą, todėl, siekiant palaikyti šių ūkių veiklos tęstinumą bei didinti gyvybingumą, perskirstymo išmokos už trečiuosius 10 ha yra būtinos. Kita vertus, ekspertų nuomone, dar nemaža dalis 20–30 ha ūkių yra dalinio užimtumo, todėl jų pajamų palaikymo svarba yra santykinai mažesnė nei tų ūkių, kurie pajamas generuoja vien tik (arba pagrindine) iš žemės ūkio veiklos. Remiantis ūkių gyvybingumo bei patiriamų sunkumų rodiklių daugiakriteriniu vertinimu, nustatyta, kad parama 20–30 ha ploto ūkiams turėtų būti didesnė nei ūkiams iki 20 ha ploto. Bendras bazinės ir perskirstymo išmokų lygis 2023 m. lyginant su 2021 m. turėtų padidėti apie 6,5 proc. Reikia pažymėti, kad daugiau nei 70 proc. šios grupės ūkių pasinaudos ir sueitąją pajamų parama, leisiančia padidinti pajamas apie 50 EUR/ha.

TI02per30-50 - Papildoma pajamų perskirstymo parama tvarumui didinti už ketvirtuosius ir penktuosius 10 ha

Ūkiai nuo 30 iki 50 ha yra santykinai produktyvūs ir efektyvūs, itin potencialūs tęsti ūkinę veiklą, tačiau patiria finansinių sunkumų. Šio režio ūkių pelnas su subsidijomis 1 ha yra mažiausias tarp visų smulkių ir vidutinių ūkių. Nors šie ūkiai jau orientuojasi į masinę gamybą, bet dar yra nepakankamai dideli, kad pasiektų masto ekonomiją bei jos teikiamą naudą, todėl veikia nuostolingai (neįskaitant paramos). Kita vertus, tokie ūkiai yra perspektyvūs ir ilguoju laikotarpiu gali išlikti rinkoje, ką įrodo jų geras sąnaudų valdymas bei didelis darbo produktyvumas, kuris ženkliai didesnis nei mažesnių (10–30 ha ūkių). Santykinai didelės šių ūkių investicijos 1 SD (didžiausios ūkių iki 50 ha grupėje) rodo šių ūkių motyvaciją ūkį vystyti ir plėsti, taip pat atspindi ilgalaikį strateginį planavimą, kas savo ruožtu leidžia daryti prielaidą dėl teigiamų šių ūkių išlikimo bei konkuravimo rinkoje perspektyvų. Svarbu pažymėti, kad tokie ūkiai dažniausiai yra viso užimtumo ir neturi alternatyvių pajamų šaltinių (pvz., iš veiklos ne žemės ūkyje), kas sąlygoja santykinai didesnę šių ūkių pajamų svyravimų riziką. 30–50 ha ūkiai svariai prisideda prie žemės ūkio produkcijos pasiūlos generavimo, yra labai svarbūs tiek ekonominiu, tiek socialiniu požiūriu. Taigi atsižvelgiant į teigiamas šių ūkių perspektyvas, tačiau sunkią ekonominę situaciją, bei tai, kad šių ūkių skaičius turi tendenciją mažėti (2015–2019 m. laikotarpiu jų sumažėjo 8,5 proc.), perskirstymo išmokos už ketvirtuosius ir penktuosius 10 ha yra būtinos.

Remiantis ūkių gyvybingumo bei patiriamų sunkumų rodiklių daugiakriteriniu vertinimu, nustatyta, kad išmokų dydis turi būti didžiausias, palyginti su kitomis grupėmis. Pažymima, nors modelis tarp grupės nuo 30 iki 40 ha ir tarp 40 iki 50 ha nustatė skirtingus išmokų dydžius, tačiau skirtumai buvo labai neįžymūs, todėl dviejų minėtų grupių išmokų dydžiai buvo suvienodinti.

Šiai ūkių grupei mokamų išmokų dydis neviršys vidutinio nacionalinio tiesioginių išmokų lygio 1 ha atitinkamais metais, kaip numatyta SPR 29(4) straipsnyje: vidutinis nacionalinio tiesioginių išmokų lygis 1 ha turėtų siekti 201 Eur/ha 2023 m. ir 209 Eur/ha 2027 m., tuo tarpu didžiausias perskirstymo paramos lygis atitinkamais metais bus apie 122 ir 127 Eur/ha.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI02per1-10 - Papildoma pajamų perskirstymo parama tvarumui didinti už pirmuosius 10 ha.	Planuojama vieneto suma	74,60	74,78	75,18	75,59	75,29	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	59,68	59,82	60,14	60,47	60,23	
	Didžiausia planuojama vieneto suma	89,52	89,74	90,22	90,71	90,35	

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
	(EUR)						
	O.7 (vienetas: Hektarai)	680 752,54	676 616,25	670 087,98	663 943,08	655 669,57	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	50 784 139,48	50 597 363,18	50 377 214,34	50 187 457,42	49 365 361,93	251 311 536,35
TI02per10-20 - Papildoma pajamų perskirstymo parama tvarumui didinti už antruosius 10 ha	Planuojama vieneto suma	80,77	80,98	81,42	81,83	81,51	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	64,62	64,78	65,14	65,46	65,21	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	96,92	97,18	97,70	98,20	97,81	
	O.7 (vienetas: Hektarai)	279 143,25	284 924,74	290 676,51	296 746,74	301 367,51	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	22 546 400,30	23 073 205,45	23 666 881,44	24 282 785,73	24 564 465,74	118 133 738,66
TI02per20-30 - Papildoma pajamų perskirstymo parama tvarumui didinti už trečiuosius 10 ha	Planuojama vieneto suma	94,48	94,71	95,23	95,73	95,34	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	75,58	75,77	76,18	76,58	76,27	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	113,38	113,65	114,28	114,88	114,41	
	O.7 (vienetas: Hektarai)	185 434,46	191 028,08	195 893,46	200 517,59	203 838,76	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	17 519 847,78	18 092 269,46	18 654 934,20	19 195 548,89	19 433 987,38	92 896 587,71
TI02per30-50 - Papildoma pajamų perskirstymo parama tvarumui didinti už ketvirtuosius ir penktuosius 10 ha	Planuojama vieneto suma	107,59	107,86	108,45	109,00	108,58	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	86,07	86,29	86,76	87,20	86,86	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	129,11	129,43	130,14	130,80	130,30	
	O.7 (vienetas: Hektarai)	246 886,21	253 661,53	259 415,74	264 924,51	268 730,41	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	26 562 487,33	27 359 932,63	28 133 637,00	28 876 771,59	29 178 747,92	140 111 576,47
IŠ VISO	O.7 (vienetas: Hektarai)	1 392 216,46	1 406 230,60	1 416 073,69	1 426 131,92	1 429 606,25	Suma: 7 070 258,92 Didžiausia suma: 1 429 606,25
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	117 412 874,89	119 122 770,72	120 832 666,98	122 542 563,63	122 542 562,97	602 453 439,19
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo						

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
	reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						

CIS-YF(30) - Papildomas pajamų rėmimas jauniems ūkininkams

TI04jūs - Papildoma tiesioginė pajamų parama jauniems ūkininkams

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI04jūs
Intervencijos pavadinimas	Papildoma tiesioginė pajamų parama jauniems ūkininkams
Priemonės rūšis	CIS-YF(30) - Papildomas pajamų rėmimas jauniems ūkininkams
Bendrasis produkto rodiklis	O.6. Hektarų, už kuriuos skiriama papildoma pajamų parama jauniems ūkininkams, skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

SO7 Pritraukti jaunuosius ūkininkus ir kitus naujus ūkininkus, palaikyti jų veiklą ir palengvinti tvarią verslo plėtrą kaimo vietovėse

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.2	Didinti mažų ir vidutinių ūkių gyvybingumą labiau remiant jų pajamas	Aukštas	Taip
a.4	Padidinti jaunųjų ūkininkų ūkių ekonominį pajėgumą	Aukštas	Taip
g.1	Pritraukti ir išlaikyti jaunus žmones, įskaitant jaunuosius ūkininkus, kaimo vietovėse	Aukštas	Taip
g.4	Didinti jaunųjų ūkininkų prieinamumą prie žemės ir finansinių išteklių	Aukštas	Iš dalies tinkami

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.36 Jaunųjų ūkininkų, kurie kuria ūkius naudodamiesi pagal BŽŪP teikiama parama, skaičius, įskaitant pasiskirstymą pagal lytį

R.37 BŽŪP projektais remiamas naujų darbo vietų kūrimas

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

R.6 Papildomų tiesioginių išmokų, skiriamų už ploto hektarą reikalavimus atitinkantiems ūkiams, kurių dydis mažesnis už vidutinį, procentinė dalis (palyginti su vidurkiu)

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Paramos jaunųjų valdų valdytojams tikslas – skatinti jaunus žmones užsiimti žemės ūkio veikla bei didinti jų dalį tarp visų ūkininkaujančiųjų, keltas ankstesniais programavimo laikotarpiais, išlieka kaip vienas prioritetinių ir ateinančiu 2023–2027 m. programavimo laikotarpiu. Siekiant šio tikslo, jaunuosius valdų valdytojus numatoma remti tiek tiesioginėmis išmokomis, tiek ir kitomis subsidijomis gamybai. Jaunieji valdų valdytojai taip pat galės pasinaudoti įvairia investicine parama pagal kitas priemones.

Jaunųjų valdų valdytojų skaičius nuolat mažėja. 2010–2021 m. (sausio 1 d.) jų sumažėjo nuo 39,1 tūkst. iki 18,4 tūkst., t. y. beveik 53 proc. Kita vertus, jaunųjų valdų valdytojų dalis nuo visų valdų valdytojų mažėjo nežymiai ir stabilizavosi ties 12 % (iš esmės tokią situaciją lėmė kitų amžiaus grupių valdų valdytojų skaičiaus spartus mažėjimas). Žemės ūkio naudmenas deklaruoja dar mažesnis jaunų valdų valdytojų skaičius. 2014–2021 m. laikotarpiu jų skaičius kasmet vidutiniškai siekė apie 15 tūkst. (SSGG analizė).

Pagrindinės priežastys, dėl kurių mažėja jaunųjų valdų valdytojų skaičius (SSGG analizė):

- mažėjantis ūkininkavimo kaip ekonominės veiklos patrauklumas dėl lyginant su kitomis veiklomis santykinai žemesnių pajamų (ypač mažų ir vidutinių ūkių, kurių tarp jaunųjų valdų valdytojų yra absoliuti dauguma), didesnės rizikos, griežtėjančių reikalavimų, susijusių su gamtos ir gyvūnų apsauga bei maisto kokybės standartais;
- mažėjantis ūkininkavimo kaip profesinės veiklos patrauklumas dėl sunkaus darbo bei menko profesijos prestižo;
- mažas ūkininkavimo patrauklumas dėl lokacinių priežasčių: kaimo vietovėse trūksta būtinų sąlygų (įvairių paslaugų prieinamumo, bendruomenių kūrimosi ir pan.), užtikrinančių pilnavertį gyvenimą jauniems žmonėms;
- finansinio kapitalo, reikalingo pradėti veiklą, trūkumas (naujai besikuriantiems);
- žemės trūkumas: prieinamų įsigyti žemės ūkio paskirties žemės sklypų trūkumas riboja tiek naujų ūkininkų atėjimą, tiek jau įsikūrusiųjų plėtrą.

Įvertinti iki šiol mokėtą paramą jauniems ūkininkams (atsižvelgiant tik į tiesiogines išmokas, neskaitant investicinės paramos) sudėtinga, tačiau galima daryti prielaidą, kad jos poveikis nevienodas. Parama mažiems naujai besikuriantiems jauniems valdų valdytojams (kurių yra absoliuti dauguma) (iki 5 ha) tokios apimties, kokia buvo teikiama iki šiol, negalėjo turėti reikšmingo poveikio jų ekonominiams rodikliams, tačiau galėjo įtakoti šių valdytojų lūkesčius ir taip turėti svarbų poveikį jų apsisprendimui įsikurti kaime bei tęsti žemės ūkio veiklą. Tuo tarpu stambesnių ūkių valdų valdytojams (kurių dauguma ūkius ne kūrė, o perėmė) teikiama parama jau galėjo būti pakankama ekonominė paskata tiek imtis ūkininkavimo, tiek ir tęsti šią veiklą. Šią prielaidą patvirtina ir žemės ūkio veikla užsiimančių jaunųjų ūkininkų apklausa. Ja remiantis galima teigti, kad esama parama turėjo įtakos pritraukiant jaunuosius ūkininkus bei išlaikant juos žemės ūkio veikloje: daugiau kaip 30 proc. jaunųjų ūkininkų nurodė, kad gaunamos tiesioginės išmokos paskatino juos apsigyventi kaime, o beveik 70 proc. – nulėmė jų sprendimą toliau tęsti ūkininkavimo veiklą.

Todėl papildomos pajamų paramos teikimas jauniems valdų valdytojams būtinas, tiek siekiant pritraukti daugiau jaunimo į žemės ūkio veiklą, tiek išlaikyti jau esamus jaunus ūkininkaujančius ir taip siekti, kad būtų užtikrinta tvari kartų kaita žemės ūkio sektoriuje. Tačiau, kad jaunųjų valdų valdytojų nemažėtų ir į žemės ūkio veiklą būtų pritraukiama daugiau jaunimo, reikalinga įvairiapusė finansinė parama (tiesioginės išmokos, parama įsikūrimui ir ūkio plėtrai, lengvatinės paskolos), tiek ir eilės kitų būtinų sąlygų sukūrimas (pvz., palankesnės sąlygos įsigyti žemę, konsultacijos bei mokymai ir pan.).

Be to, papildomos pajamų paramos teikimas jauniems valdų valdytojams turėtų užtikrinti didesnę paramą mažesnio dydžio (iki 70 ha) jaunųjų valdų valdytojų valdoms ir taip prisidėti prie ūkininkavimo veiklos patrauklumo didinimo ir didesnių galimybių sudarymo ne tik išlaikyti, bet ir plėsti ūkį ar įvairinti ūkininkavimo veiklą. Tikėtina, kad taip bus sudarytos prielaidos, jog mažesnių ūkių generuojamas pajamas (įskaitant gaunamas subsidijas gamybai), tenkančias 1 sutartiniam šeimos darbuotojui, artėtų prie vidutinio užmokesčio žemės ūkyje bei kartu prie vidutinio Lietuvos darbo užmokesčio lygio; koncentruojama, kad parama mokama visiems ūkiams iki 70 ha ŽŪN ploto.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais išsipareigojimais.

1. pareiškėjui fiziniam asmeniui:

- teikdamas paraišką, kuria pirmą kartą siekia gauti išmoką jaunajam ūkininkui, yra ne vyresnis kaip 40 metų (tais metais jam nesueis 41 metai);
- valdą, kaip valdos valdytojas, kuria pirmą kartą arba jau yra įkūręs ne anksčiau kaip prieš 5 metus iki teikiamos paraiškos, kuria pirmą kartą siekia gauti išmoką jaunajam ūkininkui, pateikimo dienos.

2. pareiškėjui juridiniam asmeniui:

- tiek vienasmenio, tiek kolegialaus valdymo atveju, valdymo organus ir juridinio asmens dalyvius (savininkus) sudaro fiziniai asmenys, kurie paraiškos, kuria pirmą kartą siekiama gauti išmoką jaunajam ūkininkui, teikimo metu yra ne vyresni kaip 40 metų amžiaus ir einamaisiais metais šiems asmenims nesueis 41 metai;

- valdą yra įkūręs pirmą kartą ir ne anksčiau kaip prieš 5 metus iki teikiamos paraiškos, kuria pirmą kartą siekia gauti išmoką jaunajam ūkininkui, pateikimo dienos.

3. bet kuris asmuo tik vieną kartą kaip fizinis ar juridinis, ar juridinio asmens valdyme dalyvaujantis fizinis asmuo, gali siekti ar dalyvauti siekiant išmokos jaunajam ūkininkui.

Tinkamumo finansuoti sąlygos:

1. Pareiškėjas atitinka jaunojo ūkininko apibrėžimą

2. Išmoka jaunajam ūkininkui skiriama kasmet vienam pareiškėjui ne ilgesnį nei penkerių metų laikotarpį, kai jis einamaisiais metais deklaruoja naudmenų plotus, atitinkančius pagrindinės tiesioginės išmokos reikalavimus.

3. Pareiškėjai, kurie valdą, kaip valdos valdytojai, pirmą kartą įkūrė jau esamos valdos pagrindu, laikomi atitinkančiais tinkamumo finansuoti sąlygas, jeigu valdos įkūrimas (po valdos perėmimo) įvyko ne anksčiau kaip prieš penkerius metus iki pirmą kartą pateiktos paraiškos gauti tiesiogines išmokas.

4. Pareiškėjo deklaruojamas ŽŪN plotas yra ne mažesnis kaip 1 ha.

5. Finansuojami pirmieji 70 ha (tuo atveju jei deklaruojamas plotas iki 70 ha, mokama už faktiškai deklaruotą plotą, o kai plotas didesnis nei 70 ha – mokama tik už pirmus 70 ha.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Metinės atsietosios išmokos už reikalavimus atitinkantį ploto vienetą pagrindimas.

Pirminis ir pagrindinis veiksnys, skatinantis žmones užsiimti bet kuriuo darbu – yra finansinis atlyginimas, ir tik tada, kai žmogus užsitikrina tam tikrą pragyvenimo lygį, ima veikti ir kitos paskatos. Siekiant jaunus žmones paskatinti užsiimti žemės ūkio veikla bei paskui juos šioje veikloje išlaikyti, visų pirma, reikia sudaryti jiems sąlygas gauti pajamas, užtikrinančias bent minimalų pragyvenimo lygį. Jei gaunamos pajamos žemės ūkyje yra reikšmingai mažesnės nei gaunamos pajamos kituose sektoriuose, tikimybė, kad jauni žmonės rinksis mažesnes pajamas generuojantį sektorių yra labai maža. Atitinkamai galima daryti prielaidą, kad minimalų darbo užmokestį galima laikyti bazine reikšme, nuo kada žmogui ekonomiškai apsimoka imtis veiklos. Tuo tarpu vidutinis darbo užmokestis motyvuoja tiek imtis atitinkamos veiklos, tiek likti esamoje, kadangi kitose veiklose jis gautų iš esmės tokį patį užmokestį. Kartu reikia turėti omenyje, kad finansinė parama neturėtų būti pirmasis ir pagrindinis motyvas užsiimti žemės ūkio veikla. Jei parama yra pakankamai didelė, kad pati savaime motyvuoja imtis veiklos, ji kartu gali stabdyti iniciatyvą vystyti ūkį taip, kad jis būtų pelningas ir konkurencingas, kaip būtų būtina, jei tos paramos negautų. Tokia parama gali paskatinti ir kitokius negatyvius reiškinius, kaip pavyzdžiui, didelio kiekio „netikrų“ jaunųjų ūkininkų, siekiančių ne užsiimti žemės ūkio veikla, o tik pasinaudoti parama, pritraukimą, ir / arba fiktyvų ūkio perrašymą jaunajam valdytojui, kad būtų gaunama parama, tuo tarpu realiai šiam ten net neūkininkaujant. Galiausia tokia parama gali skatinti ūkius ateiti ir veikti tik tol, kol gaunama parama, nesiorientuojant į ilgalaikes veiklos perspektyvas.

Todėl, nustatant galimą papildomos pajamų paramos jauniems ūkininkams išmokos dydį, buvo siekiama, kad ūkio bendrasis pelnas kartu su subsidijomis (neskaitant paramos investicijoms) vidutiniam

jaunojo ūkininko šeimos sutartiniam darbuotojui užtikrintų pajamas, artimas vidutiniam NETO (1012,4 EUR/mėn. – 2021 m. III ketv.) šalies darbo užmokesčiui, tačiau reikšmingai jo neviršytų.

Kadangi siekiama remti komercinių jaunųjų ūkininkų ūkių kūrimąsi, skaičiavimai buvo atlikti remiantis ŪADT pateikiamais duomenimis, apimančiais tik komercinių ūkių rezultatus. Išanalizavus jaunųjų (iki 40 metų) ūkininkų ūkių vidutinį bendrąjį pelną, subsidijas gamybai, PVM atskaitą, naudojamą ŽŪN plotą bei šeimos sutartinių darbuotojų skaičių, nustatyta, kad 140 EUR/ha išmoka padėtų pasiekti vidutinio šalies darbo užmokesčio rodiklį vidutinio jaunojo ūkininko komercinio ūkio (36 ha) šeimos sutartiniam darbuotojui (SSGG analizė).

Taigi, nustatant papildomai pajamų paramai reikalingos išmokos dydį, siekiama, kad minėtos išmokos dydis, vertinant bendrąjį pelną kartu su subsidijomis (neskaitant paramos investicijoms), vidutiniam jaunojo ūkininko šeimos sutartiniam darbuotojui užtikrintų pajamas, artimas vidutiniam šalies darbo užmokesčiui, tačiau jo neviršytų, t. y. jaunojo ūkininko išmokos dydis sudarytų apie 140 EUR/ha arba apie 65 proc. vidutinio tiesioginių išmokų lygio Lietuvoje.

Maksimalus ploto, už kuri teikiama parama pagrindimas.

Ūkių pajamos kartu su subsidijomis ženkliai skiriasi priklausomai nuo ūkio dydžio. Didesnių nei 50 ha ūkių generuojamos pajamos, įskaitant gaunamas subsidijas gamybai 1 sutartiniam šeimos darbuotojui, pasiekia, o stambių ūkių smarkiai lenkia vidutinio Lietuvos darbo užmokesčio lygį, tuo tarpu mažesnių ūkių pajamos net kelis kartus už jį mažesnės (SSGG analizė).

Gaunama parama jau eilę metų sudaro didžiąją dalį visų ūkių pajamų. Parama padeda ūkiams išlikti rinkoje, nes pastarasis laikotarpis ūkininkams buvo itin sudėtingas: dauguma veikė nuostolingai. Tačiau paramos pasiskirstymas labai netolygus. Didžiausi ūkiai (virš 100 ha ploto), sudarantys tik 4 proc. visų ūkių, gauna daugiau nei 46 proc., tuo tarpu smulkūs ūkiai (iki 50 ha), sudarantys didžiąją dalį visų Lietuvos ūkių (92 proc.), gauna apie 40 proc. visų tiesioginių išmokų (SSGG analizė).

Lyginant skirtingo dydžio ūkius pagal jų ekonominius rodiklius, taip pat išryškėja reikšmingi skirtumai. Pagal produktyvumą, santykinai produktyviausi (pagaminantys daugiausia produkcijos 1 išleistam eurai) yra patys smulkiausi (iki 10 ha) bei stambiausi (virš 100 ha) ūkiai (SSGG analizė). Tai iš dalies nulemia ūkių specifika: patys smulkiausi daugiausia užsiima atviro bei uždaro grunto daržovių, vaisių, riešutų bei gėlių auginimu, tuo tarpu stambieji yra produktyvūs dėl masto ekonomikos. Santykinai mažiausiai produktyvūs yra 20–50 ha dydžio ūkiai.

Nagrinėjant ūkius pagal bendrojo pelningumo rodiklį (apskaičiuojamą kaip bendrojo pelno ir bendrosios produkcijos santykis), matyti, kad mažiausiai pelningai (labiausiai nuostolingai) dirba 30–40 ha ūkiai, taip pat ir 10–20 ha, 20–30 ha bei 40–50 ha ūkiai (SSGG analizė). Mažesnių nei 10 ha ūkių atveju reikia turėti omenyje, kad šioje ūkių kategorijoje veikiantys daržininkystės ūkiai (ypač šiltnamių ūkiai) labai padidina bendrą vidutinį visų šios kategorijos ūkių pelningumą. Tačiau tokie maži ir labai pelningi ūkiai sudaro tik nedidelę dalį visų mažesnių nei 10 ha ploto ūkių, tuo tarpu likę smulkūs ūkiai, negalėdami pasiekti masto ekonomijos, neturėdami lėšų investuoti į modernią įrangą bei dėl įvairių kitų priežasčių veikia nuostolingai.

Analizuoti ūkių rodikliai rodo, kad skirtingo ploto ūkių ekonominė padėtis labai skiriasi. Nors visų ūkių produktyvumas bei pelningumas pastarąjį dešimtmetį mažėjo, sunkiausioje padėtyje (mažiausiai produktyvūs, labiausiai nuostolingi) yra atsidūrę ūkiai, naudojančys mažesnę nei 50 ha žemės plotą.

Todėl, įvertinus ūkių ekonomikos rezultatus ir siekiant sklandesnio perėjimo nuo 2014–2020 m. taikytos paramos schemos, kai papildoma pajamų parama buvo skiriama už pirmuosius 90 ha, 2023–2027 m. laikotarpiu jaunesiems ūkininkams numatoma skirti papildomą pajamų paramą už pirmuosius 70 ha.

Galimas išmokų dydžio svyravimas priklausys nuo keleto veiksnių. Pirma, nuo šalies demografinės situacijos ir jaunų žmonių pasiryžimo imtis ūkininkavimo veiklos. Pastaraisiais metais deklaruojančių žemės ūkio naudmenas jaunųjų ūkininkų skaičius ir jų deklaruojamas plotas mažėjo, nes iš iki 40 metų amžiaus ūkininkų grupės perėjusių į vyresnio amžiaus grupę ūkininkų skaičiaus nekompensavo naujai žemės ūkio veiklą pradedančių asmenų skaičius. Ir tai visų pirma lėmė kaimo vietovių senėjimas dėl demografinių ir emigracijos procesų.

Be to, reikia vertinti ir tai, kad, palyginti su praeitu laikotarpiu, didėjant gaunančių paramą patikrų intensyvumui, gali dar labiau mažėti ir atitinkantys reikalavimus išmokoms gauti jaunųjų ūkininkų deklaruojami žemės ūkio naudmenų plotai.

Taip pat reikia atsižvelgti į kitų veiksmų pasireiškimo riziką, ypač COVID-19 pandemijos bei Rusijos invazijos į Ukrainą kontekste, kas gali turėti svarbios įtakos žemės ūkio subjektų, ypač jaunų žmonių, elgsenai renkantis žemės ūkio veiklą, kaip pagrindinį pragyvenimo šaltinį. Jei dėl minėtų veiksmų skirsis faktiškai deklaruojamų išmokoms gauti žemės ūkio naudmenų plotai nuo prognozuojamų, tai atitinkamai didės / mažės išmokos dydis. Planuojama, kad tikėtinas mažiausias ir didžiausias išmokos dydis neturėtų skirtis daugiau nei 30 proc. Išmokos maksimalaus ir minimalaus dydžio nustatymas, poreikiui esant, leis turėti daugiau lankstumo, siekiant Priemonės tikslų.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Kiek metų jaunesiems ūkininkams teikiama parama pagal intervenciją? **5**

Kokios sąlygos taikomos naujai įsteigtai įmonei apibrėžti?

1. pareiškėjui fiziniam asmeniui:

- teikdamas paraišką, kuria pirmą kartą siekia gauti išmoką jaunajam ūkininkui, yra ne vyresnis kaip 40 metų (tais metais jam nesueis 41 metai);

- valdą, kaip valdos valdytojas, kuria pirmą kartą arba jau yra įkūręs ne anksčiau kaip prieš 5 metus iki teikiamos paraiškos, kuria pirmą kartą siekia gauti išmoką jaunajam ūkininkui, pateikimo dienos.

2. pareiškėjui juridiniam asmeniui:

- tiek vienasmenio, tiek kolegialaus valdymo atveju, valdymo organus ir juridinio asmens dalyvius (savininkus) sudaro fiziniai asmenys, kurie paraiškos, kuria pirmą kartą siekiama gauti išmoką jaunajam ūkininkui, teikimo metu yra ne vyresni kaip 40 metų amžiaus ir einamaisiais metais šiems asmenims nesueis 41 metai;

- valdą yra įkūręs pirmą kartą ir ne anksčiau kaip prieš 5 metus iki teikiamos paraiškos, kuria pirmą kartą siekia gauti išmoką jaunajam ūkininkui, pateikimo dienos.

3. bet kuris asmuo tik vieną kartą kaip fizinis ar juridinis, ar juridinio asmens valdyje dalyvaujantis fizinis asmuo gali siekti ar dalyvauti siekiant išmokos jaunajam ūkininkui.

Tinkamumo finansuoti sąlygos:

1. Išmoka jaunajam ūkininkui skiriama kasmet vienam pareiškėjui ne ilgesnį nei penkerių metų laikotarpį, kai jis einamaisiais metais deklaruoja naudmenų plotus, atitinkančius pagrindinės tiesioginės išmokos reikalavimus.

2. Pareiškėjai, kurie valdą, kaip valdos valdytojai, pirmą kartą įkūrė jau esamos valdos pagrindu, laikomi atitinkančiais tinkamumo finansuoti sąlygas, jeigu valdos įkūrimas (po valdos perėmimo) įvyko ne anksčiau kaip prieš penkerius metus iki pirmą kartą pateiktos paraiškos gauti tiesiogines išmokas.

3. Pareiškėjo deklaruojamas ŽŪN plotas yra ne mažesnis kaip 1 ha.

4. Finansuojami pirmieji 70 ha (tuo atveju jei deklaruojamas plotas iki 70 ha, mokama už faktiškai deklaruotą plotą, o kai plotas didesnis nei 70 ha – mokama tik už pirmus 70 ha).

Paramos forma: **metinė atsietoji išmoka už reikalavimus atitinkantį hektarą**

Kokia yra pagalbos suma už hektarą ir (arba) fiksuotoji suma? **140**

Ar nustatote didžiausią galimą ha skaičių? Taip / ne

Taip Ne

Jei taip, koks didžiausias ha skaičius? **70**

Kitos pastabos dėl ribų?

Įvertinus ūkių ekonomikos rezultatus ir siekiant sklandesnio perėjimo nuo 2014–2020 m. taikytos paramos schemos, kai papildoma pajamų parama buvo skiriama už pirmuosius 90 ha, 2023–2027 m. laikotarpiu jaunesiems ūkininkams numatoma skirti papildomą pajamų paramą už pirmuosius 70 ha. Tai reiškia, kad ir ūkiai virš 70 ha dydžio gali gauti jaunųjų ūkininkų išmokas, tačiau ne daugiau kaip už 70 ha.

Ar taikote ankstesnės schemos (išmokos jaunajam ūkininkui) tęstinumą?

Jaunųjų ūkininkų apklausos duomenimis, papildoma pajamų parama jaunesiems ūkininkams, kaip ir kitos tiesioginės išmokos, yra viena ir paramos formų, labiausiai prisidedanti prie pajamų lygio užtikrinimo (nurodė 63 proc. apklaustų jaunųjų ūkininkų), ir skatina plėsti ūkį (įsigyti žemės, gyvulių ir pan.) (atitinkamai nurodė 43 proc. jaunųjų ūkininkų); bus siekiama užtikrinti paramos tęstinumas schemoje jau dalyvaujantiems jaunesiems ūkininkams. 2023–2027 m. laikotarpiu bus siekiama ir toliau remti

ankstesniu laikotarpiu pirmą kartą valdą įkūrusius valdytojus, sudarant jiems galimybę tęsti paramos gavimą, kol sueis penkeri paramos gavimo metai pagal 2014–2020 m. taikytos schemos elementus, arba pasirinkti paramą gauti pagal 2023–2027 m. papildomos pajamų paramos jauniems ūkininkams schemos elementus.

Kitos pastabos

Neaktualu

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 5 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Papildoma tiesioginė pajamų parama jauniems ūkininkams atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 1 straipsnio nuostatas (žalioji dėžutė), kadangi ji teikiama pagal valstybės finansuojamą programą, nėra susijusi su pervedimais iš vartotojų (jiems mokant didesnes kainas) ir neprisideda prie kainų rėmimo gamintojams. Ūkių parama, negrindžiama teisėmis į išmokas, taip pat atitinka su pagalba susijusius kriterijus, nustatytus PPO žaliosios dėžutės 5 straipsnyje, kuris atitinka 6b–6e dalyse nurodytus kriterijus, t. y. šios paramos gavimas nesiejamas su gaminamos produkcijos rūšimi, gamybos apimtimi, produkcijos kainomis ar gamybos veiksnų panaudojimu. Taip pat nėra keliami gamybos reikalavimai pagalbai gauti.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI04jūs - Papildomos tiesioginės pajamų paramos jauniems ūkininkams išmokos dydis	Vienoda		R.36; R.4; R.6

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI04jūs - Papildomos tiesioginės pajamų paramos jauniems ūkininkams išmokos dydis

Bendrasis pelnas kartu su subsidijomis (neskaitant paramos investicijoms) vidutiniam jaunojo ūkininko šeimos sutartiniam darbuotojui užtikrina pajamas, artimas vidutiniam šalies darbo užmokesčiui, tačiau jo neviršija, t. y. jaunojo ūkininko išmokos dydis sudarytų apie 140-150 EUR/ha arba apie 70 proc. vidutinio tiesioginių išmokų lygio Lietuvoje

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI04jūs - Papildomos tiesioginės pajamų paramos jauniems ūkininkams išmokos dydis	Planuojama vieneto suma	143,56	141,68	139,99	136,50	131,53	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	100,50	100,60	100,60	100,60	100,60	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	186,60	186,80	186,80	186,80	186,80	
	O.6 (vienetas: Hektarai)	94 786,12	97 408,96	100 018,90	103 991,51	107 996,21	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	13 607 495,39	13 800 901,45	14 001 645,81	14 194 841,12	14 204 741,50	69 809 625,27
IŠ VISO	O.6 (vienetas: Hektarai)	94 786,12	97 408,96	100 018,90	103 991,51	107 996,21	Suma: 504 201,70 Didžiausia suma: 107 996,21
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	13 607 495,39	13 800 901,45	14 001 645,81	14 194 841,12	14 204 741,50	69 809 625,27
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)	13 607 495,39	13 800 901,45	14 001 645,81	14 194 841,12	14 204 741,50	69 809 625,27

Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos

TI05eko1.1 - Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI05eko1.1
Intervencijos pavadinimas	Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita
Priemonės rūšis	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos
Bendrasis produkto rodiklis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkiniu gyvūnų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu
SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje
SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką
SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų
SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

BŽŪP VEIKSMŲ SRITYS. Kodas + aprašymas

AOA-A klimato kaitos švelninimas, įskaitant vykdant žemės ūkio veiklą išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą, taip pat esamų anglies dioksido priemonių priežiūrą ir anglies sekvestracijos didinimą
AOA-C vandens kokybės apsauga ar gerinimas ir intensyvaus vandens išteklių naudojimo mažinimas
AOA-D dirvožemio degradacijos prevencija, dirvožemio atkūrimas, dirvožemio derlingumo ir maistinių medžiagų valdymo gerinimas [įskaitant dirvožemio biotą]
AOA-E biologinės įvairovės apsauga, buveinių arba rūšių išsaugojimas arba atkūrimas, įskaitant kraštovaizdžio ypatybių arba negamybinių plotų priežiūrą ir kūrimą

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
e.1	Taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose	Aukštas	Taip
e.2	Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo technologijas	Aukštas	Taip
e.3	Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenų	Aukštas	Taip

	teritorijose		
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.14 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemonės (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis

R.19 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami dirvožemį tvarkyti padedantys įsipareigojimai, kuriais siekiama pagerinti dirvožemio kokybę ir biotą (pvz., sumažinti žemės dirbimą, apsėti dirvas kultūriniais augalais, taikyti sėjomainą, be kita ko, ankštiniais augalais), dalis

R.22 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai, susiję su geresniu maisto medžiagų valdymu, dalis

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencine priemone siekiama išsaugoti dirvožemį ir gerinti jo kokybę.

Augalų kaita (ypatingai tuomet, kai į rotacijas įtraukiami azotą fiksuojantys augalai) didina augalams prieinamo mineralinio azoto kiekį dirvožemyje ir taip mažina tręšimą mineralinėmis trąšomis. Tai susiję su azoto išsiplovimo į paviršinius ir požeminius vandenis rizikos mažinimu. Intervencinė priemonė taip pat netiesiogiai prisidės prie biologinės įvairovės gerinimo augalų kaitoje taikant dirvą gerinančius augalus ar laikant žaliajį pūdymą.

Intervencinės priemonės įgyvendinimas užtikrintų piktžolių, augalų ligų ir kenkėjų plitimo prevenciją; mažesnę pesticidų poreikį; dirvožemio humuso balansą arba pagerintų dirvožemio derlingumą; geresnį augalų maisto medžiagų panaudojimą ir dirvožemio drėgmę; mažesnę dirvožemio eroziją; mažesnę fitotoksinę poveikį, nes irstant augalui išsiskiriančios medžiagos yra nuodingos tos pačios rūšies augalams. Į augalų rotacijas įtraukiami ankštiniai augalai prisideda prie ŠESD emisijų mažinimo, nes jie, fiksuodami azotą iš oro nereikalauja didelio papildomo tręšimo, o praturtindami dirvožemį azotu taip pat mažina ir jų auginamų augalų tręšimo poreikį. Pagal šią intervencinę priemonę kasmet taikoma ne mažiau kaip 4 augalų, iš kurių bent vienas turi būti dirvą gerinančių augalų rūšies, kaita turės teigiamos įtakos dirvožemio derlingumo išsaugojimui. Pereinant nuo monokultūrinio ūkio ir taikant augalų kaitą, bus didinamas organinės anglies kiekis dirvožemyje. Prisidedama prie anglies sekvestracijos dirvožemyje didinimo bei ŠESD emisijų mažinimo, intervencinė priemonė turės tiesioginį poveikį siekiant tikslų, susijusių su klimato kaitos švelninimu ir prisitaikymu prie jos.

Žaliojo pūdymo plotai, kuriuose įgyvendinama intervencinė priemonė, tinkami užskaitai pagal GAAB 8 pirmąją alternatyvą (Minimali ariamosios žemės ūkio lygmeniu, skirtos negamybiniam plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, dalis – bent 4 %). Ši nuostata netaikoma nuo 2025 metų.

Intervencine priemone bus užtikrintas veiklos tęstinumas ir tvarumas ūkiuose, palaikant tinkamą ūkių pajamų lygį, (BŽŪP SO1 tikslas) bei prisidedama prie BŽŪP SO4, SO5 ir SO6 tikslų ir Žaliojo kurso įgyvendinimo.

Siekiant užtikrinti intervencinės priemonės tikslų pasiekimą, nustatomas 4 metų įsipareigojimų laikotarpis.

Pareiškėjai, dalyvaujantys šioje intervencinėje priemonėje, gali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal šias intervencines priemones: TI05eko1.2 „Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai“; TI05eko1.4 „Veiklos ariamojoje žemėje – Sertifikuotos sėklos naudojimas“; TI05eko1.8 „Veiklos ariamojoje žemėje – Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos“; TI05eko3 „Tausojanti vaisių uogų ir daržovių auginimo sistema (NKP)“ (kompensacinės išmokos daržovių augintojams) (BŽŪP I ramsčio intervencinės priemonės) bei KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“; KP11ANCs „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis“ (BŽŪP II ramsčio intervencinės priemonės).

Įsipareigojimų dėl ekologinės sistemos aprašymas

Įsipareigojimai:

1. laikytis reikalavimų, nustatytų tinkamumo kriterijų 4 punkte, visą įsipareigojimų laikotarpį;
2. dalyvauti intervencinėje priemonėje 4 metus, teikiant paraišką kasmet;
3. kasmet taikyti ne mažiau kaip 4 augalų kaitą;
4. atsėliavimas (tą patį pasėlių sėti dvejus metus iš eilės tame pačiame lauke) draudžiamas;
5. minimali ankštinių augalų dalis turi sudaryti ne mažiau kaip 10 proc. pagal šią intervencinę priemonę deklaruoto ploto;
6. nuo 2025 m. prisiėmusiems įsipareigojimams – pagrindiniam augalų kaitos nariui turi būti skiriama ne daugiau kaip 50 proc. pagal šią intervencinę priemonę deklaruoto ploto.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai: fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje.

Tinkamumo kriterijai:

1. pareiškėjams ir jų deklaruojamiems plotams taikomi apibrėžimai ir būtiniausieji reikalavimai, nustatyti Strateginio plano 4.1 dalyje;
2. tinkamas paramai plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos, nustatytas Strateginio plano 4.1.7 dalyje. Tinkamas paramai plotas susideda iš laukų, kurių mažiausias plotas nustatytas nacionaliniuose teisės aktuose;
3. tinkamas finansuoti žemės ūkio naudmenų tipas – ariamoji žemė;
4. pareiškėjas dalyvauja bent vienoje negamybinėje veikloje pagal žemės geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartą (toliau – GAAB) 8 ir šiai (šioms) veiklai (-oms) prie reikalaujamos ariamosios žemės dalies, skiriamos kraštovaizdžio elementams pagal GAAB 8, papildomai skiria ne mažiau kaip 1 proc. deklaruojamos ariamosios žemės ploto. Į papildomai skiriamą ne mažiau kaip 1 proc. deklaruojamos ariamosios žemės plotą gali būti įskaitomas žaliasis pūdyvas pagal GAAB 8 (taikoma 2024 metams).

4 tinkamumo kriterijus netaikomas pareiškėjams (taikoma 2024 metams):

- deklaruojantiems mažiau nei 10 ha ariamosios žemės;
- jeigu daugiau kaip 75 proc. ūkio ariamosios žemės naudojama žolei ar žoliniams pašarams auginti, pūdymui palikta žemė arba yra naudojama ankštiniams augalams auginti, arba naudojama keliais minėtais tikslais;
- jeigu daugiau kaip 75 proc. paramai tinkamo ploto yra daugiametės pievos, yra naudojama žolei ar kitiems žoliniams pašarams auginti arba naudojama keliais minėtais tikslais;
- jeigu daugiau kaip 40 proc. paramai tinkamo ploto yra daugiametės pievos.
- pagal GAAB 8 deklaruojantiems 4 proc. kraštovaizdžio elementų arba 3 proc. kraštovaizdžio elementų ir 4 proc. azotą fiksuojančių augalų;
- iš 4 proc. GAAB 8 negamybinių elementų 1 proc. skiriantiems kraštovaizdžio elementų priežiūrai;
- naujai įkuriantiems 3 proc. daugiamečių pievų nuo deklaruoto žemės ūkio naudmenų ploto;
- pagal GAAB 8 deklaruojantiems ne mažiau kaip 4 proc. negamybinių elementų, įskaitant žaliąjį pūdyvą, ir (ar) azotą kaupiančių augalų, ir (ar) tarpinių pasėlių.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
GAEC07	Sėjomaina ariamojoje žemėje, išskyrus vandenyje augančius pasėlius

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės (IKOK) bendrieji principai ir jų taikymo reikalavimai, nustatyti Augalų apsaugos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 3D-535 (3 priedo 2.1.1.1 p.).

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su ekologine sistema (paaiškinkite, kaip ekologinė sistema viršija pradinę reikšmę, visų pirma VR ir nacionalinių standartų atžvilgiu)

Intervencinė priemonė viršija GAAB 7 ir IKOK reikalavimus, nes privaloma taikyti 4 augalų kaitą, bent vienas iš augalų kaitos narių turi būti dirvą gerinančių augalų rūšies, iš kurių bent 10 proc. turi sudaryti ankštiniai augalai, taip pat neleidžiamas atsėliavimas, kas nėra privaloma pagal GAAB7 ir IKOK.

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Taikomas vienodas kompensacinės išmokos dydis, kaip nustatyta šios intervencinės priemonės aprašymo 11 punkte.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Netaikoma

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamų privalomų standartų viršijančių įsipareigojimų.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI05eko1.1 - Už ne mažiau kaip 4 augalų kaitos taikymą	Vienoda		R.14; R.19; R.22; R.4

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI05eko1.1 - Už ne mažiau kaip 4 augalų kaitos taikymą

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (57 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (68 Eur/ha), kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (40 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Remiantis statistiniais duomenimis (VĮ Žemės ūkio duomenų centras, Ūkininkų ūkių apskaitos duomenų tinklo (ŪADT) bazė) bei siekiant subalansuoti stambių ir smulkių ūkių santykį – plotas, viršijantis 300 ha, yra remiamas 85 proc.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinė išmoka už keturių augalų kaitos taikymą apskaičiuota palyginus gamybinius ir ekonominius rodiklius su ūkiais, kurie taiko dviejų augalų kaitą. Į dviejų augalų kaitą įtraukti žieminiai kviečiai ir rapsai. Keturių augalų kaitą papildė miežiai ir žaliasis pūdymas.

Kompensacinės išmokos už 4 augalų kaitos taikymą apskaičiavimas, taikant 2020–2022 m. faktinius duomenis:

Rodiklis	Vertė, EUR/ha
Pajamos, taikant 2 augalų kaitą	1090
Pajamos, taikant 4 augalų kaitą	911
Pajamų skirtumas	180
Išlaidos, taikant 2 augalų kaitą	1019
Išlaidos, taikant 4 augalų kaitą	907
Išlaidų skirtumas	112
Kompensacinė išmoka	68

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.

	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko1.1 - Už ne mažiau kaip 4 augalų kaitos taikymą	Planuojama vieneto suma	57,00	57,00	57,00	57,00	57,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		68,00	68,00	68,00	68,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	268 161,40	543 950,16	550 232,33	552 886,40	553 905,14	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	15 285 199,80	31 005 159,12	31 363 242,81	31 514 524,80	31 572 592,98	140 740 719,51
IŠ VISO	O.8 (vienetas: Hektarai)	268 161,40	543 950,16	550 232,33	552 886,40	553 905,14	Suma: 2 469 135,43 Didžiausia suma: 553 905,14
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurai)	15 285 199,80	31 005 159,12	31 363 242,81	31 514 524,80	31 572 592,98	140 740 719,51
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sajungos įnašas)						

TI05eko1.2 - Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI05eko1.2
Intervencijos pavadinimas	Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai
Priemonės rūšis	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos
Bendrasis produkto rodiklis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų

BŽŪP VEIKSMŲ SRITYS. Kodas + aprašymas

AOA-A klimato kaitos švelninimas, įskaitant vykdant žemės ūkio veiklą išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą, taip pat esamų anglies dioksido priemonių priežiūrą ir anglies sekvestracijos didinimą

AOA-D dirvožemio degradacijos prevencija, dirvožemio atkūrimas, dirvožemio derlingumo ir maistingųjų medžiagų valdymo gerinimas [įskaitant dirvožemio biotą]

AOA-E biologinės įvairovės apsauga, buveinių arba rūšių išsaugojimas arba atkūrimas, įskaitant kraštovaizdžio ypatybių arba negamybinių plotų priežiūrą ir kūrimą

AOA-F veiksmai, kuriais siekiama tausiai ir mažiau naudoti pesticidus, ypač tuos, kurie kelia pavojų žmonių sveikatai arba aplinkai

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
e.1	Taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose	Aukštas	Taip
e.2	Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo technologijas	Aukštas	Taip
e.3	Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenų teritorijose	Aukštas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų

rodikliai pateikiami paryškintu šriftu
R.14 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemones (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis
R.19 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami dirvožemį tvarkyti padedantys įsipareigojimai, kuriais siekiama pagerinti dirvožemio kokybę ir biotą (pvz., sumažinti žemės dirbimą, apšėti dirvas kultūriniais augalais, taikyti sėjomainą, be kita ko, ankštiniais augalais), dalis
R.21 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami vandens telkinių kokybę užtikrinti padedantys įsipareigojimai, dalis
R.22 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai, susiję su geresniu maisto medžiagų valdymu, dalis
R.24 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, kurių atžvilgiu prisiimti remiami konkretūs įsipareigojimai, kad būtų užtikrintas tausaus pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti pesticidų keliamą riziką ir poveikį, pvz., pesticidų nutekėjimą, dalis
R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencine priemone siekiama skatinti auginti dirvožemio kokybei išsaugoti palankius augalus. Plėtojant intensyvią žemdirbystę, augalų mitybos poreikiai dažniausiai tenkinami mineralinėmis trąšomis. Jomis dirvožemis praturtinamas reikiamomis maisto medžiagomis, tenkinami auginamų augalų poreikiai, tačiau intensyvus mineralinių trąšų naudojimas turi neigiamos įtakos aplinkai įvairiais aspektais: nitratų išplovimu į gruntinius vandenis, eutrofikacijos procesų suintensyvėjimu, dirvožemio elementų pusiausvyros sutrikimais, azoto oksidų tarša. Siekiant išsaugoti ekologinę pusiausvyrą, įtraukti augalų nepasisavintą azotą ir kitas medžiagas į biologinį apytakos ratą, būtina taikyti technologiją auginant tarpinius pasėlius, kurie vasaros pabaigoje – rudenį dirvožemyje likusias maisto medžiagas akumuliuoja biomasėje ir neleidžia joms išsiplauti. Tarpiniai pasėliai, nuėmus pagrindinių augalų derlių, savo antžemine mase dengia dirvos paviršių, todėl mažina dirvos eroziją, įsavana dirvožemyje esančias maisto medžiagas, pagerina dirvožemio struktūrą, jo derlingumą, po jų auginimo mažėja piktžolių, ligų ir kenkėjų plitimas ariamoje žemėje. Įgyvendinant šią intervencinę priemonę ūkio subjektai bus skatinami auginti tarpinius pasėlius, didėjant tarpinių pasėlių plotams ne tik gerės ariamos žemės agrocheminė sudėtis ir fizikinės savybės, bet ir bus reikšmingai prisidedama prie aplinkos taršos ir neigiamų klimato kaitos pokyčių mažinimo. Auginant ankštinius augalus prisidedama prie ŠESD emisijų mažinimo, nes jie fiksuodami azotą iš oro nereikalauja didelio papildomo tręšimo, o praturtindami dirvožemį azotu taip pat mažina ir po jų auginamų augalų tręšimo poreikį.

Intervencine priemone bus užtikrintas veiklos tęstinumas ir tvarumas ūkiuose, palaikant tinkamą ūkių pajamų lygį, (BŽŪP SO1 tikslas) bei prisidedama prie SO4 ir SO5 tikslų ir Žaliojo kurso įgyvendinimo.

Pareiškėjai, dalyvaujantys šioje intervencinėje priemonėje, gali pretenduoti į paramą už tą patį plotą tik pagal vieną veiklą iš trijų – tarpinių pasėlių per žiemą auginimas, įsėlio auginimas, posėlio auginimas – pasirinktinai.

Tarpinių pasėlių plotai, kuriuose įgyvendinama priemonė, tinkami užskaitai pagal GAAB 8 pirmąjį reikalavimą (minimali ariamosios žemės ūkio lygmeniu dalis – 7 %, jei ji taip pat apima tarpinius pasėlius arba azotą kaupiančius pasėlius, auginamus nenaudojant augalų apsaugos produktų, iš kurių 3 % turi būti pūdymui palikta žemė arba negamybiniai objektai); negamybiniais elementais, įskaitant žaliąjį pūdymą, ir (ar) azotą kaupiantiems augalams, ir (ar) tarpiniams pasėliams skirti ne mažiau kaip 4 proc. deklaruojamos ariamosios žemės (taikoma tik 2024 metams)). Ši nuostata netaikoma nuo 2025 metų.

Pareiškėjai, dalyvaujantys šioje intervencinėje priemonėje, gali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal šias intervencines priemones: TI05eko1.1 „Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita“; TI05eko1.4 „Veiklos ariamojoje žemėje – Sertifikuotos sėklos naudojimas“ (sertifikuotą sėklą naudojant pagrindinės kultūros sėjai); TI05eko1.8 „Veiklos ariamojoje žemėje – Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos“ (BŽŪP I ramsčio intervencinės priemonės) bei KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“; KP11ANCs „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis“ (BŽŪP II ramsčio intervencinės priemonės).

Įsipareigojimų dėl ekologinės sistemos aprašymas

Įsipareigojimai:

1. auginant tarpinius pasėlius per žiemą:

1.1. tarpinius pasėlius pasėti iki rugsėjo 15 d. ir išlaikyti iki kitų metų kovo 1 d. Tarpinius pasėlius gali sudaryti daugiametės ankštinės ir varpinės žolės, aliejiniai augalai, ankštiniai augalai, varpiniai javai ar kt. tarpiniai augalai, ar šių grupių augalų mišinys;

1.2. neruošti pašaro ir nešienauti;

1.3. nenaudoti augalų apsaugos produktų;

1.4. nenaudoti mineralinių ir organinių trąšų;

2. auginant įsėlį:

2.1. įsėti įsėlį į pagrindinį pasėlį ir nepertraukiamai išlaikyti dirvoje bent 8 savaites po pagrindinės kultūros derliaus nuėmimo;

2.2. nenuimti įsėlio derliaus, neganyti gyvulių;

2.3. po pagrindinio pasėlio nuėmimo įsėliui nenaudoti augalų apsaugos produktų, mineralinių ir organinių trąšų;

3. auginant posėlį:

3.1. nuėmus pagrindinę kultūrą pasėti posėlį iki rugpjūčio 15 d. ir nepertraukiamai išlaikyti dirvoje bent 8 savaites;

3.2. nenuimti posėlio derliaus, neganyti gyvulių;

3.3. po pagrindinio pasėlio nuėmimo posėliui nenaudoti augalų apsaugos produktų, mineralinių ir organinių trąšų;

4. laikytis reikalavimų, nustatytų tinkamumo kriterijų 4 punkte, visą įsipareigojimų laikotarpį;

5. įsipareigojimų laikotarpis – 1 metai.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai: fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje.

Tinkamumo kriterijai:

1. pareiškėjams ir jų deklaruojamiems plotams taikomi apibrėžimai ir būtiniausieji reikalavimai, nustatyti Strateginio plano 4.1. dalyje;
2. tinkamas paramai plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos, nustatytas Strateginio plano 4.1.7 dalyje. Tinkamas paramai plotas susideda iš laukų, kurių mažiausias plotas nustatytas nacionaliniuose teisės aktuose;
3. tinkamas finansuoti žemės ūkio naudmenų tipas – ariamoji žemė;
4. pareiškėjas dalyvauja bent vienoje negamybinėje veikloje pagal žemės geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartą (toliau – GAAB) 8 ir šiai (šioms) veiklai (-oms) prie reikalaujamos ariamosios žemės dalies, skiriamos kraštovaizdžio elementams pagal GAAB 8, papildomai skiria ne mažiau kaip 1 proc. deklaruojamos ariamosios žemės ploto. Į papildomai skiriamą ne mažiau kaip 1 proc. deklaruojamos ariamosios žemės plotą gali būti įskaitomas žaliasis pūdyvas pagal GAAB 8 (taikoma 2024 metams).

4 tinkamumo kriterijus netaikomas pareiškėjams (taikoma 2024 metams):

- deklaruojantiems mažiau nei 10 ha ariamosios žemės;
- jeigu daugiau kaip 75 proc. ūkio ariamosios žemės naudojama žolei ar žoliniams pašarams auginti, pūdymui palikta žemė arba yra naudojama ankštiniais augalams auginti, arba naudojama keliais minėtais tikslais;
- jeigu daugiau kaip 75 proc. paramai tinkamo ploto yra daugiametės pievos, yra naudojama žolei ar kitiems žoliniams pašarams auginti arba naudojama keliais minėtais tikslais;
- jeigu daugiau kaip 40 proc. paramai tinkamo ploto yra daugiametės pievos.
- pagal GAAB 8 deklaruojantiems 4 proc. kraštovaizdžio elementų arba 3 proc. kraštovaizdžio elementų ir 4 proc. azotą fiksuojančių augalų;
- iš 4 proc. GAAB 8 negamybinių elementų 1 proc. skiriantiems kraštovaizdžio elementų priežiūrai;

- naujai įkuriantiems 3 proc. daugiamečių pievų nuo deklaruoto žemės ūkio naudmenų ploto;
- pagal GAAB 8 deklaruojantiems ne mažiau kaip 4 proc. negamybinių elementų, įskaitant žaliaji pūdymą, ir (ar) azotą kaupiančių augalų, ir (ar) tarpinių pasėlių.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
GAEC06	Minimali dirvožemio dangą siekiant išvengti, kad dirvožemis bus tuščias pažeidžiamiausiai laikotarpiais
SMR02	1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva 91/676/EEB dėl vandenių apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių: 4 ir 5 straipsniai
SMR07	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinant Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB: 55 straipsnio pirmas ir antras sakiniai
SMR08	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo: 5 straipsnio 2 dalis ir 8 straipsnio 1–5 dalys; 12 straipsnis dėl pesticidų naudojimo saugomose teritorijose, apibrėžtose pagal Direktyvą 2000/60/EB ir su „Natura 2000“ susijusiuose teisės aktuose, apribojimų; 13 straipsnio 1 ir 3 dalys dėl pesticidų tvarkymo bei saugojimo ir likučių šalinimo

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės (IKOK) bendrieji principai ir jų taikymo reikalavimai, nustatyti Augalų apsaugos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 3D-535 (3 priedo 2.1.1.1 ir 2.1.1.2 p.).

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su ekologine sistema (paaiškinkite, kaip ekologinė sistema viršija pradinę reikšmę, visų pirma VR ir nacionalinių standartų atžvilgiu)

Intervencinė priemonė viršija GAAB6 reikalavimus, nes pagal GAAB6 nėra privaloma auginti tarpinius pasėlius. Intervencinė priemonė taip pat viršija VR2, VR7 ir VR8 bei IKOK reikalavimus, nes nustatomas ilgesnis tarpinių pasėlių išlaikymo laikotarpio terminas, draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus, organines ir mineralines trąšas.

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Taikomas vienodas kompensacinės išmokos dydis, kaip nustatyta šios intervencinės priemonės aprašymo 11 punkte.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Netaikoma

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl

savatoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų.

11. Planuojamos vieneto sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI05eko1.2 1 - Už tarpinių pasėlių per žiemą auginimą	Vienoda		R.14; R.19; R.21; R.22; R.24; R.4
TI05eko1.2 2 - Už įsėlio / posėlio auginimą	Vienoda		R.14; R.19; R.21; R.22; R.24; R.4

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI05eko1.2 1 - Už tarpinių pasėlių per žiemą auginimą

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (139 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (168 Eur/ha), kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (97 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Remiantis statistiniais duomenimis (VĮ Žemės ūkio duomenų centras, Ūkininkų ūkių apskaitos duomenų tinklo (ŪADT) bazė) bei siekiant subalansuoti stambių ir smulkių ūkių santykį – plotas, viršijantis 300 ha, yra remiamas 85 proc.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinė išmoka už tarpinių pasėlių auginimą auginant juos per žiemą apskaičiuota kviečių pagrindu, nes Lietuvos pasėlių struktūroje vyrauja žieminiai augalai, o didžiausią dalį jų sudaro žieminiai kviečiai. Kviečiai yra vienas pelningiausių augalų Lietuvoje, todėl kviečių (daugiausia žieminių) auginimas plačiai paplitęs, naudojamos produktyvios jų veislės, reikalaujančios intensyvių augalų auginimo technologijų. Papildomos išlaidos ir negautos pajamos apskaičiuojamos atsižvelgiant į reikalavimą, kad po derliaus nuėmimo sėjomainos rotacijoje tarp pagrindinių pasėlių įterpiami tarpiniai pasėliai, paliekant juos per žiemą iki kitų metų kovo mėnesio. Ūkiuose, kurie augina tarpinius pasėlius, palyginti su tais, kurie kviečius augina tradiciniu būdu, daugiausia skiriasi pajamos. Pajamų skirtumas atsiranda dėl to, kad tradicinės gamybos ūkiuose auginami žieminiai kviečiai, o ūkiuose, kuriuose auginami tarpiniai pasėliai – vasariniai kviečiai. 2020–2022 m. duomenimis, žieminių kviečių derlingumas vidutiniškai buvo apie trečdalį didesnis nei vasarinių kviečių, atitinkamai skiriasi ir pajamos. Vasarinių kviečių auginimo išlaidos, tarpinius pasėlius auginančiuose ūkiuose, yra mažesnės, palyginti su žieminių kviečių auginimo išlaidomis tradiciniuose ūkiuose. Auginant tarpinius pasėlius mažesnės išlaidos trąšoms, papildomos išlaidos susidaro dėl tarpinių augalų sėklos įsigijimo ir sėjos.

Kompensacinės išmokos už tarpinius pasėlius per žiemą apskaičiavimas, taikant 2020–2022 m. faktinius duomenis:

Rodiklis	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	1228
Ekologinės sistemos ūkio pajamos	861
Prarandama pajamų	367
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	975

Ekologinės sistemos ūkio išlaidos	776
Išlaidų skirtumas	199
Kompensacinė išmoka	168

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

TI05eko1.2 2 - Už įsėlio / posėlio auginimą

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (50 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (70 Eur/ha), kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (35 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Remiantis statistiniais duomenimis (VĮ Žemės ūkio duomenų centras, Ūkininkų ūkių apskaitos duomenų tinklo (ŪADT) bazė) bei siekiant subalansuoti stambių ir smulkių ūkių santykį – plotas, viršijantis 300 ha, yra remiamas 85 proc.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai. Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes, atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų, susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinė išmoka už įsėlį/posėlį apskaičiuota vadovaujantis tais pačiais principais, kaip ir už tarpinių pasėlių auginimą per žiemą, tačiau įvertinant, kad įsėlis/posėlis dirvoje nepertraukiamai išlaikomas 8 savaites, kai tarpiniai pasėliai per žiemą dirvoje paliekami iki kitų metų kovo mėn.

Kompensacinės išmokos už įsėlį/posėlį apskaičiavimas, taikant 2020–2022 m. faktinius duomenis:

Rodiklis	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	1228
Ekologinės sistemos ūkio pajamos	957
Prarandama pajamų	271
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	975
Ekologinės sistemos ūkio išlaidos	774
Išlaidų skirtumas	201
Kompensacinė išmoka	70

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

12. Planuojamos vieneto sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.

	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko1.2 1 - Už tarpinių pasėlių per žiemą auginimą	Planuojama vieneto suma	139,00	139,00	139,00	139,00	139,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	97,00	97,00	97,00	97,00	97,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		168,00	168,00	168,00	168,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	195 445,97	180 000,00	182 664,00	185 000,00	186 000,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	27 166 989,83	25 020 000,00	25 390 296,00	25 715 000,00	25 854 000,00	129 146 285,83
TI05eko1.2 2 - Už įsėlio / posėlio auginimą	Planuojama vieneto suma		50,00	50,00	50,00	50,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma		35,00	35,00	35,00	35,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		70,00	70,00	70,00	70,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)		165 380,40	167 833,60	158 404,00	151 826,40	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma		8 269 020,00	8 391 680,00	7 920 200,00	7 591 320,00	32 172 220,00
IŠ VISO	O.8 (vienetas: Hektarai)	195 445,97	345 380,40	350 497,60	343 404,00	337 826,40	Suma: 1 572 554,37 Didžiausia suma: 350 497,60
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)	27 166 989,83	33 289 020,00	33 781 976,00	33 635 200,00	33 445 320,00	161 318 505,83
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						

TI05eko1.4 - Veiklos ariamojoje žemėje - Sertifikuotos sėklos naudojimas

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI05eko1.4
Intervencijos pavadinimas	Veiklos ariamojoje žemėje - Sertifikuotos sėklos naudojimas
Priemonės rūšis	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos
Bendrasis produkto rodiklis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų

SO9 Gerinti Sąjungos žemės ūkio atsaką į visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, įskaitant aukštos kokybės, saugų ir maistingą maistą, pagamintą tvariu būdu, mažinti maisto atliekų kiekį, gerinti gyvūnų gerovę ir kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms

BŽŪP VEIKSMŲ SRITYS. Kodas + aprašymas

AOA-A klimato kaitos švelninimas, įskaitant vykdant žemės ūkio veiklą išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą, taip pat esamų anglies dioksido priemonių priežiūrą ir anglies sekvestracijos didinimą

AOA-B prisitaikymas prie klimato kaitos, įskaitant veiksmus, skirtus maisto gamybos sistemų atsparumui ir gyvūnų bei augalų įvairovei didinti, siekiant didesnio atsparumo ligoms ir klimato kaitai

AOA-F veiksmai, kuriais siekiama tausiai ir mažiau naudoti pesticidus, ypač tuos, kurie kelia pavojų žmonių sveikatai arba aplinkai

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
e.2	Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo technologijas	Aukštas	Taip
e.3	Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenų teritorijose	Aukštas	Taip
i.2	Skatinti ūkiuose taikyti integruotas kenksmingųjų organizmų kontrolės praktikas	Žemas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų

rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.12 Naudojamų žemės ūkio naudmenų dalis pagal remiamus įsipareigojimus, skirtus prisitaikymui prie klimato kaitos gerinti

R.24 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, kurių atžvilgiu prisiimti remiami konkretūs įsipareigojimai, kad būtų užtikrintas tausaus pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti pesticidų keliamą riziką ir poveikį, pvz., pesticidų nutekėjimą, dalis

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencinė priemonė skirta paskatinti ūkius naudoti sertifikuotą sėklą. Lietuvoje sertifikuota sėkla pasėjama tik apie 20 proc. javų pasėlių ir apie 7 proc. bulvių, kai tuo tarpu ES šalyse apsėjama vidutiniškai 50 proc. pasėlių. Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro Žemdirbystės instituto vertinimu, 2030 m. sertifikuota sėkla galėtų būti naudojama 35 proc. javų plote. Intervencinėje priemonėje galės dalyvauti ir ūkiai, atnaujinantys ir persėjantys sertifikuota sėkla ganyklas ar pievas.

Sertifikuota sėkla yra paruošta griežtai laikantis nustatytų reikalavimų, jos beicavimo kokybė yra geresnė dėl tolygesnio, tvirtesnio sėklos padengimo beicu, taip pat yra mažesnio dulketumo (tyrimų duomenimis, ūkyje paruoštos nesertifikuotos sėklos dulketumas 4,8 g/100 kg, sertifikuotos sėklos – 2,2 g/100 kg). Sertifikuota sėkla išsiskiria tuo, kad ji yra išvalyta nuo piktžolių sėklų, skaldytų ir smulkių grūdų, todėl pasėlis būna tolygus, laukai apsaugomi nuo piktžolių (tuščiosios avižos, laukinės aguonos ir kt.) plitimo, sėjant mažiau dulketą sėklą, mažiau teršiama aplinka sėjos metu. Sertifikuota sėkla tolygiau sudygsa, jos daigumas visada būna patikrintas, todėl galima paskaičiuoti sėjos normą ir suformuoti optimalų pasėlių tankumą nepadidinant beicuotos sėklos kiekio. Pasėliai iš sertifikuotos sėklos būna sveikesni ir stipresni, atsparesni neigiamiems klimato veiksniams bei ligoms. Sėjant sertifikuotą sėklą, išlaikomos veislių savybės (genetinis potencialas), gaunamas kokybiškesnis ir didesnis derlius.

Sertifikuotos sėklos naudojimas – tai minimali investicija, atnešanti didžiausią naudą ir pridėtinę vertę bei užtikrina Žaliojo kurso tikslus mažinti augalų apsaugos produktų ir trąšų kiekį žemės ūkyje. Naudojant sertifikuotą sėklą bei laikantis visų agrotechnikos reikalavimų, užaugintas derlius bus mažiau užkrėstas kenksmingomis piktžolių sėklomis, kitais mikroorganizmais, todėl bus naudojama mažiau augalų apsaugos produktų, padidės augalų derlingumas, bus užauginama sveikesnė ir kokybiškesnė produkcija. Sertifikuotos sėklos naudojimas leis užauginti sveikesnius, stipresnius ir neigiamiems klimato veiksniams bei ligoms atsparesnius pasėlius, pagerės ūkių prisitaikymas prie besikeičiančių klimato sąlygų. Intervencinės priemonės dėka mažės galimų nuostolių, kuriuos gali sukelti ekstremalūs meteorologiniai reiškiniai, pasireiškimo rizika, dėl mažesnio trąšų ir aplinkos apsaugos produktų naudojimo mažės aplinkos (vandens, dirvos, oro) tarša ir ŠESD emisijos, todėl sertifikuotos sėklos naudojimas prisidės prie BŽŪP SO4, SO5 ir SO9 tikslų ir Žaliojo kurso įgyvendinimo. Taip pat intervencine priemone bus užtikrintas veiklos tęstinumas ir tvarumas ūkiuose, palaikant tinkamą ūkių pajamų lygį (BŽŪP SO1 tikslas).

Pareiškėjai, dalyvaujantys šioje intervencinėje priemonėje, gali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal šias intervencines priemones: TI05eko1.1 „Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita“; TI05eko1.2 „Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai“ (sertifikuota sėkla naudojama pagrindinės kultūros sėjai); TI05eko1.8 „Veiklos ariamojoje žemėje – Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos“ (BŽŪP I ramsčio intervencinės priemonės) bei KP11ANCs „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis“, KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“ (BŽŪP II ramsčio intervencinės priemonės).

Įsipareigojimų dėl ekologinės sistemos aprašymas

Įsipareigojimai:

1. sėjai naudoti tik sertifikuotą sėklą ir taisyklėse nustatytais terminais saugoti bei pateikti sertifikuotos sėklos įsigijimo faktui pagrįsti reikalingus dokumentus;
2. plotų, kuriuose pasėta sertifikuota sėkla, nenaudoti sėklos gamybai (šie plotai negali būti aprobeuojami bei derlius negali būti sertifikuojamas Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos);
3. sertifikuotą sėklą įsigyti ne anksčiau kaip prieš 24 mėnesius iki einamųjų metų paraiškų teikimo pabaigos;
4. laikytis reikalavimų, nustatytų tinkamumo kriterijų 5 punkte, visą įsipareigojimų laikotarpį;

5. įsipareigojimų laikotarpis 1 metai.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai: fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje.

Tinkamumo kriterijai:

1. pareiškėjams ir jų deklaruojamiems plotams taikomi apibrėžimai ir būtiniausieji reikalavimai, nustatyti Strateginio plano 4.1 dalyje;
2. tinkamas paramai plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos – ne mažesnis kaip 0,5 ha. Tinkamas paramai plotas susideda iš laukų, kurių mažiausias plotas nustatytas nacionaliniuose teisės aktuose;
3. tinkamas finansuoti žemės ūkio naudmenų tipas – ariamoji žemė (įskaitant ganyklas arba pievas);
4. sertifikuotos sėklos sėjos kiekiai nustatyti nacionaliniuose teisės aktuose;
5. pareiškėjas dalyvauja bent vienoje negamybinėje veikloje pagal žemės geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartą (toliau – GAAB) 8 ir šiai (šioms) veiklai (-oms) prie reikalaujamos ariamosios žemės dalies, skiriamos kraštovaizdžio elementams pagal GAAB 8, papildomai skiria ne mažiau kaip 1 proc. deklaruojamos ariamosios žemės ploto. Į papildomai skiriamą ne mažiau kaip 1 proc. deklaruojamos ariamosios žemės plotą gali būti įskaitomas žaliasis pūdyvas pagal GAAB 8 (taikoma 2024 metams);
6. pareiškėjas dalyvauja bent vienoje kompleksinės ekologinės sistemos "Veiklos ariamojoje žemėje" veikloje (taikoma nuo 2025 metų).

5 tinkamumo kriterijus netaikomas pareiškėjams (taikoma 2024 metams):

- deklaruojantiems mažiau nei 10 ha ariamosios žemės;
- jeigu daugiau kaip 75 proc. ūkio ariamosios žemės naudojama žolei ar žoliniam pašarams auginti, pūdymui palikta žemė arba yra naudojama ankštiniam augalams auginti, arba naudojama keliais minėtais tikslais;
- jeigu daugiau kaip 75 proc. paramai tinkamo ploto yra daugiametės pievos, yra naudojama žolei ar kitiems žoliniam pašarams auginti arba naudojama keliais minėtais tikslais;
- jeigu daugiau kaip 40 proc. paramai tinkamo ploto yra daugiametės pievos.
- pagal GAAB 8 deklaruojantiems 4 proc. kraštovaizdžio elementų arba 3 proc. kraštovaizdžio elementų ir 4 proc. azotą fiksuojančių augalų;
- iš 4 proc. GAAB 8 negamybinių elementų 1 proc. skiriantiems kraštovaizdžio elementų priežiūrai;
- naujai įkuriantiems 3 proc. daugiamečių pievų nuo deklaruoto žemės ūkio naudmenų ploto;
- pagal GAAB 8 deklaruojantiems ne mažiau kaip 4 proc. negamybinių elementų, įskaitant žaliąjį pūdyvą, ir (ar) azotą kaupiančių augalų, ir (ar) tarpinių pasėlių.

6 tinkamumo kriterijus netaikomas pareiškėjams (taikoma nuo 2025 metų):

- deklaruojantiems mažiau nei 100 ha ariamosios žemės.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės (IKOK) bendrieji principai ir jų taikymo reikalavimai, nustatyti Augalų apsaugos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 3D-535 (3 priedo 2.1.3 p.).

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su ekologine sistema (paaiškinkite, kaip ekologinė sistema viršija pradinę reikšmę, visų pirma VR ir nacionalinių standartų atžvilgiu)

Intervencinė priemonė viršijami IKOK reikalavimai, nes nustatomi sertifikuotos sėklos įsigijimo terminai, taip pat sertifikuotos sėklos sėjos kiekiai bus nustatyti nacionaliniuose teisės aktuose. Be to, IKOK bendruosius principus turi taikyti tik žemės ūkio subjektai, naudojantys profesionaliajam naudojimui skirtus augalų apsaugos produktus.

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Taikomas vienodas kompensacinės išmokos dydis, kaip nustatyta šios intervencinės priemonės aprašymo 11 punkte.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Netaikoma

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI05eko1.4 - Už sertifikuotos sėklos naudojimą	Vienoda		R.12; R.24; R.4

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI05eko1.4 - Už sertifikuotos sėklos naudojimą

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (16 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (21 Eur/ha), kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (11 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Remiantis statistiniais duomenimis (VĮ Žemės ūkio duomenų centras, Ūkininkų ūkių apskaitos duomenų tinklo (ŪADT) bazė) bei siekiant subalansuoti stambių ir smulkių ūkių santykį – plotas, viršijantis 300 ha, yra remiamas 85 proc.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi Lietuvos statistikos departamento, LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinė išmoka už sertifikuotos sėklos naudojimą apskaičiuota kviečių pagrindu, nes Lietuvos pasėlių struktūroje vyrauja vienmečiai žieminiai augalai, o didžiausią dalį jų sudaro žieminiai kviečiai. Kviečiai yra vienas pelningiausių augalų Lietuvoje, todėl kviečių (daugiausia žieminių) auginimas plačiai paplitęs, naudojamos produktyvios jų veislės, reikalaujančios intensyvių augalų auginimo technologijų. Ūkiuose, kurie naudoja sertifikuotą sėklą, palyginti su tais, kurie sertifikuotos sėklos nenaudoja, gauna didesnes pajamas dėl 5 proc. didesnio derlingumo. Derlingumo padidėjimas nekompensuoja išaugusių išlaidų sertifikuotos sėklos įsigijimui.

Kompensacinės išmokos už sertifikuotos sėklos naudojimą apskaičiavimas, taikant 2020–2022 m. faktinius duomenis:

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	936
Ūkio pajamos, kai naudojama sertifikuota sėkla	984
Pajamų skirtumas	48
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	857
Ūkio išlaidos, kai naudojama sertifikuota sėkla	926
Išlaidų skirtumas	69
Kompensacinė išmoka	21

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko1.4 - Už sertifikuotos sėklos naudojimą	Planuojama vieneto suma	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	11,00	11,00	11,00	11,00	11,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		21,00	21,00	21,00	21,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	388 529,85	393 769,27	394 397,49	402 723,08	404 282,35	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	6 216 477,60	6 300 308,32	6 310 359,84	6 443 569,28	6 468 517,60	31 739 232,64
IŠ VISO	O.8 (vienetas: Hektarai)	388 529,85	393 769,27	394 397,49	402 723,08	404 282,35	Suma: 1 983 702,04 Didžiausia suma: 404 282,35
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurai)	6 216 477,60	6 300 308,32	6 310 359,84	6 443 569,28	6 468 517,60	31 739 232,64
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sajungos įnašas)						

TI05eko1.5 - Kraštovaizdžio elementų priežiūra

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI05eko1.5
Intervencijos pavadinimas	Kraštovaizdžio elementų priežiūra
Priemonės rūšis	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos
Bendrasis produkto rodiklis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkių gyvūnų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų

SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

BŽŪP VEIKSMŲ SRITYS. Kodas + aprašymas

AOA-A klimato kaitos švelninimas, įskaitant vykdant žemės ūkio veiklą išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą, taip pat esamų anglies dioksido priemonių priežiūrą ir anglies sekvestracijos didinimą

AOA-C vandens kokybės apsauga ar gerinimas ir intensyvaus vandens išteklių naudojimo mažinimas

AOA-D dirvožemio degradacijos prevencija, dirvožemio atkūrimas, dirvožemio derlingumo ir maistinių medžiagų valdymo gerinimas [įskaitant dirvožemio biotą]

AOA-E biologinės įvairovės apsauga, buveinių arba rūšių išsaugojimas arba atkūrimas, įskaitant kraštovaizdžio ypatybių arba negamybinių plotų priežiūrą ir kūrimą

AOA-F veiksmai, kuriais siekiama tausiai ir mažiau naudoti pesticidus, ypač tuos, kurie kelia pavojų žmonių sveikatai arba aplinkai

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
e.1	Taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose	Aukštas	Taip
e.2	Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo technologijas	Aukštas	Taip
e.3	Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenų	Aukštas	Taip

	teritorijose		
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip
f.2	Gerinti su žemės ūkiu ir miškais susijusių buveinių būklę	Aukštas	Taip
f.3	Saugoti biologinės įvairovės apsaugos požiūriu vertingus agrarinio kraštovaizdžio elementus	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.14 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemones (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis

R.19 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami dirvožemį tvarkyti padedantys įsipareigojimai, kuriais siekiama pagerinti dirvožemio kokybę ir biotą (pvz., sumažinti žemės dirbimą, apsėti dirvas kultūriniais augalais, taikyti sėjomainą, be kita ko, ankštiniais augalais), dalis

R.31 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai remti biologinės įvairovės išsaugojimą arba atkūrimą, dalis, įskaitant didelės gamtinės vertės ūkininkavimo praktiką

R.34 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai tvarkyti kraštovaizdžio elementus, įskaitant gyvatvores ir medžius, dalis

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencine priemone siekiama atkurti ir išsaugoti tradicinį mozaikišką kraštovaizdį. Didelio mozaikiškumo teritorijose sudaromos sąlygos (nišos) gyventi ir daugintis įvairioms augalų ir gyvūnų rūšims ir tokiu būdu prisidės prie bioįvairovės išsaugojimo. Ši intervencinė priemonė skatins įkurti naujus ir (ar) išlaikyti esamus kraštovaizdžio elementus. Kraštovaizdžio elementai apsaugos dirvožemį nuo erozijos, todėl intervencinė priemonė gali turėti tiesioginį teigiamą poveikį nacionalinių dirvožemio derlingumo išsaugojimo, organinės medžiagos kiekio padidinimo, erozijos sumažinimo tikslų įgyvendinimui.

Parama pagal intervencinę priemonę skiriama kraštovaizdžio elementų tvarkymui ir įkūrimui ariamojoje žemėje ir daugiametėse pievose.

Pagal šią intervencinę priemonę nustatomos 3 kompensacinės išmokos už: esamų kraštovaizdžio elementų priežiūrą; naujų žolinių elementų įkūrimą; naujų medėjančių elementų sodinimą. Pareiškėjai, dalyvaujantys šioje intervencinėje priemonėje, už tą patį plotą gali pretenduoti į vieną iš šių trijų kompensacinių išmokų pasirinktinai.

Kraštovaizdžio elementai yra:

1.linijiniai:

- ežios (ribinės juostos), palaukės;
- vandens telkinių pakrantės, pagrioviai (įskaitant apsaugines vandens juostas);
- medžių ir krūmų juostos. Kuriant naujus kraštovaizdžio elementus:

medžių sodinukai: paprastasis ažuolas, juodalksnis, paprastasis klevas, mažalapė liepa, paprastoji pušis, paprastasis uosis, paprastasis skroblas;

krūmų sodinukai: baltoji sedula (*Cornus alba*), paprastasis erškėtis (*Rosa canina*), grauželinė gudobelė (*Crataegus laevigata*), juodauogis šėivamedis (*Sambucus nigra*), paprastasis putinas (*Viburnum opulus*), raudonoji sedula (*Cornus sanguinea*), raudonuogis šėivamedis (*Sambucus racemosa*), paprastasis kadagys (*Juniperus communis*), putinalapis pūslenis (*Physicarpus opulifolius*), vienapiestė gudobelė (*Crataegus monogyna*);

2.taškiniai:

- pavieniai medžiai ar krūmai;
- akmenynai, akmenų, šakų, kelmų krūvos;

3.plotiniai:

- miškėliai, medžių ir krūmų grupės, žolinė danga, želdynai ir (ar) želdiniai (įskaitant apleistas sodybvietes ar apleistus ūkinius pastatus, kurie nėra vyraujantys, tačiau galintys teikti prieglobstį faunai ir naudą biologinei įvairovei taip prisidedant prie GAAB 8 tikslo);
- kasmet užmirksiančios vietos ariamojoje žemėje;
- vandens telkiniai (kūdros, tvenkiniai, ežerėliai).

Intervencine priemone bus užtikrintas veiklos tęstinumas ir tvarumas ūkiuose, palaikant tinkamą ūkių pajamų lygį, (BŽŪP SO1 tikslas) bei prisidedama prie BŽŪP SO4, SO5, SO6 tikslų ir Žaliojo kurso įgyvendinimo.

Siekiant užtikrinti intervencinės priemonės tikslų pasiekimą, nustatomas ilgalaikių įsipareigojimų laikotarpis (3 m.; nuo 2024 m. - 5 m. už žolinių kraštovaizdžio elementų įkūrimą ir (ar) priežiūrą). Nesant galimybės tęsti įsipareigojimų naujuoju BŽŪP laikotarpiu po 2027 metų, pareiškėjams bus sudaryta galimybė nutraukti prisiimtus įsipareigojimus, kurių laikotarpis dar nebus pasibaigęs. Pasibaigus naujai įkuriamų ir (ar) priežiūrimų esamų žolinių kraštovaizdžio elementų 5 m. įsipareigojimų laikotarpiui, plotas nevirš iš ariamosios žemės į daugiametę pievą, t. y. žemėnauda nepasikeis.

Kraštovaizdžio elementų plotai, kuriuose įgyvendinama intervencinė priemonė, tinkami pagal GAAB 8.

Pareiškėjai dalyvaujantys šioje intervencinėje priemonėje gali pretenduoti į paramą pagal intervencinę priemonę KP11ANCs „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis“ (BŽŪP II ramsčio intervencinė priemonė) su tam tikromis sąlygomis, aprašytomis įgyvendinimo taisyklėse.

Įsipareigojimų dėl ekologinės sistemos aprašymas

Įsipareigojimai:

1. dalyvauti intervencinėje priemonėje 3 metus, teikiant paraišką kasmet. Nuo 2024 m. prisiėmusiems įsipareigojimus už žolinių elementų įkūrimą ir (ar) priežiūrą – dalyvauti intervencinėje priemonėje 5 metus, teikiant paraišką kasmet (nesant galimybės tęsti įsipareigojimų naujuoju BŽŪP laikotarpiu po 2027 metų, pareiškėjams bus sudaryta galimybė nutraukti prisiimtus įsipareigojimus, kurių laikotarpis dar nebus pasibaigęs);
2. deklaruoti kraštovaizdžio elementus, kuriuos turi arba ketina įrengti ir juos prižiūrėti visą įsipareigojimų laikotarpį;
3. laikytis specialiųjų įsipareigojimų, skirtų kraštovaizdžio elementų priežiūrai:

Kraštovaizdžio elementai (KE)	Specifikacija	Esamo elemento tvarkymas (įskaitant naujai įkurtų elementų tvarkymą antrais ir vėlesniais metais)	Naujo elemento sukūrimas ir tvarkymas pirmaisiais metais
Linijiniai			
1. Ežios (ribinės juostos), palaukės	- Elementas turi būti įsiterpęs arba ribotis su pareiškėjo deklaruota ariamąja žeme. - Žolinių augalų juostos (be medžių ir	Draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus. Nušienauti vieną kartą per metus iki rugsėjo 1 d. Nušienautą žolę galima palikti suguldytą vietoje arba	Leisti augalijai įsikurti natūraliai arba iki liepos 15 d. užsėti daugiametėmis žolėmis ar jų mišiniu. Draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus.

	<p>krūmų).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Juosta tarp dviejų ariamų laukų, skirianti žemės sklypus arba deklaruojamus laukus arba juosta, esanti lauko pakraštyje. - Prisiimtų įsipareigojimų metu juostos vietos keisti negalima. - Plotis 1–6 m. - Juostų, kurių plotis yra 1–3 metrai, 1 ilgio metras atitinka 6 m² KE ploto; juostų, kurių plotis yra virš 3 iki 6 metrų, 1 ilgio metras atitinka 9 m² KE ploto. 	susmulkinti.	
2.	<p>Vandens telkinių pakrantės, pagrioviai (įskaitant apsaugines vandens juostas)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elementas turi būti įsiterpęs arba ribotis su pareiškėjo deklaruota ariamąja žeme ar daugiametėmis pievomis. - vandens telkinių pakrančių, įskaitant apsaugos juostas, pagriovių plotai pagal GAAB 4. - Vandens telkiniai gali 		

		<p>būti natūralūs arba dirbtiniai, tačiau paramai netinka telkiniai, turintys betonuotas pakrantes.</p> <p>- Juostų, kurių plotis yra 1–3 metrų, 1 ilgio metras atitinka 10 m² KE ploto;</p> <p>juostų, kurių plotis yra 3–6 metrų, 1 ilgio metras atitinka 13 m² KE ploto;</p> <p>juostų, kurių plotis yra 6–10 metrų, 1 ilgio metras atitinka 16 m² KE ploto;</p> <p>juostų, kurių plotis yra 10–15 metrų, 1 ilgio metras atitinka 20 m² KE ploto;</p> <p>juostų, kurių plotis yra 15–20 metrų, 1 ilgio metras atitinka 25 m² KE ploto.</p>		
3.	Medžių ir krūmų juostos	<p>- Juostos prie ariamos žemės laukų ar daugiamečių pievų, įskaitant tas, kurios auga prie vandens telkinių. Visos besiribojančių laukų</p>	<p>Draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus.</p> <p>Nearti prie pat šaknų: išlaikyti bent 1 m. atstumą iki juostą sudarančių krūmų lajos, medžių atveju – pagal lajos projekciją.</p>	<p>Sodinti ne žemesnius kaip 1 m. augalus, išskyrus atvejus, kai gali būti sodinami žemesni atskirų augalų rūšių augalai, išvardinti nacionaliniuose teisės aktuose.</p> <p>Sodinukus saugoti nuo gyvulių daromų pažeidimų, jei juosta ribojasi su ganykla (dedamos individualios</p>

	<p>kombinacijos yra leistinos.</p> <p>- Minimalus ilgis 10 m.</p> <p>- Plotis 1–20 m.</p> <p>- Juostų, kurių plotis yra 1–10 metrų, 1 ilgio metras atitinka 5 m² KE ploto;</p> <p>juostų, kurių plotis yra 10–20 metrų, 1 ilgio metras atitinka 10 m² KE ploto.</p>	<p>Nušienauti po medžių laja (krūmų atveju – 1 m. atstumu nuo krūmų lajos) vieną kartą per metus iki rugsėjo 1 d.</p> <p>Nušienautą žolę galima palikti suguldytą vietoje arba susmulkinti.</p>	<p>sodinukų apsaugos).</p> <p>Nušienauti po medžių laja (krūmų atveju – 1 m atstumu nuo krūmų lajos) vieną kartą per metus iki rugsėjo 1 d. Nušienautą žolę galima palikti suguldytą vietoje arba susmulkinti.</p> <p>Draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus.</p>
Taškiniai			
1. Pavieniai medžiai ar krūmai	<p>- Taškinis elementas ariamuose laukuose ar daugiametėse pievose, įskaitant prie elektros stulpų / atramų augančius krūmus.</p> <p>- Pavieniais medžiais laikomi tie medžiai, kurių lajos nesiliečia.</p> <p>- Medis / krūmas, kurio aukštis yra 1–3 metrų, atitinka 10 m² KE ploto;</p> <p>medis / krūmas, kurio aukštis yra daugiau nei 3 metrai, atitinka 100 m² KE ploto.</p>	<p>Draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus.</p> <p>Apsaugoti šaknis neariant po laja (išlaikyti bent 1 m. atstumą iki krūmų lajos).</p> <p>Nušienauti po medžių laja (krūmų atveju – 1 m. atstumu nuo krūmų lajos) vieną kartą per metus iki rugsėjo 1 d.</p> <p>Nušienautą žolę galima palikti suguldytą vietoje arba susmulkinti.</p>	–
2. Akmenynai,	- Taškinis	Draudžiama naudoti augalų	–

	akmenų, šakų, kelmų krūvos	<p>elementas ariamuosiuose laukuose ar daugiametėse pievose.</p> <p>- Krūva, kurios aukštis yra minimaliai 1 m, minimalus plotas 2 m², atitinka 8 m² KE ploto;</p> <p>krūva, kurios aukštis yra daugiau nei 1 m, plotas daugiau 2 m², atitinka 15 m² KE ploto.</p>	<p>apsaugos produktus, įskaitant 1 m. spinduliu aplink akmenų/šakų krūvą.</p> <p>Neleisti apaugti sumedėjusia augalija.</p>	
Plotiniai				
1.	<p>Miškeliai, medžių ir krūmų grupės, žolinė danga, želdynai ir (ar) želdiniai (įskaitant apleistas sodybvietes ar apleistus ūkinius pastatus, kurie nėra vyraujantys, tačiau galintys teikti prieglobstį faunai ir naudą biologinei įvairovei taip prisidedant prie GAAB 8 tikslo)</p>	<p>-Elementas turi būti įsiterpęs arba ribotis su pareiškėjo deklaruota ariamąja žeme ar daugiametėmis pievomis.</p> <p>- Minimalus plotas 100 m².</p> <p>- Maksimalus plotas 0,5 ha (netaisyklingos formos, išbraižomas konkretus plotas pagal lajų projekciją).</p> <p>- 1 m² atitinka 2 m² KE ploto.</p>	<p>Draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus.</p> <p>Nearti prie pat šaknų: išlaikyti bent 1 m. atstumą iki grupėje augančių krūmų lajos, medžių atveju – pagal lajos projekciją.</p> <p>Nušienauti vieną kartą per metus iki rugsėjo 1 d. Nušienautą žolę galima palikti suguldytą vietoje arba susmulkinti.</p>	
2.	Kasmet užmirkstančios vietos ariamojoje	- Elementas turi būti įsiterpęs arba ribotis su pareiškėjo	Draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus.	

	žemėje	deklaruota ariamąja žeme. - Minimalus plotas 100 m ² . - Maksimalus plotas 0,5 ha. - 1 m ² atitinka 2 m ² KE ploto.	Neleisti apaugti krūmais.	
3.	Vandens telkiniai (kūdras, tvenkiniai, ežerėliai)	- Elementas turi būti įsiterpęs arba ribotis su pareiškėjo deklaruota ariamąja žeme ar daugiametėmis pievomis. - Minimalus plotas 100 m ² . - Maksimalus plotas 0,5 ha (netaisyklingos formos, išbraižomas konkretus plotas). - 1 m ² atitinka 2 m ² KE ploto.	Pakrančių priežiūrai draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus. Nušienauti pakrantes vieną kartą per metus iki rugsėjo 1 d. Nušienautą žolę galima palikti suguldytą vietoje arba susmulkinti.	

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai: Fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje.

Tinkamumo kriterijai:

1. pareiškėjams ir jų deklaruojamiems plotams taikomi apibrėžimai ir būtiniausiai reikalavimai, nustatyti Strateginio plano 4.1. dalyje;
2. tinkamas finansuoti žemės ūkio naudmenų tipas – ariamoji žemė arba daugiametės pievos;
3. tinkamas paramai plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos - ne mažesnis kaip 0,5 ha (ūkiams iki 50 ha – ne mažesnis kaip 0,1 ha). Mažiausi kraštovaizdžio elementų plotai nustatyti intervencinės priemonės įsipareigojimų dalies „Įsipareigojimų dėl ekologinės sistemos aprašymas“ 3 punkte pateiktos lentelės stulpelyje „Specifikacija“.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas

viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
GAEC08	Minimali žemės ūkio paskirties žemės, skirtos negamybiniam plotams arba objektams, dalis. Minimali ariamosios žemės ūkio lygmeniu, skirtos negamybiniam plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, dalis – bent 4 % Jeigu ūkininkas įsipareigoja ne mažiau kaip 7 % savo ariamosios žemės skirti negamybiniam plotams ar objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, pagal sustiprintą ekologinę sistemą, laikantis 28 straipsnio 5a dalies, dalis, kuri turi būti laikoma kaip atitinkanti šį GAAB standartą, turi neviršyti 3 %. Minimali ariamosios žemės ūkio lygmeniu dalis – 7 %, jei ji taip pat apima tarpinius pasėlius arba azotą kaupiančius pasėlius, auginamus nenaudojant augalų apsaugos produktų, iš kurių 3 % turi būti pūdymui palikta žemė arba negamybiniai objektai. Tarpiniams pasėliams valstybės narės turėtų taikyti 0,3 svorinį koeficientą. Kraštovaizdžio elementų išlaikymas. Draudimas pjauti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi ir jauniklių auginimo sezonu. Galimybė taikyti apsaugos nuo invazinių augalų rūšių priemones
SMR02	1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva 91/676/EEB dėl vandenių apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių: 4 ir 5 straipsniai
SMR03	2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos: 3 straipsnio 1 dalis, 3 straipsnio 2 dalies b punktas, 4 straipsnio 1, 2 ir 4 dalys
SMR04	1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos: 6 straipsnio 1 ir 2 dalys
SMR07	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinant Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB: 55 straipsnio pirmas ir antras sakiniai
SMR08	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo: 5 straipsnio 2 dalis ir 8 straipsnio 1–5 dalys; 12 straipsnis dėl pesticidų naudojimo saugomose teritorijose, apibrėžtose pagal Direktyvą 2000/60/EB ir su „Natura 2000“ susijusiuose teisės aktuose, apribojimų; 13 straipsnio 1 ir 3 dalys dėl pesticidų tvarkymo bei saugojimo ir likučių šalinimo

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės (IKOK) bendrieji principai ir jų taikymo reikalavimai, nustatyti Augalų apsaugos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 3D-535 (3 priedo 2.1.6.5. p.).

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su ekologine sistema (paaiškinkite, kaip ekologinė sistema viršija pradinę reikšmę, visų pirma VR ir nacionalinių standartų atžvilgiu)

Intervencinė priemonė viršija GAAB8 reikalavimus, nes pagal šią intervencinę priemonę parama bus skiriama už kraštovaizdžio elementų, išvardintų GAAB 8, o taip pat į GAAB 8 taikymo sritį nepatenkančių kraštovaizdžio elementų, ariamojoje žemėje ir daugiametėse pievose tvarkymą ir įkūrimą, laikantis nustatytų reikalavimų (šienauti, nearti prie šaknų, nenaudoti augalų apsaugos produktų).

Priemonė viršija IKOK reikalavimus, nes kraštovaizdžio elementų deklaravimas, įrengimas ir priežiūra IKOK yra neprivalomi, o tik rekomendacinė praktika padedanti išsaugoti naudinguosius organizmus pasėliuose ir aplink juos išlaikant šiuos elementus. IKOK reikalavimuose profesionalus augalų apsaugos produktų naudotojas yra laisvas rinktis kada panaudoti visas turimas priemones laikantis IKOK principų,

tuo tarpu šioje intervencinėje priemonėje draudžiama naudoti bet kokius augalų apsaugos produktus, net jei profesionalus augalų apsaugos priemonių naudotojas, įvertinęs visas aplinkybes, mano tikslinga jas panaudoti siekiant užkirsti kelią ir suvaldyti ligų ar kenkėjų proveržį kraštovaizdžio elemento vietoje.

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Taikomas vienodas kompensacinės išmokos dydis, kaip nustatyta šios intervencinės priemonės aprašymo 11 punkte.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Netaikoma

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI05eko1.5 1 - Už esamų kraštovaizdžio elementų priežiūrą	Vienoda		R.14; R.19; R.31; R.34; R.4
TI05eko1.5 2 - Už naujų žolinių elementų įkūrimą	Vienoda		R.14; R.19; R.31; R.34; R.4
TI05eko1.5 3 - Už naujų medėjančių elementų sodinimą	Vienoda		R.14; R.19; R.31; R.34; R.4

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI05eko1.5 1 - Už esamų kraštovaizdžio elementų priežiūrą

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (150 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (193 Eur/ha), kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (105 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų, susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinės išmokos už kraštovaizdžio elementų priežiūrą nustatytos už vieną hektarą tinkamai prižiūrimų kraštovaizdžio elementų.

Kompensacinės išmokos už esamų kraštovaizdžio elementų priežiūrą apskaičiavimas, taikant 2020–2022 m. faktinius duomenis:

Rodiklis	Vertė, EUR/ha
Pajamos, netvarkant kraštovaizdžio elementų	936
Pajamos, tvarkant esamus kraštovaizdžio elementus	0
Pajamų skirtumas	936
Išlaidos, netvarkant kraštovaizdžio elementų	889
Išlaidos, tvarkant esamus kraštovaizdžio elementus	146
Išlaidų skirtumas	743
Kompensacinė išmoka	193

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

TI05eko1.5 2 - Už naujų žolinių elementų įkūrimą

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (206 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (258 Eur/ha), kuri sudaro 100

proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (144 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos. Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai. Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis. Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų, susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms. Kompensacinės išmokos už kraštovaizdžio elementų įkūrimą nustatytos už vieną hektarą naujai įrengtų kraštovaizdžio elementų. Kompensacinės išmokos už naujų žolinių elementų įkūrimą apskaičiavimas, taikant 2020–2022 m. faktinius duomenis:

Rodiklis	Vertė, EUR/ha
Pajamos, neturint kraštovaizdžio elementų	1017
Pajamos, įkuriant naujus žolinius elementus	0
Pajamų skirtumas	1017
Išlaidos, neturint kraštovaizdžio elementų	918
Išlaidos, įkuriant naujus žolinius elementus	159
Išlaidų skirtumas	759
Kompensacinė išmoka	258

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

TI05eko1.5 3 - Už naujų medėjančių elementų sodinimą

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (1329 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl priimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos. Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (1 589 Eur/ha), kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (930 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos. Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai. Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis. Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų, susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms. Kompensacinės išmokos už kraštovaizdžio elementų įkūrimą nustatytos už vieną hektarą naujai įrengtų kraštovaizdžio elementų. Kompensacinės išmokos už naujų medėjančių elementų sodinimą apskaičiavimas, taikant 2020–2022 m. faktinius duomenis:

Rodiklis	Vertė, EUR/ha
----------	---------------

Pajamos, neturint kraštovaizdžio elementų	936
Pajamos, sodinant naujus medėjančius elementus	0
Pajamų skirtumas	936
Išlaidos, neturint kraštovaizdžio elementų	887
Išlaidos, sodinant naujus medėjančius elementus	1 540
Išlaidų skirtumas	653
Kompensacinė išmoka	1 589

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis duomenis.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko1.5 1 - Už esamų kraštovaizdžio elementų priežiūrą	Planuojama vieneto suma	150,00	150,00	150,00	150,00	150,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		193,00	193,00	193,00	193,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	75 000,00	37 500,47	37 500,47	37 500,47	37 500,47	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	11 250 000,00	5 625 070,50	5 625 070,50	5 625 070,50	5 625 070,50	33 750 282,00
TI05eko1.5 2 - Už naujų žolinių elementų įkūrimą	Planuojama vieneto suma	157,00	206,00	206,00	206,00	206,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	110,00	144,00	144,00	144,00	144,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		258,00	258,00	258,00	258,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	11 000,00	4 190,00	4 190,00	4 190,00	4 190,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	1 727 000,00	863 140,00	863 140,00	863 140,00	863 140,00	5 179 560,00
TI05eko1.5 3 - Už naujų medėjančių elementų sodinimą	Planuojama vieneto suma	1 329,00	1 329,00	1 329,00	1 329,00	1 329,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	930,00	930,00	930,00	930,00	930,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		1 589,00	1 589,00	1 589,00	1 589,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	200,00	100,00	100,00	100,00	100,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	265 800,00	132 900,00	132 900,00	132 900,00	132 900,00	797 400,00

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
IŠ VISO	O.8 (vienetas: Hektarai)	86 200,00	41 790,47	41 790,47	41 790,47	41 790,47	Suma: 253 361,88 Didžiausia suma: 86 200,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurai)	13 242 800,00	6 621 110,50	6 621 110,50	6 621 110,50	6 621 110,50	39 727 242,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sajungos įnašas)						

TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI05eko1.6
Intervencijos pavadinimas	Trumpaamžių medingųjų augalų juostos
Priemonės rūšis	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos
Bendrasis produkto rodiklis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų

SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

BŽŪP VEIKSMŲ SRITYS. Kodas + aprašymas

AOA-A klimato kaitos švelninimas, įskaitant vykdant žemės ūkio veiklą išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą, taip pat esamų anglies dioksido priemonių priežiūrą ir anglies sekvestracijos didinimą

AOA-C vandens kokybės apsauga ar gerinimas ir intensyvaus vandens išteklių naudojimo mažinimas

AOA-D dirvožemio degradacijos prevencija, dirvožemio atkūrimas, dirvožemio derlingumo ir maistinių medžiagų valdymo gerinimas [įskaitant dirvožemio biotą]

AOA-E biologinės įvairovės apsauga, buveinių arba rūšių išsaugojimas arba atkūrimas, įskaitant kraštovaizdžio ypatybių arba negamybinių plotų priežiūrą ir kūrimą

AOA-F veiksmai, kuriais siekiama tausiai ir mažiau naudoti pesticidus, ypač tuos, kurie kelia pavojų žmonių sveikatai arba aplinkai

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
e.1	Taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose	Aukštas	Taip
e.2	Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo technologijas	Aukštas	Taip
e.3	Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenų	Aukštas	Taip

	teritorijose		
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.14 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemones (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis

R.19 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami dirvožemį tvarkyti padedantys įsipareigojimai, kuriais siekiama pagerinti dirvožemio kokybę ir biotą (pvz., sumažinti žemės dirbimą, apsėti dirvas kultūriniais augalais, taikyti sėjomainą, be kita ko, ankštiniais augalais), dalis

R.22 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai, susiję su geresniu maisto medžiagų valdymu, dalis

R.31 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai remti biologinės įvairovės išsaugojimą arba atkūrimą, dalis, įskaitant didelės gamtinės vertės ūkininkavimo praktiką

R.34 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai tvarkyti kraštovaizdžio elementus, įskaitant gyvatvores ir medžius, dalis

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencine priemone siekiama saugoti biologinę įvairovę, mažinti dirvos eroziją bei maistinių medžiagų išsiplovimą ariamojoje žemėje, įrengiant trumpaamžių medingųjų augalų juostas.

Trumpaamžių medingųjų augalų juostų įrengimas teigiamai veikia dirvožemio derlingumo išsaugojimą bei erozijos sumažinimą. Pagal intervencinę priemonę numatytas draudimas naudoti augalų apsaugos produktus bei organines ir mineralines trąšas prisideda prie dirvožemio taršos cheminėmis medžiagomis prevencijos, teigiamai įtakoja azoto balanso pokyčius bei sumažėjusį išsiplovimą, taip pat yra susijęs su ŠESD emisijų mažinimu.

Šia intervencine priemone ūkiai skatinami mažinti vientisus ariamos žemės masyvus, monokultūrų išplitimą.

Ariamojoje žemėje įterpus trumpaamžių medingųjų augalų juostas, bus sudarytos sąlygos plėsti vabzdžių, paukščių, varliagyvių, smulkių žinduolių buveines, nes ariamojoje žemėje jas naikina žemės ūkio technika. Trumpaamžių medingųjų juostų įrengimas ypač naudingas apdulkintojams ir kitiems vabzdžiams, tuo pačiu šie vabzdžiai gali tapti agrarinio kraštovaizdžio paukščių mitybine baze ir taip padėti palaikyti jų populiacijas.

Intervencine priemone bus užtikrintas veiklos tęstinumas ir tvarumas ūkiuose, palaikant tinkamą ūkių pajamų lygį, (BŽŪP SO1 tikslas) bei prisidedama prie BŽŪP SO4, SO5 ir SO6 tikslų ir Žaliojo kurso įgyvendinimo.

Trumpaamžių medingųjų augalų juostų plotai, kuriuose įgyvendinama intervencinė priemonė, tinkami užskaitai pagal GAAB 8 pirmąją alternatyvą (Minimali ariamosios žemės ūkio lygmeniu, skirtos negamybiniais plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, dalis – bent 4 %).

Pareiškėjai, dalyvaujantys šioje intervencinėje priemonėje, gali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal intervencinę priemonę KP1 IANCs „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis“ (BŽŪP II ramsčio intervencinė priemonė).

Įsipareigojimų dėl ekologinės sistemos aprašymas

Įsipareigojimai:

1. trumpaamžius medinguosius augalus pasėti balandžio–gegužės mėn.;
2. nuo liepos 15 d. iki spalio 1 d. visą medingaisiais augalais apsėtą plotą nupjauti, nupjautą žolę išvežti ar susmulkinti;
3. augalų apsaugos produktus, mineralines ir organines trąšas naudoti draudžiama;
4. įrengiant trumpaamžių medingųjų augalų juostas, pasėti medingųjų augalų mišinį, susidedantį iš ne

mažiau kaip 3 rūšių augalų (pupinių ir / ar nepupinių), kurių sąrašas nustatytas nacionaliniuose teisės aktuose. Medingųjų augalų mišinys turi būti pasėtas arba atskiruose laukuose, arba ne siauresnėse kaip 3 m pločio juostose;

5. įsipareigojimų laikotarpis 1 metai.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai: fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje.

Tinkamumo kriterijai:

1. pareiškėjams ir jų deklaruojamiems plotams taikomi apibrėžimai ir būtiniausieji reikalavimai, nustatyti Strateginio plano 4.1 dalyje;
2. tinkamas paramai plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos, pagal šią intervencinę priemonę – ne mažesnis kaip 0,5 ha (ūkiams iki 10 ha – ne mažesnis kaip 0,1 ha), susidedantis iš laukų ne mažesnių kaip 0,1 ha;
3. tinkamas finansuoti žemės ūkio naudmenų tipas – ariamoji žemė.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
SMR02	1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva 91/676/EEB dėl vandenių apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių: 4 ir 5 straipsniai
SMR07	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinantį Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB: 55 straipsnio pirmas ir antras sakiniai
SMR08	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo: 5 straipsnio 2 dalis ir 8 straipsnio 1–5 dalys; 12 straipsnis dėl pesticidų naudojimo saugomose teritorijose, apibrėžtose pagal Direktyvą 2000/60/EB ir su „Natura 2000“ susijusiuose teisės aktuose, apribojimų; 13 straipsnio 1 ir 3 dalys dėl pesticidų tvarkymo bei saugojimo ir likučių šalinimo

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės (IKOK) bendrieji principai ir jų taikymo reikalavimai nustatyti Augalų apsaugos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 3D-535 (3 priedo 2.1.6.2 p.).

Jei žemės ūkio valdoje yra naudojami augalų apsaugos produktai, turi būti pildomas Augalų apsaugos produktų naudojimo apskaitos žurnalas pagal Augalų apsaugos produktų saugojimo, tiekimo rinkai, naudojimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-564 „Dėl Augalų apsaugos produktų saugojimo, tiekimo rinkai, naudojimo taisyklių patvirtinimo“, nustatytus reikalavimus, terminus ir formą.

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su ekologine sistema (paaiškinkite, kaip ekologinė sistema viršija pradinę reikšmę, visų pirma VR ir nacionalinių standartų atžvilgiu)

Intervencinė priemonė viršija nacionalinius teisės aktus ir sąlygas: nustatomas reikalavimas įsėti medingųjų augalų mišinį, susidedantį iš ne mažiau kaip 3 rūšių augalų (pupinių ir nepupinių) atskiruose laukuose arba ne siauresnėse kaip 3 m pločio juostose. IKOK bendruosiuose principuose ir jų taikymo

reikalavimuose nustatyta, kad integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės bendrųjų principų taikymas laikomas tinkamu, kai augalų apsaugos produktų profesionalaus naudotojo viena iš ūkyje taikomų kenksmingųjų organizmų prevencijos priemonių yra žydinčių žolinių augalų juostų įrengimas. Intervencinė priemonė viršija VR2, VR7, VR8 reikalavimus, nes draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus, mineralines ir organines trąšas.

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Taikomas vienodas kompensacinės išmokos dydis, kaip nustatyta šios intervencinės priemonės aprašymo 11 punkte.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Netaikoma

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI05eko1.6 - Už trumpaamžių augalų juostų įrengimą	Vienoda		R.14; R.19; R.22; R.31; R.34; R.4

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI05eko1.6 - Už trumpaamžių augalų juostų įrengimą

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (180 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (214 Eur/ha), kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (126 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų, susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Ūkiuose, kuriuose įsėjamos ir prižiūrimos trumpaamžių medingųjų augalų juostos, palyginti su tais, kuriuose auginami vasariniai miežiai, daugiausia skiriasi pajamos. Pajamų skirtumas atsiranda dėl to, kad ūkiuose įsėjus trumpaamžių medingųjų augalų juostas ir jas išlaikant pagal aplinkosauginius įsipareigojimus, sumažėja vasarinių miežių derlius, o iš įrengtų trumpaamžių medingųjų augalų juostų gaunama produkcija yra nekokybiškas, rinkoje vertės neturintis šienas.

Ūkiuose įsėjus trumpaamžių medingųjų augalų juostas ir jas išlaikant, palyginti su ūkiais, kuriuose auginami vasariniai miežiai, mažesnės išlaidos mechanizuotiems darbams, sėklos įsigijimui, trąšoms ir augalų apsaugos produktams (juostoje), papildomos išlaidos atsiranda žolių įsėjimui ir priežiūrai.

Kompensacinės išmokos už trumpaamžių medingųjų augalų juostų įrengimą apskaičiavimas, taikant 2020–2022 m. faktinius duomenis:

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	570
Ūkio pajamos, kai įsėjami ir prižiūrimi medingieji augalai	514
Pajamų skirtumas	56
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	624
Ūkio išlaidos, kai įsėjami ir prižiūrimi medingieji augalai	589
Išlaidų skirtumas	35
Kompensacinė išmoka, EUR/0,1 ha	21
Kompensacinė išmoka, EUR/ha	214

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko1.6 - Už trumpaamžių augalų juostų įrengimą	Planuojama vieneto suma	180,00	180,00	180,00	180,00	180,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	126,00	126,00	126,00	126,00	126,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		214,00	214,00	214,00	214,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	6 000,00	6 200,00	6 400,00	6 600,00	6 800,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	1 080 000,00	1 116 000,00	1 152 000,00	1 188 000,00	1 224 000,00	5 760 000,00
IŠ VISO	O.8 (vienetas: Hektarai)	6 000,00	6 200,00	6 400,00	6 600,00	6 800,00	Suma: 32 000,00 Didžiausia suma: 6 800,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sjungos įnašas eurais)	1 080 000,00	1 116 000,00	1 152 000,00	1 188 000,00	1 224 000,00	5 760 000,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sjungos įnašas)						

TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI05eko1.7
Intervencijos pavadinimas	Daugiamečių žolių juostos
Priemonės rūšis	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos
Bendrasis produkto rodiklis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų

SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

BŽŪP VEIKSMŲ SRITYS. Kodas + aprašymas

AOA-A klimato kaitos švelninimas, įskaitant vykdant žemės ūkio veiklą išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą, taip pat esamų anglies dioksido priemonių priežiūrą ir anglies sekvestracijos didinimą

AOA-C vandens kokybės apsauga ar gerinimas ir intensyvaus vandens išteklių naudojimo mažinimas

AOA-D dirvožemio degradacijos prevencija, dirvožemio atkūrimas, dirvožemio derlingumo ir maistinių medžiagų valdymo gerinimas [įskaitant dirvožemio biotą]

AOA-E biologinės įvairovės apsauga, buveinių arba rūšių išsaugojimas arba atkūrimas, įskaitant kraštovaizdžio ypatybių arba negamybinių plotų priežiūrą ir kūrimą

AOA-F veiksmai, kuriais siekiama tausiai ir mažiau naudoti pesticidus, ypač tuos, kurie kelia pavojų žmonių sveikatai arba aplinkai

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
e.1	Taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose	Aukštas	Taip
e.2	Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo technologijas	Aukštas	Taip
e.3	Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenų	Aukštas	Taip

	teritorijose		
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip
f.3	Saugoti biologinės įvairovės apsaugos požiūriu vertingus agrarinio kraštovaizdžio elementus	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.14 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemonės (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis

R.19 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami dirvožemį tvarkyti padedantys įsipareigojimai, kuriais siekiama pagerinti dirvožemio kokybę ir biotą (pvz., sumažinti žemės dirbimą, apsėti dirvas kultūriniais augalais, taikyti sėjomainą, be kita ko, ankštiniais augalais), dalis

R.22 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai, susiję su geresniu maisto medžiagų valdymu, dalis

R.31 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai remti biologinės įvairovės išsaugojimą arba atkūrimą, dalis, įskaitant didelės gamtinės vertės ūkininkavimo praktiką

R.34 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai tvarkyti kraštovaizdžio elementus, įskaitant gyvatvores ir medžius, dalis

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencine priemone siekiama saugoti biologinę įvairovę, mažinti dirvos eroziją bei maistinių medžiagų išsiplovimą ariamojoje žemėje, įrengiant daugiamečių žolių juostas.

Intervencine priemone ūkiai skatinami mažinti vientisus ariamos žemės masyvus, monokultūrų išplitimą.

Daugiamečių žolių juostų įkūrimas užtikrins anglies sekvestracijos dirvožemyje didėjimą. Daugiametėmis žolėmis pakeitus ariamosios žemės plotus, sumažės tręšimo mineralinėmis trąšomis poreikis, o tai sumažins ir dėl tręšimo atsirandančias ŠESD emisijas.

Susiformavus žolių šaknims, dirvožemis apsaugomas nuo maisto medžiagų išplovimo bei erozijos, todėl intervencinė priemonė turės teigiamą poveikį dirvožemio derlingumo išsaugojimui bei erozijos sumažinimui. Daugiamečių žolių juostos turi didelį vandens telkinių taršos mažinimo potencialą, nes mažina tręšimo poreikį ir padidina maistinių medžiagų įsisavinimą biomasėje. Intervencinės priemonės ilgalaikiškumas prisidėtų prie organinių medžiagų kiekio dirvožemyje padidėjimo. Draudimas daugiamečių žolių juostose naudoti augalų apsaugos produktus bei mineralines trąšas prisidės prie dirvožemio taršos cheminėmis medžiagomis prevencijos, ŠESD emisijų sumažinimo.

Formuojami daugiamečių žolių plotai ariamosios žemės plotuose svarbūs vabzdžių, varliagyvių, smulkių žinduolių bei laukinių paukščių išlikimui, jiems sukuriant trumpalaikes maitinimosi ir veisimosi buveines, nes žemės ūkio technika ariamojoje žemėje mechanškai sutraiško daug dirvos paviršiuje gyvenančių vabzdžių, varliagyvių, paukščių ir smulkių žinduolių, kurie palaipsniui visiškai išnyksta.

Intervencine priemone bus užtikrintas veiklos tęstinumas ir tvarumas ūkiuose, palaikant tinkamą ūkių pajamų lygį, (BŽŪP SO1 tikslas) bei prisidedama prie BŽŪP SO4, SO5 ir SO6 tikslų ir Žaliojo kurso įgyvendinimo.

Siekiant užtikrinti intervencinės priemonės tikslų pasiekimą, nustatomas ilgalaikių įsipareigojimų laikotarpis (įsipareigojimus prisiėmusiems 2023 m. - 3 m., įsipareigojimus prisiėmusiems nuo 2024 m. - 5 m.). Nesant galimybės tęsti įsipareigojimų naujuoju BŽŪP laikotarpiu po 2027 metų, pareiškėjams bus sudaryta galimybė nutraukti prisiimtus įsipareigojimus, kurių laikotarpis dar nebus pasibaigęs. Pasibaigus 5 m. įsipareigojimų laikotarpiui, plotas nevirs iš ariamosios žemės į daugiametę pievą, t. y. žemėnauda nepasikeis.

Daugiamečių žolių juostų plotai, kuriuose įgyvendinama intervencinė priemonė, tinkami užskaitai pagal

GAAB 8 pirmąją alternatyvą (Minimali ariamosios žemės ūkio lygmeniu, skirtos negamybiniam plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, dalis – bent 4 %).

Pareiškėjai, dalyvaujantys šioje intervencinėje priemonėje, gali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal intervencinę priemonę KP11ANCs „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis“ (BŽŪP II ramsčio intervencinė priemonė).

Įsipareigojimų dėl ekologinės sistemos aprašymas

Įsipareigojimai:

1. daugiamečių žolių mišinį pasėti balandžio–gegužės mėn.;
2. nuo liepos 15 d. iki spalio 1 d. visą daugiamečių žolėmis apsėtą plotą nupjauti, nupjautą žolę išvežti ar susmulkinti;
3. daugiamečių žolių mišinį toje pačioje vietoje auginti 3 metus (2023 m. prisiėmusiems įsipareigojimus) / 5 metus (nuo 2024 m. prisiėmusiems įsipareigojimus);
4. augalų apsaugos produktus, mineralines ir organines trąšas naudoti draudžiama;
5. įrengiant daugiamečių žolių juostas, pasėti žolių mišinį, susidedantį iš ne mažiau kaip 3 rūšių augalų (pupinių ir / ar varpinių), kurių sąrašas nustatytas nacionaliniuose teisės aktuose. Žolių mišinys turi būti pasėtas arba atskiruose laukuose, arba ne siauresnėse kaip 3 m pločio juostose;
6. 2023 m. prisiėmusiems įsipareigojimus – dalyvauti intervencinėje priemonėje 3 metus, teikiant paraišką kasmet. Nuo 2024 m. prisiėmusiems įsipareigojimus – dalyvauti intervencinėje priemonėje 5 metus, teikiant paraišką kasmet. (nesant galimybės tęsti įsipareigojimų naujuoju BŽŪP laikotarpiu po 2027 metų, pareiškėjams bus sudaryta galimybė nutraukti prisiimtus įsipareigojimus, kurių laikotarpis dar nebus pasibaigęs).

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai: fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje.

Tinkamumo kriterijai:

1. pareiškėjams ir jų deklaruojamiems plotams taikomi apibrėžimai ir būtiniausias reikalavimai, nustatyti Strateginio plano 4.1 dalyje;
2. tinkamas paramai plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos, pagal šią intervencinę priemonę – ne mažesnis kaip 0,5 ha (ūkiams iki 10 ha – ne mažesnis kaip 0,1 ha), susidedantis iš laukų ne mažesnių kaip 0,1 ha;
3. tinkamas finansuoti žemės ūkio naudmenų tipas – ariamoji žemė.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
SMR02	1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva 91/676/EEB dėl vandenių apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių: 4 ir 5 straipsniai
SMR07	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinant Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB: 55 straipsnio pirmas ir antras sakiniai
SMR08	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo: 5 straipsnio 2 dalis ir 8 straipsnio

	1–5 dalys; 12 straipsnis dėl pesticidų naudojimo saugomose teritorijose, apibrėžtose pagal Direktyvą 2000/60/EB ir su „Natura 2000“ susijusiuose teisės aktuose, apribojimų; 13 straipsnio 1 ir 3 dalys dėl pesticidų tvarkymo bei saugojimo ir likučių šalinimo
--	--

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas Integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės (IKOK) bendrieji principai ir jų taikymo reikalavimai, nustatyti Augalų apsaugos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 3D-535 (3 priedo 2.1.6.2 p.).

Jei žemės ūkio valdoje yra naudojami augalų apsaugos produktai, turi būti pildomas Augalų apsaugos produktų naudojimo apskaitos žurnalas pagal Augalų apsaugos produktų saugojimo, tiekimo rinkai, naudojimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-564 „Dėl Augalų apsaugos produktų saugojimo, tiekimo rinkai, naudojimo taisyklių patvirtinimo“, nustatytus reikalavimus, terminus ir formą.

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su ekologine sistema (paaiškinkite, kaip ekologinė sistema viršija pradinę reikšmę, visų pirma VR ir nacionalinių standartų atžvilgiu)

Intervencinė priemonė viršija nacionalinius teisės aktus ir sąlygas: nustatomas reikalavimas įsėti žolių mišinį, susidedantį iš ne mažiau kaip 3 rūšių pupinių ir varpinių žolių rūšių atskiruose laukuose, arba ne siauresnėse kaip 3 m pločio juostose. IKOK bendruosiuose principuose ir jų taikymo reikalavimuose nustatyta, kad integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės bendrųjų principų taikymas laikomas tinkamu, kai taikomos augalų apsaugos produktų profesionalaus naudotojo viena iš ūkyje taikomų kenksmingųjų organizmų prevencijos priemonių yra žydinčių žolinių augalų juostų įrengimas.

Intervencinė priemonė viršija VR2, VR7, VR8 reikalavimus, nes draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus, mineralines ir organines trąšas.

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Taikomas vienodas kompensacinės išmokos dydis, kaip nustatyta šios intervencinės priemonės aprašymo 11 punkte.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Netaikoma

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamų privalomų standartus viršijančių įsipareigojimų.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI05eko1.7 - Už daugiamečių žolių juostų įrengimą	Vienoda		R.14; R.19; R.22; R.31; R.34; R.4

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI05eko1.7 - Už daugiamečių žolių juostų įrengimą

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (170 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (202 Eur/ha), kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (119 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų, susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Ūkiuose, kuriuose įsėjamos ir prižiūrimos daugiamečių žolių mišinių juostos, palyginti su tais, kuriuose auginami vasariniai miežiai, daugiausia skiriasi pajamos. Pajamų skirtumas atsiranda dėl to, kad ūkiuose įsėjus daugiamečių žolių mišinių juostas ir jas išlaikant pagal aplinkosauginius įsipareigojimus, sumažėja vasarinių miežių derlius, o iš įrengtose juostose gaunama produkcija yra nekokybiškas, rinkoje vertės neturintis šienas. Ūkiuose įsėjus daugiamečių žolių mišinių juostas ir jas išlaikant, palyginti su ūkiais, kuriuose auginami vasariniai miežiai, mažesnės išlaidos mechanizuotiems darbams, sėklos įsigijimui, trąšoms ir augalų apsaugos produktams (juostoje), papildomos išlaidos atsiranda daugiamečių žolių įsėjimui ir priežiūrai.

Kompensacinės išmokos už daugiamečių žolių juostų įrengimą apskaičiavimas, taikant 2020–2022 m. faktinius duomenis:

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	570
Ūkio pajamos, kai įsėjamos ir prižiūrimos daugiamečių žolės	514
Pajamų skirtumas	56
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	624
Ūkio išlaidos, kai įsėjamos ir prižiūrimos daugiamečių žolės	588
Išlaidų skirtumas	36
Kompensacinė išmoka, EUR/0,1 ha	20
Kompensacinė išmoka, EUR/ha	202

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko1.7 - Už daugiamečių žolių juostų įrengimą	Planuojama vieneto suma	170,00	170,00	170,00	170,00	170,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	119,00	119,00	119,00	119,00	119,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		202,00	202,00	202,00	202,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	6 000,00	6 200,00	6 400,00	6 600,00	6 800,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	1 020 000,00	1 054 000,00	1 088 000,00	1 122 000,00	1 156 000,00	5 440 000,00
IŠ VISO	O.8 (vienetas: Hektarai)	6 000,00	6 200,00	6 400,00	6 600,00	6 800,00	Suma: 32 000,00 Didžiausia suma: 6 800,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sjungos įnašas eurai)	1 020 000,00	1 054 000,00	1 088 000,00	1 122 000,00	1 156 000,00	5 440 000,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sjungos įnašas)						

TI05eko1.8 - Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI05eko1.8
Intervencijos pavadinimas	Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos
Priemonės rūšis	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos
Bendrasis produkto rodiklis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų

BŽŪP VEIKSMŲ SRITYS. Kodas + aprašymas

AOA-A klimato kaitos švelninimas, įskaitant vykdant žemės ūkio veiklą išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą, taip pat esamų anglies dioksido priemonių priežiūrą ir anglies sekvestracijos didinimą

AOA-D dirvožemio degradacijos prevencija, dirvožemio atkūrimas, dirvožemio derlingumo ir maistingųjų medžiagų valdymo gerinimas [įskaitant dirvožemio biotą]

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
e.1	Taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose	Aukštas	Taip
e.2	Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo technologijas	Aukštas	Taip
e.3	Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenų teritorijose	Aukštas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.14 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba

išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemonės (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis

R.19 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami dirvožemį tvarkyti padedantys įsipareigojimai, kuriais siekiama pagerinti dirvožemio kokybę ir biotą (pvz., sumažinti žemės dirbimą, apšėti dirvas kultūriniais augalais, taikyti sėjomainą, be kita ko, ankštiniais augalais), dalis

R.21 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami vandens telkinių kokybę užtikrinti padedantys įsipareigojimai, dalis

R.22 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai, susiję su geresniu maisto medžiagų valdymu, dalis

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencine priemone siekiama mažinti ŠESD, gerinti dirvožemio būklę, taikant neariminės tausojamąsios žemdirbystės technologijas.

Taikant neariminį žemės dirbimą ar tiesioginę sėją gerėja dirvožemio savybės, padidėja ir dirvožemio derlingumas: dirvožemio mitybos elementų kiekis (ir anglis), dirvožemio bioaktyvumas ir fizikinės savybės (struktūringumas, kietumas, drėgnis). Ariant dirvožemį aeracija skatina dirvožemio organinės anglies mineralizaciją ir praradimą kaip CO₂, tuo tarpu neariminis žemės dirbimas leidžia išvengti gilaus žemės dirbimo ir apsaugo dirvožemio organinės anglies atsargas nuo mineralizacijos. Didindama anglies sekvestraciją dirvožemyje, intervencinė priemonė turės tiesioginį reikšmingą teigiamą poveikį siekiant klimato kaitos švelninimo tikslų. Intervencinėje priemonėje galės dalyvauti ir ūkiai, be arimo atnaujinantys ir persėjantys ganyklas ar pievas.

Intervencine priemone bus užtikrintas veiklos tęstinumas ir tvarumas ūkiuose, palaikant tinkamą pajamų lygį, (BŽŪP SO1 tikslas) bei prisidedama prie BŽŪP SO4, SO5 tikslų ir Žaliojo kurso įgyvendinimo.

Pareiškėjai, dalyvaujantys intervencinėje priemonėje, gali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal šias intervencines priemones: TI05eko1.1 „Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita“; TI05eko1.2 „Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai“; TI05eko1.4 „Veiklos ariamojoje žemėje – Sertifikuotos sėklos naudojimas“; (BŽŪP I ramsčio intervencinės priemonės); KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“; KP11ANCs „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis“ (BŽŪP II ramsčio intervencinės priemonės).

Įsipareigojimų dėl ekologinės sistemos aprašymas

Įsipareigojimai:

1. dirbamuose laukuose taikyti žemės dirbimo būdą be plūgo (neapverčiant dirvos);
2. laikytis reikalavimų, nustatytų tinkamumo kriterijų 4 punkte, visą įsipareigojimų laikotarpį;
3. plotuose, dalyvaujančiuose šioje veikloje, užtikrinti dirvos dangą jautriausiu periodu, nustatytu GAAB 6;
4. 2023 m. prisiėmusiems įsipareigojimus – įsipareigojimų laikotarpis 1 metai. Nuo 2024 m. prisiėmusiems įsipareigojimus: kai taikoma tiesioginė sėja – įsipareigojimų laikotarpis 2 metai, teikiant paraišką kasmet; kai taikomi kiti bearimų technologijų žemės dirbimo būdai – įsipareigojimų laikotarpis 1 metai.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai: Fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje.

Tinkamumo kriterijai:

1. pareiškėjams ir jų deklaruojamiems plotams taikomi apibrėžimai ir būtiniausieji reikalavimai, nustatyti Strateginio plano 4.1. dalyje;
2. tinkamas paramai plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos, nustatytas Strateginio plano 4.1.7 dalyje. Tinkamas paramai plotas susideda iš laukų, kurių mažiausias plotas nustatytas

nacionaliniuose teisės aktuose;

3. tinkamas finansuoti žemės ūkio naudmenų tipas – ariamoji žemė ir (ar) pievos;
4. pareiškėjas dalyvauja bent vienoje negamybinėje veikloje pagal žemės geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartą (toliau – GAAB) 8 ir šiai (šioms) veiklai (-oms) prie reikalaujamos ariamosios žemės dalies, skiriamos kraštovaizdžio elementams pagal GAAB 8, papildomai skiria ne mažiau kaip 1 proc. deklaruojamos ariamosios žemės ploto. Į papildomai skiriamą ne mažiau kaip 1 proc. deklaruojamos ariamosios žemės plotą gali būti įskaitomas žaliasis pūdymas pagal GAAB 8 (taikoma 2024 metams).

4 tinkamumo kriterijus netaikomas pareiškėjams (taikoma 2024 metams):

- deklaruojantiems mažiau nei 10 ha ariamosios žemės;
- jeigu daugiau kaip 75 proc. ūkio ariamosios žemės naudojama žolei ar žoliniam pašarams auginti, pūdymui palikta žemė arba yra naudojama ankštiniam augalams auginti, arba naudojama keliais minėtais tikslais;
- jeigu daugiau kaip 75 proc. paramai tinkamo ploto yra daugiametės pievos, yra naudojama žolei ar kitiems žoliniam pašarams auginti arba naudojama keliais minėtais tikslais;
- jeigu daugiau kaip 40 proc. paramai tinkamo ploto yra daugiametės pievos.
- pagal GAAB 8 deklaruojantiems 4 proc. kraštovaizdžio elementų arba 3 proc. kraštovaizdžio elementų ir 4 proc. azotą fiksuojančių augalų;
- iš 4 proc. GAAB 8 negamybinių elementų 1 proc. skiriantiems kraštovaizdžio elementų priežiūrai;
- naujai įkuriantiems 3 proc. daugiamečių pievų nuo deklaruoto žemės ūkio naudmenų ploto;
- pagal GAAB 8 deklaruojantiems ne mažiau kaip 4 proc. negamybinių elementų, įskaitant žaliąjį pūdyimą, ir (ar) azotą kaupiančių augalų, ir (ar) tarpinių pasėlių.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
GAEC06	Minimali dirvožemio danga siekiant išvengti, kad dirvožemis bus tuščias pažeidžiamiausias laikotarpiais

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės (IKOK) bendrieji principai ir jų taikymo reikalavimai, nustatyti Augalų apsaugos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 3D-535 (3 priedo 2.1.2.4 – 2.1.2.6. p.).

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su ekologine sistema (paaiškinkite, kaip ekologinė sistema viršija pradinę reikšmę, visų pirma VR ir nacionalinių standartų atžvilgiu)

Intervencinė priemonė viršija GAAB6 reikalavimus, nes taikant neariminę tausojamosios žemdirbystės technologiją yra užtikrinama dirvos apsauga ne tik jautriausiu periodu (žiema), tačiau visus metus. Be to, pagal IKOK ir kitus nacionalinius teisės aktus neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijų taikymas nėra privalomas ūkiams.

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Taikomas vienodas kompensacinės išmokos dydis, kaip nustatyta šios intervencinės priemonės aprašymo 11 punkte.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Netaikoma

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI05eko1.8 1 - Už tiesioginės sėjos taikymą	Vienoda		R.14; R.19; R.21; R.22; R.4
TI05eko1.8 2 - Už kitų bearimų technologijų žemės dirbimo būdų taikymą	Vienoda		R.14; R.19; R.21; R.22; R.4

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI05eko1.8 1 - Už tiesioginės sėjos taikymą

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (66 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl priimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (85 Eur/ha), kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (46 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Remiantis statistiniais duomenimis (VĮ Žemės ūkio duomenų centras, Ūkininkų ūkių apskaitos duomenų tinklo (ŪADT) bazė) bei siekiant subalansuoti stambių ir smulkių ūkių santykį – plotas, viršijantis 300 ha, yra remiamas 85 proc.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, panaudojus jų vidutinės reikšmės; atspindi vidutinės ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų, susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensuojamas skirtumas (papildomos išlaidos ir prarastos pajamos) tarp tradicinės ūkininkavo praktikos ir ūkininkavimo praktikos, taikant nearimines tausojamąsias žemdirbystės technologijas, įtraukiant sandorių sąnaudas.

Kompensacinės išmokos už neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijų taikymą apskaičiavimas, taikant 2020–2022 m. faktinius duomenis:

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	1228
Ekologinės sistemos ūkio pajamos	925
Pajamų skirtumas	303
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	975
Ekologinės sistemos ūkio išlaidos	757
Išlaidų skirtumas	218
Kompensacinė išmoka	85

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR Žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros ir VĮ Žemės ūkio duomenų centro duomenis.

TI05eko1.8 2 - Už kitų bearimų technologijų žemės dirbimo būdų taikymą

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (20 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (29 Eur/ha), kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (14 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Remiantis statistiniais duomenimis (VĮ Žemės ūkio duomenų centras, Ūkininkų ūkių apskaitos duomenų tinklo (ŪADT) bazė) bei siekiant subalansuoti stambių ir smulkių ūkių santykį – plotas, viršijantis 300 ha, yra remiamas 85 proc.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų (2020–2022 m.) metų faktiniai duomenys, panaudojus jų vidutines reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų, susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensuojamas skirtumas (papildomos išlaidos ir prarastos pajamos) tarp tradicinės ūkininkavo praktikos ir ūkininkavimo praktikos, taikant nearimines tausojamąsias žemdirbystės technologijas, įtraukiant sandorių sąnaudas.

Kompensacinės išmokos už kitų bearimių technologijų žemės dirbimo būdų taikymą apskaičiavimas, taikant 2020–2022 m. faktinius duomenis:

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	1228
Ekologinės sistemos ūkio pajamos	1084
Pajamų skirtumas	144
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	975
Ekologinės sistemos ūkio išlaidos	860
Išlaidų skirtumas	115
Kompensacinė išmoka	29

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR Žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros ir VĮ Žemės ūkio duomenų centro duomenis.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko.1.8 1 - Už tiesioginės sėjos taikymą	Planuojama vieneto suma	66,00	66,00	66,00	66,00	66,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	46,00	46,00	46,00	46,00	46,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma		85,00	85,00	85,00	85,00	

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
	(EUR)						
	O.8 (vienetas: Hektarai)	472 954,55	200 000,00	213 000,00	231 318,00	251 211,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	31 215 000,30	13 200 000,00	14 058 000,00	15 266 988,00	16 579 926,00	90 319 914,30
TI05eko1.8 2 - Už kitų bearimių technologijų žemės dirbimo būdų taikymą	Planuojama vieneto suma		20,00	20,00	20,00	20,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma		14,00	14,00	14,00	14,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		29,00	29,00	29,00	29,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)		897 984,80	873 978,40	841 678,59	776 573,45	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma		17 959 696,00	17 479 568,00	16 833 571,80	15 531 469,00	67 804 304,80
IŠ VISO	O.8 (vienetas: Hektarai)	472 954,55	1 097 984,80	1 086 978,40	1 072 996,59	1 027 784,45	Suma: 4 758 698,79 Didžiausia suma: 1 097 984,80
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)	31 215 000,30	31 159 696,00	31 537 568,00	32 100 559,80	32 111 395,00	158 124 219,10
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						

TI05eko10 - Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai) [nebegalioja]

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI05eko10
Intervencijos pavadinimas	Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai) [nebegalioja]
Priemonės rūšis	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos
Bendrasis produkto rodiklis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu
SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje
SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką
SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų
SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius
SO9 Gerinti Sąjungos žemės ūkio atsaką į visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, įskaitant aukštos kokybės, saugų ir maistingą maistą, pagamintą tvariu būdu, mažinti maisto atliekų kiekį, gerinti gyvūnų gerovę ir kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms

BŽŪP VEIKSMŲ SRITYS. Kodas + aprašymas

AOA-A klimato kaitos švelninimas, įskaitant vykdant žemės ūkio veiklą išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą, taip pat esamų anglies dioksido priemonių priežiūrą ir anglies sekvestracijos didinimą
AOA-C vandens kokybės apsauga ar gerinimas ir intensyvaus vandens išteklių naudojimo mažinimas
AOA-D dirvožemio degradacijos prevencija, dirvožemio atkūrimas, dirvožemio derlingumo ir maistingųjų medžiagų valdymo gerinimas [įskaitant dirvožemio biotą]
AOA-F veiksmai, kuriais siekiama tausiai ir mažiau naudoti pesticidus, ypač tuos, kurie kelia pavojų žmonių sveikatai arba aplinkai

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
e.1	Taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose	Aukštas	Taip
e.2	Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo	Aukštas	Taip

	technologijas		
e.3	Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenu teritorijose	Aukštas	Taip
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip
i.1	Skatinti saugių, ekologiškų, aukštos ir išskirtinės kokybės produktų vartojimą ir sveiką mitybą	Vidutinis	Iš dalies tinkami
i.2	Skatinti ūkiuose taikyti integruotas kenksmingųjų organizmų kontrolės praktikas	Žemas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu
R.14 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemones (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis
R.19 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami dirvožemį tvarkyti padedantys įsipareigojimai, kuriais siekiama pagerinti dirvožemio kokybę ir biotą (pvz., sumažinti žemės dirbimą, apsėti dirvas kultūriniais augalais, taikyti sėjomainą, be kita ko, ankštiniais augalais), dalis
R.21 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami vandens telkinių kokybę užtikrinti padedantys įsipareigojimai, dalis
R.24 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, kurių atžvilgiu prisiimti remiami konkretūs įsipareigojimai, kad būtų užtikrintas tausus pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti pesticidų keliamą riziką ir poveikį, pvz., pesticidų nutekėjimą, dalis
R.29 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kuriuos pagal BŽŪP skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui, dalis, atskirai nurodant dalį ekologiniam ūkininkavimui išlaikyti ir prie jo pereiti
R.31 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai remti biologinės įvairovės išsaugojimą arba atkūrimą, dalis, įskaitant didelės gamtinės vertės ūkininkavimo praktiką
R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencinė priemonė skirta skatinti ekologinį ūkininkavimą, remiant aukštos kokybės maisto produktų (vaisių, uogų, daržovių, vaistažolių ir prieskoninių augalų) gamybą. Įgyvendinant šią intervencinę priemonę bus sprendžiamos problemos, susijusios su gyventojų aprūpinimu kokybiškais maisto produktais, neigiamo poveikio aplinkai mažinimu, biologinės įvairovės išsaugojimu ir ekosistemų stabilumo palaikymu, nes ūkiuose, kuriuose ekologiškai ūkininkaujama, yra skatinamas draugiškas aplinkai ūkininkavimas, diegiamos gamtosauginės technologijos ir yra laikomasi agrarinės aplinkosaugos reikalavimų.

Intervencine priemone bus užtikrintas veiklos tęstinumas ir tvarumas ūkiuose, palaikant tinkamą ūkių pajamų lygį (BŽŪP SO1 tikslas) bei prisidedama prie BŽŪP SO4, SO5, SO6 ir SO9 tikslų įgyvendinimo.

Intervencinė priemonė prisideda prie Žaliojo kurso tikslo, kad iki 2030 m. bent 25 proc. ES žemės ūkio paskirties žemės būtų naudojama ekologiniam ūkininkavimui. Planuojama, kad Lietuvoje ekologiniam ūkininkavimui (kartu su perėjimu prie ekologinio ūkininkavimo) 2027 m. bus naudojama 13 proc., o 2030 proc. – 15 proc. žemės ūkio naudmenų. Intervencinė priemonė taip pat prisideda ir prie kitų Europos žaliojo kurso tikslų, kuriais siekiama sumažinti maistinių, antimikrobinų medžiagų ir pesticidų naudojimo apimtį, siekiama išsaugoti biologinę įvairovę.

Kompensacine metine išmoka kompensuojamos dėl prisiimtų atitinkamus privalomuosius standartus viršijančių griežtesnių ir papildomų ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimų vykdymo prarastos pajamos

ir patirtos papildomos išlaidos.

Ūkininkaujantiems ekologiškai, parama už javus, javus pašarams, javus sėklai bei daugiametes žoles bus skiriama pagal BŽŪP II ramsčio priemonę KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“.

Pareiškėjai dalyvaujantys intervencinėje priemonėje gali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal šias intervencines priemones: TI05eko1.1 „Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita“; TI05eko1.2 „Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai“; TI05eko1.8 „Veiklos ariamojoje žemėje – Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos“ (BŽŪP I ramsčio intervencinės priemonės) bei KP11ANCs „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis“ (BŽŪP II ramsčio intervencinė priemonė).

Įsipareigojimų dėl ekologinės sistemos aprašymas

Įsipareigojimai:

1. dalyvauti intervencinėje priemonėje 5 metus, teikiant paraišką kasmet. Šis 5 metų įsipareigojimų laikotarpis apima pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ veiklą „Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo“ ir (arba) intervencinę priemonę TI05eko8 „Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo“ įvykdytus įsipareigojimus;
2. laikytis Ekologinės gamybos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 3D-375;
3. pildyti Ekologinės gamybos žurnalą, kurio forma ir Ekologinės gamybos žurnalo pildymo aprašas patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2021 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. 3D-857;
4. laikytis Produktų ženklavimo ekologiškų produktų ženklu bei su ekologine gamyba susijusio ženklavimo ir reklamos oficialios kontrolės tvarkos aprašo reikalavimų, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2009 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. 3D-2.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai: fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje.

Tinkamumo kriterijai:

1. pareiškėjams ir jų deklaruojamiems plotams taikomi apibrėžimai ir būtiniausieji reikalavimai, nustatyti Strateginio plano 4.1 dalyje;
2. tinkamas paramai plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos, nustatytas Strateginio plano 4.1.7 dalyje. Tinkamas paramai plotas susideda iš laukų, kurių mažiausias plotas nustatytas nacionaliniuose teisės aktuose;
3. tinkamas finansuoti žemės ūkio naudmenų tipas – ariamoji žemė ir daugiamečiai sodiniai;
4. pareiškėjas taiko ekologinės gamybos praktiką ir metodus, apibrėžtus Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2018/848 ir turi kontrolės institucijos išduotą ekologinės gamybos sertifikatą.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
SMR01	2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva

	2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus: 11 straipsnio 3 dalies e ir h punktai dėl pasklidusių taršos šaltinių (fosfatų) kontrolės privalomųjų reikalavimų
SMR02	1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva 91/676/EEB dėl vandenų apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių: 4 ir 5 straipsniai
SMR05	2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 178/2002, nustatantis maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, įsteigiantis Europos maisto saugos tarnybą ir nustatantis su maisto saugos klausimais susijusias procedūras: 14 ir 15 straipsniai, 17 straipsnio 1 dalis, 18, 19 ir 20 straipsniai
SMR06	1996 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 96/22/EB dėl draudimo vartoti gyvulininkystėje tam tikras medžiagas, turinčias hormoninį ar tirostatinį poveikį, bei beta antagonistus ir dėl Direktyvų 81/602/EEB, 88/146/EEB ir 88/299/EEB panaikinimo: 3 straipsnio a, b, d ir e punktai ir 4, 5 bei 7 straipsniai
SMR07	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinant Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB: 55 straipsnio pirmas ir antras sakiniai
SMR08	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo: 5 straipsnio 2 dalis ir 8 straipsnio 1–5 dalys; 12 straipsnis dėl pesticidų naudojimo saugomose teritorijose, apibrėžtose pagal Direktyvą 2000/60/EB ir su „Natura 2000“ susijusiuose teisės aktuose, apribojimų; 13 straipsnio 1 ir 3 dalys dėl pesticidų tvarkymo bei saugojimo ir likučių šalinimo

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Ekologinės gamybos taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 3D-375;

Integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės (IKOK) bendrieji principai ir jų taikymo reikalavimai, nustatyti Augalų apsaugos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 3D-535.

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su ekologine sistema (paaiškinkite, kaip ekologinė sistema viršija pradinę reikšmę, visų pirma VR ir nacionalinių standartų atžvilgiu)

Intervencinė priemonė viršija VR1, VR2, VR5, VR6, VR7, VR8 ir IKOK reikalavimus, nes privaloma laikytis šių teisės aktų, reglamentuojančių ekologinių produktų gamybą, reikalavimų:

Ekologinės gamybos ūkiuose galima naudoti trąšas, dirvos gerinimo priemones ir maistingąsias medžiagas tik išvardintas Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 2021/1165 2021 m. liepos 15 d. kuriuo leidžiama ekologinėje gamyboje naudoti tam tikrus produktus ir medžiagas ir sudaromi jų sąrašai II priede, kaip nurodyta 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 2018/848 „Dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007“ 24 straipsnio 1 dalies b punkte.

Ekologinės gamybos ūkiuose augalų apsaugai galima naudoti tik Lietuvos Respublikoje registruotus augalų apsaugos produktus, kurių veikliosios medžiagos yra nurodytos Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 2021/1165 2021 m. liepos 15 d. kuriuo leidžiama ekologinėje gamyboje naudoti tam tikrus produktus ir medžiagas ir sudaromi jų sąrašai I priede, kaip nurodyta 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 2018/848 „Dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007“ 24 straipsnio 1 dalies a punkte.

Igyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 848/2018 2018 m. gegužės 30 d. dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 II priedo I dalies 1.9 papunktį, dirvožemis ekologinės gamybos laukuose / plotuose, kuriuose auginami pasėliai, turi būti tvarkomas ir tręšiamas taip:

1. įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 848/2018 2018 m. gegužės 30 d. dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 II priedo I dalies 1.9.1 papunktį, ekologiškai auginant augalus, naudojama įdirbamos žemės įdirbimo ir kultivavimo praktika, kuri padeda išlaikyti dirvožemio organinę medžiagą arba ją didina, didinti dirvožemio stabilumą bei jo biologinę įvairovę ir užkirsti kelią dirvožemio tankinimui bei dirvožemio erozijai;

2. įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 848/2018 2018 m. gegužės 30 d. dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 II priedo I dalies 1.9.2 papunktį, dirvožemio derlingumas ir biologinis aktyvumas yra išlaikomas ir didinamas.

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Taikomas vienodas kompensacinės išmokos dydis, kaip nustatyta šios intervencinės priemonės aprašymo 11 punkte.

Remiantis statistiniais duomenimis, dėl objektyvių priežasčių stambūs ekologinės gamybos ūkiai (virš 200 ha) gauna 16–19 proc. daugiau produkcijos iš hektaro. Siekiant išlaikyti nuoseklumą, taikomi praėjusio programinio laikotarpio paramos mokėjimo principai – plotas, viršijantis 200 ha, laikantis paraiškoje deklaruotų pasėlių proporcijos pagal atitinkamas augalų grupes (pasėlius), yra remiamas 70 proc.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Netaikoma

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI05eko10 1 - Parama už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus	Vienoda		R.14; R.19; R.21; R.24; R.29; R.31; R.4

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI05eko10 1 - Parama už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus

Mokama kompensacinė metinė išmoka už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos. Apskaičiuotos kompensacinės išmokos padengia 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma mažiausia vieneto suma, kuri sudaro 70 proc. nuo planuojamos vieneto sumos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 4 pastraipa, faktinė vieneto suma gali būti mažesnė nei mažiausia planuojama vieneto suma.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinių išmokų dydžių nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro (ŽŪIKVC), Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro ir Statistikos departamento duomenimis.

Kompensacinė išmoka už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus, auginamus ekologinės gamybos ūkyje, apskaičiuota juodųjų serbentų pagrindu. Serbentai, auginami ekologinės gamybos ūkyje, palyginti su tais, kurie auginami tradiciniu būdu, skiriasi tiek jų auginimo išlaidomis, tiek pajamomis. Didesnės serbentus auginančių ekologinių ūkių išlaidos susidaro dėl brangesnių augalų apsaugos produktų bei trąšų ir sertifikavimo išlaidų. Didesnės ekologinių ūkių pajamos, nors ir esant trimis ketvirtadaliais didesnei ekologiškų serbentų kaina, lemia mažesnis ekologiškų serbentų derlingumas.

Kompensacinės išmokos už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus, auginamus ekologinės gamybos ūkyje apskaičiavimas:

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	1 066
Ekologinės gamybos ūkio pajamos	929
Pajamų skirtumas	137
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	576
Ekologinės gamybos ūkio išlaidos	999
Išlaidų skirtumas	423
Kompensacinė išmoka	560

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro ir Statistikos departamento duomenis.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko10 1 - Parama už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus	Planuojama vieneto suma	560,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	392,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)						
	O.8 (vienetas: Hektarai)	10 283,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	5 758 480,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5 758 480,00
IŠ VISO	O.8 (vienetas: Hektarai)	10 283,00	0,00	0,00	0,00		Suma: 10 283,00 Didžiausia suma: 10 283,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurai)	5 758 480,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5 758 480,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sajungos įnašas)						

TI05eko11 - Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI05eko11
Intervencijos pavadinimas	Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra
Priemonės rūšis	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos
Bendrasis produkto rodiklis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų

SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

BŽŪP VEIKSMŲ SRITYS. Kodas + aprašymas

AOA-A klimato kaitos švelninimas, įskaitant vykdant žemės ūkio veiklą išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą, taip pat esamų anglies dioksido priemonių priežiūrą ir anglies sekvestracijos didinimą

AOA-C vandens kokybės apsauga ar gerinimas ir intensyvaus vandens išteklių naudojimo mažinimas

AOA-D dirvožemio degradacijos prevencija, dirvožemio atkūrimas, dirvožemio derlingumo ir maistinių medžiagų valdymo gerinimas [įskaitant dirvožemio biotą]

AOA-E biologinės įvairovės apsauga, buveinių arba rūšių išsaugojimas arba atkūrimas, įskaitant kraštovaizdžio ypatybių arba negamybinių plotų priežiūrą ir kūrimą

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
e.1	Taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose	Aukštas	Taip
e.2	Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo technologijas	Aukštas	Taip
e.3	Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenių teritorijose	Aukštas	Taip
f.1	Gerinti biologinės įvairovės	Vidutinis	Taip

	būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas		
f.3	Saugoti biologinės įvairovės apsaugos požiūriu vertingus agrarinio kraštovaizdžio elementus	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu			
R.14	Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemones (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis		
R.31	Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai remti biologinės įvairovės išsaugojimą arba atkūrimą, dalis, įskaitant didelės gamtinės vertės ūkininkavimo praktiką		
R.4	Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis		

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencinės priemonės veiklomis siekiama plėsti ir išlaikyti daugiames pievas, nenaudojant augalų apsaugos produktų ir mineralinių trąšų. Pievos skiriasi savo sudėtimi, rūšių skaičiumi, įvairove, teikiamomis ekosisteminėmis paslaugomis bei formavimosi procesais. Kultūrinės pievos kas keleri metai yra persėjamos. Gauta biomasė dažniausiai naudojama pašarams gaminti arba jose ganomi gyvuliai. Kultūrinėse pievose paprastai ūkininkaujama intensyviai, naudojamos trąšos, todėl jos neturi didelės biologinės vertės. Natūralios ar pusiau natūralios pievos yra laikomos didelės gamtinės vertės pievomis.

Intervencinę priemonę sudaro šios veiklos:

Veikla „**Ariamosios žemės keitimas daugiametėmis pievomis**“ siekiama ariamosios žemės plotus paversti daugiametėmis pievomis, taip prisidedant prie biologinės įvairovės, buveinių ir kraštovaizdžio apsaugos, dirvožemio būklės gerinimo, dirvožemio praradimo mažinimo, vandens telkinių būklės gerinimo.

Pagal šią veiklą nustatyta metinė kompensacinė išmoka už ariamosios žemės plotų pavertimą daugiametėmis pievomis.

Veikla „**Daugiamečių pievų išlaikymas ir priežiūra**“ siekiama didinti daugiamečių pievų vertę, pirmaisiais įsipareigojimų metais jas atnaujinant ir taip pagerinant jų rūšinę sudėtį, daugiames pievas išlaikyti ir prižiūrėti, taip prisidedant prie biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsaugos.

Pagal šią veiklą nustatyta metinė kompensacinė išmoka už daugiamečių pievų išlaikymą ir priežiūrą.

Intervencine priemone bus užtikrintas veiklos tęstinumas ir tvarumas ūkiuose, palaikant tinkamą ūkių pajamų lygį, (BŽŪP SO1 tikslas) bei prisidedama prie BŽŪP SO4, SO5 ir SO6 tikslų ir Žaliojo kurso įgyvendinimo.

Pagal veiklą „Ariamosios žemės keitimas daugiametėmis pievomis“ deklaruoti ariamosios žemės (įskaitant pievas iki 5 m.) plotai per visą įsipareigojimų laikotarpį išliks ariamąja žeme, o pasibaigus įsipareigojimų laikotarpiui taps daugiametėmis pievomis. Veikla „Daugiamečių pievų išlaikymas ir priežiūra“ bus vykdoma tik daugiametėse pievose.

Siekiant užtikrinti intervencinės priemonės tikslų pasiekimą, kiekvienai veiklai nustatomas 5 metų įsipareigojimų laikotarpis. Nesant galimybės tęsti įsipareigojimų naujuoju BŽŪP laikotarpiu po 2027 metų, pareiškėjams bus sudaryta galimybė nutraukti prisiimtus įsipareigojimus, kurių laikotarpis dar nebus pasibaigęs.

Pareiškėjai, dalyvaujantys veikloje „Ariamosios žemės keitimas daugiametėmis pievomis“, gali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal intervencines priemones KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“, KP11ANCs „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis“ (BŽŪP II ramsčio intervencinės priemonės).

Pareiškėjai, dalyvaujantys veikloje „Daugiamečių pievų išlaikymas ir priežiūra“ gali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal intervencines priemones TI05eko6 „Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema“ (veikla „Ekstensyvus daugiamečių pievų tvarkymas ganant gyvulius“) (BŽŪP I ramsčio intervencinė priemonė), KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai

įsipareigojimais”, KP11ANCs „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis“, KP070untž „Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų“ (BŽŪP II ramsčio intervencinė priemonė).

Įsipareigojimų dėl ekologinės sistemos aprašymas

Įsipareigojimais pagal veiklą „Ariamosios žemės keitimas daugiametėmis pievomis“:

1. dalyvauti veikloje 5 metus, teikiant paraišką kasmet (nesant galimybės tęsti įsipareigojimų naujuoju BŽŪP laikotarpiu po 2027 metų, pareiškėjams bus sudaryta galimybė nutraukti prisiimtus įsipareigojimus, kurių laikotarpis dar nebus pasibaigęs);
2. pirmaisiais įsipareigojimų metais ariamosios žemės plotus apsėti žoliniais augalais ar jų mišiniu (sėti nereikalaujama, jei žoliniai augalai ar jų mišinys buvo įsėti į prieš tai auginamus žemės ūkio augalus);
3. prižiūrėti pievas – šienauti ir (ar) ganyti (ganiavos laikotarpis neribojamas);
4. nearti pievų ir jų nepersėti kultūrinėmis žolėmis antraisiais–penktaisiais įsipareigojimų metais;
5. nenaudoti augalų apsaugos produktų, netręšti mineralinėmis trąšomis;
6. pasibaigus įsipareigojimų laikotarpiui, pagal intervencinę priemonę deklaruoti plotai turės tapti daugiametėmis pievomis.

Įsipareigojimais pagal veiklą „Daugiamečių pievų išlaikymas ir priežiūra“:

1. dalyvauti veikloje 5 metus, teikiant paraišką kasmet (nesant galimybės tęsti įsipareigojimų naujuoju BŽŪP laikotarpiu po 2027 metų, pareiškėjams bus sudaryta galimybė nutraukti prisiimtus įsipareigojimus, kurių laikotarpis dar nebus pasibaigęs);
2. pirmaisiais įsipareigojimų metais atnaujinti pievas jų kokybę gerinančiais žoliniais augalais ar jų mišiniu;
3. prižiūrėti pievas – šienauti ir (ar) ganyti (ganiavos laikotarpis neribojamas);
4. nearti pievų ir jų nepersėti kultūrinėmis žolėmis antraisiais–penktaisiais įsipareigojimų metais;
5. nenaudoti augalų apsaugos produktų, netręšti mineralinėmis trąšomis;
6. nekeisti teritorijos hidrologinio režimo.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai: fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje.

Bendrieji tinkamumo kriterijai:

1. pareiškėjams ir jų deklaruojamiems plotams taikomi apibrėžimai ir būtiniausiai reikalavimai, nustatyti Strateginio plano 4.1 dalyje.

Specialieji tinkamumo kriterijai veiklai „Ariamosios žemės keitimas daugiametėmis pievomis“:

1. tinkamas paramai plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos pagal šią veiklą – ne mažesnis kaip 0,5 ha, susidedantis iš laukų ne mažesnių kaip 0,1 ha;
2. tinkamas finansuoti žemės ūkio naudmenų tipas – ariamosios žemės plotai, kurie praėjusius 4 metus buvo laikomi kaip ariamoji žemė;
3. ariamosios žemės plotai, kuriuos privaloma atkurti kaip daugiametes pievas pagal žemės geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standarto (toliau – GAAB) 1 reikalavimus, yra netinkami paramai pagal šią veiklą.

Specialieji tinkamumo kriterijai veiklai „Daugiamečių pievų išlaikymas ir priežiūra“:

1. tinkamas paramai plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos pagal šią veiklą – ne mažesnis kaip 0,5 ha, susidedantis iš laukų ne mažesnių kaip 0,1 ha;
2. tinkamas finansuoti žemės ūkio naudmenų tipas – daugiametės pievos.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai

aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
GAEC01	Daugiamečių žolynų išlaikymas, grindžiamas daugiamečių žolynų ir žemės ūkio paskirties žemės santykiu nacionaliniu, regioniniu, subregioniniu, valdų grupių ir valdų lygmenimis, palyginti su 2018 ataskaitiniais metais. Maksimalus sumažinimas 5 %, palyginti su ataskaitiniais metais.
SMR02	1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva 91/676/EEB dėl vandenų apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių: 4 ir 5 straipsniai
SMR07	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinantį Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB: 55 straipsnio pirmas ir antras sakiniai

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės (IKOK) bendrieji principai ir jų taikymo reikalavimai, nustatyti Augalų apsaugos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 3D-535 (3 priedo 2.4.11 p.).

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su ekologine sistema (paaiškinkite, kaip ekologinė sistema viršija pradinę reikšmę, visų pirma VR ir nacionalinių standartų atžvilgiu)

Pagal veiklas „Ariamosios žemės keitimas daugiametėmis pievomis“ ir „Daugiamečių pievų išlaikymas ir priežiūra“ viršijami GAAB1 reikalavimai, nes pagal GAAB1 nėra privaloma atnaujinti pievas, nedraudžiama naudoti augalų apsaugos produktų bei trąšų. Taip pat viršijami VR2, VR7 bei IKOK reikalavimai, nes pagal šias veiklas draudžiama naudoti mineralines trąšas, augalų apsaugos produktus. Be to, už plotus, kurie turi būti atkurti kaip daugiametės pievos pagal GAAB 1, negalima pretenduoti į paramą pagal veiklą „Ariamosios žemės keitimas daugiametėmis pievomis“.

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Taikomas vienodas kompensacinės išmokos dydis, kaip nustatyta šios intervencinės priemonės aprašymo 11 punkte.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Netaikoma

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamų privalomų standartus viršijančių įsipareigojimų.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI05eko11 1 - Už ariamosios žemės plotų pavertimą daugiamečiais pievomis	Vienoda		R.14; R.31; R.4
TI05eko11 2 - Už daugiamečių pievų išlaikymą ir priežiūrą	Vienoda		R.14; R.31; R.4

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI05eko11 1 - Už ariamosios žemės plotų pavertimą daugiamečiais pievomis

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (202,00 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl priimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (253,00 Eur/ha), kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (141,00 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų, susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Pagal veiklą „Ariamosios žemės keitimas daugiamečiais pievomis“ kompensacinė išmoka už ariamosios žemės plotų pavertimą daugiamečiais pievomis yra apskaičiuota papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų skirtumo pagrindu. Sąnaudos apskaičiuotos imant pirmaisiais metais patirtų ariamosios žemės, kurioje prieš tai buvo auginami žemės ūkio augalai ar žoliniai augalai, paruošimo, žolinių augalų sėklos įsigijimo, priežiūros išlaidų bei antraisiais–penktaisiais metais patirtų pievų priežiūros išlaidų vidurkį.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai. Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros, ES Ūkių apskaitos duomenų tinklo ir VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenimis.

Didžiausios kompensacinės išmokos už ariamosios žemės plotų pavertimą daugiamečiais pievomis apskaičiavimas:

Rodiklis	Vertė, EUR/ha
Vidutinės augalininkystės (grūdų ir ankštinių kultūrų) ūkio pajamos	615
Vidutinės daugiamečės pievos įrengimo pajamos	0
Pajamų skirtumas	615
Vidutinės augalininkystės (grūdų ir ankštinių kultūrų) ūkio sąnaudos	556
Daugiamečės pievos įrengimo ir priežiūros vidutinės sąnaudos	195
Sąnaudų skirtumas	361
Kompensacinė išmoka	253

Šaltiniai: VšĮ Aplinkos apsaugos politikos centro skaičiavimai pagal LR Žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros, ES Ūkių apskaitos duomenų tinklo (ŪADT) ir VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro (VIC) duomenis.

TI05eko11 2 - Už daugiamečių pievų išlaikymą ir priežiūrą

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (72,70 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (94,50 Eur/ha), kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (66,00 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų, susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Pagal veiklą „Daugiamečių pievų išlaikymas ir priežiūra“ kompensacinė išmoka už daugiamečių pievų išlaikymą ir priežiūrą yra apskaičiuota papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų skirtumo pagrindu. Sąnaudos apskaičiuotos imant pirmaisiais metais patirtų žolinių augalų sėklos įsigijimo, priežiūros išlaidų bei antraisiais–penktaisiais metais patirtų pievų priežiūros išlaidų vidurkį.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai. Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros, ES Ūkių apskaitos duomenų tinklo ir VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenimis.

Didžiausios kompensacinės išmokos už daugiamečių pievų išlaikymą ir priežiūrą apskaičiavimas:

Rodiklis	Vertė, EUR/ha
Vidutinės tradicinio daugiamečių pievų ūkio pajamos	192
Vidutinės daugiametės pievos išlaikymo, priežiūros ir vertės didinimo pajamos	0
Pajamų skirtumas	192
Vidutinės tradicinio daugiamečių pievų ūkio sąnaudos	192
Vidutinės daugiametės pievos išlaikymo, priežiūros ir vertės didinimo sąnaudos	94,5
Sąnaudų skirtumas	97,5
Kompensacinė išmoka	94,50

Šaltiniai: VšĮ Aplinkos apsaugos politikos centro skaičiavimai pagal LR Žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros, ES Ūkių apskaitos duomenų tinklo (ŪADT) ir VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro (VIC) duomenis.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko11 1 - Už ariamosios žemės	Planuojama vieneto suma		202,00	202,00	202,00	202,00	

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
plotų pavertimą daugiametėmis pievomis	Mažiausia planuojama vieneto suma		141,00	141,00	141,00	141,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		253,00	253,00	253,00	253,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)		17 783,24	18 931,85	20 143,93	21 624,15	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma		3 592 214,48	3 824 233,70	4 069 073,86	4 368 078,30	15 853 600,34
TI05eko11 2 - Už daugiamečių pievų išlaikymą ir priežiūrą	Planuojama vieneto suma		72,70	72,70	72,70	72,70	
	Mažiausia planuojama vieneto suma		66,00	66,00	66,00	66,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		94,50	94,50	94,50	94,50	
	O.8 (vienetas: Hektarai)		112 500,00	117 000,00	120 000,00	123 000,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma		8 178 750,00	8 505 900,00	8 724 000,00	8 942 100,00	34 350 750,00
IŠ VISO	O.8 (vienetas: Hektarai)		130 283,24	135 931,85	140 143,93	144 624,15	Suma: 550 983,17 Didžiausia suma: 144 624,15
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurai)		11 770 964,48	12 330 133,70	12 793 073,86	13 310 178,30	50 204 350,34
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sajungos įnašas)						

TI05eko2 - Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI05eko2
Intervencijos pavadinimas	Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu
Priemonės rūšis	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos
Bendrasis produkto rodiklis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų

SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

BŽŪP VEIKSMŲ SRITYS. Kodas + aprašymas

AOA-E biologinės įvairovės apsauga, buveinių arba rūšių išsaugojimas arba atkūrimas, įskaitant kraštovaizdžio ypatybių arba negamybinių plotų priežiūrą ir kūrimą

AOA-F veiksmai, kuriais siekiama tausiai ir mažiau naudoti pesticidus, ypač tuos, kurie kelia pavojų žmonių sveikatai arba aplinkai

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
e.2	Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo technologijas	Aukštas	Taip
e.3	Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenų teritorijose	Aukštas	Taip
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.24 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, kurių atžvilgiu prisiimti remiami konkretūs įsipareigojimai, kad būtų užtikrintas tausus pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti pesticidų keliamą riziką ir poveikį, pvz., pesticidų nutekėjimą, dalis

R.31 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai remti biologinės įvairovės išsaugojimą arba atkūrimą, dalis, įskaitant didelės gamtinės vertės ūkininkavimo praktiką

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencine priemone siekiama tvarkyti sodus ir uogynus gamtai palankiu būdu:

- mažinant augalų apsaugos produktų naudojimą įrengiant feromonų gaudyklės;
- prisidedant prie biologinės įvairovės išsaugojimo įrengiant vabzdžių namelius ir paukščių inkilus;
- mažinant maistinių medžiagų iššiplovimą iš dirvožemio išlaikant žolinę dangą tarpueiliuose.

Intervencine priemone bus užtikrintas veiklos tęstinumas ir tvarumas ūkiuose, palaikant tinkamą ūkių pajamų lygį (BŽŪP SO1 tikslas) bei prisidedama prie BŽŪP SO5, SO6 tikslų ir Žaliojo kurso įgyvendinimo.

Pareiškėjai, dalyvaujantys intervencinėje priemonėje, gali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal intervencines priemones: TI05eko3 „Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)“ (BŽŪP I ramsčio intervencinė priemonė) bei KP11ANCs „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis“ (BŽŪP II ramsčio intervencinė priemonė).

Įsipareigojimų dėl ekologinės sistemos aprašymas

Įsipareigojimai:

1. augalų apsaugos produktus, kurių sudėtyje yra glifosato, naudoti draudžiama;
2. nuo gegužės 1 d. iki rugsėjo 1 d. 1 ha sodų ir (ar) uogynų plote įrengti bent 1 vabzdžių-kenkėjų feromoninę gaudyklę;
3. sodų ir (ar) uogynų 1 ha plote įrengti bent 2 biologinę įvairovę palaikančius elementus (paukščių inkilus, vabzdžių namelius);
4. sodų ir uogakrūmių tarpueilius apsėti ir (ar) laikyti apsėtus žoliniais augalais;
5. įsipareigojimų laikotarpis 1 metai.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai: fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje.

Tinkamumo kriterijai:

1. pareiškėjams ir jų deklaruojamiems plotams taikomi apibrėžimai ir būtiniausieji reikalavimai, nustatyti Strateginio plano 4.1 dalyje;
2. tinkamas paramai plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos, nustatytas Strateginio plano 4.1.7 dalyje. Tinkamas paramai plotas susideda iš laukų, kurių mažiausias plotas nustatytas nacionaliniuose teisės aktuose;
3. tinkamas finansuoti žemės ūkio naudmenų tipas – daugiamečiai sodiniai.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
SMR07	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinantį Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB: 55 straipsnio pirmas ir antras sakiniai
SMR08	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo: 5 straipsnio 2 dalis ir 8 straipsnio 1–5 dalys; 12 straipsnis dėl pesticidų naudojimo saugomose teritorijose, apibrėžtose pagal Direktyvą 2000/60/EB ir su „Natura 2000“ susijusiuose teisės aktuose, apribojimų; 13 straipsnio 1 ir 3 dalys dėl pesticidų tvarkymo bei saugojimo ir

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės (IKOK) bendrieji principai ir jų taikymo reikalavimai, nustatyti Augalų apsaugos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 3D-535 (3 priedo 2.3.1. p.).

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su ekologine sistema (paaiškinkite, kaip ekologinė sistema viršija pradinę reikšmę, visų pirma VR ir nacionalinių standartų atžvilgiu)

IKOK bendruosiuose principuose ir jų taikymo reikalavimuose nustatyta, kad integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės bendrųjų principų taikymas laikomas tinkamu, kai taikomos augalų apsaugos produktų profesionalaus naudotojo viena iš ūkyje taikomų kenksmingųjų organizmų prevencijos priemonių yra feromoninių, vandens ar kitų gaudyklų naudojimas.

Intervencinė priemonė viršija VR7, VR8 ir IKOK reikalavimus, nes privaloma nustatyti laikotarpį ir tankumą įrengti bent vieną feromonų gaudyklę vabzdžių kenkėjams ir biologinę įvairovę palaikančius elementus; augalų apsaugos produktus naudoti ne daugiau kaip vieną kartą per metus; sodų ir uogakrūmių tarpueilius apsėti ir (ar) laikyti apsėtus žoliniais augalais.

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Taikomas vienodas kompensacinės išmokos dydis, kaip nustatyta šios intervencinės priemonės 11 punkte.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Netaikoma

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamų privalomų standartų viršijančių išipareigojimų.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI05eko 2 - Už sodų ir uogynų tvarkymą gamtai palankiu būdu	Vienoda		R.24; R.31; R.4

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI05eko 2 - Už sodų ir uogynų tvarkymą gamtai palankiu būdu

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (102 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (130 Eur/ha), kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (71 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų, susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinė išmoka apskaičiuota juodųjų serbentų auginimo pagrindu. Ūkiuose, kurie tvarko sodus gamtai palankiu būdu, palyginti su tais, kurie ūkininkauja tradiciškai, skiriasi išlaidos, susidarančios dėl papildomų reikalavimų įrengti bent vieną feromonų gaudyklę vabzdžių kenkėjams aptikti ir įrengti bent du biologinę įvairovę palaikančius elementus (paukščių inkilai, vabzdžių lizdai) ir tarpueilių laikymo apšėjus žoliniais augalais.

Kompensacinės išmokos už sodų ir uogynų tvarkymą gamtai palankiu būdu apskaičiavimas, taikant 2020–2022 m. faktinius duomenis:

Rodiklis	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	1 305
Pajamos, kai ūkininkaujama gamtai palankiu būdu	1 305
Pajamų skirtumas	0
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	765
Išlaidos, kai ūkininkaujama gamtai palankiu būdu	895
Išlaidų skirtumas	130
Kompensacinė išmoka	130

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKV skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko 2 - Už sodų ir uogynų tvarkymą gamtai palankiu būdu	Planuojama vieneto suma	102,00	102,00	102,00	102,00	102,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	71,00	71,00	71,00	71,00	71,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		130,00	130,00	130,00	130,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	4 607,00	2 303,50	2 303,50	2 303,50	2 303,50	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	469 914,00	234 957,00	234 957,00	234 957,00	234 957,00	1 409 742,00
IŠ VISO	O.8 (vienetas: Hektarai)	4 607,00	2 303,50	2 303,50	2 303,50	2 303,50	Suma: 13 821,00 Didžiausia suma: 4 607,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurai)	469 914,00	234 957,00	234 957,00	234 957,00	234 957,00	1 409 742,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sajungos įnašas)						

TI05eko3 - Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI05eko3
Intervencijos pavadinimas	Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)
Priemonės rūšis	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos
Bendrasis produkto rodiklis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų

SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

SO9 Gerinti Sąjungos žemės ūkio atsaką į visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, įskaitant aukštos kokybės, saugų ir maistingą maistą, pagamintą tvariu būdu, mažinti maisto atliekų kiekį, gerinti gyvūnų gerovę ir kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms

BŽŪP VEIKSMŲ SRITYS. Kodas + aprašymas

AOA-A klimato kaitos švelninimas, įskaitant vykdant žemės ūkio veiklą išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą, taip pat esamų anglies dioksido priemonių priežiūrą ir anglies sekvestracijos didinimą

AOA-C vandens kokybės apsauga ar gerinimas ir intensyvaus vandens išteklių naudojimo mažinimas

AOA-D dirvožemio degradacijos prevencija, dirvožemio atkūrimas, dirvožemio derlingumo ir maistinių medžiagų valdymo gerinimas [įskaitant dirvožemio biotą]

AOA-F veiksmai, kuriais siekiama tausiai ir mažiau naudoti pesticidus, ypač tuos, kurie kelia pavojų žmonių sveikatai arba aplinkai

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
e.1	Taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose	Aukštas	Taip
e.2	Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo technologijas	Aukštas	Taip
e.3	Gerinti paviršinio vandens	Aukštas	Taip

	kokybę, ypač rizikos vandenių teritorijose		
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip
i.1	Skatinti saugių, ekologiškų, aukštos ir išskirtinės kokybės produktų vartojimą ir sveiką mitybą	Vidutinis	Iš dalies tinkami
i.2	Skatinti ūkiuose taikyti integruotas kenksmingųjų organizmų kontrolės praktikas	Žemas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu
R.14 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemonės (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis
R.21 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami vandens telkinių kokybę užtikrinti padedantys įsipareigojimai, dalis
R.22 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai, susiję su geresniu maisto medžiagų valdymu, dalis
R.24 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, kurių atžvilgiu prisiimti remiami konkretūs įsipareigojimai, kad būtų užtikrintas tausaus pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti pesticidų keliamą riziką ir poveikį, pvz., pesticidų nutekėjimą, dalis
R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencine priemone siekiama paskatinti vaisių, uogų ir daržovių augintojus diegti aplinkai palankesnes gamybos technologijas, taip prisidedant prie dirvožemio kokybės saugojimo ir gerinimo bei paviršinių ir gruntinių vandenių taršos mažinimo. Šioje intervencinėje priemonėje gali dalyvauti pareiškėjai, kurie vaisius, uogas ir daržoves augina atvirame grunte, laikantis reikalavimų, apibrėžtų Nacionalinės maisto kokybės sistemos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2022 m. gegužės 20 d. įsakymu Nr. 3D-351 (toliau – Nacionalinės maisto kokybės sistemos taisyklės) (su vėlesniais pakeitimais), “Pagal nacionalinę maisto kokybės sistemą užaugintų šviežių vaisių ir daržovių, taip pat jų perdirbtų produktų specifikacijoje”.

Ariamosios žemės plotuose, kuriuose įgyvendinama veikla, laikomasi griežtesnių nei privalomieji agrarinės aplinkosaugos reikalavimų, taikomos aplinką tausojančios technologinės priemonės, o tai sudaro prielaidas siekti mažesnio mineralinių trąšų ir (arba) cheminės kilmės augalų apsaugos priemonių kiekio naudojimo visos veiklos lygiu.

Intervencinės priemonės įgyvendinimas svariai prisideda saugant ir gerinant dirvožemio kokybę bei mažinant paviršinių ir gruntinių vandenių taršą, nes skatinamas tausėsių ir aplinkai palankesnių žemės ūkio praktikų taikymas, kurių dėka mažinamos tręšimo ir augalų apsaugos produktų naudojimo apimtys, mažinamas maistinių medžiagų išsplovimas iš dirvožemio. Tręšimo ribojimas prisideda prie dirvožemio gerinimo, augalų apsaugos priemonių naudojimo bei taršos cheminėmis medžiagomis sumažinimo, ŠESD emisijų mažinimo ir organinės medžiagos kiekio dirvožemyje padidinimo. Ribojant augalų apsaugos produktų ir trąšų naudojimą, bus prisidedama prie biologinės įvairovės būklės žemės ūkio naudmenose gerinimo. Intervencine priemone skatinant tausėsių ir aplinkai palankesnių žemės ūkio praktikų taikymą, taip pat prisidedama prie klimato kaitos švelninimo ir sveikesnių produktų gamybos.

Intervencine priemone bus užtikrintas veiklos tęstinumas ir tvarumas ūkiuose, palaikant tinkamą ūkių pajamų lygį, (BŽŪP SO1 tikslas) bei prisidedama prie BŽŪP SO4, SO5, SO6 ir SO9 tikslų ir Žaliojo kurso įgyvendinimo.

Intervencinė priemonė įgyvendinama tik nepriklausomos sertifikavimo įstaigos sertifikuotuose ir pareiškėjo deklaruotuose išskirtinės kokybės vaisių, uogų ir daržovių auginimo plotuose.

Siekiant užtikrinti intervencinės priemonės tikslų pasiekimą, nustatomas 3 metų įsipareigojimų

laikotarpis.

Pareiškėjai, dalyvaujantys šioje intervencinėje priemonėje, gali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal šias intervencines priemones: TI05eko1.1 „Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita” (kompensacinės išmokos daržovių auginimo), TI05eko2 „Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu“ (BŽŪP I ramsčio intervencinės priemonės) bei KP11ANCs „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis“ (BŽŪP II ramsčio intervencinė priemonė).

Įsipareigojimų dėl ekologinės sistemos aprašymas

Įsipareigojimai:

1. naudotis individualiomis, specializuotų konsultantų teikiamomis konsultacinėmis paslaugomis agrarinės aplinkosaugos ir konsultavimo klausimais;
2. deklaruotuose plotuose auginti sertifikuotus išskirtinės kokybės vaisius, uogas ir (arba) daržoves atviraime grunte, laikantis reikalavimų, apibrėžtų Nacionalinės maisto kokybės sistemos taisyklių “Pagal nacionalinę maisto kokybės sistemą užaugintų šviežių vaisių ir daržovių, taip pat jų perdirbtų produktų specifikacijoje”:

2.1. auginimo atviraime grunte pirminės gamybos specialiuju reikalavimų:

- daržininkystės ūkiuose galima naudoti tik savo ūkyje išaugintą arba įsigytą sertifikuotą dauginamąją medžiagą. Auginant bulves privaloma bent 30 proc. pasėlių auginti naudojant bulvių sertifikuotą dauginamąją medžiagą, o likusiems bulvių pasėliams galima naudoti sertifikuotą arba savo ūkyje išaugintą dauginamąją medžiagą;
- negali būti naudojamos cheminės derliaus ilgaamžiškumo didinimo priemonės, išskyrus apsauginės atmosferos (CO₂, O₂, N₂) naudojimą saugant derlių kontroliuojamos atmosferos saugyklose arba pakavimo metu ir eteno dujas, skirtas vaisiams ir daržovėms nokinti;
- vaisių ir (ar) daržovių apsaugai panaudojus augalų apsaugos produktus, nuimti derlių ir galima tik praėjus ne mažiau kaip 1,5 karto ilgesniam laikotarpiui, nei augalų apsaugos produktų techninėje dokumentacijoje numatytas išlaukos laikotarpis, reikalingas jiems suskilti.

2.2. papildomų reikalavimų produkcijai ženklini ženklu „Kokybė“:

- mikroelementinės trąšos gali būti naudojamos tik tais atvejais, kai vadovaujantis moksliskai pagrįstomis auginimo technologijomis, rekomendacijomis ir (arba) laboratorinių tyrimų rezultatais įrodyta, kad dirvožemyje ar augalų lapuose tų mikroelementų nepakanka;
- daržininkystės ūkiuose laikantis kiekvienai rūšiai reikalingos fitosanitarinės pertraukos turi būti sudarytas sėjomainos planas ir jo laikomasi;
- dirvožemis turi būti dezinfekuojamas tik natūraliomis priemonėmis;
- vaisiams ir (ar) daržovėms tręšti ir kompostui gaminti negali būti naudojamas nutekamųjų vandenų dumblas;
- kiekvienais metais, jei tręšiama, vadovaujantis dirvožemio ir (arba) augalo laboratoriniais tyrimais turi būti sudaromas ir vykdomas tręšimo planas, apskaičiuojant kiekvienam laukui ar lauko daliai trąšų rūšis, formą, normą, tręšimo laiką ir būdą;
- pirmaisiais sertifikavimo metais ir vėliau ne rečiau kaip kas penkerius metus išskirtinės kokybės vaisių, uogų ir (ar) daržovių auginimo laukuose turi būti atliekami dirvožemio laboratoriniai tyrimai, kurių metu nustatomas organinės medžiagos (humuso), judriojo fosforo, kalio kiekis bei rūgštingumas, esantis 0–60 cm dirvožemio sluoksnyje. Jei dirvožemio laboratoriniai tyrimai atlikti iki prašymo sertifikuoti pateikimo dienos, naujų dirvožemio laboratorinių tyrimų atlikti nereikalaujama tol, kol sueis penkerių metų terminas nuo šių tyrimų atlikimo;
- kiekvienais metais, prieš tręšiant daržininkystės laukus, turi būti nustatomas mineralinio azoto kiekis, esantis 0–60 cm dirvožemio sluoksnyje, tuose laukuose, kuriuose praėjusiais metais buvo auginamos ne pagal nacionalinę maisto kokybės sistemą pagamintos kultūros. Bendrojo azoto kiekis per metus negali viršyti 140 kg/ha, iš jo: mineralinio azoto kiekis – ne daugiau kaip 96 kg/ha vaisiams ir uogoms ir ne daugiau kaip 122 kg/ha daržovėms ir bulvėms per metus;
- laukai, skirti daržovėms auginti, mėšlu arba srutomis gali būti tręšiami tik prieš sėją arba nuėmus derlių;

- ne rečiau kaip kas trejus metus soduose ir uogynuose turi būti atlikta lapų makroelementų (N, P, K, Ca, Mg) ir mikroelementų (B, Zn, Mn, Fe, Cu) analizė;
- sodų ir uogynų tarpueiliuose visą vegetacijos laikotarpį neturi būti augmeniją stelbiančių (išskyrus posėlinius (sideralinius) augalus), sustabarėjusių, taip pat sėklas subrandinusių ir (arba) išbarsčiusių piktžolių. Sodų ir uogynų tarpueilius (išskyrus tuos tarpueilius, kuriuose yra pieva) reikia periodiškai įdirbti taip, kad juose būtų sunaikintos piktžolės. Sodų ir uogynų tarpueiliai, kuriuose yra pieva, turi būti nušienauti ne mažiau kaip 1 kartą per metus iki einamųjų metų rugpjūčio 1 d.;
- antrojoje vegetacijos pusėje piktžolių naikinimas pasėliuose (išskyrus sodų ir uogynų pokrūmiuose po derliaus nuėmimo) atliekamas mechaninėmis priemonėmis.

3. pateikti pagal nacionalinę maisto kokybės sistemą pagamintų produktų sertifikatą (paraiškos pateikimo metu pateikti sertifikatą nereikalaujama pirmaisiais metais šioje veikloje dalyvaujantiems pareiškėjams), patvirtinantį dalyvavimą nacionalinėje maisto kokybės sistemoje, kaip nustatyta Nacionalinės maisto kokybės sistemos taisyklėse;

4. dalyvauti intervencinėje priemonėje 3 metus, teikiant paraišką kasmet.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai: fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje.

Tinkamumo kriterijai:

1. pareiškėjams ir jų deklaruojamiems plotams taikomi apibrėžimai ir būtiniausieji reikalavimai, nustatyti Strateginio plano 4.1 dalyje.
2. tinkamas paramai plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos, nustatytas Strateginio plano 4.1.7 dalyje. Tinkamas paramai plotas susideda iš laukų, kurių mažiausias plotas nustatytas nacionaliniuose teisės aktuose;
3. tinkamas finansuoti žemės ūkio naudmenų tipas – ariamoji žemė ir daugiamečiai sodiniai.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
SMR02	1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva 91/676/EEB dėl vandenių apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių: 4 ir 5 straipsniai
SMR07	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinant Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB: 55 straipsnio pirmas ir antras sakiniai
SMR08	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo: 5 straipsnio 2 dalis ir 8 straipsnio 1–5 dalys; 12 straipsnis dėl pesticidų naudojimo saugomose teritorijose, apibrėžtose pagal Direktyvą 2000/60/EB ir su „Natura 2000“ susijusiuose teisės aktuose, apribojimų; 13 straipsnio 1 ir 3 dalys dėl pesticidų tvarkymo bei saugojimo ir likučių šalinimo

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Nacionalinės maisto kokybės sistemos taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro

2022 m. gegužės 20 d. įsakymu Nr. 3D-351.

Jei žemės ūkio valdoje yra naudojami augalų apsaugos produktai, turi būti pildomas Augalų apsaugos produktų naudojimo apskaitos žurnalas pagal Augalų apsaugos produktų saugojimo, tiekimo rinkai, naudojimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-564 „Dėl Augalų apsaugos produktų saugojimo, tiekimo rinkai, naudojimo taisyklių patvirtinimo“, nustatytus reikalavimus, terminus ir formą.

Integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės (IKOK) bendrieji principai ir jų taikymo reikalavimai, nustatyti Augalų apsaugos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 3D-535 (3 priedo 2.1.3, 2.1.4.1, 2.1.4.2, 2.1.6.4 p.).

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su ekologine sistema (paaiškinkite, kaip ekologinė sistema viršija pradinę reikšmę, visų pirma VR ir nacionalinių standartų atžvilgiu)

Intervencinė priemonė viršija nacionalinius teisės aktus ir sąlygas, nes privaloma laikytis “Pagal nacionalinę maisto kokybės sistemą užaugintų šviežių vaisių ir daržovių, taip pat jų perdirbtų produktų specifikacijoje” nustatytų reikalavimų; reikalavimų, viršijančių VR 2 dėl bendrojo azoto kiekio, kuris per metus negali viršyti 140 kg/ha, iš jo: mineralinio azoto - ne daugiau kaip 96 kg/ha vaisiams ir uogoms ir ne daugiau kaip 122 kg/ha daržovėms ir bulvėms; reikalavimų, viršijančių VR 7, VR8 dėl augalų apsaugos produktų naudojimo laikotarpio.

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Taikomas vienodas kompensacinės išmokos dydis, kaip nustatyta šios intervencinės priemonės aprašymo 11 punkte.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Netaikoma

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI05eko3 1 - Už vaisius, uogas ir daržoves	Vienoda		R.14; R.21; R.22; R.24; R.4

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI05eko3 1 - Už vaisius, uogas ir daržoves

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (337 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (407 Eur/ha), kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (236 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinė išmoka už sertifikuotą išskirtinės kokybės vaisių, uogų ir (arba) daržovių auginimą apskaičiuota juodųjų serbentų pagrindu. Auginant sertifikuotus išskirtinės kokybės serbentus, palyginti su tais, kurie auginami tradiciniu būdu, skiriasi tiek jų auginimo išlaidos, tiek pajamos. Mažesnės sertifiktuotus išskirtinės kokybės serbentus auginančių ūkių išlaidos susidaro dėl mažesnio augalų apsaugos produktų bei trąšų naudojimo. Mažesnes sertifiktuotus išskirtinės kokybės serbentus auginančių ūkių pajamas lemia mažesnis derlingumas.

Kompensacinės išmokos už vaisių, uogų ir (arba) daržovių auginimą apskaičiavimas, taikant 2020–2022 m. faktinius duomenis:

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	1 305
Aplinką tausojančio ūkio pajamos	831
Pajamų skirtumas	474
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	765
Aplinką tausojančio ūkio išlaidos	698
Išlaidų skirtumas	66
Kompensacinė išmoka	407

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.

	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko3 1 - Už vaisius, uogas ir daržoves	Planuojama vieneto suma	337,00	337,00	337,00	337,00	337,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	236,00	236,00	236,00	236,00	236,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		407,00	407,00	407,00	407,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	7 848,00	4 041,50	4 162,50	4 287,50	4 416,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	2 644 776,00	1 361 985,50	1 402 762,50	1 444 887,50	1 488 192,00	8 342 603,50
IŠ VISO	O.8 (vienetas: Hektarai)	7 848,00	4 041,50	4 162,50	4 287,50	4 416,00	Suma: 24 755,50 Didžiausia suma: 7 848,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)	2 644 776,00	1 361 985,50	1 402 762,50	1 444 887,50	1 488 192,00	8 342 603,50
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						

TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI05eko4
Intervencijos pavadinimas	Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis
Priemonės rūšis	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos
Bendrasis produkto rodiklis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų

SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

BŽŪP VEIKSMŲ SRITYS. Kodas + aprašymas

AOA-A klimato kaitos švelninimas, įskaitant vykdant žemės ūkio veiklą išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą, taip pat esamų anglies dioksido priemonių priežiūrą ir anglies sekvestracijos didinimą

AOA-D dirvožemio degradacijos prevencija, dirvožemio atkūrimas, dirvožemio derlingumo ir maistingųjų medžiagų valdymo gerinimas [įskaitant dirvožemio biotą]

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
d.3	Mažinti ŠESD emisijas nusausintuose šlapynėse ir durpynuose	Žemas	Taip
e.1	Taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose	Aukštas	Taip
e.3	Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenų teritorijose	Aukštas	Taip
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.14 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemonės (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis

R.19 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami dirvožemį tvarkyti padedantys įsipareigojimai, kuriais siekiama pagerinti dirvožemio kokybę ir biotą (pvz., sumažinti žemės dirbimą, apsėti dirvas kultūriniais augalais, taikyti sėjomainą, be kita ko, ankštiniais augalais), dalis

R.21 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami vandens telkinių kokybę užtikrinti padedantys įsipareigojimai, dalis

R.31 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai remti biologinės įvairovės išsaugojimą arba atkūrimą, dalis, įskaitant didelės gamtinės vertės ūkininkavimo praktiką

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencine priemone siekiama mažinti dirvožemio eroziją bei ŠESD emisijas, padidinti organinės medžiagos kiekį dirvožemyje ir biomasėje, ariamuosiuose durpžemiuose įrengiant ir išlaikant pievas.

Lietuvoje intensyvus žemės ūkis yra siejamas su dirvožemio kokybės (produktyvumo) prastėjimu. Tai tiesiogiai gali paveikti ŠESD emisijų didėjimą iš žemės ūkio paskirties dirbamų durpžemių. Tradicinis ir intensyvus (kai dažnai ir gausiai tręšiama mineralinėmis trąšomis, kalkinama) žemės dirbimas skatina organinių medžiagų mineralizaciją dirvožemiuose, didina CO₂ ir kitų ŠESD dujų emisijas, į dirvožemį patenka vis mažesnis organinių medžiagų kiekis (išnešama beveik visa augalų masė). Organinės medžiagos kiekio dirvožemyje didėjimą įtakoja daugiamečių augalų auginimas.

Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis ir šioje intervencinėje priemonėje nustatytas reikalavimas laikytis įsipareigojimų 5 metus turės teigiamą poveikį dirvožemio derlingumo išsaugojimui, erozijos, kurios susidarymą dirvožemyje įtakoja aktyvi žemdirbystė, sumažinimui ir organinės medžiagos kiekio padidėjimui.

Įgyvendinant intervencinę priemonę ūkiuose, kurie ariamuosiuose durpžemiuose įrengs ir išlaikys pievas, palyginti su ūkiais, kurie ariamuosiuose durpžemiuose augins tradicines kultūras, sumažės mechanizuotų darbų apimtys, trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimas. Ariamųjų durpžemių vertimas pievomis prisidės prie naujų buveinių susikūrimo įvairioms organizmų rūšims, šiose vietovėse esant palankiam vandens režimui prasidės renatūralizacijos procesai ir susidarys tinkamos sąlygos atsikurti saugomoms rūšims ir formuoti natūralioms buveinėms.

Intervencine priemone bus užtikrintas veiklos tęstinumas ir tvarumas ūkiuose, palaikant tinkamą ūkių pajamų lygį, (BŽŪP SO1 tikslas) bei prisidedama prie BŽŪP SO4, SO5 ir SO6 tikslų ir Žaliojo kurso įgyvendinimo.

Intervencinė priemonė prisidės prie GAAB 1 įgyvendinimo, nes pasibaigus įsipareigojimų laikotarpiui, pagal priemonę deklaruoti plotai taps daugiamečiais pievomis.

Siekiant užtikrinti intervencinės priemonės tikslų pasiekimą, nustatomas 5 metų įsipareigojimų laikotarpis.

Pareiškėjai, dalyvaujantys šioje intervencinėje priemonėje, gali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal šias intervencines priemones: KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“, KP11ANCs „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis“ (BŽŪP II ramsčio intervencinės priemonės).

Įsipareigojimų dėl ekologinės sistemos aprašymas

Įsipareigojimai:

1. laikytis reikalavimo, nustatyto tinkamumo kriterijų 4 punkte visą įsipareigojimų laikotarpį;
2. dalyvauti intervencinėje priemonėje 5 metus, teikiant paraišką kasmet;
3. nekeisti teritorijos hidrologinio režimo;
4. nearti pievų ir jų nepersėti kultūrinėmis žolėmis antraisiais – penktaisiais įsipareigojimų metais.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai: fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje

Tinkamumo kriterijai:

1. pareiškėjams ir jų deklaruojamiems plotams taikomi apibrėžimai ir būtiniausieji reikalavimai, nustatyti Strateginio plano 4.1 dalyje;
2. tinkamas paramai plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos pagal šią intervencinę priemonę – ne mažesnis kaip 0,5 ha, susidedantis iš laukų ne mažesnių kaip 0,1 ha;
3. tinkamas finansuoti žemės ūkio naudmenų tipas – ariamoji žemė, patenkanti į Lietuvos durpžemių GIS duomenų bazės sluoksnį;
4. pievos įrengiamos tik tuose ariamuosiuose durpžemiuose, kurie praėjusiais metais buvo deklaruoti kaip ariamoji žemė, išskyrus pievas iki 5 m.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
GAEC02	Šlapynių ir durpynų apsauga

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės (IKOK) bendrieji principai ir jų taikymo reikalavimai, nustatyti Augalų apsaugos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 3D-535 (3 priedo 2.4.11 p.).

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su ekologine sistema (paaiškinkite, kaip ekologinė sistema viršija pradinę reikšmę, visų pirma VR ir nacionalinių standartų atžvilgiu)

Intervencinė priemonė viršija GAAB2 reikalavimus, nes, siekiant apsaugoti dirvožemį, durpžemiuose nebus dirbama žemė ir auginami pasėliai, o jie bus paverčiami pievomis.

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Taikomas vienodas kompensacinės išmokos dydis, kaip nustatyta šios intervencinės priemonės aprašymo 11 punkte.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Netaikoma

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamų privalomų standartus viršijančių įsipareigojimų.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI05eko4 - Už pievų įrengimą ariamuose durpžemiuose	Vienoda		R.14; R.19; R.21; R.31; R.4

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI05eko4 - Už pievų įrengimą ariamuose durpžemiuose

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (225 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (286 Eur/ha), kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (158 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Ūkiuose, kuriuose ariamuose durpžemiuose įrengiamos ir išlaikomos pievos, palyginti su tais, kuriuose ariamuose durpžemiuose auginami žieminiai kviečiai, daugiausia skiriasi pajamos. Pajamų skirtumas atsiranda dėl to, kad ūkiuose įrengus pievas ir jas išlaikant pagal aplinkosauginius įsipareigojimus, gaunama produkcija yra nekokybiškas, rinkoje vertės neturintis šienas. Ūkiuose, kurių ariamuose durpžemiuose įrengtos ir išlaikomos pievos, palyginti su ūkiais, kurių, ariamuose durpžemiuose auginami žieminiai kviečiai, mažesnės išlaidos mechanizuotiems darbams, sėklos įsigijimui, nėra išlaidų trąšoms ir augalų apsaugos produktams, tačiau yra papildomos sandorių sąnaudos.

Kompensacinės išmokos už pievų įrengimą ariamuose durpžemiuose apskaičiavimas, taikant 2020–2022 m. faktinius duomenis:

Rodikliai	Vertė, Eur/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	936
Ūkio pajamos, kai ariamuose durpžemiuose įrengiamos ir išlaikomos pievos	0
Pajamų skirtumas	936
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	887
Ūkio išlaidos, kai ariamuose durpžemiuose įrengiamos ir išlaikomos pievos	200
Sandorių sąnaudos	37
Išlaidų skirtumas	687
Kompensacinė išmoka	286

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko4 - Už pievų įrengimą ariamuose durpžemiuose	Planuojama vieneto suma	225,00	225,00	225,00	225,00	225,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	158,00	158,00	158,00	158,00	158,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		286,00	286,00	286,00	286,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	3 968,00	5 290,00	6 613,00	7 935,00	9 258,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	892 800,00	1 190 250,00	1 487 925,00	1 785 375,00	2 083 050,00	7 439 400,00
IŠ VISO	O.8 (vienetas: Hektarai)	3 968,00	5 290,00	6 613,00	7 935,00	9 258,00	Suma: 33 064,00 Didžiausia suma: 9 258,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sjungos įnašas eurai)	892 800,00	1 190 250,00	1 487 925,00	1 785 375,00	2 083 050,00	7 439 400,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sjungos įnašas)						

TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI05eko5
Intervencijos pavadinimas	Eroduotos žemės keitimas pievomis
Priemonės rūšis	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos
Bendrasis produkto rodiklis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų

SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

BŽŪP VEIKSMŲ SRITYS. Kodas + aprašymas

AOA-A klimato kaitos švelninimas, įskaitant vykdant žemės ūkio veiklą išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą, taip pat esamų anglies dioksido priemonių priežiūrą ir anglies sekvestracijos didinimą

AOA-D dirvožemio degradacijos prevencija, dirvožemio atkūrimas, dirvožemio derlingumo ir maistingųjų medžiagų valdymo gerinimas [įskaitant dirvožemio biotą]

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
e.1	Taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose	Aukštas	Taip
e.3	Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenių teritorijose	Aukštas	Taip
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.14 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba

išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemonės (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis

R.19 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami dirvožemį tvarkyti padedantys įsipareigojimai, kuriais siekiama pagerinti dirvožemio kokybę ir biotą (pvz., sumažinti žemės dirbimą, apsėti dirvas kultūriniais augalais, taikyti sėjomainą, be kita ko, ankštiniais augalais), dalis

R.21 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami vandens telkinių kokybę užtikrinti padedantys įsipareigojimai, dalis

R.31 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai remti biologinės įvairovės išsaugojimą arba atkūrimą, dalis, įskaitant didelės gamtinės vertės ūkininkavimo praktiką

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencine priemone siekiama mažinti dirvožemio eroziją bei ŠESD emisijas, padidinti organinės medžiagos kiekį dirvožemyje ir biomasėje, eroduotuose žemės plotuose įrengiant ir išlaikant pievas.

Intensyvus žemės ūkis yra siejamas su dirvožemio kokybės (produktyvumo) prastėjimu. Tai tiesiogiai gali paveikti ŠESD emisijų didėjimą iš žemės ūkio paskirties dirbamų eroduotos žemės plotų. Eroduotų plotų vertimas pievomis prisidės prie naujų buveinių susikūrimo įvairioms organizmų rūšims, šiose vietovėse esant palankiam vandens režimui prasidės renatūralizacijos procesai ir susidarys tinkamos sąlygos atsikurti saugomoms rūšims ir formuotis natūralioms buveinėms.

Ariamąją žemę pavertus žolynais, prisidedama prie dirvožemio erozijos stabdymo.

Intervencine priemone bus užtikrintas veiklos tęstinumas ir tvarumas ūkiuose, palaikant tinkamą ūkių pajamų lygį, (BŽŪP SO1 tikslas) bei prisidedama prie BŽŪP SO4, SO5, SO6 tikslų ir Žaliojo kurso įgyvendinimo.

Intervencinė priemonė prisidės prie GAAB 1 įgyvendinimo, nes pasibaigus įsipareigojimų laikotarpiui, pagal priemonę deklaruoti plotai taps daugiamečiais pievomis.

Siekiant užtikrinti intervencinės priemonės tikslų pasiekimą, nustatomas 5 metų įsipareigojimų laikotarpis.

Pareiškėjai, dalyvaujantys intervencinėje priemonėje gali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal šias intervencines priemones: KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“, KP11ANCs „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis“ (BŽŪP II ramsčio intervencinės priemonės).

Įsipareigojimų dėl ekologinės sistemos aprašymas

Įsipareigojimai:

1. laikytis, reikalavimo, nustato tinkamumo kriterijų 4 punkte, visą įsipareigojimų laikotarpį;
2. dalyvauti intervencinėje priemonėje 5 metus, teikiant paraišką kasmet;
3. nekeisti teritorijos hidrologinio režimo;
4. nearti pievų ir jų nepersėti kultūrinėmis žolėmis antraisiais-penktaisiais įsipareigojimų metais.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai: fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje.

Tinkamumo kriterijai:

1. pareiškėjams ir jų deklaruojamiems plotams taikomi apibrėžimai ir būtiniausieji reikalavimai, nustatyti Strateginio plano 4.1 dalyje;
2. tinkamas paramai plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos pagal šią intervencinę priemonę – ne mažesnis kaip 0,5 ha, susidedantis iš laukų ne mažesnių kaip 0,1 ha;
3. tinkamas finansuoti žemės ūkio naudmenų tipas – ariamoji žemė, patenkanti į eroduotos žemės GIS duomenų bazės sluoksnį;
4. pievos įrengiamos tik tuose ariamos eroduotos žemės plotuose, kurie praėjusiais metais buvo deklaruoti kaip ariamoji žemė, išskyrus pievas iki 5 metų.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
GAEC05	Žemės dirbimo valdymas siekiant sumažinti dirvožemio degradacijos riziką ir eroziją, be kita ko, atsižvelgiant į šlaito nuolydį

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės (IKOK) bendrieji principai ir jų taikymo reikalavimai, nustatyti Augalų apsaugos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 3D-535 (3 priedo 2.4.11 p.).

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su ekologine sistema (paaiškinkite, kaip ekologinė sistema viršija pradinę reikšmę, visų pirma VR ir nacionalinių standartų atžvilgiu)

Intervencinė priemonė viršija GAAB5 reikalavimus, nes siekiant apsaugoti dirvožemį nuo dirvožemio erozijos šlaituose, eroduotos žemės plotuose nebus ariama ir auginami leidžiami pasėliai, o jie bus paverčiami pievomis.

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Taikomas vienodas kompensacinės išmokos dydis, kaip nustatyta šios intervencinės priemonės aprašymo 11 punkte.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Netaikoma

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamų privalomų standartus viršijančių įsipareigojimų.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vienetų sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI05eko5 - Už pievų įrengimą ir išlaikymą eroduotuose žemės plotuose	Vienoda		R.14; R.19; R.21; R.31; R.4

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI05eko5 - Už pievų įrengimą ir išlaikymą eroduotuose žemės plotuose

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (187 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (226 Eur/ha), kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (131 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Ūkiuose, kuriuose eroduotuose žemės plotuose įrengiamos ir išlaikomos pievos, palyginti su tais, kuriuose eroduotuose žemės plotuose auginami žieminiai kviečiai, daugiausia skiriasi pajamos. Pajamų skirtumas atsiranda dėl to, kad ūkiuose įrengus pievas ir jas išlaikant pagal aplinkosauginius įsipareigojimus, gaunama produkcija yra nekokybiškas, rinkoje vertės neturintis šienas. Ūkiuose, kurių eroduotuose žemės plotuose įrengtos ir išlaikomos pievos, palyginti su ūkiais, kurių, eroduotuose žemės plotuose auginami žieminiai kviečiai, mažesnės išlaidos mechanizuotiems darbams, sėklos įsigijimui, nėra išlaidų trąšoms ir augalų apsaugos produktams, tačiau yra papildomos sandorių sąnaudos.

Kompensacinės išmokos už už pievų įrengimą ir išlaikymą eroduotuose žemės plotuose apskaičiavimas, taikant 2020–2022 m. faktinius duomenis:

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	890
Ūkio pajamos, kai eroduotuose žemės plotuose įrengiamos ir išlaikomos pievos	0
Pajamų skirtumas	890
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	887
Ūkio išlaidos, kai eroduotuose žemės plotuose įrengiamos ir išlaikomos pievos	223
Išlaidų skirtumas	664
Kompensacinė išmoka	226

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis..

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko5 - Už pievų įrengimą ir išlaikymą eroduotuose žemės plotuose	Planuojama vieneto suma	187,00	187,00	187,00	187,00	187,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	131,00	131,00	131,00	131,00	131,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		226,00	226,00	226,00	226,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	840,00	1 120,00	1 400,00	1 680,00	1 960,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	157 080,00	209 440,00	261 800,00	314 160,00	366 520,00	1 309 000,00
IŠ VISO	O.8 (vienetas: Hektarai)	840,00	1 120,00	1 400,00	1 680,00	1 960,00	Suma: 7 000,00 Didžiausia suma: 1 960,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sjungos įnašas eurai)	157 080,00	209 440,00	261 800,00	314 160,00	366 520,00	1 309 000,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sjungos įnašas)						

TI05eko6 - Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI05eko6
Intervencijos pavadinimas	Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema
Priemonės rūšis	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos
Bendrasis produkto rodiklis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų

SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

BŽŪP VEIKSMŲ SRITYS. Kodas + aprašymas

AOA-A klimato kaitos švelninimas, įskaitant vykdant žemės ūkio veiklą išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą, taip pat esamų anglies dioksido priemonių priežiūrą ir anglies sekvestracijos didinimą

AOA-C vandens kokybės apsauga ar gerinimas ir intensyvaus vandens išteklių naudojimo mažinimas

AOA-D dirvožemio degradacijos prevencija, dirvožemio atkūrimas, dirvožemio derlingumo ir maistinių medžiagų valdymo gerinimas [įskaitant dirvožemio biotą]

AOA-E biologinės įvairovės apsauga, buveinių arba rūšių išsaugojimas arba atkūrimas, įskaitant kraštovaizdžio ypatybių arba negamybinių plotų priežiūrą ir kūrimą

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
e.1	Taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose	Aukštas	Taip
e.2	Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo technologijas	Aukštas	Taip
e.3	Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenių teritorijose	Aukštas	Taip
f.1	Gerinti biologinės įvairovės	Vidutinis	Taip

	būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas		
f.3	Saugoti biologinės įvairovės apsaugos požiūriu vertingus agrarinio kraštovaizdžio elementus	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu			
R.14	Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemonės (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis		
R.19	Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami dirvožemį tvarkyti padedantys įsipareigojimai, kuriais siekiama pagerinti dirvožemio kokybę ir biotą (pvz., sumažinti žemės dirbimą, apsėti dirvas kultūriniais augalais, taikyti sėjomainą, be kita ko, ankštiniais augalais), dalis		
R.21	Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami vandens telkinių kokybę užtikrinti padedantys įsipareigojimai, dalis		
R.22	Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai, susiję su geresniu maisto medžiagų valdymu, dalis		
R.31	Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai remti biologinės įvairovės išsaugojimą arba atkūrimą, dalis, įskaitant didelės gamtinės vertės ūkininkavimo praktiką		
R.4	Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis		

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos Aprašymas

Kompleksinės ekologinės sistemos veiklomis siekiama daryti teigiamą įtaką įvairioms pievų ir šlapynių buveinėms išsaugant laukinius paukščius, išlaikant ir prižiūrint pievas. Dėl to sumažės dirvožemio praradimas dėl erozijos, padidės organinės anglies atsargos dirvožemyje, sumažės mineralinių trąšų naudojimo poreikis arba nebus naudojamos mineralinės trąšos, mažės maistinių medžiagų išsiplovimas į vandens telkinius, bus išvengta ŠESD emisijų, kurios susidarytų pievas verčiant ariama žeme.

Kompleksinę ekologinę sistemą sudaro šios veiklos:

Veikla „**Ekstensyvus daugiamečių pievų tvarkymas ganant gyvulius**“, kuria siekiama pievų palaikymo, pievų buveinių ir saugomų rūšių išsaugojimo. Šia veikla siekiama paskatinti ūkininkus mažinti pievų ir ganyklų ganiavos apkrovą.

Veikla „**EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas**“, kuria siekiama išsaugoti ir tvarkyti EB svarbos natūralias pievas, šlapynes bei rūšių buveines ganant arba šienaujant, dėl ko padidėtų bendras nykstančių saugomų rūšių individų skaičius, pagerėtų rūšių migracijos galimybės, padidėtų rūšių užimamos teritorijos plotas, nes ekstensyvus žemės (pievų ir ganyklų) naudojimas būtų paskatintas ten, kur dėl žemės ūkio veiklos trūkumo šių rūšių buveinės degraduoja.

Saugomų rūšių buveinių sąrašas: maldinės nendrinukės (lot. *Acrocephalus paludicola*), balinio vėžlio (lot. *Emys orbicularis*), kraujalakinio melsvio (lot. *Maculinea teleius*), niūriaspalvio auksavabalio (lot. *Osmoderma barnabita*), šiaurinio auksinuko ((lot. *Lycena helle*) auksuotosios šaškytės (lot. *Euphydryas aurinia*), plikažiedžio linlapio (lot. *Thesium ebracteatum*), stulgio (lot. *Gallinago media*), paprastojo gričiuuko (lot. *Limosa limosa*), raudonkojo tuliko (lot. *Tringa totanus*), didžiosios kuolingos (lot. *Numenius arquata*), 2130 Pilkosios kopos, 2140 Kopų varnauogynai, 2190 Drėgnos tarpkopės, 2320 Pajūrio smėlynų tyruliai, 2330 Nesusivėrusios žemyninės smiltpievės, 5130 Kadagynai

6120 Karbonatinių smėlynų pievos, 6210 Stepinės pievos, 6230 Rūšių turtingi briedgaurnai, 6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6410 Melvenynai, 6430 Eutrofiniai aukštieji žolynai, 6450 Aliuvinės pievos, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 6530 Miškapievės, 7140 tarpinių pelkių ir liūnų, 7230 šarmingų žemapelkių, 9070 Medžiais apaugusios ganyklos įskaitant ir kertines buveines.

Intervencine priemone bus užtikrintas veiklos tęstinumas ir tvarumas ūkiuose, palaikant tinkamą ūkių pajamų lygį, (BŽŪP SO1 tikslas) bei prisidedama prie BŽŪP SO4, SO5 ir SO6 tikslų ir Žaliojo kurso įgyvendinimo.

Pareiškėjai, dalyvaujantys veikloje „Ekstensyvus daugiamečių pievų tvarkymas ganant gyvulius“, gali

pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal intervencines priemones TI05eko11 „Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra“ (BŽŪP I ramsčio intervencinė priemonė), KP11ANCs „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis“ (BŽŪP II ramsčio intervencinė priemonė). Pareiškėjai, dalyvaujantys veikloje „EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas“ gali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal intervencinę priemonę KP11ANCs „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis“ (BŽŪP II ramsčio intervencinė priemonė).

Įsipareigojimų dėl ekologinės sistemos aprašymas

Įsipareigojimai pagal veiklą „Ekstensyvus daugiamečių pievų tvarkymas ganant gyvulius“:

1. įsipareigojimų laikotarpis 1 metai;
2. nearti pievų ir jų nepersėti kultūrinėmis žolėmis;
3. neįrengti naujų sausinimo, drėkinimo sistemų;
4. pievose nenaudoti augalų apsaugos produktų, netręšti mineralinėmis ir organinėmis trąšomis, neskleisti nuotekų dumblo;
5. laikyti gyvulius ir vidutiniškai ganiavos laikotarpiu ganyti ne mažesniu intensyvumu kaip 0,1 SG / ha ir ne didesniu intensyvumu kaip 1 SG / ha pagal šią veiklą plote;
6. ganyti gyvulius tuose laukuose, kuriuose yra įsipareigota pagal veiklą;
7. šienauti nuo birželio 20 d., nušienautą žolę išvežti iki spalio 1 d. (išskyrus atvejus, kai ganoma intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse nustatytu intensyvumu);
8. gyvulių ganiavos laikotarpis neribojamas.

Įsipareigojimai pagal veiklą „EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas“:

1. dalyvauti intervencinėje priemonėje 2 metus, teikiant paraišką kasmet;
2. nearti pievų, šlapynių ir jų nepersėti kultūrinėmis žolėmis;
3. neįrengti naujų sausinimo, drėkinimo sistemų;
4. nenaudoti augalų apsaugos produktų, netręšti mineralinėmis ir organinėmis trąšomis, neskleisti nuotekų dumblo, nekalkinti;
5. pasirinkti pievų ar šlapynių tvarkymo būdą:

5.1. šienauti:

- šienavimą pievose ir šlapynėse pradėti ne anksčiau kaip birželio 20 d., išskyrus atskirų rūšių (stulgių, meldinių nendrinukių, didžiųjų kuolingų) buveinių plotus, kuriems šienavimo reikalavimus privaloma nustatyti intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse (kurie yra vėlesni nei įprastiniai);
- šienavimą ir žolės surinkimą į krūvas (ar susukimą į rulonus) baigti iki rugsėjo 1 d. (jei šienaujama daugiau kartų, kiti šienavimai leidžiami ir vėliau, bet jie nėra privalomi), išskyrus atskirų rūšių (balinių vėžlių, didžiųjų kuolingų, stulgių, meldinių nendrinukių, kraujalakinių melsvių, šiaurinių auksinukų) buveinių plotus, kuriems šienavimo reikalavimus privaloma nustatyti intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse (kurie yra vėlesni nei įprastiniai);
- pievose žolę išvežti iki spalio 1 d., šlapynėse - iki kitų metų kovo 1 d.;
- šienaujant palikti 20–30 proc. nešienauto ploto (šis plotas įbraižomas deklaruojant), siekiant didinti buveinės mozaikiškumą. Vienoje vietoje paliekamas nešienautas plotas negali viršyti 2 ha, meldinių nendrinukių buveinių plotuose šienaujant palikti 50 proc. nešienauto ploto;
- keisti nešienaujamo ploto vietą kasmet;
- žolę smulkinti ir paskleisti draudžiama;
- drugių buveinių apsaugos plotuose šieną išdžiovinti prieš surenkant.

5.2 ganyti (išskyrus atskirų rūšių buveinių, nustatytų nacionaliniuose teisės aktuose, plotuose, kuriuose ganymas draudžiamas):

- ganymo intensyvumas 0,1–1 SG/ha, išskyrus atskirų rūšių buveinių plotus, kuriems ganymo intensyvumo reikalavimai nustatyti nacionaliniuose teisės aktuose;

- ganiavos laikas neribojamas, išskyrus atskirų rūšių buveinių plotus, kuriems reikalavimai gali būti nustatyti nacionaliniuose teisės aktuose;
- papildomas gyvulių šėrimas draudžiamas;
- esant poreikiui, pievas galima nušienauti po birželio 20 d., išskyrus atskirų rūšių (stulgių, meldinių nendrinukių, didžiųjų kuolingų) buveinių plotus, kuriems šienavimo reikalavimai nustatyti nacionaliniuose teisės aktuose, o po to privaloma ganyti;
- nušienautą žolę pievose privaloma išvežti iki spalio 1 d., šlapynėse – iki kitų metų kovo 1 d. (išskyrus atvejus, kai ganoma intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse nustatytu intensyvumu);
- žolę smulkinti ir paskleisti draudžiama, išskyrus atvejus, kai ganoma nacionaliniuose teisės aktuose nustatytu intensyvumu.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai: fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje.

Bendrieji tinkamumo kriterijai:

1. pareiškėjams ir jų deklaruojamiems plotams taikomi apibrėžimai ir būtiniausiai reikalavimai, nustatyti Strateginio plano 4.1 dalyje;
2. pagal veiklą „Ekstensyvus daugiamečių pievų tvarkymas ganant gyvulius“ tinkamas paramai plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos, nustatytas Strateginio plano 4.1.7 dalyje. Tinkamas paramai plotas susideda iš laukų, kurių mažiausias plotas nustatytas nacionaliniuose teisės aktuose;
3. pagal veiklą „EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas“ tinkamas paramai plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos – ne mažesnis kaip 0,5 ha. Tinkamas paramai plotas susideda iš laukų, kurių mažiausias plotas nustatytas nacionaliniuose teisės aktuose.

Specialieji tinkamumo kriterijai veiklai „Ekstensyvus daugiamečių pievų tvarkymas ganant gyvulius“:

1. tinkamas finansuoti žemės ūkio naudmenų tipas – daugiametės pievos;
2. turėti bent 0,1 SG/ha pievų (ganyklų) įsipareigotiems pagal veiklą plotams. Ūkiniai gyvūnai turi būti registruoti Ūkinių gyvūnų registre valdytojo ir (ar) partnerio vardu. Vidutinio ūkinių gyvūnų skaičiaus skaičiavimas už atitinkamą laikotarpį nustatomas nacionaliniuose teisės aktuose.

Specialieji tinkamumo kriterijai veiklai „EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas“:

1. tinkamas finansuoti žemės ūkio naudmenų tipas – daugiametės pievos, Aplinkos ministerijos ar jos įgaliotos institucijos nustatytuose EB svarbos natūralių ir pusiau natūralių saugomų rūšių buveinių plotuose;
2. turėti bent 0,1 SG/ha pievų (ganyklų) įsipareigotiems pagal veiklą plotams, kai pasirinktas pievų tvarkymo būdas – ganymas. Ūkiniai gyvūnai turi būti registruoti Ūkinių gyvūnų registre valdytojo ir (ar) partnerio vardu, šis reikalavimas netaikomas Generalinei miškų urėdijai ir Saugomų teritorijų direktijoms. Vidutinio ūkinių gyvūnų skaičiaus skaičiavimas už atitinkamą laikotarpį nustatomas nacionaliniuose teisės aktuose.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
GAEC02	Šlapynių ir durpynų apsauga
SMR02	1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva 91/676/EEB dėl vandenių apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių; 4

	ir 5 straipsniai
SMR03	2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos: 3 straipsnio 1 dalis, 3 straipsnio 2 dalies b punktas, 4 straipsnio 1, 2 ir 4 dalys

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės (IKOK) bendrieji principai ir jų taikymo reikalavimai, nustatyti Augalų apsaugos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 3D-535 (3 priedo 2.4.11 p.).

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su ekologine sistema (paaiškinkite, kaip ekologinė sistema viršija pradinę reikšmę, visų pirma VR ir nacionalinių standartų atžvilgiu)

Veiklos „**Ekstensyvus daugiamečių pievų tvarkymas ganant gyvulius**“ ir „**EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas**“ viršija VR2 reikalavimus, nes privaloma ganyti ne didesniu kaip 1 SG/ha intensyvumu.

Veikloje „**Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius**“ keliami reikalavimai viršija GAAB2, nes privaloma prižiūrėti pievas ekstensyviai ganant gyvulius 0,1–1 SG/ha.

Šios veiklos viršija IKOK, nes yra nustatyti griežtesni šienavimo ir ganymo terminai, nustatytas ganymo tankumas, draudžiama naudoti organines, mineralines trąšas ir augalų apsaugos produktus.

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Taikomas vienodas kompensacinės išmokos dydis, kaip nustatyta šios intervencinės priemonės aprašymo 11 punkte.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Netaikoma

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI05eko6 1 - Už ekstensyvų daugiamečių pievų tvarkymą ganant gyvulius	Vienoda		R.14; R.19; R.21; R.22; R.4
TI05eko6 2.1 - Už EB svarbos natūralių pievų tvarkymą	Vienoda		R.14; R.19; R.21; R.22; R.31; R.4
TI05eko6 2.2 - Už EB svarbos šlapynių tvarkymą	Vienoda		R.14; R.19; R.21; R.22; R.31; R.4

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI05eko6 1 - Už ekstensyvų daugiamečių pievų tvarkymą ganant gyvulius

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (192 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (246 Eur/ha), kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (134 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindėti vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinės išmokos dydį už ekstensyvų daugiamečių pievų tvarkymą ganant gyvulius sąlygojo daug mažesnės pajamos, laikantis nustatytų agronominių reikalavimų, kurie sumažina produktų gamybos apimtį.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimas, taikant 2020–2022 m. faktinius duomenis:

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	909
Ūkio pajamos, kai laikomasi aplinkosauginių reikalavimų	340
Pajamų skirtumas	569
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	527
Ūkio išlaidos, kai laikomasi aplinkosauginių reikalavimų	163
Išlaidų skirtumas	364
Kompensacinė išmoka	246

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

TI05eko6 2.1 - Už EB svarbos natūralių pievų tvarkymą

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (297 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (343 Eur/ha), kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (208 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinės išmokos dydį sąlygojo daug mažesnės pajamos dėl nustatytų ganymo ir šienavimo reikalavimų laikymosi, kurie sumažina produktų gamybos apimtį.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimas, taikant 2020–2022 m. faktinius duomenis:

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	1 040
Ūkio pajamos, kai laikomasi aplinkosauginių reikalavimų	909
Pajamų skirtumas	132
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	196
Ūkio išlaidos, kai laikomasi aplinkosauginių reikalavimų	407
Išlaidų skirtumas	211
Kompensacinė išmoka	343

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

TI05eko6 2.2 - Už EB svarbos šlapynių tvarkymą

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (330 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (388 Eur/ha), kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (231 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimas, taikant 2020–2022 m. faktinius duomenis:

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	909
Ūkio pajamos, kai laikomasi aplinkosauginių reikalavimų	528
Pajamų skirtumas	381
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	527
Ūkio išlaidos, kai laikomasi aplinkosauginių reikalavimų	534
Išlaidų skirtumas	7
Kompensacinė išmoka	388

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko6 1 - Už ekstensyvų daugiamečių pievų tvarkymą ganant gyvulius	Planuojama vieneto suma	192,00	192,00	192,00	192,00	192,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	134,00	134,00	134,00	134,00	134,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		246,00	246,00	246,00	246,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	23 938,00	25 787,00	27 636,00	29 485,00	31 334,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	4 596 096,00	4 951 104,00	5 306 112,00	5 661 120,00	6 016 128,00	26 530 560,00
TI05eko6 2.1 - Už EB svarbos natūralių pievų tvarkymą	Planuojama vieneto suma	297,00	297,00	297,00	297,00	297,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	208,00	208,00	208,00	208,00	208,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		343,00	343,00	343,00	343,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	6 387,00	3 401,00	3 608,50	3 816,00	4 024,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	1 896 939,00	1 010 097,00	1 071 724,50	1 133 352,00	1 195 128,00	6 307 240,50
TI05eko6 2.2 - Už EB svarbos šlapynių tvarkymą	Planuojama vieneto suma	330,00	330,00	330,00	330,00	330,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	231,00	231,00	231,00	231,00	231,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		388,00	388,00	388,00	388,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	1 003,00	662,50	824,00	985,00	1 146,50	
	Planuojamas gauti produktas *	330 990,00	218 625,00	271 920,00	325 050,00	378 345,00	1 524 930,00

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
	Planuojama vieneto suma						
IŠ VISO	O.8 (vienetas: Hektarai)	31 328,00	29 850,50	32 068,50	34 286,00	36 504,50	Suma: 164 037,50 Didžiausia suma: 36 504,50
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sjungos įnašas eurai)	6 824 025,00	6 179 826,00	6 649 756,50	7 119 522,00	7 589 601,00	34 362 730,50
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sjungos įnašas)						

TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI05eko7
Intervencijos pavadinimas	Ekstensyvus šlapynių tvarkymas
Priemonės rūšis	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos
Bendrasis produkto rodiklis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

BŽŪP VEIKSMŲ SRITYS. Kodas + aprašymas

AOA-A klimato kaitos švelninimas, įskaitant vykdant žemės ūkio veiklą išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą, taip pat esamų anglies dioksido priemonių priežiūrą ir anglies sekvestracijos didinimą

AOA-E biologinės įvairovės apsauga, buveinių arba rūšių išsaugojimas arba atkūrimas, įskaitant kraštovaizdžio ypatybių arba negamybinių plotų priežiūrą ir kūrimą

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
d.3	Mažinti ŠESD emisijas nusaustuose šlapynėse ir durpynuose	Žemas	Taip
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip
f.2	Gerinti su žemės ūkiu ir miškais susijusių buveinių būklę	Aukštas	Taip
f.3	Saugoti biologinės įvairovės apsaugos požiūriu vertingus agrarinio kraštovaizdžio elementus	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.14 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemones (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis
R.24 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, kurių atžvilgiu prisiimti remiami konkretūs įsipareigojimai, kad būtų užtikrintas tausaus pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti pesticidų keliamą riziką ir poveikį, pvz., pesticidų nutekėjimą, dalis
R.31 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai remti biologinės įvairovės išsaugojimą arba atkūrimą, dalis, įskaitant didelės gamtinės vertės ūkininkavimo praktiką
R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencine priemone siekiama tvarkyti aplinkosaugos požiūriu svarbias šlapynes su tikslu išsaugoti jose susiformavusią florą ir fauną. Šlapynė – tai šlapias žemės plotas, kuriam būdinga savita augalija, pelkėjimo reiškiniai ir kurio ribos nustatytos teisės aktuose.

Šlapynių ekosistemos yra vienos svarbiausių ir didžiausių biologinės įvairovės buveinių Lietuvoje, todėl ekstensyvus jų tvarkymas padės išsaugoti ten tarpstančią biologinę įvairovę ir pagerins jų būklę. Tinkamai tvarkomos šlapynės dėl savo gebėjimo apriboti deguonies tiekimą dirvožemio organizmams ir apsaugoti organinę medžiagą nuo irimo vaidina labai svarbų vaidmenį anglies cikle. Ekstensyvaus šlapynių tvarkymo užtikrinimas yra labai svarbus siekiant išvengti emisijų augimo.

Intervencine priemone bus užtikrintas veiklos tęstinumas ir tvarumas ūkiuose, palaikant tinkamą ūkių pajamų lygį (BŽŪP SO1 tikslas) bei prisidedama prie SO4 ir SO6 tikslų ir Žaliojo kurso įgyvendinimo.

Intervencinė priemonė prisidės prie GAAB 2 įgyvendinimo, nes pagal intervencinę priemonę bus tvarkomos esamos ir naujai atkurtos šlapynės.

Ši intervencinė priemonė papildo Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo (RRF) priemonės „Naujos kartos Lietuva“ investiciją „Didinti ŠESD absorbcinius pajėgumus (atkuriant pelkių (durpžemių) hidrologinį režimą“, pagal kurią bus teikiama investicinė parama šlapynių atkūrimui. Pareiškėjai į paramą už tą patį plotą šlapynių sutvarkymui galės pretenduoti tik pagal vieną iš priemonių: TI05eko6 „Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema“ arba TI05eko7 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“, atsižvelgiant į tvarkomos šlapynės lokaciją (ar jai taikoma Europos Bendrijos apsaugos pagal Paukščių ir (ar) Buveinių direktyvą (-as) režimas ar ne), kadangi pagal minėtas priemones remiami skirtingi šlapynių tipai.

Siekiant užtikrinti intervencinės priemonės tikslų pasiekimą, nustatomas ilgalaikis įsipareigojimų laikotarpis.

Pareiškėjas į paramą už tą patį plotą šlapynių sutvarkymui galės pretenduoti tik pagal vieną iš intervencinių priemonių: TI05eko6 „Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema“ arba TI05eko7 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“, atsižvelgiant į tvarkomos šlapynės lokaciją (ar jai taikoma Europos Bendrijos apsaugos pagal Paukščių ir (ar) Buveinių direktyvą (-as) režimas ar ne), kadangi pagal minėtas intervencines priemones remiami skirtingi šlapynių tipai.

Pareiškėjas, dalyvaujantis šioje intervencinėje priemonėje, gali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal intervencinę priemonę KP11ANCs „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis“ (BŽŪP II ramsčio intervencinė priemonė).

Įsipareigojimų dėl ekologinės sistemos aprašymas

Įsipareigojimai:

1. neįrengti naujų sausinimo sistemų;
2. nearti šlapynių ir jų nepersėti kultūrinėmis žolėmis;
3. nenaudoti augalų apsaugos produktų, netręšti mineralinėmis ir organinėmis trąšomis;
4. šienauti arba ganyti gyvulius;
5. šienavimą pradėti ne anksčiau kaip birželio 20 d.; nušienautą žolę išvežti iki kitų metų kovo 1 d.;
6. ganyti gyvulius 0,1–1 SG / ha intensyvumu;
7. papildomas gyvulių šėrimas draudžiamas;
8. 2023 m. prisiėmusiems įsipareigojimus – dalyvauti intervencinėje priemonėje 5 metus, teikiant paraišką kasmet. Nuo 2024 m. prisiėmusiems įsipareigojimus – dalyvauti intervencinėje priemonėje 2 metus, teikiant paraišką kasmet.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai: Fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje.

Tinkamumo kriterijai:

1. pareiškėjams ir jų deklaruojamiems plotams taikomi apibrėžimai ir būtiniausieji reikalavimai, nustatyti Strateginio plano 4.1. dalyje;
2. tinkamas paramai plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos – ne mažesnis kaip 0,5 ha. Tinkamas paramai plotas susideda iš laukų, kurių mažiausias plotas nustatytas nacionaliniuose teisės aktuose;
3. tinkamas finansuoti žemės ūkio naudmenų tipas – daugiametės pievos, Aplinkos ministerijos ar jos įgaliotos institucijos nustatytuose plotuose (įskaitant plotus už „Natura 2000“ ribų), taip pat pievų plotai, atkurti pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo (RRF) priemonės „Naujos kartos Lietuva“ investiciją „Didinti ŠESD absorbcinius pajėgumus (atkuriant pelkių (durpžemių) hidrologinį režimą“.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
GAEC02	Šlapynių ir durpynų apsauga
SMR02	1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva 91/676/EEB dėl vandenių apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių: 4 ir 5 straipsniai
SMR07	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinantis Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB: 55 straipsnio pirmas ir antras sakiniai
SMR08	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo: 5 straipsnio 2 dalis ir 8 straipsnio 1–5 dalys; 12 straipsnis dėl pesticidų naudojimo saugomose teritorijose, apibrėžtose pagal Direktyvą 2000/60/EB ir su „Natura 2000“ susijusiuose teisės aktuose, apribojimų; 13 straipsnio 1 ir 3 dalys dėl pesticidų tvarkymo bei saugojimo ir likučių šalinimo

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

N/A

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su ekologine sistema (paaiškinkite, kaip ekologinė sistema viršija pradinę reikšmę, visų pirma VR ir nacionalinių standartų atžvilgiu)

Intervencinė priemonė viršija:

GAAB2, nes draudžiama arti šlapynes;

VR2, nes nustatytas reikalavimas ekstensyviai ganyti gyvulius;

VR7 ir VR8, nes draudžiama tręšti mineralinėmis ir organinėmis trąšomis bei naudoti augalų apsaugos produktus.

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Taikomas vienodas kompensacinės išmokos dydis, kaip nustatyta šios intervencinės priemonės aprašymo 11 punkte.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Netaikoma

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl savanoriškai priimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių išpareigojimų.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vienetų sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI05eko7 - Už ekstensyvų šlapynių tvarkymą	Vienoda		R.14; R.24; R.31; R.4

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI05eko7 - Už ekstensyvų šlapynių tvarkymą

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka (242 Eur/ha) iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka (309 Eur/ha), kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka (169 Eur/ha), kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Maksimalios išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų, susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinės išmokos dydį už ekstensyvų šlapynių tvarkymą lėmė daugiau nei tris kartus mažesnės pajamos dėl nustatytų ribojimų. Patirtos išlaidos taip pat žymiai mažesnės dėl trąšų bei augalų apsaugos produktų nenaudojimo ir šienavimo reikalavimų.

Kompensacinės išmokos už ekstensyvų šlapynių tvarkymą apskaičiavimas, taikant 2020–2022 m. faktinius duomenis:

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	909
Ūkio pajamos, kai laikomasi aplinkosauginių reikalavimų	246
Pajamų skirtumas	663
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	527
Ūkio išlaidos, kai laikomasi aplinkosauginių reikalavimų	173
Išlaidų skirtumas	354
Kompensacinė išmoka	309

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko7 - Už ekstensyvų šlapynių	Planuojama vieneto suma	242,00	242,00	242,00	242,00	242,00	

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
tvarkymą	Mažiausia planuojama vieneto suma	169,00	169,00	169,00	169,00	169,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		309,00	309,00	309,00	309,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	12 965,00	7 040,00	7 597,50	8 155,00	8 712,50	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	3 137 530,00	1 703 680,00	1 838 595,00	1 973 510,00	2 108 425,00	10 761 740,00
IŠ VISO	O.8 (vienetas: Hektarai)	12 965,00	7 040,00	7 597,50	8 155,00	8 712,50	Suma: 44 470,00 Didžiausia suma: 12 965,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)	3 137 530,00	1 703 680,00	1 838 595,00	1 973 510,00	2 108 425,00	10 761 740,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						

TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo [nebegalioja]

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI05eko8
Intervencijos pavadinimas	Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo [nebegalioja]
Priemonės rūšis	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos
Bendrasis produkto rodiklis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų

SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

SO9 Gerinti Sąjungos žemės ūkio atsaką į visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, įskaitant aukštos kokybės, saugų ir maistingą maistą, pagamintą tvariu būdu, mažinti maisto atliekų kiekį, gerinti gyvūnų gerovę ir kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms

BŽŪP VEIKSMŲ SRITYS. Kodas + aprašymas

AOA-D dirvožemio degradacijos prevencija, dirvožemio atkūrimas, dirvožemio derlingumo ir maistingųjų medžiagų valdymo gerinimas [įskaitant dirvožemio biotą]

AOA-E biologinės įvairovės apsauga, buveinių arba rūšių išsaugojimas arba atkūrimas, įskaitant kraštovaizdžio ypatybių arba negamybinių plotų priežiūrą ir kūrimą

AOA-F veiksmai, kuriais siekiama tausiai ir mažiau naudoti pesticidus, ypač tuos, kurie kelia pavojų žmonių sveikatai arba aplinkai

AOA-G veiksmai, kuriais siekiama didinti gyvūnų gerovę arba spręsti atsparumo antimikrobinėms medžiagoms problemą

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
e.1	Taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose	Aukštas	Taip
e.2	Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo technologijas	Aukštas	Taip
e.3	Gerinti paviršinio vandens	Aukštas	Taip

	kokybę, ypač rizikos vandenių teritorijose		
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip
i.1	Skatinti saugių, ekologiškų, aukštos ir išskirtinės kokybės produktų vartojimą ir sveiką mitybą	Vidutinis	Iš dalies tinkami
i.2	Skatinti ūkiuose taikyti integruotas kenksmingųjų organizmų kontrolės praktikas	Žemas	Taip
i.3	Skatinti ūkinių gyvūnų laikytojus prisiimti aukštesnius gyvūnų gerovės standartus	Žemas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu
R.14 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemones (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis
R.19 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami dirvožemį tvarkyti padedantys įsipareigojimai, kuriais siekiama pagerinti dirvožemio kokybę ir biotą (pvz., sumažinti žemės dirbimą, apsėti dirvas kultūriniais augalais, taikyti sėjomainą, be kita ko, ankštiniais augalais), dalis
R.21 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami vandens telkinių kokybę užtikrinti padedantys įsipareigojimai, dalis
R.24 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, kurių atžvilgiu prisiimti remiami konkretūs įsipareigojimai, kad būtų užtikrintas tausaus pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti pesticidų keliamą riziką ir poveikį, pvz., pesticidų nutekėjimą, dalis
R.29 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kuriuos pagal BŽŪP skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui, dalis, atskirai nurodant dalį ekologiniam ūkininkavimui išlaikyti ir prie jo pereiti
R.31 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai remti biologinės įvairovės išsaugojimą arba atkūrimą, dalis, įskaitant didelės gamtinės vertės ūkininkavimo praktiką
R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis
R.43 Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami veiksmai, kuriais siekiama apriboti antibiotikų naudojimą (prevencija / ribojimas), dalis
R.44 Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami gyvūnų gerovės didinimo veiksmai, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencinė priemonė skirta skatinti perėjimą nuo įprastinės prie ekologinio ūkininkavimo praktikos. Įgyvendinant šią intervencinę priemonę bus sprendžiamos problemos, susijusios su gyventojų aprūpinimu kokybiškais maisto produktais, neigiamo poveikio aplinkai mažinimu, biologinės įvairovės išsaugojimu ir ekosistemų stabilumo palaikymu, nes ūkiuose, kuriuose ekologiškai ūkininkaujama, yra skatinamas draugiškas aplinkai ūkininkavimas, diegiamos gamtosauginės technologijos ir yra laikomasi agrarinės aplinkosaugos reikalavimų.

Ši intervencinė priemonė teigiamai paveiks žmonių sveikatą ir gerovę pagal du pagrindinius aspektus: klimato kaitos švelninimą per ŠESD išmetimų sumažinimą ir didesnę anglies sekvestraciją dirvožemyje bei sveikesnio maisto pasiūlą.

Pereinant į ekologinį ūkininkavimą bus mažinama žemės ūkio tarša pesticidais, mineralinėmis trąšomis, kurių naudojimas kelia grėsmę biologinei įvairovei.

Taip pat atsižvelgiant į tai, kad ekologiniuose ūkiuose mineralinių trąšų naudojimas yra neleidžiamas, ekologiniai ūkiai pasižymi ir gerokai mažesniu azoto balansu nei įprastas ūkininkavimo praktikas

taikantys ūkiai ir taip tiesiogiai prisideda prie žemės ūkio sektoriaus ŠESD emisijų mažinimo.

Intervencine priemone bus užtikrintas veiklos tęstinumas ir tvarumas ūkiuose, palaikant tinkamą ūkių pajamų lygį (BŽŪP SO1 tikslas) bei prisidedama prie BŽŪP SO4, SO5, SO6 ir SO9 tikslų įgyvendinimo.

Intervencinė priemonė prisideda prie Žaliojo kurso tikslo, kad iki 2030 m. bent 25 proc. ES žemės ūkio paskirties žemės būtų naudojama ekologiniam ūkininkavimui. Planuojama, kad Lietuvoje ekologiniam ūkininkavimui (kartu su perėjimu prie ekologinio ūkininkavimo) 2027 m. bus naudojama 13 proc., o 2030 proc. – 15 proc. žemės ūkio naudmenų.

Siekiant užtikrinti intervencinės priemonės tikslų pasiekimą, nustatomas 2–3 metų įsipareigojimų laikotarpis, priklausomai nuo auginamų augalų.

Pareiškėjai dalyvaujantys intervencinėje priemonėje gali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal šias intervencines priemones: TI05eko1.1 „Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita“; TI05eko1.2 „Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai“; TI05eko1.8 „Veiklos ariamojoje žemėje – Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos“; TI05eko4 „Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis“; TI05eko5 „Eroduotos žemės keitimas pievomis“ (BŽŪP I ramsčio intervencinės priemonės) bei KP07ntž „Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje“; KP11ANCs „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis“, KP09gen „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas“ (BŽŪP II ramsčio intervencinės priemonės).

Įsipareigojimų dėl ekologinės sistemos aprašymas

Įsipareigojimai:

1. dalyvauti intervencinėje priemonėje 2 arba 3 metus, teikiant paraišką kasmet. Pasibaigus nurodytam įsipareigojimų laikotarpiui, su tais pačiais įsipareigotais plotais privaloma dalyvauti intervencinėse priemonėse "Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai)" ir (arba) "Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai". Bendra įsipareigojimų laikotarpio trukmė pagal intervencines priemones 5 metai;
2. taikyti ekologinio ūkininkavimo praktiką ir metodus, apibrėžtus Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2018/848, 2 arba 3 metų laikotarpiu, priklausomai nuo auginamų augalų;
3. turėti kontrolės institucijos išduodamą sertifikatą;
4. laikytis Ekologinės gamybos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 3D-375;
5. pildyti Ekologinės gamybos žurnalą, kurio forma ir Ekologinės gamybos žurnalo pildymo aprašas patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2021 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. 3D-857;
6. laikytis Produktų ženklinimo ekologiškų produktų ženklų bei su ekologine gamyba susijusio ženklinimo ir reklamos oficialios kontrolės tvarkos aprašo reikalavimų, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2009 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. 3D-2;
7. pareiškėjas su tais pačiais plotais gali dalyvauti tik vieną kartą intervencinėje priemonėje „Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo“.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai: fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje.

Tinkamumo kriterijai:

1. pareiškėjams ir jų deklaruojamiems plotams taikomi apibrėžimai ir būtiniausiai reikalavimai, nustatyti Strateginio plano 4.1 dalyje;
2. tinkamas paramai plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos, nustatytas Strateginio plano

4.1.7 dalyje. Tinkamas paramai plotas susideda iš laukų, kurių mažiausias plotas nustatytas nacionaliniuose teisės aktuose.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
SMR01	2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus: 11 straipsnio 3 dalies e ir h punktai dėl pasklidusių taršos šaltinių (fosfatų) kontrolės privalomųjų reikalavimų
SMR02	1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva 91/676/EEB dėl vandenių apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių: 4 ir 5 straipsniai
SMR05	2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 178/2002, nustatantis maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, įsteigiantis Europos maisto saugos tarnybą ir nustatantis su maisto saugos klausimais susijusias procedūras: 14 ir 15 straipsniai, 17 straipsnio 1 dalis, 18, 19 ir 20 straipsniai
SMR06	1996 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 96/22/EB dėl draudimo vartoti gyvulininkystėje tam tikras medžiagas, turinčias hormoninį ar tirostatinį poveikį, bei beta antagonistus ir dėl Direktyvų 81/602/EEB, 88/146/EEB ir 88/299/EEB panaikinimo: 3 straipsnio a, b, d ir e punktai ir 4, 5 bei 7 straipsniai
SMR07	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinant Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB: 55 straipsnio pirmas ir antras sakiniai
SMR08	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo: 5 straipsnio 2 dalis ir 8 straipsnio 1–5 dalys; 12 straipsnis dėl pesticidų naudojimo saugomose teritorijose, apibrėžtose pagal Direktyvą 2000/60/EB ir su „Natura 2000“ susijusiuose teisės aktuose, apribojimų; 13 straipsnio 1 ir 3 dalys dėl pesticidų tvarkymo bei saugojimo ir likučių šalinimo

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Ekologinės gamybos taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 3D-375;

Integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės (IKOK) bendrieji principai ir jų taikymo reikalavimai, nustatyti Augalų apsaugos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 3D-535.

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su ekologine sistema (paaiškinkite, kaip ekologinė sistema viršija pradinę reikšmę, visų pirma VR ir nacionalinių standartų atžvilgiu)

Intervencinė priemonė viršija VR1, VR2, VR5, VR6, VR7, VR8 ir IKOK reikalavimus, nes privaloma laikytis šių teisės aktų, reglamentuojančių ekologinių produktų gamybą, reikalavimų:

Ekologinės gamybos ūkiuose galima naudoti trąšas, dirvos gerinimo priemones ir maistingąsias

medžiagas tik išvardintas Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 2021/1165 2021 m. liepos 15 d. kuriuo leidžiama ekologinėje gamyboje naudoti tam tikrus produktus ir medžiagas ir sudaromi jų sąrašai II priede, kaip nurodyta 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 2018/848 „Dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007“ 24 straipsnio 1 dalies b punkte.

Ekologinės gamybos ūkiuose augalų apsaugai galima naudoti tik Lietuvos Respublikoje registruotus augalų apsaugos produktus, kurių veikliosios medžiagos yra nurodytos Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 2021/1165 2021 m. liepos 15 d. kuriuo leidžiama ekologinėje gamyboje naudoti tam tikrus produktus ir medžiagas ir sudaromi jų sąrašai I priede, kaip nurodyta 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 2018/848 „Dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007“ 24 straipsnio 1 dalies a punkte.

Pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 848/2018 2018 m. gegužės 30 d. dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 II priedo II dalies 1.7.3 papunktį: ūkiniai gyvūnai turi nuolatos turėti galimybę ganytis diendaržiuose, kuriuose gyvūnai galėtų judėti, geriausia ganyklose, kai tai leidžia oro ir sezoninės sąlygos, taip pat žemės būklė, išskyrus atvejus, kai pagal Sąjungos teisės aktus taikomi su žmonių ir gyvūnų sveikatos apsauga susiję apribojimai ir įpareigojimai.

Įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 848/2018 2018 m. gegužės 30 d. dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 II priedo I dalies 1.9 papunktį, dirvožemis ekologinės gamybos laukuose / plotuose, kuriuose auginami pasėliai, turi būti tvarkomas ir tręšiamas taip:

1. įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 848/2018 2018 m. gegužės 30 d. dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 II priedo I dalies 1.9.1 papunktį, ekologiškai auginant augalus, naudojama įdirbamos žemės įdirbimo ir kultivavimo praktika, kuri padeda išlaikyti dirvožemio organinę medžiagą arba ją didina, didinti dirvožemio stabilumą bei jo biologinę įvairovę ir užkirsti kelią dirvožemio tankinimui bei dirvožemio erozijai;

2. įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 848/2018 2018 m. gegužės 30 d. dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 II priedo I dalies 1.9.2 papunktį, dirvožemio derlingumas ir biologinis aktyvumas yra išlaikomas ir didinamas.

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Atskiroms augalų grupėms taikomi išmokų dydžiai nustatyti šios intervencinės priemonės aprašymo 11 punkte.

Remiantis statistiniais duomenimis, dėl objektyvių priežasčių stambūs ekologinės gamybos ūkiai (virš 200 ha) gauna 16 – 19 proc. daugiau produkcijos iš hektaro. Siekiant išlaikyti nuoseklumą, taikomi praėjusio programinio laikotarpio paramos mokėjimo principai – plotas, viršijantis 200 ha, laikantis paraiškoje deklaruotų pasėlių proporcijos pagal atitinkamas augalų grupes (pasėlius), yra remiamas 70 proc.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Netaikoma

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
I05eko8 1 - Parama už daugiametes žoles	Vienoda		R.14; R.19; R.21; R.24; R.29; R.31; R.4; R.43; R.44
TI05eko8 2 - Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo: už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus	Vienoda		R.14; R.19; R.21; R.24; R.29; R.31; R.4
TI05eko8 3 - Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo: už javus, javus pašarams, javus sėklai ir daugiametes žoles sėklai	Vienoda		R.14; R.19; R.21; R.24; R.29; R.31; R.4

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

I05eko8 1 - Parama už daugiametes žoles

Mokama kompensacinė metinė išmoka už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos. Apskaičiuotos kompensacinės išmokos padengia 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma mažiausia vieneto suma, kuri sudaro 70 proc. nuo planuojamos vieneto sumos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 4pastraipa, faktinė vieneto suma gali būti mažesnė nei mažiausia planuojama vieneto suma.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinių išmokų dydžių nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro (ŽŪIKVC), Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro duomenimis.

Kompensacinės išmokos už daugiametes žoles, auginamas pereinamojo į ekologinės gamybos būdą ūkyje apskaičiavimas:

Rodikliai	Pienininkystės ūkiai	Žolėdžių galvijų ūkiai
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	1385	1036
Pereinamojo į ekologinės gamybos būdą ūkio pajamos	838	824
Prarandama pajamų	547	212
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	413	413
Pereinamojo į ekologinės gamybos būdą ūkio pajamos	240	240
Išlaidų skirtumas	173	173
Kompensacinė išmoka	374	39
Kompensacinė išmoka daugiamečių žolių	206	

augintojams, EUR/ha

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro ir Statistikos departamento duomenis.

TI05eko8 2 - Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo: už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus

Mokama kompensacinė metinė išmoka už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos. Apskaičiuotos kompensacinės išmokos padengia 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma mažiausia vieneto suma, kuri sudaro 70 proc. nuo planuojamos vieneto sumos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 4pastraipa, faktinė vieneto suma gali būti mažesnė nei mažiausia planuojama vieneto suma.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinių išmokų dydžių nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro (ŽŪIKVC), Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro duomenimis.

Kompensacinės išmokos už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus, auginamus pereinamojo į ekologinės gamybos būdą ūkyje apskaičiavimas:

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	1 066
Pereinamojo laikotarpio ekologinės gamybos ūkio pajamos	837
Pajamų skirtumas	229
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	576
Pereinamojo laikotarpio ekologinės gamybos ūkio išlaidos	999
Išlaidų skirtumas	423
Kompensacinė išmoka	652

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro ir Statistikos departamento duomenis.

TI05eko8 3 - Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo: už javus, javus pašarams, javus sėklai ir daugiamečių žolės sėklai

Mokama kompensacinė metinė išmoka už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos. Apskaičiuotos kompensacinės išmokos padengia 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma mažiausia vieneto suma, kuri sudaro 70 proc. nuo planuojamos

vieneto sumos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 4pastraipa, faktinė vieneto suma gali būti mažesnė nei mažiausia planuojama vieneto suma.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinių išmokų dydžių nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro (ŽŪIKVC), Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro duomenimis.

Kompensacinės išmokos už javus, javus pašarams, javus sėklai ir daugiameses žoles sėklai, auginamus pereinamojo į ekologinės gamybos būdą ūkyje apskaičiavimas:

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	696
Pereinamojo laikotarpio ekologinės gamybos ūkio pajamos	717
Pajamų skirtumas	21
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	587
Pereinamojo laikotarpio ekologinės gamybos ūkio išlaidos	888
Išlaidų skirtumas	301
Kompensacinė išmoka	280

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro ir Statistikos departamento duomenis.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
I05eko8 1 - Parama už daugiameses žoles	Planuojama vieneto suma	206,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	144,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)						
	O.8 (vienetas: Hektarai)	17 460,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	3 596 760,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3 596 760,00
TI05eko8 2 - Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo: už	Planuojama vieneto suma	652,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	456,00	0,00	0,00	0,00	0,00	

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)						
	O.8 (vienetas: Hektarai)	1 200,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	Planuojamas gauti produktas *	782 400,00	0,00	0,00	0,00	0,00	782 400,00
	Planuojama vieneto suma						
TI05eko8 3 - Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo: už javus, javus pašarams, javus sėklai ir daugiametes žoles sėklai	Planuojama vieneto suma	280,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	196,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)						
	O.8 (vienetas: Hektarai)	41 339,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	Planuojamas gauti produktas *	11 574 920,00	0,00	0,00	0,00	0,00	11 574 920,00
IŠ VISO	O.8 (vienetas: Hektarai)	59 990,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Suma: 59 990,00 Didžiausia suma: 59 990,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)	15 537 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	15 537 000,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						

TI05eko9 - Gyvūnų gerovė

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI05eko9
Intervencijos pavadinimas	Gyvūnų gerovė
Priemonės rūšis	Eco-scheme(31) - Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos / 31 straipsnio 7 dalies b punktas. Kompensacinės išmokos
Bendrasis produkto rodiklis	O.8. Ekologinėms sistemoms priklausančių hektarų arba sutartinių ūkinių gyvūnų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

SO9 Gerinti Sąjungos žemės ūkio atsaką į visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, įskaitant aukštos kokybės, saugų ir maistingą maistą, pagamintą tvariu būdu, mažinti maisto atliekų kiekį, gerinti gyvūnų gerovę ir kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms

BŽŪP VEIKSMŲ SRITYS. Kodas + aprašymas

AOA-A klimato kaitos švelninimas, įskaitant vykdant žemės ūkio veiklą išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimą, taip pat esamų anglies dioksido priemonių priežiūrą ir anglies sekvestracijos didinimą

AOA-B prisitaikymas prie klimato kaitos, įskaitant veiksmus, skirtus maisto gamybos sistemų atsparumui ir gyvūnų bei augalų įvairovei didinti, siekiant didesnio atsparumo ligoms ir klimato kaitai

AOA-G veiksmai, kuriais siekiama didinti gyvūnų gerovę arba spręsti atsparumo antimikrobinėms medžiagoms problemą

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
i.3	Skatinti ūkinių gyvūnų laikytojus priimti aukštesnius gyvūnų gerovės standartus	Žemas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.13 Sutartinių ūkinių gyvūnų, dėl kurių išpareigota skirti paramą išmetamam šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir (arba) amoniako kiekiui mažinti, be kita ko, tvarkant mėšlą, dalis

R.43 Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami veiksmai, kuriais siekiama apriboti antibiotikų naudojimą (prevencija / ribojimas), dalis

R.44 Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami gyvūnų gerovės didinimo veiksmai, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencine priemone siekiama skatinti ūkinių gyvūnų laikytojus užtikrinti aukštesnius gyvūnų gerovės standartus. Situacijos analizė rodo, kad Lietuvoje ūkinių gyvūnų laikytojai laikosi pagrindinių gyvūnų gerovės reikalavimų, tačiau nepakankamai aktyviai imasi veiksmų, kad padidintų ūkinių gyvūnų gerovę, įgyvendindami aukštesnius gyvūnų gerovės standartus.

Lietuvoje melžiamos karvės ir penimi mėsiniai galvijai dažniausiai visus metus laikomi uždaroje patalpose. Tai leidžia užtikrinti mažesnes darbo sąnaudas, bei didesnę produktyvumą (didesnę primilžį ar priesvorį), tačiau dėl didesnės galvijų koncentracijos uždaroje patalpose galvijai mažiau juda, patiria stresą, neturi sąlygų išreikšti natūralų rūšies elgesį. Dėl to kenčia galvijų sveikatingumas, silpsta imunitetas, trumpėja gyvenimo trukmė, auga ligų plitimo grėsmė. Ganyklose auginami galvijai yra sveikesni ir turi galimybę išreikšti natūralų elgesį. Gyvuliams judant gerėja medžiagų apykaita, virškinimas, kraujotaka ir kt.

Gerinant kiaulių gerovės reikalavimus Europos maisto saugos tarnyba (<http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/611>) pagrindiniais rizikos veiksniais įvardija uodegų kandžiojimą ir rekomenduoja atsižvelgti į grindų tipą, oro kokybę, sveikatos būklės ir tinkamo pašarų raciono faktorius.

Lietuvoje didžioji dalis viščiukų broilerių (toliau – broileriai), kalakutų auginami intensyviai, uždaroje patalpose, taigi susiduria su panašiomis problemomis kaip ir galvijai. Kiaušinių sektoriuje situacija gerėja, vis tik apie 80 proc. vištų dedeklių dar laikomos narvuose. Sudarius sąlygas išeiti į aptvarus, padidinant plotą tvartuose, naminiai paukščiai daugiau juda, auga sveikesni, taip pat gerėja jų medžiagų apykaita, virškinimas ir kt. Kelis pastaruosius metus šalies augintojai didelį dėmesį skiria naminių paukščių sveikatingumui didinti, tai leidžia sumažinti antimikrobinų medžiagų naudojimą ir prisideda sprendžiant atsparumo antimikrobinėms medžiagoms problemą. Augant paklausai rinkoje, per paskutinius ketverius metus ženklia auga naminių paukščių auginimas be antibiotikų.

Siekiant užtikrinti aukštesnius gyvūnų gerovės standartus pareiškėjas gali dalyvauti šiose intervencinės priemonės veiklose:

1. „Parama už galimybę pieniniams galvijams išeiti į ganyklas, įtraukiant jų ganymą laukuose šiltuoju metų laiku“. Pagal šią veiklą parama skiriama už pieninių galvijų ganymą, ne mažiau negu 140 dienų per metus.

Kompensacinė išmoka mokama už pieninius galvijus (perskaičiavus į sąlyginius gyvulius (SG)).

2. „Parama už galimybę galvijams laisvai išeiti į atvirą erdvę, ganyklas“. Pagal šią veiklą parama skiriama už:

- tvarte ištisus metus laikomų galvijų išleidimas į atvirą erdvę (mociono aikšteles, ganyklas) ne mažiau negu 120 dienų per metus;
- melžiamų užtrūkusių karvių išleidimas į atvirą erdvę (mociono aikšteles, ganyklas) ne trumpiau kaip 60 dienų per metus.

Kompensacinė išmoka mokama už pieninius ir mėsinius galvijus (perskaičiavus į sąlyginius gyvulius (SG)).

Teikiant paramą už pieninių ir mėsinių galvijų išleidimą į atvirą erdvę ar ganymą, galvijų laikytojai skatinami šias praktikas derinti su galvijų laikymu uždaroje patalpose, o tai padidins galvijų gerovę, sveikatingumą, emocinę būklę.

3. „Parama už 20 proc. didesnio laikymo ploto užtikrinimą penimoms kiaulėms“. Pagal šią veiklą parama kiaulių laikytojams teikiama už penimų kiaulių gerovės reikalavimų taikymą, kurie viršija atitinkamus būtinausius privalomus kiaulių apsaugos standartus, nustatytus 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyvoje 2008/120/EB. Šia parama siekiama kompensuoti papildomas išlaidas ir prarastas pajamas dėl penimų kiaulių veisimo praktikos, susijusios su geresne gyvūnų gerove, taikymo, užtikrinant 20 proc. didesnę jų laikymo plotą nei nustatyti minimalūs reikalavimai.

Pagal veiklą penimoms kiaulėms turi būti užtikrinamas bent 20 proc. didesnis uždaroje patalpose ir (arba) pastatuose esantis laikymo plotas lyginant su baziniais grindų ploto reikalavimais. Kiaulių laikymo plotų

reikalavimai pagal penimos kiaulės svorį pateikti lentelėje:

Gyvasis svoris (kg)	Bazinis grindų ploto reikalavimo rodiklis / 1 kiaulei	20 proc. didesnio grindų ploto reikalavimo rodiklis / 1 kiaulei
Daugiau kaip 30, bet ne daugiau kaip 50	0,40 m ²	0,48 m ²
Daugiau kaip 50, bet ne daugiau kaip 85	0,55 m ²	0,66 m ²
Daugiau kaip 85, bet ne daugiau kaip 110	0,65 m ²	0,78 m ²
Daugiau kaip 110	1,0 m ²	1,2 m ²

Pradėjus taikyti veisimo praktiką, kuri viršija atitinkamus privalomus minimalius laikymo ploto standartus, penimoms kiaulėms bus suteikta galimybė patenkinti savo elgsenos poreikius užkertant kelią kiaulių agresijai ir abipusiam žalojimui. Kiaulių gerovės didinimas taip pat turės teigiamą poveikį iš jų pagamintų produktų gamybos našumui ir kokybei, taigi ir žmonių sveikatai.

4. „Parama už geresnes naminių paukščių (broilerių, kalakutų ir vištų dedeklių) laikymo sąlygas ir sveikatingumo didinimą“. Pagal šią veiklą parama broilerių, kalakutų ir vištų dedeklių (toliau – naminiai paukščiai) laikytojams teikiama už naminių paukščių gerovės standartų taikymą, kurie viršija būtiniausius privalomus paukščių laikymo standartus, sveikatingumo sąlygų naminiams paukščiams gerinimą, antimikrobinų medžiagų vartojimo laikant naminius paukščius mažinimą. Šia parama siekiama kompensuoti papildomas išlaidas ir prarastas pajamas dėl naminių paukščių laikymo ir auginimo praktikos, susijusios su geresne gyvūnų gerove ir sveikatingumo didinimu, taikymo, užtikrinant, kad laikomi naminiai paukščiai turėtų geresnes sąlygas judėti mažinant jų tankį ir (arba) sudarant galimybes išėiti į aptvarus, ilgesnį poilsio be dirbtinio apšvietimo laiką, naminiai paukščiai būtų auginami nevarojant antibiotikų arba mažinant jų naudojimą.

Kelias pastaruosius metus šalies augintojai didelį dėmesį skiria naminių paukščių sveikatingumui, tai sudaro sąlygas sumažinti antimikrobinų medžiagų naudojimą juos auginant ir laikant. Įdirbis į auginimo bei laikymo technologijas, pasinaudojant mokslininkų rekomendacijomis, leidžia šalies augintojams broilerius ir kalakutus užauginti be antibiotikų, o laikant vištas dedekles - nenaudoti antimikrobinų medžiagų profilaktiškai. Atsižvelgiant į tai, kad viščiukai broileriai auginami 41–56 d., kalakutai 42–70 d., o vištų dedeklių gyvavimo periodas yra ženkliai ilgesnis – apie 14 mėn., šioje intervencinės priemonės veikloje nustatyti skirtingi antimikrobinų medžiagų vartojimo sumažinimo lygiai. Gyvūnų gerovės ir sveikatingumo didinimas naminių paukščių auginime ir laikyme, turės teigiamą poveikį iš paukštienos pagamintų produktų kokybei bei žmonių sveikatai.

Intervencinės priemonės veiklai nustatyti du paramos lygiai atsižvelgiant į prisiimamų įsipareigojimų mastą.

Pareiškėjas pagal intervencinę priemonę deklaruodamas tuos pačius ūkinius gyvūnus negali dalyvauti abejose veiklose 1. „Parama už galimybę galvijams laisvai išėiti į atvirą erdvę / ganyklas“ ir 2. „Parama už galimybę galvijams išėiti į ganyklas, įtraukiant galvijų ganymą laukuose šiltuoju metų laiku“ (pasirenkama viena iš šių veiklų).

Intervencine priemone bus siekiama BŽŪP SO9 tikslo ir prisidedama prie Žaliojo kurso įgyvendinimo bei veiklos tęstinumo ir tvarumo ūkiuose užtikrinimo, palaikant tinkamą ūkių pajamų lygį, (BŽŪP SO1 tikslas). Pareiškėjai, dalyvaujantys šioje intervencinėje priemonėje, gali pretenduoti į paramą pagal intervencinę priemonę KP09gen „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas“ (BŽŪP II ramsčio intervencinė priemonė).

Įsipareigojimų dėl ekologinės sistemos aprašymas

Įsipareigojimai:

I. Pagal veiklą „Parama už galimybę pieniniams galvijams išeiti į ganyklas, įtraukiant jų ganymą laukuose šiltuoju metų laiku“:

1. išlaikyti SG skaičių visą įsipareigojimų laikotarpį;
2. ganyti pieninius galvijus nepertraukiamai ne trumpiau nei 140 dienų per metus ganyklose;
3. įsipareigojimų laikotarpis 1 metai.

II. Pagal veiklą „Parama už galimybę galvijams laisvai išeiti į atvirą erdvę, ganyklas“:

1. išlaikyti SG skaičių visą įsipareigojimų laikotarpį;
2. ganyti pieninius galvijus ir (arba) mėšinius galvijus nepertraukiamai 120 dienų per metus mociono aikštelėse arba ganyklose;
3. melžiamas užtrūkusias karves ganyti nepertraukiamai ne trumpiau kaip 60 dienų per metus;
4. įsipareigojimų laikotarpis 1 metai.

III. Pagal veiklą „Parama už penimų kiaulių ploto padidinimą 20 proc.“:

1. padidinti penimų kiaulių laikymo plotą 20 proc. nei nustatyti minimalūs reikalavimai;
2. įsipareigojimų laikotarpis 1 metai.

IV. Pagal veiklą „Parama už geresnes naminių paukščių (broilerių, kalakutų ir vištų dedeklių) laikymo sąlygas ir sveikatingumo didinimą“:

Broilerių augintojams:

Kreipiantis paramos II lygio išmokai:

1. sudaryti sąlygas broileriams pailsėti be dirbtinio apšvietimo mažiausiai 8 val.;
2. užauginti broilerius be antibiotikų, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas būtinas ligų protrūkių ar epizootijų atvejais, ir juos skiria veterinarijos gydytojas įvertinęs naudą ir riziką.

Kreipiantis paramos I lygio išmokai:

1. sudaryti sąlygas broileriams pailsėti be dirbtinio apšvietimo mažiausiai 8 val.;
2. sudaryti geresnes sąlygas broileriams judėti, užtikrinant, kad broilerių skaičius 1 m² grindų plote neviršytų 25 kg gyvojo svorio;
3. užauginti broilerius be antibiotikų, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas būtinas ligų protrūkių ar epizootijų atvejais, ir juos skiria veterinarijos gydytojas įvertinęs naudą ir riziką;
4. sudaryti galimybes broileriams išeiti į aptvarus.

Kalakutų augintojams:

Kreipiantis paramos II išmokai:

1. sudaryti sąlygas kalakutams pailsėti be dirbtinio apšvietimo mažiausiai 8 val.;
2. užauginti kalakutus be antibiotikų, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas būtinas ligų protrūkių ar epizootijų atvejais, ir juos skiria veterinarijos gydytojas įvertinęs naudą ir riziką;
3. sudaryti geresnes sąlygas kalakutams judėti, užtikrinant, kad iki 6 savaičių patelių ir patinėlių skaičius 1 m² grindų plote neviršytų – 23 kg; 6–16 savaičių patelių skaičius – 51 kg; 6–21 savaitės patinėlių skaičius – 55 kg, , jei kalakutų amžius yra didesnis svoris kg į 1 m² grindų plote neturi viršyti aukščiau nustatytų reikšmių.

Kreipiantis paramos I lygio išmokai:

1. sudaryti sąlygas kalakutams pailsėti be dirbtinio apšvietimo mažiausiai 8 val.;

2. užauginti kalakutus be antibiotikų, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas būtinas ligų protrūkių ar epizootijų atvejais, ir juos skiria veterinarijos gydytojas įvertinęs naudą ir riziką;
3. sudaryti geresnes sąlygas kalakutams judėti, užtikrinant, kad 1 m² grindų plote laikomų kalakutų svoris neviršytų 25 kg.

Vištų dedeklių augintojams:

Kreipiantis paramos II lygio išmokai:

1. vištų dedeklių auginimo laikotarpiu profilaktiškai nenaudoti antibiotikų, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas būtinas ligų protrūkių ir epizootijų atvejais, ir juos skiria veterinarijos gydytojas, įvertinęs naudą ir riziką;
2. sudaryti geresnes sąlygas vištoms dedeklėms judėti, užtikrinant, kad 1 m² būtų laikomos ne daugiau kaip 8 vištos dedeklės;
3. laikyti vištas dedekles ant kraiko;
4. sudaryti sąlygas vištoms dedeklėms pailsėti be dirbtinio apšvietimo nepertraukiamai mažiausiai 8 h.

Kreipiantis paramos I lygio išmokai:

1. vištų dedeklių auginimo laikotarpiu profilaktiškai nenaudoti antibiotikų, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas būtinas ligų protrūkių ir epizootijų atvejais, ir juos skiria veterinarijos gydytojas, įvertinęs naudą ir riziką;
2. sudaryti geresnes sąlygas vištoms dedeklėms judėti, užtikrinant, kad 1 m² būtų laikomos ne daugiau kaip 8 vištos dedeklės;
3. sudaryti sąlygas vištoms dedeklėms išeiti į aptvarus – vištos turi būti „laisvai laikomos“;
4. sudaryti sąlygas vištoms dedeklėms pailsėti be dirbtinio apšvietimo nepertraukiamai mažiausiai 8 h.

Įsipareigojimų naminių paukščių (broilerių, kalakutų ir vištų dedeklių) augintojams trukmė 1 metai.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai: fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje.

Tinkamumo kriterijai:

1. Valdoje einamaisiais metais turėti savo ir (arba) valdos partnerio (-ių) ir (arba) šeimos narių vardu Ūkinių gyvūnų registre (toliau – ŪGR) įregistruotus ir (arba) suženklintus bei pagal konkrečią intervencinės priemonės veiklą (-as) remiamus gyvulius, išreikštus Sąlyginio gyvulio dydžio vienetu (SG);
2. Parama gali būti skiriama tuo atveju, kai paramos pagal intervencinę priemonę dydis, apskaičiuotas pagal pareiškėjo laikomus gyvulius (SG), kuriems bus taikomi geresni gyvūnų gerovės standartai ir (arba) sveikatingumo didinimo priemonės, viršija 100 Eur.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai

aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
SMR09	2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyva 2008/119/EB, nustatanti būtiniausius veršelių apsaugos standartus: 3 ir 4 straipsniai
SMR10	2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyva 2008/120/EB, nustatanti būtiniausius kiaulių apsaugos standartus: 3 ir 4 straipsniai
SMR11	1998 m. liepos 20 d. Tarybos direktyva 98/58/EB dėl ūkinės paskirties gyvūnų apsaugos: 4 straipsnis

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

<ol style="list-style-type: none"> Lietuvos Respublikos Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymas; Paukštininkystės ūkių technologinio projektavimo taisyklės ŽŪ TPT 04:2012, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 21 d. įsakymu Nr. 3D-473; Kiaulių gerovės reikalavimai, patvirtinti Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2019 m. rugsėjo 20 d. įsakymu Nr. B1-687; Viščiukų broilerių laikymo reikalavimai, patvirtinti Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2010 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. B1-173; Vištų dedeklių gerovės reikalavimai, patvirtinti Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2019 m. rugsėjo 20 d. įsakymu Nr. B1-685.
--

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su ekologine sistema (paaiškinkite, kaip ekologinė sistema viršija pradinę reikšmę, visų pirma VR ir nacionalinių standartų atžvilgiu)

Intervencinė priemonė viršija VR9, VR11, nes privaloma galvijus laikyti nustatytą laiko tarpą atvirose erdvėse (ganyklose, mociono aikštelėse).

Intervencinė priemonė viršija VR10, nes privaloma užtikrinti 20 proc. didesnę laikymo plotą penimoms kiaulėms nei nustatyti minimalūs reikalavimai.

Intervencinė priemonė viršija VR11, nes naminių paukščių auginimui ir laikymui nustatyti aukštesni gyvūnų gerovės ir sveikatingumo reikalavimai.

Broileriai

II lygio išmokai turi būti:

- sudarytos sąlygos pailsėti be dirbtinio apšvietimo mažiausiai 8 val.;
- užauginti be antibiotikų, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas būtinas ligų protrūkių ar epizootijų atvejais, ir juos skiria veterinarijos gydytojas įvertinęs naudą ir riziką.

I lygio išmokai, turi būti:

- sudarytos sąlygos pailsėti be dirbtinio apšvietimo mažiausiai 8 val.;
- užauginti be antibiotikų, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas būtinas ligų protrūkių ar epizootijų atvejais, ir juos skiria veterinarijos gydytojas įvertinęs naudą ir riziką;
- broilerių skaičius 1 m² grindų plote turi neviršyti 25 kg gyvojo svorio;
- sudarytos sąlygos išeiti į lauko aptvarus.

Broileriai		
Reikalavimas	Nustatyti reikalavimai teisės aktuose	Taikomi gerovės ir sveikatingumo reikalavimai
II lygio išmoka		
Poilsio laikas	taikant paukštidėse 24 val. apšvietimo ritmą,	sudaromos sąlygos broileriams pailsėti be dirbtinio apšvietimo mažiausiai 8 val.

	viščiukams broileriams turi būti suteikiami ne mažiau kaip 6 valandų trukmės tamsieji laikotarpiai*		
Antimikrobinių medžiagų naudojimas	leidžiama naudoti	užauginti be antibiotikų, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas būtinas ligų protrūkių ar epizootijų atvejais, ir juos skiria veterinarijos gydytojas įvertinęs naudą ir riziką	
I lygio išmoka			
Poilsio laikas	taikant paukštidėse 24 val. apšvietimo ritmą, viščiukams broileriams turi būti suteikiami ne mažiau kaip 6 valandų trukmės tamsieji laikotarpiai	sudaromos sąlygos broileriams pailsėti be dirbtinio apšvietimo mažiausiai 8 val.	
Antimikrobinių medžiagų naudojimas	leidžiama naudoti	užauginti be antibiotikų, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas būtinas ligų protrūkių ar epizootijų atvejais, ir juos skiria veterinarijos gydytojas įvertinęs naudą ir riziką	
Paukščių auginimo tankis	ne daugiau kaip 33 kg gyvojo svorio 1 m ²	ne daugiau kaip 25 kg gyvojo svorio 1 m ² grindų plote	
Išėjimas į lauko aptvarus	nėra nustatyta	sudarytos sąlygos išeiti į lauko aptvarus	

*Viščiukų broilerių laikymo reikalavimai, patvirtinti Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2010 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. B1-173

Kalakutai

II lygio išmokai turi būti:

- sudarytos sąlygos pailsėti be dirbtinio apšvietimo mažiausiai 8 val.;
- užauginta be antibiotikų, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas būtinas ligų protrūkių ar epizootijų atvejais, ir juos skiria veterinarijos gydytojas įvertinęs naudą ir riziką;
- sumažintas auginimo tankumas, kad iki 6 savaičių patelių ir patinėlių skaičius 1 m² grindų plote neviršytų 23 kg; 6–16 savaičių patelių skaičius – 51 kg; 6–21 savaitės patinėlių skaičius – 55 kg., jei kalakutų amžius yra didesnis, svoris kg į 1 m² grindų plote neturi viršyti aukščiau nustatytų reikšmių.

I lygio išmokai turi būti:

- sudarytos sąlygos pailsėti be dirbtinio apšvietimo mažiausiai 8 val.;
- užauginta be antibiotikų, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas būtinas ligų protrūkių ar epizootijų atvejais, ir juos skiria veterinarijos gydytojas įvertinęs naudą ir riziką;
- užtikrinta, kad 1 m² grindų plote laikomų kalakutų svoris neviršytų 25 kg.

Kalakutai			
Reikalavimas	Nustatyti reikalavimai teisės aktuose	Taikomi gerovės ir sveikatingumo reikalavimai	
II lygio išmoka			
Poilsio laikas	nėra nustatyta	sudaromos sąlygos pailsėti be dirbtinio apšvietimo mažiausiai 8 val.	
Antimikrobinių medžiagų naudojimas	leidžiama naudoti	užauginti be antibiotikų, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas būtinas ligų protrūkių ar epizootijų atvejais, ir juos skiria veterinarijos gydytojas įvertinęs naudą ir riziką	
Auginimo tankis	iki 6 sav. patelių ir patinėlių skaičius 1 m ² grindų plote – neviršytų 24 kg; 6–16 sav. patelių skaičius – 52 kg; 6–21 sav. patinėlių skaičius – 56 kg**	iki 6 sav. patelių ir patinėlių skaičius 1 m ² grindų plote – neviršytų 23 kg; 6–16 sav. patelių skaičius – 51 kg; 6–21 sav. patinėlių skaičius – 55 kg, jei kalakutų amžius yra didesnis, svoris kg į 1 m ² grindų plote neturi viršyti aukščiau nustatytų reikšmių.	
I lygio išmoka			
Poilsio laikas	nėra nustatyta	sudaromos sąlygos pailsėti be dirbtinio apšvietimo mažiausiai 8 val.	
Antimikrobinių medžiagų naudojimas	leidžiami naudoti	užauginti be antibiotikų, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas būtinas ligų protrūkių ar epizootijų atvejais, ir juos skiria veterinarijos gydytojas įvertinęs naudą ir riziką	
Auginimo tankis	iki 6 sav. patelių ir patinėlių skaičius 1 m ² grindų plote – neviršytų 24 kg; 6–16 sav. patelių skaičius – 52 kg; 6–21 sav. patinėlių skaičius – 56 kg**	1 m ² grindų plote laikomų kalakutų svoris turi neviršyti 25 kg	

** Paukštininkystės ūkių technologinio projektavimo taisyklės ŽŪ TPT 04:2012, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 21 d. įsakymu Nr. 3D-473

Vištos dedeklės

II lygio išmokai turi būti:

- nenaudojami antibiotikai profilaktikai, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas būtinas ligų protrūkių ir epizootijų atvejais, ir juos skiria veterinarijos gydytojas, įvertinęs naudą ir riziką;
- užtikrinta, kad 1 m² būtų laikomos ne daugiau kaip 8 vištos dedeklės;
- vištos dedeklės laikomos ant kraiko;
- sudaromos sąlygos vištoms dedeklėms pailsėti be dirbtinio apšvietimo nepertraukiamai mažiausiai 8 h.

I lygio išmokai turi būti:

- nenaudojami antibiotikai profilaktikai, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas būtinas ligų protrukių ir epizootijų atvejais, ir juos skiria veterinarijos gydytojas, įvertinęs naudą ir riziką;
- užtikrinta, kad 1 m² būtų laikomos ne daugiau kaip 8 vištos dedeklės;
- sudarytos sąlygos vištoms dedeklėms išeiti į aptvarus – vištos turi būti "laisvai laikomos";
- sudarytos sąlygos vištoms dedeklėms pailsėti be dirbtinio apšvietimo nepertraukiamai mažiausiai 8 h.

Vištos dedeklės		
Reikalavimas	Nustatyti reikalavimai teisės aktuose	Taikomi gerovės ir sveikatingumo reikalavimai
II lygio išmoka		
Antimikrobinių medžiagų naudojimas	antimikrobiniai vaistai neturi būti naudojami profilaktikos tikslais, išskyrus išskirtinius atvejus, susijusius su vaisto davimu atskiram gyvūnui ar ribotam gyvūnų skaičiui, kai infekcijos ar infekcinės ligos rizika yra labai didelė ir tikėtina, kad jos pasekmės bus sunkios	vištų dedeklių laikymo laikotarpiu nenaudoti antibiotikų profilaktikai, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas būtinas ligų protrukių ir epizootijų atvejais, ir juos skiria veterinarijos gydytojas, įvertinęs naudą ir riziką
Laikymo tankis	ne daugiau kaip 9 vištos dedeklės 1 m ²	ne daugiau kaip 8 vištos dedeklės 1 m ²
Laikymo būdas	„narvuose laikoma“	„laikoma ant kraiko“ (<i>auginimo būdas turi atitikti kitas sąlygas, kad kiaušiniai galėtų būti ženklinami „Ant kraiko laikomų vištų kiaušiniai“</i>)
Poilsio laikas	apšvietimo režimas turi atitikti paros ritmą ir apimti nenutrūkstamą tamsos periodą, kuris užimtų apie trečdalį paros, kad vištos dedeklės galėtų pailsėti, išvengti imuninės sistemos slopinimo ir regėjimo sutrikimų	sudaromos sąlygos vištoms dedeklėms pailsėti be dirbtinio apšvietimo neperraukiamai mažiausiai 8 h
I lygio išmoka		
Antimikrobinių medžiagų naudojimas	antimikrobiniai vaistai neturi būti naudojami profilaktikos tikslais, išskyrus išskirtinius atvejus, susijusius su vaisto davimu atskiram gyvūnui ar ribotam gyvūnų skaičiui, kai infekcijos ar infekcinės ligos rizika yra labai didelė ir tikėtina, kad jos	vištų dedeklių laikymo laikotarpiu turi nenaudoti antibiotikų profilaktiškai, išskyrus atvejus, kai jų naudojimas būtinas ligų protrukių ir epizootijų atvejais, ir juos skiria veterinarijos gydytojas, įvertinęs naudą ir riziką

	pasekmės bus sunkios	
Laikymo tankis	ne daugiau kaip 9 vištos dedeklės 1 m ²	ne daugiau kaip 8 vištos dedeklės 1 m ²
Laikymo būdas	„laikomos narvuose“	„laisvai laikomos“ (<i>auginimo būdas turi atitikti kitas sąlygas, kad kiaušiniai galėtų būti ženklinami „Laisvai laikomų vištų kiaušiniai“</i>)
Poilsio laikas	apšvietimo režimas turi atitikti paros ritmą ir apimti nenutrūkstamą tamsos periodą, kuris užimtų apie trečdalį paros, kad vištos dedeklės galėtų pailsėti, išvengti imuninės sistemos slopinimo ir regėjimo sutrikimų	sudaromos sąlygos vištoms dedeklėms pailsėti be dirbtinio apšvietimo nepertraukiamai mažiausiai 8 h

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Taikomas vienodas kompensacinės išmokos dydis, kaip nustatyta šios intervencinės priemonės aprašymo 11 punkte.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Netaikoma

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI05eko9.1 - Aukštesni galvijų laikymo standartai: už galimybę pieniniams galvijams išeiti į ganyklas, įtraukiant jų ganymą laukuose šiltuoju metų laiku	Vienoda		R.13; R.44
TI05eko9.2 - Aukštesni galvijų laikymo standartai: už galimybę galvijams laisvai išeiti į atvirą erdvę, ganyklas	Vienoda		R.13; R.44
TI05eko9.3 - Aukštesni penimų kiaulių laikymo standartai: už 20 proc. didesnio laikymo ploto užtikrinimą	Vienoda		R.44
TI05eko9.4.1.1 - I lygio broilerių gerovės išmoka	Vienoda		R.43; R.44
TI05eko9.4.1.2 - II lygio broilerių gerovės išmoka	Vienoda		R.43; R.44
TI05eko9.4.2.1 - I lygio kalakutų gerovės išmoka	Vienoda		R.43; R.44
TI05eko9.4.2.2 - II lygio kalakutų gerovės išmoka	Vienoda		R.43; R.44
TI05eko9.4.3.1 - I lygio vištų dedeklių gerovės išmoka	Vienoda		R.44
TI05eko9.4.3.2 - II lygio vištų dedeklių gerovės išmoka	Vienoda		R.44

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI05eko9.1 - Aukštesni galvijų laikymo standartai: už galimybę pieniniams galvijams išeiti į ganyklas, įtraukiant jų ganymą laukuose šiltuoju metų laiku

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) 48 Eur už ŪGR registruotus SG (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka 54 Eur/SG, kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka 34 Eur/SG, kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Kompensacinės išmokos skaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinė išmoka už aukštesnius galvijų (karvių) laikymo standartus apskaičiuota remiantis galvijų ir karvių auginimo gamybiniais ir ekonominiais rodikliais.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimas taikant 2020–2022 m. faktinius duomenis:

Rodiklis	Vertė, EUR/SG	
	Pienininkystės ūkiai	Žolėdžių galvijų ūkiai
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	1 894	1 354
Pajamos, kai taikomi aukštesni galvijų (karvių) laikymo standartai	1 676	1 266

Pajamų skirtumas	217	88
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	527	527
Išlaidos, kai taikomi aukštesni galvijų (karvių) laikymo standartai	358	497
Išlaidų skirtumas	169	29
Kompensacinė išmoka	49	59
Kompensacinė išmoka už aukštesnius galvijų (karvių) laikymo standartus	54	
<i>Šaltinis:</i> Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.		

TI05eko9.2 - Aukštesni galvijų laikymo standartai: už galimybę galvijams laisvai išeiti į atvirą erdvę, ganyklas

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) 22 Eur už ŪGR registruotus SG (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka 29 Eur/SG, kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka 15 Eur/SG, kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Kompensacinės išmokos skaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai. Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinė išmoka už aukštesnius galvijų (karvių) laikymo standartus apskaičiuota remiantis galvijų ir karvių auginimo gamybiniais ir ekonominiais rodikliais.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimas:

Rodiklis	Vertė, EUR/SG	
	Pienininkystės ūkiai	Žolėdžių galvijų ūkiai
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	1 894	1 354
Pajamos, kai taikomi aukštesni galvijų (karvių) laikymo standartai	1 894	1 354
Pajamų skirtumas	0	0
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	527	527
Išlaidos, kai taikomi aukštesni galvijų (karvių) laikymo standartai	556	556

Išlaidų skirtumas	29	29
Kompensacinė išmoka	29	29
Kompensacinė išmoka už aukštesnius galvijų (karvių) laikymo standartus	29	

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

TI05eko9.3 - Aukštesni penimų kiaulių laikymo standartai: už 20 proc. didesnio laikymo ploto užtikrinimą

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) 72,67 Eur už ŪGR registruotus SG (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia kompensacine išmoka iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka 88,9 Eur/SG, kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų, ir mažiausia kompensacinė išmoka 51 Eur/SG, kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Kompensacinės išmokos skaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai. Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai kompensacinės išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinė išmoka už aukštesnius penimų kiaulių laikymo standartus apskaičiuota remiantis kiaulių auginimo gamybiniais ir ekonominiais rodikliais.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimas:

Rodiklis	Vertė
Tradicinės gamybos ūkio pajamos, Eur/vnt.	294,8
Pajamos, kai laikomasi gyvūnų gerovės reikalavimų, Eur/vnt.	235,9
Pajamų skirtumas, Eur/vnt.	59,0
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos, Eur/vnt.	16,5
Išlaidos, kai laikomasi gyvūnų gerovės reikalavimų, Eur/vnt.	129,2
Išlaidų skirtumas, Eur/vnt.	32,3
Kompensacinė išmoka, Eur/vnt.	26,7
Kompensacinė išmoka, Eur/SG (koeficientas 0,3)	88,9

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

TI05eko9.4.1.1 - I lygio broilerių gerovės išmoka

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) 100 Eur už laikomų broilerių SG (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b)

punktas). Šia išmoka iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos. Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka 127,33 Eur/SG, kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų ir mažiausia kompensacinė išmoka 70 Eur/SG, kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos. Kompensacinės išmokos skaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai. Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis. Pagrindiniai išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų faktiniai duomenys (2020–2022 m.), imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms. Kompensacinės išmokos (I lygio broilerių gerovės išmoka) apskaičiuotos įvertinus prarastas pajamas ir papildomas išlaidas dėl aukštesnių broilerių gerovės reikalavimų laikymosi ir mažesnio veterinarinių vaistų naudojimo.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimas:

Rodiklis	Vertė
Tradicinės gamybos ūkio pajamos, Eur/vnt.	12,65
Pajamos, kai laikomasi gyvūnų gerovės reikalavimų, Eur/vnt.	9,58
Pajamų skirtumas, Eur/vnt.	3,07
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos, Eur/vnt.	9,84
Išlaidos, kai laikomasi gyvūnų gerovės reikalavimų, Eur/vnt.	7,66
Išlaidų skirtumas, Eur/vnt.	2,18
Kompensacinė išmoka, Eur/vnt.	0,89
Kompensacinė išmoka, Eur/SG (koeficientas 0,007)	127,33

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

1 broileris lygus 0,007 SG.

Iš viso planuojama paremti vidutiniškai 4 480 SG per metus.

TI05eko9.4.1.2 - II lygio broilerių gerovės išmoka

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) 22,86 Eur už laikomų broilerių SG (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia išmoka iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos. Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka 26,05 Eur/SG, kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų ir mažiausia kompensacinė išmoka 16 Eur/SG, kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos. Kompensacinės išmokos skaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai. Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų faktiniai duomenys (2020–2022 m.), imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms. Kompensacinės išmokos (II lygio broilerių gerovės išmoka) apskaičiuotos įvertinus prarastas pajamas ir papildomas išlaidas dėl aukštesnių broilerių gerovės reikalavimų laikymosi ir mažesnio veterinarinių vaistų naudojimo.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimas:

Rodiklis	Vertė
Tradicinės gamybos ūkio pajamos, Eur/vnt.	12,65
Pajamos, kai laikomasi gyvūnų gerovės reikalavimų, Eur/vnt.	12,65
Pajamų skirtumas, Eur/vnt.	0,00
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos, Eur/vnt.	0,62
Išlaidos, kai laikomasi gyvūnų gerovės reikalavimų, Eur/vnt.	0,80
Išlaidų skirtumas, Eur/vnt.	0,18
Kompensacinė išmoka, Eur/vnt.	0,18
Kompensacinė išmoka, Eur/SG (koeficientas 0,007)	26,05

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

1 broileris lygus 0,007 SG.

Iš viso planuojama paremti vidutiniškai 40 320 SG per metus.

TI05eko9.4.2.1 - I lygio kalakutų gerovės išmoka

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) 188,67 Eur už laikomų kalakutų SG (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia išmoka iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka 234,14 Eur/SG, kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų ir mažiausia kompensacinė išmoka 132 Eur/SG, kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Kompensacinės išmokos skaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai. Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų faktiniai duomenys (2020–2022 m.), imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinės išmokos (I lygio kalakutų gerovės išmoka) apskaičiuotos įvertinus prarastas pajamas ir papildomas išlaidas dėl aukštesnių gerovės reikalavimų laikymosi ir mažesnio veterinarinių vaistų naudojimo.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimas:

Rodiklis	Vertė
----------	-------

Tradicinės gamybos ūkio pajamos, Eur/vnt.	39,48
Pajamos, kai laikomasi gyvūnų gerovės reikalavimų, Eur/vnt.	20,68
Pajamų skirtumas, Eur/vnt.	18,81
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos, Eur/vnt.	21,00
Išlaidos, kai laikomasi gyvūnų gerovės reikalavimų, Eur/vnt.	9,21
Išlaidų skirtumas, Eur/vnt.	11,79
Kompensacinė išmoka, Eur/vnt.	7,02
Kompensacinė išmoka, Eur/SG (koeficientas 0,03)	234,14

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVİ skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

1 kalakutas lygus 0,03 SG.

Iš viso planuojama paremti vidutiniškai 540 SG per metus.

TI05eko9.4.2.2 - II lygio kalakutų gerovės išmoka

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) 23,67 Eur už laikomų kalakutų SG (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia išmoka iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudų ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka 28,84 Eur/SG, kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų ir mažiausia kompensacinė išmoka 17 Eur/SG, kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Kompensacinės išmokos skaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai. Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų faktiniai duomenys (2020–2022 m.), imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinės išmokos (II lygio kalakutų gerovės išmoka) apskaičiuotos įvertinus prarastas pajamas ir papildomas išlaidas dėl aukštesnių gerovės reikalavimų laikymosi ir mažesnio veterinarinių vaistų naudojimo.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimas:

Rodiklis	Vertė
Tradicinės gamybos ūkio pajamos, Eur/vnt.	39,49
Pajamos, kai laikomasi gyvūnų gerovės reikalavimų, Eur/vnt.	37,65
Pajamų skirtumas, Eur/vnt.	1,83
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos, Eur/vnt.	21,00
Išlaidos, kai laikomasi gyvūnų gerovės reikalavimų, Eur/vnt.	20,03
Išlaidų skirtumas, Eur/vnt.	0,97

Kompensacinė išmoka, Eur/vnt.	0,87
Kompensacinė išmoka, Eur/SG (koeficientas 0,03)	28,84

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

1 kalakutas lygus 0,03 SG.

Iš viso planuojama paremti vidutiniškai 3 780 SG per metus.

TI05eko9.4.3.1 - I lygio vištų dedeklių gerovės išmoka

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) 181,43 Eur už laikomų vištų dedeklių SG (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia išmoka iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka 213,49 Eur/SG, kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų ir mažiausia kompensacinė išmoka 127 Eur/SG, kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Kompensacinės išmokos skaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai. Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų faktiniai duomenys (2020–2022 m.), imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinės išmokos (I lygio vištų dedeklių gerovės išmoka) apskaičiuotos įvertinus prarastas pajamas ir papildomas išlaidas dėl aukštesnių gerovės reikalavimų laikymosi ir mažesnio veterinarinių vaistų naudojimo.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimas:

Rodiklis	Vertė
Tradicinės gamybos ūkio pajamos, Eur/vnt.	21,25
Pajamos, kai laikomasi gyvūnų gerovės reikalavimų, Eur/vnt.	18,17
Pajamų skirtumas, Eur/vnt.	3,08
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos, Eur/vnt.	12,85
Išlaidos, kai laikomasi gyvūnų gerovės reikalavimų, Eur/vnt.	12,75
Išlaidų skirtumas, Eur/vnt.	0,09
Kompensacinė išmoka, Eur/vnt.	2,99
Kompensacinė išmoka, Eur/SG (koeficientas 0,014)	213,49

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

1 višta dedeklė lygi 0,014 SG.

Iš viso planuojama paremti vidutiniškai 2 100 SG per metus.

TI05eko9.4.3.2 - II lygio vištų dedeklių gerovės išmoka

Mokama kompensacinė metinė išmoka (planuojama vieneto suma) 140 Eur už laikomų vištų dedeklių SG (Reglamento (ES) 2021/2115 31 str. 7 dalies b) punktas). Šia išmoka iš dalies kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos papildomos sąnaudos ir prarastos pajamos.

Vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 102 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa, nustatoma didžiausia kompensacinė išmoka 164,79 Eur/SG, kuri sudaro 100 proc. patirtų papildomų sąnaudų ir prarastų pajamų ir mažiausia kompensacinė išmoka 98 Eur/SG, kuri sudaro 70 proc. kompensacinės išmokos.

Kompensacinės išmokos skaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai. Kompensacinės išmokos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Pagrindiniai išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų faktiniai duomenys (2020–2022 m.), imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines ūkininkavimo sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinės išmokos (II lygio vištų dedeklių gerovės išmoka) apskaičiuotos įvertinus prarastas pajamas ir papildomas išlaidas dėl aukštesnių gerovės reikalavimų laikymosi ir mažesnio veterinarinių vaistų naudojimo.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimas:

Rodiklis	Vertė
Tradicinės gamybos ūkio pajamos, Eur/vnt.	21,25
Pajamos, kai laikomasi gyvūnų gerovės reikalavimų, Eur/vnt.	18,86
Pajamų skirtumas, Eur/vnt.	2,40
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos, Eur/vnt.	12,85
Išlaidos, kai laikomasi gyvūnų gerovės reikalavimų, Eur/vnt.	12,75
Išlaidų skirtumas, Eur/vnt.	0,09
Kompensacinė išmoka, Eur/vnt.	2,31
Kompensacinė išmoka, Eur/SG (koeficientas 0,014)	164,79

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos ir Valstybės duomenų agentūros duomenis.

1 višta dedeklė lygi 0,014 SG.

Iš viso planuojama paremti vidutiniškai 14 700 SG per metus.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko9.1 - Aukštesni galvijų laikymo standartai: už galimybę	Planuojama vieneto suma	48,00	48,00	48,00	48,00	48,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	34,00	34,00	34,00	34,00	34,00	

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
pieniniams galvijams išėiti į ganyklas, įtraukiant jų ganymą laukuose šiltuoju metų laiku	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		54,00	54,00	54,00	54,00	
	O.8 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	61 134,00	57 936,00	54 739,00	51 542,00	48 345,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	2 934 432,00	2 780 928,00	2 627 472,00	2 474 016,00	2 320 560,00	13 137 408,00
TI05eko9.2 - Aukštesni galvijų laikymo standartai: už galimybę galvijams laisvai išėiti į atvirą erdvę, ganyklas	Planuojama vieneto suma	22,00	22,00	22,00	22,00	22,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		29,00	29,00	29,00	29,00	
	O.8 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	61 134,00	57 936,00	54 739,00	51 542,00	48 345,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	1 344 948,00	1 274 592,00	1 204 258,00	1 133 924,00	1 063 590,00	6 021 312,00
TI05eko9.3 - Aukštesni penimų kiaulių laikymo standartai: už 20 proc. didesnio laikymo ploto užtikrinimą	Planuojama vieneto suma	72,67	72,67	72,67	72,67	72,67	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	51,00	51,00	51,00	51,00	51,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		88,90	88,90	88,90	88,90	
	O.8 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	109 877,35	104 964,38	98 528,15	98 475,12	82 619,74	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	7 984 787,02	7 627 761,49	7 160 040,66	7 156 186,97	6 003 976,51	35 932 752,65
TI05eko9.4.1.1 - I lygio broilerių gerovės išmoka	Planuojama vieneto suma	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	70,00	70,00	70,00	70,00	70,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		127,33	127,33	127,33	127,33	
	O.8 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	4 300,00	4 680,00	4 300,00	4 720,00	4 400,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	430 000,00	468 000,00	430 000,00	472 000,00	440 000,00	2 240 000,00
TI05eko9.4.1.2 - II lygio broilerių gerovės išmoka	Planuojama vieneto suma	22,86	22,86	22,86	22,86	22,86	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma		26,05	26,05	26,05	26,05	

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
	(EUR)						
	O.8 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	39 600,00	40 800,00	40 300,00	40 900,00	40 000,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	905 256,00	932 688,00	921 258,00	934 974,00	914 400,00	4 608 576,00
TI05eko9.4.2.1 - I lygio kalakutų gerovės išmoka	Planuojama vieneto suma	188,67	188,67	188,67	188,67	188,67	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	132,00	132,00	132,00	132,00	132,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		234,14	234,14	234,14	234,14	
	O.8 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	460,00	580,00	600,00	590,00	470,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	86 788,20	109 428,60	113 202,00	111 315,30	88 674,90	509 409,00
TI05eko9.4.2.2 - II lygio kalakutų gerovės išmoka	Planuojama vieneto suma	23,67	23,67	23,67	23,67	23,67	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		28,84	28,84	28,84	28,84	
	O.8 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	3 244,91	3 745,95	4 199,99	4 069,92	3 639,22	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	76 807,02	88 666,64	99 413,76	96 335,01	86 140,34	447 362,77
TI05eko9.4.3.1 - I lygio vištų dedeklių gerovės išmoka	Planuojama vieneto suma	181,43	181,43	181,43	181,43	181,43	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	127,00	127,00	127,00	127,00	127,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		213,49	213,49	213,49	213,49	
	O.8 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	2 100,00	2 100,00	2 100,00	2 100,00	2 100,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	381 003,00	381 003,00	381 003,00	381 003,00	381 003,00	1 905 015,00
TI05eko9.4.3.2 - II lygio vištų dedeklių gerovės išmoka	Planuojama vieneto suma	140,00	140,00	140,00	140,00	140,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	98,00	98,00	98,00	98,00	98,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		164,79	164,79	164,79	164,79	

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
	O.8 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	14 100,00	14 600,00	14 600,00	15 200,00	15 000,00	
	Planuojamas gauti produktas *	1 974 000,00	2 044 000,00	2 044 000,00	2 128 000,00	2 100 000,00	10 290 000,00
	Planuojama vieneto suma						
IŠ VISO	O.8 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	295 950,26	287 342,33	274 106,14	269 139,04	244 918,96	Suma: 1 371 456,73
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	16 118 021,24	15 707 067,73	14 980 647,42	14 887 754,28	13 398 344,75	Didžiausia suma: 295 950,26
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						75 091 835,42

CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas

TI03sus01.1 - Susietoji pajamų parama baltyminių augalų augintojams

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI03sus01.1
Intervencijos pavadinimas	Susietoji pajamų parama baltyminių augalų augintojams
Priemonės rūšis	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas
Bendrasis produkto rodiklis	O.10. Susietosios pajamų paramos hektarų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Baltyminių augalų bei jų mišinių auginimas, atsižvelgiant į jų ekologinę vertę bei naudą ūkiams sėjomainos procese, svarbus visos šalies teritorijoje. Atitinkamai ši intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
a.3	Palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį	Vidutinis	Taip
e.2	Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo technologijas	Aukštas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

R.8 Ūkių, kuriems suteiktas pajamų rėmimas konkurencingumui, tvarumui ar kokybei didinti, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Susietoji parama baltyminių augalų (įskaitant soją) sektoriui taikoma siekiant palaikyti baltyminius augalus bei jų mišinius auginančių ūkių veiklos tęstinumą, palaikyti esamą gamybos lygį ir potencialą Lietuvoje bei prisidėti prie sąlygų šių kultūrų augintojų konkurencingumui didinti gerinimo.

Sojos įtraukimas į baltyminių augalų remiamą sąrašą yra sietinas su tuo, kad sojos yra vienos vertingiausių ir labai plačiai naudojamų pupinių šeimos atstovių. Dėl didelio baltymų (daugiau nei 40 proc.) bei aminorūgščių kiekio, sojos rupiniai yra itin svarbi ir riboto pakeičiamumo (daugiausia dėl skirtingos įvairių aminorūgščių sudėties) kombinuotųjų pašarų sudedamoji dalis.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Susietoji parama baltyminių augalų sektoriui taikoma siekiant palaikyti baltyminius augalus bei jų

mišinius auginančių ūkių veiklos tęstinumą, palaikyti esamą gamybos lygį ir potencialą Lietuvoje bei prisidėti prie sąlygų šių kultūrų augintojų konkurencingumui didinti gerinimo.

Paramos gavėjai gali būti fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys visus reikalavimus, reikalingus bazinei pajamų paramai tvarumui didinti gauti, bei deklaruojantys ne mažesnę kaip 0,5 ha plotą, apsodintą azotą kaupiančiais augalais (soja, žirniais, pupomis (kai žirniai ir / ar pupos auginami kaip baltyminiai augalai), lubiniais, liucernomis, dobilais, vikiais, gargždeniais, seradėlėmis, esparcetais, barkūnais, ožiarūčiais, lešiais, avinžirniais, pelėžirniais) ir / ar jų mišiniais, kuriuose azotą kaupiantys augalai yra vyraujantys, t. y. kuriuose šių augalų lauke yra daugiau nei 50 proc., neįskaičiuojant baltyminių augalų mišinių su azoto nekaupiančiais žoliniais augalais, ploto. Remiamų baltyminių augalų (neįskaitant baltyminių augalų mišinių) sąrašas gali būti plečiamas remiantis lydinčiais nacionaliniais teisės aktais. Kiti detalūs reikalavimai, jei būtina, bus nustatyti intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Paramos lygis nustatytas remiantis standartinio gamybinio pelno (SGP) reikšmių palyginimu tarp vidutinio baltyminių augalų SGP bei vasarinių kviečių (didžiausius deklaruotus plotus tarp visų javų užimančios kultūros). Baltyminių augalų SGP lyginamas su javų SGP todėl, kad daugiausia visų baltyminių augalų plotų šalyje deklaruoja būtent javininkystės ūkiai. Paramos lygis leis priartinti vidutinį baltyminių augalų SGP iki 80 proc. kviečių SGP. Tai, ekspertų nuomone, turėtų būti pakankama paskata išlaikyti esamus baltyminių augalų plotus Lietuvoje. Atitinkamai baltyminių augalų bei jų mišinių augintojams numatytas išmokos dydis yra apie 55 Eur/ha, o šiai paramai bus skirta 2,255 proc. visų tiesioginėms išmokoms skirtų finansinių asignavimų.

Išmokų dydžiai nustatomi remiantis didžiausiu iš 2018–2022 m. deklaruotų baltyminių augalų bei jų mišinių plotu, kurį siekiama išlaikyti 2023–2027 m. finansinio programavimo periodu. Išmokų dydis gali kisti priklausomai nuo deklaruojamų baltyminių augalų bei jų mišinių plotų, kurie pastarąjį dešimtmetį pasižymėjo ypač didele variacija, kaitos. Taip pat reikia atsižvelgti į kitų veiksnių pasireiškimo riziką, ypač COVID-19 pandemijos bei Rusijos invazijos į Ukrainą kontekste, kas gali turėti svarbios įtakos augintojų elgsenai, baltyminių augalų plotų kaitai bei išmokos dydžiui. Lietuvai esant itin arti karo Ukrainoje epicentro, nestabilumas žemės ūkio sektoriuje gali būti labai didelis; numatomas galimas iki 30 proc. išmokos dydžio už baltyminius augalus bei jų mišinius nuokrypis.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Sunkumų, su kuriais susiduria tikslinis (-iai) sektorius (-iai) / gamyba (-os) arba ūkininkavimo rūšis (-ys), pagrindimas.

Sektorius yra svarbus dėl savo agroaplinkosauginės naudos. Baltyminių augalų bei jų mišinių plotai smarkiai svyruoja. Iš paskutinių 6 metų 5 metus (2017-2020) šių augalų plotai stabiliai ženkliai mažėjo; ir nors 2021 m. buvo padidėję, 2022 m. vėl mažėjo. Lyginant su 2017 m., 2022 m. baltyminių augalų bei jų mišinių plotų deklaruota 33 proc. mažiau.

Koks yra intervencijos tikslas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

padidinti konkurencingumą

gerinti kokybę

padidinti tvarumą

Kaip intervencija bus sprendžiami nustatyti sunkumai (t. y. paaiškinimas apie tai, į ką orientuojamasi)?

Baltyminių augalų auginimas konkuruoja su javų ir rapsų auginimu, kylant grūdų kainoms ir, atitinkamai,

tokios veiklos pelningumui, baltyminių augalų sąskaita didinami javų ir rapsų plotai. Parama, teikiama baltyminių augalų auginimui turėtų sumažinti pajamų skirtumus ir padidintų šio sektoriaus patrauklumą, taip pat šia veikla užsiimančių ūkių konkurencingumą bei ekonominį tvarumą.

Baltyminių augalų auginimas identifikuojamas kaip gera praktika dirvožemio kokybei gerinti, todėl platesnis jų auginimas gerina ūkių tvarumą.

Šalyje auginamų baltymingų augalų kokybė ne visada atitinka kombinuotųjų pašarų kokybei keliamus reikalavimus. Susietosios išmokos galėtų leisti ūkininkams, kurie specializuojasi baltyminių augalų auginimo srityje, investuoti į baltyminių augalų auginimo metodų tobulinimą ir taip didinti produkcijos kokybę bei savo konkurencingumą. Pagerėjusi vietinių baltymingų augalų kokybė sudarys sąlygas vietos pašarų gamintojams naudoti ne importuotus, o vietinius baltymingus augalus, taip gerinant šios tiekimo grandinės tvarumą.

Su kuo susijęs (-ę) sektorius (-iai)?

Baltyminiai augalai

Svarbos pagrindimas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

Baltyminių augalų sektorius yra strategiškai reikšmingas Lietuvos žemės ūkio sektorius (2021 m. baltyminių augalų bei jų mišinių (išskyrus mišinius su žoliniais augalais) plotas sudarė apie 7 proc. viso deklaruoto ploto). Dauguma baltymingų augalų yra naudojami gyvulių pašarams gaminti, kai kurie baltymingi augalai naudojami maisto pramonėje tiesioginiam vartojimui ar perdirbimui.

Baltyminiai augalai yra svarbi pašarų gamybos sektoriaus tiekimo grandinės dalis. Baltyminių augalų sektoriaus susitraukimas gali lemti situaciją, kai vietiniai kombinuotųjų pašarų gamintojai taps visiškai priklausomi nuo importo iš trečiųjų šalių. Rinkos kainų svyravimai ir neapibrėžtumas dėl importuojamų žaliavinių baltyminių augalų kokybės neigiamai veikia kombinuotųjų pašarų gamybos sektorių ir savo ruožtu mažina gyvulių augintojų konkurencingumą dėl didelės priklausomybės nuo baltymingo pašaro.

Baltyminių augalų sektoriaus (isk. soją) palaikymas prisideda ne tik prie konkurencingesnės vidaus žaliavų bazės pašarų gamybai sukūrimo, bet ir padeda prisidėti prie šalies užsitikrinimo baltymais saugumo, kuris tapo itin aktualia problema Rusijos agresijos Ukrainoje kontekste, kas atitinka ir Versalio deklaracijoje (2022) numatytą tikslą: „Padidinsime apsirūpinimo maistu saugumą mažindami savo priklausomybę nuo pagrindinių importuojamų žemės ūkio produktų ir žaliavų, ypač padidindami ES augalinių baltymų gamybą“^[1].

Subalansavus javų, baltyminių augalų ir aliejinių augalų pasiūlą ir paklausą, Lietuvos ūkininkai, maisto ir pašarų perdirbimo pramonė gautų didelę ekonominę naudą. Kartu būtų gerinama vartotojams tiekiamo sveiko, kokybiško maisto įvairovė.

Baltyminiai augalai yra labai svarbūs tvariam ūkininkavimui, leidžiančiam susieti augalininkystę ir gyvulininkystę derinant sėjomainos sistemą su tinkamai valdomomis ganyklomis.

Baltymingų augalų auginimas, kaip ūkio ariamos žemės sėjomainos sistemos dalis, užtikrina labiau subalansuotą maistinių medžiagų išsaugojimą dirvožemyje, mažina dirvožemio rūgštėjimą, didina pasėlių atsparumą ligoms, gerina dirvožemio struktūrą, leidžia sumažinti herbicidų naudojimą, taip pat apdulkinimui palanki biologinė įvairovė.

Be to, moksliskai įrodyta, kad baltyminių augalų įtraukimas į sėjomainos sistemą bent kartą per ketverius metus turi reikšmingos įtakos CO₂ emisijų ir ozono susidarymo mažinimui (10–15%). Taigi baltyminių augalų auginimas gali žymiai sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas.

[1] <https://www.consilium.europa.eu/media/54773/20220311-versailles-declaration-en.pdf>

Paaškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka Vandens pagrindų direktyvą (t. y. 2000/60/EB).

Lietuvos upių baseinų rajonų (toliau – UBR) valdymo planuose nėra identifiukuota vandens telkinių, kurių būklei neigiamą poveikį darytų vandens paėmimas drėkinimui. Nacionalinių teisės aktų (LR vandens įstatymo, LR žemės gelmių įstatymo) reikalavimai dėl leidimų vandens paėmimui iš paviršinių ir požeminio vandens telkinių, atitinkantys Direktyvos 2000/60/EC 11 straipsnio 3 dalies e punkto nuostatas dėl vandens paėmimo ir naudojimo kontrolės priemonių, yra integruoti į Valdymo reikalavimus (VR): VR1 – užtikrinti veiksmingą požeminio ir paviršinio vandens paėmimo valdymą. Paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniu išgauti tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. D1-302 „Dėl Paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniu išgauti

tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Pasklidosios žemės ūkio taršos kontrolės priemonės, atitinkančios Direktyvos 2000/60/EC 11 straipsnio 3 dalies h punkto nuostatas, yra integruotos į BŽŪP paramos valdymo reikalavimus bei GAAB reikalavimus. Valdymo reikalavimai, susiję su vandens telkinių apsauga: 1) VR2 – užtikrinti tinkamą organinių ir mineralinių trąšų naudojimą, tręšimo normų laikymąsi, trąšų naudojimo apribojimus tam tikrais laikotarpiais, buferinių zonų apsauga; bei 2) VR8 – užtikrinti tausų augalų apsaugos produktų naudojimą, turint tam reikalingų žinių, naudojant patikrintą apdorojimo augalų apsaugos produktais įrangą, laikantis naudojimo apribojimų augalų apsaugos produktams jautriose teritorijose, tinkamai tvarkant bei saugant augalų apsaugos produktus jų likučius ir pakuotes.

GAAB reikalavimai: GAAB 4 – Pareiškėjams draudžiama dirbti žemę ir paskleisti mineralines trąšas, augalų apsaugos produktus, vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, pažymėtos Paviršinio vandens telkinių apsaugos pakrančių apsaugos juostų sluoksnyje.

Susietąją paramą gaunantis sektorius prie Direktyvos 2000/60/EC tikslų taip pat prisidės dalyvaudamas ekologinėse sistemose ar įgyvendindamas II ramsčio agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities veiklas; papildomų intervencinių priemonių, skirtų užtikrinti suplanuotų intervencijų pagal susietąją pajamų paramą suderinamumą su BVPD tikslais, Lietuvoje nėra būtina.

ES skirto PPO aliejingųjų sėklų sąrašo apribojimai („Blair

House“ susitarimas): ar intervencinė priemonė skirta kuriems nors pasėliams, kuriems taikomas susitarimas? (t. y. sojos, rapsų, saulėgrąžų sėkloms)?

Taip Ne

	Paraiškų teikimo metai				
	2023	2024	2025	2026	2027
rapsai ir (arba) rapsukai					
saulėgrąžų sėklos (išskyrus konditerijoje naudojamas saulėgrąžų sėklas)					
sojos pupelės		2 277	2 290	2 304	2 304

Ar intervencinė priemonė iš dalies arba visiškai finansuojama iš baltyminių augalų papildomo finansavimo (iš viso ne daugiau kaip 2 %), kaip numatyta Strateginių planų reglamento 96 straipsnio 3 dalyje?

Taip Ne

Jei intervencinė priemonė skirta ankštinių augalų ir žolių deriniui: nurodykite derinyje esančių ankštinių augalų procentinę dalį.

Netaikoma

Šilkaverpiams teikiama susietoji pajamų parama yra su gyvūnais susijusi parama, kai naudojant „gyvūną“ (angl. „head“) kaip pagrindinį paramos vienetą reikia iš anksto paaiškinti:

paaiškinkite šio vieneto ir gyvūno (angl. „head“) perskaičiavimo kursą (t. y. kiek šių vienetų atitinka 1 gyvūną („head“)?, pvz., rodiklių tikslais.

Netaikoma

Komentare galima pateikti papildomą paaiškinimą (pvz., kiaušinių, kurie turi būti dėžutėje, svoris).

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Geltonoji dėžė“

Paaiškinimas, ar intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 6.5 straipsnio arba 2 priedo nuostatas („mėlynoji dėžė“), ir jei taip, kaip jos laikomasi

Pagalba yra susijusi su gamyba ir neatitinka PPO žalios dėžutės paramos kriterijų. Pagalba taip pat nėra gamybos apimties ribojančio pobūdžio, todėl ji klasifikuojama kaip geltona.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI03sus01.1balt - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už baltyminių augalų bei jų mišinių auginimą	Vienoda		R.4; R.8

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI03sus01.1balt - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už baltyminių augalų bei jų mišinių auginimą

Visiems baltyminių augalų bei jų mišinių augintojams taikomas vienodas išmokos dydis už ploto vienetą.

Jei tam tikrais metais, baltyminių augalų ir / ar jų mišinių plotas, atitinkantis paramos skyrimo sąlygas paramai pagal šią susietosios paramos priemonę gauti, būtų didesnis arba mažesnis už planuojamą, atsižvelgiant į biudžeto viršutinės ribas (finansinius asignavimus šiam sektoriui) bus proporcingai koreguojami išmokų dydžiai

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus01.1balt - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už baltyminių augalų bei jų mišinių auginimą	Planuojama vieneto suma	53,24	53,51	54,29	55,05	55,05	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	37,27	37,46	38,00	38,54	38,54	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	69,21	69,56	70,58	71,57	71,57	
	O.10 (vienetas: Hektarai)	248 656,00	250 979,46	250 946,10	250 959,63	250 959,63	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	13 238 445,44	13 429 910,90	13 623 863,77	13 815 327,63	13 815 327,63	67 922 875,37
IŠ VISO	O.10 (vienetas: Hektarai)	248 656,00	250 979,46	250 946,10	250 959,63	250 959,63	Suma: 1 252 500,82 Didžiausia suma: 250 979,46
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurai)	13 238 445,44	13 429 910,90	13 623 863,77	13 815 327,63	13 815 327,63	67 922 875,37
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sajungos įnašas)						

TI03sus01.2 - Susietoji pajamų parama vaisių augintojams

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI03sus01.2
Intervencijos pavadinimas	Susietoji pajamų parama vaisių augintojams
Priemonės rūšis	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas
Bendrasis produkto rodiklis	O.10. Susietosios pajamų paramos hektarų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje, kadangi veiklos sąlygos vaisių augintojams skirtingose šalies vietovėse nesiskiria pakankamai reikšmingai.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
a.3	Palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

R.8 Ūkių, kuriems suteiktas pajamų rėmimas konkurencingumui, tvarumui ar kokybei didinti, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Kadangi įvairūs šalies žemės ūkio sektoriai susiduria su įvairiomis, tačiau skirtingomis problemomis ir iššūkiais, siekiant tikslingiau ir efektyviau paskirstyti susietąją paramą, kartu atsižvelgiant į Pasaulio prekybos organizacijos susitarimus, buvo nustatyti kriterijai, kuriais remiantis sektoriai buvo reitinguojami pagal paramos jiems būtinumą. Remiantis mokslininkų, valdžios atstovų bei gamintojų asociacijų apklausa, svarbiausi kriterijai, paskirstant paramą turėtų būti „Šalies apsirūpinimas (sub)sektoriaus produkcija vidaus reikmėms“ (4,8 balo iš 5) bei „(Sub)sektoriaus plotų / gyvulių skaičiaus pokytis (vidutiniškai per pastaruosius 5 metus)“ (4,4 balo iš 5). Kiti paramos skirstymo kriterijai: „(Sub)sektoriaus svarba šalies perdirbimo pramonei“ (3,4 balo iš 5), „(Sub)sektoriaus ūkių pelno (su ir be subsidijų) atotrūkis palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (3,3 balo iš 5), „(Sub)sektoriaus ūkių darbo sąnaudos (val.) palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (2,9 balo iš 5) bei „(Sub)sektoriaus ūkių gaunama kitų tiesioginių išmokų suma palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (2,4 balo iš 5). Remiantis (sub)sektorių vertinimu pagal minėtus kriterijus, buvo nustatyta, kad uogų ir riešutų augintojams susietoji parama yra reikalinga.

Susietoji parama uogų sektoriui taikoma siekiant palaikyti uogynų bei riešutmedžių ūkių veiklos tęstinumą, palaikyti esamą gamybos lygį ir potencialą Lietuvoje bei prisidėti prie sąlygų šių kultūrų augintojų konkurencingumui didinti gerinimo.

Parama bus teikiama ūkiams už reikalavimus paramai gauti atitinkančius riešutmedžių bei uogynų plotus. Uogynų ir riešutmedžių rūšys, už kurias būtų teikiama parama, bus nustatytos lydinčiais nacionaliniais teisės aktais.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai gali būti fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys visus reikalavimus, reikalingus bazinei pajamų paramai tvarumui didinti gauti.

Paramos gavėjai turi deklaruoti vienos ar skirtingų rūšių vaisių plotus, ne mažesnius kaip 0,1 ha. Kiti būtini detalūs reikalavimai, jei bus būtina, bus nustatyti intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Sodų plotai Lietuvoje labai maži. Apsirūpinimo lygis vaisiais taip pat itin žemas. Be to, dėl santykinai didelių pradinių investicijų, reikalingų pradėti veiklai, dėl itin nestabilių pajamų bei didelių rizikų šiame sektoriuje stebimas labai mažas naujai besikuriančių sodų skaičius. Todėl siekiant išlaikyti ūkius šiame sektoriuje, papildomi reikalavimai susietajai paramai gauti bus nustatyti tik esant būtinybei ir atsižvelgiant į gautiną naudą.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

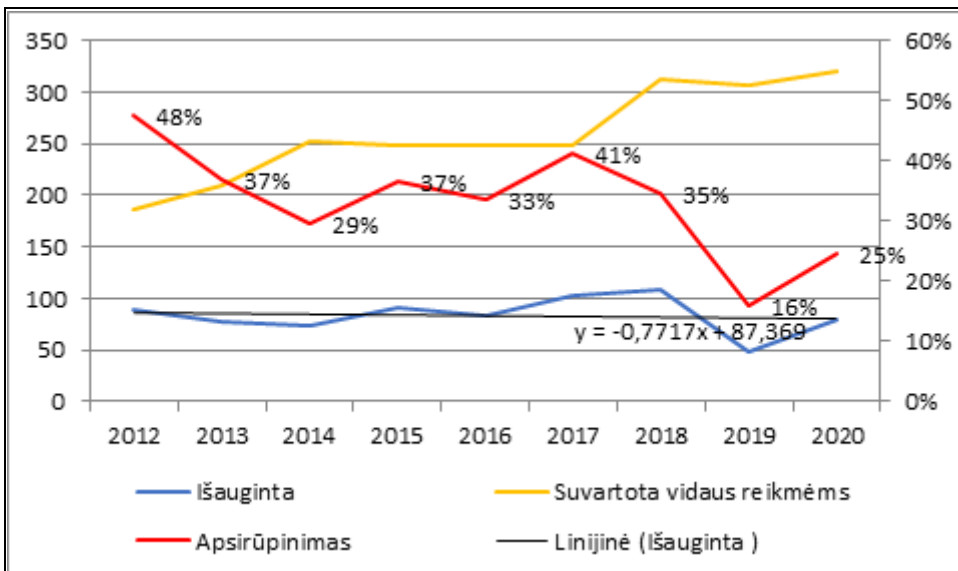
Paramos lygis apskaičiuotas siekiant maksimaliai priartinti vidutinių šalies vaisių augintojų pajamas 1 šeimos sutartiniam darbuotojui iki vidutinio šalies darbo užmokesčio lygio, kas turėtų efektyviai skatinti gamintojus tęsti veiklą šiame sektoriuje. Atitinkamai vaismedžių augintojams numatyta skirti vidutiniškai 420 Eur/ha išmoką, kas savo ruožtu sudarytų 0,357 proc. visų tiesioginėms išmokoms skirtų finansinių asignavimų.

Išmokų dydžiai nustatyti remiantis 2018–2022 m. deklaruotų vaismedžių plotų vidurkiu, kurį siekiama išlaikyti 2023–2027 m. finansinio programavimo periodu. Išmokų dydis gali kisti priklausomai nuo deklaruojamų vaismedžių plotų kaitos. Didėjančios išmokos skatina didesnę susidomėjimą konkrečia veikla, kas gali paskatinti sodų plotų augimą, tačiau dėl santykinai didelių sodų įveisimo kaštų bei kitų pradinių investicijų nesitikima labai žymių vaismedžių plotų didėjimo. Kita vertus, vaismedžių plotai 2015–2016 m. laikotarpiu sumažėjo daugiau nei dvigubai, be to, vis intensyvėjantys neigiami meteorologiniai reiškiniai daro šią veiklą vis rizikingesnę, todėl, vaismedžių plotai galėtų ir mažėti. Taip pat reikia atsižvelgti į kitų veiksnių pasireiškimo riziką, ypač COVID-19 pandemijos bei Rusijos invazijos į Ukrainą kontekste, kas gali turėti svarbios įtakos augintojų elgsenai, vaismedžių plotų kaitai bei išmokos dydžiui. Lietuvai esant itin arti karo Ukrainoje epicentro, nestabilumas žemės ūkio sektoriuje gali būti labai didelis; numatomas galimas iki 30 proc. išmokos dydžio nuokrypis.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Sunkumų, su kuriais susiduria tikslinis (-iai) sektorius (-iai) / gamyba (-os) arba ūkininkavimo rūšis (-ys), pagrindimas.

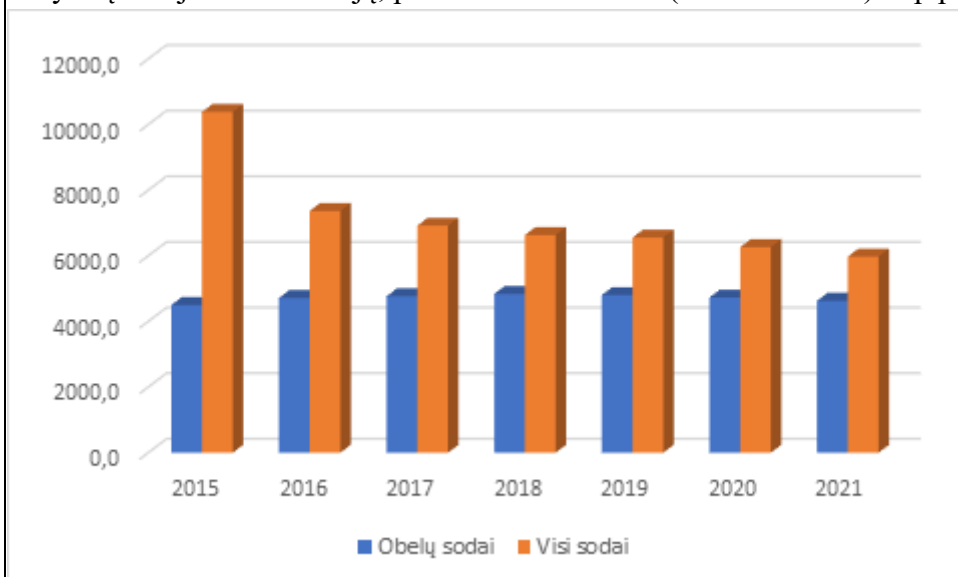
Pakankamas vaisių vartojimas yra labai svarbus gyventojų geros sveikatos palaikymui, o rinkos aprūpinimas vietine produkcija dėl mažesnių pervežimų padidina tiekimo grandinės tvarumą. Tačiau Lietuvos apsirūpinimas vietinės kilmės vaisiais yra itin mažas, nestabilus bei turintis mažėjimo tendenciją (V1 pav.): 2020 m. Lietuvos apsirūpinimas vaisiais vos siekė 25 proc., tuo tarpu 2019 m. jis buvo nukritęs net iki 16 proc. Reikia pažymėti, kad Rusijos invazijos į Ukrainą kontekste, apsirūpinimo vietinės kilmės maisto produktais problema tampa itin opi.

V1 pav. Vaisių ir uogų išauginimas, suvartojimas vidaus reikmėms bei apsirūpinimas jais Lietuvoje 2012–2019 m., tūkst. t, proc.

Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamento duomenys.

Nepaisant to, kad vietinė rinka ne visiškai aprūpinama Lietuvoje augančiais vaisiais, sodų plotai ne tik nesiplečia, tačiau net ir turi ryškią mažėjimo tendenciją (V2 pav.): nuo 2015 m. deklaruojamų sodų plotai susitraukė net 42 proc. Didžiausią sodų dalį (77 proc. 2021 m.) užimantys obelų plotai, nors turėję nežymią didėjimo tendenciją, pastaruosius 4 metus (2019–2022 m.) taip pat mažėja.

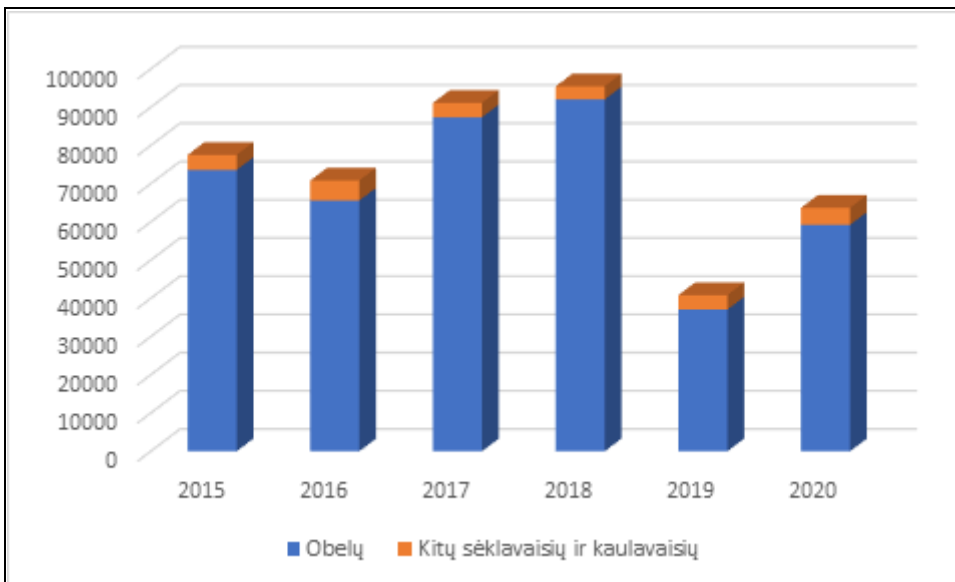

V2 pav. Deklaruojamų visų sodų [1] bei obelų sodų plotai Lietuvoje 2015–2021 m., ha

Šaltinis: ŽŪIKVC

Stabilų sektoriaus traukimąsi lemia įvairios tiek ekonominės, tiek ir neekonominės priežastys.

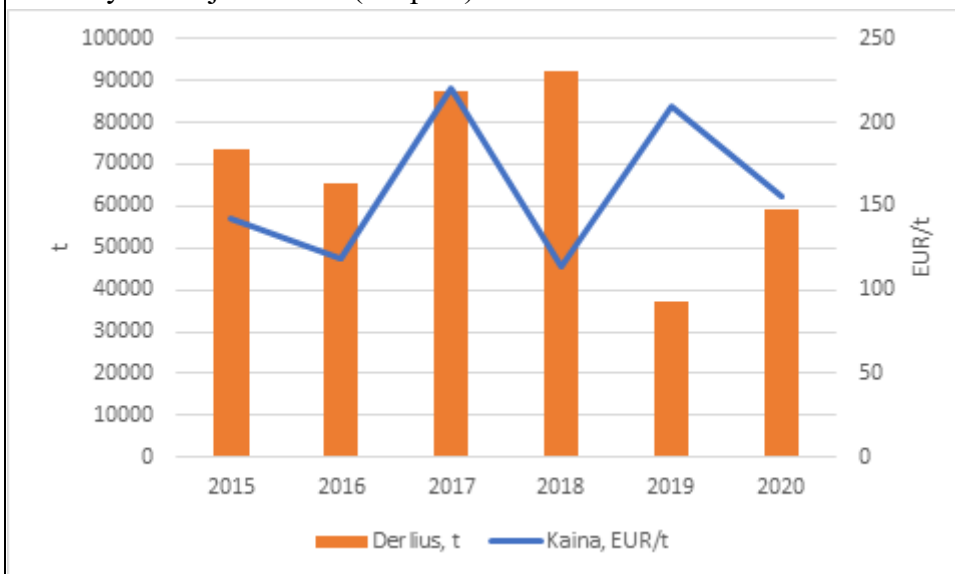
Visų pirma, vaisių sektorius yra labai jautrus gamtinėms sąlygoms. Šaltos žiemos ar per didelis kritulių kiekis pakenkia net senųjų veislių vaismedžiams. Todėl derliaus svyravimai Lietuvoje yra labai dideli, galintys siekti daugiau nei 50 proc. (V3 pav.).

V3 pav. Vaismedžių (obelių bei kitų sėklavaisių ir kaulavaisių) derlius Lietuvoje 2015–2020 m., t
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

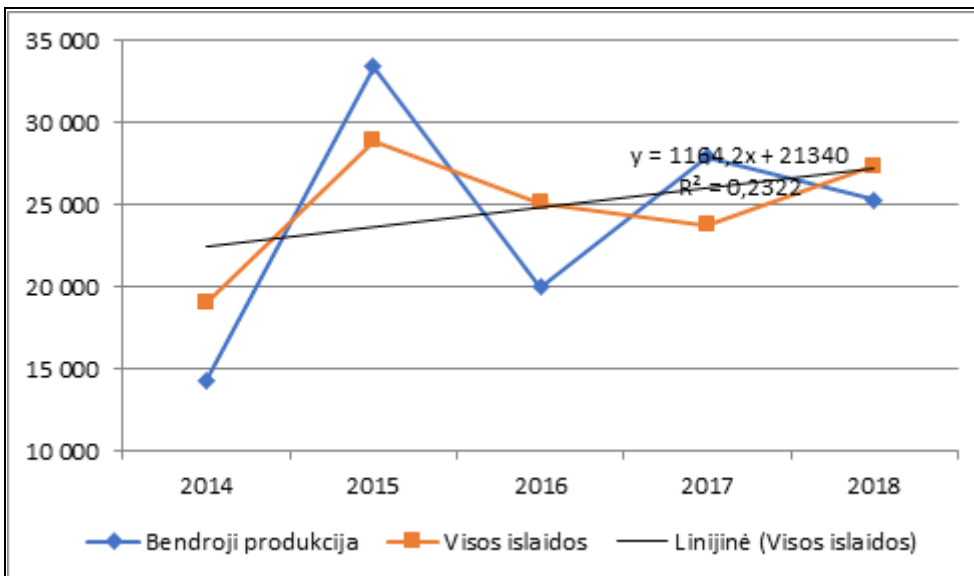
Toks derliaus cikliškumas augintojams sukelia daug ekonominių sunkumų.

Kadangi sodininkystės ūkiai daugiausia užsiima tik vaisių auginimu (daugiau kaip 70 proc. jų pasėlių sudaro vaisių plotai), o papildomų veiklų turi nedaug, galima teigti, jog didžioji dalis šių ūkių pajamų gaunamos būtent iš nuimtų vaisių realizacijos. Dėl derliaus apimčių svyravimo jiems sudėtinga prognozuoti ūkio pajamas bei užsitikrinti pakankamus pinigų srautus, tuo labiau, kad sumažėjusį derlių ne visada lydi didėjanti kaina (V4 pav.).

V4 pav. obuolių derlius bei vidutinės jų supirkimo kainos Lietuvoje 2015–2020 m., t, EUR/t
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Derliaus svyravimai didele dalimi atspindi ūkių sukuriamą bendrąją produkciją. Šiai reikšmingai svyruojant, o išlaidoms išlaikant augimo tendenciją, ūkių bendrasis pelnas kas antrus metus būna neigiamas (V5 pav.).

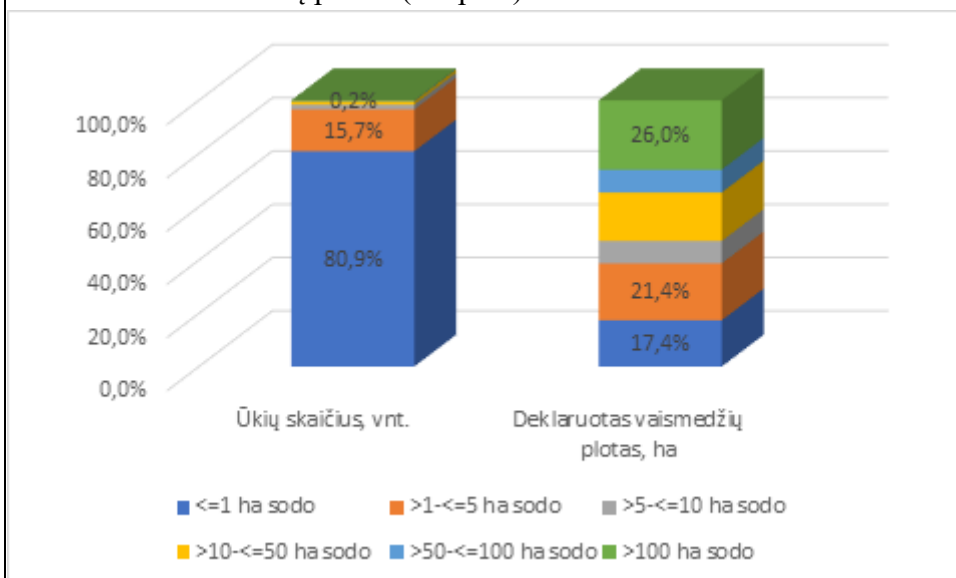

V5 pav. Vidutinis svertinis sodininkystės ūkių bendrosios produkcijos ir visų išlaidų vidurkis Lietuvoje 2014–2018 m., EUR

Šaltinis: ŪADT

ŪADT duomenų analizė rodo, kad šių ūkių bendrasis pelnas kas antrus metus būna neigiamas. Neužtikrintumas dėl pajamų bei pelno lygio bei jų nestabilumas mažina investavimo į ūkio plėtrą galimybes bei motyvaciją, taip pat mažina sektoriaus patrauklumą jaunesiems ūkininkams, kurių atėjimas svarbus, siekiant užtikrinti kartų kaitą.

Vaisių sektoriaus pelningumą mažina ir tai, kad dauguma sodininkystės ūkių yra maži: 2020 m. ŽŪIKVC duomenimis daugiau nei 80 proc. visų sodus deklaruojančių ūkių, deklaravo mažiau nei 1 ha sodų (vaismedžių) plotą; beveik 16 proc. ūkių deklaravo 1–5 ha ploto sodus ir tik 3,4 proc. ūkių deklaravo didesnius nei 5 ha sodų plotus (V6 pav.).

V6 pav. Vaismedžių sodus deklaruojantys ūkiai bei jų deklaruotas sodų plotas Lietuvoje 2020 m. pagal deklaruotą sodų plotą

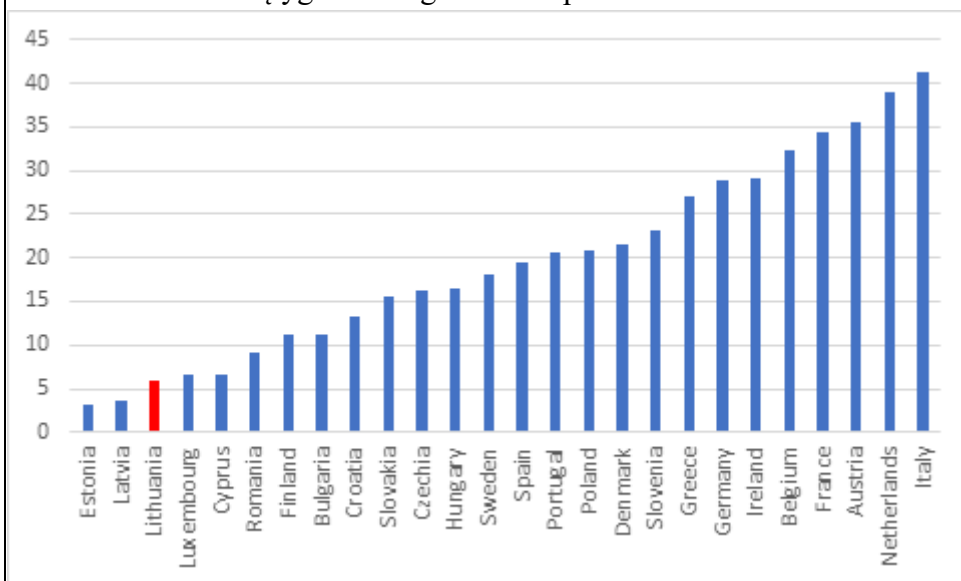
Šaltinis: ŽŪIKVC

Dauguma smulkiųjų ūkių neturi ilgesniam vaisių sandėliavimui tinkamų patalpų ir įrangos, bei dėl mažų pajamų neturi galimybių investuoti į jų įsigijimą ir išlaikymą, todėl tenka nuimtą derlių realizuoti iš karto po nuėmimo. Dėl tuo pačiu metu išaugančios didelės pasiūlos, žymiai nukrenta kainos ir atitinkamai potencialios ūkininkų pajamos. Mažas šio sektoriaus ūkių dydis taip pat labai smarkiai apriboja jų galimybes siekti masto ekonomijos. Kooperacija tarp vaisių augintojų taip pat menka. Nesusikooperavę

smulkūs vaisių augintojai negali užtikrinti nuolatinio pakankamo ir geros kokybės produkcijos tiekimo supirkėjams, taip prarasdami didesnes produkcijos realizavimo kainos bei kiekių galimybes. Tai savo ruožtu stabdo tolesnę šių ūkių plėtrą ir modernizavimą.

Remiantis ŪADT duomenų analize, didžiausią dalį vaisių produkcijos sąnaudų šalia nusidėvėjimo išlaidų sudaro mineralinės trąšos, sėklos ir sodinukai bei darbo užmokestis. Derliui surinkti, vaismedžiams genėti dažnai samdoma papildomų darbuotojų, kas lemia išlaidų sezoniškumą. Derliaus nuėmimo metu patiriamos didelės išlaidos, o įplaukos už pardavimus ūkininką pasiekia daug vėliau, todėl susidaro grynųjų pinigų stygius, kas neigiamai veikia šiosubsektoriaus ūkių gyvybingumą. Be to, darbo jėga nuolat brangsta, todėl pastoviai kyla ir šių ūkių išlaidos. Dėl COVID-19 pandemijos susiduriama ir su papildomu iššūkiu – dėl sezoninių darbuotojų migracijos apribojimų ima reikšmingai trūkti darbo jėgos derliui nuimti, dėl ko reikia kelti darbo užmokestį, vėlinti derliaus nuėmimą ar pan., kas savo ruožtu neigiamai veikia produkcijos kokybę, ūkių pajamas ir pelningumą. Taip pat svarbu pažymėti, kad Lietuvoje santykinai labai brangios augalų apsaugos priemonės. Kadangi dėl aplinkosauginių reikalavimų purškimų skaičius klimatinėje zonoje, kurioje yra Lietuva, labai apribotas (keletą kartų mažesnis nei piečiau esančiose šalyse), o pati rinka maža, augalų apsaugos priemonių Lietuvoje registruojama labai mažai, o jos pačios brangios. Asociacijos vadovo teigimu, kartais tenka kreiptis leidimų vienkartiniais augalų apsaugos priemonių įvežimams, kas dar labiau didina kaštus. Taikant mažiau purškimų kartu didėja ligų bei kenkėjų rizika, savo ruožtu didinanti pajamų netekimo riziką.

Kitas svarbus aspektas – derlingumas. Palyginti su kitoms ES šalimis, Lietuvos sodų derlingumas mažas. Eurostato duomenimis, Lietuvoje daugiausia auginamų obelių (beveik 80 proc. visų sodų) derlingumas, apskaičiuotas pagal ES drėgnumo standartus, 2015–2020 m. (6 t/ha) buvo mažesnis tik 2 ES šalyse ir siekė 30,1 proc. ES vidurkio (V7 pav.). Lietuvos obelių derlingumas net 3,5 karto atsilieka nuo kaimyninės Lenkijos bei 6,6 karto nuo Nyderlandų, iš kurių įvežama didžioji dalis obuolių. Be to, paplitusios vietinėms klimato sąlygoms ir ligoms neatsparios atvežtinės veislės.

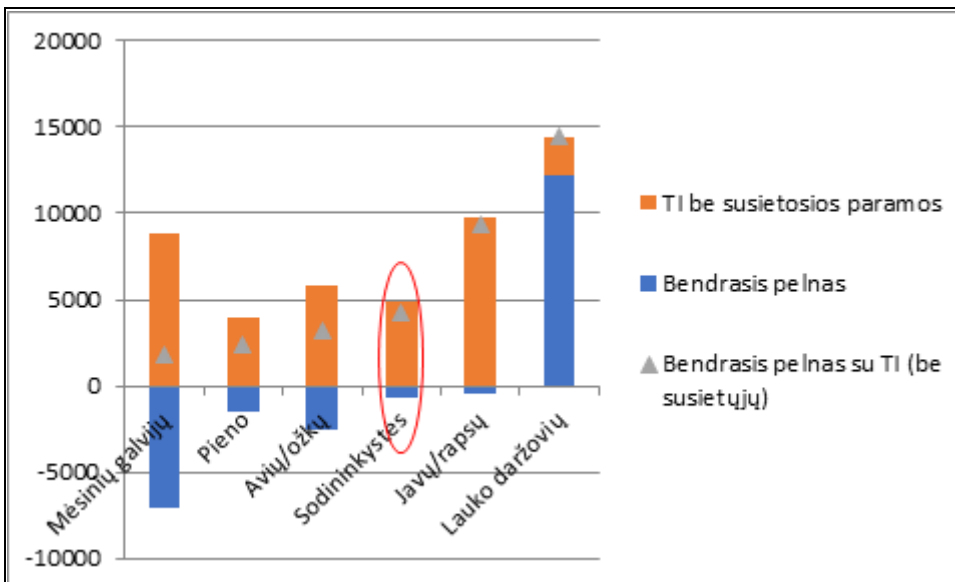
V7 pav. Vidutinis obelių derlingumas ES šalyse 2016–2020 m., t/ha

Šaltinis: EUROSTAT

Gerokai atsilikant derlingumui, Lietuvos augintojams sunku konkuruoti su iš užsienio gamintojų importuojama produkcija. Šią konkurencinę kovą dar labiau apsunkina tai, kad Lietuvoje vaisiams taikomas 21 proc. PVM tarifas, tuo tarpu daugelis ES šalių narių šiai produkcijai taiko sumažintus PVM tarifus. Ypač mažas PVM tarifas kaimyninėje Lenkijoje – tik 5 proc., tad jie gali pasiūlyti reikšmingai mažesnes vaisių kainas supirkėjui ir/ar vartotojui.

Nors padėtį iš dalies gerina gaunamos tiesioginės išmokos, tačiau jos (neskaitant susietųjų) yra vienos mažiausių tarp sektorių (mažiau gauna tik daržovių ir pieninių karvių augintojai) (V8 pav.).

V8 pav. Vidutinis svertinis ūkių bendrojo pelno, tiesioginių išmokų (neskaitant susietųjų) bei bendrojo pelno su tiesioginėmis išmokomis vidurkis 2014–2018 m. pagal ūkių specializaciją, EUR

Šaltinis: EKVI skaičiavimai, remiantis ŪADT duomenimis

Sodininkystės patrauklumą mažina ir tai, kad šiai veiklai pradėti reikalingos didelės pradinės investicijos. Be to, jos atsiperka tik po keleto metų, o pirmus kelerius metus, kol vaismedžiai pradeda derėti, ūkis praktiškai negauna pajamų, dėl to jiems ypatingai sunku išgyventi. Tai labai stabdo naujų ūkių atėjimą į sektorių[2]. Iš kitos pusės, šie augalai yra daugiamečiai, tad net ir eilę metų stebint nuostolingą veiklą, ją pakeisti kita yra itin sunku. Būtent dėl to, net ir esant sudėtingoms ekonominėms sąlygoms, vaismedžių plotų Lietuvoje mažėjimo tendencijos linija yra gana nuosaiki.

Apibendrinant anksčiau pateiktą informaciją, galima teigti, kad vaisių subsektorius tendencingai traukiasi. Turint omenyje, kad Lietuvos vaismedžių subsektorius generuoja vos trečdalį produkcijos, reikalingos patenkinti vidaus reikmėms (importuojami ne vien citrusiniai ir egzotiški, bet ir mūsų klimatinėmis sąlygomis augantys vaisiai), tokios traukimosi tendencijos yra pavojingos, rodančios Lietuvos vaismedžių subsektoriaus silpnumą ir nestabilumą. Šis sektoriaus traukimas stebimas, nepaisant to, kad nuo 2015 m. sodininkystės ūkiams buvo pradėta teikti susietoji parama už auginamų sodų plotus, todėl galima daryti prielaidą, kad be paramos jis būtų dar gerokai spartesnis.

[1] Prie visų sodų priskaičiuojami ir kiti sodai ir daugiamečiai uogynai, kurių deklaracijų pagal atskiras augalų rūšis nepateikiama.

[2] Lietuvos žemės ūkio ir kaimo ekonominės, socialinės ir aplinkosauginės situacijos vertinimas. LAEI. 2019.

Koks yra intervencijos tikslas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

- padidinti konkurencingumą
- gerinti kokybę
- padidinti tvarumą

Kaip intervencija bus sprendžiami nustatyti sunkumai (t. y. paaiškinimas apie tai, į ką orientuojamasi)?

Pagrindinis šios paramos tikslas – ūkių ekonominio tvarumo didinimas. Susietoji parama padeda palaikyti bei stabilizuoti ūkių pajamas, o kadangi ūkių pelningumas yra vienas svarbiausių ūkių gyvybingumo bei ekonominio tvarumo rodiklių, tai ši parama tiesiogiai prisideda prie ūkių gyvybingumo ir ūkių ekonominio tvarumo didinimo, kartu mažindama ūkininkų motyvaciją bei būtinumą išeiti iš rinkos.

Taip pat tiesioginės išmokos gali paskatinti investicijas į ūkių plėtrą bei modernizavimą. Dėl investicijų

didėjantis produktyvumas, efektyvumas ir/ar produkcijos kokybė padeda didinti ūkių konkurencingumą. Investicijos taip pat gali teigiamai įtakoti pelningumą, ko pasekoje didės ūkių gyvybingumas ir tvarumas. Dėl investicijų didėjantis ūkio dydis savo ruožtu gali paskatinti masto ekonomijos pasiekimą, didesnes supirkimo kainas ir kitus teigiamus pokyčius, susijusius su ūkio konkurencingumu ir gyvybingumu. Konkrečiai konkurencingumui gerinti šiam sektoriui papildomai skiriama sektorinė parama (Parama gamintojų organizacijoms vaisių ir daržovių sektoriuje).

Su kuo susijęs (-ę) sektorius (-iai)?

Vaisiai ir daržovės

Svarbos pagrindimas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

Pakankamas šviežių ir kuo mažiau apdorotų vaisių vartojimas yra labai svarbus gyventojų geros sveikatos palaikymui. Vaisių ir daržovių realizavimas vietinėje rinkoje padeda užtikrinti jų šviežumą, kartu mažina galimus logistikos kaštus bei kainą vartotojui. Deja, Lietuvos apsirūpinimas vaisiais ne tik nėra pakankamas, tačiau netgi mažėja. 2018 m. apsirūpinimas vaisiais, lyginant su 2012 m., sumažėjo nuo 48 proc. iki 35 proc. Todėl siekiant stabdyti tolesnį sektoriaus traukimąsi, būtina ir toliau remti vaisius auginančius ūkius susietąja parama taip didinant šios veiklos patrauklumą bei užtikrinant gamintojams dėl stabilų pajamų bent tam tikrą laikotarpį.

Vaisius ir uogas auginančiuose ūkiuose daugiau kaip 70 proc. visų jų žemės ūkio naudmenų ploto užima vaismedžiai, todėl didžiąją šių ūkių pajamų dalį sudaro vaisių pardavimai. Atitinkamai galima teigti, jog sodininkystė yra vienintelis arba pagrindinis šių ūkių pajamų šaltinis.

Dėl didelių išėjimo kaštų vaismedžių ūkiams šis subsektorius yra viena iš nedaugelio alternatyvų vykdyti žemės ūkio veiklą ir tokiu būdu užsitikrinti pajamas. Šis subsektorius reikšmingai prisideda prie kaimo gyventojų užimtumo, įdarbindamas tiek nuolatinius (2014 - 2018 m. tipiniame vaisių ir uogų ūkyje dirba 1,7 sąlyginio darbuotojo, tiek nemažai sezoninių darbuotojų vaismedžiams genėti bei derliui nuimti. Todėl vaisių augintojų pasitraukimas iš žemės ūkio veiklos, padidintų bedarbiystę bei pagilintų socialinę atskirtį kaimo vietovėse.

Lietuvos vartotojams svarbu gauti kokybiškų, vietoje užaugintų vaisių. Lietuvoje išauginti vaisiai ir uogos greičiau pasiekia vartotoją, jų nereikia papildomai apdoroti cheminėmis priemonėmis (kas būtina pervežant vaisius dideliais atstumais), todėl mitybos požiūriu jie išlieka gerokai vertingesni, o kartu ir geresnių skoninių savybių. Taip pat Lietuva yra tokioje klimatinėje zonoje, kurioje, palyginti su piečiau esančiomis, reikalinga žymiai mažiau kartų purkšti vaismedžius dėl įprastai juos mažiau puolančių kenkėjų, kas savo ruožtu leidžia išsaugoti daugiau vertingų maistinių savybių ir išvengti nepageidaujamų cheminių medžiagų patekimo į vaisius bei dirvožemį. Be to, vietinių vaisių patekimui ant vartotojo stalo suvartojama mažiau energijos – tokiu būdu mažiau teršama aplinka, didinamas visos tiekimo grandinės tvarumas.

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka Vandens pagrindų direktyvą (t. y. 2000/60/EB).

Lietuvos upių baseinų rajonų (toliau – UBR) valdymo planuose nėra identifikuota vandens telkinių, kurių būklei neigiamą poveikį darytų vandens paėmimas drėkinimui. Nacionalinių teisės aktų (LR Vandens įstatymo, LR Žemės gelmių įstatymo) reikalavimai dėl leidimų vandens paėmimui iš paviršinių ir požeminio vandens telkinių, atitinkantys Direktyvos 2000/60/EC 11 straipsnio 3 dalies e punkto nuostatas dėl vandens paėmimo ir naudojimo kontrolės priemonių, yra integruoti į Valdymo reikalavimus (VR): VR1 – užtikrinti veiksmingą požeminio ir paviršinio vandens paėmimo valdymą. Paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniu išgauti tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. D1-302 „Dėl Paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniu išgauti tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Pasklidosios žemės ūkio taršos kontrolės priemonės, atitinkančios Direktyvos 2000/60/EC 11 straipsnio 3 dalies h punkto nuostatas, yra integruotos į BŽŪP paramos valdymo reikalavimus bei GAAB reikalavimus. Valdymo reikalavimai, susiję su vandens telkinių apsauga: 1) VR2 – užtikrinti tinkamą organinių ir mineralinių trąšų naudojimą, tręšimo normų laikymąsi, trąšų naudojimo apribojimus tam tikrais laikotarpiais, buferinių zonų apsaugą; bei 2) VR8 – užtikrinti tausų augalų apsaugos produktų naudojimą, turint tam reikalingų žinių, naudojant patikrintą apdorojimo augalų apsaugos produktais įrangą, laikantis naudojimo apribojimų augalų apsaugos produktams jautriose teritorijose, tinkamai

tvarkant bei saugant augalų apsaugos produktus jų likučius ir pakuotes.

GAAB reikalavimai: GAAB 4 – Pareiškėjams draudžiama dirbti žemę ir paskleisti mineralines trąšas, augalų apsaugos produktus, vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, pažymėtos Paviršinio vandens telkinių apsaugos pakrančių apsaugos juostų sluoksnyje.

Susietąją paramą gaunančio sektoriaus ūkio subjektai prie Direktyvos 2000/60/EC tikslų taip pat prisidės dalyvaudami ekologinėse sistemose ar įgyvendindami II ramsčio agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities veiklas. Tad papildomų priemonių, skirtų užtikrinti suplanuotų intervencijų pagal susietąją pajamų paramą suderinamumą su BVPD tikslais, Lietuvoje nereikia.

Ar intervencinė priemonė iš dalies arba visiškai finansuojama iš baltyminių augalų papildomo finansavimo (iš viso ne daugiau kaip 2 %), kaip numatyta Strateginių planų reglamento 96 straipsnio 3 dalyje?

Taip Ne

Jei intervencinė priemonė skirta ankštinių augalų ir žolių deriniui: nurodykite derinyje esančių ankštinių augalų procentinę dalį.

Netaikoma

Šilkaverpiams teikiama susietoji pajamų parama yra su gyvūnais susijusi parama, kai naudojant „gyvūną“ (angl. „head“) kaip pagrindinį paramos vienetą reikia iš anksto paaiškinti:

paiškinkite šio vieneto ir gyvūno (angl. „head“) perskaičiavimo kursą (t. y. kiek šių vienetų atitinka 1 gyvūną („head“)?), pvz., rodiklių tikslais.

Netaikoma

Komentare galima pateikti papildomą paaiškinimą (pvz., kiaušinių, kurie turi būti dėžutėje, svoris).

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Geltonoji dėžė“

Paaiškinimas, ar intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 6.5 straipsnio arba 2 priedo nuostatas („mėlynoji dėžė“), ir jei taip, kaip jos laikomasi

Pagalba yra susijusi su gamyba ir neatitinka PPO žalios dėžutės paramos kriterijų. Pagalba taip pat nėra gamybos apimties ribojančio pobūdžio, todėl ji klasifikuojama kaip geltona.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI03sus01.2vais - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už vaisių auginimą	Vienoda		R.4; R.8

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI03sus01.2vais - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už vaisių auginimą

Visiems vaismedžių augintojams taikomas vienodas išmokos dydis už ploto vienetą.

Jei tam tikrais metais, vaismedžių plotas, atitinkantis paramos skyrimo sąlygas paramai pagal šią susietosios paramos priemonę gauti, būtų didesnis arba mažesnis už planuojamą, atsižvelgiant į biudžeto viršutines ribas (finansinius asignavimus šiam sektoriui) bus proporcingai taikomas mažinimo/didinimo koeficientas ir atitinkamai bus koreguojami išmokų dydžiai.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus01.2vais - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už vaisių auginimą	Planuojama vieneto suma	409,01	415,23	420,92	426,87	426,88	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	286,31	290,66	294,64	298,81	298,82	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	531,71	539,80	547,20	554,93	554,94	
	O.10 (vienetas: Hektarai)	5 124,19	5 124,19	5 124,19	5 124,19	5 124,19	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	2 095 844,95	2 127 717,41	2 156 874,05	2 187 362,99	2 187 414,23	10 755 213,63
IŠ VISO	O.10 (vienetas: Hektarai)	5 124,19	5 124,19	5 124,19	5 124,19	5 124,19	Suma: 25 620,95 Didžiausia suma: 5 124,19
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurai)	2 095 844,95	2 127 717,41	2 156 874,05	2 187 362,99	2 187 414,23	10 755 213,63
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sajungos įnašas)						

TI03sus01.3 - Susietoji pajamų parama uogų ir riešutų augintojams

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI03sus01.3
Intervencijos pavadinimas	Susietoji pajamų parama uogų ir riešutų augintojams
Priemonės rūšis	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas
Bendrasis produkto rodiklis	O.10. Susietosios pajamų paramos hektarų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje, kadangi veiklos sąlygos uogų ir riešutų augintojams skirtingose šalies vietovėse nesiskiria pakankamai reikšmingai.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
a.3	Palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

R.8 Ūkių, kuriems suteiktas pajamų rėmimas konkurencingumui, tvarumui ar kokybei didinti, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Kadangi įvairūs šalies žemės ūkio sektoriai susiduria su įvairiomis, tačiau skirtingomis problemomis ir iššūkiais, siekiant tikslingiau ir efektyviau paskirstyti susietąją paramą, kartu atsižvelgiant į Pasaulio prekybos organizacijos susitarimus, buvo nustatyti kriterijai, kuriais remiantis sektoriai buvo reitinguojami pagal paramos jiems būtinumą. Remiantis mokslininkų, valdžios atstovų bei gamintojų asociacijų apklausa, svarbiausi kriterijai, paskirstant paramą turėtų būti „Šalies apsirūpinimas (sub)sektoriaus produkcija vidaus reikmėms“ (4,8 balo iš 5) bei „(Sub)sektoriaus plotų / gyvulių skaičiaus pokytis (vidutiniškai per pastaruosius 5 metus)“ (4,4 balo iš 5). Kiti paramos skirstymo kriterijai: „(Sub)sektoriaus svarba šalies perdirbimo pramonei“ (3,4 balo iš 5), „(Sub)sektoriaus ūkių pelno (su ir be subsidijų) atotrūkis palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (3,3 balo iš 5), „(Sub)sektoriaus ūkių darbo sąnaudos (val.) palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (2,9 balo iš 5) bei „(Sub)sektoriaus ūkių gaunama kitų tiesioginių išmokų suma palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (2,4 balo iš 5). Remiantis (sub)sektorių vertinimu pagal minėtus kriterijus, buvo nustatyta, kad uogų ir riešutų augintojams susietoji parama yra reikalinga.

Susietoji parama uogų sektoriui taikoma siekiant palaikyti uogynų bei riešutmedžių ūkių veiklos tęstinumą, palaikyti esamą gamybos lygį ir potencialą Lietuvoje bei prisidėti prie sąlygų šių kultūrų augintojų konkurencingumui didinti gerinimo.

Parama bus teikiama ūkiams už reikalavimus paramai gauti atitinkančius riešutmedžių bei uogynų plotus. Uogynų ir riešutmedžių rūšys, už kurias būtų teikiama parama, bus nustatytos lydinčiais nacionaliniais teisės aktais.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai gali būti fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys visus reikalavimus, reikalingus bazinei pajamų paramai tvarumui didinti gauti

Paramos gavėjai turi deklaruoti vienos ar skirtingų rūšių uogų ar(ir) riešutmedžių plotus, ne mažesnius kaip 0,1 ha. Kiti būtini detalūs reikalavimai, jei bus būtina, bus nustatyti intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Dėl santykinai didelių pradinių investicijų, reikalingų pradėti veiklai, dėl itin nestabilių pajamų bei didelių rizikų šiame sektoriuje stebimas labai mažas naujai besikuriančių uogynų skaičius. Siekiant išlaikyti esamus ūkius bei efektyviau pritraukti naujus, papildomi reikalavimai susietajai paramai gauti bus įvedami tik esant būtinybei ir atsižvelgiant į galimą naudą.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Paramos lygis apskaičiuotas siekiant maksimaliai priartinti vidutinių šalies uogų/riešutmedžių augintojų pajamas 1 šeimos sutartiniam darbuotojui iki vidutinio šalies darbo užmokesčio lygio, kas turėtų efektyviai skatinti gamintojus tęsti veiklą šiame sektoriuje. Atitinkamai šių kultūrų augintojams numatyta nustatyti apie 320 Eur/ha susietosios išmokos dydį, kas savo ruožtu nulemia šiam sektoriui skiriamą 0,479 proc. visų tiesioginėms išmokoms skirtų finansinių asignavimų dydį.

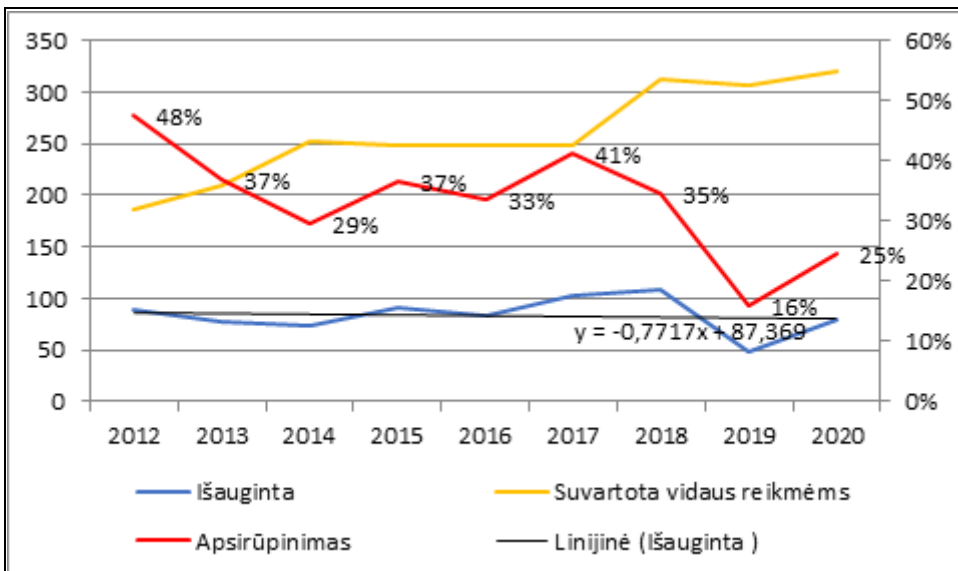
Išmokų dydžiai nustatomi remiantis didžiausiu iš 2017–2022 m. deklaruotų uogynų ir riešutmedžių plotu, kurį siekiama išlaikyti 2023–2027 m. finansinio programavimo periodu.

Didėjančios išmokos skatina didesnę susidomėjimą konkrečia veikla, kas gali paskatinti uogynų/riešutynų plotų augimą. Visgi dėl santykinai didelių jų įveisimo kaštų bei kitų pradinių investicijų bei ūkininkų supratimo, kad didėjant plotams mažės išmoka, nesitikima labai didelių šių kultūrų plotų didėjimo. Taip pat reikia įvertinti, kad dėl vis dažnėjančių negatyvių meteorologinių reiškinių, stipriai veikiančių šių kultūrų derlingumą bei atitinkamai ūkininkų pajamas, galimas ir uogynų/riešutynų plotų mažėjimas. Be to, reikia atsižvelgti į kitų veiksnių pasireiškimo riziką, ypač COVID-19 pandemijos bei Rusijos invazijos į Ukrainą kontekste, kas gali turėti svarbios įtakos augintojų elgsenai, uogų ir riešutų plotų kaitai bei išmokos dydžiui. Lietuvai esant itin arti karo Ukrainoje epicentro, nestabilumas žemės ūkio sektoriuje gali būti labai didelis; numatomas galimas iki 30 proc. išmokos dydžio nuokrypis.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Sunkumų, su kuriais susiduria tikslinis (-iai) sektorius (-iai) / gamyba (-os) arba ūkininkavimo rūšis (-ys), pagrindimas.

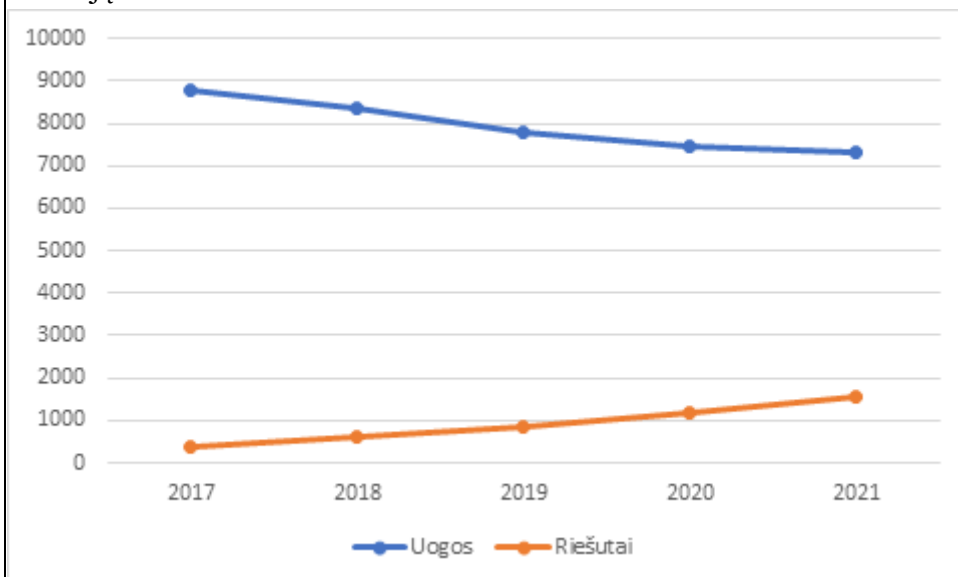
Pakankamas vaisių, uogų ir riešutų vartojimas yra labai svarbus gyventojų geros sveikatos palaikymui, o rinkos aprūpinimas vietine produkcija dėl mažesnių pervežimų padidina tiekimo grandinės tvarumą. Tačiau Lietuvos apsirūpinimas vietinės kilmės vaisiais yra itin mažas, nestabilus bei turintis mažėjimo tendenciją (U1 pav.): 2020 m. Lietuvos apsirūpinimas vaisiais ir uogomis vos siekė 25 proc., tuo tarpu 2019 m. jis buvo nukritęs net iki 16 proc. Reikia pažymėti, kad Rusijos invazijos į Ukrainą kontekste, apsirūpinimo vietinės kilmės maisto produktais problema tampa itin opi.

U1 pav. Vaisių ir uogų išauginimas, suvartojimas vidaus reikmėms bei apsirūpinimas jais Lietuvoje 2012 – 2019 m., tūkst. t, proc.

Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas

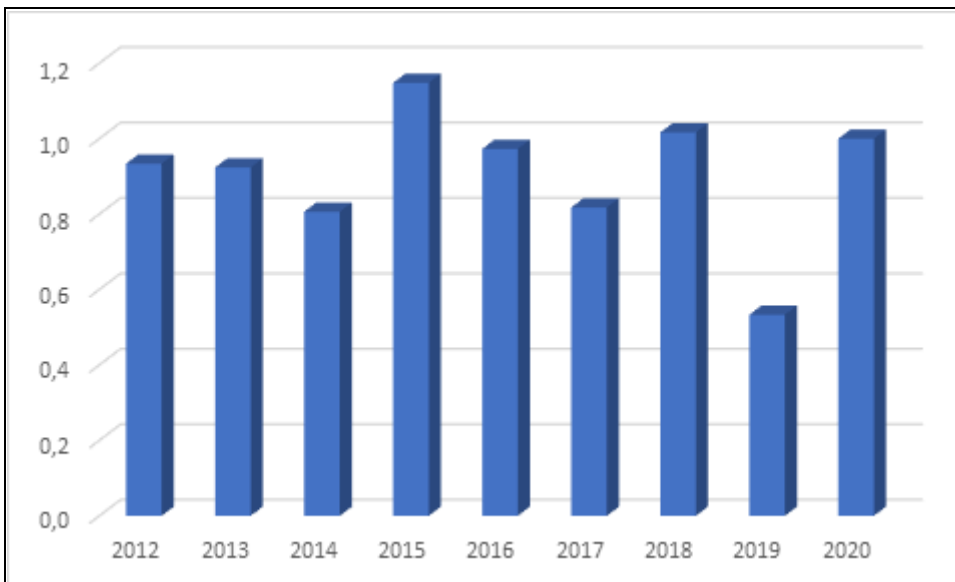
Nepaisant to, kad vietinė rinka ne visiškai aprūpinama Lietuvoje augančiomis uogomis, uogų plotai ne tik nesiplečia, tačiau net ir turi stabilią mažėjimo tendenciją: per pastaruosius 5 metus deklaruojamų uogynų plotai susitraukė beveik 17 proc. (U2 pav.). Šis mažėjimas stebimas, nepaisant to, kad nuo 2015 m. uogininkystės ūkiams buvo pradėta teikti susietoji parama už auginamų uogynų plotus, todėl galima daryti prielaidą, kad be paramos jis būtų dar gerokai spartesnis. Riešutų plotai, nors ir plečiasi, tačiau sudaro itin mažą plotą matuojant absoliučiais dydžiais – 0,054 proc. viso deklaruoto ŽŪN ploto šalyje. Taip pat reikia pažymėti, kad daugelis šių plotų nėra naujai užsodinti – tiesiog anksčiau nebuvo deklaruojami (pvz. Lietuvos statistikos departamento duomenimis 2015 m. Lietuvoje riešutmedžių plotas užėmė 186 ha, nors tais metais deklaruota nebuvo jokių riešutmedžių plotų), todėl statistinis augimas ne visai atspindi faktinę situaciją.

U2 pav. Deklaruoti uogynų bei riešutmedžių plotai Lietuvoje 2017–2021 m., ha

Šaltinis: ŽŪIKVC

Uogų ir riešutų sektorius yra itin jautrus klimatinėms sąlygoms, todėl derliaus svyravimai yra labai dideli, galintys nukristi daugiau nei per pusę (pav. U3).

U3 pav. Uogų, išskyrus braškes, derlius iš 1 ha Lietuvoje 2012–2020 m., t/ha (pagal ES standartinį drėgnumą)

Šaltinis: EUROSTAT

Derliaus svyravimai labai neigiamai veikia ūkių pajamas, ir pelningumą (U4 pav.). O pajamų nestabilumas mažina ūkių suinteresuotumą likti šiame sektoriuje, o naujiems - ateiti į jį.

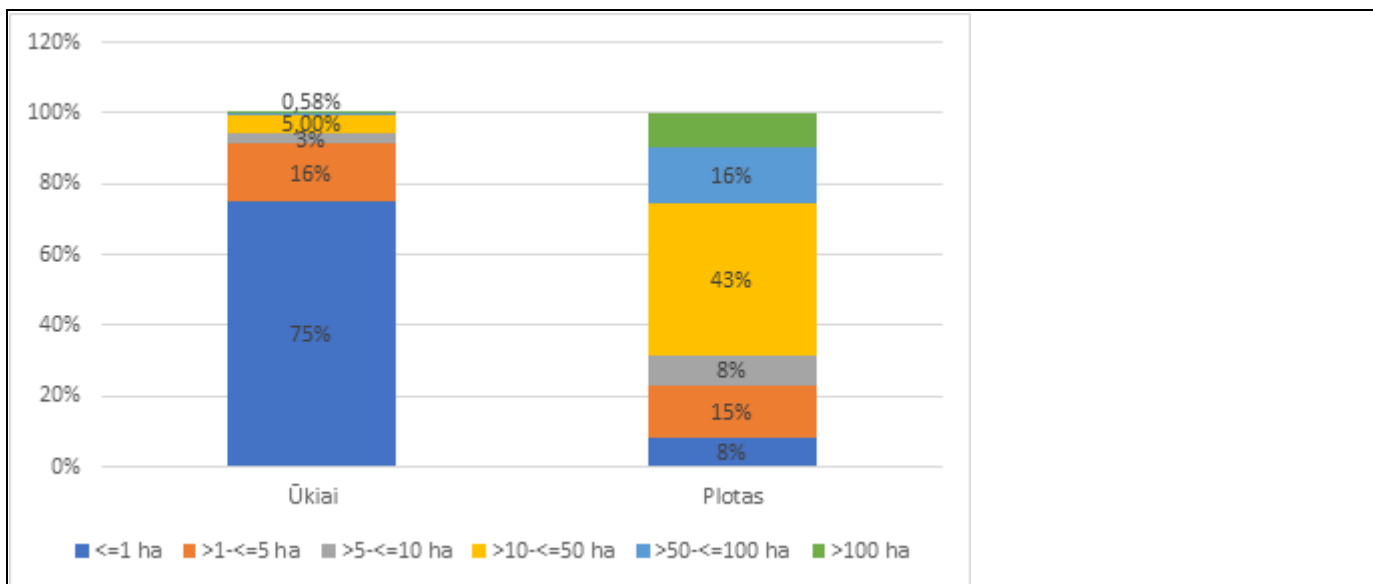
U4 pav. Uogų ūkių vidutinis svertinis bendrasis pelnas (neskaitant subsidijų) Lietuvoje 2014–2018 m., EUR

Šaltinis: EKVI skaičiavimai, remiantis ŪADT duomenimis

Be to, Lietuvos uogynų derlingumas, lyginant su ES-27 vidurkiu, yra labai žemas: Lietuvoje uogų derlingumas beveik 5 kartus, o riešutų – 2 kartus mažesnis nei ES vidurkis. Gerokai atsiliekant derlingumui, Lietuvos augintojams sunku konkuruoti su iš užsienio gamintojų importuojama produkcija. Dar labiau šalies ūkių konkurencines sąlygas rinkoje mažina tai, kad Lietuvoje uogoms taikomas 21 proc. PVM tarifas, tuo tarpu kaimyninėje Lenkijoje ir Latvijoje - tik 5 proc., tad jie gali pasiūlyti reikšmingai mažesnes uogų kainas supirkėjui ir/ar vartotojui.

Uogas bei riešutus Lietuvoje augina labai smulkūs ūkiai – vidutinis tiek uogas, tiek riešutus auginančio ūkio dydis 2021 m. deklaracijų duomenimis nesiekė 2 ha. 75 proc. visų uogynus deklaravusių ūkių sudaro ūkiai, deklaravę mažiau nei 1 ha uogynų (U5 pav.). Dar 15 proc. sudaro ūkiai, kurių uogynų pasėliai apima 1-5 ha. Vidutinių ir didelių ūkių, turinčių virš 10 ha uogynų plotų yra nepilnai 6 proc.

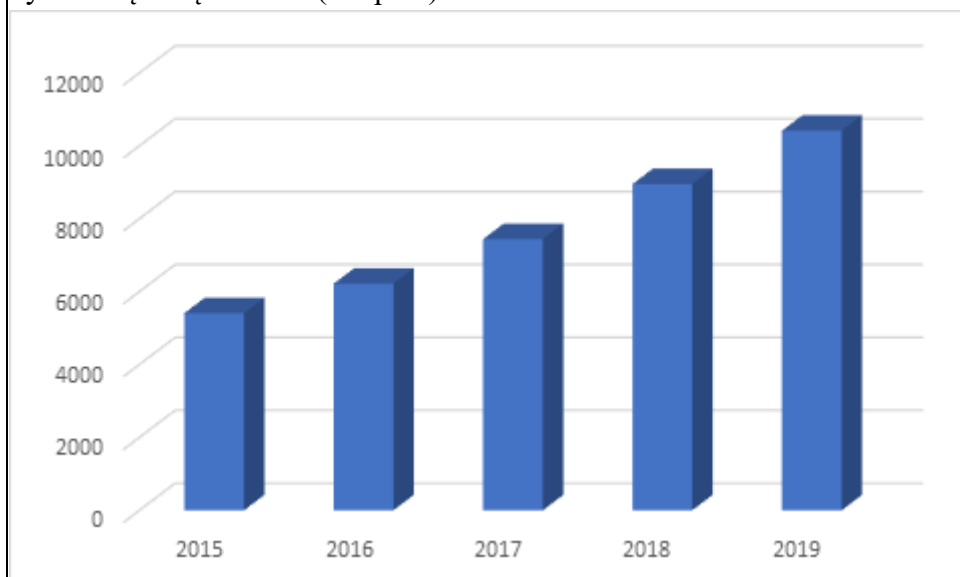
U5 pav. Uogų ūkių ir ploto pasiskirstymas pagal deklaruojamų uogynų plotą Lietuvoje 2020 m., proc.
Šaltinis: ŽŪIKVC

Mažas plotas neleidžia jiems pasiekti masto ekonomijos, neužtikrina galimybių investuoti į modernias auginimo, rūšiavimo, pateikimo vartotojui, saugojimo įrangą bei patalpas. Nesusikoooperavę smulkūs augintojai negali užtikrinti nuolatinio pakankamo geros kokybės produkcijos tiekimo supirkėjams, taip prarasdami didesnes produkcijos realizavimo kainos galimybes. O kooperacijos lygis tarp uogų augintojų labai mažas.

Uogos yra ypatingai greitai gendantys produktai, todėl jų derliaus nuėmimas ir realizacija turi būti atlikta per itin trumpą laiką – dažniausiai per keletą dienų. Dėl padidėjusios pasiūlos sezono metu labai nukrenta supirkimo kainos, sumažindamos potencialias ūkininkų pajamas.

Uogininkystės bei riešutininkystės patrauklumą mažina ir sąlyginai dideli įėjimo/išėjimo kaštai: uogakrūmiai ir riešutmedžiai yra daugiamečiai kultūros, todėl jų augintojams sudėtinga keisti ūkio pobūdį, pereiti prie kitų tipų augalininkystės. Dėl šios priežasties net ir patirdami nuostolį jie išlaiko turimus uogynų/riešutmedžių plotus, tačiau gilėjant nuostoliui gali pasirinkti apskritai pasitraukti iš žemės ūkio veiklos. Naujų uogininkystės/riešutmedžių ūkių kūrimąsi stabdo tai, kad kelerius pirmus metus, kol uogynai ar riešutmedžiai nederą, ūkis negauna pajamų, o investuoti į veiklą būtina.

Darbo užmokestis šio sektoriaus ūkiams sudaro didelę kaštų dalį (apie 25 proc., remiantis ŪADT 2015–2020 m. duomenimis – daugiau nei penktadalį visų išlaidų). Darbo jėga nuolat brangsta, todėl pastoviai kyla ir šių ūkių išlaidos (U6 pav.).

U6 pav. Sodininkystės ūkių vidutinės išlaidos 1 samdomam sutartiniam darbuotojui Lietuvoje 2015–2019 m., EUR/SD

Šaltinis: EKVI skaičiavimai, remiantis ŪADT duomenimis

Dėl COVID-19 pandemijos susiduriama ir su papildomu iššūkiu – dėl sezoninių darbuotojų migracijos apribojimų ima reikšmingai trūkti darbo jėgos derliui nuimti, dėl ko reikia kelti darbo užmokestį, veltinti derliaus nuėmimą ar pan., kas savo ruožtu neigiamai veikia produkcijos kokybę, ūkių pajamas ir pelningumą.

Taip pat svarbu pažymėti, kad Lietuvoje santykinai labai brangios augalų apsaugos priemonės. Kadangi dėl aplinkosauginių reikalavimų purškimų skaičius klimatinėje zonoje, kurioje yra Lietuva, labai apribotas (keletą kartų mažesnis nei piečiau esančiose šalyse), o pati rinka maža, augalų apsaugos priemonių Lietuvoje registruojama labai mažai, o jos pačios brangios. Taikant mažiau purškimų kartu didėja ligų bei kenkėjų rizika, savo ruožtu didinanti pajamų netekimo riziką.

Apibendrinant anksčiau pateiktą informaciją, galima teigti, kad uogų ir riešutų subsektorius susiduria su reikšmingais sunkumais. Uogų subsektoriaus traukiamasis stebimas, nepaisant to, kad nuo 2015 m. šiems ūkiams buvo pradėta teikti susietoji parama už auginamų uogynų plotus, todėl galima daryti prielaidą, kad be paramos jis būtų dar gerokai spartesnis. Todėl parama šiam sektoriui yra būtina.

Koks yra intervencijos tikslas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

padidinti konkurencingumą

gerinti kokybę

padidinti tvarumą

Kaip intervencija bus sprendžiami nustatyti sunkumai (t. y. paaiškinimas apie tai, į ką orientuojamasi)?

Pagrindinis šios paramos tikslas – ūkių ekonominio tvarumo didinimas. Susietoji parama padeda palaikyti bei stabilizuoti ūkių pajamas, o kadangi ūkių pelningumas yra vienas svarbiausių ūkių gyvybingumo bei ekonominio tvarumo rodiklių, tai ši parama tiesiogiai prisideda prie ūkių gyvybingumo ir ekonominio tvarumo didinimo, kartu mažindama ūkininkų motyvaciją bei būtinumą išėiti iš rinkos.

Taip pat tiesioginės išmokos gali paskatinti investicijas į ūkių plėtrą bei modernizavimą. Dėl investicijų didėjantis produktyvumas, efektyvumas ir / ar produkcijos kokybė padeda didinti ūkių konkurencingumą. Investicijos taip pat gali teigiamai įtakoti pelningumą, ko pasekoje didės ūkių gyvybingumas ir tvarumas. Dėl investicijų didėjantis ūkio dydis savo ruožtu gali paskatinti masto ekonomijos pasiekimą, didesnes supirkimo kainas ir kitus teigiamus pokyčius, susijusius su ūkio konkurencingumu ir gyvybingumu.

Šio sektoriaus konkrečiai konkurencingumui gerinti papildomai skiriama sektorinė parama (Parama gamintojų organizacijoms vaisių ir daržovių sektoriuje).

Su kuo susijęs (-ę) sektorius (-iai)?

Riešutai

Vaisiai ir daržovės

Svarbos pagrindimas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

Dėl didelių išėjimo kaštų uogų ir riešutų ūkiams šis subsektorius yra viena iš nedaugelio alternatyvų vykdyti žemės ūkio veiklą ir tokiu būdu užsitikrinti pajamas. Šis subsektorius reikšmingai prisideda prie kaimo gyventojų užimtumo, įdarbindamas tiek nuolatinius, tiek nemažai sezoninių darbuotojų. Todėl šių augintojų pasitraukimas iš žemės ūkio veiklos, padidintų bedarbystę bei pagilintų socialinę atskirtį kaimo vietovėse.

Lietuvos vartotojams svarbu gauti kokybiškų, vietoje užaugintų uogų ir riešutų. Lietuvoje išauginti riešutai ir uogos greičiau pasiekia vartotoją, jų nereikia papildomai apdoroti cheminėmis priemonėmis (kas būtina pervežant vaisius dideliais atstumais), todėl mitybos požiūriu jie išlieka gerokai vertingesni, o kartu ir geresnių skoninių savybių. Be to, Lietuva yra tokioje klimatinėje zonoje, kurioje, palyginti su piečiau esančiomis, reikalinga žymiai mažiau kartų purkšti uogakrūmius dėl įprastai juos mažiau puolančių kenkėjų, kas savo ruožtu leidžia išsaugoti daugiau vertingų maistinių savybių ir išvengti nepageidaujamų cheminių medžiagų patekimo į uogas bei riešutus. Be to, rinkos aprūpinimas vietine produkcija dėl mažesnių pervežimų padidina visos tiekimo grandinės tvarumą.

Siekiant užtikrinti Lietuvos gyventojų apsirūpinimą vietinėmis kokybiškomis uogomis bei riešutais, būtina

sudaryti palankias sąlygas ūkininkams, užsiimantiems uogų bei riešutų auginimu, gauti stabilias pajamas, taip užtikrinant jų pasilikimą šiame sektoriuje.

Paaškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka Vandens pagrindų direktyvą (t. y. 2000/60/EB).

Lietuvos upių baseinų rajonų (toliau – UBR) valdymo planuose nėra identifikuota vandens telkinių, kurių būklei neigiamą poveikį darytų vandens paėmimas drėkinimui. Nacionalinių teisės aktų (LR Vandens įstatymo, LR Žemės gelmių įstatymo) reikalavimai dėl leidimų vandens paėmimui iš paviršinių ir požeminio vandens telkinių, atitinkantys Direktyvos 2000/60/EC 11 straipsnio 3 dalies e punkto nuostatas dėl vandens paėmimo ir naudojimo kontrolės priemonių, yra integruoti į Valdymo reikalavimus (VR): VR1 – užtikrinti veiksmingą požeminio ir paviršinio vandens paėmimo valdymą. Paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniu išgauti tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. D1-302 „Dėl Paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniu išgauti tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Pasklidosios žemės ūkio taršos kontrolės priemonės, atitinkančios Direktyvos 2000/60/EC 11 straipsnio 3 dalies h punkto nuostatas, yra integruotos į BŽŪP paramos valdymo reikalavimus bei GAAB reikalavimus. Valdymo reikalavimai, susiję su vandens telkinių apsauga: 1) VR2 – užtikrinti tinkamą organinių ir mineralinių trąšų naudojimą, tręšimo normų laikymąsi, trąšų naudojimo apribojimus tam tikrais laikotarpiais, buferinių zonų apsaugą; bei 2) VR8 – užtikrinti tausų augalų apsaugos produktų naudojimą, turint tam reikalingų žinių, naudojant patikrintą apdorojimo augalų apsaugos produktais įrangą, laikantis naudojimo apribojimų augalų apsaugos produktams jautriose teritorijose, tinkamai tvarkant bei saugant augalų apsaugos produktus jų likučius ir pakuotes.

GAAB reikalavimai: GAAB 4 – Pareiškėjams draudžiama dirbti žemę ir paskleisti mineralines trąšas, augalų apsaugos produktus, vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, pažymėtos Paviršinio vandens telkinių apsaugos pakrančių apsaugos juostų sluoksnyje.

Susietąją paramą gaunančio sektoriaus ūkio subjektai prie Direktyvos 2000/60/EC tikslų taip pat prisidės dalyvaudami ekologinėse sistemose ar įgyvendindami II ramsčio agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities veiklas. Tad papildomų priemonių, skirtų užtikrinti suplanuotų intervencijų pagal susietąją pajamų paramą suderinamumą su BVPD tikslais, Lietuvoje nereikia.

Ar intervencinė priemonė iš dalies arba visiškai finansuojama iš baltyminių augalų papildomo finansavimo (iš viso ne daugiau kaip 2 %), kaip numatyta Strateginių planų reglamento 96 straipsnio 3 dalyje?

Taip Ne

Jei intervencinė priemonė skirta ankštinių augalų ir žolių deriniui: nurodykite derinyje esančių ankštinių augalų procentinę dalį.

Netaikoma

Šilkaverpiams teikiama susietoji pajamų parama yra su gyvūnais susijusi parama, kai naudojant „gyvūną“ (angl. „head“) kaip pagrindinį paramos vienetą reikia iš anksto paaiškinti:

paaiškinkite šio vieneto ir gyvūno (angl. „head“) perskaičiavimo kursą (t. y. kiek šių vienetų atitinka 1 gyvūną („head“)?), pvz., rodiklių tikslais.

Netaikoma

Komentare galima pateikti papildomą paaiškinimą (pvz., kiaušinių, kurie turi būti dėžutėje, svoris).

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Geltonoji dėžė“

Paaškinimas, ar intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 6.5 straipsnio arba 2 priedo nuostatas („mėlynoji dėžė“), ir jei taip, kaip jos laikomasi

Pagalba yra susijusi su gamyba ir neatitinka PPO žalios dėžutės paramos kriterijų. Pagalba taip pat nėra gamybos apimties ribojančio pobūdžio, todėl ji klasifikuojama kaip geltona.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI03sus01.3uog - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už uogų ir riešutmedžių auginimą	Vienoda		R.4; R.8

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI03sus01.3uog - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už uogų ir riešutmedžių auginimą

Visiems šios kultūros augintojams taikomas vienodas išmokos dydis už ploto vieneta.

Jei tam tikrais metais, uogynų ir riešutmedžių plotas, atitinkantis paramos skyrimo sąlygas paramai pagal šią susietosios paramos priemonę gauti, būtų didesnis arba mažesnis už planuojamą, atsižvelgiant į biudžeto viršutinės ribas (finansinius asignavimus šiam sektoriui) bus proporcingai taikomas mažinimo/didinimo koeficientas ir atitinkamai bus koreguojami išmokų dydžiai.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus01.3uog - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už uogų ir riešutmedžių auginimą	Planuojama vieneto suma	314,19	318,76	323,34	327,91	327,91	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	219,93	223,13	226,34	229,54	229,54	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	408,45	414,39	420,34	426,28	426,28	
	O.10 (vienetas: Hektarai)	8 950,22	8 950,22	8 950,22	8 950,22	8 950,22	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	2 812 069,62	2 852 972,13	2 893 964,13	2 934 866,64	2 934 866,64	14 428 739,16
IŠ VISO	O.10 (vienetas: Hektarai)	8 950,22	8 950,22	8 950,22	8 950,22	8 950,22	Suma: 44 751,10 Didžiausia suma: 8 950,22
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurai)	2 812 069,62	2 852 972,13	2 893 964,13	2 934 866,64	2 934 866,64	14 428 739,16
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sajungos įnašas)						

TI03sus01.4 - Susietoji pajamų parama lauko daržovių augintojams

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI03sus01.4
Intervencijos pavadinimas	Susietoji pajamų parama lauko daržovių augintojams
Priemonės rūšis	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas
Bendrasis produkto rodiklis	O.10. Susietosios pajamų paramos hektarų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje. Problemos dėl veiklos sąlygų skirtumų, atsirandančių daugiausia dėl mažiau palankių daržovių auginimui vietovių, sprendžiamos kitomis intervencinėmis priemonėmis.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
a.3	Palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

R.8 Ūkių, kuriems suteiktas pajamų rėmimas konkurencingumui, tvarumui ar kokybei didinti, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos Aprašymas

Kadangi įvairūs šalies žemės ūkio sektoriai susiduria su įvairiomis, tačiau skirtingomis problemomis ir iššūkiais, siekiant tikslingiau ir efektyviau paskirstyti susietąją paramą, kartu atsižvelgiant į Pasaulio prekybos organizacijos susitarimus, buvo nustatyti kriterijai, kuriais remiantis sektoriai buvo reitinguojami pagal paramos jiems būtinumą. Remiantis mokslininkų, valdžios atstovų bei gamintojų asociacijų apklausa, svarbiausi kriterijai, paskirstant paramą turėtų būti „Šalies apsirūpinimas (sub)sektoriaus produkcija vidaus reikmėms“ (4,8 balo iš 5) bei „(Sub)sektoriaus plotų / gyvulių skaičiaus pokytis (vidutiniškai per pastaruosius 5 metus)“ (4,4 balo iš 5). Kiti paramos skirstymo kriterijai: „(Sub)sektoriaus svarba šalies perdirbimo pramonei“ (3,4 balo iš 5), „(Sub)sektoriaus ūkių pelno (su ir be subsidijų) atotrūkis palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (3,3 balo iš 5), „(Sub)sektoriaus ūkių darbo sąnaudos (val.) palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (2,9 balo iš 5) bei „(Sub)sektoriaus ūkių gaunama kitų tiesioginių išmokų suma palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (2,4 balo iš 5). Remiantis (sub)sektorių vertinimu pagal minėtus kriterijus, lauko daržovių sektorius išskirtas kaip labai reikalingas paramos.

Susietoji parama daržovių sektoriui taikoma siekiant palaikyti daržininkystės ūkių veiklos tęstinumą, palaikyti esamą gamybos lygį ir potencialą Lietuvoje bei prisidėti prie sąlygų daržovių augintojų konkurencingumui didinti.

Parama bus teikiama lauko daržovės auginantiems ūkiams už daržovėmis apšodintus reikalavimus atitinkančius plotus. Daržovių rūšys, už kurias būtų teikiama parama, bus nustatytos lydinčiaisiais

nacionaliniais teisės aktais. Bulvės bei azotą kaupiantys augalai į remiamų lauko daržovių sąrašą nebus įtraukiamos.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai gali būti fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys visus reikalavimus, reikalingus bazinei pajamų paramai tvarumui didinti gauti

Paramos gavėjai turi deklaruoti vienos ar skirtingų rūšių daržovių plotus, ne mažesnius kaip 0,1 ha. Kiti būtini detalūs reikalavimai, jei bus būtina, bus nustatyti intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

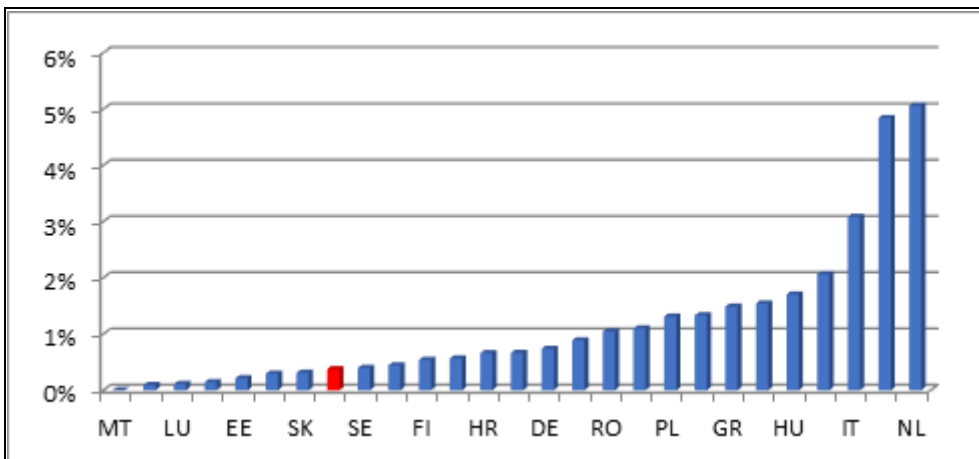
Susietoji parama atvirojo grunto daržovių (išskyrus ankštines) subsektoriui bus teikiama remiantis atvirojo grunto daržoves auginančių ūkių pelno (kartu su subsidijomis, išskyrus paramą investicijoms), tenkančio vienam šeimos santykiniam darbuotojui (toliau – ŠSD), atotrūkiu nuo vidutinio metinio šalies darbo užmokesčio, kas turėtų efektyviai skatinti gamintojus tęsti veiklą šiame sektoriuje. Numatytas išmokos dydis – apie 4 244 Eur/ha – turėtų padėti vidutinio komercinio daržovių ūkio 1 sutartinio šeimos darbuotojo pajamoms leisti pasiekti vidutinio šalies darbo užmokesčio lygį. Atitinkamai daržovių augintojams numatyta skirti 0,366 proc. visų tiesioginėms išmokoms skirtų finansinių asignavimų.

Išmokų dydžiai nustatomi remiantis 2018–2022 m. deklaruotų lauko daržovių plotų vidurkiu, kurį siekiama išlaikyti 2023–2027 m. finansinio programavimo periodu. Išmokų dydis gali kisti priklausomai nuo deklaruojamų daržovių plotų kaitos. Didėjančios išmokos skatina didesnę susidomėjimą konkrečia veikla, kas gali paskatinti daržovių plotų didėjimą dėl naujai ateinančių ūkininkų bei esamų ūkių plėtos esant palankesnėms sąlygoms, dėl ko išmokos gali mažėti. Išmokų didėjimo lubos numatomos siekiant atliepti vidutinio šalies darbo užmokesčio augimą, lyginant su daržininkystės sektoriumi. Taip pat reikia atsižvelgti į kitų veiksnių pasireiškimo riziką, ypač COVID-19 pandemijos bei Rusijos invazijos į Ukrainą kontekste, kas gali turėti svarbios įtakos augintojų elgsenai, daržovių plotų kaitai bei išmokos dydžiui. Lietuvai esant itin arti karo Ukrainoje epicentro, nestabilumas žemės ūkio sektoriuje gali būti labai didelis; numatomas galimas iki 30 proc. išmokos dydžio nuokrypis.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Sunkumų, su kuriais susiduria tikslinis (-iai) sektorius (-iai) / gamyba (-os) arba ūkininkavimo rūšis (-ys), pagrindimas.

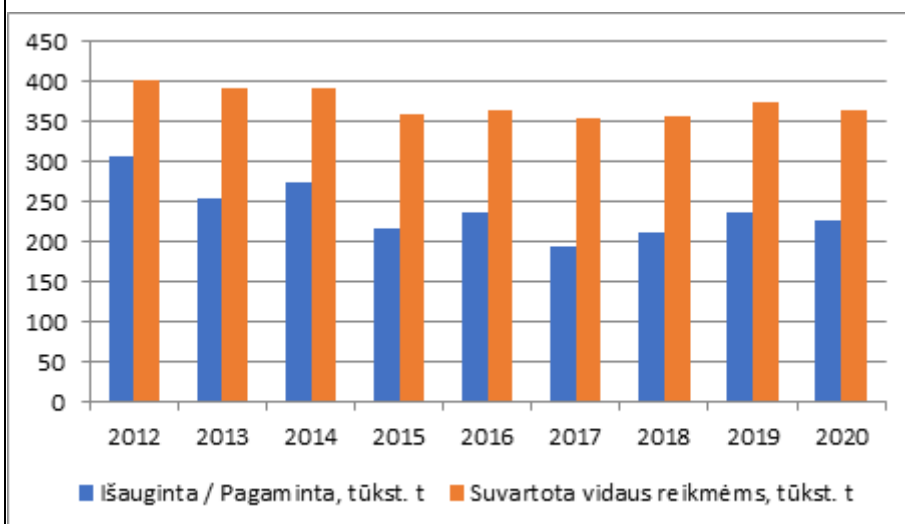
Lietuvoje daržovių plotai, lyginant su visų žemės ūkio naudmenų plotu šalyje, yra vieni mažiausių visoje ES ir net kelis kartus atsilieka nuo ES vidurkio (D1 pav.).

D1 pav. Šviežių daržovių plotų ir visų žemės ūkio naudmenų santykis Europos Sąjungos šalyse 2018 m., proc.

Šaltinis: EUROSTAT

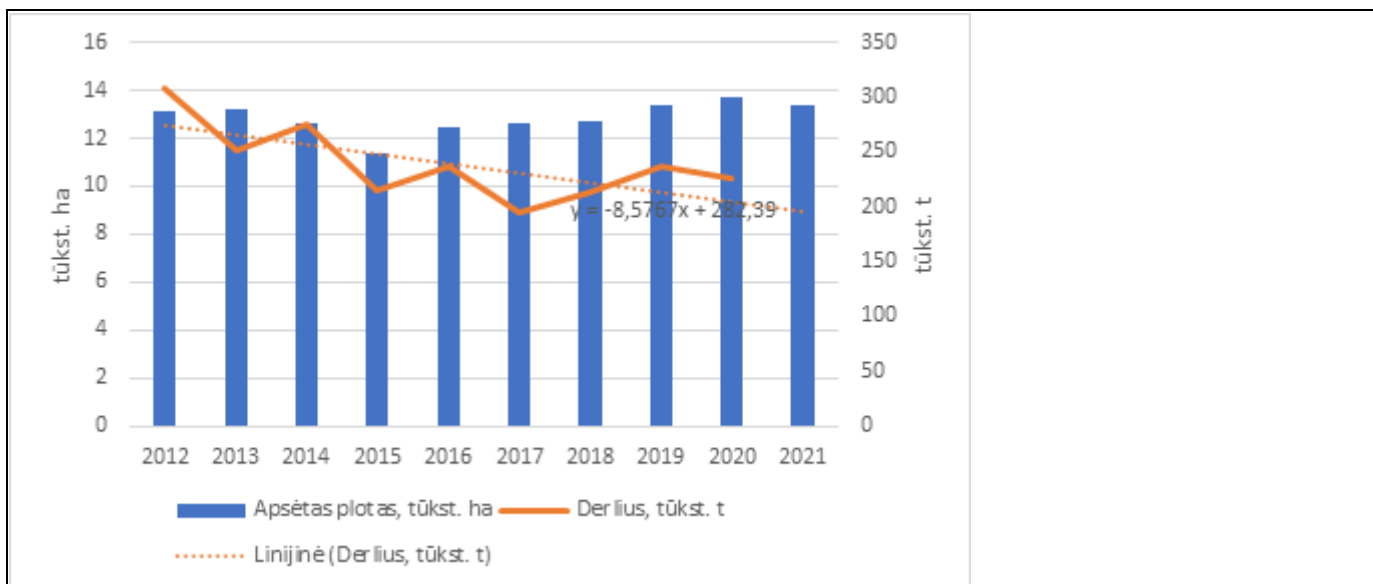
Apsirūpinimas daržovėmis šalies vidaus reikmėms Lietuvoje taip pat žemas ir turintis mažėjimo tendenciją. 2020 m. apsirūpinimas siekė vos 62 proc. (D2 pav.), nors klimatinės sąlygos leidžia Lietuvoje užauginti beveik visas vietas rinkai reikalingas daržoves, išskyrus pačias ankstyviausias. Lyginant su 2012 m., 2020 m. apsirūpinimas daržovėmis sumažėjo beveik 20 proc. Reikia pažymėti, kad Rusijos invazijos į Ukrainą kontekste, apsirūpinimo vietinės kilmės maisto produktais problema tampa itin opi.

D2 pav. Daržovių išauginimas, suvartojimas bei apsirūpinimas jomis Lietuvoje 2012–2020 m., tūkst. t., proc.

Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas

Apsirūpinimas daugiausiai mažėjo dėl reikšmingai mažėjančių derlių. Nuo 2012 m. derlius turi mažėjimo tendenciją, net ir pamažu augant daržovių plotams, nors pastarieji 2021 m. vėl sumažėjo (D3 pav.). Einamuoju metų laikotarpiu derlingumas Lietuvoje vienas mažiausių ES: siekia vos 65 proc. ES-20 vidurkio (2019 m. EUROSTAT duomenimis). Derlius ne tik mažas, tačiau ir labai nestabilus, ypač dėl didelio sektoriaus jautrumo klimatinėms sąlygoms, kadangi daržovės, auginamos atvirame grunte, Lietuvoje sudaro daugiau kaip 96 proc. visų daržovių plotų. Galima prognozuoti, kad ateityje dėl klimato kaitos bei jo atnešamų pokyčių šis sektorius bus dar nestabilesnis.

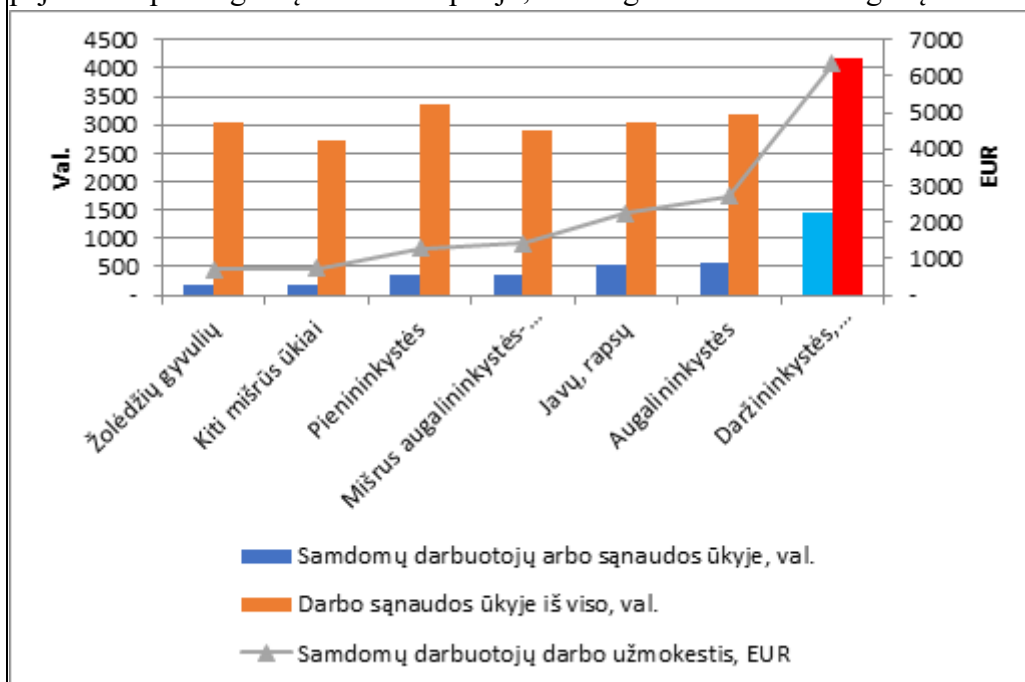

D3 pav. Daržovių pasėtas ploto ir derlius Lietuvoje 2012–2020 m.

Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamentas

Dėl kasmet stipriai svyruojančių derlių, daržovių augintojams sudėtinga prognozuoti produkcijos apimtį, iš ko seka neužtikrintumas dėl pajamų bei pelno lygio trumpuoju laikotarpiu. Nestabilios pajamos mažina investavimo į ūkio plėtrą galimybes bei motyvaciją.

Tuo tarpu sektoriaus išlaidoms būdingas augimas bei stiprus sezoniškumas. Tai susiję su tuo, kad didžiausią daržininkystės produkcijos savikainos dalį sudaro darbo užmokestis. Samdomo darbo sąnaudos 2018 m., ŪADT duomenimis, daržininkystės ūkiuose sudarė beveik 23 proc. visų ūkio išlaidų – daugiausia tarp įvairių specializacijų ūkių (D4 pav.). Šis sektorius ne tik Lietuvoje, tačiau ir visame pasaulyje, vis dar yra menkai mechanizuotas ir didžioji dalis daržovių priežiūros darbų atliekama rankomis. Daržovėms sodinti bei derliui nuimti dažniausiai samdoma papildomų darbuotojų. Išlaidų sezoniškumas neigiamai veikia pinigų srautus, susidaro grynujų pinigų stygius, kas savo ruožtu nepalankiai veikia ūkių gyvybingumą. Be to, darbo jėga nuolat brangsta, todėl pastoviai kyla ir šių ūkių išlaidos. Dėl COVID-19 pandemijos susiduriama ir su papildomu iššūkiu – dėl sezoninių darbuotojų migracijos apribojimų ima reikšmingai trūkti darbo jėgos derliui nuimti, dėl ko reikia kelti darbo užmokestį, vėlinti daržovių nuėmimą ar pan., kas savo ruožtu neigiamai veikia produkcijos kokybę, ūkių pajamas ir pelningumą ne tik trumpuoju, tačiau gali turėti reikšmingos įtakos ir ilguoju laikotarpiu.

D4 pav. Visos darbo sąnaudos ūkyje, samdomo darbo sąnaudos bei samdomų darbuotojų darbo

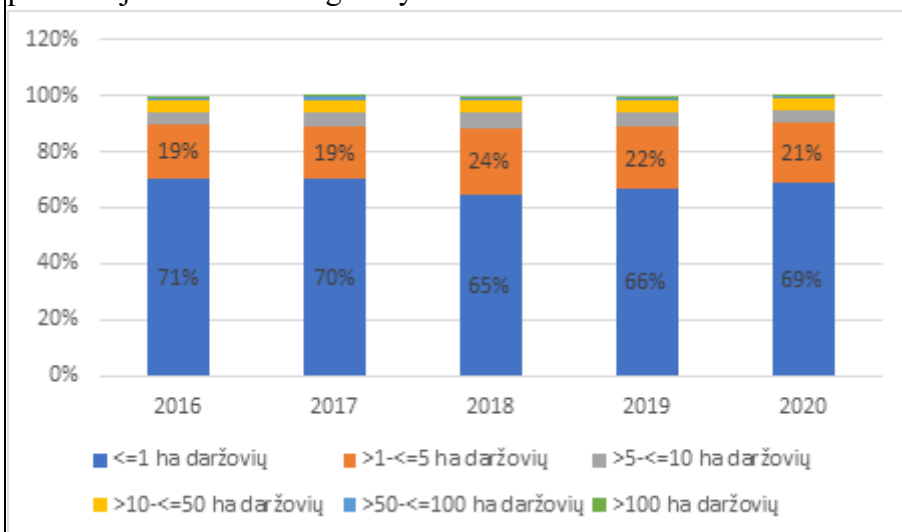

užmokestis Lietuvoje 2018 m. pagal ūkių specializaciją, val., EUR

Šaltinis: EKVI skaičiavimai, remiantis ŪADT duomenimis

Viena opiausių problemų, su kuria susiduria daržovių augintojai – trumpas produkcijos realizacijos terminas. Daržovės yra greitai gendantys produktai, todėl ūkininkai turi realizuoti didelius kiekius produkcijos iš karto po nuėmimo, t. y. tuo pačiu metu kaip ir visi kiti ūkininkai. Dėl išaugusios pasiūlos stipriai nukrenta supirkimo kainos ir atitinkamai ūkininkų pajamos. Tinkamas nuimto daržovių derliaus saugojimas leistų žymiai prailginti šios produkcijos realizavimo laikotarpį ir įgalintų ūkininkus realizuoti produkciją pasibaigus sezonui vietos rinkose aukštesnėmis kainomis, tačiau gerų saugyklų daržovėms Lietuvoje labai stinga, dėl ko prarandama produkcijos kokybė ir reikšmingai mažėja augintojų konkurencingumas. Taip pat trūksta tinkamo daržovių paruošimo ir patiekimo rinkai: nors didieji augintojai pirminį daržovių paruošimą jau atlieka, t. y. nuvalo, išrūšiuoja ir supakuoja, tačiau plautos produkcijos prekybos vietose dar santykinai nedaug, kai tuo tarpu senosiose ES šalyse neplautų daržovių beveik nėra.

Daržovių sektoriaus plėtrą ir modernizavimą stabdo tai, kad dauguma daržovių ūkių yra labai maži ir maži (D5 pav.). 69 proc. visų daržoves auginančių ūkių deklaruoja mažiau nei 1 ha daržovių plotus, ir dar 21 proc. deklaruoja 1-5 ha daržovių plotus. Atvirojo grunto daržovių (išskyrus ankštines) plotus deklaruojantys ūkiai 2020 m. vidutiniškai deklaravo tik 3,2 ha daržovių plotą. Dauguma šių ūkių neturi ilgesniam daržovių sandėliavimui tinkamų patalpų ir įrangos, bei dėl mažų pajamų neturi galimybių investuoti į jų įsigijimą ir išlaikymą. Jų konkurencines galimybes rinkoje mažina tai, kad jiems sunkiau išaugintą produkciją tinkamai paruošti ir pateikti vartotojui. Mažas šio sektoriaus ūkių dydis taip pat labai smarkiai apriboja jų galimybes siekti masto ekonomijos. Padėtų leistų pagerinti kooperacija, tačiau tarp daržovių augintojų ji labai menka. Nesusikooperavę smulkūs daržovių augintojai negali užtikrinti nuolatinio pakankamo geros kokybės produkcijos tiekimo supirkėjams, taip prarasdami didesnes produkcijos realizavimo galimybes.

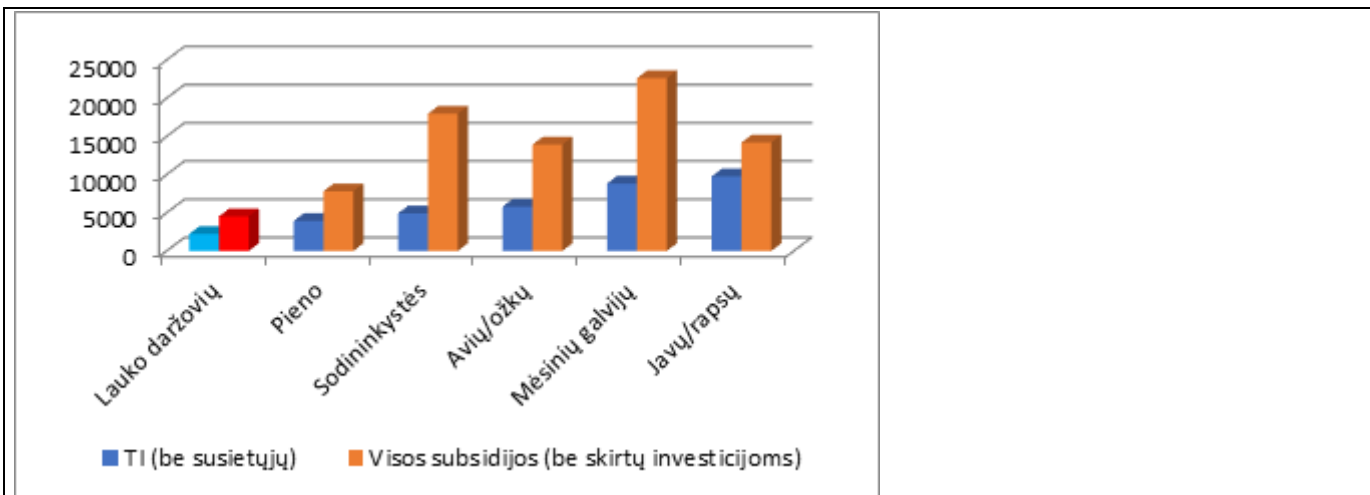

D5 pav. Atviro grunto daržovių plotus deklaruojantys ūkiai, pagal deklaruojamą daržovių plotą 2020 m.

Šaltinis: ŽŪIKVC

Nepaisant šių problemų, daržovių ūkiai yra vieni produktyviausių ūkių šalyje – jų sukuriama bendroji produkcija 1 EUR išlaidų viršija 1 (2018 m. 1,44 EUR / 1 EUR išlaidų), kai daugumos kitų sektorių (išskyrus cukrinių runkelių) patiriamos išlaidos viršija sukuriamą bendrosios produkcijos vertę. Kitaip tariant šie ūkiai yra perspektyvūs ir sudarius sąlygas jų plėtrai ir modernizavimuisi, galėtų sėkmingai konkuruoti ir išsilaikyti rinkoje. Tačiau kol kas šio sektoriaus plėtra lėta ir nepakankama.

Be to, dėl santykinai nedidelio veiklai reikalingo ploto daržovių ūkiai gauna labai nedideles tiesiogines išmokas (neskaitant susietųjų), kadangi pastarosios yra „pririštos“ prie ploto. Atviro grunto daržovių augintojai gauna mažiausiai tiek tiesioginių išmokų, tiek visų subsidijų (neskaitant skirtų investicijoms) iš visų sektorių (D6 pav.), – net 3–4 kartus mažiau nei kiti sektoriai. Tokios žemos paramos apimtys didina psichologinį nepasitenkinimą dėl netolygiai paskirstomos paramos bei mažina šio sektoriaus patrauklumą augintojams.

D6 pav. Vidutinis svertinis ūkių gaunamų tiesioginių išmokų (be susietųjų) bei visų subsidijų (išskyrus skirtas investicijoms) vidurkis pagal ūkių specializaciją 2014–2018 m., EUR

Šaltinis: EKVI skaičiavimai, remiantis ŪADT duomenimis

Taip pat reikia pažymėti, kad daržovių augintojus ypač neigiamai veikia klimato kaita ir jos pasėkoje dažnėjantys ir intensyvėjantys neigiami meteorologiniai reiškiniai, dažnėjantys ir ilgėjantys sausrų periodai. Vis didėja poreikis įrengti laistymo sistemas, kas savo ruožtu reikalauja investicijų, o joms smulkūs ūkiai lėšų stinga. Iš kitos pusės, dėl didesnių sausrų didėjančio daržovių laistymo poreikio galimybės yra ribojamos aplinkosaugos teisės aktų, ko pasėkoje daržovių augintojams vis sudėtingiau gauti reikiamus leidimus naudoti vandens telkinius laistymui (Daržovių augintojų asociacijos duomenimis). O tai savo ruožtu neigiamai veikia ekonominius ūkių rodiklius.

Dėl įvairių anksčiau minėtų sunkumų bei pajamų nestabilumo, tikėtina, kad ūkininkai gali ilgainiui trauktis iš šio sektoriaus.

Koks yra intervencijos tikslas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

- padidinti konkurencingumą
- gerinti kokybę
- padidinti tvarumą

Kaip intervencija bus sprendžiami nustatyti sunkumai (t. y. paaiškinimas apie tai, į ką orientuojamasi)?

Pagrindinis šios paramos tikslas – ūkių ekonominio tvarumo didinimas. Susietoji parama leis užtikrinti šių ūkių pajamų stabilumą bei gyvybingumą – esminius faktorius didinant ūkių ekonominį tvarumą bei išlaikant šiuos ūkius rinkoje. Gaunamas finansų srautas įgalins ūkius kaupti atsargas nenumatytiems negatyviems atvejams ir taip gerinti savo atsparumą bei didinti jų ekonominį tvarumą.

Parama taip pat gali būti panaudojama investicijoms į produkcijos kokybės gerinimą, sandėliavimą, laistymą ar paruošimą rinkai, kaupti. Dėl investicijų didėjantis produktyvumas, efektyvumas ir/ar produkcijos kokybė padeda didinti ūkių konkurencingumą. Investicijos taip pat gali teigiamai įtakoti pelningumą, ko pasėkoje didės ūkių gyvybingumas ir ekonominis tvarumas. Dėl investicijų didėjantis ūkio dydis savo ruožtu gali paskatinti masto ekonomijos pasiekimą, didesnes supirkimo kainas ir kitus teigiamus pokyčius, susijusius su ūkio konkurencingumu ir gyvybingumu.

Šio sektoriaus konkrečiai konkurencingumui gerinti papildomai skiriama sektorinė parama (Parama gamintojų organizacijoms vaisių ir daržovių sektoriuje).

Su kuo susijęs (-ę) sektorius (-iai)?

Vaisiai ir daržovės

Svarbos pagrindimas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

Vietiniai daržovių augintojai turi didelę reikšmę patenkinant šalies vidaus paklausą daržovių produkcijai. Keičiantis vartotojų mitybos prioritetams, paklausa vietiniams produktams vis didės, todėl daržovių

augintojų ekonominis gyvybingumas yra būtina sąlyga siekiant stabdyti apsirūpinimo lygio smukimą. Daržininkystė yra svarbi ūkinės veiklos pasirinkimo bei diversifikavimo požiūriu. Šioje srityje galima dirbti pelningai net neturint didelio žemės ploto: atviro grunto daržovėms užtenka keletą kartų mažesnio ploto, lyginant su grūdinėmis kultūromis, kad ūkis būtų gyvybingas.

Daržovių augintojams, ypač smulkiems (kurių yra dauguma), daržininkystė yra viena iš nedaugelio alternatyvų vykdyti žemės ūkio veiklą ir tokiu būdu užsitikrinti pajamas pragyvenimui.

Šie ūkininkai, neturi galimybių persiorientuoti į javų ar kitų kultūrų auginimą būtent dėl gan mažo disponuojamo žemės ūkio naudmenų ploto. Gyvulininkystės kultivavimas tokiuose ūkiuose, kuriems būdingas palyginti aukštas žemės našumo balas, taip pat yra netikslingas. Todėl, jei veiklos patrauklumas (pvz. dėl sumažėjusio pelningumo ar mažo prognozuotumo) labai krinta, smulkieji ūkininkai gali atsisakyti daržovių auginimo apskirtai išeidami iš žemės ūkio.

Daržovių sektorius yra itin imlus darbui. Kurdamas darbo vietas jis užtikrina kaimo gyventojų užimtumą.

Daržovių realizavimas vietinėje rinkoje padeda užtikrinti jų šviežumą, o rinkos aprūpinimas vietine produkcija dėl mažesnių pervežimų padidina tiekimo grandinės tvarumą.

Lietuvoje dėl gamtos sąlygų (vėsesnės temperatūros nulemta mažesnio kiekio parazitų) nėra poreikio taip dažnai purkšti daržoves cheminėmis apsaugos priemonėmis kaip Pietų Europos šalyse, todėl produkcija yra „draugiškesnė“ aplinkai.

Paaikškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka Vandens pagrindų direktyvą (t. y. 2000/60/EB).

Lietuvos upių baseinų rajonų (toliau – UBR) valdymo planuose nėra identifikuota vandens telkinių, kurių būklei neigiamą poveikį darytų vandens paėmimas drėkinimui. Nacionalinių teisės aktų (LR Vandens įstatymo, LR Žemės gelmių įstatymo) reikalavimai dėl leidimų vandens paėmimui iš paviršinių ir požeminio vandens telkinių, atitinkantys Direktyvos 2000/60/EC 11 straipsnio 3 dalies e punkto nuostatas dėl vandens paėmimo ir naudojimo kontrolės priemonių, yra integruoti į Valdymo reikalavimus (VR): VR1 – užtikrinti veiksmingą požeminio ir paviršinio vandens paėmimo valdymą. Paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniu išgauti tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. D1-302 „Dėl Paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniu išgauti tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Pasklidosios žemės ūkio taršos kontrolės priemonės, atitinkančios Direktyvos 2000/60/EC 11 straipsnio 3 dalies h punkto nuostatas, yra integruotos į BŽŪP paramos valdymo reikalavimus bei GAAB reikalavimus. Valdymo reikalavimai, susiję su vandens telkinių apsauga: 1) VR2 – užtikrinti tinkamą organinių ir mineralinių trąšų naudojimą, tręšimo normų laikymąsi, trąšų naudojimo apribojimus tam tikrais laikotarpiais, buferinių zonų apsauga; bei 2) VR8 – užtikrinti tausų augalų apsaugos produktų naudojimą, turint tam reikalingų žinių, naudojant patikrintą apdorojimo augalų apsaugos produktais įrangą, laikantis naudojimo apribojimų augalų apsaugos produktams jautriose teritorijose, tinkamai tvarkant bei saugant augalų apsaugos produktus jų likučius ir pakuotes.

GAAB reikalavimai: GAAB 4 – Pareiškėjams draudžiama dirbti žemę ir paskleisti mineralines trąšas, augalų apsaugos produktus, vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, pažymėtos Paviršinio vandens telkinių apsaugos pakrančių apsaugos juostų sluoksnyje.

Susietąją paramą gaunančio sektoriaus ūkio subjektai prie Direktyvos 2000/60/EC tikslų taip pat prisidės dalyvaudami ekologinėse sistemose ar įgyvendindami II ramsčio agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities veiklas. Tad papildomų priemonių, skirtų užtikrinti suplanuotų intervencijų pagal susietąją pajamų paramą suderinamumą su BVPD tikslais, Lietuvoje nereikia.

Ar intervencinė priemonė iš dalies arba visiškai finansuojama iš baltyminių augalų papildomo finansavimo (iš viso ne daugiau kaip 2 %), kaip numatyta Strateginių planų reglamento 96 straipsnio 3 dalyje?

Taip Ne

Jei intervencinė priemonė skirta ankštinių augalų ir žolių deriniui: nurodykite derinyje esančių ankštinių augalų procentinę dalį.

Netaikoma

Šilkaverpiams teikiama susietoji pajamų parama yra su gyvūnais susijusi parama, kai naudojant „gyvūną“ (angl. „head“) kaip pagrindinį paramos vienetą reikia iš anksto paaiškinti:

paaiškinkite šio vieneto ir gyvūno (angl. „head“) perskaičiavimo kursą (t. y. kiek šių vienetų atitinka 1 gyvūną („head“)?), pvz., rodiklių tikslais.

Netaikoma

Komentare galima pateikti papildomą paaiškinimą (pvz., kiaušinių, kurie turi būti dėžutėje, svoris).

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Geltonoji dėžė“

Paaiškinimas, ar intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 6.5 straipsnio arba 2 priedo nuostatas („mėlynoji dėžė“), ir jei taip, kaip jos laikomasi

Pagalba yra susijusi su gamyba ir neatitinka PPO žalios dėžutės paramos kriterijų. Pagalba taip pat nėra gamybos apimties ribojančio pobūdžio, todėl ji klasifikuojama kaip geltona.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI03sus01.4darž - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už lauko daržovių auginimą	Vienoda		R.4; R.8

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI03sus01.4darž - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už lauko daržovių auginimą

Visiems lauko daržovių augintojams taikomas vienodas išmokos dydis už ploto vieneta.

Jei tam tikrais metais lauko daržovių plotas, atitinkantis paramos skyrimo sąlygas paramai pagal šią susietosios paramos priemonę gauti, būtų didesnis arba mažesnis už planuojamą, atsižvelgiant į biudžeto viršutinės ribas (finansinius asignavimus šiam sektoriui) bus proporcingai taikomas mažinimo/didinimo koeficientas ir atitinkamai bus koreguojami išmokų dydžiai.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus01.4darž - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už lauko daržovių auginimą	Planuojama vieneto suma	412,89	418,91	424,75	431,10	431,13	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	289,02	293,24	297,33	301,77	301,79	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	536,76	544,58	552,18	560,43	560,47	
	O.10 (vienetas: Hektarai)	5 203,89	5 203,89	5 203,89	5 203,89	5 203,89	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	2 148 634,14	2 179 961,56	2 210 352,28	2 243 396,98	2 243 553,10	11 025 898,06
IŠ VISO	O.10 (vienetas: Hektarai)	5 203,89	5 203,89	5 203,89	5 203,89	5 203,89	Suma: 26 019,45 Didžiausia suma: 5 203,89
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurai)	2 148 634,14	2 179 961,56	2 210 352,28	2 243 396,98	2 243 553,10	11 025 898,06
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sajungos įnašas)						

TI03sus01.5 - Susietoji pajamų parama uždaro grunto daržovių augintojams

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI03sus01.5
Intervencijos pavadinimas	Susietoji pajamų parama uždaro grunto daržovių augintojams
Priemonės rūšis	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas
Bendrasis produkto rodiklis	O.10. Susietosios pajamų paramos hektarų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje, kadangi veiklos sąlygos šiems augintojams skirtingose šalies vietovėse reikšmingai nesiskiria.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
a.3	Palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

R.8 Ūkių, kuriems suteiktas pajamų rėmimas konkurencingumui, tvarumui ar kokybei didinti, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Kadangi įvairūs šalies žemės ūkio sektoriai susiduria su įvairiomis, tačiau skirtingomis problemomis ir iššūkiais, siekiant tikslingiau ir efektyviau paskirstyti susietąją paramą, kartu atsižvelgiant į Pasaulio prekybos organizacijos susitarimus, buvo nustatyti kriterijai, kuriais remiantis sektoriai buvo reitinguojami pagal paramos jiems būtinumą. Remiantis mokslininkų, valdžios atstovų bei gamintojų asociacijų apklausa, svarbiausi kriterijai, paskirstant paramą turėtų būti „Šalies apsirūpinimas (sub)sektoriaus produkcija vidaus reikmėms“ (4,8 balo iš 5) bei „(Sub)sektoriaus plotų / gyvulių skaičiaus pokytis (vidutiniškai per pastaruosius 5 metus)“ (4,4 balo iš 5). Kiti paramos skirstymo kriterijai: „(Sub)sektoriaus svarba šalies perdirbimo pramonei“ (3,4 balo iš 5), „(Sub)sektoriaus ūkių pelno (su ir be subsidijų) atotrūkis palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (3,3 balo iš 5), „(Sub)sektoriaus ūkių darbo sąnaudos (val.) palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (2,9 balo iš 5) bei „(Sub)sektoriaus ūkių gaunama kitų tiesioginių išmokų suma palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (2,4 balo iš 5). Remiantis (sub)sektorių vertinimu pagal minėtus kriterijus, nustatyta, kad uždaro grunto daržovių sektoriui reikalinga susietoji parama.

Parama bus teikiama ūkiams už šiltnamiuose auginamų ir reikalavimus paramai gauti atitinkančių šių rūšių daržovių plotus: agurkų, pomidorų ir paprikų. Papildomos daržovių rūšys, už kurias būtų teikiama parama, galės būti tikslinamos lydinčiais teisės aktais.

Susietoji parama uždaro grunto daržovių sektoriui, padės palaikyti esamą gamybos potencialą Lietuvoje bei prisidės didinant šio sektoriaus ūkių gyvybingumą bei atsparumą.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai gali būti fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys visus reikalavimus, reikalingus bazinei pajamų paramai tvarumui didinti gauti. Taip pat jie turi:

1. deklaruoti ne mažesnę kaip 0,1 ha šiltnamyje auginamų daržovių plotą;
2. gamybinę veiklą vykdyti ne trumpiau kaip 8 mėnesius per kalendorinius metus;
3. gamybinės veiklos laikotarpiu realizuoti užaugintą produkciją;
4. turėti veikiančias stacionarias (nuolatinę, ilgalaikę sistemą, kuri užtikrintų tolygų šilumos paskirstymą visame šiltnamyje) šildymo ir automatines laistymo sistemas;
5. vykdyti buhalterinę apskaitą Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;
6. šiltnamiai turi būti įregistruoti kaip statiniai Nekilnojamojo turto registre.

Kiti būtini detalūs reikalavimai, jei bus būtina, bus nustatyti intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Išmokos šiltnamių ūkiams apskaičiavimo pagrindas – ūkių patiriamos išlaidos žiemos mėnesiais, kai derlius nėra nuimtinamas, tačiau patiriamos didelės išlaidos, susijusios su šiltnamių šildymu bei darbuotojų darbo užmokesčiu. Siekiama dalinai kompensuoti šias išlaidas, tokiu būdu skatinant šiltnamių ūkius likti veikloje bei didinant jų ekonominį tvarumą bei atsparumą. Ekspertų nuomone, kaštų ir naudos santykio atžvilgiu pakankamas paramos lygmuo – 10 proc. patiriamų išlaidų. Atitinkamai uždaro grunto daržovių augintojams numatyta skirti 0,075 proc. visų tiesioginėms išmokoms skirtų finansinių asignavimų.

Dėl šildymo bei darbo užmokesčio kaštų kasmetinio augimo numatytas paramos didėjimas. Kita vertus paramos lygis gali mažėti dėl didėjančių deklaruotų šiltnamių plotų, paramos vokui išliekant tame pačiame lygmenyje. Šis padidėjimas planuojamas dėl pasikeitusių paramos teikimo sąlygų lyginant su prieš naują paramos periodą einančiu laikotarpiu, įgalinant dėl šios paramos kreiptis platesnį ratą pareiškėjų. Taip pat reikia atsižvelgti į kitų veiksnių pasireiškimo riziką, ypač COVID-19 pandemijos bei Rusijos invazijos į Ukrainą kontekste, kas gali turėti svarbios įtakos augintojų elgsenai, uždaro grunto daržovių plotų kaitai bei išmokos dydžiui. Lietuvai esant itin arti karo Ukrainoje epicentro, nestabilumas žemės ūkio sektoriuje gali būti labai didelis; numatomas galimas iki 30 proc. išmokos dydžio nuokrypis. Atsižvelgiant į labai didelius ekonominių rodiklių svyravimus 2022-2024 m., sietiniais su energetinių išteklių kainomis, darbo užmokesčiu sektoriuje ir kt., nuo 2025 m. numatomas galimas iki 50 proc. išmokos dydžio nuokrypis. Lietuva atidžiai vertins ekonominę aplinką ir situaciją sektoriuje, ir kai situacija stabilizuosis, planuoja grįžti prie įprastinės iki 30 proc. išmokos dydžio nuokrypio.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Sunkumų, su kuriais susiduria tikslinis (-iai) sektorius (-iai) / gamyba (-os) arba ūkininkavimo rūšis (-ys), pagrindimas.

Apsirūpinimas daržovėmis šalies vidaus reikmėms Lietuvoje žemas ir turintis mažėjimo tendenciją. 2020 m. apsirūpinimas siekė vos 62 proc. Lyginant su 2012 m., 2020 m. apsirūpinimas daržovėmis sumažėjo beveik 20 proc. Šildomuose šiltnamiuose auginama produkcija svariai prisideda prie apsirūpinimo daržovėmis, ypač pomidorais bei agurkais. Šiltnamiuose užauginama daugiau kaip 81 proc. lietuviškų pomidorų, ir apie 48 proc. agurkų. Likę pomidorai ir agurkai auginami lauke.

Apsirūpinimo klausimas COVID-19 epidemijos bei ypač Rusijos invazijos į Ukrainą kontekste tampa

ypač aktualus

Tačiau šildomuose šiltnamiuose auginamų daržovių plotai mažėja: nuo 2015 m. ir iki 2021 m. jie sumažėjo beveik 30 proc. Bendras šildomuose šiltnamiuose auginamų daržovių plotas 2021 m. siekė vos 67,7 ha (remiantis ŽŪIKVC duomenimis).

Šiltnamiuose užaugintų daržovių derlius taip pat turi mažėjimo tendenciją.: 2009–2014 m. vidutiniškai nuimta 25,4 tūkst. t daržovių, tuo tarpu 2015–2020 m. – tik 21,1 tūkst. t., t. y. per pastarąjį laikotarpį nuimta 17 proc. mažiau derliaus.

Dėl santykinai šalto klimato, šiltnamius laikantys žemės ūkio subjektai patiria dideles išlaidas darbuotojų išlaikymui, šilumos energijai, apšvietimui šaltuoju ir tamsiuoju metu, nors derlius žiemos sezonu negeneruojamas, kas mažina Lietuvos augintojų konkurencingumą lyginant su užsienio gamintojais. Dėl nepakankamų pajamų šildomų šiltnamių įmonės ir ūkiai, siekdami palaikyti esamas gamybos apimtis, kad užtikrintų lietuviškų daržovių pasiūlą, nepajėgia sukaupti lėšų investicijoms, įrangos atnaujinimui, modernizavimui. Susietosios paramos nutraukimas šiam sektoriui gali priversti šiltnamių laikojuos toliau mažinti produkcijos gamybos plotus.

Lietuvos augintojams sunku konkuruoti su iš užsienio gamintojų importuojama produkcija ir dėl didelių PVM tarifo skirtumų: Lietuvoje daržovėms taikomas 21 proc. PVM tarifas, tuo tarpu daugelis ES šalių narių šiai produkcijai taiko sumažintus PVM tarifus. Ypač mažas PVM tarifas kaimyninėse Latvijoje ir Lenkijoje – tik 5 proc., tad jie gali pasiūlyti reikšmingai mažesnes daržovių kainas supirkėjui ir / ar vartotojui.

Dėl savo veiklos vykdyti reikalingo sąlyginai labai nedidelio ŽŪN ploto, šildomi šiltnamiai Lietuvoje gauna ypatingai mažas tiesioginių išmokų (neskaitant susietųjų) sumas, nors patiria keliasdešimt kartų didesnes išlaidas (šildymui, darbo užmokesčiui), palyginti su vidutiniais kitų specializacijų ūkiais.

Dėl savo veiklos specifiškumo Lietuvos šildomų šiltnamių įmonės ir ūkiai yra labai nelikvidūs ir negali greitai persiorientuoti į kitą gamybinę veiklą.

Koks yra intervencijos tikslas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

- padidinti konkurencingumą
- gerinti kokybę
- padidinti tvarumą

Kaip intervencija bus sprendžiami nustatyti sunkumai (t. y. paaiškinimas apie tai, į ką orientuojamasi)?

Pagrindinis šios paramos tikslas – ūkių ekonominio tvarumo didinimas. Susietoji parama leis užtikrinti šių ūkių pajamų stabilumą bei gyvybingumą – esminius faktorius didinant ūkių ekonominį tvarumą bei išlaikant šiuos ūkius rinkoje. Gaunamas finansų srautas įgalins ūkius kaupti atsargas nenumatytiems negatyviems atvejams ir taip gerinti savo atsparumą bei didinti jų ekonominį tvarumą. Parama leis ilgamečiams šio subsektoriaus dalyviams užtikrinti lietuviškos produkcijos pasiūlą ir toliau tiekiant kokybišką vietinę produkciją Lietuvos gyventojams.

Teikiama parama sudarys sąlygas sukaupti lėšų investicijoms, įrangos atnaujinimui, modernizavimui ir prisidės prie Lietuvos daržovių augintojų šildomuose šiltnamiuose konkurencingumo didinimo, tvaresnių metodų taikymo.

Su kuo susijęs (-ę) sektorius (-iai)?

Vaisiai ir daržovės

Svarbos pagrindimas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

Siekiant palaikyti apsirūpinimą lietuviškomis daržovėmis, ypač pomidorais ir agurkais, vietinių gamintojų ekonominė reikšmė yra itin svarbi. Lietuvoje didėjant nutukusių žmonių skaičiui bei gilėjant dėl nesveikos mitybos atsirandančioms sveikatos problemoms, ypač svarbi tampa sveika mityba. Vienas iš pagrindinių jos koregavimo būdų - būtinybė valgyti įvairių, geriausiai šviežių vietinių daržovių ir vaisių (Pasaulio sveikatos organizacija). Todėl pakankama vietinių daržovių pasiūla ir asortimentas tampa ypatingai svarbus.

Daržovių auginimo šildomuose šiltnamiuose subsektorius reikalauja daug darbo jėgos. Šis sektorius įtraukia daugiausia sutartinių darbuotojų (SD) nei bet kurio kito sektoriaus ūkiai, vidutiniškai 1 ha

šiltnamių 2014-2018 m. teko 8,9 SD, todėl stabili jo veikla padeda spręsti gyventojų užimtumo problemas. Daržovių realizavimas vietinėje rinkoje padeda užtikrinti jų šviežumą, o rinkos aprūpinimas vietine produkcija dėl mažesnių pervežimų padidina tiekimo grandinės tvarumą.

Paaškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka Vandens pagrindų direktyvą (t. y. 2000/60/EB).

Lietuvos upių baseinų rajonų (toliau – UBR) valdymo planuose nėra identifikuota vandens telkinių, kurių būklei neigiamą poveikį darytų vandens paėmimas drėkinimui. Nacionalinių teisės aktų (LR Vandens įstatymo, LR Žemės gelmių įstatymo) reikalavimai dėl leidimų vandens paėmimui iš paviršinių ir požeminio vandens telkinių, atitinkantys Direktyvos 2000/60/EC 11 straipsnio 3 dalies e punkto nuostatas dėl vandens paėmimo ir naudojimo kontrolės priemonių, yra integruoti į Valdymo reikalavimus (VR): VR1 - užtikrinti veiksmingą požeminio ir paviršinio vandens paėmimo valdymą. Paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniu išgauti tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. D1-302 „Dėl Paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniu išgauti tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Pasklidosios žemės ūkio taršos kontrolės priemonės, atitinkančios Direktyvos 2000/60/EC 11 straipsnio 3 dalies h punkto nuostatas, yra integruotos į BŽŪP paramos valdymo reikalavimus bei GAAB reikalavimus. Valdymo reikalavimai, susiję su vandens telkinių apsauga: 1) VR2 – užtikrinti tinkamą organinių ir mineralinių trąšų naudojimą, tręšimo normų laikymąsi, trąšų naudojimo apribojimus tam tikrais laikotarpiais, buferinių zonų apsauga; bei 2) VR8 – užtikrinti tausų augalų apsaugos produktų naudojimą, turint tam reikalingų žinių, naudojant patikrintą apdorojimo augalų apsaugos produktais įrangą, laikantis naudojimo apribojimų augalų apsaugos produktams jautriose teritorijose, tinkamai tvarkant bei saugant augalų apsaugos produktus jų likučius ir pakuotes.

GAAB reikalavimai: GAAB 4 – Pareiškėjams draudžiama dirbti žemę ir paskleisti mineralines trąšas, augalų apsaugos produktus, vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, pažymėtos Paviršinio vandens telkinių apsaugos pakrančių apsaugos juostų sluoksnyje.

Susietąją paramą gaunančio sektoriaus ūkio subjektai prie Direktyvos 2000/60/EC tikslų taip pat prisidės dalyvaudami ekologinėse sistemose ar įgyvendindami II ramsčio agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities veiklas. Tad papildomų priemonių, skirtų užtikrinti suplanuotų intervencijų pagal susietąją pajamų paramą suderinamumą su BVPD tikslais, Lietuvoje nereikia.

Ar intervencinė priemonė iš dalies arba visiškai finansuojama iš baltyminių augalų papildomo finansavimo (iš viso ne daugiau kaip 2 %), kaip numatyta Strateginių planų reglamento 96 straipsnio 3 dalyje?

Taip Ne

Jei intervencinė priemonė skirta ankštinių augalų ir žolių deriniui: nurodykite derinyje esančių ankštinių augalų procentinę dalį.

Netaikoma

Šilkaverpiams teikiama susietoji pajamų parama yra su gyvūnais susijusi parama, kai naudojant „gyvūną“ (angl. „head“) kaip pagrindinį paramos vienetą reikia iš anksto paaiškinti:

paaškindite šio vieneto ir gyvūno (angl. „head“) perskaičiavimo kursą (t. y. kiek šių vienetų atitinka 1 gyvūną („head“)?), pvz., rodiklių tikslais.

Netaikoma

Komentare galima pateikti papildomą paaiškinimą (pvz., kiaušinių, kurie turi būti dėžutėje, svoris).

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Geltonoji dėžė“

Paaškinimas, ar intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 6.5 straipsnio arba 2 priedo nuostatas („mėlynoji dėžė“), ir jei taip, kaip jos laikomasi

Pagalba yra susijusi su gamyba ir neatitinka PPO žalios dėžutės paramos kriterijų. Pagalba taip pat nėra gamybos apimtis ribojančio pobūdžio, todėl ji klasifikuojama kaip geltona.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI03sus01.5šilt - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už uždaro grunto daržovių auginimą	Vienoda		R.4; R.8

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI03sus01.5šilt - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už uždaro grunto daržovių auginimą

Visiems uždaro grunto daržovių augintojams, atitinkantiems reikalavimus, taikomas vienodas išmokos dydis už ploto vieneta.

Jei tam tikrais metais, uždaro grunto daržovių plotas, atitinkantis paramos skyrimo sąlygas paramai pagal šią susietosios paramos priemonę gauti, būtų didesnis arba mažesnis už planuojamą, atsižvelgiant į biudžeto viršutinės ribas (finansinius asignavimus šiam sektoriui) bus proporcingai koreguojami išmokų dydžiai.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus01.5šilt - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už uždaro grunto daržovių auginimą	Planuojama vieneto suma	7 073,45	7 174,50	7 277,98	7 381,15	7 380,65	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	4 951,42	5 022,15	3 638,99	3 690,58	3 690,33	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	9 195,49	9 326,85	10 916,97	11 071,72	11 070,98	
	O.10 (vienetas: Hektarai)	62,26	62,26	62,26	62,26	62,26	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	440 393,00	446 684,37	453 127,03	459 550,40	459 519,27	2 259 274,07
IŠ VISO	O.10 (vienetas: Hektarai)	62,26	62,26	62,26	62,26	62,26	Suma: 311,30 Didžiausia suma: 62,26
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurais)	440 393,00	446 684,37	453 127,03	459 550,40	459 519,27	2 259 274,07
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sajungos įnašas)						

TI03sus01.6 - Susietoji pajamų parama cukrinių runkelių augintojams

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI03sus01.6
Intervencijos pavadinimas	Susietoji pajamų parama cukrinių runkelių augintojams
Priemonės rūšis	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas
Bendrasis produkto rodiklis	O.10. Susietosios pajamų paramos hektarų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje, kadangi veiklos sąlygos cukrinių runkelių augintojams skirtingose šalies vietovėse reikšmingai nesiskiria.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
a.3	Palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

R.8 Ūkių, kuriems suteiktas pajamų rėmimas konkurencingumui, tvarumui ar kokybei didinti, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Susietoji parama cukrinių runkelių sektoriui, turi palaikyti esamą gamybos potencialą Lietuvoje, padidinti ūkių konkurencingumą, gerinti sektoriaus produkcijos kokybę, ir prisidėti prie tvaresnio šio sektoriaus vystymosi.

Kadangi įvairūs šalies žemės ūkio sektoriai susiduria su įvairiomis, tačiau skirtingomis problemomis ir iššūkiais, siekiant tikslingiau ir efektyviau paskirstyti susietąją paramą, kartu atsižvelgiant į Pasaulio prekybos organizacijos susitarimus, buvo nustatyti kriterijai, kuriais remiantis sektoriai buvo reitinguojami pagal paramos jiems būtinumą. Remiantis mokslininkų, valdžios atstovų bei gamintojų asociacijų apklausa, svarbiausi kriterijai, paskirstant paramą turėtų būti „Šalies apsirūpinimas (sub)sektoriaus produkcija vidaus reikmėms“ (4,8 balo iš 5) bei „(Sub)sektoriaus plotų / gyvulių skaičiaus pokytis (vidutiniškai per pastaruosius 5 metus)“ (4,4 balo iš 5). Kiti paramos skirstymo kriterijai: „(Sub)sektoriaus svarba šalies perdirbimo pramonei“ (3,4 balo iš 5), „(Sub)sektoriaus ūkių pelno (su ir be subsidijų) atotrūkis palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (3,3 balo iš 5), „(Sub)sektoriaus ūkių darbo sąnaudos (val.) palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (2,9 balo iš 5) bei „(Sub)sektoriaus ūkių gaunama kitų tiesioginių išmokų suma palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (2,4 balo iš 5).

Remiantis (sub)sektorių vertinimu pagal minėtus kriterijus, buvo nustatyta, kad cukrinių runkelių augintojams būtina teikti susietąją paramą.

Parama bus teikiama visiems šių kultūrą auginantiems ūkiams už visus jų deklaruojamus cukriniais runkeliais apsodintus plotus.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai gali būti fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys visus reikalavimus, reikalingus bazinei pajamų paramai tvarumui didinti gauti, bei:

1. deklaruojantys ne mažesnę kaip 0,5 ha cukrinių runkelių plotą.
2. su baltojo cukraus gamintoju ar žemės ūkio kooperatyvu turi sudarę cukrinių runkelių pirkimo–pardavimo sutartį, galiojančią einamųjų metų produkcijai parduoti.

Siekiant išlaikyti ūkius šiame sektoriuje bei atsižvelgiant į tai, kad nuo 2017 m. iki 2021 m. cukrinių runkelių augintojų sumažėjo net 36 proc., papildomi reikalavimai susietajai paramai nenumatomi. Jei iškils būtinybė bei atsižvelgiant į galimą naudą, papildomi reikalavimai bus nustatyti intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Cukriniams runkeliams parama bus teikiama remiantis tęstinumo principu, tęsiant iki 2023 m. teikiama paramą. Susietoji parama cukriniams runkeliams buvo pradėta taikyti tik nuo 2017 m., kai cukraus sektorių itin smarkiai paveikė cukraus kvotų atsisakymas. Teikiama parama pakankamai efektyviai padėjo sustabdyti tolesnį smarkų cukraus runkelių auginimo veiklos atsisakymą, kuris nėra pageidautinas nei dėl ekonominių, nei dėl agro-aplinkosauginių priežasčių. Cukraus runkelių kainoms laikantis žemame lygyje bei išlaikant stipraus varijavimo tendenciją, cukrinių runkelių auginimo perspektyvos miglotos, todėl, norint skatinti ūkius ne tik neatsisakyti veiklos, tačiau ir toliau investuoti į ūkių modernizavimą, naujas auginimo technologijas, kokybės gerinimą, svarbu užtikrinti tęstinį paramos stabilumą. Atsižvelgiant į paramos efektyvumą praėjusiu laikotarpiu bei remiantis tęstinumo principu, cukrinių runkelių augintojams numatyta mokėti apie 116 Eur/ha išmokas už cukrinių runkelių pasėlius, tam skiriant 0,275 proc. visų tiesioginėms išmokoms skirtų finansinių asignavimų.

Išmokų dydžiai nustatomi remiantis 2020–2022 m.deklaruotų cukrinių runkelių plotų vidurkiu, kurį siekiama išlaikyti 2023–2027 m. finansinio programavimo periodu. Išmokų didėjimo lubos numatomos siekiant atliepti infliaciją, atsižvelgiant į biudžeto apribojimus. Išmokų dydis gali kisti priklausomai nuo deklaruojamų cukrinių runkelių plotų kaitos, nors ryškus plotų pokytis nėra prognozuojamas. Taip pat reikia atsižvelgti į kitų veiksnių pasireiškimo riziką, ypač COVID-19 pandemijos bei Rusijos invazijos į Ukrainą kontekste, kas gali turėti svarbios įtakos augintojų elgsenai, cukrinių runkelių plotų kaitai bei išmokos dydžiui. Lietuvai esant itin arti karo Ukrainoje epicentro, nestabilumas žemės ūkio sektoriuje gali būti labai didelis; numatomas galimas iki 30 proc. išmokos dydžio nuokrypis.

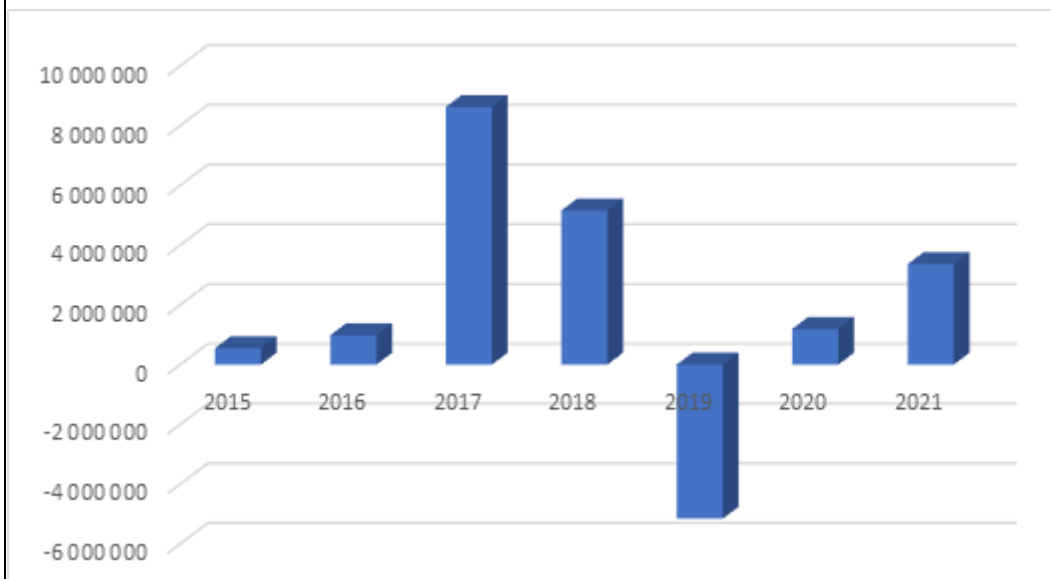
8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Sunkumų, su kuriais susiduria tikslinis (-iai) sektorius (-iai) / gamyba (-os) arba ūkininkavimo rūšis (-ys), pagrindimas.

Lietuvos cukraus sektorius susiduria su daug įvairių sunkumų. Konkurencija ES rinkoje stiprėja ir daro spaudimą kainoms. Be to, prognozuojama, kad izogliukoze plės savo rinkos dalį. Vis intensyvesnė konkurencija ir vis nepastovesnė rinkos aplinka gali sukelti rimtų neigiamų plataus masto pasekmių.

Cukraus kainos ES rinkoje pastarąjį dešimtmetį pasižymėjo itin dideliu nestabilumu ir nuo 2013 m. prasidėjusia ryškia mažėjimo tendencija. Supirkimo kainos nukritusio iki ribos, kai auginti šią kultūrą tampa ekonomiškai nebenaudinga. To pasėkoje pastaraisiais metais du šalyje veikiančios cukraus fabrikai vos surenka ribinį cukraus runkelių kiekį, būtiną fabriko veiklai užtikrinti. Nesurinkus reikiamų žaliavos kiekių, fabriko veiklą reikia stabdyti, o ją atnaujinti itin sudėtinga. Nesurinkdami pakankamų žaliavos kiekių, abu cukraus fabrikai jau keletą metų veikia ant bankroto ribos. Vienam iš jų – Marijampolės cukraus fabrikui šiuo metu jau yra iškelta bankroto byla dėl nemokumo, tačiau tikimasi, kad jį dar pavyks

atgaivinti. Kėdainių cukraus fabriko grynasis pelnas taip pat labai nestabilus, 2019 m. net siekęs 5 mln. EUR nuostolį (pav. C1).

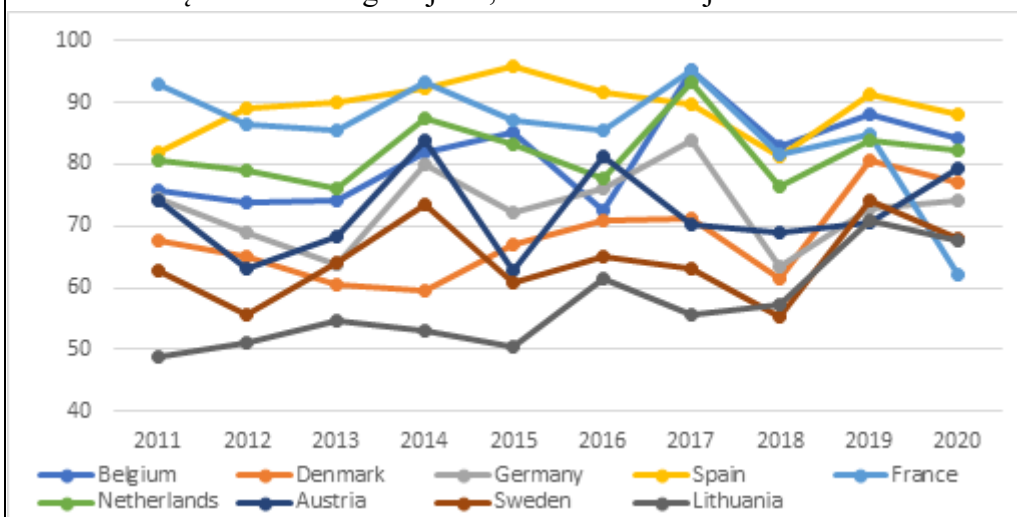

C1 pav. AB „Nordic Sugar Kėdainiai“ pelnas/nuostolis 2015–2021 m. (finansiniai metai prasideda kovą ir baigiasi kitų metų vasarį)

Šaltinis: Registrų centras

2014 -2020 m. finansiniam programavimo laikotarpiui buvo numatyta, kad bus palaikomas cukrinių runkelių gamybos lygis taip, kad šio sektoriaus plotas nemažėtų, tačiau palyginti su EK patvirtintu plotu - 19,2 tūkst. ha (2012 m.), - cukrinių runkelių plotai Lietuvoje 2021 m. yra sumažėję 18 proc. Mažėja ir šių kultūrą auginančių ūkių skaičius – 2016–2020 m. jų sumažėjo net 36 proc.

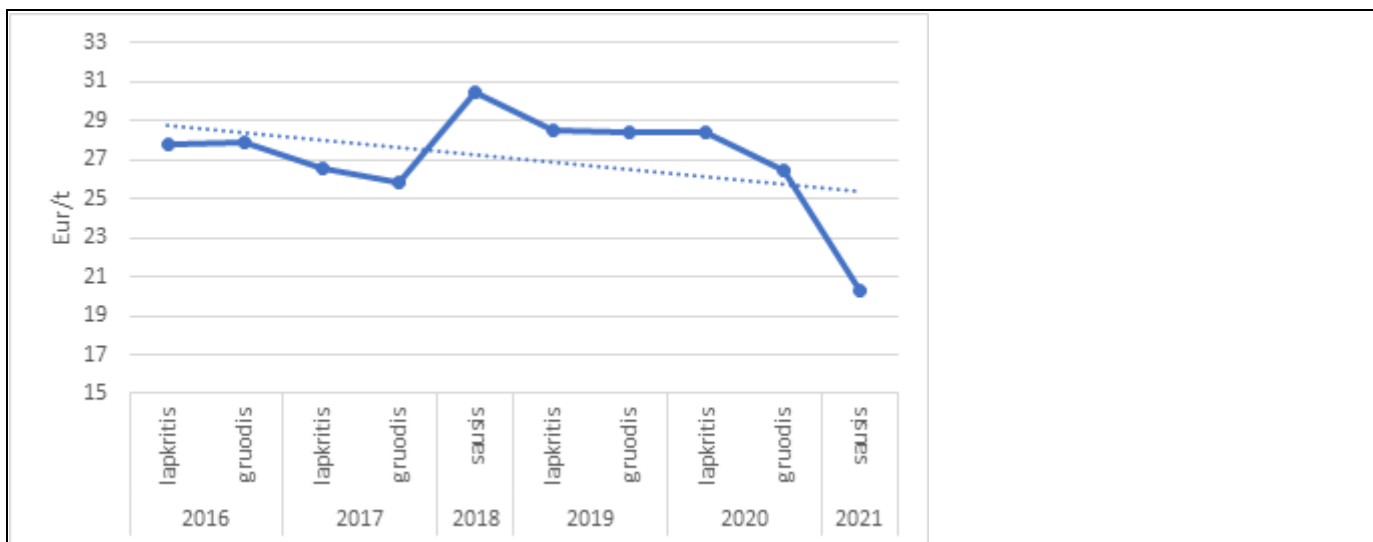
Kita problema, su kuria susiduria Lietuvos cukraus sektorius – santykinai mažas šios kultūros derlingumas. Lietuvoje cukrinių runkelių derlingumas 10–30 proc. mažesnis nei Vakarų Europoje (pav. C2). Kita vertus, cukrinių runkelių derlingumas ir kokybė labai priklauso nuo oro sąlygų, ko pasekoje jie labai nestabilūs ir sunkiai prognozuojami. Nepalankiais, t. y. drėgnais metais, cukrinių runkelių cukringumas reikšmingai sumažėja, o nešvarumas padidėja, dėl ko ženkliai didėja nuoskaitytos nuo bazinės kainos fabrikų mokamos augintojams, ir kaina sumažėja.

C2 pav. Cukrinių runkelių derlingumas ES šalyse 2011–2020 m., t/ha

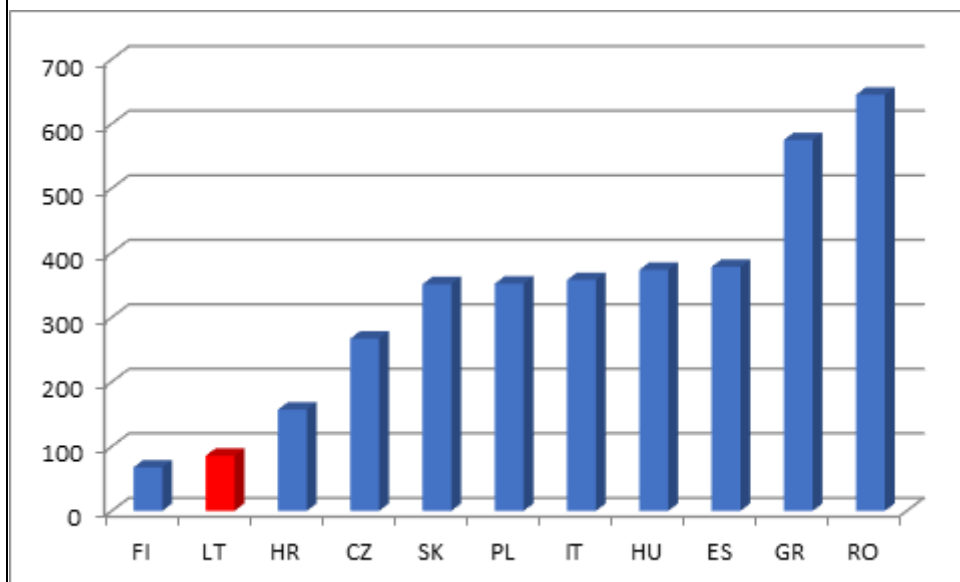
Šaltinis: EUROSTAT

Atitinkamai vidutinės cukrinių runkelių supirkimo kainos yra labai nestabilios bei atspindi mažėjimo tendenciją (pav. C3), taip apsunkinant ūkių pajamų ir pinigų srautų planavimą, kas savo ruožtu mažina motyvaciją auginti šią kultūrą.

C3 pav. Vidutinė cukrinių runkelių supirkimo kaina Lietuvoje 2016–2021 m., Eur/t
Šaltinis: ŽŪIKVC

Be to, dauguma runkelių auginančių šalių taiko savanorišką susietąją paramą savo cukrinių runkelių sektoriui, kaip paramos priemonę, skirtą neigiamiems liekamiesiems kvotų sistemos nutraukimo padariniams sušvelninti ir cukrinių runkelių ūkių gyvybingumui palaikyti. Šiose šalyse (išskyrus Suomiją) susietoji parama cukriniams runkeliams yra labai didelė, kelis kartus viršijanti Lietuvos teikiamą paramą. Kaimyninėje Lenkijoje, kurioje cukraus fabrikų koncentracija viena didžiausių ES, ir kuri yra viena pagrindinių importuotojų į Lietuvos rinką (iš Lenkijos 2016–2020 m buvo importuota apie 65 proc. viso įvežamo baltojo cukraus), susietoji parama cukraus runkelių augintojams daugiau nei 4 kartus viršija paramą teikiamą Lietuvos augintojams (pav. C4). Daug mažesnis susietosios paramos lygis Lietuvos cukrinių runkelių augintojams sudaro nepalankias konkurencines sąlygas.

C4 pav. Susietosios paramos cukrinių runkelių augintojams dydžiai 2020 m. šalyse, susietąja parama remiančiose cukrinių runkelių sektorių, Eur/ha
Šaltinis: Europos Komisija

Parama cukrinių runkelių augintojams jau kartą buvo sustabdyta 2015 m., tačiau dėl sunkios ekonominės situacijos, 2017 m. ji buvo atnaujinta. Paramos tęstinumas yra labai svarbus, siekiant užtikrinti ūkininkams galimybes prognozuoti ūkio veiklos rodiklius bei garantuoti tam tikrą stabilumą, kuris savo ruožtu būtinas siekiant užtikrinti ūkių gyvybingumą bei atsparumą. Nesant stabilumo paramos srityje, ženkliai sulėtėja ilgalaikės investicijos, reikalingos derlingumui ir produkcijos kokybei gerinti.

Cukrinių runkelių auginimo ūkiams reikia labai specializuotos ir brangios cukrinių runkelių auginimo ir

derliaus nuėmimo technikos. Norint užtikrinti tinkamas laikymo sąlygas taip pat reikalingos investicijos. Didelės negrįžtamosios sąnaudos apsunkina tiek specializacijos keitimą, tiek naujų rinkos dalyvių atėjimą. Taip pat būtina atkreipti dėmesį, kad cukrinių runkelių augintojai patiria ne tik tiesioginių išlaidų. Dėl sunkiasvorės technikos, reikalingos runkelių nuėmimui, „šlapiais“ metais labai suslegiamas dirvožemis, dėl ko žymiai pablogėja jo kokybinės charakteristikos. Po „šlapiais“ metais suslėgto dirvožemio, sekančiais metais kitos kultūros derlingumas tame plote labai sumažėja. Be to, sunkiasvorė technika „šlapiais“ metais labai gadina ir kaimo kelius, ko pasėkoje cukrinių runkelių augintojai kaimo bendruomenių yra spaudžiami savo lėšomis tuos kelius taisyti, kas savo ruožtu neigiamai veikia ūkių pelningumą bei motyvaciją užsiimti šia veikla. Kartu važinėjant po įmirkusius laukus labai daugėja technikos gedimų ir auga jų remonto kaštai.

Koks yra intervencijos tikslas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

padidinti konkurencingumą

gerinti kokybę

padidinti tvarumą

Kaip intervencija bus sprendžiami nustatyti sunkumai (t. y. paaiškinimas apie tai, į ką orientuojamasi)?

Susietoji parama prisidės prie ūkininkų pajamų stabilizavimo ir padidins jas absoliučiais dydžiais, taip prisidedama prie ūkio ekonominio tvarumo ir išėjimo iš rinkos būtinumo mažinimo.

Susietoji parama prisideda prie ūkių galimybių naudoti aukštos kokybės sėklas ir trąšas, nes taupymas jų sąskaita, kas galėtų būti būtina nesant paramos, vestų prie cukrinių runkelių cukraus kiekio šaknyse bei jų derlių mažėjimo, kas, savo ruožtu, sumažintų ūkininkų pajamas iš produkcijos realizavimo dar didesniu mastu.

Tinkamumo paramai gauti kriterijuose numatytas reikalavimas būti sudarius su baltojo cukraus gamintoju ar žemės ūkio kooperatyvu cukrinių runkelių pirkimo–pardavimo sutartį, galiojančią einamųjų metų produkcijai parduoti. Numatyta sutartis netiesiogiai, tačiau reikšmingai įtakoja ūkių konkurencingumą: norint, kad cukriniai runkeliai būtų supirkti, būtina jų užauginti bei priduoti atitinkamą kiekį bei atitinkamos kokybės, t.y. ūkiai, taikantis prie rinkos sąlygų, turėtų būti priversti gerinti rinkai patiekiamų cukrinių runkelių kokybę, kas ilguoju laikotarpiu prisidėtų prie jų konkurencingumo didėjimo.

Kita vertus, susietosios paramos teikimo nutraukimas antrą kartą per dešimtmetį, visiškai pakirstų ūkininkų pasitikėjimą valdžia ir jos sprendimais. O tai, kartu su dideliu kainų nepastovumu, didėjančia neigiamų meteorologinių įvykių rizika ir augančiu neapibrėžtumu gali labai padidinti išėjimo iš šio verslo riziką. Turint omenyje, kad naujų žaidėjų atėjimas į šį sektorių dėl didelių pradinių investicijų bei kitų minėtų veiksnių, mažinančių šios veiklos patrauklumą, yra labai ribotas, o cukraus pramonė priklauso išimtinai nuo vietinės žaliavos, ūkininkų traukimas iš cukrinių runkelių gamybos sužlugdytų visą sektorių.

Taip pat empiriniai tyrimai rodo, kad tiesioginės išmokos gali paskatinti investicijas (Zhu & Oude Lansink, 2010^[1]). Dėl investicijų didėjantis produktyvumas, efektyvumas ir/ar produkcijos kokybė padeda didinti ūkių konkurencingumą, taip pat pelningumą, ko pasėkoje didėja ir ūkių gyvybingumas bei tvarumas.

[1] Zhu, X., and A. Oude Lansink. 2010. “Impact of CAP Subsidies on Technical Efficiency of Crop Farms in Germany, the Netherlands and Sweden.” *Journal of Agricultural Economics* 61 (3): 545–564. doi:10.1111/j.1477-9552.2010.00254.x.

Su kuo susijęs (-ę) sektorius (-iai)?

Cukriniai runkeliai

Svarbos pagrindimas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

Cukraus sektorius yra vienas svarbiausių Lietuvos žemės ūkio ir maisto pramonės sektorių. Lietuvoje veikia du cukraus perdirbimo fabrikai, tuo tarpu kitose Baltijos šalyse – nė vieno. Cukraus perdirbimo fabrikai dėl savo darbo specifikos yra labai priklausomi nuo cukrinių runkelių pasiūlos. Dėl didelių logistikos kaštų jie paprastai neatsiveža cukrinių runkelių iš tolimesnių rajonų ar kitų šalių, todėl cukrinių

runkelių augintojai paprastai yra susitelkę aplink gamyklą. Jei šalia esantys cukrinių runkelių ūkiai nepatenkina žaliavos tiekimo, fabrikas patiria didelių papildomų išlaidų, dėl kurių cukraus gamyba gali tapti nuostolinga, o tai signalizuoja apie gamybos sustabdymą. Gamybos procesų sustabdymas bent vienam sezonui gali lemti visišką gamyklos uždarymą, nes sustabdžius technologines linijas ir nušalinus darbuotojus sunku atnaujinti gamybą dėl neproporcingai didelių sąnaudų. Dėl šios situacijos cukrinių runkelių sektorius yra ekonomiškai reikšmingas visai cukraus pramonei.

Be to, Lietuvoje, kaip ir visoje ES, cukraus pramonė turi labai svarbų socialinį aspektą. Ji padeda spręsti užimtumo problemas ir užtikrinti gyventojų pajamas tiek kaimo, tiek miesto vietovėse. Jau 2004–2006 m. buvo pastebėtas didelis neigiamas poveikis užimtumui, kai buvo uždarytos dvi iš keturių cukraus fabrikų: išaugęs nedarbas, didelė dalis cukrinių runkelių augintojų buvo priversti arba persikvalifikuoti, arba apskritai trauktis iš žemės ūkio. 2021 m. SODRA duomenimis, įmonėje *Nordic Sugar Kėdainiai* dirbo 267 darbuotojai. *Marijampolės cukraus fabrikas, nors dėl nemokumo jam iškelta bankroto byla, yra restruktūrizuojamas ir tikimasi, kad jis tęs veiklą.* 2021 m. Lietuvoje buvo 308 cukrinius runkelius auginantys ūkiai. Jie sukuria darbo vietų ne tik sau, bet ir samdomiems darbuotojams. Be to, augalininkystės ūkiai sezoninius darbus paprastai baigia jau rugsėjį, o cukrinių runkelių perdirbimas gali trukti iki Kalėdų. Tai suteikia puikią galimybę pailginti žemės ūkio darbuotojų įdarbinimo laiką, taip prisidedant prie regiono socialinės gerovės. Gyvybingas cukraus sektorius taip pat daro teigiamą poveikį kitoms susijusioms pramonės šakoms, tokioms kaip logistika, maisto pramonė, verslo paramos paslaugoms ir pan.

Cukriniai runkeliai yra sėjomainoje auginami augalai, padedantys išsaugoti žemės ūkio biologinę įvairovę ir taip išvengti neigiamo monokultūros poveikio. Be to, dėl besisukančių šaknų runkeliai pagerina dirvožemio struktūrą ir sumažina dirvožemio tankėjimą bei eroziją. Taigi cukriniai runkeliai yra geras priešsėlis kitiems, ypač vasariniams, pasėliams. Tarptautinės Europos runkelių augintojų konfederacijos (CIBE) duomenimis, kai kuriose ES šalyse javų derlius po runkelių gali būti 10–20 proc. didesnis, palyginti su javų derliumi po dvejų metų iš eilės. Kadangi cukriniuose runkeliuose retai veisiasi kenkėjai ir ligos, pažeidžiančių derinamus augalus, cukrinių runkelių auginimas sumažina ligų ir kenkėjų skaičių, taigi ir būtiną naudojamų pesticidų kiekį. Kitas svarbus aplinkosauginis aspektas yra tas, kad cukraus fabrikai be pagrindinės produkcijos parduoda ir savo šalutinius gamybos produktus, tokius kaip melasa ir granuliuotas cukrinių runkelių minkštimas, kurie naudojami gyvūnų pašarams. Tuo tarpu ūkininkai cukrinių runkelių lapus naudoja kaip pašarą gyvuliams. Taigi visos runkelių dalys yra panaudojamos ir paverčiamos vertingais produktais, išvengiant atliekų.

Paaškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka Vandens pagrindų direktyvą (t. y. 2000/60/EB).

Lietuvos upių baseinų rajonų (toliau – UBR) valdymo planuose nėra identifikuota vandens telkinių, kurių būklei neigiamą poveikį darytų vandens paėmimas drėkinimui. Nacionalinių teisės aktų (LR Vandens įstatymo, LR Žemės gelmių įstatymo) reikalavimai dėl leidimų vandens paėmimui iš paviršinių ir požeminio vandens telkinių, atitinkantys Direktyvos 2000/60/EC 11 straipsnio 3 dalies e punkto nuostatas dėl vandens paėmimo ir naudojimo kontrolės priemonių, yra integruoti į Valdymo reikalavimus (VR): VR1 – užtikrinti veiksmingą požeminio ir paviršinio vandens paėmimo valdymą. Paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniu išgauti tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. D1-302 „Dėl Paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniu išgauti tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Pasklidusios žemės ūkio taršos kontrolės priemonės, atitinkančios Direktyvos 2000/60/EC 11 straipsnio 3 dalies h punkto nuostatas, yra integruotos į BŽŪP paramos valdymo reikalavimus bei GAAB reikalavimus. Valdymo reikalavimai, susiję su vandens telkinių apsauga: 1) VR2 – užtikrinti tinkamą organinių ir mineralinių trąšų naudojimą, tręšimo normų laikymąsi, trąšų naudojimo apribojimus tam tikrais laikotarpiais, buferinių zonų apsaugą; bei 2) VR8 – užtikrinti tausų augalų apsaugos produktų naudojimą, turint tam reikalingų žinių, naudojant patikrintą apdorojimo augalų apsaugos produktais įrangą, laikantis naudojimo apribojimų augalų apsaugos produktams jautriose teritorijose, tinkamai tvarkant bei saugant augalų apsaugos produktus jų likučius ir pakuotes.

GAAB reikalavimai: GAAB 4 – Pareiškėjams draudžiama dirbti žemę ir paskleisti mineralines trąšas, augalų apsaugos produktus, vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, pažymėtos Paviršinio vandens telkinių apsaugos pakrančių apsaugos juostų sluoksnyje.

Cukriniuose runkeliuose retai veisiasi kenkėjai ir ligos, pažeidžiančių derinamus augalus, todėl cukrinių

runkelių auginimas, įgalinantis sumažinti ligų ir kenkėjų skaičių, kartu leidžia sumažinti ir būtiną naudojamų pesticidų bei herbicidų kiekį, kas savo ruožtu daro teigiamą įtaką vandens ekosistemų būklei. Susietąją paramą gaunančio sektoriaus ūkio subjektai prie Direktyvos 2000/60/EC tikslų taip pat prisidės dalyvaudami ekologinėse sistemose ar įgyvendindami II ramsčio agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities veiklas. Tad papildomų priemonių, skirtų užtikrinti suplanuotų intervencijų pagal susietąją pajamų paramą suderinamumą su BVPD tikslais, Lietuvoje nereikia.

Ar intervencinė priemonė iš dalies arba visiškai finansuojama iš baltyminių augalų papildomo finansavimo (iš viso ne daugiau kaip 2 %), kaip numatyta Strateginių planų reglamento 96 straipsnio 3 dalyje?

Taip Ne

Jei intervencinė priemonė skirta ankštinių augalų ir žolių deriniui: nurodykite derinyje esančių ankštinių augalų procentinę dalį.

Netaikoma

Šilkaverpiams teikiama susietoji pajamų parama yra su gyvūnais susijusi parama, kai naudojant „gyvūną“ (angl. „head“) kaip pagrindinį paramos vienetą reikia iš anksto paaiškinti:

paaiškinkite šio vieneto ir gyvūno (angl. „head“) perskaičiavimo kursą (t. y. kiek šių vienetų atitinka 1 gyvūną („head“)?), pvz., rodiklių tikslais.

Netaikoma

Komentare galima pateikti papildomą paaiškinimą (pvz., kiaušinių, kurie turi būti dėžutėje, svoris).

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Geltonoji dėžė“

Paaiškinimas, ar intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 6.5 straipsnio arba 2 priedo nuostatas („mėlynoji dėžė“), ir jei taip, kaip jos laikomasi

Pagalba yra susijusi su gamyba ir neatitinka PPO žalios dėžutės paramos kriterijų. Pagalba taip pat nėra gamybos apimties ribojančio pobūdžio, todėl ji klasifikuojama kaip geltona.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI03sus01.6cukr - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už cukrinių runkelių auginimą	Vienoda		R.4; R.8

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI03sus01.6cukr - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už cukrinių runkelių auginimą

Visiems šios kultūros augintojams taikomas vienodas išmokos dydis už ploto vienetą. Jei tam tikrais metais, cukrinių runkelių plotas, atitinkantis paramos skyrimo sąlygas paramai pagal šią susietosios paramos priemonę gauti, būtų didesnis arba mažesnis už planuojamą (O.10), atsižvelgiant į biudžeto viršutines ribas (finansinius asignavimus šiam sektoriui) bus proporcingai taikomas mažinimo/didinimo koeficientas ir atitinkamai bus koreguojami išmokų dydžiai.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus01.6cukr - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už cukrinių runkelių auginimą	Planuojama vieneto suma	113,53	115,19	116,84	118,50	118,50	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	79,47	80,63	81,79	82,95	82,95	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	147,59	149,75	151,89	154,05	154,05	
	O.10 (vienetas: Hektarai)	14 219,43	14 219,43	14 219,43	14 219,43	14 219,43	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	1 614 331,89	1 637 936,14	1 661 398,20	1 685 002,46	1 685 002,46	8 283 671,15
IŠ VISO	O.10 (vienetas: Hektarai)	14 219,43	14 219,43	14 219,43	14 219,43	14 219,43	Suma: 71 097,15 Didžiausia suma: 14 219,43
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurais)	1 614 331,89	1 637 936,14	1 661 398,20	1 685 002,46	1 685 002,46	8 283 671,15
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sajungos įnašas)						

TI03sus01.7 - Susietoji pajamų parama sėklinių bulvių augintojams

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI03sus01.7
Intervencijos pavadinimas	Susietoji pajamų parama sėklinių bulvių augintojams
Priemonės rūšis	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas
Bendrasis produkto rodiklis	O.10. Susietosios pajamų paramos hektarų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje, kadangi veiklos sąlygos sėklinių bulvių augintojams skirtingose šalies vietovėse reikšmingai nesiskiria.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
a.3	Palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

R.8 Ūkių, kuriems suteiktas pajamų rėmimas konkurencingumui, tvarumui ar kokybei didinti, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Kadangi įvairūs šalies žemės ūkio sektoriai susiduria su įvairiomis, tačiau skirtingomis problemomis ir iššūkiais, siekiant tikslingiau ir efektyviau paskirstyti susietąją paramą, kartu atsižvelgiant į Pasaulio prekybos organizacijos susitarimus, buvo nustatyti kriterijai, kuriais remiantis sektoriai buvo reitinguojami pagal paramos jiems būtinumą. Remiantis mokslininkų, valdžios atstovų bei gamintojų asociacijų apklausa, svarbiausi kriterijai, paskirstant paramą turėtų būti „Šalies apsirūpinimas (sub)sektoriaus produkcija vidaus reikmėms“ (4,8 balo iš 5) bei „(Sub)sektoriaus plotų / gyvulių skaičiaus pokytis (vidutiniškai per pastaruosius 5 metus)“ (4,4 balo iš 5). Kiti paramos skirstymo kriterijai: „(Sub)sektoriaus svarba šalies perdirbimo pramonei“ (3,4 balo iš 5), „(Sub)sektoriaus ūkių pelno (su ir be subsidijų) atotrūkis palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (3,3 balo iš 5), „(Sub)sektoriaus ūkių darbo sąnaudos (val.) palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (2,9 balo iš 5) bei „(Sub)sektoriaus ūkių gaunama kitų tiesioginių išmokų suma palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (2,4 balo iš 5). Remiantis (sub)sektorių vertinimu pagal minėtus kriterijus, sėklinių bulvių sektoriui būtina susietoji parama. Susietoji parama sėklinių bulvių sektoriui, padės palaikyti esamą gamybos potencialą Lietuvoje, prisidės didinant šio sektoriaus ūkių konkurencingumą.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai gali būti fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys visus reikalavimus, reikalingus bazinei pajamų paramai tvarumui didinti gauti. Taip pat šios paramos gavėjai:

- 1) turi būti įtraukti į Augalininkystės tarnybos administruojamą atestuotų dauginamosios medžiagos tiekėjų sąrašą;
- 2) privalo deklaruoti ne mažesnę kaip 0,5 ha plotą, kuriame auginamos sėklinės bulvės;
- 3) įsipareigoja Augalininkystės tarnybos nustatyta tvarka aprobuoti deklaruojamus sėklinių bulvių plotus ir sertifikuoti išaugintas sėklines bulves.

Kiti detalūs reikalavimai, jei bus būtina, bus nustatyti intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

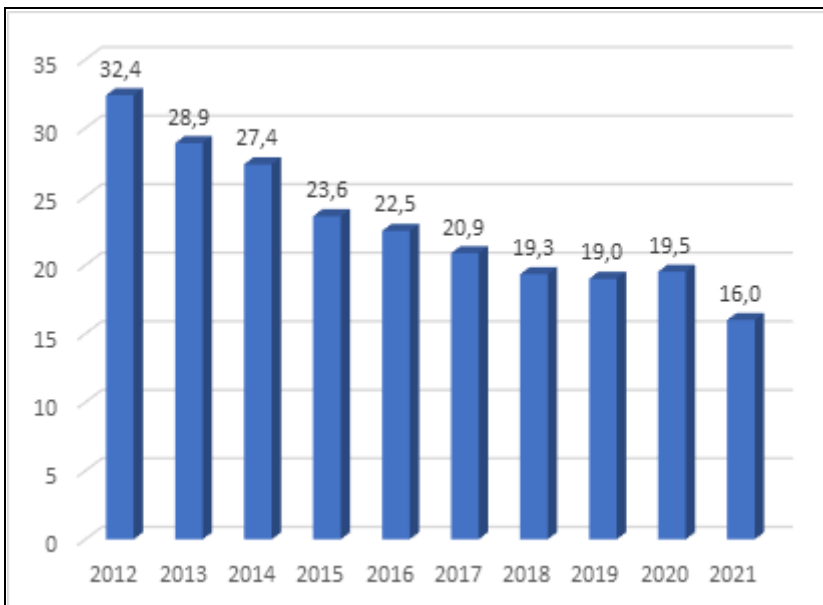
Parama sėklinių bulvių auginimui bus teikiama remiantis tęstinumo principu, tęsiant iki 2023 m. teikiama parama. Susietoji parama sėklinėms bulvėms buvo pradėta taikyti tik nuo 2017 m., kai buvo pastebėtos ryškios šio sektoriaus traukimosi tendencijos. Teikiama parama padėjo sustabdyti šio sektoriaus traukimąsi ir stabilizuoti situaciją jame. Mažėjant auginamų bulvių plotams bei sėklinių bulvių kainoms išlaikant varijavimo tendenciją, sėklinių bulvių auginimo perspektyvos miglotos, todėl, norint skatinti ūkius ne tik neatsisakyti veiklos, tačiau ir toliau investuoti į ūkių modernizavimą, svarbu užtikrinti tęstiną paramos stabilumą. Atsižvelgiant į paramos efektyvumą praėjusiu laikotarpiu ir infliaciją, taip pat remiantis tęstinumo principu, sėklinių augintojams numatyta mokėti apie 600 Eur/ha išmokas už sėklinių bulvių pasėlius, tam skiriant 0,013 proc. visų tiesioginėms išmokoms skirtų finansinių asignavimų.

Išmokų dydžiai nustatomi remiantis 2019–2020 m. deklaruotų sėklinių bulvių plotų vidurkiu, kurį siekiama išlaikyti 2023–2027 m. finansinio programavimo periodu. Išmokų dydis gali kisti priklausomai nuo deklaruojamų sėklinių bulvių plotų kaitos (2017–2020 m. sėklinių bulvių plotas kito 40 proc. nuo vidurkio). Taip pat reikia atsižvelgti į kitų veiksnių pasireiškimo riziką, ypač COVID-19 pandemijos bei Rusijos invazijos į Ukrainą kontekste, kas gali turėti svarbios įtakos augintojų elgsenai, sėklinių bulvių plotų kaitai bei išmokos dydžiui. Lietuvai esant itin arti karo Ukrainoje epicentro, nestabilumas žemės ūkio sektoriuje gali būti labai didelis; numatomas galimas iki 30 proc. išmokos dydžio nuokrypis.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

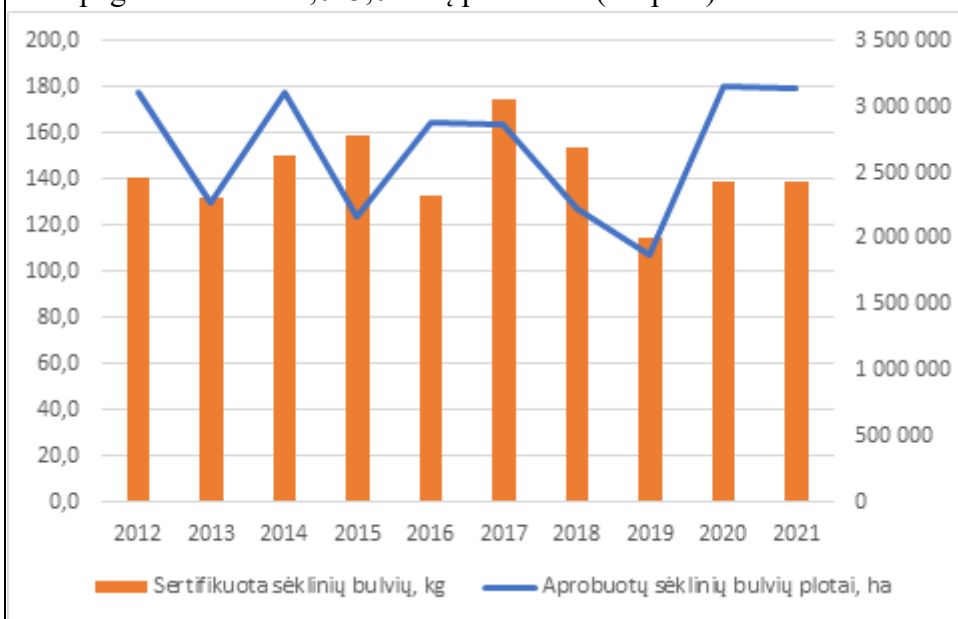
Sunkumų, su kuriais susiduria tikslinis (-iai) sektorius (-iai) / gamyba (-os) arba ūkininkavimo rūšis (-ys), pagrindimas.

Sėklinių bulvių subsektorius yra labai svarbus, užtikrinantis sertifikuotos bulvių sėklos pasiūlą bulvių augintojams. Sektoriuje sukaupta daug žinių bei patirties, įgytas didelis technologinis potencialas, tačiau eilę metų šis subsektorius traukėsi. Pagrindinė to priežastis - visiška jo priklausomybė nuo situacijos bulvių sektoriuje, kuris savo ruožtu drastiškai mažėja (tiek dėl mažėjančio bulvių vartojimo, tiek dėl smunkančio veiklos patrauklumo bulvių augintojams ir jų perėjimo į kitas veiklas): bulvių plotai per pastarąjį dešimtmetį sumažėjo beveik dvigubai (nuo 32,4 tūkst. ha 2012 m. iki 16,0 tūkst. ha 2021 m.) (B1 pav.).

B1 pav. Bulvių plotai Lietuvoje 2012–2020 m., tūkst. ha
Šaltinis: Lietuvos Statistikos departamento duomenys

Sektoriaus silpimą atspindi ir aprobuotų sėklinių bulvių plotų bei sertifikuotos sėklos kiekių pokyčiai. Per laikotarpį nuo 2012 m. aprobuotų sėklinių bulvių plotai neviršijo 180 ha, o sertifikuotų sėklinių bulvių buvo pagaminama tik 2,0–3,0 tonų per metus (B2 pav.).

B2. pav. Sertifikuotų sėklinių bulvių pasėlių plotai ir išauginami sertifikuotos sėklinių bulvių kiekiai Lietuvoje 2012–2020 m. ha, kg.

Šaltinis: Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos duomenys

Paruoštų sėklinių bulvių kiekio pakanka apšodinti tik 2,5–5,0 proc. visų Lietuvoje auginamų bulvių ploto. Siekiant užsitikrinti bulvių sėklininkystės lygį ir realizavimą rinkoje, sėklinių bulvių pasėlių plotai turėtų būti plečiami, siekiant, kad kasmet $\frac{1}{4}$ visų bulvių pasėlių Lietuvoje būtų auginama iš sertifikuotos sėklos. Tačiau, atsižvelgiant į šiandieninę situaciją, esamų plotų išlaikymas jau būtų geras rezultatas. Sėklinių bulvių auginimas dėl savo specifikos yra gerokai sudėtingesnis nei kitų rūšių sėklų (pvz. javų) ar tuo labiau kitų augalų kultūrų (ne sėklų) auginimą. Šie ūkiai turi specializuotis vienoje veikloje (jos nediversifikuojant) dėl reikalingų atitinkamų patalpų ir įrangos, būtinų karantino sąlygų aukštos kokybės sėklai užauginti, sanitarinių apsaugos zonų ir pan. Dėl šios veiklos imlumo darbui, bulvių sėklininkystės ūkių darbo sąnaudos labai didelės.

Šios priežastys sukuria grėsmę sėklinių bulvių subsektoriaus išlikimui, kadangi mažas pelningumas

(nuostolingumas) bei sunkiai prognozuojamos ateities perspektyvos gali paskatinti šiuos specializuotus ūkius trauktis iš veiklos. Naujų atėjimas dėl labai didelių reikalingų pradinių investicijų bei jau minėtų priežasčių yra sunkiai tikėtinas.

Koks yra intervencijos tikslas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

- padidinti konkurencingumą
- gerinti kokybę
- padidinti tvarumą

Kaip intervencija bus sprendžiami nustatyti sunkumai (t. y. paaiškinimas apie tai, į ką orientuojamasi)?

Susietoji parama leis užtikrinti šių ūkių dalinių pajamų stabilumą, taip prisidedama prie jų gyvybingumo bei ekonominio tvarumo didinimo – esminių faktorių išlaikant šiuos ūkius rinkoje.

Susietoji parama ūkiams, veikiantiems bulvių sėklininkystės subsektoriuje būtų reikšminga finansinė garantija net ir mažo derliaus metais ir, nepaisant svyruojančios sertifikuotos bulvių sėklos rinkos kainos, sėklinių bulvių augintojai galėtų jaustis saugūs. Tokiu būdu būtų užtikrintas veiklos patrauklumas ir tai padėtų išvengti neigiamų padarinių visam bulvių auginimo sektoriui.

Parama padėtų sumažinti pajamų skirtumus tarp sektorių ir padidintų šio bulvių sėklininkystės subsektoriaus konkurencingumą.

Susietosios tiesioginės išmokos už sėklai auginamų bulvių plotus mokamos tik nuo 2017 m. Paramos tęstinumas yra labai svarbus, siekiant užtikrinti ūkininkams galimybes prognozuoti ūkio veiklos rodiklius bei garantuoti tam tikrą stabilumą.

Su kuo susijęs (-ę) sektorius (-iai)?

Sėklos

Svarbos pagrindimas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

Specializuotų sėklinių bulvių ūkių rėmimas prisideda prie viso bulvių auginimo sektoriaus pažangos. Didelį bulvių populiarumą Lietuvoje lemia vartotojų mitybos įpročiai, gyvulių šėrimo tradicijos, taip pat bulvių ir jų produktų transportavimo, laikymo ir naudojimo paprastumas.

Kasmet ūkininkai praranda nemažą dalį savo produkcijos dėl bulvių ligų ir kenkėjų. Todėl, siekiant kokybiško ir pilno derliaus, atsparumas kenkėjams yra ypač svarbi. Didžiausias dėmesys skiriamas priemonėms, kurios leidžia natūraliais būdais kontroliuoti kenkėjų plitimą ir jų daromą žalą. Ligoms ir kenkėjams atsparių bulvių veislių veisimas yra itin svarbi profilaktikos priemonė

Neatnaujintos (t. y. išsaugotos) bulvių sėklos kokybė kasmet prastėja, nes ji labiau linkusi į įvairias ligas, ypač virusines infekcijas, plintančias per užkrėstus gumbus. Nekontrijuojamos bulvių ligos mažina bulvių derlių ar net juos sunaikina. Todėl virusams atsparių bulvių veislių auginimas yra geriausia priemonė (ekonominiu ir ekologiniu požiūriu) kovojant su bulvių virusinėmis ligomis.

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka Vandens pagrindų direktyvą (t. y. 2000/60/EB).

Lietuvos upių baseinų rajonų (toliau – UBR) valdymo planuose nėra identifikuota vandens telkinių, kurių būklei neigiamą poveikį darytų vandens paėmimas drėkinimui. Nacionalinių teisės aktų (LR Vandens įstatymo, LR Žemės gelmių įstatymo) reikalavimai dėl leidimų vandens paėmimui iš paviršinių ir požeminio vandens telkinių, atitinkantys Direktyvos 2000/60/EC 11 straipsnio 3 dalies e punkto nuostatas dėl vandens paėmimo ir naudojimo kontrolės priemonių, yra integruoti į Valdymo reikalavimus (VR): VR1 – užtikrinti veiksmingą požeminio ir paviršinio vandens paėmimo valdymą. Paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniu išgauti tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. D1-302 „Dėl Paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniu išgauti tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Pasklidusios žemės ūkio taršos kontrolės priemonės, atitinkančios Direktyvos 2000/60/EC 11 straipsnio 3 dalies h punkto nuostatas, yra integruotos į BŽŪP paramos valdymo reikalavimus bei GAAB reikalavimus. Valdymo reikalavimai, susiję su vandens telkinių apsauga: 1) VR2 – užtikrinti tinkamą organinių ir mineralinių trąšų naudojimą, tręšimo normų laikymąsi, trąšų naudojimo apribojimus tam tikrais laikotarpiais, buferinių zonų apsauga; bei 2) VR8 – užtikrinti tausų augalų apsaugos produktų naudojimą, turint tam reikalingų žinių, naudojant patikrintą apdorojimo augalų apsaugos produktais

įrangą, laikantis naudojimo apribojimų augalų apsaugos produktams jautriose teritorijose, tinkamai tvarkant bei saugant augalų apsaugos produktus jų likučius ir pakuotes.

GAAB reikalavimai: GAAB 4 – Pareiškėjams draudžiama dirbti žemę ir paskleisti mineralines trąšas, augalų apsaugos produktus, vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, pažymėtos Paviršinio vandens telkinių apsaugos pakrančių apsaugos juostų sluoksnyje.

Susietąją paramą gaunančio sektoriaus ūkio subjektai prie Direktyvos 2000/60/EC tikslų taip pat prisidės dalyvaujant ekologinėse sistemose ar įgyvendindami II ramsčio agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities veiklas. Tad papildomų priemonių, skirtų užtikrinti suplanuotų intervencijų pagal susietąją pajamų paramą suderinamumą su BVPD tikslais, Lietuvoje nereikia.

Ar intervencinė priemonė iš dalies arba visiškai finansuojama iš baltyminių augalų papildomo finansavimo (iš viso ne daugiau kaip 2 %), kaip numatyta Strateginių planų reglamento 96 straipsnio 3 dalyje?

Taip Ne

Jei intervencinė priemonė skirta ankštinių augalų ir žolių deriniui: nurodykite derinyje esančių ankštinių augalų procentinę dalį.

Netaikoma

Šilkaverpiams teikiama susietoji pajamų parama yra su gyvūnais susijusi parama, kai naudojant „gyvūną“ (angl. „head“) kaip pagrindinį paramos vienetą reikia iš anksto paaiškinti:

paaiškinkite šio vieneto ir gyvūno (angl. „head“) perskaičiavimo kursą (t. y. kiek šių vienetų atitinka 1 gyvūną („head“)?), pvz., rodiklių tikslais.

Netaikoma

Komentare galima pateikti papildomą paaiškinimą (pvz., kiaušinių, kurie turi būti dėžutėje, svoris).

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Geltonoji dėžė“

Paaiškinimas, ar intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 6.5 straipsnio arba 2 priedo nuostatas („mėlynoji dėžė“), ir jei taip, kaip jos laikomasi

Pagalba yra susijusi su gamyba ir neatitinka PPO žalios dėžutės paramos kriterijų. Pagalba taip pat nėra gamybos apimties ribojančio pobūdžio, todėl ji klasifikuojama kaip geltona.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI03sus01.7bulv - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis sėklinių bulvių augintojams	Vienoda		R.4; R.8

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI03sus01.7bulv - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis sėklinių bulvių augintojams

Visiems sėklinių bulvių augintojams taikomas vienodas išmokos dydis už ploto vienetą.

Jei tam tikrais metais sėklinių bulvių plotas, atitinkantis paramos skyrimo sąlygas paramai pagal šią susietosios paramos priemonę gauti, būtų didesnis arba mažesnis už planuojamą, atsižvelgiant į biudžeto viršutinės ribas (finansinius asignavimus šiam sektoriui) bus proporcingai koreguojami išmokų dydžiai.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus01.7bulv - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis sėklinių bulvių augintojams	Planuojama vieneto suma	582,09	591,10	599,32	607,80	607,95	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	407,46	413,59	419,52	425,46	425,46	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	756,72	768,09	779,12	790,14	790,14	
	O.10 (vienetas: Hektarai)	131,05	131,05	131,05	131,05	131,05	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	76 282,89	77 463,66	78 540,89	79 652,19	79 671,85	391 611,48
IŠ VISO	O.10 (vienetas: Hektarai)	131,05	131,05	131,05	131,05	131,05	Suma: 655,25 Didžiausia suma: 131,05
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	76 282,89	77 463,66	78 540,89	79 652,19	79 671,85	391 611,48
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						

TI03sus02.1 - Susietoji pajamų parama pieninių veislių karvių augintojams

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI03sus02.1
Intervencijos pavadinimas	Susietoji pajamų parama pieninių veislių karvių augintojams
Priemonės rūšis	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas
Bendrasis produkto rodiklis	O.11. Gyvūnų, už kuriuos skiriama susietoji pajamų parama, skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje, kadangi veiklos sąlygos pieninių karvių laikytojams skirtingose šalies vietovėse pakankamai reikšmingai nesiskiria.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

SO2 labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizacijai

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
a.3	Palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį	Vidutinis	Taip
b.1	Skatinti aukštesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų gamybą, visų pirma remiant perdirbimą	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

R.8 Ūkių, kuriems suteiktas pajamų rėmimas konkurencingumui, tvarumui ar kokybei didinti, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Susietoji parama pienininkystės sektoriui taikoma siekiant stabdyti pieno gamybos mažėjimą bei itin spartų pieno ūkių traukimąsi iš veiklos.

Kadangi įvairūs šalies žemės ūkio sektoriai susiduria su įvairiomis, tačiau skirtingomis problemomis ir iššūkiais, siekiant tikslingiau ir efektyviau paskirstyti susietąją paramą, kartu atsižvelgiant į Pasaulio prekybos organizacijos susitarimus, buvo nustatyti kriterijai, kuriais remiantis sektoriai buvo reitinguojami pagal paramos jiems būtinumą. Remiantis mokslininkų, valdžios atstovų bei gamintojų asociacijų apklausa, svarbiausi kriterijai, paskirstant paramą turėtų būti „Šalies apsirūpinimas (sub)sektoriaus produkcija vidaus reikmėms“ (4,8 balo iš 5) bei „(Sub)sektoriaus plotų / gyvulių skaičiaus pokytis (vidutiniškai per pastaruosius 5 metus)“ (4,4 balo iš 5). Kiti paramos skirstymo kriterijai: „(Sub)sektoriaus svarba šalies perdirbimo pramonei“ (3,4 balo iš 5), „(Sub)sektoriaus ūkių pelno (su ir be subsidijų) atotrūkis palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (3,3 balo iš 5), „(Sub)sektoriaus ūkių darbo sąnaudos (val.) palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (2,9 balo iš 5) bei „(Sub)sektoriaus ūkių gaunama

kitų tiesioginių išmokų suma palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu” (2,4 balo iš 5).

Remiantis (sub)sektorių vertinimu pagal minėtus kriterijus, buvo nustatyta, kad pienininkystės sektoriui parama ypatingai reikalinga. Pagrindinis šios intervencinės priemonės tikslas – mažinti pajamų atotrūkį tarp pienininkystės ir kitų žemės ūkio sektorių. Parama bus teikiama už visas laikytojo laikomas pieninių veislių karves. Išmokos dydis laiptuojamas priklausomai nuo karvių skaičiaus. Nustatyti keturi išmokų dydžių laiptai. Išmokos laiptuojamos siekiant tikslingesnio ir efektyvesnio paramos paskirstymo bei ilgalaikio jos poveikio. Laiptavimas padės sukcentruoti paramą perspektyviems, tačiau sunkumų patiriantiems ūkiams, taip siekiant juo išlaikyti rinkoje.

Taip pat bus mokamas priedas pripažintų kooperatinių bendrovių nariams už jų laikomas pienines karves (tačiau ne daugiau nei už 150 karvių) – toks paramos schemos dizainas turėtų paskatinti ūkius sparčiau jungtis į kooperatines bendroves, kas itin aktualu Lietuvai dėl labai mažo vidutinio pieno ūkio dydžio, lemiančio mažą efektyvumą, nepakankamą pieno kokybę, didesnes gamybos sąnaudas, didelius surinkimo kaštus bei mažas kainas, kas savo ruožtu įtakoja ūkių nuostolingumą.

Be susietosios pajamų paramos už pienines karves kooperatinių bendrovių nariams, paskatinti kooperacijos plėtrą Lietuvoje turėtų ir skiriami papildomi atrankos balai pripažintų žemės ūkio kooperatyvų nariams vykdant projektų atranką pagal šias intervencines priemones: KP12vld „Investicijos į žemės ūkio valdas“; KP32svp „Smulkių – vidutinių ūkių plėtra“ ir KP19 sup „Labai smulkių ūkių plėtra“. Nurodytos intervencinės priemonės papildė vieną kitą, užtikrina didesnę sinergiją ir skatina pieno gamintojų bendradarbiavimą ir kooperavimąsi, siekiant pagerinti ūkininkų padėtį vertės grandinėje.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai gali būti fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys visus reikalavimus, reikalingus bazinei pajamų paramai tvarumui didinti gauti.

Parama mokama už Ūkinių gyvūnų registre (toliau – ŪGR) įregistruotas valdos valdytojo ir (ar) partnerių vardu ir nepertraukiamai laikytas valdoje išlaikymo laikotarpiu pienines karves, jeigu ŪGR yra nustatyta tvarka įregistruoti duomenys apie pieninės karvės prieauglio atvedimą arba gaišimą (negyvo prieauglio atvedimą arba išsimetimą) apibrėžtu laikotarpiu. Jeigu apibrėžtu laikotarpiu pieninė karvė ŪGR buvo registruota kitos valdos valdytojo ir (ar) partnerio vardu, laikoma, kad šis reikalavimas įvykdytas, jeigu prieauglio atvedimas arba gaišimas užregistruotas ŪGR bet kurios valdos valdytojo ir (ar) partnerio vardu apibrėžtu laikotarpiu. Išlaikymo laikotarpis ir apibrėžtas laikotarpis yra nustatomi nacionaliniuose teisės aktuose.

Valdų valdytojams, kurių valdoje buvo vykdomi pieninių veislių karvių produktyvumo tyrimai (nepertraukiamai per paskutiniuosius produktyvumo tyrimo metus), mokamas nustatyto dydžio (apie 10 EUR) susietosios paramos išmokos priedas už kiekvieną tiriamąją pieninę karvę.

Valdų valdytojams, kurie yra pripažintų kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) nariai, mokamas nustatyto dydžio (apie 30 Eur) susietosios paramos išmokos priedas už kiekvieną pieninę karvę, bet ne daugiau kaip už 150 pieninių karvių. Kiti detalūs reikalavimai, jei bus būtina, bus nustatyti intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Gyvulių tankumas Lietuvoje ribojamas nacionaliniais teisės aktais, įgyvendinančiais 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyvą 91/676/EEB dėl vandenių apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių, 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/60/EB, nustatančios Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus, ir 2016 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2016/2284 dėl tam tikrų valstybėse narėse į atmosferą išmetamų teršalų kiekio mažinimo. Taip pat reikia pažymėti, kad galvijų populiacijos tankumas Lietuvoje santykinai labai mažas, galvijų tankis 1 ŽŪN yra daugiau nei 2 kartus mažesnis nei ES-27 vidurkis. Ko pasėkoje galvijų augintojų indėlis į paviršinių ir gruntinių vandenių taršą santykinai nedidelis. Todėl papildomi reikalavimai dėl gyvulių tankumo netaikomi.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytą valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytą reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

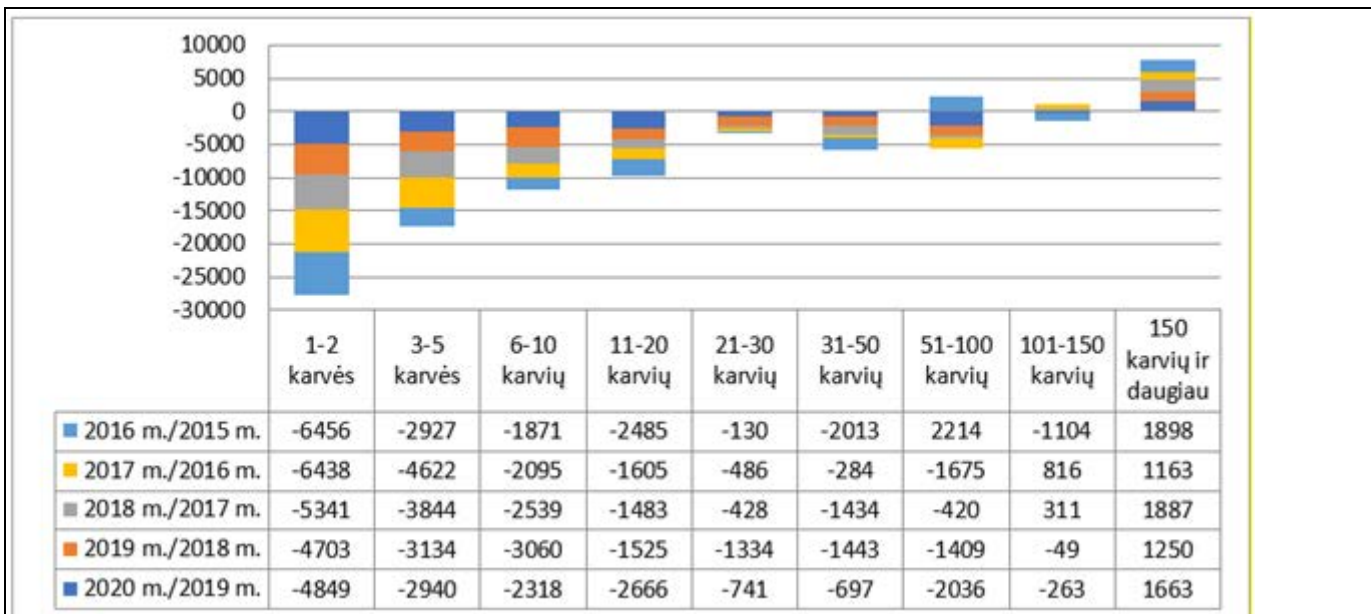
Aprašas

Išmokų dydžio skaičiavimo pagrindas – pajamų 1 sutartiniam šeimos darbuotojui atotrūkio tarp pienininkystės ūkių ir vidutinio darbo užmokesčio žemės ūkio sektoriuje mažinimas. Atsižvelgiant į paramos biudžeto apribojimus, nustatytas paramos dydis, kuris leis pasiekti, kad vidutinės pieno ūkio 1 SŠD pajamos nebūtų mažesnės nei 85 proc. vidutinio darbo užmokesčio žemės ūkio sektoriuje. Atitinkamai pieno gamintojams numatyta skirti 7,5403 proc. visų tiesioginėms išmokoms skirtų finansinių asignavimų.

Siekiant tikslingesnio ir efektyvesnio paramos paskirstymo bei ilgalaikio jos poveikio išmokos laiptuojamos. Išmokų laiptavimas pagrįstas įvairiais kriterijais: ūkių patiriamais ekonominiais ir finansiniais sunkumais, ūkių komercializacijos laipsniu, užimtumo ūkio veikloje laipsniu, svarba generuojant pieno pasiūlą bei ūkių perspektyvumu, t. y. ūkių galimybėmis išlikti rinkoje.

ŪADT duomenų analizė rodo, kad pieno sektoriuje ekonominiai ūkių rodikliai labai priklauso nuo ūkio dydžio. Labai smulkūs ūkiai (iki 25 tūkst. EUR ekonominio dydžio, turintys vidutiniškai iki 10 karvių), remiantis 2014–2018 m. ŽŪIKVC duomenimis, patiria daugiau išlaidų, nei sukuria produkcijos, todėl dirba nuostolingai. Smulkausių pieno ūkių nuostolingumą didžiaja dalimi lemia mažos ir nestabilios pieno supirkimo kainos. Dėl supirkėjams pateikiamų mažų pieno kiekių ir atitinkamai didesnių pieno surinkimo kaštų, taip pat dėl tiekiamo pieno kokybės bei papildomai reikalingų atlikti tyrimų, smulkiausi (iki 10 karvių) ūkiai gauna beveik trečdaliu mažesnę kainą nei stambūs pieno statytojai. Veiklos nuostolingumas neleidžia šiems ūkiams nei gerinti karvių produktyvumo, nei modernizuotis ar plėstis. Šie ūkiai, supirkimui parduodami nedidelius pieno kiekius, negali ir ateityje negalės (nebent kooperuosis, tačiau kooperacijos plėtra ypatingai lėta) užsitikrinti didelių ir stabilių pieno supirkimo kainų, kadangi pieno surinkimo, jo kokybės tikrinimo bei pan. kaštai riboja supirkimo kainos didinimo galimybes. Perdirbėjams labiau apsimoka pieną importuoti iš netoliese esančių kaimyninių šalių didelių pieno gamintojų (dauguma pieno perdirbimo įmonių įsikūrusios netoli kitų valstybių sienos) nei surinkti iš mažų Lietuvos ūkių. Nededėjant supirkimo kainai, maži ūkiai ir toliau veiks nuostolingai, kas paskatins didelę šių ūkių dalis trauktis iš prekinės gamybos. Parama tokiems ūkiams labai reikalinga, tačiau, galima daryti prielaidą, kad jos poveikis ūkių ekonominiams rodikliams bei gyvybingumui būtų menkas bei trumpalaikis. Parama galbūt sulėtintų mažų ūkių traukimąsi, tačiau nesikooperuojant ar nesiimant kitų veiksmų (pvz.: perdirbimo įrangos savo ūkyje įdiegimo, ar pan.), jų veiklos perspektyvos nėra palankios ir, remiantis tiek Lietuvos, tiek visos ES tendencijomis, didžioji dalis smulkausių pieno ūkių ilguoju laikotarpiu pasitrauks iš komercinės veiklos. Nors tokių ūkių dalis visoje pieno ūkių struktūroje labai didelė, jų įtaka bendrai pieno gamybai dėl santykinai mažo laikomų karvių skaičiaus yra santykinai nežymi (apie 16 proc. parduodamo pieno).

Pieno supirkimo kaina didėja, jei gamintojas supirkėjui patiekia daugiau kaip 40 tonų pieno. Tokį pieno kiekį nesikooperuodami gali pateikti daugiau nei 10 karvių laikantys ūkiai. Mažų ir vidutinių ūkių (laikančių 10-150 karvių) efektyvumas (matuojant bendrąja produkcija 1 EUR išlaidų), ŪADT duomenimis, prilygsta stambių ūkių efektyvumui. Tokie ūkiai yra perspektyvūs ir gali sėkmingai konkuruoti rinkoje. Jie taip pat svariai prisideda prie pieno žaliavos kiekio kūrimo – pateikdami apie 45 proc. viso parduodamo pieno. Todėl šie ūkiai yra labai svarbūs tiek ekonominiu, tiek ir socialiniu požiūriu. Ūkiai, laikantys daugiau nei 10 karvių yra pilno užimtumo ūkiai, t. y. ūkiai, kuriems pienininkystės veikla yra pagrindinis ar vienintelis pajamų šaltinis. Todėl jų išlaikymas žemės ūkio veikloje labai svarbus. Nors, remiantis, ŪADT duomenimis maži ir vidutiniai ūkiai (laikantys 10 - 150 karvių), dirba nenuostolingai, tačiau pelnai labai nedideli, neskatinantys tęsti gamybos, ko pasėkoje jų skaičius per pastaruosius penkerius metus mažėja (P1 pav.). Dėl nedidelių pelnų stokojama lėšų investicijoms į ūkių plėtrą, modernizavimą ir naujų technologijų diegimą, o tai lemia santykinai mažą karvių produktyvumą, mažesnę efektyvumą ir atitinkamai santykinai nedideles pajamas.

P1 pav. Karvių skaičiaus pokytis 2015–2020 m. sausio 1 d., pagal ūkio dydį

Šaltinis: ŽŪIKVC

Didžiausių ūkių (virš 250 tūkst. EUR ekonominio dydžio, turintys daugiau nei 150 karvių), sudarantys absoliučią ūkių mažumą, tačiau laikantys didelę dalį visų karvių, pelnas lenkia kitų ūkių grupių pelnus. Stambūs pieno ūkiai yra modernūs, turi geras auginimo sąlygas, o pienas yra melžiamas kokybės reikalavimus atitinkančia melžimo įranga. Šių ūkių karvių produktyvumas didelis ir augantis, jų pateikiamo pieno kokybė aukšta, kiekiai dideli.

Didieji ūkiai generuoja didžiausią pieno žaliavos pasiūlą (apie 40 proc.) bei itin ženkliai prisideda prie nuolatinio užimtumo aplinkinių teritorijų gyventojams užtikrinimo (virš 150 karvių laikantys ūkiai vidutiniškai nuolatiniam darbui samdo daugiau nei dvigubai daugiau darbuotojų nei 50–100 karvių laikantys ūkiai), todėl yra itin svarbūs tiek ekonominiu, tiek socialiniu požiūriu. Susietoji parama šiems ūkiams sudaro galimybes gerinti ūkio veiklą, investuoti į efektyvumo didinimą bei vis griežtėjančių agro-aplinkosauginių reikalavimų laikymąsi.

Pagrindinis šios paramos tikslas – palaikyti perspektyvių, tačiau sunkumus patiriančių ūkių pajamas. Perspektyviais ūkiais galima laikyti ūkius, kurie ilguoju laikotarpiu (ilgiau nei 5 metus) galėtų išlikti rinkos dalyviais.

Įvertinus įvairius anksčiau minėtus kriterijus, numatyti 4 išmokų laiptai.

Susietosios išmokos už pienines karves bus mokamos papildomumo (laiptuojamuoju) principu, t. y. išmokos mokamos visiems ūkiams už visas laikomas karves, tačiau pagal skirtingus kiekvienos pakopos įkainius. Nustatytos keturios išmokų pakopos: 1) už pirmąsias 10 karvių, 2) už 11–50-tąją karves, 3) už 51–150-tąją karves, bei 4) likusias karves.

Išmokų variacijos lubos priklauso nuo keleto veiksnių. Pirmiausia numatytas kasmetinis paramos didėjimas, siekiant bent iš dalies kompensuoti vidutinio darbo užmokesčio sektoriuje didėjimą, lyginant su pieno sektoriumi. Antra, išmokos dydis apskaičiuotas remiantis prognoziniiais karvių skaičiaus duomenimis. Faktinis karvių skaičiaus kitimas (įskaitant tas, kurioms taikomi produktyvumo tyrimai), turės įtakos išmokos dydžiui. Žemiausios variacijos lubos numatytos įvertinant prielaidą, kad dėl didesnės nei ankstesniu laikotarpiu paramos, karvių augintojų skaičius bei jų laikomų karvių skaičius mažės lėčiau, o esami ūkiai dėl palankesnių sąlygų plėsis. Taip pat reikia atsižvelgti į kitų veiksnių pasireiškimo riziką, ypač COVID-19 pandemijos bei Rusijos invazijos į Ukrainą kontekste, kas gali turėti svarbios įtakos augintojų elgsenai, galvijų skaičiaus pokyčiams bei išmokos dydžiui. Lietuvai esant itin arti karo Ukrainoje epicentro, nestabilumas žemės ūkio sektoriuje gali būti labai didelis; numatomas galimas iki 30 proc. nustatytų išmokos dydžių nuokrypis.

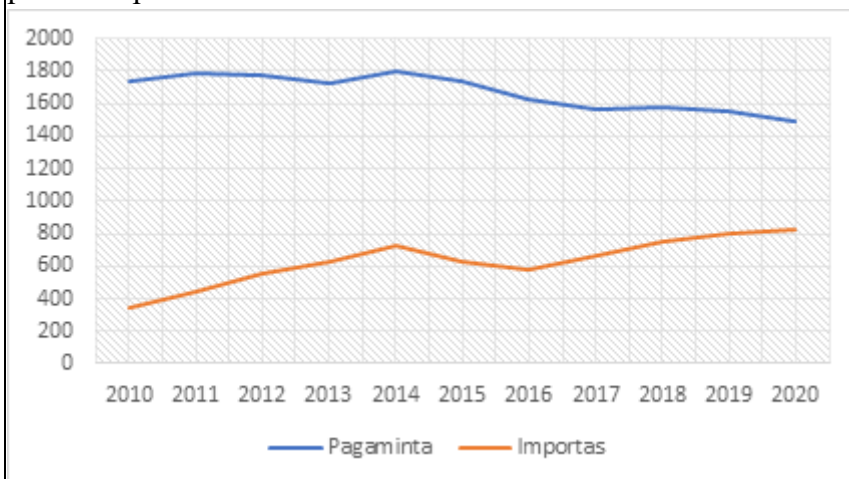
Pripažintos kooperatinės bendrovės (kooperatyvo) nariams už jų laikomas pieninių veislių karves bus mokamas 30 EUR susietosios paramos išmokos priedas už kiekvieną pieninės veislės karvę (bet ne

daugiau nei už 150 karvių). Šios išmokos tikslas – padidinti ūkių motyvą jungtis į kooperatines bendroves. Išmokos dydis nustatytas remiantis ekspertų apklausa – vienu dažniausiai ekonomikos moksle taikomu metodu tiriant veiklos intencijas.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Sunkumų, su kuriais susiduria tikslinis (-iai) sektorius (-iai) / gamyba (-os) arba ūkininkavimo rūšis (-ys), pagrindimas.

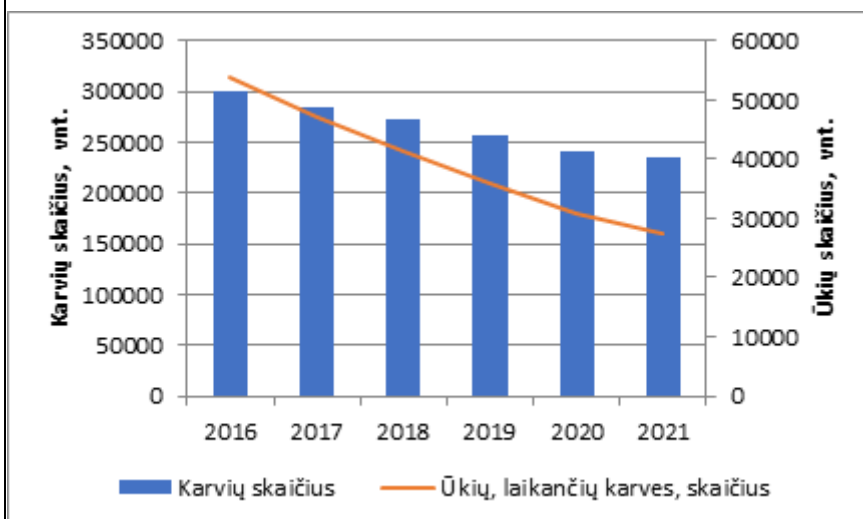
Pieno gamybos sektorius jau eilę metų traukiasi. Gamyba mažėja, todėl Lietuvos pieno gamintojai nebegali patenkinti pieno perdirbimo pramonės įmonių, kurios apie pusę pardavimo pajamų gauna iš eksporto, žaliavos poreikį. Trūkstant žaliavos, jos kasmet vis daugiau importuojama iš kaimyninių šalių (P2 pav.). 2019–2020 m. buvo importuota daugiau kaip ketvirtadalis viso tais metais pieno pramonėje perdirbto pieno.

P2 pav. Pieno ir pieno produktų gamyba (tūkst. t) bei importas (tūkst. t) Lietuvoje 2010–2020 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

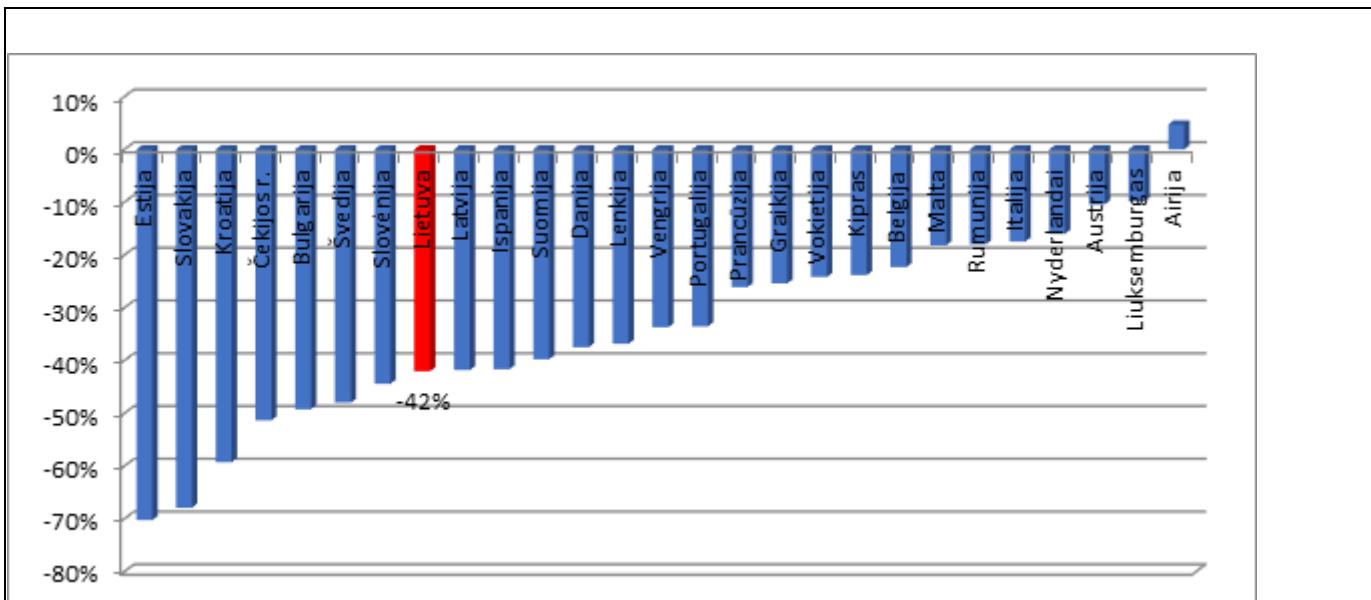
Gamybos mažėjimą didžiaja dalimi lemia spartus pieno ūkių traukimas iš veiklos. 2020 m. pieno sektoriuje veikė 27468 ūkiai – beveik per pusę mažiau nei 2016 m. (P3 pav.). Laikomų pieninių karvių skaičius per šį laikotarpį sumažėjo 22 proc.

P3 pav. Ūkių, laikančių pienines karves, bei karvių skaičius 2016 – 2021 m. sausio 1 d.

Šaltinis: ŽŪIKVC

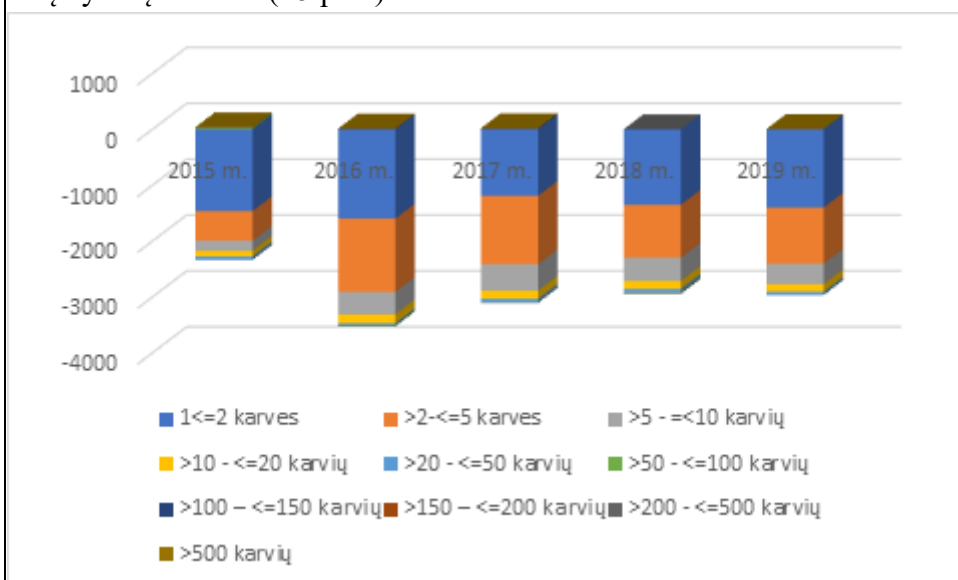
Nors smulkių ir vidutinių pieno ūkių pasitraukimas ir užimtųjų pirminėje gamyboje yra neišvengiamas ir atitinka tendencijas vykstančias kitose Europos Sąjungos šalyse, tačiau Lietuvoje šis mažėjimas yra vienas sparčiausių tarp ES šalių ir dėl didelio užimtųjų skaičiaus šiame sektoriuje, keliantis grėsmę socialiniam bei ekonominiam stabilumui šalies kaimo regionuose (P4 pav.).

P4 pav. Pienininkystės ūkių skaičiaus pokytis, lyginant 2016 m. su 2007 m., proc.

Šaltinis: EUROSTAT

Labiausiai mažėja mažų ūkių, laikančių 1–2 karves, skaičius, tačiau mažėjimo tendencijos stebimos ir visų kitų dydžių ūkiuose (P5 pav.).

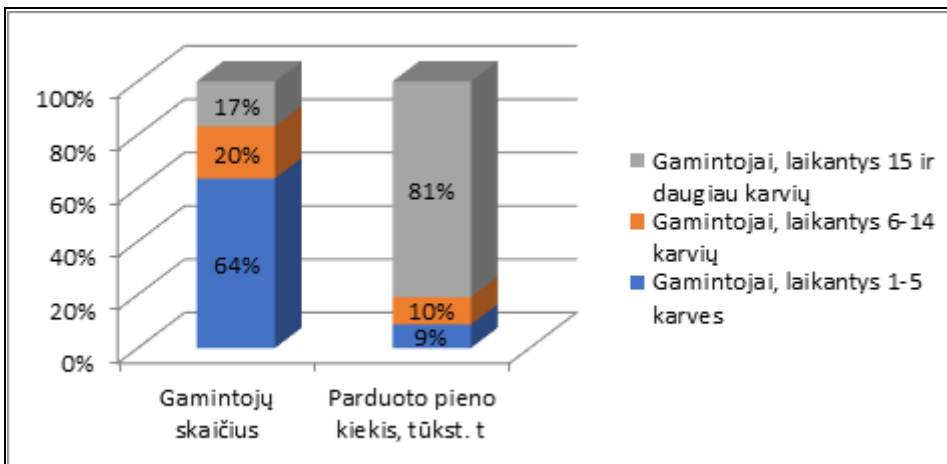

P5 pav. Melžiamų karvių laikytojų skaičiaus pokytis 2015–2019 m. pagal laikomą karvių skaičių, vnt.

Šaltinis: ŽŪIKVC

Didėjantis karvių skaičius dideliuose ūkiuose, kartu su augančiu vidutiniu karvių produktyvumu, nespėja „padengti“ pasitraukiančių ūkių pieno gamybos apimčių.

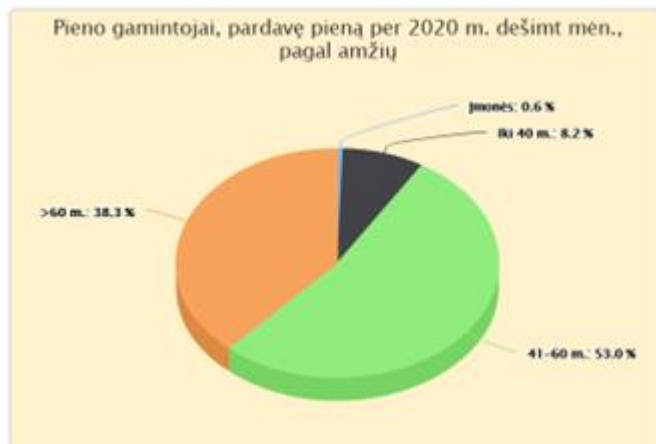
Nepaisant spartaus smulkių ūkių mažėjimo, pieną parduodančių ūkių struktūroje vis dar dominuoja smulkūs, 1–5 karves laikantys ūkiai, sudarantys 64 proc. visų pieno ūkių, nors jų rinkai tiekiamas pienas sudaro tik 9 proc. (P6 pav.). Tai vienas mažiausių dydžių ES. Mažas ūkio dydis lemia mažą efektyvumą, nepakankamą pieno kokybę, didesnes gamybos sąnaudas, didelius surinkimo kaštus bei mažas kainas, kas savo ruožtu įtakoja ūkių nuostolingumą.

P6 pav. Ūkių, gaminančių pieną pardavimui, struktūra ir jų pardavimui pagaminto pieno dalis 2021 m. 9 mėn. pagal laikomą karvių skaičių, vnt., tūkst. t

Šaltinis: EKVI skaičiavimai, remiantis ŽŪIKVC duomenimis

Atsižvelgiant į tai, kad labai maži ūkiai vis dar sudaro didžiąją visų pieno ūkių dalį, bei į tai, kad 37 proc. visų pieno ūkių gamintojų sudaro vyresni nei 60 m. asmenys (P7 pav.), galima prognozuoti, kad spartaus pieno ūkių (ypač pačių smulkesnių, nepriklausomai nuo paramos lygio) traukimosi iš veiklos tendencija bent jau artimiausiu metu išliks.

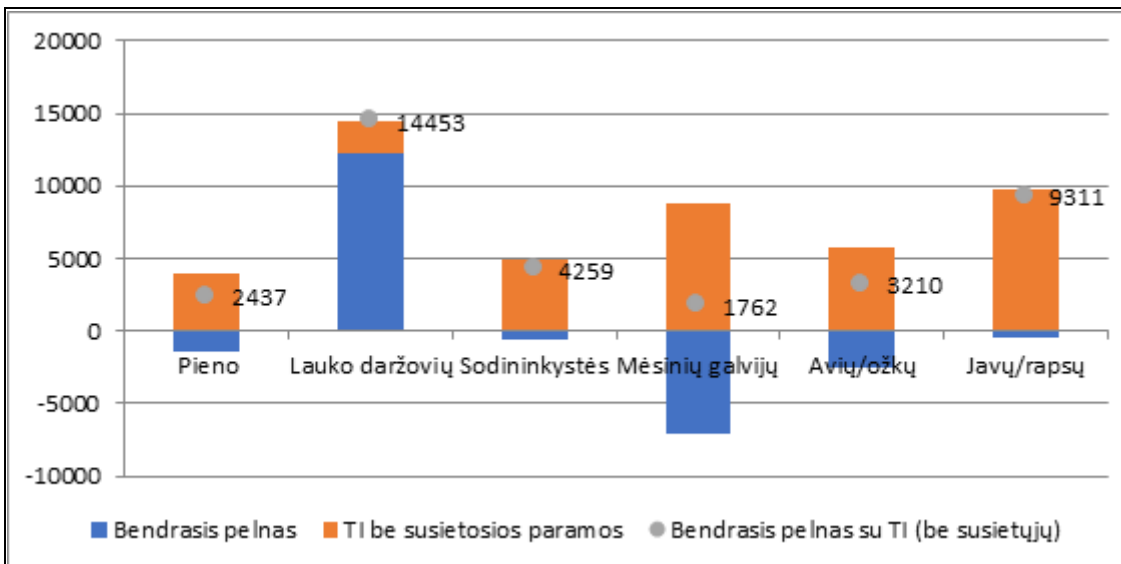

P7 pav. Pieno pardavę gamintojai bei jų karvių skaičius, pagal gamintojų amžių 2020 m., proc.

Šaltinis: ŽŪIKVC

Karvių produktyvumas, nors ir didėja, išlieka vienas mažiausių ES, kur visų šalių primilžio vidurkis iš vienos karvės 2019 m. siekė 7 346 kg, tuo tarpu Lietuvoje jis siekė vos 6 225 kg, t. y. tik 85 proc. ES vidurkio. Pagal kokybės rodiklį – baltymingumą, kuris svarbus gaminant sūrius (viena iš svarbiausių Lietuvos pieno pramonės specializacijų) – Lietuva taip pat atsilieka nuo ES vidurkio.

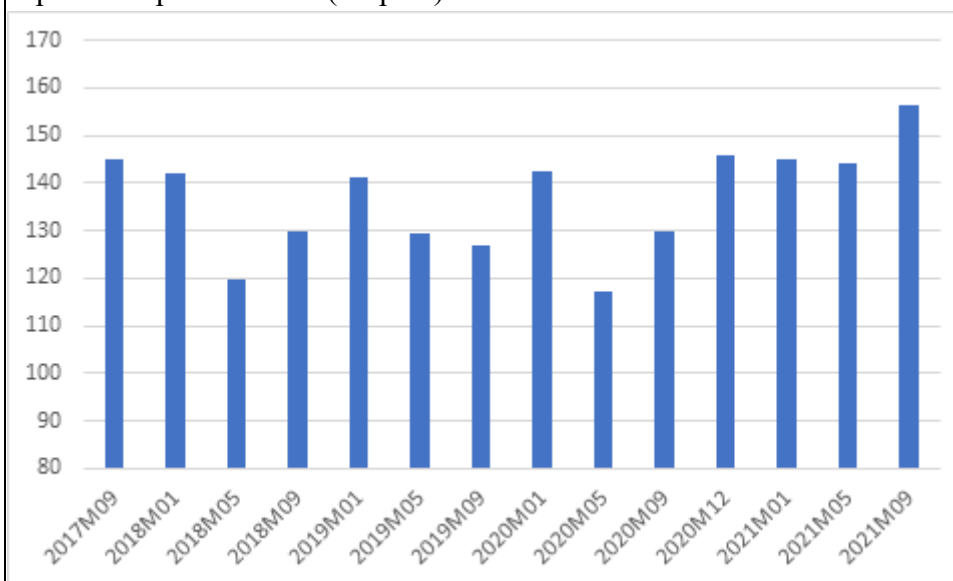
Lyginant pienininkystės ūkius su kitos specializacijos ūkiais, akivaizdu, kad pienininkystė yra viena mažiausiai pelningų (įskaitant subsidijas) veiklų (P8 pav.). Mažas pelningumas yra viena svarbiausių priežasčių, lemianti tai, kad pienininkystės verslas tampa vis mažiau patrauklus, kuomet būtų galima didžiąją dalimi paašškinti šių ūkių spartų mažėjimą.

P8 pav. Ūkių bendrojo pelno be subsidijų, tiesioginių išmokų be susietosios paramos ir šių abiejų rodiklių sumos svertinis vidurkis Lietuvoje 2014–2018 m. pagal ūkio specializaciją, EUR

Šaltinis: LAEI skaičiavimai, remiantis ŪADT duomenimis

Mažus pieno ūkių bendruosius pelnus/nuostolį bei nestabilumą didele dalimi lemia mažos (vidutinė žalio pieno supirkimo kaina Lietuvoje yra mažiausia tarp ES šalių) ir dideliais svyravimais pasižyminčios superkamo pieno kainos (P9 pav.).

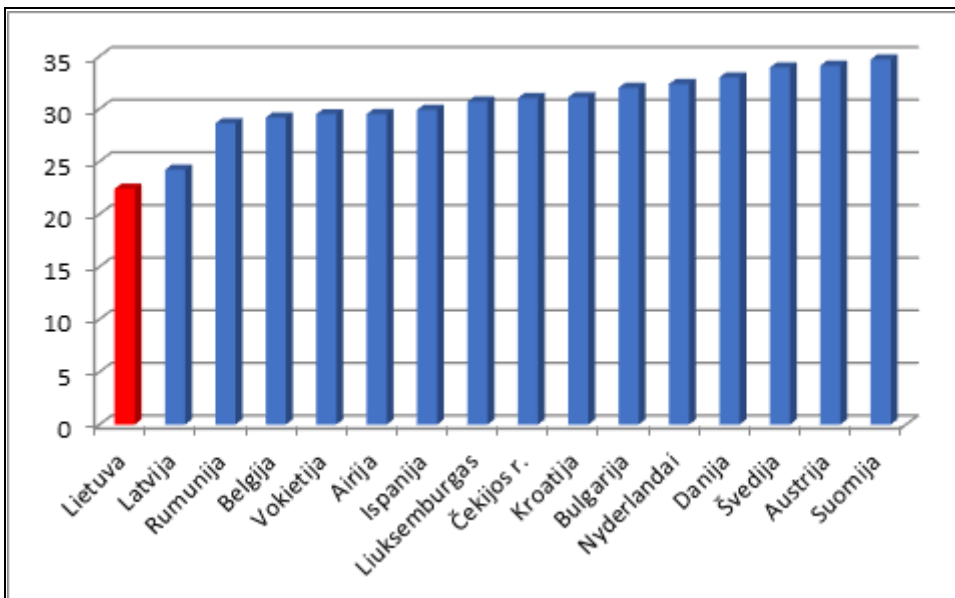

P9 pav. Natūralaus riebumo pieno supirkimo kainų indeksai, (2015 m. – 100).

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Vidutinė žalio pieno supirkimo kaina Lietuvoje yra mažiausia tarp ES šalių* (P10 pav.).

P10 pav. Vidutinė žalio 3,7 proc. riebumo pieno pardavimo kaina 2015–2020 m. ES šalyse, EUR/100 kg
Šaltinis: EUROSTAT

Dėl nepastovumo lemiamų problemų, kurios kyla dėl didelių kapitalo išlaidų, nestabilių pieno produktų kainų ir svyruojančių sunaudojamų išteklių bei energijos kainų gamybai, naudojami išteklių yra labai pažeidžiami.

Apibendrinant galima teigti, kad strategiškai svarbus Lietuvos pienininkystės sektorius yra atsidūręs labai pavojingoje situacijoje. Gerokai mažesnės pajamos iš pienininkystės, lyginant su kitomis žemės ūkio šakomis, nepalankios superkamo pieno kainų prognozės, didelis ir nuolatinis darbo krūvis bei kiti veiksniai skatina ūkininkus pereiti prie pelningesnių ūkininkavimo šakų arba iš viso trauktis iš žemės ūkio produkcijos gamybos. Ši situacija griauja tradiciškai stiprų ir reikšmingą Lietuvos pienininkystės sektorių. Tokia situacija susiklostė nepaisant pieninių karvių augintojams teikiamos paramos. Todėl galima daryti išvadą, kad siekiant stabdyti šio sektoriaus traukimąsi, jam parama būtina.

Koks yra intervencijos tikslas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

- padidinti konkurencingumą
- gerinti kokybę
- padidinti tvarumą

Kaip intervencija bus sprendžiami nustatyti sunkumai (t. y. paaiškinimas apie tai, į ką orientuojamasi)?

Pieninių veislių karvių augintojų pajamų palaikymas prisideda prie ūkių gyvybingumo bei ūkių ekonominio tvarumo didinimo.

Parama turėti paskatinti ir sudaryti palankesnes galimybes ūkiams plėstis, įskaitant plėtrą kooperacijos būdu, siekiant sumažinti su mažu dydžiu susijusius neigiamus efektus: mažą efektyvumą, nepakankamą pieno kokybę, didesnes gamybos sąnaudas, didelius surinkimo kaštus bei mažas kainas, kas savo ruožtu įtakoja ūkių nuostolingumą. Taip parama prisidėtų didinant pieno ūkių ekonominį tvarumą ir konkurencingumą.

Susietoji parama taip pat turėtų prisidėti prie pajamų atotrūkio tarp žemės ūkio sektorių mažinimo, ūkių pajamų svyravimų mažinimo, ko pasėkoje didėtų tiek atskirų ūkių gyvybingumas, tiek augtų viso sektoriaus konkurencingumas.

Parama taip pat turėtų paskatinti daugiau ūkių taikyti karvių produktyvumo tyrimus, kurie yra viena svarbiausių priemonių, lemiančių sėkmingą gyvūnų selekcijos procesą, racionalų ir pelningą jų veisimą, gerinant bandų sudėtį, produktyvumo ir sveikatingumo rodiklius, didinant pieno gamybos efektyvumą, ūkių stiprėjimą. Ši parama labiausiai prisideda prie kokybės gerinimo tiek ūkio, tiek viso sektoriaus lygiu.

Su kuo susijęs (-ę) sektorius (-iai)?

Pienas ir pieno produktai

Svarbos pagrindimas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

Pieno gamyba ir perdirbimas Lietuvoje yra vienas iš labiausiai išplėtotų žemės ūkio ir maisto sektorių ir nuo seno šalyje laikomas prioritetine žemės ūkio vystymosi kryptimi. Natūralaus riebumo pienas 2020 m. sudarė 14,7 proc. Lietuvos žemės ūkio produkcijos ir pagal dydį tai buvo antras didžiausias subsektorius po javų.

Pieno produktų gamybos įmonių sukurta bendroji pridėtinė vertė (BPV) 2015–2019 m. sudarė apie 20 proc. visos maisto produktų ir gamybos BPV ir apie 4 proc. apdirbamosios gamybos. Apie pusę pagaminamos produkcijos realizuojama užsienio rinkose, kas sudaro apie 26 proc. viso maisto produktų ir gėrimų gamybos įmonių eksporto. Kadangi gamybos ir perdirbimo grandys yra labai tarpiai susiję, ir sektoriaus sėkmė priklauso nuo abiejų konkurencingumo, pieno gamybos subsektoriaus gyvybingumas ir konkurencingumas yra strategiškai reikšmingas, o jo silpimas kelia grėsmę ne tik daugybei su juo susijusių pramonės sektorių, tačiau per juos – ir visai Lietuvos ekonomikai (per BVP, užimtumo rodiklius ir pan.).

Pienininkystės sektorius yra vienas iš svarbiausių kaimo gyventojų užimtumo ir pajamų šaltinių: asmenys, turintys melžiamų karvių, 2021 m. sudarė 23 proc. visų valdų valdytojų. Pienininkystės sektorius ypač svarbus mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse, kuriose augalininkystė sukuria mažą pridėtinę vertę. Didelė dalis pieno gamintojų yra pensinio amžiaus. Vyresnio amžiaus ūkininkai yra inertiški – jiems perėjimas į kitus gyvulininkystės ar augalininkystės sektorius būtų sudėtingas dėl reikalingų naujų žinių, įrengimų, investicijų.

Šio sektoriaus svarba ryški ir perdirbimo pramonei: kadangi nemaža Lietuvos gyventojų dalis dirba perdirbime ir prekyboje, o pieno produktų gamyba yra viena iš stambiausių Lietuvos maisto produktų ir gėrimų gamybos šakų. 2018 m. Lietuvoje veikė 31 pieno perdirbimo įmonė, kuriose dirbo 17,6 proc. visų maisto ir gėrimų gamybos įmonių darbuotojų. Net trečdalis iš minėtų įmonių – didelės, turinčios daugiau kaip 250 darbuotojų.

Pienininkystė iš dalies svarbi Lietuvai ir aplinkosaugos prasme. Ja neretai užsiimama mažai palankiose ūkininkauti vietovėse. Taigi šio sektoriaus kultivavimas prisideda prie apleistų žemių plotų mažinimo.

Paaikškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka Vandens pagrindų direktyvą (t. y. 2000/60/EB).

Žemės ūkio taršos kontrolės priemonės yra integruotos į BŽŪP paramos valdymo reikalavimus bei ŽŪN geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimus.

Valdymo reikalavimai (VR). VR1 – užtikrinant veiksmingą požeminio ir paviršinio vandens paėmimo valdymą. Taikant priemones susijusias su užteršto vandens išleidimu, ūkinės veiklos apribojimu vandenims jautriose teritorijose, bus prisidedama prie vandens išteklių tinkamo naudojimo bei jų apsaugos nuo pasklidusios taršos. VR2 – užtikrinant tinkamą organinių ir mineralinių trąšų naudojimą, tręšimo normų laikymąsi, trąšų naudojimo apribojimus tam tikrais laikotarpiais, buferinių zonų apsaugą, aplinkai palankų mėšlo ir srutų laikymą. Šie reikalavimai prisidės prie vandens kokybės gerinimo, mažins taršą nitratais iš žemės ūkio veiklos, tausaus dirvožemio naudojimo, bei jo praturtinimo organinėmis medžiagomis.

GAAB reikalavimai: 4 GAAB standartas „Apsaugos ruožų išilgai vandentakių įrengimas“, kuriuo draudžiama paskleisti mėšlą ir (ar) srutas vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, pažymėtose Paviršinio vandens telkinių apsaugos juostų sluoksnyje. Detalesnės sąlygos numatytos Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose, patvirtintose 2019 m. birželio 6 d. Lietuvos Respublikos specialiuoju žemės naudojimo sąlygų įstatyme Nr. XIII-2166.

Susietąją paramą gaunančio sektoriaus ūkio subjektai prie Direktyvos 2000/60/EC tikslų taip pat prisidės dalyvaudami ekologinėse sistemose ar įgyvendindami II ramsčio agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities veiklas. Tad papildomų priemonių, skirtų užtikrinti suplanuotų intervencijų pagal susietąją pajamų paramą suderinamumą su BVPD tikslais, Lietuvoje nereikia.

Taip pat reikia pažymėti, kad galvijų populiacijos tankumas Lietuvoje nėra didelis, t. y. galvijų tankis 1 ŽŪN yra daugiau nei 2 kartus mažesnis nei ES-27 vidurkis. Galvijų augintojų indėlis į paviršinių ir gruntinių vandenų taršą santykinai nedidelis.

Ar intervencinė priemonė iš dalies arba visiškai finansuojama iš baltyminių augalų papildomo finansavimo (iš viso ne daugiau kaip 2 %), kaip numatyta Strateginių planų reglamento 96 straipsnio 3 dalyje?

Taip Ne

Jei intervencinė priemonė skirta ankštinių augalų ir žolių deriniui: nurodykite derinyje esančių ankštinių augalų procentinę dalį.

Netaikoma

Šilkaverpiams teikiama susietoji pajamų parama yra su gyvūnais susijusi parama, kai naudojant „gyvūną“ (angl. „head“) kaip pagrindinį paramos vienetą reikia iš anksto paaiškinti:

paaiškinkite šio vieneto ir gyvūno (angl. „head“) perskaičiavimo kursą (t. y. kiek šių vienetų atitinka 1 gyvūną („head“)?, pvz., rodiklių tikslais.

Netaikoma

Komentare galima pateikti papildomą paaiškinimą (pvz., kiaušinių, kurie turi būti dėžutėje, svoris).

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Geltonoji dėžė“

Paaiškinimas, ar intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 6.5 straipsnio arba 2 priedo nuostatas („mėlynoji dėžė“), ir jei taip, kaip jos laikomasi

Pagalba yra susijusi su gamyba ir neatitinka PPO žalios dėžutės paramos kriterijų. Pagalba taip pat nėra gamybos apimties ribojančio pobūdžio, todėl ji klasifikuojama kaip geltona.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vienetų sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI03sus02.1pnk+koop - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už pienines karves (ne daugiau nei 150) pripažintų kooperatinių bendrovių nariams	Vienoda		R.4; R.8
TI03sus02.1pnk+tyrim - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už pienines karves, kurioms atliekami produktyvumo tyrimai	Vienoda		R.4; R.8
TI03sus02.1pnk1-10 - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už pirmasias 10 pieninių veislių karves	Vienoda		R.4; R.8
TI03sus02.1pnk11-50 - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už paskesnes (11–50) pieninių veislių karves	Vienoda		R.4; R.8
TI03sus02.1pnk51-150 - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už paskesnes (51-150) pieninių veislių karves	Vienoda		R.4; R.8
TI03sus02.1pnk>150 - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už paskesnes (>150) pieninių veislių karves	Vienoda		R.4; R.8

Paaškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI03sus02.1pnk+koop - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už pienines karves (ne daugiau nei 150) pripažintų kooperatinių bendrovių nariams

Pripažintos kooperatinės bendrovės (kooperatyvo) nariams už jų laikomas pieninių veislių karves bus mokamas nustatyto dydžio išmokos priedas – 30 EUR už karvę, tačiau ne daugiau nei už 150 karvių. Šios išmokos tikslas – padidinti ūkių motyvaciją jungtis į kooperatines bendroves. Išmokos dydis nustatytas remiantis ekspertų apklausa – vienu dažniausiai ekonomikos moksle taikomu metodu tiriant veiklos intencijas. Šis dydis leidžia padengti stojimo į kooperatyvą mokestį net patiems smulkiausiems ūkiams bei generuoja papildomų pajamų besikooperuojantiems ūkiams, tačiau kartu minimizuoja pagrindinės susietosios paramos išmokas nesikooperuojantiems ūkiams sumažėjimą, dėl ko nenukenčia tikslų, kurių siekiama pagrindine susietąja pajamų parama pieninėms karvėms, rezultatų pasiekiamumas.

Šios išmokos dydis fiksuotas ir vienodas visam laikotarpiui.

TI03sus02.1pnk+tyrim - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už pienines karves, kurioms atliekami produktyvumo tyrimai

Valdų valdytojams, kurių valdoje vykdomi pieninių veislių karvių produktyvumo tyrimai, bus mokamas nustatyto dydžio išmokos priedas, 10 EUR už karvę (šis dydis fiksuotas ir vienodas visam laikotarpiui). Toks paramos dydis leidžia vidutiniškai apie 60 proc. sumažinti ūkių patiriamas išmokas už karvių produktyvumo tyrimus, todėl planuojama, kad turėtų žymiai paskatinti ūkių dalyvavimą karvių produktyvumo tyrimuose.

TI03sus02.1pnk1-10 - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už pirmasias 10 pieninių veislių karves

Šios grupės pienininkystės ūkiai pasižymi santykinai maža svarba generuojant pieno pasiūlą, taip pat labai mažu gyvybingumu ir perspektyvumu rinkoje. Remiantis 2014–2018 m. ŽŪIKVC duomenimis, tokie ūkiai patiria daugiau išlaidų, nei sukuria produkcijos, todėl dirba nuostolingai (neskaitant subsidijų). Jų nuostolingumą didžiaja dalimi lemia mažos ir nestabilios pieno supirkimo kainos. Dėl supirkėjams pateikiamų mažų pieno kiekių ir atitinkamai didesnių pieno surinkimo kaštų, taip pat dėl tiekiamo pieno kokybės bei papildomai reikalingų atlikti tyrimų, ūkiai laikantys iki 10 karvių gauna beveik trečdaliu mažesnę kainą nei stambūs pieno statytojai (remiantis ŽŪIKVC duomenimis). Veiklos nuostolingumas neleidžia šiems ūkiams nei gerinti karvių produktyvumo, nei modernizuotis ar plėstis, kas savo ruožtu leidžia prognozuoti, kad didžioji dalis šių smulkiausių ūkių ir toliau veiks nuostolingai. O tai greičiausiai paskatins didelę šių ūkių dalį trauktis iš prekinės gamybos. Parama tokiems ūkiams labai reikalinga, tačiau, galima daryti prielaidą, kad jos poveikis ūkių ekonominiams rodikliams bei gyvybingumui būtų santykinai menkas bei trumpalaikis. Didelė parama galbūt sulėtintų mažų ūkių traukimąsi, tačiau nesikooperuojant, nesiplečiant ar nesiimant kitų veiksmų, jų veiklos perspektyvos nėra palankios.

Vis dėlto numatoma, kad ūkių iki 10 karvių gaunama parama bus didesnė nei teikta 2014–2020 m. laikotarpiu, taip prisidedant prie galimybių išlikti rinkoje

to siekiantiems labai smulkiems ūkiams arba pagerinant sąlygas jiems persikvalifikuoti ir pereiti į kitas veiklas kaimo teritorijose. Išmokos dydis, planuojama, gali varijuoti iki 30 proc., priklausomai nuo bendro pieninių karvių skaičiaus kitimo bei karvių, kurioms atliekami produktyvumo tyrimai, kitimo. Esant karvių skaičiaus pokyčiui, proporcingai taikomas mažinimo / didinimo koeficientas ir atitinkamai koreguojami išmokų dydžiai.

TI03sus02.1pnk11-50 - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už paskesnes (11–50) pieninių veislių karves

11–50 karvių laikančius ūkius jau galima laikyti perspektyviais, vis dėlto tai santykinai mažo gyvybingumo ūkiais. Šių ūkių pagaminami pieno kiekiai jau pakankami, kad užsitikrintų didesnes pieno supirkimo kainas nei mažiausi ūkiai, tačiau jų gaunama kaina vis tiek 10–15 proc. mažesnė nei gaunama didžiausių pieno statytojų (remiantis 2021 m. ŽŪIKVC duomenimis). Šie ūkiai jau gali dirbti nenuostolingai (neskaitant subsidijų), tačiau jų pelningumas balansuoja ant minimalios ribos. Dėl nestabilių pieno supirkimo kainų, pajamų svyravimų rizika jiems gali būti pražūtinga. Atitinkamai galima prognozuoti, kad dalis šių ūkių per artimiausius penkerius metus trauksis iš rinkos. Kad išsilaikytų rinkoje jiems būtina plėtra bei produktyvumo ir kokybės gerinimas. Vis dėlto, remiantis atliktų produktyvumo tyrimų duomenimis 2022 sausio 1d. tik mažiau nei pusei karvių, laikomų 11–50 karvių ūkiuose, buvo atliekami produktyvumo tyrimai, kurie yra viena svarbiausių priemonių, lemiančių sėkmingą gyvūnų selekcijos procesą, racionalų ir pelningą jų veisimą, gerinant bandų sudėtį, produktyvumo ir sveikatingumo rodiklius, didinant pieno gamybos efektyvumą bei atitinkamai lemianti ūkių stiprėjimą. Palyginimui ūkiuose, kurie laiko daugiau nei 50 karvių, produktyvumo tyrimai atliekami daugiau nei 80 proc. karvių. Vis dėlto šie ūkiai svarbūs tiek pieno žaliavos generavimo (jie pagamina virš 30 proc. šalies žaliavinio pieno), tiek socio-ekonominiu aspektu (dauguma šių ūkių jau yra pilno užimtumo, todėl pienininkystė jiems yra pagrindinis arba vienintelis pajamų šaltinis). Atitinkamai už 11–50-tąją karves numatytas antras pagal didumą išmokos dydis. Šiems ūkiams vidutinė išmoka už karvę 2023 m, lyginant su 2021 m., turėtų padidėti daugiau nei 8 proc.

Išmokos dydis, planuojama, gali varijuoti iki 30 proc., priklausomai nuo bendro pieninių karvių skaičiaus kitimo bei karvių, kurioms atliekami produktyvumo tyrimai, kitimo. Esant karvių skaičiaus pokyčiui, proporcingai taikomas mažinimo / didinimo koeficientas ir atitinkamai koreguojami išmokų dydžiai.

TI03sus02.1pnk51-150 - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už paskesnes (51-150) pieninių veislių karves

51–150 karvių laikantys ūkiai laikomi prioritetiniais. Šie ūkiai ženkliai prisideda prie bendros žaliavinio pieno pasiūlos generavimo. Taip pat jie labai svarbūs darbo vietų kaimo vietovėse kūrimo atžvilgiu. Tai komerciniai, labai perspektyvūs ūkiai, galintys išsilaikyti rinkoje ilguoju laikotarpiu, tačiau einamuoju metu patiriantys ekonominių sunkumų, ką rodo ir šių ūkių skaičiaus, nors ir nedidelis, tačiau mažėjimas, stebimas 2016–2020 m. Atitinkamai jiems numatytas didžiausias paramos intensyvumas. Išmokų laiptavimas didėjimo kryptimi turėtų padidinti smulkesnių ūkių motyvaciją plėtrai.

Išmokos dydis, planuojama, gali varijuoti iki 30 proc., priklausomai nuo bendro pieninių karvių skaičiaus kitimo bei karvių, kurioms atliekami produktyvumo tyrimai, kitimo. Esant karvių skaičiaus pokyčiui, proporcingai taikomas mažinimo / didinimo koeficientas ir atitinkamai koreguojami išmokų dydžiai.

TI03sus02.1pnk>150 - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už paskesnes (>150) pieninių veislių karves

Daugiau nei 150 karvių laikantys ūkiai yra labiausiai perspektyvūs, sukuriantys didžiausią pridėtinę vertę. Šie ūkiai generuoja apie 40 proc. visos žaliavinio pieno pasiūlos, todėl yra itin svarbūs apsirūpinant vietine žaliava. Kadangi bendras apsirūpinimo žaliaviniu pienu lygis tendencingai mažėja, šių ūkių išlaikymas rinkoje itin svarbus. Iš kitos pusės, stambiausi pienininkystės ūkiai reikšmingiausiai prisideda prie užimtumo galimybių kaimo teritorijose palaikymo: jų samdomų darbuotojų skaičius nuolatiniam darbui ženkliai viršija daugumos kitų sektorių (išskyrus daržininkystę) atitinkamo ekonominio dydžio ūkių sukurtų darbo vietų skaičių. Lyginant su pienininkystės sektoriaus mažesnio ekonominio dydžio ūkiais, stambiausi ūkiai sukuria dvigubai daugiau darbo vietų nei 51–100 karvių laikantys ūkiai. Todėl socialiniu aspektu šių ūkių svarba sektoriui yra esminė.

Šių ūkių pelningumas, lyginant su kitų grupių ūkiais, yra didžiausias, todėl jiems parama yra santykinai kiek mažiau būtina nei kitoms grupėms. Todėl 151-ajai ir visoms paskesnėms karvėms numatytas mažesnis pagal didumą (trečias pagal didumą) paramos intensyvumas. Vis dėlto, dėl ženklų pieno supirkimo

kainų svyravimų, didėjančių rizikų, kylančių sąnaudų kainų bei būtinų nuolatinių investicijų, pienininkystės patrauklumas net stambiausiems ūkiams mažėja. Todėl ryškus paramos sumažinimas arba jos nutraukimas gali paskatinti ryškius veiklos pokyčius arba visišką jos atsisakymą. Todėl paramą šiai ūkių grupei yra svarbu išlaikyti.

Išmokos dydis, planuojama, gali varijuoti iki 30 proc., priklausomai nuo bendro pieninių karvių skaičiaus kitimo bei karvių, kurioms atliekami produktyvumo tyrimai, kitimo. Esant karvių skaičiaus pokyčiui, proporcingai taikomas mažinimo/didinimo koeficientas ir atitinkamai koreguojami išmokų dydžiai.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus02.1pnk+koop - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už pienines karves (ne daugiau nei 150) pripažintų kooperatinių bendrovių nariams	Planuojama vieneto suma		30,00	30,00	30,00	30,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma						
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)						
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)		29 908,00	34 264,00	39 505,00	44 173,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma		897 240,00	1 027 920,00	1 185 150,00	1 325 190,00	4 435 500,00
TI03sus02.1pnk+tyrim - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už pienines karves, kurioms atliekami produktyvumo tyrimai	Planuojama vieneto suma	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma						
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)						
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	131 345,00	128 218,00	129 482,00	130 958,00	133 257,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	1 313 450,00	1 282 180,00	1 294 820,00	1 309 580,00	1 332 570,00	6 532 600,00
TI03sus02.1pnk1-10 - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už pirmasias 10 pieninių veislių karves	Planuojama vieneto suma	161,54	168,61	172,69	176,37	176,45	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	113,08	118,03	120,88	123,46	123,52	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	210,00	219,19	224,50	229,28	229,39	
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	84 573,28	77 918,04	74 413,93	71 355,71	69 476,14	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	13 661 967,65	13 137 760,72	12 850 541,57	12 585 006,57	12 259 064,90	64 494 341,41
TI03sus02.1pnk11-50 - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už paskesnes (11–50) pieninių veislių karves	Planuojama vieneto suma	207,69	216,84	222,08	226,80	226,91	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	145,39	151,79	155,46	158,76	158,84	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	270,00	281,89	288,70	294,84	294,98	
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	63 987,00	58 929,27	58 032,82	57 032,17	56 324,62	

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	13 289 460,03	12 778 222,91	12 887 928,67	12 934 896,16	12 780 619,52	64 671 127,29
TI03sus02.1pnk51-150 - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už paskesnes (51-150) pieninių veislių karves	Planuojama vieneto suma	230,77	240,95	246,76	252,02	252,13	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	161,54	168,67	172,73	176,41	176,49	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	300,00	313,24	320,79	327,63	327,77	
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	33 196,78	32 606,70	32 981,49	33 532,12	34 064,84	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	7 660 820,92	7 856 584,37	8 138 512,47	8 450 764,88	8 588 768,11	40 695 450,75
TI03sus02.1pnk>150 - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už paskesnes (>150) pieninių veislių karves	Planuojama vieneto suma	173,08	180,59	184,94	188,88	188,97	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	121,15	126,41	129,46	132,22	132,28	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	225,00	234,77	240,42	245,54	245,66	
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	48 189,41	49 611,26	50 591,87	51 541,35	52 462,74	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	8 340 623,08	8 959 297,44	9 356 460,44	9 735 130,19	9 913 883,98	46 305 395,13
IŠ VISO	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	229 946,47	219 065,27	216 020,11	213 461,35	212 328,34	Suma: 1 090 821,54 Didžiausia suma: 229 946,47
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurai)	44 266 321,68	44 911 285,44	45 556 183,15	46 200 527,80	46 200 096,51	227 134 414,58
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sajungos įnašas)						

TI03sus02.2 - Susietoji pajamų parama mėšinių galvijų augintojams

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI03sus02.2
Intervencijos pavadinimas	Susietoji pajamų parama mėšinių galvijų augintojams
Priemonės rūšis	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas
Bendrasis produkto rodiklis	O.11. Gyvūnų, už kuriuos skiriama susietoji pajamų parama, skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje, kadangi veiklos sąlygos mėšinių galvijų laikytojams skirtingose šalies vietovėse pakankamai reikšmingai nesiskiria.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

SO2 labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizacijai

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
a.3	Palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį	Vidutinis	Taip
b.1	Skatinti aukštesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų gamybą, visų pirma remiant perdirbimą	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

R.8 Ūkių, kuriems suteiktas pajamų rėmimas konkurencingumui, tvarumui ar kokybei didinti, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Kadangi įvairūs šalies žemės ūkio sektoriai susiduria su įvairiomis, tačiau skirtingomis problemomis ir iššūkiais, siekiant tikslingiau ir efektyviau paskirstyti susietąją paramą, kartu atsižvelgiant į Pasaulio prekybos organizacijos susitarimus, buvo nustatyti kriterijai, kuriais remiantis sektoriai buvo reitinguojami pagal paramos jiems būtinumą. Remiantis mokslininkų, valdžios atstovų bei gamintojų asociacijų apklausa, svarbiausi kriterijai, paskirstant paramą turėtų būti „Šalies apsirūpinimas (sub)sektoriaus produkcija vidaus reikmėms“ (4,8 balo iš 5) bei „(Sub)sektoriaus plotų / gyvulių skaičiaus pokytis (vidutiniškai per pastaruosius 5 metus)“ (4,4 balo iš 5). Kiti paramos skirstymo kriterijai: „(Sub)sektoriaus svarba šalies perdirbimo pramonei“ (3,4 balo iš 5), „(Sub)sektoriaus ūkių pelno (su ir be subsidijų) atotrūkis palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (3,3 balo iš 5), „(Sub)sektoriaus ūkių darbo sąnaudos (val.) palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (2,9 balo iš 5) bei „(Sub)sektoriaus ūkių gaunama kitų tiesioginių išmokų suma palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (2,4 balo iš 5). Remiantis (sub)sektorių vertinimu pagal minėtus kriterijus, mėšinių galvijų sektorius išskirtas kaip labai reikalingas paramos.

Tačiau išmokos dydžiai diferencijuojamas pagal auginamo galvijo mėsinės veislės kraujo laipsnio dalį: 1) išmokos grynaveisliams mėsiniams galvijams bei mišrūnams, kurių mėsinės veislės kraujo laipsnio dalis ne mažesnė nei 51 proc. bei 2) mėsinių ir pieninių veislių mišrūnams, kurių mėsinės veislės kraujo laipsnis mažesnis nei 51 proc. Taip pat valdų valdytojams, atlikusiems grynaveislių mėsinių galvijų produktyvumo tyrimus, mokamas papildomas priedas. Parama bus teikiama visų dydžių ūkiams, auginantiems mėsinius galvijus, įskaitant stambiausius ūkius, siekiant užkirsti kelią negatyviems reiškiniams, ypač susijusiems su darbo vietų kaimo vietovėse mažėjimu.

Susietoji parama mėsinių galvijų sektoriui, palaikys nedideles mėsinių galvijų augintojų pajamas bei užtikrins tam tikrą jų stabilumą. Tai savo ruožtu padės palaikyti esamą gamybos lygį Lietuvoje. Paramos diferencijavimas bei priedas už produktyvumo tyrimus turėtų žymiai prisidėti prie šio sektoriaus produkcijos kokybės gerinimo.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai gali būti fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys visus reikalavimus, reikalingus bazinei pajamų paramai tvarumui didinti gauti. Parama mokama už valdoje einamaisiais metais nepertraukiamai išlaikytus ne mažiau nei 30 kalendorinių dienų iki paskutinės laikymo dienos (toliau – ūkinio gyvūno išlaikymo laikotarpis) savo ir (ar) valdos partnerio (-ių) ir (ar) šeimos narių vardu nustatyta tvarka Ūkinių gyvūnų registre (toliau – ŪGR) įregistruotus ir suženklintus ne jaunesnius nei 12 mėn. amžiaus mėsinius galvijus.

Aukštesnio lygio išmoka mokama už mėsinius galvijus, kurių patvirtintas mėsinės veislės kraujo laipsnis ne mažesnis nei 51 proc. Valdų valdytojams, kurių valdoje buvo atliekami mėsinių grynaveislių galvijų produktyvumo tyrimai mokamas nustatyto dydžio (preliminariai apie 6 EUR) susietosios paramos išmokos priedas už kiekvieną tiriamąjį mėsinį galviją.

Kiti detalūs reikalavimai, jei bus būtina, bus nustatyti intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Gyvulių tankumas Lietuvoje ribojamas nacionaliniais teisės aktais, įgyvendinančiais 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyvą 91/676/EEB dėl vandenių apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių, 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/60/EB, nustatančios Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus, ir 2016 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2016/2284 dėl tam tikrų valstybėse narėse į atmosferą išmetamų teršalų kiekio mažinimo. Taip pat reikia pažymėti, kad galvijų populiacijos tankumas Lietuvoje santykinai labai mažas, galvijų tankis 1 ŽŪN yra daugiau nei 2 kartus mažesnis nei ES-27 vidurkis. Ko pasekoje galvijų augintojų indėlis į paviršinių ir gruntinių vandenių taršą santykinai nedidelis. Todėl papildomi reikalavimai dėl gyvulių tankumo netaikomi.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Paramos lygis apskaičiuotas siekiant maksimaliai priartinti vidutinių šalies mėsinių galvijų augintojų pajamas 1 šeimos sutartiniam darbuotojui iki vidutinio šalies darbo užmokesčio lygio, kas turėtų efektyviai skatinti gamintojus tęsti veiklą šiame sektoriuje. Atitinkamai apskaičiuoti mėsinių galvijų išmokų dydžiai (žr. finansinė lentelė), kuriais remiantis mėsinių galvijų augintojams numatyta skirti 3,12 proc. visų tiesioginėms išmokoms skirtų finansinių asignavimų.

Atsižvelgiant į didelį kokybiškos mėsos trūkumą šalyje bei atitinkamai siekiant didinti šio sektoriaus produkcijos kokybę, parama diferencijuojama pagal auginamo galvijo mėsinės veislės kraujo laipsnio dalį. Didesnė parama skiriama grynaveisliams mėsiniams galvijams (įskaitant mėsinių veislių mišrūnus) bei pieninių ir mėsinių veislių mišrūnams, kurių mėsinės veislės kraujo laipsnis ne mažesnis nei 51 proc. Tai skatins galvijų laikytojus gerinti auginamų mišrūnų veislę mėsinės veislės kryptimi, kas susiję ir su

geresne mėsos kokybe, ir su didesniais priesvoriais. Paramos diferencijavimas taip pat leidžia užkirsti kelią dviem negatyviems reiškiniams. Pirmiausia, mėsinų-pieninių mišrūnų veislės blogėjimo pieninės veislės kryptimi. Lietuvoje 2015–2020 m. didžiąją dalį (95 proc.) sudaro mišrūnai, kurių mėsinės veislės kraujo dalis yra mažesnė nei 51 proc. Tarp jų augančią dalį sudaro mišrūnai, kurių kraujo laipsnis mažesnis už 51 proc. – 2015–2020 m. laikotarpiu ši dalis padidėjo beveik per pusę – nuo 19 proc. iki 29 proc. Be to, nediferencijuojant išmokos sudaroma galimybė laikytojams gauti dvigubą išmoką: už pieninę karvę (mišrūno motiną) bei už patį mišrūną per mėsinų galvijų paramos schemą. Atitinkamai nuspręsta paramą diferencijuoti. Ekspertų nuomone, paramos diferencijavimas apytiksliai santykiu 2:1 leistų užtikrinti pakankamo masto ir spartumo sektoriaus kokybinių parametru gerėjimą.

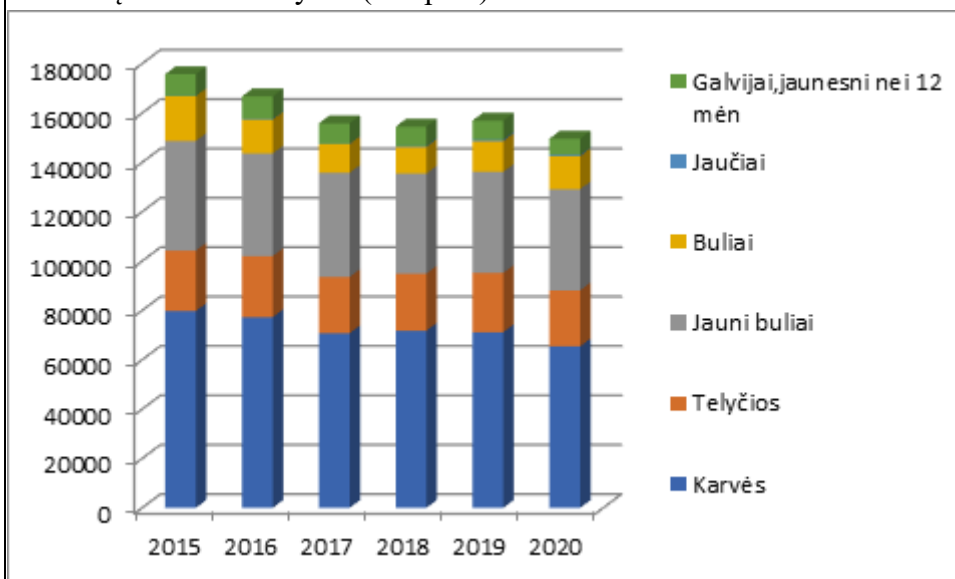
Išmokų variacijos lubos priklauso nuo keleto veiksnių. Pirmiausia numatytas kasmetinis paramos didėjimas, siekiant bent iš dalies kompensuoti prognozuojamą vidutinio darbo užmokesčio didėjimą šalyje. Antra, išmokos dydis apskaičiuotas remiantis prognoziniiais mėsinų galvijų (grynavaislių ir mišrūnų) skaičiaus duomenimis. Faktinis galvijų skaičiaus kitimas (įskaitant tuos, kuriems atliekami produktyvumo tyrimai), kuris vyksta dėl įvairių priežasčių – pokyčių jautienos ir veislinių galvijų rinkose, pasikeitusi paramos struktūra ir pan., - taip pat turės įtakos faktiniam išmokos dydžiui. Taip pat reikia atsižvelgti į kitų veiksnių pasireiškimo riziką, ypač COVID-19 pandemijos bei Rusijos invazijos į Ukrainą kontekste, kas gali turėti svarbios įtakos augintojų elgsenai, galvijų skaičiaus pokyčiams bei išmokos dydžiui. Lietuvai esant itin arti karo Ukrainoje epicentro, nestabilumas žemės ūkio sektoriuje gali būti labai didelis; numatomas galimas iki 30 proc. nustatytų išmokos dydžių nuokrypis.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Sunkumų, su kuriais susiduria tikslinis (-iai) sektorius (-iai) / gamyba (-os) arba ūkininkavimo rūšis (-ys), pagrindimas.

Mėsinė galvijininkystė, nors ir labai jauna (pradėta vystyti nuo 1995 m.) yra viena iš prioritetinių Lietuvos žemės ūkio plėtros kryptių. Gamtinės sąlygos bei dideli pievų ir ganyklų plotai užtikrina puikią pašarų bazę ir tinkamas sąlygas ne tik paprastos, bet ir ekologiškos produkcijos gamybai. Mėsinų galvijų augintojų ir gerintojų asociacijos teigimu, Lietuvoje apie 80 proc. mėsinų galvijų auginama ekologiškai (nors ne visi ūkiai turi atitinkamus sertifikatus). Taigi šalis turi didelį potencialą gaminti aukštos kokybės jautienos produkciją.

Tačiau kol kas jautienos ir veršienos gamyba netenkina nei mėsos perdirbėjų, nei šalies vartotojų. Skerdimų skaičius Lietuvos įmonėse mažėja: 2020 m. lyginant su 2015 m. paskerstų galvijų sumažėjo 15 proc. Be to, apie 60 proc. galvijienos gaunama iš paskerstų karvių bei telyčių, kurios neužtikrina aukštos skerdenų ir mėsos kokybės (M1 pav.).

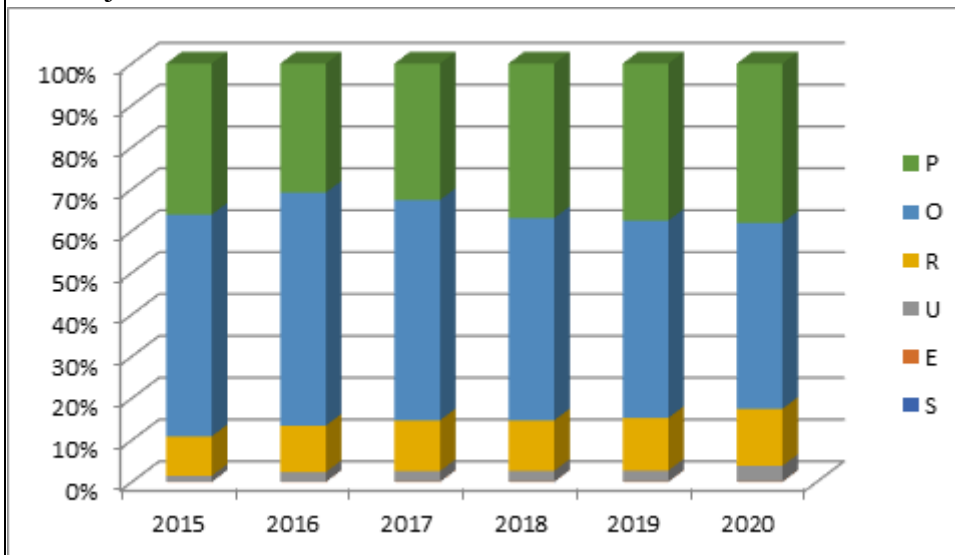

M1 pav. Galvijų skerdenų skaičius Lietuvos įmonėse vnt., 2015–2020 m.

Šaltinis: ŽŪIKVC

Mėsinų galvijų mėsa yra aukštesnio raumeningumo: priskiriama U ir R klasėms pagal SEUROP klasifikaciją. ES šalyse šioms klasėms priskiriama didžioji dalis skerdenų, tuo tarpu Lietuvoje – tik 17

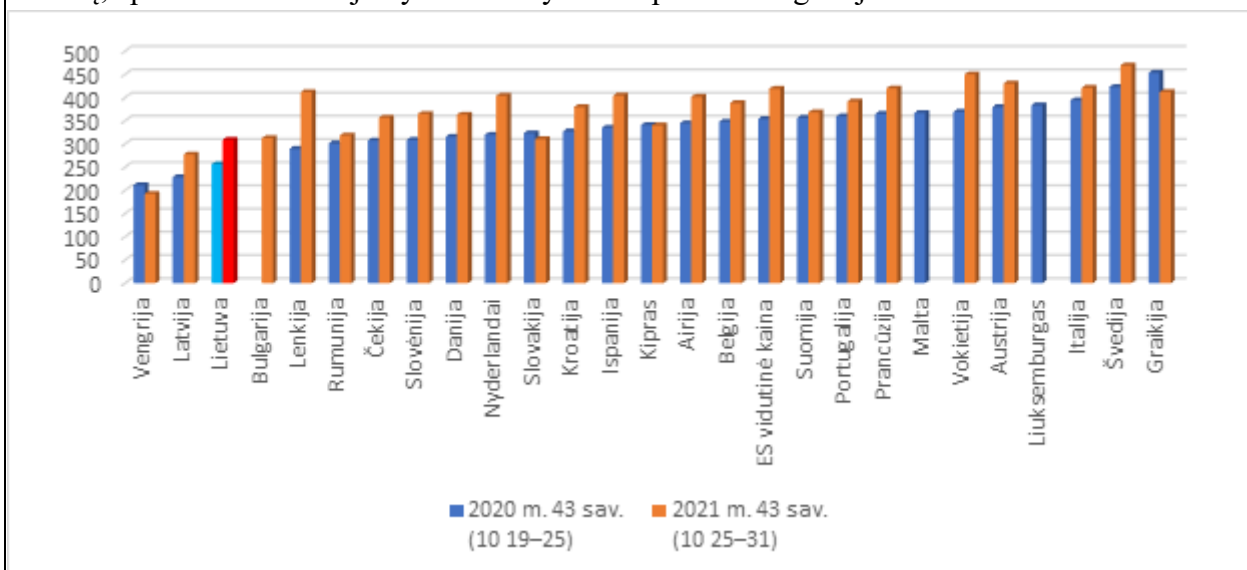
proc. visų galvijų skerdenų (2020 m. skerdimu duomenimis) (M2 pav.). S ir E kategorijos skerdenų Lietuvoje iš viso nėra.

M2 pav. Suklasifikuotų galvijų skerdenų skaičius Lietuvos įmonėse vnt., 2012–2019 m.

Šaltinis: ŽŪIKVC

Situaciją dar labiau blogina tai, kad smulkiems gamintojams, kurių yra dauguma, už mėšinių veislių galvijieną mokama bazinė kaina yra beveik tokia pat, kaip ir prastesnės kokybės pieninių veislių galvijienos. Tokią situaciją nulemia mažos šių ūkių siūlomos produkcijos apimtys – kokybiškos jautienos pagamina per mažai, kad perdirbėjai diferencijuotų kainas. Atitinkamai vidutinė galvijienos supirkimo kaina Lietuvoje yra viena žemiausių ES šalyse (M3 pav.). Ūkininkų situaciją, anot galvijų asociacijų atstovų, apunkina ir vėluojantys atsiskaitymai už paskerstus galvijus.

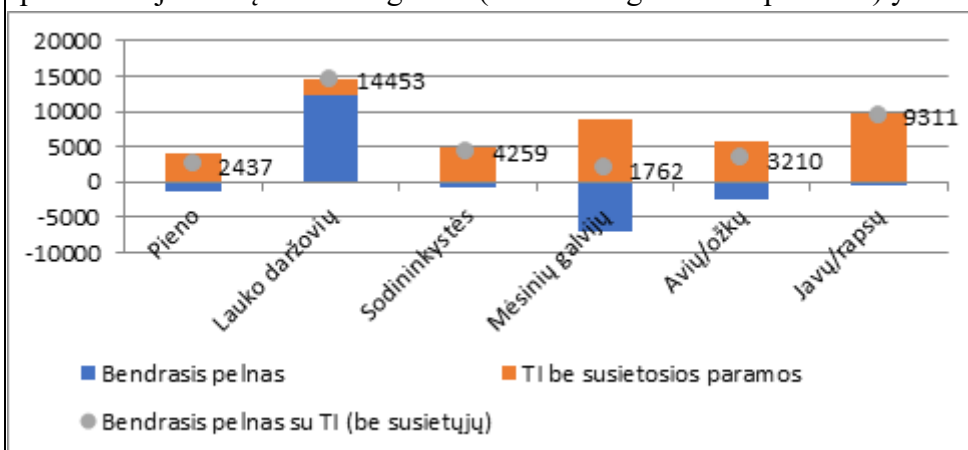
M3 pav. Jaunų bulių supirkimo kainos Europos Sąjungos valstybėse 2019 m. 50 sav., EUR/100 kg skerdenų (be PVM)

Šaltinis: ŽŪIKVC

Mažos skerdenų supirkimo kainos lemia mažas galvijų augintojų pajamas ir neskatina kokybiškos galvijienos gamybos didinimo.

Iš kitos pusės, mėšinių galvijų užauginimo sąnaudos yra didelės. Mėšinių galvijų (grynaveislių ir/arba mišrūnų) augintojai kol priaugina galviją iki tinkamo svorio ir gauna už jį pajamas, t. y. apie 1,5 metus, patiria daug išlaidų. Didžiąją dalį mėšinės galvijininkystės sąnaudų sudaro pašarai. Pašarai labai svarbūs mėšinių galvijų auginime, taupymas jų sąskaita gresia sumažėjusiais priesvoriais ir heterozės nepasireiškimu. Taip pat šie ūkiai privalo atlikti ir nemažai investicijų, kurios tiesiogiai nesusijusios su gamyba, kad atitiktų aplinkosaugos, visuomenės, gyvūnų sveikatos ir gerovės reikalavimus (į mėšlides,

mėšlo šalinimo, paskleidimo įrangą, gyvulių laikymo vietų įrengimą, pašarų gamybą, elektros, vandentiekio įvedimą ir panašiai). Be to, itin brangus ir mėšinių galvijų veislės palaikymas. Todėl galvijininkystės išlaidos dažnai viršija pajamas iš produkcijos realizacijos ir atitinkamai šios specializacijos ūkių nuostolingumas (neskaitant gaunamos paramos) yra vienas didžiausių (M4 pav.).

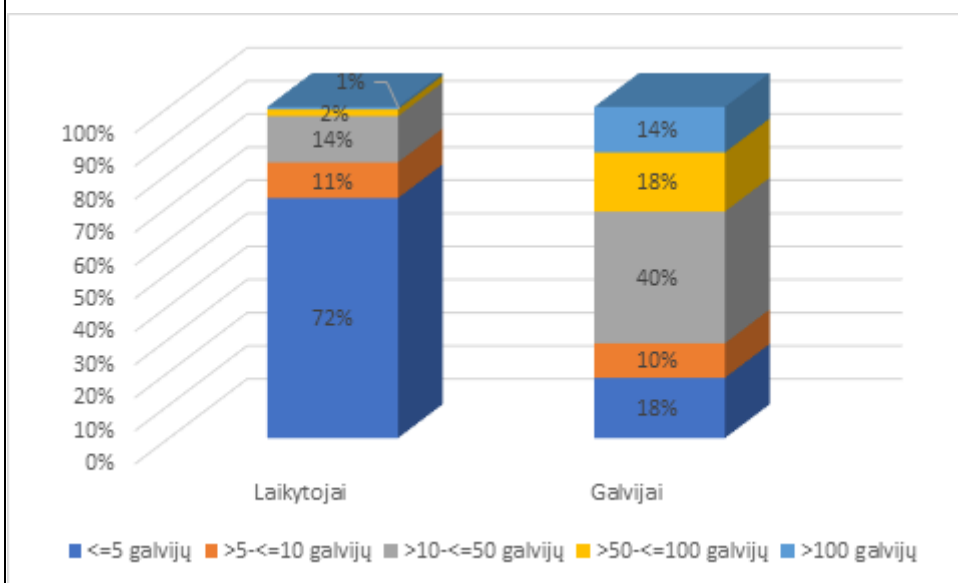
M4 pav. Vidutiniai (svertiniai) ūkių rodikliai (bendroji produkcija, visos išlaidos bei bendroji produkcija 1 EUR išlaidų) Lietuvoje 2014–2018 m. pagal ūkio specializaciją bei ekonominį dydį, EUR

Šaltinis: EKVI skaičiavimai, remiantis ŪADT duomenimis.

Be to, mėšinių galvijų auginimui būtini specialūs pastatai. Čia susiduriama su kitomis problemomis – ilgas statybų leidimo gavimo, statybų įteisinimo laikas. Be to, pastatams taip pat reikia didelių investicijų. Šių investicijų atsipirkimo laikas labai ilgas (keli dešimtmečiai), tai didina ūkio gamybos išlaidas ir produkcijos savikainą, mažina ūkio konkurencingumą ir susidomėjimą šiuo sektoriumi.

Taip pat reikia pažymėti, kad Lietuvos mėsos augintojai konkuruoja su kitose šalyse pagamintais produktais tiek vidaus, tiek užsienio rinkose. Šioje konkurencinėje kovoje Lietuvos mėsos augintojai yra nepalankesnėje padėtyje, kadangi Lietuvoje žaliai mėšai ir kitiems mėsos produktams taikomas 21 proc. PVM tarifas, tuo tarpu kaimyninėje Lenkijoje, iš kurios 2018–2020 m. buvo importuojama apie 60 proc. visos įvežamos galvijienos, PVM tarifas ypač mažas - tik 5 proc., tad jie gali pasiūlyti reikšmingai mažesnes tiek žalios, tiek perdirbtos mėsos kainas supirkėjui ir/ar vartotojui.

Sektoriaus situaciją sunkina tai, kad nepaisant stambėjimo tendencijų, vidutinis mėšinių galvijų ūkis išlieka sąlyginai mažas ir nesiekia 8 galvijų viename ūkyje. Smulkūs ūkiai sudaro absoliučią galvijų augintojų daugumą (M5 pav.).

M5 pav. Mėšinių (grynaveislių ir mišrūnų) galvijų bei jų laikytojų dalys 2021 m. sausio 1 d. pagal laikomų galvijų skaičių, proc.

Šaltinis: ŽŪIKVC

Mažuose gyvulininkystės ūkiuose nepasiekama masto ekonomika, dėl lėšų stokos naudojamos dažniausiai neefektyvios šėrimo technologijos, nesubalansuoti pašarai. Kadangi kooperacija tarp ūkių labai maža, šie ūkiai nesugeba užtikrinti produkcijos kiekių, todėl už savo mėsinius galvijus gauna labai mažas supirkimo kainas, kas savo ruožtu labai neigiamai veikia šių ūkių pelningumą.

Balansuodami ant gyvybingumo ribos, dauguma mėsinės galvijininkystės ūkių stokoja tiek lėšų, tiek motyvacijos savo ūkių modernizacijai, laikomų gyvulių veislių tobulinimui bei plėtrai, ko pasėkoje papuola į uždara ydingąjį ratą, iš kurio dažnai išeina arba keisdami ūkininkavimo, arba traukdami iš žemės ūkio veiklos apskritai. Be to, gyvulininkystės verslas, lyginant su augalininkyste, yra mažiau patrauklus, kadangi jam reikia daugiau darbo išteklių, darbo procesas nepertraukiamas.

Situaciją gelbėja teikiama parama. Tačiau jei susietoji parama būtų mažinama ar nutraukiama, ypač atsižvelgiant į tai, kad 2023–2027 m. laikotarpiu numatoma nebemokėti atsietųjų papildomų nacionalinių išmokų už bulius bei karves žindenes ir telyčias, daugelio mėsinų galvijų augintojų ūkių pajamos ypatingai ženkliai sumažėtų, todėl galima daryti prielaidą, kad ir taip mažas šios šakos patrauklumas dar labiau sumažėtų ir didelė dalis ūkininkų arba pereitų į kitas (greičiausiai augalininkystės) šakas, arba iš viso pasitrauktų iš žemės ūkio veiklos. O pritraukti naujų, ypač jaunųjų ūkininkų, būtų ypatingai sudėtinga. Teikiant susietąją paramą būtų užtikrinamas paramos priemonių tęstinumas, kuris padėtų išlaikyti ūkininkus šioje veikloje ir leistų mažiau nei 30 metų veikiančiam sektoriui toliau stiprėti ir įsitvirtinti.

Koks yra intervencijos tikslas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

- padidinti konkurencingumą
- gerinti kokybę
- padidinti tvarumą

Kaip intervencija bus sprendžiami nustatyti sunkumai (t. y. paaiškinimas apie tai, į ką orientuojamasi)?

Šia parama siekiama prisidėti prie mėsinų galvijų augintojų pajamų palaikymo, taip užtikrinant minimalų pajamų lygį; taip pat prie šių augintojų pajamų stabilizavimo. Tai savo ruožtu palaiko ūkių gyvybingumą, didina jų ekonominį tvarumą bei sumažina ūkininkų motyvaciją trauktis iš veiklos. Gaunama parama skatina ir padidina ūkių galimybes naudoti kokybiškus pašarus, netaupant jų sąskaita, kas gresia sumažėjusiais priesvoriais ir heterozės nepasireiškimu. Gaunamas finansų srautas įgalins ūkius kaupti atsargas nenumatytiems negatyviems atvejams ir taip gerinti savo atsparumą bei tvarumą.

Parama taip pat gali būti panaudojama investicijoms į ūkių plėtrą, efektyvumo didinimą ir pan., kas savo ruožtu prisidėtų prie ūkių ekonominio tvarumo bei konkurencingumo augimo.

Paramos diferencijavimas pagal galvijų mėsinės veislės kraujo laipsnį skatins ūkius gerinti savo produkcijos kokybę, t. y. didinti mėsinės veislės kraujo dalį, kas susiję ir su geresne mėsos kokybe, ir su didesniais priesvoriais.

Grynaveislis galvijo, įrašyto į pagrindinį kilmės knygos skyrių produktyvumo tyrimų atlikimas prisideda prie daugelio tikslų: veislės gerėjimo, pašarų taupymo, ŠESD mažinimo ir prie ūkio ekonominių ir finansinių rodiklių gerėjimo. Remiantis produktyvumo rodikliais, galvijui galima sudaryti tinkamą racioną, jį subalansuoti pagal visas reikiamas medžiagas. Atitinkamai neproduktyvūs galvijai nebūtų perteklinai šeriami, o laiku išbrokuojami, siekiant padidinti produktyvumą, kurio jie duoti negali. Tokiu būdu bus sutaupoma energetinių resursų pašarų paruošimui ir galvijo išauginimui, kas turės teigiamos įtakos klimato kaitai.

Su kuo susijęs (-ę) sektorius (-iai)?

Galvijiena

Svarbos pagrindimas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

Tradiciskai Lietuvos jautienos gamyba ir perdirbimas rėmėsi pieninių veislių galvijų produkcija, tačiau jos kokybė yra žema, o kokybiškos jautienos paklausa šalyje – nepatenkinama. Jautienos ir veršienos suvartojimas nuo 2014 m. stabiliai auga (išskyrus 2020 m.). Tikėtina, jog dėl sveiko gyvenimo būdo propagavimo tendencijų, augančio suvokimo apie šios mėsos vertę bei didėjančių pajamų šios mėsos

suvartojimas turėtų ir toliau augti. Mėsinės galvijininkystės sektorius turi didelį potencialą ne tik patenkinti esamą aukštos kokybės mėsos poreikį, tačiau ir ilguoju laikotarpiu pakelti jautienos įvaizdį Lietuvos vartotojo akyse bei padidinti šios tiek maistiniu, tiek skoniniu aspektu vertingos mėsos vartojimą. Tačiau, egzistuoja rizika, kad kokybiškos jautienos gamintojams praradus ekonominę motyvaciją ir traukiantis iš šio subsektoriaus, mažmeninės kainos dėl ribotos pasiūlos išliks aukštos, o vertinga mėsa didžiosios dalies vartotojų taip ir nepasieks. Siekiant to išvengti būtina palaikyti pakankamą jautienos gamybos lygį šalyje.

Šalyje daug modernios skerdyklų ir mėsos perdirbimo įmonių, tačiau jos neaprūpinamos pakankamu mėsinės galvijienos kiekiu. Šiuo metu iš Lietuvos į kitas šalis išvežama nemažai mišrūnų veislių veršelių, kurie galėtų būti toliau auginami Lietuvoje, taip šalyje kuriant didesnę pridėtinę vertę. Tai savo ruožtu teigiamai veiktų kitus susijusius sektorius – mėsos perdirbimo, pakavimo, transportavimo, mažmeninės prekybos ir t.t.

Mėsinių galvijų auginimu užsiimantiems ūkiams šios veiklos vykdymas užtikrina ekonominį gyvybingumą bei juose dirbančių asmenų užimtumą. Stambūs mėsinės galvijininkystės ūkiai sukuria darbo vietas – tai turi teigiamos įtakos kaimo vietovių ekonominei gerovei ir socialinės atskirties mažinimui.

Nemaža dalis šia veikla užsiimančių asmenų - santykinai jaunesni žmonės, kurie prisideda prie visuomenės senėjimo poveikio žemės ūkiui mažinimo. Jie taip pat paprastai yra labiau lankstūs ir gebantys labiau prisitaikyti prie kintančių sąlygų, domisi naujomis technologijomis bei moderniais galvijų auginimo būdais, o tai skatina ūkių atsparumo augimą.

Žemės ūkio veiklos palaikymas tokios specializacijos ūkiuose prisideda prie ūkių veiklos pasirinkimo įvairovės ir kaimo, kaip vietos užsiimti verslu patrauklumo didinimo. Šią veiklą galima plėtoti mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse, kur augalininkystei sąlygos nėra pakankamai palankios. Taip pat ji tinkama plėtoti dalinio užimtumo ūkiuose taip diversifikuojant pajamas ir didinant savo ūkio atsparumą.

Lietuvoje labai palankios gamtinės sąlygos mėsinės galvijininkystės plėtrai. Dideli pievų plotai užtikrina pakankamą pašarų bazę. Tuo tarpu kol kas gyvulių tankis Lietuvoje labai žemas – vienas mažiausių ES. Jų gaunamą mėšlą galima panaudoti dirvos gerinimui vietoje mineralinių trąšų. Apleistose pievose ir ganyklose auginant mėsinius galvijus būtų prisidedama prie apleistų žemių plotų minimizavimo bei prie bioįvairovės išsaugojimo.

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka Vandens pagrindų direktyvą (t. y. 2000/60/EB).

Žemės ūkio taršos kontrolės priemonės yra integruotos į BŽŪP paramos valdymo reikalavimus bei ŽŪN geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimus.

Valdymo reikalavimai (VR). VR1 – užtikrinant veiksmingą požeminio ir paviršinio vandens paėmimo valdymą. Taikant priemones susijusias su užteršto vandens išleidimu, ūkinės veiklos apribojimu vandenims jautriose teritorijose, bus prisidedama prie vandens išteklių tinkamo naudojimo bei jų apsaugos nuo pasklidusios taršos. VR2 – užtikrinant tinkamą organinių ir mineralinių trąšų naudojimą, tręšimo normų laikymąsi, trąšų naudojimo apribojimus tam tikrais laikotarpiais, buferinių zonų apsaugą, aplinkai palankų mėšlo ir srutų laikymą. Šie reikalavimai prisidės prie vandens kokybės gerinimo, mažins taršą nitratais iš žemės ūkio veiklos, tausaus dirvožemio naudojimo, bei jo praturtinimo organinėmis medžiagomis.

GAAB reikalavimai: 4 GAAB standartas „Apsaugos ruožų išilgai vandentakių įrengimas“, kuriuo draudžiama paskleisti mėšlą ir (ar) srutas vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, pažymėtose Paviršinio vandens telkinių apsaugos juostų sluoksnyje. Detalesnės sąlygos numatytos Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose, patvirtintose 2019 m. birželio 6 d. Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme Nr. XIII-2166.

Susietąją paramą gaunančio sektoriaus ūkio subjektai prie Direktyvos 2000/60/EC tikslų taip pat prisidės dalyvaudami ekologinėse sistemose ar įgyvendindami II ramsčio agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities veiklas. Tad papildomų priemonių, skirtų užtikrinti suplanuotų intervencijų pagal susietąją pajamų paramą suderinamumą su BVPD tikslais, Lietuvoje nereikia.

Taip pat reikia pažymėti, kad galvijų populiacijos tankumas Lietuvoje nėra didelis, t. y. galvijų tankis 1 ŽŪN yra daugiau nei 2 kartus mažesnis nei ES-27 vidurkis. Galvijų auginančių ūkių indėlis į paviršinių ir gruntinių vandenų taršą santykinai nedidelis.

Ar intervencinė priemonė iš dalies arba visiškai finansuojama iš baltyminių augalų papildomo finansavimo (iš viso ne daugiau kaip 2 %), kaip numatyta Strateginių planų reglamento 96 straipsnio 3 dalyje?

Taip Ne

Jei intervencinė priemonė skirta ankštinių augalų ir žolių deriniui: nurodykite derinyje esančių ankštinių augalų procentinę dalį.

Netaikoma

Šilkaverpiams teikiama susietoji pajamų parama yra su gyvūnais susijusi parama, kai naudojant „gyvūną“ (angl. „head“) kaip pagrindinį paramos vienetą reikia iš anksto paaiškinti:

paaiškinkite šio vieneto ir gyvūno (angl. „head“) perskaičiavimo kursą (t. y. kiek šių vienetų atitinka 1 gyvūną („head“)?, pvz., rodiklių tikslais.

Netaikoma

Komentare galima pateikti papildomą paaiškinimą (pvz., kiaušinių, kurie turi būti dėžutėje, svoris).

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Geltonoji dėžė“

Paaiškinimas, ar intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 6.5 straipsnio arba 2 priedo nuostatas („mėlynoji dėžė“), ir jei taip, kaip jos laikomasi

Pagalba yra susijusi su gamyba ir neatitinka PPO žalios dėžutės paramos kriterijų. Pagalba taip pat nėra gamybos apimties ribojančio pobūdžio, todėl ji klasifikuojama kaip geltona.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vienetų sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI03sus.02.2mės.GPK - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už grynaveislių mėšinių galvijų produktyvumo tyrimus	Vienoda		R.4; R.8
TI03sus.02.2mės.mišr - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už mėšinių galvijų auginimą (<51 proc.)	Vienoda		R.4; R.8
TI03sus02.2mės.gryn - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už mėšinių galvijų auginimą (>51 proc.)	Vienoda		R.4; R.8

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI03sus.02.2mės.GPK - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už grynaveislių mėšinių galvijų produktyvumo tyrimus

Valdų valdytojams, kurių valdoje vykdomi grynaveislių mėšinių galvijų produktyvumo tyrimai, bus mokamas nustatyto dydžio išmokos priedas, 6 EUR už galviją (šis dydis fiksuotas ir vienodas visam laikotarpiui). Toks paramos dydis leidžia apie 60 proc. sumažinti ūkių patiriamas išlaidas už galvijų produktyvumo tyrimus, todėl planuojama, kad turėtų žymiai paskatinti ūkių dalyvavimą galvijų produktyvumo tyrimuose.

TI03sus.02.2mės.mišr - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už mėšinių galvijų auginimą (<51 proc.)

Mėšinių-pieninių veislių mišrūnams, kurių mėšinės veislės kraujo dalis mažesnė nei 51 proc. mokamos išmokos dydis beveik dvigubai mažesnis už išmokos dydį grynaveisliams mėšiniams galvijams bei mėšinių-pieninių veislių mišrūnams, kurių mėšinės veislės kraujo dalis ne mažesnė nei 51 proc. Toks išmokų dydžio skirtumas, remiantis ekspertų apklausa, būtų optimalus siekiant užkirsti kelią veislės blogėjimui pieninės galvijininkystės kryptimi. Kartu gaunamas išmokos lygis leistų palaikyti minimalias šių augintojų pajamas, ir taip juos išlaikyti žemės ūkio sektoriuje, gerinant laikomų galvijų veislę arba persiorientuojant į kitas žemės ūkio kryptis.

Jei tam tikrais metais galvijų skaičius, atitinkantis paramos skyrimo sąlygas paramai pagal šią susietosios paramos priemonę gauti, būtų didesnis arba mažesnis už planuojamą, atsižvelgiant į biudžeto viršutines ribas bus proporcingai proporcingai taikomas mažinimo / didinimo koeficientas ir koreguojami išmokų dydžiai.

TI03sus02.2mės.gryn - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už mėšinių galvijų auginimą (>51 proc.)

Grynaveisliams (įskaitant kelių mėšinių veislių mišrūnus) mėšiniams galvijams bei mėšinių-pieninių veislių mišrūnams, kurių mėšinės veislės kraujo dalis ne mažesnė nei 51 proc. (t. y. antros kartos mišrūnams) mokamos išmokos dydis. Toks išmokų dydis, remiantis ekspertų apklausa, turėtų būti pakankamas (ir kartu ne per didelis) siekiant efektyviai paskatinti mėšinių galvijų skaičiaus didėjimą bei mišrūnų veislių gerinimą, kas savo ruožtu turėtų veiksmingai pagerinti sektoriaus produkcijos kokybę. Didesnė išmoka (lyginant su prastesnės veislės mišrūnais) leis efektyviau sukcentruoti paramą kokybiškos mėsos galvijų ūkiams bei paskatinti jų plėtrą.

Jei tam tikrais metais galvijų skaičius, atitinkantis paramos skyrimo sąlygas paramai pagal šią susietosios paramos priemonę gauti, būtų didesnis arba mažesnis už planuojamą, atsižvelgiant į biudžeto viršutines ribas bus proporcingai proporcingai taikomas mažinimo / didinimo koeficientas ir koreguojami išmokų dydžiai.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.

	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus.02.2mės.GPK - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už grynaveislių mėšinių galvijų produktyvumo tyrimus	Planuojama vieneto suma	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma						
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)						
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	18 941,00	19 593,00	20 082,00	20 812,00	21 364,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	113 646,00	117 558,00	120 492,00	124 872,00	128 184,00	604 752,00
TI03sus.02.2mės.mišr - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už mėšinių galvijų auginimą (<51 proc.)	Planuojama vieneto suma	81,55	82,29	83,06	83,81	83,39	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	57,09	57,60	58,14	58,67	58,37	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	106,02	106,98	107,98	108,95	108,41	
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	109 121,00	107 821,00	106 521,00	105 221,00	103 921,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	8 898 817,55	8 872 590,09	8 847 634,26	8 818 572,01	8 665 972,19	44 103 586,10
TI03sus02.2mės.gryn - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už mėšinių galvijų auginimą (>51 proc.)	Planuojama vieneto suma	152,13	153,54	154,97	156,37	155,56	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	106,49	107,48	108,48	109,46	108,89	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	197,77	199,60	201,46	203,28	202,23	
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	61 168,00	62 468,00	63 768,00	65 068,00	66 368,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	9 305 487,84	9 591 336,72	9 882 126,96	10 174 683,16	10 324 206,08	49 277 840,76
IŠ VISO	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	170 289,00	170 289,00	170 289,00	170 289,00	170 289,00	Suma: 851 445,00 Didžiausia suma: 170 289,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	18 317 951,39	18 581 484,81	18 850 253,22	19 118 127,17	19 118 362,27	93 986 178,86
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						

TI03sus02.3 - Susietoji pajamų parama avių augintojams

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI03sus02.3
Intervencijos pavadinimas	Susietoji pajamų parama avių augintojams
Priemonės rūšis	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas
Bendrasis produkto rodiklis	O.11. Gyvūnų, už kuriuos skiriama susietoji pajamų parama, skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje, kadangi veiklos sąlygos avių laikytojams skirtingose šalies vietovėse pakankamai reikšmingai nesiskiria.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
a.3	Palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

R.8 Ūkių, kuriems suteiktas pajamų rėmimas konkurencingumui, tvarumui ar kokybei didinti, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Kadangi įvairūs šalies žemės ūkio sektoriai susiduria su įvairiomis, tačiau skirtingomis problemomis ir iššūkiais, siekiant tikslingiau ir efektyviau paskirstyti susietąją paramą, kartu atsižvelgiant į Pasaulio prekybos organizacijos susitarimus, buvo nustatyti kriterijai, kuriais remiantis sektoriai buvo reitinguojami pagal paramos jiems būtinumą. Remiantis mokslininkų, valdžios atstovų bei gamintojų asociacijų apklausa, svarbiausi kriterijai, paskirstant paramą turėtų būti „Šalies apsirūpinimas (sub)sektoriaus produkcija vidaus reikmėms“ (4,8 balo iš 5) bei „(Sub)sektoriaus plotų / gyvulių skaičiaus pokytis (vidutiniškai per pastaruosius 5 metus)“ (4,4 balo iš 5). Kiti paramos skirstymo kriterijai: „(Sub)sektoriaus svarba šalies perdirbimo pramonei“ (3,4 balo iš 5), „(Sub)sektoriaus ūkių pelno (su ir be subsidijų) atotrūkis palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (3,3 balo iš 5), „(Sub)sektoriaus ūkių darbo sąnaudos (val.) palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (2,9 balo iš 5) bei „(Sub)sektoriaus ūkių gaunama kitų tiesioginių išmokų suma palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (2,4 balo iš 5). Remiantis (sub)sektorių vertinimu pagal minėtus kriterijus, avių sektoriui susietoji parama labai reikalinga.

Susietoji parama avių sektoriui padės palaikyti itin nedideles avių augintojų pajamas bei užtikrins tam tikrą jų finansinį stabilumą. Tai savo ruožtu padės palaikyti esamą gamybos lygį Lietuvoje. Taip pat parama prisidės didinant šio sektoriaus ūkių konkurencingumą.

Parama bus teikiama visų dydžių ūkiams, auginantems avis, įskaitant stambiausius ūkius, siekiant užkirsti kelią negatyviems reiškiniams, ypač susijusiems su darbo vietų kaimo vietovėse mažėjimu.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai gali būti fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys visus reikalavimus, reikalingus bazinei pajamų paramai tvarumui didinti gauti. Parama mokama už valdoje einamaisiais metais nepertraukiamai išlaikytas ne mažiau nei 30 kalendorinių dienų iki paskutinės laikymo dienos savo ir (ar) valdos partnerio (-ių) ir (ar) šeimos narių vardu nustatyta tvarka Ūkinių gyvūnų registre įregistruotas ir suženklintas ne jaunesnes kaip 60 kalendorinių dienų amžiaus pieninių ir mėšinių veislių bei šių veislių mišrūnes avis. Kiti detalūs reikalavimai, jei bus būtini, bus nustatyti intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse. Gyvulių tankumas Lietuvoje ribojamas nacionaliniais teisės aktais, įgyvendinančiais 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyvą 91/676/EEB dėl vandenų apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių, 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/60/EB, nustatančios Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus, ir 2016 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2016/2284 dėl tam tikrų valstybėse narėse į atmosferą išmetamų teršalų kiekio mažinimo. Taip pat reikia pažymėti, kad galvijų populiacijos tankumas Lietuvoje santykinai labai mažas, galvijų tankis 1 ŽŪN yra daugiau nei 2 kartus mažesnis nei ES-27 vidurkis. Ko pasėkoje galvijų augintojų indėlis į paviršinių ir gruntinių vandenų taršą santykinai nedidelis. Todėl papildomi reikalavimai dėl gyvulių tankumo netaikomi.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Išmokos dydžio skaičiavimo pagrindas – avis auginančio ūkio pajamos, tenkančios 1 sutartiniam šeimos darbuotojui. Išmoka siekiama sumažinti atotrūkį tarp šių pajamų ir vidutinio darbo užmokesčio šalies žemės ūkio sektoriuje. Dėl labai mažo pelningumo, vidutinio darbo užmokesčio lygmens žemės ūkyje pilnas pasiekimas negalimas dėl biudžeto apribojimų, todėl siekiama užtikrinti, kad būtų pasiektas bent 90 proc. lygis. Atitinkamai avių augintojams numatyta skirti 0,4677 proc. visų tiesioginėms išmokoms skirtų finansinių asignavimų.

Išmokų dydžiai nustatomi remiantis susietąja parama paremtų avių skaičiaus 2018-2021 m. vidurkiu. Išmokų variacijos lubos priklauso nuo keleto veiksnių. Pirmiausia numatytas kasmetinis paramos didėjimas, siekiant bent iš dalies kompensuoti vidutinio darbo užmokesčio sektoriuje didėjimą, lyginant su avininkystės sektoriumi. Antra, išmokos dydis apskaičiuotas remiantis prognoziniiais avių skaičiaus duomenimis. Faktinis avių skaičiaus kitimas, turės įtakos išmokos dydžiui. Žemiausios variacijos lubos numatytos įvertinant prielaidą, kad dėl didesnės nei ankstesniu laikotarpiu paramos aprėpties, paramai tinkamų avių skaičius gali reikšmingai padidėti, kas galėtų sumažinti išmokos dydį. Taip pat reikia atsižvelgti į kitų veiksnių pasireiškimo riziką, ypač COVID-19 pandemijos bei Rusijos invazijos į Ukrainą kontekste, kas gali turėti svarbios įtakos augintojų elgsenai, avių skaičiaus pokyčiams bei išmokos dydžiui. Lietuvai esant itin arti karo Ukrainoje epicentro, nestabilumas žemės ūkio sektoriuje gali būti labai didelis; numatomas galimas iki 30 proc. nustatytų išmokos dydžių nuokrypis.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Sunkumų, su kuriais susiduria tikslinis (-iai) sektorius (-iai) / gamyba (-os) arba ūkininkavimo rūšis (-ys), pagrindimas.

Avininkystės sektorius Lietuvoje sparčiai traukiasi. Nuo 2017 m. iki 2021 m. avių laikytojų skaičius sumažėjo beveik 15 proc. (nuo atitinkamai 10651 iki 9076), o avių skaičius beveik 20 proc. (nuo atitinkamai 169454 iki 136431, ŽŪIKVC duomenimis). Šalia šios neigiamos tendencijos ypač didelį nerimą kelia tai, kad iš rinkos traukiasi ne tik patys mažiausi gamintojai, ką įrodo vidutinio avių skaičiaus ūkyje mažėjimas – nuo 15,9 avių ūkiui 2017 m. jis nukrito iki 15 avių/ūkiui 2021 m.

Ūkių traukiamąsi iš veiklos skatina tai, kad avių auginimas visu nagrinėjamu laikotarpiu nebuvo rentabilus.

Tai vienas nuostolingiausių (nuostolingiau veikia tik galvijų ūkiai) žemės ūkio sektorių šalyje. Nuostolį didele dalimi lemia santykinai nedidelės ir labai nestabilios avienos supirkimo kainos. Remiantis EUROSTAT duomenimis, trejus metus per 2017–2021 m. laikotarpį realiosios avienos kainos buvo mažesnės nei 2015 m. Kita opi šio sektoriaus problema, lemianti veiklos nuostolingumą – mažas laikomos bandos dydis. Lietuvoje beveik ketvirtadalis ūkių laiko tik po 1-2 avis, dar daugiau nei 43 proc. laiko ūkyje 3-10 avių. Ir tik 0,2 proc. visų avių laikančių ūkių (tik 20 ūkių) laiko daugiau nei 50 avių. Tokios mažos produkcijos apimtys neleidžia užsitikrinti masto ekonomijos, nulemia mažą šios veiklos efektyvumą, nepakankamą produkcijos kokybę, didesnes gamybos sąnaudas, bei mažas kainas, kas savo ruožtu įtakoja ūkių nuostolingumą.

Būtina pažymėti, kad šio sektoriaus situacija per pastaruosius dvejus metus dar labiau pablogėjo dėl COVID-19 pandemijos. Ši krizė ypač skaudžiai kirto avių sektoriui, kadangi didelę jo produkcijos paklausos dalį generavo HoReCa sektorius, kuris ypatingai nukentėjo nuo COVID-19 pandemijos. Itin ryškus šio sektoriaus pajamų sumažėjimas bei žymios dalies jo veikėjų pasitraukimas iš verslo labai neigiamai paveikė vietinę avienos produkcijos paklausą bei atitinkamai avių augintojų pajamas. Kita didelė avių produkcijos paklausos dalis būdavo generuojama aukštesnio sluoksnio gyventojų individualių pirkimų, o kadangi per pandemiją labai sumažėjo didelės dalies šio sluoksnio atstovų pajamos, ženkliai sumažėjo ir avienos bei avienos (ir avių pieno) produkcijos suvartojimas. Per 2020 metus avienos suvartojimas, lyginant su 2019 m. sumažėjo beveik trečdaliu (nuo 1,4 tūkst. t 2019 m. iki 1,0 tūkst. t 2020 m., Lietuvos statistikos departamento duomenimis). Dėl šių faktorių, avių sektoriaus pelningumas dar labiau krito.

Be to, anot ekspertų, nėra kitų avininkystės produktų, tokių kaip vilna ir kailiai, paklausos, sunku juos realizuoti. Mažos pajamos neleidžia skirti reikalingų lėšų vartotojų informavimui bei pardavimų skatinimui, kad būtų didinama šios mėsos paklausa. Padėtį gerina tik šiam sektoriui skiriama parama, kuri ji pristabdė ūkių pajamų lygio kritimą ir tokiu būdu padėjo palaikyti gamybos lygį.

Koks yra intervencijos tikslas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

- padidinti konkurencingumą
- gerinti kokybę
- padidinti tvarumą

Kaip intervencija bus sprendžiami nustatyti sunkumai (t. y. paaiškinimas apie tai, į ką orientuojamasi)?

Avių augintojų pajamų palaikymas suteikia galimybę ūkininkams užsitikrinti bent minimalias pajamas pragyvenimui ir padidina motyvaciją bei galimybes tęsti šią veiklą. Ši parama bus atsvara galimai ir toliau svyruosiančioms avienos supirkimo kainoms bei naikinamai atsietajai papildomai nacionalinei paramai ėriavedėms, taip prisidėdama prie avininkystės ūkių gyvybingumo ir ekonominio tvarumo didinimo.

Susietoji parama turėtų sudaryti palankesnes galimybes ūkiams plėstis ir prisidėtų prie jų veiklos efektyvumo didinimo bei prie pajamų atotrūkio tarp žemės ūkio sektorių mažinimo. Ūkių pajamų svyravimų sumažėjimas padidintų atskirų ūkių gyvybingumą ir užtikrintų viso sektoriaus konkurencingumą.

Parama padės išlaikyti ūkininkus šiame sektoriuje ir tokiu būdu garantuos esamą gamybos lygio palaikymą bei galimybę pateikti Lietuvos vartotojams kokybišką, vietinę produkciją.

Su kuo susijęs (-ę) sektorius (-iai)?

Aviena ir ožkiena

Pienas ir pieno produktai

Svarbos pagrindimas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

Avis augina smulkūs ūkiai – 95% visų avininkystės ūkių auginama iki 50 avių. Daugiausia avys, kaip ne itin reiklūs gyvuliai, auginamos mažiau derlingose žemėse – didžioji dalis jų (ypač smulkieji ūkiai) įsikūrę mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse. Ūkiai, dirbantys nenašią žemę, kurioje labai sudėtinga užsiimti augalininkyste (dėl didelių žemės įdirbimo sąnaudų bei didelio trąšų poreikio, žalojančio aplinką), avininkystės subsektoriaus dėka turi galimybę vykdyti žemės ūkio veiklą ir užtikrinti savo ekonominį

gyvybingumą bei kaimo gyventojų užimtumą. Žemės ūkio veiklos palaikymas tokio pobūdžio ūkiuose garantuoja mažų ūkių gyvybingumą ir gamintojų įvairovę.

Avienos vartojimas yra svarbus sveikatingumo aspektu – aviena yra vertinga mitybos požiūriu mėsa ir jos vartojimas turi būti užtikrinamas.

Ūkininkavimo užtikrinimas mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse avininkystės subsektorius pagalba yra itin svarbus Lietuvos žemės ūkiui. Jis padeda minimizuoti apleistų žemių plotus bei prisideda prie bioįvairovės išsaugojimo.

Paaikškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka Vandens pagrindų direktyvą (t. y. 2000/60/EB).

Žemės ūkio taršos kontrolės priemonės yra integruotos į BŽŪP paramos valdymo reikalavimus bei ŽŪN geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimus.

Valdymo reikalavimai (VR). VR1 – užtikrinant veiksmingą požeminio ir paviršinio vandens paėmimo valdymą. Taikant priemones susijusias su užteršto vandens išleidimu, ūkinės veiklos apribojimu vandenims jautriose teritorijose, bus prisidedama prie vandens išteklių tinkamo naudojimo bei jų apsaugos nuo pasklidusios taršos. VR2 – užtikrinant tinkamą organinių ir mineralinių trąšų naudojimą, tręšimo normų laikymąsi, trąšų naudojimo apribojimus tam tikrais laikotarpiais, buferinių zonų apsaugą, aplinkai palankų mėšlo ir srutų laikymą. Šie reikalavimai prisidės prie vandens kokybės gerinimo, mažins taršą nitratais iš žemės ūkio veiklos, tausaus dirvožemio naudojimo, bei jo praturtinimo organinėmis medžiagomis.

GAAB reikalavimai: 4 GAAB standartas „Apsaugos ruožų išilgai vandentakių įrengimas“, kuriuo draudžiama paskleisti mėšlą ir (ar) srutas vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, pažymėtose Paviršinio vandens telkinių apsaugos juostų sluoksnyje. Detalesnės sąlygos numatytos Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose, patvirtintose 2019 m. birželio 6 d. Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme Nr. XIII-2166.

GAAB reikalavimai: 1 GAAB standartas „Apsaugos ruožų išilgai vandentakių įrengimas“, kuriuo draudžiama paskleisti mėšlą ir (ar) srutas vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, pažymėtose Paviršinio vandens telkinių apsaugos juostų sluoksnyje.

Susietąją paramą gaunančio sektoriaus ūkio subjektai prie Direktyvos 2000/60/EC tikslų taip pat prisidės dalyvaudami ekologinėse sistemose ar įgyvendindami II ramsčio agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities veiklas. Tad papildomų priemonių, skirtų užtikrinti suplanuotų intervencijų pagal susietąją pajamų paramą suderinamumą su BVPD tikslais, Lietuvoje nereikia.

Taip pat reikia pažymėti, kad avių populiacijos tankumas Lietuvoje nėra didelis, t. y. avių tankis 1 ŽŪN yra beveik 7 kartus mažesnis nei ES-27 vidurkis. Avių augintojų indėlis į paviršinių ir gruntinių vandenų taršą santykinai nedidelis.

Ar intervencinė priemonė iš dalies arba visiškai finansuojama iš baltyminių augalų papildomo finansavimo (iš viso ne daugiau kaip 2 %), kaip numatyta Strateginių planų reglamento 96 straipsnio 3 dalyje?

Taip Ne

Jei intervencinė priemonė skirta ankštinių augalų ir žolių deriniui: nurodykite derinyje esančių ankštinių augalų procentinę dalį.

Netaikoma

Šilkaverpiams teikiama susietoji pajamų parama yra su gyvūnais susijusi parama, kai naudojant „gyvūną“ (angl. „head“) kaip pagrindinį paramos vienetą reikia iš anksto paaiškinti:

paaiškinkite šio vieneto ir gyvūno (angl. „head“) perskaičiavimo kursą (t. y. kiek šių vienetų atitinka 1 gyvūną („head“)?), pvz., rodiklių tikslais.

Netaikoma

Komentare galima pateikti papildomą paaiškinimą (pvz., kiaušinių, kurie turi būti dėžutėje, svoris).

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Geltonoji dėžė“

Paaiškinimas, ar intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 6.5 straipsnio arba 2 priedo nuostatas („mėlynoji dėžė“), ir jei taip, kaip jos laikomasi

Pagalba yra susijusi su gamyba ir neatitinka PPO žalios dėžutės paramos kriterijų. Pagalba taip pat nėra gamybos apimties ribojančio pobūdžio, todėl ji klasifikuojama kaip geltona.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI03sus02.3avys - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už avių auginimą	Vienoda		R.4; R.8

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI03sus02.3avys - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už avių auginimą

Visiems avių augintojams taikomas vienodas išmokos už avį dydis.

Jei tam tikrais metais avių skaičius, atitinkantis paramos skyrimo sąlygas paramai pagal šią susietosios paramos priemonę gauti, būtų didesnis arba mažesnis už planuojamą, atsižvelgiant į biudžeto viršutines ribas bus proporcingai koreguojami išmokų dydžiai.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus02.3avys - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už avių auginimą	Planuojama vieneto suma	14,14	14,36	14,56	14,76	14,76	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	9,90	10,05	10,19	10,33	10,33	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	18,38	18,67	18,93	19,19	19,19	
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	194 075,00	194 075,00	194 075,00	194 075,00	194 075,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	2 744 220,50	2 786 917,00	2 825 732,00	2 864 547,00	2 864 547,00	14 085 963,50
IŠ VISO	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	194 075,00	194 075,00	194 075,00	194 075,00	194 075,00	Suma: 970 375,00 Didžiausia suma: 194 075,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	2 744 220,50	2 786 917,00	2 825 732,00	2 864 547,00	2 864 547,00	14 085 963,50
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						

TI03sus02.4 - Susietoji pajamų parama ožkų augintojams

Intervencinės priemonės kodas (VN)	TI03sus02.4
Intervencijos pavadinimas	Susietoji pajamų parama ožkų augintojams
Priemonės rūšis	CIS(32) - Susietasis pajamų rėmimas
Bendrasis produkto rodiklis	O.11. Gyvūnų, už kuriuos skiriama susietoji pajamų parama, skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje, kadangi veiklos sąlygos ožkų laikytojams skirtingose šalies vietovėse pakankamai reikšmingai nesiskiria.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
a.3	Palaikyti ekonominius sunkumus patiriančių žemės ūkio sektorių gamybos lygį	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

R.8 Ūkių, kuriems suteiktas pajamų rėmimas konkurencingumui, tvarumui ar kokybei didinti, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Kadangi įvairūs šalies žemės ūkio sektoriai susiduria su įvairiomis, tačiau skirtingomis problemomis ir iššūkiais, siekiant tikslingiau ir efektyviau paskirstyti susietąją paramą, kartu atsižvelgiant į Pasaulio prekybos organizacijos susitarimus, buvo nustatyti kriterijai, kuriais remiantis sektoriai buvo reitinguojami pagal paramos jiems būtinumą. Remiantis mokslininkų, valdžios atstovų bei gamintojų asociacijų apklausa, svarbiausi kriterijai, paskirstant paramą turėtų būti „Šalies apsirūpinimas (sub)sektoriaus produkcija vidaus reikmėms“ (4,8 balo iš 5) bei „(Sub)sektoriaus plotų / gyvulių skaičiaus pokytis (vidutiniškai per pastaruosius 5 metus)“ (4,4 balo iš 5). Kiti paramos skirstymo kriterijai: „(Sub)sektoriaus svarba šalies perdirbimo pramonei“ (3,4 balo iš 5), „(Sub)sektoriaus ūkių pelno (su ir be subsidijų) atotrūkis palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (3,3 balo iš 5), „(Sub)sektoriaus ūkių darbo sąnaudos (val.) palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (2,9 balo iš 5) bei „(Sub)sektoriaus ūkių gaunama kitų tiesioginių išmokų suma palyginti su visų sektorių ūkių vidurkiu“ (2,4 balo iš 5). Remiantis (sub)sektorių vertinimu pagal minėtus kriterijus, ožkų sektoriui susietoji parama labai reikalinga.

Susietoji parama ožkų sektoriui padės palaikyti itin nedideles ožkų augintojų pajamas bei užtikrins tam tikrą jų stabilumą. Tai savo ruožtu padės palaikyti esamą gamybos lygį Lietuvoje. Taip pat parama prisidės didinant šio sektoriaus ūkių konkurencingumą bei Ekonominį tvarumą.

Parama bus teikiama visų dydžių ūkiams, auginantems ožkas, įskaitant stambiausius ūkius, siekiant užkirsti kelią negatyviems reiškiniais, ypač susijusiems su darbo vietų kaimo vietovėse mažėjimu.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius tinkamumo kriterijus, susijusius su paramos gavėju, plotu ir, kai taikoma, kitais atitinkamais įsipareigojimais.

Paramos gavėjai gali būti fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys visus reikalavimus, reikalingus bazinei pajamų paramai tvarumui didinti gauti.

Parama mokama už valdoje einamaisiais metais nepertraukiamai išlaikytas ne mažiau nei 30 kalendorinių dienų iki paskutinės laikymo dienos savo ir (ar) valdos partnerio (-ių) ir (ar) šeimos narių vardu nustatyta tvarka Ūkinių gyvūnų registre įregistruotas ir suženklintas ne jaunesnes kaip 60 kalendorinių dienų amžiaus pieninių ir mėšinių veislių bei šių veislių mišrūnes ožkas bei (ar) ožius.

Kiti detalūs reikalavimai, jei bus būtina, bus nustatyti priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Gyvulių tankumas Lietuvoje ribojamas nacionaliniais teisės aktais, įgyvendinančiais 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyvą 91/676/EEB dėl vandenių apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių, 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/60/EB, nustatančios Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus, ir 2016 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2016/2284 dėl tam tikrų valstybėse narėse į atmosferą išmetamų teršalų kiekio mažinimo. Taip pat reikia pažymėti, kad galvijų populiacijos tankumas Lietuvoje santykinai labai mažas, galvijų tankis 1 ŽŪN yra daugiau nei 2 kartus mažesnis nei ES-27 vidurkis. Ko pasekoje galvijų augintojų indėlis į paviršinių ir gruntinių vandenių taršą santykinai nedidelis. Todėl papildomi reikalavimai dėl gyvulių tankumo netaikomi.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos aprėptis ir skiriamos sumos

Aprašas

Išmokos dydžio skaičiavimo pagrindas – ožkas auginančio ūkio pajamos, tenkančios 1 sutartiniam šeimos darbuotojui. Išmoka siekiama sumažinti atotrūkį tarp šių pajamų ir vidutinio darbo užmokesčio šalies žemės ūkio sektoriuje. Dėl itin mažo pelningumo ir labai mažo vidutinio ožkų ūkio dydžio, vidutinio darbo užmokesčio lygmens žemės ūkyje pilnas pasiekimas negalimas dėl biudžeto apribojimų, todėl siekiama užtikrinti, kad būtų pasiektas bent 90 proc. lygis. Prognozuojama, kad šį lygį leistų pasiekti padėtų apytikslis 26 Eur už ožką susietosios išmokos dydis. Atitinkamai ožkų augintojams numatyta skirti 0,052 proc. visų tiesioginėms išmokoms skirtų finansinių asignavimų.

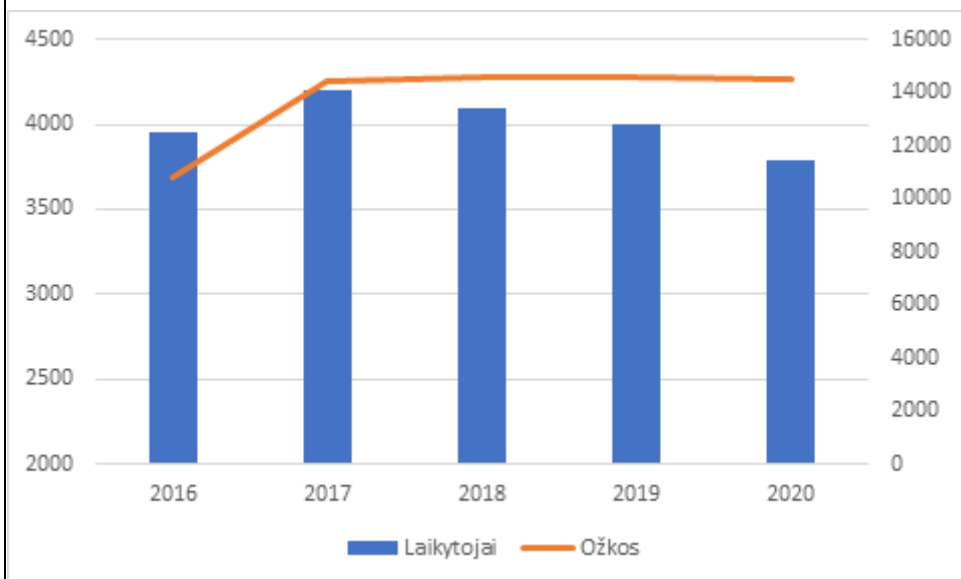
Išmokų dydžiai nustatomi remiantis didžiausiu ožkų skaičiumi, paremtu 2017–2021 m. laikotarpiu, bei prognozėmis, kaip padidės remtinių ožkų skaičius dėl modifikuotų paramos sąlygų. Išmokų variacijos lubos priklauso nuo keleto veiksnių. Pirmiausia numatytas kasmetinis paramos didėjimas, siekiant bent iš dalies kompensuoti vidutinio darbo užmokesčio sektoriuje didėjimą, lyginant su ožkininkystės sektoriumi. Antra, išmokos dydis apskaičiuotas remiantis prognoziniiais ožkų skaičiaus duomenimis. Faktinis ožkų skaičiaus kitimas, turės įtakos išmokos dydžiui. Žemiausios variacijos lubos numatytos įvertinant prielaidą, kad dėl didesnės nei ankstesniu laikotarpiu paramos aprėpties, paramai tinkamų ožkų skaičius gali reikšmingai padidėti, kas sumažintų išmokos dydį. Taip pat reikia atsižvelgti į kitų veiksnių pasireiškimo riziką, ypač COVID-19 pandemijos bei Rusijos invazijos į Ukrainą kontekste, kas gali turėti svarbios įtakos augintojų elgsenai, ožkų skaičiaus pokyčiams bei išmokos dydžiui. Lietuvai esant itin arti karo Ukrainoje epicentro, nestabilumas žemės ūkio sektoriuje gali būti labai didelis; numatomas galimas iki 30 proc. nustatytų išmokos dydžių nuokrypis.

8. Papildomi klausimai / su intervencinės priemonės rūšimi susijusi informacija

Sunkumų, su kuriais susiduria tikslinis (-iai) sektorius (-iai) / gamyba (-os) arba ūkininkavimo rūšis (-ys), pagrindimas.

Lietuvos ožkininkystė yra vienas silpniausių ir mažiausiai remiamų Lietuvos gyvulininkystės sektorių. Ožkas laikančių ūkių skaičius pastaruosius ketverius metus stabiliai tendencingai mažėja (O1 pav.). 2017–2020 m. laikotarpiu ožkas laikančių ūkių skaičius sumažėjo beveik 10 proc. Ožkų skaičius, nors ir augęs

iki 2017 m., pamažu taip pat ėmė mažėti.

01 pav. Ožkų bei jų laikytojų skaičius Lietuvoje 2016–2020 m.

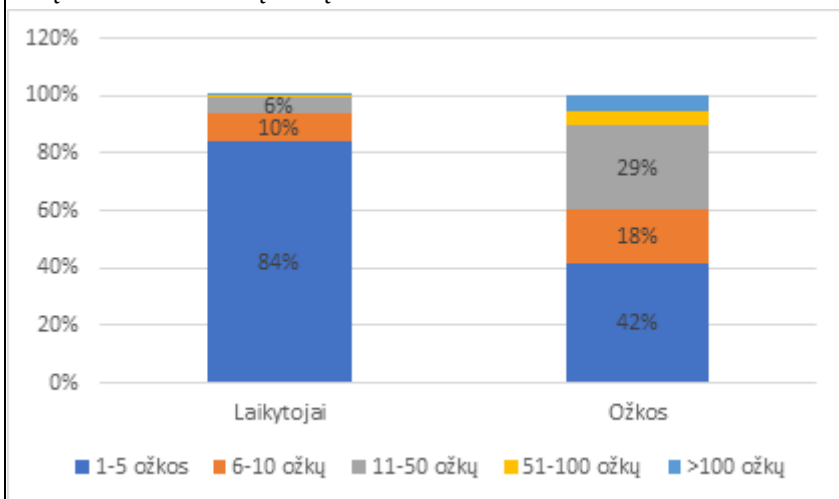
Šaltinis: ŽŪIKVC

Ožkų skaičius, tenkantis 1000 ha žemės ūkio naudmenų Lietuvoje 2019 m. buvo beveik 30 karto mažesnis už ES vidurkį ir atsilieka nuo daugumos kaimyninių šalių (Latvijos, Estijos, Vokietijos), pasižyminčių panašiomis gamtinėmis sąlygomis. Vienas svarbiausių sunkumų, su kuriais susiduria šis sektorius – mažas veiklos pelningumas. Pelningumas ypač sumažėjo nuo 2015 m., eurui pakeitus nacionalinę valiutą. Išlaidų kainos ženkliai išaugo, tačiau ožkos pieno bei jo gaminių kainos augo tik nežymiai. Nedidelis pabrangimas buvo sąlygotas santykinai didelių ožkos produktų kainų, kadangi didelis jų kainų šuolis išskeltų kainas į nekonkurencingą lygmenį ir tokiu būdu sumažintų ir taip nedidelę paklausą. Pastaruosius dvejus metus situacija dar labiau pablogėjo dėl COVID-19 pandemijos. Ši krizė ypač skaudžiai kirta būtent ožkų sektoriui. Anot asociacijos vadovės, ožkų pieno produkcijos paklausą generavo aukštesnio sluoksnio gyventojų pirkimai. Per pandemiją labai sumažėjo dalies šio sluoksnio atstovų – menininkų, sportininkų, atlikėjų – pajamos, todėl ženkliai sumažėjo ir ožkų produkcijos suvartojimas. HoReCa sektorius, buvęs vienu svarbiausių šios produkcijos pirkėjų, yra vienas iš sektorių, ypatingai nukentėjęs nuo COVID-19 pandemijos. Itin ryškus šio sektoriaus pajamų sumažėjimas bei žymios dalies jo veikėjų pasitraukimas iš verslo labai neigiamai paveikė vietinę ožkų pieno produkcijos paklausą bei atitinkamai ožkų augintojų pajamas. Ekspertai prognozuoja, kad COVID-19 pandemija turės ilgalaikių neigiamų padarinių šiam sektoriui. Kita didelė problema, su kuria susiduria ožkų augintojai, anot ožkų augintojų asociacijos vadovės, yra įtakota klimato kaitos. Dėl didesniais karščiais pasižyminčių vasarų ožkos nebegali dieną ganytis lauke, todėl ganiava buvo perkeliama į naktį, kai orai atvėsta. Tačiau galimybės ganytis naktimis, prasidėjus vilkų invazijai, ypatingai sumažėjo, ko pasėkoje didžiąją dalį laiko ožkos turi praleisti prastai ventiliuojamuose tvartuose, ėsdamos šieną. Tai kelia įvairių problemų. Visų pirma, ženkliai mažėja ožkų primilžiai ir/ar prieaugiai, kurie, anot asociacijos vadovės, palyginti su kitomis Europos šalimis yra nedideli, nes dauguma ožkų Lietuvoje auginamos natūraliai bei ekologiškai. Be to, dėl per didelių karščių ožkos tvartuose ima dvėsti. Tai vėlgi neigiamai įtakoja šių ūkininkų pajamas bei motyvaciją tęsti veiklą.

Lietuvoje didžiausią dalį ožkų sudaro pieninės ožkos (daugiau nei 80 proc., remiantis ŽŪIKVC duomenimis), o šiame subsektoriuje labai ryškus sezoniškumas – vienu metu rujoja ūkyje visos ožkos, todėl mažėja pieno pasiūla. Atitinkamai ūkiai susiduria su pajamų sezoniškumu ir sunkumais valdant pinigų srautus. Dėl santykinai didelių lietuviškos produkcijos kainų (kurias didele dalimi sąlygoja naudojamos natūralaus auginimo šėrimo technologijos) didieji tinklai net iš pačių stambiausių ožkų ūkių nuperka tik nedidelius produkcijos kiekius - pagrinde tik dėl asortimento. Didžiausius kiekius ožkų produkcijos tinklai importuoja žemesne kaina iš užsienio valstybių.

Dar vienas labai svarbus sunkumas, su kuriuo susiduria šis sektorius – ūkių smulkumas. 2020 m. 84 proc. visų ožkų ūkių augino 1–5 ožkas (O2 pav.). Dar 10 proc. ūkių laikė 6–10 ožkų. Stambių pieninės

ožkininkystės ūkių (laikančių daugiau nei 50 ožkų) 2020 m. Lietuvoje tebuvo vos keli ir nesiekė 0,5 proc. visų ožkas laikančių ūkių.

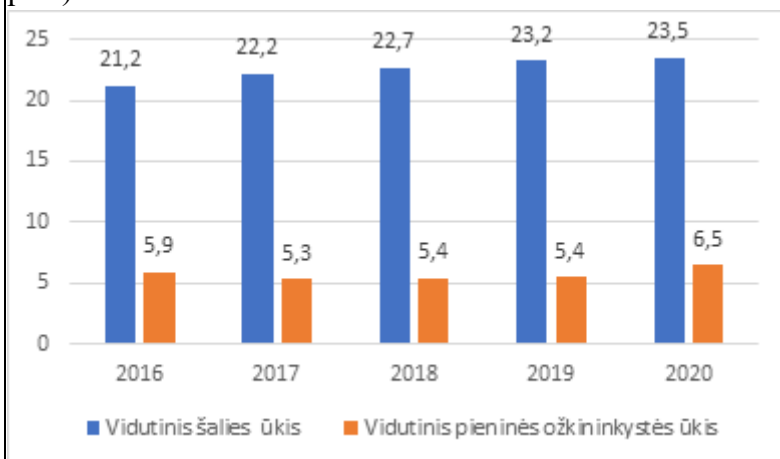

O2 pav. Ožkų bei jų laikytojų skaičiaus pasiskirstymas pagal laikomų ožkų skaičių 2021 m. liepos mėn. 1 d.

Šaltinis: ŽŪIKVC

Mažas ūkio dydis įtakoja įvairias neigiamas pasekmes: prastesnę produktyvumą (pvz.: ŽŪIKVC duomenimis, tiriamų pagal produktyvumo kontrolę ožkavedžių skaičius nesudaro net 1 proc.), mažą efektyvumą, didesnes gamybos sąnaudas. Dėl pagaminamų mažų apimčių, ožkų produkcija dažniausiai suvartojama paties ūkio arba parduodama ne į supirkimo punktus, o turguose arba privačiai kitiems kaimo bendruomenės nariams.

Didžiumą ūkių sudarantys pieninių ožkų ūkiai smulkūs ne vien laikomų gyvulių skaičiumi, tačiau ir dirbamų žemės ūkio naudmenų plotu. 1–5 pienines ožkas auginantys ūkiai yra vos 4,8 ha dydžio, 6–50 ožkų laikantys ūkiai – 13,1 ha. Nors per pastaruosius 5 metus pastebimas tam tikras ūkių stambėjimas, 2020 m. vidutinis pieninės ožkininkystės ūkis yra vis dar 3,5 karto mažesnis už vidutinį Lietuvos ūkį (O3 pav.).

O3 pav. Vidutinio pieninės ožkininkystės ūkio dydžio ir vidutinio ūkio dydžio Lietuvoje dinamika 2016–2020 m., ha ŽŪN

Šaltinis: ŽŪIKVC

Dėl mažo bendro ūkio dydžio šių ūkininkų gaunama parama už plotus (t.y. tiesioginės išmokos ir kompensacinės išmokos už MPŪV) taip pat labai maža ir menkai prisideda prie ūkių ekonominių rezultatų gerinimo.

Situacijai blogėjant ožkininkystės ūkiai tampa vis labiau ekonomiškai pažeidžiami – jiems tampa netikslinga ir toliau vystyti ožkų auginimo veiklą, dėl ko jie gali pasitraukti iš šio sektoriaus.

Koks yra intervencijos tikslas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

- padidinti konkurencingumą
- gerinti kokybę
- padidinti tvarumą

Kaip intervencija bus sprendžiami nustatyti sunkumai (t. y. paaiškinimas apie tai, į ką orientuojamasi)?

Susietoji parama itin svarbi ūkininkystės krypties ūkininkų pajamų lygio didėjimui bei daliniam pajamų stabilumui užtikrinti. Tokiu būdu ši parama teigiamai įtakoja ūkio ekonominį tvarumą ir išėjimo iš rinkos būtinumo mažinimą. Ši parama prisideda siekiant išspręsti ūkininkų išlaikymo mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse problemą. Taip pat ji labai svarbi prisidedant prie kaitų problemos sprendimo – didinant motyvaciją ateiti į šį sektorių jauniems ūkininkams, kas nėra patrauklu dėl mažo šios veiklos pelningumo.

Gaunamas finansų srautas įgalins ūkius kaupti atsargas nenumatytiems negatyviems atvejams ir taip gerinti savo atsparumą bei tvarumą.

Parama taip pat gali būti panaudojama kapitalui, būtinam investicijoms į produktyvumo didinimą, rinkodarą, ūkio plėtrą, kaupti. Tai didintų šių ūkių konkurencingumą.

Su kuo susijęs (-ę) sektorius (-iai)?

Aviena ir ožkiena

Pienas ir pieno produktai

Svarbos pagrindimas, susijęs su tiksliniu (-iais) sektoriumi (-iais) / gamyba (-omis) arba ūkininkavimo tipu (-ais)?

Šio sektoriaus ūkiams ūkininkystė yra viena iš nedaugelio alternatyvų vykdyti žemės ūkio veiklą ir tokiu būdu užsitikrinti savo ekonominį gyvybingumą. Šiems ūkininkams sudėtinga keisti veiklos profilį ir dėl įvairių kitų ribojančių veiksnių (pvz.: ūkio dydžio, žemės nenašumo, ūkininkų amžiaus ir pan.). Todėl ožkų sektoriaus palaikymas suteikia galimybę šiems ūkininkams užsiimti įprasta veikla, tokiu būdu prisideda užtikrinant kaimo gyventojų užimtumą. Kita vertus, pienine ūkininkyste mažai palankiose ūkininkauti vietovėse gali būti veiklos diversifikavimo alternatyva.

Šis sektorius svarbus užtikrinant ūkininkystės produkcijos paklausos patenkinimą vietiniame lygmenyje. Ūkininkystė svarbi Lietuvai ir aplinkosaugine prasme. Ja dažniau užsiimama mažai palankiose ūkininkauti vietovėse. Šio sektoriaus gyvavimas prisideda ir prie apleistos žemės plotų mažinimo.

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka Vandens pagrindų direktyvą (t. y. 2000/60/EB).

Žemės ūkio taršos kontrolės priemonės yra integruotos į BŽŪP paramos valdymo reikalavimus bei ŽŪN geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimus.

Valdymo reikalavimai (VR). VR1 – užtikrinant veiksmingą požeminio ir paviršinio vandens paėmimo valdymą. Taikant priemones susijusias su užteršto vandens išleidimu, ūkinės veiklos apribojimu vandenims jautriose teritorijose, bus prisidedama prie vandens išteklių tinkamo naudojimo bei jų apsaugos nuo pasklidusios taršos. VR2 – užtikrinant tinkamą organinių ir mineralinių trąšų naudojimą, tręšimo normų laikymąsi, trąšų naudojimo apribojimus tam tikrais laikotarpiais, buferinių zonų apsaugą, aplinkai palankų mėšlo ir srutų laikymą. Šie reikalavimai prisidės prie vandens kokybės gerinimo, mažins taršą nitratais iš žemės ūkio veiklos, tausaus dirvožemio naudojimo, bei jo praturtinimo organinėmis medžiagomis.

GAAB reikalavimai: 4 GAAB standartas „Apsaugos ruožų išilgai vandentakių įrengimas“, kuriuo draudžiama paskleisti mėšlą ir (ar) srutas vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, pažymėtose Paviršinio vandens telkinių apsaugos juostų sluoksnyje. Detalesnės sąlygos numatytos Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose, patvirtintose 2019 m. birželio 6 d. Lietuvos Respublikos specialiujų žemės naudojimo sąlygų įstatyme Nr. XIII-2166.

Susietąją paramą gaunančio sektoriaus ūkio subjektai prie Direktyvos 2000/60/EC tikslų taip pat prisidės dalyvaudami ekologinėse sistemose ar įgyvendindami II ramsčio agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities veiklas. Tad papildomų priemonių, skirtų užtikrinti suplanuotų intervencijų pagal susietąją pajamų paramą suderinamumą su BVPD tikslais, Lietuvoje nereikia.

Taip pat reikia pažymėti, kad ožkų populiacijos tankumas Lietuvoje nėra didelis, t.y. ožkų tankis 1 ŽŪN yra daugiau nei 13 kartų mažesnis nei ES-27 vidurkis. Ožkų augintojų indėlis į paviršinių ir gruntinių

vandenų taršą santykinai nedidelis.

Ar intervencinė priemonė iš dalies arba visiškai finansuojama iš baltyminių augalų papildomo finansavimo (iš viso ne daugiau kaip 2 %), kaip numatyta Strateginių planų reglamento 96 straipsnio 3 dalyje?

Taip Ne

Jei intervencinė priemonė skirta ankštinių augalų ir žolių deriniui: nurodykite derinyje esančių ankštinių augalų procentinę dalį.

Netaikoma

Šilkaverpiams teikiama susietoji pajamų parama yra su gyvūnais susijusi parama, kai naudojant „gyvūną“ (angl. „head“) kaip pagrindinį paramos vienetą reikia iš anksto paaiškinti:

paaiškinkite šio vieneto ir gyvūno (angl. „head“) perskaičiavimo kursą (t. y. kiek šių vienetų atitinka 1 gyvūną („head“)?), pvz., rodiklių tikslais.

Netaikoma

Komentare galima pateikti papildomą paaiškinimą (pvz., kiaušinių, kurie turi būti dėžutėje, svoris).

9. PPO reikalavimų laikymasis

„Geltonoji dėžė“

Paaiškinimas, ar intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 6.5 straipsnio arba 2 priedo nuostatas („mėlynoji dėžė“), ir jei taip, kaip jos laikomasi

Pagalba yra susijusi su gamyba ir neatitinka PPO žalios dėžutės paramos kriterijų. Pagalba taip pat nėra gamybos apimties ribojančio pobūdžio, todėl ji klasifikuojama kaip geltona.

11. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
TI03sus02.4ožk - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už ožkų auginimą	Vienoda		R.4; R.8

Paaiškinimas ir pagrindimas (įskaitant lankstumą)

TI03sus02.4ožk - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už ožkų auginimą

Visiems ožkų augintojams taikomas vienodas išmokos dydis už ožką / ožį.

Jei tam tikrais metais ožkų skaičius, atitinkantis paramos skyrimo sąlygas paramai pagal šią susietosios paramos priemonę gauti, būtų didesnis arba mažesnis už planuojamą, atsižvelgiant į biudžeto viršutines ribas bus proporcingai koreguojami išmokų dydžiai.

12. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus02.4ožk - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už ožkų auginimą	Planuojama vieneto suma	25,96	26,35	26,73	27,10	27,10	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	18,17	18,45	18,71	18,97	18,97	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	33,75	34,26	34,75	35,23	35,23	
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	11 755,00	11 755,00	11 755,00	11 755,00	11 755,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	305 159,80	309 744,25	314 211,15	318 560,50	318 560,50	1 566 236,20
IŠ VISO	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	11 755,00	11 755,00	11 755,00	11 755,00	11 755,00	Suma: 58 775,00 Didžiausia suma: 11 755,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	305 159,80	309 744,25	314 211,15	318 560,50	318 560,50	1 566 236,20
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						

5.2. Sektorinės intervencinės priemonės

Vaisiai ir daržovės

Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
SP01vid1 - ES lėšos GO veiksmų programai per metus (vidutiniškai)	Vidutinė		R.10; R.11; R.5

Aprašymas

SP01vid1 - ES lėšos GO veiksmų programai per metus (vidutiniškai)

Pagrindimas: Šiuo metu yra veikiančios 2 gamintojų organizacijos, kurių metinė finansinė parama siekia 750 000 Eur. Numatoma pripažinimą suteikti dar dviem gamintojų organizacijoms - vieną 2024 m., kuriai metinė finansinė parama gali siekti iki 402 000 Eur ir kitą 2025 m. kurios metinė finansinė parama gali siekti iki 218 000 Eur. Numatoma paramos suma gali kisti, kadangi ji apskaičiuojama remiantis gamintojų organizacijų parduodamos produkcijos verte

Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
SP01vid1 - ES lėšos GO veiksmų programai per metus (vidutiniškai)	Planuojama vieneto suma (bendros Sąjungos išlaidos eurai)	375 000,00	375 000,00	384 000,00	342 500,00	342 500,00	
	O.35 (vienetas: Veiksmų programos)	2,00	2,00	3,00	4,00	4,00	
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos eurai)	750 000,00	750 000,00	1 152 000,00	1 370 000,00	1 370 000,00	5 392 000,00

INVRE(47(1)(a)) - - investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turta, moksliniai tyrimai ir eksperimentinės bei novatoriškos gamybos metodai ir kiti veiksmai

SP01vid1 - Investicijos į ilgalaikį turta, tyrimus, eksperimentinę ir inovatyvią gamybą ir kitus veiksmus

Intervencinės priemonės kodas (VN)	SP01vid1
Intervencijos pavadinimas	Investicijos į ilgalaikį turta, tyrimus, eksperimentinę ir inovatyvią gamybą ir kitus veiksmus
Priemonės rūšis	INVRE(47(1)(a)) - investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turta, moksliniai tyrimai ir eksperimentinės bei novatoriškos gamybos metodai ir kiti veiksmai
Bendrasis produkto rodiklis	O.35. Remiamų veiksmų programų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SEKTORINIS TIKSLAS. Kodas + aprašymas
BOOST(46(g)) didinti produktų komercinę vertę ir gerinti jų kokybę, be kita ko, gerinti produktų kokybę ir kurti produktus su saugoma kilmės vietos nuoroda, saugoma geografinė nuoroda arba produktus, kuriems taikomos valstybių narių pripažintos Sąjungos arba nacionalinės kokybės sistemos
CLIMA(46(f)) padėti švelninti klimato kaitą ir prisitaikyti prie jos
COMP(46(c)) padidinti konkurencingumą vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu, visų pirma pasitelkiant modernizavimą
CONC(46(b)) koncentruoti produktų pasiūlą ir pateikimą rinkai, be kita ko, naudojantis tiesiogine rinkodara
CONS(46(i)) didinti suvartojamų šviežių ar perdirbtų vaisių ir daržovių sektoriaus produktų kiekį
MARKET(46(h)) užtikrinti produktų populiarinimą ir rinkodarą
PROD(46(a)) planuoti ir organizuoti gamybą, pritaikyti gamybą prie paklausos, visų pirma kokybės ir kiekio atžvilgiu, optimizuoti gamybos sąnaudas ir investicijų grąžą, bei stabilizuoti gamintojo kainas
REDE(46(d)) vykdyti mokslinius tyrimus, susijusius su tvarios gamybos metodais, įskaitant atsparumą kenkėjams, atsparumą gyvūnų ligoms ir klimato kaitos švelninimą ir prisitaikymą prie jos, novatoriška praktika ir gamybos būdais, kuriais skatinamas ekonomikos konkurencingumas ir remiami rinkos pokyčiai, ir plėtoti tuos metodus, praktiką bei būdus

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu
SO2 labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizacijai
SO3 Gerinti ūkininko padėtį vertės grandinėje
SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką
SO9 Gerinti Sąjungos žemės ūkio atsaką į visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, įskaitant aukštos kokybės, saugų ir maistingą maistą, pagamintą tvariu būdu, mažinti maisto atliekų kiekį, gerinti gyvūnų gerovę ir kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms
XCO Horizontalusis tikslas – modernizuoti sektorių skatinant žemės ūkio ir kaimo vietovių žinias, inovacijas ir skaitmeninimą bei dalijimąsi jomis, taip pat skatinant jų diegimą

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
b.1	Skatinti aukštesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų gamybą, visų pirma remiant perdirbimą	Vidutinis	Taip

b.2	Didinti inovatyvių / pažangių technologijų diegimą ūkiuose	Aukštas	Taip
c.1	Skatinti ūkių bendradarbiavimą, įskaitant gamintojų organizacijų kūrimąsi	Vidutinis	Taip
c.2	Didinti ūkininkų derybinę galią, ypač dalyvaujant trumpose tiekimo grandinėse	Aukštas	Taip
c.3	Skatinti kooperatyvus teikti paslaugas savo nariams, pritaikant dalijimosi ekonomikos principus	Žemas	Iš dalies tinkami
c.4	Skatinti ūkio subjektus gaminti aukštesnės pridėtinės vertės produkciją	Vidutinis	Taip
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
d.4	Didinti ūkių atsparumą dėl klimato kaitos kylančiai rizikai taikant modernias vandentvarkos sistemas	Žemas	Iš dalies tinkami
i.1	Skatinti saugių, ekologiškų, aukštos ir išskirtinės kokybės produktų vartojimą ir sveiką mitybą	Vidutinis	Iš dalies tinkami
i.2	Skatinti ūkiuose taikyti integruotas kenksmingųjų organizmų kontrolės praktikas	Žemas	Taip
k.4	Mažinti skaitmeninę atskirtį žemės ūkyje ir kaimo vietovėse	Neprioritetizuojama	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.10 Ūkių, dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose gamintojų grupėse, gamintojų organizacijose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir kokybės sistemose, dalis

R.11/Vaisiai ir daržovės Gamintojų organizacijų arba gamintojų grupių, vykdančių veiksmų programas tam tikruose sektoriuose, parduodamos produkcijos vertės dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos Aprašymas

Intervencinė priemonė skirta suteikti paramą vaisių ir daržovių sektoriaus gamintojų organizacijoms gamybos procesų optimizavimui planuojant gamybą, taikant inovatyvias technikas ir technologijas, naudojant modernią derliaus nuėmimo ir saugojimo, augalų priežiūros techniką, produkcijos apdorojimo įrangą, didinant produkcijos komercinę vertę, vykdant tyrimus ir eksperimentinę gamybą bei įgyvendinant aplinkosaugines priemones.

Pagal šią intervencinę priemonę parama teikiama pripažintų vaisių ir daržovių gamintojų organizacijų įgyvendinamoms patvirtintoms 3- 5 metų veiksmų programoms finansuoti.

Veiksmų programos turi turėti aiškiai apibrėžtus tikslus, būti kolektyvinio pobūdžio, teikiančios naudą visiems gamintojų organizacijų nariams.

Veiksmų programose turi būti siekiama bent jau koncentruoti produktų pasiūlą ir pateikimą rinkai, diegti aplinką tausojančius gamybos metodus ir būdus, taikyti kenkėjams ir ligoms atsparios gamybos praktiką,

biologinės įvairovės apsaugą ir gerinimą ir tausų gamtos išteklių naudojimą, visų pirma vandens, dirvožemio ir oro apsaugą. Taip pat gali būti įtraukiami tikslai, numatyti reglamento (ES) Nr. 2021/2115 46 straipsnyje.

Veiksmų programose turi būti numatyti trys ar daugiau tikslų, nurodytų reglamento (ES) Nr. 2021/2115 46 straipsnio e, f punktuose ir jiems skiriama ne mažiau nei 15 proc. veiklos programos išlaidų, kaip nurodyta reglamento (ES) Nr. 2021/2115 50 straipsnio 7 dalyje.

Veiksmų programose skiriama ne mažiau kaip 2 % veiksmų programos išlaidų, susijusių su Reglamentu (ES) 2021/2115 46 straipsnio d punkte nurodytais tikslais, kaip nurodyta reglamento (ES) 2021/2115 50 straipsnio 7 dalies c punkte.

Intervencine priemone remiamos veiklos, susijusios su:

1. gamybos planavimu, pavyzdžiui:

- daugiamečiai augalai ir jų įveisimas;
- dirvos gerinimo, sėjos, sodinimo, priežiūros, laistymo ir derliaus nuėmimo technika ir įranga;
- krovininė transportavimo technika vidiniam produktų pervežimui;
- modernios auginimo sistemos;
- įrenginiai, skatinantys ar pristabdantys vaisių ir daržovių brandimą, ir jų montavimas;
- kompiuterinė technika ir programinė įranga;
- kompiuterizuotos duomenų bazės produktų atsekamumui užtikrinti ir gamybos duomenų registravimo programinė įranga, diegimas, licencijų įsigijimas

2. Produktų kokybės gerinimu, pavyzdžiui:

- rūšiavimo ir pakavimo technika ir įranga;
- produkcijos saugyklų, sandėliavimo patalpų rekonstrukcija, kapitalinis remontas ar statyba, šaldymo, klimato kontrolės įranga;
- papildoma sunkvežimių įranga, skirta transporto priemonėms su šaldymo patalpa arba transporto priemonėms, turinčioms reguliuojamą klimato sistemą;
- sandėliavimo įranga;
- mobiliosios ir stacionariosios svarstyklės ir laboratorijos;
- apsaugos priemonės nuo meteorologinių reiškinių;

3. produktų komercinės vertės didinimu, pavyzdžiui:

- produktų pirminio apdorojimo technika ir įranga;
- pakavimo ir rūšiavimo įranga, skirta inovatyvių ir didesnės pridėtinės vertės produktų kūrimui;
- etikečių gamybos, svėrimo ir produktų vienodumą užtikrinanti įranga, leidžianti sumažinti iš rinkos gražinamų produktų kieki;
- ryšio ir informacinės technologijos, kurios leistų pradėti ir vystyti internetinius pardavimus, įskaitant ir programinę įrangą;
- duomenų bazių sistemų kūrimas, siekiant koordinuoti pasiūlą ir produktų pardavimus

4. tyrimais, inovatyvia ir eksperimentine gamyba, pavyzdžiui:

- priemonės, reikalingos moksliniams tyrimams ir eksperimentiniams gamybos bandymams atlikti;
- eksperimentinių vaisių ir daržovių gamybos metodų išbandymas;
- naujų technologijų parengimas, kurių tikslas – pagerinti įrangą, naudojamą gamyboje, sandėliuojant ar ruošiant vaisius ir daržoves parduoti;
- mokslinių bandymų atlikimas siekiant išsiaiškinti, ar įmanoma auginti ar įvesti į rinką naujus vaisių ir daržovių gaminius;

5. aplinkosauga ir klimato kaitos švelninimu, pavyzdžiui:- kogeneracinių sistemų įsigijimas, montavimas ir projektavimas;

- naujų termoe Kranų, didesnės šilumos izoliacijos medžiagų įsigijimas ir montavimas šiltnamiuose, grybų auginimo ar pakavimo patalpose ir kitose gamybinėse patalpose;

- naujos šildymo įrangos ar sistemos;
- atsinaujinančios energijos šaltinius naudojančių šildymo sistemų įsigijimas, montavimas ir projektavimas;
- įrangos ir įrenginių, skirtų lietaus vandeniui nuo šiltnamių stogų surinkti ir jam panaudoti šiltnamiuose auginamiems augalams drėkinti, įsigijimas ir įrengimas / montavimas;
- įrangos, skirtos uždarai drėkinimo sistemai sukurti, įsigijimas ir įrengimas / montavimas;
- naujų vandenį taupančių drėkinimo sistemų įsigijimas ir įrengimas, pakeičiant senas sistemas;
- naujos įrangos, mažinančios vandens naudojimą esamose drėkinimo sistemose, įsigijimas ir įrengimas / montavimas;
- vandens, skirto vaisiams ir daržovėms plauti, surinkimo, saugojimo, dezinfekavimo ir antrinio panaudojimo įrangos ir įrenginių įsigijimas ir įrengimas / montavimas;
- specializuotų mašinų ir įrangos, skirtos dirvožemio gerai būklei, viršijančiai privalomuosius reikalavimus, nustatytus nacionalinės teisės aktuose, palaikyti, įsigijimas;
- atliekų mažinimas (bioskaidūs produktai);
- produktų, medžiagų ir įrangos, reikalingos sprendimų priėmimo sistemai (įskaitant prognozavimo sistemas, meteorologines stoteles ir reikiamą programinę įrangą) sukurti, įsigijimas ir įrengimas, siekiant optimizuoti augalų apsaugos produktų purškimą;
- biologinių augalų apsaugos produktų ir priemonių ir (arba) kenkėjų natūralių priešų įsigijimas ir naudojimas pagal paskirtį (feromonai, feromoniniai spąstai, vabzdžiai ir kt.);
- naujos purškimo įrangos arba jos komponentų, pakeičiančių esamą, kurios naudojimas turi teigiamą poveikį aplinkai, įsigijimas;
- kompostavimo sistemų diegimas;

6 kitos išlaidos, pavyzdžiui:

- neapstatytos žemės pirkimas, kai pirkti žemę būtina, kad būtų galima atlikti veiklos programoje numatytą investiciją;
- Administravimo ir personalo išlaidos

Tai nėra galutinis tinkamų finansuoti išlaidų sąrašas. Išsamus tinkamų finansuoti išlaidų ir veiksmų sąrašas bus nustatytas priemonės įgyvendinimo taisyklės.

Nefinansuojamos į veiklos programą įtrauktos reglamento (ES) 2022/126 II priede nurodytos išlaidos ir veiksmi.

Paramos gavėjas turi užtikrinti įrengtų drėkinimo sistemų techninę priežiūrą ir naudojimą pagal paskirtį per visą naujos įrangos nusidėvėjimo laikotarpį (mažiausiai 5 metus). Investicijos negali leisti padidinti drėkinamo ploto. Numatomas vandens naudojimo sumažinimas bus ex ante vertinamas pagal technines specifikacijas; numatomas vandens naudojimo sumažinimas turi būti bent 5 proc. Jeigu pagal technines specifikacijas neįmanoma patikrinti ex-ante, vandens naudojimo sumažinimas turi būti patikrintas ex-post.

Investicijos turi priklausyti gamintojų organizacijai nuosavybės teise ne trumpiau, nei iki investicijos mokestinio nusidėvėjimo laikotarpio pabaigos arba ne trumpiau nei 5 metus.

Siekiant atskirti pagalbą ir išvengti dvigubo finansavimo, gamintojų organizacijų veiklos programose numatytos išlaidos negali būti finansuojamos iš ES fondų ir kitų viešųjų lėšų. Įgytas materialusis ir nematerialusis turtas paramos gavėjo turi būti naudojamas pagal pobūdį, tikslus ir numatytą paskirtį, kaip nurodyta šiame plane ir patvirtintose veiklos programose.

Jei veiklos programoje numatytos investicijos atskiros gamintojų organizacijos nario valdoje, jos turi būti pagrįstos nurodant, kaip pasirinkta investicija prisidės prie bendrųjų gamintojų organizacijos veiklos programos tikslų įgyvendinimo

Investicijos į energiją gaminančius įrenginius, galimas su sąlyga, kad pagamintos energijos kiekis neviršija energijos kiekio, kuris kasmet gali būti suvartojamas įprastai paramos gavėjo veiklai

Investicijomis susijusiomis su agrarinės aplinkosaugos ir klimato tikslais, turi būti siekiama bent vieno iš

Komisijos deleguoto reglamento (ES) 2022/126 12 straipsnio 1 dalyje nurodytų tikslų.

Paramos gavėjais gali būti pripažintos vaisių ir daržovių gamintojų organizacijos ir jų asociacijos.

Gamintojų organizacija yra pripažįstama jeigu:

- yra pagal nacionalinius teisės aktus patvirtintas juridinis asmuo, sudarytas iš 5 ar daugiau vaisių ir daržovių gamintojų;
- bendra juridinio asmens arba jo narių, kai juridinis asmuo įsteigtas mažiau nei prieš metus iki pripažinimo paraiškos pateikimo, parduotų pripažinimo produktų, vertė praėjusiais kalendoriniais metais buvo ne mažesnė kaip 300 000 eurų;
- atitinka kitus ES ir nacionaliniais teisės aktais nustatytus reikalavimus ir sąlygas gamintojų organizacijų pripažinimui.

6. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų, patvirtintų paramos gavėjo pateiktais dokumentais, kompensavimas.

Veiksmų programoms finansuoti, gamintojų organizacija įsteigia veiklos fondą, finansuojamą iš savo narių ir (arba) pačios gamintojų organizacijos įnašų bei ES finansinės pagalbos, kuri negali viršyti 50 proc. arba, kaip tai numatyta reglamento (ES) Nr. 2021/2115 52 straipsnio 3 dalyje, 60 proc. faktinių veiklos programos išlaidų, arba 80 proc. ir 100 proc. atskiroms veiklos programos išlaidoms, kaip tai numatyta atitinkamai reglamento (ES) Nr. 2021/2115 52 straipsnio 4, 5 ir 6 dalyse tačiau negali būti didesnė nei 4,1 proc. gamintojų organizacijos parduodamos produkcijos vertės. Šis procentinis dydis gali būti padidintas iki 4,6 proc., jeigu suma, viršijanti 4,1 proc., naudojama tik reglamento (ES) Nr. 2021/2115 52 straipsnio 2 dalies 2 pastraipoje nurodytais atvejais.

Parama skaičiuojama atsižvelgiant į patvirtintų veiklos programų skaičių ir didžiausią leistiną paramos ribą – 60 proc. veiklos programos išlaidų (pagal reglamento (ES) Nr. 2021/2115 52 str. 3 dalies e) punktą), neviršijant 4,1 proc. gamintojų organizacijos parduodamos produkcijos vertės.

7. Papildoma informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Laikoma, kad investicijomis prisidedama prie 15 % išlaidų pagal veiksmų programas tikslų, kaip nurodyta Reglamento (ES) 2021/2115 50 straipsnio 7 dalies a punkte, jei per visą investicijos mokestinio nusidėvėjimo laikotarpį sumažina kuro, vandens ar energijos suvartojimą arba CO₂ emisiją ne mažiau kaip 5 proc., palyginti su padėtimi prieš investiciją. Investicijomis taip pat prisidedama prie nurodytų tikslų jei jomis prisidedama prie dirvožemio apsaugos, vandens kokybės, buveinių arba biologinės įvairovės apsaugos gerinimo arba išlaikymo ir atliekų kiekio mažinimo arba geresnio jų tvarkymo, net jei to indėlio kiekybiškai neįvertinti.

8. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas

PROMO(47(1)(f)) - - populiarinimas, komunikacija ir rinkodara, įskaitant veiksmus ir veiklą, kuriais visų pirma siekiama didinti vartotojų informuotumą apie Sąjungos kokybės sistemas ir sveikos mitybos svarbą, taip pat įvairinti ir konsoliduoti rinkas

SP01vid5 - Produktų pardavimų skatinimas ir komercinės vertės didinimas

Intervencinės priemonės kodas (VN)	SP01vid5
Intervencijos pavadinimas	Produktų pardavimų skatinimas ir komercinės vertės didinimas
Priemonės rūšis	PROMO(47(1)(f)) - populiarinimas, komunikacija ir rinkodara, įskaitant veiksmus ir veiklą, kuriais visų pirma siekiama didinti vartotojų informuotumą apie Sąjungos kokybės sistemas ir sveikos mitybos svarbą, taip pat įvairinti ir konsoliduoti rinkas
Bendrasis produkto rodiklis	O.35. Remiamų veiksmų programų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SEKTORINIS TIKSLAS. Kodas + aprašymas
CONC(46(b)) koncentruoti produktų pasiūlą ir pateikimą rinkai, be kita ko, naudojantis tiesiogine rinkodara
CONS(46(i)) didinti suvartojamų šviežių ar perdirbtų vaisių ir daržovių sektoriaus produktų kiekį
MARKET(46(h)) užtikrinti produktų populiarinimą ir rinkodarą

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO2 labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizacijai

SO3 Gerinti ūkininko padėtį vertės grandinėje

SO9 Gerinti Sąjungos žemės ūkio atsaką į visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, įskaitant aukštos kokybės, saugų ir maistingą maistą, pagamintą tvariu būdu, mažinti maisto atliekų kiekį, gerinti gyvūnų gerovę ir kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
b.1	Skatinti aukštesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų gamybą, visų pirma remiant perdirbimą	Vidutinis	Taip
c.2	Didinti ūkininkų derybinę galią, ypač dalyvaujant trumpose tiekimo grandinėse	Aukštas	Taip
i.1	Skatinti saugių, ekologiškų, aukštos ir išskirtinės kokybės produktų vartojimą ir sveiką mitybą	Vidutinis	Iš dalies tinkami

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.10 Ūkių, dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose gamintojų grupėse, gamintojų organizacijose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir kokybės sistemose, dalis

R.11/Vaisiai ir daržovės Gamintojų organizacijų arba gamintojų grupių, vykdančių veiksmų programas tam tikruose sektoriuose, parduodamos produkcijos vertės dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencinė priemonė skirta suteikti paramą vaisių ir daržovių sektoriaus gamintojų organizacijoms siekiant plėsti produktų rinkodarą ir padidinti gamintojų organizacijų produktų atpažįstamumą, tokių būdu didinant gamintojų organizacijų produkcijos komercinę vertę, gamintojų organizacijų gyvybingumą, taip pat ir pelną.

Pagal šią intervencinę priemonę parama teikiama pripažintų vaisių ir daržovių gamintojų organizacijų įgyvendinamoms patvirtintoms 3- 5 metų veiksmų programoms finansuoti.

Veiksmų programos turi turėti aiškiai apibrėžtus tikslus, būti kolektyvinio pobūdžio, teikiančios naudą visiems gamintojų organizacijų nariams.

Veiksmų programose turi būti siekiama bent jau koncentruoti produktų pasiūlą ir pateikimą rinkai, diegti aplinką tausojančius gamybos metodus ir būdus, taikyti kenkėjams ir ligoms atsparios gamybos praktiką, biologinės įvairovės apsaugą ir gerinimą ir tausų gamtos išteklių naudojimą, visų pirma vandens, dirvožemio ir oro apsaugą. Taip pat gali būti įtraukiami tikslai, numatyti reglamento (ES) Nr. 2021/2115 46 straipsnyje.

Veiksmų programose turi būti numatyti trys ar daugiau tikslų, nurodytų reglamento (ES) Nr. 2021/2115 46 straipsnio e, f punktuose ir jiems skiriama ne mažiau nei 15 proc. veiklos programos išlaidų, kaip nurodyta reglamento (ES) Nr. 2021/2115 50 straipsnio 7 dalyje.

Veiksmų programose skiriama ne mažiau kaip 2 % veiksmų programos išlaidų, susijusių su Reglamento (ES) 2021/2115 46 straipsnio d punkte nurodytais tikslais, kaip nurodyta reglamento (ES) 2021/2115 50 straipsnio 7 dalies c punkte.

Intervencine priemone remiamos veiklos, susijusios su Produktų pardavimų skatinimu ir komercinės vertės didinimu, pavyzdžiui:

- produktų pardavimų skatinimas, įskaitant pristatymus ar degustacijas parduotuvėse ir bendradarbiavimą su prekybos tinklais, kad produktas būtų įvardytas kaip gamintojų organizacijos produkcija;
- gamintojų organizacijų prekės ženklų registravimas, jų populiarinimas ir žinomumo didinimas;
- dalyvavimo parodose, mugėse, kituose renginiuose išlaidos ;
- naujų produktų kūrimas;
- rinkodaros strategijų, skirtų gamintojų organizacijų produktams, parengimas ir diegimas, įskaitant išlaidas personalui;
- išlaidos personalui, vykdančiam stebėseną ir teikiančiam konsultacijas apie naujų produktų vystymą, auginimą ir kokybę;
- naujų produktų rinkos tyrimas, įskaitant degustacijas ir klientų požiūrį į naujus produktus.

Tai nėra galutinis tinkamų finansuoti išlaidų sąrašas. Išsamus tinkamų finansuoti išlaidų sąrašas bus nustatytas priemonės įgyvendinimo taisyklės.

Nefinansuojamos į veiklos programą įtrauktos reglamento (ES) 2022/126 II priede nurodytos išlaidos ir veiksmai.

Veiksmų programose finansuojamais produktų pardavimų skatinimo ir rinkodaros veiksmais turi būti siekiama bent vieno iš Komisijos deleguoto reglamento (ES) 2022/126 14 straipsnio 1 dalyje nurodytų tikslų

Paramos gavėjais gali būti pripažintos vaisių ir daržovių gamintojų organizacijos ir jų asociacijos.

Gamintojų organizacija yra pripažįstama jeigu:

- yra pagal nacionalinius teisės aktus patvirtintas juridinis asmuo, sudarytas iš 5 ar daugiau vaisių ir

daržovių gamintojų;

- bendra juridinio asmens arba jo narių, kai juridinis asmuo įsteigtas mažiau nei prieš metus iki pripažinimo paraiškos pateikimo, parduotų pripažinimo produktų, vertė praėjusiais kalendoriniais metais buvo ne mažesnė kaip 300 000 eurų;

- atitinka kitus ES ir nacionaliniais teisės aktais nustatytus reikalavimus ir sąlygas gamintojų organizacijų pripažinimui.

6. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų, patvirtintų paramos gavėjo pateiktais dokumentais, kompensavimas.

Veiksmų programoms finansuoti, gamintojų organizacija įsteigia veiklos fondą, finansuojamą iš savo narių ir (arba) pačios gamintojų organizacijos įnašų bei ES finansinės pagalbos, kuri negali viršyti 50 proc. arba, kaip tai numatyta reglamento (ES) Nr. 2021/2115 52 straipsnio 3 dalyje, 60 proc. faktinių veiklos programos išlaidų, tačiau negali būti didesnė nei 4,1 proc. gamintojų organizacijos parduodamos produkcijos vertės. Šis procentinis dydis gali būti padidintas iki 4,6 proc., jeigu suma, viršijanti 4,1 proc., naudojama tik reglamento (ES) Nr. 2021/2115 52 straipsnio 2 dalies 2 pastraipoje nurodytais atvejais.

Parama skaičiuojama atsižvelgiant į patvirtintų veiklos programų skaičių ir didžiausią leistiną paramos ribą – 60 proc. veiklos programos išlaidų (pagal reglamento (ES) Nr. 2021/2115 52 str. 3 dalies e) punktą), neviršijant 4,1 proc. gamintojų organizacijos parduodamos produkcijos vertės.

7. Papildoma informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Nėra.

8. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas

TRACE(47(1)(h)) - - atsekamumo ir sertifikavimo sistemų įgyvendinimas, ypač galutiniams vartotojams parduodamų produktų kokybės stebėseną

SP01vid6 - Atsekamumo ir sertifikavimo sistemų įgyvendinimas, produktų kokybės stebėseną

Intervencinės priemonės kodas (VN)	SP01vid6
Intervencijos pavadinimas	Atsekamumo ir sertifikavimo sistemų įgyvendinimas, produktų kokybės stebėseną
Priemonės rūšis	TRACE(47(1)(h)) - atsekamumo ir sertifikavimo sistemų įgyvendinimas, ypač galutiniams vartotojams parduodamų produktų kokybės stebėseną
Bendrasis produkto rodiklis	O.35. Remiamų veiksmų programų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SEKTORINIS TIKSLAS. Kodas + aprašymas
BOOST(46(g)) didinti produktų komercinę vertę ir gerinti jų kokybę, be kita ko, gerinti produktų kokybę ir kurti produktus su saugoma kilmės vietos nuoroda, saugoma geografine nuoroda arba produktus, kuriems taikomos valstybių narių pripažintos Sąjungos arba nacionalinės kokybės sistemos
COMP(46(c)) padidinti konkurencingumą vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu, visų pirma pasitelkiant modernizavimą
PROD(46(a)) planuoti ir organizuoti gamybą, pritaikyti gamybą prie paklausos, visų pirma kokybės ir kiekio atžvilgiu, optimizuoti gamybos sąnaudas ir investicijų grąžą, bei stabilizuoti gamintojo kainas
BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu
SO2 labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizacijai
SO3 Gerinti ūkininko padėtį vertės grandinėje

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
b.1	Skatinti aukštesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų gamybą, visų pirma remiant perdirbimą	Vidutinis	Taip
c.2	Didinti ūkininkų derybinę galią, ypač dalyvaujant trumpose tiekimo grandinėse	Aukštas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu
R.10 Ūkių, dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose gamintojų grupėse, gamintojų organizacijose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir kokybės sistemose, dalis
R.11/Vaisiai ir daržovės Gamintojų organizacijų arba gamintojų grupių, vykdančių veiksmų programas tam tikruose sektoriuose, parduodamos produkcijos vertės dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencinė priemonė skirta suteikti paramą vaisių ir daržovių sektoriaus gamintojų organizacijoms siekiant išlaikyti produktų kokybę atitinkančią vartotojų ir rinkos reikalavimus, taip pat ir mažinti kokybės reikalavimų neatitinkančių produktų dalį rinkoje, tokiu būdu gerinant gamintojų organizacijų produktų

reputaciją tiek rinkoje, tiek tarp vartotojų bei padidinti produkcijos komercinę vertę.

Pagal šią intervencinę priemonę parama teikiama pripažintų vaisių ir daržovių gamintojų organizacijų įgyvendinamoms patvirtintoms 3- 5 metų veiksmų programoms finansuoti.

Veiksmų programos turi turėti aiškiai apibrėžtus tikslus, būti kolektyvinio pobūdžio, teikiančios naudą visiems gamintojų organizacijų nariams.

Veiksmų programose turi būti siekiama bent jau koncentruoti produktų pasiūlą ir pateikimą rinkai, diegti aplinką tausojančius gamybos metodus ir būdus, taikyti kenkėjams ir ligoms atsparios gamybos praktiką, biologinės įvairovės apsaugą ir gerinimą ir tausų gamtos išteklių naudojimą, visų pirma vandens, dirvožemio ir oro apsaugą. Taip pat gali būti įtraukiami tikslai, numatyti reglamento (ES) Nr. 2021/2115 46 straipsnyje.

Veiksmų programose turi būti numatyti trys ar daugiau tikslų, nurodytų reglamento (ES) Nr. 2021/2115 46 straipsnio e, f punktuose ir jiems skiriama ne mažiau nei 15 proc. veiklos programos išlaidų, kaip nurodyta reglamento (ES) Nr. 2021/2115 50 straipsnio 7 dalyje.

Veiksmų programose skiriama ne mažiau kaip 2 % veiksmų programos išlaidų, susijusių su Reglamento (ES) 2021/2115 46 straipsnio d punkte nurodytais tikslais, kaip nurodyta reglamento (ES) 2021/2115 50 straipsnio 7 dalies c punkte.

Intervencine priemone remiamos veiklos, susijusios su gamybos ar produktų sertifikavimo sistemomis, ar produktų atsekamumu, pavyzdžiui:

- kompiuterizuotos duomenų bazės produktų atsekamumui užtikrinti ir gamybos duomenų registravimo programinė įranga, diegimas, licencijų įsigijimas;
- gamintojų organizacijos darbuotojų / narių mokymas, susijęs su kompiuterizuotų duomenų bazių ir konkrečių sistemų naudojimu;
- išlaidos personalui, vykdančiam stebėseną ir teikiančiam konsultacijas apie gamybą, derliaus nuėmimą, patikras, saugojimą ir kokybę;
- vidaus kokybės sistemų sukūrimas ir produktų sertifikavimas, jų sertifikatų išlaikymas ir auditas, siekiant išlaikyti sertifikatų reikalavimus;
- mėginių ėmimas ir laboratoriniai tyrimai siekiant stebėti kenksmingųjų medžiagų liekanas;
- vandens mėginių ėmimas ir tikrinimas, taip pat ir produktų gamybos ir valymo proceso metu;

Tai nėra galutinis tinkamų finansuoti išlaidų sąrašas. Išsamus tinkamų finansuoti išlaidų ir veiksmų sąrašas bus nustatytas priemonės įgyvendinimo taisyklės.

Nefinansuojamos į veiklos programą įtrauktos reglamento (ES) 2022/126 II priede nurodytos išlaidos ir veiksmi.

Siekiant atskirti pagalbą ir išvengti dvigubo finansavimo, gamintojų organizacijų veiklos programose numatytos išlaidos negali būti finansuojamos iš ES fondų ir kitų viešųjų lėšų.

Paramos gavėjais gali būti pripažintos vaisių ir daržovių gamintojų organizacijos ir jų asociacijos.

Gamintojų organizacija yra pripažįstama jeigu:

- yra pagal nacionalinius teisės aktus patvirtintas juridinis asmuo, sudarytas iš 5 ar daugiau vaisių ir daržovių gamintojų;
- bendra juridinio asmens arba jo narių, kai juridinis asmuo įsteigtas mažiau nei prieš metus iki pripažinimo paraiškos pateikimo, parduotų pripažinimo produktų, vertė praėjusiais kalendoriniais metais

buvo ne mažesnė kaip 300 000 eurų;
- atitinka kitus ES ir nacionaliniais teisės aktais nustatytus reikalavimus ir sąlygas gamintojų organizacijų pripažinimui.

6. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų, patvirtintų paramos gavėjo pateiktais dokumentais, kompensavimas.

Veiksmų programoms finansuoti, gamintojų organizacija įsteigia veiklos fondą, finansuojamą iš savo narių ir (arba) pačios gamintojų organizacijos įnašų bei ES finansinės pagalbos, kuri negali viršyti 50 proc. arba, kaip tai numatyta reglamento (ES) Nr. 2021/2115 52 straipsnio 3 dalyje, 60 proc. faktinių veiklos programos išlaidų arba 80 proc. ir 100 proc. atskiroms veiklos programos išlaidoms, kaip tai numatyta atitinkamai reglamento (ES) Nr. 2021/2115 52 straipsnio 4, 5 ir 6 dalyse, tačiau negali būti didesnė nei 4,1 proc. gamintojų organizacijos parduodamos produkcijos vertės. Šis procentinis dydis gali būti padidintas iki 4,6 proc., jeigu suma, viršijanti 4,1 proc., naudojama tik reglamento (ES) Nr. 2021/2115 52 straipsnio 2 dalies 2 pastraipoje nurodytais atvejais.

Parama skaičiuojama atsižvelgiant į patvirtintų veiklos programų skaičių ir didžiausią leistiną paramos ribą – 60 proc. veiklos programos išlaidų (pagal reglamento (ES) Nr. 2021/2115 52 str. 3 dalies e) punktą), neviršijant 4,1 proc. gamintojų organizacijos parduodamos produkcijos vertės.

7. Papildoma informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Laikoma, kad priemone prisidedama prie 15 % išlaidų pagal veiksmų programas tikslų, kaip nurodyta Reglamento (ES) 2021/2115 50 straipsnio 7 dalies a punkte, jei sertifikatų įdiegimas, vykdoma stebėseną prisideda prie klimatos kaitos švelninimo, dirvožemio apsaugos, vandens kokybės, buveinių arba biologinės įvairovės apsaugos gerinimo arba išlaikymo ir atliekų kiekio mažinimo arba geresnio jų tvarkymo, net jei to indėlio kiekybiškai neįmanoma įvertinti.

8. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas.

WITHD(47(2)(f)) - - išėmimas iš rinkos laisvam platinimui ar kitoms paskirties vietoms, įskaitant, jei reikia, apdorojimą, kad būtų palengvintas toks išėmimas

SP01vid7 - Produktų pašalinimas iš rinkos

Intervencinės priemonės kodas (VN)	SP01vid7
Intervencijos pavadinimas	Produktų pašalinimas iš rinkos
Priemonės rūšis	WITHD(47(2)(f)) - išėmimas iš rinkos laisvam platinimui ar kitoms paskirties vietoms, įskaitant, jei reikia, apdorojimą, kad būtų palengvintas toks išėmimas
Bendrasis produkto rodiklis	O.35. Remiamų veiksmų programų skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SEKTORINIS TIKSLAS. Kodas + aprašymas

RISK(46(j)) vykdyti krizių prevenciją ir valdymą, siekiant išvengti krizių atitinkamo sektoriaus rinkose ir į jas reaguoti

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

SO3 Gerinti ūkininko padėties vertės grandinėje

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.6	Skatinti rizikų valdymo priemonių taikymą ūkiuose	Žemas	Taip
c.1	Skatinti ūkių bendradarbiavimą, įskaitant gamintojų organizacijų kūrimąsi	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.10 Ūkių, dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose gamintojų grupėse, gamintojų organizacijose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir kokybės sistemose, dalis

R.11/Vaisiai ir daržovės Gamintojų organizacijų arba gamintojų grupių, vykdančių veiksmų programas tam tikruose sektoriuose, parduodamos produkcijos vertės dalis

R.5 Ūkių, remiamų pagal BŽŪP rizikos valdymo priemones, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencinė priemonė skirta suteikti paramą vaisių ir daržovių sektoriaus gamintojų organizacijoms siekiant sušvelninti ar pašalinti krizinės situacijos padarinius vaisių ir daržovių sektoriuje

Pagal šią intervencinę priemonę parama teikiama pripažintų vaisių ir daržovių gamintojų organizacijų įgyvendinamoms patvirtintoms 3- 5 metų veiksmų programoms finansuoti.

Veiksmų programos turi turėti aiškiai apibrėžtus tikslus, būti kolektyvinio pobūdžio, teikiančios naudą

visiems gamintojų organizacijų nariams.

Veiksmų programose turi būti siekiama bent jau koncentruoti produktų pasiūlą ir pateikimą rinkai, diegti aplinką tausojančius gamybos metodus ir būdus, taikyti kenkėjams ir ligoms atsparios gamybos praktiką, biologinės įvairovės apsaugą ir gerinimą ir tausų gamtos išteklių naudojimą, visų pirma vandens, dirvožemio ir oro apsaugą. Taip pat gali būti įtraukiami tikslai, numatyti reglamento (ES) Nr. 2021/2015 46 straipsnyje.

Intervencinė priemonė taikoma tik tiems produktams, su kuriais susijęs gamintojų organizacijai ar jų asociacijai suteiktas pripažinimas ir yra pagaminti gamintojų organizacijos narių.

Paramos gavėjais gali būti pripažintos vaisių ir daržovių gamintojų organizacijos ir jų asociacijos.

Gamintojų organizacija yra pripažįstama jeigu:

- yra pagal nacionalinius teisės aktus patvirtintas juridinis asmuo, sudarytas iš 5 ar daugiau vaisių ir daržovių gamintojų;
- bendra juridinio asmens arba jo narių, kai juridinis asmuo įsteigtas mažiau nei prieš metus iki pripažinimo paraiškos pateikimo, parduotų pripažinimo produktų, vertė praėjusiais kalendoriniais metais buvo ne mažesnė kaip 300 000 eurų;
- atitinka kitus ES ir nacionaliniais teisės aktais nustatytus reikalavimus ir sąlygas gamintojų organizacijų pripažinimui.

6. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų, patvirtintų paramos gavėjo pateiktais dokumentais, kompensavimas.

Veiksmų programoms finansuoti, gamintojų organizacija įsteigia veiklos fondą, finansuojamą iš savo narių ir (arba) pačios gamintojų organizacijos įnašų bei ES finansinės pagalbos, kuri negali viršyti 50 proc. arba, kaip tai numatyta reglamento (ES) Nr. 2021/2115 52 straipsnio 3 dalyje, 60 proc. faktinių veiklos programos išlaidų, tačiau negali būti didesnė nei 4,1 proc. gamintojų organizacijos parduodamos produkcijos vertės. Šis procentinis dydis gali būti padidintas iki 4,6 proc., jeigu suma, viršijanti 4,1 proc., naudojama tik reglamento (ES) Nr. 2021/2115 52 straipsnio 2 dalies 2 pastraipoje nurodytais atvejais.

Parama skaičiuojama atsižvelgiant į patvirtintų veiklos programų skaičių ir didžiausią leistiną paramos ribą – 60 proc. veiklos programos išlaidų (pagal reglamento (ES) Nr. 2021/2115 52 str. 3 dalies e) punktą), neviršijant 4,1 proc. gamintojų organizacijos parduodamos produkcijos vertės.

7. Papildoma informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Nėra.

8. PPO reikalavimų laikymasis

„Geltonoji dėžė“

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas

Bitininkystės produktai

ADVIBEES(55(1)(a)) - bitininkams ir bitininkų organizacijoms teikiamos konsultavimo paslaugos, techninė parama, jų mokymas, informavimas ir keitimasis geriausios praktikos pavyzdžiais, be kita ko, pasitelkiant tinklaveiką

SP03med1 - Švietimas, mokymas ir techninė parama

Intervencinės priemonės kodas (VN)	SP03med1
Intervencijos pavadinimas	Švietimas, mokymas ir techninė parama
Priemonės rūšis	ADVIBEES(55(1)(a)) - bitininkams ir bitininkų organizacijoms teikiamos konsultavimo paslaugos, techninė parama, jų mokymas, informavimas ir keitimasis geriausios praktikos pavyzdžiais, be kita ko, pasitelkiant tinklaveiką
Bendrasis produkto rodiklis	O.37. Veiksmų arba vienetų, skirtų bitininkystei išsaugoti arba tobulinti, skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SEKTORINIS TIKSLAS. Kodas + aprašymas

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

XCO Horizontalusis tikslas – modernizuoti sektorių skatinant žemės ūkio ir kaimo vietovių žinias, inovacijas ir skaitmeninimą bei dalijimąsi jomis, taip pat skatinant jų diegimą

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
k.1	Didinti žinių ir inovacijų sklaidą žemės ūkyje	Neprioritetizuojama	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencine priemone siekiama užtikrinti bitininkystės sektoriaus tvarumą ir plėtrą; skatinti visuomenės (ypač jaunimo) susidomėjimą bitininkyste; stiprinti bitininkų atstovavimą Lietuvoje ir užsienyje, pagerinti informacijos perdavimą tobulinant ir administruojant interneto svetainę bitininkams; skatinti jaunimo susidomėjimą šia žemės ūkio šaka, remti Lietuvos ir kitų šalių jaunųjų bitininkų bendravimą (dalyvauti tarptautiniuose jaunųjų bitininkų konkursuose) bei pačių bitininkų aktyvų dalyvavimą tiek šalies (bitininkus vienijančių organizacijų), tiek užsienio bitininkų veikloje;

Intervencinės priemonės įgyvendinimo veiksmai:

- konferencijos, seminarai, mokymai bitininkams;
- bitininkų ryšių stiprinimas per bitininkų asociacijas;
- tarptautinių ryšių tarp bitininkų stiprinimas (kelionės į kitas šalis, dalyvavimas tarptautiniuose renginiuose).

Pagal intervencinę priemonę tinkamos finansuoti išlaidos, susijusios su:

- mokymo, konferencijos organizavimu;
- mokomosios išvykos organizavimu;
- sukurtos bitininkams interneto svetainės palaikymu, priežiūra, informacijos atnaujinimu, redagavimu, tobulinimu;
- vertėjo paslaugomis.

Detalios išlaidų rūšys bus nustatytos priemonės įgyvendinimo taisyklėse. Tinkamų ir netinkamų išlaidų kategorijos nurodytos Europos Komisijos deleguotajame reglamente ES Nr. 2022/126.

Galimi pareiškėjai:

- bitininkų asociacijos;
- bendradarbiavimo sutartis pasirašiusios bitininkų asociacijos, bitininkų kooperatyvai.

Visoms remiamoms priemonėms, kurioms įgyvendinti paskirta parama, numatytos pareiškėjo išlaidos turi būti padarytos nuo paramos paraiškos užregistravimo Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos teritoriniame paramos administravimo skyriuje dienos ir lėšos pareiškėjui išmokėtos iki einamųjų metų spalio 15 d.

Pareiškėjas užtikrina, kad priemonei įgyvendinti numatytos išlaidos nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų ES fondų ir kitų lėšų.

Tinamumo sąlygos:

Visi pareiškėjai turi tvarkyti buhalterinę apskaitą nuo paramos paraiškos pateikimo Agentūros teritoriniam paramos administravimo skyriui dienos iki kalendorinių metų, kuriais pateiktas mokėjimo prašymas, pabaigos.

Visos priemonės įgyvendinimo išlaidos turi būti patvirtintos apskaitos dokumentais, turinčiais visus Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo nustatytus apskaitos dokumentų rekvizitus.

Pareiškėjas neturi įsiskolinimų Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir Valstybiniam socialinio draudimo fondui prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Agentūrai (ši nuostata netaikoma įstaigoms, kurių veikla finansuojama iš valstybės ar savivaldybės biudžeto, pareiškėjams, kuriems Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka yra atidėti mokesčių ar socialinio draudimo įmokų mokėjimo terminai).

Bičių laikytojo laikomos bičių šeimos turi būti užregistruotos Ūkinių gyvūnų registre. Informacija apie laikomų bičių šeimų skaičių turi būti atnaujinama kasmet.

6. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos rūšis – **kompensacija**. Parama teikiama atlyginant gavėjo faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas kompensuoti išlaidas, išvardytas paramos administravimo taisyklių nuostatose, ir ne daugiau, nei tose taisyklėse numatytas paramos dydis.

Parama gali būti ne didesnė kaip 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų Prioritetas teikiamas paraiškoms, kur institucijos daugiau prisideda savo lėšomis prie projekto finansavimo.

7. Papildoma informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Priemonė finansuojama lygiomis dalimis iš ES ir Lietuvos biudžeto (100 000 eurų - ES lėšos, 100 000 eurų - nacionalinės lėšos).

8. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 2 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 2 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), kuri nedaro prekybos iškraipiančio poveikio ar poveikio gamybai. Intervencinės priemonės naudos gavėjai (paramos gavėjai) yra bitininkų asociacijos ar kooperatyvai, o ne tiesioginiai paslaugos naudotojai ar galutiniai naudos gavėjai.

9. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
SP03med1 - Vidutinė mokymo programos paramos suma, Eur	Vidutinė		

Aprašymas

SP03med1 - Vidutinė mokymo programos paramos suma, Eur

Planuojama vieneto suma – tai planuojama vidutinė išlaidų, tiesiogiai susijusių su veiksmo – mokymo, konferencijos, mokomosios išvykos organizavimu (dalyvių aprūpinimas mokymo medžiaga ir maitinimu, patalpų nuomos ir lektorių darbo užmokesčio išlaidos, kelionės išlaidos ir kt.)

Atsižvelgiant į šios rūšies intervencinei priemonei numatytą 200 000 eurų biudžetą (ES dalis – 100 000 eurų), per metus planuojama surengti apie 20 mokymų. Vidutinė mokymo kaina yra 10000 eurų (ES dalis – 5000 eurų).

Paramos suma ir paraiškų skaičius apskaičiuoti atsižvelgiant į paramos “Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020 – 2022 m. programos faktiškai teiktas paraiškas ir vidutines projekto sumas.

10. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktais

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
SP03med1 - Vidutinė mokymo programos paramos suma, Eur	Planuojama vieneto suma (bendros Sąjungos išlaidos eurai)	5 000,00	5 000,00	5 000,00	5 000,00	5 000,00	
	O.37 (vienetas: Veiksmai)	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	Suma: 100,00 Didžiausia suma: 20,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos eurai)	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	500 000,00
IŠ VISO	Preliminarus metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos EUR)	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	1 000 000,00
	Preliminarus metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	500 000,00
	ES bendro finansavimo norma (%)	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00	

INVAPI(55(1)(b)) - - investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turta, taip pat kiti veiksmai

SP03med2 - Bičių šeimų atnaujinimas, bitininkavimo inventorius įsigijimas, bičių ligų prevencija

Intervencinės priemonės kodas (VN)	SP03med2
Intervencijos pavadinimas	Bičių šeimų atnaujinimas, bitininkavimo inventorius įsigijimas, bičių ligų prevencija
Priemonės rūšis	INVAPI(55(1)(b)) - investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turta, taip pat kiti veiksmai
Bendrasis produkto rodiklis	O.37. Veiksmų arba vienetų, skirtų bitininkystei išsaugoti arba tobulinti, skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SEKTORINIS TIKSLAS. Kodas + aprašymas

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO2 labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizacijai

SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
b.2	Didinti inovatyvių / pažangių technologijų diegimą ūkiuose	Aukštas	Taip
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.35 Avilių, remiamų pagal BŽŪP, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos
Aprašymas

1. Veikla siekiama pagerinti bičių sveikatingumą, sumažinti išlaidas gydymui. Didinti bičių šeimų produktyvumą ir gauti įvairesnio medaus panaudojant natūralias ganyklas šalyje.
2. Veikla siekiama pakeisti nežinomos kilmės mažo produktyvumo bičių šeimų motinas didelio produktyvumo, aukštos veislinės vertės, atspariomis bičių ligoms ir kitomis teigiamomis savybėmis pasižyminčiomis bičių motinomis; atkurti ir plėsti bitynus kokybiškomis bičių motinomis;
3. Veikla siekiama remti bitininkavimo inventorius įsigijimą.

Intervencinės priemonės įgyvendinimo veiksmai:

1. Kovoti su bičių kenkėjais ir ligomis, ypač varoze;

2. Papildyti aviliuose laikomų bičių išteklius, be kita ko, veisti bites.
3. Bitininkavimo inventoriaus įsigijimas.

Pagal intervencinę priemonę tinkamos finansuoti išlaidos, susijusios su:

1. Preparatų bičių ligų gydymo priemonėms ir medžiagoms įsigijimu;
2. Grynarąsių bičių motinų įsigijimu;
3. Bitininkavimo inventoriaus įsigijimu (medsukys; nerūdijantis atakiavimo stalas; nerūdijantis vaško lydytuvas; elektrinis vaško lydytuvas; žiedadulkių džiovykla; nerūdijančio plieno medaus laikymo-nusodinimo talpykla arba talpyklų komplektas ir kt.);

Detalios išlaidų rūšys bus nustatytos intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse. Tinkamų ir netinkamų išlaidų kategorijos nurodytos Europos Komisijos deleguotajame reglamente ES Nr. 2022/126.

Galimi pareiškėjai:

1. Bičių laikytojai, kurių laikomos bičių šeimos registruotos Ūkinių gyvūnų registre (informacija apie laikomų bičių šeimų skaičių turi būti atnaujinama kasmet);
2. Bitininkų asociacijos.

Visoms remiamoms priemonėms, kurioms įgyvendinti paskirta parama, numatytos pareiškėjo išlaidos turi būti padarytos nuo paramos paraiškos užregistravimo Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos teritoriniame paramos administravimo skyriuje dienos ir lėšos pareiškėjui išmokėtos iki einamųjų metų spalio 15 d.

Pareiškėjas užtikrina, kad intervencinei priemonei įgyvendinti numatytos išlaidos nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų ES fondų ir kitų lėšų.

Tinkamumo sąlygos:

Visi pareiškėjai turi tvarkyti buhalterinę apskaitą nuo paramos paraiškos pateikimo Agentūros teritoriniam paramos administravimo skyriui dienos iki kalendorinių metų, kuriais pateiktas mokėjimo prašymas, pabaigos.

Visos intervencinės priemonės įgyvendinimo išlaidos turi būti patvirtintos apskaitos dokumentais, turinčiais visus Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo nustatytus apskaitos dokumentų rekvizitus.

Pareiškėjas neturi įsiskolinimų Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir Valstybiniam socialinio draudimo fondui prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Agentūrai (ši nuostata netaikoma įstaigoms, kurių veikla finansuojama iš valstybės ar savivaldybės biudžeto, pareiškėjams, kuriems Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka yra atidėti mokesčių ar socialinio draudimo įmokų mokėjimo terminai).

Bičių laikytojo laikomos bičių šeimos turi būti užregistruotos Ūkinių gyvūnų registre. Informacija apie laikomų bičių šeimų skaičių turi būti atnaujinama kasmet.

6. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos rūšis – **kompensacija**. Parama teikiama atlyginant gavėjo faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas kompensuoti išlaidas, išvardytas paramos administravimo taisyklių nuostatose, ir ne daugiau, nei tose taisyklėse numatytas paramos dydis.

Parama gali būti ne didesnė kaip 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų.

Pagal 1 veiklą: preparatų bičių ligoms gydyti įsigijimo ir jos profilaktikai, biologinių, ekologinių ir zootechninių priemonių (preparatų dozavimo / purškimo įrangos) įsigijimo;

Pagal 2 veiklą: kompensuojama iki 70 proc. kainos už grynarasę bičių motiną.

Pagal 3 veiklą: bitininkavimo inventoriaus įsigijimo išlaidos kompensuojamos iki 70 proc. kainos.

7. Papildoma informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Priemonė finansuojama lygiomis dalimis iš ES ir Lietuvos biudžeto (320 000 eurų - ES lėšos, 320 000 eurų - nacionalinės lėšos).

8. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 11 dalis

Dėmesio! Intervencinės priemonės pagal 55 straipsnio 1 dalies b punkto i ir ii papunkčius, pagal 10 straipsnį ir II priedą privalo atitikti PPO „žaliosios dėžės“ kriterijus. Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 11 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), kuri nedaro prekybos iškraipiančio poveikio ar poveikio gamybai:

- Teisė gauti paramą pagal šią intervencinę priemonę nustatoma remiantis aiškiai apibrėžtais kriterijais;
- Mokėjimų suma bet kuriais konkrečiais metais nesusijusi su produkcijos rūšimi arba apimtimi;
- Mokėjimų suma bet kuriais metais nesusijusi su vietinėmis ar tarptautinėmis kainomis, taikomomis bet kokiai gamybai;
- Mokėjimai mokami tik už laikotarpį, būtiną investicijoms, kurioms jos teikiamos, realizuoti;
- Priemonė neįpareigoja ir nenurodo žemės ūkio produktų, kuriuos gavėjai turi gaminti.

9. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
SP03med2 1 veiksmas - Vidutinė paramos paraiškos suma preparatų bičių ligų gydymo priemonėms ir medžiagoms įsigyti Eur	Vidutinė		R.35
SP03med2 2 veiksmas - Grynarąsių bičių motinų įsigijimui, Eur.	Vidutinė		R.35
SPmed2 3 veiksmas - Bitininkavimo inventoriaus įsigijimui, Eur.	Vidutinė		R.35

Aprašymas

SP03med2 1 veiksmas - Vidutinė paramos paraiškos suma preparatų bičių ligų gydymo priemonėms ir medžiagoms įsigyti Eur

Atsižvelgiant į šios rūšies intervencinės priemonės veiksmui numatytą 250 000 eurų biudžetą (ES dalis – 125 000 eurų), per metus planuojama patenkinti 50 paraiškų. Vidutinė paraiškos suma 5 000 eurų (ES dalis – 2 500 eurų).

Paramos suma ir paraiškų skaičius apskaičiuoti atsižvelgiant į paramos “Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020 – 2022 m. programos faktiškai teiktas paraiškas ir vidutines projekto sumas.

SP03med2 2 veiksmas - Grynarąsių bičių motinų įsigijimui, Eur.

Atsižvelgiant į šios rūšies intervencinės priemonės veiksmui numatytą 140 000 eurų biudžetą (ES dalis – 70 000 eurų), per metus planuojama patenkinti 200 paraiškų. Vidutinė paraiškos suma 700 eurų (ES dalis – 350 eurų).

Paramos suma ir paraiškų skaičius apskaičiuoti atsižvelgiant į paramos “Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020 – 2022 m. programos faktiškai teiktas paraiškas ir vidutines projekto sumas.

SPmed2 3 veiksmas - Bitininkavimo inventoriaus įsigijimui, Eur.

Atsižvelgiant į šios rūšies intervencinės priemonės veiksmą numatytą 250 000 eurų metinį biudžetą (ES dalis – 125 000 eurų), per metus planuojama patenkinti 250 paraiškų. Vidutinė paraiškos suma preparatų bičių ligų gydymo priemonėms ir medžiagoms įsigyti 1 000 eurų (ES dalis – 500 eurų).

Paramos suma ir paraiškų skaičius apskaičiuoti atsižvelgiant į paramos “Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020 – 2022 m. programos faktiškai teiktas paraiškas ir vidutines projekto sumas.

10. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktais

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
SP03med2 1 veiksmas - Vidutinė paramos paraiškos suma preparatų bičių ligų gydymo priemonėms ir medžiagoms įsigyti Eur	Planuojama vieneto suma (bendros Sąjungos išlaidos eurai)	2 500,00	2 500,00	2 500,00	2 500,00	2 500,00	
	O.37 (vienetas: Paramos gavėjai)	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00	Suma: 250,00 Didžiausia suma: 50,00

	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos eurai)	125 000,00	125 000,00	125 000,00	125 000,00	125 000,00	625 000,00
SP03med2 2 veiksmas - Grynarąsių bičių motinų įsigijimui, Eur.	Planuojama vieneto suma (bendros Sąjungos išlaidos eurai)	350,00	350,00	350,00	350,00	350,00	
	O.37 (vienetas: Paramos gavėjai)	200,00	200,00	200,00	200,00	200,00	Suma: 1 000,00 Didžiausia suma: 200,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos eurai)	70 000,00	70 000,00	70 000,00	70 000,00	70 000,00	350 000,00
SPmed2 3 veiksmas - Bitininkavimo inventoriaus įsigijimui, Eur.	Planuojama vieneto suma (bendros Sąjungos išlaidos eurai)	500,00	500,00	500,00	500,00	500,00	
	O.37 (vienetas: Paramos gavėjai)	250,00	250,00	250,00	250,00	250,00	Suma: 1 250,00 Didžiausia suma: 250,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos eurai)	125 000,00	125 000,00	125 000,00	125 000,00	125 000,00	625 000,00
IŠ VISO	Preliminarus metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos EUR)	640 000,00	640 000,00	640 000,00	640 000,00	640 000,00	3 200 000,00
	Preliminarus metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	320 000,00	320 000,00	320 000,00	320 000,00	320 000,00	1 600 000,00
	ES bendro finansavimo norma (%)	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00	

ACTLAB(55(1)(c)) - - veiksmai, kuriais siekiama remti bitininkystės produktų, bičių nykimo ar jų našumo sumažėjimo, taip pat bitėms potencialiai nuodingų medžiagų analizės laboratorijas

SP03med6 - Medaus ir kitų bičių produktų tyrimai

Intervencinės priemonės kodas (VN)	SP03med6
Intervencijos pavadinimas	Medaus ir kitų bičių produktų tyrimai
Priemonės rūšis	ACTLAB(55(1)(c)) - veiksmai, kuriais siekiama remti bitininkystės produktų, bičių nykimo ar jų našumo sumažėjimo, taip pat bitėms potencialiai nuodingų medžiagų analizės laboratorijas
Bendrasis produkto rodiklis	O.37. Veiksmų arba vienetų, skirtų bitininkystei išsaugoti arba tobulinti, skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SEKTORINIS TIKSLAS. Kodas + aprašymas

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO3 Gerinti ūkininko padėtį vertės grandinėje

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
c.4	Skatinti ūkio subjektus gaminti aukštesnės pridėtinės vertės produkciją	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencine priemone siekiama užtikrinti kokybiškų bitininkystės produktų tiekimą rinkai, didinti jų vertę, gerinti bičių produktų tvarkymą ir apdorojimą.

Intervencinės priemonės įgyvendinimo veiksmai:

1. Medaus ir bičių produktų tyrimai.

Pagal intervencinę priemonę tinkamos finansuoti išlaidos, susijusios su:

1. Medaus ir bičių produktų laboratorinių tyrimų kompensavimu.

Detalios išlaidų rūšys bus nustatytos intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse. Tinkamų ir netinkamų išlaidų kategorijos nurodytos Europos Komisijos deleguotajame reglamente ES Nr. 2022/126.

Galimi pareiškėjai:

1. Bičių laikytojai;

2. Bitininkus vienijančios asociacijos;

Visoms remiamoms priemonėms, kurioms įgyvendinti paskirta parama, numatytos pareiškėjo išlaidos turi būti padarytos nuo paramos paraiškos užregistravimo Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos teritoriniame paramos administravimo skyriuje dienos ir lėšos pareiškėjui išmokėtos iki einamųjų metų spalio 15 d.

Pareiškėjas užtikrina, kad intervencinei priemonei įgyvendinti numatytos išlaidos nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų ES fondų ir kitų lėšų.

Visi pareiškėjai turi tvarkyti buhalterinę apskaitą nuo paramos paraiškos pateikimo Agentūros teritoriniam paramos administravimo skyriui dienos iki kalendorinių metų, kuriais pateiktas mokėjimo prašymas, pabaigos.

6. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos rūšis – **kompensacija**. Parama teikiama atlyginant gavėjo faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas kompensuoti išlaidas, išvardytas paramos administravimo taisyklių nuostatose, ir ne daugiau, nei tose taisyklėse numatytas paramos dydis.

Parama gali būti ne didesnė kaip 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų. Vienam fiziniam paramos gavėjui kompensuojama iki 70 proc. bičių produktų mėginių kokybę ir natūralumą atspindinčių kriterijų tyrimo išlaidų.

Į šią sumą įeina bičių produktų kokybę, saugą ir natūralumą atspindintys kokybiniai rodikliai.

7. Papildoma informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Priemonė finansuojama lygiomis dalimis iš ES ir Lietuvos biudžeto (9828 eurų - ES lėšos, 9828 eurų - nacionalinės lėšos).

8. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 2 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 2 dalies, ypač e) punkto, nuostatas (Žalioji dėžė), kuri nedaro prekybą iškraipancio poveikio ar poveikio gamybai. Intervencinė priemonė nesusijusi su tiesioginėmis išmokomis gamintojams, o naudos gavėjai (paramos gavėjai) yra bičių laikytojai ir bitininkų asociacijos.

9. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
SP03med6 - Vidutinė paraiškos suma, Eur	Vidutinė		

Aprašymas

SP03med6 - Vidutinė paraiškos suma, Eur

Atsižvelgiant į šios rūšies intervencinei priemonei numatytą 19656 eurų biudžetą (ES dalis – 9828 eurų), per metus planuojama patenkinti 50 paraiškų. Vidutinė paraiškos suma 393,12 eurų (ES dalis – 196,56 eurų).

Paramos suma ir paraiškų skaičius apskaičiuoti atsižvelgiant į paramos “Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020 – 2022 m. programos faktiškai teiktas paraiškas ir vidutines projekto sumas.

10. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktais

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
SP03med6 - Vidutinė paraiškos suma, Eur	Planuojama vieneto suma (bendros Sąjungos išlaidos eurai)	196,56	196,56	196,56	196,56	196,56	
	O.37 (vienetas: Veiksmai)	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00	Suma: 250,00 Didžiausia suma: 50,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos eurai)	9 828,00	9 828,00	9 828,00	9 828,00	9 828,00	49 140,00
IŠ VISO	Preliminarus metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos EUR)	19 656,00	19 656,00	19 656,00	19 656,00	19 656,00	98 280,00
	Preliminarus metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	9 828,00	9 828,00	9 828,00	9 828,00	9 828,00	49 140,00
	ES bendro finansavimo norma (%)	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00	

COOPAPI(55(1)(e)) - - bendradarbiavimas su specializuotomis įstaigomis, vykdamas bitininkystei ir bitininkystės produktams skirtų tyrimų programas;

SP03med4 - Moksliniai tyrimai bitininkystės sektoriuje

Intervencinės priemonės kodas (VN)	SP03med4
Intervencijos pavadinimas	Moksliniai tyrimai bitininkystės sektoriuje
Priemonės rūšis	COOPAPI(55(1)(e)) - bendradarbiavimas su specializuotomis įstaigomis, vykdamas bitininkystei ir bitininkystės produktams skirtų tyrimų programas;
Bendrasis produkto rodiklis	O.37. Veiksmų arba vienetų, skirtų bitininkystei išsaugoti arba tobulinti, skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SEKTORINIS TIKSLAS. Kodas + aprašymas

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

XCO Horizontalusis tikslas – modernizuoti sektorių skatinant žemės ūkio ir kaimo vietovių žinias, inovacijas ir skaitmeninimą bei dalijimąsi jomis, taip pat skatinant jų diegimą

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
k.1	Didinti žinių ir inovacijų sklaidą žemės ūkyje	Neprioritetizuojama	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencine priemone siekiama skatinti bitininkystės sektoriaus pažangą, sudaryti sąlygas mokslo įstaigų ir bitininkų atstovų glaudžiam bendradarbiavimui.

Intervencinės priemonės įgyvendinimo veiksmas:

Įgyvendinti didesnės apimties, sudėtingesnius ir ilgiau trunkančius tyrimus, ypač šiose srityse:

-bičių, naudojamų veisimui, užsikrėtimo virusais tyrimai;

-bičių ligų prevencija ir teisingas gydymo pasirinkimas;

ir kiti aktualūs bitininkams tyrimai.

Pagal intervencinę priemonę tinkamos finansuoti išlaidos, susijusios su:

1. Moksliniais darbais bei mokslinių tyrimų studijomis;

2. Informacijos rinkimu, analize, išvadomis, ataskaitų pateikimu

Detalios išlaidų rūšys bus nustatytos intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse. Tinkamų ir netinkamų išlaidų kategorijos nurodytos Europos Komisijos deleguotajame reglamente ES Nr.2022/126.

Galimi pareiškėjai:

Mokslo ir studijų institucijos;

Visoms remiamoms priemonėms, kurioms įgyvendinti paskirta parama, numatytos pareiškėjo išlaidos turi būti padarytos nuo paramos paraiškos užregistravimo Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos teritoriniame paramos administravimo skyriuje dienos ir lėšos pareiškėjui išmokėtos iki einamųjų metų spalio 15 d. .

Pareiškėjas užtikrina, kad intervencinei priemonei įgyvendinti numatytos išlaidos nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų ES fondų ir kitų lėšų.

Visi pareiškėjai turi tvarkyti buhalterinę apskaitą nuo paramos paraiškos pateikimo Agentūros teritoriniam paramos administravimo skyriui dienos iki kalendorinių metų, kuriais pateiktas mokėjimo prašymas, pabaigos.

Visos intervencinės priemonės įgyvendinimo išlaidos turi būti patvirtintos apskaitos dokumentais, turinčiais visus Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo nustatytus apskaitos dokumentų rekvizitus.

Pareiškėjas neturi įsiskolinimų Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir Valstybiniam socialinio draudimo fondui prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Agentūrai (ši nuostata netaikoma įstaigoms, kurių veikla finansuojama iš valstybės ar savivaldybės biudžeto, pareiškėjams, kuriems Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka yra atidėti mokesčių ar socialinio draudimo įmokų mokėjimo terminai).

6. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos rūšis – **kompensacija**. Parama teikiama atlyginant gavėjo faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas kompensuoti išlaidas, išvardytas paramos administravimo taisyklių nuostatose, ir ne daugiau, nei tose taisyklėse numatytas paramos dydis.

Pagal 1 veiklą parama gali būti ne didesnė kaip 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų.

Pagal 2 veiklą kompensuojama iki 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų.

7. Papildoma informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Priemonė finansuojama lygiomis dalimis iš ES ir Lietuvos biudžeto (50000 eurų - ES lėšos, 50000 eurų - nacionalinės lėšos).

8. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 2 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 2 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), kuri nedaro prekybą iškraipiančio poveikio ar poveikio gamybai. Intervencinės priemonės naudos gavėjai (paramos gavėjai) yra mokslo ir studijų institucijos, o ne tiesioginiai paslaugos naudotojai ar galutiniai naudos gavėjai.

9. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
SP03med4 - Vidutinė mokslinio darbo kaina, Eur	Vidutinė		

Aprašymas

SP03med4 - Vidutinė mokslinio darbo kaina, Eur

Atsižvelgiant į šios rūšies intervencinei priemonei numatytą 100000 eurų biudžetą (ES dalis – 50000 eurų), per metus planuojama patenkinti 5 paraiškas. Vidutinė paraiškos suma 20000 eurų (ES dalis – 10000 eurų).

Paramos suma ir paraiškų skaičius apskaičiuoti atsižvelgiant į paramos “Lietuvos bitininkystės sektoriui 2020 – 2022 m. programos faktiškai teiktas paraiškas ir vidutines projekto sumas.

10. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktais

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
SP03med4 - Vidutinė mokslinio darbo kaina, Eur	Planuojama vieneto suma (bendros Sąjungos išlaidos eurai)	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	
	O.37 (vienetas: Veiksmai)	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	Suma: 25,00 Didžiausia suma: 5,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos eurai)	50 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	250 000,00
IŠ VISO	Preliminarus metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos EUR)	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	500 000,00
	Preliminarus metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	50 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	250 000,00
	ES bendro finansavimo norma (%)	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00	

PROMOBEES(55(1)(f)) - - populiarinimas, komunikacija ir rinkodara, įskaitant rinkos stebėsenos veiksmus ir veiklą, kuria siekiama visų pirma didinti vartotojų informuotumą apie bitininkystės produktų kokybę

SP03med5 - Bitininkystės sektoriaus populiarinimas ir rinkos stebėseną

Intervencinės priemonės kodas (VN)	SP03med5
Intervencijos pavadinimas	Bitininkystės sektoriaus populiarinimas ir rinkos stebėseną
Priemonės rūšis	PROMOBEES(55(1)(f)) - populiarinimas, komunikacija ir rinkodara, įskaitant rinkos stebėsenos veiksmus ir veiklą, kuria siekiama visų pirma didinti vartotojų informuotumą apie bitininkystės produktų kokybę
Bendrasis produkto rodiklis	O.37. Veiksmų arba vienetų, skirtų bitininkystei išsaugoti arba tobulinti, skaičius

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SEKTORINIS TIKSLAS. Kodas + aprašymas

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO9 Gerinti Sąjungos žemės ūkio atsaką į visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, įskaitant aukštos kokybės, saugų ir maistingą maistą, pagamintą tvariu būdu, mažinti maisto atliekų kiekį, gerinti gyvūnų gerovę ir kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
i.1	Skatinti saugių, ekologiškų, aukštos ir išskirtinės kokybės produktų vartojimą ir sveiką mitybą	Vidutinis	Iš dalies tinkami

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencine priemone siekiama didinti bitininkystės ir bičių produktų populiarumą, organizuoti bitininkų tarptautines parodas, dalyvauti tarptautiniuose renginiuose medaus ir kitų bičių produktų populiarinimui, siekiant rasti naujų rinkų medui realizuoti stebėti ir analizuoti bitininkystės rinką.

Intervencinės priemonės įgyvendinimo veiksmai:

1. Informaciniai renginiai, reportažai, tarptautinės parodos, kelionės į kitas šalis, dalyvavimas tarptautiniuose renginiuose medaus ir kitų bičių produktų populiarinimui siekiant rasti naujų rinkų medui realizuoti taip pat leidiniai medaus ir kitų bičių produktų populiarinimui;
2. Marketingo paslaugos skatinti medaus pardavimus. (vadybininko-konsultanto paslaugos bitininkystės skatinimui);
3. Rinkos stebėseną ir analizę;

Pagal intervencinę priemonę tinkamos finansuoti išlaidos, susijusios su:

1. Informaciniais reportažais per televiziją, radiją, internetines, socialines platformas ir kt.
2. Spaudos leidiniais (brošiūros, lankstinukai, kalendoriai, knygos ir kt.)
3. Dalyvavimas maisto parodose užsienyje pristatant produkciją
4. Bitininkystės rinkos stebėsenos analizė, palyginimas ir ataskaitos paruošimas.

Detalios išlaidų rūšys bus nustatytos intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse. Tinkamų ir netinkamų išlaidų kategorijos nurodytos Europos Komisijos deleguotajame reglamente ES Nr.2022/126.

Galimi pareiškėjai:

1. Mokslo ir studijų institucijos;
2. Bitininkus vienijančios asociacijos;
3. Viešosios įstaigos.
4. Bitininkai

Visoms remiamoms priemonėms, kurioms įgyvendinti paskirta parama, numatytos pareiškėjo išlaidos turi būti padarytos nuo paramos paraiškos užregistravimo Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos teritoriniame paramos administravimo skyriuje dienos ir lėšos pareiškėjui išmokėtos iki einamųjų metų spalio 15 d.

Pareiškėjas užtikrina, kad intervencinei priemonei įgyvendinti numatytos išlaidos nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų ES fondų ir kitų lėšų.

Tinkamumo sąlygos:

Visi pareiškėjai turi tvarkyti buhalterinę apskaitą nuo paramos paraiškos pateikimo Agentūros teritoriniam paramos administravimo skyriui dienos iki kalendorinių metų, kuriais pateiktas mokėjimo prašymas, pabaigos.

Visos intervencinės priemonės įgyvendinimo išlaidos turi būti patvirtintos apskaitos dokumentais, turinčiais visus Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo nustatytus apskaitos dokumentų rekvizitus.

Pareiškėjas neturi įsiskolinimų Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir Valstybiniam socialinio draudimo fondui prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Agentūrai (ši nuostata netaikoma įstaigoms, kurių veikla finansuojama iš valstybės ar savivaldybės biudžeto, pareiškėjams, kuriems Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka yra atidėti mokesčių ar socialinio draudimo įmokų mokėjimo terminai).

6. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos rūšis – **kompensacija**. Parama teikiama atlyginant gavėjo faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas kompensuoti išlaidas, išvardytas paramos administravimo taisyklių nuostatose, ir ne daugiau, nei tose taisyklėse numatytas paramos dydis.

Kompensuojama iki 100 proc. bitininkų leidiniui parengti ir išleisti (šalies mastu), mokomiesiems / informaciniams reportažams, informacijos apie bičių produktų naudą sukūrimui ir sklaidai (reportažai per televiziją, radiją, internetą; straipsniai spaudoje, interneto platformose;

Rinkos stebėsenos bei analizės tikslais.

7. Papildoma informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Priemonė finansuojama lygiomis dalimis iš ES ir Lietuvos biudžeto (70000 eurų - ES lėšos, 70000 eurų -

nacionalinės lėšos).

8. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 2 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 2 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), kuri nedaro prekybos iškraipančio poveikio ar poveikio gamybai. Intervencinės priemonės naudos gavėjai (paramos gavėjai) yra mokslo ir studijų institucijos, asociacijos ar viešosios įstaigos, o ne tiesioginiai paslaugos naudotojai ar galutiniai naudos gavėjai.

9. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
SP03med5 - Vidutinė paramos paraiškos suma, Eur.	Vidutinė		

Aprašymas

SP03med5 - Vidutinė paramos paraiškos suma, Eur.

Atsižvelgiant į šios rūšies intervencinei priemonei numatytą 140 000 eurų biudžetą (ES dalis – 70 000 eurų), per metus planuojama patenkinti 10 paraiškų. Vidutinė paraiškos suma 14 000 eurų (ES dalis – 7 000 eurų).

Paramos suma ir paraiškų skaičius apskaičiuoti atsižvelgiant į BŽŪP Strateginio plano sektorinių intervencinių priemonių bitininkystės sektoriuje 2023 bei 2024 m. faktiškai teiktas paraiškas ir vidutines projekto sumas.

10. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktais

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
SP03med5 - Vidutinė paramos paraiškos suma, Eur.	Planuojama vieneto suma (bendros Sąjungos išlaidos eurai)	2 800,00	2 800,00	7 000,00	7 000,00	7 000,00	
	O.37 (vienetas: Veiksmai)	25,00	25,00	10,00	10,00	10,00	Suma: 80,00 Didžiausia suma: 25,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos eurai)	70 000,00	70 000,00	70 000,00	70 000,00	70 000,00	350 000,00
IŠ VISO	Preliminarus metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos EUR)	140 000,00	140 000,00	140 000,00	140 000,00	140 000,00	700 000,00
	Preliminarus metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	70 000,00	70 000,00	70 000,00	70 000,00	70 000,00	350 000,00
	ES bendro finansavimo norma (%)	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00	

Vynas

INWINE(58(1)(b)) - - investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą ūkininkavimo sistemose vynuogių auginimo srityje, išskyrus veiksmus, susijusius su a punkte numatytais intervencinių priemonių rūšimis, į perdirbimo įrenginius ir vyno gamybos infrastruktūrą, taip pat prekybos struktūras ir priemones

SP02vyn - Investicijos į vyno sektorių

Intervencinės priemonės kodas (VN)	SP02vyn
Intervencijos pavadinimas	Investicijos į vyno sektorių
Priemonės rūšis	INWINE(58(1)(b)) - investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą ūkininkavimo sistemose vynuogių auginimo srityje, išskyrus veiksmus, susijusius su a punkte numatytais intervencinių priemonių rūšimis, į perdirbimo įrenginius ir vyno gamybos infrastruktūrą, taip pat prekybos struktūras ir priemones
Bendrasis produkto rodiklis	O.36. Remiamų veiksmų ar vienetų skaičius vyno sektoriuje

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SEKTORINIS TIKSLAS. Kodas + aprašymas
COMPWINE(57(a)) didinti Sąjungos vyno gamintojų ekonominį tvarumą ir konkurencingumą
PERFWINE(57(d)) gerinti Sąjungos vyno ūkių veiklos rezultatus ir užtikrinti, kad jos geriau prisitaikytų prie rinkos poreikių, taip pat didinti jų ilgalaikį konkurencingumą, susijusį su vynuogių produktų gamyba ir rinkodara, įskaitant energijos taupymą, visuotinį energijos vartojimo efektyvumą ir tvarius procesus
BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu
SO2 labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizacijai

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
b.1	Skatinti aukštesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų gamybą, visų pirma remiant perdirbimą	Vidutinis	Taip
b.2	Didinti inovatyvių / pažangių technologijų diegimą ūkiuose	Aukštas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu
R.9 Ūkininkų, gaunančių investicinę paramą restruktūrizavimui ir modernizavimui, įskaitant išteklių naudojimo efektyvumo didinimą, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Aprašymas

Intervencinės priemonės tikslas - didinti žemės ir maisto ūkio sektoriaus konkurencingumą skatinant didesnės pridėtinės vertės žemės ir maisto ūkio produktų gamybą, didinant pažangių technologijų diegimą, skatinant tvarią gamybą bei ją skaitmenizuojant.

Iki šiol Lietuvos vynu sektoriuje buvo pasirinkta trečiose šalyse vykdomo skatinimo intervencinė priemonė. 2021 m. gruodžio 6 d. Lietuva buvo įtraukta į Bendrąjį Europos Sąjungos Parlamento ir Tarybos reglamentą 1308/2013 ir mūsų šalis priskirta šiaurinei vynuogių auginimo klimatinei zonai (A vynuogių auginimo zonos C pogrupis). Gavus šį patvirtinimą, Lietuvoje galima oficialiai auginti vyninių vynuogių veisles ir iš jų gaminti vynuogių vyną. Vynuogių auginimas ir perdirbimas į vyną yra perspektyvi Lietuvoje žemdirbystės šaka, kuri sėkmingai gali tapti trumpa maisto gamybos grandine. Vynuogių ūkiai būtų maži ekonominiai vienetai, siūlantys vartoti paruoštą produktą tiesiai iš ūkių. Tokių veiklų skatinimas yra būtinas ekonominei regionų plėtrai, kuriant darbo vietas ar vystant kaimo turizmo paslaugas. Siekiant paskatinti vynuogynų plėtrą Lietuvoje, skatinti naujų vynuogių augintojų įsikūrimą, sukurti palankią terpę vynuogių auginimo bei perdirbimo veiklai vystyti, sudaryti sąlygas vyno gamintojams konkuruoti rinkose ir prisitaikyti prie jos poreikių, trečiose šalyse vykdomo skatinimo intervencinė priemonė keičiama į investicinę priemonę.

Parama pagal intervencinę priemonę teikiama investicijoms į vynuogynų įkūrimą, vyninių vynuogių veislių auginimą, derliaus nuėmimą ir saugojimą, perdirbimo įrenginius ir vyno gamybos infrastruktūrą.

Intervencinės priemonės parama teikiama vyninių veislių vynuogių augintojams ir (ar) vyno gamintojams, ES ir Lietuvoje galiojančių teisės aktų nustatyta tvarka įteisinusiems vykdomą veiklą.

Atrankos principai

Siekiant užtikrinti vienodas sąlygas pareiškėjams, geresnį finansinių išteklių naudojimą ir tikslesnį paramos taikymą, vykdant projektų atranką ypatingas dėmesys bus teikiamas:

- kooperuotiems projektams;
- ekologinių ūkių projektams;
- jaunųjų ūkininkų projektams;
- pareiškėjas naudoja arba investuoja į įrangą, energiją gaminančią iš atsinaujinančių šaltinių;
- pareiškėjas projekte investuoja į gamybinių procesų skaitmeninimą;
- veiklai, kuri gali daryti teigiamą poveikį energijos taupymui, energijos vartojimo efektyvumui ir aplinkos požiūriu tvariems procesams.

Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Paramos gavėjai

Pareiškėjais gali būti fiziniai ir (ar) juridiniai asmenys, kurie augina vyninių vynuogių veisles ir (ar) gamina vyną arba ketina užsiimti šia veikla, teikiantys paraišką individualiai ar su partneriu.

Projekto partneris (partneris) - fizinis (-iai) ir (ar) juridinis(-iai) asmuo (-ys), užsiimantis (-ys) ar ketinantis (-ys) užsiimti vyninių vynuogių veislių auginimo ir (ar) vyno gamybos veikla, ir dalyvaujantis (-ys) įgyvendinant ir (ar) finansuojant projektą.

Teikiant paraiškas su partneriu (-iais), tarp pareiškėjo ir partnerio(-ių) turi būti sudaryta jungtinės veiklos sutartis. Partneris(-iai) taip pat turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3 dalyje, bei Priemonei taikomus tinkamumo kriterijus.

Tinkamumo kriterijai

- pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3 dalyje;
- pareiškėjas yra labai maža, mažoji ar vidutinė įmonė, kaip tai suprantama Komisijos rekomendacijoje 2003/361/EB;
- kai pareiškėjas yra vyno gamintojas – jis yra Lietuvos Respublikoje įsteigtas juridinis asmuo, kuris yra registruotas maisto tvarkymo subjektas, turintis alkoholio produktų gamybos licenciją;
- kai pareiškėjas yra vyninių vynuogių veislių augintojas – jis yra fizinis ir (ar) juridinis asmuo, kuris yra registruotas maisto tvarkymo subjektas ir turintis žemės ūkio valdą;
- investicijos turi pagerinti bendrus žemės ūkio veiklos rezultatus;
- siekiant išvengti dvigubo finansavimo, pareiškėjai negali būti gavę bet kokios kitos paramos iš kitų

nacionalinių ar ES paramos šaltinių panašiai ar tokiai pat veiklai ar veiksams vykdyti tuo pačiu laikotarpiu;

- investicijomis prisidedama prie tikslų, nurodytų Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 60 str. 4 dalyje, jei bent 5 % išlaidų skiriama bent vienam veiksmui, padedančiam apsaugoti aplinką, prisitaikyti prie klimato kaitos, gerinti gamybos sistemų ir procesų tvarumą, mažinti Sąjungos vyno sektoriaus poveikį aplinkai, taupyti energiją ir gerinti visuotinę energijos vartojimo efektyvumą vyno sektoriuje;

- paramos gavėjai turi pakankamai techninių ir finansinių išteklių, kad galėtų užtikrinti veiksmingą veiklos įgyvendinimą ir kad paraišką teikianti įmonė nėra Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 50 straipsnio 2 dalies trečioje pastraipoje nurodyta sunkumų turinti įmonė.

Reikalavimus atitinkantys veiksmai ir reikalavimus atitinkančios išlaidų rūšys

Tinkamų materialinių išlaidų rūšys:

- nekilnojamojo turto statyba, plėtra ar atnaujinimas (derliaus auginimas, nuėmimas, perdirbimas, sandėliavimas, degustacijos patalpos, vyno gamyba, analizės laboratorijos);

- įrenginių, įrangos ar medžiagų pirkimas (vynuogių auginimo valdose, vyno gamyboje);

- analizei skirta įranga ir medžiagos, leidžiančios kontroliuoti produktų kokybę.

Tinkamų nematerialinių išlaidų rūšys:

- kompiuterių programinės įrangos, susijusios su auginimu ir (ar) gamyba pirkimas arba tobulinimas;

- studijų, inžinerijos ir architekto išlaidos: honorarai architektams, atlygis inžinieriams ir konsultantams, galimybių studijų išlaidos.

Tinkamos finansuoti išlaidos bus nustatytos intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Netinkamų finansuoti išlaidų rūšys yra nurodytos 2021 m. gruodžio 7 d. Europos Komisijos deleguotojo reglamento (ES) Nr. 2022/126 22 straipsnio 2 dalyje.

Suderinamumas su kitomis intervencinėmis priemonėmis

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo arba kompensacijų permokų, investicijoms, remiamoms pagal vyno sektorinę intervencinę priemonę, nebus teikiama parama pagal kaimo plėtros priemones. Teikdamas paraišką pareiškėjas įsipareigoja, kad išlaidos, kurioms finansuoti prašoma paramos, nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų nacionalinių programų ir Europos Sąjungos fondų. Nacionalinė mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.

6. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų, patvirtintų paramos gavėjo pateiktais dokumentais, kompensavimas.

Didžiausias paramos intensyvumas - 40 proc. tinkamų finansuoti investicinių išlaidų Vilniaus regione ir 50 proc. tinkamų finansuoti investicinių išlaidų likusiame Lietuvos regione.

Atsižvelgiant į mažą Lietuvai skirtą metinį asignavimą intervencinių priemonių vyno sektoriuje rūšims (43 tūkst. Eurų) ir mažą potencialių pareiškėjų skaičių, maksimali paramos suma projektui nenustatoma.

7. Papildoma informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Lietuvoje vynuogių augintojai, auginantys vynuoges nedideliuose plotuose, yra susibūrę į veiklią Lietuvos vynuogininkų asociaciją, kuri dėjo pastangas, kad Lietuva būtų įtraukta į ES vynuogių auginimo zonų sąrašą. Lietuvos vynuogininkų asociacijos duomenimis, Lietuvoje vynuogynų plotai užima apie 35 ha, vyndarystę profesionaliai praktikuoja apie 50 vyndarių, vynuogynų yra apie 100. Komercine vyndarystėje šiai dienai yra pasirengę užsiimti 10 asociacijos narių. Lyginant su kitomis augalų kultūromis, vynuogininkystės naudojamos žemės efektyvumo koeficientas ženkliai aukštesnis, nes iš vieno hektaro

galima užauginti iki 15 tonų sulčių, sukuriama papildoma darbo vieta, vienas darbuotojas hektarui, o pačios žemės našumo rodiklis gali būti žemas, nes vynuogės puikiai auga skurdžioje žemėje. Pateikiami duomenys yra susiję su galimybe gaminti, t. y. turima kasmetinė žaliava ir vyno gamybos technologiniais bandymais, kuriuos didelė dalis vynuogininkų atlieka jau 10-metį. Kalbant apie vynuogių žaliavos ir vyno kiekius, vynuogės daugiausia buvo auginamos sultims gaminti, o vinas gaminamas tik savo reikmėms, iki 300 litrų vienam ūkiui. Tačiau yra planuojama, kad iš Lietuvoje užauginamos vynuogių žaliavos būtų galima pagaminti iš viso apie 80 tonų vyno, vidutiniškai vienas vyno ūkis pagamintų 2,5-10 t vyno. Akivaizdžiai kinta vynuogių vyno kokybė: nuo saldaus, pusiau saldaus raudonųjų vietinių vynuogių veislių link sauso. Tuo pačiu keitėsi ir vynuogės. Atsirado veislės su dominuojančiais vitis vinifera genais. Pradžioje: Solaris, Rondo, Regent, o pastaruju metu ir Pinot Noir, Siegerrebe.

8. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 11 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencinė priemonė atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

1. Teisė gauti paramą pagal šią priemonę nustatoma remiantis aiškiai apibrėžtais kriterijais;
2. Mokėjimų suma bet kuriais konkrečiais metais nesusijusi su produkcijos rūšimi arba apimtimi;
3. Mokėjimų suma bet kuriais metais nesusijusi su vietinėmis ar tarptautinėmis kainomis, taikomomis bet kokiai gamybai;
4. Mokėjimai mokami tik už laikotarpį, būtiną investicijoms, kurioms jos teikiamos, realizuoti;
5. Priemonė neįpareigoja ir nenurodo žemės ūkio produktų, kuriuos gavėjai turi gaminti.

9. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)
SP02vyn - Parama projektui	Vidutinė		R.9

Aprašymas

SP02vyn - Parama projektui

Planuojama, kad 2024-2027 m. laikotarpiu bus po 5 pareiškėjus kasmet, metinis asignavimas intervencinei priemonei yra 43000 Eurų, vidutinė vieneto suma sudarys 8600 Eurų.

10. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktais

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
SP02vyn - Parama projektui	Planuojama vieneto suma (bendros Sąjungos išlaidos eurais)	0,00	8 600,00	8 600,00	8 600,00	8 600,00	
	O.36 (vienetas: Veiksmai)	0,00	5,00	5,00	5,00	5,00	Suma: 20,00 Didžiausia suma: 5,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos eurais)	0,00	43 000,00	43 000,00	43 000,00	43 000,00	172 000,00

5.3. Kaimo plėtros intervencinės priemonės

ENVCLIM(70) - Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai

KP01ekū - Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP01ekū
Intervencijos pavadinimas	Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai
Priemonės rūšis	ENVCLIM(70) - Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai
Bendrasis produkto rodiklis	O.17. Hektarų arba kitų vienetų, už kuriuos skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui, skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Taip Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: Ne PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų

SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

SO9 Gerinti Sąjungos žemės ūkio atsaką į visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, įskaitant aukštos kokybės, saugų ir maistingą maistą, pagamintą tvariu būdu, mažinti maisto atliekų kiekį, gerinti gyvūnų gerovę ir kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
e.1	Taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose	Aukštas	Taip
e.2	Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo technologijas	Aukštas	Taip
e.3	Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenų teritorijose	Aukštas	Taip
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip
i.1	Skatinti saugių, ekologiškų, aukštos ir išskirtinės kokybės produktų vartojimą ir sveiką mitybą	Vidutinis	Iš dalies tinkami
i.2	Skatinti ūkiuose taikyti integruotas kenksmingųjų organizmų kontrolės praktikas	Žemas	Taip
i.3	Skatinti ūkinių gyvūnų laikytojus prisiimti aukštesnius gyvūnų gerovės standartus	Žemas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.14 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemones (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis

R.19 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami dirvožemį tvarkyti padedantys įsipareigojimai, kuriais siekiama pagerinti dirvožemio kokybę ir biotą (pvz., sumažinti žemės dirbimą, apsėti dirvas kultūriniais augalais, taikyti sėjomainą, be kita ko, ankštiniais augalais), dalis

R.21 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami vandens telkinių kokybę užtikrinti padedantys įsipareigojimai, dalis

R.24 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, kurių atžvilgiu prisiimti remiami konkretūs įsipareigojimai, kad būtų užtikrintas tausaus pesticidų naudojimas, siekiant sumažinti pesticidų keliamą riziką ir poveikį, pvz., pesticidų nutekėjimą, dalis

R.29 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kuriuos pagal BŽŪP skiriama parama ekologiniam ūkininkavimui, dalis, atskirai nurodant dalį ekologiniam ūkininkavimui išlaikyti ir prie jo pereiti

R.31 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai remti biologinės įvairovės išsaugojimą arba atkūrimą, dalis, įskaitant didelės gamtinės vertės ūkininkavimo praktiką

R.43 Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami veiksmai, kuriais siekiama apriboti antibiotikų naudojimą (prevencija / ribojimas), dalis

R.44 Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami gyvūnų gerovės didinimo veiksmai, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Igyvendinant šią intervencinę priemonę bus sprendžiamos problemos, susijusios su gyventojų aprūpinimu kokybiškais maisto produktais, neigiamo poveikio aplinkai mažinimu, biologinės įvairovės išsaugojimu ir ekosistemų stabilumo palaikymu, nes ūkiuose, kuriuose ekologiškai ūkininkaujama, yra skatinamas draugiškas aplinkai ūkininkavimas, diegiamos gamtosauginės technologijos ir yra laikomasi agrarinės aplinkosaugos reikalavimų.

Ši intervencinė priemonė teigiamai paveiks žmonių sveikatą ir gerovę pagal du pagrindinius aspektus: klimato kaitos švelninimą per ŠESD išmetimų sumažinimą ir didesnę anglies sekvestraciją dirvožemyje bei sveikesnio maisto pasiūlą.

Paminėtina, kad pereinant į ekologinį ūkininkavimą bus mažinama žemės ūkio tarša pesticidais, mineralinėmis trąšomis, kurių naudojimas kelia grėsmę biologinei įvairovei.

Taip pat atsižvelgiant į tai, kad ekologiniuose ūkiuose mineralinių trąšų naudojimas yra neleidžiamas, ekologiniai ūkiai pasižymi ir gerokai mažesniu azoto balansu nei įprastas ūkininkavimo praktikas taikantys ūkiai ir taip tiesiogiai prisideda prie žemės ūkio sektoriaus ŠESD emisijų mažinimo.

Intervencinę priemonę sudaro šios veiklos:

Veikla „Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo“ skirta skatinti perėjimą nuo įprastinės prie ekologinio ūkininkavimo praktikos. Pereinantiesiems prie ekologiško ūkininkavimo parama pagal šią veiklą bus skiriama už javus, javus pašarams, javus ir daugiametes žoles sėklai, daugiametes žoles, vaisius, uogas, daržoves, vaistažoles bei prieskoninius augalus.

Veikla „Ekologinis ūkininkavimas“ skirta skatinti ekologinį ūkininkavimą, remiant aukštos kokybės maisto produktų gamybą, darančią nedidelį poveikį aplinkai. Ūkininkaujantiems ekologiškai parama pagal šią veiklą bus skiriama už javus, javus pašarams, javus ir daugiametes žoles sėklai, daugiametes žoles, vaisius, uogas, daržoves, vaistažoles bei prieskoninius augalus.

Intervencinė priemonė bus prisidedama prie BŽŪP SO4, SO5, SO6 ir SO9 tikslų įgyvendinimo.

Intervencinė priemonė prisideda prie Žaliojo kurso tikslo, kad iki 2030 m. bent 25 proc. ES žemės ūkio paskirties žemės būtų naudojama ekologiniam ūkininkavimui. Planuojama, kad Lietuvoje ekologiniam ūkininkavimui (kartu su perėjimu prie ekologinio ūkininkavimo) 2027 m. bus naudojama 13 proc., o 2030 proc. – 15 proc. žemės ūkio naudmenų. Intervencinė priemonė taip pat prisideda ir prie kitų Europos Žaliojo kurso tikslų, kuriais siekiama sumažinti maistinių, antimikrobinių medžiagų ir pesticidų naudojimo apimtį, siekiama išsaugoti biologinę įvairovę.

Siekiant įgyvendinti šiuos veiksmus, bus mokamos kompensacinės išmokos. Pagal šią intervencinę priemonę nustatomos 6 rūšių kompensacinės išmokos už plotą.

Kompensacine metine išmoka kompensuojamos dėl prisiimtų atitinkamus privalomuosius standartus viršijančių griežtesnių ir papildomų ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimų vykdymo prarastos pajamos ir patirtos papildomos išlaidos.

Parama skiriama subjektams, pereinantiesiems prie ekologinės gamybos arba jau vykdančioms ekologinę gamybą. Taip pat Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu bus tęsiami mokėjimai subjektams ir už iš 2014–2020 m. programinio laikotarpio perkeltus įsipareigojimus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1305/2013 apibrėžtą „Ekologinio ūkininkavimo“ priemonę (įskaitant 2021-2022 m. pereinamąjį laikotarpį pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2020/2220), taikant išmokų dydžius, kurie buvo nustatyti paraiškos teikimo metu, Strateginiame plane tam skirta 15 mln. Eur.

Pareiškėjai, siekiantys gauti kompensacines išmokas pagal šią intervencinę priemonę, gali pretenduoti į kompensacines išmokas už tą patį plotą ir pagal BŽŪP I ramsčio intervencines priemones (tiesiogines išmokas ir ekologines sistemas: TI05eko1.1 „Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita“; TI05eko1.2 „Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai“; TI05eko1.4 „Veiklos ariamojoje žemėje – Sertifikuotos sėklos naudojimas“; TI05eko1.8 „Veiklos ariamojoje žemėje – Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos“; TI05eko4 „Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis“; TI05eko5 „Eroduotos žemės keitimas pievomis“, TI05eko11 „Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra“) ir pagal BŽŪP II ramsčio intervencines priemones (KP07ntž „Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje“, KP070untž „Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų“, KP09gen „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas“, KP11ANCs „Vietovės su

gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis“).

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai: fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje.

Tinkamumo kriterijai:

1. pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.3.2 ir 4.7.3 dalyse, išskyrus taikomus tik investicinėms priemonėms;
2. tinkamas paramai plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos, nustatytas Strateginio plano 4.1.7 dalyje. Tinkamas paramai plotas susideda iš laukų, kurių mažiausias plotas nustatytas nacionaliniuose teisės aktuose;
3. pareiškėjas taiko ekologinės gamybos praktiką ir metodus, apibrėžtus Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2018/848 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 ir turi kontrolės institucijos išduotą ekologinės gamybos sertifikatą.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Bendrieji įsipareigojimai:

1. laikytis Ekologinės gamybos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 375 „Dėl Ekologinės gamybos taisyklių patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais);
2. pildyti Ekologinės gamybos žurnalą, kurio forma ir pildymo aprašas patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2021 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. 3D-857 „Dėl Ekologinės gamybos žurnalo ir jo pildymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais);
3. laikytis Produktų ženklavimo ekologiškų produktų ženklu bei su ekologine gamyba susijusio ženklavimo ir reklamos oficialios kontrolės tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2009 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. 3D-2 „Dėl Produktų ženklavimo ekologiškų produktų ženklu bei su ekologine gamyba susijusio ženklavimo ir reklamos oficialios kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais), reikalavimų.

Įsipareigojimai pagal veiklą „Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo“:

1. dalyvauti veikloje 2 arba 3 metus, teikiant paraišką kasmet. Šis 2 arba 3 metų įsipareigojimų laikotarpis apima pagal intervencinę priemonę TI05eko8 „Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo“ 2023 m. įvykdytus įsipareigojimus. Pasibaigus nurodytam įsipareigojimų laikotarpiui, su tais pačiais įsipareigotais plotais privaloma dalyvauti šios intervencinės priemonės veikloje „Ekologinis ūkininkavimas“. Bendra įsipareigojimų laikotarpio trukmė pagal abi intervencinės priemonės veiklas 5 metai;

2. pareiškėjas su tais pačiais plotais gali dalyvauti tik vieną kartą veikloje „Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo“.

Įsipareigojimai pagal veiklą „Ekologinis ūkininkavimas“:

1. dalyvauti veikloje 5 metus, teikiant paraišką kasmet. Šis 5 metų įsipareigojimų laikotarpis apima pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ veiklą „Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo“ ir (arba) 2023 m. pagal intervencines priemones TI05eko8 „Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo“, TI05eko10 „Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai)“ ir (arba) pagal veiklą „Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo“ įvykdytus tęstiniu ir išlaikymo įsipareigojimus.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas

viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
SMR01	2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus: 11 straipsnio 3 dalies e ir h punktai dėl pasklidusių taršos šaltinių (fosfatų) kontrolės privalomųjų reikalavimų
SMR02	1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva 91/676/EEB dėl vandenų apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių: 4 ir 5 straipsniai
SMR05	2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 178/2002, nustatantis maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, įsteigiantis Europos maisto saugos tarnybą ir nustatantis su maisto saugos klausimais susijusias procedūras: 14 ir 15 straipsniai, 17 straipsnio 1 dalis, 18, 19 ir 20 straipsniai
SMR06	1996 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 96/22/EB dėl draudimo vartoti gyvulininkystėje tam tikras medžiagas, turinčias hormoninį ar tirostatinį poveikį, bei beta antagonistus ir dėl Direktyvų 81/602/EEB, 88/146/EEB ir 88/299/EEB panaikinimo: 3 straipsnio a, b, d ir e punktai ir 4, 5 bei 7 straipsniai
SMR07	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinantis Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB: 55 straipsnio pirmas ir antras sakiniai
SMR08	2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo: 5 straipsnio 2 dalis ir 8 straipsnio 1–5 dalys; 12 straipsnis dėl pesticidų naudojimo saugomose teritorijose, apibrėžtose pagal Direktyvą 2000/60/EB ir su „Natura 2000“ susijusiuose teisės aktuose, apribojimų; 13 straipsnio 1 ir 3 dalys dėl pesticidų tvarkymo bei saugojimo ir likučių šalinimo

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Pareiškėjai privalo:

1. laikytis Ekologinės gamybos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 375 “Dėl Ekologinės gamybos taisyklių patvirtinimo”(su vėlesniais pakeitimais);
2. laikytis Integruotos kenksmingųjų organizmų kontrolės (IKOK) bendrųjų principų ir jų taikymo reikalavimų, nustatytų Augalų apsaugos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 3D-535 „Dėl Augalų apsaugos plano patvirtinimo“.

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su intervencine priemone

Intervencinė priemonė viršija VR1, VR2, VR5, VR6, VR7, VR8 ir IKOK reikalavimus, nes privaloma laikytis šių teisės aktų, reglamentuojančių ekologinių produktų gamybą, reikalavimų:

Ekologinės gamybos ūkiuose galima naudoti trąšas, dirvos gerinimo priemones ir maistingąsias medžiagas tik išvardintas Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 2021/1165 2021 m. liepos 15 d. kuriuo leidžiama ekologinėje gamyboje naudoti tam tikrus produktus ir medžiagas ir sudaromi jų sąrašai II priede, kaip nurodyta 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 2018/848 „Dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007“ 24 straipsnio 1 dalies b punkte.

Ekologinės gamybos ūkiuose augalų apsaugai galima naudoti tik Lietuvos Respublikoje registruotus augalų apsaugos produktus, kurių veikliosios medžiagos yra nurodytos Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 2021/1165 2021 m. liepos 15 d. kuriuo leidžiama ekologinėje gamyboje naudoti tam tikrus produktus ir medžiagas ir sudaromi jų sąrašai I priede, kaip nurodyta 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 2018/848 „Dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007“ 24 straipsnio 1 dalies a punkte.

Pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 848/2018 2018 m. gegužės 30 d. dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 II priedo II dalies 1.7.3 papunktį: ūkiniai gyvūnai turi nuolatos turėti galimybę ganytis diendaržiuose, kuriuose gyvūnai galėtų judėti, geriausia ganyklose, kai tai leidžia oro ir sezoninės sąlygos, taip pat žemės būklė, išskyrus atvejus, kai pagal Sąjungos teisės aktus taikomi su žmonių ir gyvūnų sveikatos apsauga susiję apribojimai ir įpareigojimai.

Įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 848/2018 2018 m. gegužės 30 d. dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 II priedo I dalies 1.9 papunktį, dirvožemis ekologinės gamybos laukuose / plotuose, kuriuose auginami pasėliai, turi būti tvarkomas ir tręšiamas taip:

1. įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 848/2018 2018 m. gegužės 30 d. dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 II priedo I dalies 1.9.1 papunktį, ekologiškai auginant augalus, naudojama įdirbamos žemės įdirbimo ir kultivavimo praktika, kuri padeda išlaikyti dirvožemio organinę medžiagą arba ją didina, didinti dirvožemio stabilumą bei jo biologinę įvairovę ir užkirsti kelią dirvožemio tankinimui bei dirvožemio erozijai;

2. įgyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 848/2018 2018 m. gegužės 30 d. dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 II priedo I dalies 1.9.2 papunktį, dirvožemio derlingumas ir biologinis aktyvumas yra išlaikomas ir didinamas.

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Taikoma IAKS

IAKS netaikoma

Skirsnis, kai taikoma IAKS

Išmokos rūšis

vieneto įkainis remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis

įskaitant su sandoriais susijusias išlaidas

vienkartinė išmoka

fiksuotoji suma

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Mokama kompensacinė metinė išmoka už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 70 str. 4 dalis). Šia kompensacine išmoka kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos ir prarastos pajamos, atsižvelgiant į nustatytas siektinas reikšmes.

Remiantis statistiniais 2015 - 2022 m. duomenimis bei siekiant subalansuoti stambių ir smulkių ekologinių ir pereinančių į ekologinę gamybą ūkių santykį – plotas, viršijantis 300 ha, laikantis paraiškoje deklaruotų pasėlių proporcijos pagal atitinkamas augalų grupes (pasėlius), yra remiamas 85 proc.

Skaičiavimo metodas

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Išmokų dydžių nustatymui buvo remtasi naujausiais Lietuvos statistikos departamento, LR finansų ministerijos, Lietuvos banko, Viešosios įstaigos „Ekoagros“, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo

centro ir LAEI viešais duomenimis apie vidutines atitinkamų prekių ir paslaugų kainas.

Nustatant naujus išmokų dydžius, naudoti trejų paskutiniųjų metų (2020–2022 m.) faktiniai duomenys, išmokos nustatytos, panaudojus vidutines jų reikšmes.

Pagrindiniai kompensacinių išmokų skaičiavimo principai:

- pagal intervencinę priemonę kompensuojamas skirtumas (papildomos išlaidos ir prarastos pajamos) tarp tradicinės ūkininkavo praktikos ir ekologinės ūkininkavimo praktikos, įgyvendinant papildomus įsipareigojimus;
- į išmokos dydį įtrauktos sandorių sąnaudos, kurios siekti iki 20 proc. apskaičiuotų papildomų išlaidų ir prarastų pajamų;
- išmokų nustatymui naudoti žemės ūkio augalų derlingumai ir produkcijos pardavimo kainos, apskaičiuotos kaip vidurkiai iš ne trumpesnio nei trejų metų laikotarpio;
- išmokų dydžiuose nenustatytas skatinamasis elementas.

Skaičiuojant kompensacinę išmoką lygintas tam tikrų pasėlių rūšių auginimas ekologinės gamybos ūkyje su tų pačių pasėlių rūšių auginimu tradiciniu būdu.

Kompensacinės išmokos dydis už tam tikrą augalų grupę apskaičiuotas pagal joje dominuojančią pasėlių rūšį:

1. kompensacinė išmoka už javus, javus pašarams, javus ir daugiametes žoles sėklai nustatyta kviečių pagrindu;
2. kompensacinė išmoka už daugiametes žoles apskaičiuota pagal pieno ir mėsos gamintojų patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas;
3. kompensacinė išmoka už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus apskaičiuota vertinant papildomas išlaidas patirtas trąšoms ir augalų apsaugos produktams.

Papildomas paaiškinimas

Papildomo paaiškinimo nėra.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Kokie yra intervencinės priemonės įsipareigojimo (-ų) modeliai?

- pagrįsti rezultatais (su galimybe pasirinkti)
 pagrįsti valdymu (su galimybe pasirinkti)
 mišrūs (pagrįsti valdymu ir rezultatais)

Paaiškinkite paramos gavėjų pareigas ir (arba) galimybes, susijusias su intervencinės priemonės įsipareigojimais

Pareiškėjų įsipareigojimai bus persvarstomi šiais atvejais:

-jeigu būtų iš dalies pakeisti nurodyti atitinkami privalomieji standartai (GAAB), reikalavimai ar pareigos (VR), kuriuos turi viršyti įsipareigojimai pagal intervencinę priemonę;

-siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi sąlygos, jog išmokos pagal šią intervencinę priemonę skiriamos tik už įsipareigojimus, kurie skiriasi nuo įsipareigojimų pagal SPR 31 str.;

-jeigu prisiimti įsipareigojimai trunka ilgiau nei SP laikotarpis ir pakeitimai yra būtini, siekiant juos pritaikyti (adaptuoti) prie kito programinio laikotarpio teisinės sistemos.

Jeigu paramos gavėjas nesutinka su tokiu pakoregavimu, įsipareigojimas nustoja galioti ir nereikalaujama sumokėtos paramos gražinimo pagal intervencinę priemonę už laikotarpį, kuriuo tas įsipareigojimas galiojo.

Kokia sutarčių trukmė?

Pareiškėjo prisiimtų įsipareigojimų trukmė – 5 metai, pradedant nuo kalendorinių metų, kuriais buvo pateikta pirmoji paraiška pagal intervencinę priemonę, pradžios. Šis laikotarpis apima pagal Lietuvos

kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ veiklą „Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo“ ir (arba) pagal intervencinę priemonę TI05eko8 „Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo“ ir (arba) pagal intervencinę priemonę TI05eko10 „Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai)“ ir (arba) pagal veiklą „Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo“ įvykdytus įsipareigojimus.

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(3)(b) - Išmokos pagal 70 straipsnį, išmokos pagal 72 straipsnį, parama 73 straipsnyje nurodytoms negamybinėms investicijoms, parama EIP veiklos grupių vykdomiems projektams pagal 77 straipsnio 1 dalies a punktą ir LEADER iniciatyvai pagal 77 straipsnio 1 dalies b punktą	80,00%	20,00%	80,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP01ekū01 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už javus	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.24; R.29; R.31	Taip
KP01ekū010 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už javus pašarams	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.24; R.29; R.31	Taip
KP01ekū011 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už javus, daugiameses žoles sėklai	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.24; R.29; R.31	Taip
KP01ekū012 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už daugiamečių žolių išėję	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.24; R.29; R.31	Ne
KP01ekū013 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už daugiameses žoles	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.24; R.29; R.31; R.43; R.44	Taip
KP01ekū014 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už daržoves, bulves	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.24; R.29; R.31	Taip
KP01ekū015 - KO01ekū - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.24; R.29; R.31	Taip
KP01ekū016 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už uogynus ir sodus	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.24; R.29; R.31	Taip

KP01ekū02 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už javus pašarams	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.24; R.29; R.31	Taip
KP01ekū03 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už javus, daugiametės žolės sėklai	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.24; R.29; R.31	Taip
KP01ekū04 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už daugiamečių žolių įsėlį	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.24; R.29; R.31	Taip
KP01ekū05 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už daugiamečių žolės	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.24; R.29; R.31; R.43; R.44	Taip
KP01ekū06 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už daržoves, bulves	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.24; R.29; R.31	Taip
KP01ekū07 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už vaistažolės, aromatinius ir prieskoninius augalus	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.24; R.29; R.31	Taip
KP01ekū08 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už uogynus ir sodus	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.24; R.29; R.31	Taip
KP01ekū09 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už javus	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.24; R.29; R.31	Taip
KP01ekū1.1 - Parama už javus, javus pašarams, javus ir daugiamečių žolės sėklai	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.21; R.24; R.29; R.31	Ne
KP01ekū1.2 - Parama už daugiamečių žolės	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.21; R.24; R.29; R.31; R.43; R.44	Ne

KP01ekū1.3 - Parama už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.21; R.24; R.29; R.31	Ne
KP01ekū2.1 - Parama už už javus, javus pašarams, javus ir daugiametes žoles sėklai pereinantiems prie ekologinio ūkininkavimo	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.21; R.24; R.29; R.31	Ne
KP01ekū2.2 - Parama už daugiametes žoles pereinantiems prie ekologinio ūkininkavimo	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.21; R.24; R.29; R.31; R.43; R.44	Ne
KP01ekū2.3 - Parama už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus pereinantiems prie ekologinio ūkininkavimo	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.19; R.21; R.24; R.29; R.31	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP01ekū01 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už javus

Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu bus tęsiami mokėjimai už iš 2014–2020 m. programinio laikotarpio perkeltus įsipareigojimus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1305/2013 apibrėžtą „Ekologinio ūkininkavimo“ priemonę (įskaitant 2021–2022 m. pereinamąjį laikotarpį pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2020/2220), taikant išmokų dydžius, kurie buvo nustatyti paraiškos teikimo metu. Strateginiame plane tam skirta 15 mln. Eur.

KP01ekū010 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už javus pašarams

Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu bus tęsiami mokėjimai už iš 2014–2020 m. programinio laikotarpio perkeltus įsipareigojimus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1305/2013 apibrėžtą „Ekologinio ūkininkavimo“ priemonę (įskaitant 2021–2022 m. pereinamąjį laikotarpį pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2020/2220), taikant išmokų dydžius, kurie buvo nustatyti paraiškos teikimo metu. Strateginiame plane tam skirta 15 mln. Eur.

KP01ekū011 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už javus, daugiametes žoles sėklai

Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu bus tęsiami mokėjimai už iš 2014–2020 m. programinio laikotarpio perkeltus įsipareigojimus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1305/2013 apibrėžtą „Ekologinio ūkininkavimo“ priemonę (įskaitant 2021–2022 m. pereinamąjį laikotarpį pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2020/2220), taikant išmokų dydžius, kurie buvo nustatyti paraiškos teikimo metu. Strateginiame plane tam skirta 15 mln. Eur.

KP01ekū012 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už daugiamečių žolių įsėlį

Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu bus tęsiami mokėjimai už iš 2014–2020 m. programinio laikotarpio perkeltus įsipareigojimus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1305/2013 apibrėžtą „Ekologinio ūkininkavimo“ priemonę (įskaitant 2021–2022 m. pereinamąjį laikotarpį pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2020/2220), taikant išmokų dydžius, kurie buvo nustatyti paraiškos teikimo metu. Strateginiame plane

tam skirta 15 mln. Eur.

KP01ekū013 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už daugiametes žoles

Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu bus tęsiami mokėjimai už iš 2014–2020 m. programinio laikotarpio perkeltus įsipareigojimus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1305/2013 apibrėžtą „Ekologinio ūkininkavimo“ priemonę (įskaitant 2021–2022 m. pereinamąjį laikotarpį pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2020/2220), taikant išmokų dydžius, kurie buvo nustatyti paraiškos teikimo metu. Strateginiame plane tam skirta 15 mln. Eur.

KP01ekū014 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už daržoves, bulves

Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu bus tęsiami mokėjimai už iš 2014–2020 m. programinio laikotarpio perkeltus įsipareigojimus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1305/2013 apibrėžtą „Ekologinio ūkininkavimo“ priemonę (įskaitant 2021–2022 m. pereinamąjį laikotarpį pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2020/2220), taikant išmokų dydžius, kurie buvo nustatyti paraiškos teikimo metu. Strateginiame plane tam skirta 15 mln. Eur.

KP01ekū015 - KO01ekū - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus

Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu bus tęsiami mokėjimai už iš 2014–2020 m. programinio laikotarpio perkeltus įsipareigojimus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1305/2013 apibrėžtą „Ekologinio ūkininkavimo“ priemonę (įskaitant 2021–2022 m. pereinamąjį laikotarpį pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2020/2220), taikant išmokų dydžius, kurie buvo nustatyti paraiškos teikimo metu. Strateginiame plane tam skirta 15 mln. Eur.

KP01ekū016 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už uogynus ir sodus

Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu bus tęsiami mokėjimai už iš 2014–2020 m. programinio laikotarpio perkeltus įsipareigojimus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1305/2013 apibrėžtą „Ekologinio ūkininkavimo“ priemonę (įskaitant 2021–2022 m. pereinamąjį laikotarpį pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2020/2220), taikant išmokų dydžius, kurie buvo nustatyti paraiškos teikimo metu. Strateginiame plane tam skirta 15 mln. Eur.

KP01ekū02 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už javus pašarams

Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu bus tęsiami mokėjimai už iš 2014–2020 m. programinio laikotarpio perkeltus įsipareigojimus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1305/2013 apibrėžtą „Ekologinio ūkininkavimo“ priemonę (įskaitant 2021–2022 m. pereinamąjį laikotarpį pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2020/2220), taikant išmokų dydžius, kurie buvo nustatyti paraiškos teikimo metu. Strateginiame plane tam skirta 15 mln. Eur.

KP01ekū03 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už javus, daugiametes žoles sėklai

Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu bus tęsiami mokėjimai už iš 2014–2020 m. programinio laikotarpio perkeltus įsipareigojimus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1305/2013 apibrėžtą „Ekologinio ūkininkavimo“ priemonę (įskaitant 2021–2022 m. pereinamąjį laikotarpį pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2020/2220), taikant išmokų dydžius, kurie buvo nustatyti paraiškos teikimo metu. Strateginiame plane tam skirta 15 mln. Eur.

KP01ekū04 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už daugiamečių žolių įsėlį

Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu bus tęsiami mokėjimai už iš 2014–2020 m. programinio laikotarpio perkeltus įsipareigojimus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1305/2013 apibrėžtą „Ekologinio ūkininkavimo“ priemonę (įskaitant 2021–2022 m. pereinamąjį laikotarpį pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2020/2220), taikant išmokų dydžius, kurie buvo nustatyti paraiškos teikimo metu. Strateginiame plane tam skirta 15 mln. Eur.

KP01ekū05 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už daugiametės žoles

Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu bus tęsiami mokėjimai už iš 2014–2020 m. programinio laikotarpio perkeltus įsipareigojimus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1305/2013 apibrėžtą „Ekologinio ūkininkavimo“ priemonę (įskaitant 2021–2022 m. pereinamąjį laikotarpį pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2020/2220), taikant išmokų dydžius, kurie buvo nustatyti paraiškos teikimo metu. Strateginiame plane tam skirta 15 mln. Eur.

KP01ekū06 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už daržoves, bulves

Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu bus tęsiami mokėjimai už iš 2014–2020 m. programinio laikotarpio perkeltus įsipareigojimus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1305/2013 apibrėžtą „Ekologinio ūkininkavimo“ priemonę (įskaitant 2021–2022 m. pereinamąjį laikotarpį pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2020/2220), taikant išmokų dydžius, kurie buvo nustatyti paraiškos teikimo metu. Strateginiame plane tam skirta 15 mln. Eur.

KP01ekū07 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus

Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu bus tęsiami mokėjimai už iš 2014–2020 m. programinio laikotarpio perkeltus įsipareigojimus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1305/2013 apibrėžtą „Ekologinio ūkininkavimo“ priemonę (įskaitant 2021–2022 m. pereinamąjį laikotarpį pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2020/2220), taikant išmokų dydžius, kurie buvo nustatyti paraiškos teikimo metu. Strateginiame plane tam skirta 15 mln. Eur.

KP01ekū08 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už uogynus ir sodus

Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu bus tęsiami mokėjimai už iš 2014–2020 m. programinio laikotarpio perkeltus įsipareigojimus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1305/2013 apibrėžtą „Ekologinio ūkininkavimo“ priemonę (įskaitant 2021–2022 m. pereinamąjį laikotarpį pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2020/2220), taikant išmokų dydžius, kurie buvo nustatyti paraiškos teikimo metu. Strateginiame plane tam skirta 15 mln. Eur.

KP01ekū09 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už javus

Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu bus tęsiami mokėjimai už iš 2014–2020 m. programinio laikotarpio perkeltus įsipareigojimus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1305/2013 apibrėžtą „Ekologinio ūkininkavimo“ priemonę (įskaitant 2021–2022 m. pereinamąjį laikotarpį pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2020/2220), taikant išmokų dydžius, kurie buvo nustatyti paraiškos teikimo metu. Strateginiame plane tam skirta 15 mln. Eur.

KP01ekū1.1 - Parama už javus, javus pašarams, javus ir daugiametės žoles sėklai

Kompensacinės išmokos apskaičiavimui imti kviečių gamybiniai ir ekonominiai rodikliai, nes Lietuvos pasėlių struktūroje vyrauja žieminiai augalai, o didžiausią dalį jų sudaro žieminiai kviečiai. Kviečiai yra vienas pelningiausių augalų Lietuvoje, todėl kviečių (daugiausia žieminų) auginimas plačiai

paplitęs, naudojamos produktyvios jų veislės, reikalaujančios intensyvių augalų auginimo technologijų. Auginant kviečius, pajamų dalyje matyti nedideli skirtumai dėl taikomo skirtingo gamybos būdo (tradicinio ir ekologinio), todėl kompensacinės išmokos dydį lėmė išlaidų skirtumai. Išlaidos, ekologiniuose ūkiuose, naudojant tinkamas šiam gamybos būdai trąšas bei išlaidos darbams yra žymiai didesnės, palyginti su analogiškais išlaidomis tradiciniuose ūkiuose. Kompensacinės išmokos už javus, javus pašarams, javus ir daugiametes žoles sėklai apskaičiavimas pateiktas lentelėje.

Lentelė. Kompensacinės išmokos už javus, javus pašarams, javus ir daugiametes žoles sėklai, auginamus ekologinės gamybos ūkyje apskaičiavimas

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	1150
Ekologinės gamybos ūkio pajamos	1183
Pajamų skirtumas	33
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	741
Ekologinės gamybos ūkio išlaidos	1049
Išlaidų skirtumas	308
Kompensacinė išmoka	275

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro ir Statistikos departamento duomenis.

KP01ekū1.2 - Parama už daugiametes žoles

Kompensacinė išmoka už daugiametes žoles, auginamas ekologinės gamybos ūkyje, apskaičiuota pagal pieno ir mėsos gamintojų patirtų išlaidų ir gautų pajamų skirtumus analogiškuose tradiciniuose ir ekologiniuose ūkiuose. Skaičiavimams naudoti pienininkystės ir žolėdžių gyvulių specializacijos ūkių ekonominiai rodikliai, atsižvelgiant į karvių ir penimų galvijų ūkių santykinius gamybinius rodiklius. Taip pat buvo atsižvelgta į tai, kad per vidutinį 2020-2022 m. laikotarpį pajamos iš gyvulininkystės, palyginti su anksčiau metodikoje naudotu vidutiniu 2017-2019 m. laikotarpiu, padidėjo beveik penktadaliu. Atitinkamai kintamosios išlaidos pašarams ir medikamentams bei veterinarinėms paslaugoms padidėjo apie 15 proc. Kompensacinės išmokos už daugiametes žoles apskaičiavimas pateiktas lentelėje.

Lentelė. Kompensacinės išmokos už daugiametes žoles, auginamas ekologinės gamybos ūkyje apskaičiavimas

Rodikliai	Pienininkystės ūkiai	Žolėdžių galvijų ūkiai
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	1628	1219
Ekologinės gamybos ūkio pajamos	1172	821
Prarandama pajamų	456	398
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	474	474
Ekologinės gamybos ūkio išlaidos	275	275
Išlaidų skirtumas	199	199
Kompensacinė išmoka	257	200
Kompensacinė išmoka daugiamečių žolių augintojams, EUR/ha	229	

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro ir Statistikos departamento duomenis

KP01ekū1.3 - Parama už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus

Kompensacinės išmokos dydį lėmė palyginti dideli išlaidų skirtumai trąšoms ir augalų apsaugos produktams. Išlaidos, ekologiniuose ūkiuose, naudojant tinkamas šiam gamybos būdai trąšas palyginti su išlaidomis trąšoms tradiciniuose ūkiuose skyrėsi dvigubai, o išlaidos augalų apsaugos produktams beveik trečdaliu. Kompensacinės išmokos už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius pateiktas lentelėje.

Lentelė. Kompensacinės išmokos už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus, auginamus ekologinės gamybos ūkyje apskaičiavimas

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	1120
Ekologinės gamybos ūkio pajamos	1079
Pajamų skirtumas	41
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	788
Ekologinės gamybos ūkio išlaidos	1391
Išlaidų skirtumas	603
Kompensacinė išmoka	644

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro ir Statistikos departamento duomenis

KP01ekū2.1 - Parama už už javus, javus pašarams, javus ir daugiameses žoles sėklai pereinantiems prie ekologinio ūkininkavimo

Kompensacinės išmokos apskaičiavimui imti kviečių gamybiniai ir ekonominiai rodikliai, nes Lietuvos pasėlių struktūroje vyrauja žieminiai augalai, o didžiausią dalį jų sudaro žieminiai kviečiai. Kviečiai yra vienas pelningiausių augalų Lietuvoje, todėl kviečių (daugiausia žieminių) auginimas plačiai paplitęs, naudojamos produktyvios jų veislės, reikalaujančios intensyvių augalų auginimo technologijų. Auginant kviečius, pajamų dalyje matyti nedideli skirtumai dėl taikomo skirtingo gamybos būdo (tradicinio ir ekologinio), todėl kompensacinės išmokos dydį lėmė išlaidų skirtumai. Išlaidos, ekologiniuose ūkiuose, naudojant tinkamas šiam gamybos būdai trąšas bei išlaidos darbams yra žymiai didesnės, palyginti su analogiškais išlaidomis tradiciniuose ūkiuose. Kompensacinės išmokos už javus, javus pašarams, javus ir daugiameses žoles sėklai pereinantiems prie ekologinio ūkininkavimo apskaičiavimas pateiktas lentelėje.

Lentelė. Kompensacinės išmokos už javus, javus pašarams, javus ir daugiameses žoles sėklai, auginamus perėjimo prie ekologinės gamybos ūkyje apskaičiavimas

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	1150
Ekologinės gamybos ūkio pajamos	1136
Pajamų skirtumas	14

Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	741
Ekologinės gamybos ūkio išlaidos	1049
Išlaidų skirtumas	308
Kompensacinė išmoka	322

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro ir Statistikos departamento duomenis

KP01ekū2.2 - Parama už daugiametes žoles pereinantiems prie ekologinio ūkininkavimo

Kompensacinė išmoka už daugiametes žoles, auginamas ekologinės gamybos ūkyje, apskaičiuota pagal pieno ir mėsos gamintojų patirtų išlaidų ir gautų pajamų skirtumus analogiškuose tradiciniuose ir ekologiniuose ūkiuose. Skaičiavimams naudoti pienininkystės ir žolėdžių gyvulių specializacijos ūkių ekonominiai rodikliai, atsižvelgiant į karvių ir penimų galvijų ūkių santykinius gamybinius rodiklius. Taip pat buvo atsižvelgta į tai, kad per vidutinį 2020-2022 m. laikotarpį pajamos iš gyvulininkystės, palyginti su anksčiau metodikoje naudotu vidutiniu 2017-2019 m. laikotarpiu, padidėjo beveik penktadaliu. Atitinkamai kintamosios išlaidos pašarams ir medikamentams bei veterinarinėms paslaugoms padidėjo apie 15 proc. Kompensacinės išmokos už daugiametes žoles pereinantiems prie ekologinio ūkininkavimo apskaičiavimas pateiktas lentelėje.

Lentelė. Kompensacinės išmokos už daugiametes žoles, auginamas perėjimo prie ekologinės gamybos ūkyje apskaičiavimas

Rodikliai	Pienininkystės ūkiai	Žolėdžių galvijų ūkiai
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	1628	1219
Ekologinės gamybos ūkio pajamos	995	979
Prarandama pajamų	633	240
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	474	474
Ekologinės gamybos ūkio išlaidos	275	275
Išlaidų skirtumas	199	199
Kompensacinė išmoka	434	42
Kompensacinė išmoka daugiamečių žolių augintojams EUR/ha	238	

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro ir Statistikos departamento duomenis

KP01ekū2.3 - Parama už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus pereinantiems prie ekologinio ūkininkavimo

Kompensacinės išmokos dydį lėmė palyginti dideli išlaidų skirtumai trąšoms ir augalų apsaugos produktams. Išlaidos, ekologiniuose ūkiuose, naudojant tinkamas šiam gamybos būdai trąšas palyginti su išlaidomis trąšoms tradiciniuose ūkiuose skyrėsi dvigubai, o išlaidos augalų apsaugos produktams beveik trečdaliu. Kompensacinės išmokos už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius pateiktas lentelėje.

Lentelė. Kompensacinės išmokos už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus, auginamus perėjimo prie

ekologinės gamybos ūkyje apskaičiavimas	
Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	1120
Ekologinės gamybos ūkio pajamos	973
Pajamų skirtumas	147
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	788
Ekologinės gamybos ūkio išlaidos	1391
Išlaidų skirtumas	603
Kompensacinė išmoka	750

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro ir Statistikos departamento duomenis

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP01ekū01 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo išsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už javus (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		238,00						
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.17 (vienetas: Hektarai)		5 598,00						Suma: 5 598,00 Didžiausia suma: 5 598,00
KP01ekū010 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo išsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už javus pašarams (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		232,00						
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.17 (vienetas: Hektarai)		3 280,00						Suma: 3 280,00 Didžiausia suma: 3 280,00

KP01ekū011 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo išsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už javus, daugiameses žoles sėklai (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		273,00					
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)							
	O.17 (vienetas: Hektarai)		4 300,00					Suma: 4 300,00 Didžiausia suma: 4 300,00
KP01ekū012 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo išsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už daugiamečių žolių išėlį (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		59,00					
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)							
	O.17 (vienetas: Hektarai)		1 102,92					Suma: 1 102,92 Didžiausia suma: 1 102,92
KP01ekū013 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo išsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už daugiameses žoles (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		176,00					
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)							
	O.17 (vienetas: Hektarai)		14 500,00					Suma: 14 500,00 Didžiausia suma: 14 500,00
KP01ekū014 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo išsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už daržoves, bulves (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		525,00					
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)							

	O.17 (vienetas: Hektarai)		250,00						Suma: 250,00 Didžiausia suma: 250,00
KP01ekū015 - KO01ekū - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo išpareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		487,00						
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.17 (vienetas: Hektarai)		854,00						Suma: 854,00 Didžiausia suma: 854,00
KP01ekū016 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo išpareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už uogynus ir sodus (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		518,00						
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.17 (vienetas: Hektarai)		1 140,00						Suma: 1 140,00 Didžiausia suma: 1 140,00
KP01ekū02 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo išpareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už javus pašarams (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		247,00						
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.17 (vienetas: Hektarai)		600,96						Suma: 600,96 Didžiausia suma: 600,96

KP01ekū03 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo išsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už javus, daugiamečių žolės sėklai (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		298,00					
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)							
	O.17 (vienetas: Hektarai)		800,00					Suma: 800,00 Didžiausia suma: 800,00
KP01ekū04 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo išsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už daugiamečių žolių įsėlį (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		59,00					
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)							
	O.17 (vienetas: Hektarai)		191,51					Suma: 191,51 Didžiausia suma: 191,51
KP01ekū05 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo išsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už daugiamečių žolės (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		182,00					
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)							
	O.17 (vienetas: Hektarai)		2 843,00					Suma: 2 843,00 Didžiausia suma: 2 843,00
KP01ekū06 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo išsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už daržoves, bulves (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		525,00					
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)							

	O.17 (vienetas: Hektarai)		150,00						Suma: 150,00 Didžiausia suma: 150,00
KP01ekū07 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo išsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		516,00						
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.17 (vienetas: Hektarai)		129,00						Suma: 129,00 Didžiausia suma: 129,00
KP01ekū08 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo išsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už uogynus ir sodus (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		534,00						
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.17 (vienetas: Hektarai)		200,00						Suma: 200,00 Didžiausia suma: 200,00
KP01ekū09 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo išsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už javus (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		218,00						
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.17 (vienetas: Hektarai)		31 200,00						Suma: 31 200,00 Didžiausia suma: 31 200,00

KP01ekū1.1 - Parama už javus, javus pašarams, javus ir daugiamečių žolės sėklai (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		239,00	275,00	275,00	275,00	275,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.17 (vienetas: Hektarai)		124 292,14	133 780,19	143 268,24	152 756,28	162 244,33		Suma: 716 341,18 Didžiausia suma: 162 244,33
KP01ekū1.2 - Parama už daugiamečių žolės (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		198,00	229,00	229,00	229,00	229,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.17 (vienetas: Hektarai)		64 920,77	69 696,02	74 471,26	79 246,51	84 021,76		Suma: 372 356,32 Didžiausia suma: 84 021,76
KP01ekū1.3 - Parama už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)			644,00	644,00	644,00	644,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.17 (vienetas: Hektarai)			5 786,50	6 371,59	6 956,68	7 541,77		Suma: 26 656,54 Didžiausia suma: 7 541,77
KP01ekū2.1 - Parama už už javus, javus pašarams, javus ir daugiamečių žolės sėklai pereinantiems prie ekologinio ūkininkavimo (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)			322,00	322,00	322,00	322,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								

	O.17 (vienetas: Hektarai)			11 550,00	11 550,00	11 550,00	11 550,00		Suma: 46 200,00 Didžiausia suma: 11 550,00
KP01ekū2.2 - Parama už daugiametes žoles pereinantiems prie ekologinio ūkininkavimo (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)			238,00	238,00	238,00	238,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.17 (vienetas: Hektarai)			7 600,00	7 600,00	7 600,00	7 600,00		Suma: 30 400,00 Didžiausia suma: 7 600,00
KP01ekū2.3 - Parama už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus pereinantiems prie ekologinio ūkininkavimo (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)			750,00	750,00	750,00	750,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.17 (vienetas: Hektarai)			850,00	850,00	850,00	850,00		Suma: 3 400,00 Didžiausia suma: 850,00
IŠ VISO	O.17 (vienetas: Hektarai)		213 238,30	229 262,71	244 111,09	258 959,48	273 807,86		Suma: 1 219 379,44 Didžiausia suma: 273 807,86
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		42 560 133,92	62 641 646,05	66 184 034,52	70 192 713,00	74 201 389,62		315 779 917,11
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurai)		35 750 512,50	52 618 982,68	55 594 589,00	58 961 878,92	62 329 167,28		265 255 130,38

	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								

KP03įmp - Miško priežiūra ir apsauga

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP03įmp
Intervencijos pavadinimas	Miško priežiūra ir apsauga
Priemonės rūšis	ENVCLIM(70) - Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai
Bendrasis produkto rodiklis	O.16. Hektarų arba kitų vienetų, dėl kurių prisiimti miško įveisimui ir agrarinei miškininkystei skirti palaikymo įsipareigojimai, skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Taip Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: Ne PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
d.1	Didinti ŠESD absorbavimą skatinant miškų veisimą	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.17 Plotas, kuriam skiriama parama miško įveisimui, agrarinės miškininkystės atkūrimui, įskaitant suskirstymą

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas – didinti Lietuvos miškingumą ir miškų aplinkosauginę, socialinę ekonominę vertę, atkurti stichinių nelaimių pažeistus miškus.

Intervencinė priemonė padės užtikrinti miškų plėtrą ir prisidės prie anglies dvideginio absorbuojimo, oro gryninimo, anglies kaupimo biomasėje ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo atmosferoje, tokiu būdu prisidės prie klimato kaitos švelninimo.

Intervencinė priemonė prisidės prie Naujoje 2030 m. ES miškų strategijoje numatytų tikslų įgyvendinimo, siekiant užtikrinti ES miškų kokybę ir ploto didėjimą per ateinančius dešimtmečius. Miškai švelnina klimato kaitos poveikį aplinkai, padeda prie jos prisitaikyti ir atlieka gyvybiškai svarbų vaidmenį Europai siekiant tapti pirmu neutralaus poveikio klimatui žemynu. Intervencinė priemonė atitinka Visos Europos miško įveisimo ir atkūrimo gairėse nustatytus kriterijus.

Intervencine priemone prisidedama prie bendros žemės ūkio politikos konkretaus tikslo SO4.

Pasodintą mišką svarbu prižiūrėti, kad susiformuotų stabili ir gyvybinga miško ekosistema. Pirmaisiais metais po želdinių pasodinimo jauniems medeliams pavojingas žolinės ir sumedėjusios augalijos stelbimas ir miško kenkėjai. Derlingose augavietėse miško želdinius ir žėlinius gali užstelbti nepageidaujama augalija, todėl apie medelius augančias žoles, puskrūmius, krūmus ir nevertingų medžių rūšių savaiminukus reikia pašalinti. Įprastai želdinius ir žėlinius nuo žolinės augalijos ir minkštųjų lapuočių stelbimo reikia prižiūrėti 6–8 metus, kol susiformuos jaunuolynas. Želdinius ir žėlinius svarbu apsaugoti nuo miško kenkėjų – laukinių gyvūnų pažeidimų. Apsaugai įprastai naudojama laikina tvora arba medžiai rudenį aptepami repelentais. Neprigijusius ir žuvusius medelius būtina atsodinti.

Pagal intervencinę priemonę remiama įveisto, savaime mišku apaugančio ploto ir po stichinės nelaimės atkurto miško priežiūra ir apsauga. Kasmetinė kompensacinė nustatyto dydžio įveisto miško, savaime mišku apaugančio ploto (kai papildomai želdinti nereikia) ir atkurto miško ploto priežiūros ir apsaugos išmoka mokama 7 želdinių ir žėlinių augimo metus, kurie apima 7 želdinių vegetacijos periodus po pasodinimo ir vidutinį, ne didesnį kaip 7 metų (įskaitytinai), žėlinių amžių.

Tinkamumo finansuoti sąlygos ir reikalavimai:

1. pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3 dalyje;
2. kompensacinė metinė išmoka skiriama už:
  - 2.1. naujai įveisto miško (žemėje, kurioje jis prieš tai neaugo) priežiūrą ir apsaugą, išskyrus plantacinius miško želdinius, žaliavines medžių ir krūmų plantacijas bei Kalėdų medelius;
  - 2.2. savaime mišku apaugusio ploto priežiūrą ir apsaugą iki tol, kol vidutinis žėlinių amžius pasiekia 7 metus (įskaitytinai), kai nereikia papildomai želdinti;
  - 2.3. atkurto stichinės nelaimės pažeisto miško priežiūrą ir apsaugą. Tokiu atveju turi būti atsakingos institucijos oficialus patvirtinimas, kad dėl stichinės nelaimės miško plote pažeista daugiau kaip 20 proc. medžių;
3. pareiškėjas turi pateikti atsakingos institucijos patvirtintą Miško želdinimo ir žėlimo projektą;
4. kompensacinė išmoka skiriama tik įveikus vietines medžių ir krūmų rūšis, vadovaujantis nacionalinių teisės aktų reikalavimais. Pareiškėjas turi pateikti miško sodmenų (sėklų) kilmės sertifikataus teisės aktų nustatyta tvarka;
5. tinkamas paramai plotas turi būti ne mažesnis kaip 0,5 ha, išskyrus atvejus, kai tvarkomas miško plotas ribojasi su mišku;
6. įveisto arba savaime mišku apaugančio ploto duomenys turi būti įrašyti į Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastrą;
7. įveisto miško (želdinių ir savaime mišku apaugančių plotų) rūšinėje sudėtyje turi būti ne mažiau kaip 20 proc. lapuočių medžių rūšių, šis santykis turi būti išlaikytas įsipareigojimų laikotarpiu.

Intervencinė priemonė susijusi su kitomis kaimo plėtros paramos priemonėmis miškininkystei: KP02mva – „Miško veisimas ir atkūrimas“, KP05mju – „Jaunuolynų ugdymas“. Intervencinė priemonė papildo priemonę KP02mva – „Miško veisimas ir atkūrimas“, kuria remiamas miško įveisimas. Esminė takoskyra tarp šių intervencinių priemonių – skiriasi tinkamų finansuoti išlaidų rūšys: pagal intervencinę priemonę KP02mva – „Miško veisimas ir atkūrimas“ remiamas miško įveisimas ir pažeisto miško atkūrimas, o pagal intervencinę priemonę KP03įmp – „Miško priežiūra ir apsauga“ remiamos įveisto, atkurto miško bei savaime apaugančio mišku ploto priežiūros ir apsaugos išlaidos. Priešgaisrinių mineralizuotų juostų įrengimo ir priežiūros (2 kartai) darbų išlaidos ir pirmųjų augimo metų apsaugojimo repelentais išlaidos įskaičiuotos į miško įveisimo išmoką ir neįskaičiuota į kasmetinę priežiūros ir apsaugos išmoką. Įveisusiems arba atkūrusiems mišką paramos lėšomis, už pirmuosius miško augimo metus, laikinos tvoros priežiūros išmoka nemokama. Jeigu miškas įveistas arba atkurtas nuosavomis lėšomis, ir (arba) paramos prašoma savaime mišku apaugančio ploto priežiūrai, pirmųjų augimo metų apsaugojimo repelentais arba laikinos tvoros priežiūros išmoka mokama kartu su pirmųjų metų miško priežiūros ir apsaugos išmoka. Intervencinę priemonę KP03įmp – „Miško priežiūra ir apsauga“ papildo intervencinė priemonė KP05mju – „Jaunuolynų ugdymas“, kuria remiamas jaunuolynų ugdymas: pasibaigus miško želdinių ir žėlinių

priežiūros laikotarpiui, miško savininkai galės atlikti jaunuolynų ugdymą ir formuoti medyną.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo, parama nebus mokama už miško plotą, kurio priežiūrai jau buvo skirta parama pagal šią intervencinę priemonę arba ankstesniais programiniais laikotarpiais apželdintam (įveistam, po stichinių nelaimių atkurtam ir savaime apaugusiam) miško plotui priežiūrėti. Dvigubo finansavimo prevencijos ir kontrolės proceso tikslų užtikrinimui Nacionalinė mokėjimo agentūra turimoje duomenų informacinėje sistemoje patikrins įveisto miško plotą, pareiškėją, projekto įgyvendinimo vietą.

Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu taip pat tęsiami mokėjimai už ankstesniais programavimo laikotarpiais prisiimtus įsipareigojimus. Įsipareigojimai prisiimti pagal Kaimo plėtros 2004–2006 metų plano priemonę „Žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“, Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Pirmas žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“ ir Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritį „Miško veisimas“. Mokamos kasmetinės išmokos už miško priežiūrą, apsaugą, jaunuolynų ugdymą ir prarastąsias pajamas. Planuojama tam skirti 6,5 mln. Eur.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai:

Privačios žemės valdytojai ir savivaldybės, valdančios žemę teisėtai pagrindais.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

IAKS

Įsipareigojimai:

1. atsižvelgiant į nacionalinių teisės aktų reikalavimus, miško želdiniai ir žėliniai turi būti priežiūrimi, saugomi, žuvę medžiai atsodinami;
2. įveisto miško ir savaime mišku apaugantys plotai teisės aktų nustatyta tvarka turi būti įtraukti į apskaitą Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastrė.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytą valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytą reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Lietuvos Respublikos miškų įstatymas.

Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. balandžio 14 d. įsakymu Nr. D1-199 „Dėl Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų patvirtinimo“.

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su intervencine priemone

Lietuvos Respublikos miškų įstatyme ir Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatuose nėra nustatytas privalomas reikalavimas, kad veisiamo miško rūšinėje sudėtyje būtų ne mažiau kaip 20 proc. lapuočių medžių rūšių. Kriterijus dėl prisiimamo įsipareigojimo, kad įveisto miško (želdinių ir savaime mišku apaugančių plotų) rūšinėje sudėtyje būtų ne mažiau kaip 20 proc. lapuočių medžių rūšių, viršija privalomus teisės aktų reikalavimus.

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Taikoma IAKS

IAKS netaikoma

Skirsnis, kai taikoma IAKS

Išmokos rūšis

- vieneto įkainis remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis
- įskaitant su sandoriais susijusias išlaidas
- vienkartinė išmoka
- fiksuotoji suma

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Mokama kompensacinė metinė išmoka už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 70 str. (4) dalis). Šia kompensacine išmoka kompensuojamos dėl priimtų įsipareigojimų patirtos išlaidos.

Kasmetinės priežiūros ir apsaugos išmokos apskaičiuojamos kiekvienam Miško želdinimo ir žėlimo projektui atskirai, priklausomai nuo įveistų želdinių ir žėlinių rūšinės sudėties ir jų apsaugos priemonių rūšies. Parama mokama už prižiūrimo ir saugomo miško plotą. Nustatyti išmokų dydžiai skiriasi dėl ekspertų paskaičiuotų sodmenų kainų skirtumo skirtingoms medžių rūšims, sodinukų skaičiaus hektare, atsodinimo išlaidų ir medyno amžiaus.

Miško priežiūros ir apsaugos išmokų dydžiai

Medžių rūšys	Kasmetinė priežiūros išmoka 1–4 metais Eur/ha	Kasmetinė priežiūros išmoka 5–7 metais Eur/ha
Paprastoji pušis	236	175
Paprastoji eglė	228	175
Karpotasis beržas, paprastasis skroblas	225	175
Juodalksnis	225	175
Paprastasis klevas, paprastasis uosis, kalninė guoba, paprastasis skirpstas, paprastoji vinkšna	232	175
Mažalapė liepa	245	175
Bekotis ir paprastasis ažuolai, paprastasis bukas	272	175
Europinis ir plačiažvynis maumedžiai	229	175

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai.

Medžių rūšims, nenurodytoms lentelėje, taikoma mažiausia miško želdinių ir žėlinių apsaugos išmoka (225 Eur už 1 ha 1–4 metais ir 175 Eur už 1 ha 5–7 metais).

Papildomai skiriamos kasmetinės miško želdinių ir žėlinių apsaugos išmokos: tvorų priežiūros – 74 Eur/ha išmokos arba apsaugos repelentais – 232 Eur/ha išmokos, tais atvejais, kai šios priemonės naudojamos.

Jeigu miškas įveistas arba atkurtas pagal intervencinę priemonę KP02mva - „Miško veisimas ir atkūrimas“, apsaugos repelentais išmokos arba tvoros priežiūros išmokos (kai priemonės naudojamos) mokamos 2-7 metais.

Jeigu miškas įveistas arba atkurtas nuosavomis lėšomis, ir (arba) paramos prašoma savaime apaugančio miško ploto priežiūrai, apsaugos repelentais arba tvoros priežiūros išmokos (kai priemonės naudojamos) mokamos 1–7 metais.

Skaičiavimo metodas

Išmokų dydžių hektarui apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga - pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Išmokos apskaičiuotos remiantis miško apželdinimo, priežiūros ir apsaugos kainomis 2019–2021 m. Šios kainos nustatytos atlikus VĮ Valstybinių miškų urėdijos, Miško darbų rangovų asociacijos narių-įmonių ir Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacijos narių-įmonių, teikiančių apželdinimo ir priežiūros paslaugas, kainynų analizę.

Miško priežiūros išmokas sudaro: žuvusių medžių (iki 5 proc. želdinių ar žėlinių) atsodinimas 1–4 metais ir priežiūra 1–7 metais. Miško apsaugai nuo žvėrių papildomai bus skiriamos kasmetinės išmokos už laikinų tvorų priežiūrą (5 proc. nuo išlaidų tvorai įrengti) arba apsaugos repelentais išmokos, pasirinktinai pagal suprojektuotas apsaugos priemones, kai jos naudojamos. Jeigu miškas įveistas arba atkurtas paramos lėšomis, parama apsaugos priemonės skiriama 2–7 metais. Jeigu miškas įveistas atkurtas nuosavomis lėšomis, arba paramos prašoma savaime mišku apaugančio ploto priežiūrai, parama apsaugos priemonės skiriama 1–7 metai. Priešgaisrinių mineralizuotų juostų įrengimo ir priežiūros (2 kartai) darbų vertė neįskaičiuota į kasmetinę priežiūros ir apsaugos išmoką.

Išskiriami tokie pagrindiniai bendrieji vieneto įkainių nustatymo kriterijai:

1. sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti;
2. vieneto įkainiai pagrįsti kompetentingų institucijų pripažįstamais rodikliais;
3. nurodyti aiškūs, patikimi duomenų šaltiniai;
4. neturi elementų, susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms. Tokiu būdu išmokų dydžiai nustatyti, atsižvelgiant tik į kintamąsias išlaidas, kurios yra realios ir atitinkančios prisiimamus įsipareigojimus.

Papildomas paaiškinimas

Papildomo paaiškinimo nėra.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

Paaiškinimas dėl paramos veiksmų, kuriems netaikomas SESV 42 straipsnis

Intervencine priemone finansuojama veikla nepatenka į EB veikimo Sutarties 42 straipsnio taikymo sritį.

Valstybės pagalbos priemonės, kuri naudojama patvirtinimui, rūšis:

Pranešimas Bendrasis bendrosios išimties reglamentas Žemės ūkio bendrosios išimties reglamentas de minimis

Papildoma informacija:

Valstybė narė dar nepasirinko priemonės (-ų) ir nurodė alternatyvas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki pasirinktos priemonės patvirtinimo įsigaliojimo dienos. Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, tačiau patvirtinimas dar nebuvo gautas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki patvirtinimo įsigaliojimo dienos.

Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, buvo gautas patvirtinimas, nurodytas valstybės pagalbos bylos numeris pranešime pagal BBIR arba ŽŪBIR.

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Kokie yra intervencinės priemonės įsipareigojimo (-ų) modeliai?

- pagrįsti rezultatais (su galimybe pasirinkti)
 pagrįsti valdymu (su galimybe pasirinkti)
 mišrus (pagrįsti valdymu ir rezultatais)

Paaiškinkite paramos gavėjų pareigas ir (arba) galimybes, susijusias su intervencinės priemonės įsipareigojimais

Atsižvelgiant į nacionalinių teisės aktų reikalavimus, miško želdiniai ir žėliniai turi būti prižiūrimi, saugomi, žuvę medžiai atsodinami. Įveisto miško ir savaimė mišku apaugantys plotai teisės aktų nustatyta tvarka turi būti įtraukti į apskaitą Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastre.

Kokia sutarčių trukmė?

Įsipareigojimų trukmė – iki 7 miško želdinių ar žėlinių augimo metų (įskaitytinai).

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl savanoriškai priimtų įsipareigojimų.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(3)(b) - Išmokos pagal 70 straipsnį, išmokos pagal 72 straipsnį, parama 73 straipsnyje nurodytoms negamybinėms investicijoms, parama EIP veiklos grupių vykdomiems projektams pagal 77 straipsnio 1 dalies a punktą ir LEADER iniciatyvai pagal 77 straipsnio 1 dalies b punktą	80,00%	20,00%	80,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP03įmp_1 - Miško plotas, ha	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.17	Ne
KP03įmp_2 - Miško plotas, ha (tęstiniai įsipareigojimai)	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vidutinė		R.17	Taip

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP03įmp_1 - Miško plotas, ha

Kasmetinės miško želdinių ir žėlinių priežiūros ir apsaugos išmokos apskaičiuojamos kiekvienam Miško želdinimo ir žėlimo projektui atskirai, priklausomai nuo įveistų želdinių ir žėlinių rūšinės sudėties ir pasirinktų apsaugos priemonių. Parama mokama už prižiūrimą ir apsaugotą miško plotą.

Įkainius apskaičiavo nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Išmokos apskaičiuotos remiantis miško priežiūros kainomis 2019–2021 m. Šios kainos nustatytos atlikus VĮ Valstybinių miškų urėdijos, Miško darbų rangovų asociacijos narių-įmonių ir Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacijos narių-įmonių, teikiančių miško želdinimo, priežiūros ir apsaugos paslaugas, kainynų analizę.

Miško priežiūros išmokas sudaro: žuvusių medžių atsodinimas ir jų priežiūra. Miško apsaugos nuo žvėrių pažeidimų išmokas sudaro laikinų tvorų priežiūros arba apsaugos repelentais išmokos, pasirinktinai pagal suprojektuotas apsaugos priemones, kai jos naudojamos.

KP03įmp_2 - Miško plotas, ha (tęstiniai įsipareigojimai)

Tęstiniais įsipareigojimams taikomi ankstesniais programiniais laikotarpiais nustatyti išmokų dydžiai už miško priežiūrą, apsaugą, jaunuolynų ugdymą ir prarastąsias pajamas. Planuojama tam skirti 6,5 mln. Eur.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP03įmp_1 - Miško plotas, ha (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)								

	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)	0,00	0,00	504,00	504,00	504,00	504,00	504,00		
	O.16 (vienetas: Hektarai)	0,00	0,00	250,00	1 000,00	2 000,00	3 000,00	3 500,00	Suma: 9 750,00 Didžiausia suma: 3 500,00	
KP03įmp 2 - Miško plotas, ha (tęstiniai įsipareigojimai) (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)									
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)									
	O.16 (vienetas: Hektarai)				13 532,00	10 195,00	7 895,00	5 161,00	Suma: 36 783,00 Didžiausia suma: 13 532,00	
IŠ VISO	O.16 (vienetas: Hektarai)	0,00	0,00	250,00	14 532,00	12 195,00	10 895,00	8 661,00	Suma: 46 533,00 Didžiausia suma: 14 532,00	
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		0,00	115 370,00	2 461 540,00	2 723 080,00	2 934 620,00	2 765 390,00	11 000 000,00	
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		0,00	96 910,80	2 067 693,60	2 287 387,20	2 465 080,80	2 322 927,60	9 240 000,00	
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)					2 000 000,00	1 800 000,00	1 550 000,00	1 150 000,00	6 500 000,00
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)					1 680 000,00	1 512 000,00	1 302 000,00	966 000,00	5 460 000,00

	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								

KP070untž - Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP070untž
Intervencijos pavadinimas	Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų
Priemonės rūšis	ENVCLIM(70) - Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai
Bendrasis produkto rodiklis	O.14. Hektarų (išskyrus miškų ūkio paskirties žemę) arba kitų vienetų, dėl kurių prisiimti privalomuosius reikalavimus viršijantys įsipareigojimai aplinkos apsaugos arba klimato srityse, skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Taip Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: Ne PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip
f.3	Saugoti biologinės įvairovės apsaugos požiūriu vertingus agrarinio kraštovaizdžio elementus	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.14 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai mažinti išmetamųjų teršalų kiekį arba išlaikyti ar gerinti anglies dioksido saugojimo priemones (įskaitant daugiamečius žolynus, daugiamečius pasėlius su nuolatine žaliaja danga, žemės ūkio paskirties žemę šlapynėse ir durpynuose), dalis

R.31 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai remti biologinės įvairovės išsaugojimą arba atkūrimą, dalis, įskaitant didelės gamtinės vertės ūkininkavimo praktiką

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencine priemone siekiama išsaugoti laukinius paukščius, kurių skaičius mažėja ir dėl jų skaičiaus

mažėjimo kyla didelė grėsmė natūralios aplinkos, ypač biologinės pusiausvyros, apsaugai. Pagal 3 valdymo reikalavimą (VR3), žemės ūkio subjekto valdos plote, kuris patenka į laukiniams paukščiams svarbių teritorijų sluoksnį, turi būti laikomasi konkrečiam plotui nustatytų ūkinės veiklos apribojimų (draudimo suarti ar persėti pievas, sausinti pievas ir kt.). Dalyvaujantiems šioje intervencinėje priemonėje bus kompensuojama už prisiimtus papildomus įsipareigojimus, viršijančius VR3 apribojimus.

Intervencine priemone bus prisidedama prie BŽŪP SO4 ir SO6 tikslų ir Žaliojo kurso įgyvendinimo.

Pareiškėjai, dalyvaujantys intervencinėje priemonėje, gali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal intervencines priemones TI05eko11 „Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra“ (BŽŪP I ramsčio intervencinė priemonė), KP11ANCs „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis“, KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“ (BŽŪP II ramsčio intervencinės priemonės).

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai:

Fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje.

Tinkamumo kriterijai:

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.3.2 ir 4.7.3 dalyse.
2. Tinkamas paramai plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos, nustatytas Strateginio plano 4.1.7 dalyje. Tinkamas paramai plotas susideda iš laukų, kurių mažiausias plotas nustatytas nacionaliniuose teisės aktuose.
3. Tinkamas finansuoti žemės ūkio naudmenų tipas – pievos ir daugiametės pievos Aplinkos ministerijos ar jos įgaliotos institucijos nustatytuose laukinių paukščių apsaugos plotuose už „Natura 2000“ teritorijos ribų.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

IAKS intervencinė priemonė.

Įsipareigojimai:

1. įsipareigojimų laikotarpis 5 metai, teikiant paraišką kasmet;
2. pievose nenaudoti augalų apsaugos produktų, mineralinių ir organinių trąšų;
3. pievas:

3.1. šienauti:

- jeigu šienavimo konkrečioje teritorijoje nėra reglamentuojami (Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme, gamtotvarkos planuose, tvarkymo programose, rūšių apsaugos veiksmų planuose, invazinių rūšių tvarkymo planuose, tikslinėse programose), šienavimas pradedamas nuo birželio 20 d. ir užbaigiamas (nupjauta žolė išvežama iš lauko) iki spalio 30 d. (įskaitytinai), išskyrus atskiroms rūšims, kurioms šienavimo terminai yra vėlesni nei įprastiniai ir juos privaloma nustatyti intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse;
- žolę smulkinti ir paskleisti draudžiama. Žolę iš lauko išvežti iki spalio 30 d.

ir (ar)

3.2. ganyti:

- ganiavos laikotarpis neribojamas;
- ganymo intensyvumas ne didesnis kaip 1 SG/ha.

O14. Koks plotas atitinka reikalavimus?

BŽŪP planui apibrėžta žemės ūkio paskirties žemė

Žemės ūkio paskirties žemė, įskaitant žemės ūkio paskirties plotą ir už jo ribų

Ne žemės ūkio paskirties žemė

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
SMR03	2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos: 3 straipsnio 1 dalis, 3 straipsnio 2 dalies b punktas, 4 straipsnio 1, 2 ir 4 dalys

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Integruotos kenksmingų organizmų kontrolės (IKOK) bendrieji principai ir jų taikymo reikalavimai, nustatyti Augalų apsaugos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 3D-535 "Dėl Augalų apsaugos plano patvirtinimo" (3 priedo 2.4.11 p.).

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su intervencine priemone

Intervencinė priemonė viršija IKOK ir VR3 reikalavimus, nes draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus, mineralines ir organines trąšas, nustatyti šienavimo ir nušienautos žolės sutvarkymo terminai.

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Taikoma IAKS

IAKS netaikoma

Skirsnis, kai taikoma IAKS

Išmokos rūšis

vieneto įkainis remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis

įskaitant su sandoriais susijusias išlaidas

vienkartinė išmoka

fiksuotoji suma

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Mokama kompensacinė metinė išmoka už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 70 str. 4) dalis). Šia kompensacine išmoka kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos išlaidos ir prarastos pajamos, atsižvelgiant į nustatytas siektinas reikšmes.

Skaičiavimo metodas

Kompensacinių išmokų dydžių apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinių išmokų dydžių nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro ir Lietuvos statistikos departamento duomenimis.

Nustatant kompensacinių išmokų dydžius, naudoti trejų paskutiniųjų metų (2017–2019 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinė išmoka apskaičiuota natūralių ir pusiau natūralių pievų pagrindu. Dėl draudimų naudoti trąšas ir pesticidus žemės ūkio naudmenose, smulkinti ir paskleisti nušienautą žolę ir nustatytų vėlesnių šienavimo terminų ūkiuose, kuriuose laikomasi intervencinei priemonei nustatytų reikalavimų, palyginti su tais, kurie ūkininkauja tradiciškai, negaunamos pajamos, o patiriamos išlaidos yra žymiai mažesnės. Kompensacinės išmokos apskaičiavimas:

Rodiklis	Vertė, EUR/ha
----------	---------------

Tradicinės gamybos ūkio pajamos	187
Pajamos, kai laikomasi aplinkosauginių reikalavimų	0
Pajamų skirtumas	187
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	154
Išlaidos, kai laikomasi aplinkosauginių reikalavimų	41
Išlaidų skirtumas	113
Kompensacinė išmoka	74

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro ir Statistikos departamento duomenis.

Papildomas paaiškinimas

Papildomo paaiškinimo nėra.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Kokie yra intervencinės priemonės įsipareigojimo (-ų) modeliai?

- pagrįsti rezultatais (su galimybe pasirinkti)
 pagrįsti valdymu (su galimybe pasirinkti)
 mišrus (pagrįsti valdymu ir rezultatais)

Paaiškinkite paramos gavėjų pareigas ir (arba) galimybes, susijusias su intervencinės priemonės įsipareigojimais

Paramos gavėjų įsipareigojimai bus persvarstomi šiais atvejais, jeigu būtų iš dalies pakeisti nurodyti atitinkami privalomieji reikalavimai ar pareigos (VR), kuriuos turi viršyti įsipareigojimai pagal intervencinę priemonę;

Jeigu paramos gavėjas nesutinka su tokiu pakoregavimu, įsipareigojimas nustoja galioti ir nereikalaujama sumokėtos paramos gražinimo pagal intervencinę priemonę už laikotarpį, kuriuo tas įsipareigojimas galiojo.

Kokia sutarčių trukmė?

Įsipareigojimų trukmė – 1 metai.

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl savanoriškai prisiimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(3)(b) - Išmokos pagal 70 straipsnį, išmokos pagal 72 straipsnį, parama 73 straipsnyje nurodytoms negamybinėms investicijoms, parama EIP veiklos	80,00%	20,00%	80,00%

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
	grupių vykdomiems projektams pagal 77 straipsnio 1 dalies a punktą ir LEADER iniciatyvai pagal 77 straipsnio 1 dalies b punktą			

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP070untž - už laukinių paukščių apsaugą už Natura 2000 ribų	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.14; R.31	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP070untž - už laukinių paukščių apsaugą už Natura 2000 ribų

Papildomo paaiškinimo nėra.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP070untž - už laukinių paukščių apsaugą už Natura 2000 ribų (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		74,00	74,00	74,00	74,00	74,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.14 (vienetas: Hektarai)		12 838,00	14 122,00	15 405,00	16 689,00	17 973,00		Suma: 77 027,00 Didžiausia suma: 17 973,00
IŠ VISO	O.14 (vienetas: Hektarai)		12 838,00	14 122,00	15 405,00	16 689,00	17 973,00		Suma: 77 027,00 Didžiausia suma: 17 973,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		950 012,00	1 045 028,00	1 139 970,00	1 234 986,00	1 330 002,00		5 699 998,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sjungos įnašas eurai)		798 010,08	877 823,52	957 574,80	1 037 388,24	1 117 201,68		4 787 998,32

	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								

KP09gen - Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP09gen
Intervencijos pavadinimas	Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas
Priemonės rūšis	ENVCLIM(70) - Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai
Bendrasis produkto rodiklis	O.19. Operacijų arba vienetų, remiančių genetinius išteklius, skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Taip Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: Ne PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.25 Sutartinių ūkinių gyvūnų, dėl kurių prisiimti įsipareigojimai gerinti ekologinį tvarumą, dalis

R.35 Avilių, remiamų pagal BŽŪP, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas - skatinti ūkininkus laikyti ir veisti nykstančių vietinių senųjų veislių gyvulius, naminius paukščius ir bites.

Kai kurios senosios Lietuvos gyvulių ir paukščių veislės jau yra išnykusios, kitos tokios kaip žemaitukų veislės arkliai, vietinės kiaulės su karoliukais, šėmi ir baltnugariai galvijai, vietinės šiurkščiaivilnės avys, vištinės žąsys ir Lietuvos tamsiosios bitės yra atsidūrę ties išnykimo riba, kadangi šios veislės ūkiuose yra keičiamos naujomis produktyvesnėmis veislėmis.

Dabartinis žemės ūkis siekiant ūkio konkurencingumo išlaikymo reikalauja gamybos intensyvumo bei aukšto produktyvumo, todėl vietinės ūkinių gyvūnų veislės nekonkuruoja su specializuotomis aukšto gamybinio produktyvumo veislėmis.

Gyvulių ir naminių paukščių veislių, kurioms gresia išnykimas, reprodukcinių amžiaus patelių (breeding females in age on reproduction) skaičius 2022-01-01:

Arkliai:

Žemaitukai – 371 (females bred pure – 100%);

Stambieji žemaitukai – 322 (females bred pure – 85%);

Lietuvos sunkieji arkliai – 1015 (females bred pure – 99,7%).

Galvijai:

Lietuvos šemieji galvijai – 986 (females bred pure – 45%);

Lietuvos baltnugariai galvijai – 913 (females bred pure – 50 %);

Lietuvos juodmargiai galvijai (senasis genotipas) – 1531 (females bred pure – 44 %);

Lietuvos žalieji galvijai (senasis genotipas) – 72 (females bred pure – 27 %).

Kiaulės:

Lietuvos baltosios kiaulės (senasis genotipas) – 132 (females bred pure – 100 %);

Lietuvos vietinės kiaulės – 87 (females bred pure – 100 %).

Avys:

Lietuvos šiuurkščiavilnės avys – 521 (females bred pure – 100%);

Lietuvos juodgalvės avys – 4517 (females bred pure – 100%).

Vištinės žąsys – 660 (females bred pure – 100%).

Lietuvos tamsiosios bitės (*A. m. mellifera*) 115 motininės linijos šeimų.

Saugomų ūkinių gyvūnų genetinių išteklių pokytis per 2014-2022 metų laikotarpį

Veislė	Bendras Lietuvos, 2014 m.		Bendras Lietuvos, 2022 m.		Pokytis	Visų ūkinių gyv. Pokytis %
	Gyvūnų skaičius	Ne	Gyvūnų skaičius	Ne		
Žemaitukai	650	79,6	902	109	252	138,7
Stambieji žemaitukai	726	44,8	648	75/67 ²	-78	89,2
Lietuvos sunkieji	1 855	178,5	2 268	280/266 ²	413	122,2
Lietuvos baltnugariai galvijai	1 245	19,4	1 074	91/31 ²	-171	86,2
Lietuvos šemieji galvijai	1 423	38,0	1 188	125/29 ²	-235	83,4
Lietuvos juodmargiai galvijai (s. g.)	1 652	39,1	1924	200/41 ²	272	116,4
Lietuvos žalieji galvijai (s. g.)	71	6,9	87	28/10 ²	16	122,5
Lietuvos baltosios kiaulės (s. g.)	209	42	436	61	227	208,6
Lietuvos vietinės kiaulės	133	32	240	33	107	180,4
Lietuvos šiuurkščiavilnės avys	789	150	680	64 ²	-109	86,1
Lietuvos juodgalvės avys	8 787	835	6 729	302 ²	-2058	76,5
Vištinės žąsys	1 091	-	1 013	-	-78	92,8

² Ne – naudojant tik tos pačios veislės reprodaktorius (purebred animals).

Pastaba: į bendrą Lietuvos galvijų skaičių įeina tik veislinės karvės ir telyčios.

Priemonė padės įgyvendinti Biologinės įvairovės konvenciją, optimalus tręšimas organinėmis trąšomis (įskaitant ganant gyvulius) prisidės prie dirvožemio kokybės gerinimo, BŽŪP SO6 tikslo ir Žaliojo kurso įgyvendinimo.

Siekiant įgyvendinti šiuos veiksmus bus mokamos kompensacinės metinės išmokos už sutartinį ūkinį gyvūną.

Remiamo gyvulių prieauglio amžiaus fiksavimo data – einamųjų metų gruodžio 31 d.

Papildomumas ir takoskyra su kitomis intervencinėmis priemonėmis:

Ši intervencinė priemonė papildo intervencinę priemonę SP03med2 „Parama bitininkystės sektoriui“. Esminė takoskyra tarp šių intervencinių priemonių yra, jog pagal intervencinę priemonę SP03med2 „Parama bitininkystės sektoriui“ gali būti remiamos investicijos į materialųjį turta, kuriuo bus didinamas konkurencingumas ir inovacijos bitininkystės sektoriuje.

Intervencinė priemonė taip pat papildo intervencines priemones KP08neg1 „Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu“, KP08neg3 „Apsaugos priemonės nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos“ ir TI05eko6 „Kompleksinė pievų priežiūros schema“.

Pareiškėjai, dalyvaujantys šioje intervencinėje priemonėje, gali pretenduoti į paramą pagal šias intervencines priemones: TI05eko9 „Gyvūnų gerovė“ (BŽŪP I ramsčio intervencinės priemonės), KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“; KP07nžt „Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje“ (BŽŪP II ramsčio intervencinės priemonės).

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai: Fiziniai iri juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje.

Tinkamumo kriterijai:

1. pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.3.2 ir 4.7.3 dalyse;
2. pareiškėjas turi laikyti bent 1 arklį, (arba) galviją, (arba) 2 kiaules, (arba) 5 avis, (arba) 10 naminių paukščių, arba 3 bičių šeimas, selekcinio centro teritorijos ribose arba 10 bičių šeimų už selekcinio centro teritorijos ribų, priklausančių Lietuvos senosioms veislėms, kurioms gresia išnykimas;
3. gyvulių bandą galima papildyti tik gyvuliais iš nykstančių senujų veislių gyvulių bandų ar naminių paukščių būrių, arba arklių ir galvijų atveju, gyvūnais, kurių kilmė patvirtinta genetiškai.

Įsipareigojimai:

1. pareiškėjas kasmet 5 metus įsipareigoja deklaruoti žemės ūkio naudmenas ir dalyvauti šioje intervencinėje priemonėje;
2. įsipareigojimų laikotarpiu išlaikyti įsipareigotą skaičių nykstančių senujų veislių gyvūnų ar paukščių ir bičių šeimų;
3. dalyvauti įgyvendinant veislininkystės institucijos selekcinę programą ir (arba) dalyvauti asociacijos „Lietuvos tamsioji bitė“ bičių veisimo projekte.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

IAKS priemonė, skirta kompensuoti patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas už laikomus ir veisiamus nykstančius vietinių senujų veislių gyvulius, naminius paukščius ir bites.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
SMR06	1996 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 96/22/EB dėl draudimo vartoti gyvulininkystėje tam tikras medžiagas, turinčias hormoninį ar tirostatinį poveikį, bei beta antagonistus ir dėl Direktyvų 81/602/EEB, 88/146/EEB ir 88/299/EEB panaikinimo: 3 straipsnio a, b, d ir e punktai ir 4, 5 bei 7 straipsniai
SMR09	2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyva 2008/119/EB, nustatanti būtiniausius veršelių apsaugos standartus: 3 ir 4 straipsniai
SMR10	2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyva 2008/120/EB, nustatanti būtiniausius kiaulių apsaugos standartus: 3 ir 4 straipsniai
SMR11	1998 m. liepos 20 d. Tarybos direktyva 98/58/EB dėl ūkinės paskirties gyvūnų apsaugos: 4 straipsnis

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. vasario 6 d. įsakymu Nr. 3D-58 "Dėl Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimo programos patvirtinimo".

Veisimo programų tvirtinimo ir veisimo organizacijų pripažinimo taisyklės, patvirtintos 2019 m. liepos 4 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-965 "Dėl Veisimo programų tvirtinimo ir veisimo organizacijų pripažinimo taisyklių patvirtinimo".

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su intervencine priemone

Vietinių ūkinių gyvūnų veislės nekonkuruoja su specializuotomis aukšto gamybinio produktyvumo veislėmis, todėl žemdirbiai įprastai laiko produktyvesnes veisles.

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Taikoma IAKS

IAKS netaikoma

Skirsnis, kai taikoma IAKS

Išmokos rūšis

vieneto įkainis remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis

įskaitant su sandoriais susijusias išlaidas

vienkartinė išmoka

fiksuotoji suma

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Paramos forma: kompensacinė išmoka už sutartinį ūkinį gyvūną (70 str.)

Paramos intensyvumas: apskaičiuotos kompensacinės išmokos padengia 100 proc. patirtų tinkamų finansuoti išlaidų.

Visiems taikomas vienodas kompensacinės išmokos dydis, kaip nustatyta šios intervencinės priemonės aprašymo 11 punkte.

Skaičiavimo metodas

Kompensacinės išmokos apskaičiuotos: 1) arkliams, 2) galvijams, 3) kiaulėms, 4) avims, 5) vištinėms žąsims, 6) Lietuviškoms tamsiosioms bitėms.

Nykstančių veislių gyvūnai yra gerai prisitaikę prie vietinių laikymo sąlygų tačiau pasižymi mažesniu produktyvumu, mažesniu svoriu, jų produkcija superkama mažesnėmis kainomis.

Skaičiavimuose pagrindinis dėmesys buvo kreipiamas į pajamas gaunamas už parduotą produkciją ir išlaidas, kurios padaromos tai produkcijai gauti (pavyzdžiui, reikalingų pašarų kiekis). Pašarų poreikis

skaičiuotas metams gyvuliui (t. y., karvei, paršavedei, ėriavedei, kumelei) pagal apykaitinės energijos poreikį produkcijai gauti. Visos kitos išlaidos buvo traktuojamos kaip analogiškos, todėl jos nebuvo perskaičiuojamos.

Arkliai. Žemaitukai, stambieji žemaitukai ir Lietuvos sunkieji.

Tyrimai ir skaičiavimai rodo, kad Žemaitukų, stambiųjų žemaitukų arklių ekonominiai rodikliai yra šiek tiek panašūs, todėl jie yra sujungti į vieną grupę, tačiau Lietuvos sunkiųjų rodikliai yra skirtingi, todėl jiems siūloma taikyti skirtingas kompensacines išmokas.

Nykstančių veislių arklių auginimą, palyginus su kitų veislių (bet ne sportinių) arklių auginimo praktika, gaunamos mažesnės pajamos pagrinde dėl rinkoje esančių skirtingų kainų lyginant su kitų veislių arklių kainomis. Skaičiuojant buvo prilyginama kad 1 prieauglis parduodamas per 3 metus.

Galvijai. Lietuvos šemieji galvijai, Lietuvos baltnugariai galvijai, senojo genotipo Lietuvos žalieji ir senojo genotipo Lietuvos juodmargiai galvijai.

Tyrimai ir skaičiavimai rodo, kad atskirų nykstančių veislių galvijų gamybiniai ir ekonominiai rodikliai yra gana skirtingi, todėl jiems siūloma taikyti skirtingas kompensacines išmokas. Į pajamas yra įskaičiuotos pinigines įplaukos, gautos už parduotą pieną. Vadovaujantis oficialiais gyvulių produktyvumo duomenimis (Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenų baze), Senojo genotipo juodmargių galvijų produktyvumas yra 6 344 kg pieno per metus, Baltnugarių galvijų – 5 555 kg, Šėmųjų galvijų – 5 796 kg, Senojo genotipo žaliųjų galvijų - 5 440 kg, kai vidutinis visų veislių kontroliuojamų karvių produktyvumas - 7 848 kg pieno per metus. Pašarų poreikis skaičiuotas metams karvei pagal apykaitinės energijos poreikį produkcijai gauti.

Kiaulės. Lietuvos vietinės ir senojo genotipo Lietuvos baltosios kiaulės.

Tyrimai ir skaičiavimai rodo, kad šių veislių kiaulių gamybiniai ir ekonominiai rodikliai yra gana skirtingi, todėl jiems siūloma taikyti skirtingas kompensacines išmokas. Auginant nykstančių veislių kiaules, mažesnės pajamos gaunamos dėl mažesnio paršelių skaičiaus, gaunamo iš paršavedės per metus, mažesnio jų augimo intensyvumo ir didesnių pašarų sąnaudų, bei dėl mažesnės supirkimo kainos (ypač vietinių kiaulių). Remiantis skelbtais duomenimis komercinių veislių penimoms kiaulėms pašarų sunaudojama 2,6 PV/1kg priesvorio, o vietinių kiaulių – 3,8 PV/kg, seno genotipo Lietuvos baltųjų – 3,44 PV/kg. Taip pat buvo atsižvelgta, kad nujunkomų vietinių veislės paršelių svoris yra mažesnis negu komercinių veislių. Pašarų kainos skaičiuotos remiantis pašarų gamybos įmonių kainomis.

Avys. Lietuvos šurkščiavilnės ir Lietuvos juodgalvės avys.

Tyrimai ir skaičiavimai rodo, kad šių veislių avių gamybiniai ir ekonominiai rodikliai yra gana skirtingi, todėl joms siūloma taikyti skirtingas kompensacines išmokas. Skaičiuojant pajamas buvo atsižvelgiama į skirtingą veislių produktyvumą (vienai ėriavedei per metus tenka 1,35 ir Lietuvos juodgalvių, 1,5 Lietuvos šurkščiavilnių ir 1,75 komercinių veislių ėriukų) ir mažesnę augimo intensyvumą. Išbrokuota ėriavedė yra parduodama po trejų metų. Nykstančių veislių avių auginimo, palyginti su įprastų veislių avių auginimo praktika, skiriasi auginimo išlaidos ir ypač pajamos dėl mažesnio augimo intensyvumo ir didesnių pašarų sąnaudų.

Vištinės žąsys. Vištinių žąsų auginimas lyginant su įprastinių veislių žąsų auginimo praktika skiriasi pagrinde dėl mažesnių pajamų gaunamų už parduodamas žąsis ir kiaušinius.

Bitės. Pajamos pagrinde skiriasi dėl mažesnių pajamų gaunamų už parduodamą produkciją ir skirtingų išlaidų patiriamų bičių maitinimui.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Maksimalios išmokos valdai dydžio nustatymui buvo remtasi naujausiais Lietuvos statistikos departamento, LR finansų ministerijos, Lietuvos banko, Viešosios įstaigos „Ekoagros“, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro viešais duomenimis apie vidutines atitinkamų prekių ir paslaugų kainas.

Nustatant maksimalų išmokos dydį, naudoti trejų paskutiniųjų metų (2017–2019 m.) faktiniai duomenys, išmokos nustatytos, panaudojus vidutines jų reikšmes.

Papildomas paaiškinimas

Papildomo paaiškinimo nėra.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Kokie yra intervencinės priemonės įsipareigojimo (-ų) modeliai?

pagrįsti rezultatais (su galimybe pasirinkti)

pagrįsti valdymu (su galimybe pasirinkti)

mišrūs (pagrįsti valdymu ir rezultatais)

Paaiškinkite paramos gavėjų pareigas ir (arba) galimybes, susijusias su intervencinės priemonės įsipareigojimais

N/A

Kokia sutarčių trukmė?

Prisiimamų įsipareigojimų pagal intervencinę priemonę trukmė – 5 metai.

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas („Žalioji dėžė“), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl nykstančių senujų Lietuvos gyvulių ir paukščių veislių veisimo ir laikymo.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(3)(b) - Išmokos pagal 70 straipsnį, išmokos pagal 72 straipsnį, parama 73 straipsnyje nurodytoms negamybinėms investicijoms, parama EIP veiklos grupių vykdomiems projektams pagal 77 straipsnio 1 dalies a punktą ir LEADER iniciatyvai pagal 77 straipsnio 1 dalies b punktą	80,00%	20,00%	80,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP09gen 1 - Parama už Žemaitukų ir Stambiujų žemaitukų veislės arklius	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.25	Ne
KP09gen 10 - Parama už Lietuvos juodgalves avis (senasis genotipas)	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.25	Ne
KP09gen 11 - Parama už vištines žąsis	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.25	Ne
KP09gen 12 - Parama už Lietuvos vietines bites	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.35	Ne
KP09gen 2 - Parama už žaluosius galvijus (senasis genotipas)	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.25	Ne
KP09gen 3 - Parama už Lietuvos sunkiuosius arklius	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.25	Ne
KP09gen 4 - Parama už Lietuvos šėmuosius galvijus	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.25	Ne
KP09gen 5 - Parama už Lietuvos baltnugarius galvijus	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.25	Ne
KP09gen 6 - Parama už Lietuvos juodmargius galvijus (senasis genotipas)	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.25	Ne

KP09gen 7 - Parama už baltąsias kiaules (senasis genotipas)	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.25	Ne
KP09gen 8 - Parama už Lietuvos vietines kiaules	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.25	Ne
KP09gen 9 - Parama už Lietuvos šurkščiavilnes avis	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.25	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP09gen 1 - Parama už Žemaitukų ir Stambijų žemaitukų veislės arklius

Paramos už Žemaitukų ir Stambijų žemaitukų veislės arklius išmokos dydis nustatytas, palyginus ūkininkų prarastas pajamas lyginant su kitų veislių (išsk. sportinių) arklių auginimo praktika. Pajamų skirtumus nulemia rinkoje esančios žemesnės arklių kainos, lyginant su kitų veislių arklių kainomis. Vertinant patiriamas išlaidas, atsižvelgta į mažesnes sąnaudas pašarams.

Už laikomus Žemaitukų ir Stambijų žemaitukų veislės arklius susidarančioms prarastoms pajamoms kompensuoti nustatytas 302 Eur/SG išmokos dydis. Taikomas gyvūnų vieneto atitikties sutartiniam gyvuliui nuo 1 m. koeficientas – 1, kumeliukams iki 1 m. koeficientas – 0,4.

Prognozuojant parentų gyvulių skaičių, vadovautasi 2015–2020 m. vidutiniu kasmet programoje dalyvaujančių ir remiamų gyvulių skaičiumi. Tikimasi iki 2029 m. parentų gyvulių skaičių padidinti apie 20 %.

KP09gen 10 - Parama už Lietuvos juodgalves avis (senasis genotipas)

Paramos už Lietuvos juodgalves avis išmokos dydis nustatytas, palyginus ūkininkų patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas su taikoma įprasta praktika auginant komercinių veislių avis. Pajamų skirtumus nulemia Lietuvos juodgalvių avių mažesnis produktyvumas (atsivedamų ėriukų skaičius) ir augimo intensyvumas, didesnes išlaidas – didesnės sąnaudos pašarams ėriukų užauginimui.

Už laikomas Lietuvos juodgalves avis susidarančioms papildomoms išlaidoms ir prarastoms pajamoms kompensuoti nustatytas 974 Eur/SG išmokos dydis. Taikomas gyvūnų vieneto atitikties sutartiniam gyvuliui koeficientas – 0,07.

Prognozuojant parentų gyvulių skaičių, vadovautasi 2015–2020 m. vidutiniu kasmet programoje dalyvaujančių ir remiamų gyvulių skaičiumi. Tikimasi iki 2029 m. parentų gyvulių skaičių padidinti apie 20 %.

KP09gen 11 - Parama už vištines žąsis

Paramos už vištines žąsis išmokos dydis nustatytas, palyginus ūkininkų patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas su taikoma praktika auginant įprastas žąsų veisles. Pajamų skirtumus nulemia mažesnis vištinių žąsų produktyvumas (30 kiaušinių per metus, lyginant su 35 kiaušniais įprastoms žąsims) ir mažesnis jų svoris. Vertinant patiriamas išlaidas, atsižvelgta į mažesnes pašarų sąnaudas.

Už laikomas vištines žąsis susidarančioms papildomoms išlaidoms ir prarastoms pajamoms kompensuoti nustatytas 2306 Eur/SG išmokos dydis. Taikomas gyvūnų vieneto atitikties sutartiniam gyvuliui koeficientas – 0,016.

Prognozuojant parentų gyvulių skaičių, vadovautasi 2015–2020 m. vidutiniu kasmet programoje dalyvaujančių ir remiamų gyvulių skaičiumi. Tikimasi iki 2029 m. parentų gyvulių skaičių padidinti apie 20 %.

KP09gen 12 - Parama už Lietuvos vietines bites

Paramos už Lietuvos vietines bites išmokos dydis nustatytas, palyginus ūkininkų prarastas pajamas su taikoma praktika auginant įprastų veislių bites. Pajamų skirtumus nulemia mažesnis Lietuvos vietinių bičių produktyvumas (14,3 kg medaus iš šeimos, lyginant su 45 kg medaus iš šeimos, auginant įprastų veislių bites).

Už laikomas Lietuvos vietines bites papildomoms išlaidoms ir prarastoms pajamoms kompensuoti nustatytas 177 Eur/šeimai išmokos dydis. Taikomas bičių šeimos atitikties sutartiniam gyvuliui koeficientas – 0,059 SG.

Prognozuojant parentų gyvulių skaičių, vadovautasi 2015–2020 m. vidutiniu kasmet programoje dalyvaujančių ir remiamų gyvulių skaičiumi. Tikimasi iki 2029 m. parentų gyvulių skaičių padidinti apie 20 %.

KP09gen 2 - Parama už žaluosius galvijus (senasis genotipas)

Paramos už Lietuvos žaluosius galvijus (senasis genotipas) išmokos dydis nustatytas, palyginus ūkininkų patirtas prarastas pajamas su taikoma įprasta praktika auginant įprastas galvijų veisles. Pajamų skirtumus nulemia Lietuvos žaliųjų galvijų (senasis genotipas) mažesnis produktyvumas (pieno primilžis), taip pat atsižvelgta į mažesnes sąnaudas pašarams.

Už laikomus Lietuvos žaluosius galvijus susidarančioms prarastoms pajamoms kompensuoti nustatytas 410/SG išmokos dydis. Taikomas gyvūnų vieneto atitikties sutartiniam gyvuliui koeficientas – 1, galvijams (prieauglis) nuo 1 iki 2 m. koeficientas – 0,7; veršeliams iki 1 m. koeficientas – 0,25.

Prognozuojant parentų gyvulių skaičių, vadovautasi 2015–2020 m. vidutiniu kasmet programoje dalyvaujančių ir remiamų gyvulių skaičiumi. Tikimasi iki 2029 m. parentų gyvulių skaičių padidinti apie 20 %.

KP09gen 3 - Parama už Lietuvos sunkiuosius arklius

Paramos už Lietuvos sunkiuosius arklius išmokos dydis nustatytas, palyginus ūkininkų patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas su taikoma įprasta praktika auginant kitų veislių (išsk. sportinių) arklius. Pajamų skirtumus nulemia rinkoje esančios žemesnės arklių kainos, lyginant su kitų veislių arklių kainomis. Vertinant išlaidas, atsižvelgta į Lietuvos sunkiųjų arklių didesnę poreikį pašarams, lyginant su kitų veislių auginimo praktika.

Už laikomus Lietuvos sunkiuosius arklius susidarančioms papildomoms išlaidoms ir prarastoms pajamoms kompensuoti nustatytas 231/SG išmokos dydis. Taikomas gyvūnų vieneto atitikties sutartiniam gyvuliui nuo 1 m. koeficientas – 1; kumeliukams iki 1 m. koeficientas – 0,4.

Prognozuojant parentų gyvulių skaičių, vadovautasi 2015–2020 m. vidutiniu kasmet programoje dalyvaujančių ir remiamų gyvulių skaičiumi. Tikimasi iki 2029 m. parentų gyvulių skaičių padidinti apie 20 %.

KP09gen 4 - Parama už Lietuvos šėmuosius galvijus

Paramos už Lietuvos šėmuosius galvijus išmokos dydis nustatytas, palyginus ūkininkų prarastas pajamas su taikoma įprasta praktika auginant įprastas galvijų veisles. Pajamų skirtumus nulemia Lietuvos šėmųjų galvijų mažesnis produktyvumas (pieno primilžis), taip pat atsižvelgta į mažesnes sąnaudas pašarams.

Už laikomus Lietuvos šėmuosius galvijus susidarančioms prarastoms pajamoms kompensuoti nustatytas 309/SG išmokos dydis. Taikomas gyvūnų vieneto atitikties sutartiniam gyvuliui koeficientas – 1, galvijams (prieauglis) nuo 1 iki 2 m. koeficientas – 0,7, veršeliams iki 1 m. koeficientas – 0,25.

Prognozuojant parentų gyvulių skaičių, vadovautasi 2015–2020 m. vidutiniu kasmet programoje dalyvaujančių ir remiamų gyvulių skaičiumi. Tikimasi iki 2029 m. parentų gyvulių skaičių padidinti apie 20 %.

KP09gen 5 - Parama už Lietuvos baltnugarius galvijus

Paramos už Lietuvos baltnugarius galvijus išmokos dydis nustatytas, palyginus ūkininkų prarastas pajamas su taikoma įprasta praktika auginant įprastas galvijų veisles. Pajamų skirtumus nulemia Lietuvos baltnugarių galvijų mažesnis produktyvumas (pieno primilžis), taip pat atsižvelgta į mažesnes sąnaudas pašarams.

Už laikomus Lietuvos baltnugarius galvijus susidarančioms prarastoms pajamoms kompensuoti nustatytas 378/SG išmokos dydis. Taikomas gyvūnų vieneto atitikties sutartiniam gyvuliui koeficientas – 1, galvijams (prieauglis) nuo 1 iki 2 m. koeficientas – 0,7; veršeliams iki 1 m. koeficientas – 0,25.

Prognozuojant parentų gyvulių skaičių, vadovautasi 2015–2020 m. vidutiniu kasmet programoje dalyvaujančių ir remiamų gyvulių skaičiumi. Tikimasi iki 2029 m. parentų gyvulių skaičių padidinti apie 20 %.

KP09gen 6 - Parama už Lietuvos juodmargius galvijus (senasis genotipas)

Paramos už Lietuvos juodmargius galvijus (senasis genotipas) išmokos dydis nustatytas, palyginus ūkininkų patirtas prarastas pajamas su taikoma įprasta praktika auginant įprastas galvijų veisles. Pajamų skirtumus nulemia Lietuvos juodmargių galvijų (senasis genotipas) mažesnis produktyvumas (pieno primilžis), taip pat atsižvelgta į mažesnes sąnaudas pašarams.

Už laikomus Lietuvos juodmargius galvijus (senasis genotipas), kompensuojamos susidarančios prarastos pajamos nustatytas 291/SG išmokos dydis. Taikomas gyvūnų vieneto atitikties sutartiniam gyvuliui koeficientas – 1, galvijams (prieauglis) nuo 1 iki 2 m. koeficientas – 0,7; veršeliams iki 1 m. koeficientas – 0,25. Prognozuojant parentų gyvulių skaičių, vadovautasi 2015–2020 m. vidutiniu kasmet programoje dalyvaujančių ir remiamų gyvulių skaičiumi. Tikimasi iki 2029 m. parentų gyvulių skaičių padidinti apie 20 %.

KP09gen 7 - Parama už baltąsias kiaules (senasis genotipas)

Paramos už Lietuvos baltąsias kiaules (senasis genotipas) išmokos dydis nustatytas, palyginus ūkininkų patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas su taikoma įprasta praktika auginant įprastas kiaulių veisles. Pajamų skirtumus nulemia Lietuvos baltųjų kiaulių mažesnis produktyvumas (atsivedamų paršelių skaičius), mažesnis augimo intensyvumas, taip pat atsižvelgta į didesnes sąnaudas pašarams.

Už laikomas Lietuvos baltąsias kiaules susidarančioms papildomoms išlaidoms ir prarastoms pajamoms kompensuoti nustatytas 1269 Eur/SG išmokos dydis. Taikomas gyvūnų vieneto atitikties sutartiniam gyvuliui koeficientas: paršavedėms (su paršeliais žindukliais), kuiliams koeficientas – 0,35; paršeliams nuo 7 iki 32 kg (3 mėn.) koeficientas – 0,01; kiaulėms nuo 3 iki 8 mėn. koeficientas – 0,1; kiaulėms nuo 8 mėn. koeficientas – 0,11.

Prognozuojant parentų gyvulių skaičių, vadovautasi 2015–2020 m. vidutiniu kasmet programoje dalyvaujančių ir remiamų gyvulių skaičiumi. Tikimasi iki 2029 m. parentų gyvulių skaičių padidinti apie 20 %.

KP09gen 8 - Parama už Lietuvos vietines kiaules

Paramos už Lietuvos vietines kiaules išmokos dydis nustatytas, palyginus ūkininkų patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas su taikoma įprasta praktika auginant įprastas kiaulių veisles. Pajamų skirtumus nulemia Lietuvos vietinių kiaulių mažesnis produktyvumas (atsivedamų paršelių skaičius) ir augimo intensyvumas, atsižvelgta į mažesnes sąnaudas pašarams.

Už laikomas Lietuvos vietines kiaules susidarančioms papildomoms išlaidoms ir prarastoms pajamoms kompensuoti nustatytas 2088 Eur/SG išmokos dydis. Taikomas gyvūnų vieneto atitikties sutartiniam gyvuliui koeficientas: paršavedėms (su paršeliais žindukliais), kuiliams koeficientas – 0,35; paršeliams nuo 7 iki 32 kg (3 mėn.) koeficientas – 0,01; kiaulėms nuo 3 iki 8 mėn. koeficientas – 0,1; kiaulėms nuo 8 mėn. koeficientas – 0,11.

Prognozuojant parentų gyvulių skaičių, vadovautasi 2015–2020 m. vidutiniu kasmet programoje dalyvaujančių ir remiamų gyvulių skaičiumi. Tikimasi iki 2029 m. parentų gyvulių skaičių padidinti apie 20 %.

KP09gen 9 - Parama už Lietuvos šurkščiavilnes avis

Paramos už Lietuvos šurkščiavilnes avis išmokos dydis nustatytas, palyginus ūkininkų patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas su taikoma įprasta praktika auginant komercinių veislių avis. Pajamų skirtumus nulemia Lietuvos juodgalvių avų mažesnis produktyvumas ir augimo intensyvumas, didesnes išlaidas – didesnės sąnaudos pašarams.

Už laikomas Lietuvos šurkščiavilnes avis susidarančioms papildomoms išlaidoms ir prarastoms pajamoms kompensuoti nustatytas 1390 Eur/SG išmokos dydis. Taikomas gyvūnų vieneto atitikties sutartiniam gyvuliui koeficientas – 0,07.

Prognozuojant paremtų gyvulių skaičių, vadovautasi 2015–2020 m. vidutiniu kasmet programoje dalyvaujančių ir remiamų gyvulių skaičiumi. Tikimasi iki 2029 m. paremtų gyvulių skaičių padidinti apie 20 %.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP09gen 1 - Parama už Žemaitukų ir Stambųjų žemaitukų veislės arklius (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		302,00	302,00	302,00	302,00	302,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		501,00	513,00	525,00	537,00	549,00		Suma: 2 625,00 Didžiausia suma: 549,00
KP09gen 10 - Parama už Lietuvos juodgalves avis (senasis genotipas) (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		974,00	974,00	974,00	974,00	974,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		193,00	200,00	208,00	215,00	223,00		Suma: 1 039,00 Didžiausia suma: 223,00
KP09gen 11 - Parama už vištines žąsis (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		2 306,00	2 306,00	2 306,00	2 306,00	2 306,00		

	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		3,00	3,00	4,00	4,00	4,00		Suma: 18,00 Didžiausia suma: 4,00
KP09gen 12 - Parama už Lietuvos vietines bites (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		177,00	177,00	177,00	177,00	177,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		115,00	121,00	125,00	130,00	135,00		Suma: 626,00 Didžiausia suma: 135,00
KP09gen 2 - Parama už žaluosius galvijus (senasis genotipas) (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		410,00	410,00	410,00	410,00	410,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		13,00	14,00	15,00	15,00	16,00		Suma: 73,00 Didžiausia suma: 16,00
KP09gen 3 - Parama už Lietuvos sunkiuosius arklius (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		231,00	231,00	231,00	231,00	231,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								

	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		566,00	580,00	594,00	609,00	623,00		Suma: 2 972,00 Didžiausia suma: 623,00
KP09gen 4 - Parama už Lietuvos šėmuosius galvijus (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		309,00	309,00	309,00	309,00	309,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		373,00	385,00	397,00	409,00	421,00		Suma: 1 985,00 Didžiausia suma: 421,00
KP09gen 5 - Parama už Lietuvos baltnugarius galvijus (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		378,00	378,00	378,00	378,00	378,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		302,00	311,00	320,00	329,00	338,00		Suma: 1 600,00 Didžiausia suma: 338,00
KP09gen 6 - Parama už Lietuvos juodmargius galvijus (senasis genotipas) (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		291,00	291,00	291,00	291,00	291,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		472,00	483,00	494,00	505,00	516,00		Suma: 2 470,00 Didžiausia suma: 516,00

KP09gen 7 - Parama už baltąsias kiaules (senasis genotipas) (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		1 269,00	1 269,00	1 269,00	1 269,00	1 269,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		16,00	16,00	16,00	17,00	18,00		Suma: 83,00 Didžiausia suma: 18,00
KP09gen 8 - Parama už Lietuvos vietines kiaules (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		2 088,00	2 088,00	2 088,00	2 088,00	2 088,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		9,00	10,00	10,00	10,00	10,00		Suma: 49,00 Didžiausia suma: 10,00
KP09gen 9 - Parama už Lietuvos šurkščiavilnes avis (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		1 390,00	1 390,00	1 390,00	1 390,00	1 390,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		18,00	18,00	18,00	19,00	19,00		Suma: 92,00 Didžiausia suma: 19,00
IŠ VISO	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		2 581,00	2 654,00	2 726,00	2 799,00	2 872,00		Suma: 13 632,00 Didžiausia suma: 2 872,00

	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		932 987,00	960 989,00	988 991,00	1 016 583,00	1 044 585,00		4 944 135,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		783 709,08	807 230,76	830 752,44	853 929,72	877 451,40		4 153 073,40
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								

KPmgt - Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KPmgt
Intervencijos pavadinimas	Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose
Priemonės rūšis	ENVCLIM(70) - Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai
Bendrasis produkto rodiklis	O.14. Hektarų (išskyrus miškų ūkio paskirties žemę) arba kitų vienetų, dėl kurių prisiimti privalomuosius reikalavimus viršijantys įsipareigojimai aplinkos apsaugos arba klimato srityse, skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Taip Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: Ne PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.31 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai remti biologinės įvairovės išsaugojimą arba atkūrimą, dalis, įskaitant didelės gamtinės vertės ūkininkavimo praktiką

R.34 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, dėl kurių prisiimti remiami įsipareigojimai tvarkyti kraštovaizdžio elementus, įskaitant gyvatvores ir medžius, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas – palaikyti biologinę įvairovę agrarinėse ekosistemose ir skatinti ūkininkus aplinkai palankiais metodais tvarkyti biologinės įvairovės apsaugai svarbius plotus melioracijos griovių šlaitus, prevenciškai prisidedant prie invazinių rūšių plitimo mažinimo.

Intervencinės priemonės įtaka biologinės įvairovės išsaugojimui ir kraštovaizdžio išlaikymui:

Invazinės rūšys yra viena iš didžiausių grėsmių gamtai, gamtiniams ištekliams ir gyvenimo kokybei. Pasauliniu mastu, invazinių rūšių plitimas ir jų neigiamas poveikis sparčiai didėja ir stiprės ateityje, todėl būtina imtis prevencinių priemonių ir jas valdyti naudojant efektyvias naikinimo priemones. Pagal naujausius Tarpvyriausybinių platformos dėl biologinės įvairovės ir ekosisteminių paslaugų ataskaitos duomenis, invazinių rūšių valdymui kasmet išleidžiama daugiau nei 423 milijardų JAV dolerių. Suvaldyti didėjančių invazinių svetimžemių rūšių skaičių ir sumažinti jų plitimą bei daromą žalą galima

trumpalaikiais ir ilgalaikiais invazinių rūšių gausos reguliavimo veiksmais, stiprinant bendradarbiavimą tarp sektorių. Prevencija yra geriausias pasirinkimas, tačiau ankstyvas aptikimas, likvidavimas, izoliavimas ir kontrolė taip pat yra veiksmingi.

Invazinės rūšys Lietuvoje reguliuojamos nacionaliniais ir Europos Sąjungos teisės aktais. Siekiant įgyvendinti Reglamento (ES) Nr. 1143/2003 13 straipsnio 2 reikalavimą, buvo parengtas į Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašą įrašytų augalų rūšių patekimo kelių ir plitimo valdymo veiksmų planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. birželio 7 d. įsakymu Nr. D1-171 „Dėl į Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašą įrašytų augalų rūšių patekimo kelių ir plitimo valdymo veiksmų plano patvirtinimo“ (toliau – į Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašą įrašytų augalų rūšių patekimo kelių ir plitimo valdymo veiksmų planas), kuriuo siekiama valdyti invazinių rūšių plitimą šalyje. Vadovaujantis į Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašą įrašytų augalų rūšių patekimo kelių ir plitimo valdymo veiksmų plano 23.5.1 papunkčiu, per tarpusavyje sujungtus vandens kelius, baseinus, jūras per valstybės sienas iš gretimų šalių ir šalies viduje plintančios invazinės rūšys: Mantegacio barštis (*Heracleum mantegazzianum*), Sosnovskio barštis (*Heracleum sosnowskyi*), bitinė sprigė (*Impatiens glandulifera*).

Esant invazinių augalų ant griovio šlaito plokštumoje, pareiškėjas turi iškasti arba sunaikinti plokštumoje esančius invazinius augalus.

Pažymėtina, kad kai kurios invazinės rūšys, įtrauktos į Invazinių Lietuvoje rūšių sąrašą, patvirtiną Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 16 d. įsakymu Nr. D1-433 „Dėl Invazinių Lietuvoje rūšių sąrašo patvirtinimo“ (toliau – Invazinių Lietuvoje rūšių sąrašas) – uosialapis klevas (*Acer negundo*), gausialapis lubinas (*Lupinus polyphyllus*), didžioji rykštenė (*Solidago gigantea*), kanadinė rykštenė (*Solidago canadensis*), luzitaninis arionas (*Arion lusitanicus*), taip pat plinta vandens kanalais, todėl ypač svarbu reguliuoti invazinių rūšių plitimą melioracijos grioviais, stabdyti augalų sėklų plitimą vandeniui toliau melioracijos ar kitais vandens kanalais, nes kitaip, tai kelia grėsmę arba daro neigiamą poveikį biologinei įvairovei ir atitinkamoms ekosistemų funkcijoms. Invazinių rūšių skverbimasis ir plitimas yra viena iš svarbiausių šiuolaikinių ekologinių problemų.

2019–2023 m. Gamtos tyrimų centras, įgyvendindamas projektą „Invazinių ir svetimžemių rūšių būklės tyrimai Lietuvoje“, finansuojamą iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų, atliko invazinių ir svetimžemių rūšių būklės vertinimą Lietuvos teritorijoje. Tyrimo metu sukaupti duomenys buvo perkelti į Biologinės įvairovės informacinės sistemos Invazinių rūšių modulį (toliau - INVA), kuris pradėjo veikti 2023 m. II pusmetyje. INVA renkama ir tvarkoma informacija apie invazines rūšis. Čia galima susipažinti su Lietuvos teritorijoje aptiktomis invazinėmis rūšimis, jų biologija, paplitimo žemėlapiais, kontrolės metodais, rasti naudingos informacijos apie invazinių rūšių naudojimą ir draudimus. Kiekvienas gali prisidėti prie invazinių rūšių kontrolės ir prevencijos. Visi susidomėję asmenys gali teikti duomenis apie aptiktas rūšis. INVA sluoksnio pagrindu, Paraiškų priėmimo informacinėje sistemoje yra sukurtas naujas sluoksnis, į kurį pateks visi melioracijos grioviai, kuriuose nustatytos invazinės rūšys.

INVA kaupiami ir viešinami duomenys apie Lietuvos teritorijoje aptiktas invazines rūšis, jų biologiją, paplitimą Lietuvos teritorijoje. Naudojant šiuos duomenis, bus galima detalai nustatyti invazinių augalų rūšis ir jų užimamus plotus melioracijos grioviuose. Prieiga per: <https://inva.biip.lt/zemelapis/>.

Melioracijos reikmėms taip pat naudojamos sureguliuotos upės ar jų ruožai (toliau – sureguliuotos upės). Paviršinių vandens telkinių (tame tarpe ir sureguliuotų upių) ir (ar) jų pakrančių tvarkymo darbų aplinkosaugos reikalavimai yra nustatyti Paviršinių vandens telkinių tvarkymo reikalavimų apraše (toliau – Aprašas), patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. D1-1038 „Dėl Paviršinių vandens telkinių tvarkymo reikalavimų aprašo patvirtinimo“. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 100 straipsnio 3 dalimi, paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostose draudžiama vykdyti žemės darbus, keisti kranto liniją, reljefą ir žemės paviršių, išskyrus atvejus, kai žemės darbai vykdomi ir (ar) kranto linija, reljefas ar žemės paviršius keičiamas atliekant paviršinių vandens telkinių tvarkymo darbus vadovaujantis Aprašu. Valstybei priklausančiame melioracijos magistralinių griovių balanse sureguliuotos upės priskiriamos prie melioracijos inžinerinių statinių kategorijos.

Kenksmingi žmogaus sveikatai invazinių rūšių augalai naikinami vadovaujantis metodika, patvirtinta LR aplinkos ministro 2002 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. 352 „Dėl introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo tvarkos aprašo, invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkos aprašo, invazinių rūšių kontrolės tarybos sudėties ir nuostatų, introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo programos patvirtinimo“, kuri nustato

augalų naikinimo būdus ir priemones.

Atsižvelgiant į intervencinės priemonės tikslą ir vadovaujantis metodika, kenksmingi žmogaus sveikatai invazinių rūšių augalai melioracijos grioviuose bei sureguliuotų upių ruožuose naikinami mechaninėmis priemonėmis (išskyrus chemines ir biologines priemones):

- iškasant;
- šienaujant (nupjaunant);
- užariant.

Atsižvelgiant į tai, kad potencialus plotas paramai gauti – melioracijos griovio šlaitas, o melioracijos grioviai yra statiniai, kuriems galioja Melioracijos techninis reglamentas MTR 2.02.01:2006 „Melioracijos statiniai. Pagrindiniai reikalavimai“, mechaninių priemonių naudojimas šlaituose (iškasant) turi būti vykdomas nepažeidžiant melioracijos griovio funkcionalumo bei šlaitų atsparumo slinkimui ir stabilumui.

Įvertinant invazinių augalų rūšių žydėjimo laikotarpį ir paukščių perėjimo laikotarpį, invazinių rūšių augalai turėtų būti nupjaunami (šienaujami) bent 2 kartus, tačiau turėtų būti įvertinamos klimatinės sąlygos ir kiti veiksniai, kurie galėtų turėti įtakos ankstesniam invazinių augalų žydėjimui ir sėklų subrandinimui. Šienaujant turi būti siekiama neleisti invazinėms augalų rūšims spėti subrandinti sėklų ir jas išplatinti.

Pirmasis šienavimas turi būti atliekamas nuo birželio 10 iki liepos 10 d., antrasis – nuo liepos 25 d. iki rugpjūčio 20 d. Kaip pagrindinis mechaninis būdas bus naudojamas invazinių augalų, esančių melioracijos griovio šlaite, kasimas / rovimas (pašalinant šaknis). Vykdam šiuos kasimo / rovimo (pašalinant šaknis) darbus, būtina įsivertinti ir atsižvelgti, kad nebūtų suardomas melioracijos griovio šlaitas ir nepakenkiama melioracijos sistemai. Pagrindiniai reikalavimai – mechaninių priemonių naudojimas šlaituose (iškasant) turi būti vykdomas, nepažeidžiant melioracijos griovio funkcionalumo bei šlaitų atsparumo slinkimui ir stabilumui.

Kad būtų išvengta invazinių rūšių plitimo per atžalas ar sėklas po jų naikinimo, kaskart svarbu tinkamai apdoroti darbo įrankius ir techniką, prieš jų perkėlimą į kitą vietą. Detalūs reikalavimai bus nurodyti įgyvendinimo taisyklėse detalizuotuose atskirų invazinių rūšių naikinimo veiksmų planuose (toliau – Veiksmų planai).

Aplinkos apsaugos specialistų vertinimu, norint efektyviai valdyti invazinių rūšių plitimą tokiose specifinėse teritorijoje, t. y. vandentakiuose, tikslinga naikinti jas ne apsiribojant konkrečiu plotu, pvz., melioracijos grioviu ir jo apsaugos zona, bet naikinant invazinių rūšių populiaciją, paplitusią visame teritorijos plote. To nepadarius, invazinės rūšys vėl plis į jau sutvarkytas teritorijas, tačiau bet koks invazinių rūšių plitimo valdymas naudingas siekiant apsaugoti biologinę įvairovę ir gamtinius išteklius.

Prie intervencinės priemonės įgyvendinimo prisidės Aplinkos ministerija ir jai pavaldžios institucijos / įstaigos, aktyviai platinant, viešinant ir efektyvinant aplinkosauginės informacijos sklaidą, siekiant įtraukti kuo daugiau potencialių pareiškėjų – ūkininkų ir savivaldybių – į paramos schemos įgyvendinimą, sumotyvuojant juos susitvarkyti prie jų dirbamos žemės besiribojančius arba ten esančius vandentakius, kuriuose nustatytos invazinės rūšys.

Ši intervencinė priemonė taip pat prisidės ir prie 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 02-001-06-08-01 „Išsaugoti biologinę įvairovę“, kurioje invazinėms rūšims valdyti ir naikinti numatoma skirti 16 mln. Eur.

Melioracijos griovių šlaituose sukuriama ir / ar palaikoma pusiau natūrali gamtinė buveinė yra labai svarbi daugeliui biologinės įvairovės formų. Sukultūrintame agrariniame kraštovaizdyje melioracijos griovių šlaitai yra viena iš nedaugelio (dažnai ir vienintelė) vertinga biologinės įvairovės koncentravimosi vieta. Besiplečiančios invazinės rūšys kelia pavojų biologinei įvairovei, konkuruodamos su vietinėmis rūšimis dėl išteklių, dėl ko sutrinka ekosistemų struktūra ir funkcijos.

Dėl susidariusių Sosnovskio barščio sąžalynų krenta žemės kaina, kas sukelia tiesioginius ekonominius nuostolius žemės savininkui, nustelbia vietinius augalus ir sukelia ekologinius nuostolius. Invaziniai augalai gali kelti pavojų ne tik augmenijai, bet ir gyvūnams. Dėl invazinių augalų keičiasi buveinės struktūra, dėl ko vietinės vabzdžių, paukščių ar gyvūnų rūšys turi ieškoti tinkamesnių buveinių.

Siekiant išsaugoti biologinę įvairovę nurodytose erdvėse intervencine priemone prisidedama prie BŽŪP SO6 tikslo ir „2030 m. ES biologinės įvairovės strategijos“, kuri yra sudėtinė Europos Komisijos Žaliojo

kurso dalis, įgyvendinimo.

Planuojama mokėti 2 lygių kompensacines išmokas dalyvaujantiems šioje priemonėje:

- kompensacinė išmoka už melioracijos griovio šlaito sutvarkymą;
- kompensacinę išmoką už melioracijos griovio šlaito sutvarkymą (kai vykdoma jungtinė veikla).

Suderinamumas ir papildomumas su kitomis intervencinėmis priemonėmis:

Ši intervencinė priemonė turi sąsają ir sustiprina ir kitas Strateginio plano intervencines priemones ir paramos sąlygas. Dėl vienos iš tokių sąsajų – dėl GAAB 4 nustatyto reikalavimo įrengti ne siauresnes nei 3 m palaukes su žoline danga šalia melioracijos griovių galima tikėtis teigiamo poveikio vandens ištekliams (papildomos buferinės juostos šalia griovių padidina invazinių rūšių sulaikymo tikimybę, prevenciškai mažina invazinių rūšių plitimą į kitus susisiekiiančius vandens telkinius, naujas teritorijas).

Ši intervencinė priemonė ir Strateginio plano ekologinės sistemos „Veiklos ariamojoje žemėje“ veiklos „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“ (TI05eko1.5) nedubliuoja, o papildo vieną kitą. Pareiškėjui už atliktus tuos pačius veiksmus nebus finansuojama dvigubai, kadangi pagal šią intervencinę priemonę bus vykdoma melioracijos griovių šlaitų priežiūra, o pagal veiklą „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“ (TI05eko1.5) – pagriovių, esančių virš griovio šlaito (t. y. palaukių su žoline danga, neįskaitant melioracijos griovio šlaito), priežiūra.

Intervencinė priemonė „Invazinių augalų plitimo mažinimas melioracijos griovių šlaituose“ papildo intervencinę priemonę KP10mel – „Investicijos į melioracijos sistemas“, kuria siekiama užtikrinti tvarią gamtos išteklių (vandens) apsaugą nuo taršiųjų medžiagų išplovimo, ypatingą dėmesį teikiant teritorijoms, kuriose didelė pasklidoji žemės ūkio tarša, bloga paviršinių vandenų kokybė, projektams, kuriuose numatomos papildomos aplinkosauginės investicijos.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai:

- žemės ūkio veikla užsiimantys subjektai;
- melioracijos sistemų naudotojų asociacijos;
- fizinių ir (ar) juridinių asmenų, kurių teisėtai pagrindais valdomos žemės ribos sutampa su konkrečios (rekonstruojamos) melioracijos sistemos ribomis, grupė, veikianti pagal tarpusavio jungtinės veiklos sutartį;
- savivaldybės.

Tinkamumo kriterijai:

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.3.2 ir 4.7.3 dalyse.
2. Tinkamas paramai plotas – melioracijos griovio dalis – melioracijos griovio šlaitas, yra 0,1 ha, kuri gali sudaryti ne mažesni kaip 0,01 ha laukai, patenkantys į INVA sluoksnį. Siekiant apriboti invazinių rūšių plitimą, galima deklaruoti melioracijos griovio šlaite ir virš jo esančią apsaugos / buferinę zoną, esančią už invazinių rūšių paplitimo (nustatymo) teritorijos / zonos (tikslus buferinės zonos dydis bus nustatytas intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse pagal mokslininkų rekomendacijas, atsižvelgiant į invazinių augalų sėklų plitimo specifiką), kuri turi būti tvarkoma pagal šios intervencinės priemonės reikalavimus. Jei tarp invazinių augalų zonų yra atstumas, ne didesnis kaip dvi buferinės zonos, tai šis plotas taip pat gali būti deklaruojamas ir tvarkomas pagal šią intervencinę priemonę.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

IAKS intervencinė priemonė.

Įsipareigojimai už invazinių augalų naikinimą ir plitimo (su)valdymą:

1. įsipareigojimų laikotarpis 5 metai, teikiant paraišką kasmet;
2. atlikti nurodytus darbus, parenkant ir pritaikant tam tikrus augalų naikinimo būdus ir priemones, kurie bus nustatyti ir detalizuoti atskirų invazinių rūšių Veiksmų planuose, patvirtintuose intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse:

2.1. kasimo darbai (rankinis būdas ir (ar) mechaninis būdai):

2.1.1. jeigu yra parengtas melioracijos statinių rekonstravimo projektas, vadovaujantis Melioracijos techniniu reglamentu MTR 1.05.01:2005 „Melioracijos statinių projektavimas“, patvirtintu Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. sausio 3 d. įsakymu Nr. 3D-1 „Dėl melioracijos techninio reglamento MTR 1.05.01:2005 „Melioracijos statinių projektavimas“ patvirtinimo);

2.1.2 jeigu darbai atliekami melioracijos reikmėms sureguliuotų upių ar jų ruožų pakrantėse, vadovaujamosi Aprašo numatytais reikalavimais;

2.2. ravėjimas;

2.3. šienavimas:

2.3.1. pirmąjį šienavimą atlikti nuo birželio 10 d. iki liepos 10 d., jeigu Veiksmų plane nenumatyta kitaip;

2.3.2 antrąjį šienavimą atlikti nuo liepos 25 d. iki rugpjūčio 20 d., jeigu Veiksmų plane nenumatyta kitaip;

2.3.3.pirmojo šienavimo žolė turi būti išvežama iš tvarkomo ploto kompostavimui iki rugpjūčio 1 d. ir antrojo šienavimo – iki rugsėjo 1 d. Nušienauta žolė su invaziniais augalais turi būti sutvarkyta, išvežant ją iš tvarkomo ploto kompostavimui ir (arba) atsinaujinančios energijos panaudojimui (gamybai). Tinkamas žaliosios masės utilizavimas turi būti pagrįstas priėmimo-perdavimo aktu iš kompostavimo aikštelės ir (arba) iš įmonės, kuri gamina ir teikia energiją (šilumą ir karštą vandenį);

3. draudžiama naudoti organines ir mineralines trąšas;

4. gyvulių ganymas melioracijos griovio šlaite yra draudžiamas;

5. pareiškėjas, pasibaigus 5 m. įsipareigojimų laikotarpiui, turi užtikrinti, kad invaziniai augalai buvo sunaikinti.

Įsipareigojimai, kai vykdoma jungtinė veikla:

1. įsipareigojimų laikotarpis 5 metai, teikiant paraišką kasmet;

2. atlikti nurodytus darbus, parenkant ir pritaikant tam tikrus augalų naikinimo būdus ir priemones, kurie bus nustatyti ir detalizuoti atskirų invazinių rūšių grupėms parengtuose Veiksmų planuose, patvirtintuose priemonės įgyvendinimo taisyklėse:

2.1. kasimo darbai (rankinis ir (ar) mechaninis būdai):

2.1.1. jeigu yra parengtas melioracijos statinių rekonstravimo projektas, vadovaujantis Melioracijos techniniu reglamentu MTR 1.05.01:2005 „Melioracijos statinių projektavimas“, patvirtintu Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. sausio 3 d. įsakymu Nr. 3D-1 „Dėl melioracijos techninio reglamento MTR 1.05.01:2005 „Melioracijos statinių projektavimas“ patvirtinimo“;

2.1.2. jeigu darbai atliekami melioracijos reikmėms sureguliuotų upių ar jų ruožų pakrantėse, vadovaujamosi Aprašo numatytais reikalavimais;

2.2. arimas ir (ar) frezavimas), jeigu yra parengtas melioracijos statinių rekonstravimo projektas, vadovaujantis Melioracijos techniniu reglamentu MTR 1.05.01:2005 „Melioracijos statinių projektavimas“, patvirtintu Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. sausio 3 d. įsakymu Nr. 3D-1 „Dėl melioracijos techninio reglamento MTR 1.05.01:2005 „Melioracijos statinių projektavimas“ patvirtinimo“. Jeigu darbai atliekami melioracijos reikmėms sureguliuotų upių ar jų ruožų pakrantėse, vadovaujamosi Aprašo numatytais reikalavimais;

2.3. ravėjimas;

2.4. šienavimas:

2.4.1. pirmąjį šienavimą atlikti nuo birželio 10 d. iki liepos 10 d., jeigu Veiksmų plane nenumatyta kitaip;

2.4.2. antrąjį šienavimą atlikti nuo liepos 25 d. iki rugpjūčio 20 d., jeigu Veiksmų plane nenumatyta kitaip;

2.4.3. pirmojo šienavimo žolė turi būti išvežama iš tvarkomo ploto kompostavimui iki rugpjūčio 1 d. ir antrojo šienavimo – iki rugsėjo 1 d. Nušienauta žolė su invaziniais augalais turi būti sutvarkyta, išvežant ją iš tvarkomo ploto kompostavimui ir (arba) atsinaujinančios energijos panaudojimui (gamybai). Tinkamas žaliosios masės utilizavimas turi būti pagrįstas priėmimo-perdavimo aktu iš kompostavimo aikštelės ir (arba) iš įmonės, kuri gamina ir teikia energiją (šilumą ir karštą vandenį);

3. draudžiama naudoti organines ir mineralines trąšas;

4. gyvulių ganymas melioracijos griovio šlaite yra draudžiamas;

5. pareiškėjas, pasibaigus 5 m. įsipareigojimų laikotarpiui, turi užtikrinti, kad invaziniai augalai buvo sunaikinti.

O14. Koks plotas atitinka reikalavimus?

BŽŪP planui apibrėžta žemės ūkio paskirties žemė

Žemės ūkio paskirties žemė, įskaitant žemės ūkio paskirties plotą ir už jo ribų

Ne žemės ūkio paskirties žemė

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
GAEC08	Minimali žemės ūkio paskirties žemės, skirtos negamybiniam plotams arba objektams, dalis. Minimali ariamosios žemės ūkio lygmeniu, skirtos negamybiniam plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, dalis – bent 4 % Jeigu ūkininkas įsipareigoja ne mažiau kaip 7 % savo ariamosios žemės skirti negamybiniam plotams ar objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, pagal sustiprintą ekologinę sistemą, laikantis 28 straipsnio 5a dalies, dalis, kuri turi būti laikoma kaip atitinkanti šį GAAB standartą, turi neviršyti 3 %. Minimali ariamosios žemės ūkio lygmeniu dalis – 7 %, jei ji taip pat apima tarpinius pasėlius arba azotą kaupiančius pasėlius, auginamus nenaudojant augalų apsaugos produktų, iš kurių 3 % turi būti pūdymui palikta žemė arba negamybiniai objektai. Tarpiniams pasėliams valstybės narės turėtų taikyti 0,3 svorinį koeficientą. Kraštovaizdžio elementų išlaikymas. Draudimas pjauti gyvatvoretis ir medžius paukščių veisimosi ir jauniklių auginimo sezonu. Galimybė taikyti apsaugos nuo invazinių augalų rūšių priemonės
SMR02	1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva 91/676/EEB dėl vandenių apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių: 4 ir 5 straipsniai

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Integruotos kenksmingų organizmų kontrolės (IKOK) bendrieji principai ir jų taikymo reikalavimai, nustatyti Augalų apsaugos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 3D-535 "Dėl Augalų apsaugos plano patvirtinimo" (3 priedo 2.4.11 p.).

Melioracijos reikmėms taip pat naudojamos sureguliuotos upės ar jų ruožai (toliau – sureguliuotos upės). Paviršinių vandens telkinių (tame tarpe ir sureguliuotų upių) ir (ar) jų pakrančių tvarkymo darbų aplinkosaugos reikalavimai yra nustatyti Paviršinių vandens telkinių tvarkymo reikalavimų apraše (toliau – Aprašas), patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. D1-1038 „Dėl Paviršinių vandens telkinių tvarkymo reikalavimų aprašo patvirtinimo“. Atkreipiame dėmesį, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 100 straipsnio 3 dalimi, paviršinių vandens telkinių pakrantės apsaugos juostose draudžiama vykdyti žemės darbus, keisti kranto liniją, reljefą ir žemės paviršių, išskyrus atvejus, kai žemės darbai vykdomi ir (ar) kranto linija, reljefas ar žemės paviršius keičiamas atliekant paviršinių vandens telkinių tvarkymo darbus vadovaujantis Aprašu.

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su intervencine priemone

Intervencinė priemonė viršija IKOK ir VR2 reikalavimus, nes draudžiama skystą mėšlą ir (ar) srutas skleisti arčiau kaip 3 metrus iki melioracijos griovių viršutinių briaunų, draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus, mineralines ir organines trąšas, nustatyti šienavimo ir nušienautos žolės sutvarkymo terminai, draudžiamas gyvulių ganymas.

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

- Taikoma IAKS
 IAKS netaikoma

Skirsnis, kai taikoma IAKS

Išmokos rūšis

- vieneto įkainis remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis
 įskaitant su sandoriais susijusias išlaidas
 vienkartinė išmoka
 fiksuotoji suma

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Mokama kompensacinė metinė išmoka už plotą (Reglamento (ES) 2021/2115 70 str. 4 dalis). Šia kompensacine išmoka kompensuojamos dėl prisiimtų įsipareigojimų patirtos išlaidos ir prarastos pajamos, atsižvelgiant į nustatytas siektinas reikšmes.

Skaičiavimo metodas

Kompensacinių išmokų dydžių apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimas:

Melioracijos griovių ir jų šlaitų būklė gali būti labai skirtinga skirtingose vietose, todėl ir šių šlaitų tvarkymo, naikinant invazinius augalus, sąnaudos priklauso nuo invazinių augalų kiekio ir rūšies, naudojamų technikos, kuro kainų, šlaitų nuolydžio ir pan. Išmokai nustatyti pasirenkami vidutiniai dydžiai.

Išmokų skaičiavimo prielaidos ir rezultatai.

Tam, kad būtų galima kuo tiksliau (nors, suprantama, į visas lokalias sąlygas atsižvelgti neįmanoma) prognozuoti būsimas sąnaudas, reikia apsibrėžti pagrindines jas veikiančias sąlygas ir prielaidas, kuriomis vadovaujamosi nustatant šią išmoką:

-Invazinių augalų naikinimui melioracijos griovių šlaituose reikia dviejų kategorijų darbų:

- 1) vienkartinio invazinių augalų pašalinimo, juos iškasant, išraunant ir pan.;
- 2) vėliau nuolat (ne mažiau kaip 2 kartus per metus) šienaujant melioracijos griovių šlaitus, neleidžiant invaziniams augalams subrandinti sėklų, šalinant juos ir sudarant sąlygas palaipsniui įsivyrauti tik žydinčioms pievoms būdingoms augalų rūšims, kurios išstums nepageidaujamą augmeniją.

-Invazinės rūšys melioracijos grioviuose naikinamos atliekant tam tikrus darbus, imantis tam tikrų priemonių ir vadovaujantis konkrečiai teritorijai parengtu Veiksmų planu.

-Išmokai nustatyti naudojamosi Lietuvoje įgyvendintų konkrečių melioracijos griovių šlaitų tvarkymo, invazinių augalų naikinimo projektų sąnaudų, Lietuvos įmonių internetinių skelbimų panašiams darbams atlikti, užsienio šaltinių (rekomendacijos ir praktikos aprašymas) ir VĮ ŽŪDC 2015–2023 metų duomenimis, atsižvelgus į infliaciją ir oficialų vidutinį valiutų kursą, kur to reikia. Literatūros sąrašas pateikiamas šio aprašymo pabaigoje.

-Metodiniuose dokumentuose nurodoma, kad melioracijos griovio šlaito abiejų pusių 1 km prilygsta 1 ha.

-Aplinkos projektų valdymo agentūros duomenimis, iš visų 16-oje Lietuvos savivaldybių 2021–2023 metais įgyvendintų Sosnovskio barščių naikinimo projektų keturiose jie buvo ir iškasami. Šis iškasimo metodas geriausiai tinka šalia melioracijos griovių esančių invazinių augalų naikinimui, kadangi cheminis purškimas (kuris kitu atveju taip pat rezultatyvus) pakenktų vandens telkiniui. Vilniaus rajono, Alytaus m. ir Šiaulių m. savivaldybėse Sosnovskio barščių iškasimas kainavo nuo 220 Eur/ha iki 506 Eur/ha, vidutiniškai 400 Eur/ha. Šis santykinis vidurkis taikomas toliau skaičiuojant šios intervencinės priemonės išmokos dydį.

-Melioracijos griovio šlaito vieno ha priežiūra (šienavimas) gali kisti nuo 28 Eur/ha iki maždaug 550 Eur/ha. Pripažįstama, kad žolės šienavimo darbai šlaituose kainuoja maždaug 75 proc. daugiau nei lygiose vietose. Vidutinės griovių šlaitų tvarkymo (šienavimo) vieno karto sąnaudos, atsižvelgus į nagrinėtų šaltinių pateikiamas reikšmes, lygios apie 228 Eur/ha. Turint galvoje, kad šienavimas / tvarkymas

numatytas 2 kartus per metus, metinės šienavimo / tvarkymo sąnaudos bus lygios 457 Eur/ha.

-Internetinė apklausa rodo, kad 1 ha susidariusį šieną ar žolę galima išvežti viena atitinkama transporto priemone, kurios kaina lygi apie 1 Eur/km. Įvairių kultūrų ir žolynų auginimo technologijų aprašymuose nurodoma, kad vidutinis šieno ar smulkintos žolės transportavimo atstumas lygus 5-15 km, tačiau šiuo atveju, turint galvoje, kad žaliąją masę gali tekti išvežti į specializuotas kompostavimo aikšteles (vieną iš 53 esamų), taikomas vidutinis 20 km atstumas (20 Eur/ha). Sudėtingesnių žaliųjų atliekų išvežimas savivarčiu ar konteineriu, į kurį tilptų 1 ha žaliosios atliekos, gali kainuoti 100 –200 Eur/kartą. Taigi, taikome vidutinę 85 Eur/ha $((20+150)/2=85)$ vertę, bet, kadangi turi būti šienaujama / tvarkoma 2 kartus per sezoną, metinės žaliosios masės išvežimo sąnaudos lygios 170 Eur/ha.

-Iš viso, sudėjus kasmetinio šienavimo / tvarkymo ir išvežimo sąnaudas, gaunama 627 Eur/ha reikšmė antriesiems – penktiesiems metams.

-Kadangi planuojama taikyti metodą, kai intervencinė priemonė įgyvendinama ir grindžiama rezultatu – kolektyvine (bent dviejų ūkininkų) veikla, atsižvelgiant į gautą rezultatą per 5 metų išsipareigojimų laikotarpį, atsižvelgiama ir į grupės sandorių sąnaudas. Taikomos sandorių sąnaudos lygios metodiniuose dokumentuose siūlomam 20 proc. patirtų sąnaudų dydžiui.

-Vidutinė vienerių metų išmoka, atsižvelgiant į pirmaisiais metais vykdomą invazinių augalų mechaninį naikinimą ir vieną šienavimą / pjovimą (713 Eur/ha), o paskesniais metais jų šienavimą / pjovimą 2 kartus per metus (627 Eur/ha), lygi **644 Eur/ha**. Atsižvelgus į **sandorių sąnaudas**, išmokos dydis prilygsta maždaug **773 Eur/ha**:

	Išlaidos dėl atliekamų mechaninių darbų, įskaitant šienavimą, Eur/ha	Šieno / žaliosios masės išvežimas, Eur/ha	Iš viso, Eur/ha
Pirmieji metai, invazinių augalų iškasimas	400		400
Pirmieji metai, šienavimas / pjovimas	228	85	313
Antrieji metai	457	170	627
Tretieji metai	457	170	627
Ketvirtieji metai	457	170	627
Penktieji metai	457	170	627

	Sandorių sąnaudos, Eur/ha	Iš viso, Eur/ha
Pirmieji metai	143	856
Antrieji metai	125	752
Tretieji metai	125	752
Ketvirtieji metai	125	752
Penktieji metai	125	752
Vidutiniškai per metus	129	773

Verta pažymėti, kad jei vienerių metų invazinių augalų mechaniniam naikinimui skirtų darbų neužtektų ir reikėtų tą patį pakartoti ir antraisiais metais, tai vidutinė išmoka su sandoriais būtų lygi **794 Eur/ha**.

Racionalu daryti prielaidą, jog pajamų iš nušienautos žaliosios masės / šieno pardavimo praktiškai nėra (tokia pačia prielaida buvo vadovaujamas ir Strateginiame plane nustatant kitų panašių priemonių išmokas).

Planuojamos vieneto sumos už intervencinės priemonės, skirtos invazinių augalų rūšių plitimo melioracijos grioviuose naikinimui ir prevencijai, metinės išmokos dydžių (be sandorių) apskaičiavimas:

Rodiklis	
Vertė, EUR/ha	
Pajamos	0
Invazinių augalų iškasimas	400
Šlaitų šienavimas / tvarkymas (vienas kartas)	228
Žaliosios masės išvežimas (vienas kartas)	85
Kompensacinė išmoka	644

Šaltiniai: VšĮ Aplinkos apsaugos politikos centro skaičiavimai pagal VĮ Žemės ūkio duomenų centro (ŽŪDC), Lietuvoje įgyvendintų konkrečių melioracijos griovių šlaitų tvarkymo, Lietuvos įmonių internetinių skelbimų panašiams darbams atlikti, užsienio šaltinių (rekomendacijos ir praktikos) duomenis.

Planuojamos vieneto sumos už intervencinės priemonės, skirtos invazinių augalų rūšių plitimo melioracijos grioviuose prevencijai, metinės išmokos dydžių, įskaitant kolektyvinės (bent dviejų ūkininkų) veiklos sandorių sąnaudas, apskaičiavimas:

Rodiklis	
Vertė, EUR/ha	
Pajamos	0
Invazinių augalų iškasimas	400
Šlaitų šienavimas / tvarkymas (vienas kartas)	228
Žaliosios masės išvežimas (vienas kartas)	85
Sandorių metinės vidutinės sąnaudos	129
Kompensacinė išmoka	773

Šaltiniai: VšĮ Aplinkos apsaugos politikos centro skaičiavimai pagal VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro (VIC), Lietuvoje įgyvendintų konkrečių melioracijos griovių šlaitų tvarkymo, invazinių augalų naikinimo projektų, Lietuvos įmonių internetinių skelbimų panašiams darbams atlikti, užsienio šaltinių (rekomendacijos ir praktikos) duomenis.

Papildomas paaiškinimas

--

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Kokie yra intervencinės priemonės įsipareigojimo (-ų) modeliai?

- pagrįsti rezultatais (su galimybe pasirinkti)
 pagrįsti valdymu (su galimybe pasirinkti)
 mišrūs (pagrįsti valdymu ir rezultatais)

Paaiškinkite paramos gavėjų pareigas ir (arba) galimybes, susijusias su intervencinės priemonės įsipareigojimais

Paramos gavėjų įsipareigojimams bus persvarstomi šiais atvejais, jeigu būtų iš dalies pakeisti nurodyti atitinkami privalomieji reikalavimai ar pareigos (VR), kuriuos turi viršyti įsipareigojimams pagal intervencinę priemonę;

Jeigu paramos gavėjas nesutinka su tokiu pakoregavimu, įsipareigojimas nustoją galioti ir nereikalaujama sumokėtos paramos gražinimo pagal intervencinę priemonę už laikotarpį, kuriuo tas įsipareigojimas galiojo.

Kokia sutarčių trukmė?

Įsipareigojimų trukmė – 5 metai.

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl savanoriškai priimtų atitinkamus privalomus standartus viršijančių įsipareigojimų.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(3)(b) - Išmokos pagal 70 straipsnį, išmokos pagal 72 straipsnį, parama 73 straipsnyje nurodytoms negamybinėms investicijoms, parama EIP veiklos grupių vykdomiems projektams pagal 77 straipsnio 1 dalies a punktą ir LEADER iniciatyvai pagal 77 straipsnio 1 dalies b punktą	80,00%	20,00%	80,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KPmgt1 - kompensacinė išmoka už melioracijos griovio šlaito sutvarkymą	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.31; R.34	Ne
KPmgt2 - kompensacinė išmoka už melioracijos griovio šlaito sutvarkymą (kai vykdoma jungtinė veikla	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.31; R.34	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KPmgt1 - kompensacinė išmoka už melioracijos griovio šlaito sutvarkymą

Kompensacinei išmokai nustatyti naudojamosi Lietuvoje įgyvendintų konkrečių melioracijos griovių šlaitų tvarkymo, Lietuvos įmonių internetinių skelbimų panašiams darbams atlikti, užsienio šaltinių (rekomendacijos ir praktikos aprašymas) ir VĮ ŽŪDC 2015–2023 metų duomenimis, atsižvelgus į infliaciją ir oficialų vidutinį valiutų kursą, kur to reikia.

KPmgt2 - kompensacinė išmoka už melioracijos griovio šlaito sutvarkymą (kai vykdoma jungtinė veikla

Kompensacinei išmokai nustatyti naudojamosi Lietuvoje įgyvendintų konkrečių melioracijos griovių šlaitų tvarkymo, Lietuvos įmonių internetinių skelbimų panašiams darbams atlikti, užsienio šaltinių (rekomendacijos ir praktikos aprašymas) ir VĮ ŽŪDC 2015–2023 metų duomenimis, atsižvelgus į infliaciją ir oficialų vidutinį valiutų kursą, kur to reikia.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KPmgt1 - kompensacinė išmoka už melioracijos griovio šlaito sutvarkymą (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	0,00	0,00	644,00	644,00	644,00	0,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	O.14 (vienetas: Hektarai)	0,00	0,00	0,00	570,00	620,00	670,00	0,00	Suma: 1 860,00 Didžiausia suma: 670,00
KPmgt2 - kompensacinė išmoka už melioracijos griovio šlaito sutvarkymą (kai vykdoma jungtinė veikla	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	0,00	0,00	773,00	773,00	773,00	0,00	

(Dotacija - Vienoda)	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
	O.14 (vienetas: Hektarai)	0,00	0,00	0,00	220,00	270,00	320,00	0,00	Suma: 810,00 Didžiausia suma: 320,00	
IŠ VISO	O.14 (vienetas: Hektarai)	0,00	0,00	0,00	790,00	890,00	990,00	0,00	Suma: 2 670,00 Didžiausia suma: 990,00	
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	0,00	0,00	537 140,00	607 990,00	678 840,00	0,00	1 823 970,00	
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)	0,00	0,00	0,00	451 197,60	510 711,60	570 225,60	0,00	1 532 134,80	
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)									
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)									

ANC(71) - Gamtiniai ar kiti su teritorija susiję apribojimai

KP11ANCs - Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP11ANCs
Intervencijos pavadinimas	Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis
Priemonės rūšis	ANC(71) - Gamtiniai ar kiti su teritorija susiję apribojimai
Bendrasis produkto rodiklis	O.12. Hektarų, už kuriuos skiriama parama už vietoves, kuriose esama gamtinių ar specifinių kliūčių, skaičius, įskaitant lėšų suskirstymą pagal vietovių tipą
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Taip Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: Ne PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje. Vietovės, kuriose, vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsniu, nustatytos gamtinės ar kitos vietovei būdingos kliūtys.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.7	Palaikyti ūkių ekonominį ir aplinkosauginį tvarumą vietovėse, turinčiose gamtinių ir kt. kliūčių	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis
R.7 Papildomos paramos už vietovėse, kuriose esama didesnių poreikių (palyginti su vidurkiu), esančio ploto hektarą procentinė dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Vietovėse, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, didžiausi nenašų žemių plotai, kalvotas reljefas, vyrauja aplinkosauginiu požiūriu jautrios teritorijos, būdingi vertingi kultūriniai kraštovaizdžiai, nemaža dalis žemės ūkio naudmenų nepakankamai naudojama žemės ūkio veiklai. Šiose vietovėse sudėtinga demografinė situacija – mažiausias kaimo gyventojų tankumas, neigiamas kaimo gyventojų natūralus prieaugis, daug pensinio amžiaus gyventojų (SSGG analizė).

Daugiau kaip pusė Lietuvos ūkių savo veiklą vykdo vietovėse, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių. Šių ūkių sukuriama grynoji pridėtinė vertė, tenkanti vienam sąlyginiam darbuotojui, yra mažesnė nei ūkių, vykdančių veiklą vietovėse, kuriose nėra gamtinių ar kitų specifinių kliūčių (SSGG analizė), todėl kompensacinės išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, prisidėtų prie

ūkių, vykdančių veiklą šiose vietovėse, pajamų užtikrinimo (BŽŪP SO1 tikslas).

Intervencinė priemonė skirta paremti ūkininkaujancius vietovėse su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis, kuriose sąlygos ūkininkavimui dėl šiose vietovėse esančių kliūčių yra nepalankios.

Parama, vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsniu, yra numatyta 2 vietovių kategorijoms:

1. ne kalnų vietovėms, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių;
2. kitoms vietovėms, kurioms įtakos turi specifinės kliūtys.

Kompensacinė išmoka skiriama kasmet už reikalavimus atitinkančių žemės ūkio paskirties žemės hektarų vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (didesnio ir mažesnio intensyvumo) ir vietovėse, kuriose esama kitų specifinių kliūčių (intensyvaus karsto ir potvynių užliejamose vietovėse).

Taikant dalinį, t. y. 75 proc., susidarančių papildomų išlaidų ir prarastų pajamų kompensavimą, siekiama paskatinti ūkininkaujancius gamtinių ar kitų specifinių kliūčių turinčiose vietovėse ūkininkavimo veiklą derinti su kitomis veiklomis, aktyviau įsitraukti į veiklas, įgyvendinančias ES Žaliąjį kursą.

Ūkininkaujantiems vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, nustatomos 4 tipų kompensacinės išmokos:

- 1) vietovėms, kuriose esama didesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių;
- 2) vietovėms, kuriose esama mažesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių;
- 3) intensyvaus karsto vietovėms;
- 4) potvynių užliejamoms vietovėms.

Pareiškėjai, dalyvaujantys šioje intervencinėje priemonėje, gali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal šias intervencines priemones: TI05eko1.1 „Veiklos ariamojoje žemėje – Augalų kaita“; TI05eko1.2 „Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai“; TI05eko1.4 „Veiklos ariamojoje žemėje – Sertifikuotos sėklos naudojimas“; TI05eko1.6 „Trumpaamžių medingųjų augalų juostos“; TI05eko1.7 „Daugiamečių žolių juostos“; TI05eko1.8 „Veiklos ariamojoje žemėje – Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos“; TI05eko2 „Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu“; TI05eko3 „Tausojanti vaisių uogų ir daržovių auginimo sistema (NKP)“; TI05eko4 „Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis“; TI05eko5 „Eroduotos žemės keitimas pievomis“; TI05eko6 „Kompleksinė pievų priežiūros schema“ veiklas „Ekstensyvus daugiamečių pievų tvarkymas ganant gyvulius“, „EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas“; TI05eko7 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“; TI05eko11 „Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra“ bei KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“; KP070untž „Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų“, KP07nžt „Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje“ (BŽŪP II ramsčio intervencinės priemonės).

Pareiškėjai, dalyvaujantys šioje intervencinėje priemonėje gali pretenduoti į paramą pagal intervencinę priemonę TI05eko1.5 „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“ su tam tikromis sąlygomis, aprašytomis įgyvendinimo taisyklėse.

Pagal šią intervencinę priemonę kompensacinės išmokos mokamos siekiant paremti ūkininkaujancius vietovėse su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtimis, kuriose sąlygos ūkininkavimui dėl su gamtinėmis kliūtimis susijusių ypatumų yra nepalankios, ir kompensuoti dalį patirtų papildomų išlaidų ir prarastų pajamų. Tai yra esminė takoskyra tarp šios intervencinės priemonės ir kitų intervencinių priemonių.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai:

Fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys aktyvaus žemės ūkio veiklos subjekto reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.4 dalyje, kurių žemės ūkio valda ar jos dalis yra teritorijoje, kuri:

- 1) pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsnio 1 dalies b punktą priskiriama vietovėms, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių;
- 2) pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsnio 1 dalies c punktą priskiriama kitoms vietovėms,

kurioms įtakos turi specifinės kliūtys.

Tinkamumo kriterijai:

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.3.2 ir 4.7.3 dalyse.
2. Tinkamas paramai žemės ūkio paskirties plotas, už kurį mokamos kompensacinės išmokos, nustatytas Strateginio plano 4.1.7 dalyje. Tinkamas paramai plotas susideda iš laukų, kurių mažiausias plotas nustatytas nacionaliniuose teisės aktuose.
3. Tinkamas finansuoti žemės ūkio naudmenų tipas – ariamoji žemė ir pievos, įskaitant daugiameses pievas, esančios vietovėse, nustatytose pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsnį.
4. Turėti ne mažiau kaip 0,3 SG/ha pievų (ganyklų), siekiant gauti paramą už deklaruotas pievas (ganyklas). Ūkiniai gyvūnai turi būti registruoti Ūkinių gyvūnų registre valdytojo ir (ar) partnerio vardu. Vidutinio ūkinių gyvūnų skaičiaus skaičiavimas už atitinkamą laikotarpį nustatomas nacionaliniuose teisės aktuose.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

IAKS intervencinė priemonė, skirta finansuoti dalį patirtų papildomų išlaidų ir prarastų pajamų dėl vietovei nustatytų gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsniu.

Įsipareigojimai:

1. Pareiškėjas įsipareigoja tęsti ūkininkavimą deklaruotame plote, už kurį mokama parama.
2. Pareiškėjas privalo laikytis jo teritorijoje taikomų papildomų ūkinės veiklos apribojimų, nustatytų Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme (intensyvaus karsto vietovėse laikytis tręšimo ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimų).
3. Pareiškėjas visoje valdoje privalo laikytis geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės (GAAB) ir valdymo reikalavimų.
4. Siekiant gauti paramą už deklaruotas pievas (ganyklas), laikytis reikalavimo, nustatyto tinkamumo kriterijų 4 punkte.
5. Įsipareigojimų laikotarpis 1 metai.

O12. Koks plotas atitinka reikalavimus?

Kalnų vietovės (pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsnio 1 dalies a punktą)

Plotai, kuriuose yra gamtinių kliūčių, išskyrus kalnus (pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsnio 1 dalies b punktą)

Vietovės, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių, išskirtos pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsnio ir III priedo nuostatas. Atsižvelgiant į gamtinės kliūties intensyvumą LAU2 (seniūnijos) lygmeniu, kuris vertinamas vidutiniais žemės našumo balais (Vnb) (žemės našumo vertinimo duomenys taikomi nuo 2016 m. sausio 1 d.), šios vietovės suskirstytos į 2 grupes: didesnio ir mažesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių turinčias vietoves. Didesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių vietovėms priskirta 161 seniūnija, kurių $Vnb \leq 32$. Mažesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių vietovėms priskirtos 59 seniūnijos, kurių $33 \leq Vnb \leq 34$.

Vietovių, turinčių didelių gamtinių kliūčių, pasiskirstymas Lietuvoje:

Vietovių klasifikacija	Plotas, ha	% nuo LT žemės ūkio paskirties žemės ploto (2 974 990 ha)	Seniūnijų skaičius
Vietovės su dideliais gamtiniais trūkumais (ANC):	1 025 102	34,46	220

Vietovės, kurių Vnb≤32	696 006	23,4	161
Vietovės, kurių Vnb=[33; 34]	329 096	11,06	59

Vietovių, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių, sąrašai ir žemėlapis įtraukti į 2014-2020 KPP priemonės „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ aprašymą (<https://zum.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/kaimo-pletra/lietuvos-kaimo-pletros-2014-2020-m-programa/programa-2>).

Plotai, kuriuose esama kitokių vietovei būdingų kliūčių (pagal Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 32 straipsnio 1 dalies c punktą)

Kitos vietovės, kurioms įtakos turi specifinės kliūtys, yra labai svarbios aplinkosaugos požiūriu, todėl žemės ūkio veikla ir kraštovaizdžio tvarkymas turi tam tikrų specifinių savybių. Vietovių, kuriose esama kitų specifinių kliūčių, kategorijai Lietuvoje priskiriamos:

- intensyvaus karsto vietovės, kuriose dėl gipso tirpimo formuojasi požeminės tuštumos, o žemės paviršiuje aptinkamos senos ir atsiranda naujos karstinės formos – smegduobės. Šios Lietuvos teritorijos išsiskiria savita geologine sandara, geologiniais reiškiniais, būdingu karstiniu kraštovaizdžiu. Karstinio proceso pažeistoje žemėje susidaro nepalankios sąlygos intensyviai žmogaus veiklai dėl per smegduobes į požeminį vandenį lengvai patenkančių organinių ir mineralinių trąšų, pesticidų ir kt.

Intensyvaus karsto vietovėms priskirtos seniūnijos, kuriose paviršiniai karstiniai dariniai būdingi daugiau kaip 25 proc. seniūnijos žemės ūkio paskirties žemės ploto.

Išskirtos 7 seniūnijos: Pasvalio r. sav. (Pasvalio miesto seniūnija, Pasvalio seniūnija, Pumpėnų seniūnija, Krinčino seniūnija) ir Biržų r. sav. (Pabiržės seniūnija, Pačeriaukštės seniūnija, Širvėnos seniūnija).

- potvynių užliejamos vietovės – Nemuno deltos regionas, per kurį eina Arkties–Europos–Afrikos paukščių migracijos kelias, migruoja įvairios šikšnosparnių bei drugių rūšys. Migruojantiems paukščiams ši teritorija yra ne tik poilsio, maitinimosi, bet ir perėjimo vieta. Nemuno deltoje užfiksuota 15 augalų rūšių ir augalų bendrijų, įrašytų į Raudonąją knygą.

Potvynių užliejamoms vietovėms priskirtos teritorijos, kuriose užliejami žemės ūkio paskirties plotai būna visiškai apsemti, t. y. užima daugiau kaip 40 proc. seniūnijos žemės ūkio paskirties žemės ploto, įvertinus 10 proc. potvynio tikimybę.

Išskirtos 4 seniūnijos: Šilutės r. sav. (Rusnės seniūnija, Kintų seniūnija) ir Pagėgių sav. (Stoniškių seniūnija, Lumpėnų seniūnija).

Vietovių, kuriose esama kitų specifinių kliūčių, ribos nustatytos LAU2 (seniūnijos) lygmeniu.

Lietuvoje intensyvaus karsto vietovės (66 180 ha) sudaro apie 2,22 proc. viso žemės ūkio paskirties ploto (2 974 990 ha), potvynių užliejamose vietovės (25 223 ha) sudaro apie 0,85 proc. viso žemės ūkio paskirties ploto.

Vietovių, kuriose esama kitų specifinių kliūčių, sąrašai ir žemėlapiai įtraukti į 2014-2020 KPP priemonės „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ aprašymą (<https://zum.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/kaimo-pletra/lietuvos-kaimo-pletros-2014-2020-m-programa/programa-2>).

Visi plotai, kuriuose esama gamtinių ar kitokių būdingų kliūčių

Kita

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Išmokos rūšis

- vieneto įkainis remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis
 įskaitant su sandoriais susijusias išlaidas
 vienkartinė išmoka
 fiksuotoji suma

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Kompensacinė išmoka paramos gavėjams kompensuojama dalis patirtų papildomų išlaidų ir prarastų pajamų dėl atitinkamoje vietovėje esančių gamtinių ir kitų specifinių vietovei būdingų kliūčių (71 str. 4 d.).

Pajamų ir išlaidų skirtumą įtakoja gamtinių kliūčių intensyvumas ir ūkio dydis, todėl nustatant kompensacinę išmoką, jis diferencijuojamas priklausomai nuo gamtinių kliūčių specifikos ir ūkio dydžio.

Siekiant, kad būtų išvengta perkompensavimo, pajamų ir išlaidų skirtumas nustatomas, atsižvelgiant ir į ūkininkaujančių gautas subsidijas, išskyrus subsidijas už ūkininkavimą vietovėse, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių.

- Vietovės, kuriose esama **didesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių** (seniūnijos, kurių $V_{nb} \leq 32$).

Kompensacinės išmokos dydis nustatytas palyginus ūkių patirtas prarastas pajamas ir papildomas išlaidas vietovėse, kuriose esama didesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių, su vietovėmis, kuriose gamtinių kliūčių nėra.

Siekiant išvengti perkompensavimo, kompensuojama 75 proc. susidarančių papildomų išlaidų ir prarastų pajamų, nustatytas kompensacinės išmokos dydis – 48 Eur/ha.

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Ūkio pajamos gamtinių kliūčių neturinčiose vietovėse	988
Ūkio pajamos vietovėse, kuriose esama didesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių	785
Pajamų skirtumas	203
Ūkio išlaidos gamtinių kliūčių neturinčiose vietovėse	733
Ūkio išlaidos vietovėse, kuriose esama didesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių	593
Išlaidų skirtumas	140
Pajamų ir išlaidų skirtumas	63

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras 2018, 2019, 2020 m. duomenis.

Remiantis statistiniais duomenimis, dėl objektyvių priežasčių vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių

kliūčių (išskyrus kitas specifines kliūtis), stambūs augalininkystės ūkiai (virš 200 ha) gauna 2,1 karto daugiau bendrojo pelno (neįskaitant subsidijų ir išlaidų amortizacijai) iš hektaro, o žolėdžius gyvulius auginančiuose ūkiuose bendrojo pelno (neįskaitant subsidijų ir išlaidų amortizacijai) iš hektaro skirtumas ūkiuose virš 200 ha didesnis tik apie 18 proc. Siekiant labiau remti smukius ūkius ir įgyvendinant Žaliojo kurso tikslus skatinti kuo daugiau ariamosios žemės skirti pievoms ir ganykloms, ariamosios žemės plotas, viršijantis 200 ha, yra remiamas 50 proc., nustatytas 24 Eur/ha kompensacinės išmokos dydis.

Bendrasis pelnas (neįskaitant subsidijų ir nusidėvėjimo) pagal ūkio tipą ir dydį vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (išskyrus kitas specifines kliūtis) (Eur/ha)

Ūkio tipas	Ūkio dydis, ha	
	iki 200	>= 200
Javų, rapsų	86	213
Žolėdžių gyvulių	57	67

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras 2020 m. duomenis.

Atsižvelgiant į tai, kad kompensacinės išmokos ariamojoje žemėje yra diferencijuojamos, vietovėms, kuriose esama didesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių, nustatytas vidutinis kompensacinės išmokos dydis - 44,98 Eur/ha. Vidutinės kompensacinės išmokos dydis apskaičiuotas naudojantis svartinio vidurkio skaičiavimo metodika, laikant, kad kasmet bus remiama: ariamosios žemės plotų (iki 200 ha) – 218 000 ha, mokant 48 Eur/ha kompensacinę išmoką; ariamosios žemės plotų (virš 200 ha) – 50 000 ha, mokant 24 Eur/ha kompensacinę išmoką; pievų (ganyklų) – 129 000 ha, mokant 48 Eur/ha kompensacinę išmoką.

- Vietovės, kuriose esama **mažesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių** (seniūnijos, kurių $33 \leq V_{nb} \leq 34$).

Kompensacinės išmokos dydis nustatytas palyginus ūkių patirtas prarastas pajamas ir papildomas išlaidas vietovėse, kuriose esama mažesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių, su vietovėmis, kuriose gamtinių kliūčių nėra.

Siekiant išvengti perkompensavimo, kompensuojama 75 proc. susidarančių papildomų išlaidų ir prarastų pajamų, nustatytas kompensacinės išmokos dydis – 32 Eur/ha.

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Ūkio pajamos gamtinių kliūčių neturinčiose vietovėse	988
Ūkio pajamos vietovėse, kuriose esama mažesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių	855
Pajamų skirtumas	133
Ūkio išlaidos gamtinių kliūčių neturinčiose vietovėse	733
Ūkio išlaidos vietovėse, kuriose esama mažesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių	642
Išlaidų skirtumas	91
Pajamų ir išlaidų skirtumas	42

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras 2018, 2019, 2020 m. duomenis.

Remiantis statistiniais duomenimis, dėl objektyvių priežasčių vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių

kliūčių (išskyrus kitas specifines kliūtis), stambūs augalininkystės ūkiai (virš 200 ha) gauna 2,1 karto daugiau bendrojo pelno (neįskaitant subsidijų ir išlaidų amortizacijai) iš hektaro, o žolėdžius gyvulius auginančiuose ūkiuose bendrojo pelno (neįskaitant subsidijų ir išlaidų amortizacijai) iš hektaro skirtumas ūkiuose virš 200 ha didesnis tik apie 18 proc. Todėl, siekiant labiau remti smukius ūkius ir, įgyvendinant Žaliojo kurso tikslus skatinti kuo daugiau ariamosios žemės skirti pievoms ir ganykloms, ariamosios žemės plotas, viršijantis 200 ha, yra remiamas 50 proc., nustatytas 16 Eur/ha kompensacinės išmokos dydis.

Bendrasis pelnas (neįskaitant subsidijų ir nusidėvėjimo) pagal ūkio tipą ir dydį vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (išskyrus kitas specifines kliūtis) (Eur/ha)

Ūkio tipas	Ūkio dydis, ha	
	iki 200	>= 200
Javų, rapsų	86	213
Žolėdžių gyvulių	57	67

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras 2020 m. duomenis.

Atsižvelgiant į tai, kad kompensacinės išmokos ariamojoje žemėje yra diferencijuojamos, vietovėms, kuriose esama mažesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių, nustatytas vidutinis kompensacinės išmokos dydis – 29,70 Eur/ha. Vidutinės kompensacinės išmokos dydis apskaičiuotas naudojantis svertinio vidurkio skaičiavimo metodika, laikant, kad kasmet bus remiama: ariamosios žemės plotų (iki 200 ha) – 128 000 ha, mokant 32 Eur/ha kompensacinę išmoką; ariamosios žemės plotų (virš 200 ha) – 32 500 ha, mokant 16 Eur/ha kompensacinę išmoką; pievų (ganyklų) – 66 000 ha, mokant 32 Eur/ha kompensacinę išmoką.

- Vietovės, kurioms įtakos turi kitos specifinės kliūtys (**intensyvaus karsto vietovės**).

Kompensacinės išmokos dydis nustatytas palyginus ūkių patirtas prarastas pajamas ir papildomas išlaidas vietovėse, kurioms įtakos turi kitos specifinės kliūtys, t. y. intensyvaus karsto vietovėse, su aukšto žemės ūkio naudmenų našumo vietovėmis, kuriose specifinių kliūčių nėra. Toks palyginimo būdas buvo pasirinktas todėl, kad intensyvaus karsto vietovės pasižymi aukštu žemės ūkio naudmenų našumu ir palyginimas su visomis specifinių kliūčių neturinčiomis vietovėmis nesudaro objektyvaus pagrindo pajamų ir išlaidų skirtumui nustatyti.

Siekiant išvengti perkompensavimo, kompensuojama 75 proc. susidarančių papildomų išlaidų ir prarastų pajamų, nustatytas kompensacinės išmokos dydis – 20 Eur/ha.

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Ūkio pajamos aukšto žemės ūkio naudmenų našumo vietovėse, kuriose specifinių kliūčių nėra	1 348
Ūkio pajamos intensyvaus karsto vietovėse	1 166
Pajamų skirtumas	182
Ūkio išlaidos aukšto žemės ūkio naudmenų našumo vietovėse, kuriose specifinių kliūčių nėra	897
Ūkio išlaidos intensyvaus karsto vietovėse	741
Išlaidų skirtumas	156
Pajamų ir išlaidų skirtumas	26

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras 2018, 2019, 2020 m. duomenis.

Vietovėse, kuriose esama kitų specifinių kliūčių, dėl santykinai mažo kompensacinės išmokos dydžio, diferencijavimas, atsižvelgiant į ūkio dydį ir tipą, netaikomas.

- Vietovės, kurioms įtakos turi kitos specifinės kliūtys (**potvynių užliejamos vietovės**).

Kompensacinės išmokos dydis nustatytas palyginus ūkių patirtas prarastas pajamas ir papildomas išlaidas vietovėse, kurioms įtakos turi kitos specifinės kliūtys t. y. potvynių užliejamose vietovėse, su vietovėmis, kuriose specifinių kliūčių nėra.

Siekiant išvengti perkompensavimo, kompensuojama 75 proc. susidarančių papildomų išlaidų ir prarastų pajamų, nustatytas kompensacinės išmokos dydis – 20 Eur/ha.

Rodikliai	Vertė, EUR/ha
Ūkio pajamos specifinių kliūčių neturinčiose vietovėse	988
Ūkio pajamos potvynių užliejamose vietovėse	958
Pajamų skirtumas	30
Ūkio išlaidos specifinių kliūčių neturinčiose vietovėse	733
Ūkio išlaidos potvynių užliejamose vietovėse	730
Išlaidų skirtumas	3
Pajamų ir išlaidų skirtumas	27

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras 2018, 2019, 2020 m. duomenis.

Vietovėse, kuriose esama kitų specifinių kliūčių, dėl santykinai mažo kompensacinės išmokos dydžio, diferencijavimas, atsižvelgiant į ūkio dydį ir tipą, netaikomas.

Skaičiavimo metodas

Kompensacinių išmokų dydžių apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinių išmokų dydžių nustatymui buvo remtasi VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenimis.

Pagrindiniai išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų faktiniai duomenys (2018–2020 m.), imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinė išmoka ūkininkaujantiems vietovėse, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, skiriama kompensuoti dėl atitinkamoje vietovėje esančių gamtinių ar kitų vietovei būdingų kliūčių paramos gavėjų patirtą dalį papildomų išlaidų ir prarastų pajamų. Kompensacinės išmokos dydis nustatytas palyginus ūkininkų ūkiuose patirtas prarastas pajamas ir papildomas išlaidas gamtinių ir kitų specifinių kliūčių neturinčiose vietovėse ir vietovėse, kurioms įtakos turi gamtinės ar kitos specifinės kliūtys.

Papildomas paaiškinimas

Papildomo paaiškinimo nėra.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Netaikoma

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 13 dalis

Paaaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 13 dalies nuostatas („Žalioji dėžė“), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl biofizikinių ypatybių arba dėl tam tikros specifinės kliūtis, kuri yra gamtinė ir nepriklauso nuo žmogaus valios. Šie gamtiniai suvaržymai būdingi vietovėms, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, kaip ribojantys žemės ūkio veiklą: žema temperatūra, nepalanki dirvožemio tekstūra ir paplitęs akmenuotumas, blogas dirvožemio drenažas ir blogos dirvožemio savybės, periodinis teritorijų užliejimas, karsto reiškiniai ir jų padariniai. Parama nedaro prekybos iškraipiančio poveikio ar poveikio gamybai.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(3)(a) - Išmokos už gamtines ar kitokias vietovei būdingas kliūtis pagal 71 straipsnį	65,00%	20,00%	65,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP11ANCs 1 - Už ūkininkavimą vietovėse, kuriose esama didesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(a)-LT-65,00%	Vidutinė		R.4; R.7	Ne
KP11ANCs 2 - Už ūkininkavimą vietovėse, kuriose esama mažesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(a)-LT-65,00%	Vidutinė		R.4; R.7	Ne
KP11ANCs 3 - Už ūkininkavimą intensyvaus karsto vietovėse	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(a)-LT-65,00%	Vienoda		R.4; R.7	Ne
KP11ANCs 4 - Už ūkininkavimą potvynių užliejamose vietovėse	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(a)-LT-65,00%	Vienoda		R.4; R.7	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP11ANCs 1 - Už ūkininkavimą vietovėse, kuriose esama didesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių

Papildomų paaiškinimų nėra

KP11ANCs 2 - Už ūkininkavimą vietovėse, kuriose esama mažesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių

Papildomų paaiškinimų nėra

KP11ANCs 3 - Už ūkininkavimą intensyvaus karsto vietovėse

Papildomų paaiškinimų nėra

KP11ANCs 4 - Už ūkininkavimą potvynių užliejamose vietovėse

Papildomų paaiškinimų nėra

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP11ANCs 1 - Už ūkininkavimą vietovėse, kuriose esama didesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)			44,98	44,98	44,98	44,98		

(Dotacija - Vidutinė)	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.12 (vienetas: Hektarai)			397 000,00	397 000,00	397 000,00	397 000,00		Suma: 1 588 000,00 Didžiausia suma: 397 000,00
KP11ANCs 2 - Už ūkininkavimą vietovėse, kuriose esama mažesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)			29,70	29,70	29,70	29,70		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.12 (vienetas: Hektarai)			226 500,00	226 500,00	226 500,00	226 500,00		Suma: 906 000,00 Didžiausia suma: 226 500,00
KP11ANCs 3 - Už ūkininkavimą intensyvaus karsto vietovėse (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)			20,00	20,00	20,00	20,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.12 (vienetas: Hektarai)			60 000,00	60 000,00	60 000,00	60 000,00		Suma: 240 000,00 Didžiausia suma: 60 000,00
KP11ANCs 4 - Už ūkininkavimą potvynių užliejamose vietovėse (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)			20,00	20,00	20,00	20,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								

	O.12 (vienetas: Hektarai)			18 000,00	18 000,00	18 000,00	18 000,00		Suma: 72 000,00 Didžiausia suma: 18 000,00
IŠ VISO	O.12 (vienetas: Hektarai)			701 500,00	701 500,00	701 500,00	701 500,00		Suma: 2 806 000,00 Didžiausia suma: 701 500,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)			26 144 000,00	26 144 000,00	26 144 000,00	26 144 000,00		104 576 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)			21 176 640,00	21 176 640,00	21 176 640,00	21 176 640,00		84 706 560,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								

ASD(72) - Konkrečiai teritorijai būdingi tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumai

KP06ntm - Parama „Natura 2000“ miškuose

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP06ntm
Intervencijos pavadinimas	Parama „Natura 2000“ miškuose
Priemonės rūšis	ASD(72) - Konkrečiai teritorijai būdingi tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumai
Bendrasis produkto rodiklis	O.13. Hektarų, už kuriuos skiriama parama pagal „Natura 2000“ arba Direktyvą 2000/60/EB, skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Taip Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: Ne PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje. „Natura 2000“ tinklo miško teritorijos, kurioms suteiktas paukščių apsaugai svarbių teritorijų statusas (PAST) pagal Paukščių direktyvą 2009/147/EB ir buveinių apsaugai svarbių teritorijų statusas (BAST) pagal Buveinių direktyvą 92/43/EEB, arba už „Natura 2000“ ribų esančios kitos gamtinio požiūriu vertingos miško teritorijos, išskirtos vadovaujantis Buveinių direktyvos 92/43/EEB 10 straipsnio nuostatomis, kuriose nustatyta Europos bendrijos svarbos paukščių rūšių, išvardintų Paukščių direktyvos 2009/147/EB I priede, veisimosi vieta.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu
SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje
SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką
SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
d.1	Didinti ŠESD absorbciją skatinant miškų veisimą	Vidutinis	Taip
f.2	Gerinti su žemės ūkiu ir miškais susijusių buveinių būklę	Aukštas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu
R.7 Papildomos paramos už vietovėse, kuriose esama didesnių poreikių (palyginti su vidurkiu), esančio ploto hektarų procentinė dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos
Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinė priemonė skirta sušvelninti ES teisės aktuose nustatytų aplinkos apsaugos standartų laikymosi padarinius bei atlyginti už tam tikrų reikalavimų, kurie viršija geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartus vietovėse, kuriose nustatyti aplinkosaugos apribojimai yra susiję su Paukščių direktyvos 2009/147/EB ir Buveinių direktyvos 92/43/EEB įgyvendinimu, vykdymą.

„Natura 2000“ tinklą Lietuvoje sudaro teritorijos, kurioms suteiktas paukščių apsaugai svarbių teritorijų (PAST) statusas pagal Paukščių direktyvą 2009/147/EB ir teritorijos, atitinkančios buveinių apsaugai svarbių teritorijų (BAST) atrankos kriterijus pagal Buveinių direktyvą 92/43/EEB. „Natura 2000“ teritorijos atrinktos pagal nacionalinius atrankos kriterijus ir integruotos į nacionalinę saugomų teritorijų sistemą. Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos (VSTT) duomenimis (2022 m.), PAST tinklą Lietuvoje sudaro 85 vietovės. BAST – 550 vietovių.

„Natura 2000“ miškuose PAST sudaro 365,8 tūkst. ha, „Natura 2000“ miškuose BAST sudaro 521, 2 tūkst. ha, PAST ir BAST miškuose, įvertinus persidengimą sudaro 589,1 tūkst. ha (Miškų kadastro duomenys, 2022 m.). 267,4 tūkst. ha plotui taikomi miško veiklos apribojimai.

Ūkinė veikla „Natura 2000“ teritorijose reguliuojama skirtingai, priklausomai nuo to, kokios Europos Bendrijos svarbos rūšys ir buveinės randamos vietovėje. Tai įgyvendinama nustatant būtinas apsaugos priemones, kaip yra numatyta Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme. Praktinę apsaugos reikalavimų įgyvendinimo tvarką numato Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. gegužės 25 d. nutarimas Nr. 614.

„Natura 2000“ teritorijose, kurios patenka į draustinius, valstybinius parkus ir jų funkcines bei apsaugos zonas, miškų ūkinę veiklą reglamentuoja Miškų įstatymas. Šis įstatymas numato miškų priskyrimą atitinkamoms miškų grupėms (I, II, III ar IV), atsižvelgiant į miško apsauginės funkcijos svarbą. Konkretūs miškų priskyrimo miškų grupėms reikalavimai nustatyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugsėjo 26 d. nutarimu Nr. 1171 “Dėl miškų priskyrimo miškų grupėms tvarkos aprašo ir miškų priskyrimo miškų grupėms normatyvų patvirtinimo”. Miško kirtimų taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. sausio 27 d. įsakymu Nr. D1-79 “Dėl miško kirtimo taisyklių patvirtinimo”, numatytos konkrečios taisyklės dėl įvairių rūšių miško kirtimų. Miškų ūkio veiklą biosferos poligonuose, kai kuriuose draustiniuose papildomai reglamentuoja individualūs šių teritorijų nuostatai. Individualios apsaugos sutartys su privačių miškų savininkais dėl miško naudojimo apribojimų, vidiniai miškotvarkos projektai, saugomų teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai bei kitų teisės aktų nuostatos galės būti alternatyviomis apsaugos priemonėmis, siekiant išsaugoti Europinės svarbos natūralias buveines ir rūšis.

Kitoms Lietuvoje nustatytoms gamtiniu požiūriu vertingoms teritorijoms priskiriami už „Natura 2000“ teritorijos ribų esantys miškai kaip gamtinio karkaso teritorijos, svarbios rūšių migracijai, populiacijų stabilumui išlaikyti. Parama būtų teikiama išimtinai už šiuose miškuose esančių Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių, įtrauktų į Paukščių direktyvos I priedą, išsaugojimą.

Teritorijų plotai su specifiniais apribojimais aplink Europos Bendrijos svarbos paukščių rūšių lizdus nustatomi vadovaujantis nacionaliniais teisės aktais ir privalomi visiems miško savininkams. Vadovaujantis Miško kirtimų taisyklėmis, pagrindiniai miško kirtimai draudžiami aplink saugomų paukščių rūšių lizdavietes, atskiroms paukščių rūšims nustatytu laikotarpiu (žiema – ruduo), ribojami kiti kirtimai ir medienos ištraukimas.

Duomenys apie Europos Bendrijos svarbos paukščių lizdavietes renkami vykdant valstybinę miškų inventorizaciją, biologinės įvairovės tyrimus, stebėseną ir kaupiami Miškų kadastro integruotoje informacinėje sistemoje (MKIIS) ir Saugomų rūšių informacinėje sistemoje (SRIS). Teritorijos plotas, kuriame taikomi miško ūkinės veiklos apribojimai aplink Europos Bendrijos svarbos paukščių lizdavietes ne „Natura 2000“ teritorijose užima apie 14,3 tūkst. ha, t. y. tik 1,69 proc. „Natura 2000“ tinklo (VSTT 2022 m. duomenimis, 841 903 ha) ir neviršija 5 proc. „Natura 2000“ teritorijų, kaip nustatyta Reglamento (ES) 2021/2115 72 str. 3 d. b) p.

Siekiant įgyvendinti šią intervencinę priemonę, parama skiriama kasmet už kiekvieną miško ploto hektarą, esantį „Natura 2000“ teritorijoje arba kitoje gamtiniu požiūriu vertingoje teritorijoje, kurioje nustatyta Europos bendrijos svarbos paukščių rūšių, išvardintų Paukščių direktyvos 2009/147/EB I priede, veisimosi vieta. Kompensacine išmoka siekiama kompensuoti šiose vietovėse dėl Paukščių direktyvos 2009/147/EB ir Buveinių direktyvos 92/43/EEB privalomų reikalavimų įgyvendinimo patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas.

Strateginio plano įgyvendinimas glaudžiai susijęs su pagrindiniais šalies ir tarptautiniais strateginiais dokumentais, nustatančiais aplinkosaugos ir darnaus vystymosi tikslus bei uždavinius, o taip pat su planais ir programomis, numatančiomis veiksmus ir priemones strateginių tikslų įgyvendinimui. „NATURA 2000“ prioritetinių veiksmų programa (PVP), skirta įgyvendinti Lietuvoje 2021–2027 m. daugiamečių finansinės programos laikotarpiu, numato prioritetines priemones ir finansavimo poreikį „Natura 2000“ teritorijoms. Intervencinė priemonė buvo finansuojama Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai lėšomis 2014–2020 metų laikotarpiu. Tęsiant finansavimą ir skiriant kompensacines išmokas už ūkinės veiklos apribojimus miškuose esančiose „Natura 2000“ teritorijose ar kitose gamtiniu požiūriu vertingose teritorijose, bus tiesiogiai sprendžiamos biologinės įvairovės apsaugos problemos, susijusios su biologinės įvairovės išsaugojimu ir jos geros apsaugos būklės užtikrinimu (koncentruojantis į tikslines vertingas teritorijas ir rūšis bei didinant miškų ūkio indėlį), užtikrinama gera gamtinių vertybių apsaugos būklė, prisidedama prie vertingų kraštovaizdžio struktūros dalių dalinio išlaikymo, gerinama CO₂ absorbcija miško biomasėje, kuri tiesiogiai įtakoja ŠESD išmetimų mažinimą, remiami privačių miškų valdytojai „Natura 2000“ tinklo teritorijose ar kitose gamtiniu požiūriu vertingose teritorijose, kuriose esantiems miškams taikomi aplinkosaugos apribojimai.

Intervencine priemone bus užtikrintas veiklos tęstinumas ir tvarumas ūkiuose, palaikant tinkamą ūkių pajamų lygį, (BŽŪP SO1 tikslas) bei prisidedama prie BŽŪP SO4 ir SO6 tikslų.

Intervencinė priemonė prisidės prie Žaliojo kurso tikslo išsaugoti natūralias gamtines buveines, augalų ir gyvūnų rūšis ir jų buveines „Natura 2000“ teritorijose ar kitose gamtiniu požiūriu vertingose teritorijose.

Pareiškėjai, siekiantys gauti kompensacines išmokas pagal šią intervencinę priemonę, negali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal BŽŪP I ramsčio intervencines priemones (tiesiogines išmokas ir ekologines sistemas) ir pagal BŽŪP II ramsčio intervencines priemones.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai:

Privačių miškų valdytojai ir (ar) privačių miškų valdytojų asociacijos, tvarkantys ir naudojančios miško plotą vietovėse, kuriose ūkininkavimui taikomos specifinės sąlygos, susidariusios dėl Paukščių direktyvos 2009/147/EEB ir (ar) Buveinių direktyvos 92/43/EEB įgyvendinimo.

Tinkamumo kriterijai:

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.3.2 ir 4.7.3 dalyse.
2. Miško teritorija turi būti įtraukta į Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastrą kaip miško žemė.
3. Tinkamas paramai miško valdos plotas, esantis „Natura 2000“ ar kitoje gamtiniu požiūriu vertingoje teritorijoje (Buveinių direktyvos 92/43/EEB 10 straipsnis), turi būti ne mažesnis kaip 0,5 ha.
4. „Natura 2000“ miškų teritorijoje esančioje valdoje ar jos dalyje turi būti aptinkama Europos bendrijos svarbos miško buveinė (9010 *vakarų taiga, 9020 *plačialapių ir mišrūs miškai, 9050 žolių turtingi eglynai, 9060 spygliuočių miškai ant fluvio-glacialinių ozų, 9080 *pelkėti lapuočių miškai, 9160 skroblynai, 9180 *griovų ir šlaitų miškai, 9190 sausieji ažuolynai, 91D0 *pelkiniai miškai, 91E0 aliuviniai miškai, 91F0 paupių guobynai, 91T0 kerpiniai pušynai) ir (ar) potenciali buveinė ir (arba) nustatyta Europos bendrijos svarbos rūšies radavietė ar jos buveinė.
5. Gamtiniu požiūriu vertingoje teritorijoje, esančioje miško valdoje ar jos dalyje, turi būti nustatyta Europos bendrijos svarbos paukščių rūšių, įtrauktų į Paukščių direktyvos 2009/147/EEB I priedą, lizdavietė.
6. Deklaruotame miško plote turi būti taikomas bent vienas iš apribojimų, nustatytų įsipareigojimų 1 punkte.
7. Netinkami paramai deklaruojami miško plotai: didesnės nei 0,1 ha proskynos (išvalytas miško plotas) ir visi platesni nei 4 m pločio keliai ir (ar) grioviai.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

IAKS intervencinė priemonė, skirta kompensuoti patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas dėl veiklos apribojimų, susijusių su Paukščių direktyvos 2009/147/EB ir Buveinių direktyvos 92/43/EEB įgyvendinimu.

Įsipareigojimai:

1. Pareiškėjas privalo tvarkyti miško teritoriją laikydamasis Miškų įstatymo ir kitų miškų ūkio veiklą reglamentuojančių teisės aktų nuostatų bei jo teritorijoje taikomų papildomų apribojimų, susijusių su Paukščių direktyvos 2009/147/EB ir Buveinių direktyvos 92/43/EEB įgyvendinimu, nustatytų Saugomų teritorijų įstatyme, Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme, saugomos teritorijos nuostatuose, apsaugos reglamentuose, saugomos teritorijos planavimo dokumentuose, apsaugos sutartyse su privačių miškų savininkais, vidiniuose miškotvarkos projektuose ar kitų veiklą saugomojoje teritorijoje, nustatytoje gamtiniu požiūriu vertingoje teritorijoje, reglamentuojančių teisės aktų nuostatuose, iš kurių bent vienas yra:

1.1. draudimas vykdyti pagrindinius miško kirtimus arba leidžiama vykdyti nedidelio intensyvumo atrankinius kirtimus (leidžiant iškirsti ne daugiau kaip 10 proc. medyno tūrio per 10 m. medynę, kuris pasiekęs IV grupės miškams taikomą kirtimų amžių);

1.2. ugdomųjų miško kirtimų draudimas;

1.3. plynose pagrindinių miško kirtimų biržėse turi būti paliekamas papildomas skaičius neiškirstų žalių medžių:

1.3.1. didesnėse kaip 1 ha biržėse paliekami ne mažiau kaip 7 gyvi medžiai 1 ha (iš kurių ne mažiau kaip 3 būtų senesni arba storesni negu vidutiniai medžiai medynė) ir ne mažiau kaip 3 negyvi storesnio kaip 20 cm skersmens 1,3 m aukštyje medžiai 1 ha (jeigu tokių medžių nėra, reikia palikti atitinkamą kiekį stuobrių);

1.3.2. 0,5–1 ha dydžio biržėse paliekami ne mažiau kaip 3 gyvi medžiai (iš kurių ne mažiau kaip 2 būtų senesni arba storesni medžiai negu vidutiniai medžiai medynė) ir ne mažiau kaip 2 negyvi storesnio kaip 20 cm skersmens 1,3 m aukštyje medžiai (jeigu tokių medžių nėra, reikia palikti atitinkamą kiekį stuobrių);

1.4. sanitariniais miško kirtimais negali būti iškertami visi džiūstantys ar išdžiūvę medžiai.

2. Įsipareigojimų laikotarpis 1 metai.

O13. Koks plotas atitinka reikalavimus?

Tinklui „Natura 2000“ priskirtas žemės ūkio paskirties plotas

Tinklui „Natura 2000“ priskirtas miško plotas

Kitos nustatytos gamtos apsaugos teritorijos, kuriose esantiems ūkiams ar miškams taikomi aplinkosaugos apribojimai, kuriais prisidedama prie Direktyvos 92/43/EEB 10 straipsnio įgyvendinimo

Į upės baseino valdymo planus įtraukti žemės ūkio paskirties žemės plotai (Vandens pagrindų direktyva)

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
SMR03	2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos: 3 straipsnio 1 dalis, 3 straipsnio 2 dalies b punktas, 4 straipsnio 1, 2 ir 4 dalys
SMR04	1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos: 6 straipsnio 1 ir 2 dalys

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas;

Lietuvos Respublikos miškų įstatymas;
Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas;
Bendrieji buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“;
Miško kirtimų taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. sausio 27 d. įsakymu Nr. D1-79 „Dėl miško kirtimo taisyklių patvirtinimo“;
Gamtinių ir kompleksinių draustinių nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. balandžio 2 d. nutarimu Nr. 318 „Dėl Gamtinių ir kompleksinių draustinių nuostatų patvirtinimo“;
Saugomų teritorijų planavimo dokumentai, nuostatai, apsaugos reglamentai ar apsaugos sutartys su privačių miškų savininkais, vidiniai miškotvarkos projektai.

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su intervencine priemone

Kompensacinės išmokos skiriamos, jei nustatytas bent vienas iš ūkinės veiklos apribojimų:

1. uždrausta vykdyti pagrindinius miško kirtimus arba leidžiami nedidelio intensyvumo pagrindiniai atrankiniai kirtimai (leidžiant iškirsti ne daugiau kaip 10 proc. medyno tūrio per 10 m. medyne, kuris pasiekęs IV grupės miškams taikomą kirtimų amžių);

2. draudžiami ugdomieji miško kirtimai;

3. plynose pagrindinių miško kirtimų biržėse turi būti paliekamas papildomas skaičius neiškirstų žalių medžių (didesnėse kaip 1 ha biržėse paliekami ne mažiau kaip 7 gyvi medžiai 1 ha (iš kurių ne mažiau kaip 3 būtų senesni arba storesni negu vidutiniai medžiai medyne) ir ne mažiau kaip 3 negyvi storesnio kaip 20 cm skersmens 1,3 m aukštyje medžiai 1 ha (jeigu tokių medžių nėra, reikia palikti atitinkamą kiekį stuobrių); 0,5–1 ha dydžio biržėse paliekami ne mažiau kaip 3 gyvi medžiai (iš kurių ne mažiau kaip 2 būtų senesni arba storesni medžiai negu vidutiniai medžiai medyne) ir ne mažiau kaip 2 negyvi storesnio kaip 20 cm skersmens 1,3 m aukštyje medžiai (jeigu tokių medžių nėra, reikia palikti atitinkamą kiekį stuobrių);

4. sanitariniais miško kirtimais negali būti iškertami visi džiūstantys ar išdžiūvę medžiai.

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Išmokos rūšis

vieneto įkainis remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis

įskaitant su sandoriais susijusias išlaidas

vienkartinė išmoka

fiksuotoji suma

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Kompensacinės išmokos skiriamos kompensuoti paramos gavėjams dėl nepalankių specifinių su vietove susijusių sąlygų, susidariusių konkrečioje vietovėje, patirtas visas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas, įskaitant sandorių sąnaudas.

Skaičiavimo metodas

Kompensacinių išmokų dydžių apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinių išmokų dydžio nustatymui buvo remtasi Europos komisijos, Valstybinės miškų tarnybos duomenimis.

Pagrindiniai išmokos apskaičiavimo metodikos principai: naudoti trejų metų faktiniai duomenys (2017–2019 m.), imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinė išmoka „Natura 2000“ miškuose, kai uždrausta vykdyti pagrindinius miško kirtimus arba leidžiama vykdyti nedidelio intensyvumo atrankinius kirtimus (leidžiant iškirsti ne daugiau kaip 10 proc. medyno tūrio per 10 m. medyne, kuris pasiekęs IV grupės miškams taikomą kirtimų amžių), apskaičiuota įvertinus dėl šio draudimo negautas pajamas. Dėl draudimo kirsti brandų mišką negaunamos pajamos

apskaičiuojamos sudauginus vidutinį brandžių medynų tūrį, likvidinės medienos išeigą, vidutinę neiškirsto miško kainą ir minimalią numatytą skaičiavimuose naudoti kasmetinę palūkanų normą[1]. Pastaroji naudojama, nes daroma prielaida, kad miško savininkas, iškirtęs mišką ir pardavęs medieną rinkoje, galėtų į banką padėti gautą pinigų sumą ilgalaikiam terminuotam indėliui ir tokiu būdu gauti pajamas. Gautas dydis mažinamas dešimtadaliu, nes tokią dalį medyno galima iškirsti atrankiniais kirtimais.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimas „Natura 2000“ miškuose, kai uždrausta vykdyti pagrindinius miško kirtimus arba leidžiama vykdyti nedidelio intensyvumo atrankinius kirtimus:

Vidutinis brandžių medynų tūris Lietuvoje, m ³ /ha	341
Likvidinės medienos išeiga, proc.	83
Vidutinė nenukirstos medienos kaina, EUR/m ³	28
Minimali numatyta skaičiavimuose naudotina kasmetinės palūkanų normą, proc.	3,68
Negautos pajamos dėl draudimo kirsti, EUR/ha	290
Vidutinis brandžių medynų tūris Lietuvoje, m ³ /ha	341
Likvidinės medienos išeiga, proc.	83
Vidutinė nenukirstos medienos kaina, EUR/m ³	28
Minimali numatyta skaičiavimuose naudotina kasmetinės palūkanų normą, proc.	3,68
Atrankiniais kirtimais iškiršta miško dalis, proc.	10
Negautos pajamos dėl atrankinių kirtimų, EUR/ha	261
Kompensacinė išmoka, EUR/ha	275

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal Europos komisijos ir Valstybinės miškų tarnybos duomenis.

Kompensacinė išmoka „Natura 2000“ miškuose, kai draudžiami ugdomieji miško kirtimai, apskaičiuota įvertinus dėl šio draudimo negautas pajamas. Dėl ugdomųjų miško kirtimų draudimo negaunamos pajamos apskaičiuojamos sudauginus vidutinį medynų tūrį, likvidinės medienos išeigą, vidutinę neiškirsto miško kainą, minimalią numatytą skaičiavimuose naudoti kasmetinę palūkanų normą ir neiškirsto miško dalį.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimas „Natura 2000“ miškuose, kai draudžiami ugdomieji miško kirtimai:

Vidutinis medynų tūris, m ³ /ha	276
Likvidinės medienos išeiga, proc.	83
Vidutinė nenukirstos medienos kaina, EUR/m ³	28
Minimali numatyta skaičiavimuose naudotina kasmetinės palūkanų normą, proc.	3,68
Neiškirsto miško dalis, proc.	20
Negautos pajamos iš retinimų ir einamųjų kirtimų EUR/ha	47

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal Europos komisijos ir Valstybinės miškų tarnybos duomenis.

Kompensacinė išmoka „Natura 2000“ miškuose, kai plynose pagrindinių miško kirtimų biržėse turi būti

paliekamas papildomas skaičius neiškirstų žalių medžių, apskaičiuota įvertinus miške paliekamos neiškirstos likvidinės medienos vertę. Dėl reikalavimo, kai plynose pagrindinių miško kirtimų biržėse turi būti paliekamas papildomas skaičius neiškirstų žalių medžių, negaunamos pajamos apskaičiuojamos sudauginus vidutinį vieno palikto medžio tūrį, likvidinės medienos išėigą, vidutinę neiškirsto miško kainą ir vidutinį nenukirstų medžių skaičių, paliekamą plynų kirtimų plote.

Vidutinis medžio tūris apskaičiuotas atsižvelgiant į medyne kaupiamą prieaugio dalį. Šis rodiklis dėl savo pobūdžio yra itin stabilus ir siekia 0,81 m³. Paliktų medžių skaičius yra parinktas atsižvelgiant į „Natura 2000“ reikalavimus tam tikrose teritorijose vykdant plynus kirtimus viename hektare palikti vidutiniškai 10 neiškirstų medžių.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimas „Natura 2000“ miškuose, kai plynose pagrindinių miško kirtimų biržėse turi būti paliekamas papildomas skaičius neiškirstų žalių medžių:

Vidutinis vieno palikto medžio tūris, m ³	0,81
Likvidinės medienos išėiga, proc.	83
Vidutinė nenukirstos medienos kaina, EUR/m ³	28
Vidutinis nenukirstų medžių skaičius, paliekamas plynų kirtimų plote, vnt./ha	10
Negautos pajamos dėl paliktų medžių, EUR/ha	187

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal Valstybinės miškų tarnybos duomenis.

Kompensacinė išmoka „Natura 2000“ miškuose, kai sanitariniais miško kirtimais negali būti iškertami visi džiūstantys ar išdžiūvę medžiai, apskaičiuota įvertinus miške paliekamų neiškirstų sausų ar nudžiūvusių medžių vertę. Dėl reikalavimo, kai sanitariniais miško kirtimais negali būti iškertami visi džiūstantys ar išdžiūvę medžiai, negaunamos pajamos apskaičiuojamos sudauginus vidutinį vieno sausuolio medžio tūrį, likvidinės medienos išėigą, vidutinę neiškirsto miško malkoms kainą ir vidutinį paliktų sausų ir nudžiūvusių medžių skaičių, paliekamą plynų kirtimų plote.

Vidutinis vieno sauso ar nudžiūvusio medžio tūris apskaičiuotas atsižvelgiant į medyne kaupiamą prieaugio dalį. Šis rodiklis dėl savo pobūdžio yra itin stabilus ir siekia 0,61. Daroma prielaida, kad viename hektare paliekama 15 vienetų tokių medžių.

Kompensacinės išmokos apskaičiavimas „Natura 2000“ miškuose, kai sanitariniais miško kirtimais negali būti iškertami visi džiūstantys ar išdžiūvę medžiai:

Vidutinis vieno sausuolio medžio tūris, m ³	0,61
Likvidinės medienos išėiga, proc.	83
Vidutinė neiškirsto miško malkoms kaina, EUR/m ³	10
Vidutinis paliktų sausų ar nudžiūvusių medžių skaičius, vnt./ha	15
Kompensacinė išmoka, EUR/ha	72

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal Valstybinės miškų tarnybos duomenis.

[1] http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Vertinimas_ESSP_Neringos/wd4_cost_lt.pdf

Papildomas paaiškinimas

Papildomo paaiškinimo nėra.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

Paaškinimas dėl paramos veikslių, kuriems netaikomas SESV 42 straipsnis

Papildomo paaškinimo nėra.

Valstybės pagalbos priemonės, kuri naudojama patvirtinimui, rūšis:

Pranešimas Bendrasis bendrosios išimties reglamentas Žemės ūkio bendrosios išimties reglamentas de minimis

Papildoma informacija:

Valstybė narė dar nepasirinko priemonės (-ų) ir nurodė alternatyvas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki pasirinktos priemonės patvirtinimo įsigaliojimo dienos. Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, tačiau patvirtinimas dar nebuvo gautas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki patvirtinimo įsigaliojimo dienos.

Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, buvo gautas patvirtinimas, nurodytas valstybės pagalbos bylos numeris pranešime pagal BBIR arba ŽŪBIR.

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Netaikoma

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl ES teisės aktuose nustatytų aplinkos apsaugos standartų laikymosi ir tam tikrų reikalavimų, kurie viršija geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartus vietovėse, kuriose nustatyti aplinkosaugos apribojimai, ir yra susiję su Paukščių direktyvos 2009/147/EB ir Buveinių direktyvos 92/43/EEB įgyvendinimu, vykdymu.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(3)(b) - Išmokos pagal 70 straipsnį, išmokos pagal 72 straipsnį, parama 73 straipsnyje nurodytoms negamybinėms investicijoms, parama EIP veiklos grupių vykdomiems projektams pagal 77 straipsnio 1 dalies a punktą ir LEADER iniciatyvai pagal 77 straipsnio 1 dalies b punktą	80,00%	20,00%	80,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP06ntm 1 - Už pagrindinių miško kirtimų draudimą arba leidžiamus nedidelio intensyvumo atrankinius pagrindinius kirtimus	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.7	Ne
KP06ntm 2 - Už ugdomųjų miško kirtimų draudimą	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.7	Ne
KP06ntm 3 - Už paliekamą papildomą žalių neiškirstų medžių skaičių plynųjų pagrindinių miško kirtimų biržėse	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.7	Ne
KP06ntm 4 - Kai vykdant sanitarinius kirtimus draudžiama iškirsti visus džiūstančius ar išdžiūvusius medžius	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.7	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP06ntm 1 - Už pagrindinių miško kirtimų draudimą arba leidžiamus nedidelio intensyvumo atrankinius pagrindinius kirtimus

Papildomo paaiškinimo nėra.

KP06ntm 2 - Už ugdomųjų miško kirtimų draudimą

Papildomo paaiškinimo nėra.

KP06ntm 3 - Už paliekamą papildomą žalių neiškirstų medžių skaičių plynųjų pagrindinių miško kirtimų biržėse

Papildomo paaiškinimo nėra.

KP06ntm 4 - Kai vykdant sanitarinius kirtimus draudžiama iškirsti visus džiūstančius ar išdžiūvusius medžius

Papildomo paaiškinimo nėra.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP06ntm 1 - Už pagrindinių miško kirtimų draudimą arba leidžiamus nedidelio intensyvumo atrankinius	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurais)		275,00	275,00	275,00	275,00	275,00		

pagrindinius kirtimus (Dotacija - Vienoda)	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.13 (vienetas: Hektarai)								
KP06ntm 2 - Už ugdomųjų miško kirtimų draudimą (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	47,00	47,00	47,00	47,00	47,00			
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.13 (vienetas: Hektarai)								
KP06ntm 3 - Už paliekamą papildomą žalių neiškirstų medžių skaičių plynųjų pagrindinių miško kirtimų biržėse (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	187,00	187,00	187,00	187,00	187,00			
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.13 (vienetas: Hektarai)								
KP06ntm 4 - Kai vykdant sanitarinius kirtimus draudžiama iškirsti visus džiūstančius ar išdžiūvusius medžius (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	72,00	72,00	72,00	72,00	72,00			
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.13 (vienetas: Hektarai)								
IŠ VISO	O.13 (vienetas: Hektarai)	8 493,00	8 493,00	8 493,00	8 493,00	8 493,00			Suma: 42 465,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)	1 647 642,00	1 647 642,00	1 647 642,00	1 647 642,00	1 647 642,00			Didžiausia suma: 8 493,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)	1 384 019,00	1 384 019,00	1 384 019,00	1 384 019,00	1 384 019,00			8 238 210,00
									6 920 095,00

	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								

KP07ntž - Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP07ntž
Intervencijos pavadinimas	Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje
Priemonės rūšis	ASD(72) - Konkrečiai teritorijai būdingi tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumai
Bendrasis produkto rodiklis	O.13. Hektarų, už kuriuos skiriama parama pagal „Natura 2000“ arba Direktyvą 2000/60/EB, skaičius
Prideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Taip Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: Ne PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.
„Natura 2000“ tinklo žemės ūkio paskirties teritorijos, kurioms suteiktas paukščių apsaugai svarbių teritorijų statusas (PAST) pagal Paukščių direktyvą 2009/147/EB ir buveinių apsaugai svarbių teritorijų statusas (BAST) pagal Buveinių direktyvą 92/43/EEB.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu
SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje
SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką
SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų
SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
e.1	Taikyti žemės ūkio praktikas, kurios stabdytų dirvožemio eroziją, ypač dirbamuose šlaituose	Aukštas	Taip
e.2	Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo technologijas	Aukštas	Taip
e.3	Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenų teritorijose	Aukštas	Taip
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip

f.2	Gerinti su žemės ūkiu ir miškais susijusių buveinių būklę	Aukštas	Taip
-----	---	---------	------

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.4 Naudojamų žemės ūkio naudmenų, už kurias skiriama pajamų parama ir kurioms taikomos paramos skyrimo sąlygos, dalis

R.7 Papildomos paramos už vietovėse, kuriose esama didesnių poreikių (palyginti su vidurkiu), esančio ploto hektarą procentinė dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinė priemonė skirta sušvelninti ES teisės aktuose nustatytų aplinkos apsaugos standartų laikymosi padarinius bei atlyginti už tam tikrų reikalavimų, kurie viršija geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartus vietovėse, kuriose nustatyti aplinkosaugos apribojimai yra susiję su Paukščių direktyvos 2009/147/EB ir Buveinių direktyvos 92/43/EEB įgyvendinimu, vykdymą.

„Natura 2000“ tinklą Lietuvoje sudaro teritorijos, kurioms suteiktas paukščių apsaugai svarbių teritorijų (PAST) statusas pagal Paukščių direktyvą 2009/147/EB ir teritorijos, atitinkančios buveinių apsaugai svarbių teritorijų (BAST) atrankos kriterijus pagal Buveinių direktyvą 92/43/EEB. „Natura 2000“ teritorijos atrinktos pagal nacionalinius atrankos kriterijus ir integruotos į dabartinę nacionalinę saugomų teritorijų sistemą. Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos duomenimis (2022 m.), PAST tinklą Lietuvoje sudaro 85 vietovės. BAST – 550 vietovių.

„Natura 2000“ žemės ūkio naudmenų PAST sudaro 74,3 tūkst. ha, „Natura 2000“ žemės ūkio naudmenų BAST sudaro 46,4 tūkst. ha. PAST ir BAST žemės ūkio naudmenose, įvertinus persidengimą sudaro 95,2 tūkst. ha (Georeferencinio pagrindo kadastro duomenys, 2022 m.).

Ūkinė veikla „Natura 2000“ teritorijose reguliuojama skirtingai, priklausomai nuo to, kokios Europos Bendrijos svarbos rūšys ir buveinės randamos vietovėje. Pagal Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymą reikiamą apsaugą šiose vietovėse gali užtikrinti įsteigta saugoma teritorija, vietovei taikomos įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatos, saugomų teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai, su privačios žemės savininkais ar valstybinės žemės valdytojais sudarytos apsaugos sutartys. Steigiant saugomas teritorijas šiose vietovėse parenkamas toks saugomos teritorijos tipas, kuris geriausiai atitinka saugotinių objektų ekologinius poreikius (pvz., draustinis, biosferos poligonas, viena iš funkcinių zonų valstybiniame parke ir kt.)

„Natura 2000“ teritorijose žemės naudojimą reglamentuoja Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas, individualūs draustinių, biosferos poligonų nuostatai, saugomų teritorijų tvarkymo planai ar apsaugos reglamentai, apsaugos sutartys, sudarytos su privačios žemės savininkais ar valstybinės žemės valdytojais ir kiti dokumentai. Apribojimai nustatyti vadovaujantis direktyvų 92/43/EEB ir 2009/147/EB reikalavimais. „Natura 2000“ vietovėse šalia nacionalinės teisės aktais privalomų apribojimų papildomos valdymo veiklos taip pat gali būti numatytos gamtotvarkos planuose su tikslu atkurti ir išlaikyti palankias sąlygas Europos Bendrijos svarbos rūšims ir buveinėms. Gamtotvarkos planas yra strateginio planavimo dokumentas, kuriame įvertinta ir apibūdinta saugomos teritorijos arba jos dalies ekologinė būklė, kraštovaizdžio apsaugos ir tvarkymo problemos ir galimybės, saugomos nykstančių gyvūnų, augalų ir grybų rūšys, jų buveinės ir natūralios buveinės, nustatyti teritorijos tvarkymo tikslai, tvarkymo ir apsaugos priemonės, joms įgyvendinti reikalingos lėšos ir vykdytojai.

Siekiant įgyvendinti šią intervencinę priemonę, parama skiriama kasmet už kiekvieną žemės ūkio paskirties žemės ploto hektarą, esantį „Natura 2000“ teritorijoje. Paramą numatyta skirti, jei konkrečiai teritorijai yra nustatytas bent vienas iš šių apribojimų: draudimas naudoti trąšas ir augalų apsaugos produktus ar kalkinti žemės ūkio naudmenas / draudimas sausinti arba kitaip keisti teritorijos hidrologinį režimą / apribotas ganomųjų gyvulių skaičius (ne intensyviau kaip 1SG/ha) / nustatyti ganymo ar šienavimo terminai. Konkrečios „Natura 2000“ teritorijos apsauga reglamentuojama tos teritorijos planavimo dokumentuose, nuostatuose, apsaugos reglamentuose ar apsaugos sutartyse su privačios žemės savininkais ar valstybinės žemės valdytojais. Kompensacine išmoka siekiama kompensuoti šiose vietovėse dėl Paukščių direktyvos 2009/147/EB ir Buveinių direktyvos 92/43/EEB privalomų reikalavimų

įgyvendinimo patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas.

Strateginio plano įgyvendinimas glaudžiai susijęs su pagrindiniais šalies ir tarptautiniais strateginiais dokumentais, nustatančiais aplinkosaugos ir darnaus vystymosi tikslus bei uždavinius, taip pat su planais ir programomis, numatančiomis veiksmus ir priemones strateginių tikslų įgyvendinimui. „NATURA 2000“ prioritetinių veiksmų programa (PVP), skirta įgyvendinti Lietuvoje 2021 – 2027 m. daugiamečių finansinės programos laikotarpiu, numato prioritetines priemones ir finansavimo poreikį „Natura 2000“ teritorijoms. Intervencinė priemonė buvo finansuojama Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai lėšomis 2014–2020 metų laikotarpiu. Tęsiant finansavimą ir skiriant kompensacines išmokas, ūkininkaujant „Natura 2000“ teritorijose, sudaromos sąlygos gauti kompensacijas už patirtus nuostolius, kai privaloma laikytis aplinkosauginių reikalavimų. Ūkininkavimas, laikantis šių reikalavimų, sudaro sąlygas „Natura 2000“ teritorijose palaikyti gerą natūralių buveinių ar saugomų rūšių radaviečių būklę, kuri reikalinga bioįvairovės palaikymui. Pagal šią intervencinę priemonę taip pat bus išlaikomi natūralių ir pusiau natūralių ganyklų ir pievų plotai „Natura 2000“ teritorijose ir taip potencialiai prisidedama prie anglies sekvestracijos dirvožemyje didinimo, žemės ūkio veikla „Natura 2000“ teritorijose bus ekstensyvi ir tai turės teigiamos įtakos maistinių medžiagų balansui žemės ūkio paskirties žemėje bei mažins išsiplovimus į vandens telkinius, remiami žemės ūkio valdų valdytojai „Natura 2000“ teritorijose.

Intervencine priemone bus užtikrintas veiklos tęstinumas ir tvarumas ūkiuose, palaikant tinkamą ūkių pajamų lygį, (BŽŪP SO1 tikslas) bei prisidedama prie BŽŪP SO4, SO5 ir SO6 tikslų.

Intervencinė priemonė prisidės prie Žaliojo kurso tikslo išsaugoti natūralias gamtines buveines, augalų ir gyvūnų rūšis ir jų buveines „Natura 2000“ teritorijose.

Pareiškėjai, dalyvaujantys intervencinėje priemonėje, gali pretenduoti į paramą už tą patį plotą pagal šias intervencines priemones: KP11ANCs „Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis“, KP01ekū „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“, KP09gen „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas“ (BŽŪP II ramsčio intervencinės priemonės).

Pagal šią intervencinę priemonę kompensacinės išmokos mokamos siekiant atlyginti paramos gavėjų patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas, atsiradusias dėl atitinkamoje vietovėje taikomų aplinkosauginių veiklos apribojimų, susijusių su Paukščių direktyvos 2009/147/EB ir Buveinių direktyvos 92/43/EEB įgyvendinimu. Tai yra esminė takoskyra tarp šios intervencinės priemonės ir BŽŪP I ramsčio bei BŽŪP II ramsčio intervencinių priemonių.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai: Fiziniai ir juridiniai asmenys, vykdančys žemės ūkio veiklą vietovėse, kuriose ūkininkavimui taikomos specifinės sąlygos, susidariusios dėl Paukščių direktyvos 2009/147/EB ir (ar) Buveinių direktyvos 92/43/EEB įgyvendinimo.

Tinkamumo kriterijai:

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.3.2 ir 4.7.3 dalyse.
2. Tinkamas paramai žemės ūkio paskirties žemės plotas (pievos iki 5 m. ir daugiamečių pievos), esantis „Natura 2000“ teritorijoje, turi būti ne mažesnis kaip 0,5 ha, susidedantis iš laukų, kurių plotas ne mažesnis kaip 0,1 ha.
3. Deklaruotame žemės ūkio paskirties žemės plote turi būti nustatytas bent vienas iš apribojimų, nustatytų įsipareigojimų 1 punkte.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

IAKS intervencinė priemonė, skirta kompensuoti patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas dėl veiklos apribojimų, susijusių su Paukščių direktyvos 2009/147/EB ir Buveinių direktyvos 92/43/EEB įgyvendinimu.

Įsipareigojimai:

1. Pareiškėjas privalo laikytis visų jo teritorijoje taikomų papildomų ūkinės veiklos apribojimų ir reikalavimų, susijusių su direktyvų 92/43/EEB ir 2009/147/EB įgyvendinimu, nustatytų Saugomų teritorijų įstatyme, Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme, saugomos teritorijos nuostatuose,

apsaugos reglamentuose, saugomos teritorijos planavimo dokumentuose, apsaugos sutartyse su privačios žemės savininkais ar valstybinės žemės valdytojais, iš kurių konkrečiame plote yra taikomas bent vienas:

- 1.1. draudimas naudoti trąšas ir augalų apsaugos produktus ar kalkinti žemės ūkio naudmenas;
- 1.2. draudimas sausinti arba kitaip keisti teritorijos hidrologinį režimą;
- 1.3. apribotas ganomųjų gyvulių skaičius (ne intensyviau kaip 1SG/ha);
- 1.4. nustatyti ganymo ar šienavimo terminai.

2. Jeigu šienavimo ar ganymo terminai konkrečioje teritorijoje nėra reglamentuojami (Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatyme, saugomos teritorijos nuostatuose, apsaugos reglamentuose, saugomos teritorijos planavimo dokumentuose, apsaugos sutartyse su privačios žemės savininkais ar valstybinės žemės valdytojais), šienavimas pradedamas nuo birželio 20 d. ir užbaigiamas (nupjauta žolė išvežama iš lauko) iki spalio 30 d. (įskaitytinai), jei ganomi gyvuliai – ganiavos terminas nenustatomas.

3. Įsipareigojimų laikotarpis 1 metai.

O13. Koks plotas atitinka reikalavimus?

Tinklui „Natura 2000“ priskirtas žemės ūkio paskirties plotas

Tinklui „Natura 2000“ priskirtas miško plotas

Kitos nustatytos gamtos apsaugos teritorijos, kuriose esantiems ūkiams ar miškams taikomi aplinkosaugos apribojimai, kuriais prisidedama prie Direktyvos 92/43/EEB 10 straipsnio įgyvendinimo

Į upės baseino valdymo planus įtraukti žemės ūkio paskirties žemės plotai (Vandens pagrindų direktyva)

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Atitinkamų GAAB ir VR sąrašas

Kodas	Aprašas
GAEC09	Draudimas keisti „Natura 2000“ teritorijose esančių daugiamečių žolynų, kurie nustatyti kaip aplinkos požiūriu pažeidžiami daugiamečiai žolynai, paskirtį arba juos arti
SMR03	2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos: 3 straipsnio 1 dalis, 3 straipsnio 2 dalies b punktas, 4 straipsnio 1, 2 ir 4 dalys
SMR04	1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos: 6 straipsnio 1 ir 2 dalys

Atitinkamų privalomų nacionalinių standartų sąrašas

Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas;

Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas;

Bendrieji buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. 276;

Gamtinių ir kompleksinių draustinių nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. balandžio 2 d. nutarimu Nr. 318;

Saugomų teritorijų planavimo dokumentai, nuostatai, apsaugos reglamentai ar apsaugos sutartys su privačios žemės savininkais.

GAAB, VR ir nacionalinių standartų sąsaja su intervencine priemone

Intervencinė priemonė viršija nacionalinius teisės aktus ir sąlygas (GAAB 9 „Jautrių pievų apsauga“ reikalavimus).

Kompensacinės išmokos skiriamos, jei konkrečiame plote nustatytas bent vienas iš ūkinės veiklos apribojimų:

1. draudžiama naudoti trąšas ir pesticidus ar kalkinti žemės ūkio naudmenas;

2. draudžiama sausinti arba kitaip keisti teritorijos hidrologinį režimą;
3. apribotas ganomųjų gyvulių skaičius/ha;
4. nustatyti ganymo ar šienavimo terminai.

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Išmokos rūšis

- vieneto įkainis remiantis papildomomis išlaidomis ir prarastomis pajamomis
- įskaitant su sandoriais susijusias išlaidas
- vienkartinė išmoka
- fiksuotoji suma

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Kompensacinės išmokos skiriamos kompensuoti paramos gavėjams dėl nepalankių specifinių su vietove susijusių sąlygų, susidariusių konkrečioje vietovėje, patirtas visas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas, įskaitant sandorių sąnaudas.

Skaičiavimo metodas

Kompensacinė metinė išmoka mokama už ploto hektarą (72 str. (6) dalis).

Kompensacinių išmokų dydžių apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Kompensacinių išmokų dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro ir Statistikos departamento duomenimis.

Nustatant išmokos dydį, naudoti trejų metų (2017–2019 m.) faktiniai duomenys, imant vidutines jų reikšmes; atspindi vidutines sąlygas; sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti ir neturi elementų susijusių su išlaidomis ilgalaikėms investicijoms.

Kompensacinė išmoka „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje už daugiametes pievas apskaičiuota natūralių ir pusiau natūralių pievų pagrindu. Skaičiuojant buvo atsižvelgta į numatytus reikalavimus: dėl draudimų naudoti trąšas ir pesticidus ar kalkinti žemės ūkio naudmenas, sausinti arba kitaip keisti teritorijos hidrologinį režimą, apriboto ganomųjų gyvulių skaičiaus/ha apribojimo ir nustatytų vėlesnių ganymo ar šienavimo terminų, ūkiuose, kuriuose laikomasi „Natura 2000“ reikalavimų, palyginti su tais, kurie ūkininkauja tradiciškai, negaunamos pajamos, o patiriamos išlaidos yra žymiai mažesnės.

Praktiškai, kompensacinės išmokos pagrindą sudaro pajamų ir išlaidų skirtumas, kuris apskaičiuotas dėl prisiimtų svarbiausių įsipareigojimų nustatytiems reikalavimams vykdyti. Pajamų dalyje tradiciškai ūkininkaujant pajamos gaunamos už pievose pagamintą žaliąją masę (187 Eur/ha), o prisiimant įsipareigojimus, dėl vėlesnių šienavimo terminų, produkcija netinka realizavimui ir ūkininkas pajamų iš viso negauna. Išlaidų dalyje dėl draudimų naudoti trąšas ir nustatytų ganymo terminų ar vėlesnių šienavimo terminų, ūkiuose, kuriuose laikomasi „Natura 2000“ reikalavimų, palyginti su tais, kurie ūkininkauja tradiciškai, patiriamos išlaidos yra 3,6 karto mažesnės. Siekiant neperkompensavimo, ir darant prielaidą, kad „Natura 2000“ teritorijose vyrauja aukščiau išvardinti reikalavimai, į išmokos kalkuliaciją daugiau komponentų nebuvo įtraukta. Tai neatitiktų pagrindiniam skaičiavimo principui: kompensacinės išmokos skaičiuojamos vidutinėmis Respublikos sąlygomis.

Kompensacinės išmokos „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje už daugiametes pievas apskaičiavimas:

Rodiklis	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	187
Pajamos, kai laikomasi „Natura 2000“ reikalavimų	0
Pajamų skirtumas	187
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	152
Išlaidos, kai laikomasi „Natura 2000“ reikalavimų	41
Išlaidų skirtumas	111

Kompensacinė išmoka	76
----------------------------	-----------

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro ir Statistikos departamento duomenis.

Kompensacinė išmoka „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje už pievas iki 5 m. apskaičiuotos ganyklų ir pievų, iki 5 metų pagrindu (GPŽ). Skaičiuojant buvo atsižvelgta į numatytus reikalavimus: dėl draudimų naudoti trąšas ir pesticidus ar kalkinti žemės ūkio naudmenas, sausinti arba kitaip keisti teritorijos hidrologinį režimą, apriboto ganomųjų gyvulių skaičiaus/ha apribojimo ir nustatytų vėlesnių ganymo ar šienavimo terminų, ūkiuose, kuriuose laikomasi „Natura 2000“ reikalavimų, palyginti su tais, kurie ūkininkauja tradiciškai, negaunamos pajamos, o patiriamos išlaidos yra žymiai mažesnės.

Praktiškai, kompensacinės išmokos pagrindą sudaro pajamų ir išlaidų skirtumas, kuris apskaičiuotas dėl prisiimtų svarbiausių įsipareigojimų nustatytiems reikalavimams vykdyti. Pajamų dalyje tradiciškai ūkininkaujant pajamos gaunamos už GPŽ pagamintą žaliąją masę (328 Eur/ha), o prisiimant įsipareigojimus, dėl vėlesnių šienavimo terminų, produkcija netinka realizavimui ir ūkininkas pajamų iš viso negauna. Išlaidų dalyje dėl draudimų naudoti trąšas ir nustatytų ganymo terminų ar vėlesnių šienavimo terminų, ūkiuose, kuriuose laikomasi „Natura 2000“ reikalavimų, palyginti su tais, kurie ūkininkauja tradiciškai, patiriamos išlaidos yra žymiai mažesnės ir siekia tik 12 proc. tradicinio ūkininkavimo išlaidų. Siekiant neperkompensuoti, ir darant prielaidą, kad „Natura 2000“ teritorijose vyrauja aukščiau išvardinti reikalavimai, į išmokos skaičiavimus daugiau komponentų nebuvo įtraukta. Tai neatitiktų pagrindiniam skaičiavimo principui: kompensacinės išmokos skaičiuojamos vidutinėmis Respublikos sąlygomis.

Kompensacinės išmokos „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje už pievas iki 5 m. apskaičiavimas:

Rodiklis	Vertė, EUR/ha
Tradicinės gamybos ūkio pajamos	328
Pajamos, kai laikomasi „Natura 2000“ reikalavimų	0
Pajamų skirtumas	328
Tradicinės gamybos ūkio išlaidos	305
Išlaidos, kai laikomasi „Natura 2000“ reikalavimų	38
Išlaidų skirtumas	267
Kompensacinė išmoka	61

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai pagal LR žemės ūkio ministerijos, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro ir Statistikos departamento duomenis.

Papildomas paaiškinimas

Papildomo paaiškinimo nėra.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Netaikoma

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 12 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 12 dalies nuostatas (Žalioji dėžė),

nes teikiama pagalba yra kompensacija už prarastas pajamas ir patirtas papildomas išlaidas dėl ES teisės aktuose nustatytų aplinkos apsaugos standartų laikymosi ir tam tikrų reikalavimų, kurie viršija geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartus vietovėse, kuriose nustatyti aplinkosaugos apribojimai, ir yra susiję su Paukščių direktyvos 2009/147/EB ir Buveinių direktyvos 92/43/EEB įgyvendinimu, vykdymu.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(3)(b) - Išmokos pagal 70 straipsnį, išmokos pagal 72 straipsnį, parama 73 straipsnyje nurodytoms negamybinėms investicijoms, parama EIP veiklos grupių vykdomiems projektams pagal 77 straipsnio 1 dalies a punktą ir LEADER iniciatyvai pagal 77 straipsnio 1 dalies b punktą	80,00%	20,00%	80,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP07ntž1 - Už daugiamečių pievas žemės ūkio paskirties žemėje	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.4; R.7	Ne
KP07ntž2 - Už pievas iki 5 m. žemės ūkio paskirties žemėje	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.4; R.7	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP07ntž1 - Už daugiamečių pievas žemės ūkio paskirties žemėje

Papildomo paaiškinimo nėra.

KP07ntž2 - Už pievas iki 5 m. žemės ūkio paskirties žemėje

nėra

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP07ntž1 - Už daugiamečių pievas žemės ūkio paskirties žemėje (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		76,00	76,00	76,00	76,00	76,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.13 (vienetas: Hektarai)		24 469,00	24 469,00	24 469,00	24 469,00	24 469,00		Suma: 122 345,00 Didžiausia suma: 24 469,00
KP07ntž2 - Už pievas iki 5 m. žemės ūkio paskirties žemėje (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)			61,00	61,00	61,00	61,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								

	O.13 (vienetas: Hektarai)			1 000,00	1 000,00	1 000,00	1 000,00		Suma: 4 000,00 Didžiausia suma: 1 000,00
IŠ VISO	O.13 (vienetas: Hektarai)		24 469,00	25 469,00	25 469,00	25 469,00	25 469,00		Suma: 126 345,00 Didžiausia suma: 25 469,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		1 859 644,00	1 920 644,00	1 920 644,00	1 920 644,00	1 920 644,00		9 542 220,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		1 562 101,00	1 613 341,00	1 613 341,00	1 613 341,00	1 613 341,00		8 015 465,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								

INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą

KP02mva - Miško veisimas ir atkūrimas

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP02mva
Intervencijos pavadinimas	Miško veisimas ir atkūrimas
Priemonės rūšis	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą
Bendrasis produkto rodiklis	O.23. Remiamų ne ūkiuose vykdomų negamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Taip Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: Ne PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
d.1	Didinti ŠESD absorbciją skatinant miškų veisimą	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.17 Plotas, kuriam skiriama parama miško įveisimui, agrarinės miškininkystės atkūrimui, įskaitant suskirstymą

R.18 Bendros investicijos miškininkystės sektoriaus veiklai gerinti

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Lietuva turėtų daugiau dėmesio skirti tam, kad būtų pasiekti aplinkos ir klimato tikslai. Žemės ūkio sektoriuje išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekis sudaro didelę bendro kitų ŠESD nei CO2 kiekio dalį, o pievų ir miškų anglies absorbcijos pajėgumas mažėja.

Lietuvoje miškų ir miškų ūkio plėtros strateginis tikslas – didinti miškų teikiamą įvairiapusę naudą visuomenei, atsižvelgiant į ilgą miško augimo trukmę, nuosavybės formų skirtumus, užtikrinti darnaus miškų ūkio principų įgyvendinimą visuose šalies miškuose.

Siekiant įgyvendinti šį tikslą, reikalinga sukurti tinkamas ekonomines sąlygas. Intervencinės priemonės pagalba įveisiamas miškas, atlyginama stichinių nelaimių miškams padaryta žala.

Remiamas tik vietinių medžių ir krūmų rūšių sodinimas, kurios prisitaikiusios prie klimato ir Lietuvos ekologinių sąlygų. Vietinės medžių rūšys yra nurodytos Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. balandžio 14 d. įsakymu Nr. D1-199 „Dėl

Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų patvirtinimo“. Siekiant išvengti grėsmės biologiniai įvairovei ir ekosistemoms neleidžiama sodinti prie klimato ir ekologinių sąlygų neprisitaikiusių rūšių.

2020 m. Valstybinės miškų tarnybos duomenimis spygliuočių medynai auga 1 147,4 tūkst. ha plote, jie sudaro didžiąją medynų dalį (55,7 %). Minkštaisiais lapuočiais apaugę 845,7 tūkst. ha (41,0 %), kietaisiais lapuočiais – 68,7 tūkst. ha (3,3 %). Didžiausius plotus Lietuvoje užima pušynai – 710,3 tūkst. ha. Eglynai užima 434,8 tūkst. ha plotą. Tarp minkštųjų lapuočių labiausiai paplitę beržynai, jų plotas – 452,4 tūkst. ha.

Valstybinės miškų tarnybos duomenys rodo, kad 2020 m. valstybiniuose miškuose vabzdžių, ligų sukėlėjų, žvėrių, abiotinių ir kitų faktorių pažeidimų buvo užregistruota 11,7 tūkst. ha plote. Liemenų kenkėjų židiniai užregistruoti 1166 ha plote. Žievėgraužio tipografo židiniai užregistruoti 888 ha plote. 2020 m. užregistruota 121 ha vabzdžių pažeistų jaunuolynų. Ligų pažeistų medynų 2020 m. buvo užregistruota 1,5 tūkst. ha plote. Žvėrių pažeidimų iš viso užregistruota 3,1 tūkst. ha plote. Žievė nulaupyta 1,3 tūkst. ha plote, o ūgliai nukandžioti 1,5 tūkst. ha plote. Medynų dėl abiotinių veiksnių pažeista 5,7 tūkst. ha. 2020 m. vėjas pažeidė 5,5 tūkst. ha plotą. Sausra pažeidė 108 ha plotą. Vabzdžių, ligų sukėlėjų, žvėrių, abiotinių ir kitų faktorių pažeidimų Lietuvos valstybiniuose miškuose 2019 m. užregistruota 10,4 tūkst. ha plote, 2018 m. – 7,3 tūkst. ha plote, 2017 m. – 7,3 tūkst. ha, 2016 m. – 9,6 tūkst. ha plote, 2015 m. – 10,2 tūkst. ha plote.

Intervencinė priemonė prisidės prie Naujoje 2030 m. ES miškų strategijoje numatytų tikslų įgyvendinimo, siekiant užtikrinti ES miškų kokybę ir ploto didėjimą per ateinančius dešimtmečius, taip pat prie tikslo iki 2030 m. papildomai pasodinti bent 3 mlrd. Medžių. Intervencinė priemonė prisidės prie Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano įgyvendinimo. Miškai švelnina klimato kaitos poveikį aplinkai, padeda prie jos prisitaikyti ir atlieka gyvybiškai svarbų vaidmenį Europai siekiant tapti pirmu neutralaus poveikio klimatui žemynu. Intervencinė priemonė atitinka Visos Europos miško įveisimo ir atkūrimo gairėse nustatytus kriterijus.

Intervencine priemone bus prisidedama prie bendros žemės ūkio politikos konkretaus tikslo SO4 (prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką).

Tinkamumo sąlygos ir reikalavimai miško veisimui

1. pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3 dalyje;
2. parama teikiama veisiant mišką pirmą kartą žemėje, kurioje jis prieš tai neaugo;
3. parama teikiama pateikus patvirtintą Miško želdinimo ir žėlimo projektą ir kitus nacionaliniuose teisės aktuose miško įveisimą reglamentuojančius dokumentus;
4. parama teikiama laikantis nacionalinių teisės aktų reikalavimų, veisiant vietines medžių ir krūmų rūšis. Medžių rūšių sodmenų kilmė pagrindžiama jų kilmės dokumentais;
5. veisiamo miško plotas turi būti ne mažesnis kaip 0,5 ha, išskyrus plotus, besiribojančius su mišku;
6. miško želdinimo ir žėlimo projekte turi būti numatyta, kad veisiamų želdinių rūšinėje sudėtyje turi būti ne mažiau kaip 20 proc. lapuočių medžių rūšių;
7. parama neskiriama žemę apsodinant plantaciniais miško želdiniais, žaliavinėmis medžių ir krūmų plantacijomis ir Kalėdų medeliais.

Tinkamumo sąlygos ir reikalavimai dėl stichinės nelaimės pažeisto miško atkūrimo

1. pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3 dalyje;
2. parama stichinių nelaimių pažeistam miškui atkurti skiriama su sąlyga, kad pažeistas ne mažesnis nei 0,5 ha miško plotas ir atsakinga institucija pripažįsta, kad dėl stichinės nelaimės buvo pažeista

daugiau kaip 20 proc. medžių;

3. parama stichinės nelaimės pažeistam miškui atkurti skiriama pateikus patvirtintą Miško želdinimo ir žėlimo projektą;
4. želdinių rūšinėje sudėtyje turi būti ne mažiau kaip 20 proc. lapuočių medžių rūšių;
5. medžių sodmenų kilmė turi būti pagrindžiama kilmės dokumentais, laikantis nacionalinių teisės aktų reikalavimų.

Įsipareigojimai:

1. miškas turi būti veisiamas ir atkuriamas vadovaujantis Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatais;
2. atsižvelgiant į nacionalinių teisės aktų reikalavimus, miško želdiniai ir žėliniai turi būti prižiūrimi, saugomi, žuvę medžiai atsodinami;
3. miško plotai teisės aktų nustatyta tvarka turi būti įtraukti į apskaitą Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastrė ir Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastrė.

Parama nemokama už plotą, kuriam įveisti arba atkurti jau buvo skirta parama (parama neskiriama tai pačiai veiklai antrą kartą). Siekiant išvengti dvigubo finansavimo toms pačioms investicijoms ar išlaidoms, Nacionalinė mokėjimo agentūra turimoje duomenų informacinėje sistemoje patikrins veisiamą arba atkuriamą miško plotą, pareiškėją, projekto įgyvendinimo vietą.

Intervencinė priemonė susijusi su kitomis paramos priemonėmis miškininkystei KP03įmp – „Miško priežiūra ir apsauga“, KP05mju – „Jaunuolynų ugdymas“. Intervencinę priemonę KP02mva – „Miško veisimas ir atkūrimas“ papildo intervencinė priemonė KP03įmp – „Miško priežiūra ir apsauga“. Esminė takoskyra tarp šių intervencinių priemonių – skiriasi tinkamų finansuoti išlaidų rūšys: pagal intervencinę priemonę KP02mva – „Miško veisimas ir atkūrimas“ remiamas miško įveisimas ir atkūrimas po stichinės nelaimės, pagal intervencinę priemonę KP03įmp – „Miško priežiūra ir apsauga“ remiamos įveisto miško, po stichinės nelaimės atkurto miško ir savaime mišku apaugusio ploto priežiūros ir apsaugos išlaidos (išskyrus apsaugojimą repelentais pirmaisiais metais), pagal intervencinę priemonę KP05mju – „Jaunuolynų ugdymas“ remiamas jaunuolyno ugdymas. Takoskyra tarp ekologinės sistemos TI05eko1.5 – „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“ – išmokos mokamos už dirbamos žemės plotus, kuriuose kuriami nauji ir (ar) išlaikomi esami kraštovaizdžio elementai, kurie apima medžių ir krūmų grupes iki 0,5 ha (įskaitant senų sodybviečių želdinius), apsaugines medžių ir krūmų juostas, pavienius medžius ar krūmus. Pagal intervencinę priemonę KP02mva – „Miško veisimas ir atkūrimas“ remiamas ne mažesnis kaip 0,5 ha veisiamo miško plotas (išskyrus plotus, besiribojančius su mišku) arba atkuriamo miško plotas. Įveisto miško plotai turi būti įtraukti į miško žemės apskaitą.

Atrankos kriterijų nustatymo principai

Prašomai paramos sumai viršijus intervencinės priemonės biudžetą atliekamas paramos paraiškų atrankos vertinimas, pirmenybę skiriant:

1. miškui, kuris veisiamas arba atkuriamas mažesniu miškingumu pasižyminčiuose Lietuvos regionuose, atsižvelgiant į statistinius duomenis;
2. veisiamam miškui, kuris formuojamas kaip atskiras miško fragmentas (nešliejant prie jau esamų miško plotų).

Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Privačios žemės valdytojai ir savivaldybės, valdančios žemę teisėtais pagrindais.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Investicinė parama miškui įveisti arba jam atkurti po stichinių nelaimių (ne-IAKS).

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Nustatymo pagrindas

Parama investicijoms, skirtoms miškui įveisti arba pažeistam miškui atkurti, teikiama taikant vieneto įkainius, nustatytus pagal miško želdinių rūšinę sudėtį 1 ha plotui. Kai Miško želdinimo ir žėlimo projekte numatytas laikinos apsauginės tvoros įrengimas arba miško apsaugai numatyta naudoti repelentus, papildomai skiriama vienkartinė tvoros įrengimo išmoka arba apsaugojimo repelentais išmoka už pirmuosius želdinių augimo metus (tik tais atvejais, kai jie naudojami). Galutinė paramos suma priklauso nuo Miško želdinimo ir žėlimo projekte numatyto ploto, kuriame veisiamas arba atkuriamas miškas ir taikomų želdinių apsaugos priemonių.

Vieneto įkainius apskaičiavo nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Vieneto įkainiai apskaičiuoti remiantis miško želdinimo ir apsaugos kainomis 2019–2021 m. Šios kainos nustatytos atlikus VĮ Valstybinių miškų urėdijos, Miško darbų rangovų asociacijos narių-įmonių ir Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacijos narių-įmonių, teikiančių miško želdinimo, priežiūros ir apsaugos paslaugas, kainynų analizę.

Miško įveisimo vieneto įkainį sudaro Miško želdinimo ir žėlimo projekto parengimas, dirvos paruošimas, medžių sodmenų kainos, jų transportavimo, sodinimo, priešgaisrinių mineralizuotų juostų įrengimo ir priežiūros (2 kartai) darbų vertė, registravimo išlaidos. Pagal poreikį, apsaugai nuo žvėrių gali būti įrengiamos laikinos (kol būtina įveisto miško apsauga nuo žvėrių pažeidimų) tvoros arba naudojami repelentai.

Stichinės nelaimės pažeisto miško atkūrimo vieneto įkainis apskaičiuotas prie miško įveisimo išlaidų (be registravimo išlaidų) pridodant nelikvidinės medienos sutvarkymo išlaidas.

Priešgaisrinių mineralizuotų juostų įrengimo ir priežiūros (2 kartai) darbų vertė įskaičiuotos į miško įveisimo išmoką ir neįskaičiuota į kasmetinę priežiūros ir apsaugos išmoką pagal intervencinę priemonę KP03įmp – „Miško priežiūra ir apsauga“.

Miško įveisimo ir atkūrimo įkainiai

Medžių rūšys	Miško įveisimas Eur/ha	Miško atkūrimas Eur/ha
Paprastoji pušis	1 732	1 989
Paprastoji eglė	1 570	1 827
Karpatasis beržas, paprastasis	1 511	1 768

skroblas		
Juodalksnis	1 516	1 773
Paprastasis klevas, paprastasis uosis, kalninė guoba, paprastasis skirpstas, paprastoji vinkšna	1 658	1 915
Mažalapė liepa	1 911	2 168
Bekotis ir paprastasis ažuolai, paprastasis bukas	2 453	2 710
Europinis ir plačiažvynis maumedžiai	1 589	1 846

Šaltinis: Lietuvos socialinių mokslų centro EKVI skaičiavimai.

Veisiant medžių rūšis, nenurodytas lentelėje, taikomas mažiausias miško įveisimo (1 511 Eur už 1 ha) ir atkūrimo (1 768 Eur už 1 ha) įkainis.

Vienkartinis tvoros įrengimo įkainis – 1484 EUR/ha.

Apsaugos repelentais išmoka už pirmuosius augimo metus – 232 Eur/ha.

Nustatant vieneto įkainius naudoti trejų paskutiniųjų metų (2019–2021 m.) faktiniai duomenys, vieneto įkainiai nustatyti panaudojus vidutines jų reikšmes. Išskiriami tokie pagrindiniai bendrieji vieneto įkainių nustatymo kriterijai:

1. sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti;
2. vieneto įkainiai pagrįsti kompetentingų institucijų pripažįstamais rodikliais;
3. nurodyti aiškūs, patikimi duomenų šaltiniai.

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Paramos dydis projektui priklauso nuo projekte nurodyto ploto, kuriame bus įveisiamas arba atkuriamas pažeistas miškas.

Paramos dydis priklauso nuo želdinių rūšinės sudėties, taikomų želdinių apsaugos priemonių ir į vieneto įkainį įtrauktų elementų sumos.

Parama teikiama 100 proc. paramos intensyvumu. Toks paramos intensyvumas nustatytas atsižvelgiant į tai, kad intervencine priemone siekiama išimtinai aplinkosaugos ir klimato tikslų.

Papildomas paaiškinimas

Papildomo paaiškinimo nėra.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

Paaškinimas dėl paramos veiksmų, kuriems netaikomas SESV 42 straipsnis

Intervencine priemone finansuojamos veiklos nepatenka į EB veikimo sutarties 42 str.

Valstybės pagalbos priemonės, kuri naudojama patvirtinimui, rūšis:

Pranešimas Bendrasis bendrosios išimties reglamentas Žemės ūkio bendrosios išimties reglamentas de minimis

Papildoma informacija:

- Valstybė narė dar nepasirinko priemonės (-ų) ir nurodė alternatyvas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki pasirinktos priemonės patvirtinimo įsigaliojimo dienos. Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, tačiau patvirtinimas dar nebuvo gautas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki patvirtinimo įsigaliojimo dienos.
- Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, buvo gautas patvirtinimas, nurodytas valstybės pagalbos bylos numeris pranešime pagal BBIR arba ŽŪBIR.

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Kas neatitinka paramos reikalavimų?

Parama neskiriama žemę apsodinant plantaciniais miško želdiniais, žaliavinėmis medžių ir krūmų plantacijomis ir Kalėdų medeliais.

Ar investicijos susijusios su drėkinimu?

- Taip Ne

Investicijos skirtos esamų drėkinimo įrenginių tobulinimui – kokią procentinę dalį vandens galima sutaupyti

Netaikoma

Išsami informacija apie skirtingą galimą sutaupyti vandens kiekį pagal įrenginio arba infrastruktūros tipą (kai taikoma)

Investicijos skirtos esamiems drėkinimo įrenginiams, kurie turi įtakos vandens telkiniams, kurių būklė yra prasta, tobulinti, – koks (-ie) yra reikalavimas (-ai) veiksmingam vandens naudojimo sumažinimui, nurodant procentinę dalį)

Netaikoma

Suskirstymas pagal regionus

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 11 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Teisė gauti paramą pagal šią intervencinę priemonę nustatoma remiantis aiškiai apibrėžtais kriterijais:

1. mokėjimų suma bet kuriais konkrečiais metais nesusijusi su produkcijos rūšimi arba apimtimi;
2. mokėjimų suma bet kuriais metais nesusijusi su vietinėmis ar tarptautinėmis kainomis, taikomomis bet kokiam gamybai;
3. mokėjimai mokami tik už laikotarpį, būtiną investicijoms, kurioms jos teikiamos, realizuoti;
4. intervencinė priemonė neįpareigoja ir nenurodo žemės ūkio produktų, kuriuos gavėjai turi gaminti.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(3)(b) - Išmokos pagal 70 straipsnį, išmokos pagal 72 straipsnį, parama 73 straipsnyje nurodytoms negamybinėms investicijoms, parama EIP veiklos grupių vykdomiems projektams pagal 77 straipsnio 1 dalies a punktą ir LEADER iniciatyvai pagal 77 straipsnio 1 dalies b punktą	80,00%	20,00%	80,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP02mva - Paramos miško veisimo ir pažeisto miško atkūrimo projektui vidurkis	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vidutinė		R.17; R.18	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP02mva - Paramos miško veisimo ir pažeisto miško atkūrimo projektui vidurkis

Paramos vieneto dydis nustatytas atsižvelgiant į nepriklausomų ekspertų nustatytus vieneto dydžių (vieneto dydžiai – 1 ha įkainiai pagal atskiras medžių rūšis) vidurkį bei istorinius miško veisimo priemonių duomenis, kurie rodo, kad vidutinis 1 projekto plotas yra 5 ha.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP02mva - Paramos miško veisimo ir pažeisto miško atkūrimo projektui vidurkis (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.23 (vienetas: Veiksmai)								
IŠ VISO	O.23 (vienetas: Veiksmai)	0,00	50,00	140,00	150,00	160,00	130,00	70,00	Suma: 700,00 Didžiausia suma: 160,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	500 000,00	1 400 000,00	1 500 000,00	1 600 000,00	1 300 000,00	700 000,00	7 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sjungos įnašas eurai)	0,00	420 000,00	1 176 000,00	1 260 000,00	1 344 000,00	1 092 000,00	588 000,00	5 880 000,00

	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								

KP05mju - Jaunuolynų ugdymas

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP05mju
Intervencijos pavadinimas	Jaunuolynų ugdymas
Priemonės rūšis	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą
Bendrasis produkto rodiklis	O.23. Remiamų ne ūkiuose vykdomų negamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Taip Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: Ne PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
d.1	Didinti ŠESD absorbciją skatinant miškų veisimą	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.18 Bendros investicijos miškininkystės sektoriaus veiklai gerinti

R.27 Veiksmų, kuriais prisidedama siekiant aplinkos tvarumo, klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos tikslų kaimo vietovėse, skaičius

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinė priemonė yra skirta jaunuolynų (iki 20 metų amžiaus) ugdymui.

Priemone bus prisidedama prie Naujoje 2030 m. ES miškų strategijoje numatytų tikslų įgyvendinimo, siekiant užtikrinti ES miškų kokybės didėjimą per ateinančius dešimtmečius. Miškai švelnina klimato kaitos poveikį aplinkai, padeda prie jos prisitaikyti ir atlieka gyvybiškai svarbų vaidmenį Europai siekiant tapti pirmu neutralaus poveikio klimatui žemynu. Intervencinė priemonė atitinka Visos Europos miško įveisimo ir atkūrimo gairėse nustatytus kriterijus.

Intervencine priemone bus prisidedama prie bendros žemės ūkio politikos konkretaus tikslo SO4.

Ši priemonė prisideda prie miškų kokybės ir atsparumo klimato kaitos poveikiui didinimo, anglies dvideginio absorbcijos ir oro gryninimo, anglies kaupimo biomasėje ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo atmosferoje, biologinės įvairovės didinimo.

Valstybinės miškų tarnybos duomenimis, 2020 m. sausio 1 d. Lietuvoje miško žemės plotas buvo 2 200,2

tūkst. ha ir užėmė 33,7 % šalies teritorijos. Spygliuočių medynai auga 1 147,4 tūkst. ha plote. Jie sudaro didžiąją medynų dalį (55,7 %). Minkštaisiais lapuočiais apaugę 845,7 tūkst. ha (41,0 %), kietaisiais lapuočiais – 68,7 tūkst. ha (3,3 %). Didžiausius plotus Lietuvoje užima pušynai – 710,3 tūkst. ha; eglynai – 434,8 tūkst. ha plotą. Tarp minkštųjų lapuočių labiausiai paplitę beržynai, jie užima 452,4 tūkst. ha; juodalksnynų plotai – 162,8 tūkst. ha. Ažuolynų plotai – 48,1 tūkst. ha.

Intervencinė priemonė skirta jaunuolynų ugdymui vykdyti visų miškų grupių ir pogrupių miškuose, išskyrus rezervatinius (I miškų grupės) miškus ir miesto miškus.

Jaunuolynų ugdymu formuojami tikslinės rūšinės sudėties medynai, reguliuojama medyno struktūra ir tankis, didinamas medynų produktyvumas, formuojami neigiamam aplinkos poveikiui atsparūs medynai (didinamas medynų atsparumas vėjavartoms, vėjalaūžoms, sniegolaūžoms ir kitiems nepalankiems aplinkos veiksniams), didinama biologinė įvairovė, siekiama išauginti socialiniu, ekonominiu ir aplinkosauginiu požiūriu vertingus miškus.

Tinkamos finansuoti jaunuolynų (iki 20 metų amžiaus) ugdymo išlaidos.

Tinkamumo finansuoti sąlygos ir reikalavimai:

- 1) pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3 dalyje;
- 2) parama jaunuolynams (iki 20 metų amžiaus) ugdyti teikiama pateikus vidinės miškotvarkos projektą arba kitus dokumentus, kuriuose numatyti ugdymo kirtimai, parengtus pagal nacionalinių teisės aktų reikalavimus;
- 3) jaunuolynų ugdymas tame pačiame plote gali būti remiamas du kartus per visą Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpį;
- 4) nekilnojamas turtas (miško žemė), į kurią investuojama, turi priklausyti pareiškėjui nuosavybės teise arba būti valdomas kitais teisėtais pagrindais.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo toms pačioms išlaidoms, Nacionalinė mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje sistemoje patikrins informaciją apie ugdomo jaunuolyno plotą ir projekto įgyvendinimo vietą.

Intervencinė priemonė susijusi ir papildo kitas paramos priemones miškininkystei KP02mva – „Miško veisimas ir atkūrimas“ ir KP03įmp – „Miško priežiūra ir apsauga“. Šių intervencinių priemonių takoskyros yra tinkamų finansuoti išlaidų rūšys (pagal intervencinę priemonę KP02mva – „Miško veisimas ir atkūrimas“ remiamas miško įveisimas ir pažeisto miško atkūrimas, pagal intervencinę priemonę KP03įmp – „Miško priežiūra ir apsauga“ remiamos įveisto, atkurto miško ir savaimine mišku apaugančio ploto priežiūros ir apsaugos išlaidos, pagal intervencinę priemonę KP05mju – „Jaunuolynų ugdymas“ remiamas jaunuolyno ugdymas) ir medyno amžius (įveistas miškas turi būti prižiūrimas ir saugomas iki 7 metų amžiaus, kol susiformuos jaunuolynas ir bus vykdomas jaunuolynų ugdymas).

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai:

1. fiziniai asmenys;
2. juridiniai asmenys, išskyrus asmenis, kuriems pavesta patikėjimo teise valdyti, naudoti valstybinius miškus ir jais disponuoti įstatymų nustatyta tvarka, vykdyti juose kompleksinę miškų ūkio veiklą;
3. savivaldybės.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Ne IAKS pobūdžio priemonė.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Nustatymo pagrindas

Įkainio apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai. Jaunuolyno ugdymo įkainis už hektarą apskaičiuotas remiantis jaunuolynų ugdymo darbų kainomis 2019–2021 m. Šios kainos nustatytos atlikus VĮ Valstybinių miškų urėdijos, Miško darbų rangovų asociacijos narių – įmonių ir Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacijos narių – įmonių, teikiančių miško želdinimo, priežiūros ir apsaugos paslaugas, kainynų analizę. Išlaidos jaunuolyno ugdymo darbams atlikti vidutiniškai siekia 365 EUR/ha.

Nustatant vieneto įkainius naudoti trejų paskutiniųjų metų faktiniai duomenys, vieneto įkainiai nustatyti panaudojus vidutines jų reikšmes. Išskiriami šie pagrindiniai bendrieji vieneto įkainių nustatymo kriterijai:

1. sudedamosios dalys yra tokios, kurias galima patikrinti;
2. vieneto įkainiai pagrįsti kompetentingų institucijų pripažįstamais rodikliais;
3. nurodyti aiškūs, patikimi duomenų šaltiniai.

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Jaunuolynų (iki 20 metų amžiaus) ugdymui teikiama parama taikant nustatyto dydžio įkainį hektarui.

Parama teikiama 100 proc. paramos intensyvumu. Toks paramos intensyvumas nustatytas atsižvelgiant į tai, kad intervencine priemone siekiama išimtinai aplinkosaugos ir klimato tikslų įgyvendinimo.

Papildomas paaiškinimas

Papildomo paaiškinimo nėra.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

Paaiškinimas dėl paramos veiksmų, kuriems netaikomas SESV 42 straipsnis

Intervencine priemone finansuojama veikla nepatenka į EB veikimo sutarties 42 str.

Valstybės pagalbos priemonės, kuri naudojama patvirtinimui, rūšis:

Pranešimas Bendrasis bendrosios išimties reglamentas Žemės ūkio bendrosios išimties reglamentas de minimis

Papildoma informacija:

- Valstybė narė dar nepasirinko priemonės (-ų) ir nurodė alternatyvas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki pasirinktos priemonės patvirtinimo įsigaliojimo dienos. Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, tačiau patvirtinimas dar nebuvo gautas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki patvirtinimo įsigaliojimo dienos.
- Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, buvo gautas patvirtinimas, nurodytas valstybės pagalbos bylos numeris pranešime pagal BBIR arba ŽŪBIR.

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį
Kas neatitinka paramos reikalavimų?

Netinkamos finansuoti išlaidos:

1. išlaidos jaunuolynų ugdymui ne miško žemėje;
2. jaunuolynų ugdymo išlaidos plotuose, kuriuose miškas įveistas pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritį „Miško veisimas“.

Ar investicijos susijusios su drėkinimu?

- Taip Ne

Investicijos skirtos esamų drėkinimo įrenginių tobulinimui – kokią procentinę dalį vandens galima sutaupyti

Netaikoma

Išsami informacija apie skirtingą galimą sutaupyti vandens kiekį pagal įrenginio arba infrastruktūros tipą (kai taikoma)

Investicijos skirtos esamiems drėkinimo įrenginiams, kurie turi įtakos vandens telkiniams, kurių būklė yra prasta, tobulinti, – koks (-ie) yra reikalavimas (-ai) veiksmingam vandens naudojimo sumažinimui, nurodant procentinę dalį)

Netaikoma

Suskirstymas pagal regionus

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 11 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo nuostatas (Žalioji dėžė), kuri nedaro prekybos iškraipiančio poveikio ar poveikio gamybai. Intervencinė priemonė neįpareigoja ir nenurodo žemės ūkio produktų, kuriuos gavėjai turi gaminti.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(3)(b) - Išmokos pagal 70 straipsnį, išmokos pagal 72 straipsnį, parama 73 straipsnyje nurodytoms negamybinėms investicijoms, parama EIP veiklos grupių vykdomiems projektams pagal 77 straipsnio 1 dalies a punktą ir LEADER iniciatyvai pagal 77 straipsnio 1 dalies b punktą	80,00%	20,00%	80,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP05mju - Paramos dydis jaunuolynų ugdymo projektui	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vienoda		R.18; R.27	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP05mju - Paramos dydis jaunuolynų ugdymo projektui

Jaunuolyno ugdymo įkainis apskaičiuotas remiantis jaunuolynų ugdymo darbų kainomis 2019–2021 m. Šios kainos nustatytos atlikus VĮ Valstybinių miškų urėdijos, Miško darbų rangovų asociacijos narių-įmonių ir Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacijos narių – įmonių, teikiančių miško želdinimo, priežiūros ir apsaugos paslaugas, kainynų analizę. Vidutinės išlaidos šių darbų atlikimui yra prilyginamos trejų metų jaunuolyno ugdymo darbų įkainių vidurkiui ir siekia 365 EUR/ha.

Įkainio už jaunuolyno ugdymą apskaičiavimas

Metai	Vertė, Eur/ha
2019	354
2020	366
2021	375
Įkainis, Eur/ha	365

Šaltinis: LSMC EKVI skaičiavimai.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP05mju - Paramos dydis jaunuolynų ugdymo projektui (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	6 100,00	6 100,00	6 100,00	6 100,00	6 100,00	0,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.23 (vienetas: Veiksmi)	0,00	80,00	240,00	240,00	240,00	200,00	0,00	Suma: 1 000,00 Didžiausia suma: 240,00

IŠ VISO	O.23 (vienetas: Veiksmai)	0,00	80,00	240,00	240,00	240,00	200,00	0,00	Suma: 1 000,00 Didžiausia suma: 240,00	
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	484 000,00	1 452 000,00	1 452 000,00	1 452 000,00	1 210 000,00	0,00	6 050 000,00	
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)	0,00	406 560,00	1 219 680,00	1 219 680,00	1 219 680,00	1 016 400,00	0,00	5 082 000,00	
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)									
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)									

KP08neg1 - Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP08neg1
Intervencijos pavadinimas	Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu
Priemonės rūšis	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą
Bendrasis produkto rodiklis	O.21. Remiamų ūkiuose vykdomų negamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Taip Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: Ne PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip
f.3	Saugoti biologinės įvairovės apsaugos požiūriu vertingus agrarinio kraštovaizdžio elementus	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.27 Veiksmų, kuriais prisidedama siekiant aplinkos tvarumo, klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos tikslų kaimo vietovėse, skaičius

R.32 Ūkių, gaunančių BŽŪP investicinę paramą ir prisidedančių prie biologinės įvairovės išsaugojimo, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinė priemonė skirta skatinti tvarkyti apleistas natūralias ir pusiau natūralias pievas bei šlapynes (teritorijas, kuriose ekstensyvi žemės ūkio veikla anksčiau vyko, tačiau šiuo metu yra nutraukta), atkuriant palankią jų būklę ir sudarant sąlygas saugomoms rūšims bei natūralioms buveinėms išlikti.

Pagal šią intervencinę priemonę saugomos šios Europos Bendrijos (EB)svarbos rūšys bei natūralios buveinės, kurioms gresia išnykimas dėl apleistos žemės ūkio veiklos: meldinė nendrinukė (lot. *Acrocephalus paludicola*), balinis vėžlys (lot. *Emys orbicularis*), kraujalakinis melsvys (lot. *Maculinea teleius*), niūriaspalvis auksavabalis (lot. *Osmoderma barnabita*), šiaurinis auksinukas ((lot. *Lycaena helle*),

auksuotoji šaškytė (lot. Euphydryas aurinia), plikažiedžis linlapis (lot. Thesium ebracteatum), stulgys (lot. Gallinago media), paprastasis griciukas (lot. Limosa limosa), raudonkojis tulikas (lot. Tringa totanus), didžioji kuolinga (lot. Numenius arquata), 6530 Miškapievės, 5130 Kadagynai, 9070 Medžiais apaugusios ganyklos įskaitant ir kertines buveines, 2330 Nesusivėrusios žemyninės smiltpievės, 6120 Karbonatinių smėlynų pievos, 6210 Stepinės pievos, 6230 Rūšių turtingi briedgaurnai, 6410 Melvenynai.

Visas geros agrarinės būklės šlapynės galima priskirti prie didelės gamtinės vertės agrarinių teritorijų. Lietuvoje žemės ūkio reikmėms (ganymui, šienavimui) naudojamos šlapynės yra reta ir nykstanti buveinė. Ekstensyvus šlapynių naudojimas yra palankus agrarinių ekosistemų stabilumui, ypač biologinei įvairovei. Kai kurios šlapynės pasižymi gana didele biologine įvairove. Biologinė įvairovė skatina šlapynių produktyvumą, aplinkos funkcinę įvairovę, palaiko jų atsparumą, gebėjimą prisitaikyti ir atsinaujinti. Šlapynės svarbios daugelio gyvūnų mitybai, poilsiui ir populiacijų išlikimui. Daugelis šlapynėse besiformuojančių buveinių yra vertingos ir saugotinos Europos Sąjungos mastu ir yra įtrauktos į ES Buveinių direktyvos I priedo sąrašą.

Tinkamas šlapynių tvarkymas turi teigiamos įtakos daugeliui paukščių ir augalų rūšių bei natūralioms gamtinėms buveinėms. Gamos ir šienaujamos šlapynės yra svarbios kai kurių pelkių ir šlapynių paukščių perimvietės, nykstančių augalų augimo vietos.

Ši intervencinė priemonė tiesiogiai yra susijusi ir įgyvendina „NATURA 2000“ prioritetinių veiksmų programą, skirtą įgyvendinti Lietuvoje pagal 1992 metų gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (Buveinių direktyvos) 8 straipsnį.

Pagal šią intervencinę priemonę parama bus skiriama buveinių sutvarkymui, pašalinant ir išvežant sumedėjusius ir žolinius augalus (įskaitant invazinius), frezuojant kelmus, įrengiant naujas arba atkuriant sunykusias ganyklų tvoras arba aptveriant elektriniu piemeniu, įrengiant naujas seklias kūdras balinių vėžlių buveinėse ir kt. Pareiškėjams bus finansuojamos šios išlaidos: sumedėjusios augalijos (įskaitant ir invazinius augalus) pašalinimo ir sutvarkymo darbai; žolinės augalijos (įskaitant ir invazinius augalus) pašalinimo ir sutvarkymo darbai; kelmų frezavimo darbai; pašalintos sumedėjusios ir žolinės augalijos išvežimo darbai; ganyklų tvorų įrengimas plotuose, kuriuose iki šiol nebuvo ganyklų, arba ganyklų statiniai yra sunykę; elektrinio piemens ir jo komponentų įsigijimas; naujų seklių kūdrų vėžlių buveinėse pievose ir ganyklose iki 0,1 ha įrengimas; bendrosios išlaidos ir kitos intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse numatytos išlaidos, kurios susiję su projekto įgyvendinimu.

Vienkartinė investicinė parama teikiama už atliktas investicijas, o ne už kasmetinius natūralių ir pusiau natūralių pievų ir šlapynių priežiūros išpareigojimus.

Intervencinė priemonė tiesiogiai prisideda prie BŽŪP SO6 tikslo ir Žaliojo kurso įgyvendinimo, siekiant atkurti ir išsaugoti natūralias gamtines buveines, augalų ir gyvūnų rūšis ir jų buveines EB svarbos teritorijose ar kitose gamtiniu požiūriu vertingose teritorijose.

Suderinamumas ir papildomumas su kitomis intervencinėmis priemonėmis:

1. Ši intervencinė priemonė papildo BŽŪP I ramsčio intervencinės priemonės TI05eko6 „Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema“ veiklą „EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas“, kuria siekiama išsaugoti ir tvarkyti EB svarbos natūralias pievas, šlapynes bei rūšių buveines. Pareiškėjas, įgyvendinęs šią intervencinę priemonę (KP08neg1 „Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu“), privalės dalyvauti intervencinės priemonės TI05eko6 „Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema“ veikloje „EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas“.
2. Ši intervencinė priemonė papildo BŽŪP II ramsčio intervencinę priemonę KP08neg3 „Apsaugos priemonės nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos“, kuria siekiama biologinės įvairovės išsaugojimo

ir ekosistemų subalansuoto funkcionavimo. Esminė takoskyra tarp šių intervencinių priemonių – KP08neg1 intervencine priemone bus atkuriamos natūralios ir pusiau natūralios pievų ir šlapynių buveinės, parama pagal KP08neg3 intervencinę priemonę bus skiriama apsaugoti Europos Bendrijos svarbos gyvūnų rūšį – vilkus.

3. Ši intervencinė priemonė papildo BŽŪP II ramsčio intervencinę priemonę KP09gen „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas“, kuria bus prisidedama prie biologinės įvairovės, dirvožemio kokybės gerinimo dėl tręšimo organinėmis trąšomis optimizavimo. Esminė takoskyra tarp šių intervencinių priemonių – KP08neg1 intervencine priemone bus atkuriamos natūralios ir pusiau natūralios pievų ir šlapynių buveinės, parama pagal KP09gen intervencinę priemonę bus skiriama išsaugoti nykstančių vietinių senųjų veislių gyvulius, naminius paukščius ir bites.
4. Ši intervencinė priemonė papildo BŽŪP II ramsčio intervencinę priemonę KP07ntž „Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje“, kuria siekiama išsaugoti natūralias gamtines buveines, augalų ir gyvūnų rūšis ir jų buveines „Natura 2000“ teritorijose. Pareiškėjas, įgyvendinęs šią intervencinę priemonę (KP08neg1 „Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu“), už tą patį plotą, esantį „Natura 2000“ teritorijoje, galės pretenduoti į paramą pagal intervencinę priemonę KP07ntž „Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje“.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai – fiziniai ir juridiniai asmenys.

Tinkamumo kriterijai:

1. pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.1.3.2 ir 4.7.3 dalyse;
2. tinkamas finansuoti plotas – Aplinkos ministerijos ar jos įgaliotos institucijos nustatyti EB svarbos natūralių buveinių ir saugomų rūšių buveinių plotai;
3. mažiausias tinkamas paramai plotas – 0,5 ha;
4. didžiausias tinkamas paramai plotas, įrengiant naujas seklias kūdras vėžlių buveinėse pievose ir ganyklose – 0,1 ha.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Investicinė parama EB svarbos rūšių ir natūralių (pusiau natūralių) buveinių bei kitų gamtiniu požiūriu vertingų teritorijų sutvarkymui (non IACS).

Įgyvendinus šią intervencinę priemonę, privaloma dalyvauti BŽŪP I ramsčio intervencinės priemonės TI05eko6 „Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema“ veikloje „EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas“, kurios įsipareigojimų laikotarpis – 2 metai.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

- paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas
- vieneto įkainiai
- vienkartinės išmokos
- finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Mažiausias paramos intensyvumas – 20 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai pareiškėjas prašo ar sutinka dėl mažesnio paramos intensyvumo taikymo). Didžiausias paramos intensyvumas – 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų.

Papildomas paaiškinimas

Atrankos kriterijai netaikomi, nes nykstančių rūšių ir buveinių teritorijos yra išskiriamos remiantis Saugomų rūšių informacinės sistemos duomenimis ir natūralių buveinių paplitimo šalyje GIS duomenimis, tačiau remiamas plotas turi būti ne mažiau kaip 0,5 ha.

Paramos gavėjas, sutvarkęs plotus pagal šią intervencinę priemonę, įsipareigoja tęsti šių plotų priežiūrą dalyvaudamas intervencinės priemonės TI05eko6 „Kompleksinės pievų priežiūros schema“ veiklą „EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas“ (BŽŪP I ramsčio intervencinė priemonė), kurios įsipareigojimų laikotarpis – 2 metai.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

- Taip
- Ne
- Mišrus

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Kas neatitinka paramos reikalavimų?

Netinkamos išlaidos:

1. melioracijos sistemų įrengimas ir/ar rekonstrukcija;
2. technikos įsigijimas;
3. statinių statyba ir / ar rekonstrukcija, išskyrus ganyklų tvoras;
4. didesnių nei 0,1 ha kūdrių įrengimas.

Ar investicijos susijusios su drėkinimu?

- Taip
- Ne

Investicijos skirtos esamų drėkinimo įrenginių tobulinimui – kokią procentinę dalį vandens galima sutaupyti

Netaikoma

Išsami informacija apie skirtingą galimą sutaupyti vandens kiekį pagal įrenginio arba infrastruktūros tipą (kai taikoma)

Investicijos skirtos esamiems drėkinimo įrenginiams, kurie turi įtakos vandens telkiniams, kurių būklė yra prasta, tobulinti, – koks (-ie) yra reikalavimas (-ai) veiksmingam vandens naudojimo sumažinimui, nurodant procentinę dalį

Netaikoma

Suskirstymas pagal regionus

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 11 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

- Teisė gauti paramą pagal šią intervencinę priemonę nustatoma remiantis aiškiai apibrėžtais kriterijais;
- Mokėjimų suma bet kuriais konkrečiais metais nesusijusi su produkcijos rūšimi arba apimtimi;
- Mokėjimų suma bet kuriais metais nesusijusi su vietinėmis ar tarptautinėmis kainomis, taikomomis bet kokiai gamybai;
- Mokėjimai mokami tik už laikotarpį, būtiną investicijoms, kurioms jos teikiamos, realizuoti;
- Intervencinė priemonė neįpareigoja ir nenurodo žemės ūkio produktų, kuriuos gavėjai turi gaminti.
- Mokėjimų suma bet kuriais metais nesusijusi su vietinėmis ar tarptautinėmis kainomis, taikomomis bet kokiai gamybai;
- Mokėjimai mokami tik už laikotarpį, būtiną investicijoms, kurioms jos teikiamos, realizuoti;
- Intervencinė priemonė neįpareigoja ir nenurodo žemės ūkio produktų, kuriuos gavėjai turi gaminti.
- Mokėjimų suma bet kuriais metais nesusijusi su vietinėmis ar tarptautinėmis kainomis, taikomomis bet kokiai gamybai;
- Mokėjimai mokami tik už laikotarpį, būtiną investicijoms, kurioms jos teikiamos, realizuoti;

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(3)(b) - Išmokos pagal 70 straipsnį, išmokos pagal 72 straipsnį, parama 73 straipsnyje nurodytoms negamybinėms investicijoms, parama EIP veiklos grupių vykdomiems projektams pagal 77 straipsnio 1 dalies a punktą ir LEADER iniciatyvai pagal 77 straipsnio 1 dalies b punktą	80,00%	20,00%	80,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP08neg1.1 - Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vidutinė		R.27; R.32	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP08neg1.1 - Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu

Vidutinio paramos dydžio valdai apskaičiavimą atliko nepriklausoma įstaiga – pagal jungtinės veiklos sutartį veikiančios ūkio subjektų grupės, kurią sudaro VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ ir Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo institutas, ekspertai.

Vidutinio paramos dydžio nustatymui buvo remtasi LR žemės ūkio ministerijos, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro ir Statistikos departamento duomenimis.

Paramos dydis pagal intervencinę priemonę „Labiausiai nykstančių rūšių buveinių ir EB svarbos natūralių buveinių išsaugojimas“ nustatytas įvertinus sumedėjusios augalijos (įskaitant ir invazinius augalus) pašalinimo ir sutvarkymo darbus, žolinės augalijos (įskaitant ir invazinius augalus) pašalinimo ir sutvarkymo darbus, pašalintos sumedėjusios ir žolinės augalijos išvežimo darbus, ganyklų tvorų įrengimą plotuose, kuriuose iki šiol nebuvo ganyklų arba ganyklų statiniai yra sunykę ir naujų seklių kūdrų vėžlių buveinėse pievose ir ganyklose iki 0,1 ha ploto įrengimo išlaidas vienam hektarui ir padauginus iš prižiūrimos buveinės, dydžio.

Vidutinis paramos dydis valdai pagal intervencinę priemonę „Labiausiai nykstančių rūšių buveinių ir EB svarbos natūralių buveinių išsaugojimas“ sudaro apie 35 443,48 Eur.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP08neg1.1 - Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		35 543,48	35 543,48	35 543,48	35 543,48	35 543,48		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.21 (vienetas: Projektai)		23,00	23,00	23,00	23,00	21,00		Suma: 113,00 Didžiausia suma: 23,00

IŠ VISO	O.21 (vienetas: Projektai)		23,00	23,00	23,00	23,00	21,00		Suma: 113,00 Didžiausia suma: 23,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		815 200,00	815 200,00	815 200,00	815 200,00	738 200,00		3 999 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		684 768,00	684 768,00	684 768,00	684 768,00	620 088,00		3 359 160,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								

KP08neg3 - Apsaugos priemonės nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP08neg3
Intervencijos pavadinimas	Apsaugos priemonės nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos
Priemonės rūšis	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą
Bendrasis produkto rodiklis	O.21. Remiamų ūkiuose vykdomų negamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Taip Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: Ne PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijos savivaldybėse, kuriose per pastaruosius 5 m. užregistruota ne mažiau kaip 10 vilkų žalų atvejų. Vilkų žalos statistinius duomenis kaupia ir kasmet atnaujina Aplinkos ministerija.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO6 Prisidėti prie biologinės įvairovės nykimo sustabdymo ir sustabdymo, gerinti ekosistemų funkcijas ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
f.1	Gerinti biologinės įvairovės būklę žemės ūkio naudmenose, taikant tvarias žemės ūkio praktikas	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.32 Ūkių, gaunančių BŽŪP investicinę paramą ir prisidedančių prie biologinės įvairovės išsaugojimo, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas – prevenciškai saugoti ūkinius gyvūnus nuo vilkų daromos kartu išsaugant biologinę įvairovę ir subalansuotą ekosistemų funkcionavimą.

Vilkas yra Europos Bendrijos svarbos gyvūnų rūšis, kuri įtraukta į Tarybos direktyvą 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos ir floros apsaugos.

Vilkas priklauso Europos vietinei faunai ir neatskiriamas nuo mūsų biologinės įvairovės. Jis yra pagrindinis plėšrūnas ir atlieka svarbų ekologinį vaidmenį, taip prisidedamas prie sveikų ekosistemų ir jų funkcionavimo. Vilkas padeda reguliuoti rūšių, nuo kurių yra priklausomas, tankumą (paprastai tai yra laukiniai kanopiniai žvėrys) ir dėl selektyvaus puldinėjimo prisideda prie jų populiacijos sveikatos gerinimo.

Tuo pačiu vilko natūralus elgesys kertasi su žmogaus ūkiniais interesais. Kiekvienais metais šalies

ūkininkai patiria nuostolių dėl laukinių plėšrūnų. Sužalojami ir (arba) papjaunami daugiausiai šie ūkiniai gyvūnai: avys, ožkos ir galvijai. Didžioji dalis registruotų žalos atvejų buvo dėl papjautų avių ir mažesnė dalis dėl ožkų ir galvijų prieauglio.

Vilkų populiacija šalyje didėja. Lietuvos vilkų populiacija buvo patyrusi reikšmingą efektyvaus populiacijos dydžio kritimą, tačiau dabartiniu metu sėkmingai atstatinėja genetinę įvairovę ir yra genetinio atsistatymo pike. Nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. iki 2020 m. rugsėjo 1 d. Lietuvos teritorijoje gyveno ne mažiau kaip 54 vilkų šeimos, o nuo 2020 m. rugsėjo 1 d. iki 2021 m. rugpjūčio 31 d. šis skaičius išaugo ir yra ne mažesnis kaip 63 vilkų šeimos. Vilkai yra mirguojantys gyvūnai ir neapsiriboja konkrečia teritorija. Didėjant vilkų populiacijai iškyla didesnė konflikto tikimybė, didėja rizika patirti vilkų daromą žalą ūkiniams gyvūnams.

Siekiant, kad gyvulius laikantys ūkiai patirtų kuo mažiau žalos, reikalinga ūkinių gyvūnų apsaugai taikyti prevencines priemones prieš vilkų (*Canis lupus lupus*), kurie yra priskiriami plėšriųjų žinduolių būriui (*Carnivora*), šuninių (*Canidae*) daromą žalą. Taikomos prevencijos priemonės leidžia sumažinti visuomeninio konflikto lygį, nepabloginant šios didžiųjų plėšrūnų rūšies apsaugos būklės šalyje, bei leidžia išsaugoti rūšių ir buveinių biologinę įvairovę.

Pagal intervencinę priemonę teikiamos subsidijos negamybinėms investicijoms, skirtoms ūkinių gyvūnų (avių, ožkų, karvių ir kt. galvijų) aptvėrimui lauke, bei kitų apsaugos nuo plėšrūnų (vilkų) priemonių, įskaitant šunis, įsigijimui ir įrengimui. Siekiant užtikrinti paramos tikslingumą, projekto įgyvendinimo vieta negali būti namų valda, sodyba, miškas, parama teikiama gyvulių apsaugai, kai jie laikomi lauke – pievose, ganyklose.

Prašomai paramos sumai viršijus intervencinės priemonės biudžetą, nustatytą konkrečiam kvietimui teikti paraiškas, atliekamas paramos paraiškų atrankos vertinimas, pirmenybę skiriant projektams, įgyvendinamiems savivaldybėse, kuriose yra didesnė rizika patirti vilkų daromą žalą ūkiniams gyvūnams.

Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Suderinamumas ir papildomumas su kitomis intervencinėmis priemonėmis:

Intervencinė priemonė papildo intervencines priemones, kuriomis siekiama biologinės įvairovės išsaugojimo tikslo: KP08neg1 – „Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu” ir KP09gen – „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas”.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai:

ūkininkai - fiziniai ir juridiniai asmenys, įregistravę valdą.

Tinkamumo kriterijai:

1. pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3 p;
2. pareiškėjas laiko ne mažiau kaip 1 sutartinį gyvulį (avis, ožkas, karves, kt. galvijus), kurį planuojama prevenciškai saugoti, ir įsipareigoja išlaikyti ne mažesnę nei įsipareigotų saugoti sutartinių gyvulių skaičių iki projekto kontrolės laikotarpio pabaigos;
3. projektas įgyvendinamas savivaldybėje, kurioje per pastaruosius 5 m. užregistruota ne mažiau kaip 10 vilkų žalų prieš ūkinius gyvūnus atvejų.

Kiti reikalavimai bus nustatyti intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Investicinė parama teikiama:

- kompensuojant gavėjo faktiškai patirtas tinkamas finansuoti išlaidas;
- nustatant vieneto įkainį (pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(1)(b) straipsnį, apskaičiuotą vadovaujantis to paties reglamento 83(2)(c) straipsniu, šuns įsigijimui.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Nustatymo pagrindas

Supaprastintų išlaidų apmokėjimo būdas, taikant fiksuotąjį vieneto įkainį pagal reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(1)(b) straipsnį, taikomas šuns įsigijimo išlaidoms.

Aviganiaus šuns įsigijimo išlaidų įkainiai:

-Podhalės aviganiaus įsigijimo fiksuotas įkainis – 1 000 Eur be PVM;

-Vidurio Azijos aviganiaus įsigijimo fiksuotas įkainis – 850 Eur be PVM.

Įkainius apskaičiavo VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ (ESTEP) ekspertai, kurie apklausė rinkos dalyvius ir nustatė vidutines Podhalės aviganiaus ir Vidurio Azijos aviganiaus šunų (šios veislės Lietuvos rinkoje yra populiariausios) įsigijimo kainas 2021 metais. Siekiant išvengti situacijos, kai permokama įsigyjant Vidurio Azijos aviganiaus šunį ar už nustatytą fiksuotąjį įkainį negalima įsigyti Podhalės aviganiaus šuns, nuspręsta nustatyti 2 fiksuotuosius įkainius pagal veisles, atsižvelgiant į tų veislių kainų aritmetinius vidurkius, o ne apskaičiuoti bendrą fiksuotąjį vieneto įkainį abiem veislėms.

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Paramos intensyvumas – nuo 20 iki 65 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai pareiškėjas prašo arba sutinka dėl mažesnio intensyvumo taikymo).

Papildomas paaiškinimas

Papildomo paaiškinimo nėra.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Kas neatitinka paramos reikalavimų?

Netinkamos finansuoti išlaidos:

1. trumpalaikio turto įsigijimas;
2. transporto priemonių įsigijimas;
3. žemės ūkio gamybos teisių pirkimas;
4. teisių į išmokas pirkimas;
5. gyvūnų pirkimas, vienmečių augalų pirkimas ir jų sodinimas;
6. žemės pirkimas;
7. skolos palūkanos, išskyrus susijusias su dotacijomis, suteiktomis kaip palūkanų subsidija ar garantinio mokesčio subsidija;
8. išlaidos ar jų dalis, patirtos perkant prekes, darbus ar paslaugas, nesilaikant teisės aktuose nustatytos pirkimo tvarkos;
9. esamų paskolų refinansavimo išlaidos;
10. kitos, intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse numatytos išlaidos.

Ar investicijos susijusios su drėkinimu?

Taip Ne

Investicijos skirtos esamų drėkinimo įrenginių tobulinimui – kokią procentinę dalį vandens galima sutaupyti

Netaikoma

Išsami informacija apie skirtingą galimą sutaupyti vandens kiekį pagal įrenginio arba infrastruktūros tipą (kai taikoma)

Investicijos skirtos esamiems drėkinimo įrenginiams, kurie turi įtakos vandens telkiniams, kurių būklė yra prasta, tobulinti, – koks (-ie) yra reikalavimas (-ai) veiksmingam vandens naudojimo sumažinimui, nurodant procentinę dalį)

Netaikoma

Suskirstymas pagal regionus

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 11 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo nuostatas („Žalioji dėžė“), kuri nedaro prekybos iškraipiančio poveikio ar poveikio gamybai.

Teisė gauti paramą pagal šią intervencinę priemonę nustatoma remiantis aiškiai apibrėžtais kriterijais.

Mokėjimų suma bet kuriais konkrečiais metais nesusijusi su produkcijos rūšimi arba apimtimi.

Mokėjimų suma bet kuriais metais nesusijusi su vietinėmis ar tarptautinėmis kainomis, taikomomis bet kokiai gamybai.

Mokėjimai mokami tik už laikotarpį, būtiną investicijoms, kurioms jos teikiamos, realizuoti.

Intervencinė priemonė neįpareigoja ir nenurodo žemės ūkio produktų, kuriuos gavėjai turi gaminti.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(3)(b) - Išmokos pagal 70 straipsnį, išmokos pagal 72 straipsnį, parama 73 straipsnyje nurodytoms negamybinėms investicijoms, parama EIP veiklos	80,00%	20,00%	80,00%

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
	grupių vykdomiems projektams pagal 77 straipsnio 1 dalies a punktą ir LEADER iniciatyvai pagal 77 straipsnio 1 dalies b punktą			

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP08neg3 - Paramos apsaugos priemonių nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos projektui vidurkis	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vidutinė		R.32	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP08neg3 - Paramos apsaugos priemonių nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos projektui vidurkis

Vidutinė paramos suma apskaičiuota atsižvelgiant į istorinius 2014–2020 m. KPP įgyvendinimo duomenis: įgyvendinant analogišką priemonę, vidutinė projekto vertė siekė beveik 4 300 Eur ir sudarė 86 proc. didžiausios galimos paramos sumos vienam pareiškėjui (5 000 Eur). Atsižvelgiant į tai, kad 2023–2027 m. laikotarpiu bus praplėstas tinkamų finansuoti išlaidų sąrašas (įtrauktos išlaidos aviganiams šunims įsigyti, apsaugoms nuo prasikasimo įrengti ir pan.), daroma prielaida, kad vidutinė projekto vertė galėtų padidėti iki beveik 5 500 Eur (atsižvelgiant į prielaidą, kad išlaidos aviganių šunų įsigijimui ar kitos išlaidos bus aktualios tik daliai pareiškėjų).

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP08neg3 - Paramos apsaugos priemonių nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos projektui vidurkis (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		5 456,00	5 456,00	5 456,00	5 456,00	5 456,00	5 456,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.21 (vienetas: Veiksmai)	0,00	107,00	107,00	107,00	107,00	80,00	42,00	Suma: 550,00 Didžiausia suma: 107,00
IŠ VISO	O.21 (vienetas: Veiksmai)	0,00	107,00	107,00	107,00	107,00	80,00	42,00	Suma: 550,00 Didžiausia suma: 107,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	583 510,00	583 510,00	583 510,00	583 510,00	436 880,00	229 620,00	3 000 540,00

	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurai)	0,00	490 148,40	490 148,40	490 148,40	490 148,40	366 979,20	192 880,80	2 520 453,60
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sajungos įnašas EUR)								

KP08prev - Investicijos į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP08prev
Intervencijos pavadinimas	Investicijos į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinių ir katastrofinių įvykių padarinius
Priemonės rūšis	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą
Bendrasis produkto rodiklis	O.20. Remiamų ūkiuose vykdomų gamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Ne Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu
SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje
SO2 labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizacijai
SO9 Gerinti Sąjungos žemės ūkio atsaką į visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, įskaitant aukštos kokybės, saugų ir maistingą maistą, pagamintą tvariu būdu, mažinti maisto atliekų kiekį, gerinti gyvūnų gerovę ir kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
a.6	Skatinti rizikų valdymo priemonių taikymą ūkiuose	Žemas	Taip
i.5	Stiprinti prevencinių biosaugos priemonių taikymą, mažinant gyvulių infekcinių susirgimų riziką	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu
R.43 Sutartinių ūkininkų gyvūnų, kuriems taikomi remiami veiksmai, kuriais siekiama apriboti antibiotikų naudojimą (prevencija / ribojimas), dalis
R.9 Ūkininkų, gaunančių investicinę paramą restruktūrizavimui ir modernizavimui, įskaitant išteklių naudojimo efektyvumo didinimą, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas – taikant prevencines priemones išlaikyti gyvulininkystės ūkių perspektyvumą ir konkurencingumą, o pasireiškus nepalankiems reiškiniais ar įvykiams gyvūnų ligų

protrūkiams sudaryti palankesnes sąlygas ūkininkams išsaugoti žemės ūkio gamybos potencialą.

Dėl pasireiškiančių gyvūnų ligų protrūkių ūkininkai šiandien susiduria ne tik su padidėjusia aplinkos rizika, bet ir su dažnai patiriamais ekonominiais nuostoliais. Palyginti su kitais sektoriais, užkrečiamųjų gyvūnų ligų protrūkiai labai kenkia žemės ūkio sektoriaus gamybos potencialui, todėl veiksmingas rizikos valdymas yra labai svarbus ūkininkams. Valstybė, kompensuodama nuostolius dėl gyvūnų ligų protrūkio, patiria didelių išlaidų, o sumažinti lėšų poreikį šiam tikslui galima paskatinant ūkininkus investuoti į prevenciją.

Pagal šią intervencinę priemonę siekiama padėti spręsti rizikos valdymo problemas – kompensuoti ūkiams dalį lėšų, investuotų į prevencines biologinės saugos priemones, siekiant sumažinti gyvuliams ypatingai pavojingų infekcinių susirgimų (toliau - epizootijos) pasireiškimo riziką.

Gyvulininkystės sektorius labai svarbus Lietuvai. Šiame sektoriuje sukuriama metinė produkcijos vertė siekia netoli milijardo eurų. Todėl sektoriaus gyvybingumo ir funkcionalumo užtikrinimas yra būtinas. Vienas iš įrankių leidžiančių tai užtikrinti – investicijų į prevencijos priemonių diegimą ūkiuose skatinimas.

Šiuo metu Lietuvoje didžiausią grėsmę gamybai kelia Afrikinis kiaulių maras (AKM). 2016–2018 metais ši liga užfiksuota 100 ūkių, kuriuose sunaikinta per 47 tūkst. kiaulių. Per tą patį laikotarpį buvo fiksuoti 57 enzootinės galvijų leukozės atvejai, dėl kurių teko sunaikinti per 200 galvijų. Šių nuostolių galima būtų išvengti užtikrinant efektyvias ligų prevencijos priemones ūkiuose, bei sudarant ūkiams galimybes investuoti į šias priemones.

Jeigu iki šiol paukščių gripo atvejai buvo fiksuojami Europoje bei kaimyninėje Lenkijoje, tai 2021 m. Lietuvos paukštynams iškilo reali grėsmė nes paukščių gripas nustatytas 6 kritusiems laukiniams paukščiams (3 Klaipėdoje, 1 Raseiniuose, 1 Kėdainiuose ir 1 Kaune). 2021 m. pirmasis paukščių gripo protrūkis šalyje patvirtintas paukščių ūkyje, nekomercinėje paukščių laikymo vietoje (Kauno regione).

Valstybės galimybės teikti paramą ūkiams prisitaikymui prie nepalankių reiškinių yra nepakankamos. 2018 metais ūkiams, laikantiems nuo 1 iki 100 kiaulių, investicijoms į Afrikinio kiaulių maro (AKM) prevencines biosaugos priemones teikiama parama iš valstybės biudžeto lėšų pagal *de minimis* reikalavimus (iki 1500 Eur/ ūkiui). Pagal šią priemonę 2020 m. 100 ūkių investicijoms į biosaugą buvo skirta 2,6 mln. Eur. Diskusijose soc. partneriai nurodo, kad efektyvioms biosaugos priemonėms prekiniuose ūkiuose užtikrinti reikalingos 100 tūkst. Eur investicijos, investuojant į priemones ar įrangą, kuri būtų naudojama kelioms ūkinių gyvūnų laikymo vietoms, šios investicijos siektų iki 300 tūkst. Eur. Taigi ūkių, net ir galinčių gauti valstybės pagalbą, finansinės galimybės investuoti į užkrečiamųjų gyvūnų ligų prevenciją yra nepakankamos ir ribotos.

Intervencinė priemonė atliepia SSGG analizėje nustatytą investicijų į prevencines priemones poreikį stiprinti prevencinių biosaugos priemonių taikymą, mažinant gyvulių infekcinių susirgimų riziką.

Parama teikiama:

investicijų mažinančių ligų patekimo į ūkius galimybę tokių kaip vidaus ar lauko aptvarų (tvoros, vartai, praėjimo punktai, praėjimo kontrolės sistemos) įsigijimo bei įrengimo išlaidos; ūkinių gyvūnų pakrovimo / iškrovimo rampų ir (arba) aikštelių įrengimo išlaidos; žmonių ir ūkinių gyvūnų uždaru praėjimo takų tarp pastatų įrengimo išlaidos; dezinfekcinių purkštuvų, valymo, dezinfekcijos įrangos, plovimo-dezinfekavimo įrenginių asmenims ir (ar) transporto priemonėms įsigijimo išlaidos; pašarų terminio apdorojimo įrangos įsigijimo išlaidos; konteinerių ir patalpų, skirtų laikyti gaišenoms įrengimo ir įrangos įsigijimo išlaidos; nuo graužikų, vabzdžių, paukščių ir kitų kenkėjų apsaugančios įrangos (pvz., langų, grotų, tinklelių) įsigijimo išlaidos; ūkinius gyvūnus prižiūrinčių darbuotojų buitinių persirengimo ir prausimos patalpų įrengimo ir įrangos įsigijimo išlaidos, darbo rūbų ir batų plovimo ir džiovavimo įrangos

įsigijimo išlaidos maitinimo patalpų įrengimo ir įrangos įsigijimo išlaidos.

Atrankos principai:

Siekiant tikslesnės projekto atitikties planuojamų veiklų tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams bei proporcingumo veiksmo dydžiui principo taikymo, ypatingas dėmesys skiriamas vietovės, kurioje įsikūręs ūkis, pažeidžiamumo lygiui bei smulkiems ūkiams.

Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Suderinamumas ir papildomumas su kitomis intervencinėmis priemonėmis:

1. Ši intervencinė priemonė papildo intervencines priemones KP12vld, KP32svp, KP19sūp, KP31tvi kuriose taip pat gali būti remiamos investicijos į materialųjį turtą skirtą biosaugos gerinimui, tačiau pagal šią priemonę remiamos tik kompetentingos institucijos patvirtintame biosaugos plane numatytos investicijos.
2. Ši intervencinė priemonė papildo intervencines priemones KP24mij ir KP25 kon, siekiant šviesti, mokyti ir konsultuoti ūkininkus apie biologinės saugos priemonių taikymą.
3. Ši intervencinė priemonė papildo intervencines priemones KP15riz, KP16sav, kadangi pagal visas šias intervencines priemones parama teikiama ūkių atsparumui didinti.
4. Pagal šią intervencinę priemonę remiamos investicijos dalinai prisideda prie gyvūnų gerovės reikalavimų įgyvendinimo bei Valdymo reikalavimų dėl ligų įgyvendinimo.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai: Ūkininkai (fiziniai (savo vardu įregistravę ūkininko ūkį ir valdą) ir juridiniai asmenys (įregistravę valdą)) arba jų grupė, užsiimančios žemės ūkio veikla ir (arba) valdoje (-ose) pagamintų ir (arba) užaugintų žemės ūkio produktų apdorojimu ir (arba) perdirbimu ir pateikimu rinkai, pripažinti žemės ūkio kooperatyvai (t.y., kurie superka ir realizuoja tik iš savo narių valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus arba supirktus iš savo narių jų valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus perdirba ir realizuoja iš jų pagamintus maisto ir ne maisto produktus).

Tinkamumo kriterijai:

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3 dalyje.
2. Parama investicijoms į prevencijos priemones arba padarinius sukeltus ligų, nurodytų 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 652/2014 prieduose.
3. Pareiškėjas užsiima pirminės žemės ūkio produkcijos gamyba ir tiekimu rinkai, ir projekto pateikimo metu ne mažiau nei metus realizuoja produkciją rinkoje.
4. Pareiškėjas yra parengęs biologinio saugumo priemonių taikymo planą dėl biologinio saugumo priemonių visumos gyvulių laikymo vietose nustatytų reikalavimų įvykdymo ir šį planą yra suderinęs su atsakinga institucija.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Investicinė parama teikiama kompensuojant gavėjo faktiškai patirtas tinkamas kompensuoti išlaidas.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo arba kompensacijų permokų toms pačioms investicijoms Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Paramos intensyvumas yra nuo 20 proc. iki 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų.

Papildomas paaiškinimas

Papildomo paaiškinimo nėra.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Kas neatitinka paramos reikalavimų?

Parama neskiriama:

- trumpalaikio turto ir/arba eksploatacinių medžiagų (pvz., nuodai graužikų naikinimui, dezinfekavimo skystis, asmeninės apsaugos priemonės ar kt.) įsigijimo išlaidoms finansuoti, bei naujos statybos, projektavimo išlaidoms, susijusioms su darbuotojų maitinimo patalpomis.

Netinkamos finansuoti išlaidos:

1. trumpalaikio turto įsigijimas, išskyrus einamąsias bendradarbiavimo išlaidas;
2. pridėtinės vertės mokestis (PVM);
3. transporto priemonių įsigijimas;
4. žemės ūkio gamybos teisių pirkimas;
5. teisių į išmokas pirkimas;
6. žemės pirkimas;
7. gyvūnų ir vienmečių augalų pirkimas ir jų sodinimo paslaugos;
8. skolos palūkanos, išskyrus susijusias su dotacijomis, suteiktomis kaip palūkanų subsidija ar garantinio mokesčio subsidija;
9. išlaidos ar jų dalis, patirtos perkant prekes, darbus ar paslaugas, nesilaikant teisės aktuose nustatytos priklausomų tvarkos;
10. esamų paskolų refinansavimo išlaidos;
11. kitos intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse numatytos išlaidos.

Ar investicijos susijusios su drėkinimu?

Taip Ne

Investicijos skirtos esamų drėkinimo įrenginių tobulinimui – kokią procentinę dalį vandens galima sutaupyti

Netaikoma

Išsami informacija apie skirtingą galimą sutaupyti vandens kiekį pagal įrenginio arba infrastruktūros tipą (kai taikoma)

Investicijos skirtos esamiems drėkinimo įrenginiams, kurie turi įtakos vandens telkiniams, kurių būklė yra prasta, tobulinti, – koks (-ie) yra reikalavimas (-ai) veiksmingam vandens naudojimo sumažinimui, nurodant procentinę dalį)

Netaikoma

Suskirstymas pagal regionus

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 8 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

1. Teisė gauti paramą pagal šią priemonę nustatoma remiantis aiškiai apibrėžtais kriterijais;
2. Mokėjimų suma bet kuriais konkrečiais metais nesusijusi su produkcijos rūšimi arba apimtimi;
3. Mokėjimų suma bet kuriais metais nesusijusi su vietinėmis ar tarptautinėmis kainomis, taikomomis bet kokiai gamybai;
4. Mokėjimai mokami tik už laikotarpį, būtiną investicijoms, kurioms jos teikiamos, realizuoti;
5. Priemonė neįpareigoja ir nenurodo žemės ūkio produktų, kuriuos gavėjai turi gaminti.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(2)(d) - Kiti regionai	43,00%	20,00%	43,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vienetų sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP08prev01 - Dotacija projektui	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.43; R.9	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP08prev01 - Dotacija projektui

2014–2020 m. finansiniu laikotarpiu analogiška KPP priemonė buvo pradėta įgyvendinti tik nuo 2020 m. 2020 m. iš viso buvo gauta 100 paraiškų, vidutinė skirtos paramos suma – 27 224 EUR. 2021 m. vidutinė prašomos paramos vienam projektui suma išaugo 22 proc. ir sudarė 35 031 EUR. Tai rodo, kad projektų vertė auga, todėl siūloma vidutinė paramos vieneto suma 40 000 EUR.

Įvertinus minimalius biosaugos plano reikalavimus, jų įgyvendinimui reikalingų investicijų vertė yra 5000 Eur. Mažesniems ūkiams, kurie laiko iki 20 sąlyginių gyvulių, didžiausia galima paramos suma projektui gali būti 4000 Eur. Didesniems ūkiams, laikantiems daugiau nuo 21 sąlyginio gyvulio, paramos suma apskaičiuojama priklausomai nuo ūkyje laikomų gyvulių: didžiausia paramos suma apskaičiuojama skiriant 200 Eur vienam sąlyginiam gyvuliui, bet ne daugiau kaip 100 tūkst. Eur. Tuo atveju, kai išigyjamas turtas gali būti naudojamas daugiau negu vienoje to paties paramos gavėjo ūkinių gyvūnų laikymo vietoje (pvz. mobili dezinfekcinė įranga ir kt.) didžiausia paramos suma vienam projektui gali būti 300 tūkst. Eur.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP08prev01 - Dotacija projektui (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.20 (vienetas: Veiksmai)		8,00	25,00	25,00	25,00	25,00	17,00	Suma: 125,00 Didžiausia suma: 25,00
IŠ VISO	O.20 (vienetas: Veiksmai)		8,00	25,00	25,00	25,00	25,00	17,00	Suma: 125,00 Didžiausia suma: 25,00

	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		320 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	680 000,00	5 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		245 120,00	766 000,00	766 000,00	766 000,00	766 000,00	520 880,00	3 830 000,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								

KP10mel - Investicijos į melioracijos sistemas

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP10mel
Intervencijos pavadinimas	Investicijos į melioracijos sistemas
Priemonės rūšis	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą
Bendrasis produkto rodiklis	O.22. Remiamų infrastruktūros investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Ne Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO2 labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizacijai

SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
b.2	Didinti inovatyvių / pažangių technologijų diegimą ūkiuose	Aukštas	Taip
b.3	Atnaujinti esamas melioracijos sistemas	Aukštas	Taip
e.3	Gerinti paviršinio vandens kokybę, ypač rizikos vandenų teritorijose	Aukštas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.26 Ūkių, gaunančių BŽŪP paramą gamybinėms ir negamybinėms investicijoms, susijusioms su gamtos išteklių priežiūra, dalis

R.9 Ūkininkų, gaunančių investicinę paramą restruktūrizavimui ir modernizavimui, įskaitant išteklių naudojimo efektyvumo didinimą, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas – rekonstruoti esamas melioracijos sistemas, sudarant galimybes ūkiams didinti žemės ūkio veiklos produktyvumą bei tuo pačiu užtikrinti tvarią gamtos išteklių (vandens) apsaugą nuo taršiųjų medžiagų išplovimo, diegiant reguliuojamą drenažą.

Melioracijos sistema Lietuvoje yra plačiai išplėtotą, kadangi Lietuva patenka į perteklinės drėgmės zoną. Pernelyg šlapios žemės sudaro apie 52 proc. viso valstybės žemės ploto. Tokią žemę naudoti žemės ūkio gamybai ar infrastruktūros objektų rengimui galima tik ją nusausinus. 2021 m. pradžioje nusausintos žemės plotas sudarė 3 046,0 tūkst. ha (77,7 proc. visų šlapių žemių), iš kurio 2 621 tūkst. ha buvo

nusausinta drenažu. Šiuo metu melioruotoje žemėje užauginama apie 90 proc. žemės ūkio produkcijos. Lietuvoje drenažas įrengtas dar praėjusio amžiaus 6–7 dešimtmetyje. Drenažas ir kiti melioracijos statiniai žemės ūkiui tarnauja maždaug 50 metų, todėl jo nusidėvėjimas kai kur didelis. Bendras melioracijos statinių nusidėvėjimas 2021 m. duomenimis siekia 70,6 proc., o valstybei nuosavybės teise priklausančių statinių 73,37 proc. Dėl šios priežasties ūkininkai nuolat susiduria su melioracijos sistemų funkcionavimo problemomis.

Per pastaruosius 10 m. vien Kaimo plėtros programos lėšomis rekonstruota apie 22,9 tūkst. km drenažo linijų (32 proc. nuo visų drenažo linijų ilgio), kur galėtų būti įdiegiamas reguliuojamas drenažas.

Pagal šią intervencinę priemonę įrengiant reguliuojamas drenažo sistemas bus remiamas tvarus melioracijos sistemų rekonstravimas, kuris prisideda prie mineralinių trąšų naudojimo mažėjimo, taršos išplovos ir paviršinius vandens telkinius mažėjimo, bei ženkliai prisideda prie azoto junginių išplovimo ir vidaus vandenio, mažėjimo.

Parama skiriama reguliuojamojo drenažo įdiegimui ir esamas rekonstruotas melioracijos sistemas arba esamų melioracijos sistemų rekonstravimui .

Skiriant paramą ypatingas dėmesys bus teikiamas teritorijoms, kuriose didelė pasklidoji žemės ūkio tarša, bloga paviršinių vandenių kokybė, projektams, kuriuose numatomos papildomos aplinkosauginės investicijos (pvz., dvigubo profilio melioracijos griovių šlaitų įrengimas ir kita).

Prie aplinkos ir klimato tikslų prisidedantiems projektams, (t.y., kai parama skiriama tik reguliuojamo drenažo įdiegimui ir esamas rekonstruotas melioracijos sistemas) atrankos kriterijai gali būti netaikomi.

Suderinamumas ir papildomumas su kitomis priemonėmis:

Intervencinė priemonė papildo 2 GAAB, kuriuo yra draudžiamas naujų drenažo sistemų įrengimas nustatytuose šlapynių ir durpžemių plotuose, tačiau leidžiamas senų sistemų remontas ir rekonstravimas. Intervencinė priemonė KP10mel taip pat leidžia tik senų drenažo sistemų remontą ir rekonstravimą visuose tinkamumo kriterijus atitinkančiuose plotuose.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai:

1. Žemės ūkio veiklos subjektas;
2. Melioracijos sistemų naudotojų asociacijos;
3. Fizinį ir (ar) juridinių asmenų, kurių teisėtai pagrindais valdomos žemės ribos sutampa su konkrečios (rekonstruojamos) melioracijos sistemos ribomis, grupė, veikianti pagal tarpusavio jungtinės veiklos sutartį;
4. Savivaldybės.

Projektai, kuriuos teikia 1–3 p. nurodyti pareiškėjai, turi būti teikiami su partneriu - savivaldybe.

Partnerystė pagrįsta tuo, kad savivaldybė patikėjimo teise valdo didžiąją dalį valstybei priklausančių melioracijos statinių, kuriuos rekonstruoja 1–3 p. nurodyti pareiškėjai. Teikiant paraiškas su partneriu - savivaldybe, turi būti sudaryta jungtinės veiklos sutartis.

Remiama veikla:

1. Reguliuojamojo drenažo įdiegimas ir esamas rekonstruotas melioracijos sistemas;
2. Esamų melioracijos sistemų rekonstravimas .

Tinkamumo kriterijai:

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3 dalyje;
2. Projekto veikla vykdoma pareiškėjo teisėtai pagrindais (nuosavybės, nuomos, panaudos) valdomoje žemėje;

3. Rekonstruojami statiniai įtraukti į Melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitą;
4. Kai atliekamas reguliuojamojo drenažo įdiegimas į esamas rekonstruotas melioracijos sistemas, ne mažiau kaip 50 proc. pagrindinio rinktuvo ilgio arba melioracijos sistemos aptarnaujamo ploto, esančio pareiškėjo valdomame žemės sklype, turi būti pritaikyta vandens lygiui reguliuoti;
5. Projektai turi būti įvertinti pagal Bendrosios vandens politikos direktyvos 2000/60/EB 4.7 straipsnį, tinkamai atsižvelgiant į suminį poveikį, ir turi būti pasiūlytos reikiamos švelninančios priemonės;
6. Parama neteikiama naujų melioracijos sistemų, įskaitant Natura 2000 ir didelės gamtinės vertės ūkio naudmenų teritorijas, įrengimui;
7. Kai vykdomas esamų melioracijos sistemų rekonstravimas, rekonstruojamų statinių ir įrenginių nusidėvėjimas turi būti ne mažesnis nei 45 proc.
8. Kai vykdomas tik reguliuojamo drenažo įdiegimas į esamas rekonstruotas melioracijos sistemas, privalomai turi būti numatytas bent vienos iš šių aplinkosauginių investicijų - dvigubo profilio melioracijos griovių šlaitai, dirbtinės šlapynės, nuosėdų tvenkiniai, akmenų ar rąstų stabilūs metiniai, įrengimas.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Investicinė parama teikiama kompensuojant gavėjo faktiškai patirtas tinkamas finansuoti išlaidas.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Finansuojama nuo 20 iki 80 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų (išskyrus atvejus, kai pareiškėjas prašo ar sutinka dėl mažesnio paramos intensyvumo taikymo), kai parama teikiama reguliuojamo drenažo įdiegimui į esamas rekonstruotas melioracijos sistemas;

Finansuojama nuo 20 iki 65 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų (išskyrus atvejus, kai pareiškėjas prašo ar sutinka dėl mažesnio paramos intensyvumo taikymo), kai parama teikiama esamų melioracijos sistemų rekonstravimui.

Papildomas paaiškinimas

Papildomo paaiškinimo nėra

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Kas neatitinka paramos reikalavimų?

Teikiant subsidijas netinkamos finansuoti išlaidos:

1. naujų melioracijos sistemų įrengimas;
2. trumpalaikio turto įsigijimas;
3. transporto priemonių įsigijimas;
4. žemės ūkio gamybos teisių pirkimas;
5. teisių į išmokas pirkimas;
6. žemės pirkimas;
7. skolos palūkanos, išskyrus susijusias su dotacijomis, suteiktomis kaip palūkanų subsidija ar garantinio mokesčio subsidija;
8. išlaidos ar jų dalis, patirtos perkant prekes, darbus ar paslaugas, nesilaikant teisės aktuose nustatytos pirkimo tvarkos;
9. kitos, intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse numatytos išlaidos.

Ar investicijos susijusios su drėkinimu?

Taip Ne

Investicijos skirtos esamų drėkinimo įrenginių tobulinimui – kokią procentinę dalį vandens galima sutaupyti

Netaikoma

Išsami informacija apie skirtingą galimą sutaupyti vandens kiekį pagal įrenginio arba infrastruktūros tipą (kai taikoma)

Investicijos skirtos esamiems drėkinimo įrenginiams, kurie turi įtakos vandens telkiniams, kurių būklė yra prasta, tobulinti, – koks (-ie) yra reikalavimas (-ai) veiksmingam vandens naudojimo sumažinimui, nurodant procentinę dalį)

Netaikoma

Suskirstymas pagal regionus

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 11 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

1. Teisė gauti paramą pagal šią intervencinę priemonę nustatoma remiantis aiškiai apibrėžtais kriterijais;
2. Mokėjimų suma bet kuriais konkrečiais metais nesusijusi su produkcijos rūšimi arba apimtimi;
3. Mokėjimų suma bet kuriais metais nesusijusi su vietinėmis ar tarptautinėmis kainomis, taikomomis bet kokiai gamybai;
4. Mokėjimai mokami tik už laikotarpį, būtiną investicijoms, kurioms jos teikiamos, realizuoti;
5. Intervencinė priemonė neįpareigoja ir nenurodo žemės ūkio produktų, kuriuos gavėjai turi gaminti.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(2)(d) - Kiti regionai	43,00%	20,00%	43,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vienetų sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP10mel_01 - Dotacija projektui	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.26; R.9	Ne
KP10mel_02 - Dotacija projektui	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.9	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP10mel_01 - Dotacija projektui

Vidutinis paramos dydis, **kai projekto veikla yra reguliuojamo drenažo įdiegimas į rekonstruotas melioracijos sistemas – 40 000 Eur.**

Vidutiniam paramos įkainiui nustatyti naudoti Lietuvos ir užsienio (Europos ir Šiaurės Amerikos bei Kanados) šaltiniai, susiję su reguliuojamo drenažo įrengimu rekonstruotose melioracijos sistemose, bei melioracijos darbais užsiimančių Lietuvos įmonių praktine informacija. Nepriklausomi ekspertai išanalizavo, įvertino ir, atsižvelgiant į infliaciją pritaikė šiuose šaltiniuose esančius duomenis apie vidutinius reguliuojamo drenažo įdiegimo rekonstruotose melioracijos sistemose įkainius, todėl įkainiai lyginti 2022 m. kainomis.

Reguliuojamo drenažo įrengimo rekonstruotose melioracijos sistemose kaina priklauso nuo nemažai veiksnių: probleminio lauko dydžio, drenų gylio, diametro, reljefo, papildomų aplinkosauginių investicijų ir pan. Intervencinės priemonės paramos dydžio apskaičiavimui parinkti vidutiniai skirtingų šaltinių dydžiai.

Palyginimo skaičiavimams taikyti su drenažu Lietuvoje susiję duomenys ir prielaidos. Kaip nustatyta Ateities ekonomikos DNR plano veiksmo „Reguliuojamasis drenažas: melioracijos infrastruktūros rekonstravimas ir išmaniosios melioracijos pritaikymas sausringiems periodams“ aprašyme, viena reguliuojamo drenažo sistema gali aptarnauti iki 10 ha melioracijos sistemos. Įkainio palyginimo skaičiavimams taikytas vidutinis 6 ha plotas. Taip pat kai kuriems palyginimo skaičiavimams taikyta prielaida, kad vidutiniškai Lietuvoje viename ha yra 25 m melioracijos griovių (iš viso 62 700 km melioracijos griovių ir 2,5 mln. ha nusaustintų žemių).

Reguliuojamo drenažo įrengimas pagal nagrinėtus 14 šaltinių kinta nuo 77 iki 2850 Eur/ha. Šių įkainių vidurkis sudaro apie 850 Eur/ha. Atsižvelgiant į šios priemonės paramos intensyvumą, t.y. kad finansuojama iki 80 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų, nustatytas **vidutinis paramos dydis 1 ha – apie 680 Eur.**

Pagal jau esamą anksčiau atliktos melioracijos sistemų rekonstrukcijos praktiką ir atsižvelgiant į tai, kad paprastai reguliuojamo drenažo projektai atliekami jau rekonstruotų sistemų mažesniuose plotuose nei melioracijos rekonstrukcijos projektai, ir į tai, kad mažesnių ūkių savininkai paprastai jungiasi į asociacijas reguliuojamo drenažo ar rekonstrukcijos įrengimui, buvo apskaičiuoti vidutiniai siūlomi vieno projekto plotai. Tuo tikslu iš viso išnagrinėta 10 šaltinių (14 melioracijos rekonstrukcijos projektų realių ir vidutinių dydžių), viename iš kurių (*Borkertas, E., 2011*) detaliai apžvelgiama visa melioracijos rekonstrukcijos praktika Lietuvoje. Reguliuojamo drenažo vidutinio projekto dydžiui nustatyti naudoti 5 projektų dydžiai: kinta nuo 31,5 iki 91 ha. **Vidutinė vieno projekto ploto reikšmė – 55 ha, apvalinama iki 60 ha.**

Remiantis šiais duomenimis apskaičiuotas vidutinis paramos dydis projektams, kurių veikla yra reguliuojamo drenažo įdiegimas į rekonstruotas melioracijos sistemas – **40 000 Eur.**

KP10mel_02 - Dotacija projektui

Vidutinis paramos dydis, **kai projekto veikla – melioracijos sistemos rekonstravimas – 300 000 Eur.**

Vidutiniam paramos įkainiui nustatyti naudoti Lietuvos ir užsienio (Europos ir Šiaurės Amerikos bei Kanados) šaltiniai, susiję su melioracijos sistemų rekonstrukcija bei melioracijos darbais užsiimančių Lietuvos įmonių praktine informacija. Nepriklausomi ekspertai išanalizavo, įvertino ir, atsižvelgiant į infliaciją pritaikė šiuose šaltiniuose esančius duomenis apie vidutinius melioracijos sistemų rekonstravimo įkainius, todėl įkainiai lyginti 2022 m. kainomis.

Melioracijos sistemų rekonstrukcijos kaina priklauso nuo nemažai veiksnių: probleminio lauko dydžio, drenų gylio, diametro, reljefo, jau esamos sistemos nusidėvėjimo lygio ir t.t. Melioracijos sistemų rekonstrukcija gali apimti ir griovių valymą, melioracijos vamzdynų keitimus naujais vamzdžiais, melioracijos griovių dugno altitudžių atstatymą, krantų tvarkymą, susidėvėjusių žiočių keitimą naujomis žiotimis, šulinių įrengimą ir pan. Intervencinės priemonės paramos dydžio apskaičiavimui parinkti vidutiniai daugelio šaltinių dydžiai.

Melioracijos sistemų rekonstrukcijos įkainiui naudoti penkių, daugiausiai Lietuvoje atliktų projektų šaltiniai, kuriuose 1 ha rekonstrukcijos įkainis svyruoja nuo 984 iki 6 000 Eur/ha. Šių įkainių vidurkis – apie 2 700 Eur/ha. Atsižvelgiant į šios priemonės paramos intensyvumą, t.y. kad finansuojama iki 65 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų, nustatytas **vidutinis paramos dydis 1 ha – apie 1 750 Eur.**

Melioracijos rekonstrukcijos projekto dydžiui pasiūlyti išanalizuoti įgyvendinti 16 projektų nuo 31 ha iki 1 329 ha, pats mažiausias ir didžiausias projektai į vidurkio skaičiavimą neįtraukti, **vidutinė reikšmė – 166 ha, apvalinama iki 170 ha.**

Remiantis šiais duomenimis apskaičiuotas vidutinis paramos dydis projektams, kurių veikla yra melioracijos sistemų rekonstrukcija – **300 000 Eur.**

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP10mel_01 - Dotacija projektui (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.22 (vienetas: Veiksmai)		10,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	Suma: 100,00 Didžiausia suma: 18,00
KP10mel_02 - Dotacija projektui (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00	

	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)									
	O.22 (vienetas: Veiksmi)		20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	Suma: 120,00 Didžiausia suma: 20,00
IŠ VISO	O.22 (vienetas: Veiksmi)		30,00	38,00	38,00	38,00	38,00	38,00	38,00	Suma: 220,00 Didžiausia suma: 38,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		6 400 000,00	6 720 000,00	6 720 000,00	6 720 000,00	6 720 000,00	6 720 000,00	6 720 000,00	40 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		4 902 400,00	5 147 520,00	5 147 520,00	5 147 520,00	5 147 520,00	5 147 520,00	5 147 520,00	30 640 000,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)									
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)									

KP12vld - Investicijos į žemės ūkio valdas

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP12vld
Intervencijos pavadinimas	Investicijos į žemės ūkio valdas
Priemonės rūšis	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą
Bendrasis produkto rodiklis	O.20. Remiamų ūkiuose vykdomų gamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
Prideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Ne Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO2 labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizacijai

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.5	Didinti žemės ūkio subjektų galimybes pasinaudoti alternatyviais finansiniais ištekliais	Žemas	Taip
b.1	Skatinti aukštesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų gamybą, visų pirma remiant perdirbimą	Vidutinis	Taip
b.2	Didinti inovatyvių / pažangių technologijų diegimą ūkiuose	Aukštas	Taip
b.5	Skatinti novatoriškų (naujoviškų) produktų iš biomasės gamybą	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.15 Remiamos investicijos į atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos pajėgumus, įskaitant biologinius (megavatai)

R.3 Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninems ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis

R.9 Ūkininkų, gaunančių investicinę paramą restruktūrizavimui ir modernizavimui, įskaitant išteklių naudojimo efektyvumo didinimą, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas – remti žemės ūkio valdų modernizavimą, didinant žemės ūkio sektoriaus konkurencingumą, skatinant didesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų kūrimą, diegiant inovacijas, naujas technologijas, skatinant tvarią žemės ūkio produktų gamybą bei ją skaitmenizuojant.

Intervencine priemone bus remiamos investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turta, susijusios su remiama veikla, apimančios investicijas į pirminę gamybą, į savo valdoje pagamintų žemės ūkio produktų apdorojimą, perdirbimą ir pateikimą rinkai, ir nenurodytos 9 skyriaus netinkamų finansuoti išlaidų sąrašė. Intervencinės priemonės parama bus skirta b.1, b.2, b.5 poreikiams tenkinti visuose žemės ūkio sektoriuose teikiant paramą nekilnojamojo turto statybos ir (arba) gerinimo išlaidoms finansuoti, naujų įrenginių ir (arba) įrangos (įskaitant naują techniką), valdos infrastruktūros įrengimo ir (arba) gerinimo išlaidoms finansuoti. Teikiant paramą daugiausia dėmesio bus skiriama investicijoms, susijusioms su inovatyvių, pažangių bei skaitmeninių technologijų, orientuotų į gamybos sąnaudų mažinimą ir energijos taupymą, diegimu, su didesnės pridėtinės vertės kūrimu, perdirbant savo valdoje užaugintus produktus, su alternatyvių energijos šaltinių diegimu, remiant investicijas į saulės baterijas, kolektorius, saulės modulius, geoterminį šildymą, oras-oras, oras-vanduo šildymo sistemas, kai jos susijusios su statomo ar rekonstruojamo gamybinio statinio poreikiais siekiant panaudoti visą savo valdoje pagamintą energiją, su lietaus vandens panaudojimu drėkinimui.

Intervencinės priemonės parama teikiama ūkiams, kurių įregistruotos žemės ūkio valdos ekonominis dydis, išreikštas standartinės produkcijos (SP) verte, yra ne mažesnis kaip 30 001 EUR.

Kai parama teikiama pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, siekiant efektyvesnio ir tikslingesnio investicijų panaudojimo, investicijos turi būti naudojamos bendriems kooperatyvo narių poreikiams tenkinti, t.y. įgyvendinamos kolektyvinės investicijos.

Priemone teikiamos subsidijos ir paskolos investicijoms į žemės ūkio produktų gamybą ir (ar) supirkimą (taikoma tik pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, superkantiems savo narių valdose pagamintą ir (arba) užaugintą produkciją), ir (ar) valdoje pagamintų ir (ar) užaugintų žemės ūkio produktų apdorojimą ir (ar) perdirbimą ir pateikimą rinkai bei lengvatinės paskolos apyvartiniam kapitalui.

Intervencine priemone **remiami sektoriai:**

1. Gyvulininkystė;
2. Augalininkystė;
3. Sodininkystė, uogininkystė, daržininkystė.

Parama **teikiama:**

1. Žemės ūkio produktų gamybai, įskaitant žemės ūkio produktų gamybą pripažinto žemės ūkio kooperatyvo savo narių valdose;
2. Žemės ūkio valdoje pagamintiems ir (arba) užaugintiems žemės ūkio produktams apdoroti, perdirbti ir pateikti rinkai, įskaitant pripažinto žemės ūkio kooperatyvo tik iš savo narių jų valdose pagamintų ar išaugintų žemės ūkio produktų supirkimą ir realizavimą, supirktų iš savo narių jų valdose pagamintų ar išaugintų žemės ūkio produktų perdirbimą ir iš jų pagamintų maisto ir ne maisto produktų realizavimą.

Atrankos principai.

Siekiant užtikrinti vienodas sąlygas pareiškėjams, geresnį finansinių išteklių naudojimą ir tikslesnį paramos taikymą, vykdant projektų atranką, **teikiant subsidijas** ypatingas dėmesys bus teikiamas:

1. Pridėtinę vertę kuriantiems projektams, kuriuose vykdomas žemės ūkio produktų perdirbimas;
2. Projektams, kuriuose diegiamos inovacijos, investuojama į gamybinių procesų skaitmeninimą;
3. Prie aplinkos ir klimato tikslų prisidedantiems projektams, ypatingą dėmesį skiriant augalininkystės sektoriaus projektams, kuriuose taikoma tiksliji žemdirbystė;
4. Projektams, prisidedantiems prie apsirūpinimo trūkstamais maisto produktais;
5. Jaunųjų ūkininkų projektams;
6. Ūkininkų grupės projektams arba projektams, kuriuose įgyvendinamos kolektyvinės investicijos;

7. Ekologinių ūkių projektams;
8. Projektams, kuriuose pareiškėjai naudoja arba investuoja į įrangą, energiją gaminančią iš atsinaujinančių šaltinių naudojant kitų fondų ar nuosavas lėšas.

Vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 79 straipsnio 3 dalies nuostatomis, atrankos kriterijai finansinėms priemonėms nėra taikomi.

Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Suderinamumas ir papildomumas su kitomis priemonėmis:

1. Ši intervencinė priemonė papildo kaimo plėtros intervencinę priemonę KP32svp, kuria gali būti remiama ta pati veikla. Esminė takoskyra tarp šių intervencinių priemonių – pareiškėjo ekonominis valdos dydis. Parama pagal intervencinę priemonę teikiama ūkiams, kurių įregistruotos žemės ūkio valdos ekonominis dydis, išreikštas standartinės produkcijos (SP) verte, yra ne mažesnis kaip 30 001 Eur. Ūkiai, kurių valdos ekonominis dydis, išreikštas SP, yra ne mažesnis kaip 16 001 Eur ir ne didesnis kaip 30 000 Eur, yra remiami pagal KP32svp.
2. Ši intervencinė priemonė papildo intervencinę priemonę KP17jūs, kuria gali būti remiama ta pati veikla. Esminė takoskyra tarp šių intervencinių priemonių: parama pagal šią intervencinę priemonę bus teikiama veikiančioms ūkiams, parama pagal KP17jūs intervencinę priemonę bus teikiama besikuriančioms ūkiams.
3. Ši intervencinė priemonė papildo intervencinę priemonę KP31tvi, kurioje parama teikiama tokio paties dydžio valdoms, esminis skirtumas – pagal intervencines priemones remiamos skirtingo pobūdžio investicijos, t. y. pagal KP31tvi intervencinę priemonę bus remiamos tik tos investicijos, kurios mažina neigiamą poveikį aplinkai ir klimato kaitai ir (arba) yra susiję su gyvūnų gerovei taikomų aukštesnių standartų, nei numatytieji privalomi, įgyvendinimu.
4. Ši intervencinė priemonė papildo intervencinę priemonę KP08prev, kuri remia ūkių investicijas į materialųjį turtą skirtą biosaugos gerinimui. Esminė takoskyra tarp šių priemonių ta, kad pagal KP08prev remiamos tik kompetentingos institucijos patvirtintame biosaugos plane numatytos investicijos.
5. Ši intervencinė priemonė papildo sektorines intervencines priemones: SP01vid1 – Investicijos į ilgalaikį turtą, tyrimus, eksperimentinę ir inovatyvią gamybą ir kitus veiksmus, SP03med2 – Bičių šeimų atnaujinimas, bitininkavimo inventoriaus įsigijimas, bičių ligų prevencija ir SP02vyn - Investicijos į vyno sektorių, kuriose taip pat gali būti remiamos šių sektorių investicijos į materialųjį turtą. Siekiant išvengti dvigubo finansavimo arba kompensacijų permokų, investicijoms, remiamoms pagal sektorines priemones, nebus teikiama parama pagal KP12vld intervencinę priemonę. Teikdamas paraišką pareiškėjas įsipareigo, kad išlaidos, kurioms finansuoti prašoma paramos, nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų nacionalinių programų ir Europos Sąjungos fondų. Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.
6. Intervencinė priemonė papildo susietojo pajamų rėmimo intervencines priemones tiek gyvulininkystės, tiek augalininkystės sektoriuose. Esminė takoskyra tarp šių intervencinių priemonių yra ta, kad susietoji parama skiriama ūkių pajamų palaikymui (ne investicijoms).
7. Ši intervencinė priemonė papildo plotines I ir II ramsčio intervencines priemones, kurios padeda užtikrinti gamybos tvarumą ūkiuose, o KP12vld leidžia jiems investuoti į tvarią gamybą per valdų modernizavimą.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai:

Ūkininkai (fiziniai asmenys (savo vardu įregistravę ūkininko ūkį ir valdą) ir juridiniai asmenys (įregistravę valdą)) arba jų grupė, užsiimantys žemės ūkio veikla ir (arba) valdoje (-ose) pagamintų ir (arba) užaugintų žemės ūkio produktų apdorojimu ir (arba) perdirbimu ir pateikimu rinkai, pripažinti žemės ūkio kooperatyvai (t.y., kurie superka ir realizuoja tik iš savo narių valdose pagamintus ar

išaugintus žemės ūkio produktus arba supirktus iš savo narių jų valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus perdirba ir realizuoja iš jų pagamintus maisto ir ne maisto produktus).

Tinkamumo kriterijai subsidijai:

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3 dalyje;
2. Pareiškėjas užsiima žemės ūkio veikla ir (arba) valdoje (-ose) pagamintų ir (arba) užaugintų žemės ūkio produktų supirkimu (taikoma tik pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, superkantiems savo narių valdose pagamintą ir (arba) užaugintą produkciją), apdorojimu ir (arba) perdirbimu ir pateikimu rinkai ne trumpiau kaip 1 metus iki paramos paraiškos pateikimo.
3. Parama teikiama ūkiams, kurių įregistruotos žemės ūkio valdos ekonominis dydis, išreikštas standartinės produkcijos (SP) verte, yra ne mažesnis kaip 30 001 EUR (netaikoma pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, kurie superka ir realizuoja tik iš savo narių valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus arba supirktus iš savo narių jų valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus perdirba ir realizuoja iš jų pagamintus maisto ir ne maisto produktus);
4. Pareiškėjo pajamos iš žemės ūkio veiklos ir (arba) valdoje (-ose) pagamintų ir (arba) užaugintų žemės ūkio produktų supirkimo (taikoma tik pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, superkantiems savo narių valdose pagamintą ir (arba) užaugintą produkciją), apdorojimo ir (arba) perdirbimo ir pateikimo rinkai 1 metus iki paramos paraiškos pateikimo turi sudaryti ne mažiau kaip 50 proc. visų ūkio subjekto pajamų;
5. Investicijos turi pagerinti bendrus žemės ūkio valdos veiklos rezultatus (išskyrus, kai parama teikiama kolektyvinėms investicijoms įgyvendinti);
6. Parama teikiama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priedo produktų (išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus) gamybai, ir valdoje (-ose) pagamintiems produktams apdoroti ir (arba) perdirbti. Apdorojimo ir perdirbimo proceso metu gautas galutinis produktas turi būti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede nurodytas produktas. Parama pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, superkantiems ir realizuojantiems iš savo narių jų valdose pagamintus (išaugintus) žemės ūkio produktus, perdirbantiems iš savo narių supirktus žemės ūkio produktus ir realizuojantiems iš jų pagamintus maisto ir ne maisto produktus, veiklai vykdyti teikiama, jei produktai yra Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priedo produktai (išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus);
7. Parama gali būti skiriama investicijoms, daromoms siekiant atitikti naujus Europos Sąjungos standartus, taikomus žemės ūkio gamybai. Tokia parama gali būti teikiama ilgiausiai 24 mėnesius nuo datos, kai jie tampa privalomi.

Kai teikiama finansinių priemonių parama, taikomi tik 2, 3, 4 ir 6 punktuose nustatyti tinkamumo kriterijai.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Investicinė parama teikiama:

- kompensuojant gavėjo faktiškai patirtas tinkamas finansuoti išlaidas;
- nustatant vieneto įkainį (pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(1)(b) straipsnį):
  - naujų pieno ūkio fermų statyboms: fiksuotieji vieneto įkainiai nustatyti vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(2)(a)(ii) straipsniu;
  - naujų plokščiadugnių grūdų saugojimo bokštų statyboms: fiksuotieji vieneto įkainiai nustatyti vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(2)(a)(i) straipsniu;
  - žemės ūkio technikos ir įrangos įsigijimui (tam tikroms žemės ūkio technikos ir įrangos rūšims (porūšiams) taikomi skirtingi fiksuotieji vieneto įkainiai pagal konkrečiai apibrėžtus techninius parametrus) tuo atveju, kai fiksuotieji vieneto įkainiai yra nustatyti vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(2)(a)(ii) straipsniu, juos patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose;
  - energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių įsigijimui (tam tikroms energijos iš

atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių rūšims (porūšiams) taikomi skirtingi fiksuotieji vieneto įkainiai pagal konkrečiai apibrėžtus techninius parametrus) tuo atveju, kai fiksuotieji vieneto įkainiai yra nustatyti vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(2)(c) straipsniu, juos patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose.

Finansinių priemonių parama teikiama kaip paskolos investicijoms ir (arba) apyvartiniam kapitalui.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo arba kompensacijų permokų toms pačioms investicijoms, remiamoms pagal I BŽŪP ramstį, parama pagal KP12vld intervencinę priemonę nebus teikiama. Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Nustatymo pagrindas

Supaprastintų išlaidų apmokėjimo būdas, taikant fiksuotąjį vieneto įkainį pagal regl. (ES) Nr. 2021/2115 83(1)(b) straipsnį, taikomas šioms išlaidoms:

1. naujų pieno ūkio fermų statyboms;
2. naujų plokščiadugnių grūdų saugojimo bokštų statyboms;
3. žemės ūkio technikos ir įrangos įsigijimui (tam tikroms žemės ūkio technikos ir įrangos rūšims (porūšiams) taikomi skirtingi fiksuotieji vieneto įkainiai pagal konkrečiai apibrėžtus techninius parametrus), fiksuotuosius vieneto įkainius patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose;
4. energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių įsigijimui (tam tikroms energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių rūšims (porūšiams) taikomi skirtingi fiksuotieji vieneto įkainiai pagal konkrečiai apibrėžtus techninius parametrus), fiksuotuosius vieneto įkainius patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose.

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Kai parama teikiama **subsidijos** forma:

- Paramos intensyvumas yra nuo 20 iki 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai pareiškėjas prašo ar sutinka dėl mažesnio intensyvumo taikymo) ir gali būti diferencijuojamas priklausomai nuo žemės ūkio sektoriaus.
- Jauniesiems ūkininkams (atitinkantiems 4.1.5 dalyje pateiktą apibrėžimą) kreipiantis paramos pagal šią intervencinę priemonę pirmą kartą, paramos intensyvumas gali būti padidintas 20 procentinių punktų (išskyrus atvejus, kai pareiškėjas prašo ar sutinka dėl mažesnio paramos intensyvumo taikymo).

Kai parama teikiama **finansinių priemonių** forma:

- Paskolos suma negali būti didesnė kaip 200 000 EUR.
- Ilgiausia paskolos trukmė - 5 metai.
- Vienam galutiniam naudos gavėjui iš šios priemonės lėšų gali būti suteikiama viena paskola.
- Paskolos lėšomis gali būti apmokama 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų. Jei paskolos lėšomis finansuojamas apyvartinis kapitalas, taikomos SP 4.6 dalies nuostatos dėl didžiausios leistinos paramos sumos apyvartiniam kapitalui.

Kai pareiškėjas tam pačiam projektui įgyvendinti gauna ir subsidiją, ir investicinę paskolą, parama, teikiama paskolos forma, apskaičiuojama kaip bendrasis subsidijos ekvivalentas. Subsidijos ir bendrojo subsidijos ekvivalento suma turi neviršyti didžiausio leistino paramos dydžio (sumine ir procentine išraiška) nustatyto šios priemonės apraše. Subsidijos negali būti naudojamos finansavimui, gautam pagal finansines priemones, apmokėti. Finansinės priemonės negali būti naudojamos išankstiniam subsidijų finansavimui.

Papildomas paaiškinimas

Papildomo paaiškinimo nėra

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Kas neatitinka paramos reikalavimų?

Teikiant **subsidijas** netinkamos finansuoti išlaidos:

1. trumpalaikio turto įsigijimas;
2. transporto priemonių, išskyrus žemės ūkio techniką ir transporto priemones žemės ūkio produktų gabenimui, įsigijimas;
3. žemės ūkio gamybos teisių pirkimas;
4. teisių į išmokas pirkimas;
5. žemės pirkimas;
6. gyvūnų pirkimas, vienmečių augalų pirkimas ir jų sodinimas;
7. skolos palūkanos, išskyrus susijusias su dotacijomis, suteiktomis kaip palūkanų subsidija ar garantinio mokesčio subsidija;
8. išlaidos ar jų dalis, patirtos perkant prekes, darbus ar paslaugas, nesilaikant teisės aktuose nustatytos pirkimo tvarkos;
9. esamų paskolų refinansavimo išlaidos;
10. išlaidos drėkinimui, (išskyrus drėkinimo sistemas, kurioms naudojamas lietaus vanduo);
11. saulės baterijos, saulės kolektoriai, saulės moduliai, geoterminio šildymo, oras-oras, oras-vanduo šildymo sistemos, išskyrus atvejus, kai nurodytos investicijos susijusios su statomo ar rekonstruojamo gamybinio statinio poreikiais (pardavimui skirta energija neremiamą);
12. kitos, intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse numatytos išlaidos.

Kai teikiama **lengvatinė paskola** netaikomi 1, 2, 3, 4, 6 punktai. Kai paskola teikiama jauniems ūkininkams netaikomas ir 5 punktas.

Ar investicijos susijusios su drėkinimu?

Taip Ne

Investicijos skirtos esamų drėkinimo įrenginių tobulinimui – kokią procentinę dalį vandens galima sutaupyti

Netaikoma

Išsami informacija apie skirtingą galimą sutaupyti vandens kiekį pagal įrenginio arba infrastruktūros tipą (kai taikoma)

Investicijos skirtos esamiems drėkinimo įrenginiams, kurie turi įtakos vandens telkiniams, kurių būklė yra prasta, tobulinti, – koks (-ie) yra reikalavimas (-ai) veiksmingam vandens naudojimo sumažinimui, nurodant procentinę dalį)

Netaikoma

Suskirstymas pagal regionus

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 11 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

1. Teisė gauti paramą pagal šią intervencinę priemonę nustatoma remiantis aiškiai apibrėžtais kriterijais;
2. Mokėjimų suma bet kuriais konkrečiais metais nesusijusi su produkcijos rūšimi arba apimtimi;
3. Mokėjimų suma bet kuriais metais nesusijusi su vietinėmis ar tarptautinėmis kainomis, taikomomis bet kokiai gamybai;
4. Mokėjimai mokami tik už laikotarpį, būtiną investicijoms, kurioms jos teikiamos, realizuoti;
5. Intervencinė priemonė neįpareigoja ir nenurodo žemės ūkio produktų, kuriuos gavėjai turi gaminti.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(2)(d) - Kiti regionai	43,00%	20,00%	43,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vienetų sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP12vld-001 - Dotacija projektui	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.15; R.3; R.9	Ne
KP12vld-002 - Lengvatinė paskola	Finansinė priemonė	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.15; R.3; R.9	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP12vld-001 - Dotacija projektui

Visais metais planuojama vieneto suma – 500 000,00 Eur. Vieneto suma nustatyta, kaip vidutinė paramos suma vienam projektui, atsižvelgiant į Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos veiklos srities "Parama investicijoms į žemės ūkio valdas" įgyvendinimo patirtį, 2021–2022 metų laikotarpio potencialių pareiškėjų investicinius poreikius bei kainų lygio pokyčius. 2021 metais veiklos sričiai skirtos Europos Sąjungos ekonomikos gaivinimo priemonės (EURI) lėšos leido ženkliai padidinti didžiausią galimą paramos sumą projektui ir paskelbti kvietimai teikti paraiškas sulaukė didelio pareiškėjų susidomėjimo. 2022 metų kvietimų teikti paraiškas duomenys rodo, kad pareiškėjai planuoja įgyvendinti didesnės apimties investicinius projektus, susijusius su naujomis statybomis, pažangių technologijų diegimu, inovacijomis, o vidutinė paraiškose prašomos paramos suma sudaro 0,57 mln. Eur.

KP12vld-002 - Lengvatinė paskola

Vidutinis paskolos dydis – 100 000,00 Eur. Šis dydis nustatytas remiantis Lietuvos BŽŪP SP finansinių priemonių ex-ante vertinime (2021) apskaičiuota vidutine nacionalinės plėtros įstaigos „Žemės ūkio paskolų ir garantijų fondas“ 2020-2021 m. suteiktų lengvatinių paskolų (1374) verte, kuri yra 99 825,00 Eur.

Kadangi planuojama įgyvendinti finansinę priemonę su ne mažesniu kaip 25 proc. finansų tarpininkų indėliu, todėl vidutinė paramos suma sieks – 75 000,00 Eur.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP12vld-001 - Dotacija projektui (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	500 000,00	500 000,00	500 000,00	500 000,00	500 000,00	0,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								

	O.20 (vienetas: Veiksmai)	0,00	80,00	80,00	80,00	80,00	80,00	0,00	Suma: 400,00 Didžiausia suma: 80,00
KP12vld-002 - Lengvatinė paskola (Finansinė priemonė - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	75 000,00	75 000,00	75 000,00	75 000,00	75 000,00	74 695,12	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	O.20 (vienetas: Veiksmai)	0,00	25,00	75,00	75,00	75,00	75,00	75,00	Suma: 400,00 Didžiausia suma: 75,00
IŠ VISO	O.20 (vienetas: Veiksmai)	0,00	65,00	115,00	155,00	155,00	95,00	95,00	Suma: 680,00 Didžiausia suma: 155,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	41 875 000,00	45 625 000,00	45 625 000,00	45 625 000,00	45 625 000,00	5 625 000,00	230 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)	0,00	32 076 250,00	34 948 750,00	34 948 750,00	34 948 750,00	34 948 750,00	4 308 750,00	176 180 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)	0,00	1 875 000,00	5 625 000,00	5 625 000,00	5 625 000,00	5 625 000,00	5 625 000,00	30 000 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)	0,00	1 436 250,00	4 308 750,00	4 308 750,00	4 308 750,00	4 308 750,00	4 308 750,00	22 980 000,00

	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								

KP14prd - Investicijos į bioekonomikos verslus

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP14prd
Intervencijos pavadinimas	Investicijos į bioekonomikos verslus
Priemonės rūšis	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą
Bendrasis produkto rodiklis	O.24. Remiamų ne ūkiuose vykdomų gamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Ne Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO8 skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
b.4	Skatinti beatliekę veiklą ūkiuose	Vidutinis	Taip
b.5	Skatinti novatoriškų (naujoviškų) produktų iš biomasės gamybą	Vidutinis	Taip
h.5	Skatinti bioekonomikos verslus	Žemas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.39 Kaimo įmonių, įskaitant bioekonomikos įmones, sukurtų naudojantis BŽŪP parama, skaičius

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas – remti žemės ūkio produktų perdirbimą į aukštos pridėtinės vertės produktus*.

*aukštos pridėtinės vertės produktais gali būti laikomi ir tarpinio vartojimo produktai – t.y., produktai gauti perdirbus žaliavinius žemės ūkio produktus, kurie panaudojami tolesnėse gamybos grandyse maisto ar kituose pramonės sektoriuose.

Žemės ūkis yra priskiriamas mažą pridėtinę vertę kuriantiems sektoriams, tačiau sukuria prielaidas daugelio vertės kūrimo grandinių funkcionavimui, panaudojant kaip žaliavą žemės ūkyje užaugintą produkciją, o naujų perdirbimo technologijų panaudojimas įgalina verslą iš šios produkcijos (ypatingai viršijančios vidaus paklausą apsirūpinimui ja) kurti aukštos pridėtinės vertės produktus.

Todėl siekiant skatinti kurti aukštos pridėtinės vertės produktus, plėtoti pridėtinės vertės kūrimo grandinių

įvairovę, inovatyvių sprendimų leidžiančių efektyviau panaudoti vietines žaliavas atsiradimą, bei reaguojant į nepakankamo apsirūpinimo maistu grėsmes, teikiamos subsidijos gamybinėms investicijoms į inovatyvius bioekonomikos verslus jau veikiančių produktų gamybinių pajėgumų modernizavimui ir visiškai naujų produktų kūrimui, perdirbant žemės ūkio produktus į maistui skirtus produktus, pašarus bei tarpinius produktus, kurie gali būti panaudojami tolesnėse gamybos grandyse maisto ar kituose pramonės sektoriuose.

Intervencine priemone bus remiamos investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turta, susijusios su remiama veikla, ir nenurodytos 9 skyriaus netinkamų išlaidų sąrašė.

Žemės ūkio produktų perdirbimas - veikla, kurios metu pakeičiama žemės ūkio produktų pirminė fizinė ir cheminė sudėtis.

Atrankos principai:

Siekiant užtikrinti vienodas sąlygas pareiškėjams, geresnį finansinių išteklių naudojimą ir tikslesnį paramos taikymą, vykdant projektų atranką, teikiant paramą ypatingas dėmesys teikiamas projektams, kuriuose:

1. gamybos procese taikomi žiedinės ekonomikos principai (t.y. perdirbamos gamybos metu susidariusios atliekos);
2. gamybos procese kaip žaliava naudojami vietiniai (Lietuvoje užauginti), ypač paties pareiškėjo užauginti žemės ūkio produktai;
3. gamybos procese kaip žaliava naudojami ekologiški ir (arba) pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą (toliau – NKP) užauginti žemės ūkio produktai;
4. investuojama į technologijas, kuriomis žemės ūkio produktai perdirbami į aukštos pridėtinės vertės produktus, skirtus maistui ir tolimesniai panaudojimui maisto sektoriuje;
5. pareiškėjas projekte investuoja į gamybinių procesų skaitmeninimą;
6. pareiškėjas naudoja arba investuoja į įrangą, energiją gaminančią iš atsinaujinančių šaltinių naudojant kitų fondų ar nuosavas lėšas.

Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Suderinamumas ir papildomumas su kitomis intervencinėmis priemonėmis:

1. Šią intervencinę priemonę, pagal kurią teikiamos subsidijos investicijoms į inovatyvius bioekonomikos verslus susijusius su žemės ūkio produktų perdirbimu į aukštos pridėtinės vertės produktus papildo intervencinė priemonė KP30pfi. Pagal intervencinę priemonę KP30pfi teikiamos paskolos investicijoms į aukštesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų kūrimą ir (ar) paskolos apyvartiniam kapitalui.
2. Ši intervencinė priemonė netiesiogiai papildo intrevencines priemones KP12vld, KP17jūs, KP19sūp, KP31tvi, KP32svp toliau vykdant nebūtinai savo žemės ūkio valdoje pagamintų ir (ar) užaugintų produktų perdirbimą. Esminė takoskyra tarp intervencinės priemonės KP14prd ir KP12vld, KP17jūs, KP19sūp, KP31tvi, KP32svp intrevencinių priemonių ta, kad išvardintose intervencinėse priemonėse gali būti remiamas tik valdoje pagamintų ir (ar) užaugintų produktų perdirbimas.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Tinkami pareiškėjai:

Juridiniai asmenys, užsiimantys arba ketinantys užsiimti žemės ūkio produktų perdirbimo veikla.

Tinkamumo kriterijai:

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3.dalyje.

2. Pareiškėjas ne trumpiau kaip 1 metus iki paramos paraiškos pateikimo užsiima žemės ūkio produktų perdirbimu arba užsiima žemės ūkio produktų gamyba ir planuoja užsiimti žemės ūkio produktų perdirbimu.
3. Numatomi gaminti produktai turi būti inovatyvūs Lietuvos mastu ir (arba) jų gamybai taikomos technologijos turi būti inovatyvios Lietuvos mastu.
4. Projektas parengtas remiantis atlikta galimybių studija / tyrimu ir (arba) kitoje šalyje taikoma inovatyvia technologija.
5. Investicijos turi pagerinti bendrus juridinio asmens veiklos rezultatus (taikomos naujos technologijos, plečiamos pardavimų rinkos, mažinamas neigiamas poveikis aplinkai, didinamas pelnas ir t.t.).
6. Parama teikiama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede išvardytiems produktams, išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus. Perdirbimo metu gauti tarpinio vartojimo produktai gali būti ir nenurodyti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede; parama šiuo atveju yra skiriama nepažeidžiant nereikšmingos (*de minimis*) valstybės pagalbos reglamento Nr. 1407/2013 nuostatų (nuo 2024 m. liepos 1 d. taikomas Reglamentas (ES) Nr. 2023/2831 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai).

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Investicinė parama teikiama kompensuojant gavėjo faktiškai patirtas tinkamas finansuoti išlaidas.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo arba kompensacijų permokų toms pačioms investicijoms, remiamoms pagal I BŽŪP ramstį, parama pagal KP14prd intervencinę priemonę nebus teikiama. Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Paramos intensyvumas:

1. Nuo 5 proc. iki 20 proc. tinkamų finansuoti išlaidų - didelėms įmonėms (t.y. neturinčioms MVI statuso) (išskyrus atvejus, kai pareiškėjas prašo ar sutinka dėl mažesnio paramos intensyvumo taikymo);
2. Nuo 20 proc. iki 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų - labai mažoms, mažoms ir vidutinėms įmonėms (t.y. atitinkančioms MVI statusą) (išskyrus atvejus, kai pareiškėjas prašo ar sutinka dėl mažesnio paramos intensyvumo taikymo) ir gali būti diferencijuojamas pagal įmonės dydį.

Papildomas paaiškinimas

Papildomo paaiškinimo nėra

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

Paaškinimas dėl paramos veiksmų, kuriems netaikomas SESV 42 straipsnis

Pareiškėjams, kurie žemės ūkio produktų perdirbimo metu pagamina produktą, nepatenkantį į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priedą, taikomos nereikšmingos (de minimis) valstybės pagalbos reglamento nuostatos.

Valstybės pagalbos priemonės, kuri naudojama patvirtinimui, rūšis:

Pranešimas Bendrasis bendrosios išimties reglamentas Žemės ūkio bendrosios išimties reglamentas de minimis

Papildoma informacija:

Valstybė narė dar nepasirinko priemonės (-ų) ir nurodė alternatyvas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki pasirinktos priemonės patvirtinimo įsigaliojimo dienos. Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, tačiau patvirtinimas dar nebuvo gautas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki patvirtinimo įsigaliojimo dienos.

Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, buvo gautas patvirtinimas, nurodytas valstybės pagalbos bylos numeris pranešime pagal BBIR arba ŽŪBIR.

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Kas neatitinka paramos reikalavimų?

Netinkamos išlaidos:

1. trumpalaikio turto įsigijimas;
2. transporto priemonių ir žemės ūkio technikos įsigijimas;
3. išlaidos, susijusios tik su pirminiu perdirbimu;
4. žemės ūkio gamybos teisių pirkimas;
5. teisių į išmokas pirkimas;
6. žemės pirkimas;
7. gyvūnų pirkimas, vienmečių augalų pirkimas ir jų sodinimas;
8. skolos palūkanos, išskyrus susijusias su dotacijomis, suteiktomis kaip palūkanų subsidija ar garantinio mokesčio subsidija;
9. išlaidos ar jų dalis, patirtos perkant prekes, darbus ar paslaugas, nesilaikant teisės aktuose nustatytos pirkimo tvarkos;
10. saulės baterijos, saulės kolektoriai, saulės moduliai, geoterminio šildymo įranga, oras-oras, oras-vanduo šildymo sistemos išskyrus atvejus, kai nurodytos investicijos susijusios su statomo ar rekonstruojamo gamybinio statinio poreikiais (pardavimui skirta energija neremiamą);
11. kitos, intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse numatytos išlaidos.

Ar investicijos susijusios su drėkinimu?

Taip Ne

Investicijos skirtos esamų drėkinimo įrenginių tobulinimui – kokią procentinę dalį vandens galima sutaupyti

Netaikoma

Išsami informacija apie skirtingą galimą sutaupyti vandens kiekį pagal įrenginio arba infrastruktūros tipą (kai taikoma)

Investicijos skirtos esamiems drėkinimo įrenginiams, kurie turi įtakos vandens telkiniams, kurių būklė yra prasta, tobulinti, – koks (-ie) yra reikalavimas (-ai) veiksmingam vandens naudojimo sumažinimui, nurodant procentinę dalį)

Netaikoma

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 11 dalis

Paaškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

1. Teisė gauti paramą pagal šią intervencinę priemonę nustatoma remiantis aiškiai apibrėžtais kriterijais;
2. Mokėjimų suma bet kuriais konkrečiais metais nesusijusi su produkcijos rūšimi arba apimtimi;
3. Mokėjimų suma bet kuriais metais nesusijusi su vietinėmis ar tarptautinėmis kainomis, taikomomis bet kokiai gamybai;
4. Mokėjimai mokami tik už laikotarpį, būtiną investicijoms, kurioms jos teikiamos, realizuoti;
5. Intervencinė priemonė neįpareigoja ir nenurodo žemės ūkio produktų, kuriuos gavėjai turi gaminti.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(2)(d) - Kiti regionai	43,00%	20,00%	43,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vienetų sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP14prd-01 - Dotacija projektui	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.39	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP14prd-01 - Dotacija projektui

Visais metais planuojama ta pati vieneto suma, kuri apskaičiuota kaip vidutinė projekto vertė, remiantis istoriniais Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programos veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ duomenimis bei ekspertinės apklausos rezultatais (EKVI, 2022 m.).

Pagal 2014–2020 m. programos veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ 2014–2021 metų laikotarpiu vienam juridiniam asmeniui maksimali galima paramos suma buvo iki 4 000 000 Eur, o nuo 2022 m. – iki 5 000 000 Eur. Įgyvendinant veiklos sritį buvo finansuota virš 100 projektų, tarp kurių išsiskiria keli Lietuvos ir Šiaurės Europos regiono lygiu inovatyvūs projektai, kuriuos įgyvendinus buvo įdiegtos technologinės naujovės, skirtos žemės ūkio produktų perdirbimui į naujus aukštos pridėtinės vertės produktus. Pavyzdžiui, 2014–2020 m. programiniu laikotarpiu tokius projektus su KPP parama pieno perdirbimo srityje įgyvendino ŽŪK „Pienas LT“, AB „Kelmės pieninė“, augalininkystės produkcijos perdirbimo srityje – ŽŪK „Agrobokštai“, mėsos perdirbimo srityje – ŽŪB „Delikatesas“. Šiems projektams įgyvendinti buvo skirta maksimali paramos suma – 4 000 000 Eur, kuri sudarė nuo 18 iki 38 proc. visų reikalingų investicijų vertės.

2022 m. kovo mėn. buvo vykdoma ekspertinė apklausa, siekiant nustatyti galimas inovatyvių aukštos pridėtinės vertės žemės ūkio produktų grandinių kūrimo nišas Lietuvoje bei reikalingų investicijų apimtis. Tyrime dalyvavo 22 ekspertai, atstovaujantys verslui, mokslui bei politikos formavimo ir paramos verslui organizavimo sritims. Remiantis ekspertų pateiktais įverčiais ir prognozėmis, investicijų į inovatyvius bioekonomikos verslus vidutinė mažiausia projekto vertė galėtų sudaryti 2,1 mln. Eur, o vidutinė didžiausia projekto vertė – 10,3 mln. Eur.

Atsižvelgiant į panašių 2014–2020 m. KPP lėšomis finansuotų projektų paramos dydžius, įvertinant kainų lygio pokyčius ir prognozes bei ekspertinės apklausos rezultatus, nustatyta vidutinė paramos suma pagal intervencinę priemonę KP14prd – 5 000 000 Eur.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP14prd-01 - Dotacija projektui (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								

	O.24 (vienetas: Veiksmai)	0,00	1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	Suma: 10,00 Didžiausia suma: 2,00
IŠ VISO	O.24 (vienetas: Veiksmai)	0,00	1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	Suma: 10,00 Didžiausia suma: 2,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	5 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	5 000 000,00	50 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)	0,00	3 830 000,00	7 660 000,00	7 660 000,00	7 660 000,00	7 660 000,00	3 830 000,00	38 300 000,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								

KP19sūp - Labai smulkių ūkių plėtra

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP19sūp
Intervencijos pavadinimas	Labai smulkių ūkių plėtra
Priemonės rūšis	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą
Bendrasis produkto rodiklis	O.20. Remiamų ūkiuose vykdomų gamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Ne Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO2 labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizacijai

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
b.1	Skatinti aukštesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų gamybą, visų pirma remiant perdirbimą	Vidutinis	Taip
b.2	Didinti inovatyvių / pažangių technologijų diegimą ūkiuose	Aukštas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.3 Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis

R.9 Ūkininkų, gaunančių investicinę paramą restruktūrizavimui ir modernizavimui, įskaitant išteklių naudojimo efektyvumo didinimą, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas - skatinti smulkių ūkių plėtrą vykdant žemės ūkio veiklą ir (ar) didinant jų orientavimąsi į rinką, taip pat bendradarbiavimą įgyvendinant ūkininkų grupių projektus ir kolektyvines investicijas.

Pagal intervencinę priemonę remiama labai smulkių ūkių, t. y. ūkių, kurių įregistruotos žemės ūkio valdos ekonominis dydis, išreikštas standartinės produkcijos verte, yra ne mažesnis kaip 4 000 Eur ir ne didesnis kaip 16 000 Eur, plėtra. Veiksmai gali būti susiję su valdoje pagamintų ir (arba) užaugintų žemės ūkio produktų apdorojimu ir (arba) perdirbimu ir (arba) pateikimu rinkai. Pagal intervencinę priemonę remiamos investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą, susijusias su šia veikla, įskaitant pastatų ar statinių statybą, modernizavimą ar įrengimą, naujų mašinų ir įrangos pirkimą.

2021 m. duomenimis labai smulkūs ūkiai sudaro 82 proc. visų šalies ūkių. Šie ūkiai yra itin svarbūs kaimo vietovių gyvybingumui, kaimo gyventojų užimtumui, ekonominės plėtros potencialo ir socialinių procesų vystymuisi. Tačiau vystantis technologijomis, greitėjant verslo ir kitiems socialiniams procesams

visuomenėje, paprastai labai smulkūs ūkiai nepajėgūs taikyti modernių technologijų, darbas mažai mechanizuotas, o produkcijos pardavimai individualizuoti. Dėl šių priežasčių labai smulkių ūkių produktyvumas ir konkurencingumo lygis mažesnis nei didesnių ūkių.

Taip pat įvertinus paramos smulkiems ūkiams poveikį, paskatinusį jų augimą ir plėtros potencialą, kuomet naujų investicijų dėka yra didinama labai smulkių ūkių vertė tiekimo grandinėje bei jų orientavimasis į rinką, numatomos individualių ūkių investicijų galimybės, prisidedančios prie ilgalaikio gamybinio potencialo augimo ir konkurencinių galimybių rinkoje didinimo.

Atsižvelgiant į labai smulkių ūkių mažas veiklos apimtis, pagal intervencinę priemonę skatinami smulkių ūkio subjektų ir jų grupių projektai, taip pat galimybės optimaliai naudotis įvairių, viena kitą papildančių sričių žiniomis bei vystyti ekonomiškai pagrįstų bendrų investicijų naudojimąsi, kurios didina labai smulkių ūkio subjektų ekonominį gyvybingumą bei potencialą, nepaisant mažos jų veiklos apimties.

Intervencine priemone prisidedama prie SO₂ tikslo, t. y. labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizavimui.

Atrankos principai:

Siekiant užtikrinti vienodas sąlygas pareiškėjams, geresnį finansinių išteklių naudojimą, vykdant projektų atranką ir teikiant paramą ypatingas dėmesys skiriamas:

- 1) ūkininkų grupių projektams ir projektams, kuriuose numatomos kolektyvinės investicijos;
- 2) projektams, jungiantiems subjektus, kurie kuria didesnę pridėtinę vertę (ekologiniams ūkiams, ūkiams, dalyvaujantiems maisto kokybės sistemose, užsiimantiems ūkyje užaugintos produkcijos apdorojimu, perdirbimu valdoje);
- 3) projektams, kuriuose investuojama į mišrios specializacijos labai smulkius ūkius.

Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas įgyvendinimo taisyklėse.

Suderinamumas ir papildomumas su kitomis intervencijos priemonėmis:

1. Parama pagal KP19sūp intervencinę priemonę teikiama labai smulkiems ūkiams, kurių įregistruotos žemės ūkio valdos ekonominis dydis, išreikštas standartinės produkcijos (SP) verte, yra ne mažesnis kaip 4 000 Eur ir ne didesnis kaip 16 000 Eur. Parama pagal KP32svp, KP12vld ir KP31tvi intervencines priemones teikiama ūkiams, kurių įregistruotos žemės ūkio valdos ekonominis dydis, išreikštas standartinės produkcijos (SP) verte, yra didesnis kaip 16 000 Eur. Esminė takoskyra yra ūkio dydis.

2. Parama pagal KP19sūp intervencinę priemonę teikiama veikiantiems labai smulkiems ūkiams, o parama pagal KP17jūs intervencinę priemonę teikiama besikuriantiems ūkiams.

3. Paramos, teikiamos pagal KP19sūp ir pagal KP14gra esminė takoskyra – intervencinių priemonių tikslas, kuris KP19sūp intervencinės priemonės atveju yra nukreiptas į žemės ūkio produktų gamybą ir perdirbimą, o KP14gra – į pagamintos produkcijos realizavimą.

4. Parama, teikiama pagal KP19sūp intervencinę priemonę papildo KP08prev intervencinę priemonę, pagal kurią taip pat gali būti remiamos investicijos į materialųjį turtą, skirtą biosaugos gerinimui.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai:

Ūkininkai (fiziniai asmenys (savo vardu įregistravę ūkininko ūkį ir valdą) ir juridiniai asmenys (įregistravę valdą) arba jų grupė, užsiimantys žemės ūkio veikla ir (arba) valdoje pagamintų ir (arba) užaugintų žemės ūkio produktų apdorojimu ir (arba) perdirbimu ir pateikimu rinkai, pripažinti žemės ūkio kooperatyvai (t. y., kurie superka ir realizuoja tik iš savo narių valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus arba supirktus iš savo narių jų valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus perdirba ir realizuoja iš jų pagamintus maisto ir ne maisto produktus).

Tinkamumo kriterijai, taikomi pareiškėjui:

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3 dalyje.
2. Pareiškėjas turi būti veikiantis ūkis, kurio įregistruotos žemės ūkio valdos ekonominis dydis, išreikštas standartinės produkcijos (SP) verte, yra ne mažesnis kaip 4 000 Eur ir ne didesnis kaip 16 000 Eur (ekonominio dydžio intervalas taikomas kiekvienam bendradarbiaujančiam subjektui) (netaikoma pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, kurie superka ir realizuoja tik iš savo narių valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus arba supirktus iš savo narių jų valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus perdirba ir realizuoja iš jų pagamintus maisto ir ne maisto produktus).
3. Tuo atveju, kai paraišką teikia vienas žemės ūkio subjektas, jo žemės ūkio valdos ekonominis dydis, išreikštas standartinės produkcijos (SP) verte, turi būti ne mažesnis kaip 8 000 Eur ir ne didesnis kaip 16 000 Eur (netaikoma pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, kurie superka ir realizuoja tik iš savo narių valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus arba supirktus iš savo narių jų valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus perdirba ir realizuoja iš jų pagamintus maisto ir ne maisto produktus).
4. Projektui įgyvendinti turi būti parengtas verslo planas (integruotas į paramos paraiškos formą).
5. Investicijos turi pagerinti bendrus žemės ūkio valdos rezultatus arba skatinti orientavimąsi į rinką.
6. Parama gali būti skiriama investicijoms, daromoms siekiant atitikti naujus Europos Sąjungos standartus, taikomus žemės ūkio gamybai. Tokia parama gali būti teikiama ilgiausiai 24 mėnesius nuo datos, kai jie tampa privalomi.
7. Parama skiriama investicijoms į žemės ūkio produktų, išvardytų Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede (išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus), gamybą ir (ar) paramos gavėjų - ūkininkų ar jų grupės valdoje pagamintų ir (ar) užaugintų produktų apdorojimą, ir (ar) perdirbimą, ir (ar) pateikimą rinkai.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Investicinė parama teikiama:

- kompensuojant paramos gavėjo faktiškai patirtas tinkamas finansuoti išlaidas;
- nustatant vieneto įkainį (pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(1)(b) straipsnį):
  - žemės ūkio technikos ir įrangos įsigijimui (tam tikroms žemės ūkio technikos ir įrangos rūšims (porūšiams) taikomi skirtingi fiksuotieji vieneto įkainiai pagal konkrečiai apibrėžtus techninius parametrus) tuo atveju, kai fiksuotieji vieneto įkainiai yra nustatyti vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(2)(a)(ii) straipsniu, juos patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose;
  - energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių įsigijimui (tam tikroms energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių rūšims (porūšiams) taikomi skirtingi fiksuotieji vieneto įkainiai pagal konkrečiai apibrėžtus techninius parametrus) tuo atveju, kai fiksuotieji vieneto įkainiai yra nustatyti vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(2)(c) straipsniu, juos patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo arba kompensacijų permokų toms pačioms investicijoms, remiamoms pagal I BŽŪP ramstį, parama pagal KP19sūp intervencinę priemonę toms pačioms investicijoms nebus teikiama. Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją ir (arba) jų grupę, investicijų rūšį.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Nustatymo pagrindas

Supaprastintų išlaidų apmokėjimo būdas, taikant fiksuotąjį vieneto įkainį pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(1)(b) straipsnį, taikomas šioms išlaidoms:

- žemės ūkio technikos ir įrangos įsigijimui (tam tikroms žemės ūkio technikos ir įrangos rūšims (porūšiams) taikomi skirtingi fiksuotieji vieneto įkainiai pagal konkrečiai apibrėžtus techninius parametrus), fiksuotuosius vieneto įkainius patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose aktuose;
- energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių įsigijimui (tam tikroms energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių rūšims (porūšiams) taikomi skirtingi fiksuotieji vieneto įkainiai pagal konkrečiai apibrėžtus techninius parametrus), fiksuotuosius vieneto įkainius patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose aktuose.

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Paramos intensyvumas:

nuo 20 proc. iki 85 proc. (išskyrus atvejus, kai pareiškėjas prašo ar sutinka dėl mažesnio paramos intensyvumo taikymo).

Papildomas paaiškinimas

papildomo paaiškinimo nėra

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Kas neatitinka paramos reikalavimų?

Netinkamos finansuoti išlaidos:

1. trumpalaikio turto įsigijimas;
2. transporto priemonių, išskyrus žemės ūkio techniką ir transporto priemones žemės ūkio produktų gabenimui, įsigijimas;
3. žemės ūkio gamybos teisių pirkimas;
4. teisių į išmokas pirkimas;
5. žemės pirkimas;
6. gyvūnų pirkimas, vienmečių augalų pirkimas ir jų sodinimas;
7. skolos palūkanos, išskyrus susijusias su dotacijomis, suteiktomis kaip palūkanų subsidija ar garantinio mokesčio subsidija;
8. išlaidos ar jų dalis, patirtos perkant prekes, darbus ar paslaugas, nesilaikant teisės aktuose nustatytos pirkimo tvarkos;
9. esamų paskolų refinansavimo išlaidos;
10. išlaidos drėkinimui, (išskyrus drėkinimo sistemas, kurioms naudojamas lietaus vanduo);
11. saulės baterijos, saulės kolektoriai, saulės moduliai, geoterminio šildymo, oras-oras, oras-vanduo šildymo sistemos, išskyrus atvejus, kai nurodytos investicijos susijusios su statomo ar rekonstruojamo gamybinio statinio poreikiais (pardavimui skirta energija neremiamą);

12. kitos, intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse numatytos išlaidos.

Ar investicijos susijusios su drėkinimu?

Taip Ne

Investicijos skirtos esamų drėkinimo įrenginių tobulinimui – kokią procentinę dalį vandens galima sutaupyti

Netaikoma

Išsami informacija apie skirtingą galimą sutaupyti vandens kiekį pagal įrenginio arba infrastruktūros tipą (kai taikoma)

Investicijos skirtos esamiems drėkinimo įrenginiams, kurie turi įtakos vandens telkiniams, kurių būklė yra prasta, tobulinti, – koks (-ie) yra reikalavimas (-ai) veiksmingam vandens naudojimo sumažinimui, nurodant procentinę dalį)

Netaikoma

Suskirstymas pagal regionus

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 11 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

1. Teisė gauti paramą pagal šią priemonę nustatoma remiantis aiškiai apibrėžtais kriterijais;
2. Mokėjimų suma bet kuriais konkrečiais metais nesusijusi su produkcijos rūšimi arba apimtimi;
3. Mokėjimų suma bet kuriais metais nesusijusi su vietinėmis ar tarptautinėmis kainomis, taikomomis bet kokiai gamybai;
4. Mokėjimai mokami tik už laikotarpį, būtiną investicijoms, kurioms jos teikiamos, realizuoti;
5. Priemonė neįpareigoja ir nenurodo žemės ūkio produktų, kuriuos gavėjai turi gaminti.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(2)(d) - Kiti regionai	43,00%	20,00%	43,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP19sūp - Labai smulkių ūkių plėtros projektui vidurkis	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.3; R.9	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP19sūp - Labai smulkių ūkių plėtros projektui vidurkis

Paramos suma projektui nustatyta atsižvelgiant į 2014–2020 m. programavimo laikotarpio patirtį pagal priemonę „Parama smulkiesiems ūkiams“ įgyvendintus projektus, kurių didžiausia paramos suma vienam paramos gavėjui siekė 15 000 Eur. Įvertinus kainų lygio pokyčius ir prognozes, vidutinė paramos suma vienam paramos gavėjui padidinta iki 25 000 Eur. Tuo atveju, kai projektas įgyvendinamas 2 ūkio subjektų, galima vidutinė paramos suma – 50 000 Eur projektui, 3 ūkio subjektai - 75 000 Eur projektui. Didžiausia galima paramos suma projektui, kai dalyvauja 4 ir daugiau ūkio subjektų - 100 000 Eur.

Paramos suma vienam ūkio subjektui nustatyta pagal 2014–2022 m. patirtį ir padidinta įvertinus rinkos kainų pokyčius projektui.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP19sūp - Labai smulkių ūkių plėtros projektui vidurkis (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)	0,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	
	O.20 (vienetas: Veiksmi)	0,00	30,00	50,00	90,00	80,00	50,00	0,00	Suma: 300,00 Didžiausia suma: 90,00
IŠ VISO	O.20 (vienetas: Veiksmi)	0,00	30,00	50,00	90,00	80,00	50,00	0,00	Suma: 300,00 Didžiausia suma: 90,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	750 000,00	2 000 000,00	3 500 000,00	4 250 000,00	3 250 000,00	1 250 000,00	15 000 000,00

	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sjungos įnašas eurai)	0,00	574 500,00	1 532 000,00	2 681 000,00	3 255 500,00	2 489 500,00	957 500,00	11 490 000,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sjungos įnašas EUR)								

KP30pfi - Investicijos į žemės ūkio produktų perdirbimą (finansinės priemonės)

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP30pfi
Intervencijos pavadinimas	Investicijos į žemės ūkio produktų perdirbimą (finansinės priemonės)
Priemonės rūšis	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą
Bendrasis produkto rodiklis	O.24. Remiamų ne ūkiuose vykdomų gamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Ne Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO8 skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.5	Didinti žemės ūkio subjektų galimybes pasinaudoti alternatyviais finansiniais ištekliais	Žemas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.39 Kaimo įmonių, įskaitant bioekonomikos įmones, sukurtų naudojančių BŽŪP parama, skaičius

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas – didinti žemės ir maisto ūkio sektoriaus konkurencingumą skatinant didesnės pridėtinės vertės žemės ir maisto ūkio produktų kūrimą.

Šia intervencija priemone teikiamos paskolos investicijoms į aukštesnės pridėtinės vertės žemės ir maisto ūkio produktų kūrimą. Intervencine priemone remiamos investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą, susijusias su remiama veikla, taip pat apyvartinis kapitalas. Neremiamos išlaidos nurodytos 9 skyriaus netinkamų finansuoti išlaidų sąrašė.

Atrankos principai:

Vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 79 straipsnio 3 dalies nuostatomis, atrankos kriterijai finansinei priemonei nėra taikomi.

Suderinamumas ir papildomumas su kitomis intervencinėmis priemonėmis:

1. Šią intervencinę priemonę, pagal kurią su žemės ūkio produktų perdirbimu susijusiems ūkio subjektams teikiamos paskolos investicijoms ir (ar) apyvartiniam kapitalui, papildo intervencinė

priemonė KP14prd, pagal kurią teikiamos subsidijos žemės ūkio produktų perdirbimui į aukštos pridėtinės vertės produktus.

2. Ši intervencinė priemonė taip pat netiesiogiai papildo intervencines priemones KP12vld, KP17jūs, KP19sūp, KP31tvi, KP32svp vykdant nebūtinai savo žemės ūkio valdoje pagamintų produktų perdirbimą. Esminė takoskyra tarp intervencinės priemonės KP30pfi ir KP12vld, KP17jūs, KP19sūp, KP31tvi, KP32svp intervencinių priemonių kad išvardintose priemonėse gali būti remiamas tik valdoje pagamintų ir (ar) užaugintų produktų perdirbimas, taip pat skiriasi pagal priemones galimi pareiškėjai. Pagal KP30pfi remiami juridiniai asmenys vykdantys žemės ūkio produktų perdirbimą.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Tinkami pareiškėjai:

Juridiniai asmenys, užsiimantys žemės ūkio produktų perdirbimu.

Tinkamumo kriterijai:

1. Parama teikiama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede išvardytų produktų, išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus, perdirbimui. Galutinis produktas gali būti produktas nenurodytas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede. Parama šiuo atveju yra skiriama nepažeidžiant nereikšmingos (*de minimis*) valstybės pagalbos Reglamento (ES) Nr. 1407/2013 nuostatų (nuo 2024 m. liepos 1 d. taikomas Reglamentas (ES) Nr. 2023/2831 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai).
2. Pareiškėjas užsiima žemės ūkio produktų perdirbimu ne trumpiau kaip 1 metus iki paramos paraiškos pateikimo.
3. Pareiškėjo pajamos iš žemės ūkio produktų perdirbimo 1 metus iki paramos paraiškos pateikimo turi sudaryti ne mažiau kaip 50 proc. visų ūkio subjekto pajamų.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Gali būti teikiama lengvatinė paskola su galimybe taikyti dalinį paskolos nurašymą, remiantis Reglamento (ES) 2021/1060 58(5) str.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Maksimali paskolos suma 1 000 000 EUR.

Ilgiausia paskolos trukmė - 5 metai.

Vienam galutiniam naudos gavėjui iš šios intervencinės priemonės lėšų gali būti suteikiama viena paskola.

Paskolos lėšomis gali būti finansuojama 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų. Jei paskolos lėšomis finansuojamas apyvartinis kapitalas, taikomos SP 4.6 dalies nuostatos dėl didžiausios leistinos paramos sumos apyvartiniam kapitalui.

Kai paskola teikiama veiklą pradedančioms įmonėms, veikiančioms iki 3 metų, arba įmonėms, atitinkančioms labai mažos, mažos ar vidutinės įmonės apibrėžimą, nustatytą Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme, ji gali būti derinama su subsidijos elementu – iki 40 proc. daliniu paskolos nurašymu (angl. *capital rebate*), jei paramos gavėjas pasiekia nustatytus veiklos rodiklius.

Papildomas paaiškinimas

Papildomo paaiškinimo nėra.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

Paaaiškinimas dėl paramos veiksmų, kuriems netaikomas SESV 42 straipsnis

Pareiškėjams, kurie žemės ūkio produktų perdirbimo metu pagamina galutinį produktą, nepatenkantį į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priedą, taikomos nereikšmingos (de minimis) valstybės pagalbos reglamento nuostatos.

Valstybės pagalbos priemonės, kuri naudojama patvirtinimui, rūšis:

Pranešimas Bendrasis bendrosios išimties reglamentas Žemės ūkio bendrosios išimties reglamentas de minimis

Papildoma informacija:

Valstybė narė dar nepasirinko priemonės (-ų) ir nurodė alternatyvas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki pasirinktos priemonės patvirtinimo įsigaliojimo dienos. Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, tačiau patvirtinimas dar nebuvo gautas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki patvirtinimo įsigaliojimo dienos.

Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, buvo gautas patvirtinimas, nurodytas valstybės pagalbos bylos numeris pranešime pagal BBIR arba ŽŪBIR.

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Kas neatitinka paramos reikalavimų?

Netinkamos išlaidos:

1. Išlaidos, nesusijusios su remiama veikla;
2. Esamų paskolų refinansavimo išlaidos;
3. Kitos, priemonės įgyvendinimo taisyklėse numatytos išlaidos.

Ar investicijos susijusios su drėkinimu?

Taip Ne

Investicijos skirtos esamų drėkinimo įrenginių tobulinimui – kokią procentinę dalį vandens galima sutaupyti

Netaikoma

Išsami informacija apie skirtingą galimą sutaupyti vandens kiekį pagal įrenginio arba infrastruktūros tipą (kai taikoma)

Investicijos skirtos esamiems drėkinimo įrenginiams, kurie turi įtakos vandens telkiniams, kurių būklė yra prasta, tobulinti, – koks (-ie) yra reikalavimas (-ai) veiksmingam vandens naudojimo sumažinimui, nurodant procentinę dalį)

Netaikoma

Suskirstymas pagal regionus

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 11 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

1. Teisė gauti paramą pagal šią intervencinę priemonę nustatoma remiantis aiškiai apibrėžtais kriterijais;
2. Mokėjimų suma bet kuriais konkrečiais metais nesusijusi su produkcijos rūšimi arba apimtimi;
3. Mokėjimų suma bet kuriais metais nesusijusi su vietinėmis ar tarptautinėmis kainomis, taikomomis bet kokiai gamybai;
4. Mokėjimai mokami tik už laikotarpį, būtiną investicijoms, kurioms jos teikiamos, realizuoti;
5. Intervencinė priemonė neįpareigoja ir nenurodo žemės ūkio produktų, kuriuos gavėjai turi gaminti.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(2)(d) - Kiti regionai	43,00%	20,00%	43,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vienetų sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP30pfi-001 - Lengvatinė paskola	Finansinė priemonė	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.39	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP30pfi-001 - Lengvatinė paskola

Visais metais planuojama ta pati vieneto suma, kuri apskaičiuota kaip vidutinė projekto vertė, remiantis istoriniais Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programos veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą” duomenimis. 2018-2020 m. pagal šią veiklos sritį finansuotam projektui vidutiniškai buvo skirta 401 000 Eur paramos, finansuojant iki 50 proc. tinkamų išlaidų. Atsižvelgiant į istorinius duomenis ir įvertinant bendrą kainų augimo lygį, planuojama vidutinė projekto vertė nauju programiniu laikotarpiu – 500 000 Eur. Daroma prielaida, kad visi pareiškėjai turės galimybę pasinaudoti daliniu paskolos nurašymu (40%), todėl vidutinė parama paskolos forma – 300 000 Eur.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP30pfi-001 - Lengvatinė paskola (Finansinė priemonė - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)		1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	
	O.24 (vienetas: Veiksmai)		4,00	4,00	3,00	3,00	3,00	3,00	Suma: 20,00 Didžiausia suma: 4,00
IŠ VISO	O.24 (vienetas: Veiksmai)		4,00	4,00	3,00	3,00	3,00	3,00	Suma: 20,00 Didžiausia suma: 4,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		2 000 000,00	2 000 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	10 000 000,00

	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurai)		1 532 000,00	1 532 000,00	1 149 000,00	1 149 000,00	1 149 000,00	1 149 000,00	7 660 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)		2 000 000,00	2 000 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	10 000 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sajungos įnašas EUR)		1 532 000,00	1 532 000,00	1 149 000,00	1 149 000,00	1 149 000,00	1 149 000,00	7 660 000,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sajungos įnašas EUR)								

KP31tvi - Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP31tvi
Intervencijos pavadinimas	Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas
Priemonės rūšis	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą
Bendrasis produkto rodiklis	O.20. Remiamų ūkiuose vykdomų gamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Taip Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: Ne PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO2 labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizacijai

SO4 prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, be kita ko, mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant anglies dioksido sekvestraciją, taip pat plėtoti tvariąją energetiką

SO5 Skatinti tvarų vystymąsi ir veiksmingą gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens, dirvožemio ir oro, valdymą, be kita ko, mažinant priklausomybę nuo cheminių medžiagų

SO9 Gerinti Sąjungos žemės ūkio atsaką į visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, įskaitant aukštos kokybės, saugų ir maistingą maistą, pagamintą tvariu būdu, mažinti maisto atliekų kiekį, gerinti gyvūnų gerovę ir kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.5	Didinti žemės ūkio subjektų galimybes pasinaudoti alternatyviais finansiniais ištekliais	Žemas	Taip
b.2	Didinti inovatyvių / pažangių technologijų diegimą ūkiuose	Aukštas	Taip
b.4	Skatinti beatliekę veiklą ūkiuose	Vidutinis	Taip
d.2	Taikyti technologijas mažinančias ŠESD emisijas ir didinančias organinės anglies kiekį dirvožemyje	Vidutinis	Taip
d.5	Didinti gyvulių mėšlo ir kitų šalutinių žemės ūkio produktų panaudojimą energijos gamybai	Žemas	Iš dalies tinkami
e.2	Mažinti tręšimą mineralinėmis trąšomis ir amoniako emisijas, taikant mėšlo tvarkymo technologijas	Aukštas	Taip
i.3	Skatinti ūkinių gyvūnų laikytojus prisiimti aukštesnius gyvūnų gerovės standartus	Žemas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.15 Remiamos investicijos į atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos pajėgumus, įskaitant biologinius (megavatai)

R.16 Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą investicijoms, kuria prisidedama prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, taip pat prie atsinaujinančiosios energijos ar biologinių medžiagų gamybos, dalis

R.3 Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis

R.44 Sutartinių ūkinių gyvūnų, kuriems taikomi remiami gyvūnų gerovės didinimo veiksmai, dalis

R.9 Ūkininkų, gaunančių investicinę paramą restruktūrizavimui ir modernizavimui, įskaitant išteklių naudojimo efektyvumo didinimą, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas – skatinti tvarią žemės ūkio produktų gamybą, remiant investicijas, kuriomis prisidedama prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, taip pat prie atsinaujinančiosios energijos gamybos ir aukštesnių gyvūnų gerovės standartų.

Pagal intervencinę priemonę teikiamos subsidijos ir (ar) paskolos investicijoms, taip pat paskolos apyvartiniam kapitalui.

Kai parama teikiama pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, siekiant efektyvesnio ir tikslingesnio investicijų panaudojimo, investicijos turi būti naudojamos bendriems kooperatyvo narių poreikiams tenkinti, t.y. įgyvendinamos kolektyvinės investicijos.

Intervencine priemone remiamos veiklos, susijusios su šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) išmetimo mažinimu, oro kokybės gerinimu, atsinaujinančiais energijos ištekliais ir kitomis aplinkai draugiškomis praktikomis žemės ūkyje, susijusiomis su ūkinių gyvūnų auginimo valdymu ir mėšlo tvarkymu, kurių įgyvendinimui reikalingos investicijos gyvulininkystės sektoriuje:

1. Mėšlo ir srutų tvarkymo sistemų (tokių kaip modernios mėšlo ir srutų surinkimo, separavimo, oro kokybės gerinimo sistemos ūkyje, srutų ir mėšlo talpyklų, mėšlidžių su dangomis ir pan.) įrengimas ir gerinimas ūkyje tiesiogiai prisideda prie oro kokybės gerinimo, ŠESD išmetimų į aplinką mažinimo ir kitų klimato kaitos švelninimo veiksnių.
2. Biodujų jėgainių įrengimas gyvulininkystės ūkiuose sudaro sąlygas utilizuoti valdoje susidarancias atliekas (mėšlas ir (arba) kitos biologiškai skaidžios atliekos) ir pagamintą energiją ar šilumą panaudoti ūkinėje veikloje (valdos reikmėms), tokiu būdu prisidedant prie oro kokybės gerinimo, klimato kaitos švelninimo bei energetinės nepriklausomybės užtikrinimo.
3. Ūkinių gyvūnų gerovės užtikrinimo technologijos (tokios kaip modernios melžimo aikštelės, pirminio aušinimo ir energijos rekuperacijos sistemos, automatinės šėrimo sistemos, klimato valdymo sistemos) prisideda prie gyvūnų gerovės ir jų sveikatos gerinimo bei leidžia sumažinti energijos sąnaudas ir atitinkamai ŠESD išmetimus į aplinką. Ūkinių gyvūnų tankumą mažinančių sprendimų diegimas ir laikymo sąlygų gerinimas (užtikrinant ūkiniams gyvūnams laikymo ir auginimo sąlygas, viršijančias minimalius privalomuosius standartus) taip pat prisideda prie kiaulių uodegų nekarpymo, vištų dedeklių laikymo alternatyviose laikymo sistemose, veršelių ir paršavedžių nelaikymo individualiuose garduose bei kitų ūkinių gyvūnų gerovės užtikrinimo problemų sprendimo.

Prie aplinkos ir klimato tikslų prisidedantiems projektams atrankos kriterijai gali būti netaikomi.

Suderinamumas ir papildomumas su kitomis intervencinėmis priemonėmis:

1. Ši intervencinė priemonė papildo dvi kaimo plėtros intervencines priemones KP32svp – Smulkių-vidutinių ūkių plėtra ir KP19sūp – Labai smulkių ūkių plėtra, kuriomis gali būti remiamos tos pačios veiklos. Esminė takoskyra tarp šių intervencinių priemonių yra pareiškėjo ekonominis

valdos dydis.

2. Ši intervencinė priemonė papildo kaimo plėtros intervencinę priemonę KP12vld – Investicijos į žemės ūkio valdas, kurioje parama teikiama tokio paties ekonominio dydžio valdoms. Esminė takoskyra tarp šių intervencinių priemonių yra remiamų investicijų pobūdis: pagal KP31tvi remiamos tik investicijos, kuriomis tiesiogiai prisidedama prie klimato kaitos švelninimo bei prisitaikymo prie jos, prie atsinaujinančiosios energijos gamybos ir(arba) prie aukštesnių gyvūnų gerovės standartų.
3. Ši intervencinė priemonė papildo kaimo plėtros intervencinę priemonę KP17jūs – Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas, kuria gali būti remiama ta pati veikla. Esminė takoskyra: pagal KP17jūs teikiama parama besikuriantiems jaunųjų ūkininkų ūkiams, o pagal KP31tvi - pareiškėjams, kurie jau užsiima žemės ūkio veikla ne trumpiau kaip 1 metus iki paramos paraiškos pateikimo, taip pat jaunesiems ūkininkams pretenduojantiems į KP31tvi intervencinės priemonės paramą gali būti taikomas didesnis intensyvumas. Ši intervencinė priemonė papildo intervencinę priemonę KP08prev, kuri remia gyvulininkystės ūkių investicijas į materialųjį turtą skirtą biologinės saugos (siekiant sumažinti gyvuliams ypatingai pavojingų infekcinių susirgimų pasireiškimo riziką) gerinimui. Esminė takoskyra: KP08prev intervencine priemone remiamos tik kompetentingos institucijos patvirtintame biosaugos plane numatytos investicijos.
4. Ši intervencinė priemonė papildo vieną sektorinę intervencinę priemonę (SP03med2 - Bičių šeimų atnaujinimas, bitininkavimo inventoriaus įsigijimas, bičių ligų prevencija), kurioje taip pat gali būti remiamos šio gyvulininkystės sektoriaus investicijos į materialųjį turtą. Siekiant išvengti dvigubo finansavimo arba kompensacijų permokų, investicijoms, remiamoms pagal SP03med2 intervencinę priemonę, nebus teikiama parama pagal KP31tvi intervencinę priemonę. Teikdamas paraišką pareiškėjas įsipareigoja, kad išlaidos, kurioms finansuoti prašoma paramos, nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų nacionalinių programų ir Europos Sąjungos fondų. Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.
5. Ši intervencinė priemonė papildo klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingą sistemą TI05eko9, kuria yra skatinama galvijų (karvių), kiaulių ir paukščių laikytojus prisiimti aukštesnius gyvūnų gerovės standartus. Esminė takoskyra tarp šių intervencinių priemonių yra remiamos veiklos – TI05eko9 remia laikymo būdą (mažesnę kiaulių ir paukščių tankį, galimybę galvijams laisvai išeiti į atvirą erdvę ir kt.), o KP31tvi – leidžia jiems investuoti į ploto didinimo bei kitus gyvūnų gerovę užtikrinančius sprendimus.
6. Ši intervencinė priemonė papildo susietojo pajamų rėmimo intervencines priemones TI03sus02.1, TI03sus02.2, TI03sus02.3, TI03sus02.4, kuriomis yra remiama gyvulininkystė. Esminė takoskyra tarp šių intervencinių priemonių yra ta, kad susietoji parama skiriama ūkių pajamų palaikymui (ne investicijoms).
7. Ši intervencinė priemonė papildo plotines I ir II ramsčio intervencines priemones, kurios padeda užtikrinti gamybos tvarumą ūkiuose, o KP31tvi leidžia jiems investuoti į tvarios gamybos plėtrą per valdų modernizavimą.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai:

Ūkininkai (fiziniai asmenys (savo vardu įregistravę ūkininko ūkį ir valdą) ir juridiniai asmenys (įregistravę valdą)) arba jų grupė, užsiimančios žemės ūkio veikla ir (arba) valdoje (-ose) pagamintų ir (arba) užaugintų žemės ūkio produktų apdorojimu ir (arba) perdirbimu ir pateikimu rinkai, pripažinti žemės ūkio kooperatyvai (t.y., kurie superka ir realizuoja tik iš savo narių valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus arba supirktus iš savo narių jų valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus perdirba ir realizuoja iš jų pagamintus maisto ir ne maisto produktus).

Tinkamumo kriterijai subsidijai:

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3.dalyje.

2. Pareiškėjas užsiima žemės ūkio veikla ir (arba) valdoje (-ose) pagamintų ir (arba) užaugintų žemės ūkio produktų supirkimu (taikoma tik pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, superkantiems savo narių valdose pagamintą ir (arba) užaugintą produkciją), apdorojimu ir (arba) perdirbimu ir pateikimu rinkai ne trumpiau kaip 1 metus iki paramos paraiškos pateikimo.
3. Parama teikiama ūkiams, kurių įregistruotos žemės ūkio valdos ekonominis dydis, išreikštas standartinės produkcijos (SP) verte, yra ne mažesnis kaip 30 001 EUR (netaikoma pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, kurie superka ir realizuoja tik iš savo narių valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus arba supirktus iš savo narių jų valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus perdirba ir realizuoja iš jų pagamintus maisto ir ne maisto produktus);
4. Pareiškėjo pajamos iš žemės ūkio veiklos ir (arba) valdoje (-ose) pagamintų ir (arba) užaugintų žemės ūkio produktų supirkimo (taikoma tik pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, superkantiems savo narių valdose pagamintą ir (arba) užaugintą produkciją), apdorojimo ir (arba) perdirbimo ir pateikimo rinkai 1 metus iki paramos paraiškos pateikimo turi sudaryti ne mažiau kaip 50 proc. visų ūkio subjekto pajamų;
5. Parama teikiama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priedo produktų (išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus) gamybai, ir valdoje (-ose) pagamintiems produktams apdoroti ir (arba) perdirbti. Apdorojimo ir perdirbimo proceso metu gautas galutinis produktas turi būti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede nurodytas produktas. Parama pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, superkantiems ir realizuojantiems iš savo narių jų valdose pagamintus (išaugintus) žemės ūkio produktus, perdirbantiems iš savo narių supirktus žemės ūkio produktus ir realizuojantiems iš jų pagamintus maisto ir ne maisto produktus, veiklai vykdyti teikiama, jei produktai yra Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priedo produktai (išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus);
6. Parama gali būti skiriama investicijoms, daromoms siekiant atitikti naujus Europos Sąjungos standartus, taikomus žemės ūkio gamybai. Tokia parama gali būti teikiama ilgiausiai 24 mėnesius nuo datos, kai jie tampa privalomi.
7. Kai parama skiriama mėšlo ir srutų tvarkymo sistemų įrengimui ir gerinimui, tinkamomis laikomos tik investicijos daromos siekiant pagerinti paramos gavėjo žemės ūkio praktiką mėšlo ir srutų tvarkymo srityje taip, kad ji viršytų pareiškėjui privalomus Europos sąjungos ir (arba) nacionalinius standartus ir (arba) įprastinę praktiką.
8. Kai parama skiriama investicijoms gyvūnų gerovei užtikrinti, tinkamomis laikomos investicijos, daromos siekiant pagerinti paramos gavėjo gyvūnų laikymo praktiką taip, kad ji viršytų pareiškėjui privalomus Europos sąjungos ir (arba) nacionalinius standartus ir (arba) įprastinę praktiką, tame tarpe:
  1.
    1. investuojant į kiaulininkystės sektorių, pareiškėjas privalo įsipareigoti laikyti kiaules bent 20 proc. didesniame plote nei minimalus privalomas plotas;
    2. investuojant į vištų dedeklių paukštynus pareiškėjas privalo įsipareigoti laikyti vištas dedekles laisvai arba ant kraiko;
    3. investuojant į galvijininkystę, pareiškėjas privalo įsipareigoti veršelių nelaikyti individualiuose garduose.
9. Kai parama teikiama biodujų jėgainių įrengimui, ji turi atitikti šiuos tinkamumo kriterijus:
  1.
    1. parama teikiama biodujoms iš gyvulininkystės ūkyje susidarančių atliekų (mėšlo ir(arba) kitų biologiškai skaidžių atliekų) gaminti;
    2. biodujos, šilumos ir elektros energija gaminama tik valdos reikmėms.

Kai teikiama finansinių priemonių parama, taikomi tik 2, 3, 4 ir 5 punktuose nustatyti tinkamumo kriterijai.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Investicinė parama teikiama:

- kompensuojant gavėjo faktiškai patirtas tinkamas finansuoti išlaidas;
- nustatant vieneto įkainį (pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(1)(b) straipsnį):
  - žemės ūkio technikos ir įrangos įsigijimui (tam tikroms žemės ūkio technikos ir įrangos rūšims (porūšiams) taikomi skirtingi fiksuotieji vieneto įkainiai pagal konkrečiai apibrėžtus techninius parametrus) tuo atveju, kai fiksuotieji vieneto įkainiai yra nustatyti vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(2)(a)(ii) straipsniu, juos patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose;
  - energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių įsigijimui (tam tikroms energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių rūšims (porūšiams) taikomi skirtingi fiksuotieji vieneto įkainiai pagal konkrečiai apibrėžtus techninius parametrus) tuo atveju, kai fiksuotieji vieneto įkainiai yra nustatyti vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(2)(c) straipsniu, juos patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose.

Finansinių priemonių parama teikiama kaip paskolos investicijoms ir (arba) apyvartiniam kapitalui. Siekiant išvengti dvigubo finansavimo arba kompensacijų permokų toms pačioms investicijoms, remiamoms pagal I BŽŪP ramstį, parama pagal šią intervencinę priemonę nebus teikiama. Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

- Dotacija**
- Finansinė priemonė**

Išmokos rūšis

- paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas
- vieneto įkainiai
- vienkartinės išmokos
- finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Nustatymo pagrindas

Supaprastintų išlaidų apmokėjimo būdas, taikant fiksuotąjį vieneto įkainį pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(1)(b) straipsnį, taikomas šioms išlaidoms:

- žemės ūkio technikos ir įrangos įsigijimui (tam tikroms žemės ūkio technikos ir įrangos rūšims (porūšiams) taikomi skirtingi fiksuotieji vieneto įkainiai pagal konkrečiai apibrėžtus techninius parametrus), fiksuotuosius vieneto įkainius patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose aktuose;
- energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių įsigijimui (tam tikroms energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių rūšims (porūšiams) taikomi skirtingi fiksuotieji vieneto įkainiai pagal konkrečiai apibrėžtus techninius parametrus), fiksuotuosius vieneto įkainius patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose aktuose.

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Kai parama teikiama **subsидijos forma**:

- Paramos intensyvumas yra nuo 20 iki 65 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai pareiškėjas prašo ar sutinka dėl mažesnio paramos intensyvumo taikymo).
- Pareiškėjams, įgyvendinantiems investicijas į gyvūnų gerovę kiaulininkystės sektoriuje, intensyvumas yra nuo 20 iki 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai pareiškėjas prašo ar sutinka dėl mažesnio paramos intensyvumo taikymo).
- Jauniesiems ūkininkams (atitinkantiems 4.1.5 dalyje pateiktą apibrėžimą), kreipiantis paramos

pagal šią intervencinę priemonę pirmą kartą, paramos intensyvumas gali būti padidintas iki 15 procentinių punktų (išskyrus atvejus, kai pareiškėjas prašo ar sutinka dėl mažesnio paramos intensyvumo taikymo).

Kai parama teikiama **finansinių priemonių forma**:

- Paskolos suma negali būti didesnė kaip 200 000 Eur.
- Ilgiausia paskolos trukmė - 5 metai.
- Vienam galutiniam naudos gavėjui iš šios intervencinės priemonės lėšų gali būti suteikiama viena paskola.
- Paskolos lėšomis gali būti apmokama 100 proc. Tinkamų finansuoti išlaidų. Jei paskolos lėšomis finansuojamas apyvartinis kapitalas, taikomos SP 4.6 dalies nuostatos dėl didžiausios leistinos paramos sumos apyvartiniam kapitalui.
- Kai pareiškėjas tam pačiam projektui įgyvendinti gauna ir subsidiją, ir investicinę paskolą, parama teikiama paskolos forma apskaičiuojama kaip bendrasis subsidijos ekvivalentas. Subsidijos ir bendrojo subsidijos ekvivalento suma turi neviršyti didžiausio leistino paramos dydžio (sumine ir procentine išraiška), nustatyto šios intervencinės priemonės apraše. Subsidijos negali būti naudojamos finansavimui, gautam pagal finansines priemones, apmokėti. Finansinės priemonės negali būti naudojamos išankstiniams subsidijų finansavimui.

Papildomas paaiškinimas

Papildomo paaiškinimo nėra

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Kas neatitinka paramos reikalavimų?

Teikiant **subsidijas** netinkamos finansuoti išlaidos:

1. trumpalaikio turto įsigijimas;
2. transporto priemonių įsigijimas;
3. žemės ūkio gamybos teisių pirkimas;
4. teisių į išmokas pirkimas;
5. gyvūnų pirkimas, vienmečių augalų pirkimas ir jų sodinimas;
6. žemės pirkimas;
7. skolos palūkanos, išskyrus susijusias su dotacijomis, suteiktomis kaip palūkanų subsidija ar garantinio mokesčio subsidija;
8. išlaidos ar jų dalis, patirtos perkant prekes, darbus ar paslaugas, nesilaikant teisės aktuose nustatytos pirkimo tvarkos;
9. esamų paskolų refinansavimo išlaidos;
10. saulės baterijos, saulės kolektoriai, saulės moduliai, geoterminio šildymo, oras-oras, oras-vanduo šildymo sistemų įranga, išskyrus atvejus, kai nurodytos investicijos susijusios su statomo ar rekonstruojamo gamybinio statinio poreikiais (pardavimui skirta energija neremiamą);
11. kitos, intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse numatytos išlaidos.

Kai teikiama lengvatinė paskola netaikomi 1 - 5 punktai.

Ar investicijos susijusios su drėkinimu?

Taip Ne

Investicijos skirtos esamų drėkinimo įrenginių tobulinimui – kokią procentinę dalį vandens galima sutaupyti

Netaikoma

Išsami informacija apie skirtingą galimą sutaupyti vandens kiekį pagal įrenginio arba infrastruktūros tipą (kai taikoma)

Investicijos skirtos esamiems drėkinimo įrenginiams, kurie turi įtakos vandens telkiniams, kurių būklė yra prasta, tobulinti, – koks (-ie) yra reikalavimas (-ai) veiksmingam vandens naudojimo sumažinimui, nurodant procentinę dalį)

Netaikoma

Suskirstymas pagal regionus

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 11 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

1. Teisė gauti paramą pagal šią intervencinę priemonę nustatoma remiantis aiškiai apibrėžtais kriterijais;
2. Mokėjimų suma bet kuriais konkrečiais metais nesusijusi su produkcijos rūšimi arba apimtimi;
3. Mokėjimų suma bet kuriais metais nesusijusi su vietinėmis ar tarptautinėmis kainomis, taikomomis bet kokiai gamybai;
4. Mokėjimai mokami tik už laikotarpį, būtiną investicijoms, kurioms jos teikiamos, realizuoti;
5. Intervencinė priemonė neįpareigoja ir nenurodo žemės ūkio produktų, kuriuos gavėjai turi gaminti.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(2)(d) - Kiti regionai	43,00%	20,00%	43,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vienetų sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP31tvi-01 - Dotacija projektui	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.15; R.16; R.3; R.44; R.9	Ne
KP31tvi-02 - Lengvatinė paskola	Finansinė priemonė	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.15; R.16; R.3; R.44; R.9	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP31tvi-01 - Dotacija projektui

Planuojama vidutinė paramos vieneto suma - 250 000,00 Eur vienam projektui. Nustatant vidutinę paramos vieneto sumą, atsižvelgta į skirtingo pobūdžio ir vertės projektus, kuriuos numatyta finansuoti intervencinės priemonės lėšomis.

Įgyvendinant Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą, paramos mėšlo ir srutų tvarkymo sistemoms įrengti ir gerinti bei ūkinių gyvūnų gerovės užtikrinimo technologijoms buvo galima kreiptis pagal veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. 2021 m. gyvulininkystės sektoriuje įgyvendinamam projektui vidutiniškai skirta 136 tūkst. Eur paramos. Biodujų jėginių įrengimas buvo finansuojamas pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos veiklos sritį „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ vertėmis: biodujų jėginių įrengimui vidutiniškai skirta paramos už 1,56 mln. Eur.

KP31tvi-02 - Lengvatinė paskola

Vidutinis paskolos dydis – 100 000 Eur. Šis dydis nustatytas, remiantis Lietuvos BŽŪP SP finansinių priemonių ex-ante vertinime (2021) apskaičiuota vidutine nacionalinės plėtros įstaigos „Žemės ūkio paskolų ir garantijų fondas“ 2020-2021 m. suteiktų lengvatinių paskolų (1374) verte, kuri yra 99 825 Eur. Kadangi planuojama įgyvendinti finansinę priemonę su ne mažesniu kaip 25 proc. finansų tarpininkų indėliu, todėl vidutinė paramos suma sieks – 75 000 Eur.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP31tvi-01 - Dotacija projektui (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		250 000,00	250 000,00	250 000,00	250 000,00	250 000,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								

	O.20 (vienetas: Veiksmi)		41,00	41,00	41,00	41,00	41,00		Suma: 205,00 Didžiausia suma: 41,00
KP31tvi-02 - Lengvatinė paskola (Finansinė priemonė - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		75 000,00	75 000,00	75 000,00	75 000,00	72 916,66		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.20 (vienetas: Veiksmi)		12,00	14,00	15,00	14,00	12,00		Suma: 67,00 Didžiausia suma: 15,00
IŠ VISO	O.20 (vienetas: Veiksmi)		53,00	55,00	56,00	55,00	53,00		Suma: 272,00 Didžiausia suma: 56,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		11 150 000,00	11 300 000,00	11 375 000,00	11 300 000,00	11 125 000,00		56 250 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		8 540 900,00	8 655 800,00	8 713 250,00	8 655 800,00	8 521 750,00		43 087 500,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)		900 000,00	1 050 000,00	1 125 000,00	1 050 000,00	875 000,00		5 000 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)		689 400,00	804 300,00	861 750,00	804 300,00	670 250,00		3 830 000,00

	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								

KP32svp - Smulkių-vidutinių ūkių plėtra

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP32svp
Intervencijos pavadinimas	Smulkių-vidutinių ūkių plėtra
Priemonės rūšis	INVEST(73-74) - Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą
Bendrasis produkto rodiklis	O.20. Remiamų ūkiuose vykdomų gamybinių investicinių veiksmų arba vienetų skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Ne Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO2 labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizacijai

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
b.1	Skatinti aukštesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų gamybą, visų pirma remiant perdirbimą	Vidutinis	Taip
b.2	Didinti inovatyvių / pažangių technologijų diegimą ūkiuose	Aukštas	Taip
b.5	Skatinti novatoriškų (naujoviškų) produktų iš biomasės gamybą	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.15 Remiamos investicijos į atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos pajėgumus, įskaitant biologinius (megavatai)

R.3 Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis

R.9 Ūkininkų, gaunančių investicinę paramą restruktūrizavimui ir modernizavimui, įskaitant išteklių naudojimo efektyvumo didinimą, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas – remti smulkių-vidutinių žemės ūkio valdų modernizavimą didinant žemės ūkio sektoriaus konkurencingumą, skatinant didesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų kūrimą, diegiant inovacijas, naujas technologijas, skatinant tvarią žemės ūkio produktų gamybą bei ją skaitmenizuojant.

Intervencine priemone bus remiamos investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turta, susijusios su remiama veikla, apimančios investicijas į pirminę gamybą, į savo valdoje pagamintų žemės ūkio produktų apdorojimą, perdirbimą ir pateikimą rinkai, ir nenurodytos 9 skyriaus netinkamų finansuoti išlaidų sąrašė.

Intervencinės priemonės parama bus skirta b.1, b.2, b.5 poreikiams tenkinti visuose žemės ūkio sektoriuose teikiant paramą nekilnojamojo turto statybos ir (arba) gerinimo išlaidoms finansuoti, naujų įrenginių ir (arba) įrangos (įskaitant naują techniką), valdos infrastruktūros įrengimo ir (arba) gerinimo išlaidoms finansuoti. Teikiant paramą daugiausia dėmesio bus skiriama investicijoms, susijusioms su inovatyvių, pažangių bei skaitmeninių technologijų, orientuotų į gamybos sąnaudų mažinimą ir energijos taupymą, diegimu, su didesnės pridėtinės vertės kūrimu, perdurbant savo valdoje užaugintus produktus, su alternatyvių energijos šaltinių diegimu, remiant investicijas į saulės baterijas, kolektorius, saulės modulius, geoterminį šildymą, oras-oras, oras-vanduo šildymo sistemas, kai jos susijusios su statomo ar rekonstruojamo gamybinio statinio poreikiais siekiant panaudoti visą savo valdoje pagamintą energiją, su lietaus vandens panaudojimu drėkinimui.

Smulkūs-vidutiniai ūkiai - ūkiai, kurių įregistruotos žemės ūkio valdos ekonominis dydis, išreikštas standartinės produkcijos (SP) verte, yra ne mažesnis kaip 16 001 EUR ir ne didesnis kaip 30 000 EUR.

Kai parama teikiama pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, siekiant efektyvesnio ir tikslingesnio investicijų panaudojimo, investicijos turi būti naudojamos bendriems kooperatyvo narių poreikiams tenkinti, t.y. įgyvendinamos kolektyvinės investicijos.

Intervencine priemone teikiamos subsidijos investicijoms į žemės ūkio produktų gamybą ir (ar) supirkimą (taikoma tik pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, superkantiems savo narių valdose pagamintą ir (arba) užaugintą produkciją), ir (ar) valdoje pagamintų ir (ar) užaugintų žemės ūkio produktų apdorojimą ir (ar) perdirbimą ir pateikimą rinkai.

Intervencine priemone **remiami sektoriai:**

1. Gyvulininkystė;
2. Augalininkystė;
3. Sodininkystė, uogininkystė, daržininkystė.

Parama **teikiama:**

1. Žemės ūkio produktų gamybai, įskaitant žemės ūkio produktų gamybą pripažinto žemės ūkio kooperatyvo savo narių valdose;
2. Žemės ūkio valdoje pagamintiems ir (arba) užaugintiems žemės ūkio produktams apdoroti, perdurbti ir pateikti rinkai, įskaitant pripažinto žemės ūkio kooperatyvo tik iš savo narių jų valdose pagamintų ar išaugintų žemės ūkio produktų supirkimą ir realizavimą, supirktų iš savo narių jų valdose pagamintų ar išaugintų žemės ūkio produktų perdirbimą ir iš jų pagamintų maisto ir ne maisto produktų realizavimą.

Atrankos principai:

Siekiant užtikrinti vienodas sąlygas pareiškėjams, geresnį finansinių išteklių naudojimą ir tikslesnį paramos taikymą, vykdant projektų atranką, teikiant paramą ypatingas dėmesys bus teikiamas:

1. Pridėtinę vertę kuriantiems projektams, perdurbantiems savo ūkiuose užaugintą produkciją;
2. Projektams, kuriuose diegiamos inovacijos, investuojama į gamybinių procesų skaitmeninimą;
3. Prie aplinkos ir klimato tikslų prisidedantiems projektams, ypatingą dėmesį skiriant augalininkystės sektoriaus projektams, kuriuose taikoma tikslioji žemdirbystė;
4. Projektams, prisidedantiems prie apsirūpinimo trūkstamais maisto produktais;
5. Jaunųjų ūkininkų projektams;
6. Ūkininkų grupės projektams arba projektams, kuriuose įgyvendinamos kolektyvinės investicijos;
7. Ekologinių ūkių projektams;
8. Projektams, kuriuose pareiškėjai naudoja arba investuoja į įrangą, energiją gaminančią iš atsinaujinančių šaltinių, naudojant kitų fondų ar nuosavas lėšas.

Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Suderinamumas ir papildomumas su kitomis intervencinėmis priemonėmis:

1. Ši intervencinė priemonė papildo intervencines priemones KP12vld, KP19sūp ir KP31tvi, kuriose gali būti remiamos tos pačios veiklos. Esminė takoskyra tarp šių intervencinių priemonių yra pareiškėjo valdos dydis: parama pagal šią intervencinę priemonę bus teikiama ūkiams, kurių įregistruotos žemės ūkio valdos ekonominis dydis, išreikštas standartinės produkcijos (SP) verte, yra ne mažesnis kaip 16 001 EUR ir ne didesnis kaip 30 000 EUR, parama pagal KP19sūp intervencinę priemonę bus teikiama ūkiams, kurių įregistruotos žemės ūkio valdos ekonominis dydis, išreikštas SP verte, yra ne mažesnis kaip 4 000 Eur ir ne didesnis kaip 16 000 Eur, parama pagal KP12vld ir KP31tvi intervencines priemones bus teikiama ūkiams, kurių įregistruotos žemės ūkio valdos ekonominis dydis, išreikštas standartinės produkcijos (SP) verte, yra ne mažesnis kaip 30 001 EUR. Pagal KP31tvi intervencinę priemonę bus remiamos tik tos investicijos, kurios mažina neigiamą poveikį aplinkai ir klimato kaitai ir (arba) yra susiję su gyvūnų gerovei taikomų aukštesnių standartų, nei numatyti privalomi, įgyvendinimu.
2. Ši intervencinė priemonė papildo intervencinę priemonę KP17jūs, kuria gali būti remiama ta pati veikla. Esminė takoskyra tarp šių intervencinių priemonių: parama pagal šią intervencinę priemonę bus teikiama veikiantiems ūkiams, parama pagal KP17jūs intervencinę priemonę bus teikiama besikuriantiems ūkiams.
3. Ši intervencinė priemonė papildo intervencinę priemonę KP08prev, kuri remia ūkių investicijas į materialųjį turtą, skirtą biosaugos gerinimui. Esminė takoskyra tarp šių priemonių ta, kad pagal KP08prev remiamos tik kompetentingos institucijos patvirtintame biosaugos plane numatytos investicijos.
4. Ši intervencinė priemonė papildo intervencines sektorines priemones SP01vid1 – Investicijos į ilgalaikį turtą, tyrimus, eksperimentinę ir inovatyvią gamybą ir kitus veiksmus, SP03med2 – Bičių šeimų atnaujinimas, bitininkavimo inventorius įsigijimas, bičių ligų prevencija ir SP02vyn - Investicijos į vyno sektorių, kuriose gali būti remiamos investicijos į materialųjį turtą. Siekiant išvengti dvigubo finansavimo arba kompensacijų permokų, investicijoms, remiamoms pagal sektorines priemones, nebus teikiama parama pagal KP32svp intervencinę priemonę. Teikdamas paraišką pareiškėjas įsipareigo, kad išlaidos, kurioms finansuoti prašoma paramos, nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų nacionalinių programų ir Europos Sąjungos fondų. Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.
5. Ši intervencinė priemonė papildo intervencines susietojo pajamų rėmimo priemones tiek gyvulininkystės, tiek augalininkystės sektoriuose. Esminė takoskyra tarp šių intervencinių priemonių yra ta, kad susietoji parama skiriama ūkių pajamų palaikymui (ne investicijoms).
6. Ši intervencinė priemonė papildo plotines I ir II ramsčio intervencines priemones, kurios padeda užtikrinti gamybos tvarumą ūkiuose, o KP32svp leidžia jiems investuoti į tvarią gamybą per valdų modernizavimą.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai:

Ūkininkai (fiziniai (savo vardu įregistravę ūkininko ūkį ir valdą) ir juridiniai asmenys (įregistravę valdą)) arba jų grupė, užsiimančios žemės ūkio veikla ir (arba) valdoje (-ose) pagamintų ir (arba) užaugintų žemės ūkio produktų apdorojimu ir (arba) perdirbimu ir pateikimu rinkai, pripažinti žemės ūkio kooperatyvai (t.y., kurie superka ir realizuoja tik iš savo narių valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus arba supirktus iš savo narių jų valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus perdirba ir realizuoja iš jų pagamintus maisto ir ne maisto produktus).

Tinkamumo kriterijai:

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3 dalyje;

2. Pareiškėjas užsiima žemės ūkio veikla ir (arba) valdoje (-ose) pagamintų ir (arba) užaugintų žemės ūkio produktų supirkimu (taikoma tik pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, superkantiems savo narių valdose pagamintą ir (arba) užaugintą produkciją), apdorojimu ir (arba) perdirbimu ir pateikimu rinkai ne trumpiau kaip 1 metus iki paramos paraiškos pateikimo;
3. Parama teikiama veikiantiems ūkiams, kurių įregistruotos žemės ūkio valdos ekonominis dydis, išreikštas standartinės produkcijos (SP) verte, yra ne mažesnis kaip 16 001 EUR ir ne didesnis kaip 30 000 EUR (netaikoma pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, kurie superka ir realizuoja tik iš savo narių valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus arba supirktus iš savo narių jų valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus perdirba ir realizuoja iš jų pagamintus maisto ir ne maisto produktus);
4. Pareiškėjo pajamos iš žemės ūkio veiklos ir (arba) valdoje (-ose) pagamintų ir (arba) užaugintų žemės ūkio produktų supirkimo (taikoma tik pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, superkantiems savo narių valdose pagamintą ir (arba) užaugintą produkciją), apdorojimo ir (arba) perdirbimo ir pateikimo rinkai 1 metus iki paramos paraiškos pateikimo turi sudaryti ne mažiau kaip 50 proc. visų ūkio subjekto pajamų;
5. Investicijos turi pagerinti bendrus žemės ūkio valdos veiklos rezultatus (išskyrus, kai parama teikiama kolektyvinėms investicijoms įgyvendinti);
6. Parama teikiama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priedo produktų (išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus) gamybai, ir valdoje (-ose) pagamintiems produktams apdoroti ir (arba) perdirbti. Apdorojimo ir perdirbimo proceso metu gautas galutinis produktas turi būti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede nurodytas produktas. Parama pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, superkantiems ir realizuojantiems iš savo narių jų valdose pagamintus (išaugintus) žemės ūkio produktus, perdirbantiems iš savo narių supirktus žemės ūkio produktus ir realizuojantiems iš jų pagamintus maisto ir ne maisto produktus, veiklai vykdyti teikiama, jei produktai yra Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priedo produktai (išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus);
7. Parama gali būti skiriama investicijoms, daromoms siekiant atitikti naujus Europos Sąjungos standartus, taikomus žemės ūkio gamybai. Tokia parama gali būti teikiama ilgiausiai 24 mėnesius nuo datos, kai jie tampa privalomi.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Investicinė parama teikiama:

- kompensuojant gavėjo faktiškai patirtas tinkamas finansuoti išlaidas;

- nustatant vieneto įkainį (pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(1)(b) straipsnį):

- naujų pieno ūkio fermų statyboms: fiksuotieji vieneto įkainiai nustatyti vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(2)(a)(ii) straipsniu;
- naujų plokščiadugnių grūdų saugojimo bokštų statyboms: fiksuotieji vieneto įkainiai nustatyti vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(2)(a)(i) straipsniu;
- žemės ūkio technikos ir įrangos įsigijimui (tam tikroms žemės ūkio technikos ir įrangos rūšims (porūšiams) taikomi skirtingi fiksuotieji vieneto įkainiai pagal konkrečiai apibrėžtus techninius parametrus) tuo atveju, kai fiksuotieji vieneto įkainiai yra nustatyti vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(2)(a)(ii) straipsniu, juos patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose;
- energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių įsigijimui (tam tikroms energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių rūšims (porūšiams) taikomi skirtingi fiksuotieji vieneto įkainiai pagal konkrečiai apibrėžtus techninius parametrus) tuo atveju, kai fiksuotieji vieneto įkainiai yra nustatyti vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(2)(c) straipsniu, juos patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo arba kompensacijų permokų toms pačioms investicijoms, remiamoms pagal I BŽŪP ramstį, parama pagal šią intervencinę priemonę nebus teikiama. Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Nustatymo pagrindas

Supaprastintų išlaidų apmokėjimo būdas, taikant fiksuotąjį vieneto įkainį pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(1)(b) straipsnį, taikomas šioms išlaidoms:

1. naujų pieno ūkio fermų statyboms;
2. naujų plokščiadugnių grūdų saugojimo bokštų statyboms;
3. žemės ūkio technikos ir įrangos įsigijimui (tam tikroms žemės ūkio technikos ir įrangos rūšims (porūšiams) taikomi skirtingi fiksuotieji vieneto įkainiai pagal konkrečiai apibrėžtus techninius parametrus), fiksuotuosius vieneto įkainius patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose;
4. energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių įsigijimui (tam tikroms energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių rūšims (porūšiams) taikomi skirtingi fiksuotieji vieneto įkainiai pagal konkrečiai apibrėžtus techninius parametrus), fiksuotuosius vieneto įkainius patvirtinus nacionaliniuose teisės aktuose.

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Paramos intensyvumas yra nuo 20 iki 65 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai pareiškėjas prašo ar sutinka dėl mažesnio paramos intensyvumo taikymo) ir gali būti diferencijuojamas priklausomai nuo žemės ūkio sektoriaus.

Jauniesiems ūkininkams (atitinkantiems 4.1.5 dalyje pateiktą apibrėžimą) kreipiantis paramos pagal šią priemonę pirmą kartą, paramos intensyvumas gali būti padidintas 15 procentinių punktų (išskyrus atvejus, kai pareiškėjas prašo ar sutinka dėl mažesnio paramos intensyvumo taikymo).

Papildomas paaiškinimas

Papildomo paaiškinimo nėra.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Kas neatitinka paramos reikalavimų?

Netinkamos finansuoti išlaidos:

1. trumpalaikio turto įsigijimas;
2. transporto priemonių, išskyrus žemės ūkio techniką ir transporto priemones žemės ūkio produktų gabenimui, įsigijimas;
3. žemės ūkio gamybos teisių pirkimas;
4. teisių į išmokas pirkimas;

5. žemės pirkimas;
6. gyvūnų pirkimas, vienmečių augalų pirkimas ir jų sodinimas;
7. skolos palūkanos, išskyrus susijusias su dotacijomis, suteiktomis kaip palūkanų subsidija ar garantinio mokesčio subsidija;
8. išlaidos ar jų dalis, patirtos perkant prekes, darbus ar paslaugas, nesilaikant teisės aktuose nustatytos pirkimo tvarkos;
9. esamų paskolų refinansavimo išlaidos;
10. išlaidos drėkinimui, (išskyrus drėkinimo sistemas, kurioms naudojamas lietaus vanduo);
11. saulės baterijos, saulės kolektoriai, saulės moduliai, geoterminio šildymo, oras-oras, oras-vanduo šildymo sistemos, išskyrus atvejus, kai nurodytos investicijos susijusios su statomo ar rekonstruojamo gamybinio statinio poreikiais (pardavimui skirta energija neremiamą);
12. kitos intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse numatytos išlaidos.

Ar investicijos susijusios su drėkinimu?

Taip Ne

Investicijos skirtos esamų drėkinimo įrenginių tobulinimui – kokią procentinę dalį vandens galima sutaupyti

Netaikoma

Išsami informacija apie skirtingą galimą sutaupyti vandens kiekį pagal įrenginio arba infrastruktūros tipą (kai taikoma)

--

Investicijos skirtos esamiems drėkinimo įrenginiams, kurie turi įtakos vandens telkiniams, kurių būklė yra prasta, tobulinti, – koks (-ie) yra reikalavimas (-ai) veiksmingam vandens naudojimo sumažinimui, nurodant procentinę dalį)

Netaikoma

Suskirstymas pagal regionus

--

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 11 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

1. Teisė gauti paramą pagal šią intervencinę priemonę nustatoma remiantis aiškiai apibrėžtais kriterijais;
2. Mokėjimų suma bet kuriais konkrečiais metais nesusijusi su produkcijos rūšimi arba apimtimi;
3. Mokėjimų suma bet kuriais metais nesusijusi su vietinėmis ar tarptautinėmis kainomis, taikomomis bet kokiai gamybai;
4. Mokėjimai mokami tik už laikotarpį, būtiną investicijoms, kurioms jos teikiamos, realizuoti;
5. Intervencinė priemonė neįpareigoja ir nenurodo žemės ūkio produktų, kuriuos gavėjai turi gaminti.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(2)(d) - Kiti regionai	43,00%	20,00%	43,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vienetų sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP32svp-01 - Dotacija projektui	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.15; R.3; R.9	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP32svp-01 - Dotacija projektui

Visais metais planuojama vieneto suma – 200 000,00 Eur. Vieneto suma nustatyta kaip vidutinė paramos suma vienam projektui, atsižvelgiant į 2014–2020 metų Lietuvos kaimo plėtros programos įgyvendinimo patirtį, potencialių pareiškėjų investicinius poreikius bei kainų lygio pokyčius.

KPP įgyvendinimo 2014–2020 m. pažangos vertinimo ataskaitoje (2021 m.) buvo konstatuota, kad pagal priemonę „Parama smulkiems ūkiams“ parama smulkiems ūkiams teikiama kaip išmoka (maksimali paramos suma vienam pareiškėjui – 15 tūkst. Eur) neatitinka paramos gavėjų poreikių, nes dažnai smulkių ūkių investicijos reikalauja didesnių lėšų. Didesnius smulkių investicijų poreikius patvirtina panašių investicinių priemonių paramos duomenys bei potencialių pareiškėjų apklausos. Pavyzdžiui, vertinant ūkių, kurių dydis (SP) yra iki 30 000 Eur, paraiškų paramai pagal veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ 2021–2022 m. duomenis, matyti, kad vidutinė šiems ūkiams skirtos paramos suma sudarė 250 000 Eur. 2021 m. birželį atliktos jaunųjų ūkininkų finansavimo poreikio apklausos rezultatai rodo, kad ūkių, kurių dydis (SP) nuo 8 000 iki 30 000 Eur, vidutinė planuojamų investicijų vertė sudaro 100 000 Eur (ESTEP, Finansinių priemonių ex-ante vertinimas). Prognozuojant vidutinę paramos sumą vienam projektui taip pat atsižvelgta į spartų prekių ir paslaugų kainų lygio augimą - 2022 m. gegužės mėn. vidutinė metinė infliacija siekė 18,5%.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP32svp-01 - Dotacija projektui (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.20 (vienetas: Veiksmai)		37,00	37,00	37,00	38,00	38,00	38,00	Suma: 225,00 Didžiausia suma: 38,00

IŠ VISO	O.20 (vienetas: Veiksmai)		37,00	37,00	37,00	38,00	38,00	38,00	Suma: 225,00 Didžiausia suma: 38,00	
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		7 500 000,00	7 500 000,00	7 500 000,00	7 500 000,00	7 500 000,00	7 500 000,00	45 000 000,00	
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		5 745 000,00	5 745 000,00	5 745 000,00	5 745 000,00	5 745 000,00	5 745 000,00	34 470 000,00	
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)									
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)									

INSTAL(75) - Jaunųjų ūkininkų ir naujų ūkininkų įsikūrimas ir kaimo verslo kūrimas

KP17jūs - Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP17jūs
Intervencijos pavadinimas	Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas
Priemonės rūšis	INSTAL(75) - Jaunųjų ūkininkų ir naujų ūkininkų įsikūrimas ir kaimo verslo kūrimas
Bendrasis produkto rodiklis	O.25. Įsikūrimo paramą gaunančių jaunųjų ūkininkų skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Taip Aplinka: Ne Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO7 Pritraukti jaunuosius ūkininkus ir kitus naujus ūkininkus, palaikyti jų veiklą ir palengvinti tvarią verslo plėtrą kaimo vietovėse

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.4	Padidinti jaunųjų ūkininkų ūkių ekonominį pajėgumą	Aukštas	Taip
a.5	Didinti žemės ūkio subjektų galimybes pasinaudoti alternatyviais finansiniais ištekliais	Žemas	Taip
g.1	Pritraukti ir išlaikyti jaunus žmones, įskaitant jaunuosius ūkininkus, kaimo vietovėse	Aukštas	Taip
g.2	Gerinti jaunųjų ūkininkų žinių ir įgūdžių lygį, sudarant galimybę jiems mokytis, gauti konsultacijas	Aukštas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.36 Jaunųjų ūkininkų, kurie kuria ūkius naudodamiesi pagal BŽŪP teikiama parama, skaičius, įskaitant pasiskirstymą pagal lytį

R.37 BŽŪP projektais remiamas naujų darbo vietų kūrimas

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas - skatinti jaunųjų ūkininkų, siekiančių užsiimti žemės ūkio produktų gamyba ir (arba) perdirbimu, ypač kuriančių didesnę pridėtinę vertę generuojančius ūkius, įsikūrimą ir taip paspartinti sklandžią kartų kaitą Lietuvos žemės ūkio sektoriuje.

Remti jaunųjų ūkininkų kūrimąsi svarbu dėl kelių aspektų: siekiant užtikrinti žemės ūkio produktų gamybos ir apsirūpinimo maistu tęstinumą; siekiant didinti ūkių konkurencingumą; užtikrinant ūkininkų kartų kaitą; diegiant naujas technologijas žemės ūkyje, nes jaunieji ūkininkai imlesni naujovėms nei vyresni asmenys. Intervencinė priemonė prisidės prie užimtumo skatinimo: visi jaunieji ūkininkai, kurie pasinaudoję parama įkurs ūkininko ūkį, o žemės ūkio veikla bus vienintelė jų vykdoma ekonominė veikla, bus laikomi sukūrusiais naują darbo vietą. Siekiant užtikrinti tvaresnį jaunųjų ūkininkų įsikūrimo finansavimą numatyta galimybė projekto lygiu įsikūrimo išmoką derinti su lengvatine paskola.

Atrankos principai:

Siekiant užtikrinti vienodas sąlygas pareiškėjams, geresnį finansinių išteklių naudojimą ir tikslingesnę paramos taikymą ypatingas dėmesys teikiant įsikūrimo išmokas bus teikiamas jaunesiems ūkininkams, kuriantiems didesnę pridėtinę vertę kuriančius ūkius (pretenduojantiems tapti ekologiniais ūkiais, dalyvauti maisto kokybės schemose, vykdyti tvarią žemės ūkio veiklą, apdoroti ir perdirbti ūkyje pagamintą ir (arba) užaugintą žemės ūkio produkciją, kt.), kuriantiems mišrios specializacijos ūkius, taip pat tiems, kurie vietovėse, turinčiose gamtinių ar kitų specifinių kliūčių, kuria gyvulininkystės ūkius, diegiantiems inovacijas.

Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Vadovaujantis Reglamento (ES) NR. 2021/2115 79 straipsnio 3 dalies nuostatomis atrankos kriterijai finansinėms priemonėms nėra taikomi.

Suderinamumas ir papildomumas su kitomis intervencinėmis priemonėmis:

1. Ši intervencinė priemonė yra sudėtinė kartų kaitos strategijos dalis, papildanti Tiesioginių išmokų intervencinę priemonę, skirtą jaunesiems ūkininkams TI04jūs - Papildomas pajamų rėmimas jaunesiems ūkininkams. KP17jūs intervencinė priemonė skirta jaunųjų ūkininkų įsikūrimui, finansuojant verslo planus, tiesioginės išmokos skirtos pajamų palaikymui. Taigi ši intervencinė priemonė papildo intervencinę priemonę TI04jūs, abi intervencinės priemonės skirtos tik jaunesiems ūkininkams.
2. Siekiant sudaryti geresnes sąlygas jauniems asmenimis įsikurti kaime (vykdant žemės ūkio veiklą) ir vystyti, plėtoti, modernizuoti įkurtą ūkį, kitose intervencinėse priemonėse jaunesiems ūkininkams numatyta teikti prioritetą (KP12vld – Investicijos į žemės ūkio valdas; KP32svp – Smulkių-vidutinių ūkių plėtra; KP24mj – Mokymai ir įgūdžių įgijimas) arba teikti paramą didesniu intensyvumu (pagal KP12vld maksimalus paramos intensyvumas yra iki 50 proc., tačiau jaunesiems ūkininkams jis padidinamas iki 70 proc.; pagal KP32svp maksimalus paramos intensyvumas yra iki 65 proc., tačiau jaunesiems ūkininkams jis padidinamas iki 80 proc.; pagal KP31tvi – Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas maksimalus paramos intensyvumas yra iki 65 proc., tačiau jaunesiems ūkininkams gali būti padidinamas iki 80 proc. ir kt.). Tokiu būdu bus pasiektas papildomumas tarp intervencinių priemonių.
3. Siekiant suderinamumo ir takoskyros tarp intervencinių priemonių, parama pagal KP17jūs teikiama besikuriantiems ūkiams, parama pagal KP12vld, KP31tvi, KP32svp teikiama investicijoms jau veikiantiems ūkiams, priklausomai nuo valdos ekonominio dydžio. Pagal KP31tvi intervencinę priemonę bus remiamos tik tos investicijos, kurios mažina neigiamą poveikį aplinkai ir klimato kaitai ir (arba) yra susiję su gyvūnų gerovei taikomų aukštesnių standartų, nei numatyti privalomi, įgyvendinimu.
4. Ši intervencinė priemonė papildo sektorines intervencines priemones: SP01vid1 - Investicijos į ilgalaikį turtą, tyrimus, eksperimentinę ir inovatyvią gamybą ir kitus veiksmus, SP03med2 – Bičių šeimų atnaujinimas, bitininkavimo inventoriaus įsigijimas, bičių ligų prevencija ir SP02vyn - Investicijos į vyno sektorių, kuriose taip pat gali būti remiamos šių sektorių investicijos į materialųjį turtą. Siekiant išvengti dvigubo finansavimo sektoringų priemonių pareiškėjai privalo užtikrinti, kad intervencinei priemonei įgyvendinti numatytos išlaidos nebuvo, nėra ir nebus finansuojamos iš kitų ES fondų ir kitų lėšų.
5. Intervencinė priemonė papildo susietojo pajamų rėmimo intervencines priemones tiek gyvulininkystės, tiek augalininkystės sektoriuose. Esminė takoskyra tarp šių intervencinių

priemonių yra ta, kad susietoji parama skiriama ūkių pajamų palaikymui (o ne naujų ūkių steigimui).

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Pareiškėju gali būti jaunas ūkininkas kaip apibrėžta Strateginio plano 4.1.5 dalyje.

Parama teikiama jaunajam ūkininkui, kuris pirmą kartą steigiasi žemės ūkio valdoje ir ūkyje kaip valdos ir ūkio valdytojas (juridinio asmens atveju – kuris pirmą kartą steigiasi žemės ūkio valdoje). Jaunojo ūkininko įsisteigimo diena yra ūkio įregistravimo pareiškėjo vardu arba valdos įregistravimo pareiškėjo vardu diena, t. y. ta diena, kuri yra iš šių dienų ankstesnė (juridinio asmens atveju – valdos įregistravimo pareiškėjo vardu diena), ir nuo tos dienos iki paraiškos pateikimo negali būti praėję daugiau nei 24 mėn.

Tinkamumo sąlygos ir reikalavimai

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3 dalyje;
2. Projektas įgyvendinamas per ne ilgesnį kaip 5 metų laikotarpį pagal nustatytos formos verslo planą, kuris turi būti pradėtas įgyvendinti per 9 mėn. nuo sprendimo suteikti paramą priėmimo;
3. Verslo plane turi būti pateikiama ši informacija:
  1.
    1. Esamos žemės ūkio valdos situacijos analizė,
    2. Veiklos plėtros tikslai, etapai ir apimtys,
    3. Planuojamos įgyvendinti veiklos, įskaitant veiklas, susijusias su aplinkosauginiu tvarumu ir išteklių naudojimo efektyvumu, jei jos aktualios verslo plano įgyvendinimui, ir jų detalizavimas (investicijos ir kt.),
    4. Planuojami ūkinės veiklos pasiekimo tarpiniai ir galutiniai rezultatai,
    5. Kiti verslo plano reikalavimai nustatyti priemonės įgyvendinimo taisyklėse;
4. Pareiškėjo pateiktame verslo plane numatyta veikla ir išlaidos turi būti susijusios su remiama priemonės veikla;
5. Parama skiriama ūkiui, kurio žemės ūkio valdos ekonominis dydis, išreikštas standartine produkcijos (SP) verte, paraiškos teikimo momentu yra ne didesnis kaip 70 000 Eur bei ekonominio dydžio potencialas (planuojamas žemės ūkio valdos ekonominis dydis), išreikštas standartine produkcijos (SP) verte, paraiškos teikimo momentu yra ne mažesnis kaip 12 000 Eur ir ne didesnis kaip 70 000 Eur;
6. Skiriant paramą finansinės priemonės forma tinkamos išlaidos yra verslo plane numatytos išlaidos, kurios gali apimti investicijas į materialųjį ir nematerialųjį turta, biologinio turto įsigijimą, neužstatytos ir užstatytos žemės pirkimą, taip pat apyvartinis kapitalas;
7. Parama teikiama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priedo produktų (išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus) gamybai, ir valdoje pagamintiems ir (arba) užaugintiems produktams apdoroti ir (arba) perdirbti. Apdorojimo ir perdirbimo proceso metu gautas galutinis produktas turi būti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede nurodytas produktas;
8. Bet kuris asmuo tik vieną kartą kaip fizinis ar juridinis, ar juridinio asmens dalyvis, vienasmenis valdymo organas, kolegialaus valdymo organo narys gali gauti paramą jaunojo ūkininko įsikūrimui pagal šią intervencinę priemonę ir ankstesnes kaimo plėtros programas;
9. Kai jaunas ūkininkas yra juridinis asmuo, jis turi atitikti privataus savarankiško juridinio asmens, atitinkančio labai mažos, mažos ar vidutinės įmonės statusą, kaip tai apibrėžiama LR Smulkaus ir vidutinio verslo įstatyme.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Parama dotacijos forma teikiama nustatant fiksuotąją sumą (pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(1)(c) straipsnį. Paaiškinimas dėl išmokos (fiksuotosios sumos) nustatymo pateiktas šios priemonės aprašo 7 dalyje.

Parama finansinių priemonių forma teikiama kaip paskolos investicijoms ir (arba) apyvartiniam kapitalui.

Teikiant išmokas ir (ar) paskolas jaunųjų ūkininkų įsikūrimui užtikrinamas finansavimo papildomumas.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo toms pačioms investicijoms, Mokėjimo agentūra turimose duomenų informacinėse bazėse ir sistemose patikrins, ar konkretus verslo planas nebuvo finansuotas.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Nustatymo pagrindas

I. Kai parama teikiama dotacijos forma:

1. Parama skiriama verslo planui įgyvendinti ir mokama išmokant fiksuotąją sumą.
2. Parama išmokama dviem dalinėmis išmokomis. Pirmoji išmokos dalis, sudaranti 80 proc. visos išmokos sumos, paramos gavėjui išmokama po sprendimo skirti paramą priėmimo (be mokėjimo prašymo pateikimo). Likusi 20 proc. išmokos dalis mokama kitais metais po verslo plano tinkamo įgyvendinimo. Jeigu verslo planas įgyvendintas netinkamai, išmoka nemokama (jeigu išmokėta išmokos dalis, ta dalis susigrąžinama).

II. Kai parama teikiama finansinės priemonės forma:

1. Lengvatinės paskolos lėšomis gali būti apmokama 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų. Kai pareiškėjas tam pačiam projektui įgyvendinti gauna subsidiją, bendra paramos, teikiamos subsidijos ir paskolos formomis, suma turi neviršyti didžiausio leistino Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 75 str. nustatyto paramos dydžio – 100 000 Eur.
2. Subsidijos negali būti naudojamos finansavimui, gautam pagal finansines priemones, apmokėti. Finansinės priemonės negali būti naudojamos išankstiniam subsidijų finansavimui.
3. Ilgiausia paskolos trukmė – 5 metai. Vienam galutiniam naudos gavėjui iš šios priemonės lėšų gali būti suteikiama viena paskola.

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

I. Kai parama teikiama dotacijos forma, fiksuotoji suma negali viršyti 60 000 Eur.

II. Kai pareiškėjas tam pačiam projektui įgyvendinti gauna subsidiją ir lengvatinę paskolą, bendra paramos, teikiamos subsidijos ir paskolos formomis, suma turi neviršyti didžiausio leistino SPR 75 str. nustatyto paramos dydžio – 100 000 Eur.

Papildomas paaiškinimas

Paaiškinimas dėl išmokos (fiksuotosios sumos) nustatymo:

Išmokos (fiksuotosios sumos) dydis nustatytas atsižvelgiant į istorinius KPP paramos panaudojimo duomenis ir tikslinės grupės poreikius. Teikiant finansavimą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m.

programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ programinio laikotarpio pradžioje paramos suma vienam paramos gavėjui buvo 50 000 Eur, jei kuriamas gyvulininkystės ūkis – 60 000 Eur. Dėl didelės nepatenkintos paklausos paramai pagal veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ buvo nuspręsta nuo 2017 m. jaunųjų ūkininkų įsikūrimo išmokos dydį sumažinti iki 40 000 Eur, taip siekiant užtikrinti didesnę paramos sklaidą. Tačiau atliktos konsultacijos su socialiniais-ekonomineis partneriais¹ rodo, kad tokia išmokos suma, ypač atsižvelgiant į sparčiai augančias veiklos sąnaudas ir ribotas jaunųjų ūkininkų galimybes papildomų lėšų pasiskolinti rinkoje dėl užstato ir veiklos istorijos trūkumo, yra nepakankama. Remiantis jaunųjų ūkininkų apklausos (2021)² rezultatais, vidutinė pradinių investicijų suma yra 100 000 Eur. Todėl įgyvendinant intervencinę priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ bus sudaryta galimybė pasinaudoti maksimalia SPR 75 str. nustatyta paramos suma – 100 000 Eur, skiriant iki 60 000 Eur dydžio įsikūrimo išmoką ir, esant papildomo finansavimo poreikiui, gauti iki 40 000 Eur dydžio lengvatinę paskolą.

[1] Žemės ūkio ministerijos ES reikalų koordinavimo grupės pažyma dėl konsultacijų su partneriais dėl žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano: 2021 m. balandžio 30 d. vykusios diskusijos „Dėl paramos jauniems ūkininkams po 2023 m.“ santrauka.

[2] Atlikta 2021 m. gegužę-birželį, rengiant Lietuvos bendrosios žemės ūkio politikos po 2020 m. strateginio plano finansinių priemonių ex-ante vertinimą.

Paaiškinimas dėl finansinės priemonės (lengvatinės paskolos) dydžio nustatymo:

Norint pradėti žemės ūkio verslą, paprastai reikia didelių pradinių investicijų ir stabilų pinigų srautų bent keleriems metams, kol pradėta veikla pradeda generuoti pajamas. Tiek ES mastu¹, tiek Lietuvoje atliktos apklausos² rodo, kad jaunųjų ūkininkų kūrimosi ir veiklos plėtros finansavimo poreikiai negali būti patenkinti skolinantis rinkoje – jauniems ūkininkams yra sunku gauti reikiamų finansinių išteklių naujai ekonominei veiklai pradėti ir plėtoti, nes jie turi ribotą ūkininkavimo bei verslumo patirtį, jiems trūksta nuosavų lėšų bei užstato, norint gauti finansavimą kredito įstaigoje. Remiantis jaunųjų ūkininkų apklausos (2021) rezultatais, vidutinė pradinių investicijų suma yra 100 000 Eur. Todėl įgyvendinant intervencinę priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ bus sudaryta galimybė pasinaudoti maksimalia SPR 75 str. nustatyta paramos suma – 100 000 Eur, skiriant iki 60 000 Eur dydžio įsikūrimo išmoką ir, esant papildomo finansavimo poreikiui, gauti iki 40 000 Eur dydžio lengvatinę paskolą.

Planuojant produkto rodiklį „O.25. Įsikūrusių jaunųjų ūkininkų skaičius“ skaičiuojama vidutinė paskola suma – 40 000 Eur.

[1] FI-compass (2018), Survey on financial needs and access to finance of EU agricultural enterprises; FI-compass (2020), Financial needs in agriculture and agri-food sectors in Lithuania; Jaunųjų ūkininkų apklausa dėl finansinių priemonių poreikio, 2021 m. birželis.

[2] Atlikta 2021 m. gegužę-birželį, rengiant Lietuvos bendrosios žemės ūkio politikos po 2020 m. strateginio plano finansinių priemonių ex-ante vertinimą.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Netaikoma

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Geltonoji dėžė“

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Papildomo paaiškinimo nėra, taikoma "Geltonoji dėžė".

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(2)(d) - Kiti regionai	43,00%	20,00%	43,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vienetų sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP17jūs-001 - Dotacija	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vienoda		R.36; R.37	Ne
KP17jūs-002 - Lengvatinė paskola	Finansinė priemonė	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vienoda		R.36; R.37	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP17jūs-001 - Dotacija

Paramos vieneto dydis nustatytas vadovaujantis Reglamento 2021/2115 75 str. 4 p. Paramos vieneto dydis, lyginant su 2014-2020 m. taikytu paramos dydžiu, padidintas įvertinus infliacijos rinkoje mastą.

KP17jūs-002 - Lengvatinė paskola

Paramos vieneto dydis nustatytas vadovaujantis Reglamento 2021/2115 75 str. 4 p. Atsižvelgiant į tai, kad paramos dydis išmokai bus iki 60 000 Eur, esant papildomo finansavimo poreikiui, bus galima gauti iki 40 000 Eur dydžio lengvatinę paskolą.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP17jūs-001 - Dotacija (Dotacija - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		60 000,00	60 000,00	60 000,00	60 000,00	60 000,00	60 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)		60 000,00	60 000,00	60 000,00	60 000,00	60 000,00	60 000,00	
	O.25 (vienetas: Paramos gavėjai)		105,00	229,00	230,00	229,00	229,00	229,00	Suma: 1 251,00
KP17jūs-002 - Lengvatinė paskola (Finansinė priemonė - Vienoda)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		40 000,00	40 000,00	39 318,18	40 000,00	40 000,00	40 000,00	Didžiausia suma: 230,00

	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)		100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	
	O.25 (vienetas: Paramos gavėjai)		60,00	88,00	88,00	88,00	88,00	88,00	Suma: 500,00 Didžiausia suma: 88,00
IŠ VISO	O.25 (vienetas: Paramos gavėjai)		165,00	317,00	318,00	317,00	317,00	317,00	Suma: 1 751,00 Didžiausia suma: 318,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		8 700 000,00	17 260 000,00	17 260 000,00	17 260 000,00	17 260 000,00	17 260 000,00	95 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sjungos įnašas eurai)		6 664 200,00	13 221 160,00	13 221 160,00	13 221 160,00	13 221 160,00	13 221 160,00	72 770 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)		2 400 000,00	3 520 000,00	3 460 000,00	3 520 000,00	3 520 000,00	3 520 000,00	19 940 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sjungos įnašas EUR)		1 838 400,00	2 696 320,00	2 650 360,00	2 696 320,00	2 696 320,00	2 696 320,00	15 274 040,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)			5 227 722,73	5 310 071,20	5 382 838,37	10 917 996,58		26 838 628,88
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sjungos įnašas EUR)			4 004 435,61	4 067 514,55	4 123 254,19	8 363 185,38		20 558 389,73

RISK(76) - Rizikos valdymo priemonės

KP15riz - Pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimas

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP15riz
Intervencijos pavadinimas	Pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimas
Priemonės rūšis	RISK(76) - Rizikos valdymo priemonės
Bendrasis produkto rodiklis	O.9. Vienetų, kuriems taikomos remiamos BŽŪP rizikos valdymo priemonės, skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Ne Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
a.6	Skatinti rizikų valdymo priemonių taikymą ūkiuose	Žemas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.5 Ūkių, remiamų pagal BŽŪP rizikos valdymo priemones, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas - skatinti ūkininkus taikyti rizikos valdymo priemones, kompensuojant dalį pasėlių, augalų bei gyvulių draudimo įmokų.

Dėl klimato kaitos poveikio augalams ir pasėliams bei dėl pasireiškiančių gyvūnų ligų protrūkių ūkininkai šiandien susiduria su padidėjusia ekonomine ir aplinkos rizika. Palyginti su kitais sektoriais, nepalankūs klimato reiškiniai ir gyvūnų ligų protrūkiai labiausiai kenkia žemės ūkio sektoriaus gamybos potencialui, todėl veiksmingas rizikos valdymas yra labai svarbus ūkininkams. Valstybė, kompensuodama nuostolius dėl nepalankių klimato reiškinų poveikio augalams ir pasėliams bei gyvūnų ligų protrūkio, patiria didelių išlaidų, o sumažinti lėšų poreikį šiam tikslui galima paskatinant ūkininkus drausti produkciją.

Pagal šią intervencinę priemonę siekiama padėti spręsti rizikos valdymo problemas – skatinti ūkininkus drausti savo pasėlius, augalus ir gyvūnus, kompensuojant jiems dalį draudimo įmokų.

Draudikų duomenimis, įvykus stichinei sausrai ir ilgam lietingam laikotarpiui paprastai nukenčia visi augalai, dėl iššalimo dažniausiai prarandama daugiau kaip 20 proc. produkcijos, o dėl kitų rizikų nuostoliai būna mažesni. Atsižvelgiant į tai, augalų ir pasėlių draudimo atveju pagal šią intervencinę priemonę numatoma kompensuoti sausros, ilgo lietingo laikotarpio ir iššalimo rizikas, kadangi dalis įmokų dėl kitų rizikų kompensuojamos nacionalinės priemonės pagalba.

Gyvūnų draudimo atveju pagal šią intervencinę priemonę numatoma kompensuoti dalį draudimo įmokų, kai gyvūnai draudžiami nuo gyvūnų užkrečiamų ligų, nurodytų Pasaulinės gyvūnų sveikatos organizacijos nustatytame gyvūnų ligų sąrašė arba 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 2016/429 prieduose.

Ši intervencinė priemonė skatintų žemės ūkio sektoriuje veikiančius subjektus drausti savo produkciją nuo nepalankių klimato reiškinių, gyvūnų ligų sukeltų padarinių ir taip valdyti vykdomos ūkinės veiklos riziką. Intervencinė priemonė padės išlaikyti ūkio perspektyvumą ir konkurencingumą ilgesnį laiką, o pasireiškus nepalankiems klimato reiškiniams, kurie paveikė augalus bei pasėlius, ar įvykus gyvūnų ligų protrūkiams sudarys palankesnes sąlygas ūkininkams atkurti sumažėjusį žemės ūkio potencialą.

Remiamos veiklos: pagal šią intervencinę priemonę ūkininkams, apdraudusiems pasėlius, gyvūnus ar augalus bet kurioje jų pasirinktoje draudimo įmonėje bus kompensuojama dalis sumokėtos draudimo įmokos.

Papildomumas ir takoskyra su kitomis intervencinėmis priemonėmis:

1. Intervencinę priemonę KP15riz papildoma kita rizikos valdymo intervencinė priemonė KP16sav, kuria bus skatinama kurtis alternatyviems pajamų stabilizavimo mechanizmomams, pagal kuriuos būtų kompensuojami pajamų praradimai dėl daugiau ūkininkams aktualių rizikų, nei tos rizikos, nuo kurių siūlo draustis šiuo metu rinkoje veikiančios draudimo įmonės, ir kurios bus kompensuojamos intervencinės priemonės KP15riz lėšomis.
2. Intervencinę priemonę KP15riz papildoma I ramsčio intervencinė priemonė SP01vid7 - Parama gamintojų organizacijoms vaisių ir daržovių sektoriuje, kuri yra skirta vykdyti krizių prevenciją ir rizikos valdymą, siekiant išvengti sutrikimų atitinkamo sektoriaus rinkose ir į jas reaguoti. Esminė takoskyra tarp šių intervencinių priemonių yra veiklų lygmeniu (SP01vid7 neskirta draudimo įmokų kompensacijoms) ir pareiškėjo lygmeniu (SP01vid7 pareiškėjais gali būti tik pripažintos vaisių ir daržovių gamintojų organizacijos ir jų asociacijos).
3. Intervencinė priemonė KP15riz papildoma intervencinę priemonę KP08prev, pagal kurią numatytas prevencinių biologinės saugos priemonių taikymas gyvulininkystės sektoriuje, siekiant išlaikyti gyvulininkystės ūkių perspektyvumą ir konkurencingumą, o pasireiškus nepalankiems reiškiniams ar įvykus gyvūnų ligų protrūkiams sudaryti palankesnes sąlygas ūkininkams išsaugoti žemės ūkio gamybos potencialą.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Kompensacinė išmoka ūkininkui mokama nuo sumokėtos pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos sumos.

Visa paramos suma išmokama **paramos gavėjui** – ūkininkui (fiziniam ir juridiniam asmeniui), užsiimančiam žemės ūkio veikla, kaip apibrėžta SP 4.1.4 dalyje.

Kompensacinė išmoka pareiškėjui bus mokama, jei pagal draudimo sutartį draudžiama:

- Pasėlių ir augalų draudimo atveju – nuo nepalankių klimato reiškinių, kurie laikomi įvykusiais, jei atitinka Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. lapkričio 11 d. įsakyme Nr. D1-870 "Dėl Stichinių, katastrofinių meteorologinių ir hidrologinių reiškinių rodiklių patvirtinimo" ir (arba) Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2020 m. lapkričio 25 d. įsakyme Nr. V-80 „Dėl pavojingų meteorologinių ir hidrologinių reiškinių rodiklių

patvirtinimo“ ir (arba) Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. kovo 31 d. įsakyme Nr. 3D-180 "Dėl Stichinių ir pavojingų meteorologinių reiškinių fiksavimo tvarkos aprašo patvirtinimo" nustatytus stichinių, katastrofinių meteorologinių ir hidrologinių reiškinių rodiklius. Jei minėtuose įsakymuose nurodyti rodikliai bus pasiekti bet kurioje savivaldybėje, apie tai Lietuvos hidrometeorologijos tarnyba informuos Žemės ūkio ministeriją, o ši draudimo įmones;

- Gyvūnų draudimo atveju – nuo gyvūnų ligų, kurių protrūkio faktą oficialiai pripažįsta Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba.

Parama bus mokama nežiūrint į tai, ar draudiminis įvykis įvyko, ar ne.

Tinkamumo kriterijai:

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus paramos gavėjams.
2. Pareiškėjas yra sudaręs draudimo sutartis, pagal kurias yra kompensuojami nuostoliai, patirti dėl nepalankių klimato reiškinių ar gyvūnų ligų.
3. Pagal draudimo sutartį numatomi padengti nuostoliai, kai sunaikinama daugiau kaip 20 proc. ūkininko vidutinės metinės praėjusių trejų metų laikotarpio produkcijos arba praėjusių penkerių metų laikotarpio vidutinės trejų metų laikotarpio produkcijos, neįskaitant didžiausios ir mažiausios vertės. Tokiu apskaičiavimo metodu nustatomi faktiniai atskiro ūkininko nuostoliai atitinkamais metais.
4. Parama teikiama už Lietuvos Respublikos teritorijoje esančius pasėlius, laikomus gyvūnus ir (ar) auginamus augalus.
5. Pasėlių ir augalų draudimo atveju – pasėlių ir augalų plotas pagal augalų rūšis, nurodytas draudimo sutartyje, negali viršyti deklaruoto ŽŪN ar pasėlių ploto, išskyrus atvejus, kai toje pačioje vietoje per metus auga ne viena augalų rūšis.
6. Gyvūnų draudimo atveju – gyvūnai apdrausti nuo ligų, nurodytų Pasaulinės gyvūnų sveikatos organizacijos nustatytaime gyvūnų ligų sąrašė arba 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 2016/429 prieduose.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

ne IAKS

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Paramos intensyvumas – iki 70 proc. sumokėtos draudimo įmokos sumos, neviršijant intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse nustatytų paramos dydžio apribojimų.

Papildomas paaiškinimas

Draudimo įmoka yra tinkamos išlaidos: augalų ir pasėlių draudimo atveju – kai draudžiama nuo sausros, ilgo lietingo laikotarpio ir iššalimo; gyvūnų draudimo atveju – kai draudžiama nuo gyvūnų ligų, nurodytų Pasaulinės gyvūnų sveikatos organizacijos nustatytame gyvūnų ligų sąrašė arba 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 652/2014 prieduose.

Draudimo įmoka yra tinkamos išlaidos, jeigu pagal draudimo sutartį numatomi padengti nuostoliai, kai sunaikinama daugiau kaip 20 proc. ūkininko vidutinės metinės praėjusių trejų metų laikotarpio produkcijos (arba praėjusių penkerių metų laikotarpio vidutinės trejų metų laikotarpio produkcijos, neįskaitant didžiausios ir mažiausios vertės). Tokiu apskaičiavimo metodu nustatomi faktiniai atskiro ūkininko nuostoliai atitinkamais metais.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Nuostolių kompensavimas. Kokia yra ribinė vertė, nuo kurios pradama mokėti kompensacija?

Nuostoliai didesni nei 20 % vidutinės metinės produkcijos

Kokia yra nuostolių apskaičiavimo metodika ir kompensacijos išmokėjimą lemiantys veiksniai?

Bus patikrinama, ar gyvūnai, augalai, pasėliai apdrausti tenkinant reikalavimus.

Įvertinama, ar pagal draudimo sutartį numatomi padengti galimi patirti nuostoliai sudarys daugiau kaip 20 proc. ūkininko vidutinės metinės praėjusių trejų metų laikotarpio produkcijos (arba praėjusių penkerių metų laikotarpio vidutinės trejų metų laikotarpio produkcijos, neįskaitant didžiausios ir mažiausios vertės). Tokiu apskaičiavimo metodu nustatomi faktiniai atskiro ūkininko nuostoliai atitinkamais metais.

Šiai sąlygai patikrinti apskaičiuojama ūkininko vidutinė metinė produkcija pagal Ūkinių gyvūnų registre, pasėlių deklaravimo metu užfiksuotus duomenis ir atitinkamų metų vidutinės biologinio turto normatyvines kainas, patvirtintas žemės ūkio ministro įsakymu. Apskaičiuojama suma, sudaranti 20 proc. nustatytos ūkininko vidutinės metinės produkcijos. Jeigu draudimo suma (tikėtina nuostolio suma) mažesnė už apskaičiuotą sumą (20 proc. vidutinės metinės produkcijos), ūkininkas neatitinka reikalavimo. Atsižvelgiant į tai, kad dalies draudimo įmokų kompensacija mokama neatsižvelgiant į tai, ar draudžiamasis įvykis įvyko, ar ne, šiame punkte nurodyta sąlyga būtų tikrinama vieną kartą priimant sprendimą dėl paramos (dalies draudimo įmokų kompensavimo) skyrimo.

Koks yra rizikos valdymo priemonės tipas?

Draudimas
 Savitarpio pagalbos fondas
 Kita

Koks yra gamybos nuostolių padengimas?

**Pasėliai
galvijai
sodininkystė**

Koks yra pajamų nuostolių padengimas?

ne konkretaus sektoriaus

Kokios nuostatos taikomos siekiant išvengti kompensacijos permokos už tą įnašą?

Bus įvertinama ar tam pačiam draudimo objektui (augalų plotui, tai pačiam rizikai ar tam pačiam ūkiniam gyvūnui) nėra sudaryta daugiau nei viena draudimo sutartis.

Bus nustatyti didžiausi galimi įkainiai kompensavimui vienam augalų hektarui pagal augalų rūšis arba ūkiniam gyvūnui.

Kompensacinė išmoka ūkininkui mokama nuo sumokėtos pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos sumos.

Visa paramos suma išmokama paramos gavėjui.

Parama bus mokama nežiūrint į tai, ar draudiminis įvykis įvyko, ar ne.

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Geltonoji dėžė“

Paaškinimas, ar intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas („žalioji dėžė“)

Taikoma "Geltonoji dėžė"

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(2)(d) - Kiti regionai	43,00%	20,00%	43,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP15riz-01 - Pasėlių ir augalų draudimo įmokos kompensacija	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.5	Ne
KP15riz-02 - Gyvūnų draudimo įmokos kompensacija	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.5	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP15riz-01 - Pasėlių ir augalų draudimo įmokos kompensacija

Vieneto sumos dydis apskaičiuotas, atsižvelgus į 2014 – 2020m. programavimo laikotarpio įgyvendinimo patirtį. Kadangi 2019 m. buvo pakeistos priemonės „Rizikos valdymas“, veiklos sritis „Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos“, paramos sąlygos (atsisakyta aktyvios ūkininko patikros, paankstintas iki 70 proc. paramos dalies išmokėjimas, kompensuojama draudimo įmokos suma padidinta nuo 65 iki 70 proc., žalos riba sumažinta nuo 30 iki 20 proc.), ir KP15riz numatytos taikyti sąlygos atitinka 2020 ir 2021 m. pareiškėjams taikytas paramos sąlygas, skaičiuojant paramos vieneto sumą atsižvelgiama į 2020 m. ir 2021 m. vidutiniškai projektui skirtų paramos lėšų sumą bei besikreipusiųjų pareiškėjų skaičių.

Skaičiuojant pasėlių ir augalų draudimo įmokos kompensacijos dydį, vadovautasi šiomis prielaidomis:

- 2016-2021 m., įgyvendinant analogišką priemonę, kompensacinės išmokos buvo mokamos vidutiniškai 556 paramos gavėjams. Atsižvelgus į paramos gavėjų dinamiką minėtu laikotarpiu, paramos gavėjų skaičius didės po 6 proc. kasmet.
- Vidutiniškai vienam projektui skiriama paramos lėšų už 3 200 Eur.

KP15riz-02 - Gyvūnų draudimo įmokos kompensacija

Vieneto sumos dydis apskaičiuotas, atsižvelgus į 2014 – 2020m. programavimo laikotarpio įgyvendinimo patirtį. Kadangi 2019 m. buvo pakeistos priemonės „Rizikos valdymas“, veiklos sritis „Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos“, paramos sąlygos (atsisakyta aktyvios ūkininko patikros, paankstintas iki 70 proc. paramos dalies išmokėjimas, kompensuojama draudimo įmokos suma padidinta nuo 65 iki 70 proc., žalos riba sumažinta nuo 30 iki 20 proc.), ir KP15riz numatytos taikyti sąlygos atitinka 2020 ir 2021 m. pareiškėjams taikytas paramos sąlygas, skaičiuojant paramos vieneto sumą atsižvelgiama į 2020 m. ir 2021 m. vidutiniškai projektui skirtų paramos lėšų sumą bei besikreipusiųjų pareiškėjų skaičių.

Skaičiuojant ūkinių gyvūnų draudimo įmokos kompensacijos dydį, vadovautasi šiomis prielaidomis:

- Draudžiamų gyvūnų skaičius ir pareiškėjų skaičius planuojamu laikotarpiu išliks toks pat, kaip ir 2019 m. – po 65 kasmet;
- Draudimo įmokos dydis siejamas su Biologinio turto ir žemės ūkio produkcijos kainų sąrašo nurodytų ūkinių gyvūnų kainų vidurkiu, kuris kinta nežymiai, todėl taip pat realu, kad įmokos dydis nesikeis ir planuojamu laikotarpiu;

- Vidutiniškai vienam projektui skiriama paramos lėšų už 6 000 Eur.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP15riz-01 - Pasėlių ir augalų draudimo įmokos kompensacija (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		3 200,00	3 200,00	3 200,00	3 200,00	3 200,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.9 (vienetas: Paramos gavėjai)		556,00	588,00	623,00	661,00	697,00		Suma: 3 125,00 Didžiausia suma: 697,00
KP15riz-02 - Gyvūnų draudimo įmokos kompensacija (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		6 000,00	6 000,00	6 000,00	6 000,00	6 000,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.9 (vienetas: Paramos gavėjai)		65,00	65,00	65,00	65,00	65,00		Suma: 325,00 Didžiausia suma: 65,00
IŠ VISO	O.9 (vienetas: Paramos gavėjai)		621,00	653,00	688,00	726,00	762,00		Suma: 3 450,00 Didžiausia suma: 762,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		2 170 109,00	2 271 424,00	2 384 309,00	2 503 968,00	2 620 190,00		11 950 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		1 662 303,00	1 739 911,00	1 826 381,00	1 918 039,00	2 007 066,00		9 153 700,00

	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								

KP16sav - Savitarpio pagalbos fondai

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP16sav
Intervencijos pavadinimas	Savitarpio pagalbos fondai
Priemonės rūšis	RISK(76) - Rizikos valdymo priemonės
Bendrasis produkto rodiklis	O.9. Vienetų, kuriems taikomos remiamos BŽŪP rizikos valdymo priemonės, skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Ne Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO1 remti perspektyvias ūkių pajamas ir žemės ūkio sektoriaus atsparumą visoje Sąjungoje, siekiant didinti ilgalaikį aprūpinimą maistu ir žemės ūkio įvairovę, taip pat užtikrinti žemės ūkio gamybos ekonominį tvarumą Sąjungoje

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
a.1	Palaikyti žemės ūkio veiklos tęstinumą ir tvarumą	Aukštas	Taip
a.6	Skatinti rizikų valdymo priemonių taikymą ūkiuose	Žemas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.5 Ūkių, remiamų pagal BŽŪP rizikos valdymo priemones, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas – skatinti žemės ūkio rizikos valdymo fondų (savitarpio pagalbos fondų) steigimąsi ir plėtrą.

Europos Sąjungos bendroji žemės ūkio politika yra vis labiau orientuota į rinką, t. y. mažinamas valstybės intervencijos lygis, norima, kad žemės ūkio produkcijos gamintojų apsisprendimus ką gaminti veiktų rinkos signalai, o ne taikomos politikos priemonės. Be to, globalizuojantis prekybai, veikiant įvairiems geopolitiniams veiksniams bei susiduriant su klimato kaitos lemiamais reiškiniais (ilgalaikės liūtys, sausras ir kt.), žemės ūkio rinkos dalyvių pajamos tapo labai nestabilios, jie patiria didelius pajamų sumažėjimus, o tai kelia didelę grėsmę ūkių ekonominiam gyvybingumui bei išlikimui. Rizika yra neatsiejama žemės ūkio verslo dalis, todėl rizikos valdymas bei priemonių rizikai valdyti sukūrimas tampa labai svarbiu žemės ūkio politikos tikslu.

Pažymėtina, kad rizikos valdymo problema yra aktuali tiek Lietuvoje, tiek ir kitose ES ir ne ES šalyse. Šiuo metu Lietuvos rinkoje veikiančios draudimo įmonės draudžia augalus ir pasėlius nuo nepalankių meteorologinių reiškinių, o ūkinius gyvūnus – nuo užkrečiamų ligų, tačiau žemės ūkio produkcijos

gamintojai susiduria su daugiau rizikos veiksnių, tokių kaip sezoniškumas, nepakankamas verslo lankstumas, žaliavų kainų kintamumas, ilgas gamybos ciklas ir lėtas kapitalo apyvartumas, žemės ūkio produktų gendamumas bei kt. SSSG analizė parodė, kad rinkoje parduodami draudimo paketai nevisiškai atitinka ūkininkų poreikius. Kaip rodo kitų šalių pavyzdys, žemdirbiams žemės ūkio rizikos valdymo fondai gali pasiūlyti alternatyvias galimybes draustis nuo šių ir kitų ūkininkams aktualių rizikų veiksnių.

Žemės ūkio rizikos valdymo fondas galėtų būti viena iš rizikos valdymo priemonių žemės ūkio veiklos sektoriams, kuri prisidėtų sprendžiant žemės ūkio produkcijos gamintojų pajamų didelio svyravimo problemas. Ši intervencinė priemonė užtikrina KPP priemonės „Rizikos valdymas“ (M17) veiklos srities „Pajamų stabilizavimo priemonės“ (M17.3) tęstinumą.

Remiamos veiklos: pagal šią intervencinę priemonę yra remiamas:

1. žemės ūkio rizikos valdymo fondo (-ų) steigimas (vienija bet kurių žemės ūkio veiklos sričių subjektus);
2. žemės ūkio rizikos valdymo fondo (-ų) patirtų nuostolių, išmokėjus rizikos valdymo fondo nariams kompensacijas dėl ūkio subjektų pajamų netekimo, kompensavimas.

Suderinamumas ir papildomumas su kitomis intervencinėmis priemonėmis:

1. Intervencinę priemonę KP16sav papildo kita rizikos valdymo intervencinė priemonė KP15riz kuria pasėlių, augalų ir gyvulių augintojai bus skatinami draustis ir tokiu būdu suvaldyti pajamų kritimo riziką. Esminė takoskyra: KP16sav sudaro sąlygas kurtis alternatyviems pajamų stabilizavimo mechanizmams, pagal kuriuos būtų kompensuojami pajamų praradimai dėl daugiau ūkininkams aktualių rizikų, nei tos rizikos, nuo kurių siūlo draustis šiuo metu rinkoje veikiančios draudimo įmonės, ir kurios bus kompensuojamos intervencinės priemonės KP15riz lėšomis.
2. Intervencinę priemonę KP16sav papildo I ramsčio intervencinė priemonė SP01vid7, kuri yra skirta teikti paramą vaisių ir daržovių sektoriaus gamintojų organizacijoms siekiant sušvelninti ar pašalinti krizinės situacijos padarinius vaisių ir daržovių sektoriuje. Esminė takoskyra tarp šių intervencinių priemonių yra veiklų lygmeniu: SP01vid7 remiamomis veiksmų programomis skatinama taikyti kenkėjams ir ligoms atsparią gamybos praktiką, biologinės įvairovės apsaugą ir gerinimą vaisių ir daržovių sektoriuje, o KP16sav esmė – fondo narių pajamų stabilizavimas netekus pajamų dėl produkcijos kainų svyravimo, meteorologinių reiškinių ir kitų ūkininkams aktualių rizikų veiksnių.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai - pagal nustatytus nacionalinių teisės aktų reikalavimus akredituoti (pripažinti) žemės ūkio rizikos valdymo fondai.

Naudos gavėjai - rizikos valdymo fondo nariai (fiziniai ir juridiniai asmenys), užsiimantys žemės ūkio veikla ir atitinkantys aktyvaus ūkininko kriterijus, kaip apibrėžta SP 4.1.4 dalyje.

1. Žemės ūkio rizikos valdymo fondų kūrimo sąlygos:

1. žemės ūkio rizikos valdymo fondai kuriami ne mažiau kaip penkių ūkininkų, kurie atitinka aktyvaus ūkininko kriterijus, kaip apibrėžta SP 4.1.4 dalyje;
2. žemės ūkio rizikos valdymo fondai turi turėti:
  1. tarpusavio pagalbos tikslui skirtą, nuo kito turto atskirtą ir atskirai tvarkomą sąskaitą;
  2. administratorių (šio punkto 1 papunktyje nurodytai sąskaitai tvarkyti, nuostoliams skaičiuoti, įnašams ar prarastų pajamų kompensacijoms administruoti, apskaitai tvarkyti ir kitoms veikloms, susijusioms su žemės ūkio rizikos valdymo fondo tvarkymu);
  3. patvirtintas ir viešai NMA interneto svetainėje paskelbtas žemės ūkio rizikos valdymo fondo veiklos taisyklės, nustatančias: fondo lėšų administravimą, kaupimą, naudojimą; įnašų ir prarastų pajamų kompensacijų apskaičiavimą ir mokėjimą; tapimo žemės ūkio

rizikos valdymo fondo nariu ir išėjimo iš žemės ūkio rizikos valdymo fondo sąlygas; informacijos apie galimus interesų konfliktus teikimą; prarastų pajamų kompensacijų sumažinimo ar nemokėjimo žemės ūkio rizikos valdymo fondo nariams dėl jų aplaidumo sąlygas; žemės ūkio rizikos valdymo fondo narių atsakomybę už skolas, susidariusias dėl žemės ūkio rizikos valdymo fondo veiklos.

2. Žemės ūkio rizikos valdymo fondų lėšas sudaro:

1. žemės ūkio rizikos valdymo fondo narių įnašai;
2. pajamos, gautos iš žemės ūkio rizikos valdymo fondo lėšų laikino investavimo į vertybinius popierius arba palūkanų už terminuotus indėlius (negali būti investuojamos paramos lėšos);
3. parama, gauta iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų, Europos Sąjungos fondų lėšų;
4. juridinių ir fizinių asmenų savanoriški tiksliniai įnašai;
5. kitos teisėtai įgytos lėšos.

3. Žemės ūkio rizikos valdymo fondų akreditavimą (pripažinimą) ir veiklos priežiūrą atlieka NMA, kuri negali būti fondo administratoriumi.

4. NMA paramą iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų, Europos Sąjungos fondų lėšų teikia žemės ūkio rizikos valdymo fondui. Paramą iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų, Europos Sąjungos fondų lėšų žemės ūkio rizikos valdymo fondo nariui skiria žemės ūkio rizikos valdymo fondas.

5. Parama žemės ūkio rizikos valdymo fondo nariui iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų, Europos Sąjungos fondų lėšų skiriama tik tuo atveju, kai pajamų sumažėjimas viršija 20 procentų atskiro rizikos valdymo fondo nario vidutinių metinių praėjusių trejų metų laikotarpio pajamų arba praėjusių penkerių metų laikotarpio vidutinių trejų metų pajamų, neįskaitant per tuos penkerius metus gautų didžiausių ir mažiausių pajamų sumų (taikomas laikotarpis nustatomas žemės ūkio rizikos valdymo fondo). Pajamos yra įplaukų, kurias rizikos valdymo fondo narys gauna iš rinkos, įskaitant bet kokios formos viešąją paramą, suma atskaičius sąnaudas.

Žemės ūkio rizikos fondo narių pajamų sumažėjimui įvertinti gali būti naudojami indeksai (marža).

6. Žemės ūkio rizikos valdymo fondo narių prarastų pajamų kompensacija mokama įvertinus gautą valstybės ir Europos Sąjungos paramą ir negali viršyti prarastų pajamų dydžio.

7. Žemės ūkio rizikos valdymo fondo, kuris nutraukė veiklą, lėšos gražinamos žemės ūkio rizikos valdymo fondo, nariams proporcingai jų sumokėtiems įnašams. Gautos ir žemės ūkio rizikos valdymo fondo narių prarastoms pajamoms kompensuoti nepanaudotos paramos lėšos (iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų ir (arba) Europos Sąjungos fondų lėšų) gražinamos į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą Europos Sąjungos fondų lėšų gražinimui (ar kitokiam naudojimui).

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

ne IAKS

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

- paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas
 vieneto įkainiai
 vienkartinės išmokos
 finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Paramos intensyvumas taikomas visoms išlaidų kategorijoms – iki 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų:

1) Administracinėms įsikūrimo išlaidoms, kurios per trijų metų laikotarpį negali viršyti sumos, nustatytos Reglamentu (ES) Nr. 1407/2013 (nuo 2024 m. liepos 1 d. taikomas Reglamentas (ES) Nr. 2023/2831 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai), išmokamoms mažėjančia tvarka:

- ne daugiau kaip 20 tūkst. Eur pirmaisiais veiklos metais;
- ne daugiau kaip 18 tūkst. Eur antraisiais veiklos metais;
- ne daugiau kaip 16 tūkst. Eur trečiaisiais veiklos metais.

Administracinės įsikūrimo išlaidas sudaro dviejų darbo vietų įrengimo ir išlaikymo (biuro įrangos ir baldų, kompiuterinės technikos, programinės įrangos įsigijimo, darbo užmokesčio, kanceliarinių prekių įsigijimo) išlaidos.

2) Įnašui į pradinį kapitalą – skiriant vieną kartą ne daugiau kaip 1 tūkst. Eur vienam žemės ūkio rizikos fondo nariui tik pirmaisiais rizikos valdymo fondo veiklos metais. Periodiniai žemės ūkio rizikos valdymo fondo narių įnašai į fondą nekompensuojami.

3) Žemės ūkio rizikos fondo narių pajamų praradimo dalinė kompensacija (paramos intensyvumas įvertinamas atsižvelgiant į visą jau gautą paramą įnašams į pradinį kapitalą ir bendrai turi neviršyti 70 proc. visų tinkamų finansuoti išlaidų.

Papildomas paaiškinimas

Papildomo paaiškinimo nėra

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

Paaiškinimas dėl paramos veiksmų, kuriems netaikomas SESV 42 straipsnis

Parama žemės ūkio rizikos valdymo fondams nepatenka į EB veikimo sutarties 42 str., todėl parama turi būti skiriama nepažeidžiant nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos teikimo reikalavimų. Kompensacijos, kurios mokamos fondo nariams, nelaikoma valstybės pagalba.

Valstybės pagalbos priemonės, kuri naudojama patvirtinimui, rūšis:

Pranešimas Bendrasis bendrosios išimties reglamentas Žemės ūkio bendrosios išimties reglamentas *de minimis*

Papildoma informacija:

Valstybė narė dar nepasirinko priemonės (-ų) ir nurodė alternatyvas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki pasirinktos priemonės patvirtinimo įsigaliojimo dienos. Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, tačiau patvirtinimas dar nebuvo gautas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki patvirtinimo įsigaliojimo dienos.

Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, buvo gautas patvirtinimas, nurodytas valstybės pagalbos bylos numeris pranešime pagal BBIR arba ŽŪBIR.

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Nuostolių kompensavimas. Kokia yra ribinė vertė, nuo kurios pradedama mokėti kompensacija?

Parama žemės ūkio rizikos valdymo fondo nariui iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų, Europos Sąjungos fondų lėšų skiriama tik tuo atveju, kai pajamų sumažėjimas viršija 20 procentų atskiro žemės ūkio veiklos subjekto vidutinių metinių praėjusių trejų metų laikotarpio pajamų arba praėjusių penkerių metų laikotarpio vidutinių trejų metų pajamų, neįskaitant per tuos penkerius metus gautų didžiausių ir mažiausių pajamų sumų (taikomas laikotarpis nustatomas žemės ūkio rizikos valdymo fondo).

Kokia yra nuostolių apskaičiavimo metodika ir kompensacijos išmokėjimą lemiantys veiksniai?

20 procentų rizikos valdymo fondo nario pajamų sumažėjimas apskaičiuojant iš įplaukų, kurias ūkininkas gauna iš rinkos, įskaitant bet kokios formos viešąją paramą, suma atskaičius sąnaudas. Rizikos valdymo fondo narių pajamos gali būti apskaičiuojamos pritaikius indeksus (maržą) pagal jo veiklos apimtį.

Atskiro ūkininko pajamų praradimams pagrįsti bus naudojami duomenys iš ūkininko finansinės apskaitos. Rizikos valdymo fondo nario vidutinėms metinėms praėjusių trejų metų laikotarpio pajamoms (arba praėjusių penkerių metų laikotarpio trejų metų, neįskaitant didžiausios ir mažiausios vertės) apskaičiuoti bus naudojami oficialių informacinių sistemų ir registru, teisės aktų duomenys, kuriuos bus galima patikrinti viešai prieinamose Lietuvos valstybės duomenų agentūros valdomose duomenų bazėse, Valstybinės mokesčių inspekcijos, ŽŪDC registruose ir nustatytoje tvarkoje, kuria patvirtintos biologinio turto normatyvinės kainos (apskaičiuotos Lietuvos socialinių mokslų centro Ekonomikos ir kaimo vystymo instituto) ir kituose oficialiuose šaltiniuose, arba vidutinių metinių pajamų pagal praėjusių trejų metų laikotarpio (arba praėjusių penkerių metų laikotarpio trejų metų, neįskaitant didžiausios ir mažiausios vertės) duomenis. Tokiu apskaičiavimo metodu nustatomi faktiniai atskiro žemės ūkio rizikos valdymo fondo nario nuostoliai atitinkamais metais.

Ateityje pagal poreikį gali būti naudojami indeksai (marža) apskaičiuojant metinius pajamų netekimus. Indeksų (maržos) skaičiavimo metodika bus patvirtinta Žemės ūkio ministro įsakymu.

Koks yra rizikos valdymo priemonės tipas?

- Draudimas
- Savitarpio pagalbos fondas
- Kita

Koks yra gamybos nuostolių padengimas?

**Pasėliai
galvijai
sodininkystė**

Koks yra pajamų nuostolių padengimas?

ne konkretaus sektoriaus

Kokios nuostatos taikomos siekiant išvengti kompensacijos permokos už tą įnašą?

Žemės ūkio rizikos valdymo fondo narių pajamų praradimo dalinė kompensacija mokama įvertinus gautą valstybės ir Europos Sąjungos paramą ir negali viršyti prarastų pajamų dydžio.

Tinkamai atliekamas rizikų valdymas, paramos skyrimo ir administravimo procese dalyvaujančių asmenų, draudimo įmonių ir institucijų bendradarbiavimas leis užtikrinti tinkamą intervencinės priemonės įgyvendinimą ir kontrolę.

Paramą administruojančios institucijos atliks kryžminę patikrą, ar nėra teikiama parama toms pačioms tinkamoms finansuoti išlaidoms iš kitų nacionalinių ar ES programų. NMA paramos administravimui naudojama informacinė sistema sudarys prielaidas šio reikalavimo užtikrinimui.

10. PPO reikalavimų laikymasis
„Geltonoji dėžė“

Paaiškinimas, ar intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas („žalioji dėžė“)

Taikoma "Geltonoji dėžė"

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(2)(d) - Kiti regionai	43,00%	20,00%	43,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP16sav-01 - Parama žemės ūkio rizikos valdymo fondams steigtis	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.5	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP16sav-01 - Parama žemės ūkio rizikos valdymo fondams steigtis

Paramos žemės ūkio rizikų valdymo fondams steigtis vieneto sumą sudaro trys komponentės:

1. administracinių įsikūrimo išlaidų kompensacija;
2. įnašo į pradinį kapitalą kompensacija;
3. žemės ūkio rizikos fondo narių pajamų praradimo dalinė kompensacija.

Žemiau pateikiamos prielaidos, taikytos apskaičiuojant kiekvieną iš vieneto sumos komponentės dydį.

1) Vienam naujai įsteigtam žemės ūkio rizikos valdymo fondui numatyta kompensuoti išlaidas, susijusias su dviejų darbo vietų įrengimu, įrangos įsigijimo ir kitomis administracinėmis išlaidomis, patirtomis pirmaisiais trejais veiklos metais. Apskaičiuojant didžiausią galimą kompensuoti administracinių išlaidų sumą vadovautasi Europos socialinio fondo agentūros (ESFA) „Subsidijos darbo vietai steigti fiksuotojo įkainio nustatymo tyrimo ataskaita“ (2022 m. liepos 27 d. redakcija) – dviejų darbo vietų įrengimo ir išlaikymo metinės išlaidos sudaro apie 29 tūkst. Eur. Tinkamų kompensuoti administracinių išlaidų suma apskaičiuojama įvertinant SPR nurodytą didžiausią galimą iki 70 proc. paramos intensyvumą, t. y. 29 tūkst. Eur x 70 proc. = 20 tūkst. Eur pirmaisiais veiklos metais; 26 tūkst. Eur x 70 proc. = 18 tūkst. Eur antraisiais veiklos metais; 23 tūkst. Eur x 70 proc. = 16 tūkst. Eur trečiaisiais veiklos metais. Vėlesniais veiklos metais parama administracinėms išlaidoms neskiriama. ESFA patikslinus darbo vietos įrengimo ir išlaikymo metinių išlaidų sumą, bus atitinkamai koreguojama paramos suma. Šios išlaidos planuojamos nuo 2025 m. naujai steigiamiems fondams.

2) Numatoma kompensuoti iki 70 proc. įnašo į pradinį kapitalą, bet ne daugiau ne daugiau kaip 1 tūkst. Eur vienam žemės ūkio rizikos fondo nariui vieną kartą pirmais rizikos valdymo fondo veiklos metais. Periodiniai narių įnašai nekompensuojami ir jų mokėjimo tvarka bus nurodoma žemės ūkio rizikos valdymo taisyklėse. Šios išlaidos planuojamos nuo 2025 m.

3) Kadangi žemės ūkio rizikos valdymo fondų kūrimasis ir veikla yra naujovė Lietuvoje, dar nesukaupta jų veiklos patirtis, kuria būtų galima vadovautis, nustatant paramos vieneto sumos dydį, todėl skaičiuojant žemės ūkio rizikos fondo nariams išmokėtų pajamų praradimo išmokų kompensacijos dydį remtasi šiomis prielaidomis:

1. tikimasi, kad žemės ūkio rizikos valdymo fondai 2029 m. pasieks po 40 narių kiekviename fonde.
2. kasmet pajamų praradimą gali patirti iki 42 proc. fondo narių (vadovaujantis EKVI atliktais ūkininkų ūkių, kurių grynoji pridėtinė vertė sumažėjo daugiau nei 30 proc., palyginti su 3-ejų praėjusių metų vidurkiu, dalies nuo visų ūkių skaičiavimais, 2012–2018 m. laikotarpiu ūkininkų ūkių,

patyrusių didesnę nei 30 proc. grynosios pridėtinės vertės kritimą, dalis kasmet skyrėsi, tačiau didžiausia reikšmė siekė 41,9 proc. 2014 m.);

3. žemės ūkio veiklos subjektų vidutinės metinės pajamos 2018–2020 m. siekė 12 243 Eur (bendrasis pelnas, įskaičiuojant subsidijas, ŪADT tyrimų 2018 m., 2019 m. ir 2020 m. duomenys). Atsižvelgiant į intervencinę priemonę numatytas galimybes kompensuoti nuo 20 proc. iki 70 proc. dydžio pajamų sumažėjimą, vidutinis kompensacijos dydis prilygintas 4 978 Eur – didžiausiam galimam kompensuoti vidutinių metinių pajamų sumažėjimui;
4. pajamų praradimo išmokas numatoma kompensuoti visų žemės ūkio rizikos valdymo fondų nariams, sudaromos sąlygos apmokėti didžiausias galimas kompensuoti pajamų praradimo išmokas, siekiant padidinti naujos rizikos valdymo intervencinės priemonės populiarumą.

Prireikus, vieneto sumos dydis bei paramos teikimo apribojimai gali būti tikslinami atsižvelgiant į įsisteigusių fondų skaičių.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP16sav-01 - Parama žemės ūkio rizikos valdymo fondams steigti (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)			169 104,00	275 032,00	315 834,00	361 614,00	378 416,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.9 (vienetas: Fondai)			1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	Suma: 4,00 Didžiausia suma: 1,00
IŠ VISO	O.9 (vienetas: Fondai)			1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	Suma: 4,00 Didžiausia suma: 1,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)			169 104,00	275 032,00	315 834,00	361 614,00	378 416,00	1 500 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurai)			129 533,67	210 674,51	241 928,84	276 996,32	289 866,66	1 149 000,00
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								

	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (Sjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sjungos įnašas EUR)								

COOP(77) - Bendradarbiavimas

KP14gra - Trumpos tiekimo grandinės

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP14gra
Intervencijos pavadinimas	Trumpos tiekimo grandinės
Priemonės rūšis	COOP(77) - Bendradarbiavimas
Bendrasis produkto rodiklis	O.32. Kitų remiamų bendradarbiavimo veiksmų ar vienetų (išskyrus O.1 punkte nurodytas EIP grupes) skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Ne Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO2 labiau orientuotis į rinką ir didinti ūkių konkurencingumą tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, be kita ko, daugiau dėmesio skiriant moksliniams tyrimams, technologijoms ir skaitmenizacijai

SO3 Gerinti ūkininko padėtį vertės grandinėje

SO8 skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę

SO9 Gerinti Sąjungos žemės ūkio atsaką į visuomenės poreikius, susijusius su maistu ir sveikata, įskaitant aukštos kokybės, saugų ir maistingą maistą, pagamintą tvariu būdu, mažinti maisto atliekų kiekį, gerinti gyvūnų gerovę ir kovoti su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
b.1	Skatinti aukštesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų gamybą, visų pirma remiant perdirbimą	Vidutinis	Taip
b.2	Didinti inovatyvių / pažangių technologijų diegimą ūkiuose	Aukštas	Taip
c.1	Skatinti ūkių bendradarbiavimą, įskaitant gamintojų organizacijų kūrimąsi	Vidutinis	Taip
c.2	Didinti ūkininkų derybinę galią, ypač dalyvaujant trumpose tiekimo grandinėse	Aukštas	Taip
c.4	Skatinti ūkio subjektus gaminti aukštesnės pridėtinės vertės produkciją	Vidutinis	Taip
h.1	Skatinti kaimo gyventojų ir kaimo bendruomenių verslo iniciatyvas	Aukštas	Taip
i.1	Skatinti saugių, ekologiškų, aukštos ir išskirtinės kokybės produktų vartojimą ir sveiką mitybą	Vidutinis	Iš dalies tinkami

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.10 Ūkių, dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose gamintojų grupėse, gamintojų organizacijose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir kokybės sistemose, dalis

R.3 Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis

R.37 BŽŪP projektais remiamas naujų darbo vietų kūrimas

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas – remti horizontalų ir vertikalų subjektų bendradarbiavimą, kuriant ir plėtojant trumpas tiekimo grandines.

Trumpos tiekimo grandinės plėtra skatina tiesioginius žemės ūkio ir maisto produktų pardavimus ne tik kaimo vietovėse, bet ir miestuose, tokiu būdu sukuriama papildoma pridėtinė vertė žemės ūkio sektoriuje. Trumpos tiekimo grandinės sumažina galimų tarpininkų tarp gamintojo ir galutinio vartotojo skaičių, taip pat produkcijos transportavimo ir pardavimo kaštus, lokalizuoja žemės ūkio ir maisto produktus ir sieja juos su kilmės vieta. Tai turi reikšmingą įtaką, užtikrinant labai smulkių, smulkių ir vidutinių ūkių pajamų augimą, gyvybingumą, aktyvesnę gamintojų integraciją į maisto tiekimo grandinę. Intervencinė priemonė prisideda prie aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos gerinimo tikslų, nes ja skatinamas vietinės produkcijos vartojimas, ypatingą dėmesį skiriant ekologiškai bei pagal maisto kokybės sistemas užaugintai produkcijai, dėl transportavimo kaštų optimizavimo mažinamas anglies pėdsakas.

Pagal intervencinę priemonę remiamos bendradarbiavimo veiklos, apimančios bendrą trumpų tiekimo grandinių projekto parengimą ir administravimą, produkcijos realizavimo kanalų paiešką, bendrų pardavimų koordinavimą ir jų įvykdymą, komunikaciją tarp trumpos tiekimo grandinės projekto partnerių, veiklos populiarinimą ir kt. Trumpai tiekimo grandinei vystyti taip pat būtinos bendros investicijos, pvz.: investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą, įskaitant pastatų statybą, modernizavimą ar įrengimą, naujų mašinų ir kitos įrangos pirkimą. Trumpų grandinių projektais remiami bendradarbiavimo veiksmai ir investicijos, kurių pavieniai ūkiai (be bendradarbiavimo su partneriais ir bendros veiklos bei rezultato siekimo projekte) nebūtų pajėgūs vystyti arba ši veikla nebūtų ekonomiškai gyvybinga.

Intervencinė priemonė skiriama projektams, kai kuriamos naujos trumpo tiekimo grandinės arba plėtojamoms esamosi trumpos tiekimo grandinės, jei projektuose numatoma nauja veikla. Trumpos tiekimo grandinės projekto galimi partneriai – ūkininkai (fiziniai asmenys), užsiimantys žemės ūkio ir (ar) maisto produktų gamybos ir (ar) perdirbimo veikla, juridiniai asmenys (privatūs ir viešieji), užsiimantys žemės ūkio ir (ar) maisto produktų gamybos ir (ar) perdirbimo ir (ar) rinkodaros veikla ir (ar) maisto produktų realizavimo (prekybos jais) veikla. Partneriai, turėdami tikslą įgyvendinti trumpų tiekimo grandinių projektą, pasirašo jungtinės veiklos sutartį, kurioje nustatytos projekto partnerių tarpusavio teisės, kiekvieno partnerio funkcijos, indėlis į projektą, nustatyta, kokias veiklas vykdys kiekvienas partneris, atsakomybės ir pareigos įgyvendinant projektą.

Pagal intervencinę priemonę numatytos šios trumpų tiekimo grandinių vystymo paramos schemas:

1) 1 paramos schema - tiesioginių pardavimų skatinimas. Pagal šią paramos schemą gali būti remiamas trumpos tiekimo grandinės projekto partnerių bendradarbiavimas, orientuotas į tiesioginius produkcijos pardavimus, pvz., steigiant naujas produkcijos realizavimo vietas, organizuojant bendrus pardavimų procesus, bendrai populiarinant gaminamą produkciją;

2) 2 paramos schema - pardavimų skatinimas, orientuojantis į vietinių produktų vartojimo skatinimą. Pagal šią paramos schemą gali būti remiamas trumpos tiekimo grandinės projekto partnerių bendradarbiavimas, orientuotas į didesnės apimties produkcijos realizavimą vietinėje teritorijoje, pvz.: vystomi ne tik tiesioginiai produkcijos pardavimai vartotojui, bet imamasi bendrų veiksmų ilgalaikėms produkcijos tiekimo sutartims sudaryti (su vietos kavinėmis, mokyklomis, vaikų darželiais ir kt.), kuriamos el. parduotuvės ir pan. Vietinė trumpos tiekimo grandinės teritorija gali apimti nuo vienos seniūnijos iki kelių savivaldybių;

3) 3 paramos schema - žemės ūkio produkcijos realizavimo tinklų vystymas. Pagal šią paramos schemą gali būti remiamos didžiausios teritorinės aprėpties partnerystės, kuriant regioninio lygmens produkcijos

realizavimo tinklus. Vystomi produkcijos realizavimo tinklai, orientuojami į didelio žemės ūkio produkcijos vartojimo potencialo regionuose ir miestuose aprūpinimą, užtikrinant reikiamą pagrindinių žemės ūkio ir maisto produktų asortimentą, kiekius, sklandų jų tiekimą pagal poreikius. Šiuose projektuose visų pirma skatinamas trumpo tiekimo grandinės projekto partnerių bendradarbiavimas kuriant ir vystant: bendras produkcijos kiekių ir užsakymų valdymo sistemas, bendrus prekės ženklus, pakuotes, investuojant į produkcijos atpažinimo ir populiarinimo veiksmus ar imantis kitų veiklų, orientuotų į žemės ūkio produkcijos realizavimo tinklų vystymą.

Visos trys trumpų tiekimo grandinių vystymo paramos schemos atitinka Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme nustatytą trumposios žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinės sąvoką, kurioje aiškiai apibrėžtas trumpų tiekimo grandinių partnerių dydis, t. y. orientuojamasi į labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės statusą atitinkančius, žemės ūkio veiklą vykdančius, trumpų tiekimo grandinių partnerius.

Pagal visas aukščiau išvardintas paramos schemas remiamos naujos trumpo tiekimo grandinės ir naujos veiklos, ypatingas dėmesys skiriamas skaitmeniniams sprendimams.

Ūkiams, dalyvaujantiems trumpose tiekimo grandinėse, visų pirma, sudaromos galimybės realizuoti produkciją už konkurencingą kainą. Dauguma labai smulkių, smulkių ar vidutinių ūkių savo pagaminamą produkciją paprastai realizuoja kaip žaliavą, nes dėl mažo kooperacijos masto Lietuvoje, ūkiams yra sudėtinga ir neefektyvu savarankiškai organizuoti tiekimą vartotojui, dalyvauti prekyboje ir pan. Įsitraukimas į trumpas tiekimo grandines didina galimybes realizuoti produkciją ir užsitikrinti didesnes pajamas bei ūkio augimą. Be to, intervencinė priemonė turės teigiamą poveikį skatinant ir ugdant trumpo tiekimo grandinės projekto partnerių bendradarbiavimo įgūdžius bei kompetencijas, priimančias sprendimus dėl bendros veiklos procesų, įskaitant rizikas, atsakomybės pasidalijimo, valdymo – tokiu būdu bus skatinama kooperacija, kurios mastas Lietuvoje kol kas nėra pakankamas.

Kuriant žemės ūkio produkcijos realizavimo tinklus nauda ūkininkams dar didesnė, nes be galimybių didinti pajamas ir realizuoti produkciją, sudaromos sąlygos populiarinti gaminamus produktus, kuriant bendrą prekės ženklą, pakuotes, (įvedant naują ženklą į rinką) ir formuojant naują vartotojų bendruomenę. Taip pat gerėja ūkininkų (ypatingai labai smulkių, smulkių) padėtis vertės grandinėje per įsitraukimą į sprendimų priėmimus, dalyvavimą kuriant realizavimo kanalus ir pan. Be to, kuriant tinklus, sudaromos sąlygos taikyti naujus skaitmeninius sprendimus organizaciniams ir realizavimo procesams valdyti, tuo pačiu optimizuojant sąnaudas, užtikrinant veiklos kokybę ir garantuojant deramą (patikimo tiekėjo) vardą tarp vartotojų.

Kuriant trumpą tiekimo grandinę svarbus viešųjų juridinių asmenų – asociacijų, viešųjų įstaigų ar kt. pelno nesiekiančių organizacijų, kurios jau turi projektų administravimo patirties, įsitraukimas, palengvinant ūkininkams trumpo tiekimo grandinės projekto inicijavimo, koordinavimo ir vystymo procesus. Viešasis juridinis asmuo, veikdamas kaip partneris, planuoja trumpo tiekimo grandinės vystymo strategiją, administruoja ją, organizuoja (marketingo) procesus, susijusius su veiksmingu tvarios trumpo tiekimo grandinės veiklos plėtojimu (pardavimams, ženklinimui, produkcijos paruošimui pardavimams ir pan.).

Bendra trumpų tiekimo grandinių schema:

Trumpa tiekimo grandinė susideda iš trumpo tiekimo grandinės projekto pareiškėjo ir partnerių, kurie bendradarbiavimo pagrindu, vykdo bendrą projektą.

Atrankos principai:

Siekiant užtikrinti vienodas sąlygas pareiškėjams, geresnį finansinių išteklių naudojimą ir tikslingesnę paramos teikimą, vykdamas projektų atranką ypatingas dėmesys skiriamas:

- 1) trumpoms tiekimo grandinėms, jungiančioms daugiau trumpo tiekimo grandinės projekto partnerių;
- 2) projektams, kuriuose numatoma tiekti pagal kokybės sistemas užaugintą, pagamintą ir (ar) perdirbtą produkciją (ekologišką, NKP produktus);
- 3) projektams, kuriuose numatomas didesnis vystomos trumpo grandinės produkcijos asortimentas;
- 4) naujoms trumpoms tiekimo grandinėms.

Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas įgyvendinimo taisyklėse.

Suderinamumas ir papildomumas su kitomis intervencinėmis priemonėmis:

1. Intervencinė priemonė papildo šias intervencines priemones: KP19sūp, KP32svp, KP12vld, KP17jūs ir KP31tvi, kuriose gali dalyvauti tie patys ūkio subjektai, tačiau išvengiant dvigubo finansavimo toms pačioms investicijoms, parama pagal KP14gra intervencinę priemonę nebus teikiama. Esminė takoskyra tarp šių intervencinių priemonių yra remiama veikla, kuri pagal KP14gra siejama su bendradarbiavimo principu, vykdant trumpos tiekimo grandinės veiklą, kurios tikslas – pasiekti galutinį vartotoją.

2. Taip pat nustatyta takoskyra tarp intervencinių priemonių KP19sūp, KP32svp, KP12vld, KP17jūs ir KP31tvi, numatant skirtingus paramos gavėjų valdos dydžius, išreikštus standartinė produkcijos verte.

3. Intervencinė priemonė papildo dvi sektorines intervencines priemones: SP01vid1 - Parama gamintojų organizacijoms vaisių ir daržovių sektoriuje ir SP03med2 - Parama bitininkystės sektoriui, kuriose gali būti remiamos investicijos į materialųjį turtą.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo arba kompensacijų permokų toms pačioms investicijoms, remiamoms pagal BŽŪP I ramstį, parama pagal KP14gra intervencinę priemonę toms pačioms investicijoms nebus teikiama. Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją ir partnerį, investicijų rūšį.

Intervencine priemone labiausiai prisidedama prie SO3 tikslo - gerinti ūkininko padėtį vertės grandinėje. Taip pat intervencine priemone siekiama SO2, SO8 ir SO9 tikslų.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai:

1. Ūkininkai (fiziniai asmenys), užsiimantys žemės ūkio ir (ar) maisto produktų gamybos ir (ar) perdirbimo veikla.

2. Juridiniai asmenys (privatūs ir viešieji), užsiimantys žemės ūkio ir (ar) maisto produktų gamybos ir (ar) perdirbimo ir (ar) rinkodaros veikla ir (ar) maisto produktų realizavimo (prekybos jais) veikla.

Jungtinės veiklos sutartimi vienas iš trumpos tiekimo grandinės projekto partnerių paskiriamas pareiškėju.

Tinkamumo kriterijai taikomi pareiškėjams ir partneriams:

1. Pareiškėjas ir partneris turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3 dalyje.

2. Pareiškėjas ir partneris – ūkininkas (fizinis asmuo) turi būti įregistravęs ūkininko ūkį.

3. Pareiškėjas ir partneris – privatus juridinis asmuo turi atitikti labai mažoms, mažoms ir vidutinėms įmonėms (MVI) keliamus reikalavimus ir užsiimti žemės ūkio ir (ar) maisto produktų gamybos ir (ar) perdirbimo ir (ar) rinkodaros veikla, ir (ar) maisto produktų realizavimo (prekybos jais) veikla.

4. Pareiškėjas ir partneris – viešasis juridinis asmuo turi atitikti MVI keliamus reikalavimus ir padėti įgyvendinti žemės ūkio ir kaimo plėtros politikos tikslus.

5. Parama skiriama projektams, kuriuose dalyvauja ne mažiau kaip du trumpos tiekimo grandinės projekto partneriai (projekto, įgyvendinamo pagal 3 paramos schemą atveju – ne mažiau kaip penki trumpos tiekimo grandinės projekto partneriai), užsiimantys žemės ūkio, maisto produktų gamyba ir (ar) perdirbimu ir (ar) rinkodara, ir (ar) maisto produktų realizavimo (prekybos jais) veikla.

6. Įgyvendinant trumpos tiekimo grandinės projektą, tarp gamintojo ir galutinio vartotojo gali būti ne daugiau kaip vienas tarpininkas (pvz., pardavėjas, mažmeninės prekybos atstovas ir pan.). Perdirbėjas nelaikomas tarpininku, jei teikia gamintojui produkto perdirbimo paslaugą, nedalyvaudamas tolesniame produkto realizavimo procese. Tarpininkas nėra privalomas projekto partneris.

7. Tarp visų trumpos tiekimo grandinės projekto partnerių turi būti sudaryta jungtinės veiklos sutartis, kuri yra bendradarbiavimo ir trumpos tiekimo grandinės vystymo pagrindas. Jungtinės veiklos sutartyje nustatytos projekto partnerių tarpusavio teisės, kiekvieno partnerio funkcijos, indėlis į projektą, nustatyta, kokias veiklas vykdys kiekvienas partneris, atsakomybės ir pareigos įgyvendinant projektą..

8. Projektui įgyvendinti turi būti parengtas verslo planas, kuriame pareiškėjas ir partneris įrodo ūkio subjekto atitiktį valdymo institucijos nustatytiems ekonominio gyvybingumo kriterijams (jei taikoma), pateikiama informacija apie kiekvieną trumpos tiekimo grandinės projekto partnerį, aiškiai aprašant trumpos grandinės projektą, kiekvieno partnerio veiklas projekte, planuojamas produktų realizavimo vietas, numatomas gauti pajamas, pasiekti rodiklius ir kita būtina informacija verslo plano tinkamumui

įvertinti.

9. Parama skiriama investicijoms į žemės ūkio produktų, išvardytų Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede (išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus), gamybą ir (ar) perdirbimą ir (ar) rinkodarą, skatinant ir vykdant trumpo laikotarpio tiekimo grandinės veiklą. Apdorojimo ir perdirbimo proceso metu gautas galutinis produktas turi būti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priedo produktas.

10. Projekto įgyvendinimo laikas iki 5 metų.

11. Papildomi tinkamumo kriterijai taikomi pareiškėjams ir partneriams, įgyvendinantiems projektus pagal 3 paramos schemą:

11.1. realizuoti ne mažiau kaip 15 000 kg produkcijos per pirmuosius veiklos metus ir šiuos kiekius didinti kiekvienais veiklos metais, kaip numatyta verslo plane;

11.2. užtikrinti visų bazinių maisto produktų (mėsa, pienas, vaisiai ir daržovės, grūdai, riebalai) asortimentą.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Investicinė parama teikiama pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 73 (3) straipsnį:

- kompensuojant paramos gavėjo faktiškai patirtas tinkamas finansuoti išlaidas;

- nustatant vieneto įkainį (pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(1)(b) straipsnį, apskaičiuotą vadovaujantis to paties reglamento 83(2)(a) straipsniu, pardavėjo valandiniam darbo užmokesčiui, neviršijant vidutinio valandinio darbo užmokesčio (atsižvelgiant į SODRA duomenis) ir internetinės parduotuvės bei interneto svetainės sukūrimui ir palaikymui).

- finansuojant taikant fiksuotąją normą (pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(1)(d) straipsnį, apskaičiuotą vadovaujantis to paties reglamento 83(2)(b) straipsniu, netiesioginėms projekto išlaidoms, kurioms apima einamąsias bendradarbiavimo išlaidas).

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Nustatymo pagrindas

Atsižvelgiant į priemonės įgyvendinimo patirtį 2014–2020 m. laikotarpiu, priemonei taikomi du supaprastintų išlaidų apmokėjimo būdai:

1. taikant vieneto įkainį pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83 str. 1 (b) punktą, taikomas šioms išlaidoms:

- pardavėjo valandiniam darbo užmokesčiui, neviršijančiam vidutinio valandinio darbo užmokesčio (pagal SODRA duomenis).

- internetinės parduotuvės, interneto svetainės sukūrimui ir palaikymui.

2.taikant fiksuotą normą pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83 str. 1 (d) punktą, taikomas netiesioginėms projekto išlaidoms, kurios apima einamąsias bendradarbiavimo išlaidas ir neviršija 12 proc. Nustatant 12 proc. fiksuotosios normos dydį, remtasi 2014–2020 m. priemonės „Leader“ įgyvendintų projektų praktika.

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Mažiausias paramos intensyvumas – 20 proc. (išskyrus atvejus, kai paramos gavėjas ir partneris (-iai) prašo ar sutinka dėl mažesnio paramos intensyvumo taikymo).

Didžiausias paramos intensyvumas:

iki 100 proc. – bendrosioms projekto išlaidoms, einamosioms bendradarbiavimo išlaidoms, einamosioms projekto įgyvendinimo išlaidoms ir skatinamosios veiklos išlaidoms kompensuoti;

iki 60 proc.– verslo plano įgyvendinimo išlaidoms, neatsižvelgiant į paramos gavėjo ir partnerio (-ių) juridinę formą.

Papildomas paaiškinimas

Netinkamos finansuoti išlaidos:

1. nurodytos Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 73 str. 3 dalyje;
2. nesidalijamos investicijos, kuriomis trumpo laikotarpio projekto partneriai negalėtų tarpusavyje dalintis;
3. trumpalaikis turtas, išskyrus einamąsias bendradarbiavimo išlaidas;
4. pridėtinės vertės mokestis (PVM).
5. transporto priemonių įsigijimas, išskyrus maisto produktų realizacijai vykdyti reikiamą specializuotą transportą;
6. žemės ūkio gamybos teisių pirkimas;
7. teisių į išmokas pirkimas;
8. žemės pirkimas;
9. skolos palūkanos, išskyrus susijusias su dotacijomis, suteiktomis kaip palūkanų subsidija ar garantinio mokesčio subsidija;
10. išlaidos ar jų dalis, patirtos perkant prekes, darbus ar paslaugas, nesilaikant teisės aktuose nustatytos pirkimų tvarkos;
11. esamų paskolų refinansavimo išlaidos;
12. kitos intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse numatytos išlaidos.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Netaikoma

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 11 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

1. Teisė gauti paramą pagal šią priemonę nustatoma remiantis aiškiai apibrėžtais kriterijais;
2. Mokėjimų suma bet kuriais konkrečiais metais nesusijusi su produkcijos rūšimi arba apimtimi;
3. Mokėjimų suma bet kuriais metais nesusijusi su vietinėmis ar tarptautinėmis kainomis, taikomomis bet kokiam gamybai;
4. Mokėjimai mokami tik už laikotarpį, būtina investicijoms, kurioms jos teikiamos, realizuoti;
5. Priemonė neįpareigoja ir nenurodo žemės ūkio produktų, kuriuos gavėjai turi gaminti.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(2)(d) - Kiti regionai	43,00%	20,00%	43,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP14gra01 - Paramos suma projektui – žemės ūkio subjektų bendradarbiavimas (pagal 1 paramos schemą)	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė			Ne
KP14gra02 - Paramos suma projektui – žemės ūkio subjektų bendradarbiavimas (pagal 2 paramos schemą)	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė			Ne
KP14gra03 - Paramos suma projektui – žemės ūkio produkcijos realizavimo tinklui įkurti (pagal 3 paramos schemą)	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė			Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP14gra01 - Paramos suma projektui – žemės ūkio subjektų bendradarbiavimas (pagal 1 paramos schemą)

Didžiausios galimos paramos sumos nustatytos atsižvelgiant į istorinius KPP 2014–2020 m. paramos duomenis, tikslinės grupės poreikius, bendrą kainų augimo lygį bei siekį, kad viename projekte dalyvautų didesnis trumpo laikotarpio grandinės projekto partnerių skaičius.

Vidutinė vieno projekto vertė 2018–2020 m. siekė 123 229 EUR, o 4 iš 23 (17 proc.) projektų vertė buvo artima arba viršijo 200 000 EUR, tačiau nuo 2021 m. skirtingoms trumpų laikotarpio grandinių schemoms taikoma skirtinga paramos suma diferencijuotai: pagal 1 paramos schemą – 120 000 Eur, pagal 2 schemą – 200 000 Eur, pagal 3 schemą 700 000 Eur. Vidutinė vieno projekto vertė nuo 2021 m. – 281 391 Eur. Įvertinus rinkos dinamiką (kainų didėjimą ir jų augimo prognozes), ypatingai statybų sektoriuje, nustatomos didesnės paramos sumos:

pagal 1 paramos schemą - žemės ūkio subjektų bendradarbiavimas skatinant tiesioginius pardavimus – iki 150 000 Eur.

pagal 2 paramos schemą – pardavimų skatinimas, orientuotas į didesnės apimties produkcijos realizavimą vietinėje teritorijoje – iki 250 000 Eur.

pagal 3 paramos schemą – žemės ūkio produkcijos realizavimo tinklų vystymas – iki 1 500 000 Eur. Didžiausia paramos suma diferencijuojama, atsižvelgiant į pagal 3 paramos schemą daromas investicijas: kuriant regioninio lygmens produkcijos realizavimo tinklą patalpų nuomos pagrindu, didžiausia paramos suma – iki 700 000 Eur, o vykdant statybą – iki 1 500 000 Eur. Vidutinė vieno projekto vertė 1 000 000 Eur.

Į didžiausias galimas paramos sumas pagal visas tris paramos teikimo schemas gali būti įskaičiuoti supaprastinti išlaidų apmokėjimo būdai, taikant fiksuotąjį vieneto įkainį pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83str. 1 (b) punktą ir (arba) fiksuotąją normą pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83 str. 1 (d) punktą, atsižvelgiant į 2014-2020 m. programavimo patirtį (jeigu paramos gavėjas pasirenka).

KP14gra02 - Paramos suma projektui – žemės ūkio subjektų bendradarbiavimas (pagal 2 paramos schemą)

Didžiausios galimos paramos sumos nustatytos atsižvelgiant į istorinius KPP 2014–2020 m. paramos duomenis, tikslinės grupės poreikius, bendrą kainų augimo lygį bei siekį, kad viename projekte dalyvautų didesnis trumpo laikotarpio grandinės projekto partnerių skaičius.

Vidutinė vieno projekto vertė 2018–2020 m. siekė 123 229 EUR, o 4 iš 23 (17 proc.) projektų vertė buvo artima arba viršijo 200 000 EUR, tačiau nuo 2021 m. skirtingoms trumpų grandinių schemoms taikoma skirtinga paramos suma diferencijuotai: pagal 1 paramos schemą – 120 000 Eur, pagal 2 schemą – 200

000 Eur, pagal 3 schemą 700 000 Eur. Vidutinė vieno projekto vertė nuo 2021 m. – 281 391 Eur. Įvertinus rinkos dinamiką (kainų didėjimą ir jų augimo prognozes), ypatingai statybų sektoriuje, nustatomos didesnės paramos sumos:

pagal 2 paramos schemą – pardavimų skatinimas, orientuotas į didesnės apimties produkcijos realizavimą vietinėje teritorijoje – iki **250 000 Eur**.

KP14gra03 - Paramos suma projektui – žemės ūkio produkcijos realizavimo tinklui įkurti (pagal 3 paramos schemą)

Didžiausios galimos paramos sumos nustatytos atsižvelgiant į istorinius KPP 2014–2020 m. paramos duomenis, tikslinės grupės poreikius, bendrą kainų augimo lygį bei siekį, kad viename projekte dalyvautų didesnis trumpo laikotarpio grandinės projekto partnerių skaičius.

Vidutinė vieno projekto vertė 2018–2020 m. siekė 123 229 EUR, o 4 iš 23 (17 proc.) projektų vertė buvo artima arba viršijo 200 000 EUR, tačiau nuo 2021 m. skirtingoms trumpų grandinių schemoms taikoma skirtinga paramos suma diferencijuotai: pagal 1 paramos schemą – 120 000 Eur, pagal 2 schemą – 200 000 Eur, pagal 3 schemą 700 000 Eur. Vidutinė vieno projekto vertė nuo 2021 m. – 281 391 Eur. Įvertinus rinkos dinamiką (kainų didėjimą ir jų augimo prognozes), ypatingai statybų sektoriuje, nustatomos didesnės paramos sumos:

pagal 3 paramos schemą – žemės ūkio produkcijos realizavimo tinklui įkurti – iki **1 500 000 Eur**. Didžiausia paramos suma diferencijuojama, atsižvelgiant į pagal 3 paramos schemą daromas investicijas. Kuriant regioninio lygmens žemės ūkio produkcijos realizavimo tinklą patalpų nuomos pagrindu, didžiausia paramos suma – iki 700 000 Eur, o vykdant statybą – iki 1 500 000 Eur. Vidutinė vieno projekto vertė 1 000 000 Eur.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP14gra01 - Paramos suma projektui – žemės ūkio subjektų bendradarbiavimas (pagal 1 paramos schemą) (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.32 (vienetas: Veiksmai)	0,00	6,00	6,00	6,00	6,00	4,00	0,00	Suma: 28,00 Didžiausia suma: 6,00
KP14gra02 - Paramos suma projektui – žemės ūkio subjektų bendradarbiavimas (pagal 2 paramos schemą) (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	250 000,00	250 000,00	250 000,00	250 000,00	250 000,00	250 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								

	O.32 (vienetas: Veiksmai)	0,00	2,00	3,00	3,00	3,00	1,00	0,00	Suma: 12,00 Didžiausia suma: 3,00
KP14gra03 - Paramos suma projektui – žemės ūkio produkcijos realizavimo tinklui įkurti (pagal 3 paramos schemą) (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)	0,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	
	O.32 (vienetas: Veiksmai)	0,00	0,00	1,00	2,00	0,00	0,00	0,00	Suma: 3,00 Didžiausia suma: 2,00
IŠ VISO	O.32 (vienetas: Veiksmai)	0,00	8,00	10,00	11,00	9,00	5,00	0,00	Suma: 43,00 Didžiausia suma: 11,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	689 200,00	2 003 400,00	3 128 400,00	2 628 400,00	1 232 000,00	318 600,00	10 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)	0,00	527 927,00	1 534 604,00	2 396 354,00	2 013 354,00	943 712,00	244 048,00	7 659 999,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								

	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sajungos įnašas EUR)								
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

KP20vvg - Bendruomenių inicijuota vietos plėtra (LEADER)

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP20vvg
Intervencijos pavadinimas	Bendruomenių inicijuota vietos plėtra (LEADER)
Priemonės rūšis	COOP(77) - Bendradarbiavimas
Bendrasis produkto rodiklis	O.31. Remiamų vietos plėtros strategijų (LEADER) arba parengiamųjų veiksmų skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Ne Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: PROGRAMA „LEADER“: Taip

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė įgyvendinama visoje Strateginio plano taikymo teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO8 skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę

XCO Horizontalusis tikslas – modernizuoti sektorių skatinant žemės ūkio ir kaimo vietovių žinias, inovacijas ir skaitmeninimą bei dalijimąsi jomis, taip pat skatinant jų diegimą

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
g.3	Skatinti verslų kūrimąsi kaime, žemės ūkio veiklos įvairinimą	Vidutinis	Iš dalies tinkami
h.1	Skatinti kaimo gyventojų ir kaimo bendruomenių verslo iniciatyvas	Aukštas	Taip
h.2	Didinti kaimo gyventojų užimtumą ir socialinę įtrauktį	Aukštas	Taip
h.4	Modernizuoti kaimo vietoves didinant gyvenimo sąlygų jose patrauklumą	Vidutinis	Iš dalies tinkami
h.5	Skatinti bioekonomikos verslus	Žemas	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.3 Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis

R.37 BŽŪP projektais remiamas naujų darbo vietų kūrimas

R.38 Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, dalis

R.39 Kaimo įmonių, įskaitant bioekonomikos įmones, sukurtų naudojančių BŽŪP parama, skaičius

R.41 Kaimo gyventojų, kuriems BŽŪP parama pagerino galimybes naudotis paslaugomis ir infrastruktūra, dalis

R.42 Asmenų, įtrauktų į remiamus socialinės įtraukties projektus, skaičius

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas – skatinti bendruomenės inicijuotą kaimo plėtrą iniciatyvos “iš apačios į viršų” principo pagrindu, finansuojant vietos plėtros strategijas, kuriomis siekiama spręsti vietos iššūkius

ir tenkinti poreikius. Ši intervencinė priemonė yra pagrindinė kaimo plėtros priemonė, skirta stiprinti ekonominį ir socialinį kaimo bendruomenių vystymąsi, suteikiant bendruomenėms išteklius, reikalingus jų pačių vystymuisi remti ir vietos lygmens pajėgumams kurti.

Intervencijos modelis

Skatinant bendruomenių inicijuotą vietos plėtrą pagal iniciatyvą LEADER siekiama BŽŪP tikslų, visų pirma, S08 tikslo - skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant bioekonomikos ir darnaus miškų ūkio sektorius, bei ES Sanglaudos politikos tikslo - „Piliečiams artimesnė Europa“. Intervencine priemone taip pat bus siekiama prisidėti prie kompleksinio tikslo - modernizuoti sektorių skatinant žemės ūkio ir kaimo vietovių žinias, inovacijas ir skaitmeninimą bei dalijimąsi jomis, taip pat skatinant jų diegimą. Intervencinė priemonė įgyvendinama vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/1060 nuostatomis, reglamentuojančiomis bendruomenių inicijuotą vietos plėtrą, bei BŽŪP Strateginių planų reglamento ir susijusių teisės aktų nuostatomis.

Intervencinėje priemonėje kiekybiniai rodikliai suplanuoti tik R.38. Kadangi intervencinė priemonė įgyvendinama principu „iš apačios į viršų“ kiti pasirinkti rodikliai (R.3; R.37; R.39; R.41 ir R.42) bus patikslinti po vietos plėtros strategijų patvirtinimo.

1. LEADER principų įgyvendinimas

LEADER priemonės įgyvendinimo metodas skiriasi nuo kitų Strateginio plano priemonių įgyvendinimo būdo. Bendruomenės inicijuota vietos plėtra bus gyvendinama vadovaujantis šiais principais:

Teritorinis principas. Ši intervencinė priemonė iš kitų išsiskiria savo pobūdžiu, nes yra orientuota į konkrečias teritorijas, kurioms parengiama ir taikomas vietos plėtros strategija (VPS). Vietos plėtros strategijų (VPS) taikymo teritorija – kaimo vietovės, kurių bendras gyventojų skaičius yra nuo 10 tūkst. iki 150 tūkst., įskaitant miestelius ir miestus, kurių gyventojų skaičius neviršija 6 tūkst. (savivaldybių centrai nelaikomi kaimo vietove). Rečiau apgyvendintose teritorijose, kuriose gyventojų tankumas yra lygus arba žemesnis kaip 25 gyventojai į km², vietos plėtros strategija gali būti taikoma kaimo vietovių teritorijoje nuo 6 tūkst. iki 150 tūkst. VVG nustatytose teritorijų ribose gali formuoti veiklos teritorijas ir jose planuoti strategijas. VPS taikymo teritorija optimaliai apibrėžta, įvertinus regioninio atokumo, reto gyventojų tankumo, teritorinio specifiškumo bei paslaugų pasiekiamumo ir prieinamumo problematiką. Lėšų VPS įgyvendinti šiose teritorijose skirstymo metodiką, parengta labiau atliepiant socialinei ir ekonominei problematikai, tačiau įvertinant ir gyventojų skaičių jose, t. y. mažos teritorijos VVG tenkanti lėšų suma nebus didesnė nei didesnių ar didelių teritorijų VVG.

Įvertinus galimas rizikas dėl per didelės vietos valdžios įtakos VPS ir VVG veiklai, numatyti aiškūs suvaržymai: 1) ribojama formali įtaka balsuojant; 2) įvairinant interesų grupių atstovavimą ir įsitraukimą, daugiau dėmesio sutelkiant į vietos bendruomenei, privačiam sektoriui aktualių temų vystymą strategijose.

Įgyvendinant VPS, inicijuojant diskusijas ir modeliuojant naujų teritorijų principus, planuojama laipsniškai priartėti prie teritorinės aprėpties pokyčių ir VPS formuoti kelių savivaldybių teritorijose. Šiam tikslui pasiekti, įpusėjus SP įgyvendinimui, bus atlikta vienos savivaldybės teritorijos VVG ir (arba) labai mažų VVG veiksmingumo peržiūra.

Partnerystės principas. Įgyvendinant intervencinę priemonę labai svarbus vaidmuo tenka vietos veiklos grupėms (VVG). VVG rengia ir įgyvendina VPS. VVG veikla grindžiama partneryste sudaryta iš viešųjų ir privačiųjų vietos socialinių ir ekonominių interesų grupių atstovų ir, kuriose nėra viena interesų grupė nekontroliuoja sprendimų priėmimo:

- 1) nacionalinių lygiu – jungdamosi ir veikdamos bendrai Vietos veiklos grupių tinkle, siekdamos stiprinti LEADER pridėtinę vertę ir didinti VPS kokybę;
- 2) VPS lygiu – siekdamos sutarimo ir bendrai priimtinių sprendimų tarp viešųjų ir privačiųjų vietos

socialinių ir ekonominių interesų grupių organizuodamos VPS įgyvendinimo procesus ir įtraukdamos sektorių atstovus;

3) vietos lygiu – skatindamos partnerystę tarp vietos projektų vykdytojų, vietos gyventojų, organizuodamos jų aktyvinimo veiklas, mokymus ir pan.

Siekiant užtikrinti, kad VVG sprendimų priėmime būtų atstovaujamos visos interesų grupės, įskaitant socialiai pažeidžiamas, VVG sprendimų priėmimo organui taikomi reikalavimai:

1) Įtraukti jaunimo atstovus. Suteikiami atrankos balai, jei VVG sprendimų priėmimo organe ir (arba) VVG veikloje dalyvauja 2 ir daugiau jaunų žmonių iki 29 m. Taip pat VPS tinkamumo sąlyga, kad sprendimų priėmimo organe būtų nemažiau kaip 2 asmenys iki 40 metų;

2) Užtikrinti lyčių pusiausvyrą. VPS tinkamumo sąlyga, jog sprendimų priėmimo organe abiejų lyčių atstovų būtų 40:60 santykiu;

3) Įtraukti organizacijas, atstovaujančias socialiai pažeidžiamus asmenis. VPS tinkamumo sąlyga, jog sprendimų priėmimo organe būtų bent 1 atstovas iš organizacijos ginančios moterų ir vyrų lygias galimybes, asmenų, turinčių negalią, ar kitos organizacijos ginančios žmogaus teises, veikiančios pažeidžiamų ir (ar) atskirtų visuomenės grupių teisių ir gerovės užtikrinimo srityse.

Principas „iš apačios į viršų“ glaudžiai susijęs su Partnerystės principu. VPS kontekste šio principo pagrindiniu įgyvendinimo įrankiu laikomi gyventojų įtraukimo ir aktyvinimo veiksmai, kurie sąlygos vietos poreikių aktualumą, įvairovę bei perspektyvumą. Šia intervencine priemone numatomas deramas dėmesys ir vietos gyventojų aktyvinimo veikloms.

Tinklų kūrimo, jų prieinamumo ir bendradarbiavimo principai. Tinklaveika skatinami įvairūs bendradarbiavimo būdai ir kanalai, kur dalinamasi išmoktomis pamokomis ar gerosios praktikos pavyzdžiais. Nacionaliniu mastu veikia vietos veiklos grupių tinklas, kuriam teisės aktų nustatyta tvarka yra užtikrinamas nario mokestis iš kiekvienos VVG. Šio mokesčio pagalba tinklas įgyvendina įvairias veiklas. Tinklaveika bus skatinama per Lietuvos kaimo tinklo remiamas veiklas, kuriose VVG iniciatyvoms numatytas ypatingas dėmesys kabant apie mokymus, diskusijas, temines dirbtuves ir kt. Atsižvelgiant į tai, kad bendradarbiavimas yra vienas iš pagrindinių Leader metodo bruožų ir bendradarbiavimo projektai skatina naujoves vietos lygmeniu, jam bus teikiamas didelis dėmesys - VPS numatyta galimybė inicijuoti ir įgyvendinti bendradarbiavimo projektus kiekvienai VVG. Be to, atrenkant VPS bendradarbiavimas skatinamas atrankos kriterijais.

Inovacijų principas. Bendruomenių inicijuota vietos plėtra (LEADER) sudaro galimybes kaimo vietovėms diegti inovacijas. Inovacijų diegimas kaip naujų socialinių, ekonominių, aplinkosauginių ar technologinių sprendimų VVG teritorijos poreikiams patenkinti paieška ir taikymas. Atsižvelgiant į 2014–2020 m. laikotarpio patirtį ir atliktame „LEADER programa“ priemonės vertinime nustatytus trūkumus, VVG bus skatinamos daugiau dėmesio skirti šio principo įgyvendinimui, įtraukiant inovacijas vietos lygmeniu, kad VPS galėtų suteikti didesnės pridėtinės vertės (geresnio socialinio kapitalo, vietos valdymo ir geresnių projektų rezultatų, palyginti su ne LEADER programos įgyvendinimu).

Įgyvendinti inovacijas vietos lygmeniu (nauji produktai, naujos paslaugos, nauji veiklos būdai ir kt.) bus siekiama šiais įrankiais:

- 1) VPS tinkamumo sąlygomis, bus nustatyta, kad VPS turės nusimatyti siekti inovacijų vietos lygmeniu;
- 2) VPS atrankos kriterijais VVG bus skatinamos rengiant VPS rinktis priemones, kuriomis bus siekiama R.3 ir R.41 rodiklių.

2. VPS ir vietos projektų atrankos principai

2.1. Atrenkant VPS ypatingas dėmesys bus teikiamas šiems principams:

1. VPS įgyvendinimu siekiama skatinti ekonominę ir vietos plėtrą bei užimtumą VVG teritorijoje;
2. VPS aprėpia daugiau socialinių poreikių vietos lygmeniu (lygių galimybių, socialinės įtraukties, skurdo mažinimo ir t.t.).
3. VPS priemonių kryptingumas ir tarpusavio suderinamumas, papildomumas, t. y. numatyta aiški VPS įgyvendinimo tema, priemonės viena kitą papildoma siekiant VPS įgyvendinimo tikslo ir rezultatų;

Šie VPS atrankos principai užtikrins, kad VPS bus programuojami veiksmai, kuriais bus prisidedama prie priemonėi keliamų tikslų.

Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

VPS atranką pagal nustatytus atrankos kriterijus vykdys vadovaujančios institucijos įsteigtas atrankos komitetas. Bus sudarytos sąlygos VPS parengti tiek jau įsikūrusiems VVG, tiek naujoms. Parengiamoji parama 2023–2027 m. VPS rengti bus teikiama iš 2014–2020 m. KPP pereinamojo laikotarpio lėšų. Pereinamuoju laikotarpiu finansuojant naujo laikotarpio VPS pasirengimo projektus bus užtikrinta, kad VPS bus parengtos tinkamai, laiku ir galės būti atrinktos per vienerius metus nuo BŽŪP Strateginio plano patvirtinimo. Parama bus teikiama mokymams, VVG teritorijos tyrimams, viešųjų ryšių veiksmams, dalyvavimui VVG tinkle ir kituose tinkluose, renginiuose kiek tai susiję su VPS rengimu bei administravimo išlaidoms ir kt.

2.2. Konkrečius vietos projektų atrankos kriterijus nustatys VVG. Atrankos kriterijais bus siekiama užtikrinti vienodas sąlygas pareiškėjams, geresnį finansinių išteklių naudojimą ir tikslingesnę paramos taikymą.

3. Parama teikiama:

1) Vietos plėtros strategijoms įgyvendinti.

2) Vietos projektams, atitinkantiems patvirtintas VPS, įgyvendinti. Pagrindinės intervencinės priemonės kryptys yra socialinis ir ekonominis kaimo vietovių vystymas, siekiant geresnės gyvenimo kokybės. Pagal intervencinę priemonę remiamos konkrečios vietos veiklos grupės gyventojų, organizacijų iniciatyvos, daugiausiai dėmesio skiriant bendruomeniniam ir socialiniam verslui, įskaitant naujų paslaugų kūrimą ir esamų plėtojimą, jų prieinamumo didinimą, bei viešosios infrastruktūros modernizavimą (kai ji yra platesnio projekto dalis), pritaikant ją gyventojų reikmėms. Pagal intervencinę priemonę taip pat gali būti remiamos veiklos, nukreiptos į vietos gyventojų gebėjimų ugdymą, bendruomeniškumo bei kūrybiškumo skatinimą, kultūrinės veiklas, privataus verslo iniciatyvas, orientuotas į užimtumo didinimą, naujų verslų kūrimą, taip pat į privačių paslaugų plėtojimą bendruomenei, investicijoms į rekreaciją ar edukacijas miškuose, bioekonomikos verslą (ypatingai jaunųjų ūkininkų), paslaugų žemės ūkiu plėtojimą (kai šiais veiksmais kuriama pridėtinė vertė vietos bendruomenei) ir pan. Investicijoms, skirtoms pirminei žemės ūkio gamybai ir miško kirtimui, parama neteikiama.

3) Teritoriniams ir tarptautiniams VVG bendradarbiavimo projektams parengti ir įgyvendinti.

4) VVG teritorijos (gyventojų, nevyriausybinų organizacijų, verslo subjektų, kitų kaimo plėtros dalyvių) aktyvumo skatinimui, gebėjimų ugdymui bei einamosioms VVG veiklos išlaidoms.

Paramos lėšos kaimo vietovių vietos plėtros strategijoms įgyvendinti paskirstomos pagal metodiką, kuri bus patvirtinta Žemės ūkio ministro įsakymu. Šia metodika siekiama užtikrinti LEADER įgyvendinimo kaimo vietovėse tęstinumą bei atsižvelgti į jautriausias kaimo vietovių socialines problemas - skurdo riziką ir nedarbą.

4. Kiti finansavimo šaltiniai:

Regionų, įskaitant kaimo vietovių, poreikiai taip pat bus tenkinami pasitelkiant kitas BŽŪP priemones, t. y. KP21sum „Sumanių kaimų“, KP14gra „Trumpų grandinių“ ir KP19ssb „Smulkių ūkių plėtros ir kooperacijos“ bei Regionų politikos priemones (atsakinga Vidaus reikalų ministerija). Regionų politikos priemonės bus finansuojamos pagal Regionų plėtros planams įgyvendinti nustatomą ES fondų lėšų dalį, kuri nuo Lietuvos Respublikai skiriamų ES fondų lėšų, išreikšta procentais, turi būti ne mažesnė kaip 85 procentai vidutinės paskutinių trejų finansinių metų vietos valdžios sektoriaus išlaidų bendrojo kapitalo formavimui dalies, lyginant su visu valdžios sektoriumi.

Pagal nacionalinę teisę Regionų politikai keliami uždavimai visiškai atliepia SO8 poreikius.

Įvertinus šiuos pasikeitimus, SP numatytos LEADER ir Sumanių kaimų priemonės prisidės prie bendrų

iššūkių sprendimų įgyvendinimo ir papildys regioninę politiką.

5. Suderinamumas ir papildomumas su kitomis priemonėmis:

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo vietos projektuose arba kompensacijų permokų toms pačioms investicijoms, remiamoms pagal I ramstį, kitas kaimo plėtros priemonės, parama pagal KP20vvg priemonę nebus teikiama. Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją ir partnerį, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.

Siekiant suderinamumo su kitomis priemonėmis:

Parama vietos projektams bus teikiama pagal konkrečios vietovės VPS, tos VPS teritorijos gyventojams, organizacijoms. VPS turinys, tikslai, remiamos veiklos, investicijos, paramos gavėjai bus nustatomi konkrečiose VPS, o VPS atrankos metu bus užtikrinamas suderinamumas su kitomis SP priemonėmis.

Intervencinėje priemonėje numatyti tikslai, susiję su žaliosios infrastruktūra (miškais), socialinių ir kitų viešųjų paslaugų plėtra, ne žemės ūkio investicijomis, kitomis bendruomenių iniciatyvomis, kurios nebus finansuojamos pagal kitas SP priemones.

Siekiant papildomumo su Priemone KP21sum, kurioje gali dalyvauti tie patys ūkio subjektai, tačiau išvengiant dvigubo finansavimo toms pačioms investicijoms, parama pagal KP20vvg priemonę nebus teikiama. Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją ir partnerį, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai ir partneriai:

Kaimo vietovėse veikiančios vietos veiklos grupės, turinčios parengtas ir patvirtintas vietos plėtros strategijas, apimančias VVG tarpusavio bendradarbiavimo projektus.

Vietos projektų paramos gavėjai ir partneriai – subjektai, kurie nurodyti konkrečios VVG vietos plėtros strategijoje, veikiančios VVG teritorijoje. VVG nesuteikiama teisė gauti paramą vietos projektams įgyvendinti.

Tinkamumo kriterijai, taikomi VPS:

- a) geografinė vietovė ir gyventojai, kuriems taikoma strategija;
- b) bendruomenės dalyvavimo rengiant strategiją eiga;
- c) vietovės vystymo poreikių ir potencialo analizė;
- d) strategijos tikslai, įskaitant išmatuojamas rezultato siektinas reikšmes, ir atitinkami planuojami veiksmai;
- e) valdymo, stebėsenos ir vertinimo tvarka, iš kurios būtų matyti vietos veiklos grupės pajėgumas įgyvendinti strategiją;
- f) finansinis planas, įskaitant planuojamas VPS administravimo, gyventojų aktyvinimo ir bendradarbiavimo (kai pasirenkama) išlaidas, neviršijančias 20 proc. planuojamos paramos sumos Eur VPS įgyvendinti.

Tinkamumo kriterijai, taikomi vietos projektų paramos gavėjui ir partneriui:

1. Paramos gavėjas ir partneris ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas, nustatytas Strateginio plano 4.7.3 dalyje kai taikoma;
2. Paramos gavėjas ir partneris turi veikti VPS teritorijoje;

3. Paramos gavėjas turi parengti verslo planą, kai įgyvendinamas projektas, susijęs su ekonomine veikla;
4. Kitos įgyvendinimo taisyklėse ir VPS numatytos tinkamumo sąlygos.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba išipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

- kompensuojant gavėjo faktiškai patirtas tinkamas finansuoti išlaidas;

- nustatant fiksuotąją normą (pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(1)(d) straipsnį, nustatyta vadovaujantis to paties Reglamento 83(2)(c) straipsniu - vietos projektų netiesioginėms išlaidoms finansuoti ir to paties Reglamento 83(2)(b) straipsniu - VPS administravimo išlaidoms (numatytas finansavimas 20 proc. nuo bendros VPS sumos Eur) finansuoti, išskyrus VVG teritoriniam ir tarptautiniam bendradarbiavimui nustatytas lėšas.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų išipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip išipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Nustatymo pagrindas

Supaprastintų išlaidų mokėjimo būdas, taikant fiksuotąją normą pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(1)(d) straipsnį, taikomas šioms išlaidoms:

- vietos projektų netiesioginėms išlaidoms, apskaičiuojant pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(2)(c) straipsnį;

- VPS administravimo išlaidoms, išskyrus VVG teritoriniam ir tarptautiniam bendradarbiavimui numatytas lėšas, apskaičiuojant pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(2)(b) straipsnį.

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Mažiausias paramos intensyvumas - 20 proc.(išskyrus atvejus, kai pareiškėjas prašo ar sutinka dėl mažesnio paramos intensyvumo taikymo).

Didžiausias paramos intensyvumas:

1. iki 65 proc. verslo projektams. Paramos intensyvumas nacionaliniuose teisės aktuose gali būti padidintas vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/2115 73 str. 4 dalimi;

2. iki 95 proc. viešųjų ir socialinių paslaugų projektams, įskaitant socialinio* ir bendruomeninio** verslo projektus;

3. iki 40 proc. viešosios naudos (ne pelno) projektams, kuriais kuriamas arba didinamas viešųjų paslaugų prieinamumas vietos bendruomenei. Investicijos į viešąją infrastruktūrą (privažiavimų, viešųjų erdvių kūrimo ir (ar) jų pritaikymo negalią turintiems asmenims ir pan.) negali būti vienintelis vietos projekto objektas / tikslas;

4. iki 100 proc. tarptautiniam VVG bendradarbiavimui;

5. iki 95 proc. teritoriniam VVG bendradarbiavimui;

6. iki 90 proc. veiklos*** ir mokymų projektams.

*Socialinis verslas (angl. social enterprise) – verslo modelis, pagal kurį, išnaudojant rinkos mechanizmą, pelno siekimas susiejamas su visuomenei naudingais tikslais ir prioritetais, remiamasi socialiai atsakingo verslo bei viešojo ir privataus sektorių partnerystės nuostatomis, taikomos socialinės inovacijos.

**Bendruomeninis verslas (angl. community's enterprise) – verslo modelis, kai pagal KPP remiama bendruomenės ekonominė veikla vykdoma remiantis socialiai atsakingo verslo nuostatomis, o gaunamas pelnas skiriamas tą veiklą vykdančios organizacijos (išskyrus viešojo sektoriaus organizacijas) veiklai užtikrinti, aktualioms bendruomenės problemoms spręsti.

***Veiklos projektas – toks vietos projektas, kurio galutinis rezultatas pats savaime nėra materialusis turtas. Esmė yra pats projektas, o ne nuolatinė veikla.

Papildomas paaiškinimas

n/a

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

Paaiškinimas dėl paramos veiksmų, kuriems netaikomas SESV 42 straipsnis

1. Vidutinė paramos suma 1 VPS – 1 500 000 Eur, konkrečios teritorijos VPS nustatoma pagal VN nustatyta paramos lėšų VPS įgyvendinti skaičiavimo ir skyrimo metodiką, kurioje vertinamas konkrečios teritorijos, kuriai rengiama VPS gyventojų skaičius kaimo vietovėse, skurdo rizikos ir nedarbo rodiklių reikšmės.
2. Didžiausia viešosios paramos suma vietos projektui – 200 000 Eur, nepažeidžiant nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos taisyklės. VVG turi teisę sumažinti didžiausią viešosios paramos sumą vienam vietos projektui.

Valstybės pagalbos priemonės, kuri naudojama patvirtinimui, rūšis:

Pranešimas Bendrasis bendrosios išimties reglamentas Žemės ūkio bendrosios išimties reglamentas de minimis

Papildoma informacija:

Valstybė narė dar nepasirinko priemonės (-ų) ir nurodė alternatyvas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki pasirinktos priemonės patvirtinimo įsigaliojimo dienos. Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, tačiau patvirtinimas dar nebuvo gautas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki patvirtinimo įsigaliojimo dienos.

Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, buvo gautas patvirtinimas, nurodytas valstybės pagalbos bylos numeris pranešime pagal BBIR arba ŽŪBIR.

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Kokia yra LEADER metodo pridėtinė vertė, susijusi su kaimo plėtra?

Intervencinės priemonės pridėtinės vertės kaimo plėtrai siekiama didinant socialinį kapitalą, gerinant valdymą vietos lygiu bei įgyvendinamų projektų kokybę.

Socialinio kapitalo didinimas apima vietos tinklų, pasitikėjimo, bendrų vertybių teritorinio tapatumo stiprinimą, žmonių ir organizacijų bendradarbiavimo stiprinimą tiek VVG viduje, tiek už jos ribų. Socialinis kapitalas yra svarbus kaimo vietovių vystymosi veiksnys, nes skatina žmones rizikuoti, diegti naujoves, keistis informacija, gerą patirtimi ir kolektyviai reaguoti į grėsmes ir bendradarbiauti siekiant gerovės.

Intervencinė priemonė prie socialinio kapitalo didinimo prisidės:

-Stiprinant ir plečiant tinklaveiką. VVG vykdydamos mokymus, organizuodamos renginius, viešindamos gerosios praktikos pavyzdžius bei aktyvindamos vietos gyventojus skatins tinklaveiką tiek tarp VVG narių, tiek su kitomis organizacijomis bei vietos gyventojais.

-Skatinant aktyvų ir kokybišką partnerių ir narių įsitraukimą į VVG veiklų vykdymą. „LEADER programa“ priemonės vertinimo metu analizuojant 2020 m. VVG kolegialių valdymo organų posėdžių

protokolus nustatyta, kad vidutiniškai posėdžiuose dalyvavo daugiau kaip trys ketvirtadaliai narių, o taip pat daugeliu atvejų buvo išlaikomos sektorių atstovavimo proporcijos. Patys VVG nariai teigia, kad jie daugiausiai įtraukiami ir patys įsitraukia į VPS priemonių ir veiklos sričių planavimą ir vietos gyventojų aktyvinimo veiklas. Šią praktiką bus siekiama išlaikyti ir toliau, aktyviai įtraukiant ir skatinant VVG narius įsitraukti į įvairias VVG veiklas ir VPS įgyvendinimo procesą.

-Skatinant pasitikėjimą tarp narių ir platesnės visuomenės. „LEADER programa“ priemonės vertinimo metu atliktos VVG narių apklausos duomenys rodo, kad didžioji dauguma VVG narių pasitiki VVG ir palankiai vertina bendrą darbo atmosferą VVG. Daugumos VVG narių nuomone, pritaikius intervencinę priemonę, sustiprėjo gyventojų tarpusavio pasitikėjimas. Taigi, VVG vykdamas aktyvinimo veiklas ir toliau bus skatinama skirti dėmesį pasitikėjimui tarp VVG narių ir platesnės visuomenės.

-Intervencinė priemonė ir VVG veikla prisidės prie gerėjančio kaimo gyventojų požiūrio į savo vietovės ateitį, didinant kaimo gyventojų įsitraukimą į visuomeninę, savanorišką veiklą bei gerinant vietos gyventojų gebėjimus ir įgūdžius bei pasitikėjimą savo jėgomis sprendžiant vietos problemas.

Geresnio valdymo vietos lygiu bus siekiama, naudojant šias priemones:

- VVG veiklos skaidrumu ir įtraukumu. VVG sprendimus priima VVG valdyba, sudaryta iš pilietinės visuomenės, verslo ir - valdžios sektorių atstovų. Taip pat vykdomi VVG visuotiniai narių susirinkimai, kuriuose svarstomi aktualūs klausimai, pristatoma VVG veikla. VVG nariai pastebi VVG santykių gerėjimą su socialiniais ir ekonominiais partneriais bei vietos valdžia. Taip pat VVG išliks atviros naujiems nariams – VVG nariais laisvai galės tapti fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys nariui keliamus reikalavimus.
- VVG pasitelkiant įvairius komunikacijos įrankius. VVG vietos gyventojus ir organizacijas kvies į diskusijas, susitikimus, informacinius renginius, VVG posėdžius, skatins aktyviai išsakyti savo poziciją.
- Užtikrinant tinkamą projektų valdymą ir stebėseną bei teikiant konsultacijas potencialiems pareiškėjams. Toliau bus skiriamas dėmesys VVG administracijos darbuotojų kompetencijų kėlimui – VVG administracijos darbuotojai dalyvaus kvalifikacijos kėlimo mokymuose ir sieks užtikrinti sklandų VVG administracijos darbą, kokybišką projektų administravimą ir stebėseną bei konsultacijas potencialiems pareiškėjams.
- Užtikrinant VVG administracijos mokymąsi ir inovacijų plėtrą. VVG ir toliau skirs dėmesį bendradarbiavimo projektų įgyvendinimui, gerosios praktikos ir inovacijų sklaidai.
- Užtikrinant tinkamą konfliktų valdymą. VVG yra palankiai vertinamos, nes priimant sprendimus atsižvelgia į skirtingas nuomones, o problemas ir konfliktus sprendžia konstruktyviai.

Vertinant **Intervencinės priemonės įgyvendinamų vietos projektų pridėtinę vertę** lyginant su panašiais tiesiogiai KPP lėšomis finansuojamais projektais, intervencinės priemonės įgyvendinami projektai labiau prisideda prie vietos poreikių tenkinimo. Intervencinės priemonės įgyvendinamų projektų rezultatai laikomi tvaresniais ir geriau derančiais su kitų VVG teritorijoje vykdomų projektų rezultatais. VVG ir toliau aktyvins vietos gyventojus, rengs mokymus, teiks konsultacijas dėl projektų paraiškų rengimo, projektų vykdymo, vykdys gerųjų praktikos pavyzdžių sklaidą. Intervencinė priemonė sudarys galimybę gauti paramą ir tiems projektų vykdytojams, kurie dėl tam tikrų priežasčių (pvz. projekto idėja ar mastas neatitiko KPP paramos reikalavimų) nesikreipė tiesiogiai KPP paramos. VVG taikys pagalbos ir konsultavimo priemones bei užtikrins, kad finansuojami projektai būtų kokybiški, padės juos įgyvendinti.

Netinkamos finansuoti išlaidos:

1. nurodytos Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 73 str. 3 dalyje;
2. transporto priemonių įsigijimas, išskyrus su vykdoma veikla susijusius atvejus;
3. žemės ūkio gamybos teisių pirkimas;
4. teisių į išmokas pirkimas;
5. žemės pirkimas;
6. skolos palūkanos, išskyrus susijusias su dotacijomis, suteiktomis kaip palūkanų subsidija ar garantinio

mokesčio subsidija;

7. išlaidos ar jų dalis, patirtos perkant prekes, darbus ar paslaugas, nesilaikant teisės aktuose nustatytos pirkimų tvarkos;

8. esamų paskolų refinansavimo išlaidos;

9. kitos priemonės įgyvendinimo taisyklėse numatytos išlaidos.

Aprašykite, kaip pagrindiniai reikalavimai ir principai, susiję su LEADER metodu, bus užtikrinti taikant įgyvendinimo modelį

LEADER metodas Lietuvoje įgyvendinamas nuo 2004 m. Vietos veiklos grupių atstovaujama teritorija apima visas Lietuvos kaimo vietas. 17 m. LEADER įgyvendinimo Lietuvoje laikotarpis leido išsiskirti LEADER principams, per tą laiką buvo suformuota specifinė (pritaikyta iniciatyvai iš apačios) administravimo struktūra, užmegzta ir vystoma tinklaveika. Sukaupta geroji patirtis bus panaudota naujuoju programavimo laikotarpiu.

VPS įgyvendinimo valdymas, stebėseną ir vertinimas atliekamas trimis lygmenimis: (i) VPS vykdytojos (VVG), (ii) Agentūros ir (iii) Valdančiosios institucijos (VI).

(i) Įgyvendinant intervencinę priemonę svarbiausias vaidmuo tenka VVG. VVG veikla grindžiama partneryste tarp sektorių: viešųjų ir privačiųjų vietos socialinių ir ekonominių interesų grupių. Partnerystė tarp šių sektorių (kartu užtikrinant partnerystės principą) stiprinama rengiant visuotinius VVG narių susirinkimus, valdybos ar stebėsenos grupių posėdžius. VVG savo narius taip pat įtraukia į priemonių planavimo procesą, gyventojų aktyvinimo veiklas, projektų atranką. Būtent gyventojų aktyvinimo veiklos daugiausiai prisideda ir prie dar vieno svarbaus LEADER principo – „iš apačios į viršų“ – užtikrinimo.

VVG vykdo Reglamento (ES) Nr. 2021/1060 33. str. numatytas funkcijas: savo veiklomis stiprina vietos subjektų pajėgumus rengti ir įgyvendinti projektus, rengia ir skelbia kvietimus vietos projektams teikti, pagal numatytą atrankos procedūrą bei kriterijus atranka vietos projektus, vykdo vietos projektų ir VPS įgyvendinimo stebėseną. Siekiant užtikrinti integruoto požiūrio ir inovacijų principus, VVG bus skatinamos daugiau dėmesio skirti šių principų įgyvendinimui, prioritetą teikiant integruotiems ir inovatyviems projektams.

(ii) VVG už VPS įgyvendinimo rezultatus, įskaitant įgyvendintus VPS įgyvendinimo vidaus valdymo veiksmus, atsiskaito teikdama metines VPS įgyvendinimo ataskaitas Agentūrai. Agentūra išanalizuoja ir patvirtina metines VPS įgyvendinimo ataskaitas ir VI pateikia suvestinę metinę VPS įgyvendinimo ataskaitą.

Agentūra, atlieka atrinktų vietos projektų tinkamumo vertinimą ir priima galutinį sprendimą dėl jų finansavimo.

Ar planuojama parama iš daugiau nei vieno ES fondo?

Taip Ne

Ar būtų taikoma pagrindinio fondo galimybė?

Taip Ne

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 2 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

1. Teisė gauti paramą pagal šią intervencinę priemonę nustatoma remiantis aiškiai apibrėžtais kriterijais;

2. Mokėjimų suma bet kuriais konkrečiais metais nesusijusi su įgyvendinamų investicijų rūšimis ar jų apimtimi;

3. Mokėjimų suma bet kuriais metais nesusijusi su vietinėmis ar tarptautinėmis kainomis;

4. Mokėjimai mokami tik už laikotarpį, būtiną investicijoms, kurioms jos teikiamos, realizuoti;

5. Intervencinė priemonė neįpareigoja ir nenurodo veiklų, kurias paramos gavėjai turės įgyvendinti.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(3)(b) - Išmokos pagal 70 straipsnį, išmokos pagal 72 straipsnį, parama 73 straipsnyje nurodytoms negamybinėms investicijoms, parama EIP veiklos grupių vykdomiems projektams pagal 77 straipsnio 1 dalies a punktą ir LEADER iniciatyvai pagal 77 straipsnio 1 dalies b punktą	80,00%	20,00%	80,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP20vvg01 - Paramos vienai VPS vidurkis	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vidutinė		R.3; R.37; R.38; R.39; R.41; R.42	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP20vvg01 - Paramos vienai VPS vidurkis

Parama vietos plėtros strategijoms įgyvendinti apskaičiuojama, taikant 2014–2020 metų patirtį ir siekiant labiau mažinti atskirtį tarp regionų ir vietovių bei subalansuoti paramos dydį teritorijoms, kuriose socialinių rodiklių reikšmės yra aukštesnės nei Lietuvos vidurkis.

Pagal metodiką, tvirtinama žemės ūkio ministro įsakymų, nustatomas bazinis paramos dydis kiekvienai vietos plėtros strategijai (vienodas), likusi paramos dalis diferencijuojama, įvertinant gyventojų skaičių vietos plėtros strategijos taikymo teritorijoje, taip pat, tos teritorijos nedarbo ir skurdo rizikos rodiklių lygius.

Vienos vietos plėtros strategijos paramos vidurkis – 1 500 000 Eur apskaičiuotas pagal 2014–2020 metų VVG, įgyvendinančių vietos plėtros strategijas, skaičių, siekiant išlaikyti LEADER vietos plėtros strategijų bendrą teritorinę aprėptį – 100 proc. Lietuvos kaimo vietovių teritoriją. Metodikoje naudojant skaičiavimo formulę, neužkerta kelio formuoti naujoms VVG.

Į vietos plėtros strategijai įgyvendinti paramos suma įskaičiuota iki 20 proc. paramos suma Vietos plėtros strategijai administruoti, gyventojams aktyvinti, šioms išlaidoms taikant supaprastintų išlaidų mokėjimo būdą – fiksuotąją normą, nustatomą vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(1)(d) straipsniu ir iš anksto apskaičiuojama pagal metodiką.

Į vietos plėtros strategijai įgyvendinti paramos sumą įskaičiuota parama VVG teritorinio ir tarptautinio bendradarbiavimo projektams inicijuoti ir įgyvendinti.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP20vvg01 - Paramos vienai VPS vidurkis (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)	0,00							
	O.31 (vienetas: Strategijos)								

IŠ VISO	O.31 (vienetas: Strategijos)	0,00	49,00						Suma: 49,00 Didžiausia suma: 49,00	
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	3 750 000,00	11 250 000,00	18 750 000,00	22 021 370,00	11 625 000,00	7 500 000,00	74 896 370,00	
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)	0,00	3 150 000,00	9 450 000,00	15 750 000,00	18 497 950,00	9 765 000,00	6 300 000,00	62 912 950,00	
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)	0,00								0,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)									

KP21sum - Sumanieji kaimai

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP21sum
Intervencijos pavadinimas	Sumanieji kaimai
Priemonės rūšis	COOP(77) - Bendradarbiavimas
Bendrasis produkto rodiklis	O.32. Kitų remiamų bendradarbiavimo veiksmų ar vienetų (išskyrus O.1 punkte nurodytas EIP grupes) skaičius
Prideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Ne Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė įgyvendinama visoje Strateginio plano taikymo teritorijoje

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO8 skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę

XCO Horizontalusis tikslas – modernizuoti sektorių skatinant žemės ūkio ir kaimo vietovių žinias, inovacijas ir skaitmeninimą bei dalijimąsi jomis, taip pat skatinant jų diegimą

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
h.1	Skatinti kaimo gyventojų ir kaimo bendruomenių verslo iniciatyvas	Aukštas	Taip
h.2	Didinti kaimo gyventojų užimtumą ir socialinę įtrauktį	Aukštas	Taip
h.4	Modernizuoti kaimo vietoves didinant gyvenimo sąlygų jose patrauklumą	Vidutinis	Iš dalies tinkami
h.5	Skatinti bioekonomikos verslus	Žemas	Taip
k.4	Mažinti skaitmeninę atskirtį žemės ūkyje ir kaimo vietovėse	Neprioritetizuojama	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.3 Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis

R.37 BŽŪP projektais remiamas naujų darbo vietų kūrimas

R.40 Remiamų pažangiųjų kaimų strategijų skaičius

R.41 Kaimo gyventojų, kuriems BŽŪP parama pagerino galimybes naudotis paslaugomis ir infrastruktūra, dalis

R.42 Asmenų, įtrauktų į remiamus socialinės įtraukties projektus, skaičius

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas – skatinti kaimo vietovių plėtrą, didinti kaimo vietovių patrauklumą ir gyvenimo kokybę sumaniais, moderniais, aktualiais, reikšmingais, technologijomis grįstais sprendimais ir veiksmais (skaitmeninimas, švietimas, mokymas, konsultavimas, bendradarbiavimas, žiedinė ekonomika,

aplinkos apsauga ir klimato kaitos pokyčių švelninimu grįsti paslaugų ir verslo modeliai).

Įgyvendinant Strateginio plano S08 tikslą, bus remiamos sumanaus kaimo strategijos, kuriomis naudojant vietos išteklius ir galimybes sprendžiamos kaimo vietovių problemos, siekiant mažinti jų netolygumus ir stiprinti ekonominį, socialinį ir teritorinį glaudumą, aplinkos apsaugą ir švelninti klimato kaitos pokyčius. Vietos plėtros dalyviai, įgyvendinant partnerystės principu sumaniųjų kaimų strategijas, gerins savo gyvenimo kokybę, viešųjų paslaugų standartus ir užtikrins vietos išteklių panaudojimo galimybes kurti pajamas.

Kadangi intervencinė priemonė įgyvendinama principu „iš apačios į viršų“ visi pasirinkti rodikliai (R.3; R.37; R.40, R.41 ir R.42) bus patikslinti po sumaniųjų kaimų strategijų patvirtinimo.

Sumanus kaimas – socialinė ekonominė sistema, kurios vystymusi suinteresuoti vietos gyventojai, siekdami padidinti kaimo vietovių patrauklumą ir gyvenimo kokybę, remdamiesi vietos stipriosiomis pusėmis ir galimybėmis, užtikrindami kuo platesnį kaimo gyventojų įsitraukimą ir bendradarbiavimą, kasdieninėje savo veikloje naudodami skaitmenines ir kitas technologijas, priima ir įgyvendina inovatyvius, į sisteminių pokyčių orientuotus sprendimus, grindžiamus bendru poreikių supratimu ir veiksmų seka, nukreipta į aiškų specifinį vietos tikslą.

Intervencinė priemonė bus įgyvendinama aiškiai apibrėžtose, atitinkančiose konkretaus kaimo, miestelio, miesto ribas arba vientisose, apjungtose konkrečių sumanaus veikimo ir sprendimų priėmimo tikslų teritorijose (funkcinės teritorijos), kurioms būtinos kryptingos, suplanuotos ir konkrečios veiklos.

Sumaniųjų kaimų įgyvendinimo teritorija skiriasi nuo KP20vvg Priemonės teritorijos, kurioje gali dalyvauti tie patys ūkio subjektai. Siekiant intervencinėje priemonėje numatytų tikslų, gali būti pasirenkama funkcinė / teminė teritorija, susijusi funkciniais – ekonominiais ir (arba) socialiniais ryšiais.

Kaimo vietovė apibrėžiama, kaip viensėdis, kaimas, miestelis, miestas ar kita gyvenamoji vietovė, kurios gyventojų skaičius neviršija 6 tūkst.

Pasirengimas įgyvendinti sumaniuosius kaimus pradėtas 2014–2020 metų programos pereinamuoju laikotarpiu.

Parengiamieji veiksmai (lėšų iš SP nenumatoma, veiksmai atlikti 2014–2020 m. KPP ir pereinamojo laikotarpio (2021–2022 m. lėšomis):

1. Analizės ir tiriamieji veiksmai. Vytauto Didžiojo universitetas nacionaliniu mastu atliko tyrimą „Dėl sumaniųjų kaimų koncepcijos įgyvendinimo Lietuvoje“. Tyrimo tikslas - sukurti Lietuvos kaimo vietovių aplinką atitinkančią sumaniojo kaimo koncepciją. Tyrimo metu analizuota Lietuvos kaimo situacija ir galimos intervencinės priemonės kryptis, principai, įgyvendinimo mechanizmai. Tyrimas atskleidė, kad sumanaus kaimo plėtrai svarbios šios kryptys: vietos ekonomika (SO8, XCO galimos siektinų rodiklių reikšmės: R.3 ir R.37), įtrauki vietos infrastruktūra ir paslaugos (SO8, XCO galimos rodiklių reikšmės: R.3, R.37, R.41 ir R.42), sumanus viešasis valdymas (SO8, XCO galimos rodiklių reikšmės: R.3, R.41 ir R.42), sumanios vietos bendruomenės (SO8, XCO galimos rodiklių reikšmės: R.3, R.37 ir R.42) ir aplinkos apsauga ir klimato kaitos pokyčių švelninimas (SO8, XCO galimos rodiklių reikšmė – R.3 ir R.41). Sumaniųjų kaimų temos yra plačios ir apimančios daugiau galimų veiksmų, kurie prisidės prie BŽŪP tikslų ir bus papildytos rodiklių reikšmėmis, prisidedančiomis prie bendrų SP rodiklių reikšmių

2. Modeliavimo veiksmai. Partnerystės ir „iš apačios į viršų“ principais, Vietos veiklos grupių tinklas bendradarbiaudamas su VVG, mokslininkais, ekspertais ir Lietuvos kaimo tinklu rengia bendrą sumanaus kaimo koncepciją. Patvirtintos sumanaus kaimo koncepcijos pagrindu kiekviena VVG galės rengti savo teritorijos sumanaus kaimo strategijas (įgyvendinimo terminas iki 36 mėnesių, nuo jos patvirtinimo), kurioms įgyvendinti sieks finansavimo pagal intervencinę priemonę. Sumanaus kaimo strategija - dokumentas rengiamas ir įgyvendinamas siekiant nukreipti turimus kaimo išteklius pagrindinėms problemoms vietos kontekste spręsti. Sumanaus kaimo strategijos elementai projektuojami, kaip skėtiniai projektai, apjungiantys skirtingus partnerius, orientuotus į bendrus tikslus, apimantys 1 ar daugiau temų.

3. Pilotavimo / bandomieji veiksmai. Pereinamuoju laikotarpiu VVG atliks savo teritorijų gyventojų aktyvinimo veiksmus, dalis jų bus atrinktos įgyvendinti bandomuosius sumanių kaimų projektus.

4. Nacionalinio reglamentavimo veiksmai. Horizontaliai sumanaus kaimo koncepcijos rengimo veiksams valdymo institucija parengė Sumanaus kaimo plano įgyvendinimo gaires, kuriomis nustatomi sumanaus kaimo koncepcijos rengimo, įgyvendinimo principai, sąlygos, siūlomos temos, galimo įgyvendinimo modeliai. Gairės bus taikomos bandomiesiems sumanių kaimų projektams, įgyvendinamiems pereinamuoju laikotarpiu.

5. Vertinimo veiksmai. Įgyvendinus bandomuosius sumanių kaimų projektus, bus atliktas vertinimas.

Intervencinės priemonės įgyvendinimo mechanizmas:

Intervencinę priemonę numatoma įgyvendinti VVG pagalba ir LEADER principais. Ji konstruojama, kaip savarankiška (neintegruota į LEADER strategijas) priemonė. Sumanaus kaimo strategijoms taikomas konkursas nacionaliniu lygmeniu.

Sumanių kaimų priemonėje, VVG dalyvaus, kaip skėtinės sumanaus kaimo strategijos iniciatorės, vystytojos ir teritorijos aktyvintojos.

Intervencinėje priemonėje taikoma kelių lygių partnerystė, t. y. skatinama partnerystė tarp:

1) kaimo vietovių VVG, kurių funkcijos: aktyvinti gyventojus ir teritoriją, į bendrą sumanaus kaimo strategiją įtraukti suinteresuotus dalyvius - partnerius, prisidedančius projektų elementais prie sumanaus kaimo strategijų visumos ir tikslų, vykdyti parengiamąsias projektavimo veiklas, dalyvauti projekte įgyvendinant bendrus projektui būtinus veiksmus, investicijas ir koordinuoti įgyvendinimą, atlikti rezultatų pasiekimo bei projekto veiklų koordinavimo funkcijas, kaupti mokėjimus pagal konkrečius projektus, juos deklaruoti, teikti apibendrintas sumanaus kaimo strategijų įgyvendinimo pažangos ataskaitas. Nuo projekte bendradarbiaujančių VVG skaičiaus priklausys ir galima didžiausia paramos suma;

2) kitų partnerių, t. y. fizinių ir juridinių asmenų, atitinkančių MVĮ keliamus reikalavimus nustatytus Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatyme, savivaldybės, jų įstaigos ar įmonės, tame tarpe ir miesto VVG, kurios projekte įgyvendins nusimatytas veiklas.

Sumanaus kaimo strategijų atranką ir tinkamumo vertinimą atliks Agentūra.

Parama teikiama:

Sumanaus kaimo strategijoms, kuriomis investuojama į kaimo vietovių netolygumų mažinimą ir ekonominio, socialinio ir teritorinio glaudumo stiprinimą, aplinkos apsaugą ir klimato kaitos pokyčių švelninimą per veiksmus, paslaugas ir verslo modelius (skaitmeninimą, švietimą, mokymą, naujų pažangių žinių įgijimą, konsultavimą, užimtumo didinimą, kartų kaitos užtikrinimą, bendradarbiavimą, žiedinę ekonomiką, aplinkos apsaugą, maisto švaistymą, taršos mažinimą ir klimato kaitos pokyčių švelninimą ir pan.). Intervencine priemone bus skatinamos investicijos inovatyvioms socialinėms problemoms spręsti, paremtoms skaitmeniniais sprendiniais.

Intervencinė priemonė bus įgyvendinama VPS principu, paramos gavėju bus VVG, kuri bus atsakinga už intervencinės priemonės koordinavimą ir įgyvendinimą, tačiau investicijas įgyvendins atskiri projekto elementai, t. y. tiek VVG tiek projekto partneriai – fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys MVĮ keliamus reikalavimus. Skirtumas nuo LEADER VPS įgyvendinimo mechanizmo, kad VVG partnerius kviečia į vieną sumanaus kaimo strategiją ir teikia vieną paraišką kartu su atrinktais partneriais ir jų paruoštais sumanaus kaimo strategijos elementais.

Atrankos principai:

1. partnerystės mastas ir įsitraukimas;
2. viešosios naudos kūrimo aprėptis ir pokyčių matavimo sistema;
3. skaitmeninių (IT) sprendimų integravimas projekte;
4. aplinkos apsaugos ir (ar) klimato kaitos pokyčių švelninimo elementų (intervencijų) aprėptis projekto

veiklose ir investicijose.

Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Suderinamumas ir papildomumas su kitomis priemonėmis:

1. Ši intervencinė priemonė papildo priemonę KP20vvg, kurioje gali būti remiamos panašios veiklos. Tarp šių priemonių yra skirtinga taikymo teritorija, projektų įgyvendinimo forma, tikslas. Sumanaus kaimo strategijos esmė – partnerystė bendrai įgyvendinant vieną projektą su pasirinktais elementais siekiant vieno projekto tikslo, o vietos plėtros strategijų – skirtingų vietos projektų, su skirtingais tikslais įgyvendinimas. Sumanaus kaimo strategijos turinys, tikslai, remiamos veiklos, investicijos, įgyvendinami elementai bus nustatomi konkrečiame sumanus kaimo strategijos, o projektų atrankos metu bus užtikrinamas suderinamumas su vietos plėtros strategijomis, kitomis Priemonėmis.

2. Siekiant išvengti dvigubo finansavimo arba kompensacijų permokų toms pačioms investicijoms, remiamoms pagal I ramstį, parama pagal KP21sum Priemonę nebus teikiama. Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją ir partnerį, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.

Siekiant papildomumo su KP20vvg Priemone, kurioje gali dalyvauti tie patys ūkio subjektai, tačiau išvengiant dvigubo finansavimo toms pačioms investicijoms, parama pagal KP21sum Priemonę nebus teikiama. Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją ir partnerį, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai ir partneriai:

VVG, turinti patvirtintą kaimo vietovių vietos plėtros strategiją.

Projekto partneris: VVG, turinti patvirtintą vietos plėtros strategiją, kiti fiziniai ir juridiniai asmenys, atitinkantys MVĮ keliamus reikalavimus nustatytus Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatyme, savivaldybės, jų įstaigos ar įmonės.

Partneriai atskirai paramos nesikreipia, jie įgyvendins veiklas (sumanaus kaimo strategijos elementus) savarankiškai bendroje sumanaus kaimo strategijoje.

Paramos gavėjas ir partneriai projektą įgyvendina bendradarbiavimo sutarties, kurioje aiškiai apibrėžiami partnerių įpareigojimai, funkcijos, įnašai, veiklos ir atsakomybės, pagrindu.

Tinkamumo kriterijai, taikomos paramos gavėjui ir partneriui - VVG:

1. Paramos gavėjas ir partneris ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas, nustatytas Strateginio plano 4.7.3 dalyje kai taikoma;
2. Paramos gavėjas turi veikti kaimo vietovių teritorijoje;
3. Paramos gavėjas ir partneris turi turėti patvirtintą vietos plėtros strategiją;
4. Paramos gavėjas paramos paraiškoje nusimato kokio pokyčio sieks, o įgyvendinus projektą bus atliktas sukurto pokyčio vertinimas. Vertinimo principai numatyti nacionaliniuose teisės aktuose.

Tinkamumo kriterijai, taikomi kitiems partneriams (įgyvendinantiems sumanaus kaimo strategijas - skėtinio projekto elementus):

1. Partneris turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3 dalyje, kai taikoma;
2. Partneris turi parengti verslo planą, kai įgyvendinamas projekto elementas, susijęs su ekonomine veikla, įskaitant socialinio ar bendruomeninio verslo veiklas;
3. Partneris turi veiklą vykdyti VVG, kuri teikia sumanaus kaimo strategiją ir (ar) VVG partnerės projekto teritorijoje ir (ar) funkcinėje teritorijoje, ir (ar) teminėje teritorijoje (kai taikoma).

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Investicinė parama teikiama:

-kompensuojant gavėjo faktiškai patirtas tinkamas finansuoti išlaidas;

-nustatant fiksuotąją normą (pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(1)(d) straipsnį, nustatyta vadovaujantis to paties reglamento 83(2)(b) straipsniu, strategijos vystymo, koordinavimo, valdymo, aktyvinimo ir bendradarbiavimo išlaidoms, kuri gali būti skiriama tik VVG – pareiškėjai ir kaimo vietovių VVG partneriui (kai taikoma). Tuo atveju, jeigu į vieną sumanaus kaimo strategiją jungiasi kelios kaimo vietovių VVG, lėšų suma, nustatyta pagal fiksuotąją normą, dalijama proporcingai, pagal investicijų dydį, tenkanti konkrečios VVG teritorijai.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Nustatymo pagrindas

Supaprastintų išlaidų apmokėjimo būdas, taikant fiksuotąją normą, neviršijant 12 proc. tinkamų finansuoti sumanaus kaimo strategijos išlaidų, pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83(1)(d) straipsnį, apima šias išlaidas:

-strategijos vystymo, koordinavimo, valdymo;

-strategijos partnerių ir dalyvių aktyvinimo ir bendradarbiavimo.

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Mažiausias paramos intensyvumas – 20 proc.(išskyrus atvejus, kai pareiškėjas prašo ar sutinka dėl mažesnio paramos intensyvumo taikymo).

Didžiausias paramos intensyvumas:

1) iki 100 proc. taikomas sumanaus kaimo strategijos vystymo, koordinavimo, valdymo, aktyvinimo ir bendradarbiavimo išlaidoms.

2) iki 85 proc. taikomas investicijoms elementuose, kuriais įgyvendinama sumanaus kaimo strategija.

Paramos intensyvumas gali būti diferencijuojamas pagal konkretaus projekto elemento ar jų visumos (kai aktualu) atitiktį Reglamento (ES) 2121/2115 Nr. 73 str. ir 77 nuostatomis ir galimam intensyvumui.

Papildomas paaiškinimas

Netinkamos finansuoti išlaidos:

1. nurodytos Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 73 str. 3 dalyje;

2. transporto priemonių įsigijimas, išskyrus, kai būtinos teikti socialinėms paslaugoms;

3. žemės ūkio gamybos teisių pirkimas;

4. teisių į išmokas pirkimas;

5. žemės pirkimas;

6. skolos palūkanos, išskyrus susijusias su dotacijomis, suteiktomis kaip palūkanų subsidija ar garantinio

mokesčio subsidija;

7. išlaidos ar jų dalis, patirtos perkant prekes, darbus ar paslaugas, nesilaikant teisės aktuose nustatytos pirkimų tvarkos;
8. esamų paskolų refinansavimo išlaidos;
9. kitos priemonės įgyvendinimo taisyklėse numatytos išlaidos.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

Paaiškinimas dėl paramos veiksmų, kuriems netaikomas SESV 42 straipsnis

Vienai sumanaus kaimo strategijai įgyvendinti gali būti skirta iki 700 000 Eur paramos suma, nepažeidžiant nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos taisyklės vienam sumanus kaimo projekto elementui. Nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos taisyklės netaikomos VVG.

Pažymėtina, kad Intervencinėje priemonėje paramos gavėju bus VVG atsakinga už projekto koordinavimą ir įgyvendinimą, tačiau investicijas įgyvendins atskiri projekto elementai: VVG ir projekto partneriai – fiziniai ir juridiniai asmenys, kuriems parama bus skiriama nepažeidžiant nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos. Projekto partneriams, įgyvendinantiems investicijas bus skiriama paramos sumas nepažeidžiant nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos taisyklės.

Valstybės pagalbos priemonės, kuri naudojama patvirtinimui, rūšis:

Pranešimas Bendrasis bendrosios išimties reglamentas Žemės ūkio bendrosios išimties reglamentas *de minimis*

Papildoma informacija:

Valstybė narė dar nepasirinko priemonės (-ų) ir nurodė alternatyvas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki pasirinktos priemonės patvirtinimo įsigaliojimo dienos. Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, tačiau patvirtinimas dar nebuvo gautas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki patvirtinimo įsigaliojimo dienos.

Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, buvo gautas patvirtinimas, nurodytas valstybės pagalbos bylos numeris pranešime pagal BBIR arba ŽŪBIR.

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Netaikoma

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 2 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

1. Teisė gauti paramą pagal šią intervencinę priemonę nustatoma remiantis aiškiai apibrėžtais kriterijais;
2. Mokėjimų suma bet kuriais konkrečiais metais nesusijusi su įgyvendinamų investicijų rūšimis ar jų apimtimi;
3. Mokėjimų suma bet kuriais metais nesusijusi su vietinėmis ar tarptautinėmis kainomis;
4. Mokėjimai mokami tik už laikotarpį, būtina investicijoms, kurioms jos teikiamos, realizuoti;
5. Intervencinė priemonė neįpareigoja ir nenurodo veiklų, kurias gavėjai turės įgyvendinti.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(2)(d) - Kiti regionai	43,00%	20,00%	43,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vienetų sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP21sum01 - SKP, kuriuose diegiamos skaitmeninės viešosios ar socialinės paslaugos, vystoma vietos ekonomika ar atsinaujinančių energijos šaltinių technologijų naudojimas	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.3; R.37; R.40; R.41; R.42	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP21sum01 - SKP, kuriuose diegiamos skaitmeninės viešosios ar socialinės paslaugos, vystoma vietos ekonomika ar atsinaujinančių energijos šaltinių technologijų naudojimas

SKS, kuriame diegiamos skaitmeninės, viešosios ar socialinės paslaugos, vystoma vietos ekonomika ar atsinaujinančių energijos šaltinių technologijų naudojimas, projektui skiriama vidutinė paramos suma.

Visais metais planuojama ta pati vieneto suma – 600 000 Eur, kuri apskaičiuota kaip vidutinė paramos suma vienai strategijai. Vidutinė paramos suma naudojama siekiant išvengti reikšmingo nuokrypio nuo plano, nes intervencinė priemonė yra nauja ir nėra istorinių duomenų apie panašių projektų įgyvendinimą. Jei sumanaus kaimo strategijai įgyvendinti paraišką teikia tik viena VVG gali, būti skirta iki 500 000 Eur paramos suma, jei sumanaus kaimo strategijos įgyvendinime dalyvauja 2 VVG - iki 600 000 Eur paramos suma, jei 3 ir daugiau - iki 700 000 Eur paramos suma. Į didžiausią iki 700 000 Eur paramos sumą, neįtraukiant projekto partnerių VVG, gali pretenduoti VVG, kurių teritorijoje gyventojų skaičius yra didesnis kaip 40 000 gyventojų.

Paramos suma nustatyta atsižvelgiant į projektų sudėtingumą, teritorines aprėptis ir galimas investicijas (atsinaujinanti energija, skaitmenizavimas, ir t.t.), bei siekiant koncentruoto pokyčio tam tikroje teritorijoje.

Remiantis Europos kaimo plėtros tinklo (European Network for Rural Development) pateiktų projektų, priskirtų sumanių kaimų projektų kategorijai, pavyzdžiais, projektų vertė stipriai svyruoja priklausomai nuo projekto tematikos, planuojamų investicijų, projekto partnerių skaičiaus, teritorinės aprėpties. Didžiausios vertės projektai yra įgyvendinami atsinaujinančios energijos (energetikos) srityje (pvz., projektų vertė svyruoja nuo 500 tūkst. iki 1 mln. Eur) bei skaitmeninių paslaugų diegimo srityje, ypač jei projektu kuriama ir skaitmeninių paslaugų diegimui reikalinga infrastruktūra (pvz., projektų vertė svyruoja nuo 300 tūkst. iki kiek daugiau nei 4 mln. Eur). Projektų, kuriais kuriamos viešosios ar socialinės, švietimo paslaugos, kuriami kelių paslaugų centrai, vertė svyruoja nuo 20 tūkst. iki beveik 300 tūkst. Eur).

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP21sum01 - SKP, kuriuose diegiamos skaitmeninės viešosios ar socialinės paslaugos, vystoma vietos ekonomika ar atsinaujinančių energijos šaltinių technologijų naudojimas (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	600 000,00	600 000,00	600 000,00	600 000,00	600 000,00	600 000,00	600 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								

	O.32 (vienetas: Veiksmai)	0,00	0,00	10,00	9,00	6,00	0,00	0,00	Suma: 25,00 Didžiausia suma: 10,00	
IŠ VISO	O.32 (vienetas: Veiksmai)			10,00	9,00	6,00	0,00	0,00	Suma: 25,00 Didžiausia suma: 10,00	
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)			1 000 000,00	5 900 000,00	5 100 000,00	3 000 000,00	0,00	15 000 000,00	
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)			766 000,00	4 519 400,00	3 906 600,00	2 298 000,00		11 490 000,00	
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)									
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)									

KP22eip - Europos inovacijų partnerystė žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP22eip
Intervencijos pavadinimas	Europos inovacijų partnerystė žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje
Priemonės rūšis	COOP(77) - Bendradarbiavimas
Bendrasis produkto rodiklis	O.1. Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupės projektų skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Ne Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

XCO Horizontalusis tikslas – modernizuoti sektorių skatinant žemės ūkio ir kaimo vietovių žinias, inovacijas ir skaitmeninimą bei dalijimąsi jomis, taip pat skatinant jų diegimą

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
k.1	Didinti žinių ir inovacijų sklaidą žemės ūkyje	Neprioritetizuojama	Taip
k.3	Užtikrinti aukštą konsultantų kompetenciją ir jų teikiamų konsultacijų kokybę	Neprioritetizuojama	Taip
k.4	Mažinti skaitmeninę atskirtį žemės ūkyje ir kaimo vietovėse	Neprioritetizuojama	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.1 Asmenų, gaunančių naudą iš pagal BŽŪP remiamų konsultacijų, mokymų, keitimosi žiniomis arba dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupėse siekiant gerinti tvarius ekonominius, socialinius, aplinkosaugos, klimato srities ir efektyvaus išteklių naudojimo veiklos rezultatus, skaičius

R.2 Patarėjų, gaunančių paramą, kad jie būtų integruoti į žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemas (AKIS), skaičius

R.28 Asmenų, gaunančių naudą iš pagal BŽŪP remiamų konsultacijų, mokymų, keitimosi žiniomis arba dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupėse, kiek tai susiję su aplinkos / klimato srities veiklos rezultatais, skaičius

R.3 Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas – plėtoti aktyvų bendradarbiavimą tarp žemės ūkio, miškų ūkio ir maisto sektoriaus dalyvių, mokslinių tyrimų įstaigų, konsultantų ir kitų suinteresuotų subjektų dalinant žiniomis, sprendimais, reikalingais prisitaikyti prie kintančios aplinkos, iššūkių ir galimybių, kuriant ir diegiant aktualias inovacijas, skatinant greitesnę ir platesnę inovacinių sprendimų perkėlimą į praktiką, į pažangius projektus įtraukiant kuo daugiau suinteresuotų šalių ir taip stiprinti ne tik Europos inovacijų partnerystės (EIP) projektų ir programos „Europos Horizontas“ ir kitų iniciatyvų sąveiką, bet ir efektyviau

ir veiksmingiau modernizuoti sektorius.

Inovaciniai projektai grindžiami **sąveikiuoju inovacijų modeliu**, kuris pasižymi pagrindiniais principais, nustatytais Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 127 straipsnio 3 dalyje. EIP veiklos grupės kuriasi **jungtinės veiklos sutarties pagrindu** pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 77 straipsnio 2 dalyje nustatytus reikalavimus. EIP veiklos grupę sudaro skirtingų tipų, papildomų žinių turintys partneriai, kurie geriausiai tinka inovacinio projekto tikslams pasiekti: žemės ūkio ir (ar) miškų ūkio veiklos subjektai, mokslo ir (arba) studijų institucijų atstovai, konsultantai, nevyriausybinės organizacijos ir kitų žemės, miškų ūkio ir maisto sektoriaus bei kaimo plėtros dalyviai. Užtikrinamas partnerių bendras sprendimų priėmimas ir bendras kūrimas viso inovacinio projekto metu.

EIP veiklos grupių inovaciniai projektai apima tematikas, kurios prisideda prie vieno ar daugiau iš Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 6 straipsnyje nustatytų konkrečių tikslų ir kompleksinio tikslo įgyvendinimo. Rengiant inovacinius sprendimus daugiausia dėmesio skiriama ūkininkų arba miškininkų reikmėms, taip pat atsižvelgiant į sąveiką visoje tiekimo grandinėje. Siekiant modernizuoti žemės ūkį ir užtikrinti tvarią žemės ir maisto ūkių ir miškininkystės plėtrą 2023–2027 m. laikotarpiu didžiausias dėmesys bus skiriamas temoms, susijusioms su:

- žemės ir maisto ūkio pridėtinės vertės ir konkurencingumo didinimu, gamybos optimizavimu (tvaria gamyba, aukštos pridėtinės vertės inovatyvių produktų gamyba ir perdirbimu, beatliekinių ir mažų atliekų technologijų taikymu, novatoriškų bioproduktų iš biožaliavų vystymu ir gamyba ir pan.);
- pažangiomis technologijomis, skaitmeninimu ir kitais išmaniaisiais verslo valdymo sprendiniais, įskaitant netechnologinių inovacijų plėtrą;
- teigiamu poveikiu aplinkai ir klimatui;
- reagavimu į rinkos paklausą, įskaitant reagavimą į krizes ir sektoriaus atsparumo krizėms didinimą.

Nurodytos temos yra orientacinės ir jos bus toliau plėtojamos konsultuojantis su suinteresuotosiomis šalimis Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpiu, atsižvelgiant į naujas aktualijas, kylančias problemas ir iššūkius.

Teikiant paramą inovacijoms diegti, siekiant rengti ir įgyvendinti EIP veiklos grupių projektus, projektų inovacines idėjas bei tematikas Vadovaujančiai institucijai taip pat teks patys ūkininkai ar miškininkai net jei šios idėjos bei tematikos nepatenka tarp iš anksto nustatytų prioritetinių temų.

Intervencinės priemonės įgyvendinimo etapai:

1. Pirmiausiai EIP veiklos grupės kviečiamos pristatyti projekto idėjas. Siekiant inovacijų konkrečiose srityse, inovacinio projekto idėją gali identifikuoti ir Vadovaujančioji institucija. Atrinkus geriausias projektų idėjas, EIP veiklos grupės bus kviečiamos parengti planą, kaip kurti arba įgyvendinti tam tikrą inovacinį projektą. EIP veiklos grupių planai bus vertinami nepriklausomų ekspertų ir tvirtinami Vadovaujančiosios institucijos.
2. Paskutiniame etape bus skelbiamas kvietimas EIP veiklos grupėms teikti paraiškas planuose identifikuotiems inovaciniams projektams įgyvendinti.

Atrankos principai:

Vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 79 straipsnio reikalavimais ir siekiant užtikrinti vienodų sąlygų taikymą visiems pareiškėjams, efektyvesnį finansinių išteklių panaudojimą ir tikslingesnį paramos taikymą pagal intervencinės priemonės paskirtį, prioritetą bus teikiamas:

1. Atrenkant EIP veiklos grupių planus vertinama konkretaus EIP veiklos grupės inovacinio projekto idėja, tikslai, problematika, problemos sprendimo naujumas, naudingumas ir praktinis pritaikymas, siektini rezultatai, pajėgumas įgyvendinti inovacinį projektą, sąsaja su EIP veiklos grupės inovacinio projekto tikslais;
2. EIP veiklos grupių sudėties tikslingumas ir konsultantų įsitraukimas;
3. Nustatant atrankos kriterijus EIP veiklos grupių inovaciniams projektams įgyvendinti atsižvelgiama į numatomų įgyvendinti inovacinių projektų parengimo kokybę ir planuojamus

pasiekti rezultatus, naujų produktų, procesų ar technologijų svarbą, EIP veiklos grupių inovacinių projektų taikymo praktikoje mastą ir rezultatų viešinimą.

Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Papildomumas ir suderinamumas su kitomis intervencinėmis priemonėmis

EIP padeda taikyti Žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemą (ŽŪŽIS), susiedama įvairių sričių politiką ir priemones inovacijoms spartinti. Projektai, remiami taikant šią intervencinę priemonę bus grindžiami Žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemos aprašu, pateiktu Strateginio plano 8 dalyje ir bus su juo suderinti. Horizontalus intervencinės priemonės pobūdis ir sąveika su kitais BŽŪP konkrečiais tikslais atitinkamai sąlygoja EIP projektų turinį bei intervencinės priemonės veiklą įgyvendinimą lygiagrečiai ir (ar) papildant kitas intervencines priemones.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Tinkamas pareiškėjas – Europos inovacijų partnerystės veiklos grupė.

Tinkamumo finansuoti sąlygos:

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3 dalyje.
2. Parama skiriama inovaciniams projektams, kuriuose bendradarbiauja ne mažiau kaip 2 subjektai, atitinkantys pareiškėjui ir partneriui taikomus tinkamumo sąlygas ir reikalavimus.
3. Paraišką paramai dėl EIP veiklos grupės inovacinio projekto įgyvendinimo teikia tik Vadovaujančiosios institucijos atrinkta EIP veiklos grupė, kurios planas Vadovaujančiosios institucijos patvirtintas kaip tinkamas įgyvendinti.
4. Paraiškoje paramai gauti pateikiami bandomųjų, naujų ir (arba) patobulintų produktų, procesų ir technologijų plėtros inovacinių projektų aprašymai (sprendimai), nurodomi numatomi pasiekti rezultatai ir indėlis į BŽŪP konkrečiųjų, kompleksinio tikslo ir EIP tikslų įgyvendinimą.
5. EIP veiklos grupės inovacinio projekto partneriai turi turėti vienas kitą papildančių žinių ir (arba) patirties, susijusios su projekto tikslais.
6. Projekto dalyviai veikia jungtinės veiklos sutarties pagrindu.
7. Parama skiriama tik naujoms bendradarbiavimo formoms arba esamoms bendradarbiavimo formoms, jei pradedama nauja veikla.
8. EIP veiklos grupė įsipareigoja pademonstruoti įgyvendinto inovacinio projekto rezultatus ūkio lygmeniu ir viešinti apibendrintą informaciją apie savo planus ir įgyvendinto inovacinio projekto rezultatus, visų pirma per nacionalinį BŽŪP tinklą ir Europos BŽŪP tinklą, taip pat viso projekto metu per nemokamus informacijos viešinimo kanalus, kuriuos dažniausiai naudoja galutiniai vartotojai.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Intervencinei priemonei netaikoma Reglamento (ES) 2021/2116 65 straipsnio 1 dalyje nurodyta integruota administravimo ir kontrolės sistema (IAKS).

EIP veiklos grupės kuriasi pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 77 straipsnio 2 dalyje nustatytus reikalavimus. EIP veiklos grupė (pareiškėjas ir paramos gavėjas) turi laikytis bendrųjų įsipareigojimų, nustatytų Strateginio plano 4.7.3 dalyje.

Parama skiriama EIP veiklos grupės inovacinio plano rengimui ir EIP inovacinio projekto įgyvendinimui (EIP veiklos grupės bendradarbiavimo išlaidos, naujų inovatyvių produktų, procesų ir technologijų kūrimo išlaidos, išlaidos, susijusios su rezultatų sklaida). Tinkamų finansuoti išlaidų sąrašas bus nustatytas intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas

viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Nustatymo pagrindas

Paramos formos:

1. Patirtų išlaidų kompensavimas: parama skiriama EIP projektui įgyvendinti ir mokama kompensuojant patirtas išlaidas.
2. Fiksuotieji vieneto įkainiai: dalis patirtų išlaidų (darbo užmokestis projektą įgyvendinantiems asmenims ir kt.) bus kompensuojamos taikant fiksuotuosius įkainius. Ši praktika leis supaprastinti dalies projekto išlaidų apskaičiavimą, padės tiksliau planuoti būsimas išlaidas, taip pat sumažins administracinę naštą paramos gavėjams bei Mokėjimo agentūrai, atsiskaitant už projekto lėšų panaudojimą ir dokumentų patikrą.
3. Fiksuotosios sumos: inovacinio projekto planui parengti ir kt. išlaidos bus apmokamos taikant fiksuotąją sumą.
4. Fiksuotoji norma: dalis patirtų išlaidų (bendradarbiavimo, projektų rezultatų sklaidos išlaidos, darbo užmokestis projektą administruojantiems asmenims ir kt.) bus apmokamos taikant fiksuotąją normą.

Parama EIP veiklos grupės planui parengti, EIP veiklos grupės bendradarbiavimo išlaidoms ir inovaciniam projektui įgyvendinti skiriama kaip bendra suma.

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

1. Paramos intensyvumas:

1.1. EIP veiklos grupės **bendradarbiavimo išlaidoms**, kurios patiriamos inovacinio projekto plano rengimo ir jo įgyvendinimo metu, paramos intensyvumas yra 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų. EIP veiklos grupės, vienijančios konsultantus, mokslininkus ir ūkininkus yra ypač svarbus ŽŪŽIS elementas, didinantis ūkininkų prieinamumą prie žinių ir inovacijų sklaidos žemės ūkyje, taip pat skatinantis konsultantus naudotis moksliniais tyrimais bei inovacijomis, ir didinantis inovacijų diegimą ūkiuose. Todėl, siekiant paskatinti potencialius pareiškėjus kurti veiklos grupes ir įgyvendinti EIP projektus, išlaikoma galimybė paramos gavėjams kreiptis dėl 100 proc. dydžio finansavimo intensyvumo nustatytoms išlaidoms;

1.2. investicijoms, susijusioms su **inovacinio projekto įgyvendinimu**, paramos intensyvumas yra nuo 20 iki 80 proc. (išskyrus atvejus, kai pareiškėjas prašo ar sutinka dėl mažesnio paramos intensyvumo taikymo).

2. Didžiausia paramos **inovacinio projekto planui** parengti vertė – 3 000 EUR.

3. Didžiausia paramos **inovacinio projekto įgyvendinimui** vertė – 200 000 EUR.

Papildomas paaiškinimas

Skaičiavimo metodai

Vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83 straipsnio 2 dalimi fiksuotuosius įkainius nustato nepriklausoma įstaiga, atrinkta viešųjų pirkimų būdu.

Fiksuotasis įkainis. Europos Komisijos parengtos Supaprastinto išlaidų apmokėjimo gairės^[1] numato, kad, jei panašaus pobūdžio veiksams ir tam tikro tipo paramos gavėjui jau yra nustatytas supaprastintas

išlaidų apmokėjimas, tai nustatytą supaprastintų išlaidų apmokėjimo metodą ir rezultatus galima tiesiogiai panaudoti. Planuojama fiksuotuosius vieneto įkainius taikyti projektą įgyvendinančių asmenų darbo užmokesčio ir kt. išlaidoms.

Fiksuotoji suma EIP projekto planui parengti. Didžiausia paramos suma EIP projekto planui parengti yra 3 tūkst. EUR – išlaikoma suma, taikyta apmokant analogiškas veiklas, vykdytas 2014–2020 m. finansiniu laikotarpiu.

Fiksuotoji norma. Dalis patirtų išlaidų (bendradarbiavimo, projektų rezultatų sklaidos išlaidos, atlygis projektą administruojantiems asmenims ir kt.) bus apmokamos taikant fiksuotąją normą.

[1] Prieiga per internetą:
https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/thefunds/fin_inst/pdf/simpl_cost_lt.pdf

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

Paaškinimas dėl paramos veiksmų, kuriems netaikomas SESV 42 straipsnis

Projekto dalyviams, kurie nevykdo pirminės žemės ūkio produktų gamybos, žemės ūkio produktų perdirbimo į kitus žemės ūkio produktus bei šių produktų rinkodaros (prekybos), taikomi nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos teikimo reikalavimai.

Valstybės pagalbos priemonės, kuri naudojama patvirtinimui, rūšis:

Pranešimas Bendrasis bendrosios išimties reglamentas Žemės ūkio bendrosios išimties reglamentas *de minimis*

Papildoma informacija:

Valstybė narė dar nepasirinko priemonės (-ų) ir nurodė alternatyvas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki pasirinktos priemonės patvirtinimo įsigaliojimo dienos. Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, tačiau patvirtinimas dar nebuvo gautas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki patvirtinimo įsigaliojimo dienos.

Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, buvo gautas patvirtinimas, nurodytas valstybės pagalbos bylos numeris pranešime pagal BBIR arba ŽŪBIR.

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Netaikoma

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 2 dalis

Paaškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 2 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), kuri nedaro prekybą iškraipiančio poveikio ar poveikio gamybai. Intervencinės priemonės naudos gavėjai (paramos gavėjai) yra EIP veiklos grupės, o ne žemės ūkio produkcijos gamintojai ar perdirbėjai.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(3)(b) - Išmokos pagal 70 straipsnį, išmokos pagal 72 straipsnį, parama 73 straipsnyje nurodytoms negamybinėms investicijoms, parama EIP veiklos	80,00%	20,00%	80,00%

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
	grupių vykdomiems projektams pagal 77 straipsnio 1 dalies a punktą ir LEADER iniciatyvai pagal 77 straipsnio 1 dalies b punktą			

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP22eip - EIP inovacinio projekto suma	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Vidutinė		R.1; R.2; R.28; R.3	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP22eip - EIP inovacinio projekto suma

Paramos vieneto kaina skaičiuojama, atsižvelgiant į 2014–2020 m. KPP įgyvendinimo patirtį, į poreikį didinti žinių ir inovacijų sklaidą žemės ūkyje ir į nagrinėjamų temų įvairovę.

Siekiant nustatyti lėšų poreikį inovacinio projekto planui parengti, buvo įvertinti panašių projektų, įgyvendintų pagal ERPF priemonę Nr. 01.2.1-MITA-T-851 „Inočekiai“, turinys ir reikalavimai. Pagal minėtą priemonę lėšos skiriamos techninių galimybių studijoms vykdomiems MTEP darbams ar planuojamiems vykdyti MTEP darbams atlikti. Skiriamos finansavimo suma vidutiniškai siekia 17 014 EUR (7 305 EUR, kai projektą vykdo pradedantysis inovatorius arba 26 722 EUR, kai ją vykdo brandusis inovatorius^[1]).

Tačiau, atsižvelgiant į poreikį didinti žinių ir inovacijų sklaidą žemės ūkyje, taip pat į iš esmės nesikeičiančius turinio reikalavimus projektui, išlaikoma dabartinė galimybių studijoms taikoma 3 tūkst. EUR dydžio didžiausia paramos suma EIP inovacinio projekto planui parengti.

EIP projektų vidutinė vertė nustatyta, atsižvelgiant į analogiškų projektų, finansuotų 2014–2020 m. BŽŪP lėšomis, taip pat atsižvelgta į panašių projektų, finansuotų Europos regioninės plėtros fondo lėšomis, įgyvendinimo patirtį. Pagal priemonę „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ įgyvendintų projektų vidutinė vertė yra 238 tūkst. EUR (2015 m. paramos suma siekė net 600 tūkst. EUR vienam EIP, tačiau toks paramos panaudojimas nebuvo efektyvus ir galiausiai paramą administruojančios institucijos ją vis mažino, kol buvo pasiekta 200 tūkst. EUR suma vienam EIP projektui).

Projektų, kuriais buvo skatinama MTEP ne mokslo ir studijų institucijose, finansuotų Europos regioninės plėtros fondo lėšomis pagal priemonę Nr. J05-LVPA-K „Intelektas. Bendri mokslo–verslo projektai“ vidutinė vertė (atsižvelgus į sutaupymus) siekia 414 tūkst. EUR (mediana – 320 tūkst. EUR). Projektų, kuriais skatinamos investicijos į švaresnės gamybos inovacijas, kuriose taikomi racionalių išteklių naudojimo ir taršos prevencijos metodai (pavyzdžiui, proceso modernizavimas (optimizavimas) siekiant sumažinti neigiamą poveikį aplinkai ir (ar) tausoti gamtos išteklius, beatliekinė gamyba, atliekų pakartotinis naudojimas ir (ar) perdirbimas, atliekamos šilumos panaudojimas), finansuotų Europos regioninės plėtros fondo lėšomis pagal priemonę Nr. 03.3.2-LVPA-K-837 „Ecoinovacijos LT“ vidutinė vertė (atsižvelgus į sutaupymus) siekia 204 tūkst. EUR (mediana – 117 tūkst. EUR).

Atsižvelgiant į poreikį didinti žinių ir inovacijų sklaidą žemės ūkyje, **išlaikoma dabartinė projektams taikoma 200 tūkst. EUR dydžio didžiausia paramos suma.**

^[1] Priemonės Nr. 01.2.1-MITA-T-851 „Inočekiai“ projektų finansavimo sąlygų apraše nustatyta, kad pradedantysis inovatorius – pareiškėjas, paraiškos registravimo įgyvendinančiojoje institucijoje dieną vykdamas veiklą ne ilgiau kaip 1 metus, kurio veiklos pajamos nuo veiklos registravimo dienos iki paraiškos pateikimo yra ne mažesnės kaip 3 000 Eur, arba neturintis patirties MTEP srityje (t. y. neįgyvendino MTEP projektų ir (ar) nevykdė MTEP veiklų) ir jo metinės veiklos pajamos per paskutinius finansinius metus iki paraiškos pateikimo yra ne mažesnės kaip 3 000 Eur. Brandusis inovatorius – pareiškėjas, paraiškos registravimo įgyvendinančiojoje institucijoje dieną vykdamas veiklą daugiau kaip 1 metus, turintis patirties MTEP srityje (per paskutinius 3 metus yra vykdęs vieną ar daugiau MTEP projektų ir jo metinės veiklos pajamos per paskutinius finansinius metus iki paraiškos pateikimo yra ne mažesnės kaip 10

000 Eur.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP22eip - EIP inovacinio projekto suma (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.1 (vienetas: Projektai)	0,00	3,00	5,00	7,00	9,00	9,00	7,00	Suma: 40,00 Didžiausia suma: 9,00
IŠ VISO	O.1 (vienetas: Projektai)	0,00	3,00	5,00	7,00	9,00	9,00	7,00	Suma: 40,00 Didžiausia suma: 9,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	523 715,00	1 084 557,00	1 597 932,00	1 597 932,00	1 597 932,00	1 597 932,00	8 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurai)	0,00	439 920,60	911 027,88	1 342 262,88	1 342 262,88	1 342 262,88	1 342 262,88	6 720 000,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								

	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sajungos įnašas EUR)								
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

KP26Tks - Tęstiniai įsipareigojimai – Žemės ir maisto produktų kokybės sistemos

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP26Tks
Intervencijos pavadinimas	Tęstiniai įsipareigojimai – Žemės ir maisto produktų kokybės sistemos
Priemonės rūšis	COOP(77) - Bendradarbiavimas
Bendrasis produkto rodiklis	O.29. Paramos gavėjų, gaunančių paramą, skirtą oficialiose kokybės sistemose dalyvauti, skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Ne Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO3 Gerinti ūkininko padėtį vertės grandinėje

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
c.4	Skatinti ūkio subjektus gaminti aukštesnės pridėtinės vertės produkciją	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.10 Ūkių, dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose gamintojų grupėse, gamintojų organizacijose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir kokybės sistemose, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Nauju laikotarpiu intervencinė priemonė neįgyvendinama, tęsiami mokėjimai už ankstesniu programavimo laikotarpiu prisiimtus įsipareigojimus.

Pagal šią priemonę remiami pirmą kartą į žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemas (toliau – kokybės sistemos) įsijungę ūkininkai ar jų grupės.

Intervencinė priemonė skirta skatinti didesnės pridėtinės vertės ir geresnės kokybės žemės ūkio produktų gamybą, pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimą bei tausų išteklių naudojimą ir valdymą.

Kokybės sistemose dalyvaujantys ūkininkai prisiėmė papildomus įsipareigojimus, kurių įgyvendinimas sąlygoja didesnę gaminamos produkcijos pridėtinę vertę bei prisideda prie tvaraus ir atsakingo išteklių valdymo. Siekiant paskatinti ūkininkus aktyviai jungtis prie kokybės sistemų, skiriama parama, kuri pirmaisiais dalyvavimo jose metais kompensuoja papildomas su dalyvavimu kokybės sistemoje susijusias išlaidas. Didėjant kokybės sistemose dalyvaujančių ūkininkų skaičiui, taip pat populiarinami aukštos

kokybės vietinės rinkos produktai ir plėtojamos trumpo tiekimo grandinės.

Tinkamumo sąlygos ir reikalavimai:

1. Pareiškėjas ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos 8.1.2 papunktyje.
2. Pareiškėjas atitinka Reglamento (ES) 1307/2013 9 straipsnio reikalavimus, kaip taikoma valstybėje narėje.
3. Parama teikiama pareiškėjams, dalyvaujantiems vienoje iš šių kokybės sistemų:
  - 3.1. Ekologiškų žemės ūkio ir maisto produktų (toliau – ekologiškų produktų) gamybos sistemoje, nustatytoje Tarybos reglamentu (EB) Nr. 834/2007 (nuo 2021 m. sausio 1 d. – 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2018/848 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007);
  - 3.2. ES kokybės sistemoje, nustatytoje Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1151/2012;
  - 3.3. Nacionaliniu lygiu pripažintoje maisto kokybės sistemoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. lapkričio 29 d. įsakymu Nr. 3D-524 „Dėl nacionalinės žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ arba Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2022 m. gegužės 20 d. įsakymu Nr. 3D-351 „Dėl Nacionalinės maisto kokybės sistemos taisyklių patvirtinimo ir kai kurių žemės ūkio ministro įsakymų pripažinimo netekusiais galios“).
4. Parama teikiama ūkininkams ar jų grupėms, kokybės sistemose dalyvaujantiems pirmą kartą.
5. Pareiškėjų, dalyvujančių ekologiškų produktų gamybos arba nacionalinėje maisto kokybės sistemoje, gaminama produkcija ir jos gamybos procesas turi būti sertifikuotas nepriklausomos sertifikavimo įstaigos.
6. Pareiškėjų, dalyvujančių ES saugomas nuorodas turinčių produktų gamybos kokybės sistemose, gaminamų produktų pavadinimai kaip Saugomos kilmės vietos nuorodos, Saugomos geografinės nuorodos arba Garantuoti tradiciniai gaminiai turi būti įregistruoti viename iš ES registrų ir įtraukti į duomenų sistemą adresu <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html>.
7. Parama teikiama nacionalinės maisto kokybės sistemos dalyviams, gaminantiems arba auginantiems Sutarties dėl ES veikimo I priede išvardytus, tiesiogiai žmonėms vartoti skirtus žemės ūkio ir maisto produktus (išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus), ir kitus maisto produktus, atitinkančius Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. birželio 4 d. įsakymu Nr. 3D-308 „Dėl pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų produktų specifikacijų patvirtinimo“ arba Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2022 m. gegužės 20 d. įsakymu Nr. 3D-351 „Dėl Nacionalinės maisto kokybės sistemų taisyklių patvirtinimo ir kai kurių žemės ūkio ministro įsakymų pripažinimo netekusiais galios“ patvirtintus reikalavimus.

Tinkamos finansuoti išlaidos:

- 1) Dalyvavimo kokybės sistemoje pradžios išlaidos;
- 2) Metinis įnašas už dalyvavimą kokybės sistemose;
- 3) Išlaidos patikroms, reikalingoms atitikčiai kokybės sistemos reikalavimams patikrinti.

Parama teikiama ne ilgiau kaip 5 metus.

Neremiami Kokybiškų žemės ūkio ir maisto produktų sertifikavimo išlaidos, tiems pareiškėjams, kurie dalyvauja Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veikloje „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“ arba priemonėje „Ekologinis ūkininkavimas“.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Ūkininkai ar jų grupės, gaminantys:

1. ekologiškus produktus;
2. ES lygmeniu pripažintus produktus su saugoma kilmės vietos nuoroda, saugoma geografinė nuoroda

arba garantuotu tradiciniu gaminiu;

3. žemės ūkio ir maisto produktus, pripažintus pagal nacionalinės maisto kokybės sistemos reikalavimus.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Ne IAKS priemonė.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Parama teikiama ne ilgiau kaip 5 metus. Didžiausia galima viešosios paramos suma vienai žemės ūkio valdai per metus:

- Ekologiškų produktų gamybos sistemos, nustatytos Tarybos reglamentu (EB) Nr. 834/2007 (nuo 2021 m. sausio 1 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 2018/848), dalyviams – 2 998 Eur;

- ES kokybės sistemų, nustatytų Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1151/2012, dalyviams – 2 776 Eur;

- Nacionaliniu lygmeniu pripažintos maisto kokybės sistemos dalyviams – 2 895 Eur.

Papildomas paaiškinimas

Paramos suma apskaičiuojama remiantis fiksuotomis išlaidomis, susijusiomis su ūkininkų ar jų grupių dalyvavimu remiamose kokybės sistemose. Fiksuotoms išlaidoms priskiriama: dalyvavimo kokybės sistemoje pradžios išlaidos, metinis įnašas už dalyvavimą kokybės sistemose bei išlaidos patikroms, reikalingoms atitikčiai kokybės sistemos reikalavimams patikrinti. Skaičiuojant paramos sumą visų kokybės sistemų dalyviams įskaičiuotos išlaidos tik toms patikroms, kurios susijusios su produkcijos perdirbimu. Siekiant palengvinti paramos administravimą ir atsižvelgiant į tai, kad apskaičiuota paramos suma ženkliau skiriasi tik tarp atskirų kokybės sistemų (*ne tarp atskirų, pagal jų reikalavimus gaminamų produktų*), nustatant paramos sumą, priemonėje dalyvaujantiems tam tikrų kokybės sistemų dalyviams, pasirinkta mažiausia pagal tam tikrą kokybės sistemą apskaičiuota paramos suma, ir ji, pagal produktų rūšis, nediferencijuojama.

Apskaičiuoti fiksuoti paramos dydžiai atitinka Reglamento 1305/2013 62 straipsnio 2 dalies nuostatas. Skaičiavimus atliko ir jų pagrįstumą patvirtina nepriklausoma nuo VI įstaiga – Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį
Netaikoma

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 11 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 11 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), kuri nedaro prekybos iškraipiančio poveikio ar poveikio gamybai.
---

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(2)(d) - Kiti regionai	43,00%	20,00%	43,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP26Tks1 - Ekologiškų produktų gamybos sistemos dalyviams	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.10	Taip
KP26Tks2 - ES kokybės sistemų dalyviams	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.10	Taip
KP26Tks3 - Nacionaliniu lygmeniu pripažintos maisto kokybės sistemos dalyviams	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.10	Taip

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP26Tks1 - Ekologiškų produktų gamybos sistemos dalyviams

Kadangi intervencinė priemonė yra tęstinė ir naujuoju laikotarpiu (2023–2027 m.) paraiškos pagal priemonę nebus renkamos, paramos vieneto sumos apskaičiuotos atsižvelgiant į NMA prognozuojamą (preliminarų) Strateginio plano lėšų poreikį paramos išmokėjimui finansiniais metais vykdant KPP 2014–2020 m. tęstinius įsipareigojimus. Lėšų poreikis buvo nustatytas bendrai visai intervencinei priemonei (neiškirstant pagal atskiras kokybės sistemas) atsižvelgiant į:

- 1) istorinius KPP 2014–2020 m. priemonės M03 „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ duomenis – pagal visas kokybės sistemas kasmet išmokamą vidutinę paramos sumą;
- 2) didžiausią galimą paramos sumą vienam paramos gavėjui per metus pagal atskiras kokybės sistemas;
- 3) tai, kad paraiškos pagal priemonę renkamos ir 2022 m., todėl prognozės rengimo metu nėra žinomas galutinis paramos gavėjų skaičius.

Poreikis finansuoti KPP 2014–2020 m. tęstinius įsipareigojimus pagal intervencinę priemonę iš strateginio plano lėšų planuojamas nuo 2026 m.

Atsižvelgiant į tai, kad 2026 m. pagal intervencinę priemonę (ekologiškų produktų gamybos sistemą ir NKP kokybės sistemą) planuojama paremti 40 paramos gavėjų ir jiems numatytas lėšų poreikis yra 118 000 Eur, paramos vieneto suma (vidutinė paramos suma vienam paramos gavėjui) yra 2 950 Eur, o 2027 m. iš jų planuojama paremti likusius 29 paramos gavėjus ir jiems numatytas lėšų poreikis yra 82 000 Eur, paramos vieneto suma yra 2 828 Eur. 2022 m. gegužės mėn. duomenimis 16 proc. (20 iš 123) paramos gavėjų paramą gauna pagal ekologiškų produktų gamybos sistemą, todėl planuojama, kad 2026–2027 m. paramą gaus 6 pareiškėjai, dalyvaujantys ekologiškų produktų gamybos sistemoje.

KP26Tks2 - ES kokybės sistemų dalyviams

Kadangi intervencinė priemonė yra tęstinė ir naujuoju laikotarpiu paraiškos pagal priemonę nebus renkamos, paramos vieneto sumos apskaičiuotos

atsižvelgiant į NMA prognozuojamą (preliminarų) Strateginio plano lėšų poreikį paramos išmokėjimui finansiniais metais vykdant KPP 2014–2020 tęstinius įsipareigojimus. Lėšų poreikis buvo nustatytas bendrai visai intervencinei priemonei (neiškirstant pagal atskiras kokybės sistemas) atsižvelgiant į:

- 1) istorinius KPP 2014–2020 m. priemonės M03 „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ duomenis – pagal visas kokybės sistemas kasmet išmokamą vidutinę paramos sumą.
- 2) didžiausią galimą paramos sumą vienam paramos gavėjui per metus pagal atskiras kokybės sistemas;
- 3) tai, kad paraiškos pagal priemonę renkamos ir 2022 m., todėl prognozės rengimo metu nėra žinomas galutinis paramos gavėjų skaičius.

Poreikis finansuoti KPP 2014–2020 m. tęstinius įsipareigojimus pagal intervencinę priemonę iš strateginio plano lėšų planuojamas nuo 2026 m. Atkreiptinas dėmesys, kad, 2022 m. gegužės mėn. duomenimis, nėra paramos gavėjų, gaunančių paramą pagal ES pripažintų produktų kokybės sistemas, todėl šios intervencinės priemonės aprašymo 13 dalyje lėšų poreikis ir paramos gavėjų skaičius (O.29) šiuo metu yra 0. Atsižvelgiant į tai, kad paraiškos pagal priemonę bus renkamos iki 2022 m. pabaigos, dar tikimasi sulaukti naujų paramos gavėjų.

KP26Tks3 - Nacionaliniu lygmeniu pripažintos maisto kokybės sistemos dalyviams

Kadangi intervencinė priemonė yra tęstinė ir naujuoju laikotarpiu paraiškos pagal priemonę nebus renkamos, paramos vieneto sumos apskaičiuotos atsižvelgiant į NMA prognozuojamą (preliminarų) Strateginio plano lėšų poreikį paramos išmokėjimui finansiniais metais vykdant KPP 2014–2020 m. tęstinius įsipareigojimus. Lėšų poreikis buvo nustatytas bendrai visai intervencinei priemonei (neiškirstant pagal atskiras kokybės sistemas) atsižvelgiant į:

- 1) istorinius KPP 2014–2020 m. priemonės M03 „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ duomenis – pagal visas kokybės sistemas kasmet išmokamą vidutinę paramos sumą;
- 2) didžiausią galimą paramos sumą vienam paramos gavėjui per metus pagal atskiras kokybės sistemas;
- 3) tai, kad paraiškos pagal priemonę renkamos ir 2022 m., todėl prognozės rengimo metu nėra žinomas galutinis paramos gavėjų skaičius.

Poreikis finansuoti KPP 2014–2020 m. tęstinius įsipareigojimus pagal intervencinę priemonę iš strateginio plano lėšų planuojamas nuo 2026 m.

Atsižvelgiant į tai, kad 2026 m. pagal intervencinę priemonę (ekologiškų produktų gamybos sistemą ir NKP kokybės sistemą) planuojama paremti 40 paramos gavėjų ir jiems numatytas lėšų poreikis yra 118 000 Eur, paramos vieneto suma (vidutinė paramos suma vienam paramos gavėjui) yra 2950 Eur, o 2027 m. iš jų planuojama paremti likusius 29 paramos gavėjus ir jiems numatytas lėšų poreikis yra 82 000 Eur, paramos vieneto suma yra 2828 Eur. 2022 m. gegužės mėn. duomenimis 84 proc. (103 iš 123) paramos gavėjų paramą gauna pagal NKP kokybės sistemą, todėl planuojama, kad 2026–2027 m. paramą gaus 34 pareiškėjai, dalyvaujantys NKP kokybės sistemoje.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP26Tks1 - Ekologiškų produktų gamybos sistemos dalyviams (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)				2 950,00	2 827,60			

	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.29 (vienetas: Paramos gavėjai)				6,00	4,00			Suma: 10,00 Didžiausia suma: 6,00
KP26Tks2 - ES kokybės sistemų dalyviams (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)				2 950,00	2 827,60			
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.29 (vienetas: Paramos gavėjai)				0,00	0,00			Suma: 0,00 Didžiausia suma: 0,00
KP26Tks3 - Nacionaliniu lygmeniu pripažintos maisto kokybės sistemos dalyviams (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)				2 950,00	2 827,60			
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.29 (vienetas: Paramos gavėjai)				34,00	25,00			Suma: 59,00 Didžiausia suma: 34,00
IŠ VISO	O.29 (vienetas: Paramos gavėjai)				40,00	29,00			Suma: 69,00 Didžiausia suma: 40,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)				118 000,00	82 000,00			200 000,00

	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurai)				90 388,00	62 812,00			153 200,00
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)				118 000,00	82 000,00			200 000,00
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (Sajungos įnašas EUR)				90 388,00	62 812,00			153 200,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sajungos įnašas EUR)								

KP27Tgo - Tęstiniai įsipareigojimai - Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP27Tgo
Intervencijos pavadinimas	Tęstiniai įsipareigojimai - Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas
Priemonės rūšis	COOP(77) - Bendradarbiavimas
Bendrasis produkto rodiklis	O.28. Remiamų gamintojų grupių ir organizacijų skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Ne Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

SO3 Gerinti ūkininko padėtį vertės grandinėje

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
c.1	Skatinti ūkių bendradarbiavimą, įskaitant gamintojų organizacijų kūrimąsi	Vidutinis	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.10 Ūkių, dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose gamintojų grupėse, gamintojų organizacijose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir kokybės sistemose, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas – vykdyti tęstinius įsipareigojimus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ veiklos sritį „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas žemės ūkio sektoriuje“.

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programoje (toliau - KPP) ši intervencinė priemonė buvo skirta palengvinti gamintojų grupių (organizacijų) žemės ūkio sektoriuje įsisteigimą. Teisinis pagrindas - Reglamentas (ES) Nr. 1305/2013 27 straipsnis.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjas: juridinis asmuo, įregistruotas Juridinių asmenų registre ne anksčiau kaip 2014 m. sausio 1 d. ir sudarytas iš ne mažiau kaip 10 dalyvių (fizinį ir (ar) juridinių asmenų), kurio dalyviai ar dalyvių nariai užsiima žemės ūkio veikla, o jeigu dalyviai yra žemės ūkio kooperatinės bendrovės (kooperatyvai), tai jų iš narių supirktų produktų ir nariams parduotų prekių bei suteiktų paslaugų vertė turi būti didesnė kaip 50 proc. visų kooperatinės bendrovės (kooperatyvo) supirktų produktų ir visų parduotų prekių bei suteiktų paslaugų vertės, ir kuris atitinka tinkamumo reikalavimus bei verslo plano pagrindu

oficialiai pripažintas* gamintojų grupė ar organizacija.

* *Kompetentinga valdžios institucija dėl pripažinimo yra Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos (MA).*

Minimalūs reikalavimai verslo planui:

1. *verslo planas turi būti parengtas 5 (penkerių) metų trukmės laikotarpiui;*
2. *verslo plane turi būti nurodytos planuojamos vykdyti veiklos;*
3. *verslo plane turi būti nurodyta metinė atitinkamais veiklos metais numatytos parduoti produkcijos vertė;*
4. *verslo plane turi būti numatytos su verslo plano įgyvendinimu susijusios išlaidos.*

Tinkamumo kriterijai:

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos 8.1.2 papunktyje.
2. Pareiškėjas yra labai maža, maža arba vidutinė įmonė, kaip apibrėžta Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme.
3. Pareiškėjo verslo planas parengtas vykdyti tik Reglamento (ES) 1305/2013 27 straipsnio 1 dalyje nustatytas veiklas ir atitinka intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse nustatytus reikalavimus.
4. Pareiškėjas vykdo veiklą – Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede nurodytų produktų (išskyrus Reglamento (ES) Nr. 1379/2013 I priede išvardytus žvejybos ir akvakultūros produktus) prekybą ir (ar) rinkodarą.
5. Parama neteikiama tai naujai įsteigta gamintojų grupei (organizacijai), kurios bent vienas dalyvis yra ar buvo kitos gamintojų grupės (organizacijos), gaunančios ar gavusios paramą pagal šią intervencinę priemonę, dalyvis.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Investicinė parama teikiama kompensuojant gavėjo faktiškai patirtas tinkamas finansuoti išlaidas.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Pagal šią intervencinę priemonę finansuojamos išlaidos, susijusios su paramos gavėjo verslo plano įgyvendinimu.

KPP numatyta, kad parama mokama penkiomis kasmetinėmis išmokomis ne daugiau kaip už 5 (penkerių)

metų laikotarpį nuo gamintojų grupės (organizacijos) pripažinimo datos. Kiekvienos kasmetinės išmokos, skirtos 5 metų verslo planui įgyvendinti, suma apskaičiuojama pagal metinę parduotos produkcijos vertę ir tiems metams nustatytą procentinę dalį. Procentinė dalis yra mažėjanti.

Metinės išmokos dydis apskaičiuojamas pagal metinę parduotos produkcijos vertę. Išmokos dydis nuo metinės parduotos produkcijos vertės sudaro:

1. už pirmuosius metus – 10 procentų;
2. už antruosius metus – 9 procentus;
3. už trečiuosius metus – 8 procentus;
4. už ketvirtuosius metus – 7 procentus;
5. už penktuosius metus – 6 procentus.

Išmokos skaičiuojamos ir parama išmokama už pirmuosius, antruosius, trečiuosius, ketvirtuosius ir penktuosius veiklos (verslo plano įgyvendinimo) vykdymo metus pagal paramos gavėjo pateiktą mokėjimo prašymą.

Papildomas paaiškinimas

Papildomo paaiškinimo nėra.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Netaikoma

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 2 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 2 dalies nuostatas (Žalioji dėžė), kuri nedaro prekybos iškraipiančio poveikio ar poveikio gamybai. Intervencinės priemonės naudos gavėjai (paramos gavėjai) yra vaisių ir daržovių gamintojų organizacijos, o ne tiesioginiai paslaugos naudotojai ar galutiniai naudos gavėjai.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(2)(d) - Kiti regionai	43,00%	20,00%	43,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vienetų sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP27Tgo - Dotacija paramos gavėjui	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.10	Taip

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP27Tgo - Dotacija paramos gavėjui

Didžiausia galima paramos suma už vienerius veiklos (verslo plano įgyvendinimo) metus visais atvejais negali viršyti 100 000 eurų.

Parama yra proporcingai mažėjanti: parama už pirmuosius, antruosius, trečiuosius, ketvirtuosius ir penktuosius veiklos (verslo plano įgyvendinimo) metus neturi viršyti atitinkamai 10, 9, 8, 7 ir 6 procentų metinės parduotos produkcijos vertės tais metais.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP27Tgo - Dotacija paramos gavėjui (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurais)				100 000,00				
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.28 (vienetas: Paramos gavėjai)				1,00				Suma: 1,00 Didžiausia suma: 1,00
IŠ VISO	O.28 (vienetas: Paramos gavėjai)				1,00				Suma: 1,00 Didžiausia suma: 1,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurais)				100 000,00				100 000,00

	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurai)				76 600,00				76 600,00
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)				100 000,00				100 000,00
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (Sajungos įnašas EUR)				76 600,00				76 600,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sajungos įnašas EUR)								

KNOW(78) - Keitimasis žiniomis ir informacijos sklaida

KP23ppi - Parodomieji projektai ir informavimo veikla

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP23ppi
Intervencijos pavadinimas	Parodomieji projektai ir informavimo veikla
Priemonės rūšis	KNOW(78) - Keitimasis žiniomis ir informacijos sklaida
Bendrasis produkto rodiklis	O.33. Mokymų, konsultacijų ir informuotumo didinimo veiksmų arba vienetų, už kuriuos skiriama parama, skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Ne Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

XCO Horizontalusis tikslas – modernizuoti sektorių skatinant žemės ūkio ir kaimo vietovių žinias, inovacijas ir skaitmeninimą bei dalijimąsi jomis, taip pat skatinant jų diegimą

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
k.1	Didinti žinių ir inovacijų sklaidą žemės ūkyje	Neprioritetizuojama	Taip
k.3	Užtikrinti aukštą konsultantų kompetenciją ir jų teikiamų konsultacijų kokybę	Neprioritetizuojama	Taip
k.4	Mažinti skaitmeninę atskirtį žemės ūkyje ir kaimo vietovėse	Neprioritetizuojama	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.1 Asmenų, gaunančių naudą iš pagal BŽŪP remiamų konsultacijų, mokymų, keitimosi žiniomis arba dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupėse siekiant gerinti tvarius ekonominius, socialinius, aplinkosaugos, klimato srities ir efektyvaus išteklių naudojimo veiklos rezultatus, skaičius

R.2 Patarėjų, gaunančių paramą, kad jie būtų integruoti į žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemas (AKIS), skaičius

R.28 Asmenų, gaunančių naudą iš pagal BŽŪP remiamų konsultacijų, mokymų, keitimosi žiniomis arba dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupėse, kiek tai susiję su aplinkos / klimato srities veiklos rezultatais, skaičius

R.3 Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas – stiprinti žinių perteikimą, inovacijas ir skaitmeninimą žemės ūkyje, miškininkystėje, skatinant žemės ūkio veiklos subjektus keistis geriausia patirtimi įgauti naujų technologinių žinių ir įgūdžių, siekiant užtikrinti žemės ūkio veiklą gyvybingumą ir konkurencingumą.

Pagal intervencinę priemonę finansuojamų projektų įgyvendinimo metu ūkiuose realiomis sąlygomis demonstruojamos praktinės galimybės diegti inovacijas, jų praktinė nauda veiklos rezultatams. Tokiu būdu didinamas skirtingų žemės ūkio modernizavimo priemonių, metodų ir technologijų žinomumas ir sklaida tarp ūkininkų ir kitų žemės ūkio subjektų, sudaromos geresnės galimybės susipažinti su jų praktiniu pritaikomumu.

Skirtingai nuo ankstesniais finansavimo laikotarpiais įgyvendintų analogiškų projektų, parodomųjų projektų vykdytojai turės užtikrinti, kad projektų rezultatai būtų sistemingai prieinami visiems Žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemos (ŽŪŽIS) sistemos dalyviams.

Remiama veikla – inovatyvių parodomųjų bandymų (demonstracinių veiklų) rengimas ir vykdymas, informavimo veiklų (seminarų, lauko dienų ir kitų mokomųjų ir informacinių renginių) organizavimas.

Tinkamos projekto tikslinės grupės – žemės ūkio, maisto ūkio ir miškų ūkio veikla užsiimantys asmenys.

Atrankos principai – vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 79 straipsnio reikalavimais ir siekiant užtikrinti vienodų sąlygų taikymą visiems pareiškėjams, efektyvesnę finansinių išteklių naudojimą ir tikslingesnę paramos taikymą pagal intervencinės priemonės paskirtį, prioritetą bus teikiamas tiems pareiškėjams, kurie planuos parodomuosius projektus ir informavimo veiklas, susijusias su aukštos pridėtinės vertės žemės ūkio ir maisto žaliavų gamyba ir perdirbimu, teigiamu poveikiu aplinkai ir klimatui, tvaria gamyba, beatliekinių ir mažų atliekų technologijų taikymu, novatoriškų bioproduktų iš biožaliavų vystymu ir gamyba, trumposiomis maisto tiekimo grandinėmis, pažangių technologijų plėtra, skaitmeninimu bei vertinama, ar projekte pasiūlyti konkretūs veiksmai, kurie rodo, kad projektu prisidedama prie Europos žaliojo kurso žemės ūkio tikslų įgyvendinimo.

Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Papildomumas ir suderinamumas su kitomis intervencinėmis priemonėmis

Projektai, remiami taikant šią intervencinę priemonę bus grindžiami Žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemos aprašu, pateiktu Strateginio plano 8 dalyje ir bus su juo suderinti. Horizontalus intervencinės priemonės pobūdis ir sąveika su kitais BŽŪP konkrečiais tikslais atitinkamai sąlygoja demonstracinių ir informavimo renginių turinį bei intervencinės priemonės veiklų įgyvendinimą lygiagrečiai ir (ar) papildant kitas Strateginio plano intervencines priemones.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Tinkami pareiškėjai:

1. Mokslo ir studijų institucijos, mokymo ir konsultavimo įstaigos;
2. Kiti juridiniai asmenys, turintys teisę vykdyti formalųjį suaugusiųjų švietimą.

Tinkamumo finansuoti sąlygos:

1. Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3 dalyje;
2. Pareiškėjas turi būti juridinis asmuo;
3. Pareiškėjas teisės aktų nustatyta tvarka turi teisinį pagrindą užsiimti žinių perdavimo ir informavimo veiklomis, kurioms vykdyti yra skirtas projektas;
4. Pareiškėjas turi turėti pakankamai kompetencijų, žinių ir pajėgumų įgyvendinti projektą, skirtą parodomųjų veiklų rengimui ir vykdymui, informavimo veiklų organizavimui žemės ūkio, maisto ūkio, miškininkystės ar kaimo plėtros srityse, susijusiose su visais konkrečiais 9 BŽŪP tikslais;
5. Jeigu paraišką teikia konsultantas, iki paraiškos pateikimo dienos, jis turi būti ištrauktas iš konsultantų, teikiančių paslaugas žemės ūkiui, sąrašą.
6. Pareiškėjas išipareigoja teikti apibendrintą informaciją apie vykdomą parodomąjį bandymą

(demonstracines veiklas) ir įgyvendinto projekto rezultatus.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Intervencinei priemonei netaikoma Reglamento (ES) 2021/2116 65 straipsnio 1 dalyje nurodyta integruota administravimo ir kontrolės sistema (IAKS).

Pareiškėjas ir paramos gavėjas turi laikytis bendrųjų įsipareigojimų, nustatytų Strateginio plano 4.7.3 dalyje.

Parama skiriama parodomųjų bandymų rengimui ir vykdymui, informavimo veiklų organizavimui (darbo užmokestis projektą administruojantiems asmenims, lektoriams, patalpų, įrangos, transporto nuoma, kanceliarinės, ryšių, kelionių, transporto, aprūpinimo maistu išlaidos; parodomąjo bandymo metodikos parengimo, parodomąjo bandymo įrengimo ir vykdymo, informavimo renginių organizavimo, kitos veikloms ir projektams vykdyti būtinos išlaidos). Tinkamų finansuoti išlaidų sąrašas bus nustatytas intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Nustatymo pagrindas

Paramos forma

1. Patirtų išlaidų kompensavimas: parama skiriama parodomiesiems bandymams (demonstracinėms veikloms) rengti (įrengti ir vykdyti) ir informavimo veikloms organizuoti ir mokama kompensuojant patirtas išlaidas.

2. Fiksuotieji vieneto įkainiai: dalis patirtų išlaidų (darbo užmokestis lektoriams ir kt.) bus kompensuojamos taikant fiksuotuosius įkainius. Ši praktika leis supaprastinti dalies projekto išlaidų apskaičiavimą, padės tiksliau planuoti būsimas išlaidas, taip pat sumažins administracinę naštą paramos gavėjams bei Mokėjimo agentūrai atsiskaitant už projekto lėšų panaudojimą ir dokumentų patikrą.

3. Fiksuotoji norma: dalis patirtų išlaidų (projektą administruojantiems asmenims) bus apmokamos taikant fiksuotąją normą.

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Paramos intensyvumas – iki 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų.

Atlikta situacijos analizė rodo, kad būtina padidinti ūkininkų prieinamumą prie žinių ir inovacijų sklaidos žemės ūkyje. Todėl, siekiant paskatinti pareiškėjus įgyvendinti parodomuosius projektus, išlaikoma galimybė paramos gavėjams kreiptis iki 100 proc. dydžio finansavimo intensyvumo.

Papildomas paaiškinimas

Skaičiavimo metodai

Vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83 straipsnio 2 dalimi fiksuotuosius įkainius nustato nepriklausoma įstaiga, atrinkta viešųjų pirkimų būdu.

Naudotini fiksuotieji įkainiai. Europos Komisijos parengtos Supaprastinto išlaidų apmokėjimo gairės[1] numato, kad, jei panašaus pobūdžio veiksams ir tam tikro tipo paramos gavėjui jau yra nustatytas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, tai nustatytą supaprastintų išlaidų apmokėjimo metodą ir rezultatus galima tiesiogiai panaudoti. Įvertinus aktualius fiksuotųjų įkainių nustatymo tyrimus[2], fiksuotuosius įkainius planuojama taikyti šioms tipinėms projekto išlaidoms:

- projektą vykdančio personalo darbo užmokesčiui;
- lektorių darbo užmokesčiui;
- renginio (konferencijos, seminaro, susitikimo ir pan., skirto projekto rezultatams sukurti ar viešinti) organizavimo išlaidoms;
- dalyvių maitinimo, transporto išlaidoms.

[1] Prieiga per

internetą:https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/thefunds/fin_inst/pdf/simpl_cost_lt.pdf

[2] Supaprastinto išlaidų apmokėjimo tyrimų, taikomų įgyvendinant 2014–2020 m. periodo Europos Sąjungos struktūrinių fondų bendrai finansuojamus projektus, ir kurie taip pat gali būti taikomi, įgyvendinant BŽŪP lėšomis finansuojamus projektus, sąrašas pateikiamas čia: <https://www.esinvesticijos.lt/lt//dokumentai/supaprastinto-islaidu-apmokejimo-tyrimai?>

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip   Ne   Mišrus

Paaiškinimas dėl paramos veiksmų, kuriems netaikomas SESV 42 straipsnis

Projektų dalyviams, kurie nevykdo pirminės žemės ūkio produktų gamybos, žemės ūkio produktų perdirbimo į kitus žemės ūkio produktus bei šių produktų rinkodaros (prekybos), taikomi nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos teikimo reikalavimai.

Valstybės pagalbos priemonės, kuri naudojama patvirtinimui, rūšis:

Pranešimas   Bendrasis bendrosios išimties reglamentas   Žemės ūkio bendrosios išimties reglamentas   *de minimis*

Papildoma informacija:

Valstybė narė dar nepasirinko priemonės (-ų) ir nurodė alternatyvas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki pasirinktos priemonės patvirtinimo įsigaliojimo dienos.   Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, tačiau patvirtinimas dar nebuvo gautas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki patvirtinimo įsigaliojimo dienos.

Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, buvo gautas patvirtinimas, nurodytas valstybės pagalbos bylos numeris pranešime pagal BBIR arba ŽŪBIR.

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Netaikoma

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 2 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 2 dalies d punkto nuostatas (Žalioji dėžė), kuri nedaro prekybą iškraipančio poveikio ar poveikio gamybai. Intervencinės priemonės naudos gavėjai (paramos gavėjai) yra mokslo ir studijų institucijos, mokymo ir konsultavimo įstaigos, kiti juridiniai asmenys, turintys teisę vykdyti suaugusiųjų švietimą, o ne žemės ūkio produkcijos gamintojai ar perdirbėjai.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(2)(d) - Kiti regionai	43,00%	20,00%	43,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP23ppi - Paramos suma parodomajam projektui	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.1; R.2; R.28; R.3	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP23ppi - Paramos suma parodomajam projektui

Paramos vieneto sumos vertė nustatyta atsižvelgiant į istorinius paramos naudojimo duomenis ir mažėjančias priemonei skiriamų lėšų apimtis. Pagal 2014–2020 m. įgyvendintų analogiškų projektų statistinius duomenis, vidutinė projektų vertė siekė 139 tūkst. EUR. Siekiant įgyvendinti daugiau projektų ir pasiekti didesnės žinių sklaidos, mažinama didžiausia paramos projektui suma iki 100 tūkst. EUR ir išlaikoma galimybė paramos gavėjams kreiptis iki 100 proc. dydžio finansavimo intensyvumo.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP23ppi - Paramos suma parodomajam projektui (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.33 (vienetas: Veiksmi)	0,00	1,00	6,00	7,00	6,00	5,00	5,00	Suma: 30,00 Didžiausia suma: 7,00
IŠ VISO	O.33 (vienetas: Veiksmi)	0,00	1,00	6,00	7,00	6,00	5,00	5,00	Suma: 30,00 Didžiausia suma: 7,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	176 231,70	564 753,66	564 753,66	564 753,66	564 753,66	564 753,66	3 000 000,00

	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sajungos įnašas eurai)	0,00	134 993,45	432 601,31	432 601,31	432 601,31	432 601,31	432 601,31	2 298 000,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sajungos įnašas EUR)								

KP24mji - Mokymai ir įgūdžių įgijimas

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP24mji
Intervencijos pavadinimas	Mokymai ir įgūdžių įgijimas
Priemonės rūšis	KNOW(78) - Keitimasis žiniomis ir informacijos sklaida
Bendrasis produkto rodiklis	O.33. Mokymų, konsultacijų ir informuotumo didinimo veiksmų arba vienetų, už kuriuos skiriama parama, skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Ne Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

XCO Horizontalusis tikslas – modernizuoti sektorių skatinant žemės ūkio ir kaimo vietovių žinias, inovacijas ir skaitmeninimą bei dalijimąsi jomis, taip pat skatinant jų diegimą

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
k.1	Didinti žinių ir inovacijų sklaidą žemės ūkyje	Neprioritetizuojama	Taip
k.3	Užtikrinti aukštą konsultantų kompetenciją ir jų teikiamų konsultacijų kokybę	Neprioritetizuojama	Taip
k.4	Mažinti skaitmeninę atskirtį žemės ūkyje ir kaimo vietovėse	Neprioritetizuojama	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.1 Asmenų, gaunančių naudą iš pagal BŽŪP remiamų konsultacijų, mokymų, keitimosi žiniomis arba dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupėse siekiant gerinti tvarius ekonominius, socialinius, aplinkosaugos, klimato srities ir efektyvaus išteklių naudojimo veiklos rezultatus, skaičius

R.2 Patarėjų, gaunančių paramą, kad jie būtų integruoti į žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemas (AKIS), skaičius

R.28 Asmenų, gaunančių naudą iš pagal BŽŪP remiamų konsultacijų, mokymų, keitimosi žiniomis arba dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupėse, kiek tai susiję su aplinkos / klimato srities veiklos rezultatais, skaičius

R.3 Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas – stiprinti žinių perteikimą, inovacijas ir skaitmeninimą žemės ūkyje, siekiant užtikrinti žemės ūkio veiklų gyvybingumą ir konkurencingumą.

Siekiant tenkinti kompleksinio tikslo poreikį k.1 „Didinti žinių ir inovacijų sklaidą žemės ūkyje“ ir įgyvendinant Europos Komisijos rekomendaciją skatinti žinių plėtojimą ir srautus tarp jos dalyvių yra remiamas ūkininkų ir kitų paramos gavėjų kvalifikacijos kėlimas, naujų žinių įgijimas ir jų panaudojimas

praktikoje. Europos Komisija rekomendacijose Lietuvai yra pabrėžusi, kad būtina tobulinti įgūdžių ugdymo sistemą, todėl sprendžiant šias problemas numatoma gerinti mokymo sistemos bei mokymosi kokybę ir efektyvumą.

Siekiant didinti mokymo sistemos kokybę, veiksmingumą ir jos aktualumą rinkos ir pačių ūkininkų poreikių atžvilgiu, mokymai bus organizuojami atliepiančiam žemės ūkio ir kaimo plėtros raidos poreikius, padės įgyti specifinių žinių, reikalingų prisitaikyti prie kintančios aplinkos ir šiuolaikinių iššūkių, taip pat reaguojant į tikslus ir prioritetus, susijusius su Žaliuoju kursu, inovacijomis, skaitmenizavimu, pažangių technologijų plėtra ir pan.

Remiama veikla – mokymų organizavimas ir teikimas.

Mokymų tikslinės grupės: žemės ūkio, maisto ūkio ir miškų ūkio veikla užsiimantys asmenys.

Nepaisant to, kad mokymai yra būtini visoms nurodytoms tikslinėms grupėms, tačiau jie yra ypač svarbūs naujai besikuriantiems valdų valdytojams ir pradėjusiems ekologiškai ūkininkauti ar taikyti agrarinės aplinkosaugos, klimato, bioįvairovės priemones. Naujai pradėję ūkininkauti asmenys dažnai stokoja specifinių žinių, kurios leistų ūkininkauti našiau, efektyviau ir tvariau.

Taip pat atlikta SSGG analizė rodo, kad mokymai yra ypač svarbūs mažesnių žemės ūkių valdytojams, kuriuos reiktų aktyviau įtraukti į žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemą (ŽŪŽIS). Todėl ypatingas dėmesys bus skiriamas šioms **mokymų tikslinėms grupėms:** naujai besikuriantiems jaunesiems valdų valdytojams, naujai besikuriantiems kitiems (ne jaunesiems) valdų valdytojams, pradėjusiems ekologiškai ūkininkauti, planuojantiems taikyti agrarinės aplinkosaugos, klimato, bioįvairovės priemones, labai smulkių ir smulkių-vidutinių žemės ūkių valdytojams (kaip nustatyta intervencinėse priemonėse KP19sūp ir KP32svp).

Mokymo metodai

Atsižvelgiant į SSGG analizėje identifikuotus ūkininkų poreikius, susijusius su naujų mokymo metodų taikymu ir įvertinus Europos Komisijos rekomendaciją Lietuvai dėl įgūdžių ugdymo sistemos tobulinimo, planuojama įvairinti naudojamus mokymo metodus, įgyvendinti įvairių formų mokymus, įskaitant ir mokymo metodus, pagrįstus informacinių technologijų taikymu (e-mokymas ir nuotolinis mokymas), dalijimosi patirtimi grupių mokymais, ūkininkų keitimasis žiniomis ir jų perdavimas, praktinius mokymus, daugiau mokymams skirto laiko, priklausomai nuo dalyvių turimos patirties dėstomu klausimu, skirti situacijų analizei ir simuliacijai, individualioms ir grupinėms praktinėms užduotims, kurios padėtų susieti išgirstą informaciją su realiomis žemės ūkio veiklos subjektams aktualiomis problemomis).

Poreikių vertinimas

Imantis kitų priemonių mokymo sistemos trūkumams šalinti, vykdant numatytas mokymo veiklas bus siekiama užtikrinti paslaugų, atitinkančių tikslinių grupių poreikius, teikimą. Mokymo paslaugų gavėjų poreikių vertinimas bus atliekamas, apklausų, anketų, klausimynų pagalba, siekiant išsiaiškinti paslaugų gavėjų nuomonę apie jiems svarbias temas, mokymosi formas bei kitus poreikius. Taip pat konsultuojantis su asociacijomis ir atsižvelgiant į konsultantų pateiktus pasiūlymus. Grįžtamojo ryšio anketų vertinimas po suteiktų paslaugų taip pat leis įvertinti aktualius tikslinių grupių poreikius.

Mokymų temos

Tęsiamos didžiausio populiarumo 2014–2020 m. finansiniu laikotarpiu sulaukusios temos, taip pat jos papildomos naujomis temomis, atsižvelgiant į SSGG analizę, naujausias tendencijas, ūkininkų poreikius, pvz., rinkodara, elektroninė prekyba, rizikų valdymas, inovacijų diegimas, biologinis saugumas, gyvūnų sveikata ir gerovė, taip pat daugiau dėmesio skiriama aktualioms klausimams – Žaliojo kursas, tvarus ūkininkavimas. Atsižvelgiant į Europos Komisijos rekomendacijas dėl kaimo ir miesto pagrindinių skaitmeninių įgūdžių skirtumų šalinimo bei siekiant tenkinti kompleksinio tikslo poreikį k.4 „Mažinti skaitmeninę atskirtį žemės ūkyje ir kaimo vietovėse” ypatingas dėmesys skiriamas skaitmeninių įgūdžių

ugdymui ir tobulinimui.

Atrankos principai

Vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 79 straipsnio reikalavimais ir siekiant užtikrinti vienodų sąlygų taikymą visiems pareiškėjams, efektyvesnį finansinių išteklių panaudojimą, ir tikslingesnę paramos taikymą pagal intervencinės priemonės paskirtį, prioritetas bus teikiamas tiems pareiškėjams:

- kurių projektų veiklos tinkamai suplanuotos ir pagrįstos: aiškūs tikslai, užtikrintas veiklų nuoseklumas ir projekto loginė struktūra (pateiktas išsamus projekto ir jo veiklų aprašymas, pagrįstas suplanuotų veiklų tinkamumas išskeltiems tikslams pasiekti), pagrįsta projekto trukmė (projekto veiklų rezultatai gali būti pasiekti per numatytą projekto įgyvendinimo laikotarpį, pateiktas numatomo įgyventi projekto darbo planas (etapais), planuojami rezultatai). Suplanuotas tinkamas ir aiškus projektų veiklų koordinavimas;
- kurių projektų mokymo veiklose dalyvaus daugiau dalyvių;
- kurių lektoriai, numatantys vykdyti mokymus, turi aukštesnę kvalifikaciją ilgesnę žinių sklaidos ir (ar) pažangaus ūkininkavimo patirtį ir (ar) įgiję reikiamus įgūdžius ir gebėjimus, kurių pagalba mokymų poveikis tikslinėms grupėms būtų didesnis;
- mokymų temos bus susijusios su Europos Komisijos komunikatu „Europos žaliasis kursas“, agrarine aplinkosauga ir klimato kaita, žiedinės ekonomikos klausimais, rizikų valdymu, inovacijų diegimu, skaitmeninių įgūdžių ugdymu, gamybos procesų automatizavimu, robotizacijos ir kitų pažangių technologijų plėtra, taip pat mokymai, tose srityse, kuriose yra didžiausias tikslinių grupių žinių trūkumas ir poreikis.

Atrankos kriterijų sąrašas nustatomas intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklėse.

Papildomumas ir suderinamumas su kitomis intervencinėmis priemonėmis

Projektai, remiami taikant šią intervencinę priemonę, bus grindžiami Žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemos aprašu, pateiktu Strateginio plano 8 dalyje ir bus su juo suderinti. Horizontalus intervencinės priemonės pobūdis ir sąveika su kitais BŽŪP konkrečiais tikslais atitinkamai sąlygoja mokymų turinį bei intervencinės priemonės veiklų įgyvendinimą lygiagrečiai ir (ar) papildant kitas Strateginio plano intervencines priemones.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Paramos gavėjai – juridiniai asmenys, vykdančys mokymus, teikiantys paraišką individualiai ir (arba) su partneriu (-iais).

Projekto partneriai – asociacijos, vienijančios fizinius ir (ar) juridinius asmenis, užsiimančius žemės ūkio ir miškininkystės veikla.

Tinkamumo finansuoti sąlygos:

1. Pareiškėjas, partneris (-iai) ir (arba) projektas turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3 dalyje;
2. Pareiškėjas ir partneris (-iai) turi būti juridinis (-iai) asmuo (-ys);
3. Pareiškėjas teisės aktų nustatyta tvarka turi teisinį pagrindą užsiimti žinių perdavimo ir informavimo veiklomis, kurioms vykdyti yra skirtas projektas;
4. Pareiškėjas turi turėti tinkamą kompetenciją įgyvendinti projektą, tinkamus pajėgumus, įgūdžius ir pakankamus administravimo gebėjimus (pvz., kvalifikuotas lektorius, parengtas mokymo programų projektas, žinios apie įvairių formų mokymus, įskaitant ir mokymo metodus ir pan.);
5. Iki paraiškos pateikimo dienos, pareiškėjas su partneriu turi būti pasirašę ketinimo protokolą dėl jungtinės veiklos (partnerystės) sutarties, kurioje būtų nustatytos pareiškėjo bei partnerio tarpusavio teisės, pareigos bei atsakomybė įgyvendinant projektą (jei projektas įgyvendinamas su partneriu).
6. Dalyvavimas mokymuose turi būti patvirtintas pareiškėjo išduotu kompetencijos įgijimą patvirtinančiu dokumentu.

7. Jeigu paraišką teikia konsultavimo įstaiga, iki paraiškos pateikimo dienos, jos konsultantai turi būti įtraukti į konsultantų tinklą (sąrašą).

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Intervencinei priemonei netaikoma Reglamento (ES) 2021/2116 65 straipsnio 1 dalyje nurodyta integruota administravimo ir kontrolės sistema (IAKS).

Pareiškėjas ir paramos gavėjas turi laikytis bendrųjų įsipareigojimų nustatytą Strateginio plano 4.7.3 dalyje.

Parama teikiama mokymo paslaugoms organizuoti (darbo užmokestis projektą administruojantiems asmenims, lektoriams, patalpų, įrangos, transporto nuoma, kanceliarinės, ryšių, kelionių, transporto, dalyvių kelionių, transporto, aprūpinimo maistu ir nakvyne išlaidos, viešinimo išlaidos ir kitos mokymo kursams ir seminarams vykdyti būtinos išlaidos, ir kt.).

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Nustatymo pagrindas

Paramos forma

Mokymo išlaidoms apmokėti bus taikomi fiksuotieji įkainiai, kurie bus nustatyti vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83 str. 2 d.

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Paramos intensyvumas – iki 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų.

Tyrimai rodo, kad didžiausią poveikį mokymai ir konsultacijos turi, kai jomis naudojasi naujai besikuriantys (jaunieji ir kiti) valdų valdytojai. Todėl šioms ūkininkų grupėms reiktų sudaryti palankesnes sąlygas mokytis. Tačiau atlikta situacijos analizė rodo, kad būtina padidinti ūkininkų prieinamumą prie žinių ir inovacijų sklaidos žemės ūkyje, todėl išlaikoma galimybė visiems paramos gavėjams taikyti finansavimo intensyvumą iki 100 proc.

Papildomas paaiškinimas

Papildomas paaiškinimas neteikiamas.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

Paaiškinimas dėl paramos veiksmų, kuriems netaikomas SESV 42 straipsnis

Projektų dalyviams, kurie nevykdo pirminės žemės ūkio produktų gamybos, žemės ūkio produktų perdirbimo į kitus žemės ūkio produktus bei šių produktų rinkodaros (prekybos), t. y., kurių gaminamas galutinis produktas yra ne Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priedo produktas ir parama miškų

infrastruktūrai, taikomi nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos teikimo reikalavimai.

Valstybės pagalbos priemonės, kuri naudojama patvirtinimui, rūšis:

Pranešimas   Bendrasis bendrosios išimties reglamentas   Žemės ūkio bendrosios išimties reglamentas   *de minimis*

Papildoma informacija:

Valstybė narė dar nepasirinko priemonės (-ų) ir nurodė alternatyvas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki pasirinktos priemonės patvirtinimo įsigaliojimo dienos.   Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, tačiau patvirtinimas dar nebuvo gautas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki patvirtinimo įsigaliojimo dienos.

Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, buvo gautas patvirtinimas, nurodytas valstybės pagalbos bylos numeris pranešime pagal BBIR arba ŽŪBIR.

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Netaikoma

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 2 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 2 dalies c punkto nuostatas (Žalioji dėžė), kuri nedaro prekybos iškraipiančio poveikio ar poveikio gamybai. Intervencinės priemonės naudos gavėjai (paramos gavėjai) yra paslaugų teikėjai, o ne tiesioginiai paslaugos naudotojai ar galutiniai naudos gavėjai.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(2)(d) - Kiti regionai	43,00%	20,00%	43,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vienetų sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP24mįj - Paramos suma mokymo projektui	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.1; R.2; R.28; R.3	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP24mįj - Paramos suma mokymo projektui

Paramos vieneto kaina skaičiuojama atsižvelgiant į 2014–2020 m. KPP įgyvendinimo patirtį ir į didėjančius reikalavimus teikiamų paslaugų kokybei bei nagrinėjamų temų įvairovei. Projektų, finansuotų 2014–2020 m. KPP priemonės „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžių įgijimui“ lėšomis, įgyvendinimo patirtis rodo, kad vidutinė projektų vertė buvo beveik 152 tūkst. EUR. Atsižvelgiant į ribotą dalyvių pasitenkinimą suteiktų profesinio mokymo paslaugų kokybe, nustatoma paramos projektui suma – 150 tūkst. EUR, tačiau didesnis dėmesys kreipiamas į teikiamų paslaugų kokybę – peržiūrimos siūlomos mokymų temos, į šį procesą įtraukant asociacijas, vienijančias fizinius ir (ar) juridinius asmenis, užsiimančius žemės ūkio ir miškininkystės veikla, įvairinami mokymo metodai, griežtinami reikalavimai paslaugų teikėjams.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP24mįj - Paramos suma mokymo projektui (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	150 000,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.33 (vienetas: Veiksmai)	0,00	2,00	4,00	5,00	6,00	6,00	4,00	Suma: 27,00 Didžiausia suma: 6,00
IŠ VISO	O.33 (vienetas: Veiksmai)	0,00	2,00	4,00	5,00	6,00	6,00	4,00	Suma: 27,00 Didžiausia suma: 6,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	4 714,00	571 542,00	855 936,00	855 936,00	855 936,00	855 936,00	4 000 000,00

	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sjungos įnašas eurai)	0,00	3 610,92	437 801,16	655 646,98	655 646,98	655 646,98	655 646,98	3 064 000,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sjungos įnašas EUR)								

KP25kon - Konsultavimo paslaugos

Intervencinės priemonės kodas (VN)	KP25kon
Intervencijos pavadinimas	Konsultavimo paslaugos
Priemonės rūšis	KNOW(78) - Keitimasis žiniomis ir informacijos sklaida
Bendrasis produkto rodiklis	O.33. Mokymų, konsultacijų ir informuotumo didinimo veiksmų arba vienetų, už kuriuos skiriama parama, skaičius
Prisideda prie finansinio atskyrimo reikalavimo dėl	Kartų kaita: Ne Aplinka: Ne Ekologinės sistemos korekcijos mechanizmų sistema: PROGRAMA „LEADER“: Ne

1. Teritorinė taikymo sritis ir, jei aktualu, regioninis matmuo

Teritorinio taikymo sritis: **Nacionalinis**

Kodas	Aprašas
LT	Lietuva

Teritorinės taikymo srities aprašymas

Intervencinė priemonė taikoma Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. Susiję konkretūs tikslai, kompleksinis tikslas ir atitinkami sektorių tikslai

BŽŪP SPECIALUS TIKSLAS Kodas + Aprašymas *Rekomenduojami BŽŪP specifiniai šio tipo intervencijos tikslai pateikiami paryškintu šriftu

XCO Horizontalusis tikslas – modernizuoti sektorių skatinant žemės ūkio ir kaimo vietovių žinias, inovacijas ir skaitmeninimą bei dalijimąsi jomis, taip pat skatinant jų diegimą

3. Poreikis (-iai), kuriam (-iems) skiriama intervencinė priemonė

Kodas	Aprašas	Prioritetų nustatymas BŽŪP strateginio plano lygmeniu	Nagrinėjama BSP
k.1	Didinti žinių ir inovacijų sklaidą žemės ūkyje	Neprioritetizuojama	Taip
k.2	Didinti konsultavimo paslaugų formų įvairovę, geriau užtikrinti jų atitikimą ūkininkų poreikiams	Neprioritetizuojama	Taip
k.3	Užtikrinti aukštą konsultantų kompetenciją ir jų teikiamų konsultacijų kokybę	Neprioritetizuojama	Taip
k.4	Mažinti skaitmeninę atskirtį žemės ūkyje ir kaimo vietovėse	Neprioritetizuojama	Taip

4. Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)

REZULTATŲ RODIKLIAI Kodas + Aprašymas Rekomenduojami BŽŪP konkrečių šios intervencijos tikslų rezultatų rodikliai pateikiami paryškintu šriftu

R.1 Asmenų, gaunančių naudą iš pagal BŽŪP remiamų konsultacijų, mokymų, keitimosi žiniomis arba dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupėse siekiant gerinti tvarius ekonominius, socialinius, aplinkosaugos, klimato srities ir efektyvaus išteklių naudojimo veiklos rezultatus, skaičius

R.2 Patarėjų, gaunančių paramą, kad jie būtų integruoti į žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemas (AKIS), skaičius

R.28 Asmenų, gaunančių naudą iš pagal BŽŪP remiamų konsultacijų, mokymų, keitimosi žiniomis arba dalyvaujančių pagal BŽŪP remiamose Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupėse, kiek tai susiję su aplinkos / klimato srities veiklos rezultatais, skaičius

R.3 Ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis

5. Pasirinktas intervencinės priemonės modelis, reikalavimai ir tinkamumo finansuoti sąlygos

Apibūdinkite konkrečius intervencinės priemonės tikslus ir turinį, įskaitant aiškių tikslų nustatymą, atrankos principus, sąsajas su atitinkamais teisės aktais, papildomumą kitų abiejų ramsčių intervencinių priemonių / veiksmų grupių atžvilgiu ir kitą svarbią informaciją.

Intervencinės priemonės tikslas – padidinti konsultavimo paslaugų kokybę, įvairovę ir aktualumą ūkininkams ir kitiems paramos gavėjams, suteikti jiems reikiamą naujausią moksliniais tyrimais, pažangia patirtimi, inovacijomis pagrįstą informacinę ir konsultacinę paramą, padedančią suprasti, kaip ūkio ir

žemės valdymas siejasi su tam tikrais standartais ir reikalavimais, ypač dėl aplinkos bei klimato, taip pat konsultacijas, susijusias su rizikų valdymu, biologiniu saugumu, gyvūnų sveikata ir gerove, pažangiomis technologijomis, skaitmeninimu, inovacijomis ir kitais aktualiais klausimais.

Atsižvelgiant į kompleksinio tikslo poreikį k.1 „Didinti žinių ir inovacijų sklaidą žemės ūkyje“ intervencine priemone siekiama padidinti žemės ūkio, maisto ūkio ir (ar) miškų ūkio veiklos subjektų galimybes pasinaudoti konkurencingomis, naujausiomis žiniomis grįstomis individualiomis konsultavimo paslaugomis, kad žemės ūkio subjektai įgytų žinių, kurios reikalingos, pavyzdžiui, taikant beatliekes ir mažų atliekų technologijas, gaminant didelės pridėtinės vertės produktus iš biomasės, plėtojant verslo organizavimo formas, pagrįstas dalijimosi ekonomikos principais ir kt.

Atsižvelgiant į SSGG analizėje nustatytus ūkininkų poreikius, didesnis dėmesys skiriamas temų įvairovei. Žemės, maisto ir (ar) miškų ūkio veiklos subjektams bus pasiūlytos konsultavimo paslaugos, kurios padėtų spręsti aplinką tausojančių ir aukštesnę pridėtinę vertę kuriančių technologijų diegimo, veiklos įvairinimo, trumpų tiekimo grandinių organizavimo, klimato kaitos keliamus iššūkius, užtikrinti darnų ūkių valdymą, įskaitant ekonominius, aplinkos bei socialinius aspektus – visus klausimus, kurie gali prisidėti prie vieno ar kelių iš Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 6 straipsnyje nustatytų 9 konkrečių BŽŪP tikslų, kompleksinio tikslo ir Europos žaliojo kurso tikslų įgyvendinimo.

Remiama veikla – kvalifikuotos ir specializuotos individualios konsultacinės paslaugos.

Siekiant patenkinti k.2 poreikį „Geriau užtikrinti konsultavimo paslaugų atitikimą ūkininkų poreikiams“ teikiamos konsultacijos, kurių temos apima sritis, nurodytas Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 15 straipsnio 2 ir 4 dalyse ir konsultacijos, kurių temos bus nustatytos analizuojant naujus tikslinių grupių poreikius dėl aktualių konsultacijų tematikų.

Konsultavimo paslaugų gavėjų tikslinės grupės: ūkininkai, miškų valdytojai, EIP grupės susikūrimą ir inovacinį projektą planuojantys inicijuoti subjektai (pvz., ūkininkai / miškininkai, kooperatyvai ir kt.).

Atrankos kriterijų nustatymo principai

Vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 79 straipsnio reikalavimais ir siekiant užtikrinti vienodų sąlygų taikymą visiems pareiškėjams, efektyvesnį finansinių išteklių panaudojimą ir tikslingesnę paramos taikymą pagal intervencinės priemonės paskirtį ypatingas dėmesys skiriamas konsultantų kompetencijai, patirčiai ir gebėjimams teikti konsultacijas ir konsultantams, kurie yra specifinių sričių specialistai.

Konsultantų darbo organizavimas

Atsižvelgiant į Europos Komisijos rekomendaciją, kad žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemą reiktų labiau nukreipti į ūkininkų poreikius ir siekiant patenkinti poreikį k.2 „Didinti konsultavimo paslaugų formų įvairovę, geriau užtikrinti jų atitikimą ūkininkų poreikiams“ teikiant konsultavimo paslaugas (tiek tiesiogiai, tiek nuotoliniu būdu) turi būti užtikrintas individualių poreikių vertinimas, paslaugos turi būti susijusios su konkrečia konsultavimo paslaugų gavėjo situacija ir spręsti tik jam būdingas specifines problemas.

Siekiant tenkinti kompleksinio tikslo poreikius (k.1, k.2, k.3, k.4) ir įgyvendinti Europos Komisijos rekomendacijas geriau integruoti informaciją, žinias bei gerinti viešųjų ir privačių konsultantų ryšius, 2023–2027 m. laikotarpiu į konsultantų tinklą (sąrašą) pagal nustatytus atrankos kriterijus (kvalifikacinius reikalavimus), įskaitant Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 15 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatytus reikalavimus, įtraukiami viešieji ir privatieji nešališki konsultantai, turintys atitinkamas kompetencijas, patirtį, įgūdžius ir kvalifikaciją, kaip nustatyta Strateginio plano 8.3 dalyje.

Konkrečius konsultantus iš konsultantų tinklo pagal individualius poreikius renkasi ūkininkai, miškininkai ir kiti konsultavimo paslaugų gavėjai.

Poreikių vertinimas

Atsižvelgiant į poreikį k.2 „Didinti konsultavimo paslaugų formų įvairovę, geriau užtikrinti jų atitikimą ūkininkų poreikiams“ ir į Europos Komisijos rekomendaciją daugiau dėmesio skirti ūkininkų poreikiams, vykdant numatytas konsultavimo veiklas bus siekiama užtikrinti paslaugų, atitinkančių tikslinių grupių poreikius, teikimą. Konsultavimo paslaugų gavėjų poreikių vertinimas bus atliekamas apklausų, anketų, klausimynų pagalba, siekiant išsiaiškinti paslaugų gavėjų nuomonę apie jiems svarbias temas, paslaugų formas, kitus poreikius. Taip pat bus atsižvelgiama į asociacijų pateiktus pasiūlymus. Grįžtamojo ryšio anketų vertinimas po suteiktų konsultacinių paslaugų taip pat leis įvertinti aktualius tikslinių grupių poreikius.

Siekiant tenkinti poreikį k.2 „Didinti konsultavimo paslaugų formų įvairovę, geriau užtikrinti jų atitikimą ūkininkų poreikiams“ taikomi nauji konsultavimo būdai: mokymas iš patirties, pasitelkiant pažangiai ūkininkaujantį ūkius, interaktyvus konsultavimas nuotoliniu būdu, konsultacijos, teikiamos, kuriant temines grupes ir kt.

Papildomumas ir suderinamumas su kitomis intervencinėmis priemonėmis

Projektai, remiami taikant šią intervencinę priemonę bus grindžiami Žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemos (ŽŪŽIS) aprašu, pateiktu Strateginio plano 8 dalyje ir bus su juo suderinti. Horizontalus intervencinės priemonės pobūdis ir sąveika su kitais BŽŪP konkrečiais tikslais atitinkamai sąlygoja konsultacijų turinį bei intervencinės priemonės veiklą įgyvendinimą lygiagrečiai ir (ar) papildant kitas Strateginio plano intervencines priemones.

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančius paramos gavėjus ir konkrečius su paramos gavėju ir plotu susijusius tinkamumo kriterijus

Tinkami pareiškėjai:

1. Konsultavimo paslaugas teikiantys ūkio subjektai (fiziniai arba juridiniai asmenys) arba jų grupės, veikiančios jungtinės veiklos sutarties pagrindais;
2. Asociacijos, vienijančios fizinius ir (ar) juridinius asmenis, užsiimančius žemės ūkio ir miškininkystės veikla;
3. Pripažinti žemės ūkio kooperatyvai ir žemės ūkio kooperatyvų asociacijos.

Tinkamumo kriterijai:

1. Konsultantas (juridinis ir (ar) fizinis asmuo) turi atitikti bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Strateginio plano 4.7.3 dalyje.
2. Konsultantas yra pajėgus tinkamai ir laiku įgyvendinti teikiamą projektą ir atitinka jam keliamus reikalavimus:
  - 2.1. turi teisę teikti konsultavimo paslaugas, t. y. viena iš įstaigos veiklos sričių turi būti konsultavimas (taikoma tik juridiniam asmeniui);
  - 2.2. turi turėti pakankamą išsilavinimą ar patirtį srityje (-se) , pagal kurią (-ias) numato teikti konsultavimo paslaugas;
  - 2.3. yra integruotas į žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemą ir nuolat kelia savo kvalifikaciją;
  - 2.4. yra užtikrintas paslaugas teikiančio asmens patikimumas (pvz., įvykdyti įsipareigojimai, susiję su mokesčiais, negali būti įvykdyto rimto profesinio pažeidimo, turėti tinkamų išteklių konsultavimo paslaugoms teikti ir pan.);
  - 2.5. vykdydamas konsultavimo veiklą, turi būti nepriklausomas, nešališkas, neįsivėlęs į interesų konfliktą;
  - 2.6. veikti sąžiningai ir skaidriai, nesinaudoti konsultacijų metu sužinotomis konsultacijų gavėjo komercinėmis ir kitomis paslaptimis ne konsultacijų gavėjo tikslams ir jų neviešinti bei vadovautis Bendroju duomenų saugos reglamentu (BDAR) (ES) Nr. 2016/679 ;
  - 2.7. nustatyta tvarka būti įtrauktu į konsultantų, teikiančių paslaugas žemės ūkiui, tinklą (sąrašą).

Apibrėžkite reikalavimus atitinkančią paramos rūšį (be IAKS) arba įsipareigojimus (su IAKS) ir kitas prievoles

Intervencinei priemonei netaikoma Reglamento (ES) 2021/2116 65 straipsnio 1 dalyje nurodyta integruota administravimo ir kontrolės sistema (IAKS).

Pareiškėjas ir paramos gavėjas turi laikytis bendrųjų įsipareigojimų, nustatytų Strateginio plano 4.7.3 dalyje.

Parama skiriama išlaidoms, susijusioms su konsultavimu (pvz. konsultantų darbo užmokestis, mokesčiai susiję su darbuotojų išlaidomis, kelionėmis, reikalingos medžiagos parengimu, konsultavimo paslaugoms teikti reikalingų patalpų išlaidomis ir kt. išlaidomis, susijusiomis su konsultavimu).

6. Atitinkamų bazinių elementų nustatymas

6. Atitinkamų bazinių elementų (atitinkamų GAAB, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų (toliau – VR) ir kitų privalomų nacionalinės ir Sąjungos teisės aktų nustatytų reikalavimų) nustatymas (kai aktualu), konkrečių atitinkamų įsipareigojimų pagal VR aprašymas ir paaiškinimas, kaip įsipareigojimas viršija privalomus reikalavimus (kaip nurodyta 28 straipsnio 5 dalyje, 70 straipsnio 3 dalyje ir 72 straipsnio 5 dalyje)

Netaikoma

7. Paramos / sumų / apskaičiavimo metodų forma ir norma

Paramos forma

Dotacija

Finansinė priemonė

Išmokos rūšis

paramos gavėjo faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų kompensavimas

vieneto įkainiai

vienkartinės išmokos

finansavimas taikant fiksuotąsias normas

Nustatymo pagrindas

Paramos forma

Supaprastintų išlaidų apmokėjimo būdas, taikant konsultavimo paslaugų teikimo valandos fiksuotąjį įkainį pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83 straipsnio 1 dalies b punktą. Ši praktika leis supaprastinti išlaidų teikiamoms konsultacijoms apskaičiavimą, padės tiksliau planuoti būsimas išlaidas, taip pat sumažins administracinę naštą paramos gavėjams bei Mokėjimo agentūrai.

Skaičiavimo metodai

Vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 83 straipsnio 2 dalimi fiksuotuosius įkainius nustato nepriklausoma įstaiga, atrinkta viešųjų pirkimų būdu.

Konsultavimo paslaugų teikimo valandos fiksuotasis įkainis

Europos Komisijos parengtos Supaprastinto išlaidų apmokėjimo gairės^[1] numato, kad, jei panašaus pobūdžio veiksmams ir tam tikro tipo paramos gavėjui jau yra nustatytas supaprastintas išlaidų apmokėjimas, tai nustatytą supaprastintų išlaidų apmokėjimo metodą ir rezultatus galima tiesiogiai panaudoti. Todėl konsultavimo paslaugų teikimo valandos fiksuotieji įkainiai bus apskaičiuojami, vadovaujantis Žemės ūkio ministerijos patvirtinta Fiksuotųjų konsultavimo paslaugų teikimo įkainių apskaičiavimo ataskaita bei Ekonomikos ir inovacijų ministerijos patvirtintomis Verslo pradžios, plėtros ir eksporto konsultacijų fiksuotųjų įkainių nustatymo tyrimo ataskaita ir Konsultacijų ekoinovacijų klausimais fiksuotųjų įkainių nustatymo tyrimo ataskaita.

Pagal Fiksuotųjų konsultavimo paslaugų teikimo įkainių apskaičiavimo ataskaitą, bendras valandinis fiksuotasis konsultacijų įkainis konsultavimo paslaugoms ūkininkams, jauniems ūkininkams ir kitiems žemės valdytojams, miško valdytojams sudaro 50,34 Eur/val. be PVM (60,91 Eur / val. su PVM).

Verslo pradžios, plėtros ir eksporto konsultacijų fiksuotųjų įkainių nustatymo tyrimo ataskaitoje^[2] (patvirtinta 2017 m. balandžio 21 d. ir atnaujinta 2019 m. kovo 1 d.) ir Konsultacijų ekoinovacijų klausimais fiksuotųjų įkainių nustatymo tyrimo ataskaitoje^[3] (patvirtinta 2016 m. lapkričio 30 d. ir atnaujinta 2019 m. kovo 1 d.) nustatomi fiksuotieji įkainiai konsultacijoms verslo pradžios ir ekoinovacijų

temomis. Jomis vadovaujantis, nustatyti valandiniai fiksuotieji konsultacijų įkainiai kaimo vietovėse veikiančioms labai mažoms, mažoms ir vidutinėms įmonėms:

- aplinkosauginėmis temomis 51,49 Eur / val. be PVM (62,30 Eur / val. su PVM).
- ekonominėmis temomis 50 Eur / val. be PVM (60,50 Eur / val. su PVM).

Atsižvelgiant į atliktus tyrimus, apskaičiuotas **taikytinas konsultavimo teikimo paslaugų valandos fiksuotasis įkainis** – 51 Eur / val. be PVM. Konsultavimo teikimo paslaugų valandos fiksuotasis įkainis, kuris buvo nustatytas atliktus intervencinės priemonės aprašymo 7 dalyje nurodytus tyrimus, buvo apskaičiuotas, vadovaujantis 2018 m. kainomis, todėl jam pritaikytas indeksavimas pagal infliaciją. Statistikos departamento skelbiamais oficialios statistikos duomenimis ūkio subjektams suteiktų konsultacinių paslaugų (pagal ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus kodą M702 "Konsultacinė valdymo veikla") kainų augimas 2018–2021 m. laikotarpiu yra 6 proc., o šalyje ženklus kainų šuolis stebimas 2022 m., ypač II ketvirtį (2022 m. rugpjūčio mėn. VKI – 21,1 proc.), todėl nustatytas naujas vidutinis įkainis – **58 Eur / val. be PVM**.

[1] Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/the_funds/fin_inst/pdf/simpl_cost_lt.pdf

[2] Prieiga per internetą: <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai//verslo-pradzios-ir-verslo-pletros-konsultaciju-fiksuotuju-ikainiu-nustatymo-tyrimo-ataskaita>

[3] Prieiga per internetą: <https://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai//konsultaciju-ekoinovaciju-klausimais-fiksuotojo-ikainio-nustatymo-tyrimo-ataskaita>

Paramos aprėptis gavėjo lygmeniu

Paramos intensyvumas – 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų.

Tyrimai rodo, kad didžiausią poveikį mokymai ir konsultacijos turi, kai jomis naudojasi naujai besikuriantys (jaunieji ir kiti) valdų valdytojai. Todėl šioms ūkininkų grupėms reiktų sudaryti palankesnes sąlygas pasinaudoti konsultacijomis. Tačiau atlikta situacijos analizė rodo, kad konsultacijų sklaida yra nepakankama ne tik minėtose, bet ir kitose ūkininkų ir kitų žemės ūkio valdų valdytojų grupėse, todėl išlaikoma galimybė visiems paramos gavėjams taikyti vienodą finansavimo intensyvumą – 100 proc.

Didžiausia paramos suma vienam konsultavimo paslaugų gavėjui 2023–2027 m. laikotarpiu – 2000 EUR be PVM.

Analogiškų 2014–2020 m. finansiniu laikotarpiu įgyvendintų projektų patirtis rodo, kad ūkininkai, kurie konsultuojasi, pasinaudoja didžiausia galima skirti arba artima jai finansavimo lėšų suma, t. y. 1500 Eur be PVM. Panašių projektų, kurių metu buvo teikiamos konsultacijos verslo pradžios, plėtros ir ekoinovacijų temomis, didžiausia galima skirti finansavimo lėšų suma yra didesnė: 2 000 Eur be PVM verslo konsultacijoms (teiktomis, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos priemonę Nr. 03.1.1-IVG-T-819 „Verslo konsultantas LT“) arba 4 000 Eur be PVM ekokonsultacijoms (teiktomis, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos priemonę Nr. 03.3.2-IVG-T-829 “Eco konsultantas LT”). Dauguma projekto vykdytojų, kurie naudojami verslo pradžios, plėtros ir ekoinovacijų konsultacijų galimybe, išnaudojo visą arba artimą jai sumą (vidutiniškai projektui išmokėta 94–96 proc. didžiausios galimos finansavimo sumos).

Įvertinus 2014–2020 m. įgyvendintos analogiškos priemonės įgyvendinimo (sutarčių sudarymo ir išmokėjimo) dinamiką ir panašių veiklų finansavimo ESF lėšomis įgyvendinimo praktiką, nustatyta didžiausia galima skirti finansavimo lėšų suma vienam konsultavimo paslaugų gavėjui 2023–2027 m. laikotarpiu – 2000 EUR be PVM.

Papildomas paaiškinimas

Papildomas paaiškinimas neteikiamas.

8. Informacija apie valstybės pagalbos vertinimą

Intervencinė priemonė nėra priskirta SESV 42 straipsnio taikymo sričiai ir dėl jos turi būti atliekamas valstybės pagalbos vertinimas:

Taip Ne Mišrus

Paaiškinimas dėl paramos veiksmų, kuriems netaikomas SESV 42 straipsnis

Konsultavimo paslaugoms, teikiamoms miškų valdytojams, taikomi nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos teikimo reikalavimai.

Valstybės pagalbos priemonės, kuri naudojama patvirtinimui, rūšis:

Pranešimas Bendrasis bendrosios išimties reglamentas Žemės ūkio bendrosios išimties reglamentas de minimis

Papildoma informacija:

Valstybė narė dar nepasirinko priemonės (-ų) ir nurodė alternatyvas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki pasirinktos priemonės patvirtinimo įsigaliojimo dienos. Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, tačiau patvirtinimas dar nebuvo gautas. Parama paramos gavėjams nebus išmokėta iki patvirtinimo įsigaliojimo dienos.

Valstybė narė pasirinko priemonę, kaip nurodyta, buvo gautas patvirtinimas, nurodytas valstybės pagalbos bylos numeris pranešime pagal BBIR arba ŽŪBIR.

9. Papildomi klausimai / informacija apie intervencinės priemonės rūšį

Netaikoma

10. PPO reikalavimų laikymasis

„Žalioji dėžė“

PPO 2 priedo 2 dalis

Paaiškinimas, kaip intervencija atitinka atitinkamas PPO susitarimo dėl žemės ūkio 2 priedo nuostatas, kaip nurodyta šio reglamento 10 straipsnyje ir šio reglamento II priede („žalioji dėžė“)

Intervencinė priemonė atitinka PPO susitarimo dėl žemės ūkio II priedo 2 dalies d punkto nuostatas (Žalioji dėžė), kuri nedaro prekybos iškraipiančio poveikio ar poveikio gamybai. Intervencinės priemonės naudos gavėjai (paramos gavėjai) yra paslaugų teikėjai, o ne tiesioginiai paslaugos naudotojai ar galutiniai naudos gavėjai.

11. Šiai intervencinei priemonei taikoma (-os) įnašo norma (-os)

Regionas	Straipsnis	Taikytina norma	Mažiausia norma	Didžiausia norma
LT - Lietuva	91(2)(a) - Mažiau išsivystę regionai	85,00%	20,00%	85,00%
LT - Lietuva	91(2)(d) - Kiti regionai	43,00%	20,00%	43,00%

12. Planuojamos vienetų sumos. Apibrėžtis

Planuojama vieneto suma	Paramos rūšis	Įnašo norma (-os)	Planuojamos vieneto sumos rūšis	Regionas (-ai)	Rezultato (-ų) rodiklis (-iai)	Ar vieneto suma nustatyta remiantis perkeltomis išlaidomis?
KP25kon - Paramos suma konsultacijai	Dotacija	91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Vidutinė		R.1; R.2; R.28; R.3	Ne

Vieneto sumos vertės paaiškinimas ir pagrindimas

KP25kon - Paramos suma konsultacijai

Paramos vieneto suma skaičiuojama, atsižvelgiant į 2014–2020 m. KPP įgyvendinimo patirtį ir į didėjančius reikalavimus teikiamų paslaugų kokybei bei nagrinėjamų temų įvairovei. Konsultavimo teikimo paslaugų valandos fiksuotasis įkainis, kuris buvo nustatytas atliktus intervencinės priemonės aprašymo 7 dalyje nurodytus tyrimus, buvo apskaičiuotas vadovaujantis 2018 m. kainomis, todėl jam pritaikytas indeksavimas pagal infliaciją. Statistikos departamento skelbiamais oficialios statistikos duomenimis ūkio subjektams suteiktų konsultacinių paslaugų (pagal ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus kodą M702 "Konsultacinė valdymo veikla") kainų augimas 2018-2021 m. laikotarpiu yra 6 proc., o šalyje ženklus kainų šuolis stebimas 2022 m., ypač II ketv. (2022 m. rugpjūčio mėn. VKI - 21,1 proc.), todėl nustatytas naujas vidutinis įkainis – 58 Eur/val. be PVM.

Prieš pradėdant įgyvendinti projektus FĮ bus patikslintas atliekant naują rinkos tyrimą arba indeksuojant ankstesnių tyrimų nustatytus įkainius pagal naujausius prieinamus Statistikos departamento skelbiamus duomenis dėl ūkio subjektams suteiktų konsultacinių paslaugų (pagal ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus kodą M702 "Konsultacinė valdymo veikla") kainų indekso.

13. Planuojamos vienetų sumos. Finansinė lentelė su produktu

Planuojama vieneto suma	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Iš viso 2023–2029 m.
KP25kon - Paramos suma konsultacijai (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	58,00	58,00	58,00	58,00	58,00	58,00	58,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.33 (vienetas: Veiksmai)	0,00	4 925,00	9 849,00	17 858,00	17 858,00	17 858,00	17 858,00	Suma: 86 206,00 Didžiausia suma: 17 858,00
IŠ VISO	O.33 (vienetas: Veiksmai)	0,00	4 925,00	9 849,00	17 858,00	17 858,00	17 858,00	17 858,00	Suma: 86 206,00 Didžiausia suma: 17 858,00

	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)	0,00	285 684,48	571 369,00	1 035 736,63	1 035 736,63	1 035 736,63	1 035 736,63	5 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)	0,00	218 834,31	437 668,65	793 374,26	793 374,26	793 374,26	793 374,26	3 830 000,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								

6. Finansinis planas

6.1. Apžvalginė lentelė

	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso
	Tiesioginės išmokos (N kalendoriniai metai = N+ 1 finansiniai metai) pagal Reglamentą (ES) 2021/2115	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
1	Pradiniai asignavimai tiesioginėms išmokoms (pirminis V priedas)	Netaikoma	587 064 372,00	595 613 853,00	604 163 335,00	612 712 816,00	612 712 816,00	3 012 267 192,00
2	Medvilnė (VIII priedas)	Netaikoma						
3	Pradiniai asignavimai tiesioginėms išmokoms, išskyrus medvilnei skirtas išmokas (pirminis IX priedas)	Netaikoma	587 064 372,00	595 613 853,00	604 163 335,00	612 712 816,00	612 712 816,00	3 012 267 192,00
4	Susietoji pajamų parama (96 straipsnis)	Netaikoma	88 059 655,30	89 342 077,67	90 624 499,87	91 906 921,76	91 906 921,46	451 840 076,06
5	Visos sumos perkėlimas į EŽŪFKP (lankstumas ir sumažinimas) Gaunama suma	Netaikoma					Netaikoma	
6	Bendras lankstumas – 103 straipsnio 1 dalies a punktas – suma	Netaikoma					Netaikoma	
7	jei daugiau kaip 25 %: iš kurių su aplinka ir klimatu susijusiems tikslams (103 straipsnio 2 dalies a punktas) – suma	Netaikoma					Netaikoma	
8	Je daugiau kaip 25 %: iš kurių jaunųjų ūkininkų įsikūrimui (103 straipsnio 2 dalies b punktas) – suma	Netaikoma					Netaikoma	
9	Bendra lankstumo dalis procentais (%)	Netaikoma					Netaikoma	
10	Sumažinus išmokas numatomų lėšų sumos perkėlimas į EŽŪFKP, jei taikoma (17 straipsnio 5 dalis)	Netaikoma					Netaikoma	
11	Perkėlimas į kitų rūšių sektorines intervencines priemones (88 straipsnio 6 dalis) – suma	Netaikoma						
12	Perkėlimas į kitų rūšių sektorines intervencines priemones (88 straipsnio 6 dalis) – procentinė dalis	Netaikoma						
13	Perkelta iš EŽŪFKP – suma (103 straipsnio 1 dalies b punktas)	Netaikoma					Netaikoma	
16	Pakoreguotas tiesioginėms išmokoms skirtas asignavimas (V priedas)	Netaikoma	587 064 372,00	595 613 853,00	604 163 335,00	612 712 816,00	612 712 816,00	3 012 267 192,00
17	Pakoreguoti asignavimai tiesioginėms išmokoms, kurios nėra skiriamos už medvilnę, prieš pritaikant su lėšų perkėlimu susijusį apribojimą (IX priedas)	Netaikoma	587 064 372,00	595 613 853,00	604 163 335,00	612 712 816,00	612 712 816,00	3 012 267 192,00

	EŽŪGF sektorinės priemonės pagal Reglamentą (ES) 2021/2115	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso
18	Vynas (VII priedas)		43 000,00	43 000,00	43 000,00	43 000,00	Netaikoma	172 000,00
19	Bitininkystė (X priedas)	549 828,00	549 828,00	549 828,00	549 828,00	549 828,00	Netaikoma	2 749 140,00
22	Tiesioginių išmokų intervencinių priemonių rūšys kituose sektoriuose (42 straipsnio f punktas)	Netaikoma						
	EŽŪFKP pagal Reglamentą (ES) 2021/2115	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso
23	Pradinis EŽŪFKP asignavimas valstybei narei (XI priedas)	195 495 162,00	195 495 162,00	195 495 162,00	195 495 162,00	195 495 162,00	Netaikoma	977 475 810,00
24	Lankstumo sumų perkėlimas į tiesiogines išmokas (103 straipsnio 1 dalies b punktas ir 2 dalies b punktas) – suma						Netaikoma	
25	Procentinė dalis						Netaikoma	
26	Perkelta iš tiesioginių išmokų (lankstumo ir sumažinimo įvertis), 17 ir 103 straipsniai						Netaikoma	
27	Asignuota programai „InvestEU“ (81 straipsnis)						Netaikoma	
28	Asignuota programai LIFE (99 straipsnis) – suma						Netaikoma	
28a	Asignuota programai „Erasmus“ (99 straipsnis) – suma						Netaikoma	
28b	Ankstyvo pasitraukimo priemonei skirtos perkeliamos sumos (155 straipsnio 2 dalies a punktas) (Reglamento (EB) Nr. 1698/2005 23 straipsnis) – suma				150 500,00	64 500,00	Netaikoma	215 000,00
30	Pakoreguoti EŽŪFKP valstybės narės asignavimai (XI priedas)	195 495 162,00	195 495 162,00	195 495 162,00	195 495 162,00	195 495 162,00	Netaikoma	977 475 810,00
	Finansiniai metai, reikalavimai dėl minimalaus lėšų naudojimo pagal Reglamentą (ES) 2021/2115.	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso
31	Rezervuota LEADER (92 straipsnio 1 dalis), ne mažiau kaip 5 % per laikotarpį gaunamos sumos dalis procentais	32,18					Netaikoma	6,44
32	Rezervuota programai LEADER – suma	62 912 950,00					Netaikoma	62 912 950,00
33	Rezervuota su aplinka ir klimatu susijusiems tikslams pagal EŽŪFKP (93 straipsnis) (ne mažiau kaip 35 %), išskyrus atokiausius regionus gaunamos sumos dalis procentais	41,12	41,15	41,15	41,15	41,15	Netaikoma	41,15
34	Rezervuota su aplinka ir klimatu susijusiems tikslams pagal EŽŪFKP – suma	80 396 266,10	80 447 506,10	80 447 506,10	80 447 506,10	80 447 506,10	Netaikoma	402 186 290,50
35	– Iš jų pagal 70 straipsnį	56 993 667,38	56 993 667,38	56 993 667,38	56 993 667,38	56 993 667,38	Netaikoma	284 968 336,90
36	– Iš jų pagal 71 straipsnį (50 %)	8 470 656,00	8 470 656,00	8 470 656,00	8 470 656,00	8 470 656,00	Netaikoma	42 353 280,00
37	– Iš jų pagal 72 straipsnį	2 946 120,00	2 997 360,00	2 997 360,00	2 997 360,00	2 997 360,00	Netaikoma	14 935 560,00
38	– Iš jų pagal 73 straipsnį, susijusios su konkrečiais tikslais, nurodytais 6 straipsnio 1 dalies d, e ir f punktuose ir – dėl gyvūnų gerovės – 6 straipsnio 1 dalies i punkte	11 985 822,72	11 985 822,72	11 985 822,72	11 985 822,72	11 985 822,72	Netaikoma	59 929 113,60
38a	– Iš jų pagal 74 straipsnį, susijusios su konkrečiais tikslais pagal 6 straipsnio 1 dalies d, e ir f punktus						Netaikoma	
39	Skirtumas, palyginti su mažiausia suma	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma	60 069 757,00
39a	Rezervuotina jaunesiems ūkininkams (XII priedas) (95 straipsnis) (tik jeigu mokamos tiesioginės išmokos: laikomasi metinių sumų)	Netaikoma	17 611 931,00	17 868 416,00	18 124 900,00	18 381 384,00	18 381 384,00	90 368 015,00
39b	Rezervuota jaunesiems ūkininkams	14 554 000,00	28 161 495,39	28 354 901,45	28 555 645,81	28 748 841,12	14 204 741,50	142 579 625,27
40	Rezervuota jaunesiems ūkininkams, reikalinga norint atitikti būtiniausias reikalavimus		17 611 931,00	17 868 416,00	18 124 900,00	22 558 026,50	14 204 741,50	90 368 015,00

41	- teikiant papildomą pajamų paramą jauniems ūkininkams (tiesioginės išmokos)	Netaikoma	13 607 495,39	13 800 901,45	14 001 645,81	14 194 841,12	14 204 741,50	69 809 625,27
42	„Iš kurių reikalinga norint atitikti būtiniausias reikalavimus“. Atvirkštinių viršutinių ribų pagrindas	Netaikoma	13 607 495,39	13 800 901,45	14 001 645,81	14 194 841,12	14 204 741,50	69 809 625,27
43	- jaunųjų ūkininkų investicijomis (svorinis koeficientas lygus 50 %) (kaimo plėtros priemonės)						Netaikoma	
44	„Iš kurių reikalinga norint atitikti būtiniausias reikalavimus“. Atvirkštinių viršutinių ribų pagrindas						Netaikoma	
45	- jaunųjų ūkininkų įsisteigimas (kaimo plėtros priemonės)	14 554 000,00	14 554 000,00	14 554 000,00	14 554 000,00	14 554 000,00	Netaikoma	72 770 000,00
46	„Iš kurių reikalinga norint atitikti būtiniausias reikalavimus“. Atvirkštinių viršutinių ribų pagrindas		4 004 435,61	4 067 514,55	4 123 254,19	8 363 185,38	Netaikoma	20 558 389,73
47	Mažiausia suma, kurią reikia rezervuoti ekologinėms sistemoms (97 straipsnis)	Netaikoma	146 766 093,00	148 903 463,25	151 040 833,75	153 178 204,00	153 178 204,00	753 066 798,00
48	Korekcija (kai tinkama, neprivaloma valstybėms narėms)	Netaikoma						
49	Metinės ekologinėms sistemoms rezervuotos tiesioginių išmokų sumos	Netaikoma	146 766 093,77	148 903 464,65	151 040 834,27	153 178 204,02	153 178 204,13	753 066 800,84
50	Iš jų sumos, skirtos kompensuoti už ankstesniais metais nepanaudotas lėšas	Netaikoma	Netaikoma					
51	Bendra ekologinėms sistemoms skirta suma, įskaitant sumažinimą	Netaikoma	146 766 093,77	148 903 464,65	151 040 834,27	153 178 204,02	153 178 204,13	753 066 800,84
52	Kaimo plėtros sumos, kuriomis kompensuojamas nepakankamas ekologinių sistemų įgyvendinimas (97 straipsnio 6 dalies b punktas, 97 straipsnio 7 dalies b punktas ir 9 dalies b punktas)	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma	
52a	Sumos pagal 70 straipsnį, kuriomis kompensuojamas nepakankamas ekologinių sistemų įgyvendinimas (97 straipsnio 6 dalies b punktas, 97 straipsnio 7 dalies b punktas ir 9 dalies b punktas)	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma	
53	Persikirstymo išmokai rezervuota suma (29 straipsnis), ne mažiau kaip 10 % per metus, taikoma 17 eilutėje, išskyrus atvejus, kai taikoma leidžianti nukrypti nuostata	Netaikoma	117 412 874,89	119 122 770,72	120 832 666,98	122 542 563,63	122 542 562,97	602 453 439,19

6.2. Išsami finansinė informacija ir paskirstymas pagal intervencines priemones bei produkto planavimas

6.2.1. Tiesioginės išmokos

	Finansiniai metai	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso 2024–2028 m.
	Kalendoriniai metai N = finansiniai metai N-1	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
	Pakoreguotas tiesioginėms išmokoms skirtas asignavimas (V priedas)	587 064 372,00	595 613 853,00	604 163 335,00	612 712 816,00	612 712 816,00	3 012 267 192,00
	Medvilnė (VIII priedas)						
	Pakoreguoti asignavimai tiesioginėms išmokoms, kurios nėra skiriamos už medvilnę, prieš pritaikant su lėšų perkėlimu susijusį apribojimą (IX priedas)	587 064 372,00	595 613 853,00	604 163 335,00	612 712 816,00	612 712 816,00	3 012 267 192,00
	Sumažinus išmokas numatomų lėšų sumos perkėlimas į EŽŪFKP, jei taikoma (17 straipsnio 5 dalis)					Netaikoma	
	Didžiausia preliminarinių finansinių asignavimų suma (87 straipsnio 3 dalis)	221 218 252,41	224 444 638,36	227 663 688,13	230 890 285,60	230 880 385,74	
	Atsietosios intervencinės priemonės, 16 straipsnio 2 dalis						
BISS (21)	Bazinė pajamų parama tvarumui didinti						
TI01baz	Bazinės tiesioginės išmokos	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI01baz - Bazinė tiesioginė išmoka (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	81,09	81,37	81,70	81,96	81,10	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	60,82	61,03	61,28	61,47	60,83	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	101,36	101,71	102,13	102,45	101,38	
	O.4 (vienetas: Hektarai)	2 728 058,36	2 758 321,72	2 786 581,25	2 817 109,39	2 846 860,49	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	221 218 252,41	224 444 638,36	227 663 688,13	230 890 285,60	230 880 385,74	1 135 097 250,24
TOTAL	O.4 (vienetas: Hektarai)	2 728 058,36	2 758 321,72	2 786 581,25	2 817 109,39	2 846 860,49	13 936 931,21
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	221 218 252,41	224 444 638,36	227 663 688,13	230 890 285,60	230 880 385,74	1 135 097 250,24
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
	iš kurio reikia perkelti išlaidas (jeigu intervencinėse priemonėse numatomas perkėlimas, taikoma tik ekologiškai sistemai ir tik pasirinkus kompensacinių išmokų rūšį (31 straipsnio 7 dalies b punktas)						
CRISS (29)	Papildoma perskirstomoji pajamų parama tvarumui didinti						
TI02per	Papildoma perskirstymo pajamų parama tvarumui didinti	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI02per1-10 - Papildoma pajamų perskirstymo parama tvarumui didinti už pirmuosius 10 ha. (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	74,60	74,78	75,18	75,59	75,29	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	59,68	59,82	60,14	60,47	60,23	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	89,52	89,74	90,22	90,71	90,35	
	O.7 (vienetas: Hektarai)	680 752,54	676 616,25	670 087,98	663 943,08	655 669,57	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	50 784 139,48	50 597 363,18	50 377 214,34	50 187 457,42	49 365 361,93	251 311 536,35
TI02per10-20 - Papildoma pajamų perskirstymo parama tvarumui didinti už antruosius 10 ha (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	80,77	80,98	81,42	81,83	81,51	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	64,62	64,78	65,14	65,46	65,21	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	96,92	97,18	97,70	98,20	97,81	
	O.7 (vienetas: Hektarai)	279 143,25	284 924,74	290 676,51	296 746,74	301 367,51	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	22 546 400,30	23 073 205,45	23 666 881,44	24 282 785,73	24 564 465,74	118 133 738,66
TI02per20-30 - Papildoma pajamų perskirstymo parama tvarumui didinti už trečiuosius 10 ha (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	94,48	94,71	95,23	95,73	95,34	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	75,58	75,77	76,18	76,58	76,27	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	113,38	113,65	114,28	114,88	114,41	
	O.7 (vienetas: Hektarai)	185 434,46	191 028,08	195 893,46	200 517,59	203 838,76	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	17 519 847,78	18 092 269,46	18 654 934,20	19 195 548,89	19 433 987,38	92 896 587,71

TI02per30-50 - Papildoma pajamų perskirstymo parama tvarumui didinti už ketvirtuosius ir penktuosius 10 ha (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	107,59	107,86	108,45	109,00	108,58	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	86,07	86,29	86,76	87,20	86,86	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	129,11	129,43	130,14	130,80	130,30	
	O.7 (vienetas: Hektarai)	246 886,21	253 661,53	259 415,74	264 924,51	268 730,41	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	26 562 487,33	27 359 932,63	28 133 637,00	28 876 771,59	29 178 747,92	140 111 576,47
TOTAL	O.7 (vienetas: Hektarai)	1 392 216,46	1 406 230,60	1 416 073,69	1 426 131,92	1 429 606,25	7 070 258,92
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	117 412 874,89	119 122 770,72	120 832 666,98	122 542 563,63	122 542 562,97	602 453 439,19
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
	iš kurio reikia perkelti išlaidas (jeigu intervencinėse priemonėse numatomas perkėlimas, taikoma tik ekologiškai sistemai ir tik pasirinkus kompensacinių išmokų rūšį (31 straipsnio 7 dalies b punktas)						
CIS-YF (30)	Papildomas pajamų rėmimas jauniems ūkininkams						
TI04jūs	Papildoma tiesioginė pajamų parama jauniems ūkininkams	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI04jūs - Papildomos tiesioginės pajamų paramos jauniems ūkininkams išmokos dydis (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	143,56	141,68	139,99	136,50	131,53	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	100,50	100,60	100,60	100,60	100,60	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	186,60	186,80	186,80	186,80	186,80	
	O.6 (vienetas: Hektarai)	94 786,12	97 408,96	100 018,90	103 991,51	107 996,21	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	13 607 495,39	13 800 901,45	14 001 645,81	14 194 841,12	14 204 741,50	69 809 625,27
TOTAL	O.6 (vienetas: Hektarai)	94 786,12	97 408,96	100 018,90	103 991,51	107 996,21	504 201,70
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	13 607 495,39	13 800 901,45	14 001 645,81	14 194 841,12	14 204 741,50	69 809 625,27
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)	13 607 495,39	13 800 901,45	14 001 645,81	14 194 841,12	14 204 741,50	69 809 625,27
	iš kurio reikia perkelti išlaidas (jeigu intervencinėse priemonėse numatomas perkėlimas, taikoma tik ekologiškai sistemai ir tik pasirinkus kompensacinių išmokų rūšį (31 straipsnio 7 dalies b punktas)						
Eco-scheme (31)	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos						
TI05eko1.1	Veiklos ariamojoje žemėje - Augalų kaita	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko1.1 - Už ne mažiau kaip 4 augalų kaitos taikymą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	57,00	57,00	57,00	57,00	57,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	40,00	40,00	40,00	40,00	40,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		68,00	68,00	68,00	68,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	268 161,40	543 950,16	550 232,33	552 886,40	553 905,14	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	15 285 199,80	31 005 159,12	31 363 242,81	31 514 524,80	31 572 592,98	140 740 719,51
TOTAL	O.8 (vienetas: Hektarai)	268 161,40	543 950,16	550 232,33	552 886,40	553 905,14	2 469 135,43
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	15 285 199,80	31 005 159,12	31 363 242,81	31 514 524,80	31 572 592,98	140 740 719,51
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
Eco-scheme (31)	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos						
TI05eko1.2	Veiklos ariamojoje žemėje - Tarpiniai pasėliai	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko1.2 1 - Už tarpinių pasėlių per žiemą auginimą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	139,00	139,00	139,00	139,00	139,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	97,00	97,00	97,00	97,00	97,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		168,00	168,00	168,00	168,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	195 445,97	180 000,00	182 664,00	185 000,00	186 000,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	27 166 989,83	25 020 000,00	25 390 296,00	25 715 000,00	25 854 000,00	129 146 285,83
TI05eko1.2 2 - Už įsėlio / posėlio auginimą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma		50,00	50,00	50,00	50,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma		35,00	35,00	35,00	35,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		70,00	70,00	70,00	70,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)		165 380,40	167 833,60	158 404,00	151 826,40	

	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma		8 269 020,00	8 391 680,00	7 920 200,00	7 591 320,00	32 172 220,00
TOTAL	O.8 (vienetas: Hektarai)	195 445,97	345 380,40	350 497,60	343 404,00	337 826,40	1 572 554,37
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	27 166 989,83	33 289 020,00	33 781 976,00	33 635 200,00	33 445 320,00	161 318 505,83
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
Eco-scheme (31)	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos						
TI05eko1.4	Veiklos ariamojoje žemėje - Sertifikuotos sėklos naudojimas	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko1.4 - Už sertifikuotos sėklos naudojimą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	11,00	11,00	11,00	11,00	11,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		21,00	21,00	21,00	21,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	388 529,85	393 769,27	394 397,49	402 723,08	404 282,35	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	6 216 477,60	6 300 308,32	6 310 359,84	6 443 569,28	6 468 517,60	31 739 232,64
TOTAL	O.8 (vienetas: Hektarai)	388 529,85	393 769,27	394 397,49	402 723,08	404 282,35	1 983 702,04
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	6 216 477,60	6 300 308,32	6 310 359,84	6 443 569,28	6 468 517,60	31 739 232,64
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
Eco-scheme (31)	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos						
TI05eko1.5	Kraštovaizdžio elementų priežiūra	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko1.5 1 - Už esamų kraštovaizdžio elementų priežiūrą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	150,00	150,00	150,00	150,00	150,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		193,00	193,00	193,00	193,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	75 000,00	37 500,47	37 500,47	37 500,47	37 500,47	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	11 250 000,00	5 625 070,50	5 625 070,50	5 625 070,50	5 625 070,50	33 750 282,00
TI05eko1.5 2 - Už naujų žolinių elementų įkūrimą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	157,00	206,00	206,00	206,00	206,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	110,00	144,00	144,00	144,00	144,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		258,00	258,00	258,00	258,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	11 000,00	4 190,00	4 190,00	4 190,00	4 190,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	1 727 000,00	863 140,00	863 140,00	863 140,00	863 140,00	5 179 560,00
TI05eko1.5 3 - Už naujų medėjančių elementų sodinimą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	1 329,00	1 329,00	1 329,00	1 329,00	1 329,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	930,00	930,00	930,00	930,00	930,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		1 589,00	1 589,00	1 589,00	1 589,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	200,00	100,00	100,00	100,00	100,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	265 800,00	132 900,00	132 900,00	132 900,00	132 900,00	797 400,00
TOTAL	O.8 (vienetas: Hektarai)	86 200,00	41 790,47	41 790,47	41 790,47	41 790,47	253 361,88
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	13 242 800,00	6 621 110,50	6 621 110,50	6 621 110,50	6 621 110,50	39 727 242,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
Eco-scheme (31)	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos						
TI05eko1.6	Trumpaamžių medingųjų augalų juostos	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko1.6 - Už trumpaamžių augalų juostų įrengimą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	180,00	180,00	180,00	180,00	180,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	126,00	126,00	126,00	126,00	126,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		214,00	214,00	214,00	214,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	6 000,00	6 200,00	6 400,00	6 600,00	6 800,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	1 080 000,00	1 116 000,00	1 152 000,00	1 188 000,00	1 224 000,00	5 760 000,00
TOTAL	O.8 (vienetas: Hektarai)	6 000,00	6 200,00	6 400,00	6 600,00	6 800,00	32 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	1 080 000,00	1 116 000,00	1 152 000,00	1 188 000,00	1 224 000,00	5 760 000,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
Eco-scheme (31)	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos						

TI05eko1.7	Daugiamečių žolių juostos	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko1.7 - Už daugiamečių žolių juostų įrengimą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	170,00	170,00	170,00	170,00	170,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	119,00	119,00	119,00	119,00	119,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		202,00	202,00	202,00	202,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	6 000,00	6 200,00	6 400,00	6 600,00	6 800,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	1 020 000,00	1 054 000,00	1 088 000,00	1 122 000,00	1 156 000,00	5 440 000,00
TOTAL	O.8 (vienetas: Hektarai)	6 000,00	6 200,00	6 400,00	6 600,00	6 800,00	32 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	1 020 000,00	1 054 000,00	1 088 000,00	1 122 000,00	1 156 000,00	5 440 000,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
Eco-scheme (31)	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos						
TI05eko1.8	Veiklos ariamojoje žemėje - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko1.8 1 - Už tiesioginės sėjos taikymą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	66,00	66,00	66,00	66,00	66,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	46,00	46,00	46,00	46,00	46,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		85,00	85,00	85,00	85,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	472 954,55	200 000,00	213 000,00	231 318,00	251 211,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	31 215 000,30	13 200 000,00	14 058 000,00	15 266 988,00	16 579 926,00	90 319 914,30
TI05eko1.8 2 - Už kitų bearimių technologijų žemės dirbimo būdų taikymą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma		20,00	20,00	20,00	20,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma		14,00	14,00	14,00	14,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		29,00	29,00	29,00	29,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)		897 984,80	873 978,40	841 678,59	776 573,45	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma		17 959 696,00	17 479 568,00	16 833 571,80	15 531 469,00	67 804 304,80
TOTAL	O.8 (vienetas: Hektarai)	472 954,55	1 097 984,80	1 086 978,40	1 072 996,59	1 027 784,45	4 758 698,79
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	31 215 000,30	31 159 696,00	31 537 568,00	32 100 559,80	32 111 395,00	158 124 219,10
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
Eco-scheme (31)	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos						
TI05eko10	Ekologinis ūkininkavimas (vaisiai, uogos, daržovės, vaistažolės ir prieskoniniai augalai) [nebegalioja]	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko10 1 - Parama už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	560,00					
	Mažiausia planuojama vieneto suma	392,00					
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)						
	O.8 (vienetas: Hektarai)	10 283,00					
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	5 758 480,00					5 758 480,00
TOTAL	O.8 (vienetas: Hektarai)	10 283,00					10 283,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	5 758 480,00					5 758 480,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
Eco-scheme (31)	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos						
TI05eko11	Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko11 1 - Už ariamosios žemės plotų pavertimą daugiametėmis pievomis (Vienoda)	Planuojama vieneto suma		202,00	202,00	202,00	202,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma		141,00	141,00	141,00	141,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		253,00	253,00	253,00	253,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)		17 783,24	18 931,85	20 143,93	21 624,15	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma		3 592 214,48	3 824 233,70	4 069 073,86	4 368 078,30	15 853 600,34
TI05eko11 2 - Už daugiamečių pievų išlaikymą ir priežiūrą	Planuojama vieneto suma		72,70	72,70	72,70	72,70	
	Mažiausia planuojama vieneto suma		66,00	66,00	66,00	66,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		94,50	94,50	94,50	94,50	

(Vienoda)	O.8 (vienetas: Hektarai)		112 500,00	117 000,00	120 000,00	123 000,00		
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma		8 178 750,00	8 505 900,00	8 724 000,00	8 942 100,00	34 350 750,00	
TOTAL	O.8 (vienetas: Hektarai)		130 283,24	135 931,85	140 143,93	144 624,15	550 983,17	
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)		11 770 964,48	12 330 133,70	12 793 073,86	13 310 178,30	50 204 350,34	
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)							
Eco-scheme (31)	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos							
TI05eko2	Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu		2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko 2 - Už sodų ir uogynų tvarkymą gamtai palankiu būdu (Vienoda)	Planuojama vieneto suma		102,00	102,00	102,00	102,00	102,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma		71,00	71,00	71,00	71,00	71,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)			130,00	130,00	130,00	130,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)		4 607,00	2 303,50	2 303,50	2 303,50	2 303,50	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma		469 914,00	234 957,00	234 957,00	234 957,00	234 957,00	1 409 742,00
TOTAL	O.8 (vienetas: Hektarai)		4 607,00	2 303,50	2 303,50	2 303,50	2 303,50	13 821,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)		469 914,00	234 957,00	234 957,00	234 957,00	234 957,00	1 409 742,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)							
Eco-scheme (31)	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos							
TI05eko3	Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)		2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko3 1 - Už vaisius, uogas ir daržoves (Vienoda)	Planuojama vieneto suma		337,00	337,00	337,00	337,00	337,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma		236,00	236,00	236,00	236,00	236,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)			407,00	407,00	407,00	407,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)		7 848,00	4 041,50	4 162,50	4 287,50	4 416,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma		2 644 776,00	1 361 985,50	1 402 762,50	1 444 887,50	1 488 192,00	8 342 603,50
TOTAL	O.8 (vienetas: Hektarai)		7 848,00	4 041,50	4 162,50	4 287,50	4 416,00	24 755,50
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)		2 644 776,00	1 361 985,50	1 402 762,50	1 444 887,50	1 488 192,00	8 342 603,50
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)							
Eco-scheme (31)	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos							
TI05eko4	Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis		2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko4 - Už pievų įrengimą ariamuose durpžemiuose (Vienoda)	Planuojama vieneto suma		225,00	225,00	225,00	225,00	225,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma		158,00	158,00	158,00	158,00	158,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)			286,00	286,00	286,00	286,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)		3 968,00	5 290,00	6 613,00	7 935,00	9 258,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma		892 800,00	1 190 250,00	1 487 925,00	1 785 375,00	2 083 050,00	7 439 400,00
TOTAL	O.8 (vienetas: Hektarai)		3 968,00	5 290,00	6 613,00	7 935,00	9 258,00	33 064,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)		892 800,00	1 190 250,00	1 487 925,00	1 785 375,00	2 083 050,00	7 439 400,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)							
Eco-scheme (31)	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos							
TI05eko5	Eroduotos žemės keitimas pievomis		2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko5 - Už pievų įrengimą ir išlaikymą eroduotuose žemės plotuose (Vienoda)	Planuojama vieneto suma		187,00	187,00	187,00	187,00	187,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma		131,00	131,00	131,00	131,00	131,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)			226,00	226,00	226,00	226,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)		840,00	1 120,00	1 400,00	1 680,00	1 960,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma		157 080,00	209 440,00	261 800,00	314 160,00	366 520,00	1 309 000,00
TOTAL	O.8 (vienetas: Hektarai)		840,00	1 120,00	1 400,00	1 680,00	1 960,00	7 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)		157 080,00	209 440,00	261 800,00	314 160,00	366 520,00	1 309 000,00

	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
Eco-scheme (31)	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos						
TI05eko6	Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko6 1 - Už ekstensyvių daugiamečių pievų tvarkymą ganant gyvulius (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	192,00	192,00	192,00	192,00	192,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	134,00	134,00	134,00	134,00	134,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		246,00	246,00	246,00	246,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	23 938,00	25 787,00	27 636,00	29 485,00	31 334,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	4 596 096,00	4 951 104,00	5 306 112,00	5 661 120,00	6 016 128,00	26 530 560,00
TI05eko6 2.1 - Už EB svarbos natūralių pievų tvarkymą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	297,00	297,00	297,00	297,00	297,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	208,00	208,00	208,00	208,00	208,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		343,00	343,00	343,00	343,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	6 387,00	3 401,00	3 608,50	3 816,00	4 024,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	1 896 939,00	1 010 097,00	1 071 724,50	1 133 352,00	1 195 128,00	6 307 240,50
TI05eko6 2.2 - Už EB svarbos šlapynių tvarkymą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	330,00	330,00	330,00	330,00	330,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	231,00	231,00	231,00	231,00	231,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		388,00	388,00	388,00	388,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	1 003,00	662,50	824,00	985,00	1 146,50	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	330 990,00	218 625,00	271 920,00	325 050,00	378 345,00	1 524 930,00
TOTAL	O.8 (vienetas: Hektarai)	31 328,00	29 850,50	32 068,50	34 286,00	36 504,50	164 037,50
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	6 824 025,00	6 179 826,00	6 649 756,50	7 119 522,00	7 589 601,00	34 362 730,50
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
Eco-scheme (31)	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos						
TI05eko7	Ekstensyvus šlapynių tvarkymas	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko7 - Už ekstensyvių šlapynių tvarkymą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	242,00	242,00	242,00	242,00	242,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	169,00	169,00	169,00	169,00	169,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		309,00	309,00	309,00	309,00	
	O.8 (vienetas: Hektarai)	12 965,00	7 040,00	7 597,50	8 155,00	8 712,50	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	3 137 530,00	1 703 680,00	1 838 595,00	1 973 510,00	2 108 425,00	10 761 740,00
TOTAL	O.8 (vienetas: Hektarai)	12 965,00	7 040,00	7 597,50	8 155,00	8 712,50	44 470,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	3 137 530,00	1 703 680,00	1 838 595,00	1 973 510,00	2 108 425,00	10 761 740,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
Eco-scheme (31)	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos						
TI05eko8	Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo [nebegalioja]	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
I05eko8 1 - Parama už daugiamečių žoles (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	206,00					
	Mažiausia planuojama vieneto suma	144,00					
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)						
	O.8 (vienetas: Hektarai)	17 460,00					
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	3 596 760,00					3 596 760,00
TI05eko8 2 - Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo: už	Planuojama vieneto suma	652,00					
	Mažiausia planuojama vieneto suma	456,00					
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)						
	O.8 (vienetas: Hektarai)	1 200,00					

daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus (Vienoda)	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	782 400,00					782 400,00
TI05eko8 3 - Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo: už javus, javus pašarams, javus sėklai ir daugiamečių žolės sėklai (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	280,00					
	Mažiausia planuojama vieneto suma	196,00					
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)						
	O.8 (vienetas: Hektarai)	41 339,00					
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	11 574 920,00					11 574 920,00
TOTAL	O.8 (vienetas: Hektarai)	59 990,00					59 990,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	15 537 000,00					15 537 000,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
Eco-scheme (31)	Klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingos sistemos						
TI05eko9	Gyvūnų gerovė	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI05eko9.1 - Aukštesni galvijų laikymo standartai: už galimybę pieniniams galvijams išieiti į ganyklas, įtraukiant jų ganyamą laukuose šiltuoju metų laiku (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	48,00	48,00	48,00	48,00	48,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	34,00	34,00	34,00	34,00	34,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		54,00	54,00	54,00	54,00	
	O.8 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	61 134,00	57 936,00	54 739,00	51 542,00	48 345,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	2 934 432,00	2 780 928,00	2 627 472,00	2 474 016,00	2 320 560,00	13 137 408,00
TI05eko9.2 - Aukštesni galvijų laikymo standartai: už galimybę galvijams laisvai išieiti į atvirą erdvę, ganyklas (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	22,00	22,00	22,00	22,00	22,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		29,00	29,00	29,00	29,00	
	O.8 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	61 134,00	57 936,00	54 739,00	51 542,00	48 345,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	1 344 948,00	1 274 592,00	1 204 258,00	1 133 924,00	1 063 590,00	6 021 312,00
TI05eko9.3 - Aukštesni penimų kiaulių laikymo standartai: už 20 proc. didesnio laikymo ploto užtikrinimą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	72,67	72,67	72,67	72,67	72,67	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	51,00	51,00	51,00	51,00	51,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		88,90	88,90	88,90	88,90	
	O.8 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	109 877,35	104 964,38	98 528,15	98 475,12	82 619,74	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	7 984 787,02	7 627 761,49	7 160 040,66	7 156 186,97	6 003 976,51	35 932 752,65
TI05eko9.4.1.1 - I lygio broilerių gerovės išmoka (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	70,00	70,00	70,00	70,00	70,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		127,33	127,33	127,33	127,33	
	O.8 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	4 300,00	4 680,00	4 300,00	4 720,00	4 400,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	430 000,00	468 000,00	430 000,00	472 000,00	440 000,00	2 240 000,00
TI05eko9.4.1.2 - II lygio broilerių gerovės išmoka (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	22,86	22,86	22,86	22,86	22,86	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		26,05	26,05	26,05	26,05	
	O.8 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	39 600,00	40 800,00	40 300,00	40 900,00	40 000,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	905 256,00	932 688,00	921 258,00	934 974,00	914 400,00	4 608 576,00

TI05eko9.4.2.1 - I lygio kalakutų gerovės išmoka (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	188,67	188,67	188,67	188,67	188,67	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	132,00	132,00	132,00	132,00	132,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		234,14	234,14	234,14	234,14	
	O.8 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	460,00	580,00	600,00	590,00	470,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	86 788,20	109 428,60	113 202,00	111 315,30	88 674,90	509 409,00
TI05eko9.4.2.2 - II lygio kalakutų gerovės išmoka (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	23,67	23,67	23,67	23,67	23,67	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		28,84	28,84	28,84	28,84	
	O.8 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	3 244,91	3 745,95	4 199,99	4 069,92	3 639,22	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	76 807,02	88 666,64	99 413,76	96 335,01	86 140,34	447 362,77
TI05eko9.4.3.1 - I lygio vištų dedeklių gerovės išmoka (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	181,43	181,43	181,43	181,43	181,43	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	127,00	127,00	127,00	127,00	127,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		213,49	213,49	213,49	213,49	
	O.8 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	2 100,00	2 100,00	2 100,00	2 100,00	2 100,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	381 003,00	381 003,00	381 003,00	381 003,00	381 003,00	1 905 015,00
TI05eko9.4.3.2 - II lygio vištų dedeklių gerovės išmoka (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	140,00	140,00	140,00	140,00	140,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	98,00	98,00	98,00	98,00	98,00	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)		164,79	164,79	164,79	164,79	
	O.8 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	14 100,00	14 600,00	14 600,00	15 200,00	15 000,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	1 974 000,00	2 044 000,00	2 044 000,00	2 128 000,00	2 100 000,00	10 290 000,00
TOTAL	O.8 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)	295 950,26	287 342,33	274 106,14	269 139,04	244 918,96	1 371 456,73
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	16 118 021,24	15 707 067,73	14 980 647,42	14 887 754,28	13 398 344,75	75 091 835,42
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
	Preliminarių asignavimų atsietosioms intervencinėms priemonėms suma	499 004 716,46	506 271 775,18	513 538 835,19	520 805 894,37	520 805 894,34	2 560 427 115,54
	Susietoji pajamų parama (16 straipsnio 3 dalies a punktas) – suma – privaloma viršutinė riba						
CIS (32)	Susietasis pajamų rėmimas						
TI03sus01.1	Susietoji pajamų parama baltyminių augalų augintojams	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus01.1balt - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už baltyminių augalų bei jų mišinių auginimą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	53,24	53,51	54,29	55,05	55,05	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	37,27	37,46	38,00	38,54	38,54	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	69,21	69,56	70,58	71,57	71,57	
	O.10 (vienetas: Hektarai)	248 656,00	250 979,46	250 946,10	250 959,63	250 959,63	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	13 238 445,44	13 429 910,90	13 623 863,77	13 815 327,63	13 815 327,63	67 922 875,37
TOTAL	O.10 (vienetas: Hektarai)	248 656,00	250 979,46	250 946,10	250 959,63	250 959,63	1 252 500,82
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	13 238 445,44	13 429 910,90	13 623 863,77	13 815 327,63	13 815 327,63	67 922 875,37
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
	iš kurio reikia perkelti išlaidas (jeigu intervencinėse priemonėse numatomas perkėlimas, taikoma tik ekologinei sistemai ir tik pasirinkus kompensacinių išmokų rūšį (31 straipsnio 7 dalies b punktas)						
CIS (32)	Susietasis pajamų rėmimas						
TI03sus01.2	Susietoji pajamų parama vaisių augintojams	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus01.2vais - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už vaisių auginimą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	409,01	415,23	420,92	426,87	426,88	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	286,31	290,66	294,64	298,81	298,82	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	531,71	539,80	547,20	554,93	554,94	
	O.10 (vienetas: Hektarai)	5 124,19	5 124,19	5 124,19	5 124,19	5 124,19	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	2 095 844,95	2 127 717,41	2 156 874,05	2 187 362,99	2 187 414,23	10 755 213,63
TOTAL	O.10 (vienetas: Hektarai)	5 124,19	5 124,19	5 124,19	5 124,19	5 124,19	25 620,95
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	2 095 844,95	2 127 717,41	2 156 874,05	2 187 362,99	2 187 414,23	10 755 213,63

	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
	iš kurio reikia perkelti išlaidas (jeigu intervencinėse priemonėse numatomas perkėlimas, taikoma tik ekologiškai sistemai ir tik pasirinkus kompensacinių išmokų rūšį (31 straipsnio 7 dalies b punktas)						
CIS (32)	Susietasis pajamų rėmimas						
TI03sus01.3	Susietoji pajamų parama uogų ir riešutų augintojams	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus01.3uog - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už uogų ir riešutmedžių auginimą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	314,19	318,76	323,34	327,91	327,91	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	219,93	223,13	226,34	229,54	229,54	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	408,45	414,39	420,34	426,28	426,28	
	O.10 (vienetas: Hektarai)	8 950,22	8 950,22	8 950,22	8 950,22	8 950,22	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	2 812 069,62	2 852 972,13	2 893 964,13	2 934 866,64	2 934 866,64	14 428 739,16
TOTAL	O.10 (vienetas: Hektarai)	8 950,22	8 950,22	8 950,22	8 950,22	8 950,22	44 751,10
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	2 812 069,62	2 852 972,13	2 893 964,13	2 934 866,64	2 934 866,64	14 428 739,16
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
	iš kurio reikia perkelti išlaidas (jeigu intervencinėse priemonėse numatomas perkėlimas, taikoma tik ekologiškai sistemai ir tik pasirinkus kompensacinių išmokų rūšį (31 straipsnio 7 dalies b punktas)						
CIS (32)	Susietasis pajamų rėmimas						
TI03sus01.4	Susietoji pajamų parama lauko daržovių augintojams	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus01.4darž - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už lauko daržovių auginimą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	412,89	418,91	424,75	431,10	431,13	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	289,02	293,24	297,33	301,77	301,79	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	536,76	544,58	552,18	560,43	560,47	
	O.10 (vienetas: Hektarai)	5 203,89	5 203,89	5 203,89	5 203,89	5 203,89	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	2 148 634,14	2 179 961,56	2 210 352,28	2 243 396,98	2 243 553,10	11 025 898,06
TOTAL	O.10 (vienetas: Hektarai)	5 203,89	5 203,89	5 203,89	5 203,89	5 203,89	26 019,45
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	2 148 634,14	2 179 961,56	2 210 352,28	2 243 396,98	2 243 553,10	11 025 898,06
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
	iš kurio reikia perkelti išlaidas (jeigu intervencinėse priemonėse numatomas perkėlimas, taikoma tik ekologiškai sistemai ir tik pasirinkus kompensacinių išmokų rūšį (31 straipsnio 7 dalies b punktas)						
CIS (32)	Susietasis pajamų rėmimas						
TI03sus01.5	Susietoji pajamų parama uždaro grunto daržovių augintojams	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus01.5šilt - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už uždaro grunto daržovių auginimą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	7 073,45	7 174,50	7 277,98	7 381,15	7 380,65	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	4 951,42	5 022,15	3 638,99	3 690,58	3 690,33	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	9 195,49	9 326,85	10 916,97	11 071,72	11 070,98	
	O.10 (vienetas: Hektarai)	62,26	62,26	62,26	62,26	62,26	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	440 393,00	446 684,37	453 127,03	459 550,40	459 519,27	2 259 274,07
TOTAL	O.10 (vienetas: Hektarai)	62,26	62,26	62,26	62,26	62,26	311,30
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	440 393,00	446 684,37	453 127,03	459 550,40	459 519,27	2 259 274,07
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
	iš kurio reikia perkelti išlaidas (jeigu intervencinėse priemonėse numatomas perkėlimas, taikoma tik ekologiškai sistemai ir tik pasirinkus kompensacinių išmokų rūšį (31 straipsnio 7 dalies b punktas)						
CIS (32)	Susietasis pajamų rėmimas						

TI03sus01.6	Susietoji pajamų parama cukrinių runkelių augintojams	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus01.6cukr - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už cukrinių runkelių auginimą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	113,53	115,19	116,84	118,50	118,50	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	79,47	80,63	81,79	82,95	82,95	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	147,59	149,75	151,89	154,05	154,05	
	O.10 (vienetas: Hektarai)	14 219,43	14 219,43	14 219,43	14 219,43	14 219,43	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	1 614 331,89	1 637 936,14	1 661 398,20	1 685 002,46	1 685 002,46	8 283 671,15
TOTAL	O.10 (vienetas: Hektarai)	14 219,43	14 219,43	14 219,43	14 219,43	14 219,43	71 097,15
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	1 614 331,89	1 637 936,14	1 661 398,20	1 685 002,46	1 685 002,46	8 283 671,15
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
	iš kurio reikia perkelti išlaidas (jeigu intervencinėse priemonėse numatomas perkėlimas, taikoma tik ekologiškai sistemai ir tik pasirinkus kompensacinių išmokų rūšį (31 straipsnio 7 dalies b punktas)						
CIS (32)	Susietasis pajamų rėmimas						
TI03sus01.7	Susietoji pajamų parama sėklinių bulvių augintojams	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus01.7bulv - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis sėklinių bulvių augintojams (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	582,09	591,10	599,32	607,80	607,95	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	407,46	413,59	419,52	425,46	425,46	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	756,72	768,09	779,12	790,14	790,14	
	O.10 (vienetas: Hektarai)	131,05	131,05	131,05	131,05	131,05	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	76 282,89	77 463,66	78 540,89	79 652,19	79 671,85	391 611,48
TOTAL	O.10 (vienetas: Hektarai)	131,05	131,05	131,05	131,05	131,05	655,25
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	76 282,89	77 463,66	78 540,89	79 652,19	79 671,85	391 611,48
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
	iš kurio reikia perkelti išlaidas (jeigu intervencinėse priemonėse numatomas perkėlimas, taikoma tik ekologiškai sistemai ir tik pasirinkus kompensacinių išmokų rūšį (31 straipsnio 7 dalies b punktas)						
CIS (32)	Susietasis pajamų rėmimas						
TI03sus02.1	Susietoji pajamų parama pieninių veislių karvių augintojams	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus02.1pnk+koop - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už pienines karves (ne daugiau nei 150) pripažintų kooperatinių bendrovių nariams (Vienoda)	Planuojama vieneto suma		30,00	30,00	30,00	30,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma						
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)						
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)		29 908,00	34 264,00	39 505,00	44 173,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma		897 240,00	1 027 920,00	1 185 150,00	1 325 190,00	4 435 500,00
TI03sus02.1pnk+tyrim - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už pienines karves, kurioms atliekami produktyvumo tyrimai (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma						
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)						
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	131 345,00	128 218,00	129 482,00	130 958,00	133 257,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	1 313 450,00	1 282 180,00	1 294 820,00	1 309 580,00	1 332 570,00	6 532 600,00
TI03sus02.1pnk1-10 - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už pirmasias 10	Planuojama vieneto suma	161,54	168,61	172,69	176,37	176,45	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	113,08	118,03	120,88	123,46	123,52	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	210,00	219,19	224,50	229,28	229,39	
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	84 573,28	77 918,04	74 413,93	71 355,71	69 476,14	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma						

pieninių veislių karves (Vienoda)	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	13 661 967,65	13 137 760,72	12 850 541,57	12 585 006,57	12 259 064,90	64 494 341,41
TI03sus02.1pnk11-50 - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už paskesnes (11–50) pieninių veislių karves (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	207,69	216,84	222,08	226,80	226,91	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	145,39	151,79	155,46	158,76	158,84	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	270,00	281,89	288,70	294,84	294,98	
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	63 987,00	58 929,27	58 032,82	57 032,17	56 324,62	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	13 289 460,03	12 778 222,91	12 887 928,67	12 934 896,16	12 780 619,52	64 671 127,29
TI03sus02.1pnk51-150 - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už paskesnes (51-150) pieninių veislių karves (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	230,77	240,95	246,76	252,02	252,13	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	161,54	168,67	172,73	176,41	176,49	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	300,00	313,24	320,79	327,63	327,77	
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	33 196,78	32 606,70	32 981,49	33 532,12	34 064,84	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	7 660 820,92	7 856 584,37	8 138 512,47	8 450 764,88	8 588 768,11	40 695 450,75
TI03sus02.1pnk>150 - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už paskesnes (>150) pieninių veislių karves (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	173,08	180,59	184,94	188,88	188,97	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	121,15	126,41	129,46	132,22	132,28	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	225,00	234,77	240,42	245,54	245,66	
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	48 189,41	49 611,26	50 591,87	51 541,35	52 462,74	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	8 340 623,08	8 959 297,44	9 356 460,44	9 735 130,19	9 913 883,98	46 305 395,13
TOTAL	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	229 946,47	219 065,27	216 020,11	213 461,35	212 328,34	1 090 821,54
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	44 266 321,68	44 911 285,44	45 556 183,15	46 200 527,80	46 200 096,51	227 134 414,58
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
	iš kurio reikia perkelti išlaidas (jeigu intervencinėse priemonėse numatomas perkėlimas, taikoma tik ekologiškai sistemai ir tik pasirinkus kompensacinių išmokų rūšį (31 straipsnio 7 dalies b punktas)						
CIS (32)	Susietasis pajamų rėmimas						
TI03sus02.2	Susietoji pajamų parama mėšinių galvijų augintojams	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus.02.2mės.GPK - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už grynaveislių mėšinių galvijų produktyvumo tyrimus (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00	
	Mažiausia planuojama vieneto suma						
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)						
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	18 941,00	19 593,00	20 082,00	20 812,00	21 364,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	113 646,00	117 558,00	120 492,00	124 872,00	128 184,00	604 752,00
TI03sus.02.2mės.mišr - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už mėšinių galvijų auginimą (<51 proc.) (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	81,55	82,29	83,06	83,81	83,39	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	57,09	57,60	58,14	58,67	58,37	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	106,02	106,98	107,98	108,95	108,41	
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	109 121,00	107 821,00	106 521,00	105 221,00	103 921,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	8 898 817,55	8 872 590,09	8 847 634,26	8 818 572,01	8 665 972,19	44 103 586,10
TI03sus02.2mės.gryn - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už mėšinių galvijų auginimą (>51 proc.) (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	152,13	153,54	154,97	156,37	155,56	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	106,49	107,48	108,48	109,46	108,89	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	197,77	199,60	201,46	203,28	202,23	
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	61 168,00	62 468,00	63 768,00	65 068,00	66 368,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	9 305 487,84	9 591 336,72	9 882 126,96	10 174 683,16	10 324 206,08	49 277 840,76
TOTAL	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	170 289,00	170 289,00	170 289,00	170 289,00	170 289,00	851 445,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	18 317 951,39	18 581 484,81	18 850 253,22	19 118 127,17	19 118 362,27	93 986 178,86
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						

	iš kurio reikia perkelti išlaidas (jeigu intervencinėse priemonėse numatomas perkėlimas, taikoma tik ekologiškai sistemai ir tik pasirinkus kompensacinių išmokų rūšį (31 straipsnio 7 dalies b punktas)						
CIS (32)	Susietasis pajamų rėmimas						
TI03sus02.3	Susietoji pajamų parama avių augintojams	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus02.3avys - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už avių auginimą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	14,14	14,36	14,56	14,76	14,76	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	9,90	10,05	10,19	10,33	10,33	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	18,38	18,67	18,93	19,19	19,19	
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	194 075,00	194 075,00	194 075,00	194 075,00	194 075,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	2 744 220,50	2 786 917,00	2 825 732,00	2 864 547,00	2 864 547,00	14 085 963,50
TOTAL	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	194 075,00	194 075,00	194 075,00	194 075,00	194 075,00	970 375,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	2 744 220,50	2 786 917,00	2 825 732,00	2 864 547,00	2 864 547,00	14 085 963,50
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
	iš kurio reikia perkelti išlaidas (jeigu intervencinėse priemonėse numatomas perkėlimas, taikoma tik ekologiškai sistemai ir tik pasirinkus kompensacinių išmokų rūšį (31 straipsnio 7 dalies b punktas)						
	CIS (32)	Susietasis pajamų rėmimas					
TI03sus02.4	Susietoji pajamų parama ožkų augintojams	2023	2024	2025	2026	2027	Iš viso 2023–2027 m.
TI03sus02.4ošk - Susietosios pajamų paramos išmokos dydis už ožkų auginimą (Vienoda)	Planuojama vieneto suma	25,96	26,35	26,73	27,10	27,10	
	Mažiausia planuojama vieneto suma	18,17	18,45	18,71	18,97	18,97	
	Didžiausia planuojama vieneto suma (EUR)	33,75	34,26	34,75	35,23	35,23	
	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	11 755,00	11 755,00	11 755,00	11 755,00	11 755,00	
	Planuojamas gauti produktas * Planuojama vieneto suma	305 159,80	309 744,25	314 211,15	318 560,50	318 560,50	1 566 236,20
TOTAL	O.11 (vienetas: Gyvūnų vnt.)	11 755,00	11 755,00	11 755,00	11 755,00	11 755,00	58 775,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)	305 159,80	309 744,25	314 211,15	318 560,50	318 560,50	1 566 236,20
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti mažiausių sumų rezervavimo reikalavimą (XII priedas) (tik pagal 30 straipsnį) (Sąjungos įnašas)						
	iš kurio reikia perkelti išlaidas (jeigu intervencinėse priemonėse numatomas perkėlimas, taikoma tik ekologiškai sistemai ir tik pasirinkus kompensacinių išmokų rūšį (31 straipsnio 7 dalies b punktas)						
	Preliminarių asignavimų susietosioms intervencinėms priemonėms	88 059 655,30	89 342 077,67	90 624 499,87	91 906 921,76	91 906 921,46	451 840 076,06
Visų preliminarių asignavimų tiesioginėms išmokoms suma	587 064 371,76	595 613 852,85	604 163 335,06	612 712 816,13	612 712 815,80	3 012 267 191,60	

6.2.2. Sektoriai

Finansiniai metai		2023	2024	2025	2026	2027	2028	Visas finansinis asignavimas
Vaisiai ir daržovės								
SP01vid1 - ES lėšos GO veiksmų programai per metus (vidutiniškai) (Vidutinė)	O.35 (vienetas: Veiksmų programos)	2,00	2,00	3,00	4,00	4,00		
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos eurais)	750 000,00	750 000,00	1 152 000,00	1 370 000,00	1 370 000,00		5 392 000,00
Bitininkystės produktai								
ADVIBEES (55(1)(a)) - bitininkams ir bitininkų organizacijoms teikiamos konsultavimo paslaugos, techninė parama, jų mokymas, informavimas ir keitimasis geriausios praktikos pavyzdžiais, be kita ko, pasitelkiant tinklaveiką								

Finansiniai metai		2023	2024	2025	2026	2027	2028	Visas finansinis asignavimas
SP03med1 - Švietimas, mokymas ir techninė parama		2023	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso
SP03med1 - Vidutinė mokymo programos paramos suma, Eur (Vidutinė)	O.37 (vienetas: Veiksmai)	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00		100,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos eurais)	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00		500 000,00
TOTAL	Preliminarus metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos EUR)	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00		1 000 000,00
	Preliminarus metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00		500 000,00
	ES bendro finansavimo norma (%)	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00		
INVAPI (55(1)(b)) - investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turta, taip pat kiti veiksmai								
SP03med2 - Bičių šeimų atnaujinimas, bitininkavimo inventoriaus įsigijimas, bičių ligų prevencija		2023	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso
SP03med2 1 veiksmas - Vidutinė paramos paraiškos suma preparatų bičių ligų gydymo priemonėms ir medžiagoms įsigyti Eur (Vidutinė)	O.37 (vienetas: Paramos gavėjai)	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00		250,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos eurais)	125 000,00	125 000,00	125 000,00	125 000,00	125 000,00		625 000,00
SP03med2 2 veiksmas - Grynarasių bičių motinų įsigijimui, Eur. (Vidutinė)	O.37 (vienetas: Paramos gavėjai)	200,00	200,00	200,00	200,00	200,00		1 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos eurais)	70 000,00	70 000,00	70 000,00	70 000,00	70 000,00		350 000,00
SPmed2 3 veiksmas - Bitininkavimo inventoriaus įsigijimui, Eur. (Vidutinė)	O.37 (vienetas: Paramos gavėjai)	250,00	250,00	250,00	250,00	250,00		1 250,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos eurais)	125 000,00	125 000,00	125 000,00	125 000,00	125 000,00		625 000,00
TOTAL	Preliminarus metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos EUR)	640 000,00	640 000,00	640 000,00	640 000,00	640 000,00		3 200 000,00
	Preliminarus metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	320 000,00	320 000,00	320 000,00	320 000,00	320 000,00		1 600 000,00
	ES bendro finansavimo norma (%)	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00		
ACTLAB (55(1)(c)) - veiksmai, kuriais siekiama remti bitininkystės produktų, bičių nykimo ar jų našumo sumažėjimo, taip pat bitėms potencialiai nuodingų medžiagų analizės laboratorijas								
SP03med6 - Medaus ir kitų bičių produktų tyrimai		2023	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso
SP03med6 - Vidutinė paraiškos suma, Eur (Vidutinė)	O.37 (vienetas: Veiksmai)	50,00	50,00	50,00	50,00	50,00		250,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos eurais)	9 828,00	9 828,00	9 828,00	9 828,00	9 828,00		49 140,00
TOTAL	Preliminarus metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos EUR)	19 656,00	19 656,00	19 656,00	19 656,00	19 656,00		98 280,00
	Preliminarus metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos)	9 828,00	9 828,00	9 828,00	9 828,00	9 828,00		49 140,00

Finansiniai metai		2023	2024	2025	2026	2027	2028	Visas finansinis asignavimas
EUR)								
ES bendro finansavimo norma (%)		50,00	50,00	50,00	50,00	50,00		
COOPAPI (55(1)(e)) - bendradarbiavimas su specializuotomis įstaigomis, vykdamas bitininkystei ir bitininkystės produktams skirtų tyrimų programas;								
SP03med4 - Moksliniai tyrimai bitininkystės sektoriuje		2023	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso
SP03med4 - Vidutinė mokslinio darbo kaina, Eur (Vidutinė)	O.37 (vienetas: Veiksmai)	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00		25,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos eurais)	50 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00		250 000,00
TOTAL	Preliminarus metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos EUR)	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00		500 000,00
	Preliminarus metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	50 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00		250 000,00
ES bendro finansavimo norma (%)		50,00	50,00	50,00	50,00	50,00		
PROMOBEES (55(1)(f)) - populiarinimas, komunikacija ir rinkodara, įskaitant rinkos stebėsenos veiksmus ir veiklą, kuria siekiama visų pirma didinti vartotojų informuotumą apie bitininkystės produktų kokybę								
SP03med5 - Bitininkystės sektoriaus populiarinimas ir rinkos stebėseną		2023	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso
SP03med5 - Vidutinė paramos paraiškos suma, Eur. (Vidutinė)	O.37 (vienetas: Veiksmai)	25,00	25,00	10,00	10,00	10,00		80,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos eurais)	70 000,00	70 000,00	70 000,00	70 000,00	70 000,00		350 000,00
TOTAL	Preliminarus metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos EUR)	140 000,00	140 000,00	140 000,00	140 000,00	140 000,00		700 000,00
	Preliminarus metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos EUR)	70 000,00	70 000,00	70 000,00	70 000,00	70 000,00		350 000,00
ES bendro finansavimo norma (%)		50,00	50,00	50,00	50,00	50,00		
Preliminarių asignavimų ir produktų, skirtų intervencinėms priemonėms, suma bitininkystės produktai		549 828,00	549 828,00	549 828,00	549 828,00	549 828,00		2 749 140,00
Vynas								
INWINE (58(1)(b)) - investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turta ūkininkavimo sistemose vynuogių auginimo srityje, išskyrus veiksmus, susijusius su a punkte numatytais intervencinių priemonių rūšimis, į perdirbimo įrenginius ir vyno gamybos infrastruktūrą, taip pat prekybos struktūras ir priemones								
SP02vyn - Investicijos į vyno sektorių		2023	2024	2025	2026	2027	2028	Iš viso
SP02vyn - Parama projektui (Vidutinė)	O.36 (vienetas: Veiksmai)		5,00	5,00	5,00	5,00		20,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (bendros Sąjungos išlaidos eurais)		43 000,00	43 000,00	43 000,00	43 000,00		172 000,00
Preliminarių asignavimų ir produktų, skirtų intervencinėms priemonėms, suma vynos			43 000,00	43 000,00	43 000,00	43 000,00		172 000,00

6.2.3. Kaimo plėtra

	Finansiniai metai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029 (including payments of Q4 2029)	Total 2023 - 2029
ENVCLIM (70)	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai								
KP01ekū	Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP01ekū01 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už javus (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		238,00						
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.17 (vienetas: Hektarai)		5 598,00						5 598,00
KP01ekū010 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už javus pašarams (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		232,00						
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.17 (vienetas: Hektarai)		3 280,00						3 280,00
KP01ekū011 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už javus, daugiametės žolės sėklai (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		273,00						
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.17 (vienetas: Hektarai)		4 300,00						4 300,00
KP01ekū012 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už daugiamečių žolių įsėlį (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		59,00						
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.17 (vienetas: Hektarai)		1 102,92						1 102,92
KP01ekū013 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		176,00						

įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už daugiametės žolės (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)							
	O.17 (vienetas: Hektarai)	14 500,00						14 500,00
KP01ekū014 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už daržoves, bulves (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	525,00						
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)							
	O.17 (vienetas: Hektarai)	250,00						250,00
KP01ekū015 - KO01ekū - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už vaistažolės, aromatinius ir prieskoninius augalus (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	487,00						
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)							
	O.17 (vienetas: Hektarai)	854,00						854,00
KP01ekū016 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už uogynus ir sodus (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	518,00						
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)							
	O.17 (vienetas: Hektarai)	1 140,00						1 140,00
KP01ekū02 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už javus pašarams (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	247,00						
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)							
	O.17 (vienetas: Hektarai)	600,96						600,96
KP01ekū03 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	298,00						
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)							

ūkininkavimo už javus, daugiametės žolės sėklai (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	O.17 (vienetas: Hektarai)		800,00					800,00
KP01ekū04 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už daugiametėlių žolių įsėlį (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		59,00					
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)							
	O.17 (vienetas: Hektarai)		191,51					191,51
KP01ekū05 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už daugiametės žolės (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		182,00					
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)							
	O.17 (vienetas: Hektarai)		2 843,00					2 843,00
KP01ekū06 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už daržoves, bulves (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		525,00					
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)							
	O.17 (vienetas: Hektarai)		150,00					150,00
KP01ekū07 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo už vaistažolės, aromatinius ir prieskoninius augalus (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		516,00					
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)							
	O.17 (vienetas: Hektarai)		129,00					129,00
KP01ekū08 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama perėjimui prie ekologinio	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		534,00					
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)							

ūkininkavimo už uogynus ir sodus (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	O.17 (vienetas: Hektarai)		200,00						200,00
KP01ekū09 - Tęstiniai ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimai. Parama ekologiniam ūkininkavimui už javus (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		218,00						
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
O.17 (vienetas: Hektarai)			31 200,00						31 200,00
KP01ekū1.1 - Parama už javus, javus pašarams, javus ir daugiamečių žolės sėklai (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		239,00	275,00	275,00	275,00	275,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
O.17 (vienetas: Hektarai)			124 292,14	133 780,19	143 268,24	152 756,28	162 244,33		716 341,18
KP01ekū1.2 - Parama už daugiamečių žolės (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		198,00	229,00	229,00	229,00	229,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
O.17 (vienetas: Hektarai)			64 920,77	69 696,02	74 471,26	79 246,51	84 021,76		372 356,32
KP01ekū1.3 - Parama už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)			644,00	644,00	644,00	644,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
O.17 (vienetas: Hektarai)				5 786,50	6 371,59	6 956,68	7 541,77		26 656,54
KP01ekū2.1 - Parama už už javus, javus pašarams, javus ir daugiamečių žolės sėklai pereinantiems prie ekologinio ūkininkavimo (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)			322,00	322,00	322,00	322,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
O.17 (vienetas: Hektarai)				11 550,00	11 550,00	11 550,00	11 550,00		46 200,00
KP01ekū2.2 - Parama už daugiamečių žolės pereinantiems prie ekologinio ūkininkavimo	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)			238,00	238,00	238,00	238,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								

(Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	O.17 (vienetas: Hektarai)			7 600,00	7 600,00	7 600,00	7 600,00		30 400,00
KP01ekū2.3 - Parama už daržoves, bulves, uogynus, sodus, vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus pereinantiems prie ekologinio ūkininkavimo (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)			750,00	750,00	750,00	750,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.17 (vienetas: Hektarai)			850,00	850,00	850,00	850,00		3 400,00
IŠ VISO	O.17 (vienetas: Hektarai)		213 238,30	229 262,71	244 111,09	258 959,48	273 807,86		1 219 379,44
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)	42 560 133,92	62 641 646,05	66 184 034,52	70 192 713,00	74 201 389,62		315 779 917,11	
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)	35 750 512,50	52 618 982,68	55 594 589,00	58 961 878,92	62 329 167,28		265 255 130,38	
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)									
ENVCLIM (70)	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai								
KP03įmp	Miško priežiūra ir apsauga	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP03įmp_1 - Miško plotas, ha (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)								
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)			504,00	504,00	504,00	504,00	504,00	
	O.16 (vienetas: Hektarai)			250,00	1 000,00	2 000,00	3 000,00	3 500,00	9 750,00
KP03įmp_2 - Miško plotas, ha (tęstiniai)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)								

įsipareigojimai) (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.16 (vienetas: Hektarai)				13 532,00	10 195,00	7 895,00	5 161,00	36 783,00
IŠ VISO	O.16 (vienetas: Hektarai)			250,00	14 532,00	12 195,00	10 895,00	8 661,00	46 533,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)			115 370,00	2 461 540,00	2 723 080,00	2 934 620,00	2 765 390,00	11 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)			96 910,80	2 067 693,60	2 287 387,20	2 465 080,80	2 322 927,60	9 240 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)				2 000 000,00	1 800 000,00	1 550 000,00	1 150 000,00	6 500 000,00
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)				1 680 000,00	1 512 000,00	1 302 000,00	966 000,00	5 460 000,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
ENVCLIM (70)	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai								
KP070untž	Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP070untž - už laukinių paukščių apsaugą už Natura 2000 ribų (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		74,00	74,00	74,00	74,00	74,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.14 (vienetas: Hektarai)		12 838,00	14 122,00	15 405,00	16 689,00	17 973,00		77 027,00
IŠ VISO	O.14 (vienetas: Hektarai)		12 838,00	14 122,00	15 405,00	16 689,00	17 973,00		77 027,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		950 012,00	1 045 028,00	1 139 970,00	1 234 986,00	1 330 002,00		5 699 998,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		798 010,08	877 823,52	957 574,80	1 037 388,24	1 117 201,68		4 787 998,32
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								

	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
ENVCLIM (70)	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai								
KP09gen	Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP09gen 1 - Parama už Žemaitukų ir Stambijų žemaitukų veislės arklus (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai) Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR) O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		302,00	302,00	302,00	302,00	302,00		
KP09gen 10 - Parama už Lietuvos juodgalves avis (senasis genotipas) (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai) Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR) O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		974,00	974,00	974,00	974,00	974,00		
KP09gen 11 - Parama už vištines žąsis (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai) Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR) O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		2 306,00	2 306,00	2 306,00	2 306,00	2 306,00		
KP09gen 12 - Parama už Lietuvos vietines bites (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai) Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR) O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		177,00	177,00	177,00	177,00	177,00		
KP09gen 2 - Parama už žaluosius galvijus (senasis genotipas) (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai) Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR) O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		410,00	410,00	410,00	410,00	410,00		
			13,00	14,00	15,00	15,00	16,00		73,00

KP09gen 3 - Parama už Lietuvos sunkiuosius arklius (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		231,00	231,00	231,00	231,00	231,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		566,00	580,00	594,00	609,00	623,00		2 972,00
KP09gen 4 - Parama už Lietuvos šėmuosius galvijus (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		309,00	309,00	309,00	309,00	309,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		373,00	385,00	397,00	409,00	421,00		1 985,00
KP09gen 5 - Parama už Lietuvos baltugarius galvijus (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		378,00	378,00	378,00	378,00	378,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		302,00	311,00	320,00	329,00	338,00		1 600,00
KP09gen 6 - Parama už Lietuvos juodmargius galvijus (senasis genotipas) (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		291,00	291,00	291,00	291,00	291,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		472,00	483,00	494,00	505,00	516,00		2 470,00
KP09gen 7 - Parama už baltąsias kiaules (senasis genotipas) (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		1 269,00	1 269,00	1 269,00	1 269,00	1 269,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		16,00	16,00	16,00	17,00	18,00		83,00
KP09gen 8 - Parama už Lietuvos vietines kiaules (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		2 088,00	2 088,00	2 088,00	2 088,00	2 088,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		9,00	10,00	10,00	10,00	10,00		49,00
KP09gen 9 - Parama už Lietuvos šiuurkščiavilnes avis (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		1 390,00	1 390,00	1 390,00	1 390,00	1 390,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		18,00	18,00	18,00	19,00	19,00		92,00
IŠ VISO	O.19 (vienetas: Sutartiniai ūkiniai gyvūnai)		2 581,00	2 654,00	2 726,00	2 799,00	2 872,00		13 632,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		932 987,00	960 989,00	988 991,00	1 016 583,00	1 044 585,00		4 944 135,00

	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		783 709,08	807 230,76	830 752,44	853 929,72	877 451,40		4 153 073,40
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
ENVCLIM (70)	Valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai								
KPmgt	Invazinių rūšių plitimo valdymas melioracijos griovių šlaituose	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KPmgt1 - kompensacinė išmoka už melioracijos griovio šlaito sutvarkymą (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)				644,00	644,00	644,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.14 (vienetas: Hektarai)				570,00	620,00	670,00		1 860,00
KPmgt2 - kompensacinė išmoka už melioracijos griovio šlaito sutvarkymą (kai vykdoma jungtinė veikla (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)				773,00	773,00	773,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.14 (vienetas: Hektarai)				220,00	270,00	320,00		810,00
	O.14 (vienetas: Hektarai)				790,00	890,00	990,00		2 670,00
IŠ VISO	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)				537 140,00	607 990,00	678 840,00		1 823 970,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)				451 197,60	510 711,60	570 225,60		1 532 134,80
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								

	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
ANC (71)	Gamtiniai ar kiti su teritorija susiję apribojimai								
KP11ANCs	Vietovės su gamtinėmis ar kitomis specifinėmis kliūtėmis	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP11ANCs 1 - Už ūkininkavimą vietovėse, kuriose esama didesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(a)-LT-65,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)			44,98	44,98	44,98	44,98		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.12 (vienetas: Hektarai)			397 000,00	397 000,00	397 000,00	397 000,00		1 588 000,00
KP11ANCs 2 - Už ūkininkavimą vietovėse, kuriose esama mažesnio intensyvumo didelių gamtinių kliūčių (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(a)-LT-65,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)			29,70	29,70	29,70	29,70		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.12 (vienetas: Hektarai)			226 500,00	226 500,00	226 500,00	226 500,00		906 000,00
KP11ANCs 3 - Už ūkininkavimą intensyvaus karsto vietovėse (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(a)-LT-65,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)			20,00	20,00	20,00	20,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.12 (vienetas: Hektarai)			60 000,00	60 000,00	60 000,00	60 000,00		240 000,00
KP11ANCs 4 - Už ūkininkavimą potvynių užliejamose vietovėse (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(a)-LT-65,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)			20,00	20,00	20,00	20,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.12 (vienetas: Hektarai)			18 000,00	18 000,00	18 000,00	18 000,00		72 000,00
	O.12 (vienetas: Hektarai)			701 500,00	701 500,00	701 500,00	701 500,00		2 806 000,00
IŠ VISO	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)			26 144 000,00	26 144 000,00	26 144 000,00	26 144 000,00		104 576 000,00

	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)			21 176 640,00	21 176 640,00	21 176 640,00	21 176 640,00		84 706 560,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
ASD (72)	Konkrečiai teritorijai būdingi tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumai								
KP06ntm	Parama „Natura 2000“ miškuose	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP06ntm 1 - Už pagrindinių miško kirtimų draudimą arba leidžiamus nedidelio intensyvumo atrankinius pagrindinius kirtimus (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurais)		275,00	275,00	275,00	275,00	275,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.13 (vienetas: Hektarai)								
KP06ntm 2 - Už ugdomųjų miško kirtimų draudimą (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurais)		47,00	47,00	47,00	47,00	47,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.13 (vienetas: Hektarai)								
KP06ntm 3 - Už paliekamą papildomą žalių neiškirstų medžių skaičių plynųjų pagrindinių miško kirtimų biržėse (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurais)		187,00	187,00	187,00	187,00	187,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.13 (vienetas: Hektarai)								
KP06ntm 4 - Kai vykdančiosios institucijos	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurais)		72,00	72,00	72,00	72,00	72,00		

kirtimus draudžiama išskirti visus džiūstančius ar išdžiūvusius medžius (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.13 (vienetas: Hektarai)								
IŠ VISO	O.13 (vienetas: Hektarai)		8 493,00	8 493,00	8 493,00	8 493,00	8 493,00		42 465,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurais)		1 647 642,00	1 647 642,00	1 647 642,00	1 647 642,00	1 647 642,00		8 238 210,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)		1 384 019,00	1 384 019,00	1 384 019,00	1 384 019,00	1 384 019,00		6 920 095,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
ASD (72)	Konkrečiai teritorijai būdingi tam tikrų privalomų reikalavimų trūkumai								
KP07ntž	Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP07ntž1 - Už daugiamečių pievas žemės ūkio paskirties žemėje (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurais)		76,00	76,00	76,00	76,00	76,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.13 (vienetas: Hektarai)		24 469,00	24 469,00	24 469,00	24 469,00	24 469,00		122 345,00
KP07ntž2 - Už pievas iki 5 m. žemės ūkio paskirties žemėje (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurais)			61,00	61,00	61,00	61,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.13 (vienetas: Hektarai)			1 000,00	1 000,00	1 000,00	1 000,00		4 000,00
IŠ VISO	O.13 (vienetas: Hektarai)		24 469,00	25 469,00	25 469,00	25 469,00	25 469,00		126 345,00

	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		1 859 644,00	1 920 644,00	1 920 644,00	1 920 644,00	1 920 644,00		9 542 220,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		1 562 101,00	1 613 341,00	1 613 341,00	1 613 341,00	1 613 341,00		8 015 465,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
INVEST (73-74)	Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą								
KP02mva	Miško veisimas ir atkūrimas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP02mva - Paramos miško veisimo ir pažeisto miško atkūrimo projektui vidurkis (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.23 (vienetas: Veiksmai)								
	O.23 (vienetas: Veiksmai)		50,00	140,00	150,00	160,00	130,00	70,00	700,00
IŠ VISO	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		500 000,00	1 400 000,00	1 500 000,00	1 600 000,00	1 300 000,00	700 000,00	7 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		420 000,00	1 176 000,00	1 260 000,00	1 344 000,00	1 092 000,00	588 000,00	5 880 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								

	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
INVEST (73-74)	Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą								
KP05mju	Jaunuolynų ugdymas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP05mju - Paramos dydis jaunuolynų ugdymo projektui (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		6 100,00	6 100,00	6 100,00	6 100,00	6 100,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.23 (vienetas: Veiksmai)		80,00	240,00	240,00	240,00	200,00		1 000,00
	O.23 (vienetas: Veiksmai)		80,00	240,00	240,00	240,00	200,00		1 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		484 000,00	1 452 000,00	1 452 000,00	1 452 000,00	1 210 000,00		6 050 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		406 560,00	1 219 680,00	1 219 680,00	1 219 680,00	1 016 400,00		5 082 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
INVEST (73-74)	Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą								
KP08neg1	Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP08neg1.1 - Negamybinės	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		35 543,48	35 543,48	35 543,48	35 543,48	35 543,48		

investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.21 (vienetas: Projektai)	23,00	23,00	23,00	23,00	21,00	113,00		
IŠ VISO	O.21 (vienetas: Projektai)	23,00	23,00	23,00	23,00	21,00	113,00		
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)	815 200,00	815 200,00	815 200,00	815 200,00	738 200,00	3 999 000,00		
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)	684 768,00	684 768,00	684 768,00	684 768,00	620 088,00	3 359 160,00		
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
INVEST (73-74)	Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą								
KP08neg3	Apsaugos priemonės nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP08neg3 - Paramos apsaugos priemonių nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos projektui vidurkis (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		5 456,00	5 456,00	5 456,00	5 456,00	5 456,00	5 456,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
IŠ VISO	O.21 (vienetas: Veiksmai)		107,00	107,00	107,00	107,00	80,00	42,00	550,00
	O.21 (vienetas: Veiksmai)		107,00	107,00	107,00	107,00	80,00	42,00	550,00
IŠ VISO	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		583 510,00	583 510,00	583 510,00	583 510,00	436 880,00	229 620,00	3 000 540,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		490 148,40	490 148,40	490 148,40	490 148,40	366 979,20	192 880,80	2 520 453,60

	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
INVEST (73-74)	Investicijos, įskaitant investicijas į drékinimą								
KP08prev	Investicijos į prevencinę veiklą, kuria siekiama sumažinti galimų gaivalinių nelaimių, nepalankių klimato reiškinų ir katastrofinių įvykių padarinius	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP08prev01 - Dotacija projektui (Dotacija - Vidutiné) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutiné vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.20 (vienetas: Veiksmai)		8,00	25,00	25,00	25,00	25,00	17,00	125,00
	O.20 (vienetas: Veiksmai)		8,00	25,00	25,00	25,00	25,00	17,00	125,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		320 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	680 000,00	5 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		245 120,00	766 000,00	766 000,00	766 000,00	766 000,00	520 880,00	3 830 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
IŠ VISO									

	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
INVEST (73-74)	Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą								
KP10mel	Investicijos į melioracijos sistemas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP10mel_01 - Dotacija projektui (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	40 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.22 (vienetas: Veiksmai)		10,00	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00	100,00
KP10mel_02 - Dotacija projektui (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.22 (vienetas: Veiksmai)		20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	120,00
IŠ VISO	O.22 (vienetas: Veiksmai)		30,00	38,00	38,00	38,00	38,00	38,00	220,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		6 400 000,00	6 720 000,00	6 720 000,00	6 720 000,00	6 720 000,00	6 720 000,00	40 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		4 902 400,00	5 147 520,00	5 147 520,00	5 147 520,00	5 147 520,00	5 147 520,00	30 640 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
INVEST (73-74)	Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą								
KP12vld	Investicijos į žemės ūkio valdas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP12vld-001 - Dotacija projektui (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		500 000,00	500 000,00	500 000,00	500 000,00	500 000,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.20 (vienetas: Veiksmai)		80,00	80,00	80,00	80,00	80,00		400,00

KP12vld-002 - Lengvatinė paskola (Finansinė priemonė - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		75 000,00	75 000,00	75 000,00	75 000,00	75 000,00	74 695,12	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.20 (vienetas: Veiksmai)		25,00	75,00	75,00	75,00	75,00	75,00	400,00
IŠ VISO	O.20 (vienetas: Veiksmai)		65,00	115,00	155,00	155,00	95,00	95,00	680,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		41 875 000,00	45 625 000,00	45 625 000,00	45 625 000,00	45 625 000,00	5 625 000,00	230 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		32 076 250,00	34 948 750,00	34 948 750,00	34 948 750,00	34 948 750,00	4 308 750,00	176 180 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)		1 875 000,00	5 625 000,00	5 625 000,00	5 625 000,00	5 625 000,00	5 625 000,00	30 000 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)		1 436 250,00	4 308 750,00	4 308 750,00	4 308 750,00	4 308 750,00	4 308 750,00	22 980 000,00
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
INVEST (73-74)	Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą								
KP14prd	Investicijos į bioekonomikos verslus	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP14prd-01 - Dotacija projektui (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.24 (vienetas: Veiksmai)		1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	10,00
IŠ VISO	O.24 (vienetas: Veiksmai)		1,00	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	10,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		5 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	5 000 000,00	50 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		3 830 000,00	7 660 000,00	7 660 000,00	7 660 000,00	7 660 000,00	3 830 000,00	38 300 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								

	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
INVEST (73-74)	Investicijos, įskaitant investicijas į drékinimą								
KP19sūp	Labai smulkių ūkių plétra	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP19sūp - Labai smulkių ūkių plétros projektui vidurkis (Dotacija - Vidutiné) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		50 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutiné vieneto suma (kai taikoma) (EUR)		100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	
	O.20 (vienetas: Veiksmai)		30,00	50,00	90,00	80,00	50,00		300,00
	O.20 (vienetas: Veiksmai)		30,00	50,00	90,00	80,00	50,00		300,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		750 000,00	2 000 000,00	3 500 000,00	4 250 000,00	3 250 000,00	1 250 000,00	15 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		574 500,00	1 532 000,00	2 681 000,00	3 255 500,00	2 489 500,00	957 500,00	11 490 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
IŠ VISO	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
INVEST (73-74)	Investicijos, įskaitant investicijas į drékinimą								
KP30pfi	Investicijos į žemės ūkio produktų perdirbimą (finansinės priemonės)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029

KP30pfi-001 - Lengvatinė paskola (Finansinė priemonė - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)		1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	
	O.24 (vienetas: Veiksmai)		4,00	4,00	3,00	3,00	3,00	3,00	20,00
IŠ VISO	O.24 (vienetas: Veiksmai)		4,00	4,00	3,00	3,00	3,00	3,00	20,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		2 000 000,00	2 000 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	10 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		1 532 000,00	1 532 000,00	1 149 000,00	1 149 000,00	1 149 000,00	1 149 000,00	7 660 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)		2 000 000,00	2 000 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	10 000 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)		1 532 000,00	1 532 000,00	1 149 000,00	1 149 000,00	1 149 000,00	1 149 000,00	7 660 000,00
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
INVEST (73-74)	Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą								
KP31tvi	Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP31tvi-01 - Dotacija projektui (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		250 000,00	250 000,00	250 000,00	250 000,00	250 000,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.20 (vienetas: Veiksmai)		41,00	41,00	41,00	41,00	41,00		205,00
KP31tvi-02 - Lengvatinė paskola (Finansinė priemonė - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		75 000,00	75 000,00	75 000,00	75 000,00	72 916,66		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.20 (vienetas: Veiksmai)		12,00	14,00	15,00	14,00	12,00		67,00
IŠ VISO	O.20 (vienetas: Veiksmai)		53,00	55,00	56,00	55,00	53,00		272,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		11 150 000,00	11 300 000,00	11 375 000,00	11 300 000,00	11 125 000,00		56 250 000,00

	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)		8 540 900,00	8 655 800,00	8 713 250,00	8 655 800,00	8 521 750,00		43 087 500,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)		900 000,00	1 050 000,00	1 125 000,00	1 050 000,00	875 000,00		5 000 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)		689 400,00	804 300,00	861 750,00	804 300,00	670 250,00		3 830 000,00
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
INVEST (73-74)	Investicijos, įskaitant investicijas į drėkinimą								
KP32svp	Smulkių-vidutinių ūkių plėtra	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP32svp-01 - Dotacija projektui (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurais)		200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.20 (vienetas: Veiksmai)		37,00	37,00	37,00	38,00	38,00	38,00	225,00
	O.20 (vienetas: Veiksmai)		37,00	37,00	37,00	38,00	38,00	38,00	225,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurais)		7 500 000,00	7 500 000,00	7 500 000,00	7 500 000,00	7 500 000,00	7 500 000,00	45 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurais)		5 745 000,00	5 745 000,00	5 745 000,00	5 745 000,00	5 745 000,00	5 745 000,00	34 470 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
IŠ VISO									

	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
INSTAL (75)	Jaunųjų ūkininkų ir naujų ūkininkų įsikūrimas ir kaimo verslo kūrimas								
KP17jūs	Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP17jūs-001 - Dotacija (Dotacija - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		60 000,00	60 000,00	60 000,00	60 000,00	60 000,00	60 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)		60 000,00	60 000,00	60 000,00	60 000,00	60 000,00	60 000,00	
	O.25 (vienetas: Paramos gavėjai)		105,00	229,00	230,00	229,00	229,00	229,00	1 251,00
KP17jūs-002 - Lengvatinė paskola (Finansinė priemonė - Vienoda) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		40 000,00	40 000,00	39 318,18	40 000,00	40 000,00	40 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)		100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	
	O.25 (vienetas: Paramos gavėjai)		60,00	88,00	88,00	88,00	88,00	88,00	500,00
	O.25 (vienetas: Paramos gavėjai)		165,00	317,00	318,00	317,00	317,00	317,00	1 751,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		8 700 000,00	17 260 000,00	17 260 000,00	17 260 000,00	17 260 000,00	17 260 000,00	95 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		6 664 200,00	13 221 160,00	13 221 160,00	13 221 160,00	13 221 160,00	13 221 160,00	72 770 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)		2 400 000,00	3 520 000,00	3 460 000,00	3 520 000,00	3 520 000,00	3 520 000,00	19 940 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)		1 838 400,00	2 696 320,00	2 650 360,00	2 696 320,00	2 696 320,00	2 696 320,00	15 274 040,00
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
IŠ VISO	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)			5 227 722,73	5 310 071,20	5 382 838,37	10 917 996,58		26 838 628,88
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)			4 004 435,61	4 067 514,55	4 123 254,19	8 363 185,38		20 558 389,73
RISK (76)	Rizikos valdymo priemonės								
KP15riz	Pasėlių, augalų ir gyvūnų draudimas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP15riz-01 - Pasėlių ir augalų draudimo įmokos kompensacija (Dotacija - Vidutinė)	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		3 200,00	3 200,00	3 200,00	3 200,00	3 200,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								

91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	O.9 (vienetas: Paramos gavėjai)		556,00	588,00	623,00	661,00	697,00		3 125,00
KP15riz-02 - Gyvūnų draudimo įmokos kompensacija (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		6 000,00	6 000,00	6 000,00	6 000,00	6 000,00		
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.9 (vienetas: Paramos gavėjai)		65,00	65,00	65,00	65,00	65,00		325,00
IŠ VISO	O.9 (vienetas: Paramos gavėjai)		621,00	653,00	688,00	726,00	762,00		3 450,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		2 170 109,00	2 271 424,00	2 384 309,00	2 503 968,00	2 620 190,00		11 950 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		1 662 303,00	1 739 911,00	1 826 381,00	1 918 039,00	2 007 066,00		9 153 700,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
RISK (76)	Rizikos valdymo priemonės								
KP16sav	Savitarpio pagalbos fondai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP16sav-01 - Parama žemės ūkio rizikos valdymo fondams steigti (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)			169 104,00	275 032,00	315 834,00	361 614,00	378 416,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.9 (vienetas: Fondai)			1,00	1,00	1,00	1,00		4,00
IŠ VISO	O.9 (vienetas: Fondai)			1,00	1,00	1,00	1,00		4,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)			169 104,00	275 032,00	315 834,00	361 614,00	378 416,00	1 500 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)			129 533,67	210 674,51	241 928,84	276 996,32	289 866,66	1 149 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								

	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
COOP (77)	Bendradarbiavimas								
KP14gra	Trumpos tiekimo grandinės	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP14gra01 - Paramos suma projektui – žemės ūkio subjektų bendradarbiavimas (pagal 1 paramos schemą) (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		150 000,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.32 (vienetas: Veiksmai)		6,00	6,00	6,00	6,00	4,00		28,00
KP14gra02 - Paramos suma projektui – žemės ūkio subjektų bendradarbiavimas (pagal 2 paramos schemą) (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		250 000,00	250 000,00	250 000,00	250 000,00	250 000,00	250 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.32 (vienetas: Veiksmai)		2,00	3,00	3,00	3,00	1,00		12,00
KP14gra03 - Paramos suma projektui – žemės ūkio produkcijos realizavimo tinklui įkurti (pagal 3 paramos schemą) (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)		1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	
	O.32 (vienetas: Veiksmai)			1,00	2,00				3,00
	O.32 (vienetas: Veiksmai)		8,00	10,00	11,00	9,00	5,00		43,00
IŠ VISO	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		689 200,00	2 003 400,00	3 128 400,00	2 628 400,00	1 232 000,00	318 600,00	10 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		527 927,00	1 534 604,00	2 396 354,00	2 013 354,00	943 712,00	244 048,00	7 659 999,00

	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
COOP (77)	Bendradarbiavimas								
KP20vvg	Bendruomenių inicijuota vietos plėtra (LEADER)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP20vvg01 - Paramos vienai VPS vidurkis (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)		1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.31 (vienetas: Strategijos)								
	O.31 (vienetas: Strategijos)		49,00						49,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		3 750 000,00	11 250 000,00	18 750 000,00	22 021 370,00	11 625 000,00	7 500 000,00	74 896 370,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		3 150 000,00	9 450 000,00	15 750 000,00	18 497 950,00	9 765 000,00	6 300 000,00	62 912 950,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
COOP (77)	Bendradarbiavimas								
KP21sum	Sumanieji kaimai	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029

KP21sum01 - SKP, kuriuose diegiamos skaitmeninės viešosios ar socialinės paslaugos, vystoma vietos ekonomika ar atsinaujinančių energijos šaltinių technologijų naudojimas (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	600 000,00	600 000,00	600 000,00	600 000,00	600 000,00	600 000,00	600 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.32 (vienetas: Veiksmai)			10,00	9,00	6,00			25,00
IŠ VISO	O.32 (vienetas: Veiksmai)			10,00	9,00	6,00			25,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)			1 000 000,00	5 900 000,00	5 100 000,00	3 000 000,00		15 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)			766 000,00	4 519 400,00	3 906 600,00	2 298 000,00		11 490 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
COOP (77)	Bendradarbiavimas								
KP22eip	Europos inovacijų partnerystė žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP22eip - EIP inovacinio projekto suma (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(3)(b)-LT-80,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	200 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.1 (vienetas: Projektai)		3,00	5,00	7,00	9,00	9,00	7,00	40,00
IŠ VISO	O.1 (vienetas: Projektai)		3,00	5,00	7,00	9,00	9,00	7,00	40,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		523 715,00	1 084 557,00	1 597 932,00	1 597 932,00	1 597 932,00	1 597 932,00	8 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		439 920,60	911 027,88	1 342 262,88	1 342 262,88	1 342 262,88	1 342 262,88	6 720 000,00

	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkėlimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
COOP (77)	Bendradarbiavimas								
KP26Tks	Tęstiniai įsipareigojimai – Žemės ir maisto produktų kokybės sistemos	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP26Tks1 - Ekologiškų produktų gamybos sistemos dalyviams (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)				2 950,00	2 827,60			
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.29 (vienetas: Paramos gavėjai)				6,00	4,00			10,00
KP26Tks2 - ES kokybės sistemų dalyviams (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)				2 950,00	2 827,60			
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.29 (vienetas: Paramos gavėjai)								
KP26Tks3 - Nacionaliniu lygmeniu pripažintos maisto kokybės sistemos dalyviams (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)				2 950,00	2 827,60			
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.29 (vienetas: Paramos gavėjai)				34,00	25,00			59,00
IŠ VISO	O.29 (vienetas: Paramos gavėjai)				40,00	29,00			69,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)				118 000,00	82 000,00			200 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)				90 388,00	62 812,00			153 200,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								

	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)				118 000,00	82 000,00			200 000,00
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)				90 388,00	62 812,00			153 200,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
COOP (77)	Bendradarbiavimas								
KP27Tgo	Tęstiniai įsipareigojimai - Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP27Tgo - Dotacija paramos gavėjui (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)				100 000,00				
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.28 (vienetas: Paramos gavėjai)				1,00				1,00
	O.28 (vienetas: Paramos gavėjai)				1,00				1,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)				100 000,00				100 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)				76 600,00				76 600,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
IŠ VISO	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)				100 000,00				100 000,00
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)				76 600,00				76 600,00
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
KNOW (78)	Keitimasis žiniomis ir informacijos sklaida								
KP23ppi	Parodomieji projektai ir informavimo veikla	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029

KP23ppi - Paramos suma parodomajam projektui (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	100 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.33 (vienetas: Veiksmai)		1,00	6,00	7,00	6,00	5,00	5,00	30,00
IŠ VISO	O.33 (vienetas: Veiksmai)		1,00	6,00	7,00	6,00	5,00	5,00	30,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		176 231,70	564 753,66	564 753,66	564 753,66	564 753,66	564 753,66	3 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		134 993,45	432 601,31	432 601,31	432 601,31	432 601,31	432 601,31	2 298 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
KNOW (78)	Keitimasis žiniomis ir informacijos sklaida								
KP24mjj	Mokymai ir įgūdžių įgijimas	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP24mjj - Paramos suma mokymo projektui (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	150 000,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.33 (vienetas: Veiksmai)		2,00	4,00	5,00	6,00	6,00	4,00	27,00
IŠ VISO	O.33 (vienetas: Veiksmai)		2,00	4,00	5,00	6,00	6,00	4,00	27,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		4 714,00	571 542,00	855 936,00	855 936,00	855 936,00	855 936,00	4 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		3 610,92	437 801,16	655 646,98	655 646,98	655 646,98	655 646,98	3 064 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								

	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
KNOW (78)	Keitimasis žiniomis ir informacijos sklaida								
KP25kon	Konsultavimo paslaugos	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Total 2023 - 2029
KP25kon - Paramos suma konsultacijai (Dotacija - Vidutinė) 91(2)(a)-LT-85,00% 91(2)(d)-LT-43,00%	Planuojama vieneto suma (visos viešosios išlaidos eurai)	58,00	58,00	58,00	58,00	58,00	58,00	58,00	
	Didžiausia planuojama vidutinė vieneto suma (kai taikoma) (EUR)								
	O.33 (vienetas: Veiksmai)		4 925,00	9 849,00	17 858,00	17 858,00	17 858,00	17 858,00	86 206,00
	O.33 (vienetas: Veiksmai)		4 925,00	9 849,00	17 858,00	17 858,00	17 858,00	17 858,00	86 206,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (visos viešosios išlaidos eurai)		285 684,48	571 369,00	1 035 736,63	1 035 736,63	1 035 736,63	1 035 736,63	5 000 000,00
	Orientacinis metinis finansinis asignavimas (Sąjungos įnašas eurai)		218 834,31	437 668,65	793 374,26	793 374,26	793 374,26	793 374,26	3 830 000,00
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių skirta finansinei priemonei (Sąjungos įnašas EUR)								
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (visos viešosios išlaidos EUR)								
	Iš kurių perkélimas į kitą laikotarpį (Sąjungos įnašas EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (taikoma 95 straipsnio 1 daliai pagal 73 ir 75 straipsnius) (Visos viešosios išlaidos EUR)								
	iš kurių suma, reikalinga įvykdyti XII priede nurodytą mažiausio finansinio asignavimo reikalavimą (Sąjungos įnašas EUR)								
IŠ VISO									

7. Valdymo ir koordinavimo sistema

7.1 Valdymo ir koordinavimo įstaigų ir kontrolės įstaigų nustatymas

Institucijos tipas	Įstaigos pavadinimas	EŽŪGF	EŽŪFKP	Atsakingas asmuo	Adresas	E. paštas
Vadovaujančioji institucija	Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija	Y	Y	Kęstutis Navickas (Žemės ūkio ministras)	Gedimino pr. 19, Vilnius, Lietuva	Kestutis.Navickas@zum.lt
Kompetentinga institucija	Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija	Y	Y	Kęstutis Navickas (Žemės ūkio ministras)	Gedimino pr. 19, Vilnius, Lietuva	Kestutis.Navickas@zum.lt
Mokėjimo agentūra	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Y	Y	Fortunatas Dirginčius (Direktorius)	Blindžių g. 17, Vilnius, Lietuva	Fortunatas.Dirgincius@nma.lt
Sertifikavimo įstaiga	UAB „KPMG Baltics“	Y	Y	Darius Paškauskas (Patarėjas)	Lvivo 101, LT-08114, Vilnius, Lietuva	dpaskauskas@kpmg.com
Stebėsenos komitetas	Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija	Y	Y	Kęstutis Navickas (Žemės ūkio ministras)	Gedimino pr. 19, Vilnius, Lietuva	Kestutis.Navickas@zum.lt
Kitos reglamente nenustatytos deleguotosios ir tarpinės institucijos, nurodant jų vaidmenį	Nacionalinis BŽŪP tinklas (Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija)	Y	Y	Miglė Tumonytė (Patarėja)	Gedimino pr. 19, Vilnius, Lietuva	Migle.Tumonyte@zum.lt
Kitos reglamente nenustatytos deleguotosios ir tarpinės institucijos, nurodant jų vaidmenį	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos - tarpinė institucija.	Y	Y	Fortunatas Dirginčius (Direktorius)	Blindžių g. 17, Vilnius, Lietuva	Fortunatas.Dirgincius@nma.lt
Kontrolės įstaiga	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Y	Y	Fortunatas Dirginčius (Direktorius)	Blindžių g. 17, Vilnius, Lietuva	Fortunatas.Dirgincius@nma.lt
Kontrolės įstaiga	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	Y	Y	Audronė Mikalauskienė (Direktorė)	Siesikų g. 19, Vilnius	Audrone.Mikalauskiene@vmvt.lt
Kontrolės įstaiga	Žemės ūkio agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Y	N	Jonas Balkevičius (Direktorius)	Gedimino pr. 19, Vilnius	j.balkevicius@zua.lt
AKIS koordinavimas, įskaitant ūkio konsultacijas – Atitinkama koordinavimo įstaiga	Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija	Y	Y	Goda Vainienė (Patarėja)	Gedimino pr. 19, Vilnius, Lietuva	Goda.Vainiene@zum.lt
BŽŪP plano komunikacijos pareigūnas (plg. BNR 48 straipsnio 2 dalį)	Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija	Y	Y	Žaneta Jucaitytė (Patarėja)	Gedimino pr. 19, Vilnius, Lietuva	Zaneta.Jucaityte@zum.lt

Trumpas kompetentingos institucijos struktūros ir organizavimo aprašymas

1. Siekiant užtikrinti, kad Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginis planas (toliau – Strateginis planas) būtų įgyvendinamas veiksmingai ir būtų pasiekti bendrosios žemės ūkio politikos tikslai, būtų laikomasi pasidalijamojo valdymo principo bei pagrindinių Europos Sąjungos reikalavimų yra

įdiegta veiksminga valdymo sistema. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. lapkričio 25 d. nutarimu Nr. 1322 „Dėl pasirengimo administruoti Europos Sąjungos fondų lėšas“ yra paskirtos šios Strateginio plano valdymo įstaigos: nacionalinė Vadovaujančioji institucija, Kompetentinga institucija, Mokėjimo agentūra, Tarpinė institucija (pavaldi Vadovaujančiajai institucijai). Kompetentinga institucija atrinks veiklos požiūriu nuo Mokėjimo agentūros ir nuo Mokėjimo agentūrą akreditavusios Kompetentingos institucijos ir įstaigų, atsakingų už Strateginio plano įgyvendinimą ir stebėseną nepriklausomą ir būtiną techninę kompetenciją turinčią Tvirtinančiąją įstaigą (Sertifikavimo įstaigą) ir užtikrins, kad Tvirtinančioji įstaiga (Sertifikavimo įstaiga) būtų paskirta nuolat. Yra užtikrintas aiškus Vadovaujančiosios institucijos ir kitų institucijų ir įstaigų funkcijų pasiskirstymas ir atskyrimas, kad sistema veiktų veiksmingai visą Strateginio plano įgyvendinimo laikotarpį.

2. Vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 123 str., Vadovaujančioji institucija atsako už efektyvų, veiksmingą ir tinkamą Strateginio plano administravimą ir įgyvendinimą bei užtikrina kitų, Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 123 str. 2 dalyje nurodytų, užduočių vykdymą. Vadovaujančiosios institucijos administracijos padaliniai pagal kompetenciją dalyvauja Strateginio plano valdyme, teikia pasiūlymus dėl Strateginio plano, intervencijų įgyvendinimo, taisyklių ir kitų teisės aktų, susijusių su Strateginio plano rengimu, įgyvendinimu, keitimu ir užbaigimu, pagal kompetenciją dalyvauja nagrinėjant skundus, susijusius su Strateginio plano intervencijomis. Vadovaujančiosios institucijos administracijos padalinių funkcijos ir pareigos nustatomos horizontaliose Strateginio plano administravimo taisyklėse. Specifiniams su Strateginio plano valdymu ir kontrole susijusiems klausimams spresti sudaromos darbo grupės, komisijos ar komitetai.

3. Vadovaujančioji institucija Strateginių planų įgyvendinimo veiksmingumo stebėsenos atsakomybę dalinasi su tuo tikslu įsteigtu nacionaliniu Strateginio plano įgyvendinimo Stebėsenos komitetu (toliau – Stebėsenos komitetas), kaip nustatyta Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 124 str. Vadovaujančioji institucija, suformuoja Stebėsenos komitetą užtikrindama subalansuotą atstovavimą atitinkamoms valdžios institucijoms, tarpinėms institucijoms ir Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 106 str. 3 d. nurodytų partnerių atstovams: kompetentingų regioninių, vietos valdžios institucijų, kitų viešojo sektoriaus institucijų, ekonominių ir socialinių partnerių, įskaitant žemės ūkio sektoriaus atstovus bei įstaigų, atstovaujančių pilietinei visuomenei, įskaitant aplinkosaugos partnerius, nevyriausybinės organizacijas ir įstaigas, atsakingas už moterų ir vyrų lygybės ir nediskriminavimo skatinimą, jaunimo, asmenų su negalia atstovus. Vadovaujančioji institucija konsultuojasi su Stebėsenos komitetu, teikia jam ataskaitas, informaciją apie Strateginio plano įgyvendinimo eigą pagal konkrečius jo tikslus, pažangą ir kitą informaciją, būtiną Stebėsenos komitetui nustatytoms užduotims atlikti – Strateginio plano įgyvendinimo kokybei ir pažangai stebėti, klausimams, turintiems poveikį Strateginio plano įgyvendinimui, nagrinėti, nuomonei dėl Strateginio plano pakeitimų teikti. Vadovaujančioji institucija užtikrina, kad atsižvelgiant į Stebėsenos komiteto sprendimus ir rekomendacijas būtų imtasi reikiamų veiksmų dėl Strateginio plano įgyvendinimo.

4. Kompetentinga institucija (Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ministerijos Centralizuotas vidaus audito skyrius) yra atsakinga už Mokėjimo agentūros akreditacijos suteikimą, peržiūrą ir panaikinimą ir Tvirtinančiosios įstaigos (Sertifikavimo įstaigos) paskyrimą ir paskyrimo panaikinimą užtikrinant, kad Tvirtinančioji įstaiga (Sertifikavimo įstaiga) būtų nuolat paskirta ir kitų Kompetentingai institucijai pavestų užduočių vykdymą, kaip nustatyta Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 8 str.

5. Vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 123 str. 4 d. Vadovaujančioji institucija skiria tarpinę instituciją – Nacionalinę mokėjimo agentūrą prie Žemės ūkio ministerijos, atsakingą už Žemės ūkio paramos administravimo informacinės sistemos (toliau – ŽŪPAIS) valdymą. ŽŪPAIS paskirtis – duomenims, susijusiems su paramos priemonių žemės ūkiui ir kaimo plėtrai administravimu, kaupti, saugoti ir apdoroti, informacijos pasiekiamumui

užtikrinti. Pagrindinės ŽŪPAIS funkcijos: tvarkyti atsiskaitymų lėšų administravimo duomenis, rinkti, kaupti ir apdoroti paramos žemės ūkio ir kaimo plėtros administravimo duomenis, skelbti informaciją apie teikiamą paramą, projektų vykdytojų atliekamus pirkimus, siųsti informacinius pranešimus pareiškėjams ir paramos gavėjams, sudaryti ir teikti atitinkamoms Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos institucijoms ataskaitas bei finansinės atskaitomybės dokumentus ir kt.

6. Vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 9 str. 2 d. yra išlaikoma Mokėjimo agentūra, kuri atitinka būtiniausias akreditavimo sąlygas vidaus aplinkos, kontrolės veiklos, informavimo bei komunikacijos ir stebėsenos atžvilgiu nustatytas Europos Komisijos pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 11 str. 1 d. a punktą. Mokėjimo agentūra yra atsakinga už Europos žemės ūkio garantijų fondo (toliau – EŽŪGF) ir Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (toliau – EŽŪFKP) priemonių administravimą, lėšų mokėjimą, išlaidų valdymą ir kontrolę, įskaitant ir žemės ūkio naudmenų ir kitų plotų nuotolines patikras, duomenų, reikalingų EŽŪFKP ir EŽŪGF priemonių vertinimams ir stebėsenai atlikti rinkimą, kitos informacijos teikimą Vadovaujančiajai institucijai apie Strateginio plano įgyvendinimo eigą ir pažangą bei kitas pavestas funkcijas. Mokėjimo agentūra, vykdydama paraiškų ir projektų atranką, vertina jų atitiktį tinkamumo sąlygoms ir atrankos principams. Šių funkcijų vykdymui Mokėjimo agentūra naudoja Žemės ūkio duomenų centro bei kitų institucijų registruose ir duomenų bazėse kaupiamus duomenis bei informaciją.

7. Vadovaujančioji institucija, siekdama sustiprinti partnerių vaidmenį, tiek planuojant, tiek panaudojant EŽŪGF ir EŽŪFKP lėšas, įtraukia skirtingų institucijų, socialinių partnerių atstovus taip pat Vadovaujančiosios institucijos, Mokėjimo agentūros atstovus į Projektų atrankos komitetus (toliau – PAK). PAK sudaromi Vadovaujančiosios institucijos nustatyta tvarka, kuri pateikta nacionaliniuose teisės aktuose: Bendradarbiavimo su partneriais tvarkos apraše, Ekspertų atrankos į sudaromų kolegialių organų veiklą tvarkos apraše bei Partnerių ir ekspertų etikos kodekse. PAK teikia rekomendacijas dėl Mokėjimo agentūros įvertintų projektų finansavimo. Galutinį sprendimą dėl paramos skyrimo projektams priima Vadovaujančioji institucija arba Mokėjimo agentūra. LEADER vietos projektus atranka vietos veiklos grupės, o jų tinkamumo vertinimą atlieka ir galutinius sprendimus dėl paramos skyrimo priima Mokėjimo agentūra. Mokėjimo agentūra vykdo priežiūros, kontrolės ir mokėjimo funkcijas, o vietos veiklos grupės vykdo vietos projektų įgyvendinimo stebėseną bei prisideda vykdant jų priežiūrą.

8. Tvirtinančioji įstaiga (Sertifikavimo įstaiga), vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 12 str., atlieka Strateginio plano auditą, teikia nuomonę dėl finansinėse ataskaitose pateiktos informacijos teisingumo ir patikimumo, valdymo sistemos tinkamo funkcionavimo, veiklos rezultatų teisingumo, išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo, teikia kitas nuomones bei rekomendacijas. Tvirtinančioji įstaiga (Sertifikavimo įstaiga) yra privati audito institucija, kurią Kompetentingoji institucija atranka laikydamasi viešųjų pirkimų procedūros.

9. Vadovaujančiosios institucijos, Kompetentingos institucijos, Mokėjimo agentūros ir Tarpinės institucijos funkcijas atliekančios institucijos yra nustatytos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. lapkričio 25 d. nutarimu Nr. 1322 „Dėl pasirengimo administruoti Europos Sąjungos fondų lėšas“.

10. Vadovaujančioji institucija, Kompetentingoji institucija, Mokėjimo agentūra, Tvirtinančioji institucija ir Stebėsenos komitetas nustatytas funkcijas vykdo vadovaudamasi teisės aktais, reglamentuojančiais Strateginio plano administravimo tvarką ir intervencinių priemonių bei projektų administravimo ir finansavimo tvarką. Šiais teisės aktais taip pat nustatomos Projektų atrankos komitetų (sudaromų Vadovaujančiosios institucijos ir Mokėjimo agentūros) funkcijos.

11. Žemės ūkio ministro įsakymu patvirtintas Vadovaujančiosios institucijos pasirengimo įgyvendinti Strateginį planą veiksmų planas, kuriame numatyti būtinų nacionalinių teisės aktų parengimo ir tvirtinimo terminai, siekiant laiku pradėti Strateginio plano įgyvendinimą. Šiuo įsakymu nustatyta iki Strateginio plano įgyvendinimo pradžios parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektą dėl Valstybės institucijų ir įstaigų, savivaldybių ir kitų juridinių asmenų, atsakingų už Strateginį planą įgyvendinimą, paskyrimo. Nutarimu bus nustatytos kitos institucijos ir kiti juridiniai asmenys, kuriems pavedamos funkcijos, susijusios su Strateginio plano įgyvendinimu, priemonių administravimu.

7.2 Stebėsenos ir ataskaitų teikimo struktūros aprašymas

Stebėsenos ir vertinimo veikla planuojama atsižvelgiant į Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 VII antraštinėje dalyje numatytas nuostatas, privalomo atsiskaitymo Europos Komisijai terminus bei nacionalinius poreikius, kylančius Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano (toliau – Strateginio plano) įgyvendinimo metu.

Stebėsenos ir vertinimo tikslas – parodyti Strateginio plano pažangą ir pasiekimus, įvertinti politikos intervencijų rūšių poveikį, veiksmingumą, efektyvumą, ir tinkamumą; padėti tikslingiau nukreipti paramą siekiant numatytų rezultatų.

Stebėsenos ir vertinimo (įskaitant atsiskaitymą) veikloje dalyvauja:

1. *Kompetentinga institucija (Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 8 str.);*
2. *Vadovaujančioji institucija (VI) (Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 123 str.),* būdama atsakinga už Strateginio plano valdymą ir įgyvendinimą, užtikrina šio plano vykdymą, stebėsenos organizavimą, rezultatų sklaidą bei panaudojimą. Strateginio plano įgyvendinimo stebėsenos ir vertinimo veiklą koordinuoja ir organizuoja atskiras ministerijos padalinys;
3. *Mokėjimo agentūra (MA) (Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 9 str.)* yra atsakinga už Strateginio plano elektroninės informacinės sistemos diegimą, administravimą ir jos tobulinimą, duomenų apie intervencijų priemonių rūšių, intervencijų priemonių, intervencijų, projektų ar veiksmų įgyvendinimo būklę kaupimą, kurie yra reikalingi stebėsenos rodikliams apskaičiuoti, teikia stebėsenos duomenis bei ataskaitas VI ir EK;
4. *Tvirtinančioji įstaiga (Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 12 str.)* teikia nuomonę apie Strateginio plano įgyvendinimo metines sąskaitas ir metines veiklos rezultatų ataskaitas. Stebėsenos komiteto sudėtis bus formuojama siekiant subalansuoto atstovavimo tiek valstybiniam, tiek visuomeniniam sektoriui. Į Stebėsenos komiteto sudėtį planuojama įtraukti už žemės ūkio plėtrą, aplinkos apsaugą, lygių galimybių sudarymo kontrolę, socialinę apsaugą atsakingas institucijas, mokslo įstaigas ir nevyriausybinės organizacijas, atstovaujančias žemės ūkio bendrovių, ūkininkų, jaunimo, aplinkosaugos, įskaitant klimato kaitą, interesus;
5. *Stebėsenos komitetas (Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 124 str.)* analizuoja Strateginio plano pažangą ir rezultatus remdamasis metinėmis veiklos rezultatų ataskaitomis;
6. *Kiti, pvz. Kaimo tinklo sekretoriatas, duomenų valdytojai ir teikėjai, vertintojai ir konsultantai, socialiniai partneriai.*

Stebėsenos informacija apima kiekybinę informaciją, reguliariai ir sistemingai renkama iš pareiškėjų ir projektų vykdytojų. Stebėseną taip pat gali apimti duomenis, reikalingus rezultato rodiklių reikšmėms nustatyti, kuriems gauti vykdomi papildomi su Strateginio plano įgyvendinimo stebėseną susiję vertinimai/tyrimai.

Strateginio plano įgyvendinimo stebėseną apima šiuos uždavinius:

1. Duomenų, reikalingų Strateginio plano įgyvendinimo pažangai analizuoti, kaupimą ir šių duomenų analizę;
2. Kasmetinį atsiskaitymą įgyvendinant Strateginį planą. Rengiamos metinės Strateginio plano veiklos rezultatų ataskaitos bei teikiamos Europos Komisijai prieš tai gavus Stebėsenos komiteto nuomonę.
3. Visuomenės informavimą apie Strateginio plano įgyvendinimą.

Vertinimu siekiama tobulinti Strateginio plano įgyvendinimą (*Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 IV skyrius*), padėti pasiekti jo rezultatų, nustatyti poveikį bei atsiskaityti Europos Komisijai bei suinteresuotoms šalims nacionaliniu mastu už Strateginio plano pasiekimus.

Vertinimus atlieka vidaus arba išorės ekspertai (vertintojai), funkcinio požiūriu nepriklausomi nuo institucijų, atsakingų už Strateginio plano intervencijų įgyvendinimą (*Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 140 str.*). Tęstinę vertinimo veiklą vykdys už vertinimo veiklos koordinavimą atsakingas VI padalinys. Siekiant didinti stebėsenos ir vertinimo veiklos kokybę, gali būti vykdomos vertinimo gebėjimų stiprinimo veiklos.

Duomenys ir informacija

VI rengiamose intervencijų priemonių ar intervencijų įgyvendinimo taisyklėse bus pateikiamas visų intervencijos įgyvendinimo stebėsenai atlikti būtinų duomenų, kuriuos turi pateikti paramos gavėjas, sąrašas. Atsakingas už stebėsenos ir vertinimo veiklos koordinavimą VI padalinys papildomai patikrins šiose taisyklėse nustatytus reikalavimus dėl privalomų stebėsenos duomenų.

MA atsakinga už stebėsenos duomenų rinkimą, kaupimą, priežiūrą ir pateikimą. MA, remdamasi įgyvendinimo taikylėmis, kurs (tobulins) intervencijų priemonių rūšių, intervencijų priemonių ir intervencijų administravimo bei atsiskaitymo sistema, kurioje duomenys būtų renkami elektroniniu būdu. Siekiant užtikrinti stebėsenos duomenų kokybę, patikimumą ir savalaikiškumą, MA vykdys paramos paraiškose pateikiamos informacijos kontrolę ir atliks pareiškėjų pateikiamų duomenų tikrinimą. Tuo tikslu gali būti rengiamos detalios paramos paraiškų ir įgyvendinimo ataskaitų pildymo instrukcijos, nurodant pareiškėjams, kokią informaciją privaloma pateikti. Atsižvelgianti į Strateginį planą, MA ketina atnaujinti ir pritaikyti naujiems reikalavimams Žemės ūkio paramos informacinę sistemą (ŽŪPAIS), kurioje yra saugoma visa informacija reikalinga stebėsenai ir ataskaitoms parengti. Pagrindinės ŽŪPAIS posistemės, kuriose bus kaupiami būtini duomenys Metinei veiklos rezultatų ataskaitai bei Įgyvendinimo akte nurodytiems rodikliams pateikti, būtų: 2023–2027 m. paramos už plotus priemonių posistemė (PPAIS), Geografinės informacijos (GIS3) posistemė, Kontrolės posistemė (KM), Plotinių priemonių palydovinio monitoringo (PAM) posistemė, Pareiškėjų registravimo posistemė (PRIS) bei kaimo plėtros 2023–2027 m. priemonių administravimo (KPPAIS2) posistemė. Taip pat planuojama sukurti naują ŽŪPAIS posistemę, kurios pagalba ketinama apskaičiuoti numatomus rodiklius bei teikti ataskaitas pagal Strateginio plano investicines priemones. ŽŪPAIS posistemė „Oracle apskaitos informacinė sistema“ bus atnaujinta ir pritaikyta duomenų, reikalingų veiklos rezultatų ataskaitos rengimui, analizei bei kontrolės tikslams, kai bus patvirtinti detalesni EK reikalavimai, nustatyti įgyvendinančiuosiuose teisės aktuose ar šiuos reikalavimus išaiškinančiuose dokumentuose (gairėse).

Taip pat bus naudojama naujai sukurta Automatinė laukų nuolatinės stebėsenos informacinė sistema (ALNASIS). Sistema vykdys nuolatinę, nepertraukiamą žemės dangos ir žemės ūkio veiklos stebėseną, identifikavimą ir vertinimą, žemės ūkio veiklai tinkamuose deklaruotuose laukuose visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, naudojant sukurtus algoritmus veikiančius Sentinel, jiems prilyginamų arba aukštesnės skiriamosios gebos palydovinių vaizdų pagrindu, atsižvelgiant į nacionaliniuose teisės aktuose plotinėse paramos priemonėse nurodytus įsipareigojimų terminus atlikti numatytas veiklas. Pastebėjus neatitikimų, ūkininkai iš anksto bus informuojami apie prisiimtus įsipareigojimus, deklaruojamuose plotuose būtinus atlikti ūkio darbus, artėjantį nustatytos veiklos pabaigos terminą.

Duomenys metinei veiklos rezultatų ataskaitai parengti bus generuojami iš ŽŪPAIS atitinkamų posistemių ir apdorojami MA turimų įrankių pagalba. Metinės veiklos rezultatų ataskaitos parengimas bei kokybės užtikrinimas bus aprašytas MA vidinėse procedūrose (su nustatytais klausimynais bei 4 akių principo taikymu). Esant poreikiui, VI ir MA pasirengs išaiškinimus dėl bendrų rodiklių apskaičiavimo.

Žemės ūkio ministro įsakymu patvirtintas VI pasirengimo įgyvendinti Strateginį planą veiksmų planas, kuriame numatyti būtinų nacionalinių teisės aktų parengimo ir tvirtinimo terminai, siekiant laiku pradėti Strateginio plano įgyvendinimą.

MA direktoriaus įsakymu patvirtintas pasiruošimo 2023–2027 m. laikotarpiui veiksmų planas, kuriame numatyti pasirengimo administruoti Strateginį planą pagrindiniai veiksmai bei jų įgyvendinimo terminai, įskaitant IT sistemų (aprašytų anksčiau) parengimą duomenų rinkimui ir teikimui metinių veiklos rezultatų ataskaitų tikslais.

Atsiskaitymų ir vertinimų teikimo tvarkaraštis

Privalomų atsiskaitymų tvarkaraštis:

1. **Kasmet** Strateginio plano įgyvendinimo Stebėsenos komitetui ir, jam pateikus nuomonę, iki vasario 15 d. Europos Komisijai teikiamos **metinės veiklos rezultatų ataskaitos** (*Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 134 str.*). Ataskaitos teikiamos už praėjusius finansinius metus;
2. **Kas dvejus metus** (2025 m. ir 2027 m.) atliekama **veiklos rezultatų peržiūra**, siekiant įvertinti kai Strateginio plano pažangą pagal Strateginiame plane nustatytas tarpines reikšmes bei 2026 m. atliekama tarpinė, pasirengimo atsiskaityti 2027 m. apie veiklos rezultatus peržiūra (*Reglamento*

(ES) Nr. 2021/2115 135 str.);

3. **Kasmet** vyksta Europos Komisijos ir Valstybės narės metiniai **peržiūros posėdžiai** (Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 136 str.), kurie organizuojami ne anksčiau kaip praėjus dviem mėnesiams nuo metinės veiklos rezultatų ataskaitos pateikimo;
4. Strateginio plano išsamus **ex post vertinimas** turi būti atliktas iki 2031 m. gruodžio 31 d. (Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 140 str.);
5. Strateginio plano įgyvendinimo **vertinimo planas bus parengtas** ir pateiktas Stebėsenos komitetui **per vienerius metus** nuo Strateginio plano priėmimo (Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 140 str.).

Stebėsenos informacija apie produkto ir rezultato rodiklių pasiekimus bus reguliariai (dažnį VI nusistatys pradedant Strateginio plano įgyvendinimą) analizuojama siekiant užtikrinti sklandų Strateginio plano įgyvendinimą.

Ištekliai

Stebėsenos ir vertinimo veiklų administravimui ir valdymui skiriami VI vidiniai žmogiškieji ištekliai. Šie darbuotojai atlieka nuolatinį stebėsenos ir vertinimo veiklų, įskaitant privalomų ataskaitų teikimo, valdymą.

Stebėsenos duomenims rinkti, kaupti, apdoroti ir pateikti stebėsenos ir vertinimo tikslais, įskaitant atsiskaitymo Europos Komisijai reikalavimus, skiriami MA vidiniai žmogiškieji ištekliai bei papildomas finansavimas kompiuterizuotos valdymo, administravimo, kontrolės ir stebėsenos informacinės sistemos funkcionavimui (programinei ir techninei įrangai).

Vertinimams įgyvendinti. Privalomiesiems, su stebėseną susijusiems ir papildomiems teminiams tyrimams ir vertinimams atlikti bus pasitelkiami nepriklausomi išorės ekspertai.

Vertinimo gebėjimų stiprinimui (Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 129 str.). Siekiant užtikrinti sėkmingą stebėsenos ir vertinimo veiklų įgyvendinimą, reikalingi geri instituciniai gebėjimai bei žinios. Šią veiklą koordinuojančių darbuotojų gebėjimai (gali būti) stiprinami dalyvaujant seminaruose, konferencijose, mokymuose, pažintiniuose vizituose, Europos kaimo plėtros vertinimo tinklo veikloje. Šiuo tikslu naudojamos Strateginio plano Techninės pagalbos lėšos, skirtos darbuotojų gebėjimų stiprinimui. Taip pat dalyvaujama bendroje Lietuvai skirtos ES struktūrinės ir investicinės paramos vertinimo koordinavimo veiklose bei gebėjimų stiprinimo renginiuose.

Komunikacija

Strateginio plano metinės veiklos rezultatų ataskaitos bei atlikti vertinimai bus viešinami (Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 134 str. 12 dalis ir 140 str. 7 dalis).

7.3 Informacija apie kontrolės sistemą ir nuobaudas

7.3.1. IAKS – integruota administravimo ir kontrolės sistema

Ar kontroliuojant Reglamento (ES) ... [BŽŪP strateginio plano reglamento] III antraštinėje dalyje vyno sektoriui nustatytų sąlygų vykdymo valdymą ir kontrolę naudojama IAKS? : **Ne**

Ar kontroliuojant sąlygų vykdymo valdymą ir kontrolę naudojama IAKS? : **Taip**

Horizontaliojo reglamento 65 straipsnio 4 dalies d punkte valstybėms narėms suteikiama galimybė apibrėžti žemės ūkio paskirties sklypą. Pateikite savo valstybėje narėje nustatytą žemės ūkio paskirties sklypo apibrėžtį.

Deklaruotas laukas – paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei gyvulius paraiškoje nurodytas žemės ūkio naudmenų ir (arba) kitas plotas. Minimalus lauko plotas bus nustatytas nacionaliniuose teisės aktuose.

7.3.1.1. Visi Reglamente [Horizontaliajame reglamente] aprašyti IAKS elementai nustatyti ir naudojami nuo 2023 m. sausio 1 d.

Visi Reglamente [Horizontaliajame reglamente] nustatyti IAKS elementai nustatyti ir naudojami nuo 2023 m. sausio 1 d. : **Taip**

7.3.1.1.1. Žemės ūkio paskirties sklypų identifikavimo sistema (ŽSIS)

Kontroliniai žemės sklypai (KŽS), sudaromi pagal Lietuvos Respublikos teritorijos M 1:5000 skaitmeninį rastrinį ortofotografinį žemėlapią ORT5LT, kurio atnaujinimo ciklas yra 3 metai, po 1/3 šalies teritorijos kasmet bei kitą ortofotografinę, kartografinę medžiagą ir palydovines nuotraukas, atitinkančias ortofotografiniam žemėlapiui keliamus kokybės reikalavimus.

7.3.1.1.2. Geoerdvinės ir su gyvuliais susijusios taikomosios programos (GSA) sistema

Visiškai skaitmenizuota geoerdvinė ir su gyvuliais susijusios taikomosios programos sistema nuo 2010 m. pilnai apima paramos už plotus ir gyvulius visas BŽŪP I ir II ramsčio schemas. Įdiegtos visos išankstinės patikros. Paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei gyvulius paraiškos yra priimamos per paraiškų priėmimo informacinę sistemą (toliau – PPIS). Pareiškėjai kasmet turi užpildyti vieną paraišką, kurioje nurodo, kokiose priemonėse dalyvauja. Detali paraiškų pildymo tvarka nurodyta intervencinių priemonių įgyvendinimo taisyklėse, o pildymo instrukcijos pateiktos PPIS portale (<https://www.vic.lt/ppis/>).

7.3.1.1.3. Ar taikote automatinę prašymų sistemą (kaip tai suprantama Horizontaliojo reglamento 65 straipsnio 4 dalies f punkte)?

Dėl intervencinių priemonių, susijusių su plotais? : **Ne**

Dėl intervencinių priemonių, susijusių su gyvūnais? : **Taip**

7.3.1.1.4. Žemės ūkio plotų stebėjimo sistema (ŽŪPSS)

Automatinę laukų nuolatinės stebėsenos informacinę sistemą planuojama pradėti pilnai naudoti nuo 2023 m. sausio 1 d.

7.3.1.1.5. Kontrolės ir nuobaudų sistema

Ar įgyvendinti Horizontaliojo reglamento 72 straipsnyje nurodyti reikalavimai? : **Taip**

7.3.1.1.5.1. IAKS intervencinių priemonių kontrolės ir nuobaudų sistemos (-ų) aprašymas
Dokumentų nepridėta

7.3.1.1.6. Teisių į išmokas nustatymo ir registravimo sistema, kai taikytina

Ar įgyvendinti Horizontaliojo reglamento 71 straipsnyje nurodyti reikalavimai? : **Netaikoma**

7.3.1.1.7. Gyvulių identifikavimo ir registravimo sistema, kaip apibrėžta 65 straipsnio 4 dalies c punkte [Horizontaliojo reglamento 66 straipsnio 1 dalies g punkte]

Ar turite gyvulių identifikavimo ir registravimo sistemą, nurodytą Horizontaliojo reglamento 66 straipsnio 1 dalies g punkte? : **Taip**

Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1760/2000 nustatyta galvijų identifikavimo bei registravimo sistema : **Taip**

Tarybos reglamentu (EB) Nr. 21/2004, nustatyta avių ir ožkų identifikavimo bei registravimo sistema : **Taip**

Tarybos direktyva 2008/71/EB nustatyta kiaulių identifikavimo ir registravimo sistema : **Taip**

7.3.2. be IAKS

7.3.2.1. Trumpas ne IAKS intervencinių priemonių nuobaudų sistemos, atitinkančios veiksmingumo, proporcingumo ir atgrasomumo principus, aprašymas

EŽŪGF be IAKS

Sektorinės intervencinės priemonės (bitininkystės, vaisių ir daržovių, vyno sektoriai)

Už pažeidimus paramos gavėjams taikomos ES ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytos sankcijos. Už pažeidimų nustatymą, tyrimą bei sankcijų taikymą bitininkystės, vaisių ir daržovių ir vyno sektoriuose atsakinga Mokėjimo agentūra, išskyrus intervencinę priemonę vaisių ir daržovių sektoriuje SP01vid7– Produktų pašalinimas iš rinkos, už kurią atsakinga Žemės ūkio agentūra prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Žemės ūkio agentūra).

Nustačius pažeidimus, taikomos proporcingos, veiksmingos ir atgrasomąjį poveikį turinčios sankcijos – paramos dydžio sumažinimas, paramos neskyrimas, reikalavimas gražinti visą ar dalį išmokėtos paramos. Taip pat gali būti taikomos ir kitos poveikio priemonės susijusios su gauta arba prašoma parama.

Detali sankcijų apskaičiavimo ir taikymo tvarka, konkretūs sankcijų dydžiai bei sankcijų dydžių ribos (nuo mažiausios iki didžiausios) už skirtingus pažeidimus bus nustatyti Vadovaujančiosios institucijos patvirtintoje sankcijų taikymo tvarkoje arba atitinkamo sektoriaus intervencinių priemonių įgyvendinimo taisyklėse.

Vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 59 str. reikalavimais, sankcijos bus proporcingos ir laipsniškos atsižvelgiant į pažeidimo reikšmingumą, mastą, trukmę ir pasikartojimą. Pažeidimo reikšmingumas priklauso nuo jo pasekmių svarbos, atsižvelgiant į nepaisytų įsipareigojimų ar pareigų tikslus. Pažeidimo mastas priklauso nuo jo poveikio visam projektui, o pažeidimo trukmė – nuo laiko, kurį trunka jo poveikis arba nuo galimybės šį poveikį panaikinti pagrįstomis priemonėmis.

Jeigu nustatomas daugiau nei vienas pažeidimas, sankcijos yra sumuojamos, sudedant už kiekvieną pažeidimą apskaičiuotas sankcijas. Sankcija negali būti didesnė už skirtą paramos sumą. Kai nustatoma, kad vienas pažeidimas turėjo tiesioginės įtakos kito pažeidimo padarymui, tų pažeidimų sankcijos nesumuojamos, o taikoma sankcija tik už tą pažeidimą, už kurį sankcija yra didžiausia.

Kai pažeidimas yra padarytas dėl nenugalimos jėgos (*force majeure*) arba išimtinių aplinkybių bei kitais Reglamento (ES) 2021/2116 59 str. 5 d. nurodytais atvejais, sankcijos netaikomos. Išnykus nenugalimos jėgos arba išimtinėms aplinkybėms, pareiškėjai, paramos gavėjai ir partneriai privalo laikytis prisiimtų įsipareigojimų ir (arba) teisės aktuose nustatytų reikalavimų. Išimtinėmis aplinkybėmis laikoma kompetentingų institucijų funkcijų netinkamas vykdymas, t. y. teisės aktuose nustatytų funkcijų nevykdymas laiku ar kito pobūdžio netinkama veika, nepaprastoji padėtis, pareiškėjo nedarbingumas, epizootinės ligos bei kitos aplinkybės (nepriklausiusios nuo pareiškėjo, paramos gavėjo ar partnerio valios), turėjusios didelį poveikį įsipareigojimų vykdymui. Išimtinių aplinkybių buvimas turi būti pagrindžiamas medicininėmis pažymomis, finansiniais dokumentais, veterinarinėmis pažymomis, kitomis kompetentingų institucijų išduotomis pažymomis ar kitais lygiaverčiais dokumentais

Paramos susigrąžinimas vykdomas pagal Gražintinų lėšų, susidariusių įgyvendinant Europos Sąjungos žemės ūkio fondų priemones, administravimo taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. vasario 13 d. nutarimu Nr. 137 „Dėl Gražintinų lėšų, susidariusių įgyvendinant Europos Sąjungos žemės ūkio fondų priemones, administravimo taisyklių patvirtinimo“ ir kitus nacionalinius teisės aktus.

Pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas, nesutinkantis su Mokėjimo agentūros, Žemės ūkio agentūros ar Vadovaujančiosios institucijos sprendimais, veikimu ar neveikimu, gali juos skųsti. Mokėjimo agentūros sprendimus, veikimą arba neveikimą pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas gali savo pasirinkimu apskųsti Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka Mokėjimo agentūros vadovui arba Vadovaujančiajai institucijai. Žemės ūkio agentūros sprendimus, veikimą arba neveikimą pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas gali savo pasirinkimu apskųsti Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka Žemės ūkio agentūros vadovui arba Vadovaujančiajai institucijai, Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai arba Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka apygardos administraciniam teismui. Vadovaujančiosios institucijos sprendimus, veikimą ar neveikimą pareiškėjas ir (arba) paramos gavėjas gali apskųsti savo pasirinkimu žemės ūkio ministru, ikiteisminėi ginčų nagrinėjimo institucijai arba teismui.

Už pažeidimus paramos gavėjams taikomos ES ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytos sankcijos. Už pažeidimų nustatymą, tyrimą bei sankcijų taikymą atsakinga Mokėjimo agentūra. Nustačius pažeidimus, taikomos proporcingos, veiksmingos ir atgrasomąjį poveikį turinčios sankcijos pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 57 str. – paramos dydžio sumažinimas, paramos neskyrimas, reikalavimas grąžinti visą ar dalį išmokėtos paramos. Taip pat gali būti taikomos ir kitos poveikio priemonės susijusios su gauta arba prašoma parama.

Detali sankcijų apskaičiavimo ir taikymo tvarka, konkretūs sankcijų dydžiai bei sankcijų dydžių ribos (nuo mažiausios iki didžiausios) už skirtingus pažeidimus bus nustatyti Vadovaujančiosios institucijos patvirtintoje sankcijų taikymo tvarkoje. Sankcijų taikymo tvarka ir joje numatytos sankcijos taikomos visoms investicinėms kaimo plėtros intervencinėms priemonėms. Be to, atskirų intervencinių priemonių įgyvendinimo taisyklėse gali būti nustatyta ir specifinių sankcijų taikomų intervencinei priemonei.

Vadovaujantis Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 59 str. reikalavimais sankcijos bus proporcingos ir laipsniškos atsižvelgiant į pažeidimo reikšmingumą, mastą, trukmę ir pasikartojimą. Pažeidimo reikšmingumas priklauso nuo jo pasekmių svarbos, atsižvelgiant į nepaisytų įsipareigojimų ar pareigų tikslus. Pažeidimo mastas priklauso nuo jo poveikio visam projektui, o pažeidimo trukmė – nuo laiko, kurį trunka jo poveikis arba nuo galimybės šį poveikį panaikinti pagrįstomis priemonėmis.

Jeigu nustatomas daugiau nei vienas pažeidimas, sankcijos yra sumuojamos, sudedant už kiekvieną pažeidimą apskaičiuotas sankcijas. Sankcija negali būti didesnė už skirtą paramos sumą. Kai nustatoma, kad vienas pažeidimas turėjo tiesioginės įtakos kito pažeidimo padarymui, tų pažeidimų sankcijos nesumuojamos, o taikoma sankcija tik už tą pažeidimą, už kurį sankcija yra didžiausia.

Kai pažeidimas yra padarytas dėl nenugalimos jėgos (*force majeure*) arba išimtinių aplinkybių bei kitais Reglamento (ES) 2021/2116 59 str. 5 d. nurodytais atvejais, sankcijos netaikomos. Išnykus nenugalimos jėgos arba išimtinėms aplinkybėms, pareiškėjai, paramos gavėjai ir partneriai privalo laikytis prisiimtų įsipareigojimų ir (arba) teisės aktuose nustatytų reikalavimų.

Išimtinėmis aplinkybėmis laikoma kompetentingų institucijų funkcijų netinkamas vykdymas, t. y. teisės aktuose nustatytų funkcijų nevykdymas laiku ar kito pobūdžio netinkama veika, nepaprastoji padėtis, pareiškėjo nedarbingumas, epizootinės ligos bei kitos aplinkybės (nepriklausiusios nuo pareiškėjo, paramos gavėjo ar partnerio valios), turėjusios didelį poveikį įsipareigojimų vykdymui. Išimtinių aplinkybių buvimas turi būti pagrindžiamas medicininėmis pažymomis, finansiniais dokumentais, veterinarinėmis pažymomis, kitomis kompetentingų institucijų išduotomis pažymomis ar kitais lygiaverčiais dokumentais.

Finansinių priemonių atveju, nustačius pažeidimus ir (ar) Strateginiame plane nustatytų sąlygų nesilaikymo atvejus, taikomos sankcijos nurodytos Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 57 str. Susigražintos lėšos bei su jomis susijusios palūkanos gali būti panaudojamos šiame straipsnyje nustatyta tvarka. Detali sankcijų taikymo tvarka dėl pažeidimų, susijusių su finansinėmis priemonėmis, bus nustatyta nacionaliniuose teisės aktuose.

7.3.2.2. Trumpas kontrolės sistemos, kai IAKS netaikoma, aprašymas (kontrolės metodai, kryžminis tikrinimas, investicijų tvarumas, susiję ex post patikrinimai ir t. t.)

EŽŪGF be IAKS

Sektorinės intervencinės priemonės:

Bitininkystės sektorius

Mokėjimo agentūra:

1. atsako už paramos paraiškų ir mokėjimo prašymų bei prie jų pateikiamų dokumentų priėmimą, registravimą, tikrinimą, paramos dydžio apskaičiavimą ir išmokėjimą paramos gavėjams, lėšų apskaitą ir ataskaitų teikimą;
2. atsako už paramos gavėjų pateiktų avanso mokėjimo prašymų ir mokėjimo prašymų, kartu su mokėjimo prašymais pateikiamų išlaidų pagrindimo ir išlaidų apmokėjimo įrodymo dokumentų tikrinimą bei

tinkamų finansuoti išlaidų nustatymą.

Patikros vietoje atliekamos priemonės įgyvendinimo ir kontrolės laikotarpiu remiantis ES teisės aktų nuostatomis, reglamentuojančiomis patikrų atlikimo tvarką, bei Mokėjimo agentūros darbo procedūrų aprašais. Patikra vietoje – fizinis pareiškėjo ar paramos gavėjo pateiktų duomenų, priimtų įsipareigojimų ir dokumentų patikrinimas, vykstant į projekto įgyvendinimo vietą ar nuotoliniu būdu. Bitininkystės priemonių patikros atliekamos atrankos būdu (rizikos analizės ir atsitiktinės atrankos) Mokėjimo agentūros darbo tvarkos aprašuose nustatyta tvarka. Patikros vietoje metu tikrinama, ar paramos gavėjas laikosi priimtų įsipareigojimų, vykdo veiklą, turi įsigijęs įrangą / techniką ir pan. Pildomi patikros vietoje klausimynai. Nustačius neatitikimus fiksuojamas patikros vietoje ne pozityvumas. Patikrinimų metu nustatius pažeidimų, taikomos sankcijos. Paramos panaudojimo priežiūros (*ex-post*) patikrinimus atlieka Mokėjimo agentūros darbuotojai, kurie iki paramos lėšų išmokėjimo paramos gavėjui nedalyvavo vykdant atitinkamo projekto patikrinimus.

Vaisių ir daržovių sektorius

Mokėjimo agentūra:

1. kontroliuoja gamintojų organizacijų veiklos programų realizavimą ir gamintojų organizacijų paramos lėšų naudojimą bei atsako už gamintojų organizacijos pateiktos paraiškos ir kitų dokumentų priėmimą ir registravimą bei jų patikrą, paramos skaičiavimą, išmokėjimą ir išmokėtų lėšų apskaitą, už neteisėtai išmokėtos paramos susigrąžinimą, ataskaitų teikimą.
2. atlieka visų gamintojų organizacijos pateiktų mokėjimo prašymų administracines patikras, taip pat patikras vietoje, ir, nustatiusi pažeidimų, susigrąžina gamintojų grupės neteisėtai gautas paramos lėšas bei taiko nacionaliniuose teisės aktuose nurodytas sankcijas.

Sisteminiai administraciniai patikrinimai (dokumentų patikros) atliekami 100 % ir jie apima:

- atitikties reikalavimams kriterijų patikras;
- su prioritetiniais kriterijais susijusios patikras;
- galimo dvigubo finansavimo patikrinimus;
- galimų dirbtinai sukurtų sąlygų tikrinimą;
- išlaidų pagrįstumo patikras taikant skirtingus metodus ir duomenų šaltinius;
- kitus būtinus patikrinimus.

Gamintojų organizacijai įgyvendinus veiklos programą, Mokėjimo agentūra kiekvienais metais atlieka įgyvendintos veiklos programos patikrą vietoje, siekdama nustatyti, ar gamintojų organizacija po veiklos programos įgyvendinimo vykdo paramos sutartyje ir veiklos programoje numatytus įsipareigojimus.

Žemės ūkio agentūra:

1. atsako už produktų pašalinimo iš rinkos veiksmų kontrolę pagal intervencinę priemonę SP01vid7 - Produktų pašalinimas iš rinkos;
2. užtikrina informacinių pranešimų, mokėjimo prašymų ir kitų dokumentų, susijusių su produktų pašalinimu iš rinkos, priėmimą, jų patikrą bei tokiai paramai išmokėti reikalingų duomenų pateikimą Mokėjimo agentūrai.

Gamintojų organizacijų pripažinimas

Juridinis asmuo, siekdamas gamintojų organizacijos pripažinimo, Mokėjimo agentūrai pateikia paraišką dėl pripažinimo suteikimo. Mokėjimo agentūra įvertinusi pateiktus dokumentus ir atlikusi reikalingus patikrinimus priima sprendimą dėl gamintojų organizacijos pripažinimo vadovaudamasi nustatytais reikalavimais. Priėmus sprendimą gamintojų organizacijos nepripažinti, apie tai jai pranešama raštu, nurodant nepripažinimo motyvus. Atsisakius pripažinti gamintojų organizaciją, pakartotinai dėl jos pripažinimo galima kreiptis praėjus ne mažiau kaip 6 mėn. nuo priimto sprendimo dienos, nustatyta tvarka. Pripažinimas panaikinamas, jei gamintojų organizacija nesilaiko ES teisės aktų, reglamentuojančių gamintojų organizacijų veiklą, ir nustatytų reikalavimų arba pripažinimas gautas pateikus melagingus

duomenis.

Vyno sektorius

Mokėjimo agentūra:

1. kontroliuos pareiškėjo vykdomą remiamą veiklą ir paramos lėšų naudojimą;
2. atsakys už pareiškėjo pateiktos paraiškos ir kitų dokumentų priėmimą ir registravimą bei jų patikrą, paramos skaičiavimą, išmokėjimą ir išmokėtų lėšų apskaitą, už neteisėtai išmokėtos paramos susigražinimą, ataskaitų teikimą.

Administracinės dokumentų patikros bei patikros vietoje bus atliekamos remiantis ES bei nacionalinės teisės aktų nuostatomis, reglamentuojančiomis patikrų atlikimo tvarką, bei Mokėjimo agentūros darbo procedūrų aprašais. Pareiškėjas teikdamas mokėjimo prašymus kartu turės pateikti veiklos ir patirtų išlaidų ataskaitą, kurioje pateikiami visi patirtų išlaidų sąrašai, išlaidų pagrindimo dokumentų kopijos ir veiklų įvykdymo įrodymai. Paramos gavėjui nepateikus bent vieno iš išlaidų ir tinkamą paramos paraiškoje nurodytų priemonių įgyvendinimą pagrindžiančių dokumentų, paramos gavėjui nekompensuojama prašomų kompensuoti atitinkamų išlaidų dalis. Minėtų patikrų metu bus tikrinami pareiškėjo pateikti dokumentai ir vertinamas patirtų išlaidų pagrįstumas bei tinkamumas. Taip pat tikrinama valstybės informacinėse sistemose pateikiama informacija arba kreipiamasi į kitas institucijas dėl reikalingos informacijos apie pareiškėją pateikimo, be to esant poreikiui tikrinama viešai prieinama informacija apie veiklų įvykdymą.

Administracinius dokumentų patikrinimus ir patikras vietoje atliks skirtingų skyrių darbuotojai.

Remiamos veiklos vykdymo patikra vietoje bus inicijuojama bent vieną kartą per atitinkamo pareiškėjo veiklos vykdymo laikotarpį ir (arba) po mokėjimo prašymo dėl tarpinio ar galutinio mokėjimo pateikimo. Po kiekvienos patikros vietoje bus parengiama kontrolės ataskaita.

Karantino ar ekstremalios situacijos dėl COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) plitimo grėsmės metu bitininkystės, vaisių ir daržovių ir vyno sektoriuose patikros vietoje, jei jas būtina atlikti, gali būti atliekamos nevykstant į projekto įgyvendinimo ir (ar) administravimo vietą, o tikrinant dokumentus, vaizdo įrašus, kaip papildomą medžiagą, naudojant mobiliąją programėlę „NMA agro“, su geografiniu žymeniu pažymėtas nuotraukas ir (ar) kitus įrodymus. Atliekant patikras vietoje, kai įmanoma, paramos gavėjų išlaidų tinkamumo, ir kiti Europos Sąjungos teisės aktuose dėl paramos žemės ūkiui nustatyti patikrinimai turi būti atliekami tuo pačiu metu.

EŽŪFKP be IAKS

Paraiškoms, verslo planams vertinti, projektams administruoti bei kontrolės veiksams atlikti bus parengtos ir taikomos vidinės administravimo procedūros ir priemonės bei naudojama ir prižiūrima integruota administravimo ir kontrolės sistema (Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 65 str. 1 p.), turinti ryšius su įvairiais vidaus ir išorės registrais, duomenų bazėmis, stebėjimo sistemomis (Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 66 str.).

Numatyta galimybė paraiškas ir mokėjimo prašymus teikti elektroniniu būdu. Popierinių dokumentų (paraiškų, mokėjimo prašymų ir kt.) pildymas, jų taisymas ir tikslinimas ranka, teikimas tik Mokėjimo agentūros darbo metu ir tik Mokėjimo agentūros padaliniuose užtrunka daugiau laiko ir taip pat, atsižvelgiant į 2014–2020 m. KPP įgyvendinimo patirtį, laikomas sklandaus administravimo proceso trukdžiu, todėl naujuoju programavimo laikotarpiu sudaroma vis daugiau galimybių visus dokumentus teikti elektroniniu būdu per ŽŪMIS arba, pasirašius kvalifikuotu elektroniniu parašu, juos siųsti el. paštu dokumentai@nma.lt. Dokumentų pildymas elektroniniu būdu taip pat leidžia išvengti tam tikrų dokumentų pildymo klaidų. Priemonių įgyvendinimo taisyklėse nurodomi konkrečiai priemonei taikomi paramos paraiškų teikimo būdai.

Mokėjimo agentūra, taikydama kontrolės ir nuobaudų sistemą (Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 72 str.) užtikrins, kad būtų atliekamos reikiamo lygio patikros, būtinos veiksmingam ES finansinių interesų apsaugos rizikos valdymui.

Bus atliekami sistemingi administraciniai (dokumentų) patikrinimai 100%, įskaitant administracinius

vizitus (kai būtina). Sisteminės administracinės (dokumentų) patikros apims:

- tinkamumo kriterijų patikrinimus;
- prioritetinių kriterijų patikrinimus;
- galimo dvigubo finansavimo patikrinimus;
- galimų dirbtinai sukurtų sąlygų patikrinimus;
- išlaidų pagrįstumo patikrinimus taikant skirtingus metodus ir duomenų šaltinius (Mokėjimo agentūra, atliekant išlaidų pagrįstumo patikrinimą taip pat vertins ar investicijos įsigytos, ne didesnėmis už tam tikrų prekių, paslaugų ar darbų vidutines rinkos kainas);
- kitus būtinus patikrinimus.

Prireikus bus vykdomos patikros vietoje, remiantis intervencinės priemonės, projekto, paramos gavėjo ir investicijų lygio rizikos analizės rezultatais. Mokėjimo agentūra atliks mokėjimo prašymų patikras taikydama atrankos būdus (Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 60 str. 1 p.). Konkretus metodas intervencinėje priemonėje priklausys nuo konkrečios intervencinės priemonės metinių rizikos analizės rezultatų. Patikrų atlikimo principai nurodyti Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 83 str. 6 p. Patikros vietoje, atliekamos vykstant į vietą, tačiau ir nuotoliniu būdu, naudojantis naujausiomis technologijomis (Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 72 str.). Naudojantis „NMA AGRO“ programėle paramos gavėjai, įgyvendinantys projektus (ne pagal IAKS priemones), gali pranešti apie įsigytas / sumontuotas investicijas, viešinimo priemones ir kitas veiklas bei patikrų metu nustatytų neatitikimų pašalinimą. Mokėjimo agentūra, siekdama patikrinti pirminių pareiškėjo pateiktų duomenų (komercinių pasiūlymų, finansinių dokumentų ir kt.) teisingumą atliks ir kryžmines administracines patikras (Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 78 str.).

Tinkamai atliekamas rizikų valdymas, paramos skyrimo ir administravimo procese dalyvaujančių asmenų, įmonių bei institucijų bendradarbiavimas leis užtikrinti tinkamą paramos priemonių įgyvendinimą ir kontrolę.

Įgyvendinant finansines priemones bus taikomos Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 59-60 str. reikalavimus atitinkančios nuostatos dėl finansinių priemonių valdymo ir kontrolės, taip pat bus laikomasi audito reikalavimų, pavyzdžiui, būtiniausių dokumentų saugojimo finansinės priemonės lygmeniu (ir, kai tinkama, kontroliuojančiojo fondo lygmeniu) reikalavimų, taip pat reikalavimų, susijusių su atskiros apskaitos vedimu kiekvienu skirtingos formos paramos atveju.

Įgyvendinant Reglamento 2021/2116 62 str. nuostatą dėl sąlygų apėjimo (taip pat „dirbtinių sąlygų“) kontrolės, ketinama tęsti ankstesnių programų praktikas ir panaudoti sukauptą patirtį šioje srityje.

Prevencijos tikslais dar teisės aktų rengimo bei derinimo etape bus analizuojamos jų nuostatos, siekiant identifikuoti bei užkardyti galimas sukčiavimo ar nesąžiningo veikimo rizikas.

Rizikos analizė, kontrolės ir prevenciniai veiksmai bus pritaikomi pagal fondų ir priemonių rūšis bei specifiką (IAKS ir ne IAKS), dėmesį sutelkiant į jautriausias ir didžiausią riziką keliančias sritis (įmonių, ūkių, fizinių asmenų savarankiškumas ir susietumas, projektų / veiklų skaidymas ir imitavimas ir kt.).

Kontrolėi ketinama pasitelkti žemės ūkio, juridinių ir fizinių asmenų registrų, taip pat mokesčių, užimtumo, socialinio draudimo ir kitų valstybinių duomenų bazių informaciją, taip pat vystyti vidines informacijos ir duomenų bazes. Esant galimybėms, bus naudojamas ES duomenų gavybos įrankis („Arachne“).

Dirbtinių sąlygų kontrolės ir prevencijos tikslais bus keičiamasi informacija ir bendradarbiaujama su ES ir kitomis ES ir Lietuvos institucijomis, palaikomas glaudus ryšys su atsakingomis teisėsaugos institucijomis (Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba ir kt.), ugdomos administruojančio personalo kompetencijos ir žinios šioje srityje.

7.3.2.3. Viešųjų pirkimų taisyklės?

Trumpas aprašymas, kaip laikomasi viešųjų pirkimų taisyklių.

Projektų vykdytojai, jeigu jie yra perkančiosios organizacijos, pirkimus vykdys pagal Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą. Projektų vykdytojai, kurie pagal Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą nebus priskirti perkančiosioms organizacijoms, pirkimus vykdys pagal nacionaliniais teisės aktais patvirtintą pirkimų tvarką. Nustatyta pirkimų vykdymo tvarka užtikrins optimaliausio

komercinio pasiūlymo pasirinkimą.

Siekiant kontroliuoti kainų pagrįstumą, tam tikrų investicijų atvejais, numatoma oficialiu dokumentu nustatyti prekių, darbų ir paslaugų leistinus įkainius, apriboti tam tikrų išlaidų kategorijų (pvz., bendrųjų išlaidų) procentinę dalį ir (arba) absoliučią sumą. Taip pat ketinama vykdyti panašių komercinių pasiūlymų analizę, pasinaudoti viešai prieinama informacija apie rinkos kainas. Planuojama vykdyti pareiškėjų ir paramos gavėjų informavimą bei konsultavimą pirkimų klausimais, pagal poreikį ir galimybes atlikti išankstinę pirkimų dokumentų patikrą.

Viešųjų pirkimų dokumentų administraciniai patikrinimai.

Mokėjimo agentūra yra atsakinga už administracinius patikrinimus, susijusius su viešųjų pirkimų patikrinimais. Mokėjimo agentūra atlieka viešųjų pirkimų dokumentų vertinimą ir parengia viešojo pirkimo vertinimo išvadą, kuria vadovaujasi atliekant mokėjimus. Mokėjimo agentūra atlieka tiek perkančiųjų, tiek ir neperkančiųjų organizacijų atliktų pirkimo procedūrų vertinimą.

Perkančiosios organizacijos savo pirkimus atlieka vadovaudamosi Viešųjų pirkimų įstatymu. Neperkančiosios organizacijos savo pirkimus atlieka vadovaudamosi poįstatyminiu teisės aktu (žemės ūkio ministro patvirtintomis Pirkimo taisyklėmis). Neperkančiųjų organizacijų pirkimams organizuoti numatyta el. sistema Mokėjimo agentūros tinklalapyje <https://www.nma.lt/index.php/projektu-vykdytoju-pirkimai/5460>

KP20vvg ir KP21sum atveju Mokėjimo agentūra vertina perkančiųjų organizacijų viešųjų pirkimų dokumentaciją iki viešojo pirkimo procedūros pradžios (viešojo pirkimo procedūros ir motyvų dėl tokios procedūros pasirinkimo ir viešojo pirkimo skelbimo turinio (kai taikoma) ir pirkimo dokumentų, pateiktų prieš pradėdant vykdyti viešąjį pirkimą, vertinimas).

Neperkančiosios organizacijos prieš pradėdamos pirkimą, kurio vertė lygi arba viršija 145 000 Eur be PVM, gali Mokėjimo agentūrai pateikti planuojamo pirkimo dokumentus išankstiniam vertinimui atlikti.

Įvertinus dokumentus (tiek perkančiųjų, tiek ir neperkančiųjų organizacijų), užpildoma pirkimų vertinimo ataskaitos atitinkama forma, kuri priklauso nuo pasirinkto pirkimo vykdymo būdo. Pareiškėjui / paramos gavėjui išsiunčiama įvertinto pirkimo išvada.

Viešųjų pirkimų atveju, nustatytų reikalavimų kontrolę vykdys ne tik Vadovaujančioji institucija ir Mokėjimo agentūra, bet ir Viešųjų pirkimų tarnyba, viešųjų pirkimų politiką įgyvendinanti ir prižiūrinti valstybės biudžetinė įstaiga. Už pirkimų nustatytos tvarkos nesilaikymą nustatoma atitinkama atsakomybė, taikomos sankcijos (Reglamento (ES) Nr. 2021/2116 61 str.).

7.4 Sąlygų nustatymas

7.4.1. Sąlygų vykdymo kontrolės sistema

7.4.1.1. Sąlygų vykdymo valdymo sistemos aprašymas

Paramos sąlygų kontrolės sistema skirta patikrinti kaip paramos gavėjai, siekiantys gauti tiesiogines išmokas pagal Reglamento 2021/2115 III antraštinės dalies II skyrių bei metines išmokas pagal Reglamento 2021/2115 70, 71, 72 straipsnius, tinkamai laikosi paramos sąlygų. Lietuva taikydama pagal reglamentų nuostatas parengtą kontrolės sistemą bei vykdydama patikras užtikrins tinkamą paramos sąlygų laikymąsi.

Paramos sąlygų kontrolė apims patikras vietoje, nuotoline ir administracines patikras, plotų stebėjimo sistemas.

Kontrolinė imtis – Lietuva kasmet patikrins bent 1 proc. paramos gavėjų, pirmiausia atsitiktinai atrinkdama 20–25 proc., o likusią dalį – taikant rizikos kriterijus, kuriuos nustatys ir atnaujins kasmet pagal praėjusių metų duomenis, nustatytus pažeidimus bei jų kiekius. Nustačius didelius kiekius pažeidimų minimali 1 proc. imtis bus plečiama.

Pareiškėjams, deklaravusiems iki 10 ha žemės ūkio paskirties žemės ploto, paramos sąlygų kontrolė netaikoma.

7.4.1.2. Patikrinimų rūšys

VR / GAAB	Patikrinimų rūšys
GAEC01 - Daugiamečių žolynų išlaikymas, grindžiamas daugiamečių žolynų ir žemės ūkio paskirties žemės santykiu nacionaliniu, regioniniu, subregioniniu, valdų grupių ir valdų lygmenimis, palyginti su 2018 ataskaitiniais metais. Maksimalus sumažinimas 5 %, palyginti su ataskaitiniais metais.	Žemės ūkio plotų stebėjimo sistema, Nuotolinis stebėjimas, Patikra vietoje
GAEC02 - Šlapynių ir durpynų apsauga	Nuotolinis stebėjimas, Patikra vietoje, Žemės ūkio plotų stebėjimo sistema
GAEC03 - Draudimas deginti ariamosias ražienas, išskyrus tais atvejais, kai tai būtina dėl augalų sveikatos priežasčių	Nuotolinis stebėjimas, Patikra vietoje, Žemės ūkio plotų stebėjimo sistema
GAEC04 - Apsaugos ruožų išilgai vandentakių įrengimas	Patikra vietoje, Nuotolinis stebėjimas
GAEC05 - Žemės dirbimo valdymas siekiant sumažinti dirvožemio degradacijos riziką ir eroziją, be kita ko, atsižvelgiant į šlauto nuolydį	Patikra vietoje, Nuotolinis stebėjimas
GAEC06 - Minimali dirvožemio danga siekiant išvengti, kad dirvožemis bus tuščias pažeidžiamaisiais laikotarpiais	Nuotolinis stebėjimas, Žemės ūkio plotų stebėjimo sistema
GAEC07 - Sėjomaina ariamojoje žemėje, išskyrus vandenyje augančius pasėlius	Patikra vietoje, Žemės ūkio plotų stebėjimo sistema, Nuotolinis stebėjimas
GAEC08 - Minimali žemės ūkio paskirties žemės, skirtos negamybiniam plotams arba objektams, dalis. Minimali ariamosios žemės ūkio lygmeniu, skirtos negamybiniam plotams ir objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, dalis – bent 4 % Jeigu ūkininkas įsipareigoja ne mažiau kaip 7 % savo ariamosios žemės skirti negamybiniam plotams ar objektams, įskaitant pūdymui paliktą žemę, pagal sustiprintą ekologinę sistemą, laikantis 28 straipsnio 5a dalies, dalis, kuri turi būti laikoma kaip atitinkanti šį GAAB standartą, turi neviršyti 3 %. Minimali ariamosios žemės ūkio lygmeniu dalis – 7 %, jei ji taip pat apima tarpinius pasėlius arba azotą kaupiančius pasėlius, auginamus nenaudojant augalų apsaugos produktų, iš kurių 3 % turi būti pūdymui palikta žemė arba negamybiniai objektai. Tarpiniams pasėliams valstybės narės turėtų taikyti 0,3 svorinį koeficientą. Kraštovaizdžio elementų išlaikymas. Draudimas pjauti gyvatvores ir medžius paukščių veisimosi ir jauniklių auginimo sezonu. Galimybė taikyti apsaugos nuo invazinių augalų rūšių priemonės	Nuotolinis stebėjimas, Patikra vietoje, Žemės ūkio plotų stebėjimo sistema
GAEC09 - Draudimas keisti „Natura 2000“ teritorijose esančių daugiamečių žolynų, kurie nustatyti kaip aplinkos požiūriu pažeidžiami daugiamečiai žolynai, paskirtį arba juos arti	Nuotolinis stebėjimas, Patikra vietoje, Žemės ūkio plotų stebėjimo sistema
SMR01 - 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus: 11 straipsnio 3 dalies e ir h punktai dėl pasklidusių taršos šaltinių (fosfatų) kontrolės privalomųjų reikalavimų	Patikra vietoje
SMR02 - 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyva 91/676/EEB dėl vandenų apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių: 4 ir 5 straipsniai	Patikra vietoje, Nuotolinis stebėjimas
SMR03 - 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos: 3 straipsnio 1 dalis, 3 straipsnio 2 dalies b punktas, 4 straipsnio 1, 2 ir 4 dalys	Patikra vietoje, Nuotolinis stebėjimas, Žemės ūkio plotų

	stebėjimo sistema
SMR04 - 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos: 6 straipsnio 1 ir 2 dalys	Patikra vietoje, Nuotolinis stebėjimas, Žemės ūkio plotų stebėjimo sistema
SMR05 - 2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 178/2002, nustatantis maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, įsteigiantis Europos maisto saugos tarnybą ir nustatantis su maisto saugos klausimais susijusias procedūras: 14 ir 15 straipsniai, 17 straipsnio 1 dalis, 18, 19 ir 20 straipsniai	Patikra vietoje
SMR06 - 1996 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 96/22/EB dėl draudimo vartoti gyvulininkystėje tam tikras medžiagas, turinčias hormoninį ar tirostatinį poveikį, bei beta antagonistus ir dėl Direktyvų 81/602/EEB, 88/146/EEB ir 88/299/EEB panaikinimo: 3 straipsnio a, b, d ir e punktai ir 4, 5 bei 7 straipsniai	Patikra vietoje
SMR07 - 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir panaikinantis Tarybos direktyvas 79/117/EEB ir 91/414/EEB: 55 straipsnio pirmas ir antras sakiniai	Patikra vietoje
SMR08 - 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/128/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo: 5 straipsnio 2 dalis ir 8 straipsnio 1–5 dalys; 12 straipsnis dėl pesticidų naudojimo saugomose teritorijose, apibrėžtose pagal Direktyvą 2000/60/EB ir su „Natura 2000“ susijusiuose teisės aktuose, apribojimų; 13 straipsnio 1 ir 3 dalys dėl pesticidų tvarkymo bei saugojimo ir likučių šalinimo	Patikra vietoje
SMR09 - 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyva 2008/119/EB, nustatanti būtiniausius veršelių apsaugos standartus: 3 ir 4 straipsniai	Patikra vietoje
SMR10 - 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyva 2008/120/EB, nustatanti būtiniausius kiaulių apsaugos standartus: 3 ir 4 straipsniai	Patikra vietoje
SMR11 - 1998 m. liepos 20 d. Tarybos direktyva 98/58/EB dėl ūkinės paskirties gyvūnų apsaugos: 4 straipsnis	Patikra vietoje

7.4.2. Su sąlygų vykdymu susijusių nuobaudų sistema

7.4.2.1. Su Sąlygų vykdymu susijusių nuobaudų sistemos aprašymas

Paramos sąlygų sankcijų sistema nustato, kad administracinės nuobaudos taikomos paramos gavėjui suteiktoms ar skirtoms išmokų sumoms atitinkamais kalendoriniais metais.

Administracinės nuobaudos taikomos tik tuo atveju, kai reikalavimų nesilaikymas yra veikimo arba neveikimo, už kurį tiesiogiai atsakingas atitinkamas paramos gavėjas, rezultatas ir jei tenkinama viena arba abi nurodytos sąlygos:

- a) reikalavimų nesilaikymas yra susijęs su paramos gavėjo vykdoma žemės ūkio veikla;
- b) reikalavimų nesilaikymas yra susijęs su valda, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2021/2115 3 straipsnio 2 punkte, arba kitais plotais, kuriuos valdo Lietuvos teritorijoje esantis paramos gavėjas.

Administracinės nuobaudos taikomos atsižvelgiant į reikalavimų pažeidimų sunkumą, mastą, pastovumą, pasikartojamumą taip pat įvertinama ar reikalavimo pažeidimas netyčinis ar tyčinis.

Dažniausiai netyčinio pažeidimo atveju išmokos suma mažinama 3 proc. tačiau priklausomai nuo pažeidimo galimų pasekmių bei galimo pavojaus visuomenės bei gyvūnų sveikatai sankcija gali būti sumažinta iki 1 proc. arba padidinta iki 10 proc.

Jei reikalavimų nesilaikymas neturi pasekmių atitinkamo reikalavimo tikslo įgyvendinimui arba pasekmės yra nereikšmingos, administracinė nuobauda gali būti netaikoma. Pakartotinio to paties reikalavimo pažeidimo atveju išmokos suma paprastai sumažinama 10 proc. Tolimesni to paties reikalavimo pažeidimo atvejai, jei paramos gavėjas nepateikia pagrįstos priežasties, laikomi tyčinio reikalavimo pažeidimo atvejais. Tyčinio pažeidimo atveju išmokos suma mažinama bent 15 proc. tačiau priklausomai nuo pažeidimo sunkumo, masto ir pastovumo kriterijų gali pasiekti ir 100 proc. Skiriamos administracinės nuobaudos bus veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios.

Žemės ūkio valdos perdavimas – jei valda ar valdos dalis perduodama po to, kai valdos perdavėjas jau yra pateikęs paraišką, bet dar neįvykdęs visų reikalavimų, nustatytų paramos sąlygose, parama skiriama valdos perėmėjui, kai:

- valdos perėmėjas iki lėšų pervedimo pareiškėjui dienos praneša Mokėjimo agentūrai apie valdos perėmimą, pateikdamas pranešimą apie valdos perėmimą, prašymą skirti paramą. Valdos perdavimo atveju, kai valdos perdavėjas yra miręs, valdos perėmėjas pateikia valdos perėmimo fakto patvirtinimo dokumentus (žemės, kito nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo, nuomos, panaudos ar kitos sutarties kopiją, paveldėjimo teisės liudijimo kopiją ar pan.) bei, esant daugiau nei vienam paveldėtojui, jų sutikimus, kad valdos perėmėjas perimtų valdą ir gautų paramą;
- valdos perėmėjas privalo toliau laikytis išsipareigojimų ir vykdyti reikalavimus, kurie kyla iš valdos perdavėjo paraiškos einamaisiais metais.

Force majeure atveju – sankcijos netaikomos, kai reikalavimų neįgyvendinimą lemia nuo pareiškėjo valios nepriklausančios (*force majeure*) aplinkybės ir, esant reikalui, pareiškėjas gali pateikti tokių aplinkybių įrodymus.

Lietuva nesinaudos reglamento 2021/2116 84 straipsnio 2 dalies b punkto išlyga netaikyti administracinių nuobaudų vienam paramos gavėjui per kalendorinius metus, jei ji siekia 100 EUR ir mažiau.

Pareiškėjams, deklaravusiems iki 10 ha žemės ūkio paskirties žemės ploto, paramos sąlygų nuobaudų sistema netaikoma.

7.4.2.2. Sąvokos „pasikartojimas“ apibrėžtis ir taikymas (apskaičiavimas ir apimamas laikotarpis):

Pakartotinis reikalavimo pažeidimas – to paties geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės reikalavimo,

žemės ūkio veiklos valdymo reikalavimo pažeidimas daugiau negu vieną kartą per trejus iš eilės kalendorinius metus (kalendoriniai metai – laikotarpis nuo sausio 1 d. iki gruodžio 31 d.), nors žemės ūkio veiklos subjektas buvo informuotas apie ankstesnius nustatytus reikalavimų pažeidimus ir turėjo galimybę juos pašalinti.

7.4.2.3. Sąvokos „sąmoningumas“ apibrėžtis ir taikymas

Tyčinis reikalavimų pažeidimas – pareiškėjo veika siekiant neteisėtai gauti paramą, kai jis sąmoningai neužtikrina net būtinosios žemės ūkio naudmenų priežiūros arba daro žalą aplinkai, kelia pavojų žmonių sveikatai, gyvūnų gerovei ir sveikatai.

7.4.3. Nurodoma, kaip supaprastinta kontrolės sistema taikoma smulkiesiems ūkininkams

Supaprastinta kontrolės sistema smulkiesiems ūkininkams nebus taikoma.

7.4.4. Kompetentingos kontrolės institucijos, atsakingos už sąlygų vykdymo praktikos, teisės aktų nustatytų valdymo reikalavimų patikrinimus

Paskirtos kompetentingos kontrolės institucijos, atsakingos už paramos sąlygų sistemos taikymo standartų ir teisės aktais nustatytų valdymo reikalavimų patikrinimus.

VR / GAAB	Mokėjimo agentūros pavadinimas	Kontrolės įstaigos pavadinimas	Už patikrinimą atsakingo asmens vardas ir pavardė	Adresas	E. paštas
GAEC01	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Fortunatas Dirginčius (Direktorius)	Blindžių g. 17, Vilnius, Lietuva	Fortunatas.Dirgincius@nma.lt
GAEC02	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Fortunatas Dirginčius (Direktorius)	Blindžių g. 17, Vilnius, Lietuva	Fortunatas.Dirgincius@nma.lt
GAEC03	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Fortunatas Dirginčius (Direktorius)	Blindžių g. 17, Vilnius, Lietuva	Fortunatas.Dirgincius@nma.lt
GAEC04	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Fortunatas Dirginčius (Direktorius)	Blindžių g. 17, Vilnius, Lietuva	Fortunatas.Dirgincius@nma.lt
GAEC05	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Fortunatas Dirginčius (Direktorius)	Blindžių g. 17, Vilnius, Lietuva	Fortunatas.Dirgincius@nma.lt
GAEC06	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Fortunatas Dirginčius (Direktorius)	Blindžių g. 17, Vilnius, Lietuva	Fortunatas.Dirgincius@nma.lt
GAEC07	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Fortunatas Dirginčius (Direktorius)	Blindžių g. 17, Vilnius, Lietuva	Fortunatas.Dirgincius@nma.lt
GAEC08	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Fortunatas Dirginčius (Direktorius)	Blindžių g. 17, Vilnius, Lietuva	Fortunatas.Dirgincius@nma.lt
GAEC09	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Fortunatas Dirginčius (Direktorius)	Blindžių g. 17, Vilnius, Lietuva	Fortunatas.Dirgincius@nma.lt

SMR01	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Fortunatas Dirginčius (Direktorius)	Blindžių g. 17, Vilnius, Lietuva	Fortunatas.Dirgincius@nma.lt
SMR02	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Fortunatas Dirginčius (Direktorius)	Blindžių g. 17, Vilnius, Lietuva	Fortunatas.Dirgincius@nma.lt
SMR03	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Fortunatas Dirginčius (Direktorius)	Blindžių g. 17, Vilnius, Lietuva	Fortunatas.Dirgincius@nma.lt
SMR04	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Fortunatas Dirginčius (Direktorius)	Blindžių g. 17, Vilnius, Lietuva	Fortunatas.Dirgincius@nma.lt
SMR05	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	Audronė Mikalauskiene (Direktorė)	Siesikų g. 19, Vilnius	Audrone.Mikalauskiene@vmvt.lt
SMR06	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	Audronė Mikalauskiene (Direktorė)	Siesikų g. 19, Vilnius	Audrone.Mikalauskiene@vmvt.lt
SMR07	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Fortunatas Dirginčius (Direktorius)	Blindžių g. 17, Vilnius, Lietuva	Fortunatas.Dirgincius@nma.lt
SMR08	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Fortunatas Dirginčius (Direktorius)	Blindžių g. 17, Vilnius, Lietuva	Fortunatas.Dirgincius@nma.lt
SMR09	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	Audronė Mikalauskiene (Direktorė)	Siesikų g. 19, Vilnius	Audrone.Mikalauskiene@vmvt.lt
SMR10	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	Audronė Mikalauskiene (Direktorė)	Siesikų g. 19, Vilnius	Audrone.Mikalauskiene@vmvt.lt
SMR11	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	Audronė Mikalauskiene (Direktorė)	Siesikų g. 19, Vilnius	Audrone.Mikalauskiene@vmvt.lt

7.5. Socialinis sąlygiškumas

7.5.1. Socialinio sąlygiškumo valdymo sistemos aprašymas

Nuo 2025 m. sausio 1 d. ūkininkams ir kitiems paramos gavėjams, gaunantiems tiesiogines išmokas pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 II skyrių arba metines išmokas pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 70, 71 ir 72 straipsnius, skiriama administracinė nuobauda, jei jie nesilaiko reikalavimų, susijusių su taikytinomis darbo ir įdarbinimo sąlygomis arba darbdavių pareigomis pagal Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 IV priede nurodytus teisės aktus. Šiuos reikalavimus pažeidusiems ūkio subjektams mažinama išmokų, kurioms taikomi socialinės paramos sąlygų reikalavimai, suma.

Taikytinomis darbo ir įdarbinimo sąlygomis arba darbdavių pareigomis, susijusiomis su darbuotojų sveikata ir sauga, kontrolę atlieka Valstybinė darbo inspekcija. Taip pat nelegalaus darbo, nedeklaruoto darbo ir nedeklaruotos savarankiškos veiklos prevenciją gali vykdyti Valstybinė mokesčių inspekcija, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir policija, vadovaudamosi jų veiklą reglamentuojančiais teisės aktais. Duomenys apie socialinės paramos sąlygų pažeidimus kaupiami Administracinių nusižengimų registre, kurį tvarko Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (IRD).

Kasmet žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuose patikrinama apie 0,5 proc. ūkių. Tačiau patikrinimų skaičius kasmet skiriasi, priklausomai nuo institucijų atliekamų bendro visų ūkių sektorių rizikų vertinimo, ir nuo VDI gautų pranešimų, į kuriuos reaguojant atliekami neplaniniai patikrinimai, skaičiaus. Nuo 2025 m. darbo teisės ir darbuotojų sveikatos ir saugos patikrinimus atliekančių institucijų informacija Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos reguliariai teikiama Nacionalinei mokėjimų agentūrai (NMA), atliekančiai mokėjimo institucijos funkcijas. NMA informuojama apie žemės ūkyje ir miškininkystės sektoriuose veikiančius ūkio subjektams nustatytus pažeidimus, vadovaujantis įsigaliojusiais sprendimais skirti administracinę nuobaudą už nelegalų darbą ir (arba) kitus darbuotojų sveikatos ir saugos pažeidimus. Informacijos teikimo reguliarumą, duomenų perdavimo būdą ir konkrečius pažeidimo tyrimo duomenis, kurie perduodami, įtvirtina duomenų perdavimo sutartis.

Gavusi informaciją apie ūkio subjektus, kuriems nustatytas pažeidimas, NMA apskaičiuoja nuobaudos pagal socialinių paramos sąlygų mechanizmą dydį ir juo sumažina išmokų, kurioms taikomi socialinių paramos sąlygų reikalavimai, bendrą sumą.

Vadovaujantis Finansinio reglamento 89 straipsniu, administracinės nuobaudos taikomos sumažinant išmokų, kurios skiriamos arba turi būti skiriamos atitinkamam paramos gavėjui pagal paramos paraiškas, kurias tas paramos gavėjas pateikė arba pateiks kalendoriniais metais, kuriais nustatytas reikalavimų nesilaikymas, bendrą sumą. Toks sumažinimas arba neskyrimas apskaičiuojamas remiantis tais kalendoriniais metais, kuriais buvo nesilaikoma reikalavimų, skirtomis arba skirtinomis išmokomis. Tačiau tais atvejais, kai neįmanoma nustatyti kalendorinių metų, kuriais buvo nesilaikoma reikalavimų, toks sumažinimas arba neskyrimas apskaičiuojamas remiantis tais kalendoriniais metais, kuriais reikalavimų nesilaikymas nustatytas, skirtomis arba skirtinomis išmokomis.

7.5.2. Su socialiniu sąlygiškumu susijusių nuobaudų sistemos aprašymas

Sankcijų už socialinių paramos sąlygų pažeidimus sistema įgyvendinama pagal Reglamento 2021/2116 88 straipsnį, taip pat atsižvelgiant į to paties reglamento 85 straipsnyje nustatytus principus, taikytinus administracinėms nuobaudoms apskaičiuoti.

2025–2028 m. mokamoms išmokoms pagal SPR II skyrių arba metinėms išmokoms pagal 70, 71 ir 72 straipsnius taikomos nuobaudos pagal socialinių paramos sąlygų mechanizmą už darbo teisės ir darbuotojų sveikatos ir saugos reikalavimų pažeidimus. Pažeidimus ir teisės aktų nuostatas, kurios yra pažeidžiamos, nustato atsakinga institucija (VDI, VMI, FNTT ar policija), kaupia IRD ir duomenis apie padarytus pažeidimus perduoda NMA.

Apie pažeidimus NMA pranešama tik tuo atveju, jei reikalavimų nesilaikymas yra veikimo arba neveikimo, už kurį tiesiogiai atsakingas atitinkamas paramos gavėjas, rezultatas ir jei tenkinama viena arba abi šios sąlygos:

a) reikalavimų nesilaikymas yra susijęs su paramos gavėjo vykdoma žemės ūkio veikla;

b) reikalavimų nesilaikymas yra susijęs su valda, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2021/2115 3 straipsnio 2 punkte, arba kitais plotais, kuriuos valdo tos pačios valstybės narės teritorijoje esantis paramos gavėjas.

NMA, gavusi informaciją apie ūkio subjektus, kuriems nustatytas pažeidimas, apskaičiuoja sankcijos dydį pagal vadovaujančiosios institucijos patvirtintą pažeidimų, už kuriuos taikomos nuobaudos pagal socialinių paramos sąlygų mechanizmą, sąrašą ir jiems numatytus sankcijų dydžius.

Administracinės nuobaudos taikomos ir apskaičiuojamos vadovaujantis ES reglamentų nuostatomis. Apskaičiuojant sumažinimo ir neskylimo dydį atsižvelgiama į nustatyto reikalavimų nesilaikymo atvejo sunkumą, mastą, pastovumą arba pasikartojimą ir į tai, ar tas reikalavimų nesilaikymas tyčinis. Skiriamos administracinės nuobaudos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos. Nuobaudos dydžio nustatymo ir apskaičiavimo metodiką nustato vadovaujančioji institucija.

Sankcijos netaikomos, kai reikalavimų nesilaikoma dėl *force majeure* ar kitų išimtinių aplinkybių. Sankcijos taip pat netaikomos, kai apskaičiuotos sankcijos vienam paramos gavėjui per kalendorinius metus suma neviršija 100 Eur, tačiau paramos gavėjas informuojamas apie tai, kad nustatytas reikalavimų nesilaikymas, ir ateityje turi imtis taisomųjų veiksmų.

8. Modernizavimas. ŽŪŽIS ir skaitmeninė pertvarka

8.1. ŽŪŽIS

8.1. Bendra numatoma patobulintos ŽŪŽIS organizacinė struktūra

Strateginis požiūris į Lietuvos ŽŪŽIS formuojamas pagal SSGG ir poreikių analizę, taip pat išvalgas, skirtas ŽŪŽIS veiklos sritims ir prioritetams pagrįsti, intervencijoms suformuoti.

Atlikta SSGG analizė parodė, kad Lietuvos ŽŪŽIS turi visas efektyviam funkcionavimui reikalingas sąlygas, t. y. stiprius ŽŪŽIS dalyvius, išplėtotą mokslines ir konsultavimo paslaugas teikiančių subjektų tinklą bei pagrindinius IT įrankius, kurie potencialiai priartina paslaugas prie žemės ūkio, maisto ir miškų ūkio veikla užsiimančių subjektų bei kaimo vietovėse kita bendruomenine ir ūkine veikla užsiimančių asmenų ir jų poreikių tenkinimo.

Apibendrinus Lietuvos žemės ūkio ir kaimo ekonominės, socialinės ir aplinkosauginės situacijos analizės rezultatus, identifikuotus poreikius, Europos Komisijos rekomendacijas Lietuvai, ŽŪŽIS bus stiprinama ir integruojama, vykdant šias veiklos kryptis:

- mažinama ŽŪŽIS fragmentacija, siekiant, kad žemės ūkio žinių ir inovacijų, pagrįstų pažangia praktika ir moksliniais tyrimais, diegimas ir tęstinumas pasiektų kuo daugiau Lietuvos ūkių, prisidėtų prie mokymo bei konsultavimo paslaugų įvairovės ir kokybės didinimo;
- kuriama skaitmeninė bendradarbiavimo erdvė, kurioje būtų kaupiamos žemės ūkio žinios, sukurtos inovacijos, projektai, skaitmeniniai įrankiai, kontaktai ir registruojami poreikiai bei grįžtamasis ryšys;
- didinamas nevyriausybinio sektoriaus ir kooperatyvų įtraukimas į ŽŪŽIS veiklas, siekiant įgalinti ūkininkų asociacijas ir pavienius ūkininkus diegti inovacijas, konsultuotis, mokytis ir siekti žemės ūkio žinių;
- gerinama konsultacijų kokybė, į konsultavimo paslaugas siekiant įtraukti kvalifikuotus konsultantus, turinčius patirties kituose sektoriuose ir tarptautinės patirties;
- plėtojama konsultantų vertinimo sistema, užtikrinamas sisteminis grįžtamasis ryšys apie suteiktas konsultavimo paslaugas, siekiant padidinti kokybiškų konsultavimo paslaugų pasiūlą rinkoje;
- plėtojami tęstiniai tematiniai renginiai, žinių ir inovacijų renginiai, taip užtikrinant aktyvų keitimąsi, dalijimąsi tarpusavyje žiniomis, žinių srautus, jų sklaidą, formuojant teigiamą žemės ir miškų ūkio sektoriaus įvaizdį, didinant žemės ūkio specialistų ir konsultantų profesijos prestižą;
- vystoma Europos inovacijų partnerystės (EIP) veiklos grupių veikla, skatinanti projektų tęstinumą, sukauptų žinių sklaidą ir inovacinę pažangą sektoriuje, įsitraukimą į tarptautinius projektus;
- plėtojama e-konsultavimo paslaugų infrastruktūra, siekiant priartinti žemės ūkio žinių perdavimą ir inovacijas prie smulkiųjų, nutolusiųose regionuose veiklą vykdančių ūkininkų ir kitų suinteresuotų subjektų;
- skatinama inovatyvių formų projektinė partnerystė tarp mokslininkų, konsultantų ir praktikų, siekiant įtraukti skirtingų sričių subjektus ir naudotis jų žiniomis ir kitais ištekliais, kuriant inovatyvius produktus ir paslaugas;
- kuriama konsultacinių paslaugų monitoringo sistema, laikantis konfidencialumo reikalavimų.

Planuojamų pokyčių tikslas – padidinus žinių srautus tarp ŽŪŽIS dalyvių ir, sustiprinus ryšius tarp tyrimų ir praktikos, sukurti efektyviai veikiančią žinių ir inovacijų sistemą.

Lyginant su 2014 m., kai buvo atliktas pirmasis Lietuvos ŽŪŽIS vertinimas, ŽŪŽIS išsiplėtė. Šiuo metu į dalijimosi žiniomis ir informacijos sklaidos šalyje procesą yra įtrauktos valdžios institucijos, mokslo ir studijų institucijos, verslo organizacijos ir ūkininkų organizacijos, konsultantai, pavieniai asmenys, EIP veiklos grupės ir skaitmeninių inovacijų centrai (SIC).

Lietuvoje ŽŪŽIS žinių srautai apima labai platų su žemės ūkio ir kaimo veiklomis susijusių temų spektrą. Pagrindinės temų sritys: tvari gamyba; agrarinė aplinkosauga; žemės ūkio gamybos technologijos; ekologinis ir tausojantis ūkininkavimas; ūkio ekonomika ir valdymo sprendimai; kooperacija; miškininkystės veikla. Pastaruoju metu didelis dėmesys yra teikiamas aplinkos bei klimato, inovacijų

diegimo ir skaitmeninimo žemės ūkio temoms. Taip pat numatoma įtraukti ir naujas, anksčiau plačiau nenagrinėtas temas, susijusias su gyvūnų gerove, marketingu ir prekyba internetu, ŠESD emisijų mažinimu, beatlieke gamyba ir t. t.

Tinkamai veikianti ŽŪŽIS, padedanti siekti visų BŽŪP tikslų, turėtų užtikrinti didelius žinių srautus tarp jos dalyvių ir kurti reikšmingą pridėtinę vertę visam sektoriui. Todėl intervencinės priemonės, kuriomis siekiama gerinti ekonominės ar socialinės veiklos rezultatus arba didinti aplinkosaugos veiksmingumą, taip pat prisitaikyti prie klimato kaitos ir ją švelninti, bus susietos su konsultavimo paslaugomis bei mokymais.

Lietuvos ŽŪŽIS tikslas 2023–2027 m. – plėtoti koordinuotą ir įtraukią ŽŪŽIS dalyvių ekosistemą, kurioje žemės ūkio žinių ir inovacijų skatinimas, paieška, diegimas ir sklaida yra grįsti partneryste tarp skirtingų viešojo, privataus ir nevyriausybinių sektoriaus subjektų.

ŽŪŽIS veiklos sritys ir veiklos sričių prioritetai

1. Konsultavimas ir mokymas

- 1.1. Užtikrinta konsultavimo paslaugų kokybė
- 1.2. Platus konsultavimo paslaugų asortimentas
- 1.3. Kvalifikuoti konsultantai
- 1.4. Pažangios mokymo programos

2. Žinių srautų valdymas, aktyvus keitimasis žiniomis ir jų sklaida

- 2.1. Lietuvos kaimo tinklo įgalinimas aktyviai veikti žemės ūkio žinių ir inovacijų srityje
- 2.2. Žemės ūkio žinių ir inovacijų sklaidos, keitimosi žiniomis / komunikacijos strategija
- 2.3 Pagrindinių ūkininkų poreikių identifikavimas

3. Bendradarbiavimas ir partnerystė

- 3.1. Tarptautiniai bendradarbiavimo projektai
- 3.2. Aktyvus ŽŪŽIS dalyvių dalyvavimas šalies ir tarptautiniuose teminiuose tinkluose, aljansuose, komitetuose ir darbo grupėse
- 3.3. EIP veiklos grupių projektų įvairovė
- 3.4. Partnersčių projektų tęstinumas, užtikrinant projektų rezultatų ir gerosios patirties pavyzdžių sklaidą

4. Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra

- 4.1. Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra maisto, žemės ir miškų ūkio inovacijų srityje

5. Skaitmeninimas

- 5.1. Skaitmeninės technologijos maisto, žemės ir miškų ūkio sektoriuje

6. Inovacijų diegimas

- 6.1. Teikiama parama inovacijoms siekiant rengti ir įgyvendinti besikuriančių EIP veiklos grupių projektus, renkant ir panaudojant bazinio lygmens novatoriškas idėjas
- 6.2. Pažangių ir tvarių inovacijų maisto, žemės ir miškų ūkyje kūrimas, diegimas, jų sklaida ir dalijimasis jomis

7. Tinklaveika

- 7.1. EIP veiklos grupių veikla
- 7.2. Bendradarbiavimo tinklų kūrimas tarp politinių sprendimų priėmėjų, konsultantų, mokslininkų, maisto, žemės ir miškų ūkio produktų ir paslaugų kūrėjų bei vartotojų

Efektyvia ir integralia ŽŪŽIS Lietuvoje laikoma tokia ekosistema, kurios veikimas yra grindžiamas koordinuotais, partneryste ir tinklaveika sukurtais žinių srautais tarp asmenų, organizacijų ir institucijų, kuriančių ir diegiančių žemės ūkiui ir susijusiems sektoriams skirtas žinias ir inovacijas, siekiant tvarumo pažangos ir konkurencingumo sektoriuje. Siekiant sukurti tokią ekosistemą, ketinama iš esmės peržiūrėti ŽŪŽIS organizacinę koncepciją. Būtina sukurti koordinacinį mechanizmą padedantį suvaldyti ŽŪŽIS veiklą fragmentaciją ir pasyvią ŽŪŽIS dalyvių veiklą keisti į reaktyvią. Todėl numatoma institucionalizuoti ŽŪŽIS valdymą ir koordinavimą: bus steigiamas kolegialus ŽŪŽIS koordinuojantis subjektas ir kuriama ŽŪŽIS platforma.

ŽŪŽIS valdymo funkcijas atliks kolegialus ŽŪŽIS koordinuojantis subjektas – naujas organizacinis darinys, kurį sudarys pagrindiniai ir didžiausią vaidmenį ŽŪŽIS turinčių dalyvių atstovai, t. y. aukštojo mokslo institucijos, taip pat konsultantai mokslinių tyrimų centrai, ūkininkų asociacijas vienijančios organizacijos ir kt. Kolegialus ŽŪŽIS koordinuojantis subjektas bus atsakingas už ŽŪŽIS politikos koordinavimą, dalyvaus jos planavime, taip pat stebės ŽŪŽIS veiklą įgyvendinimą, teiks rekomendacijas Vadovaujančiajai institucijai dėl Strateginio plano ir intervencinių priemonių, susijusių su ŽŪŽIS, įgyvendinimo.

Pradedama kurti vieninga daugiafunkcinė žinių ir inovacijų sklaidos ŽŪŽIS platforma, kurioje bus teikiama aktuali informacija apie žemės ūkio žinias ir inovacijas, dalinamasi sukurtomis inovacijomis, projektų rezultatais, pagal įgyvendinamas intervencines priemones ir projektus siūlomų mokymų temomis, konsultantų tinklo platforma, taip pat erdve ŽŪŽIS dalyviams diskutuoti, dalintis kontaktais, poreikiais ir grįžtamuju ryšiu. Platforma, kuri apjungtų jau egzistuojančias sistemas ir suteiktų lengvą ir greitą prieigą visiems ŽŪŽIS dalyviams.

8.2. Aprašymas, kaip konsultavimo paslaugų teikėjai, tyrėjai ir BŽŪP tinklai bendradarbiaus pagal ŽŪŽIS (114 straipsnio a punkto ii papunktis)

ŽŪŽIS veiklos sritys tiesiogiai įtraukia visus ŽŪŽIS sistemos dalyvius: švietimo ir mokslo institucijas, konsultacines paslaugas teikiančius viešuosius ir privačius subjektus, ūkininkus, miškininkus, kitas su žemės ūkio veiklomis susijusias asocijuotas organizacijas, Europos inovacijų partnerystės veiklos grupes ir kitas mokslininkų, konsultantų, ūkininkų partneryste grįstas ir formalizuotas veiklas. Tikimasi, kad lygiavertis visų lygmenų ir tipų dalyvių įsitraukimas į ŽŪŽIS koordinavimą padės integruoti Lietuvos ŽŪŽIS.

Kuriamas naujas organizacinis darinys – ŽŪŽIS koordinuojantis subjektas – apjungs pagrindinių ir didžiausią vaidmenį ŽŪŽIS turinčių dalyvių atstovus: konsultantus, mokslininkus, ūkininkus ir Lietuvos kaimo tinklo narius.

ŽŪŽIS sudaro prielaidas sėkmingesniai visų Strateginio plano intervencinių priemonių įgyvendinimui, tačiau kai kurios iš jų yra specifiskai nukreiptos į ŽŪŽIS stiprinimą ir kompleksiniam tikslui suformuluotų poreikių tenkinimą. Žemiau aptariamos kiekvienos iš šių intervencinių priemonių sudarytos galimybės ŽŪŽIS dalyviams bendradarbiauti.

Europos inovacijų partnerystė žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje (KP22eip)

Inovacinių projektų, įgyvendinamų pagal šią intervencinę priemonę, tikslas – taikant interaktyvų inovacijų modelį, realioje aplinkoje (ūkininkų, kooperatyvų, žemės ūkio bendrovių arba ūkininkų asociacijų valdomuose žemės ūkiuose) kurti žemės ūkio inovacijas.

Siekiant paskatinti platesnį konsultantų įsitraukimą į projektus, kad jie aktyviai dalyvautų kuriant inovacijas, dalintųsi turimomis žiniomis bei patirtimi, ir taip keltų savo kvalifikaciją, vienas iš intervencinės priemonės atrankos principų, bus EIP grupės sudėties tikslingumas ir konsultantų įsitraukimas.

Į inovacijų kūrimą įtraukiami dalyviai su skirtingomis, viena kitą papildančiomis žiniomis ir patirtimi, dėl ko projektais siekiami rezultatai gali viršyti tuos, kurie būtų pasiekti dalyviams veikiant pavieniui. 2014–2020 m. finansiniu laikotarpiu EIP projektuose dalyvavo ribotas skaičius konsultantų (4 organizacijos iš

13 akredituotų žemės ūkio konsultavimo įstaigų 2021 m.), taip pat pastebėtas ribotas projektus įgyvendinusių subjektų suinteresuotumas tęsti projektų metu pradėtas veiklas, todėl 2023–2027 m. laikotarpiu bus peržiūrėti reikalavimai taikomi konsultantams, kad į EIP veiklas galėtų įsitraukti nauji kompetentingi konsultantai, ūkininkų asociacijos ar pavieniai patyrę ūkininkai. Didesnę informacijos sklaidą apie galimybes toliau vystyti projektų veiklas, ieškoti naujų partnerių Lietuvoje ar ES, inicijuoti naujas inovacijas kuriančius projektus užtikrins atsinaujinęs Lietuvos kaimo tinklas ir kuriama ŽŪŽIS platforma.

Parodomieji projektai ir informavimo veikla (KP23ppi)

Intervencija siekiama stiprinti žinių perteikimą ir inovacijas žemės ūkyje, maisto ūkyje, miškininkystėje, skatinant žemės ūkio veiklos subjektus keistis geriausia patirtimi, įgauti naujų technologinių žinių, įgūdžių ir prisidėti prie Europos žaliojo kurso žemės ūkio tikslų įgyvendinimo. BŽŪP lėšos bus skiriamos parodomiesiems bandymams, praktiniams–informaciniams seminarams, lauko dienoms ir informavimo renginiams organizuoti. Projektų tikslinės grupės – žemės, maisto ir miškų ūkio veikla užsiimantys asmenys. Šie projektai svarbūs ŽŪŽIS ne tik dėl vykdomos gerosios žemės ūkio praktikos sklaidos, bet ir dėl to, kad jie skatina ūkininkų tarpusavio (peer-to-peer) mokymąsi. Projektus galės įgyvendinti mokslo, studijų institucijos ir kitos mokymo įstaigos. Kaip rodo 2014–2020 m. laikotarpio praktika, pakankamai aktyviai į šių projektų įgyvendinimą įsitraukia ir konsultantai. Siekiant padidinti ūkininkų, įsitraukiančių į parodomųjų projektų įgyvendinimą, skaičių, planuojama ieškoti efektyviausių būdų juos paskatinti. Lietuvos kaimo tinklas prisidės informuojant tikslines grupes apie numatomus renginius, taip pat viešinant geruosius pavyzdžius.

Mokymai ir įgūdžių įgijimas (KP24mij)

2014–2020 m. finansiniu laikotarpiu profesinio mokymo ir įgūdžių įgijimo paslaugas teikė mokslo ir studijų institucijos, mokymo ir konsultavimo įstaigos. 2023–2027 m. finansiniu laikotarpiu numatyta tęsti šią intervencinę priemonę, prioritetą teikiant mokymų temoms, susijusioms su Žalioju kursu, agrarine aplinkosauga ir klimato kaita, žiedinės ekonomikos klausimais, biologiniu saugumu, gyvūnų sveikata ir gerove, inovacijų diegimu, skaitmeninių įgūdžių ugdymu, gamybos procesų automatizavimu, robotizacijos ir kitų pažangių technologijų plėtra, taip pat kitomis žemės, maisto ir miškų ūkio veikla užsiimantiems asmenims aktualiausiomis temomis. Kadangi šia intervencine priemone tikimasi pasiekti daugiausia naujai besikuriančius valdų valdytojus, ji ypač svarbi užtikrinant bendrųjų žinių apie sektorių sklaidą, todėl intervencinės priemonės įgyvendinimo modelis peržiūrimas, siekiant užtikrinti ne tik aukštą lektorių kompetenciją, bet ir naudojamus įvairius įtraukius mokymo ir mokymosi metodus. Atsižvelgiant į tai, kad mokymų tikslinė grupė turi mažesnę praktinę patirtį, Lietuvos kaimo tinklas gali būti naudingas, pateikdamas gerosios praktikos pavyzdžius. Lektorių įtraukimas į ŽŪŽIS veiklas, tikėtina, juos paskatins mokymų dalyviams plačiau pristatyti ŽŪŽIS naudą ir pritaikomumą, plėtojant žemės ūkio veiklas.

Konsultavimo paslaugos (KP25kon)

Atsižvelgus į 2014–2020 m. finansinio laikotarpio patirtį, kuomet dalis kompetentingų konsultantų negalėjo įsitraukti į intervencinės priemonės veiklas dėl konsultantams taikytų akreditacijos apribojimų, nuo 2023 m. numatoma jų nebetaikyti ir sudaryti galimybes į konsultacijų teikimą įtraukti asociacijas, vienijančias fizinius ir (ar) juridinius asmenis, užsiimančius žemės ūkio ir miškininkystės veikla, žemės ūkio kooperatyvus ir jų asociacijas. Šis pakeitimas, tikimasi, turės įtakos didinant šios intervencinės priemonės populiarumą tarp mažesnių ūkių valdytojų. Planuojama įgyvendinti daugiau naujovių (peržiūrėti paramos teikimo procesą, tikslingiau nukreipti viešinimą apie intervencinės priemonės teikiamas galimybes), siekiant į žinių sklaidą ir ŽŪŽIS bendrai pritraukti tuos žemės ūkio sektoriaus dalyvius, kurie naujoves taiko mažiausiai, nors šios galėtų turėti reikšmingą poveikį produktyvumui ir konkurencingumui. Konsultantai bus reitinguojami, atsižvelgiant į konsultacijas gavusių asmenų vertinimą ir kitus aiškius kriterijus ir šis reitingas bus nurodomas prie konkretaus konsultanto. Todėl ypač didelis vaidmuo, įgyvendinant intervencinę priemonę „Konsultavimo paslaugos“, tenka Lietuvos kaimo tinklui ir kuriamai ŽŪŽIS platformai, kurie turėtų tapti pagrindiniais informacijos apie konsultavimo galimybes, naudą ir teikiamų konsultacijų kokybę šaltiniais ūkininkams ir miškų savininkams.

Lietuvos kaimo tinklas (BŽŪP tinklas)

Lietuvos kaimo tinklui naujuoju BŽŪP laikotarpiu keliami svarbūs tikslai ir uždaviniai. Lietuvos kaimo tinklas reikšmingai prisideda prie ŽŪŽIS dalyvių aktyvinimo, jų įtraukimo į keitimosi žiniomis ir naujų žinių kūrimo procesus bei prie inovacijų sklaidos. Šiuos uždavinius tinklas įgyvendina rinkdamas informaciją apie gerąją ŽŪŽIS įgyvendinimo praktiką, atlikdamas minėtos informacijos analizę ir sklaidą, įskaitant apibendrintą informaciją apie EIP veiklos grupių planus ir projektų rezultatų viešinimą, taip pat informacijos apie konsultacijas, skirtas gebėjimų, reikalingų inovacijoms formuoti ir jas diegti, stiprinimui teikimą. Tinklas taip pat bendradarbiauja su ŽŪŽIS koordinuojančiu subjektu, įgyvendinant tarptautines bendradarbiavimo veiklas. Lietuvos kaimo tinklo organizuojami įvairaus formato tarptautiniai renginiai (pvz., skirti pristatyti tiek galimybes dalyvauti programos „Europos Horizontas“ finansuojamuose projektuose, tiek jau įvykusių / vykstančių projektų rezultatų / tarpinių rezultatų pristatymams) prisideda prie daugiašalio bendradarbiavimo skatinimo ir leidžia suinteresuotoms šalims pasisemti žinių ir patirties apie galimybes dalyvauti ES remiamuose ir kituose tarptautiniuose bendradarbiavimo projektuose, jų pridėtinę vertę ir kitus aspektus. Lietuvos kaimo tinklas yra suplanavęs atitinkamas veiklas ir veiksmus (žr. SP 4.4.1 dalyje), kurie prisideda prie visų suinteresuotųjų šalių įtraukimo į inovacijų skatinimo, keitimosi žiniomis ir jų kūrimo procesus. Pagrindinis dėmesys skiriamas teminių renginių organizavimui ir aktualios informacijos apie įvairias bendradarbiavimo galimybes sklaidai.

Lietuvos kaimo tinklas prie ŽŪŽIS veiklų įgyvendinimo prisideda vykdydamas komunikacines veiklas (pvz., seminarai, teminės dirbtuvės, informaciniai straipsniai, leidiniai, apklausos ir kt.), kurios skatina ŽŪŽIS dalyvių veiksmingesnę integraciją keitimosi žiniomis, konsultavimo paslaugų, mokslo tyrimų, inovacijų skatinimo ir tarpusavio mokymosi procesuose.

ŽŪŽIS kompetencijų centro (*angl. „back-office“*) funkciją atlieka Lietuvos kaimo tinklo sekretoriatas, pasitelkdamas Vadovaujančiosios institucijos padalinio, atsakingo už mokslo, inovacijų ir žinių plėtrą, atstovą. Šio deleguoto atstovo atsakomybės apima informacijos apie inovacijų srities aktualijas, dokumentus, svarbias nuorodas, bendradarbiavimo galimybes teikimą ir atnaujinimą. Tinklo sekretoriatas užtikrina sklandų tarpusavio vidinių ryšių ir bendradarbiavimo tarp visų ŽŪŽIS dalyvių bei kitų suinteresuotų šalių palaikymą, taip pat tikslingu informacijos srautų paskirstymu, aktualijų viešimu ir sklaida, pirminių konsultacijų teikimu (t. y. suteikiant tikslinėms grupėms reikalingą informaciją apie galimybes gauti konkrečias paslaugas (pvz., konsultavimo, mokymo ir kitas, numatytas ŽŪŽIS) ar kitos informacijos teikimu. Pagrindinė atsakomybė už ryšių su ŽŪŽIS dalyviais užmezgimą tenka minėtos sistemos koordinatoriams (*angl. „front office“*).

Lietuvos kaimo tinklas, prisidedamas prie ŽŪŽIS veiklų įgyvendinimo, sudaro galimybes minėtoje sistemoje dalyvaujantiems konsultantams įgyti naujų žinių, dalintis patirtimi ir tobulintis. Siekiant užtikrinti, kad konsultantai teiktų kokybiškas paslaugas žemės ūkio veiklos dalyviams, pasitelkiamos atitinkamos Lietuvos kaimo tinklo veiklos bei numatomi konkretūs veiksmai (žr. SP 4.4.1 SP dalyje), t. y. konsultantų kompetencijų tobulinimą padeda užtikrinti privalomi mokymai skirti konsultantams, organizuojami ir finansuojami Tinklo lėšomis. Konsultantams taip pat sudaroma galimybė gilinti žinias dalyvaujant ir kituose Tinklo organizuojamuose teminiuose renginiuose, kurių metu dėmesys skiriamas įvairių projektų rezultatų pristatymams (pvz., EIP veiklos grupių ar programos „Europos Horizontas“ veiksmų grupės „Maistas, bioekonomika, gamtos išteklių, žemės ūkis ir aplinka“ (*angl. Food, Bioeconomy, Natural resources, Agriculture and Environment*) ir pan.), dalyvavimo juose (tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygiu) galimybėms pristatyti, taip pat supažindinti su naujomis mokslinėmis žiniomis ir aptarti pažangių technologijų bei inovacijų pritaikymo praktikoje perspektyvas.

Svarbus vaidmuo, palaikant ŽŪŽIS sėkmingą veikimą, tenka ir kitiems ŽŪŽIS sistemos dalyviams, kurie savo kompetencijų ir vykdomų veiklų ribose prisideda ir įsitraukia į ŽŪŽIS koordinuojamas veiklos sritis, esant poreikiui teikia su maisto, žemės ir miškų ūkio veiklomis susijusią informaciją, dalijasi atvirosios prieigos duomenimis reikalingais ŽŪŽIS sistemos efektyviam funkcionavimui.

Išskirtinas sėkmingai veikiantis ir visą šalies teritoriją apimantis VVG tinklas, kuris dalinasi žiniomis, aktualiomis kaimo vietovių bendruomenėms, socialines inovacijas diegiantiems kaimo verslams ir vietovėms, kurioms įdomi sumanių kaimų koncepcija.

Vienas iš pagrindinių poveikio rodiklių įgyvendinant BŽŪP strateginį planą, kuris yra susijęs su ŽŪŽIS, yra aktyvus dalijimasis žiniomis ir inovacijomis. Tai reiškia, kad BŽŪP biudžetas turi būti paskirstytas taip, kad būtų intensyviau remiamos su žemės ūkio žinių bei inovacijų sklaida susijusios intervencijos. Kompleksinį tikslą įgyvendinančioms intervencinėms priemonėms numatyta skirti 20 mln. EUR. Didžioji

lėšų dalis bus skirta EIP ir parodomųjų projektų vystymui. Numatoma įgyvendinti 70 projektų, į kurių veiklas bus įtraukta virš 6 tūkst. asmenų. Pagal konsultavimo intervencinę priemonę bus sudarytos galimybės gauti apie 17 tūkst. konsultacijų, trunkančių beveik 87 tūkst. valandų. Į mokymo veiklas planuojama pritraukti 36 tūkst. asmenų.

Lietuvoje prie ŽŪŽIS veikimo prisideda ne tik BŽŪP lėšomis finansuojamos, bet ir nacionalinės priemonės. Nacionalinėmis lėšomis yra finansuojamas ūkininkų konsultavimas, taikomieji ir tarptautiniai tyrimai, žinių perdavimo ir informavimo veikla, apimanti paramą konferencijoms, seminarams, šviečiamiesiems renginiams, taip pat nacionalinės, regioninės ir tarptautinės žemės ūkio parodos, mugės. Artimiausiu metu numatyta pradėti įgyvendinti tarpusavio bendradarbiavimo dalinantis gerąja patirtimi žemės ūkio sektoriuje projektą, kuriame patyrę ūkininkai ir miškininkai, kiti patyrę ekspertai dalinsis žiniomis, gerąja praktika bei patirtimi su mažiau patyrusiais. Šios veiklos ir renginiai suburia žemės ūkio suinteresuotuosius veikėjus, užtikrina jų tarpusavio ryšių palaikymą, naujausios moksliniais tyrimais bei pažangia patirtimi grįstos informacijos sklaidą ir inovacijų diegimą.

Lietuvos mokslininkai kartu su užsienio valstybių partneriais dalyvauja programos „Europos Horizontas“ iniciatyvose, taip prisidedami prie inovacijų ir žinių kūrimo žemės ūkio srityje Lietuvoje. EIP veiklos grupių projektai bus viešinami mokslininkams, kad jie galėtų dalyvauti programos „Europos Horizontas“ projektuose ir būtų užtikrinta sinergija bei keitimasis žiniomis. Programos „Europos Horizontas“ kvietimų teikti paraiškas metu planuojama organizuoti tarpininkavimo renginius, kuriuose atskiros EIP veiklos grupės ir galimi jų konsorciumai turės galimybę susitikti ir priimti sprendimus prisijungti prie projektų. Taip pat bus siekiama reguliariai bendrauti su programos „Europos Horizontas“ nacionaliniu kontaktiniu centru.

ŽŪŽIS veikloms įtaką daro įgyvendinamos Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) priemonės, finansuojamos ES struktūrinių ir investicinių fondų lėšomis. 2014–2020 m. tarp prioritetinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros ir inovacijų raidos (sumanios specializacijos) kryptių ir jų prioritetų buvo įtrauktos agroinovacijos ir maisto technologijos. Šiuo metu prioritetai yra peržiūrimi ir 2021–2027 m. finansiniu laikotarpiu lėšas ketinama investuoti į tokias sritis kaip saugus maistas ir tvarūs agrobiologiniai išteklių. Vis didesnę dalį ŽŪŽIS nagrinėjamosiose temose užims skaitmeninio technologijos – jos taip pat yra įtrauktos į sumanios specializacijos prioritetus. Investicijos bus nukreipiamos į projektus, vystančius dirbtinį intelektą, įvairiarūšės analizės apdorojimą ir diegimą, daiktų internetą.

8.3. Visų ūkio konsultantų darbo organizavimo pagal 15 straipsnio 2, 3 ir 4 dalyse nurodytus reikalavimus aprašymas

Konsultantų darbo organizavimas

Lietuvoje teritoriniu požiūriu yra išplėtotas žemės ūkio, maisto ir miškų ūkio veikla užsiimančių subjektų bei kaimo vietovėse kita bendruomenine ir ūkine veikla užsiimančių asmenų konsultavimo paslaugų tinklas. Veikia nepriklausomų žemės ūkio konsultantų tinklas bei individualūs konsultantai, sudarantys sąlygas konsultacinių paslaugų pasiekiamumui visoje šalyje. Vietos veiklos grupių ir kaimo bendruomenių organizacijų tinklas įgalina kaimo gyventojus ir jų asocijuotas struktūras konsultuoti vietos projektų įgyvendinimo klausimais. Sukurti konsultavimo IT įrankiai, sudarantys sąlygas teikti konsultacijas nuotoliniu būdu. Šalyje egzistuoja sukurti pagrindiniai IT įrankiai konsultuoti ūkiams: ūkio valdymo, Integruotosios kenksmingųjų organizmų kontrolės (IKOK) ir e-mokymų platformos, kurios turi sąsają su valstybiniais registrais, kontrolės institucijomis. Didžiąją dalį šalies dengia plačiajuosčio interneto ryšys, įgalinantis skaitmeninius įrankius naudoti per mobiliąsias aplikacijas (angl. *apps*), kitą programinę įrangą.

Siekiant užtikrinti konsultacijų kokybę, buvo sukurta konsultantų bei įstaigų akreditacijos procedūra ir registras. Šią akreditaciją turėjo gauti konsultantai ir įstaigos, dalyvaujančios įgyvendinant 2014–2020 m. finansiniu laikotarpiu finansuotus projektus. Tačiau nuo 2023 m. akreditacijos planuojama atsisakyti, ir tokiu būdu atverti galimybes į ŽŪŽIS pritraukti konsultantus, kurie turi įvairesnę patirtį kitose srityse, tarptautinių projektų įgyvendinimo patirtį, taip pat neapribojant galimybės ateityje konsultavimo paslaugas teikti ir patiems ūkininkams, kurie norėtų dalintis sukaupta praktine patirtimi ir teikti inovacinio potencialo perdavimo bei mentorystės paslaugas kitiems ūkininkams.

Žemės ūkio žinių ir inovacijų konsultantų tinklas

2023–2027 m. laikotarpiu į konsultantų tinklą pagal nustatytus atrankos kriterijus (kvalifikacinius reikalavimus), įskaitant Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 15 str. 2 ir 3 dalyse nustatytus reikalavimus, įtraukiami konsultantai, turintys atitinkamą kompetenciją, patirtį ir kvalifikaciją. Konsultantai, atrenkami konsultuoti dėl žemėtvarkos ir ūkių valdymo, apimant ekonominius, aplinkos ir socialinius aspektus ir tematikas, nustatytas Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 15 str. 2 ir 4 dalyse.

Subjektai, siekiantys tapti konsultantais teikia prašymus ir atrankos kriterijų atitikimą pagrindžiančius dokumentus. Atrinktų ir patvirtintų konsultantų sąrašas skelbiamas viešai internetiniame tinklapyje. Konsultantų tinklo veiklos organizavimo ir administravimo tvarka nustato konsultantų atrankos ir konsultantų tinklą tvarką, konsultantų pareigas, teikiamų paslaugų ir kokybės priežiūros tvarką. Pertvarkoma konsultavimo paslaugų kokybės monitoringo sistema sudarant jos vartotojams galimybę dalyvauti paliekant atsiliepimus, vertinant gautos informacijos / konsultacijos kokybę. Kokybinių reikalavimų neatitinkantys konsultantai bus šalinami iš konsultantų tinklo.

Konsultantų integracija į ŽŪŽIS

Konsultantų integracija į ŽŪŽIS padės spręsti dvi problemas – visi projektuose dalyvaujantys konsultantai bus įtraukiami į kuriamą konsultantų tarpusavio žinių dalijimosi platformą, kuri prisidės prie kvalifikacijos kėlimo, mokymosi ir bendradarbiavimo tinklo sukūrimo. Sukurtas viešai prieinamas konsultantų registras, kur kiekvieno konsultanto teikiamos paslaugos bus vertinamos – ūkininkams suteiks galimybę pasirinkti geriausiai vertinamus konsultantus, o konsultantai bus skatinami dar aktyviau kelti kvalifikaciją ir suteikti geriausias paslaugas ūkininkams.

Konsultantų teikiamų paslaugų kokybę, temų, kuriomis bus teikiamos konsultacijos, spektrą, patirtį užtikrins konsultantams atrinkti numatomi taikyti kvalifikaciniai reikalavimai. Taip pat nacionaliniai teisės aktai įpareigos konsultantus reguliariai kelti kvalifikaciją. Kaip rodo 2014–2020 m. finansinio laikotarpio įgyvendinimo patirtis, konsultantai gali gauti naujų žinių ir plėsti žinių akiratį arba organizacijos viduje, arba dalyvaujant inovacijų plėtojimo, žinių sklaidos ir mokymo veiklose, tačiau analizė parodė, kad situacija skirtingose organizacijose ženkliai skiriasi. Siekiant užtikrinti nešališkumą, kiekvienas konsultantas, kuris bus įtrauktas į ŽŪŽIS ir teiks konsultavimo paslaugas, turės pasirašyti nešališkumo deklaraciją.

Viena iš svarbiausių priemonių, užtikrinančių konsultantų kvalifikacijos kėlimą ir įtraukiančių konsultantus į glaudesnę bendradarbiavimą su mokslininkais ir ūkininkais, yra EIP veiklos grupės, kurias atrenkant pagal Lietuvoje numatytą reglamentavimą, vienas iš atrankos principų, bus EIP grupės sudėties tikslingumas ir konsultantų įsitraukimas.

Ši veiklos sritis atveria daug galimybių konsultantams mokytis, gauti naujausių mokslo žinių ir plėsti bendradarbiavimą su kitomis suinteresuotomis šalimis. Lietuvos konsultantai taip pat dalyvauja „Horizontas 2020“ programos projektuose ir kituose nacionaliniuose ir tarptautiniuose projektuose. Projekto „i2connect“ platforma yra vienas iš pavyzdžių, kai Lietuvos konsultantai dalyvauja bendrose veiklose kartu su kitų 20 ES šalių atstovais, teikdami konsultavimo paslaugas, kartu mokydami ir dalindami informaciją.

Ateityje, teikiant konsultavimo paslaugas, bus didinamas ne tik paslaugų prieinamumas ir sklaida, užtikrinama aukšta teikiamų konsultacijų kokybė, bet ir pradedama kuo plačiau taikyti naujus konsultavimo būdus: mokymą iš patirties, pasitelkiant pažangiai ūkininkaujančius ūkius; interaktyvų konsultavimą nuotoliniu būdu, ir pan., bus sudarytos galimybės į konsultacijų ir mokymo organizavimo procesą įtraukti kooperatyvus, gamintojų organizacijas, ūkininkų organizacijas ir asociacijas. Tokiu būdu bus kuriama tinklaveika grįsta konsultavimo sistema, kuri labiau atitiks ūkininkų poreikius.

8.4. Aprašymas, kaip teikiama 114 straipsnio a punkto ii papunktyje nurodyta parama inovacijoms

Inovacijos ŽŪŽIS veiklose yra kompleksinės ir gali būti laikomos horizontalia veiklos sritimi, kuri yra neatsiejama nuo kitų ŽŪŽIS veiklų ir pačiai sistemai keliamų reikalavimų bei uždavinių. ŽŪŽIS dalyviai turėtų veikti kaip inovacijų katalizatoriai maisto, žemės ūkio ir miškų ūkio sektoriuje, tačiau 2014–2020

m. sistemos fragmentacija ir neefektyvūs sistemos veiklos rezultatai neužtikrino pakankamos inovacinės pažangos, susijusios tiek su inovaciniais produktais, tyrimais, tiek su novatoriškomis konsultacijoms, kitomis paslaugomis bei mokymų programomis.

2023–2027 m. finansiniu laikotarpiu, kaip ir 2014–2020 m., pagrindinė inovacijų ir inovacijų paramos iniciatyva tenka konsultantams. Dėl to ŽŪŽIS turi tapti labiau bendradarbiaujanti ir įtraukti, kad užtikrintų konsultantams prieigą prie naujausių tyrimų ir bendradarbiavimo projektų rezultatų. Taip pat konsultantams bus sudarytos galimybės ir paskatos įsitraukti į inovacijų projektus bei kitus projektus, įgyvendinančius kompleksinį tikslą, taip juos priartinant prie žinių kūrimo ir taikymo.

2023–2027 m. laikotarpiu ketinama imtis konkrečių veiksmų, kurie paspartintų maisto, žemės ūkio ir miškų ūkio sektoriaus inovacijas, jų sklaidą ir praktinį taikymą:

- sukurti sistemą, kuri remtų inovacijų vadybą ir neformalias patirtines konsultavimo paslaugas ir žinių perdavimą;

- pertvarkyti žinių sklaidos kokybės monitoringo sistemą atsižvelgiant į užsienio šalių patirtį;

- koordinuotai ir reguliariai vykdyti mokslininkų ir konsultantų, ūkininkų, bendruomenių ir jų asocijuotų struktūrų teminius žinių sklaidos ir inovacijų paieškos (pvz. „Inovacijų dirbtuvės“) bei poreikių tyrimų renginius;

- užtikrinti, kad inovaciniai projektai būtų grindžiami sąveikiuoju inovacijų modeliu;

- vertinant SP projektus, atrankos kriterijuose didesnę svorį suteikti inovacijoms paskatinti (produktų, paslaugų, procesų);

VI (LR žemės ūkio ministerija) parengė SP projektų inovatyvumo vertinimo metodikos projektą, kuris nustato investicinių projektų inovatyvumo vertinimo tvarką, kriterijus ir jų reikšmes. Šia metodika siekiama prisidėti prie efektyvesnio paramos skyrimo, o tuo pačiu ir efektyvesnio paramos panaudojimo bei Strateginio plano tikslų įgyvendinimo. Siekiant įvertinti SP projektų inovatyvumą, planuojama išskirti šiuos projektų inovatyvumo vertinimo kriterijus: naujumas, atitikimas strateginiams poreikiams, poveikis aplinkai ir klimatui, skaitmeninimas, inovacijų partnerystė su mokslu, ekonominis efektyvumas.

Laukiamas įgyvendintų veiksmų sąlygotas poveikis – sparčios ir multiplikuojančios inovacijos tarp ŽŪŽIS dalyvių, naujos mokymų programos ir inovacijų paramos schemos, kurios yra patrauklios akademinėi bendruomenei, ūkininkams ir konsultantams, padidėjęs paraiškų, siūlančių sukurti inovatyvius produktus ir paslaugas maisto, žemės ūkio ir miškų ūkio sektoriui, skaičius.

Paramos inovacijoms veiklų koordinavimą užtikrins VI padalinys, atsakingas už mokslo, inovacijų ir žinių plėtrą, pasitelkdamas Lietuvos kaimo tinklo sekretoriata.

ŽŪŽIS veikia šie instrumentai, susiję su parama inovacijų diegimui ir sklaidai:

1. Lietuvos kaimo tinklo inovacijų skatinimo veikla. Lietuvos kaimo tinklas savo veikloje ypatingą dėmesį skirs veiksmams, kuriais stiprinama žinių ir inovacijų sklaida. Atsižvelgiant į tai, dėmesys bus skiriamas EIP veiklos grupių projektų gerųjų pavyzdžių pristatymams, taip pat Tinklas teiks praktinę pagalbą bendradarbiavimo iniciatyvoms plėtoti (pvz., rengiant potencialių partnerių kontaktų mainų renginius ir tokiu būdu skatinant kurtis naujoms EIP veiklos grupėms, atnaujinant informaciją Tinklo svetainėje apie galimybes dalyvauti tarptautiniuose EIP veiklos grupių ir programos „Europos horizontas“ projektuose ar informuojant apie galimybes įsitraukti į kitų tematinių tinklų veiklą). Konkrečios Lietuvos kaimo tinklo veiklos, susijusios su inovacijų skatinimu žemės ūkio ir kaimo plėtros srityse, nustatytos Strateginio plano 4.4 dalyje

2. Konsultantai, veikiantys kaip inovacijų brokeriai, renkant ir panaudojant bazinio lygmens novatoriškas idėjas iš ūkininkų ir miškininkų, kuria interaktyvius inovacijų procesus:

- fiksuoja praktinius ūkininkų ir kitų ŽŪŽIS dalyvių poreikius;

- tarpininkauja inovatyvių projektų kūrimo ir prisideda prie jų įgyvendinimo;

- organizuoja renginius, skatinančius inovatyvių idėjų generavimą;

- skleidžia ir viešina naujai sukurtas žinias, inovacijas, dalijantis projektų, tyrimų rezultatais bei gerąja praktika.

3. Ypač svarbiais ŽŪŽIS dalyviais, kuriančiais ir diegiančiais inovacijas, tapo 2015 m. pradėjusios kurtis EIP veiklos grupės, į kurias, siekdami gyvendinti EIP projektus, vienodai įsitraukia mokslininkai, konsultantai bei ūkininkai ir miškų savininkai. Kaip rodo 2014–2020 m. finansinio laikotarpio patirtis, įvairių sričių specialistų ir ūkininkų įsitraukimą į EIP veiklos grupes ypač paskatino EIP projektų galimybių studijų vertinimo ir projektų įgyvendinimo taisyklėse nustatyti papildomi balai už įtrauktus daugiau kaip 5 žemės ūkio ir (ar) miškų ūkio veikla užsiimančius subjektus. EIP grupių projektams buvo nustatytas 12 galimų temų sąrašas, ir projektai buvo įgyvendinami pagal kiekvieną iš jų. Ateityje labai svarbu EIP atverti platesnėms, ne tik griežtai susijusioms su žemės ūkiu technologiniais sprendimais inovacijoms, bet ir minkštųjų kompetencijų ir inovacijų vystymui bei tobulinimui.

4. Bendradarbiaujame su Ekonomikos ir inovacijų ministerija, kurioje yra sukurta bendroji Lietuvos inovacijų strategija. Numatome skirti atstovus, kurie bus tiesiogiai atsakingi už inovacijų paramos paslaugų organizavimą žemės ūkio ir kaimo plėtros sektoriuje. Jų tikslas bus užtikrinti reguliarų ir stabilų bendradarbiavimą su konsultavimo, verslo, mokslo ir inovacijų institucijomis Lietuvoje bei užsienyje, rinkti ir analizuoti finansinių išteklių galimybes projektų įgyvendinimui, profesionaliai ir kokybiškai teikti konsultacijas konsultantams, žemės ūkio veiklos subjektams, fiziniams ir juridiniams asmenims apie inovacijų kūrimą, bandymą, diegimą į praktiką, galimybes nacionalinėse ir tarptautinėse projektinėse veiklose.

5. Inovacijų viešinimo įrankis – Taikomųjų inovacijų tyrimų ir rezultatų informacinė sistema (TITRIS). TITRIS renka, viešina bei kaupia taikomųjų inovacijų tyrimų ir rezultatų duomenis, kurie potencialiai gali prisidėti prie efektyvesnio, tvaresnio, aplinką tausojančio ūkininkavimo. Sistema apjungia mokslininkus, konsultantus, ūkininkus, verslą. Taip pat veikia ir TITRIS socialinio tinklo *FaceBook* paskyra, kuri viešina informaciją apie inovacijas, aktualius renginius, finansavimo šaltinius ir platina kitą aktualią informaciją ŽŪŽIS dalyviams. Pati TITRIS sistema, jos funkcionalumas ir turinys nuolat pristatomas tiek mokslo institucijoms, tiek ūkininkams įvairių renginių metu (verslo forumai, konferencijos, seminarai) ir pasitelkiant socialinės medijos kanalus. Šiuo metu TITRIS praktinis naudojimas yra ribotas, sistemoje skelbiami ne visi mokslo institucijų darbai, tačiau ateityje planuojama svarstyti galimybes dėl platesnio taikomųjų inovacijų tyrimų viešinimo užtikrinimo.

6. Pastaruoju metu į ŽŪŽIS įsitraukia skaitmeninių inovacijų centrai (SIC). Lietuvoje jie kuriami EIM ir pramonės bendruomenių iniciatyva. SIC veikia kaip kompetencijų centrai – turėdami reikiamą technologijų infrastruktūrą, suteikia galimybę naudotis naujausiomis žiniomis, patirtimi ir technologijomis. Šiuo metu Lietuvos žemės ir maisto sektoriuje veikia 4 SIC – „AgriFood Lithuania DIH“, „Agro Space DIH“, „Ateities technologijų skaitmeninių inovacijų centras“ ir INFOBALT DIH. Mokslo ir studijų institucijos, bendradarbiaudamos su SIC, perduoda naujausias žinias nešališkoms konsultavimo institucijoms ir konsultantams, kurie savo ruožtu dalijasi naujovėmis su ūkininkais ir miškų savininkais.

8.5. Skaitmeninės pertvarkos strategija (114 straipsnio b punktas)

Rengiant Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginį planą (toliau – Strateginis planas) buvo atliktas išsamus Lietuvos žemės ūkio ir kaimo ekonominės, socialinės ir aplinkosauginės situacijos vertinimas^[1], kuris parengtas, atsižvelgiant į Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 nustatytus bendruosius ir konkrečiuosius tikslus ir į kompleksinį tikslą, kuris yra tiesiogiai susijęs su žemės ūkio skaitmeninimu „Modernizuoti sektorių, kaupiant žinias ir keičiantis jomis, diegiant inovacijas ir gerinant skaitmeninimą žemės ūkyje ir kaimo vietovėse, taip pat skatinant jų praktinį taikymą“.

Įgyvendinant šį tikslą siekiama išnaudoti šias Lietuvos žemės ūkio ekosistemos stiprybes^[2]:

1. Stiprios mokslo ir studijų institucijos, gebančios kurti žinias ir inovacijas tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygiu,
2. Teritoriniu požiūriu išplėtotas kaimo gyventojų ir ūkininkų konsultavimo paslaugų tinklas,

3. Nustatyti reikalavimai konsultantams nuolat kelti kvalifikaciją,
4. Sukurti konsultavimo, mokymų ir administracinių paslaugų teikimo IT įrankiai, įgalinantys teikti paslaugas nuotoliniu būdu.

bei galimybes:

1. Nacionalinis BŽŪP tinklas, stiprinantis visų ŽŪŽIS veikėjų sąveiką ir gerinantis visos ŽŪŽIS veikimą,
2. Tarptautinio interaktyvaus inovacijų modelio diegimo patirties perėmimas,
3. Skaitmeninių inovacijų centrų potencialo panaudojimas, plėtojant skaitmenines technologijas žemės ūkyje,
4. Konkrečių BŽŪP tikslų įgyvendinimas, taikant skaitmenines inovacijas žemės ūkyje.

ŽEMĖS ŪKIO SKAITMENINIMO KRYPTYS

Remiantis žemės ūkio skaitmeninimo situacijos Lietuvoje analize[3], parengtos prioritinės Lietuvos žemės ūkio ir kaimo vietovių skaitmeninimo kryptys, kurios realizuojamos pasitelkiant BŽŪP ir už BŽŪP ribų patenkančias priemones. Iniciatyvos pagal nustatytas skaitmeninimo kryptis numatomos įgyvendinti tiek BŽŪP veiklų apimtyje, tiek ir pasitelkiant kitas nacionalines skaitmeninimo plėtros programos priemones.

Pagrindinės, su žemės ūkio skaitmeninimu susijusios kryptys Lietuvoje yra nukreiptos į **žemės ūkio sektoriaus pridėtinės vertės ir konkurencingumo didinimą, poveikio klimatui ir taršos mažinimą, tvarumo didinimą, kaimo vietovių plėtrą ir atskirties tarp regionų mažinimą, bendradarbiavimo tarp mokslininkų, konsultantų, žemdirbių ir verslo, diegiant pažangias technologijas ūkiuose skatinimą.**

Nustatytos skaitmeninimo kryptys yra tarpusavyje susijusios, tačiau jos apima tris skirtingus Lietuvos žemės ūkio skaitmeninimo ekosistemos lygmenis:

I. Nacionalinis lygmuo:

1. Žemės ūkio srities valstybės informacinių sistemų ir registrų sąveikumas, konsolidavimas ir duomenų atvėrimas:

- valstybės lygmenyje – siekiant kokybiškesnės ir aktualesnės informacijos žemės ūkio politikos sprendimų priėmimui bei toliau įgalinti kitos kartos e. paslaugų kūrimą;
- e. paslaugų ir skaitmeninių sprendimų teikėjų lygmenyje – galimybės kurti ir pasiūlyti naujas inovatyvias e. paslaugas;
- ūkių lygmenyje – galimybė naudotis naujomis ir geresnėmis paslaugomis, geresnis ūkio informacijos valdymas;
- duomenų atvėrimas, siekiant išnaudoti atvirų duomenų teikiamus privalumus kuriant naujos kartos e. paslaugas ir skaitmeninius sprendimus.

2. Žemės ūkio srities skaitmeninių paslaugų kūrimas ir kūrimo skatinimas:

- žemės ūkio ir kitų sričių duomenų dalinimosi ir panaudojimo skatinimas, siekiant optimizuoti žemės ūkio gamybos procesus, gerinti konkurencinę ūkių poziciją bei siekti, kad valstybės institucijų sprendimai būtų paremti vadovaujantis kokybiškais duomenimis;
- atvirų ir vieningų standartų taikymas: atvirų ir vieningų standartų, modelių ir specifikacijų duomenims ir skaitmeniniams sprendimams taikymo skatinimas, siekiant gauti daugiau vertės iš duomenų, didesnės sinergijos iš skirtingų skaitmeninių sprendimų ir jų integracijos, didesnio skaičiaus sprendimų veikimo vienoje integruotoje ir vieningus standartus atitinkančioje ekosistemoje;
- žemės ūkio veiklos srities e. paslaugų ir bendradarbiavimo platformos (skaitmeninei žemės ūkio

srities ekosistamai įgalinti ir pagreitinti jos plėtojimą), įskaitant skaitmeninių žemės ūkio sprendimų ir paslaugų (siūlomų tiek privataus, tiek ir viešojo sektoriaus subjektų) rinkavietės ir žemės ūkio skaitmeninių vartų sukūrimas ir palaikymas;

- žemės ūkio veiklos srities e. paslaugų kūrimas ir įgyvendinimas;
- žemės ūkio veiklos srities analitikos sistemos plėtojimas.

3. Mokslo institucijų dalyvavimas vykdant MTEP bandomuosius projektus skaitmeninimo srityje: taikomųjų tyrimų skatinimas it skaitmeninimo gerųjų pavyzdžių plėtra pasitelkiant bandomuosius projektus dalyvaujant mokslo institucijoms, siekiant rezultatų panaudojimo žemės ūkio veiklos srityje.

II. Skaitmeninių paslaugų teikėjų lygmuo:

1. Žemės ūkio skaitmeninių paslaugų kūrimo skatinimas siekiant, kad rinkoje atsirastų skaitmeninių paslaugų pasiūla:

- finansavimo priemonių, skatinančių skaitmeninių paslaugų kūrimą tiek mažiems ir vidutiniams, tiek dideliems ūkiams, sukūrimas;
- bandomosios žemės ūkio ir maisto pramonės skaitmeninių inovacijų aplinkos sukūrimas ir palaikymas.

2. Skaitmeninių inovacijų centrų, agro-maisto klasterių, verslo ir ūkių bendradarbiavimo skatinimas per žinių apie skaitmenines technologijas žemės ūkyje sklaidą, efektyvų technologijų panaudojimą, plėtrą ir kūrimą, į rezultatą orientuoto plataus bendradarbiavimo projektus.

3. Dalijimosi ekonomikos principais grįstų naujų veiklos modelių įgyvendinimo naudojant skaitmeninius sprendimus skatinimas: remti skaitmeninių priemonių suteikiamomis galimybėmis grįstus naujoviškus veiklos vykdymo modelius, leidžiančius daugeliui subjektų pasinaudoti naujų technologijų teikiamais privalumais, kuomet tai gali būti per brangu ar sudėtinga padaryti vienam subjektui.

4. Ūkių konsultavimas skaitmeninimo klausimais: su skaitmeninimu susijusios konsultacijos ūkininkams ir kitiems paramos gavėjams, skaitmeninio parengtumo / brandos vertinimas prieš įsigyjant technologijas ir taikant jas ūkio veikloje.

5. Paslaugų teikėjų kvalifikacijos kėlimas skaitmeninimo srityje: skatinti žemės ūkio paslaugų teikėjų kvalifikacijos kėlimą, naujų kompetencijų įgijimą ir naujų specialistų ugdymą skaitmeninių kompetencijų srityje.

III. Žemės ūkio subjektų lygmuo:

1. Tikslusis ūkininkavimas naudojant skaitmenines technologijas: ūkio lygmens skaitmeninių technologijų panaudojimas ir duomenų analizė, siekiant priimti pagrįstus ir tikslus technologinius bei vadybinius sprendimus, susijusius su žemės ūkio procesų valdymu siekiant didesnio efektyvumo, švaistymo ir taršos mažinimo.

2. Tiekimo grandinės skaitmeninimas, maisto produktų kilmės atsekamumas: maisto produktų partijos ar konkretaus produkto atsekamumas visuose gamybos, perdirbimo ir platinimo etapuose, užtikrinant tinkamą ženklumą, maisto produktų klastočių stabdymą bei siekiant sukurti naujus potyrius galutiniam vartotojui, įrodant produkto autentiškumą ir kokybę – taip siekiant užtikrinti tų pačių žemės ūkio produktų konkurencingesnę pozicionavimą rinkoje ir užtikrinti kokybę.

3. Skatinti naujų veiklos modelių kūrimą naudojant skaitmeninius sprendimus: remti skaitmeninių priemonių suteikiamomis galimybėmis grįstus naujoviškus veiklos vykdymo modelius (dalijimosi ekonomikos principą išnaudojančius, leidžiančius daugeliui subjektų pasinaudoti naujų technologijų teikiamais privalumais, kuomet tai gali būti per brangu ar sudėtinga padaryti vienam subjektui).

4. Kooperacijos tarp ūkių skatinimas naudojant skaitmeninius sprendimus: žemės ūkio veiklų vykdymas, paremtas sutelktiniu skaitmeninių paslaugų nuoma ir naudojimu tarp skirtingų ūkių ir tiekėjų (pvz. ūkininkų kooperacija sujungiant įsigytą techniką į virtualius duomenų ar paslaugų tinklus,

susitelkimas įgyvendinant bei naudojant skaitmeninius sprendimus ir paslaugas).

5. Ūkininkų mokymai ir kvalifikacijos kėlimas skaitmeninimo srityje: ūkininkų ir žemės ūkio srities darbuotojų kvalifikacijos kėlimas, naujų kompetencijų įgijimas, mokymai skaitmeninių kompetencijų srityje.

SU ŽEMĖS ŪKIO SKAITMENINIMU SUSIJUSIOS STRATEGINIO PLANO INTERVENCIJOS

Formuojant Lietuvos žemės ūkio skaitmeninimo politiką, aukščiausias prioritetas yra skiriamas toms skaitmeninimo iniciatyvoms ir veikloms, kurios daugiausia prisideda prie Žaliojo kurso tikslų įgyvendinimo, Lietuvos žemės ūkio konkurencingumo ir pridėtinės vertės didinimo ir atskirties tarp regionų mažinimo.

Žemės ūkio skaitmeninimas traktuojamas kaip horizontalus principas. Juo siekiama žemės ūkio pažangos skaitmeninime įvairiais aspektais, t. y. ne tik diegiant skaitmenines, inovatyvias ir pažangias technologijas, tačiau ir siekiant skaitmeninės atskirties žemės ūkyje ir kaimo vietovėse mažinimo bei žinių ir inovacijų sklaidos didinimo. Dėl šios priežasties nustatytos žemės ūkio skaitmeninimo kryptys (skaitmeninių paslaugų teikėjų lygmens ir žemės ūkio subjektų lygmens) bus realizuojamos per šias BŽŪP intervencijas:

1. Sektorinės intervencijos, kurios nukreiptos į inovatyvių / pažangių technologijų diegimo didinimą ūkiuose:

- Parama gamintojų organizacijoms vaisių ir daržovių sektoriuje (SP01vid1) – intervencine priemone siekiama suteikti paramą gamybos procesų optimizavimui planuojant gamybą, taikant inovatyvias technikas ir technologijas, naudojant modernią derliaus nuėmimo ir saugojimo, augalų priežiūros techniką, produkcijos apdorojimo įrangą, didinant produkcijos komercinę vertę, vykdant tyrimus ir eksperimentinę gamybą bei įgyvendinant aplinkosaugines priemones;
- Parama bitininkystės sektoriui (SP03med1) – intervencine priemone, be kitų tikslų, siekiama pagerinti informacijos perdavimą tobulinant ir administruojant interneto svetainę bitininkams;
- Parama bitininkystės sektoriui SP03med2 – intervencine priemone, be kitų tikslų, siekiama pagerinti bičių sveikatingumą, sumažinti išlaidas gydymui pasitelkiant ir modernias technologijas.

2. Kaimo plėtros intervencijos, kurios nukreiptos į:

2.1. Inovatyvių / pažangių technologijų diegimo didinimą ūkiuose:

- Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas (KP31tvi) – intervencine priemone siekiama skatinti tvarią žemės ūkio produktų gamybą, remiant investicijas, kuriomis prisidedama prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, taip pat prie atsinaujinančiosios energijos gamybos ir aukštesnių gyvūnų gerovės standartų. Pažangai stebėti pasirinktas **rodiklis R.3. Žemės ūkio sektoriaus skaitmeninimas**, ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis;
- Investicijos į žemės ūkio valdas (KP12vld) – intervencine priemone siekiama remti žemės ūkio valdų modernizavimą, didinant žemės ūkio sektoriaus konkurencingumą, skatinant didesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų kūrimą, diegiant inovacijas, naujas technologijas, skatinant tvarią žemės ūkio produktų gamybą bei ją skaitmenizuojant. Vykdam atranką prioritetas teikiamas projektams, kuriuose diegiamos inovacijos, investuojama į gamybinių procesų skaitmeninimą. Pažangai stebėti pasirinktas **rodiklis R.3. Žemės ūkio sektoriaus skaitmeninimas**, ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis;
- Smulkių-vidutinių ūkių plėtra (KP32svp) – intervencine priemone siekiama remti smulkių-vidutinių žemės ūkio valdų modernizavimą didinant žemės ūkio sektoriaus konkurencingumą, skatinant didesnės pridėtinės vertės žemės ūkio produktų kūrimą, diegiant inovacijas, naujas technologijas, skatinant tvarią žemės ūkio produktų gamybą bei ją skaitmenizuojant. Vykdam atranką prioritetas teikiamas projektams, kuriuose pareiškėjai investuoja į gamybinių procesų skaitmeninimą. Pažangai stebėti pasirinktas **rodiklis R.3. Žemės ūkio sektoriaus skaitmeninimas**, ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis;
- Labai smulkių ūkių plėtra (KP19sūp) – intervencine priemone siekiama remti smulkiausi žemės

ūkio valdų modernizavimo, be to skatinti smulkių ūkių bendradarbiavimą ir kooperacija jungiantis į bendrai įgyvendinamus projektus bei diegiant ūkiuose inovatyvius sprendimus, naujas technologijas, tokiais būdais didinant jų konkurencines galimybes rinkoje, bei pajamas

- Trumpos tiekimo grandinės (KP14gra) – intervencine priemone orientuota į trumpos grandinės vystymą, bei ūkių bendradarbiavimą kooperuojantis į bendras gaminamų produktų teikimo sistemas, diegiant naujoviškus produkcijos realizavimo būdus. Pažangai stebėti pasirinktas **rodiklis R.3. Žemės ūkio sektoriaus skaitmeninimas**, ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis.

2.2. Jaunųjų ūkininkų žinių ir įgūdžių lygio, sudarant galimybę jiems mokytis, gauti konsultacijas gerinimą:

- Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas (KP17jūs) - intervencine priemone siekiama skatinti jaunųjų ūkininkų, ypač kuriančių didesnę pridėtinę vertę generuojančius ūkius, įsikūrimą ir taip paspartinti sklandžią kartų kaitą Lietuvos žemės ūkio sektoriuje.

2.3. Kaimo vietovių modernizavimą didinant jose gyvenimo sąlygų patrauklumą:

- Sumanieji kaimai (KP21sum) - Įžvelgiant geriausią teritorijos gyventojų aktyvinimo ir mokymo bei skatinimo potencialą vietos veiklos grupėse, kurios sutelkia pakankamas sumanumo, projektų vystymo, gyventojų aktyvumo bei konsultavimo kompetencijas bei veiklą grindžia visų pirma tarpsektorinės partnerystės principu, sumanių kaimų strategijoms įgyvendinti pasirinktas vietos veiklos grupių potencialas - sumanių kaimų strategijų vystytojo bei teritorijos aktyvintojo vaidmenyje. Pažangos vertinimui pasirinktas rodiklis **R.40. Kaimo ekonomikos pažangioji pertvarka. Remiamų pažangiųjų kaimų strategijų skaičius**, kadangi intervencija įgyvendinama principu “iš apačios į viršų” pasitelkiant vietos veiklos grupes ir sudarant galimybes vietos lygmeniu pasirinkti poreikius atitinkančias sumanių kaimų temas, tad po sumanių kaimų plano patvirtinimo, intervencinė priemonė ir atitinkamos Strateginio plano dalys bus papildytos rodikliais, suplanuotais sumanių kaimų plane;
- Bendruomenių inicijuota vietos plėtra (LEADER) (KP20vvg) – siekiant didesnio vietos plėtos strategijų efekto kaimiškosioms vietovėms, ypač paslaugų prieinamumo ir jų kokybės, patrauklumo didinimo aspektais, bei prisidedant prie sumanių sprendimų žemės, miškų ūkiuose vietos veiklos grupės, skatinamos skirti deramą dėmesį skaitmeninių sprendimų diegimui, įgyvendinant vietos plėtos strategijas. Kadangi intervencija įgyvendinama principu “iš apačios į viršų” pasitelkiant vietos veiklos grupes ir sudarant galimybes vietos lygmeniu pasirinkti poreikius atitinkančias sumanių kaimų temas, tad po sumanių kaimų plano patvirtinimo, intervencinė priemonė ir atitinkamos Strateginio plano dalys bus papildytos rodikliais, suplanuotais vietos plėtos strategijose.

2.4. Skaitmeninės atskirties žemės ūkyje ir kaimo vietovėse mažinimą:

- Europos inovacijų partnerystė žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje (KP22eip) – intervencine priemone siekiama plėtoti aktyvų bendradarbiavimą tarp žemės, miškų ūkio ir maisto sektoriaus dalyvių, mokslinių tyrimų ir konsultavimo įstaigų, ir kitų suinteresuotų subjektų, kuriant ir diegiant aktualias inovacijas, populiarinant mokslinių tyrimų rezultatų pritaikymą praktinėms problemoms spręsti, į bandomuosius ir pažangius projektus įtraukiant kuo daugiau suinteresuotų šalių, taip sudarant galimybes Europos inovacijų partnerystės (EIP) projektų rezultatus plėtoti H2020 ir kitose iniciatyvose. Pažangai stebėti buvo pasirinktas **rodiklis R.3. Žemės ūkio sektoriaus skaitmeninimas**, ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis.

2.5. Žinių ir inovacijų sklaidos žemės ūkyje didinimą bei skaitmeninės atskirties žemės ūkyje ir kaimo vietovėse mažinimą:

- Parodomieji projektai ir informavimo veikla (KP23ppi) – intervencine priemone siekiama stiprinti žinių perteikimą, inovacijas ir skaitmeninimą žemės ūkyje, miškininkystėje, skatinant žemės ūkio veiklos subjektus keistis geriausia patirtimi, ir įgauti naujų technologinių žinių ir įgūdžių ir siekiant užtikrinti žemės ūkio veiklų gyvybingumą ir konkurencingumą. Pažangai stebėti buvo pasirinktas **rodiklis R.3. Žemės ūkio sektoriaus skaitmeninimas**, ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis;
- Mokymai ir įgūdžių įgijimas (KP24mj) – intervencine priemone siekiama stiprinti žinių

perteikimą, inovacijas ir skaitmeninimą žemės ūkyje, siekiant užtikrinti žemės ūkio veiklą gyvybingumą ir konkurencingumą. Pažangai stebėti buvo pasirinktas **rodiklis R.3. Žemės ūkio sektoriaus skaitmeninimas**, ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis;

- Konsultavimo paslaugos (KP25kon) – intervencine priemone siekiama padidinti, kad žemės, maisto ir (ar) miškų ūkio veiklos subjektams bus pasiūlytos aukštos kokybės konsultavimo paslaugos, kurios padėtų spręsti aplinką tausojančių ir aukštesnę pridėtinę vertę kuriančių technologijų diegimo, veiklos įvairinimo, trumpų tiekimo grandinių organizavimo, klimato kaitos keliamus iššūkius, užtikrinti darnų ūkių valdymą, įskaitant ekonominius, aplinkos bei socialinius aspektus. Pažangai stebėti buvo pasirinktas **rodiklis R.3. Žemės ūkio sektoriaus skaitmeninimas**, ūkių, pagal BŽŪP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis.

VI (LR žemės ūkio ministerija) parengė Strateginio plano projektų inovatyvumo vertinimo metodikos projektą, kuriame vienas iš Strateginio plano projektų inovatyvumo vertinimo kriterijų yra **skaitmeninimas**. Papildomų balų skyrimas už skaitmeninių technologijų diegimą Strateginio plano projektuose skatina žemės ūkio skaitmeninimo plėtrą Lietuvoje. Nustatytu skaitmeninimo kriterijumi yra vertinama, kiek skaitmeninių technologijų yra diegiama konkrečiu projektu pagal pateikiamą klasifikaciją (pvz., **palydovinės sistemos, daiktų internetas, nepilotuojami orlaiviai, įkaitant dronus, bloką grandinės technologijos, automatizavimas ir robotika, debesų kompiuterija ir dideli duomenys, valdymo sistemos, dirbtinis internetas**). Kuo daugiau skaitmeninių technologijų yra diegiama, tuo projektui skiriama daugiau balų.

KITI PROJEKTAI IR INICIATYVOS, SKATINANTYS SKAITMENINIMO PLĖTRĄ LIETUVOS ŽEMĖS ŪKYJE IR KAIMO VIETOVĖSE

Šiuo metu plėtojami ir kiti su žemės ūkio skaitmeninimu susiję projektai ir iniciatyvos, kurie yra nukreipti į:

- itin spartaus plačiajuosčio ryšio plėtrą, kuris sudaro pagrindą skaitmeninių technologijų plėtrai kaimiškose vietovėse;
- administracinės naštos ūkininkams mažinimą teikiant e. paslaugas;
- elektroniniai valdžios vartai ir registrai, susiję su žemės ūkio veikla;
- dirvožemio duomenų panaudojimą klimato kaitos mažinimo ir ūkių efektyvumo ir tvarumo didinimo tikslais;
- ŽŪŽIS platformą, kuri nukreipta į žinių, gerųjų pavyzdžių ir praktikų sklaidą.

Su žemės ūkio skaitmeninimu susijusių projektų ir iniciatyvų aprašymai pateikiami žemiau:

1. Itin spartaus plačiajuosčio ryšio plėtra

Vienas iš 2021-2030 m. Nacionaliniame pažangos plane numatytų uždavinių yra „Gerinti skaitmeninį junglumą“, kuriam pasiekti identifikuoti šie rodikliai:

- Namų ūkių, turinčių galimybę naudotis 100 Mbps spartos interneto ryšio dalis iki 2025 m. turi sudaryti 100 proc. (2025 m. 100 proc. yra siektina reikšmė. Rodiklį įgyvendinus ne pilna apimtimi, jo reikšmė bus matuojama ir vėlesniais 2027 ir 2030 metais, su tikslu pasiekti 100 proc.);
- 5G ryšio aprėptyje esančių namų ūkių miestų ir miestelių teritorijose dalis iki 2025 m. turi sudaryti 95 proc. ir iki 2030 m. turi sudaryti 100 proc.

Siekiant sudaryti pagrindą skaitmeninės atskirties tarp regionų mažinimui ir įgalinti skaitmeninio technologijų plėtrą **Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija, patvirtino itin spartaus plačiajuosčio ryšio plėtros planą [8]**. Plane numatyta, kad ne mažesnė kaip 100 Mbps interneto sparta turėtų pasiekti ne tik didmiesčių, bet ir atokių gyvenviečių namų ūkius. Itin spartaus interneto prieigos plėtrai planuojama skirti apie 75 mln. Eur. Veiklas numatyta pradėti įgyvendinti nuo 2021 m., o visų

veiklų pabaiga numatyta 2027 m. Pagal šį planą numatoma įgyvendinti šiuos projektus:

- ne mažesnės kaip 100 Mbps spartos plačiajuosčio ryšio infrastruktūros diegimas „baltosiose“ šalies kaimo vietovėse, statant ryšių bokštus ir tiesiant šviesolaidinių kabelių linijas (numatoma skirti apie 25 mln. Eur.) (veiklų pradžia numatyta 2022 m., pabaiga –2027 m.);
- gigabitinio ryšio plėtra visiems pagrindiniams socialiniams ir ekonominiams veiksniams, tokiems kaip mokyklos, transporto mazgai ir pagrindiniai viešųjų paslaugų teikėjai ir kt. Planuojama pasiekti apie 5000 objektų, kurie turės prieigą prie gigabitinio plačiajuosčio ryšio infrastruktūros (numatoma skirti 49 mln. Eur.). Projektą planuojama finansuoti iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų (veiklų pradžia numatyta 2022 m., pabaiga – 2025 m.).

Atsižvelgiant į 2025 m. tikslus ir ypač 5G aprėptį, svarbu pažymėti, kad pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintas Penktosios kartos mobiliojo ryšio (5G) plėtros Lietuvoje gaires (2020-2025 m.) 2020 m. birželio 3 d. nutarime Nr. 577 numatyta, kad 5G turėtų būti plėtojamas (bus pradėtos teikti komercinės 5G paslaugos):

- iki 2022 m. bent viename iš penkių didžiausių pagal gyventojų skaičių Lietuvos Respublikos miestų - Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ar Panevėžyje;
- iki 2023 m. penkiuose didžiausiuose Lietuvos Respublikos miestuose pagal gyventojų skaičių;
- iki 2025 m. miestų teritorijose, tarptautiniuose sausumos transporto koridoriuose (Via Baltica, Rail Baltica) ir kituose valstybinės reikšmės magistraliniuose keliuose ir magistralinėse geležinkelio linijose, taip pat oro ir jūrų uostuose.

2. Nacionalinės mokėjimo agentūros (NMA) e. paslaugos

Nacionalinė mokėjimo agentūra siekdama skaitmeninti paramos administravimo proceso veiklas, jas perkelti į e. erdvę, siekiant sumažinti administracinę našta. Šiuo tikslu NMA siūlo bent kelias e. paslaugas:

Programėlę „NMA agro“, kuria siekiama:

- Mažinant kontroliuojančių institucijų apsilankymus ūkiuose ir projektų įgyvendinimo vietose, suteikti paramos gavėjams galimybę patiems pranešti NMA ir kitoms valstybinėms organizacijoms apie atliktas veiklas ar problemas, susijusias su skirtos paramos išsipareigojimais;
- Padėti ūkininkams efektyviau ūkininkauti, suteikti galimybę sudaryti tikslesnius tręšimo ir laistymo planus, tiksliau prognozuoti būsimą derliaus kiekį bei jo kokybę;
- Užtikrinti ES ir Lietuvos paramos skaidrumą, suteikti galimybę visiems Lietuvos gyventojams pranešti apie asmenų, gaunančių ar pretenduojančių gauti ES ir Lietuvos paramą žemės ūkiui, kaimo plėtrai ir žuvininkystei, piktnaudžiavimo parama atvejus, netinkamai prižiūrimus laukus ir kitus pažeidimus.
- Elektroninę asmenų bei organizacijų informacijos paieškos sistemą, kurioje pareiškėjai gali ieškoti informacijos apie savo pateiktas paraiškas ir jų būseną NMA informacinėse sistemose. Taip pat viešai skelbiami pareiškėjų ir paramos gavėjų sąrašai pagal įvairias NMA administruojamas priemones.
- Per Žemės ūkio ministerijos informacinę sistemą (ŽŪMIS) pareiškėjai ir paramos gavėjai gali teikti paraiškas gauti kaimo plėtros paramą, mokėjimo prašymus, projektų įgyvendinimo ataskaitas ir naudotis kitomis sistemos galimybėmis. Taip pat priimamos pažymos gauti nacionalinę paramą. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba teikia patikrų duomenis apie kompleksinės paramos reikalavimų augalinio maisto saugos kontrolės srityje laikymąsi.

Pažymėtina, kad NMA siekia kuo daugiau paramos administravimo veiklų perkelti į skaitmeninę erdvę, taip užtikrindama administracinės naštos mažinimą.

3. Elektroniniai valdžios vartai ir registrai, susiję su žemės ūkio veikla

Lietuvoje yra sukurtas administracinių ir viešųjų paslaugų portalas, kuriame viena iš teikiamų paslaugų kategorijų yra žemės ūkis ir aplinkos apsauga. Šiuo metu per Elektroninius valdžios vartus yra teikiama apie 81 e. paslauga, susijusi su paraiškų paramai gauti teikimu, prašymų įregistruoti ar išregistruoti žemės

ūkio valdas teikimu, Lietuvos žemės gelmių geologinių duomenų teikimu, Lietuvos erdvinės informacijos portalo paslaugų teikimu, atvirų duomenų teikimu ir kt. Ateityje planuojama plėsti paslaugų, prieinamų per elektroninę erdvę, sąrašą.

Taip pat pažymėtina, kad Lietuvoje yra valdomi daugiau nei 25 valstybiniai registrai, kurie yra susiję su žemės ūkio sritimi, kaip pvz., Ūkininkų registras, Ūkinių gyvūnų registras, Žemės ūkio ir maisto produktų rinkos informacinė sistema, Žemės ūkio paramos administravimo informacinė sistema ir kt. Šiuo metu vykdomas šiuose registruose saugomų duomenų atvėrimas, siekiant kuo platesnio jų panaudojimo. Taip, pat, dalis sistemų buvo integruotos į vieną Žemės ūkio analitikos sistemą, kuri skirta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai ir jos reguliuojamos srities institucijoms, priimti valdymo sprendimus, remiantis analitika, rodikliais ir patikimais duomenimis.

4. Vieningos dirvožemio valdymo informacinės sistemos sukūrimas

Lietuvos žemės ūkio ministerija vykdo pasirengimo įgyvendinti projektą „Vieningos dirvožemio valdymo informacinės sistemos sukūrimas“ veiklas. Projektu siekiama sukurti sistemą, kuri užtikrintų:

- Dirvožemio kokybės stebėseną ir valdymą regioniniu ir nacionaliniu lygiu. Duomenys bus naudojami politikos formavimui, su klimato kaita susijusių rodiklių stebėsenai ir kontrolei, ataskaitoms šalies mastu formuoti, duomenų ir ataskaitų teikimui į ES sistemas (pvz. LUCAS, ES dirvožemio observatorija ir pan.).
- Duomenų naudojimą ūkio lygiu. Tręšimo plano viena ar kintama trąšų norma sudarymui atskiriems laukams bei esant poreikiui automatiniam duomenų perkėlimui į tikslojo ūkininkavimo techniką. Duomenys bus naudojami kitiems ūkio valdymo tikslams. Projektą planuojama įgyvendinti 2021-2023 metais.

5. Žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemos (ŽŪŽIS) platforma

Siekiant skaitmeninimo atotrūkio mažinimo tarp regionų bei žinių ir gerųjų pavyzdžių, praktikų plėtos, planuojama sukurti **ŽŪŽIS platformą**, kurią sudarys šie elementai:

- Sprendžiant dabartines skaitmeninimo problemas ūkyje, ŽŪŽIS sistema apims „pagalbos/konsultacijų liniją“ ūkininkams techniniais skaitmeninimo klausimais. ŽŪŽIS sistemoje turėtų būti integruotos jau esamos e-mokymo platformos.
- ŽŪŽIS integralumui sustiprinti planuojama įdiegti ūkininkams reikalingų paslaugų poreikio surinkimo sistemą, kur ūkininkai galėtų identifikuoti tiek mokslinių tyrimų, tiek ir konsultavimo paslaugų ar mokymų poreikį. Į Lietuvos ŽŪŽIS sistemą planuojama integruoti konsultantų tinklą.

PARAMA SKAITMENINIMUI PAGAL KITUS LIETUVOS STRATEGINIUS DOKUMENTUS

Platesniam žemės ūkio skaitmeninių krypčių įveiksimui, įtraukiant ir nacionalinio lygmens kryptis, reikalingos intervencijos, kurios patenka už BŽŪP ribų. Šiuo aspektu Lietuva 2021-2030 metų nacionaliniame pažangos plane inovatyvumą, kuris apima ir skaitmeninimą, apibrėžia kaip horizontalųjį principą, kuriam neigiamo poveikio negali turėti nei vienas pažangos uždavinio įgyvendinimas. Taip pat svarbu paminėti ir kitus valstybės lygmens strateginius dokumentus, kurie tiesiogiai susiję su skaitmeninimu:

1. Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro valdymo sričių 2021–2023 metų strateginis veiklos planas [4] ir 2021–2030 m. Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos valstybės skaitmeninimo plėtos programa [5]

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija yra numačiusi misiją – per inovacijas didinti šalies konkurencingumą, išnaudoti skaitmeninės ekonomikos potencialą ir padaryti Lietuvą patraukliausia valstybe investicijoms. Ministerijos strateginiame veiklos plane su skaitmeninimu yra susiję šie uždaviniai:

- Kurti ir diegti pažangiąsias technologijas ir inovacijas bei skatinti jų sklaidą;

- Skatinti valstybės skaitmenizavimą.

Šiuos uždavinius pasiekti numatytos 27 priemonės, kurioms ketinama skirti per 3 metus 961 890 tūkst. Eur. Priemonės finansuojamos bendrojo finansavimo lėšomis, ES ir kitos tarptautinio finansavimo lėšomis. Tikslinės paskirties lėšomis ir pajamų įmokomis bei kitais šaltiniais.

2021–2030 m. Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos valstybės skaitmeninimo plėtros programos paskirtis skatinti valstybės skaitmeninimą siekiant sudaryti galimybes viešajam sektoriui, verslo įmonėms ir akademinėi bendruomenei efektyviai ir saugiai kurti ir naudotis inovatyviais produktais ir paslaugomis, stiprinti pačių gyventojų gebėjimus visavertiškai pasinaudoti naujomis technologijomis, didinti supratimą apie būsimus technologinius pokyčius ir sudaryti sąlygas valstybei prie jų prisitaikyti. Programa tiesiogiai įgyvendina Nacionalinio pažangos plano 1 tikslo „Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą“ 1.7 uždavinį „Skatinti valstybės skaitmeninimą“. Siekiant šio uždavinio numatytos šios priemonės:

- Skatinti efektyvų valstybės informacinių išteklių valdymą;
- Skatinti duomenų prieinamumą ir pakartotinį naudojimą;
- Kurti technologinius sprendimus ir įrankius, leidžiančius saugiai ir patogiai naudotis paslaugomis;
- Didinti socialiai pažeidžiamų grupių skaitmeninius įgūdžius.

Minėtoms priemonėms įgyvendinti ketinama skirti 449 764 tūkst. Eur iš Lietuvos 2021–2027 m. ES struktūrinių fondų investicijų, bendrojo finansavimo ir privačių šaltinių lėšų, Ekonomikos ir atsparumo didinimo priemonės lėšų, Valstybės biudžeto lėšų, skirtų ES fondų lėšomis netinkamam finansuoti PVM apmokėti, kitų tarptautinės paramos lėšų.

2. Lietuvos Respublikos susisiekiimo ministerijos 2022–2024 metų strateginis veiklos planas [6]

Plane numatytas uždavinys, susijęs su skaitmeninimu - gerinti skaitmeninį junglumą ir didinti susisiekiimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą ir sektoriaus kuriamą vertę. Kurį planuojama įgyvendinti pasitelkiant šias priemones:

- Didinti susisiekiimo sistemos kuriamą vertę ir infrastruktūros panaudojimo efektyvumą;
- Skatinti pažangią elektroninių ryšių technologijų ir naujos kartos ryšio tinklų (įskaitant 5G ryšio plėtrą).

3. 2021-2027 m. Partnerystės sutartis

2021–2027 m. Partnerystės sutartis numato, kad siekiant spartesnio skaitmenizavimo, bus investuojama į kompetencijas didelio našumo skaičiavimo, DI, kibernetinio saugumo srityse. Siekiant skaitmeninės transformacijos mokslo srityje bei padidinti mokslo rezultatų tarptautinį matomumą, numatoma investuoti į mokslo duomenų atvėrimą bei integraciją į Europos atvirojo mokslo debesį.

MVĮ skaitmeninimas bus skatinamas prioritetą teikiant tokių e. komercijos modelių, kurie leistų MVĮ persiorientuoti į produktų (gaminamų gaminių ir (ar) teikiamų paslaugų) skaitmeninimą, produktų elektroninę prekybą ir pristatymą, diegimui. Investicijas numatoma skirti e. pardavimo sandorių sudarymo sprendimams diegti, paslaugoms ir produktams konfigūruoti ir vizualizacijai vykdyti.

Taip pat numatoma kurti naujas, inovatyvias priemones ir technologinius sprendimus, kurie visiems šalies gyventojams ir verslui padėtų jais pasinaudoti kompiuteryje ir kituose išmaniuosiuose įrenginiuose, prioritetą teikiant tokių bendro naudojimo informacinių technologijų (IT) sprendimų ir įrankių finansavimui, kurie sudarytų sąlygas lengvai pasiekti bet kokio formato ir apimties skaitmeninį turinį ar gauti paslaugas, įskaitant kalbos technologijomis grįstus sprendimus bei įrankius socialiai pažeidžiamų grupių žmonėms jiems prieinamu būdu; kurti inovatyvius technologinius sprendimus, prioritetą teikiant tiems sprendimams, kurie padės atsirasti rinkoje neegzistuojančioms arba labai mažai naudojamoms patikimumo užtikrinimo paslaugoms; skatinti viešųjų institucijų atvirųjų duomenų, orientuotų į paklausą, naudojimą inovatyviems sprendimams ir skaitmeninėms paslaugoms kurti. Numatomos EGADP [7] investicijos į duomenų prieinamumą, jų atvėrimą, valstybės duomenų struktūros modelio parengimą,

duomenų mainų priemonių sukūrimą sudarys sąlygas atvirųjų duomenų naudojimui ir pritaikomumui versle.

Su skaitmeninimu susijusiems tikslams įgyvendinti bus siekiama pasinaudoti tokių šaltinių galimybėmis: „Digital Europe“ programomis, EGADP ir kitomis EK tiesiogiai finansuojamomis programomis ir priemonėmis.

Numatoma didinti MVĮ produktyvumą ir konkurencingumą, diegiant inovacijas. Planuojama, kad 2030 m. pagal pasaulio konkurencingumo indeksą, palyginti su 2019 m., Lietuva pakils 9 vietomis ir pasieks bent 30 vietą. Atsižvelgiant į tai, kad SR konkurencingumas 33 % viršija Lietuvos vidurkį ir didžioji dalis inovacijų sukuriama šiame regione, didžioji dalis investicijų, skirtų konkurencingumui didinti, tvariai pramonės MVĮ transformacijai, netechnologinių inovacijų kūrimui ir diegimui, inovacijų paklausai, startuolių ekosistemai kurti, bus nukreipta į VVL. Investicijomis bus skatinamas verslą pradedančių SVV subjektų kūrimasis, augimas ir plėtra, ypač finansinių šaltinių prieinamumas, ir trumpose vertės kūrimo grandinėse dalyvaujančių MVĮ verslo procesų modernizavimas. Bus skatinamas MVĮ tarptautiškumas, naujų užsienio rinkų paieška, esamų rinkų plėtra bei įsitraukimas į tarptautines vertės grandines. Įmonės bus skatinamos investuoti į skaitmeninimo technologijų diegimą.

[1] Lietuvos žemės ūkio ir kaimo ekonominės, socialinės ir aplinkosauginės situacijos vertinimas. Darbo vadovė: dr. R. Melnikienė <https://zum.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/bendroji-zemes-ukio-politika/bzup-po-2020-metu/lietuvos-zemes-ukio-ir-kaimo-pletros-2023-2027-m-strateginis-planas/strateginio-plano-dalys>

[2] Lietuvos žemės ūkio ir kaimo ekonominės, socialinės ir aplinkosauginės situacijos vertinimas. Darbo vadovė: dr. R. Melnikienė <https://zum.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/bendroji-zemes-ukio-politika/bzup-po-2020-metu/lietuvos-zemes-ukio-ir-kaimo-pletros-2023-2027-m-strateginis-planas/strateginio-plano-dalys>

[3] Rekomendacijos dėl pasirengimo administruoti ES paramą kaimo plėtrai po 2020 m. (Lietuvos žemės ūkio skaitmeninimas)

[4] <https://eimin.lrv.lt/lt/ekonomikos-ir-inovaciju-ministerija/administracine-informacija/planavimo-dokumentai/strateginiai-veiklos-planai/ekonomikos-ir-inovaciju-ministerijos-2021-2023-m-strateginis-veiklos-planas>

[5] 2021-2030 m. Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos valstybės skaitmeninimo plėtros programa -<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/fff902e44e8c11ec86bdc0a6d573b32?jfwid=rivwzvpg>

[6] <https://sumin.lrv.lt/lt/administracine-informacija/strateginiai-veiklos-planai>

[7] Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė, finansuojama priemonės „Kitos kartos ES“ lėšomis

[8] <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d22baca024de11eca51399bc661f78e7>

Priedai

Direktyvoje 2001/42/EB nurodytas I priedas „Išankstinis vertinimas ir strateginis poveikio aplinkai vertinimas (SPAV)“

1. Išankstinio vertinimo proceso ir rezultatų suvestinė

Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano (toliau – BŽŪP SP arba SP) *ex ante* vertinimą (toliau – SP *ex ante* vertinimas) ir Strateginį pasekmių aplinkai vertinimą (toliau – SPAV) atliko ūkio subjektų grupė, kurią sudarė UAB „ESTEP Vilnius“ ir VšĮ Aplinkos apsaugos politikos centras. Paslaugų sutartis Nr. 8P-21-7 pasirašyta 2021-01-25 įvykdžius atvirą tarptautinį viešojo pirkimo konkursą. Visos vertinimo ataskaitos, taip pat jų santraukos lietuvių ir anglų kalbomis skelbiamos Žemės ūkio ministerijos (ŽŪM) tinklapyje www.zum.lt.

ŽŪM komentarai dėl pagrindinių šių vertinimų pastabų ir rekomendacijų pateikti kitoje SP dalyje.

I. SP EX ANTE.

VERTINIMO PASKIRTIS IR APIMTIS

BŽŪP SP *ex ante* vertinimo paskirtį ir apimtį apibrėžia Strateginių planų reglamento 2021/2115 (toliau – SPR) 139 straipsnis – valstybės narės atlieka *ex ante* vertinimus, kad pagerintų savo BŽŪP SP rengimo kokybę. Vertinimo apimtį apibrėžia SPR 139 straipsnio 3 dalyje nurodyti vertinimo elementai.

SP EX ANTE VERTINIMO VEIKLOS, ETAPAI IR METODAI

Atsižvelgiant į vertinimo paslaugų techninę specifikaciją ir SP *ex ante* vertinimui skirtus Europos Komisijos tarnybų metodinius dokumentus, SP *ex ante* vertinimo elementai buvo suskirstyti į tris dalis ir dešimt vertinimo veiklų:

1. Situacijos analizės, SSGG ir poreikių vertinimas:

1.1. Situacijos analizės ir SSGG tinkamumo vertinimas;

1.2. Poreikių vertinimo tinkamumo vertinimas;

1.3. SSGG ir poreikių vertinimo proceso tinkamumo vertinimas.

2. Intervencijos strategijos, rodiklių ir lėšų paskirstymo vertinimas:

2.1. BŽŪP intervencijos logikos ir vidinio nuoseklumo vertinimas;

2.2. BŽŪP SP išorinio suderinamumo su kitais aktualiais instrumentais vertinimas;

2.3. Rodiklių siektinų reikšmių ir sąsajų tarp produktų ir rezultatų vertinimas;

2.4. Finansinių išteklių paskirstymo vertinimas;

2.5. Finansinių priemonių naudojimo vertinimas.

3. Stebėsenos, duomenų rinkimo ir SP įgyvendinimo sistemos vertinimas (ši vertinimo dalis apima tik administracinės naštos vertinimo klausimus, nes 2021-12-02 įsigaliojusioje SPR versijoje numatyta mažiau SP *ex ante* vertinimo elementų, nei jų buvo 2018-06-01 EK pasiūlyme dėl SPR):

3.1 Kai kurių 2014–2020 m. KPP priemonių administracinės naštos vertinimas;

3.2 SP numatytų priemonių administracinei naštai mažinti vertinimas.

SP *ex ante* vertinimas buvo atliekamas etapais, vertinant atskiras ŽŪM parengtas ir vertinimui pateiktas SP dalis.

-Įvadiniame vertinimo etape (2021 m. vasario – kovo mėn.) buvo parengta ir suderinta įvadinė ataskaita, kurioje buvo apibrėžtos vertinimo veiklos, apimtis, klausimai, metodai ir preliminarus tvarkaraštis, t. y. ŽŪM parengtų SP dalių ir atitinkamų vertinimo ataskaitų teikimo terminai.

-Tarpiniame vertinimo etape (2021 m. balandžio – gruodžio mėn.) buvo parengtos dvi tarpinės SP *ex ante* vertinimo ataskaitos:

a) Pirmoje tarpinėje ataskaitoje pateikti situacijos analizės, SSGG ir poreikių vertinimo tinkamumo vertinimo rezultatai bei įvertintas administracinės naštos mažinimo priemonių rezultatyvumas

įgyvendinant kai kurias 2014–2020 m. KPP priemones (ataskaita parengta 2021 m. liepą ir patikslinta 2021 m. gruodį). Vertinant situacijos analizės ir SSGG teiginių tinkamumą ir pagrįstumą analizuota situacijos analizės ir SSGG teiginių 2021-06-21 versija. Šiuos SSGG teiginius ŽŪM tikslino, atsižvelgdama į Europos Komisijos ir SP *ex ante* vertintojų pastabas.

b) Antroje tarpinėje ataskaitoje pateikti preliminarūs intervencijos strategijos, rodiklių ir lėšų paskirstymo vertinimo rezultatai (ataskaita parengta 2021 m. spalį; ji apėmė dalį iki 2021-10-01 parengtų SP intervencijų).

-Baigiamajame vertinimo etape (2022 m. sausio – gegužės mėn.) parengta galutinė ataskaita, apimanti visas vertinimo dalis ir veiklas. Galutinėje ataskaitoje vertinant intervencijos strategiją, rodiklius ir lėšų paskirstymą analizuota SP projekto **2022-01-10 versija**, apimanti 74 intervencines priemones (vertintų intervencinių priemonių sąrašas pateiktas ataskaitos 2 priede). 2022 m. birželio 6 d. SP *ex ante* vertinimo rezultatai pristatyti viešai.

SP *ex ante* vertinimo klausimus (angl. *guiding questions, GQ*) ir vertinimo aspektus nustato SPR ir Europos Komisijos metodiniai dokumentai. Vertinimas apima 20 vertinimo klausimų, kurių kiekvienam nustatyti detalūs vertinimo aspektai. Vertinimo klausimai ir vertinimo aspektai nurodyti ataskaitos 1.2 dalyje. Siekiant atsakyti į šiuos vertinimo klausimus taikyti šie duomenų rinkimo ir analizės **metodai**: aktualių antrinių šaltinių (atliktų tyrimų ir vertinimų, EK ir nacionalinių strateginių dokumentų ir kt.) analizė, administracinių ir statistinių duomenų analizė, 2014–2020 m. KPP įgyvendinimo duomenų analizė, loginiai modeliai, lyginamoji analizė, rodiklių ryšių matricos, ekspertinis vertinimas ir kt.

Su minėtomis vertinimo veiklomis susiję vertinimo klausimai buvo analizuojami SP intervencinių priemonių, BŽŪP tikslų arba SP lygiu:

- **Intervencinių priemonių lygiu** analizuotos sąsajos tarp priemonės taikomų produkto ir rezultato rodiklių, vertintas priemonės numatyto finansavimo ir paramos vienetų sumų pagrįstumas.

- **BŽŪP tikslų lygiu** analizuota situacijos analizė, SSGG teiginių tinkamumas ir pagrįstumas; poreikių tinkamumas ir pagrįstumas; intervencijos logika, vidinis intervencijų suderinamumas; BŽŪP tikslams taikomų rezultato rodiklių rinkinys, rezultato rodiklių reikšmių pagrįstumas ir finansinių išteklių pakankamumas rezultato rodiklių reikšmėms pasiekti.

- **SP lygiu** analizuotas SSGG ir poreikių vertinimo proceso tinkamumas; finansinių išteklių paskirstymo pagrįstumas ir tinkamumas (SP finansinis planas); SP intervencijų išorinis suderinamumas su kitais aktualiais instrumentais; finansinių priemonių naudojimo pagrįstumas ir priemonių administracinei naštai mažinti tinkamumas.

APIBENDRINTOS SP EX ANTE VERTINIMO IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Dėl situacijos analizės ir SSGG teiginių (1.1 vertinimo veikla)

1. Situacijos analizė atlikta ir SSGG teiginiai pateikti BŽŪP tikslų lygiu. Viena pagrindinių situacijos analizės silpnybių, yra tai, kad situacijos analizėje menkai atsispindi ankstesnių laikotarpių BŽŪP intervencijų (tiesioginių išmokų ir kaimo plėtros priemonių) įgyvendinimo pamokos, trūksta informacijos apie intervencijų poveikį bendriesiems poveikio ir konteksto rodikliams, kurių pagrindu atliekama situacijos analizė ir formuluojami SSGG teiginiai.

2. Silpną ankstesnių laikotarpių patirties atspindėjimą galėjo nulemti kelios priežastys. Pirma, situacijos analizės rengėjai pagrindinį dėmesį skyrė kiekybinių rodiklių analizei ir nebuvo pakankamai susipažinę su atliktais intervencijų poveikio vertinimais. Antra, trūko apibendrintos informacijos apie įgyvendintų intervencijų poveikį arba jų poveikis apskritai nebuvo vertintas. Trečia, KPP vertinimų ataskaitose daugiau dėmesio skiriama intervencijų įgyvendinimui, o ne jų poveikio vertinimui, poveikio vertinimo išvados pateikiamos nepakankamai aiškiai, todėl KPP vertinimų rezultatus sunku panaudoti atliekant situacijos analizę ir planuojant naujas intervencijas (rengiant SP).

3. Įgyvendinant SP siūlome daugiau dėmesio skirti intervencijų poveikio vertinimui ir vertinimo rezultatų sklaidai: inicijuoti daugiau siauresnės apimties (į konkrečias intervencijas, o ne visą SP orientuotų) poveikio vertinimų; atskirti intervencijų įgyvendinimo ir poveikio vertinimus (intervencijų poveikio klausimus, įskaitant intervencijų indėlio į bendrųjų konteksto ir poveikio rodiklių pokyčius

vertinimą, analizuoti atskirai nuo įgyvendinimo klausimų); rengti vertinimo rezultatų apibendrinimus – atmintines sprendimų priėmėjams, socialiniams ir ekonominiams partneriams.

Dėl poreikių ir jų pagrindimo (1.2 vertinimo veikla)

4. Vertinimo metu analizuotos poreikių formuluotės, pagrindimas ir sąsajos su BŽŪP tikslais bei SP priemonėmis. Atliekant intervencijos logikos vertinimą BŽŪP tikslų lygiu analizuota, ar suplanuotos (BŽŪP tikslui priskirtos) intervencinės priemonės apima visus aktualius SP numatytus poreikius. Pastebėta atvejų, kai poreikį numatyta tenkinti SP lėšomis, tačiau poreikis nėra susietas su jokia SP priemone.

5. Kai kuriuos poreikius tikslinga sujungti (SP projekto 2022-01-10 versijoje išskirti 45 poreikiai), taip sumažinant bendrą poreikių skaičių ir atspindint poreikių kompleksiskumą bei sąsajas su skirtingais BŽŪP tikslais. Vertinant poreikių formuluotes pastebėta, kad dalis poreikių yra suformuluoti ne kaip pokyčiai, kurių siekiama įgyvendinant SP, ar problemos, kurias aktualu spręsti, o kaip priemonės.

6. Dalis poreikių (5 iš 45 poreikių) SP yra susieti su keliais BŽŪP tikslais (pavyzdžiui, poreikis a.5 „*Didinti žemės ūkio subjektų galimybes pasinaudoti alternatyviais finansiniais ištekliais*“ siejamas su 2, 7 ir 8 tikslais; poreikis b.3 „*Atnaujinti esamas melioracijos sistemas, pertvarkant į reguliuojamas*“ – su 2 ir 4 tikslais; poreikis g.1 „*Remti jaunųjų ūkininkų įsikūrimą*“ – su 7 ir 8 tikslais), tačiau šie poreikiai suformuluoti ne kaip pokyčiai, kurių siekiama, ar problemos, kurias aktualu spręsti, o kaip priemonės, todėl jų sąsaja su keliais BŽŪP tikslais daugeliu atvejų yra dirbtinė. Jaunųjų ūkininkų rėmimas, melioracijos sistemų atnaujinimas ar žemės ūkio subjektų galimybių pasinaudoti finansiniais ištekliais didinimas nėra savitiksliai. Šiomis priemonėmis siekiama konkrečių pokyčių žemės ūkio sektoriuje ar kaimo vietovėse. Būtent šiuos pokyčius siūloma akcentuoti poreikių formuluotėse ir jų pagrindime (pavyzdžiui, poreikis g.1 „*Remti jaunųjų ūkininkų įsikūrimą*“ galėtų būti suformuluotas taip: „*Imtis priemonių, kurios padėtų pritraukti ir išlaikyti jaunus žmones (įskaitant jaunuosius ūkininkus) kaimo vietovėse, siekiant kartų kaitos kaime (7 tikslas), kaimo vietovių gyvybingumo ir didesnio užimtumo kaimo vietovėse (8 tikslas).*“).

7. Poreikių pagrindimas daugeliu atvejų nesuteikia kiekybinės informacijos apie problemų mastą ar reikalingą pokytį, kurį būtina pasiekti, norint išspręsti nustatytas problemas. Trūkstant kiekybinės informacijos apie problemas (poreikių dydį) ir reikalingas intervencijas, sunku įvertinti, ar problemoms spręsti (poreikiams patenkinti) numatytas pakankamas finansavimas. Poreikių formuluotes ir kiekvieno poreikio pagrindimą reikėtų aiškiau susieti su bendraisiais konteksto ir poveikio rodikliais, kad būtų galima kiekybiškai įvertinti problemos mastą ir intervencijų poreikį (pavyzdžiui, kokią plotą, kokią dalį ūkių reikia paremti, kad būtų pasiektas reikšmingas pokytis ir pan.).

8. Kitas svarbus poreikių apibrėžimo trūkumas, kad poreikiai menkai siejasi su bendraisiais rezultato rodikliais. Nors rezultato rodikliai daugeliu atvejų atspindi tik intervencijos mastą, bet ne ekonominių, socialinių ar aplinkosauginių rodiklių pokytį, kurį planuojama pasiekti įgyvendinant intervencijas, aiškesnis poreikių ir rezultato rodiklių susiejimas leistų geriau įvertinti galimą intervencijų indėlį į poreikių patenkinimą. Pokyčiams apibrėžti tinkamesni bendrieji konteksto ir poveikio rodikliai, bet konteksto ir poveikio rodikliams neplanuojami kiekybiniai tikslai (siekiamos rodiklių reikšmės). Šie rodikliai buvo analizuojami apibrėžiant stiprybes, silpnybes, galimybes ir grėsmes, bet ne poreikius. Siekiamų reikšmių apibrėžimas tik rezultato rodikliams ir silpna poreikių sąsaja su bendraisiais konteksto, poveikio ir rezultato rodikliais, riboja galimybes kiekybiškai palyginti SP intervencijoms numatytą finansavimą ir kaip jis dera su poreikiais.

Dėl intervencijos strategijos – BŽŪP tikslų, poreikių ir intervencinių priemonių sąsajų (2.1 vertinimo veikla)

9. Nuoseklią intervencijos logiką užtikrina aiškus ryšys tarp BŽŪP tikslų, tinkamai apibrėžtų poreikių, intervencinių priemonių ir rodiklių (bent rezultato, tačiau idealiau atveju – ir konteksto bei poveikio).

10. Pastebėta, kad ne visos vertintoje SP versijoje numatytos priemonės yra susietos su BŽŪP tikslais, o tais atvejais, kai priemonės yra susietos su tikslais, pasitaiko spragų sąsajose su poreikiais (pavyzdžiui, numatyta, kad priemonė prisidės prie BŽŪP tikslui priskirto poreikio, tačiau nenumatyta, kad prisidės prie atitinkamo BŽŪP tikslo arba atvirkščiai). Atliekant vertinimą laikytasi principo, kad priemonę tikslinga sieti su BŽŪP tikslu tik tada, kai ji prisideda prie su tuo tikslu susijusių poreikių ir (arba) rezultato

rodiklių.

11. Atlikus intervencijos strategijos BŽŪP tikslų lygiu vertinimą, pateiktos rekomendacijos dėl atskirų BŽŪP tikslų intervencinių priemonių rinkinio (nurodyta, kokios priemonės menkai siejasi su BŽŪP tikslu, o kurios galėtų papildyti atitinkamo BŽŪP tikslo intervencinių priemonių rinkinį). Tokių rekomendacijų pateikta dėl visų BŽŪP tikslų.

12. Iš 74 SP priemonių net 49 priemonės siejamos su daugiau nei vienu BŽŪP tikslu: 29 priemonės siejamos su 2 tikslais, 10 priemonių – su 3 tikslais, 6 priemonės – su 4 tikslais ir 4 priemonės – su 5 tikslais.

Dėl rezultato rodiklių rinkinio ir reikšmių (2.3 vertinimo veikla)

13. SPR 1 priede numatyti 44 rezultato rodikliai, tačiau vertintoje SP projekto versijoje suplanuotoms priemonėms numatyta taikyti 33 rodiklius, o 11 rodiklių nėra susieti su SP planuojamomis priemonėmis (R.3, 13, 15, 20, 21, 23, 30, 37, 41, 42, 43). Ataskaitos 3 dalyje pateikti pasiūlymai dėl šių rodiklių susiejimo su SP planuojamomis priemonėmis.

14. Įgyvendinus vertintojų siūlymus dėl rezultato rodiklių taikymo SP suplanuotoms priemonėms, tik rezultato rodikliai R.15 ir R.23 liktų nesusieti su intervencinėmis priemonėmis, nes SP nėra intervencijų, skirtų atsinaujinančiai energetikai (R.15) ir tausiam vandens naudojimui (R.23).

15. Iš 33 rodiklių, kurie susieti su SP planuojamomis priemonėmis, 3 rodikliams nėra nurodytos siekiamos reikšmės (R.25, R.28, R.35). Siūloma papildyti SP nurodant šių rodiklių siektinas reikšmes arba paaiškinant, kodėl šiame etape jos nėra nustatytos.

16. BŽŪP tikslų lygiu yra pateiktos rekomendacijos dėl platesnio kai kurių rezultato rodiklių taikymo, t. y. pasiūlyta 33 šiuo metu į SP įtrauktus rodiklius susieti su didesniu skaičiumi SP priemonių.

17. Įvertinus planuojamas produkto ir rezultato rodiklių reikšmes, nustatyta, kad kai kurių rodiklių siektinoms reikšmėms trūksta pagrįstumo ir (arba) ambicingumo, pavyzdžiui, produkto rodikliui O.31 priemonėje *KP21sum - Sumanieji kaimai*, rezultato rodikliams R.9, R.33, R.44.

18. Vertinant priemonių lygiu nustatyta, kad rezultato rodikliai nenurodyti 6 iš 74 vertintų SP priemonių (*SP03med1, SP03med4, SP03med5, SP02vyn, KP27Tgo, KP28tap*). Siūlome papildyti priemonių aprašymus, nurodant, kokie rezultato rodikliai bus taikomi šių priemonių įgyvendinimo stebėsenai.

19. Ataskaitos 3 dalyje BŽŪP tikslų lygiu pateikta daugiau siūlymų, kaip papildyti su atitinkamais tikslais siejamų intervencinių priemonių rezultato rodiklius, kad būtų sudarytos sąlygos stebėsenos duomenų pagalba kaip įmanoma visapusiškiau įvertinti priemonių rezultatus ir indėlį į skirtingų tikslų įgyvendinimą.

20. Susiejant SP priemones ir bendruosius produkto ir rezultato rodiklius siūloma vadovautis principu, kad „daugiau yra geriau“, t. y. priemonių lygiu taikyti visus aktualius rodiklius (įskaitant ir horizontaliuosius produkto rodiklius, tokius kaip *O.3 Pagal BŽŪP teikiamos paramos gavėjų skaičius*).

Dėl finansinio plano (2.4 vertinimo veikla)

21. Bendra lėšų suma kaimo plėtros priemonėms mažėja beveik 55 proc., tačiau dėl trumpesnio SP įgyvendinimo laikotarpio vidutinė metinė suma kaimo plėtros intervencijoms mažėja ne taip reikšmingai – apie 20 proc. (nuo 312 mln. Eur per metus iki 250 mln. Eur per metus).

22. Bendra lėšų suma tiesioginėms išmokoms mažėja 31 proc., tačiau dėl trumpesnio SP įgyvendinimo laikotarpio vidutinė metinė suma tiesioginėms išmokoms didėja 25 proc. (nuo 482,8 mln. Eur per metus iki 602,5 mln. Eur per metus).

23. Bendra lėšų suma sektorinėms intervencijoms didėja 168 proc., o vidutinė metinė suma didėja 202 proc. (nuo 726 tūkst. Eur per metus iki 2,2 mln. Eur per metus). Vertinant sektorinių intervencijų finansavimo pokytį, svarbu atsižvelgti į tai, kad 2014–2022 m. parama vaisių ir daržovių gamintojų organizacijoms pradėta mokėti tik 2021 m.

24. SP trūksta informacijos, kaip buvo nustatytas atskiroms priemonėms skiriamas finansavimas. Paramos vienetų sumos dalyje priemonių yra pateiktos be paaiškinimų, kaip jos buvo nustatytos. SP taip pat nėra paaiškinta, kaip nustatytas bendras paramos intensyvumas kiekvienos priemonės lygiu. Šia informacija būtų naudinga papildyti SP. Detalesnės rekomendacijos pateiktos vertintų priemonių lygiu.

25. Dalies išteklių paskirstymą intervencijoms nulėmė SPR 92, 93, 95, 97 ir 98 straipsniuose nustatyti

minimalūs finansavimo paskirstymo reikalavimai (angl. *ring-fencing*) tiesioginėms išmokoms ir kaimo plėtros intervencijoms. Pagal SP 6.1 lentelėje pateiktą informaciją, kai kuriais atvejais Lietuva planuoja skirti didesnę finansavimą, nei SPR numatyti minimalūs reikalavimai.

26. Teigiamai vertiname tai, kad 2023–2027 m. LEADER iniciatyvai numatyta skirti daugiau lėšų, nei SPR nustatyta minimali suma (5 proc. kaimo plėtrai skirto finansavimo). Dėl SP numatytos naujos priemonės *KP21sum - Sumanieji kaimai*, kuriai suplanuota skirti 15 mln. Eur. (kartu su nacionalinėmis lėšomis), vidutinis metinis finansavimas vietos iniciatyvoms 2023–2027 m. bus didesnis, nei 2014–2020 m. (įskaitant pereinamąjį laikotarpį).

27. Taip pat teigiamai vertiname tai, kad jauniems ūkininkams remti planuojamas didesnis finansavimas nei numatytas SPR XII priede (Lietuva planuoja skirti 142 579 625 Eur ES lėšų, o SPR XII priede numatyta 90 368 015 Eur).

28. Diskusijose su socialiniais ir ekonominiais partneriais būtų naudinga susistemintai pateikti informaciją apie tai, kurios 2014–2020 m. KPP priemonės ir veiklos sritys bus tęsiamos (su mažesniais ar didesniais pakeitimais) ir 2023–2027 m., o kurių priemonių atsisakoma ir kodėl. Tai suteiktų naudingos informacijos apie priemonių tęstinumą, kompromisus ir politinius sprendimus, kuriuos tenka priimti rengiant SP ir siekiant subalansuoti skirtingų interesų grupių poreikius ir prioritetus.

29. Vertinant bendrai matyti, kad atsisakyta nemažai kaimo plėtros priemonių, kurios susijusios su socialiniais BŽŪP aspektais (kaimo plėtra, gyvenimo kokybė, paslaugomis ir infrastruktūra kaimo vietovėse, ne žemės ūkio verslų kūrimu ir plėtojimu). SP ir diskusijose su socialiniais partneriais reikėtų skirti daugiau dėmesio šių sprendimų pagrindimui ir paaiškinimui.

Dėl SP intervencijų išorinio suderinamumo (2.2 vertinimo veikla)

30. SP suplanuotų intervencijų veiklos, prisidedančios prie ES politikos tikslų, nustatytų ES strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“ ir 2030 m. ES biologinės įvairovės strategijoje, įgyvendinimo, apžvelgtos SP 2.3.3 dalyje. Nors SP nėra išskirti konkretūs rodikliai, susiję su minėtomis strategijomis, rezultato rodiklių susiejimas su kiekybiniais ES 2030 m. tikslais būtų naudingas, siekiant įvertinti SP ambicijas ir SP kiekybinį indėlį, siekiant ES 2030 m. tikslų.

31. Aprašant EŽŪFKP lėšomis finansuojamų SP intervencinių priemonių koordinavimą, takoskyras ir papildomumą su kitų ES fondų lėšomis finansuojamomis intervencijomis kaimo vietovėse, pateikta informacija apie SP priemonių sąsajas su Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės, Modernizavimo fondo ir nacionalinės Klimato kaitos programos finansuojamomis priemonėmis. Kaimo vietovėms aktualius poreikius taip pat tenkina investicijos, numatytos pagal 2021–2027 m. ES fondų investicijų programą (t. y. Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo+, Sanglaudos fondo ir Teisingos pertvarkos fondo investicijos), Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2021–2027 m. programą (Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo lėšos), galimos kaimo plėtros priemonių sinergijos su ES aplinkos ir klimato politikos programos LIFE ir ES bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Europos horizontas“ projektais. Rekomenduojama SP 4.5 dalį papildyti apžvalga, kaip EŽŪFKP priemonės dera su veiklomis, numatomomis finansuoti iš minėtų fondų.

32. SP 4.5 dalyje trūksta informacijos, koks planuojamas skirtingų ES fondų intervencijų koordinavimo procesas, kokie koordinavimo ir demarkacijos mechanizmai bus taikomi, siekiant suderinti veiklas, finansuojamas iš skirtingų šaltinių, valdyti finansavimo dubliavimosi tarp skirtingų finansavimo instrumentų rizikas, identifikuoti ir užpildyti finansavimo spragas.

Dėl finansinių priemonių naudojimo (2.5 vertinimo veikla)

33. SP numatyta 5,2 proc. BŽŪP lėšų (65 mln. Eur) skirti finansinių priemonių forma. Teigiamai vertinamas sprendimas išplėsti finansinių priemonių taikymą tiek intervencijų, tiek finansavimo dydžio prasme. SP pateiktas finansinių priemonių naudojimo pagrindimas yra aiškus ir pagrįstas analize, rinkos trūkumais bei susietas su finansavimo poreikiais.

34. Dėl mažėjančio ES finansavimo ir atsižvelgiant į SSGG analizę bei finansinių priemonių *ex ante* vertinimą, rekomenduojama apsvarstyti galimybę dar labiau išplėsti finansinių priemonių naudojimą ir SP paramą pagal priemonę *KP12vld Investicijos į žemės ūkio valdas* dideliems ūkiams teikti tik lengvatinių paskolų forma arba šiai tikslinei grupei numačius galimybę gauti subsidiją ir lengvatinę paskolą, pastarąją teikti tik apyvartiniam kapitalui finansuoti.

Dėl administracinės naštos mažinimo priemonių (3.1 ir 3.2 vertinimo veiklos)

35. Siekiant įvertinti 2014–2020 m. taikytų administracinės naštos (toliau – AN) mažinimo priemonių rezultatyvumą atliktas pareiškėjams ir projektų vykdytojams tenkančios AN vertinimas, įgyvendinant šias 2014–2020 m. KPP priemones/ veiklos sritis: 4.1 veiklos sritis „Investicijos į žemės ūkio valdas“, 11 priemonė „Ekologinis ūkininkavimas“ ir 16.3 veiklos sritis „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“. Atlikus paramos gavėjų apklausą AN įvertinta laiko ir finansinėmis sąnaudomis.

36. Nustatyta, kad paramos gavėjai didžiausią AN patiria paraiškos rengimo etape. Pareiškėjams daugiausia laiko užtrunka susipažinimas su paraiškos forma, kartu su paraiška reikalingų dokumentų pateikimas. Investicinių priemonių atveju papildoma AN atsiranda dėl verslo plano rengimo, todėl supaprastinta verslo plano forma laikoma aktualiu supaprastinimu. Paramos gavėjai sudėtingiausiu ir problemiškesniu informaciniu įpareigojimu laiko pirkimų vykdymą.

37. Atsižvelgiant į vertinimo rezultatus pateiktos rekomendacijos nurodant sprendimus, kurie leistų sumažinti paramos gavėjų patiriamą AN 2023–2027 m. Vienas iš svarbiausių siūlymų – kaip galima plačiau taikyti supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdą. Tai palengvintų pirkimų procesą, kurį paramos gavėjai laiko vienu iš sudėtingiausių informacinių įpareigojimų. Mažinti AN taip pat padėtų mokėjimo prašymuose ir galutinėse projektų įgyvendinimo ataskaitose teikiamos informacijos dubliavimo mažinimas, skaitmenizuojant šių dokumentų pildymą (aktualios informacijos iš mokėjimo prašymų perkėlimas į galutinę projekto įgyvendinimo ataskaitos formą iš dalies ją užpildant). Prie AN mažinimo prisidėtų ir „NMA AGRO“ programėlės funkcijų plėtojimas bei ŽŪMIS sistemos tobulinimas (plačiau žr. ataskaitos 5 dalį).

38. Administracinės naštos sumažinimo siekis SP intervencijų dizaine aiškiai neatsispindi, o SP pateikta informacija, susijusi su administracinės naštos mažinimo veiksmais (pavyzdžiui, IAKS kontrolės ir nuobaudų sistema), yra nepakankamai išsami. Didelę dalį išsamesnės informacijos vertintojai surado NMA ar Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro internetinėse svetainėse. Didelė dalis rekomendacijų, susijusių su priemonėmis mažinti administracinę naštą, yra vertintojų siūlymai papildyti SP detalesne informacija (plačiau žr. ataskaitos 6.6 dalį).

Dėl aplinkos ir klimato srities tikslų

39. Atliktas vertinimas rodo, kad SP tiesiogiai prisidės siekiant aplinkos ir klimato srities tikslų, kurie kyla iš SPR XIII priede išvardintų ES teisės aktų nuostatų, išskyrus atsinaujinančios energetikos skatinimą. SP trūksta paaiškinimo, kodėl SP lėšomis neplanuojama tenkinti poreikio d.5 „Didinti gyvulių mėšlo ir kitų šalutinių žemės ūkio produktų panaudojimą energijos gamybai“.

40. Planuojant SP intervencijų pobūdį ir apimtis nustatyti neatitikimai su nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose nustatytais priemonių poreikiais: SP nepakankamai atsižvelgia į Nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane (NEKSVP) nurodytą šlapynių atkūrimo poreikį ir numato mažesnę naujai įveisiamų miškų plotą, taip pat neatsižvelgia į „Natura 2000“ prioritetinių veiksmų programoje (PVP) išdėstytas EB svarbos saugomų buveinių ir rūšių grėsmes ir apsaugos poreikius. Dėl šios priežasties į EB svarbos rūšių ir buveinių apsaugą orientuotų SP intervencijų aprėptis vertinama kaip nepakankama.

41. Nors SP suplanuotų intervencijų pobūdis ir įvairovė yra ambicingesni nei 2014–2020 m., intervencijų aprėptis yra nepakankama siekiant 6-ojo tikslo įgyvendinimo ir atliepian konkretiems kiekybinis poreikius. Plotas, kuriame numatoma įgyvendinti su biologinės įvairovės apsauga tiesiogiai susijusias intervencijas, yra per mažas norint pasiekti 6-ąjį tikslą.

42. SP teigiama, kad pagrindiniai veiksniai, leisiantys pasiekti ambicingesnių tikslų bus išaugstantis aktualių priemonių skaičius bei jų įgyvendinimo plotas. Daugelio su 4-6 tikslais siejamų rezultato rodiklių vertės atspindi tik planuojamą intervencijų įgyvendinimo apimtį, tad remiantis jomis, be papildomos priemonių rezultatyvumo analizės, SP indėlio siekiant strateginių tikslų numatyti negalima. SP trūksta informacijos, kokiais konkrečiais kiekybiniais rezultatais intervencijos prisidės prie aplinkos ir klimato srities tikslų pasiekimo.

43. Atliekant intervencijų logikos analizę nustatyti keli vidinio nesuderinamumo atvejai: GAAB2 numatyta galimybė rekonstruoti esamas melioracijos sistemas bei vykdyti ariminę žemdirbystę nustatytuose šlapynių ir durpžemių plotuose gali turėti neigiamą poveikį ŠESD balansui, biologinei

įvairovei ir prieštarauja poreikiui užtikrinti tinkamą šlapynių ir organinių durpžemių naudojimą; intervencinės priemonės TI05eko1.1 (Augalų kaita) reikalavimai numato galimybę sėjomainoje pasirinkti juodąjį pūdymą – tokia ūkininkavimo praktika, derinant su dirva alinančiais augalais, prieštarautų 6-ajam tikslui ir poreikiams, su kuriais susijusi ši priemonė.

44. GAAB standartai daugeliu atvejų nekuria prielaidų ambicingesnių aplinkosaugos tikslų siekimui, o nustatant siektinas rezultato rodiklių reikšmes į galimą paramos sąlygų indėlį nėra atsižvelgiama.

45. SP pateiktas aktyvaus ūkininko apibrėžimas taisyntinas, kadangi neapima tokių subjektų kaip saugomų teritorijų direkcijos, valstybinės miškų urėdijos, nevyriausybinės organizacijos. Visi šie subjektai šiuo metu atlieka svarbų vaidmenį palaikant gerą agrarinio kraštovaizdžio, buveinių ir rūšių (ypač saugomų EB svarbos rūšių ir buveinių) būklę, tačiau dėl susiaurinto aktyvaus ūkininko apibrėžimo negalės pretenduoti į paramą, o tai, tikėtina, lems minėtų gamtos vertybių degradavimą.

46. Pagrindinės SP intervencijos, susijusios su biologinės įvairovės apsaugos strateginiu tikslu, bus įgyvendinamos per ekologines sistemas, kurios finansuojamos iš I BŽŪP ramsčio. Dėl to dalyje agrarinio kraštovaizdžio saugomų buveinių intervencijų nebus galima įgyvendinti, kadangi jos nėra priskiriamos žemės ūkio naudmenomis, už kurias mokamos tiesioginės išmokos. Šias buveines formuojantys veiksniai yra tiesiogiai susiję su tradiciniu ūkininkavimu, todėl būtų tikslinga jų palaikymą užtikrinti įgyvendinant BŽŪP intervencines priemones. Rekomenduojama tikslinti daugiamečių žolynų apibrėžimo interpretavimą ir tobulinti kontrolinių žemės sklypų (KŽS) klasifikavimo metodiką, užtikrinant, kad plotai, kuriuose faktiškai yra ūkininkaujama, būtų priskiriami prie žemės ūkio naudmenų, kuriose galima taikyti ekologines sistemas.

SP galutinės korekcijos vyko atsižvelgiant ne tik į šio vertinimo, bet ir Europos Komisijos taip pat socialinių ekonominių partnerių pastebėjimus ir siūlymus.

II. SPAV

PASKIRTIS IR APIMTIS

Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano (SP) strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV) atliktas vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/42/EB bei *Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo*, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014-12-23 nutarimu Nr. 1467, nuostatomis.

SPAV buvo vertinama, kaip SP atsižvelgiama į aplinkos apsaugos ir klimato iššūkius, ar SP įgyvendinimas gali neigiamai paveikti aplinką ir klimata, ar sudaro sąlygas gerinti aplinkos būklę ir ar prisideda prie strateginių aplinkos ir klimato srities tikslų. Taip pat buvo siekiama integruoti SPAV į planavimo procesą ir patobulinti rengiamą planavimo dokumentą aplinkos, klimato ir darnaus vystymosi aspektais.

SPAV VEIKLOS, ETAPAI IR METODAI

Pradėjus SPAV procesą, 2021 m. balandžio mėn. parengtas ir SPAV subjektams pateiktas SPAV apimties nustatymo dokumentas, skelbimu nacionaliniame laikraštyje bei ŽŪM interneto svetainėje apie SPAV pradžią informuota visuomenė. Į SPAV subjektų (valdžios institucijų ir įstaigų) pastabas apimties nustatymo dokumentui atsižvelgta rengiant galutinę SPAV ataskaitą.

Galutinės SPAV ataskaitos projektas parengtas **2022-01-10 SP versijos pagrindu**. 2022 m. gegužės mėn. projektas buvo pateiktas derinti SPAV subjektams ir visuomenei, skelbimu nacionaliniame laikraštyje bei Žemės ūkio ministerijos interneto svetainėje informuota apie viešą SP ir SPAV ataskaitos pristatymo renginį bei pakviesta teikti pastabas ir siūlymus dokumentų tobulinimui.

2022 m. birželio 6 d. galutinės SPAV ataskaitos projektas pristatytas viešame renginyje. Atsižvelgiant į gautas SPAV subjektų pastabas parengta galutinė SPAV ataskaita.

SPAV metu buvo nagrinėjamos tikėtinos SP pasekmės šiems aplinkos ir socialiniams aspektams:

- biologinei įvairovei (įskaitant gyvūniją ir augaliją) ir saugomoms bei Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms;
- visuomenės sveikatai;

- dirvožemiui;
- vandeniui;
- klimatui;
- orui;
- kultūros paveldui ir gamtos paveldo objektams;
- kraštovaizdžiui;
- gamtos ištekliams ir materialiajam turtui.

Atsižvelgiant į tai, kad SP yra aukščiausio, nacionalinio lygmens strateginio planavimo dokumentas, kuriame numatytos paramos žemės ūkio sektoriui kryptys ir mechanizmai, buvo pasirinktas tikėtinų SP įgyvendinimo pasekmių vertinimas tarptautiniuose ir nacionaliniuose strateginiuose aplinkos ir klimato srities dokumentuose nustatytų tikslų atžvilgiu.

Visos atskirų aplinkos aspektų atžvilgiu potencialiai reikšmingos SP intervencijos buvo analizuojamos aprašant galimą pasekmių pobūdį (neigiamos ar teigiamos), reikšmingumą, erdvinį mastą (vietos, regioninį, nacionalinį, tarpvalstybinį), trukmę ir tęstinumą (trumpalaikės, vidutinės trukmės, ilgalaikės, nuolatinės, laikinos) ir kitas savybes (tiesioginės, netiesioginės, kaupiamosios, sąveikaujančios (sinergetinės)).

Planuojamų SP intervencijų pasekmėms apibūdinti pasitelktas ekspertinis vertinimas. SP įgyvendinimo alternatyvų vertinimui buvo pasirinkta realiausia galima rengiamo SP alternatyva – situacija, jei ir toliau būtų tęsiamas finansavimas pagal ankstesniojo 2014–2020 m. paramos laikotarpio programas.

APIBENDRINTOS SPAV IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Atliktas vertinimas atskleidė, kad SP prisidės siekiant nacionalinių ir tarptautinių aplinkos, klimato bei darnaus vystymosi tikslų, o patobulinta aplinkosaugos priemonių architektūra bei išaugusios priemonių įgyvendinimo apimtys užtikrins didesnę indėlį saugant aplinką bei siekiant klimato švelninimo tikslų nei 2014–2020 m. laikotarpio paramos programos. Tačiau SPAV atskleidžia ir reikšmingus neigiamus SP įgyvendinimo aspektus bei saugiklių ir priemonių nepakankamumą strateginiams biologinės įvairovės, kraštovaizdžio apsaugos, klimato švelninimo, oro taršos mažinimo, vandensaugos tikslams visiškai pasiekti.

Pasekmės biologinei įvairovei, saugomoms ir Natura 2000 teritorijoms:

- a) 8 GAAB standartai ir 34 SP priemonės turės įtakos biologinei įvairovei, tačiau reikšmingos teigiamos pasekmės susijusios tik su dviem GAAB standartais (GAAB8 ir GAAB9) ir 5 priemonėmis. Reikšmingą teigiamą poveikį biologinei įvairovei turės į pievų ir šlapynių (įskaitant ir jose aptinkamas natūralias buveines) priežiūrą ir atkūrimą, eroduotos žemės keitimą pievomis, kraštovaizdžio elementų priežiūrą ir pan. orientuotos priemonės.
- b) Atsižvelgiant į 2014–2020 m. patirtį prognozuojama, kad iš esmės nepakitęs GAAB1 standartas lems tolesnę daugiamečių pievų mažėjimo tendenciją. GAAB2 standarto reikalavimai, sudarantys sąlygas dalies durpžemių sausinimui bei arimui, neužtikrina pakankamos durpžemių apsaugos. Visa tai lemia neigiamas pasekmes biologinės įvairovės apsaugos atžvilgiu.
- c) Priemonės „Kompleksinės pievų priežiūros schema“ veikla „EB svarbos natūralių pievų, šlapynių bei rūšių buveinių tvarkymas pievose bei šlapynėse“ planuojama labai mažame – 10 341 ha plote. Tai sudaro tik apie 12 proc. visų kartografuotų EB svarbos buveinių, kurių palaikymas susijęs su žemės ūkio veikla. Šių teritorijų apsauga ir geros būklės palaikymas Lietuvoje yra prioritetinės svarbos, tačiau planuojamas įgyvendinimo mastas yra nepakankamas.
- d) Reikšmingas neigiamas pasekmes biologinei įvairovei turės priemonės, palaikančios intensyvų ūkininkavimą visame žemės ūkio naudmenų plote (pavyzdžiui, bazinės tiesioginės išmokos), taip pat priemonė „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės“, kuri bus įgyvendinama gamtiniu požiūriu jautriose teritorijose ir apims apie 17,1 proc. žemės ūkio naudmenų, tačiau skatins aplinkai nepalankias žemės ūkio praktikas (pavyzdžiui, ariminę žemdirbystę nenašiose žemėse).
- e) Teigiamas pasekmes biologinei įvairovei lemsiančias priemones planuojama įgyvendinti tik 13,6 proc. žemės ūkio naudmenų, o neigiamas pasekmes turinčių priemonių įgyvendinimo mastas bus gerokai

didesnis.

- f) Planuojant SP priemones atsižvelgta į 2014–2020 m. patirtį ir pamokas. Kad būtų padidintas pareiškėjų aktyvumas, daugelyje ekologinių sistemų numatyta didesnė veiklų įvairovė, trumpesnis įsipareigojimų laikotarpis, didesni išmokų dydžiai. Be to, daugelio SP priemonių įgyvendinimui planuojama pasitelkti tematinis GIS žemėlapių sluoksnius bei saugoti kai kurias konkrečias saugomas rūšis ir buveines šių vertybių radavietėse. Tačiau apskritai trūksta kai kurių aplinkai palankių priemonių taikymo detalizavimo pagal tam tinkamus plotus.
- g) SP pateiktas aktyvaus ūkininko apibrėžimas taisytinus, kadangi neapima tokių subjektų kaip saugomų teritorijų direkcijos, valstybinės miškų urėdijos, nevyriausybinės organizacijos. Visi šie subjektai šiuo metu atlieka svarbų vaidmenį palaikant gerą agrarinio kraštovaizdžio, buveinių ir rūšių (ypač saugomų EB svarbos rūšių ir buveinių) būklę, tačiau dėl susiaurinto aktyvaus ūkininko apibrėžimo negalės pretenduoti į paramą, o tai, tikėtina, lems minėtų gamtos vertybių degradavimą.
- h) SP išlieka problema tai, kad bazinės tiesioginės išmokos negali būti mokamos dalyje šlapynių bei medžiais ir krūmais apaugusių EB svarbos buveinių, kurių geros būklės palaikymas tiesiogiai susijęs su ekstensyvios žemės ūkio veiklos vykdymu. Siūloma praplėsti daugiametės pievos ir ganyklos apibrėžimą bei kontrolinių žemės sklypų klasifikavimo metodiką.
- i) Apibendrinant galima teigti, kad priemonės ir jų įgyvendinimo mastas turės teigiamą, tačiau nepakankamą poveikį strateginių biologinės įvairovės apsaugos tikslų įgyvendinimui. Taigi, esminio proveržio stabdant agrarinio kraštovaizdžio biologinės įvairovės nykimą Lietuvoje SP įgyvendinimo laikotarpiu nebus.

Pasekmės visuomenės sveikatai:

- a) Su visuomenės sveikatos ir gerovės stiprinimu bei socialinės atskirties mažinimu bus susiję daugiau kaip 40 SP intervencijų. Tai visos aplinkos (oro, vandens, dirvožemio, klimato) kokybę gerinančios, ūkininkų gebėjimus, žinias ir kooperaciją stiprinančios, maisto produktų kokybės sistemas ir trumpas tiekimo grandines skatinančios intervencijos.
- b) Vandens telkinių būklę gerinančios priemonės turės teigiamų pasekmių žmonių sveikatai ir gerovei, kadangi bus tinkamesnės sąlygos maudytis, meškerioti, sumažės poveikio sveikatai rizika.
- c) Dėl priemonių, susijusių su ūkių modernizavimu ir, tikėtina, mažesniu mineralinių trąšų naudojimu, gali sumažėti oro tarša, o tai savo ruožtu taip pat turėtų teigiamai paveikti žmonių sveikatą bei gerovę.
- d) Žmonių sveikata ir gerovė potencialiai teigiamai, nors netiesiogiai, bus veikiamą įgyvendinant klimato kaitą švelninančias priemones. Su prisitaikymu, atsparumu klimato kaitai ir jos sukeltiems padariniams siejamos SP priemonės mažins galimus produkcijos praradimus ir socialinę atskirtį.
- e) Dėl didėjančio ekologinių ūkių ploto (lyginant su 2014–2020 m.) ir kitų dirvožemio būklę gerinančių priemonių įgyvendinimo turėtų padidėti sveikesnio maisto rinka.
- f) SP priemonės turėtų prisidėti prie infrastruktūros kaime kūrimo, paslaugų (taip pat ir švietimo) trūkumo mažinimo, silpnai diversifikuotos ekonomikos tobulinimo, mažų pajamų, didesnės skurdo ir socialinės atskirties rizikos mažinimo, stipresnės, šviesesnės, labiau bendradarbiaujančios ir modernesnės bendruomenės kūrimo.

Pasekmės dirvožemiui:

- a) Su dirvožemio apsauga susiję 9 GAAB standartai ir 26 ekologinių sistemų, kaimo plėtros ir susietosios paramos priemonės.
- b) SP ekologinės sistemos, skirtos pievų plotų didinimui, augalų kaitos užtikrinimui, tarpinių pasėlių ir daugianarių įsėlių auginimo skatinimui, ekologinio ūkininkavimo plėtrai turės tiesiogines teigiamas pasekmes nacionalinio dirvožemio derlingumo išsaugojimo tikslo įgyvendinimui dėl didinamo dirvožemio organinės anglies kiekio, sumažėjusio tręšimo, augalų apsaugos priemonių poreikio – taršos cheminėmis medžiagomis sumažinimo.
- c) Daugelio tęstinių priemonių plotai 2023–2027 m. didės (pavyzdžiui, paramos tarpiniams pasėliams ir ekstensyviai šlapynių tvarkymui plotai padidės maždaug du kartus). Numatytos ir naujos dirvožemio būklės gerinimui aktualios intervencijos, pavyzdžiui, neariminis žemės dirbimas. Dėl didelio organinės anglies didinimo potencialo (priemonės įgyvendinimo plotuose tai prilygtų apie 200 kt per metus) bei

reikšmingo (40-80 proc.) erozijos mažinimo neariminis žemės dirbimas turėtų tapti viena svarbiausių dirvožemio būklės gerinimo priemonių. Prie dirvožemio būklės gerinimo prisidedančių intervencinių priemonių skaičiaus ir ploto didėjimas turėtų lemti teigiamus poslinkius siekiant dirvožemio derlingumo išsaugojimo tikslo.

d) GAAB standartai per mažai ambicingi, kad užtikrintų didesnes teigiamas pasekmes. Pavyzdžiui, dirbamų šlaitų apsaugai skirtas GAAB5 yra orientuotas tik į statesnius nei 12 proc. ($\sim 7^\circ$) šlaitus, t. y. į labai nedidelę erozijai jautrių teritorijų dalį. GAAB1 leidžiamas pievų plotų išlaikymo reikalavimas yra nacionalinis, todėl tikėtina, kad pievų plotai mažės dirvožemio būklės atžvilgiu jautriose teritorijose, bus prarandama dirvožemio organinė medžiaga ir taip jau nualintuose dirvožemiuose. Palyginti su dabartine situacija, GAAB6 neužtikrina dirvožemio dangos didėjimo jautriausiu taršai ir erozijai periodu. Dėl GAAB2 numatyto leidimo remontuoti ir rekonstruoti esamas drenažo sistemas kyla šlapynių sausinimo ir organinės anglies praradimo pavojus.

Pasekmės vandens ištekliams:

a) Vandens išteklių valdymui aktualūs GAAB standartai (nustatantys daugiamečių pievų išlaikymo, vandens telkinių pakrančių apsaugos juostų įrengimo, dirvos apsaugos jautriausiu periodu bei minimalios augalų kaitos reikalavimus) užkirs kelią tolesniam vandens telkinių būklės prastėjimui. Dėl GAAB1 nustatyto papildomo reikalavimo įrengti ne siauresnes nei 3 m palaukes su žoline danga šalia melioracijos griovių galima tikėtis taršos išsiplovimo į vandens telkinius mažėjimo, tačiau tikslinėse (rizikos vandens telkinių) teritorijose ir toliau gali mažėti pievų plotai, o tai kels taršos augimo riziką.

b) Vandens telkiniams teigiamas pasekmes turės 13 ekologinių sistemų. Jas įgyvendinant mažės tręšimo poreikis ir teršalų išsiplovimas į vandens telkinius. Didžiausių teigiamų pasekmių turės priemonės, pagal kurias bus remiamas ariamos žemės išėmimas iš gamybos ir keitimas pievomis, tačiau jų įgyvendinimo apimtys bus labai nedidelės (apie 4 proc. viso dabartinio ariamos žemės ploto). Teigiamus vandens telkinių būklės pokyčius paskatins didėjantys tarpinių bei daugianarių pasėlių plotai bei ekologinio ūkininkavimo plėtra.

c) Tinkamai išnaudojant baltyminių augalų teikiamą naudą ir sumažinus tręšimo mineralinėmis trąšomis apimtį, prie vandens išteklių būklės gerinimo gali prisidėti susietoji parama baltyminių augalų augintojams. Tačiau su šios priemonės įgyvendinimu yra susijusi ir padidėjusio azoto išsiplovimo rizika.

d) Prie vandens telkinių taršos mažinimo prisidės ir 8 kaimo plėtros priemonės, iš kurių reikšmingiausias tiesiogines pasekmes turės investicijos į reguliuojamą drenažą, tvarios investicijos į žemės ūkio valdas ir parama tęstiniam ekologinio ūkininkavimo įsipareigojimams.

e) Faktinis SP indėlis siekiant vandensaugos tikslų labai priklausys nuo to, kokia priemonių dalis bus įgyvendinta rizikos vandens telkinių baseinuose, kuriuose reikalingas taršos mažinimas, taip pat nuo ūkininkų kompetencijų bei sąmoningumo pasirenkant ir tinkamai įgyvendinant ekologines sistemas.

f) Atsižvelgiant į numatytas priemonių įgyvendinimo apimtį ir tikėtiną efektyvumą mažinant taršą, galima prognozuoti, kad SP priemonės žemės ūkio azoto taršos apkrovas leis sumažinti maždaug 25 proc. Tai reiškia, kad poveikis bus gerokai mažesnis nei reikia vandensaugos tikslams pasiekti (ypač labiausiai paveiktuose upių baseinuose, kuriuose azoto taršos apkrovas reikia mažinti 60-70 proc.).

g) Prognozuojant tikėtinus vandens telkinių būklės pokyčius svarbu atkreipti dėmesį ir į tai, kad didelę įtaką jiems turės išoriniai veiksniai, pavyzdžiui, mineralinių trąšų kainos, žemės ūkio produkcijos paklausa. Intensyvi žemdirbystė ir toliau gali turėti neigiamų pasekmių vandens telkinių būklei. Kita vertus, augant trąšų kainoms, gali mažėti žemdirbystės intensyvumas, didėti tręšimą mažinančių priemonių (pavyzdžiui, tarpinių, baltyminių augalų, daugianarių įsėlių) įgyvendinimo patrauklumas rizikos vandens telkinių baseinuose, tad gali būti pasiektas didesnis vandens telkinių taršos sumažinimo procentas.

Pasekmės klimatui:

a) Dauguma SP priemonių yra orientuotos į anglies sekvestracijos didinimą, tad didžiausias SP poveikis bus susijęs su ŽNŽNKM sektoriaus ŠESD balansu. Anglies sekvestracijai įtakos turės bent 18 SP priemonių. Šios priemonės veiks tiek pasyviai, apsaugodamos nuo emisijų didėjimo, tiek aktyviai, didindamos anglies absorbciją dirvožemyje ir miško biomasėje.

b) Didžiausias teigiamas poveikis didinant anglies sekvestraciją dirvožemyje yra tikėtinas dėl

neariminės tausojamosios žemdirbystės bei ekologinio ūkininkavimo plėtros. SP numatyta parama ariamųjų durpžemių keitimui pievomis taip pat gali palyginti reikšmingai prisidėti prie išmetimų mažinimo, nes sausinami organiniai dirvožemiai yra vienas iš pagrindinių ŽNŽNKM sektoriaus išmetimų šaltinių.

- c) Atsižvelgiant į palyginti nedidelį naujai planuojamo įveisti miško plotą (sudarantį 4 proc. NEKSVP nustatyto poreikio), matyti, kad SP potencialas prisidėti prie ŠESD sekvestracijos miško biomasėje yra nedidelis.
- d) Preliminarus vertinimas rodo, kad dėl SP intervencijų metinė ŽNŽNKM sektoriaus ŠESD absorbcija gali išaugti apie 30 proc. Neigiamas pasekmes ŽNŽNKM sektoriaus ŠESD balansui gali turėti pagal GAAB2 standartą organiniuose dirvožemiuose leidžiama drenažo sistemos rekonstrukcija ir remontas bei nenumatyti apribojimai žemės arimui.
- e) Mineralinių trąšų naudojimas yra svarbiausias žemės ūkio sektoriaus ŠESD išmetimų šaltinis. Vienas iš svarbiausių veiksnių, mažinsiančių mineralinių trąšų naudojimą, o tuo pačiu ir ŠESD išmetimus, bus ekologinio ūkininkavimo plėtra. Nemažą potencialą mažinti mineralinių trąšų naudojimą turi parama baltyminių augalų auginimui, tačiau šios intervencijos poveikis priklausys nuo ūkininkų kompetencijų ir gebėjimo išnaudoti baltyminių augalų teikiamą naudą. Iš viso prie mineralinių trąšų naudojimo mažinimo potencialiai gali prisidėti 11 SP priemonių. Bendras SP indėlis mažinant su tręšimu mineralinėmis trąšomis susijusius ŠESD išmetimus gali sudaryti apie 15–20 proc., tačiau mineralinių trąšų naudojimui didelę įtaką turės ir išoriniai veiksniai, tokie kaip trąšų, žemės ūkio produkcijos kainos.
- f) SP investicijos į tvarius mėšlo ir srutų tvarkymo sprendimus sudarys prielaidas toliau mažinti išmetimus gyvulininkystės sektoriuje. Su mėšlo tvarkymu susiję išmetimai gali sumažėti 0,5 proc.
- g) Preliminarūs skaičiavimai rodo, kad SP priemonės leis sumažinti žemės ūkio sektoriaus ŠESD išmetimus apie 4 proc. Tai yra gerokai mažiau, nei strateginis tikslas - 18,6 proc.
- h) SP taip pat prisidės didinant ūkių atsparumą besikeičiančio klimato sąlygoms ir mažins galimų produkcijos praradimų riziką.

Pasekmės orui:

- a) Mineralinių trąšų naudojimo mažinimas augalininkystėje bei aplinkos oro taršą, kvapus mažinančių mėšlo ir (ar) srutų tvarkymo sprendimų taikymas gyvulininkystėje mažins NH₃ ir NO_x išmetimus. Prie išmetamo NH₃ ir NO_x kiekio didėjimo prevencijos augalininkystės sektoriuje tiesiogiai turėtų prisidėti vienas GAAB standartas ir 10 priemonių. Dėl ekologinėse sistemose nustatytų tręšimo apribojimų išmestas NH₃ kiekis gali būti sumažintas maždaug 200 t per metus.
- b) Parama tvarioms investicijoms į žemės ūkio valdas leis įdiegti pažangias mėšlo ir (ar) srutų tvarkymo technologijas ir mažins gyvulininkystės sektoriaus NH₃ ir NO_x išmetimus.
- c) Investicijos į inovatyvią žemės ūkio techniką ir technologinius sprendimus turėtų mažinti KD_{2,5} išmetimus. Dėl minimaliai naudojamos žemės ūkio technikos ypač svarbi parama neariminiam žemės dirbimui – išmestą KD_{2,5} kiekį šiuose paramos plotuose galima sumažinti 50–85 proc. Prie gyvulininkystės sektoriaus išmetamo KD_{2,5} kiekio mažinimo turėtų tiesiogiai prisidėti ir parama tvarioms investicijoms į žemės ūkio valdas – tai leis diegti aplinkos oro taršą mažinančius mėšlo ir (ar) srutų tvarkymo sprendimus.
- d) 14 augalų apsaugos produktų naudojimą draudžiančių, ribojančių ar poreikį mažinančių intervencijų turės tiesioginės įtakos lakių organinių junginių (LOJ) išmesto kiekio mažinimui.
- e) Netiesiogiai neigiamas pasekmes orui mažins ir 5 konsultacinio ir mokomojo pobūdžio priemonės.
- f) Atsižvelgiant į tai, kad teršalai juda kartu su oru ir nepaiso nacionalinių sienų, visų oro taršą mažinančių priemonių pasekmės bus ir tarpvalstybinio masto.

Pasekmės kultūros paveldui:

Tiesiogiai su kultūros paveldo apsauga susijusių SP intervencijų nesuplanuota, tačiau tam tikrų teigiamų pasekmių gali atsirasti per LEADER programą, kuri suteiks galimybes vietos veiklos grupėms įgyvendinti kultūros ir gamtos paveldo tvarkymo projektus.

Pasekmės kraštovaizdžiui:

- a) Teigiamas pasekmes kraštovaizdžio apsaugos tikslams gali turėti du GAAB standartai (GAAB8 ir GAAB9) ir 5 ekologinės sistemos, padėsiančios prižiūrėti ir išsaugoti esamus bei kurti naujus kraštovaizdžio elementus. Daugelio kitų priemonių poveikis numatytiems kraštovaizdžio apsaugos tikslams bus netiesioginis, nereikšmingas arba jų teigiamas poveikis labai priklausys nuo to, ar intervencijos bus patrauklios tradicinius kraštovaizdžius tausojančioms žemės ūkio veikloms.
- b) SP yra spragu, kurios neleis pasiekti strateginių kraštovaizdžio apsaugos tikslų (pavyzdžiui, pagal GAAB1 ir GAAB2 leidžiama mažinti daugiamečių pievų plotus, kurie yra ypač svarbūs kraštovaizdžio mozaikiškumui ir geoekologiniam potencialui palaikyti).
- c) Didžiausias neigiamas pasekmes kraštovaizdžio būklei gali turėti bazinės tiesioginės išmokos bei parama ūkininkavimui mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse. Šios priemonės, priklausomai nuo rinkos sąlygų, lemia ūkinės veiklos intensyvumo didėjimą bei grūdinių pasėlių plėtrą, o tai dažniausiai įgyvendinama daugiamečių pievų sąskaita. Parama ūkininkavimui mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse teikiama gamtiniu požiūriu jautriuose kraštovaizdžio arealuose.
- d) Nežiūrint spragu, apskritai šis SP yra žymiai stipriau orientuotas į kraštovaizdžio geros būklės palaikymą ir atstatymą nei 2014–2020 m. paramos programos. Numatyta nemažai naujų ar papildytos esamos kraštovaizdžio elementų ar jo arealų struktūrinių dalių palaikymui ir atkūrimui skirtos priemonės. Tačiau teigiamas pasekmes kraštovaizdžiams greičiausiai nusvers žymiai plačiau veikiančių neigiamų priemonių pasekmės, todėl kraštovaizdžio būklė, nors ir lėčiau nei 2014–2020 m., toliau blogės.

Pasekmės gamtos ištekliams ir jų naudojimui:

- a) SP investicijos į bioekonomikos verslus bei į žemės ūkio valdas gali tiesiogiai ir reikšmingai prisidėti prie ekonomikos žiediško bei energijos vartojimo efektyvumo didinimo. Tiksliau įvertinti galimas SP priemonių pasekmes nėra galimybių, kadangi šiame planavimo etape nėra žinomas prie tikslo galinčių prisidėti projektų pobūdis ir įgyvendinimo apimtys, tačiau atsižvelgiant į gana didelį šioms priemonėms numatytą finansavimą (atitinkamai 50 ir 253 mln. Eur) galima tikėtis gana reikšmingo šių priemonių indėlio siekiant strateginių darnaus gamtos išteklių naudojimo tikslų.
- b) SP numatyta parama trumpųjų tiekimo grandinių kūrimui mažins žemės ūkio produkcijos anglies pėdsaką ir taip pat turės tiesioginį teigiamą poveikį tvariam išteklių naudojimui.
- c) SP parama miško veisimui ir atkūrimui prisidės siekiant strateginio miškingumo didinimo tikslo, tačiau dėl nedidelių naujo miško įveisimo apimčių jos indėlis bus nedidelis. Dėl SP priemonių miškų plotas turėtų išaugti tik 0,16 proc., o strateginis Lietuvos miškingumo padidinimo tikslas yra 1,3 proc. Siekiant didesnio intervencijų efektyvumo, stokojama regionalizavimo principo taikymo, kuris taikliau nukreiptų intervencijų įgyvendinimą – didinti miškingumą, kur jo labiausiai trūksta ir neskatinti miškų plėtros regionuose, kuriuose dominuoja miškingas kraštovaizdis.
- d) SP numatytos ūkininkų konsultavimui ir mokymams skirtos priemonės didins ūkininkų kompetencijas bei aplinkosauginį sąmoningumą ir netiesiogiai prisidės prie tvaresnio gamtos išteklių valdymo.

Siekiant išvengti neigiamų žemės ūkio veiklos pasekmių, jas kompensuoti ir labiau prisidėti prie strateginių aplinkos ir klimato srities tikslų pasiekimo, rekomenduojama:

- peržiūrėti ir papildyti GAAB standartus (GAAB1, GAAB2, GAAB4, GAAB5, GAAB6, GAAB7, GAAB8, GAAB9), kad būtų užtikrintas aukštesnis bazinis aplinkosaugos lygis;
- peržiūrėti, patikslinti ir papildyti kai kurių su aplinka susijusių SP intervencijų įgyvendinimo sąlygas, kad būtų užtikrintas didesnis jų rezultatyvumas (suformuluoti pasiūlymai dėl 13 priemonių, iš kurių 9 – ekologinės sistemos);
- numatyti papildomas priemones šlapynių tvarkymui;
- peržiūrėti aktyvaus ūkininko apibrėžimą.

Atliktas vertinimas rodo, kad SP pasekmės aplinkai nemaža dalimi priklausys nuo pareiškėjų poreikių bei iniciatyvos įgyvendinti aplinkai palankius sprendimus, teritorinio priemonių išsidėstymo, išorinių veiksnių (tokių, kaip produkcijos poreikis, trąšų kainos ir t.t.), tad šiame etape numatyti visų pasekmių neįmanoma. Siekiant tinkamai valdyti ir kontroliuoti SP pasekmes, turi būti atliekama nuolatinė aplinkos rodiklių

būklės stebėseną bei SP priemonių poveikio analizę, kurios pagrindu atliekamos tolesnės SP korekcijos. Labai svarbus veiksnys siekiant mažinti poveikį aplinkai bus ūkininkų kompetencijos ir sąmoningumas, todėl viso įgyvendinant SP jie turi būti aktyviai šviečiami ir konsultuojami, turi būti užtikrinama informacijos sklaida.

Daugelio SP priemonių pasekmės bus juntamos tik atitinkamų priemonių įgyvendinimo metu. Tai reiškia, kad, pasibaigus paramos teikimui ir nutraukus aplinkai palankių priemonių įgyvendinimą, tikėtinas neigiamas poveikis aplinkai, todėl bus būtina užtikrinti priemonių įgyvendinimo tęstinumą.

SP galutinės korekcijos vyko atsižvelgiant ne tik į šio vertinimo, bet ir Europos Komisijos taip pat socialinių ekonominių partnerių pastebėjimus ir siūlymus.

2. Išankstinio vertinimo ir SPAV rekomendacijos ir kaip į jas atsižvelgta

Pavadinimas / Nuoroda	Rekomendacijos kategorija	Data	SO1	SO2	SO3	SO4	SO5	SO6	SO7	SO8	SO9	XCO
01.Peržiūrėti situacijos analizę ir SSGG teiginių bei poreikių pagrįstumą	SSGG analizė, poreikių vertinimas	30-06-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
02.Peržiūrėti Strateginio plano intervencijos strategiją	Intervencijos logika / indėlis siekiant tikslų	30-06-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
03.Padidinti SP naudojamų rezultato rodiklių skaičių ir reikšmes	Produktai, rezultatai ir tarpinių reikšmių bei siektinų reikšmių nustatymas	30-06-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
04.Suplanuoti daugiau intervencijų poveikio vertinimų	Kita	30-06-2022	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
05.SP išorinio suderinamumo su kitais paramos instrumentais aprašymas	Išorinis / vidinis suderinamumas	30-06-2022										
06.Kontrolės mechanizmų aprašymas	Kita	30-06-2022										
07.Peržiūrėti GAAB reikalavimus	Konkrečios SPAV rekomendacijos	21-06-2022										
08. Didinti kraštovaizdžio elementų apimtį	Konkrečios SPAV rekomendacijos	21-06-2022										
09. Išplėsti aktyvaus ūkininko apibrėžimą	Konkrečios SPAV rekomendacijos	21-06-2022										
10. Tinkamas remti šlapynių plotas	Konkrečios SPAV rekomendacijos	21-06-2022										
11.Peržiūrėti miškų veisimo priemonės nuostatas	Konkrečios SPAV rekomendacijos	21-06-2022										

01.Peržiūrėti situacijos analizę ir SSGG teiginių bei poreikių pagrįstumą - Aprašas

Prie visų tikslų pateikta pastebėjimų ir pasiūlymų dėl išsamesnio SSGG teiginių bei poreikių pagrindimo ir jų sąsajų patikslinimo. Taip pat pasiūlyta tikslinti kai kurių teiginių formuluotes.

01.Peržiūrėti situacijos analizę ir SSGG teiginių bei poreikių pagrįstumą - Pagrindimas

Atsižvelgta.

Situacijos analizė, poreikiai ir jų sąsajos buvo papildomai peržiūrėti ir papildyti, patikslinti, taip pat atsižvelgiant ir į Europos Komisijos pastabas.

02.Peržiūrėti Strateginio plano intervencijos strategiją - Aprašas

Siūloma peržiūrėti visų specifinių ir horizontalaus tikslo įgyvendinimo priemonių rinkinius, jų sąsajas su poreikiais, taip pat konkrečių priemonių nuostatas.

02.Peržiūrėti Strateginio plano intervencijos strategiją - Pagrindimas

Atsižvelgta iš dalies.

Atsižvelgta į daugelį ekspertų pastabų ir siūlymų. Tikslų įgyvendinimo intervencijos strategija ir priemonių rinkiniai peržiūrėti, taip pat tikslinti intervencinių priemonių aprašymai. Peržiūros metu taip pat atsižvelgta į Europos Komisijos, socialinių-ekonominių partnerių nuomonę, todėl kai kuriais atvejais buvo priimami kitokie sprendimai nei siūlyta rekomendacijoje.

03.Padidinti SP naudojamų rezultato rodiklių skaičių ir reikšmes - Aprašas

SPR 1 priede numatyti 44 rezultato rodikliai, tačiau vertintoje SP projekto versijoje suplanuotoms priemonėms numatyta taikyti 33 rodiklius, o 11 rodiklių nėra susieti su SP planuojamomis priemonėmis.

Ataskaitos 3 dalyje pateikti pasiūlymai dėl šių rodiklių susiejimo su SP planuojamomis priemonėmis. BŽŪP tikslų lygiu yra pateiktos rekomendacijos dėl platesnio kai kurių rezultato rodiklių taikymo, t. y. rodiklius susieti su didesniu skaičiumi SP priemonių, kas taip pat leistų padidinti rodiklių reikšmes ir surinkti daugiau duomenų paramos vertinimams.

03. Padidinti SP naudojamų rezultato rodiklių skaičių ir reikšmes - Pagrindimas

Atsižvelgta iš dalies.

SP rezultato rodikliai buvo peržiūrėti kartu su intervencijų strategija ir intervencinėmis priemonėmis. Bendras rodiklių skaičius, taip pat dauguma jų reikšmių padidėjo. Peržiūrint rodiklių sąrašą taip pat atsižvelgta į Europos Komisijos pastabas. Bet kuriuo atveju, buvo laikomasi principo, kad su rezultato rodikliais būtų siejamos tik tiesiogiai ir reikšmingai prisidedančios priemonės.

04. Suplanuoti daugiau intervencijų poveikio vertinimų - Aprašas

Situacijos analizėje mažai naudojamos paramos vertinimų rezultatai.

Igyvendinant SP siūlome daugiau dėmesio skirti intervencijų poveikio vertinimui ir vertinimo rezultatų sklaidai: inicijuoti daugiau siauresnės apimties (į konkrečias intervencijas, o ne visą SP orientuotų) poveikio vertinimų; atskirti intervencijų įgyvendinimo ir poveikio vertinimus (intervencijų poveikio klausimus, įskaitant intervencijų indėlio į bendrųjų konteksto ir poveikio rodiklių pokyčius vertinimą, analizuoti atskirai nuo įgyvendinimo klausimų); rengti vertinimo rezultatų apibendrinimus – atmintines sprendimų priėmėjams, socialiniams ir ekonominiams partneriams. Šiose atmintinėse akcentuoti ne tik vertinimų išvadas ir rekomendacijas apie intervencijų poveikį, bet ir apie duomenų spragas ir apribojimus, kurie trukdo visapusiškai įvertinti intervencijų poveikį. Ši informacija ateityje galėtų būti panaudota tobulinant statistinės ir stebėsenos informacijos rinkimą, užtikrinant sąveikumą tarp skirtingų duomenų bazių, kuriose kaupiami vertinimams aktualūs duomenys ir pan.

04. Suplanuoti daugiau intervencijų poveikio vertinimų - Pagrindimas

Ketinama atsižvelgti.

Į pastabas ir rekomendacijas ketinama atsižvelgti rengiant ir įgyvendinant SP vertinimo planą. Visgi, svarbu ir tai, kad intervencijų poveikiui pasireikšti reikalingas laikas, be to, atskirų siaurų intervencijų poveikį atskirti nuo kitų veiksmų dažnai yra sudėtinga taip pat ir dėl duomenų apribojimų. Šie ir kiti aspektai bus svarbūs planuojant paramos vertinimus.

05. SP išorinio suderinamumo su kitais paramos instrumentais aprašymas - Aprašas

Aprašant EŽŪFKP lėšomis finansuojamų SP intervencinių priemonių koordinavimą, takoskyras ir papildomumą su kitų ES fondų lėšomis finansuojamomis intervencijomis kaimo vietovėse, pateikta informacija apie SP priemonių sąsajas su Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės, Modernizavimo fondo ir nacionalinės Klimato kaitos programos finansuojamomis priemonėmis. Kaimo vietovėms aktualius poreikius taip pat tenkina investicijos, numatytos pagal 2021–2027 m. ES fondų investicijų programą (t. y. Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo+, Sanglaudos fondo ir Teisingos pertvarkos fondo investicijos), Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2021–2027 m. programą (Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo lėšos), galimos kaimo plėtros priemonių sinergijos su ES aplinkos ir klimato politikos programos LIFE ir ES bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Europos horizontas“ projektais.

Rekomenduojama SP 4.5 dalį papildyti apžvalga, kaip EŽŪFKP priemonės dera su veiklomis, numatomomis finansuoti iš minėtų fondų, koks planuojamas skirtingų ES fondų intervencijų koordinavimo procesas, kokie koordinavimo ir demarkacijos mechanizmai bus taikomi, siekiant suderinti veiklas, finansuojamas iš skirtingų šaltinių, valdyti finansavimo dubliavimosi tarp skirtingų finansavimo instrumentų rizikas, identifikuoti ir užpildyti finansavimo spragas.

05. SP išorinio suderinamumo su kitais paramos instrumentais aprašymas - Pagrindimas

Atsižvelgta.

Patikslintas Strateginio plano 4.5 dalies aprašymas.

06.Kontrolės mechanizmų aprašymas - Aprašas

Kontrolės mechanizmas nuosekliai ir detalai turėtų būti aprašytas SP 7.3.1.1.5 dalyje, tačiau ši dalis nėra užpildyta, todėl nėra galimybės pilna apimtimi įvertinti planuojamą taikyti kontrolės mechanizmą bei įvertinti, ar jame numatyti veiksmai yra pakankami administracinei naštai sumažinti, ar paramos gavėjams bus suteikta pakankamai informacijos apie kontrolės procedūras. Atsižvelgiant į tai, siūloma užpildyti SP 7.3.1.1.5 dalį.

06.Kontrolės mechanizmų aprašymas - Pagrindimas

Atsižvelgta.

Strateginis planas papildytas atitinkamos dalies aprašymu.

07.Peržiūrėti GAAB reikalavimus - Aprašas

Siekiant išvengti neigiamų pasekmių, kompensuoti žemės ūkio veiklos poveikį ir labiau prisidėti prie strateginių aplinkos ir klimato srities tikslų pasiekimo, rekomenduojama peržiūrėti ir papildyti GAAB standartus, kad vykdant žemės ūkio veiklą būtų užtikrintas aukštesnis bazinis aplinkosaugos lygis. Rekomendacijų pateikta dėl daugumos GAAB.

07.Peržiūrėti GAAB reikalavimus - Pagrindimas

Atsižvelgta/ Atsižvelgta iš dalies/ Neatsižvelgta.

Į daugumą pasiūlymų iki galo ar iš dalies atsižvelgta, atlikti atitinkami pakeitimai standartų aprašymuose. GAAB1 Dėl naujų apsirūpinimo maistu taip pat konkurencingumo iššūkių Strateginio plano rengimo metu nematoma galimybės mažinti ES teisės aktuose numatytą 5 proc. pievų mažėjimo tolerancijos ribą. GAAB2 Numatytas draudimas arti durpžemių, sausinti durpynus ir šlapynes, išlyga numatyta tik drenažo sistemų remontui ir rekonstravimui.

GAAB5 pasirinktas kitoks šlaitų erozijos rizikos valdymas - ne pagal statumo grupes. Atsižvelgus į mokslininkų rekomendacijas, taip pat mažesnę administracinę naštą ūkininkams ir administruojančioms institucijoms, nustatyta, kad nediferencijuojant šlaitų pagal statumą bus draudžiama auginti rizikingiausius kaupiamuosius augalus, reikalaujama tokiems plotams turėti dangą žiemos laikotarpiu, be to bus taikomas ir dirbimo skersai šlaito reikalavimas.

08. Didinti kraštovaizdžio elementų apimtis - Aprašas

Intervencinė priemonė TI05eko1.5 - *Kraštovaizdžio elementų priežiūra*. Naujų KE įkūrimą planuojama įgyvendinti 11 000 ha plote, tai sudarytų apie 0,4 proc. nuo viso ŽŪN ploto. Vertinant tai, kad priemonė šiuo metu apima tik dviejų tipų veiklas (naujų žolinių ir medėjančių KE įkūrimą), tikėtinas jos poveikis būtų tik lokalus ir nepakankamas biologinės įvairovės apsaugos tikslams pasiekti nacionaliniu mastu. Todėl rekomenduojama numatyti labiau ambicingus tikslus naujų biologinei įvairovei vertingų kraštovaizdžio elementų įkūrimui žemės ūkio naudmenose.

08. Didinti kraštovaizdžio elementų apimtis - Pagrindimas

Neatsižvelgta.

Biologinės įvairovės tikslams SP be TI05eko1.5 „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“ yra numatyta daugiau priemonių priemonių (pvz. TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos, TI05eko1.7 - Daugiamečių žolių juostos, TI05eko4 - Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis, TI05eko5 - Eroduotos žemės keitimas pievomis,

TI05eko6 - Kompleksinė pievų priežiūros schema, TI05eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas, KP07ntž - Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje, KP070untž - Laukinių paukščių apsauga už

„Natura 2000“ teritorijos ribų, KP08neg1 - Negamybinės investicijos, susijusios su biologinės įvairovės, buveinių, kraštovaizdžių atkūrimu ir išsaugojimu, kurių pagalba bus siekiama įgyvendinti užsibrėžtus biologinės įvairovės apsaugos tikslus.

09. Išplėsti aktyvaus ūkininko apibrėžimą - Aprašas

Strateginiame plane pateiktas aktyvaus ūkininko apibrėžimas šiuo metu neapima tokių subjektų kaip saugomų teritorijų direkcijos, valstybinės miškų urėdijos, nevyriausybinės organizacijos. Visi šie subjektai šiuo metu atlieka svarbią rolę palaikant gerą agrarinio kraštovaizdžio, buveinių ir rūšių (ypač saugomų EB svarbos rūšių ir buveinių) būklę. Tačiau dėl susiaurinto aktyvaus ūkininko apibrėžimo, minėti subjektai negalės pretenduoti į paramą, ir tikėtina jog tai lems minėtų gamtos vertybių degradavimą.

09. Išplėsti aktyvaus ūkininko apibrėžimą - Pagrindimas

Atsižvelgta.

Aktyvaus ūkininko apibrėžimas išplėstas ir apima daugiau galimų paramos gavėjų.

10. Tinkamas remti šlapynių plotas - Aprašas

Kadangi ekologinės sistemos taikomos I-ojo ramsčio rėmuose, jų nebus galima įgyvendinti dalyje šlapynių, kurių plotai nėra tinkami gauti tiesiogines išmokas, nors juose vykdoma žemės ūkio veikla (šienavimas, ganymas) ir jos buvo deklaruojamos ankstesniame periode priemonėje M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veikloje „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“. Siūloma arba sukurti papildomą II ramsčio priemonę, arba sudaryti sąlygas už šiuos plotus gauti tiesiogines išmokas.

10. Tinkamas remti šlapynių plotas - Pagrindimas

Atsižvelgta.

Bus patikslinta Kontrolinių žemės sklypų metodika – tai suteiks galimybę už šiuos plotus gauti paramą.

11. Peržiūrėti miškų veisimo priemonės nuostatas - Aprašas

Siūloma:

-numatyti, jog priemonė būtų įgyvendinama tik mažiausiu miškingumu pasižyminčiuose šalies regionuose;

-numatyti sąlygas, kad naujai įveisiami miškai būtų formuojami kaip atskiri miškų fragmentai (nešliejami prie jau esamų miško masių), arba šliejami (projektuojami) tokiu būdu, kad su esamu mišku tiesiogiai ribotųsi ne daugiau kaip 30 proc. naujai formuojamo sklypo perimetro;

-lapuočių medžių dalį didinti bent iki 50 proc., nenumatant išimties ir atkuriamiems medynams ir numatant reikalavimą lapuočių medžių sodinukus sklype išdėstyti tolygiai arba tolygiai išdėstytomis grupėmis.

11. Peržiūrėti miškų veisimo priemonės nuostatas - Pagrindimas

Atsižvelgta iš dalies.

Į regionavimo ir šliejimo aspektus svarstoma atsižvelgti tik tuo atveju, jei būtų pakankamas pareiškėjų aktyvumas ir prašomos paramos sumos viršytų priemonės biudžetą.

Po konsultacijų su ekspertais ir mokslininkais lapuočių medžių dalis padidinama iki 20 proc. Kiti aspektai – ne Strateginio plano, o konkrečių miško plotų projektavimo objektas.

3. Išankstinio vertinimo ataskaita

Dokumentų nepridėta

4. Strateginio poveikio aplinkai vertinimo ataskaita

Dokumentų neprisidėta

II priedas „SSGG analizė“

Dokumentų neprisidėta

III priedas „Konsultacijos su partneriais“

Dokumentų neprisidėta

IV priedas „Specialioji išmoka už medvilnę“ (kai aktualu)

V priedas „Papildomas nacionalinis finansavimas pagal BŽŪP strateginį planą“

Pagrindas	Intervencinė priemonė	Biudžetas	didesnis paramos gavėjų skaičius	aukštesnis paramos intensyvumas	tam tikrų intervencinių priemonių veiksmų finansavimas	Papildoma informacija
2024 m. lapkričio 20 d. LR Vyriausybės nutarimas Nr. 994	INVEST(73-74) - KP12vld Investicijos į žemės ūkio valdas	40 000 000,00	X			Ši parama atitinka Reglamento (ES) 2021/2115 146 bei 115(5) straipsnių nuostatas. Numatoma papildomai paremti 80 projektų, vidutinė paramos suma – 500 000 eurų. Papildomas nacionalinis finansavimas yra priskirtas SESV 42 straipsnio taikymo sričiai, kadangi taikomos KP12vld nuostatos.

Nacionalinė finansinė parama vaisių ir daržovių sektoriuje pagal Reglamentą (ES) 2021/2115

	2023 kalendoriniai metai	2024 kalendoriniai metai	2025 kalendoriniai metai	2026 kalendoriniai metai	2027 kalendoriniai metai	Iš viso 2023–2027 m.
Numatoma nacionalinės finansinės paramos suma (EUR) (53 straipsnis)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Vaisių ir daržovių sektoriui skiriama nacionalinė finansinė parama, kurią numatoma skirti kiekvienam atitinkamam regionui, ir bendra valstybės narės metinė suma

Nacionalinė finansinė parama neteikiama.

VI priedas „Pereinamojo laikotarpio nacionalinė pagalba“ (kai aktualu)

a) metinis konkrečiam sektoriui skirtas finansinis paketas kiekvienam sektoriui, kuriam skiriama pereinamojo laikotarpio nacionalinė parama

Sektorius	Sektoriams skirti konkretūs finansiniai paketai, EUR				
	2023	2024	2025	2026	2027

b) kai aktualu, didžiausia paramos norma vienetui kiekvienais laikotarpio metais

Sektorius	Didžiausia paramos norma vienetui, %				
	2023	2024	2025	2026	2027

c) kai aktualu, informacija apie ataskaitinį laikotarpį, iš dalies pakeistą pagal 147 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą

Sektorius	Informacija apie iš dalies pakeistą ataskaitinį laikotarpį
-----------	--

d) trumpas pereinamojo laikotarpio nacionalinės paramos papildomumo su intervencinėmis priemonėmis pagal BŽŪP strateginius planus aprašymas

Neaktualu

Kitas priedas. Suderinamumas su Sąjungos 2030 m. tikslais ir indėlis į jų įgyvendinimą

Nacionalinis įnašas siekiant ES tikslo iki 2030 m. 50 % sumažinti maisto medžiagų praradimą, kartu užtikrinant, kad nepablogėtų dirvožemio derlingumas

Informacija apie suderinamumą su 2030 m. Europos Sąjungos tikslais ir indėlis į jų įgyvendinimą yra pateiktas Strateginio plano 2.3.3. dalyje.

Nacionalinis įnašas siekiant ES tikslo, kad iki 2030 m. 10 % žemės ūkio paskirties žemės turėtų didelės įvairovės kraštovaizdžio elementų.

Informacija apie suderinamumą su 2030 m. Europos Sąjungos tikslais ir indėlis į jų įgyvendinimą yra pateiktas Strateginio plano 2.3.3. dalyje.

Nacionalinis įnašas siekiant ES tikslo, kad iki 2030 m. 25 % žemės ūkio paskirties žemės sudarytų ekologinio ūkininkavimo plotai

Informacija apie suderinamumą su 2030 m. Europos Sąjungos tikslais ir indėlis į jų įgyvendinimą yra pateiktas Strateginio plano 2.3.3. dalyje.

Nacionalinis įnašas siekiant ES tikslo iki 2030 m. 50 % sumažinti bendrą cheminių pesticidų naudojimą ir jų keliamą riziką, įskaitant pavojingesnių pesticidų naudojimą

Informacija apie suderinamumą su 2030 m. Europos Sąjungos tikslais ir indėlis į jų įgyvendinimą yra

pateiktas Strateginio plano 2.3.3. dalyje.

Nacionalinis įnašas siekiant ES tikslo iki 2030 m. 50 % sumažinti ūkiniams gyvūnams ir akvakultūrai skirtų antimikrobinių medžiagų pardavimą

Informacija apie suderinamumą su 2030 m. Europos Sąjungos tikslais ir indėlis į jų įgyvendinimą yra pateiktas Strateginio plano 2.3.3. dalyje.

Nacionalinis įnašas siekiant ES tikslo iki 2025 m. užtikrinti greitą plačiąjuostį internetą kaimo vietovėse, kad būtų pasiektas šimtaprocentinės prieigos tikslas

Informacija apie suderinamumą su 2030 m. Europos Sąjungos tikslais ir indėlis į jų įgyvendinimą yra pateiktas Strateginio plano 2.3.3. dalyje.

DOKUMENTAI

Dokumento pavadinimas	Dokumento rūšis	Dokumento data	Vidaus nuoroda	Komisijos nuoroda	Dokumentų rinkiniai	Išsiuntimo data	Išsiuntė
Programme snapshot 2023LT06AFSP001 5.2	Momentiniai duomenys prieš siuntimą	2025-02-11		Ares(2025)1061549	Programme snapshot 2023LT06AFSP001 5.2	2025-02-11	Stakėnienė, Jurgita